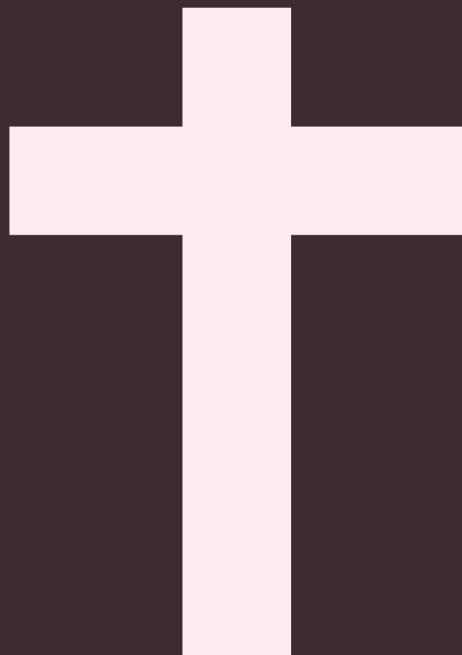

Ma Mʉwени Sulumani
ge Melefit

New Testament in Muyang

Ma M^ɛweni Sulumani ge Melefit New Testament in Muyang

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968

Contents

Meciyat	1
Mark	51
Luk	83
Zen	137
Tawri	174
Rom	224
1 Koren	248
2 Koren	271
Galasi	286
Efez	295
Filip	304
Kolos	310
1 Tesalonik	316
2 Tesalonik	321
1 Timote	324
2 Timote	331
Tit	336
Filemon	339
Hebri	341
Zek	360
1 Piyer	367
2 Piyer	374
1 Zen	378
2 Zen	384
3 Zen	385
Zad	386
Mañgahani	388

Ma Muweni Sulumani ya Meciyu àbéki ni Ere ye ti médémki ka Ma Muweni Sulumani ya Meciyu àbéki ni

Maslañja ya àbéki wakita ge Meciyu ni àdáfay slimy gayanu a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay néngu ni, kwa ka ménjéki gani ndam ga Yezu dék téséra àbéki ti Meciyu zal asak ga Yezu ni (Meciyu ti tézalay nañ Levi daya). Maslañja ya àbéki wakita ni ti zal Zéde, awayay adafaki ma ga ndam mahéngaray pakama ge Melefit ya tédémbiyu, tédém amagravu ni ti àgrava ka sarta ga Yezu edediju a (jenjey Meciyu 1.22-3 ; 2.15 ; 2.17-18 ; 2.23 ; 3.3 ; ma ndahan tébu akada hini daya).

Ka ménjéki ga wakita ni Meciyu àdámki ma ke miwi ga Yezu. Kélén gani ànjéhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdám ni dék akada ga ata Mark nday ata Luk ya téngéhad ni : Yezu ànjéki ke téwi gayanu ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Yezu nañ àbu agray téwi gayanu ni ti gézit àna gézit ndam ya taébay nañ ni tésér nañ ti nañ way ; kélén gani Piyer àdám Yezu ti nañ Krist bay gédakani ya amara ni (16.16). Piyer àra àdáma pakama nana ti kélén gani Yezu òru gwar a Zeruzalem, wudaka akoru ti àhi ana ndam madébay nañ ni ahéà àdám tékad nañ eslini, mék amangaba e kisim ba (16.21).

E kidiju ga pakama ga Yezu ya àdám ni bu ni ti Meciyu àdaba ndahanu a, àslamatakabu, àbéki ka mélañ gérgéri zlam a wakita gayanu ni bu : ma ga Yezu ya àdám ka héma ni (5.1-7.29), ma ga Yezu ya àdám ka ya ti aslér ndam asak gayanu ni (10.1-11.1), ma gozogul ga Yezu ya àdámki ka Mégur ge Melefit ni (13.1-52), ahémamam ndam ga Yezu ténjéhadé kabu ni (18.1-19.2) akaba ma ga Yezu ya àdámki ka mandav ga duniya ni (24.1-25.46).

Meciyu adéfiki ana leli zlam ya ti tégrakivu ka Yezu ni ti àgravu akada ga zlam ya ti àgravu ka ndam Izireyel a Wakita ge Melefit ya ahaslani bu ni. Yezu àsléka ka

hadéEzip a akada ga ndam Izireyel na (2.14-15) ; tébaray nañ akada ga ndam Izireyel ya téslékaba a déluv ba ni (3.13), àcaka daliya a hué gili ba (4.1) mék àcéliya a héma va ga macahi Divi ge Melefit ana mis akada ge Méwiz ya àgray na (5.1). Yezu ti nañ bay mégri téwi ana Melefit ya àcakay daliya a kéla geli vu ni (Izayi 53.4 ; Meciyu 8.17) ; nañ Wur ge Mis, ya Deniyel èpi Melefit améfiyu nañ a bay vu ni (Deniyel 7.13-14 ; Meciyu 9.6). Yezu èndeverinjaba téwi gayanu na dék : kani ti nañ « Melefit ya anjéhad akaba leli ni » (Emenéwel) ya Izayi àdámki ma ni (Izayi 7.14 ; Meciyu 1.23 ; 28.20).

*Slimy ga ata béng ga béng ga Yezu
(Luk 3.23-38)*

¹ Yezu *Krist ti nañ wur hué ge Devit, wur hué ga Abraham daya. Slimy ga ata béng ga béngani ti nday hi : ² Abraham èwi Izak, Izak èwi Zekép, Zekép èwi Zéda akaba béza ga méngani ndahanu, ³ Zéda èwifinju ata Ferez nday ata Zara ká Tamar a, Ferez èwi Esroé, Esroé èwi Aram, ⁴ Aram èwi Am-inadap, Aminadap èwi Nasoné, Nasoné èwi Salmoné, ⁵ Salmoné èwifinju Boz ká Rahap a, Boz èwifinju Zobet ká Rut a, Zobet èwi Zese, ⁶ Zese èwi Devit. Devit ti àzum bay.

Bay Devit èwifinju Salomon ká wal ge Yéri a, ⁷ Salomon èwi Robowam, Robowam èwi Abiya, Abiya èwi Asaf, ⁸ Asaf èwi Zusafat, Zusafat èwi Zuram, Zuram èwi Oziyas, ⁹ Oziyas èwi Zowatam, Zowatam èwi Asaz, Asaz èwi Ezesiyas, ¹⁰ Ezesiyas èwi Man-ase, Manase èwi Amoé, Amoé èwi Zuziyas, ¹¹ Zuziyas èwi Zeséniyas akaba béza ga méngani. Ka sarta gani nani ti téhéloru ndam *Zéde ka had Babilonu.

¹² Tára téhéloya ndam Zéde ka had Babilon u a ti Zeséniyas èwi Salatiyel, Salatiyel èwi Zorobabel, ¹³ Zorobabel èwi Abiyut, Abiyut èwi Eliyakim, Eliyakim èwi Azor, ¹⁴ Azor èwi Sadok, Sadok èwi Akim, Akim èwi Eliyut, ¹⁵ Eliyut èwi Eleyazar, Eleyazar èwi Matañ, Matañ èwi Zekép, ¹⁶ Zekép èwi Zézef. Zézef ti zal ga Mari ya èwi Yezu ni. Yezu ti tézalay nañ Krist.

¹⁷ Nahkay e kidiju ga sarta ga Abraham akaba sarta ge Devit bu ni ti béza hué béza hué ga Abraham kru mahar fad ; e kidiju

ga sarta ge Devit akaba sarta ya ti tèhloru ndam Zude ka had Babilon ni bu ni ti bëza huđ bëza huđ ga Abraham kru mahar fađ ; e kidin ga sarta ya ti tèhloru ndam Zude ka had Babilon ni akaba sarta ge Krist bu ni ti bëza huđ bëza huđ ga Abraham kru mahar fađ.

*Mëslér ge Melefit ahi ana Zuzef etiweya wur a, slimí gani Yezu
(Luk 2.1-7)*

¹⁸ Tiwi Yezu *Krist ti àgravu nahkay hi : mëjani Mari mëva ge Zuzef. Zuzef àzay nađ fanj ndo, ay tipi ti nađ a huđ. Nađ a huđ ti àna njëda ga *Mësuf Njëlatani. ¹⁹ Zal gani Zuzef ti nađ mis jireni, nahkay àra èpia nađ a, nađ a huđ ti àwayay madafani do. Àdëm ambrënj nađ akal-akal. ²⁰ Nađ àbu ajalay ahàr nahkay ti *mëslér ge Melefit àngazlivu e kisim mizideni bu, àhi ahkado : « Zuzef wur huđ ge Devit, kàgray angwaz ga mazay Mari ga wal ba, adaba wur ya a huđ gayan bu ni ti àzay huđ gani àna njëda ga Mësuf Njëlatani. ²¹ Ara ewi wur zalani. Emiweya ti akëdi slimí Yezu, adaba nađ ti amahëngay ndam gayan, amahëlaba tay a magudar zlam gatay ba. »

²² Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahëngaray *pakama gayan ni màgravu. Pakama gani nani ti nihi : ²³ « Wur dahalay ya àsér zal fanj ndo ni ara azay huđ, emiwi wur zalani, atëzalay nađ Emenëwel. » * Emenëwel ti awayay adëmvaba « Melefit nađ àbu akaba leli. » ²⁴ Zuzef nakënj àra èpidekva ti àgray ere ye ti mëslér ga Bay Melefit àhi gray ni. Àzay Mari nakënj ga wal, ²⁵ ay tändëhadkabu ndo, duk àbivoru ana sarta ya Mari èweya wur na ni. Nahkay Mari nakënj èwi wur zalani, mëk Zuzef àdi slimí gani Yezu.

2

Ndam mësér zlam tara tamanjaya Yezu a

¹ Tiwi Yezu ti e Betlehem ka had *Zude. Ka sarta gani nani ti Erot nađ bay ga ndam *Zude. Tàra tiwia Yezu a ti ndam ndahanj tara a Zeruzalem a ; nday ndam mësér zlam, tàslékabiya gwar egezi a. ² Tàra tìnjiya ti tihindi, tèdëm : « Bay ga ndam Zude ya

tìwi ni ti nađ eley ? Mëra ti adaba bonjur àcélaya, adafaki tìweya bay gëdakana. Mipia bonjur na ti mëra ga mabëhadì mirdim a. » ³ Bay *Erot àra ècia ma gana ti ma gani àhëlia ahàr a dal-dal ; ma gani àhëlia ahàr ana ndam Zeruzalem a dek daya. ⁴ Eslini Erot nakënj àzalakabu gëdákani ga ndam *mangalababu mis akaba Melefit ni akaba ndam Zude ya *tèséra Wakita ge Melefit a ni. Àzalakabu gëdákani ga ndam Zude ni nahkay ti ge mihindifiña kà tay a : « *Krist Bay gëdákani ya amara ni ti, etiwi nađ ti eley ? » ⁵ Nađ nakënj àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakënj tèhëngrifën, tèhi : « Etiwi nađ ti e Betlehem ka had Zude, adaba bay mahëngaray *pakama ge Melefit nahaj àbëki a wakita gayan bu nahkay hi :

⁶ « Bay Melefit àdëm :
Lekëlum ndam Betlehem ka had Zude ni ti kësa gekuli gëdákani àtam kësa ndahanj ga had Zude ni,
adaba etiwi bay a kësa gekuli bu.
Bay gani nani ti amëdi kama ana ndam goro ndam *Izireyel.” * »

⁷ Bay Erot àra ècia ma na nahkay ti àzalakabu ndam mësér zlam ni akal-akal, èhindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Boñgur ni ti àcélaya ananaw ? » ⁸ Tàra tèhia sarta gana ti àsléroru tay e Betlehem, àhi ana tay : « Dëgum, këdëbum mëlañ ga wur ya tìwi ni lala. Akësëruma mëlañ gana ti, ñguma ti kâhëngrumu ma gani. Adëba nu day nara nakoru ga mabëhadì mirdim. »

⁹ Nday nakënj tara ticiya ma ga bay na ti tàslëka. Nday tèbu takoru e divi bu ni ti tipi bonjur ya àcélaya gwar egezi a ni, nađ àbu akoru kama gatay. Bonjur ni nađ àbu akoru nahkay ti òru ècikki ka mëlañ ga wur ya nađ àvu ni. ¹⁰ Tàra tipia bonjur na ti tèmërva dal-dal, ¹¹ tèhuriyu a ahay ya ti bonjur ècikki ni vu, tèdi ahàr ana wur ni nday ata mëjani Mari. Tàra tipia wur na ti tèbëhadì mirdim grik meleher ndiba ndiba ana had, mëk tèzlëkaba sahar gatay a, tèhëlaya zlam a, tèbi ana wur ni. Zlam gani nday hi : gru, haf ya tamal tazëbay ezi ti àbëlay ni, akaba haf nahaj tëzalay mir, ezi akada ge tersel ni. ¹² Këlënj gani Melefit àhi ma ana tay e kisim mizideni bu, àhi ana

* 1:23 Izayi 7.14. * 2:6 Mise 5.1.

tay ahkado : « Kènjumoru gwar afa ga Erot ba. » Nahkay nday nakəŋ tâsləka, tângoru a magam gatay àna divi nahaj zlam gatay.

Ata bəŋ ga Yezu tacuhworu àna Yezu ka had Ezip

¹³ Ndam məsər zlam ni târa tâsləka ti *məslər ge Melefit àŋgazlivu ana Zuzef e kisim mizideni bu, àhi ahkado : « Sləka, za wur na nday ata məŋjana, cuhworu àna tay gwar ka had Ezip. Ekinjumiya ti njəhaduma eslina. Anəhuk “Sləka” day kwa ti akəsləkumbiya. Adaba *Erot naŋ àbu adəbay divi ge mijinj wur ni. » ¹⁴ Zuzef àra ècia ma na nahkay nahəma, ga məlavad gani nani ècikaba, àzay wur ni nday ata məŋ ga wur ni, òru ka had Ezip. ¹⁵ Tòru tînjua eslina ti tânjəhadiyu duk àbiviyu ana kisim ga bay Erot. Ata bəŋ ga Yezu tòru àna Yezu ka had Ezip ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray *pakama ga Bay Melefit māgravu. Pakama ya àdəm ni ti nahkay hi : « Nəzalabiyu wur goro ti kwa ka had Ezip. † »

Tabazl bəza

¹⁶ Erot àra ècia ndam məsər zlam ni tâgosa naŋ a ti àzuma bəruv a dal-dal. Nahkay àsləroru mis, àhi ana tay tôru tâbazl bəza ga kəsa Betlehem akaba bəza ge mis ya tanjəhad kà gəvay gani ni. Àhi ana tay tâbazl bəza ya ti tâzuma vi a cə cəena akaba ya tîslı vi cə cəeni ndo ni dek. Àdəm tâbazl bəza ge vi cə cəeni ni ti adaba ndam məsər zlam ni tâhi « Mìpi bonjur enjenjeni ti àgray vi cə nihi. » ¹⁷ Nahkay pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àgravu. Pakama gani nahkay hi :

¹⁸ « Tici zlahay a Rama : tuway ahənday dal-dal, tagray deləlu.

Nani Resel, etəwi bəza gayan, àwayay ti mis tədabakay naŋ do, adaba bəza gayan təbi va bi. ‡ »

Ata bəŋ ga Yezu tasləkabiya ka had Ezip a

¹⁹ Kələŋ gani bay *Erot nakəŋ àməta. Àra àməta ti məslər ga Bay Melefit àŋgazlivu ana Zuzef ka had Ezip e kisim mizideni bu keti, ²⁰ àhi ahkado : « Cikaba, za wur na nday ata məŋjana, kəŋgoru àna tay ka had Izireyel. Adaba ndam ya ti tâwayay

makađ wur ni ti tâməta. » ²¹ Zuzef nakəŋ àra ècia ma na ti ècik, àzay wur ni nday ata məŋ ga wur ni, tâsləka tângoru ka had Izireyel. ²² Ay Erseleyas wur ga Erot àhuriya a bay ga bəŋjana va ka had *Zude a. Zuzef nakəŋ àra ècia ma gana ti aŋgwaz awər naŋ, àwayay məhuriyani ka had Zude do. Eslini *məslər ge Melefit àhi ma e kisim mizideni bu, nahkay Zuzef nakəŋ òru ka had *Gelili. ²³ Òru ènjua eslina ti ànjəhad a kəsa nahaj bu ; təzalay kəsa gani Nazaret. Nahkay ere ye ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya tâdəmbiyu ni àgrava. Ma gani nahkay hi : « *Bay gədakani ya amara ni ti atəzalay naŋ zal Nazaret. »

3

Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ni (Mark 1.1-8 ; Luk 3.1-9 ; Zeŋ 1.19-28)

¹ A vad nahaj àbu nahəma, Zeŋ bay məbaray mis ni àhərkiaya ke mis a huđ gili ba ka had *Zude ga məhi ma ana mis. ² Àhi ana mis ahkado : « Mbatumkaba majalay ahər geküli a, adaba *Məgur ge Melefit ènjiya wudak. * » ³ Zeŋ ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àdəmkibiya ma, àdəm : « Maslaŋa azlah a huđ gili bu, dəŋgu gayan ahəndabiyu. Àdəm :

“Slamatumikabu divi ana Bay gədakani, ahər àdəm divi gayan māla ndəlaiba.” † »

⁴ Zeŋ ti naŋ àbu àna azana mələmani àna eŋgəc ge ezligwemi, awəlvù àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayan ti eyew akaba amu. ⁵ Eslini ti ndam Zeruzalem, ndam ga had Zude dek akaba ndam ya ti tanjəhad kà gəvay ga zalaka *Zürdeŋ ni dek tərəkia ke Zeŋ nakəŋ a, ⁶ tədəfaya zlam gatay ya tâgudar na, mək Zeŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka Zürdeŋ ni bu huya.

⁷ Ndam *Feriziyeŋ akaba ndam *Sedəseyen kay tərəkia ke Zeŋ a ti məbaray tay. Zeŋ nakəŋ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti medékw ! Way àhi ana kəli dəguma afa goro a ti kâtamumfəŋa kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ?

† 2:15 Oze 11.1. ‡ 2:18 Zeremi 31.15. * 3:2 A wakita ge Meciyah bu, tâdəm « Məgur ga huđ melefit, » awayay adəmvaba « Məgur ge Melefit. » † 3:3 Izayi 40.3.

8 Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ededij*n* ededij*n*ena ti, grum twi ya ti adafaki lekulm kàmbatumva ni. 9 Ngay bəŋ ga bəŋ gekuli Abraham, nahkay akatum
ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kəli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur
nday ndani tīgi bəza hud ga Abraham day,
agravu. 10 Si kəgrum twi sulumani kwa.
Do ni ti Melefit naj ànjəkia ka matras kəli
a àndava, agri ana kəli akada ge mis ya məŋ
ga zlam gayan twi bəza sulumani do ni ti
azay zlaba gayan ekeleba tay a, abiyu tay
aaku vu ni. 11 Nu ti nabaray kəli àna yam
ti mis tāsər lekulm kàmbatumkaba majalay
ahàr gekuli a, ay maslaŋ nahəŋ naj àbu
ara e divi ba kələŋ goro a : naj ti aməbaray
kəli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku.
Naj gani nani ti njəda gayan àtama goro a ;
nu ti way ga məziaba kimaka gayan a di
way ? 12 Emedekaba mis a akada ge mis ya
àza hijid gayan a ahar va, ahar hay àna naj
ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur
vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku
gani nani ti àmət day-day do. »

Tabaray Yezu (Mark 1.9-11 ; Luk 3.21-22)

13 Eslini Yezu àsləka ka had *Gelili a,
àrəkioru ke Zej kə gəvay ga zalaka *Zūrdenj
ti Zej *məbaray naj. 14 Ay ti Zej àawayay
məbaray naj do, àhi ahkado : « Amal nu
nərəkukoru ti kəbaray nu. Nihi ti nak
kərəkua ti nəbaray kur sawaj aw ? » 15 Ay
Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nihi ti gəskabá, gray
nahkay hayan. Tamal màgra nahkay ti
màgra ere ye ti Melefit awayay na dek.
Agəski ti magray nahkay. » Zej àra ècia
ma ga Yezu na ti àgəskabu, àbaray naj.
16 Zej àra àbara Yezu a ti Yezu àcəlaya a
yam ni ba. Eslini hud melefit àzləkvaba,
mək Yezu nakəŋ èpi *Məsuf ge Melefit
àhərkiaya akada ga kurkoduk ya ahəna.
17 Eslini dəngu àhəndabiyu a hud melefit bu
akada dəngu ge mis, àdəm : « Maslaŋ hini
ti wur goro, nawayay naj dal-dal ; aməru
məbəruv dal-dal. »

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:5 Kəsa njəlatani ni ti Zerəzalem.
Mimbiki 6.13.

‡ 4:6 Limis 91.11-12. § 4:7 Mimbiki 6.16. * 4:10

4

Seteni ahəlfəŋja eyu kə Yezu a (Mark 1.12-13 ; Luk 4.1-13)

1 Kələŋ gani *Məsuf ge Melefit àzoru Yezu
a hud gili vu ti *Seteni məhəlfəŋja eyu a.
2 Eslini Yezu nakəŋ àgəs ndəra, àzum zlam
ndo vadəkru kru fasməlafat akaba məlavad
gani do dek. Kələŋ gani lwirir àwərkaba naj
a. 3 Nahkay bay məhəlfəŋja eyu kə mis a ni
àrəkioru, àhi ; « Tamal ti nak Wur ge Melefit
ededij*n* ti hi ana akur nday hini tāmbukvu
*dipen zla aw. » 4 Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi :
« Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu,
Melefit àdəm : “Mis anjəhad ti àna zlam
məzumani ciləŋ do ; anjəhad ti àna pakama
ya Melefit àdəm ni dek.” * »

5 Eslini Seteni àzoru naj a kəsa *njəlatani
ni vu, àfəkad naj jik ka ahàr ga *ahay
gədakani ge Melefit ni, † 6 mək àhi : « Tamal
nak Wur ge Melefit ededij*n* ti diyu a had,
adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit
ni bu nahkay hi : “Melefit aməhi ma ana
məslər gayan, atakəcaw kur, ti asak gayak
ènjifəŋ kə akur ba.” ‡ » 7 Ay Yezu àhi :
« Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu
keti : “Kəhəlfəŋja eyu kə Bay Melefit gayak
a ba.” § » 8 Eslini Seteni nakəŋ àzoru Yezu
ka ahàr ga həma zəbalani, àdəfiki had ga
duniya gərgərani dek, àdəfiki njəda akaba
elimeni gatay, 9 mək àhi : « Kəbu kipioru
zlam ni dek do waw ? Tamal ti kəbəhasua
mirdim a meleher ndis ana had ti anəbuk
tay dek. » 10 Eslini Yezu àhi : « Hədfəkua,
Seteni. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit
ni bu nahkay hi : “Akabəhadí mirdim
ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay naj
naj bəlaj ciləŋ.” * » 11 Yezu àra àdəma ma
na nahkay ti Seteni nakəŋ àsləkafəŋ. Àra
àsləkafəŋ ti *məslər ge Melefit tārəkia ka
Yezu a, təfi ahàr.

Yezu anjəki ke twi gayan ka had Gelili (Mark 1.14-15 ; Luk 4.14-15)

12 Kələŋ gani mis təhi ana Yezu təfiya Zej
a dajgay va. Yezu àra ècia ma gana ti àsləka
òru ka had *Gelili. 13 Òru ènjəua eslina ti
anjəhad a Nazaret ndo, òru ànjəhad a Kafarnahum.
Kafarnahum ti kə gəvay ga *dəluv

gədakani ga had Gelili, ka had ga Zabulon akaba ga Naftali. ¹⁴ Àgray nahkay ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni ti māgravu. Àdəm nahkay hi :

¹⁵ « Lekulum ndam ga had ga Zabulon akaba ga Naftali,

gwar ka dəluv, ke ledi ga zalaka *Zərden ni !

Ka had Gelili gekəli ti ndam ya nday ndam *Zude do ni təbu kay,

¹⁶ ay mis ya ti tanjəhad a məlaŋ ziŋ-zinjeni bu ni t̄pia məlaŋ maslađana dal-dal ; mis ya ti tanjəhad akada nday mis məmətani ni, məlaŋ àslafia ana tay a.[†]

¹⁷ Ka sarta gani nani Yezu ànjəki ka məhi ma ana mis, àdəm : « Mbatumkaba majalay ahər gekəli a, adaba *Məgur ge Melefit ènja. »

Yezu azalay ndam məgəs kiliffad (Mark 1.16-20 ; Luk 5.1-11)

¹⁸ A vad naħaŋ Yezu naŋ àbu asawaday kà gəvay ga dəluv Gelili ti èpi mis ndahaŋ cù nday kà məŋ gatay. Bəlaŋ gani slimī gayan Simu naŋ ya təzalay Piyer ni, naħan ni ti ni slimī gayan Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv vu, adaba nday ndam məgəs kilif. ¹⁹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagray ti kigum ndam məħəlibiyu mis ana Melefit akada ya ti kəgəsum kilif ni. » ²⁰ Tàra t̄icia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbək, tədəbay naŋ həya. ²¹ Nday təbu takoru ti Yezu èpi mis ndahaŋ cù, nday kà məŋ gatay keti ; nday bəza ge Zebede, bəlaŋ gani slimī gayan Zek, naħan ni ti ni slimī gayan Zeŋ. Nday a *slalah ga yam bu akaba bəŋ gatay Zebede, təbu təslamalay zəva gatay. Yezu àra èpia tay a ti àzalay tay. ²² Nday nakəŋ tàra t̄icia zalay ga Yezu na ti təmbərbu slalah ga yam gatay ni akaba bəŋ gatay ni, tədəbay naŋ.

Yezu acahi zlam ana mis akaba ahəŋgaraba mis a (Luk 6.17-19)

²³ Kələŋ gani Yezu àsawaday ka kəsa ka kəsa ga had *Gelili ni dek, àcahi zlam

ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu. Àhi *Ma Muweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay, àhəŋgaraba ndam gatay dərani akaba ndam gatay ya arməwər gərgərani awər tay na dek. ²⁴ Nahkay ndam ga had Siri dek t̄icia zlam ga Yezu ya àgray na. Eslini təħəlibiyu ndam gatay ya t̄ebesey do ni dek : ndam ga arməwər, ndam ya ti təcakay daliya ni, ndam ya ti seteni təniviyu ana tay ni, ndam ya ti aranja agəs tay bəruk bəruk ni, akaba ndam dəra. Təħəlibiya tay ana Yezu a ti Yezu àhəŋgaraba tay a. ²⁵ Mis dal-dal təsləkabiya e Gelili a, ka had ga *Kəsa Kru a, a Zeruzalem a, ka had *Zude akaba ke ledi ga zalaka *Zərden a, tədəbay Yezu.

5

Yezu acahi zlam ana mis a həma bu

¹ Yezu àra èpia mis dal-dalani na ti àċoloru a həma vu, ànjəhad digus. Nahkay ndam madəbay naŋ ni tərəkioru, ² mək Yezu ànjəki ka macahi zlam ana tay.

Məmərani ga ndam ga Yezu (Luk 6.20-23)

Àhi ana tay ahkado :

³ « Ndam ya ti təsəra nday ndam talaga kè eri ge Melefit ni ti təmərvu, adaba *Məgur ge Melefit ti gatay.

⁴ Ndam ya ti titewi ni ti təmərvu, adaba Melefit aməħəŋgrivu bəruv ana tay. *

⁵ Ndam ya ti nday kuðufani ni ti təmərvu, adaba Melefit aməvi had ya ti àdəm aməvi ana ndam gayan ni ana tay.

⁶ Ndam ya ti tawayay jiri ge Melefit akada ya tawayay zlam məzumani akaba zlam miseni ni ti təmərvu, adaba etipi jiri gani nani, atərəħ àna naŋ akada ya tərəħ àna zlam məzumani ni.

⁷ Ndam ya ti mis təsi cicichi ana tay ni ti təmərvu, adaba nday day atəsi cicichi ana Melefit.

⁸ Ndam ya ti məbəruv gatay *njəlatani ni ti təmərvu, adaba etipi Melefit.

⁹ Ndam ya ti taŋgalabakabu mis ni ti təmərvu, adaba Melefit amazalay tay bəza gayan.

[†] 4:16 Izayi 8.23-9.1. * 5:4 A wakita ndahaŋ bu təmbatkaba lemeru 4 ata 5 a.

¹⁰ Ndam ya ti mis təgri daliya ana tay adaba nday ndam jireni ni ti təmərvu, adaba Məgur ge Melefit ti gatay.

¹¹ « Lekulum ti ka ya ti mis tindivi kuli, təgri daliya ana kuli ahkay do ni tədəmki ma magədavani gərgəri àki ke kuli adaba lekulum ndam goro ni ti, mərumvu. ¹² Yəm, mərumvu dal-dal, adaba Melefit aməvi zlam sulumanı ana kuli kay a kəla gani vu a huđ melefit bu. Daliya ya təgri ana kuli nihi ni ti, ku ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ahaslani day təgri ana tay nahkay. »

Ma àki ka estena akaba ka məlanj masladani
(Mark 9.50 ; Luk 14.34-35)

¹³ « Lekulum e kidin ga ndam ga *duniya ni bu ni ti akada estena ya tabafən kà zlam məzumanı ni. Ay tamal estena ni àcər va do ni ti, təgri ahəmamam ti məcər keti ni mam ? Àbi ! Ègia zlam masakana, tizligoru mis təcəlki ciliñ.

¹⁴ « Asladay məlanj a duniya bu ni ti lekulum gani. Kəsa gədakani ka ahər ga həma ti aŋgahvu waw ? Aha ! ¹⁵ Maslaña ya ti ebeftey ceŋgel mək ahəmbaki dagəla ni ti àbi ; afəkad ka məlanj zaŋani sawanj, nahkay ti asladı məlanj ana mis ya ti a huđ ahay bu ni dek. ¹⁶ Nahkay zla nahəma grum ti mis dek təpi masladani gekuli àna təwi gekuli sulumanı ya kəgrum ni. Etipia ti atazləbay Bən̄ gekuli ya a huđ melefit bu ni. »

Pakama àki ke Divi ge Melefit

¹⁷ « Ngay nu nara ga məmbatkaba *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki na akaba pakama ga ndam ndahań ya təhəngaray *pakama ge Melefit na ti kədəmum ba. Nara ga məmbatkaba tay a do, nara ti ge mende-veniŋ təwi gani sawanj. ¹⁸ Nəhi ana kuli nahəma, ku asak ma gəzit ge Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni emiji do. Tamal huđ melefit akaba had ni dek tijiji ndo ni ti asak ma ga wakita ni day emiji do. Si ere ye ti Melefit awayay magray ni dek amagrava day kwa. ¹⁹ Nahkay zla nahəma, tamal mis àgəskabu ku Divi bəlań e kidin ge Divi ge Melefit bu ndo, akaba acahi ana mis ndahań ti təgray akada gayan ni ti, àbəlay

do. Ku tamal àgəskabá Divi ndahań a dek, Divi ya àgəskabu ndo ni ti gəziteni àtam nday ndahań dek nəŋgu ni, Melefit amədəm maslaña nani gəziteni àtam mis ndahań dek a Məgur gayan ni bu. Ay maslaña ya ti àgəskabá Divi ge Melefit a dek, acahi ana mis ndahań ni ti, Melefit amədəm naŋ gədakani a Məgur gayan ni bu. ²⁰ Nəhi ana kuli nahəma, ahər àdəm kâtamum ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit àna jiri. Tamal kâtamum tay ndo ni ti akəhurumiyu a *Məgur ge Melefit ni vu koksah. »

Məzum bəruv akaba lagayvu

²¹ « Kəsəruma təhi ana ata bən̄ gekuli ahkado : “Kəkađ mis ba. Maslaña ya ti akada mis a ni ti tagrafənja seriya.” [†]

²² Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do tamal àzumkia bəruv ka wur ga mənjanı ti tagrafənja seriya ; ku way way do tamal èndivia wur ga mənjanı cəd ti ndam ge seriya təwəl naŋ ; tamal àhi ana wur ga mənjanı “Nak muru” ti tizligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu. ²³ Nahkay tamal kınjəa àna sədaga gayak ka məlanj ya tabəhad na, mək kəsərkia kəgudaria zlam ana wur ga muk a ti, ²⁴ mbərbu sədaga gayak ni eslini, ru kāŋgalumbabiya. Akəŋgalumbabiya ti ŋga ti kāfəkadı sədaga gayak ni ana Melefit dəma mba.

²⁵ « Tamal maslaña akorū abəhadkuk mirdim nahəma, ŋgalumbu ka ahər divi ; do ni ti bi maslaña nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya, mək bay ni aməvi kur ana zal slewja ga məfiyu kur a daŋgay vu. ²⁶ Nəhuk nahəma, mənjetd məpəlaba ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a daŋgay ni ba do. Ku tamal ti agəjənifuk sisi bəlań nəŋgu ni, si kəpəlaba kwa. »

Magray hala

²⁷ « Kəsəruma təhi ana ata bən̄ gekuli ahkado : “Kəgray hala ba.” [‡] ²⁸ Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do tamal àmənjalənja ana wal a àna eri ciliñ, awayay ti tāndəhadkabu ti, àgra hala àndava.

²⁹ « Nahkay tamal eri ga ahar ga daf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, zaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak

† 5:21 Mahərana 20.13 ; Mimbiki 5.17. ‡ 5:27 Mahərana 20.14 ; Mimbiki 5.18.

bəlan ejiji ere gani tizligiyu vu gayak dek a dəluv ga aku vu ni. ³⁰ Tamal ahar ga daf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, kelkaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak bəlan ejiji ere gani vu gayak dek ahuriyu a dəluv ga aku vu ni. »

Magaray wal

(Meciyu 19.9 ; Mark 10.11-12 ; Luk 16.18)

³¹ « Təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa agaray wal gayanj ti ahàr àdəm abəki wakita gani, avi.”[§] ³² Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do àagara wal gayanj a, wal ni day àgray mesəwehvü ndo ni ti, wal ni àda zal naħaŋ a ti maslaŋa ya àagara wal na ti àfiyu wal ni a magray hala vu. Nahkay maslaŋa ya ti àza wal ya ti zal gani àagara na day àgra hala. »

Mbaday

³³ « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Tamal kàmbada, kàdəm akəgri zlam ana Melefit ti ahàr àdəm kàmbrəŋ ba, gray ere gani nani.” * ³⁴ Ay nu ti nəhi ana kəli : kàmbadum day-day ba. Ku àna huđ melefit kàmbadum ba, adaba huđ melefit ti kúrsi ga Bay Melefit. ³⁵ Ku àna had day kàmbadum ba, adaba had ti məlan məbəki asak ge Melefit. Ku àna Zeruzalem day kàmbadum ba, adaba nani kəsa ga Bay gədakani. ³⁶ Ku àna ahàr gayak day kàmbada ba, adaba ku məhər ga ahàr gayak bəlanj day kàmbatkaba ti mīgi bəd-bədəni ahkay do ni didiliŋeni koksah. ³⁷ Ere ye ti kədəmum ni ti “Iy !” ahkay do ni “Aha !” Tamal kàdəmumkiva ma naħaŋ a ti nani tħwi ge *Seteni. »

Mahəŋgarvu zlam magədavani

(Luk 6.29-30)

³⁸ « Kəsəruma, təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa àzukaba eri a ti ziaba eri a bilegeni. Tamal maslaŋa àdəvukaba aslər a ti dəviaba aslər a bilegeni.” † ³⁹ Ay nu ti nəhi ana kəli : tamal mis cudayani àgruka aranja ti kàhəŋgarfəŋ ba. Tamal maslaŋa àduka barva ka tuwər ga ahar ga daf a nahəma, mbatikabiyu ga ahar ga gəjar ni ti mədukkivu keti. ⁴⁰ Tamal

mis àbəhadkuka mirdim a, awayay aza-fuka endəwi gayak a nahəma, mbrəŋ naŋ māzafuka, māzafuka mugudi gayak a daya. ⁴¹ Tamal mis àfəkuka njasa ga məzioru zlam ezewed kru nahəma, zioru ezewed kru kru cħ. ⁴² Tamal mis èhindiluka zlam a ti vi. Tamal mis àra ga makəlay duwa ti kèkeli ba. »

Mawayay ndam ezir gelı

(Luk 6.27-28, 32-36)

⁴³ « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli : “Ahàr àdəm wayay ndam ya ti nak kàbu akaba tay ni, zirey ndam ezir gayak.” ‡

⁴⁴ Ay nu ti nəhi ana kəli : wayum ndam ezir gekəli ; həŋgalumi Melefit ana ndam ya təgħri daliya ana kəli ni. ⁴⁵ Tamal kəgrum nahkay ti ekigüm bəza ga Bəŋ gekəli ya e melefit bu ni ededijen ededijeni, adaba naŋ ti agray ti fat māsladi məlaŋ ana ndam cuðay akaba ana ndam sulumani, agray ti avər mətədiaya ana ndam jireni akaba ana ndam jireni do na daya. ⁴⁶ Tamal lek'lum kawayum ndam ya ti tawayay kəli ni cilinj ti, kəħumi ana ahàr Melefit aməvi zlam ana kəli ka duwa gani aw ? Aha ! Adaba ku ndam *məħel hadam day təbu tagray nahkay. ⁴⁷ Tamal kəgrumi sa ana bəza ga mən gekəli cilinj ti, kəħumi ana ahàr kəgrum zlam sulumani aw ? Aha ! Ku nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do ni day təbu tagray nahkay. ⁴⁸ Ahàr àdəm kàgudarum zlam do simiteni, akada ga Bəŋ gekəli ya e melefit bu àgudar zlam do simiteni ni. »

6

Məvi zlam ana ndam talaga

¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ka ya ti kəgrum zlam sulumani ni ti, kəgrum kē meleher ge mis ndahanj ti tīpi ere ye ti kəgrum ni ba. Tamal kəgrum kē meleher ge mis ti, Bəŋ gekəli ya e melefit bu ni aməvi zlam ana kəli azuhva tħwi gekəli ni do. ² Nahkay zla nahəma, ka ya ti kəvumi zlam ana ndam talaga ni ti, kàzlahum àna naŋ ti mis tīci ba. Ndám ya ti tawayay ti mis tādəm nday ndam jireni ni təbu tagray nahkay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba a kəsa bu. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis

§ 5:31 Mimiki 24.1. * 5:33 Mənjay Levi 19.12 ; Macalani 30.3 ; Mimiki 23.22-24. † 5:38 Mahərana 21.24 ; Levi 24.20 ; Mimiki 19.21. ‡ 5:43 Levi 19.18.

tâzləbay tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təngəta zlam ka duwa gana àndava, atəngət nahən va do. ³ Ay nak ti ka ya ti kəvi zlam ana zal talaga nahəma, gray ti ku ahar ga gəjar gayak day àsər ere ye ti ahar ga daf gayak agray ni ba. ⁴ Ahàr àdəm kəvi zlam ana mis ti maslaña nahən èci ma gani ba. Buk ti epi zlam ya mis tipi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumanı azuhva təwi gayak ya kàgray ni. »

Mahəŋgalay Melefit (Lük 11.2-4)

⁵ « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, kəgrum akada ga ndam ya tawayay ti mis ndahanj tâdəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti tahəŋgalay Melefit tawayay micikeni jik a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu ahkay do ni kà gəvay ge divi, ti mis tipi tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təngəta zlam ka duwa gana àndava, atəngət nahən va do. ⁶ Ay nak ti ka ya ti kahəŋgalay Melefit nahəma, huriyu a ahay gayak vu, zləkkabu mahay ti mis tipi kur ka ya ti kahəŋgalay Melefit ni ba. Buk ti epi zlam ya mis tipi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumanı azuhva təwi gayak ya kàgray ni. ⁷ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəhəŋgrumi zuh ana zlam bəlaŋjani sak kay akada nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do tagray ni ba. Nday ti təhi ana ahàr tamal tahəŋgalay dal-dal ti Melefit aməgri ere ye ti tawayay ni ana tay. ⁸ Ay lekələm ti kəgrum akada gatay ni ba. Adaba wudaka kahəŋgalum ti Bəŋ gekəli àsəra ere ye ti àhəcikivu ana kəli na àndava. ⁹ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, dəmum nahkay hi :

“Bəŋ gelı nak a huđ melefit bu, mis dek təgəskabu nak njəlata ti ;

¹⁰ kâra kəzum bay gayak e kidiŋ gelı bu ti ; ere ye ti kawayay ni māgravu ka had akada ya agravu a huđ melefit bu ni ti.

¹¹ Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kani daya ti.

¹² Mbərfənja zlam ya məgudaruk ni kə leli a, akada gelı ya məmbərfənja zlam ge mis ya təgudari ana leli na kà tay a ni ti.

¹³ Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba, həŋgafənja leli kà naŋ a sawanji ti.

[Adaba Bay ya ti agur zlam dek akaba eslikı ka magray zlam dek ni ti nak. Bay ya ti mis dek atazləbay ni ti nak, ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.]”

¹⁴ « Nədəm nahəma, tamal kəmbrəŋumfənja zlam ge mis ya tagudari ana kəli na kà tay a ti, Bəŋ gekəli ya e melefit bu ni aməmbərfənja zlam gekəli ya kagudarum ni kə kəli a bilegeni. ¹⁵ Ay tamal lekələm kəmbrəŋumfənja zlam ya mis tagudari ana kəli ni kà tay a do ni ti, Bəŋ gekəli day aməmbərfənja zlam gekəli ya kagudarum ni kə kəli a do bilegeni. »

Məgəs ndəra

¹⁶ « Ka ya ti kəgəsum ndəra nahəma, kəgrum akada ge mis ya tawayay ti mis ndahanj tâdəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti ka ya ti təgəs ndəra ni ti tamənjavu akada təbu təcakay daliya, akada təmətəbəkaba ; tawayay ti mis təsər nday təbu təgəs ndəra. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təngəta zlam ka duwa gana àndava, atəngət nahən va do. ¹⁷ Ay nak ti ka ya ti kəgəs ndəra nahəma, baray eri gayak, bakabu tersel ka ahàr. ¹⁸ Nahkay ti ŋgay kəgəsa ndəra ti mis təsər do, si Buk ya ti naŋ àbu akaba kur ni. Nahkay Buk aməvuk zlam sulumanı azuhva təwi gayak ya kàgray ni ; naŋ ti epi zlam ya mis tipi do ni. »

Elimeni ya a huđ melefit bu ni (Lük 12.33-34)

¹⁹ « Kəŋgumkabu elimeni a duniya bu ba. A duniya bu ni ti gaŋgu akaba vi təzumaba, ndam akal day tindəf ahay təhəlaba elimeni na. ²⁰ Ngumkabu elimeni gekəli ti a huđ melefit bu sawanji, adaba eslini ti gaŋgu akaba vi təzum do, ndam akal day tindəf ahay koksah, təhəl elimeni ni koksah. ²¹ Adaba məlaŋ ya ti elimeni gayak àvu ni ti, kajalaki ahàr ti ka məlaŋ gani nani. »

Məlaŋ masladani akaba məlaŋ ziŋ-zinjeni (Lük 11.34-36)

²² « Eri ge mis ti asladay vu gayanj akada ge cəngel ya asladay məlaŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek àbu a masladani bu. ²³ Ay tamal eri gayak lala do ni ti, vu gayak dek emigi e ziŋ-zinjeni bu. Nahkay tamal ti masladani gayak ni

àsladay va do ègia zinj-zinjena ti, nak e zinj-zinjeni bu dal-dal timey ! »

*Elimeni akaba təwi ge Melefit ti màwayay tay c̄heni koksah
(Luk 16.13)*

²⁴ « Maslañja àbi esliki mègri təwi ana bay ahay c̄ebi. Emizirey bəlan̄ gani, amawayay nañ nahaj ni ; ahkay do ni amègèsiki ma ana nahaj ni do, ana nañ nahaj ni ti ni amègèsiki ma. Lekul̄um day tamal kədəbum siñgu hi hi ti kìsl̄umki mègri təwi ana Melefit koksah. »

*Kàjalumki ahàr ka zlam ga duniya ba
(Luk 12.22-31)*

²⁵ « Nahkay zla nahëma, nəhi ana kùli a manjehad gekùli bu ni ti ñgay akəzumum mam, [ekisəm mam] akaba akəbumkabu mam ti kàjalum ba, àheli ahàr ana kùli ba daya. Sifa ti àtam zlam mèzumanı do waw ? Vu ti àtam zlam mèbakabani do waw ? ²⁶ Kipəm edidin̄ do waw ; tìzligi zlam do, tòbaz zlam do, tàngakabu zlam a guvur bu do. Ay ti Bəj̄ gekùli ya e melefit bu ni nañ àbi avi zlam mèzumanı ana tay bi aw ? Lekul̄um ti kàtamum tay ferek-ferek do waw ? ²⁷ Way e kidin̄ gekùli bu esliki mèdəkiviyu vad̄ àkivu ke vi gayan̄ ku ḡuzit àna majalay ahàr gayan̄ way ? Àbi !

²⁸ « Kajalumki ahàr ka zlam mèbakabani ti kamam ? Nga pəm vay-vay ga zlam ya təfət a vədañ bu ni ; tàgray təwi do, tèləmkabu azana do daya. ²⁹ Ay nəhi ana kùli nahëma, ku Salomoñ àna elimeni gayan̄ ni dék tekedi àbakabu azana ya ti àbəlay akada vay-vay bəlan̄ ni ndo. ³⁰ Zlam ya təfət a vədañ bu kani, hajən̄ təbiyu tay aaku vu ni tekedi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal nañ àbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kùli amatam gatay ni do waw ? Lekul̄um ti kəfumki ahàr ke Melefit lala do ni ti kamam ? ³¹ Nahkay ti ñgay amèzumum mam, emisəm mam akaba aməbumkabu mam ti kàjalum ba. ³² Ndam ya tadəbay zlam nday nani dék kəlavad̄ ni ti nday ya ti tèfəki ahàr ke Melefit do ni. Ay lekul̄um ti Bəj̄ gekùli ya e melefit bu ni àsəra ere ya àhəcikivu ana kùli na. ³³ Enjenjeni ti dəbum *Mègur ge Melefit akaba jiri gayan̄ ; nahkay zlam ndahan̄ ni dék day Melefit amèvikivu ana kùli. ³⁴ Kàjalumki ahàr ka vad̄ ya hajən̄

ba, adaba vad̄ ya hajən̄ day nañ àbu àna majalay ahàr gayan̄ zlam gayan̄. Ku vad̄ weley weley do dék zlam zləzladani gayan̄ àbu. »

7

*Ngay mis ndahan̄ tágudara zlam a ti kèdəmum ba
(Luk 6.37-38, 41-42)*

¹ « Ñgay mis ndahan̄ tágudara zlam a ti kèdəmum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekul̄um day ñgay kàgudaruma zlam a ti Melefit amədəm do. ² Adaba mam, gekùli ya kèdəmum têwəl mis ndahan̄ àna seriya, tâtrañ tay ni ti Melefit day aməwəl kùli àna seriya, amatrañ kùli. Darama ya lekul̄um kəgurumi zlam ana mis ndahan̄ àna nañ ni ti Melefit day aməguri zlam ana kùli àna nañ. ³ Kamənjaləñ ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kèsərki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kamam ? ⁴ Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəñ nəzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti, kəzikia ahəmamam ? ⁵ Nak bay ya anjah zlam magudarani gayan̄ ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya àniki ke eri ana wur ga muk na. ⁶ Kəvumi zlam *njəlatani ge Melefit ana kérá ba, do ni ti tambatkibiyu ma ke kùli tahəpədkaba kùli a. Kàfəkadəsumivu ebirsi gekùli e divi bu ana mədrés ba, do ni ti təcəlki, tagudar masakani. »

*Mihindiliñ zlam kè Melefit
(Luk 11.9-13)*

⁷ « Hindəm zlam. Kìhindəma ti Melefit aməvi ana kùli. Dəbum zlam. Kèdəbuma ti akəngətum. Zalum Melefit. Kàzaluma nañ a ti aməwəli ana kùli, aməzləkiaba mahay ana kùli a. ⁸ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, anjət. Ku way way do aza-lay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a. ⁹ Bi wur ara afə gayak, nak bəñana, èhindiluka *dipeñ a ti, kəvi akur aw ? Aha ! ¹⁰ Ahkay do ni bi ehindiluka kilif a ti kəvi gavan̄ aw ? Aha ! ¹¹ Lekul̄um ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekul̄um ndam magudar

zlam nə̄ngu ni, kèsaruma mə̄vi zlam sulumani ana bə̄za gekə̄li a. Ay ti Bə̄j gekə̄li Melefit nañ e melefit bu, nañ sulumani ti magray gayan ahə̄mamam ? Nañ ti tamal maslaña èhindiliña zlam a nahə̄ma, amə̄vi zlam sulumani ededinj. ¹² Nahkay ere ye ti kawayum mis tâ̄gri ana kə̄li ni ti grumi ere gani nani ana tay bilegeni. Melefit àna Divi gayan ya Mə̄wiz àbə̄ki ni àdə̄m nahkay ; ndam mahə̄ngaray *pakama ge Melefit ni day tâ̄də̄m nahkay. »

*Mahay misliceni
(Luk 13.24)*

¹³ « Zum njə̄da, kađumvu ga mə̄huriyani gwar a mahay misliceni ni. Adaba mahay botutani ti divi gani azoru mis e mijeni vu àwərvu do. Nahkay mis kay tâ̄bu tə̄huriyu gwar a mahay botutani ni. ¹⁴ Ay azoru mis ka mə̄lañ ga sifa ti mahay misliceni akaba divi kə̄sedeni. Ndam ya takoru àna divi nani ni ti kay do. »

*Akə̄serum mis àna tə̄wi gayan ya agray ni
(Luk 6.43-44)*

¹⁵ « Bumvu slimi àna ndam ya tâ̄də̄m nday ndam mahə̄ngaray *pakama ge Mel-efit ni. Tara afa gekə̄li a ti tafə̄kad ahà̄r gatay akada nday tə̄mbə̄mbak, ambatakani do a mə̄bə̄ruv gatay bu ni ti nday akada tə̄mbə̄mbak ededinj do, nday akada kə̄rá gili cudayani sawaj. ¹⁶ Akə̄serum tay ti àna tə̄wi gatay ya tagray ni. Way àdifeñ ahà̄r ana bə̄za ga enderendera kà̄ mə̄ngə̄haf ya akaba adak ni way ? Nahkay day tə̄difəñ ahà̄r ana bə̄za ga *wə̄ruv kè̄ mezlirgendu do. ¹⁷ Mə̄ngə̄haf sulumani lu ti ewi bə̄za sulumani, mə̄ngə̄haf magə̄davani ti ni ewi bə̄za magə̄davani. ¹⁸ Mə̄ngə̄haf sulumani, ewi bə̄za magə̄davani ti àbi. Mə̄ngə̄haf magə̄davani ewi bə̄za sulumani ti àbi daya. ¹⁹ Mə̄ngə̄haf ya èwi bə̄za sulumani do ni lu tekeleba, tizligiyu aaku vu. ²⁰ Nahkay akə̄serum ndam ya ti tâ̄də̄m nday ndam mahə̄ngaray pakama ge Melefit ni ti àna tə̄wi gatay ya tagray ni. »

*Yezu amə̄də̄m nə̄sə̄r kə̄li do
(Luk 13.25-27)*

²¹ « Sâruma lala : Ndam ya tə̄zalay nu : “Bay geli, Bay geli” ni, atə̄huriyu a Mə̄gur ge Melefit vu ti nday dek do. Atə̄huriyu ti

si ndam ya ti tagray ere ye ti Bə̄j goro nañ a huđ melefit bu àwayay ni kwa. ²² Ka fat gani nani ti mis kay atə̄hu : “Bay geli, bay geli ! Mèhə̄ngria pakama ge Melefit ana mis àna slimy gayak a, mà̄gariaba seteni ana mis àna slimy gayak a akaba mà̄gra zlam ya ti agri ejep ana mis na gə̄rgə̄ri kay àna slimy gayak a.” ²³ Anəhi ana tay vay-vay : “Day-day nə̄sə̄r kə̄li ndo. Sləkumfua, lekələm dek ndam ya ti kə̄grum zlam ge jiri do ni !” »

*Ahay mə̄lə̄mani tə̄bu gə̄rgə̄ri c₃
(Luk 6.47-49)*

²⁴ « Tamal mis àra afa goro a ècia ma goro a mə̄k agray ere ye ti nə̄hi ni ti, àzavu ata mis mə̄njə̄hani ya àlə̄m ahay gayan ni. Wudaka àlə̄m ti àsaba asak gana, èli zileñ mə̄k afə̄kadkibiyu asak ga ahay ni ka akur. ²⁵ A vad nahañ avə̄r àtə̄da dal-dal, amə̄d àkəzlay ga njə̄da dal-dal, yam àtamkia ka zalaka ; tawayay tembed ahay ni. Ay ti tə̄gri aranja ana ahay ni ndo, adaba asak ga ahay ni mafə̄kadkibiyani ka akur palam. ²⁶ Ay tamal mis ècia ma goro a mə̄k àgray ere ye ti nə̄hi ni do nahə̄ma, àzavu ata mis murani ya àlə̄m ahay gayan ka wiyan ni. ²⁷ Ka ya ti avə̄r àtə̄da dal-dal, amə̄d àkəzlay ga njə̄da dal-dal, yam àtamkia ka zalaka, tawayay tembed ahay ni ti ahay ni àmbə̄da huya. Àmbə̄dkaba besek-besek. »

²⁸ Yezu èndeveriña macahi zlam ana mis macakalavani na. Zlam gayan ya àcahi ana tay ni, àgría ejep ana tay a dek, ²⁹ adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *mə̄sə̄r Wakita ge Melefit ni do.

8

*Yezu ahə̄ngaraba zal ambə̄lək a
(Mark 1.40-45 ; Luk 5.12-16)*

¹ Yezu àra àndaya ahà̄r a hə̄ma ni ba nahə̄ma, mis dal-dal tâ̄də̄bay nañ. ² Eslini zal ambə̄lək nahañ àrəkia ka Yezu nakə̄ñ a, àbə̄hadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, bay goro ; tamal kawayay ti kislikı mahə̄ngaraba nu a ti nîgia mis njəlatana. »

³ Yezu nakə̄ñ àzoru ahar, ènjifiñ, àhi ahkado : « Nawayay, già mis njəlatana. » Nahkay zal ambə̄lək nakə̄ñ àñgaba, ègia mis njəlatana huya. ⁴ Mə̄k Yezu àhi : « Nihi kə̄ngaba nahə̄ma, kə̄hi ma gani ana maslaña ba. Ru kə̄ngazli vu gayak ni ana bay

*mangalabakabu mis akaba Melefit sawar ; kâvi zlam ana Melefit akada ge Mewiz ya àdêm a wakita gayan bu ni, adaba kigia mis njelatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atasor nak kàngaba, kigia mis njelatana. »

*Bay ga ndam slewja ga ndam Rom afəki
ahàr ka Yezu
(Luk 7.1-10 ; manjaki ke Zej 4.48-54
daya)*

⁵ Ka ya ti Yezu nañ àbu ahuriyu a Kafarnahum nahema, zal nahañ àrækia, nañ bay ga ndam slewja ga ndam *Rom, àhèngalay nañ ga mèjènaki nañ, ⁶ àhi : « Bay goro, bay mègru tèwi àbiyu a magam mandéhadani èbesey do, ègia dèrana, nañ àbu acakay daliya dal-dal. » ⁷ Eslini Yezu àhi : « Nakoru nhèngaraba nañ a. » ⁸ Bay ga ndam slewja nakèn àhèngrifèn, àhi : « Bay goro, nu mis ga marona afa goro a di do. Ay ti dèm ma bëlan cilin ; nahkay ti bay mègru tèwi ni anjaba. ⁹ Nu gani day tèbu tègur nu, nu day nèbu nègur ndam slewja goro. Tamal nèhi ana bëlañ gatayani “Ru !” ti, akoru. Tamal nèhi ana nahañ “Ra !” ti ni, ara. Tamal nèhi ana bay mègru tèwi “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » ¹⁰ Yezu àra ècia ma gayan na ti, àgria ejep a dal-dal, mèk àhi ana ndam ya tadébay nañ ni ahkado : « Nèhi ana kuli nahema, ku e kidin ga ndam *Izireyel bu day, day-day nèdi ahàr ana mis ya ti afèku ahàr akada nañ hini ni ndo. ¹¹ Nèhi ana kuli nahema, mis dal-dal ataslèkabiya kwa kè sliri ga mèlan a dék, atèzumkabu zlam ka ahar bëlañ akaba Abraham, Izak, Zekup a *Mègur ge Melefit bu. ¹² Ay ndam ya ti giri-giri Mègur ge Melefit ni gatay ni ti atèhuriyu a Mègur ge Melefit ni vu do, atabèhad tay e mite bu a mèlan zin-zinjeni bu. Eslini ti etitèwi, atècakay daliya dal-dal. » ¹³ Yezu àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Ru a magam, Melefit amègruk ere ye ti kihindi ni adaba kàfukua ahàr a. » Ka sarta gani nani bay mègri tèwi ana bay ga ndam slewja ni àngaba huya.

*Yezu ahèngaraba ndam ga armewer nda-
han a kay
(Mark 1.29-34 ; Luk 4.38-41)*

* **8:17** Izayi 53.4. † **8:20** Mbiki : mis ndahañ tèdèm « mbiti. »

¹⁴ Yezu òru a magam afa ge Piyer. Òru ènjèa ti àdi ahàr ana mireñ ge Piyer ni mandéhadani, aku àbækia. ¹⁵ Eslini Yezu nakèn ènjifin kà ahar gani ; àra ènjifiña tiaku ni àhèlkia huya. Nahkay wal ni ècikaba, àfi ahàr.

¹⁶ Mèlakarawa àra ègia ti tèhèlibiyu mis dal-dal ya ti seteni agray tay ni. Yezu nakèn àhi ma ana seteni ni cilin, mèk seteni ni tèslèkiaba ana mis na. Àhèngaraba ndam ga armewer na dék daya. ¹⁷ Agray nahkay ti, ti pakama ge Izayi bay mahèngaray *pakama ge Melefit ya àdèmbiyu ni mègravu. Pakama gani nani ti nahkay hi : « Nañ ti àhèlkabá gedebi geli na akaba armewer geli na dék. * »

*Ndam ya ti tawayay madébay Yezu ni
(Luk 9.57-62)*

¹⁸ Yezu àra èpia mis a dal-dal tèvelinjia ahàr a ti àhi ana ndam madébay nañ ni : « Mèdègum gwar ke ledi ga dèluv ni. »

¹⁹ Eslini zal nahañ nañ bay *mèsér Wakita ge Melefit àhi ana Yezu ahkado : « Mèsi, ka mèlan ya akoru ni dék ti anaðèboru kur. »

²⁰ Yezu àhèngrifèn, àhi ahkado : « Mbiki† tèbu àna evid gatay, edidin day tèbu àna lala gatay, ay ti nu *Wur ge Mis ti nèbi àna mèlan mandéhadani bi. » ²¹ Maslanja nahan e kidin ga ndam madébay nañ ni bu àhi : « Bay goro, vu divi nakoru nìlibiya baba goro a day. » ²² Eslini Yezu àhi : « Dèbabiyu nu. Ndam ya tèwayay madébay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrèn tay ti tili vu gatay. »

*Yezu azlacaki ka amèd
(Mark 4.35-41 ; Luk 8.22-25)*

²³ Yezu àhuriyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madébay nañ ni. ²⁴ Nday tèbu takoru ti amèd gèdakani àkèzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mèk yam ni awayay arèhvù slalah ga yam ni wudak. Ay ka sarta gani nani ti Yezu nañ àvu e dèwir bu. ²⁵ Eslini ndam madébay nañ ni tèhèdakfènyu, tèpidek nañ tèhi : « Bay geli, hèngay leli, mèbu miji timey ! » ²⁶ Yezu nakèn àhi ana tay : « Anjwaz awèr kuli ti kamam ? Lekulèm ti kàfumku ahàr lala fan ndo ! » Eslini ècikaba, àzlacaki ka amèd nday

ata yam ni. Ara àzlaçca nahkay ti yam ni ègia degika. ²⁷ Ere ye ti Yezu àgray ni àgria ejep ana tay a dal-dal, nahkay tèzlapay e kidin gatay bu, tèdäm ahkado : « Nañ hini ti way ? Amad akaba yam day ticiiki slimy ni ! »

Yezu agariaba seteni ana mis a ch
(Mark 5.1-20 ; Luk 8.26-39)

²⁸ Nday nakəñ tìnjuña ke ledi ga dəluv na. Ledi nani ti ka had ga ndam Gadara. Eslini mis ch seteni agray tay, tâhəraya e kidin ge mindivij ba, tèngwivabiyu a ma vu huya. Nday gani tagray cuday dal-dal, mis tekedi tìsliki moroni gwar eslini do. ²⁹ Tèdəgiki ana zlahay, tèhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit ti kaðəbafəña mam kè leli a mam ? Sarta ga məgri daliya ana leli mba ti kàra kway-kway ti kamam ? »

³⁰ Eslini ti mədrás ndahan kay tèbu cak təzum zlam ka ahar bəlanj. ³¹ Nahkay seteni ni tèhi ana Yezu : « Kam-kam, tamal kawayay magaray leli ti garoru leli ti makoru məhuriviyu ana mədrás teguñi ti. »

³² Yezu nakəñ àhi ana tay : « Dəgum ! » Eslini seteni nakəñ tèsləkiaba ana mis cœni na, tòru tèhuriviyu ana mədrás ni. Nahkay mədrás ni dek təndaya ahàr a kirim-kirim, tàra tèdəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a. ³³ Ndam majəgay mədrás ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tèdəgiki ana hwa tidizl, tâcuhworu a kesa vu. Tàra tìjua eslina ti tàngəhadioru ere ti àgravu ni akaba ere ye ti àgrakivu ke mis cœni ya seteni tèniviyu ana tay ni ana ndam ga kesa ni. ³⁴ Nahkay ndam ga kesa ni dek tèngwivoru ana Yezu a ma vu. Tàra tìpia nañ a ti tâhəngalay nañ, tèhi māsləka ka had gatay a.

9

Yezu ahəñgaraba zal dəra
(Mark 2.1-12 ; Luk 5.17-26)

¹ Yezu àcəliyu a *slalah ga yam vu òru ke ledi ga dəluv ni, mək àngoru a kesa gayan vu. * ² Nañ àbu eslini ti mis ndahan tèzibiyu zal dəra nahaj àki ka slalah, tawayay ti Yezu māhəñgaraba nañ a. Yezu nakəñ àra àsəra məfəki ahàr gatay na ti àhi ana zal dəra ni ahkado : « Wur goroni, zay njəda, zlam magudarani gayak ni

membərfukana. » ³ Ndam ndahan ya *tèsər Wakita ge Melefit ni tèbu eslini ; tàra tìcia ma ga Yezu na ti tèjalay a ahàr gatay bu tèdäm : « Maslaña hini ti azay ahàr gayan akada nañ Melefit timey ! » ⁴ Nday tèbu tèjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti tèjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Majalay ahàr gekəli ti àbəlay do ! Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? ⁵ Zləzlaða gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni membərfukana” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? ⁶ Ay nawayay ti késərum, nu *Wur ge Mis ti nislikı membərfəña zlam magudarani kè mis ka had a. »

Mək àhi ana zal dəra nakəñ : « Nəhuk : Cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »

⁷ Eslini nañ nakəñ ècikaba cəkwad, òru a magam gayan. ⁸ Nahkay mis macakalavani ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tâgra aŋgwaz a. Eslini tâzləbay Melefit adaba àvia njəda gayan ana mis ga mahəñgaraba mis a.

Yezu azalay Meciyh
(Mark 2.13-17 ; Luk 5.27-32)

⁹ Yezu àra àsləka eslina, nañ àbu akoru zlam gayan ti èpi zal nahaj, tèzalay nañ Meciyh, nañ àbu manjəhadani digəsa ka məlañ məhəl hadam. Eslini Yezu nakəñ àhi ahkado : « Dəbabiyu nu. » Nahkay nañ nakəñ ècikaba àdəboru nañ. ¹⁰ Kələñ gani Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tòru afa ge Meciyh nakəñ. Tòru tìnjuña eslina ti tèzum zlam. Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam kay tèzum zlam akaba tay daya. ¹¹ Eslini ndam *Feriziyeñ tàra tìpia tay a nahkay ti tèhi ana ndam *madəbay Yezu ni ahkado : « Məsi gekəli ni azum zlam ka ahar bəlanj akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » ¹² Yezu nakəñ àra ècia pakama gatay na ti àdəm : « Ndam ya ti nday tèbu njalañ-njalañ ni ti tòru afa ga zal doktar do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. ¹³ Melefit àdəm a Wakita gayan bu : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, têgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nàwayay zlam ya ti tìsliju ni do.” [†] Dəgum sərumaba ma gani nana lala. Adaba nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawañ. »

* 9:1 Kesa ga Yezu ti Kafarnahum. † 9:13 Oze 6.6.

*Pakama ga ndəra : ma gozogul àki ka zlam məwəni akaba midigweni
(Mark 2.18-22 ; Luk 5.33-39)*

¹⁴ A vad naħaġ ndam madəbay Zeñ bay məbaray mis ni tərəkia ka Yezu a, təhi : « Leli məbu məgəs *ndəra, ndam *Feriziyen ni day təbu təgəs, ay ti ndam madəbay kur ni təgəs do ni ti kamam ? » ¹⁵ Yezu àħəngrifən ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday təbu akaba zləbəba gayaŋ ni ti, aranja ahəli ahàr ana zləbəba ni tata waw ? Aha ! Ay sarta naħaġ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra.

¹⁶ « Yaw mis àbi azay azana məwəni asiviyu ana azana gayaŋ midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti, azana məwəni ni ara asəkivu azana midigweni ni, mək məlan megħżleħvani ni ara asagakivu. ¹⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaŋa nani emizikiba ke kene-kene na daya. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene məwəni vu. Nahkay nday cəeni təgədavu do. »

Wal naħaġ akaba wur ge mis gədakani naħaġ dahalayani

(Mark 5.21-43 ; Luk 8.40-56)

¹⁸ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti gədakani ga ndam *Zude naħaġ àrəkia, àbəħadi mirdim, àhi : « Wur goro dahalayani àməta, àmət nihi hħaya, ay ti ra, kāra kēbəki *ahar ti aŋgaba. » ¹⁹ Nahkay Yezu nakən ècikaba, tədəboru naŋ akaba ndam madəbay naŋ ni.

²⁰ Eslini wal naħaġ àbu, mimiz asləkafənja agray vi kru mahar cü. Naŋ nakən àħədakfənbiyu kà Yezu gwar kələn mək ènjifiŋ kà ma ga azana ga Yezu ni. ²¹ Adaba àhi ana ahàr : « Ku tamal ti ninnjifi ja kà azana gayaŋ na nənġu ni, naŋgaba. » ²² Yezu àmbatvu, àra èpia naŋ a ti àhi : « Wur goro ni, zay njəda ; Melefit àħənġa kur a adaba kēfəkua ahàr a palam. » Àra àhia ma na ti mimiz ya asləkafənja ni àmbrən naŋ, aŋgaba hħaya.

²³ Yezu òru ènjħa afa ga gədakani nakən a ti àdi ahàr ana mis dal-dal təbu tabah,

təbu tivi cicek. Eslini àhi ana tay : ²⁴ « Sləkumaba ahalay a, adaba wur ni àmət ndo ; naŋ àbu enji dəwir timey. » Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tèyefiŋ. ²⁵ Yezu nakən àra àgaraba mis na ti àħuriyu a ahay vu, àzay ahar ga wur ni, mək wur ni ècikaba. ²⁶ Nahkay tədəmoru ma gani a kəsa vu, ka had nani dek.

Yezu ahənġaraba ndam wuluf a cü

²⁷ Yezu ara asləka eslina ti ndam wuluf cü tađəboru naŋ, təzlah, tədəm : « *Wur ge Devit, məsuk cicħi ti ! » ²⁸ Ka ya ti Yezu òru ènjħa a magam a ti ndam wuluf cəeni ni tħədakfənjiyu mək Yezu nakən àhi ana tay ahkado : « Kəfumku ahàr a, nisliki magray ere ye ti kihindħmfua ni aw ? » Nday nakən tħənġrifən, təhi : « Iy Bay geli, kisliki. » ²⁹ Nahkay Yezu nakən ènjifiŋ kē eri gatay ni, àdəm : « Kəfumku ahàr : nahkay Melefit məgħri ere gani ana kūli akada ya kawayum ni. » ³⁰ Eslini nday nakən tipi divi hħaya. Yezu àləgi ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi, maslaŋa èci ma gani ba. » ³¹ Ay nday nakən tħarrax tħəħaraya a dala va ti tħenjek mədəmoru ma gani ka had nani dek.

Yezu ahənġaraba zal naħaġ a seteni àniviyu àzlapay koksah

³² Ka ya ti ndam wuluf ni tasləka ni ti mis ndahan təzibiyu zal naħaġ ana Yezu. Zal nani ti seteni àniviyu, acafənja naŋ ga mazlapana. ³³ Eslini Yezu àgariaba seteni na ana zal nakən a, mək naŋ nakən àzlapay hħaya. Mis dal-dalani ye eslina ni dek tħagra ejep gana dal-dal, tədəm : « Day-day mis tipi zlam akada hini àgravu e Izireyel ndo. » ³⁴ Ay ti ndam *Feriziyen tədəm : « Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njəda ga bay ge seteni. »

Mis ti nday akada təmbəmbak ya bay majəgħay tay àbi ni

³⁵ Yezu àsawaday a kəsa gədakani bu akaba a kəsa ciħ-ciħeni bu. A kəsa ya ti ènjħa ni va lu ti àcaħi zlam ana mis a ahay ga *mahənġalavu Melefit gatay ni bu. Àhi *Ma Mwəni Sulumani àki ka *Məgħur ge Melefit ana tay, ahənġaraba ndam ya tħebsej do na dek akaba ndam dəra gərgħerana dek. ³⁶ Naŋ nakən àra èpia mis dal-dalani na ti tħesia cicħi a. Adaba nday akada ga təmbəmbak

ya ti bay maj^gay tay àbi ; támëtafkaba, njëda àfëj ka tay va bi ni. ³⁷ Nahkay àhi ana ndam madëbay nañ ni ahkado : « Mis ya ti tici pakama goro fanj ndo ni ti nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz a vëdanj bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni tèbi kay bi. ³⁸ Nahkay si kahëngalum Melefit Bay ga vëdanj ni ti mëslérbiyu ndam mabaz zlam a vëdanj gayan bu. »

10

*Ndam madëbay Yezu kru mahar cœni ni
(Mark 3.13-19 ; Luk 6.12-16)*

¹ Yezu àzalakabu ndam madëbay nañ kru mahar cœni ni. Àra àzalakabá tay a ti àvi njëda ana tay ga magariaba seteni ana mis a, ga mahëngaraba mis a armewer gergérani ba dek akaba ga mahëngaraba ndam dëra gergérana dek. ² Slimi ga ndam *asak gayan kru mahar cœni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga mëjani Andre, bëza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga mëjani Zerj, ³ Filip, Bartelemi, Tumas, Meciyu bay ya àhél hadam ni, Zek wur ga Alfe, Tade, ⁴ Simu nañ bëlañ ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, nahaj ni ti ni Zëdas Iskariyot nañ ya ègi bay mësækumoru Yezu ni.

*Yezu aslr ndam madëbay nañ kru mahar cœni ni
(Mark 6.7-13 ; Luk 9.1-6)*

⁵ Nday kru mahar cœni hini ti Yezu àslroru tay, àhi ana tay ahkado : « Këdëgum afa ga ndam jiba ndahanj ba, këdëgum a kësa ga had *Samari vu ba daya. ⁶ Ay dëgum ti afa ga ndam *Izireyel nday ya ti akada tëmbëmbak mijeni ni. ⁷ Ka ahàr divi nahëma, humi ana mis ahkado : **Mëgur ge Melefit ènjia wufak.” ⁸ Hëngarumaba ndam ya tèbesey do na, hëngarumaba mis e kisim ba, hëngarumaba ndam ambalak a, garumiaba seteni ana mis a daya. Melefit àvi zlam ana kuli ga sulum, leklum day vumi ana mis ga sulum bilegeni. » ⁹ Àhi ana tay ahkado : « Këdëgum nihi nahëma, këzum zlam a ahar vu ba ; ku gru, ku evirzegen, ku sinju day këhélum e zlembi vu ba. ¹⁰ Ku mbolu,

ku endwi ca ca, ku kimaka, ku aday day këhélum ba. Adaba bay magray tawi ti agëski tèvi zlam mëzumani.

¹¹ « Ka ya ti ekinjëmiya a kësa gëdakani va ahkay do ni a kësa gëziteni va nahëma, dëbum maslaña ya ti agëskabu kuli di ni. Tamal këdumia ahàr a ti njëhaduma eslina ; kàmbatum ahay nahaj ba duk abivoru ana vad gekuli ya akëslékuma ni.

¹² Ka sarta ya akëhurumiyu a ahay vu afa ge mis nahëma, grumi sa, humi : “*Sulum ge Melefit mélebu akaba kuli.” ¹³ Tamal ti ndam ga hud ahay nani tègëskabá kuli a, tìslia mëngat sulum a ti sulum gekuli ni amélebu akaba tay. Ay tamal ndam ga hud ahay nani tìslia mëngat sulum do ni ti sulum gekuli ni amëngëkia ke kuli zlam gekuli a.

¹⁴ Tamal ndam ga hud ahay ni ahkay do ni ga kësa ni tègëskabu kuli do, tàwayay miciki pakama gekuli ni ana kuli do nahëma, slékuma eslina. Ka ya ti këslékuma ni ti tækumkaba had ga kësa gatay na kà asak gekuli a. * ¹⁵ Nëhi ana kuli nahëma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom akaba ndam *Gomor nëngu ni seriya ge Melefit ya amagrafëja kà tay a ni ti ñgulum emisli ga ndam ga kësa gani nani ya tègëskabu kuli do ni do. »

*Daliya ya ti amara kama ni
(Mark 13.9-13 ; Luk 21.12-17)*

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Dëgum. Nihi ti nëslroru kuli e kidij ge mis vu akada ga bëza tëmbak e kidij ga kérá gili bu ni. Nahkay njëhuma akada ga gavañ na, njëhaduma kudufa akada ga kurkoduk na.

¹⁷ Bumvu slimu, adaba mis atëgës kuli, atoru àna kuli ka mëlanj ge seriya. Atëzlës kuli àna kurupu a ahay gatay ya *tahëngalavù Melefit ni bu. ¹⁸ Atagrafëja seriya kë kuli kë meleher ga gëdakani ga ngumna akaba bëbay a, adaba leklum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekuli ya akazlapumku ni, mis ndahanj ya ti nday ndam *Zëde do ni etici daya. ¹⁹ Ka ya ti atëgës kuli, atoru àna kuli ka mëlanj ge seriya nahëma, ere ye ti akëdémum ni akaba slala ga ma ya akëdémum ni àhél ahàr ana kuli ba. Ka sarta nani Melefit amahi ere

* ^{10:14} Mëtukkaba had ga kësa kà asak a ti adafaki tëmbärbu ndam ga kësa ni, tàwayay tay va do.

ye ti akədəmum ni ana kəli. ²⁰ Akədəmum ma nani ti lekuləm lekuləmeni do ; amazlapay ti Məsuf ga Bəŋ gekəli ya e kəli bu ni. ²¹ Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumorubəza ga məŋ gatay ti tâbzal tay, ata bəŋ ga bəza day atəsəkumorubəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəŋ gatayani akaba ata məŋ gatayani, atəsəkumorutay ti tâbzal tay. ²² Mis dek etizirey kəli adaba lekuləm ndam goro. Ay ti maslaña ya ti aməmbrəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayaŋ ni ti Melefit amahəŋgay naŋ. ²³ Ka ya ti atəgri daliya ana kəli a kəsa bu nahəma, cuhwumoru a kəsa nahəna vu. Nəhi ana kəli nahəma, wudaka kendeverinjəm masawadabana kəsa ga had Izireyel a ti nu *Wur ge Mis nınjia àndava.

²⁴ « Maslaña ya acahay zlam ni ti àtam bay ya ti acahi zlam ni do. Evidi day àtam bay ya ti agur naŋ ni do. ²⁵ Maslaña ya ti acahay zlam ni, tamal àsəra zlam akada ga maslaña ya ti acahi na ti tigia kala-kala. Evidi day tamal ègia kala-kala ata bay ya ti agur naŋ na ti èslia gayaŋ a. Tamal Bay ahay ni tekedi təhi “Nak *Belzebul” ti, ndam gayaŋ ni ti atəhi mam ana tay do mam ? »

*Tâgrafəŋa aŋgwaz a ti kà way ?
(Luk 12.2-7)*

²⁶ Yezu àdəm keti : « Kəgrumfəŋa aŋgwaz kè mis nday nana ba. Adaba zlam maŋgahani ni dek emipivu ; ma maŋgahani ni dek emicivu. ²⁷ Nahkay ma ya ti nəhi ana kəli a məlan zinj-zinjeni bu ni dek, dəmumaya vay-vay a məlan masladani ba. Ma ya ti təhiviyu ana kəli e slim vu ni ti zlahum àna naŋ kay-kay ka ahər ga həma.

²⁸ Kəgrumfəŋa aŋgwaz kà ndam ya takad mis na ba, adaba sifa ge mis ya àndav day-day do ni ti tijin koksah. Grumfəŋa aŋgwaz a ti kà Bay ya ti èsliki mizligiyu mis a *dəluv gaaku vu ni. Aku gani nani ti azum mis, ejin sifa gayaŋ ga kaŋgay-kaŋgayani daya. ²⁹ Təbu təsəkum edidiŋ ciŋ-ciŋeni cə àna sinjə bəlan bi aw ? Ay səruma, edidiŋ nday nani ti, tamal Bəŋ gekəli àvay divi gani ndo ni ti ku bəlan day àmət do. ³⁰ Lekuləm day ku məhər ga ahər gekəli nəŋgu ni Melefit àcalaba dek. ³¹ Nahkay kəgrum aŋgwaz ba,

ku edidiŋ kay day kàtamuma tay kə eri ge Melefit a.

³² « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay naŋ mis goro kə meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay naŋ mis goro kə meleher ga Baba, naŋ ya a huđ melefit bu ni. ³³ Ay maslaña ya ti adəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anədəm naŋ mis goro do kə meleher ga Baba naŋ ya e melefit bu ni. »

*Yezu àra ga medekaba mis a
(Luk 12.51-53 ; 14.26-27)*

³⁴ Yezu àdəm keti : « Lekuləm kədəmum nu nàra a duniya va ti, ti mis tānjəhad' e kidiŋ gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nu nàra ti, ti mis tīzirevu sawaŋ. ³⁵ Nu nàra ti ga medekaba wur ata bəŋjana, wur dahalay ata məŋjana, wal ga wur day nday ata məŋ ga zal gana. ³⁶ Ku way way do ndam ga huđ ahay gayaŋ etigi ndam ezir gayaŋ. † ³⁷ Maslaña ya ti awayay bəŋjani ahkay do ni məŋjani àtam nu nahəma, èsliki migi mis goro do. Maslaña ya ti awayay wur gayaŋ zalani ahkay do ni wur gayaŋ walani àtam nu nahəma, èsliki migi mis goro do. ³⁸ Maslaña ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki migi mis goro do. Ku tamal tawayay *madarfəŋ naŋ kà təndlə nəŋgu ni, ahər àdəm mādəbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki migi mis goro koksah. ³⁹ Maslaña ya ti àdəm ajəgur sifa gayaŋ ti àmət ba ni ti emijin. Ay maslaña ya ti emijin sifa gayaŋ azuhva nu ti aməjəgur sawaŋ, àmət day-day do. »

*Zlam ya ti Melefit aməvi ana mis ga sulum ni
(Mark 9.41)*

⁴⁰ « Maslaña ya ti àgəskabá kəli a ni ti àgəskabá nu a daya ; maslaña ya ti àgəskabá nu a ni ti àgəskabu nu ciliŋ do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya.

⁴¹ Maslaña ya ti àgəskabá bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit a adaba àsəra maslaña nani bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ti, naŋ day Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Maslaña ya ti àgəskabá mis ge Melefit jirena adaba àsəra maslaña nani mis jireni ti, Melefit aməvi zlam ya ti təvi

ana ndam jireni ge Melefit ni. ⁴² Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam linj-linenə e hijiyem va ana bay madəbay nu gəzitena ku bəlaŋ na adaba àsəra maslaŋa nani bay madəbay nu ti, Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayan ya àgray ni, amagəjazlkı ahär do. »

11

¹ Yezu àra èndevertiñə məhi ma ana ndam madəbay nañ kru mahar cəeni na ti àsləka òru ga macahi zlam ana mis ka had nani akaba ga məhi ma ge Melefit ana tay.

*Zenj bay məbaray mis ni aslərkioru mis ka Yezu
(Luk 7.18-35)*

² Zenj bay məbaray mis ni nañ àvu a dançay bu. Àra ècia təwi ge *Krist ya agray na ti àsləroru ndam madəbay nañ ndahan, ³ awayay ti təhi : « Nak ti *Bay gədakani ya amara ni tək, day ti məhətay maslaŋa nañ aw ? » ⁴ Nday nakəñ tòru tünjəa afa ga Yezu a ti təhi ma gani, mək Yezu àhəñgrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kâñgahadumi ana Zenj zlam ya ti kicəm akaba ya kipəm ni. ⁵ Humi : “Ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dəra təsawaday lala, ndam ambələk tığia mis njəlatana, ndam makwaya tici slimı, mis ya təmət ni təñgaba, ndam talaga day ticia Ma Məwəni Suluman.” ⁶ Humi keti : “Maslaŋa ya ti ejikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

⁷ Ndam ya ti Zenj àslərkibiyu tay ka Yezu ni təra təsləka ti Yezu àzlapaki ke Zenj, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kədəgum a huñ gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kipəmbiyu ti mavram ya aməd adaday ni tək ? ⁸ Do ni ti kədəgum kipəmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga sinqu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey. ⁹ Ay ti kədəgum kipəmbiyu ti mam ? Kipəmbiyu bay mahəñgaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, nañ gani. Nəhi ana kəli nahəma, nañ ti àtama bay mahəñgaray pakama ge Melefit a. ¹⁰ Kəsəruma, àbu məbekiani a Wakita ge

Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gədakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nañ kama gayak ti məslamatukkabu divi.” *

« Maslaŋa ya ti Melefit àslərbiyu ni ti Zenj.

¹¹ Nəhi ana kəli nahəma, Zenj bay məbaray mis ni ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gədakana. Ku tamal nahkay nəñgu ni, bay ya ti nañ gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama nañ a. ¹² Kwa ka sarta ya ti Zenj bay məbaray mis ni àdəmki ma ka Məgur ge Melefit àbivaya ana kana, Məgur ge Melefit gani akoru kama kama àna njəda ; ndam njəda-njədani təhuriyu. ¹³ E *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu akaba a wakita ga ndam ndahan ya təhəñgaray *pakama ge Melefit ni bu dek ti təbu tədəmki ma ka Məgur gani nani, duk àbivu ana sarta ge Zenj bay məbaray mis ni. ¹⁴ Ahär àdəm gəsumkabu ma goro ni : Zenj ti nani Eli ya ti Wakita ge Melefit àdəm amanya ni. ¹⁵ Maslaŋa ya ti slimı àfəñ nahəma, mīci lala ! »

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəñ tay kə way ? Nday akada way ? Nəhi ana kəli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahan təhi ana ndahan ni ahkado : ¹⁷ “Mìvia slelim ana kəli a, day kəhəñumfəñ ndo ; mìdia limis ge kisim ana kəli a, day kitəwəm ndo.” ¹⁸ Nədəm nahkay ti adaba Zenj àra ti àzum *dipen do, èsi zum do. Nahkay tədəm seteni àniviyyu. ¹⁹ Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay mis tədəm nu zal huñ, nəvi vu goro ana zum. Tədəm nu zləba ga ndam *məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahan. Ay ti Melefit adafaki məsər zlam gayan ni jireni ti àna təwi gayan ya agray ni. »

*Ndam ga kəsa gərgərani ndahan atasay cicihu
(Luk 10.13-15)*

²⁰ Eslini Yezu nakəñ àləgi ana ndam ga kəsa gərgərani ya ti àgray zlam magray ejep ahar gədakani eslini ni ; àləgi ana tay ti adaba təmbatkaba majalay ahär gatay a ndo. ²¹ Àdəm : « Akəsum cicihu, ndam

* **11:10** Malasi 3.1.

Korazin ! Akəsum cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nàgra zlam a kay ya mis tìpi day-day ndo na a kəsa gekəli ba. Tamal nàgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidon nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani tèmbrənja zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal tèmbatkaba majalay ahàr gatay a, tòbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tòbakabiyu viti ka ahàr a. † 22 Ay nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafənja kà ndam Tir akaba ndam Sidon a ni ti əgulum, emisli gekəli ni do. ‡ 23 Lekələm ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədəgum e melefit vu aw ? Aha ! Akədəgum ti ka məlanj ge *kisim sawan. Adaba mam, nàgra zlam kay ya mis tìpi day-day ndo na a kəsa gekəli ba. Tamal nàgray zlam nday nani a *Sodom nahəma, ku kani day amal kəsa nani nañ àbu kekileňa zlam gayan. 24 Nəhi ana kəli ka fat ya ti Melefit agray seriya zla nahəma, seriya ya ti amagrafənja kà ndam Sodom a ni ti əgulum, emisli gekəli ni do. »

*Maslaña ya ara afa ga Yezu a ti aŋgət məpəsabana
(Luk 10.21-22)*

25 Ka sarta gani nani Yezu àzlapay, àdəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlanj ya e melefit bu akaba məlanj ya a ga had ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəngahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam a akaba ka ndam ya tìjenja təsəra zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza ciş-cişeni na sawan. 26 Iy Bəba goro ni, kàgray ka mawayay gayak nahkay ti kəməra àna nañ a palam. »

27 Àdəm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaña ya àsər Wur ge Melefit nañ way ni ti maslaña gani àbi ; si Bəjanı cilin. Yaw maslaña ya àsər Bəñ goro nañ way ni ti maslaña gani àbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu Wur gayan ni nawayay nədəfiki nañ ana tay ni cilin.

28 « Lekələm ya ti kàmətabuma ga mazay zlam mədəsani ni ti dəguma dek afa goro a. Nahkay ti nu anəvi məpəsabana ana

kəli a. 29 Gəsumkabá ma goro ya nəhi ana kəli grum na akada slasla ya təgəskabu təbəki zuk ka tay ni ; cahum zlam afa goro. Adaba nu kuđufa, nəgri daliya ana kəli do ; akəpəsumaba afa goro zlam gekəli a. 30 Adaba zlam ya ti nəfəki ke kəli ni ti kəzum tata. Zlam ya nəzəkiyu ke kəli ni day àdəski ke kəli do. »

12

Yezu agur vad məpəsabana

(Mark 2.23-28 ; Luk 6.1-5)

1 A vad *məpəsabana nahaj ba ti Yezu akaba ndam madəbay nañ ni təbu tasləkaba a vədanj ga *alkama ba. Ay ti ləwir àbu awər ndam madəbay nañ ni. Eslini tənjəki ka meheboru alkama ni, tahəpəforu bəza gani. 2 Ndam *Feriziyen ni tərà tìpia tay a nahkay ti təhi ana Yezu ahkado : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray timey ! » 3 Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kəjengüm ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir àwəra tay a, 4 nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipenj ya təfəkadi ana Melefit ni. Devit nakəñ àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahanj təzum dipenj nani do ; si ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. 5 Magray təwi a vad məpəsabana ba ti Melefit àcafənja mis e Divi gayan ya Məwiz àbəki ni ba. Ay ti àbu məbəkiani a wakita nani bu ku a vad məpəsabana ba ndam məngalabakabu mis akaba Melefit ni təgray təwi a *ahay gədəkani ge Melefit ni bu, təcalki tay ka zlam magudarani do ni ti, kəjengüm ma gani ndo waw ? 6 Nəhi ana kəli nahəma, maslaña ya ti àtam ahay ge Melefit ni, nañ àbu ahalay. 7 Pakama àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nəwayay zlam ya ti tìslıñu ni do.” * Tamal kəsərumaba huđ ga ma hina ti, əgay ndam ya təgudar aranja

† 11:21 Məbakabu buhu akaba məbakabiyu viti ka ahàr ti adəfaki mis titəwi, təhəngalay Melefit, təgri kam-kam.

‡ 11:22 Ndam Tir ti ndam ge elimeni, təsər Melefit do. Ndam Sidon day nahkay. * 12:7 Oze 6.6.

ndo ni tāgudara zlam a ti akal kēdēmum do.
⁸ Adaba Bay ya ti adəm tāgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəngaraba zal naħaŋ ahar bəlaŋ mikəlfijana
(Mark 3.1-6 ; Luk 6.6-11)

⁹ Yezu àsləka eslina ti àra àhuriyu a ahay gatay ya *tahəñgalavù Melefit ni vu. ¹⁰ Eslini zal naħaŋ naŋ àvu ahar mikəlfijana. Mis ya tħebu eslina ni tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani, nahkay tħi : « E *Divi ge Melefit ya Mewiz àbəki ni bu ni ti Melefit àva divi a ti tħəñgaraba mis a vad *məpəsabana ba waw ? » ¹¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Way e kidiñ geku li bu naŋ àbu àna təmbak gayaŋ bəlaŋ mək təmbak ni àdiya e evid va a vad məpəsabana ba ti àzaya do ni way ? ¹² Ay ti mis hihirikeni ti àtam təmbak do waw ? Nahkay ti e Divi ge Melefit ya Mewiz àbəki ni bu ni ti Melefit àvia divi ana mis ga magray sulum a vad məpəsabana ba. » ¹³ Mək Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfijana ni ahkado : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayaŋ ni àslamalava ègia sənduhsənduhsana akada naħaŋ na. ¹⁴ Nahkay ndam *Feriziyeñ ni tħəraya a ahay ni ba ni ti tħəngasvu, tāgray sawari ahəmamam ti tijin Yezu ni.

Yezu ti naŋ bay məgru tħwi ana Melefit

¹⁵ Yezu àra ècia sawari gatay na ti àsləka eslina, òru ka məlaŋ naħaŋ. Nahkay mis dal-dal tħadidli naŋ mək naŋ nakəŋ àhəñgaraba ndam ga arməwər na dek. ¹⁶ Ay ti àləgi ana tay àdəm : « Kēdēfum nu ba. » ¹⁷ Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəñgaray *pakama gayaŋ Izayi ni māgravu. Pakama gani nani ti nihi :

¹⁸ « Bay məgru tħwi ya nèdəkiba ni ti naŋ hi, nawawayay naŋ dal-dal ; məbəruv goro amərvu àna naŋ dal-dal. Anəvi Məsuf goro mək aməhi ma ge jiri goro ana mis ga had ni dek ; ¹⁹ amaləgavu akaba mis do, aməvalahay do, maslaŋa emici ma gayaŋ kwaŋa kwaŋa a dala bu do.

† 12:21 Izayi 42.1-4.

²⁰ Emehebkaba mavram ya awayay ahu⁹ wudak na do. Emimetij aku ge ceñgel ya awayay amət wudak ni do. Amagray nahkay, duk abivoru ana vad ya ti mis ga duniya dek tħəgħskabá jiri ge Melefit a ni. ²¹ Mək mis ga had ni dek atefəki ahàr ka nanj, atədəm amahəñgay tay. † »

Yezu ti agray tħwi àna njəda ge Melefit tək, àna njəda ge Seteni aw ?
(Mark 3.20-30 ; Luk 11.14-23)

²² Eslini tħəzibju zal seteni naħaŋ ana Yezu. Maslaŋa gani nani ti seteni ni àwulufa naŋ a, acafənja naŋ ga mazlapana daya. Yezu nakəŋ àhəñgaraba maslaŋa nana ; maslaŋa nani àzlapay, épi divi. ²³ Mis dal-dalani ye eslini ni dek tħara tħipia ti àgria ejep ana tay a dal-dal, tħadid : « Maslaŋa hini ya àhəñgaraba mis a ni ti wur ge Devit do waw ? » ²⁴ Ndam *Feriziyeñ ni tħara tħicja ma na ti tħadid : « Maslaŋa hini agariaba seteni ana mis a ti si àna njəda ge *Belzebūl bay ge seteni ni kwa. » ²⁵ Yezu àra àsəra ere ye ti tħejjalaki ahàr na ti àhi ana tay ahkado : « Tamal ndam ga had naħaŋ nday ndayani takadvu e kidiñ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had gani etigi ahàr. Nahkay day tamal ndam ga kəsa ahkay do ni ga huđ ahay takadvu e kidiñ gatay bu ni ti kəsa gani ahkay do ni huđ ahay gani àngoru kama do. ²⁶ Nahkay day tamal *Seteni agariaba seteni ana mis a ti njəda gayaŋ èdeva ; ègia nahkay ti àngoru kama ti ahəmamam ? ²⁷ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njəda ge Belzebūl a ti ndam geku li ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga way ? Nahkay zlam ga ndam geku li geku leni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kēdēmum ni ti ma ga malfadha. ²⁸ Nagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit a sawaŋ. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Məgur ge Mel-efit ènjikia ke kuli a àndava. »

²⁹ Yezu àdəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu ti mək ahelfənja zlam gayaŋ a mənġəd məwəl naŋ ti àgravu koksah. Si tamal àwela naŋ a day kwa ti ahelfənja zlam gayaŋ a. ³⁰ Maslaŋa ya ti

nanj àbi akaba nu bi nahëma, nanj zal ezir goro. Nahkay maslaña ya ti àjènaki nu ga mazalubiyu mis do nahëma, agarafua tay a sawaŋ.

³¹ « Nëhi ana këli nahëma, zlam magudarani ge mis ya ti tagudar ni dék akaba ndivey ya ti tindivi Melefit ni dék ti Melefit ambërfëja kà tay a. Ay maslaña ya ti endivi Mësuf gayaŋ ni ti magudar zlam gayaŋ nani ti Melefit amembërfëja do simiteni. ³² Maslaña ya ti adëmku ma magëdavani ka nu, nu *Wur ge Mis ni ti Melefit amembërfëja zlam magudarani gayaŋ nana. Ay maslaña ya ti adëmki ma magëdavani ka *Mësuf Njëlatani ni ti ku ka sarta hini Melefit àmbërfëja do, ku ka mëlaŋ mëweni ya Melefit amagraya ni day amembërfëja do. »

*Mëngëhafti tësërkaba àna bëza gana
(Luk 6.43-45)*

³³ Yezu àdëm keti : « Nëdëm nahëma, tamal mëngëhaf sulumanî ti bëza gani day sulumanî. Ay tamal mëngëhaf magëdavani ti bëza gani day magëdavani. Nahkay mëngëhaf ti tësërkaba tay àna bëza gatayana. ³⁴ Lekulëm ti medékw ! Lekulëm ndam magëdavani, këdëmum ma sulumanî tata waw ? Adaba pakama ya ti ahëraya a ma ge mis ba ni ti àsabikia ka mëbëruv a palam. ³⁵ Nahkay mis sulumanî azaya zlam sulumanâ a zlam mañgahani sulumanî ya àniviyu a mëbëruv bu ni, mis magëdavani ti ni azaya zlam magëdavana a zlam mañgahani magëdavani gayaŋ ba. ³⁶ Nëhi ana këli nahëma, ka fat ya ti Melefit amagrafëja seriya kë mis a ni ti ku way way do amahëngarfëj kà pakama gayaŋ magëdavani ya àdëm ni dék. ³⁷ Adaba ka fat ge seriya nani emizli kur ti pakama gayak ya këdëm ni ; amëwël kur ti pakama gayak ya këdëm ni daya. »

*Ere ye ti Melefit àdëfaki àna Zonas ni
(Mark 8.11-12 ; Luk 11.29-32)*

³⁸ Eslini ndam *mësér Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyeŋ ndahan têhi ana Yezu ahkado : « Mësi, mawayay ti griaya ere ye ti mìpi day-day ndo na ana leli a. »

³⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam ye e

hini vu ni ti ndam magudar zlam, têfëki ahàr ke Melefit do, tawayay tâgriaya ere ye ti mis tipi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit amëgri ana tay do simiteni. Melefit amëdëfiki ere ye ti àdëfaki àna Zonas bay mahëngaray *pakama gayaŋ ni ana tay cilinj. ⁴⁰ Akada ga Zonas ya ànjëhadviyu a huđ ge kilif vu vad mahkër ni ti, nu *Wur ge Mis day anagraviyu vad mahkër a had vu. ^{‡ 41} Ka fat ya ti Melefit amagrafëja seriya kë mis a dék nahëma, ndam Niniv eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atëhi ana mis ye e hini vu ni “Lekulëm ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv târa ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tâmbatkaba majalay ahàr gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gëfakana ti kësërum do aw ? § ⁴² Ka fat ge seriya nani ti bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, amëhi ana tay : “Lekulëm ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ècikbiyu kwa kë sliri ga mëlaŋ ga mara mëbi slimî ana pakama ga Salomon bay mësér zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomon àna gëfakana ti kësërum do aw ? »

*Seteni àslëkiaba ana mis a ti aŋgwiviyu tata
(Luk 11.24-26)*

⁴³ Yezu àdëm keti : « Tamal ti seteni àslëkiaba ana mis a ti, akoru a huđ gili vu ka mëlaŋ ya ti yam àbi ni, adëbay mëlaŋ manjëhadani. Ay àngët mëlaŋ manjëhadani do ; ⁴⁴ nahkay ti adëm : “Ngulum nënguvoru a arëŋ goro ni vu zlam goro.” Àra ènjia ti àhuriyu àdi ahàr ana arëŋ ni mëslëdabana, maslamalabana lala. ⁴⁵ Eslini nanj nakëŋ aslëka akoru azalakivabiyu seteni ndahan adëskëla, nday nani dék tëtam naŋ àna cudsay. Mëk nday nakëŋ dék tara têhuriyu, tanjëhad a arëŋ ni bu. Nahkay maslaña nani ti manjëhad gayaŋ ni egî ñgulum gayaŋ ya ahaslani ni keti. Mis magëdavani ye e hini vu ni day atëgri ana tay ti nahkay. »

*Ndamam ndam ga huđ ahay ga Yezu ededijenj ni mam ?
(Mark 3.31-35 ; Luk 8.19-21)*

‡ 12:40 Mënjay Zonas 2.1. § 12:41 Niniv ti kësa gëfakani ya Melefit àslëroru Zonas eslini ni (Zonas 1.2).

⁴⁶ Ka ya ti Yezu nañ àbu azlapi ana mis dal-dalani ni ti mæn ga Yezu akaba bæza ga mæn ga Yezu târa, nday tâbu e mite bu tawayay tèhi ma. [⁴⁷ Nahkay maslaña nañ hañ àhi : « Ata muk akaba bæza ga muk tâbu e mite bu, tihindi kur. »] ⁴⁸ Yezu àhæŋgrifæn, àhi ahkado : « Mæn goro ti way ? Bæza ga mmawa ti ndamam ? » ⁴⁹ Mæk Yezu nakæn èdëki ahar ka ndam madëbay nañ ni, àdäm : « Mæn goro akaba bæza ga mmawa nahëma, nday hini. ⁵⁰ Adaba maslaña ya ti agray ere ye ti Bæn goro nañ a huñ melefit bu awayay ni ti, nañ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

13

Bay mabëhad hilfi ga zlam (Mark 4.1-9 ; Luk 8.4-8)

¹ Ka fat nani Yezu àhëraya a ahay ba, òru ànjehad kà gëvay ga dëlув ni. ² Eslini mis kay tòru kà gëvay gayan. Nahkay nañ nakæn káy àcëliyu a *slalah ga yam vu ànjehadviyu digës. Mis dal-dalani ni ti ni nday ka dæñ-dæñ. ³ Yezu nakæn àhi ma ana tay gërgëri kay àna ma *gozogul, àdäm : « Maslaña nañ àhëraya òru e gili ga mabëhad hilfi ga zlam. ⁴ Nañ àbu abëhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdëgoru e divi bu. Nahkay edidin târa tèndaba. ⁵ Bal gani keti àdëgoru ka pëlad ya had àhëcaki ni. Àfëtaya huya, adaba had àki ka pëlad ni kay bi. ⁶ Ara àfëtaya, fat àra àvëdia ti èhirinjaba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo. ⁷ Bal gani keti àdëgiyu a adak vu. Ka ya ti àfëtaya tâbu tèdëkkabu nahëma, adak ni tèngecekabá. ⁸ Bal gani keti àdëgoru ka had sulumani. Ara àfëtaya ti àbi bæza. Bëlan gani àbi bæza din, bëlan gani keti bæza kru kru muku, nañ ni ti ni kru kru mahkér. » ⁹ Yezu àdäm keti : « Maslaña ya ti slimì àfæñ ni ti mici lala. »

Yezu adäm ma àna ma gozogul kwa ti kamam (Mark 4.10-12 ; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ndam madëbay Yezu ni tâhëdfakfëñbiyu kà Yezu, tèhi ahkado : « Kéhi ma ana tay àna ma *gozogul kwa ti kamam ? » ¹¹ Àhæŋgrifæn ana tay, àhi ana tay ahkado :

« Lekélum ti Melefit àdëfikiaba zlam manjahaní àki ka Mëgur gayan na ana kuli a, ti kësérum. Ay nday ti àdëfikiaba ana tay a vay-vay ndo. ¹² Adaba maslaña ya ti zlam gayan àbu ni ti atëvikivu, amélèbu àna zlam dal-dal àsabay. Ay maslaña ya ti zlam gayan àbi nahëma, ku ere ye ti àfæñ ni day atëzafænja. ¹³ Nahi ma ana tay àna ma gozogul nahkay ti adaba ku tamal taménjalæñ ka zlam lala nëngu ni tipi do ; ku tamal tèbi slimì ana pakama lala nëngu ni tici do.

¹⁴ « Gatay ya tâbu tagray nahkay ni ti pakama ge Izayi bay mahæñgaray *pakama ge Melefit ya àdëmbiyu ni àgravu. Àdäm : « Ku tamal këbumi slimì ana zlam lala nëngu ni ekicüm do.

Ku tamal këménjumlæñ ana zlam lala nëngu ni ekipum do.

¹⁵ Adaba mis nday ndani ti ma ya nahi ana tay ni ètiri ana tay do simiteni, adaba tìrika slimì gatay a, tâbakabá eri gatay a.

Tàgray nahkay ti, ti tici zlam ba, tipi divi ba, tèsér zlam ba ; tawayay ti tâmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Tamal tâmbatkaba ti akal nàhæñga tay a.” *

¹⁶ « Ay lekélum ti mërumvu adaba eri àfæñ kë kuli, kipum divi ; slimì day tèfæñ kë kuli, kicüm zlam. ¹⁷ Nahi ana kuli nahëma, ndam mahæñgaray *pakama ge Melefit kay akaba ndam jireni kay ya ahaslani ni tâwaya mipia ere ye ti kipum na, ay ti tipi ndo. Tâwaya micia ere ye ti kicüm na, ay ti tici ndo. »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabëhad hilfi ga zlam na

¹⁸ « Ay lekélum ti bumi slimì ana ma ya ti ma *gozogul àki ka bay mabëhad hilfi ga zlam ni awayay adämki ni. ¹⁹ Tamal mis tèbi slimì ana pakama ya tèdëmkì ka *Mëgur ge Melefit ni, tici do ni ti, nday akada divi ya hilfi ga zlam àdëgaki ni. *Seteni ara ahëliaba pakama ya ti tègëskabu na ana tay a. ²⁰ Mis ndahañ day tâbu, nday akada pëlad ya hilfi ga zlam àdëgaki ni : tici pakama ge Melefit na ti tègëskabu àna mémérani huya. ²¹ Ay

* 13:15 Izayi 6.9-10.

pakama nani àhuriviyu ana tay a mèbèruv vu do, akada ge sliri ya ti tòru a had vu do ni ; tègèskabu ti ga hayanjani. Tamal zlam zlèzladani àdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis tègri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti tèmbrèn huya, tègèskabu va do. ²² Mis ndahanj tèbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huđ ga adak vu ni : tici pakama ge Melefit a ti tègèskabu. Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay ; zlam nday nani tengecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni àzaya aranja do. ²³ Mis ndahanj ti ni tici pakama ge Melefit. Tici ti tègèskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam àdègaki ni, nahkay tèbi bëza. Bèlanj gani abi bëza dij, bèlanj gani keti bëza kru kru muku, nahjan ni ti ni bëza kru kru mahkèr ni. »

Ma gozogul àki ka ayum

²⁴ Yezu nakèn àngèhadì ma *gozogul nahaj ana tay keti, àdèm : « *Mègur ge Meléfit ti tèzavu ata mis ya ti èzligi hay gayan sulumani a vèdanj gayan bu ni. ²⁵ Ay mèlavad àra ègia, mis tènjikaba dèwir a ti zal ezir gayan òru èzligikiviyu ayum mèk àslèka zlam gayan a. ²⁶ Ka ya ti tara tèfètaya, tèbu tabay ahàr nahëma, ayum ni day àsèrvu. ²⁷ Ndam mègri tèwi ana bay ga vèdanj ni tara tèpia ti tèrèkia ka bay ga vèdanj na. Tèhi : “Bay geli, kìzligi a vèdanj bu ni ti hay sulumani timey ! Ay ti ayum ni àhèraya ti eley ?” ²⁸ Àhi ana tay : “Àgray ere nani ti zal ezir goro.” Eslini ndam mègri tèwi ni tèhi : “Kawayay ti môru mîjeba waw ?” ²⁹ Nañ nakèn àhi ana tay : “Aha ! Kìjumaba ba, adaba tamal kijumaba ti bi ekijumaba akaba hay na. ³⁰ Brènjum tay nahkay hayan. Eminjua ka sarta ga mabazana day kwa ti anèhi ana ndam mabazani ni ahkado : Bazumaba ayum na, wèlumaba ti kâjumiaba aku a, hay ni ti ni kâhalumubiya kâbumiyu a guvur goro vu.” »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gùziteni akaba ke miwisiñ (Mark 4.30-32 ; Luk 13.18-21)

³¹ Yezu àhi ma *gozogul nahaj ana tay keti, àdèm : « *Mègur ge Melefit ti àzavu

akaba wur ge hilfi ga zlam gùziteni. Mis àzay, èzligi a vèdanj gayan bu. ³² Hilfi gani ti gùziteni e kidinj ga bëza ge hilfi ndahanj ya a duniya bu ni dek. Ay ka ya ti àfètaya ni ti àdèka àtam zlam ndahanj ya e dini bu ni dek, ègi mènjèhaf. Abal ahar, edidinj tara tagraviyu lala gatay a huđ gani vu. »

³³ Yezu nakèn àhi ma gozogul nahaj ana tay keti, àdèm : « *Mègur ge Melefit ti àzavu akaba *miwisiñ. Wal azay, abèkivu ka humbu kay, akudatay àna nañ. Nahkay miwisiñ ni ewisinjaba humbu na dek. »

Yezu azlapay àna ma gozogul kwa ti kamam (Mark 4.33-34)

³⁴ Yezu àhi ma ana mis dal-dalani ni ti dek ana ma *gozogul. Ma gayan ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi. ³⁵ Àhi ana tay nahkay ti, ti ma ga bay mahèngaray pakama ge Melefit ni mâgravu. Ma gani nihi :

« Anèhi ma ana tay ti àna ma *gozogul ; ma goro ya anèhi ana tay ni ti ma mangahani kwa ka mènjèki ga mèlañ.† »

Yezu adafaba ma gozogul ya àdèmki ka ayum na

³⁶ Eslini Yezu àmbèrbu mis dal-dalani ni, òru a magam. Eslini ti ndam madèbay nañ ni tèhèdakfènjiyu tèhi : « Dèfiaba ma *gozogul ya kèdèmki ka ayum ya àfèt a vèdanj bu na ana leli a zla aw. » ³⁷ Àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti ezligi hilfi sulumani ni ti nu *Wur ge Mis. ³⁸ Vèdanj ni ti duniya ; hilfi sulumani ni ti ni ndam ya nday a *Mègur ge Melefit bu ni. Ayum ni ti ndam ya tadèbay *Seteni ni, ³⁹ zal ezir ya ezligi ayum ni ti Seteni. Sarta ga mabaz zlam ni ti mandav ga duniya. Ndam ya tabaz zlam ni ti ni *mèslèr ge Melefit. ⁴⁰ Yaw akada ya tijeba ayum a, tèjibaaku a ni ti, ka mandav ga duniya day atagray ti nahkay : ⁴¹ nu Wur ge Mis anaslèrbiyu mèslèr goro, atèhèlabà ndam magudar zlam na dek akaba ndam ya ti tijinkia mis ke divi a na dek a Mègur goro ba. ⁴² Mèk atèbiyu tay a *dèlув ga aku vu. Eslini ti etitèwi, atahèpèdkabu aslèr adaba daliya ya atècakay ni. ⁴³ Ay ti ndam jireni ni atèsladay akada ga fat ni a Mègur ga Bèn

† 13:35 Limis 78.2.

gatay bu. Maslañja ya ti slimí àfəŋ nahəma, mīci lala. »

Ma gozogul àki ke elimeni mangahani a vədaŋ bu akaba àki ke ebirsli

⁴⁴ « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba elimeni mangahani a vədaŋ bu ni. Maslañja nahəŋ àbu, òru àdi ahàr, àzaba àmbati mələn ànjgahkivu, àmərva dal-dal. Nahkay àsləka àsəkumoru zlam gayaŋ dek mək àsəkum vədaŋ nani.

⁴⁵ « Nahkay day Məgur ge Melefit ni àzavu ata bay ga cakala ya ti adəbay ebirsli sulumani ni. ⁴⁶ Òru àdia ahàr ana sulumana bəlaŋ àtam ndahaŋ ni ti òru àsəkumoru zlam gayaŋ dek mək àsəkum ebirsli nani. »

Ma gozogul àki ka zəva

⁴⁷ « Nahkay keti, *Məgur ge Melefit ti àzavu ata zəva ya ti tətəliya a dəlув va, təgəsaya kilif gərgərana kay àna naŋ a ni. ⁴⁸ Tamal kilif ni təhurviya a zəva ni va, zəva ni àrəha ti tagəjahaya ka dəŋ-dəŋ a, tanjəhad, tapalakaba kilif na. Kilif sulumani ni təbiyu a hətək vu, ya ti àbəlay do ni ti ni, taboru tay. ⁴⁹ Ka mandav ga duniya day amagravu nahkay. Məslər ge Melefit atara təhəlkiba ndam cuday àkiba ka ndam jirena ⁵⁰ ga məbiyu tay a *dəlув ga aku vu. Eslini etitəwi, atahəpədkabu aslər adaba daliya ya atəcakay ni. » ⁵¹ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Kicəma ma goro ya nəhi ana kəli na dek aw ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : « Iy, mīcia. » ⁵² Mək naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nahkay ti bay *məsər Wakita ge Melefit lu, tamal àsəra zlam a àki ka Məgur ge Melefit a lala ti təzavu ata bay ahay ya ti aŋgazlaya zlam məwena akaba midigwena e elimeni gayaŋ ya àŋgah ni ba ni. »

Ndam Nazaret təfəki ahàr ka Yezu do (Mark 6.1-6 ; Luk 4.16-30)

⁵³ Yezu àra èndeveriŋa ma *gozogul nday nana ti àsləka eslina, ⁵⁴ òru a kəsa gayaŋ vu ka məlaŋ ya àdək ni. Òru èŋħa ti àcahi ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslina ni bu. Tàra tīcia ma gayaŋ ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm ahkado : « Məsər zlam hini ti àcahay eley ? Àŋgət njəda ga magray ere ye ti day-day mis tīpi ndo ni ti eley ? ⁵⁵ Nan wur ga bay madar zlam ni do waw ?

Məŋjani ti Mari do waw ? Bəza ga məŋjani ata Zek, Zəzef, Zəd, Simu do waw ? ⁵⁶ Bəza ga məŋjani walani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? Àŋgət njəda ga magray zlam nani dek ti eley ? » ⁵⁷ Azuhva nani ti mis nday nani təwayay məfəki ahàr ka Yezu ndo. Ay Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni ti, təwayay naŋ a kəsa gayaŋ bu do. Ata bəŋjani akaba ndam ga huš ahay gayaŋ day təwayay naŋ do, si a kəsa ndahaŋ bu kwa ti mis təwayay naŋ. » ⁵⁸ Eslini Yezu àgray zlam ndahaŋ ya ti mis tīpi day-day ndo ni kay ndo həya adaba təwayay məfəki ahàr do.

14

Takad Zeŋ bay məbaray mis ni (Mark 6.14-29 ; Luk 9.7-9)

¹ Ka sarta gani nani ti mis təbu təzlapaki ka Yezu. Təbu təzlapaki nahəma, *Erot bay Gelili ni ècia pakama gatay ya ti tədəm na.

² Naŋ nakəŋ àhi ana ndam ya təgri təwi ni ahkado : « Nan nani ti Zeŋ bay məbaray mis ni, àməta mək àŋgaba e kisim ba. Agray zlam magray ejep tata ti adaba àŋgaba e kisim ba palam. » ³⁻⁴ Bay Erot àdəm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafəŋa Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga məŋ ga Erot. Àra àza wal na ti Zeŋ bay məbaray mis ni àhi ahkado : « Kàzay Erodiyat ti àwəsl. » Zeŋ àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakəŋ àhi ana ndam gayaŋ tāgəs naŋ, tāwəl, tāfiyu a daŋay vu, mək tāgray nahkay. ⁵ Erot àwaya makada Zeŋ a, ay ti aŋgwaz àwərfəŋa naŋ kà ndam *Zəde a, adaba nday dek tədəm Zeŋ ti naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

⁶ Ay a vad nahəŋ, Erot àgra wuməri ge miwivu gayaŋ a, àzalakabá mis a. Eslini wur ga Erodiyat dahalayani àhurkiviyu ka tay, mək àhəba kə meleher gatay. Àra àhəba nahkay ti həbəy gayaŋ ni ēgia eri ana bay Erot a dal-dal. ⁷ Nahkay Erot nakəŋ àmbadi ana wur ni dək, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni dek nəvuk. » ⁸ Wur ni məŋjani àra àbikia ma ti àhi ana Erot ahkado : « Nawayay ti kēvu ahàr ge Zeŋ bay məbaray mis ni ahalay, tāfukibiyə ka paranti a ! » ⁹ Bay ni àra ècia pakama ga wur na ti àhəlia

ahàr a. Adaba àmbadìa ana wur na kè meleher ge mis na ti èkeli ere ye èhindi ni koksah. Nahkay àhi ana ndam gayan tâgri ana wur ni akada ya àawayay ni, ¹⁰ àslèroru mis a ahay ga dàngay ni vu ge mekelkibiyà ahàr ke Zeñ a. ¹¹ Tàra tèzibiyà ahàr ge Zeñ nakèn a ana wur dahalay na ka paranti a ti nañ nakèn àzikaboru ana mèñjani. ¹² Ndam madèbay Zeñ ni tàra tìcia ti tòru tázay kisim gani, tili. Tàra tìlia ti tòru tèhi ma gani ana Yezu.

Yezu avi zlam mèzumani ana mis dèbu zlam

(Mark 6.30-44 ; Luk 9.10-17 ; Zen 6.1-14)

¹³ Yezu àra ècia tákada Zeñ a ti àcèliyu a *slalah ga yam vu, àslèka eslina, òru gwar ka mèlan nañ. Mèlan gani nani ti drin a huñ gili bu. Ay mis dal-dalani ni tàra tìcifinà daday a ti tâdèboru nañ àna asak. ¹⁴ Yezu àra àhèraya a slalah ga yam ni ba, èpia mis dal-dalani na ti tèsia cicihi a dal-dal. Nahkay àhèngaraba ndam ya tèbesey do na e kidin gatay ba.

¹⁵ Mèlakarawa àra ègia ti ndam *madèbay Yezu ni tèrèkia, tèhi ahkado : « Leli nihi ti a huñ gili bu, sarta day àbi va bi. Hi ana mis ni tâslèka, tòru a kesa gèrgèrani ni vu tâdèboru zlam mèzumani. » ¹⁶ Eslini Yezu àhèngrifèn ana tay, àdèm : « Tâslèka day ti kamam ? Lekùlèm lekùlèmeni vumi zlam mèzumani ana tay. » ¹⁷ Nday nakèn tèhèngrifèn, tèhi : « Arañà àfèn kè leli ahalay bi ; si *dipeñ zlam, tákivu kilif cù ciliñ. » ¹⁸ Nañ nakèn àhi ana tay : « Hèlumubiya ahalay a. » ¹⁹ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tânjehada a ga had ke këzir a, mèk nañ nakèn àhèl dipen zlamani ni tákivu kilif cùeni ni, àmènjoru e melefit vu, àgri sësi ana Melefit. Àra àgria sësi a ti èsekaba dipen na, mèk àbi ana ndam madèbay nañ ni ge midieni ana mis dal-dalani ni. ²⁰ Mis nakèn dek tèzum tèzum, tèrèhkaba. Kèlèn gani tècakalakabu mègèjèni gani, tèrèhvù hâtèk kru mahar cù àna nañ. ²¹ Mis zawalani ya ti tèzum zlam eslini ni ti agray dèbu zlam ; wál akaba bëza ti tècalkivu tay ndo.

Yezu asawadaki ka ahàr gayam

(Mark 6.45-52 ; Zen 6.15-21)

²² Ka gani nani ti Yezu nakèn àhi ana ndam madèbay nañ ni tâcèliyu a *slalah ga

yam vu, tòru kama gayan hayan ke ledi ga dèluv ni, day kwa ti nañ nañjani amèhi ana mis ni ti têdevu, tâslèka. ²³ Tàra tèdeva akaba mis na ti Yezu nakèn àcèloru a hëma vu drin drin akaba mis ga mahèngalay Melefit. Mèlakarawa àra ègikia, nañ ka ahàr gayan eslini. ²⁴ Ndam madèbay nañ ni ti ni tâslèka àna slalah ga yam gatay na, tìgia drin drin akaba dèñ-dèñ a. Amèd nañ àbu adaday slalah ga yam gatay ni agrioru daliya ana tay, ahèngarbiyu tay kélèn. ²⁵ Dù gwendeli-gwendeli ti Yezu nakèn àrèkioru ka tay, asawadakiou ka ahàr ga yam ni njuwanjnjuwaj. ²⁶ Ndam madèbay nañ ni tàra tìpia nañ a, nañ àbu asawadaki ka ahàr ga yam nahkay ti bëruv àtikaba ana tay a, tèdèm : « Maslaña àmbavakiva ke leli a ! » Nahkay nday nakèn tègra aنجwaz a, tèzlah. ²⁷ Ay Yezu nakèn àhi ma ana tay huya, àdèm : « Zum njèda, nu timey. Aنجwaz àwèr këli ba. »

²⁸ Eslini Piyer àhi : « Bay goro, tamal nak ededìn ti vu divi nê sawadakiou ka ahàr ga yam ni bilegeni ti nôrô afa gayak. » ²⁹ Yezu àhi : « Ra. » Nahkay nañ nakèn àhèraya a slalah ga yam ni ba, àsawadakiou ka ahàr ga yam ni àrèkioru ka Yezu nakèn. ³⁰ Ay àra èpia amèd na àbu akèzlay dal-dal ti àgra aنجwaz a ; nahkay yam ni awayay anday nañ. Nañ nakèn àzlah, àdèm : « Bay goro, hèngay nu ti ! » ³¹ Eslini Yezu àtèloru ahar huya, àgès nañ, mèk àhi : « Mèfèku ahàr gayak àhèca ; kajalay ahàr cù cù ti kamam ? » ³² Nday nakèn tàra tâcèliya a slalah ga yam ni va ti amèd ni day àmbrèn makèzlini huya. ³³ Eslini nday ya tèvu a slalah ga yam bu ni dek tâbèhadî mirdim ana Yezu nakèn, tèhi : « Nak ti Wur ge Mel-efit ededìn. »

Yezu ahèngaraba mis ka had Zenizaret a

(Mark 6.53-56)

³⁴ Ka ya ti tâslèka, tèhèra dèluv na àndava ni ti nday ka dèñ-dèñ ka had Zenizaret.

³⁵ Yezu akaba ndam madèbay nañ ni tàra tâhèraya a *slalah ga yam ni ba ni ti mis ga had nani tèsèra Yezu a huya. Tàra tèsèra nañ a ti tòru tèhi ma gani ana mis ga kesa ga had nani, nahkay tèhèlibiyu ndam ya tèbesey do ni dek. ³⁶ Tègri kam-kam ti mis nday nani ya tèbesey do ni tînjifiñ kà ma ga azana

gayan ni cilin. Nday ya ti tünjifiňa ni dek tàngaba.

15

*Gejewi àki ka zlam ga ndam ya ahaslani ya təcahi ana mis ni
(Mark 7.1-13)*

¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahanj akaba ndam ndahanj ya *tèséra Wakita ge Melefit a ni tàsləkabiya a Zeruzalem a, tèrəkia ka Yezu a, tèhi ahkado : ² « Ndam madəbay kur ni tègəskabu magray zlam akada ga ata bəŋ gelı ya ahaslani tèdəfiki ana leli ni do ni ti kamam ? Tèzum zlam day tèbarakaba ahar àna divi gana do ni. » ³ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekələm day kagudarum *Divi ge Melefit àna manjəhad ga ndam gekəli ya ahaslani ni ti kamam ?

⁴ Melefit àdəm ahkado : “Ngwioru a had ana ata buk ata muk.” * Àdəm keti : “Bay ya ti endivi bəŋjani ahkay do ni məŋjani nahəma, tâkada naŋ a.” [†] ⁵ Ay lekələm zla ti kədəmum ahkado : “Maslaňa nahən eslikı məhiani ana bəŋjani ahkay do ni ana məŋjani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna naŋ ni, sədaga ge Melefit.” ⁶ Maslaňa nani àdəma ma nahkay nahəma, kədəmum tamal àjənaki ata bəŋjani ata məŋjani va do ni ti àgray aranja do. Lekələm kəgrum nahkay ti, kəmbərəjuma pakama ge Melefit nana pəsak. Kəmbərəjuma ti kəfumviyu pakama gekəli ya kacahum ni a məlan gani vu huk.

⁷ Lekələm kawayum ti mis têdəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Melefit àdəma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray *pakama gayan Izayi ni ba. Pakama gayan ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kəli. ⁸ Àdəm ahkado :

“Mis hini tazləbay nu àna ma cilin, təjalaku ahàr do simiteni.

⁹ Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcahay ni ti ka mawayay ge mis cilin, do ni ti ka mawayay goro do.” [‡] »

*Zlam ya ti tagray mis « njəlatani do » ni
(Mark 7.14-23)*

* **15:4** Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16. † **15:4** Mahərana 21.17. ‡ **15:9** Izayi 29.13.

¹⁰ Yezu àzalakabu mis kayani ni, àhi ana tay : « Lekələm dek bumi slimı ana pakama goro ya nədəm ni, ti kícəm lala. ¹¹ Ere ye ti a dala bu, mis azum àna ma gayan, agray naŋ “*njəlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslaňa gani adəm àna ma gayan ni day kwa ti agray naŋ “njəlatani do.” » ¹² Eslini ndam madəbay naŋ ni tèrəkia, tèhi ahkado : « Ma gayak ya kədəm ni àzumia bərvana ndam *Feriziyen na ti kèsərkia waw ? » ¹³ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Məŋəhaf ya ti Baba naŋ ya e melefit bu àjav ndo ni lu ataraðaba. ¹⁴ Nədəm nahəma, brəŋum tay ; nday ti ndam wuluf ya tədafənja ahar kà ndam wuluf ndahanj a ni. Tamal zal wuluf adafənja ahar kà zal wuluf nahən a ti nday cecəeni atədəgiyu e eviŋ vu. »

¹⁵ Eslini Piyer àhəŋgarfəŋ, àhi : « Dəfiaba ma *gozogul ya kədəm ni ana leli a zla aw. »

¹⁶ Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekələm day kekileňa kèsərum zlam do waw ? ¹⁷ Adaba ere ye ti mis afiyu a ma vu ni dek ti ahuriyu a huđ vu cilin, mək atəhiyu azay gani e dəgzey vu ti kèsərum do waw ? ¹⁸ Ay ere ye ti mis azlapay ni ahəraya ti a məbəruv gayan ba, ma gani nani day kwa ti agudar naŋ, agray naŋ “njəlatani do.” ¹⁹ Adaba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbəruv ge mis ba. Nahkay ti ajalaki ahàr ka zlam magudarani gərgəri dek : ka makad ahàr, ka magray hala, ka magray mesəwehvı, ke migi akal, ka masəkad malfada akaba ka məsivani ana mis. ²⁰ Ere ye ti agray ti mis egi “njəlatani do” ni ti zlam nday nani. Ay ti məzum zlam mənjəd məbaray ahar akada ge divi ga ata bəŋ gekəli ni ti àgray ti mis egi “njəlatani do” do. »

*Wal nahən naŋ wur Zəde do afəki ahàr ka Yezu
(Mark 7.24-30)*

²¹ Yezu àsləkaba eslina, òru ka had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidonj. ²² Wal Kanaň nahən naŋ àbu eslini. Wal ni àra èpia Yezu a ti àrəkia àna zlahay a, àdəm : « Bay goro, *Wur ge Devit, nəsuk cicihı ti ! Wur goro dahalayani àbiyu èbesey do, seteni àbu agri daliya dal-dal. » ²³ Ay ti Yezu àhəlkaba ma ndo. Eslini ndam madəbay

nañ ni tèhi ana Yezu ahkado : « Garay wal hini, adaba nañ àbu azlahləñbiyu kē leli, àmbrəñ do ni. » ²⁴ Yezu nakəñ àhi ana tay : « Tèsləribiyu nu ahalay ndo. Tèsləribiyu nu ti ana ndam *Izireyel ciliñ, adaba nday akada təmbəmbak ya ti tijia ni. »

²⁵ Ay ti wal ni àra àbəhadı mirdim grik ana Yezu meleher ndiñ ana had, àhi : « Bay goro, jənaki nu ti ! » ²⁶ Eslini Yezu àhəñgrifəñ ana wal nakəñ, àhi ahkado : « Təzafəña zlam məzumani ga bəza, tizli-gioru ana kərá ti àbəlay do. » ²⁷ Mək wal nakəñ àdəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ge mis ya tadəgoru a huñ ga məlañ məzumki zlam vu ni, ku kərá gatay day tapalaba təzum timey. » ²⁸ Eslini Yezu àhi ana wal nakəñ : « Wal ni, kəbu kəfəku ahàr lala ; ere ye ti kihindi ni māgravu akada gayak ya kawayay ni. » Ka sarta gani nani wur gayan ni àñgaba həya.

Yezu ahəñgaraba ndam ga arməwər gərgərana

²⁹ Yezu àsləka eslina, òru kà gəvay ga dəluv Gelili. Òru ènjəa ti àcəloru a həma vu. Ara àcəloya ti ànjəhad digəs. ³⁰ Eslini mis dal-dal tərəkia, təhəlibiyu ndam jügwer, ndam wuluf, ndam dəra, makwayá akaba ndam ga arməwər ndahañ gərgərani, təbəhad tay kà gəvay gayan mək nan nakəñ àhəñgaraba tay a. ³¹ Mis dal-dalani ni təra tıpiñ ndam makwaya ya təzlapay koksah ni təbu təzlapay, ndam dəra təñgaba tıgiñ səndub-səndubana, ndam jügwer təsawaday lala akaba ndam wuluf təbu tipi divi nahəma, təmərvá dal-dal, nahkay tazləbay Melefit ga ndam *Izireyel ni.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu fad

(Mark 8.1-10)

³² Yezu àzalay ndam madəbay nañ ni, àhi ana tay ahkado : « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adaba vad mahkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day àfəñ kà tay va bi. Ay ti nəwayay məmbrəñ tay ti tasləka àna ləwir a do. Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənjəñ məvi zlam məzumani ana tay nahəma, njəda aməlfəñ kà tay ka ahàr divi ga masləkana bi. » ³³ Ndam madəbay nañ ni təhəñgrifəñ, təhi

ahkado : « Leli dek ahalay a huñ gili hini bu ni ti məhəlibiyu *dipeñ ana tay tərəh àna nañ dek ti eley ? » ³⁴ Yezu nakəñ àhi ana tay ahkado : « Dipeñ àfəñ kē kali ehimey ? » Təhəñgrifəñ, təhi : « Dipeñ àfəñ kē leli adəskəla akaba kilif ciñ-ciñbeni bal. »

³⁵ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənjəhad a ga had a. ³⁶ Təra tənjəhad a ti àhəl dipeñ adəskəlani ni akaba kilif ni, àgri səsi ana Melefit. Ara àgria səsi a ti èsekaba, àvi ana ndam madəbay nañ ni, ndam madəbay nañ ni ti ni tidi ana mis dal-dalani ni dek. ³⁷ Mis nakəñ dek təzum, tərəha àna nañ a. Təcakalaviyu məgəjani ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvù hətək adəskəla àna nañ. ³⁸ Mis ya təzum zlam eslini ni agray mis dəbu fad, təcalkivu wál akaba bəza ndo. ³⁹ Kələñ gani Yezu nakəñ àhi ana mis ni « Sləkuma, » mək təsləka. Eslini Yezu nakəñ àcəliyu a *slalah ga Yam vu àsləka, òru ka had Magadan.

16

Zlam ya mis tıpi day-day ndo ni (Mark 8.11-13 ; Luk 12.54-56)

¹ Ndam *Feriziyen ndahañ akaba ndam *Sedəseyen ndahañ tərəkia ka Yezu a, tawayay tatəkar nañ ti māgudar zlam ; nahkay ti təhi : « Griaya ere ye ti mìpi day-day ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagray ni ti kagray àna njəda ge Melefit. » ² Yezu àhəñgrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məlakarawa, fat àbu adiyu, tamal kipəma huñ melefit a ndize ti kədəmum : “Hajəñ ti məlañ amanja njəlata.” » ³ Ge miledə tamal kipəma huñ melefit a diliñ-diliñ ti kədəmum : “Kani ti avər ara atəd.” Nahkay kəsəruma ere ye ti agravu na àna zlam ya kipəm a huñ melefit bu na ti, kəsərum zlam ya ti agravu ka sarta hini do ni ti ahəmamam ! ⁴ Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahàr ke Melefit do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tıpi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Ere ye ti Melefit amədəfiki ana tay ni ti ere ye ti àdəfaki àna Zonas ni ciliñ. » Eslini nañ nakəñ àsləka, àmbərbu tay.

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ya tagray ni ba

⁵ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu takoru tatuwač dəluv ni ; nday təbu takoru ti ndam madəbay naŋ ni təhəl *dipenjndo, àgəjazlkia ahàr ka tay a. ⁶ Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyeŋ ni akaba ga ndam *Sedəseyen ni. » ⁷ Nahkay ndam madəbay naŋ ni təzlapay e kidinj gatay bu, tədəm : « Àdəm nahkay ti adaba məhəlbiyu dipenjndo palam. » ⁸ Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Məfəku ahàr gekəli ti àhəca ; kazlapum kədəmum kəhəlumbiyu dipenjndo ni ti kamam ? ⁹ Kicum ma goro do, kəsərum do kekileŋa waw ? Goro ya ti nidi dipenj zlamani ana mis dəbu zlamani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumbaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərumki va do waw ? ¹⁰ Goro ya ti nidi dipenj adəskəlani ana mis dəbu fadani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumbaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərumki va do waw ? ¹¹ Ngay nu nàcalfəŋ ti ke dipenj dipenjani do ni ti kəsərum do ni ti kamam ? Nu ti nəhi ana kəli ti bumvu slimi àna miwisiŋ ga ndam Feriziyeŋ ni akaba ga ndam Sedəseyen ni. » ¹² Nahkay zla ti ndam madəbay naŋ ni tara təsəra Yezu àhi ana tay « Bumvu slimi àna miwisiŋ » ti, àzlapiki ana tay ti ke miwisiŋ ya ti tiwisiŋ dipenj àna naŋ ni do ; àzlapiki ana tay ti ka zlam ga ndam Feriziyeŋ akaba ga ndam Sedəseyen ya təcahi ana mis ni.

Piyer adəm Yezu naŋ àbu Krist Bay gədakani ya amara ni

(Mark 8.27-30 ; Luk 9.18-21)

¹³ A vad naŋ, Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka had Sezare ge Filip. * Eslini Yezu èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tədəm nu *Wur ge Mis ti nu way ? » ¹⁴ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Tədəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahanj tədəm nak Eli, mis ndahanj ti ni tədəm nak Zeremi ahkay do ni nak biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslanı ni. » ¹⁵ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekəlum ti kədəmum nu ti nu way ? » ¹⁶ Simu Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gədakani ya

Melefit àslərbiyu ni, nak Wur ge Melefit Bay ga sifa ni. » ¹⁷ Yezu àhi : « Simu wur ge Zeŋ, mərvu adaba ma ge jiri hini ya kədəm ni ti mis hihirikeni àhuk do. Àhukaya ma na ti Baba, naŋ ti naŋ a huđ melefit bu. ¹⁸ Nəhuk nahəma nak Piyer ; anazay kur ga məvi njəda ana ndam məfəku ahàr ni akada ya tazay akur, tafəkad asak ga ahay àna naŋ ni. ¹⁹ Nahkay ti kisim tekedi aməgri aranja ana tay do. ²⁰ Anəvuk lekili ga mahay ga *Məgur ge Melefit : ere ye ti kəgəeskabu ka hadndo ni ti e melefit bu day atəgəeskabu do ; ay ere ye ti kəgəeskabá ka had a ni ti e melefit bu day atəgəeskabu. » ²¹ Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Ngay nu Krist *Bay gədakani ya Melefit àslərbiyu ni ti kəhumi ana maslaŋa ba simiteni. »

Yezu adəm aməmat mək aməngaba e kisim ba

(Mark 8.31-9.1 ; Luk 9.22-27)

²¹ Kwa ka sarta gani nani Yezu àzlapı ana ndam madəbay naŋ ni vay-vay, àhi ana tay ahkado : « Ahàr àdəm nakoru a Zerəzalem kwa. Ahàr àdəm nəcakay daliya dal-dal. Nday gədákani ni, gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni awayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkərani bu anaŋaba e kisim ba. » ²² Piyer àra ècia ma gayan na ti àzaba naŋ e kidinj gatay ba cak. Àləgi, àhi : « Bay goro, Melefit mājəgay kur ti ere nani àgrakukvu ba ti ! » ²³ Ay Yezu àmbatkibiyu ma ke Piyer, àləgi bilegeni, àdəm : « *Seteni, sləkafua, ru driŋ ! Nak ti kacafəŋa nu ga magray təwi goro a, adaba majalay ahàr gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahàr ti akada ge mis hihirikeni ni. »

²⁴ Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Tamal mis awayay adəbay nu nahəma, ahàr àdəm məmbrəŋ ere ye ti awayay ni ; ku tamal təgri daliya, *tadarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni mībesey. Tamal mis awayay madəbay nu ti māgray nahkay.

²⁵ Maslaŋa ya ti àdəm ajəgur sifa gayan, awayay àmət ba ni ti emijinj. Maslaŋa ya ti emijinj sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur

* ^{16:13} Sezare ge Filip ti slimi ga kəsa gədakani. † ^{16:18} Piyer ti adəmvaba « akur. »

sawan, aməmət day-day do. ²⁶ Tamal mis àŋgəta elimeni ga duniya na dek mək èjija sifa gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? Emijiŋa sifa gayan na ti aməŋgət mam ga məmbani àna naŋ mam ? ²⁷ Adaba nu *Wur ge Mis anara àna njəda ga Baba akaba məslər goro a kay, anəvi zlam ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti àgray ni. ²⁸ Nəhi ana kəli nahəma, e kidiŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan atəmət ti etipi nu Wur ge Mis anaŋga, anəhuriyu a bay goro vu. »

17

Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam madəbay naŋ ni

(Mark 9.2-13 ; Luk 9.28-36)

¹ Vad muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ wur ga məŋ ge Zek ni, àhəloru tay ka ahàr ga həma zəbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu ciliŋ. ² Tòru tìnju a ti vu ga Yezu ni àmbativə e eri va ana tay naŋ a. Eri gayan ni àmbativu, asladay akada fat, azana ka vu gayan day tigia bəd-bəd talla təslaŋay məlaŋ. ³ Eslini tìpiorū Eli nday ata Məwiz həya, nday təbu təzlapay akaba Yezu. ⁴ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, leli məbu ahalay ti àbəlay. Tamal kawayay ti nara nivicey ahay mahkər, bəlaŋ gayak, bəlaŋ ge Məwiz, bəlaŋ ti ni ge Eli. » ⁵ Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti məgudunguduŋ masladani àhərkiaya ka tay a, àngah tay. Dəŋgu ga maslanya àhənday a məgudunguduŋ ni bu, àdəm : « Naŋ hini ti wur goro, nawaway naŋ dal-dal, nəmərvu àna naŋ dal-dal. Gəsumiki pakama gayan ! » ⁶ Ndam *madəbay Yezu ni təra tīcia nahkay ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal, tabəhad mirdim meleher ndiňa ndiňa ana had. ⁷ Ay Yezu nakəŋ àhədakfəŋjiyu ka tay, ènjiſiŋ ka tay mək àhi ana tay : « Cikəmaba, kəgrum aŋgwaz ba. » ⁸ Nday nakəŋ təheliŋ eri, tīpi maslanya naŋ ndo, si Yezu naŋ bəlaŋ ciliŋ. ⁹ Nday təbu təndaya ahàr a həma ni ba ni ti Yezu àhi ana tay : « Kəhumie ere ye ti kipəm ni ana maslanya ba, si nu *Wur ge Mis anaŋgaya e kidiŋ ga ndam eviš ba kwa. »

¹⁰ Ndam madəbay naŋ ni təhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəm wudaka *Krist *Bay gədakani ya amara ni eminjia ti, ahàr àdəm Eli amara day ti kamam ? » ¹¹ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay àdəm ahkado : « Edədiŋ Eli ara, aslamalak-abu zlam dek day. ¹² Ay nəhi ana kəli nahəma, Eli ti àra àndava, ay ti mis təsər naŋ ndo. Təgria ere ye ti nday təwayay na dek. Nu Wur ge Mis day anəcakay daliya, atəgru nahkay. » ¹³ Eslini ndam madəbay naŋ ni təsəra àzlapaki ti ke Zeŋ bay məbaray mis ni.

*Yezu agariaba seteni ana wur naŋ a
(Mark 9.14-29 ; Luk 9.37-43)*

¹⁴ Ka ya ti tìnjkia ke mis dal-dalani na ti maslanya naŋ àhədakfəŋbiyu ka Yezu, àbəhad mirdim ¹⁵ àhi : « Bay goro, wur goro àbu seteni àniviyu agray daliya dal-dal ; a vad ndahan adiyu aaku vu ahkay do ni a yam vu. Məsuk cicihi ti kam-kam ! ¹⁶ Nəzibiya naŋ ana ndam madəbay kur na ti tāgariaba, ay ti tīsliki ndo. » ¹⁷ Eslini Yezu àdəm : « Lekələm ye e hini vu ni ti kəfumki ahàr ke Melefit do, lekələm ndam magudar zlam ! Nu ananjəhad kaŋgaya akaba kəli aw ? Nu enebeſi ana kəli kaŋgaya waw ? » Mək àhi ana tay : « Zumubiya wur na ahalay a nimi. » ¹⁸ Tāra təzibiya wur na ti Yezu àzlačaki ke seteni ni, mək seteni ni àsləkiaba ana wur na. Nahkay wur ni ègia naŋ lala həya.

¹⁹ Eslini ndam *madəbay Yezu ni təzalay Yezu ka ahàr gatay, tīhindi naŋ, təhi : « Leli mīsliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? » ²⁰ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Kisłəmki ndo ni ti adaba məfəki ahàr gekəli ke Melefit àhəca. Nəhi ana kəli nahəma, tamal ti məfəki ahàr gekəli ke Melefit kay do, àbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni ciliŋ nəŋgu ni, kisłəmki məhiani ana həma hini : “Sləkaba, ru tegi” nəŋgu ni, agravu. Nahkay ti akal ere ye ti kisłəmki magrani do ni ti àbi. [²¹ Ay ti seteni akada nday nani nahəma, tamal ti kàhəŋgalay Melefit ndo akaba kəgəs ndəra ndo ni ti təsləkiaba ana mis a koksah.] »

*Yezu adəm keti anəmət mək anaŋgaba e
kisim ba
(Mark 9.30-32 ; Luk 9.43-45)*

²² A vad nahanj, ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni dek təbu ka ahar bəlaŋ e Gelili ni ti, Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Atədəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu, ²³ tara takad nu. Atakada nu a ti a vad ya mahkər ti ananjabə. » Nday nakəŋ təra ticia ma gayan na ti àhəlia ahər ana tay a dal-dal.

Məhəl hadam ga ahay gədakani ge Melefit

²⁴ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tınjua a Kafarnahum a ni ti ndam ya təhəl hadam ga *ahay gədakani ge Meləfit ni təhədəfənjiyu ke Piyer, təhi : « Məsi gekəli ni ti àpəl hadam ga ahay gədakani ge Melefit ni do waw ? » ²⁵ Piyer àhəŋgrifəŋ ana tay : « Àbəhad do kamam ? »

Ka ya ti Piyer nakəŋ àhuriya a ahay va nahəma, Yezu àhi ma enji, àhi : « Simu, kədəm ahəmamam ? Ndamam tabəhadı hadam akaba jaŋgal ana bəbay ka had ni mam ? Tabəhadı ana tay ti bəza ga had gatay gatayani tək, ndam mirkwi aw ? »

²⁶ Piyer àhi : « Tabəhad ti ndam mirkwi. » Eslini Yezu nakəŋ àhi « Bəza ga had gatay gatayani ti giri-giri ti təpəl do do waw ? » ²⁷ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, məzumi bəruv ana tay ba. Nak ru ka dəluv ti kətəliyu gəya kəgəsaya kilif a. Kilif ya akəgəsaya enjenjeni na ti kəzləkikaba pakama, akədiviyu ahər ana sɪŋgu akurakurani, sɪŋgu nani emisli məpəl hadam goru akaba gayak. Zəbiya, kəvi ana tay. »

18

Gədakani ya àtam mis ndahanj ni ti way ? (Mark 9.33-37 ; Luk 9.46-48)

¹ Ka sarta gani nani ti ndam *madəbay Yezu ni təhədəfənjiyu kə Yezu, təhi : « A *Məgur ge Melefit bu ni ti way naŋ gədakani àtam mis ndahanj way ? »

² Nahkay Yezu nakəŋ àzalabiyu wur gəzitəni e kidin gatay vu ³ mək àdəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəmbətumkaba majalay ahər gekəli a ndo, kığum akada ga bəza ciibəni ni ndo ni ti akəhurumiyu a Məgur ge Melefit vu do. ⁴ Adəba maslaŋa ya ti ahəŋgaroru ahər gayan a had, anjəhad kuſufa akada ga wur hini ni ti naŋ nani gədakani àtam mis ndahanj a Məgur ge Melefit bu. ⁵ Tamal ti maslaŋa àgəskabá

wur gəzitəna akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. »

Bumvu slim i kàgudarum zlam ba (Mark 9.42-48 ; Luk 17.1-2)

⁶ Yezu àdəm keti « Ndam ya təfəku ahər ni ti mis tədəm tıslı aranja do akada ga bəza ciib-ciibəni ni. Ay tamal maslaŋa agray ti ku way way do e kidin gatay bu mījikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gədakani ana maslaŋa ya èjinkia naŋ a ni a dəŋgu vu dəndul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gədakani vu dəzələz. ⁷ Aw ! Cicihi àki ka ndam ga duniya ! Cicihi àki ka tay ti adaba zlam ya tagray ti mis tıjikia ke divi a ni ti təbu kay. Zlam nday nani ti si təgravu kwa. Ay tamal maslaŋa agray ti mis ejikia ke divi a nahəma, maslaŋa nani cicihi amələki.

⁸ « Tamal ahar gayak ahkay do ni asak gayak ejinkia kur ke divi a nahəma, kelkaba tay a, boru tay. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlaŋ ga sifa àna ahar bəlaŋ ahkay do ni àna asak bəlaŋ ere gani ya tizligiyu kur a *dəluv ga aku vu àna ahar gayak cəeni ni ahkay do ni àna asak gayak cəeni ni. Aku nani ti àmət day-day do. ⁹ Tamal eri gayak ejinkia kur ke divi a nahəma, zaba, zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlaŋ ga sifa àna eri bəlaŋ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna eri gayak cəeni ni. »

Ma gozogul àki ka təmbak mijieni (Luk 15.3-7)

¹⁰ Yezu àdəm keti : « Bumvu slim lala ! E kidin ga bəza nday nani bu ni ti ńgay bəlaŋ gatayani èslı aranja do ni ti kədəmum ba. Adəba məslər gatay təbu micikeni a sarta bu dek kə meleher ga Baba naŋ ya e melefit bu ni. [¹¹ Nu *Wur ge Mis nəra ti ga mahəŋgay ndam ya ti tıjiji ni.]

¹² « Bi maslaŋa nahanj təmbəmbək gayan təbu diŋ mək bəlaŋ gani èjia. Àra èpia ti bəlaŋ gani naŋ àkibu ka ndahanj ni bi nahəma, ambərbu kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ni a həma bu, akoru adəboru bəlaŋjani ni, do waw ? Lekələm ti kədəmum mam ? ¹³ Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti àdia ahər a ni ti amərvu àna naŋ dal-dal àtama ya amərvu àna kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ya ti tıji ndo na do waw ? ¹⁴ Nahkay day Bəŋ gekəli

nan ya e melefit bu ni awayay ti ku bəlanj e kidin ga bəza nday nani bu day ej ba. »

Magudar zlam akaba məmbərfəñana

¹⁵ Yezu àdəm keti : « Tamal wur ga muk àgudaruka zlam a ti rəkioru hiki lala lekəlum cecu cua. Tamal ècukkia ma gayak na ti kàslamala wur ga muk na. ¹⁶ Ay tamal ècukki ma do ni ti zalakivu mis bəlanj ahkay do ni cu ti kədəgumkioru. Adaba pakama gekuli ya ekicikumki ni ahàr àdəm mis cu ahkay do ni mis mahkər tāgray sedi gani. * ¹⁷ Ay tamal ti èciiki ma ana tay do ni ti hi ma gani ana ndam ya *təcakalavu, təfəku ahàr ni. Tamal èciiki ma ana tay do daya ti mənjalən akada nañ zal ya àfəki ahàr ke Melefit do ni, ahkay do ni akada nañ bay *məhəl hadam.

¹⁸ « Nəhi ana kəli nahəma, ere ye ti kəgəsumkabu ka had'ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do. Ay ere ya kəgəsumkabá ka had'a ni ti e melefit bu day atəgəskabu.

¹⁹ « Nəhi ana kəli keti : tamal ti mis cu e kidin gekuli bu ka had ma gatay àrakabaya ku àki ka mam nəngu ni, təhəngalalənja zlam gani kà Bəñ goro ya e melefit bu na ti aməvi ana tay. ²⁰ Adaba ka məlañ ya mis cu mahkər tāngasva àna slimi goro a ni ti nu nəbu eslini e kidin gatay bu. »

²¹ Eslini Piyer àhədakfəñiyu ka Yezu, àhi ahkado : « Bay goro, tamal wur ga mma nañ àbu agudaru zlam ti nəmbərfəñə sak ehimey ? Sak adəskəla waw ? » ²² Yezu nakənj àhi : « Mbərfəñə sak adəskəla ti nəhuk do. Mbərfəñə ti sak kru kru adəskəla sak adəskəla. ²³ *Məgur ge Melefit day nahkay : təzavu ata bay nahən awayay asər duwa gayañ ya àfəñ kà ku way way do e kidin ga ndam məgri təwi gayañ bu ni, ti təpəli. ²⁴ Ka ya ti nañ àbu acalfəñ kà ma gani nahkay ti təzibiyu bay məgri təwi nahən duwa gayañ àfəñ àgra miliyem ehimeya. ²⁵ Ay ti èsliki məpəlani koksah, nahkay bay ga duwa ni àdəm təsəkumoru nañ nañan, wal gayañ, bəza gayañ akaba zlam gayañ ni dek ga məpəli duwa ni àna nañ. ²⁶ Eslini bay məgri təwi nakənj àbəhadı mirdim meleher ndiñ ana had ana bay ga duwa ni, àhi : « Kam-kam besua hayañ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek. » ²⁷ Eslini

nan nakənj àsia cicihi ana bay ga duwa na. Nahkay bay ga duwa ni àmbərfəñ duwa ni dek mək àhi “Sləka zlam gayak a.”

²⁸ « Ka ya ti bay magray təwi nakənj nanj àbu asləka ni ti təbakabu ahàr ata maslaña nahən. Maslaña gani nani ti təbu tagrakabu təwi, ay ti duwa gayañ àfəñ àgray jik diñ. Nañ nakənj àdəki cip ka dəngu, àhi : “Si kəpəlu duwa goro ni kwa.” ²⁹ Eslini nañ ya tagrakabu təwi nakənj àbəhadı mirdim, àhi : “Kam-kam besua hayañ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek.” ³⁰ Ay nañ nakənj òru àfiyu nañ a dañgay vu, awayay məpəliaba duwa gayañ na dék day ti atafaya nañ a. ³¹ Ndam ya tagrakabu təwi akaba tay ka ahar bəlañani ni təra tìpia ere ye ti àgri ana nañ nahən na ni ti àwaria bəruv ana tay a dal-dal. Nahkay nday nakənj tòru tāngəhadı ma gani ana bay ya ti təgri təwi ni. ³² Nañ nakənj àra ècia ma na ti àdəm təzalibiya nañ a. Àra ènjia ti àhi : “Nak bay məgru təwi hini ti nak cudayani. Nəmbərfuka duwa goro na dek adaba kəgrua kam-kam a, kədəm nəmbərfuk ti ³³ ay nak ti maslaña ya ti kəgrumkabu təwi ni àsuk cicihi akada gayak ya kəsu cicihi ni ndo ni ti kamam ?” ³⁴ Nahkay bay ga duwa ni àzuma bəruv a dal-dal, àdəm təzorū nañ a dañgay vu ti təgri daliya, si tamal aməpəlaba duwa gayañ na dék day kwa ti atafaya nañ a. »

³⁵ Yezu àdəm keti : « Tamal lekəlum kəmbrəñumfəñə zlam ya ti mis təgudari ana kəli na kà tay àna huñ bəlanj a do ni ti, Baba nañ ya e melefit bu ni aməgri ana kəli day akada ga bay ga duwa ya àgri ana bay məgri təwi ni. »

19

Yezu adəmki ma ka maday wal akaba magaray wal (Mark 10.1-12)

¹ Yezu àra èndevertiña pakama gayañ na ti àsləka e Gelili a, òru ka had *Zəde, ke ledi nahən ga zalaka *Zərden. ² Mis dal-dal tədəboru nañ, mək nañ nakənj àhəngaraba ndam ya təbesey do na.

³ Eslini ndam *Feriziyen ndahanj tərəkia. Tihindifiña ma, təhi ahkado : « Àgəski ti mis agaray wal gayañ ka mawayay gayan

* **18:16** Mənjay Mimbiki 19.15.

aw ? » Tèhi nahkay ti adaba tawayay tatèkar Yezu ti mêtâm ma magudarani. ⁴ Yezu nak  n   h  ngrif  n ana tay,   d  m : « Kwa ka m  nj  ki ga m  la  n, ka ya ti Melefit   graya mis a ni ti   graya ata zal ata wal a. K  je  g  m ma gani a Wakita ge Melefit ni bu ndo waw ? * ⁵ Melefit   d  m : “Nahkay ti mis zalani amah  raya a ahay ga b  jani ata m  jani ba, m  k atanj  ha  kabu ata wal gayan. Nday c  eni ti vu gatay emigi b  la  n.” ⁶ Nahkay ti nday c  eni medeveni va do. T  gia vu gatay b  la  n. Ere ye ti Melefit   bedekab   ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. » ⁷ M  k nday nak  n t  h  ngrif  n, t  hi : « M  wiz   d  m tamal mis tedevu ata wal gayan ti ah  r   d  m ab  ki wakita gani, avi day kwa ti agaray ti kamam ?‡ » ⁸ Yezu nak  n   d  m : « M  wiz   vi divi ana k  li ga magaray w  l gek  li ti adaba lek  lum k  wayum m  g  sumkabu ma ge Melefit do palam. Ay ka m  nj  ki ga m  la  n ti àgravu nahkay ndo. ⁹ N  hi ana k  li nah  ma, masla  n ya ti   gra wal gayan a, day wal ni   gray mes  wehvu ndo, m  k   da wal nah  n a nah  ma, masla  n nani   gra hala. »

¹⁰ Eslini ndam mad  bay na  n ni t  hi : « Tamal   gia nahkay e kid  n ga zal ata wal ba ti   gulum mis t  day wal va ba simiteni. » ¹¹ Yezu   hi ana tay ahkado : « T  g  skabu ma gani hini ti mis dek do ; t  g  skabu ti si ndam ya ti Melefit   via nj  da gana ana tay a ni kwa. ¹² Zlam ndahan t  bu g  rg  ri t  caf  n mis ka maday wal a : mis ndahan kwa t  weya tay a vu gatay àawayay wal do. Mis ndahan ti ni mis t  cad tay. Mis ndahan keti ti ni t  awayay maday wal do azuhva *M  gur ge Melefit. Masla  n ya esliki m  g  skabu pakama hini nah  ma, m  g  skab  . »

Yezu agri sulum ge Melefit ana b  za ci  beni

(Mark 10.13-16 ; Luk 18.15-17)

¹³ K  l  n gani mis ndahan t  h  libiyu b  za ci  -ci  beni ana Yezu ti m  h  ngali Melefit ana tay   na m  b  ki *ahar gayan ka tay. Nday t  bu t  h  libiyu b  za ni nahkay ti ndam mad  bay na  n ni t  l  gi ana tay. ¹⁴ Ay Yezu   hi ana tay ahkado : « Mbr  nj  m b  za t  ra

afa goro a, k  cumf  nja tay a ba. Adaba mam, *M  gur ge Melefit ti ga ndam ya t  bu akada ga b  za ni. » ¹⁵   ra   d  ma ma nahkay ti ab  ki ahar ka b  za ni. K  l  n gani   sl  ka eslina.

Bay ge elimeni (Mark 10.17-31 ; Luk 18.18-30)

¹⁶ Wur dagwa nah  n   bu ti   r  kia ka Yezu a,   hi : « M  si, ti n  ng  t *sifa ya   ndav day-day do ni ti n  gray zlam suluman weley ? » ¹⁷ Yezu   hi ahkado : « Kihindi nu   ki ka zlam suluman ti kamam ? Mis suluman ti na  n b  la  n. Tamal kawayay m  ng  t sifa ya   ndav day-day do ni ti g  skab   *Divi ge Melefit a. » ¹⁸ Na  n nak  n   hi : « Divi weley ? » Yezu nak  n   h  ngrif  n,   hi : « K  kad mis ba ; k  gray hala ba ; k  gi akal ba ; kagray sedi ti k  s  ka   malfada ba ; ¹⁹ h  ngrioru ah  r a had ana ata buk ata muk ; wayay ndam ya ti nak k  bu akaba tay ni akada ya kawayay ah  r gayak gayakan ni. § ²⁰ Eslini wur dagwa ni   h  ngrif  n,   hi ahkado : « Divi nani ti n  g  skab   dek, ay ti mam   h  cukivu keti mam ? » ²¹ Yezu   ra   cia pakama gayan na ti   hi ahkado : « Tamal kawayay migi mis suluman lala nah  ma, ru k  s  kumoru zlam gayak dek ti k  di singu gani ana ndam talaga. Nahkay ti ak  ng  t elimeni e mel-efit bu. Akagra zlam nana dek nah  ma, k  ra, k  d  bay nu. » ²² Wur dagwa nak  n   ra   cia ma ga Yezu ya   hi na ti   h  lia ah  r a. Nahkay   sl  ka sasuhwa, adaba zlam gayan   bu dal-dal.

²³ Eslini Yezu   hi ana ndam mad  bay na  n ni ahkado : « N  hi ana k  li nah  ma, bay ge elimeni m  huriyu a *M  gur ge Melefit vu ti zl  zla  da dal-dal. ²⁴ N  hi ana k  li keti : ezlig-wemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni m  huriyu a M  gur ge Melefit vu ni ti zl  zla  da dal-dal,   tama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » ²⁵ Ma ga Yezu ya   d  m ni   gria ejep ana ndam mad  bay na  n na dal-dal. Nday nak  n t  zlapay e kid  n gatay bu, t  d  m ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amah  ngay na  n way ? » ²⁶ Eslini Yezu   m  nj  l  n k   tay,   hi ana tay ahkado :

* ^{19:4} M  njay M  nj  kiani 1.27 ; 5.2. † ^{19:5} M  nj  kiani 2.24. ‡ ^{19:7} Mimiki 24.1. § ^{19:19} Mah  rana 20.12-16 ; Mimiki 5.16-20 ; Levi 19.18.

« Mis ti tāgray koksah ; ay Melefit ti esliki magray zlam dék tata. »

²⁷ Eslini Piyer àhi ana Yezu nakəj ahkado : « Iy zla, leli mèmbrənja zlam a dék, madəbay kur ti mam amagrakivu ke leli mam ? » ²⁸ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, a duniya ya atagraya məwени ni ba ni ti nu *Wur ge Mis anəhuriyu a məlaŋ maslađani goro vu, ananjəhadviyu e kərsi ga bay goro vu. Ka sarta gani nani ti lekələm ya kədəbum nu ni day akanjəhadsumviyu e kərsi kru mahar cə vu ga magrafənja seriya kè dini kru mahar cəeni ge Izireyel na. ²⁹ Ku way way do àmbərba zlam gayan azuhva nu a, bi àmbərbu ahay gayan, bəza ga məñani, ata bəñani, bəza gayan ahkay do ni vədan gayan nahəma, aməngətvù zlam nday nani kay àtam ndahanj ni sak diŋ. Aməngət sifa ya àndav day-day do ni daya. ³⁰ Ay ti nday gədákani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidinj gatay bu atangoru kələn ge mis. Nday ya kələn ge mis ni day etigi gədákani kama ge mis. »

20

Ndam magray təwi a vədaŋ bu

¹ Yezu àdəm keti : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akada ga maslaŋa nahaj àhəraya du ge miledu a, awayay ahəloru mis ga məgri təwi a vədaŋ gayan vu ni. ² Nahkay tāgraki cakala àki ke təwi ga rukani, mək naŋ nakəj àhəloru tay a vədaŋ gayan ni vu. ³ Àhəraya àna njemdi ambəlmbu a keti, èpi mis ndahanj təbu a kəsa bu təwi gatay àbi, ⁴ mək àhi ana tay : “Lekələm day dəgum a vədaŋ goro vu kəgrum təwi ti anəpəl kuli kala-kala akada ge təwi gekəli ya akəgrum ni.” ⁵ Nday nakəj mək təsləka tòru. Naŋ nakəj àhəraya fat wi a keti, àgray nahkay ; àna njemdi mahkər day àgray nahkay. ⁶ Agray njemdi zlam nahəma, naŋ nakəj àhəraya keti, àdi ahər ana mis ndahanj təbu eslini mək àhi ana tay ahkado : “Kənjəhadsum ahalay ruk kəgrum təwi do ni ti kamam ?” ⁷ Nday nakəj təhəŋgrifən təhi : “Adaba maslaŋa èhindiki leli ke təwi gayan ndo.” Naŋ nakəj àhi ana tay : “Lekələm day dəgum kəgrum təwi a vədaŋ goro vu.”

⁸ « Məlakarawa àra ègia ti bay ga vədan ni àhi ana gədákani ga ndam ge təwi gayan ni ahkado : “Zalabiya ndam magray təwi na, peli siŋgu ge təwi ni ana ku way way do. Njəki məpəl ndam ya təra kələn a ceceni ni, ndeverinj àna nday ya təra enjia ni.” ⁹ Nahkay nday ya tòru a vədaŋ vu àna njemdi zlamani ni təra, mək təvi ana ku way way do siŋgu ge təwi ga rukani. ¹⁰ Nahkay sarta ga məpəl nday ya tòru e təwi vu enji ni àra enjia ti təhi ana ahər tara təvi ana tay àtam gatay ndahanj ni. Ay ti təvi ana ku way way do gatay day siŋgu ge təwi ga rukani cilinj. ¹¹ Təra təvia siŋgu na ana tay a nahkay ti nday nakəj təzərdi ma ana bay ga vədaŋ ni, ¹² təhi : “Nday hini ya təra kələn a ni, tāgray təwi njemdi biliŋ huya ti kəpəl tay kala-kala akaba leli ya məgray təwi rukani a fat bu, məmətakaba dal-dal ni ti ahəmamam ?” ¹³ Eslini bay ga vədaŋ ni àhi ana bəlaŋ gatay ni ahkado : “Zləba goro ni, ere ye ti nəvuk ni ti kigeni : məgray cakala ti àki ka siŋgu ge təwi ga rukani do waw ?” ¹⁴ Za siŋgu ge təwi gayak a ti kāsləka nimi. Nawayay nəvi siŋgu ana bay ya ti àra kələn a ni kala-kala akada ya nəvuk ana nak ni. ¹⁵ Maslaŋa àbu agurki nu ka zlam ya ti nagray àna siŋgu goro ni aw ? Tək day ti nəgri sulum ana mis ti awəruk bərvaw aw ?” ¹⁶ Nahkay nday ya təbu kələn ge mis ni ti, mis ndahanj e kidinj gatay bu etigi gədákani kama ge mis. Nday gədákani ya kama ge mis ni ti ni, mis ndahanj e kidinj gatay bu atangoru kələn ge mis. »

*Yezu àdəm sak ya mahkər aməmət mək aməngaba e kisim ba
(Mark 10.32-34 ; Luk 18.31-34)*

¹⁷ Yezu naŋ àbu akoru, àzay divi ya ti acəloru a Zerəzalem ni ti àzalakabu ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni. Nday təbu takoru ti àhi ana tay ahkado : ¹⁸ « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zerəzalem. Eminjəa eslina ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefit ni. Eslini atədəm si takaŋ nu kwa, ¹⁹ atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni ; nday nani ti eteyef, atəzləb nu àna kurupu

cuk cuk, atakadffəñiyu nu kà təndal, mək a vad ya mahkər ti anañgaba. »

*Məñ ga ata Zek nday ata Zeñ ehindifiña zlam kà Yezu a
(Mark 10.35-45)*

²⁰ Eslini wal ge Zebede tərəkia ka Yezu a akaba bəza gayanj ata Zek nday ata Zeñ a. Tàra tìnjkia ti məñ gatay ni àbəhadf mirdim ana Yezu meleher ndiñ ana had, awayay ehindifiña zlam a. ²¹ Yezu àhi ahkado : « Kawayay ti nəgruk mam ? » Wal nakəñ àhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gədakani na ti kəvi divi ana bəza goro hini cəeni ni tânjəhadfuk kà gəvay, bəlañ ka ahar ga daf, bəlañ ka ahar ga gəjar gayak ti. » ²² Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti ki-hindəm ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem * ya enisi ni tata waw ? » Nday nakəñ təhi : « Misliki. » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ekisəm zum ge hijiyem ye enisi ni ti amagravu ededəñ. Ay ti maslaña ya ti amədəm way amanjəhadfu kà ahar ga daf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahàr gayan day ti aməvi məlañ nani ana mis ya nañ àdaba tay a ni. »

²⁴ Ka ya ti ndam *madəbay Yezu kruani ndahanj ni ticia ma na ti təzumkia bəruv ka tay cəeni na. ²⁵ Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay nañ ni dek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, bəbay ga had ni ti təgur mis ga njəda. Gədákani ga məlañ day tədəm ahàr àdəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbrəñ mis do. » ²⁶ Ay e kidiñ gekəli bu ni ti àgravu nahkay ba. Tamal ti maslaña e kidiñ gekəli bu awayay migi gədakani ti mîgi bay məgri təwi ana kəli kwa sawañ. ²⁷ Tamal ti maslaña e kidiñ gekəli bu awayay migi kama gekəli ti mîgi evidi gekəli kwa. ²⁸ Nu *Wur ge Mis nàra ti, nàwayay ti mis təgru təwi do. Nàra ti ga məgri təwi ana mis sawañ, navay sifa goro ga mambay mis kay àna nañ. »

*Yezu ahəñgaraba ndam wuluf a cu
(Mark 10.46-52 ; Luk 18.35-43)*

²⁹ Ka ya ti Yezu nañ àbu asləka a Zeriko akaba ndam madəbay nañ na ti mis kay tədəboru nañ. ³⁰ Eslini tədi ahàr ana ndam

wuluf ndahanj cu, nday təbu manjəhadani kà gəvay ge divi. Nday nakəñ təra ticia Yezu nañ àbu akoru ti tədəgiki ka zlahay, tədəm : « Bay gel, *Wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! » ³¹ Mis kayani ni tələgi ana tay, təhi ana tay : « Lakumkaba. » Ay nday ti ni təzlahkivu kay kay sawañ, tədəm : « Bay gel, wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! » ³² Yezu àra ècia zlahay gatay na ti ècik, àzalay tay mək àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kəli mam ? » ³³ Eslini təhi ahkado : « Bay gel, mawayay ti mîpi divi ti ! » ³⁴ Nday nakəñ təsia ciciha ana Yezu a, mək Yezu ènjifiñ kə eri gatay ni. Ka ma geli hini tìpi divi huya, mək tədəboru nañ.

21

*Yezu ahuriyu a Zerəzalem
(Mark 11.1-11 ; Luk 19.28-40 ; Zeñ 12.12-19)*

¹ Tòru tìnju a cifa kà gəvay ga Zerəzalem a, nday gwar ka həma *Olivie, kama ga kəsa Betfazi ti Yezu àslər ndam madəbay nañ ni cu, ² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa tegəni kama gekəli ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana azonju məwəlani wur gani àfəñ kà gəvay. Picehəmubiya, dəguma àna tay a. » ³ Ay tamal maslaña ahi ma ana kəli ti humi ahkado : “Bay gel, awayay.” Nahkay ti atəmbərfəñ tay kə kəli huya. »

⁴ Zlam gani nani àgravu dek nahkay ti, ti pakama ga bay mahəñgaray *pakama ge Melefit ni māgravu. Pakama gani nihi :

⁵ « Humi ana ndam *Siyon : “Bay gekəli nañ tegi ara, nañ kudufa.

Nanj àki ka məñ ga azonju, àki ka wur ga azonju ya mis təhəl zlam àna nañ ni.” *

⁶ Mək ndam *madəbay Yezu ni tòru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay təgray ni. ⁷ Nday nakəñ təzəbiyu məñ ga azonju ni akaba wur ga azonju ni. Tàra tìnji àna tay a ti təbəki azana ka tay mək Yezu ànjəhadkiyu.

⁸ Mis dal-dal eslini təpəbivoru azana gatay e divi vu, mis ndahanj ti ni təkwahabiyu slimberi a vədanj bu, təbəhadivoru bilegeni.

⁹ Yezu nañ àbu akoru ti mis dal-dalani ya

* **20:22** Zum ge hijiyem ni ti awayay adəmvaba daliya ga Yezu ya amacakay ni. * **21:5** Mənjay Zakari 9.9.

kama gayan akaba ya kələŋ gayan ni təgray salalay, təzləbay naŋ, tədəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit ! Bay Melefit māgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti ara àna slimy gayan a ni ! Təzləbay Melefit drin agavəla ! † »

10 Ka ya ti Yezu àhuriya a Zerəzalem a ni ti mis ga kəsa ni dek ahàr àhəlia ana tay a dal-dal. Mis ndahaŋ tədəm : « Naŋ hini ti way ? » **11** Mək mis kayani ni tədəm : « Naŋ hini ti Yezu bay mahəŋgaray pakama ge Melefit, naŋ zal Nazaret ka had*Gelili. »

*Yezu a ahay gədakani ge Melefit ni bu
(Mark 11.15-19 ; Luk 19.45-48 ; Zen 2.13-22)*

12 Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu, àdi ahàr ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. Àmbəhadaba tabəl ga ndam mambay sinju na akaba məlaŋ manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na. **13** Àhi ana tay ahkado : « Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay gorozla ti atədəm ahay ga *mahəŋgalavù Melefit.” ‡ Ay lekələm ti kəmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

14 Eslini a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni bu ni ti ndam wuluf akaba ndam dəra tərəkia ka Yezu a, mək àhəŋgaraba tay a. **15** Ka sarta gani nani ti bəza təzlah a ahay gədakani ge Melefit ni bu, tədəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit. » Gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təra təpia zlam magray ejep ga Yezu ya agray na akaba ticia zlahay ga bəza na ti nday nakəŋ təzuma bəruv a. **16** Eslini nday nakəŋ təhi ana Yezu : « Kəbu kici ere ga bəza ya tədəm ni aw ? Tagray nahkay ti àbəlay aw ? » Yezu àhi ana tay : « Iy, nəbu nici ere ye ti tədəm ni. Ay a Wakita ge Melefit bu Devit àhi ana Melefit nahkay hi : “Kəgray ti ku bəza dac-dacani akaba bəza ya ka ahar ni tekedi təzləbay kur.” § Ma gani nani ti kəjeŋgum ndo waw ? » **17** Eslini àmbərbu tay, àsləkaba a kəsa ni ba, òru a Betani mək àndəhadbu eslini hundum.

*Məŋ ga wəruv ya èwi bəza ndo ni
(Mark 11.12-14, 20-24)*

18 Də ge miledu gani, Yezu nakəŋ naŋ àbu aŋgoru a kəsa ni vu ti ləwir àwərkaba naŋ a. **19** Ləwir ni naŋ àbu awər naŋ nahkay ti èpi məŋ ga *wəruv kə gəvay ge divi. Naŋ nakəŋ òru kə gəvay gani. Òru ènju a ti àdifəŋ ahàr ana bəza gani ndo, si slimberi ciliŋ, mək àhi ana məŋ ga wəruv ni ahkado : « Nak ti day-day ekiwi bəza va do. » Eslini məŋ ga wəruv ni èkəli həya. **20** Ndam mađəbay naŋ ni təra təpia ti àgria ejep ana tay a, tədəm ahkado : « Ka ma gelii hini ti məŋ ga wəruv ni èkəlia həya ti ahəmamam ? » **21** Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəfumkia ahàr ke Melefit a, kəjalum ahàr cə cə do ni ti ekisləmkı magray ere ye ti nəgri ana məŋ ga wəruv ni ciliŋ do, ku kəhumi ana həma hini : “Radvaba, ru kədiyu a *dəluv gədakani vu” nəŋgu ni, agravu. **22** Tamal ti kəfumkia ahàr ke Melefit a ti Melefit aməvi ere ye ti kahəŋgalumfəŋa ni dek ana kəli. »

*Yezu agray təwi ti way àvi divi gani way ?
(Mark 11.27-33 ; Luk 20.1-8)*

23 Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu. Ka ya ti naŋ àbu acahi zlam ana mis ni ti gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahaŋ tərəkia, təhi : « Kəgray təwi hini nahkay ti kəŋgət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? » **24** Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bəlaŋ kə kəli a. Kəhəŋgrumufəŋa nahəma, nu day nəhəŋgrifəŋ ana kəli, nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli. **25** Nəhi ana kəli nahəma, *baray ge Zen ya ti àbaray mis ni ti njəda gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

Təra ticia ma na nahkay ti təgray gejewi e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu naŋ” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ? ” **26** Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njəda gani” ti àrakaboru do ; aŋgwaz awərfəŋa leli kə mis tez-tezleni na, adaba nday dek tədəm Zen ya naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. »

† **21:9** Mənjay Limis 118.25-26. ‡ **21:13** Mənjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11. § **21:16** Limis 8.3.

27 Nahkay ti tèhəŋgrifəŋ ana Yezu, tèhi : « Leli mèsər do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nèdəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli do bilegeni. »

Ma gozogul àki ka bəza ndahan cü

28 Yezu àhi ana tay keti : « Cüm day, ma goro àbu nəhi ana kəli ti, akajalumki ahàr ti ahəmamam ? Maslaŋa nahaŋ àbu bəza gayan təbu cü. Àhi ana bəlan gani : “Wur goro ni, ru kâgray təwi a vədaŋ bu kani.”

29 Wur ni àhəŋgrifəŋ, àhi : “Nòru do.” Ay àpəsa gəzit ti ajalay ahàr nahaŋ mək òru a vədaŋ ni vu. **30** Bəŋ gatay ni àhi ana wur nahaŋ ni day nahkay. Wur ni àhəŋgrifəŋ, àhi : “Bəba nícia, nakoru.” Ay ti àcuhway moroni ndo. **31** E kidin ga bəza cüeni ni bu ni ti way àgra ere ye ti bəŋjani awayay na way ? » Tèhəŋgrifəŋ tèhi : « Naŋ ye enjenjeni ni. » Mək Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, ndam *məhəl hadam akaba wál mesəwehvü atəhuriyu a *Məgur ge Melefit vu enji gekəli. **32** Adaba Zeŋ bay məbaray mis ni àra afa gekəli a, àdəfikia divi ge jiri ana kəli a, ay ti kəgəsumkabu ma gayan ni ndo. Ay ndam məhəl hadam akaba wál mesəwehvü təgəskabá sawaŋ. Ku kàra kipəma nahkay nəŋgu ni, kàmbatumkaba majalay ahàr gekəli a ga məgəskabu ma ge Zeŋ na ndo. »

Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədaŋ cudayani

(Mark 12.1-12 ; Luk 20.9-19)

33 Yezu àhi ana tay keti : « Bumi slimi ana ma *gozogul nahaŋ keti : Bay ga vədaŋ nahaŋ àbu nahəma, àjavù məŋ ga zlam a vədaŋ gayan ni vu, * àcafəŋ azlaw tekesl, àgraya məlaŋ ga mədfucaya yam ga bəza ga məŋ ga zlam na, àkay ləli zəbalani, mis acəlkıyu ka ahàr gani ga majəgay vədaŋ ni. Kələŋ gani àfivù vədaŋ ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi zlam gayan. **34** Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədaŋ ni àslərbiyu ndam məgri təwi afa ga ndam məwəs vədaŋ ni ti təhəlikaboru ja gani gayan. **35** Ay nday ya təslərbiyu tay ni təra tınjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təgəs tay yaw yaw. Təra təgəsa tay a ti təzlaš bəlan gani, təkad bəlan gani, bəlan

gani ti ni tìzligi àna akur simiteni. **36** Eslini bay ga vədaŋ ni àslərbiyu mis ndahan kay tətam nday ye enjenjeni ni. Təra tınjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təgri ana tay akada ya təgri ana nday ye enjenjeni ni. **37** Kələŋ gani nahəma, bay ga vədaŋ ni àslərbiyu wur gayan gayanjanı, àhi ana ahàr : “Wur goro ni ti atəgəsiki ma.” **38** Ay ndam məwəs vədaŋ ni tıpiawur na naŋ àbu ara ti təzlapay e kidin gatay bu, tədəm ahkado : “Naŋ teguni ti mekeji gayan ; məmbrəŋ naŋ ba, makadum naŋ ; nahkay ti vədaŋ ni emigi geli.” **39** Àra ènjikia ka tay a ti təgəs naŋ yaw, təzaba naŋ a vədaŋ ni ba, tòru təkad.

40 « Nədəm nahəma, bay ga vədaŋ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədaŋ ni mam ? » **41** Nday nakəŋ tèhəŋgrifəŋ, tèhi : « Amabazl ndam məwəs vədaŋ cuðayani ni, mək aməvi vədaŋ ni ana mis ndahan. Nahkay nday nani atəhəlibiyu ja gani gayan ka mawayay gayan. »

42 Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « A Wakita ge Melefit bu, àbu məbəkiani nahkay hi : “Akur nahaŋ àbu ti ndam mələm ahay təwayay magray təwi àna naŋ ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na ñek sawaŋ.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.” †

« Lekələm kèjeŋgəm ma gani nani dayday ndo waw ? **43** Nəhi ana kəli nahəma, lekələm ndam ya ti giri-giri Məgur ge Meləfit ni gekəli ni ti akəhurumiyu do ; Meləfit aməvi ti ana ndam ya ti təgəsiki ma, təgri təwi ni. [**44** Akur gani nani nahəma, tamal maslaŋa àdəfkiya ti maslaŋa nani aməhuñkaba ñguc ñguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni, aməngəladkaba naŋ a.] »

45 Eslini gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni təra tıci ma *gozogul ga Yezu ya àdəm na ti təsəra àdəmki ti ka tay. **46** Nahkay təwayay təgəs naŋ. Ay mis təbu eslini kay ti təgəs naŋ ndo, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kē mis dal-dalani na. Adaba mis ni tədəm naŋ ti naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

* 21:33 Zlam ya àjavù a vədaŋ vu ni ti *vinj. † 21:42 Limis 118.22-23.

22

Ma gozogul àki ka wuméri gədakani (Mark 14.15-24)

¹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul naħanġ ana tay keti. Àhi ana tay ahkado : ² « *Məgur ge Melefit ti tèzavu akaba bay naħanġ gədakani àgray wuméri ga mədi wal ana wur gayan ni. ³ Nahkay àslororu ndam məgri təwi gayan ni ti tēzalabiya mis ya ti àzalay tay na ti tāra ka wuméri na ; ay ti mis nday nani tācuħway moroni ndo. ⁴ Eslini bay nakən àslororu ndam məgri təwi ndahan keti, àhi ana tay : “Dəgum kəħumi ana mis ya nàzalay tay ni ahkado : Nəslamalakabá zlam ga wuméri na, nàbazla kokúr akaba zlam ga gənaw goro ndahan midiseni a ; zlam dek maslamalakabani, dəguma ka wuméri na.” ⁵ Ay ndam ya ti àzalay tay ni tācuħway moroni ndo ; tāsləka tōru e təwi gatay vu. Maslaňa naħanġ òru a vədanġ gayan vu, maslaňa naħanġ òru ka cakalay gayan. ⁶ Mis ndahan ni ti ni tēgəs ndam məgri təwi ana bay ni, tēgri daliya ana tay mək tābzal tay. ⁷ Nahkay bay ni àzuma bəruv a, àslororu ndam slewja gayan tābzal ndam ya ti tābzal ndam məgri təwi ni, tēviyekaba kəsa gatay na. ⁸ Eslini bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Zlam məzumani ga wuméri ni maslamalakabani, ay ti ndam ya nəzalay tay enji ni ti nàwayay tay va do. ⁹ Nihi nahəma, dəgum ka mazlalamba ge divi, zalumbiya mis ya kədumi ahär ana tay eslini na dek tāra ka wuméri na.” ¹⁰ Eslini ndam məgri təwi nakən tōru ka mazlalamba ge divi ni, tēzalakabu ndam ya tēdi ahär ana tay eslini ni dek ; ndam cuðay akaba mis sulumani dek tāra ka wuméri na. Mis ni tāra tħinjikaba ti tērəħva a ahay ni va ndərj.

¹¹ « Kələn gani bay ni àħurkiviyu ka ndam ya ti àzalakabu tay ni a ahay vu ga məmənjiyu tay. Eslini naħanġ nakən ēpi zal naħanġ azana ga wuméri ni àfən bi ; ¹² èhindifija, àhi ahkado : “Zləba goro ni, azana ga wuméri ni àfuk bi ti kàħeraya ahalay a ti ahəmamam ?” Ay ti maslaňa gani nani èsliki məħənġrifənjanu ndo. ¹³ Nahkay bay ni àhi ana ndam məgri

təwi ni ahkado : “Wəlumikaba asak akaba ahar a ti kīzligħemiyu naħej e mite vu a məlan ziñ-zinjeni vu. Eslini emitħwi, amacakay daliya dal-dal.” » ¹⁴ Yezu àdəm keti : « Ndám ya ti Melefit àzalay tay ni ti nday kay, ay ndam ya ti àdəkiba tay a ni ti nday kay do. »

Ma ga hadam ya təpəli ana bay gədakani ga ndam Rom ni (Mark 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Eslini ndam *Feriziyeñ ni təzlapay e kidiñ gatay bu tēdəm : « Magray ahəmamam ti Yezu mēdəm ma magədavani ti māgəski naħej ni mam ? » ¹⁶ Nahkay nday nakən tēslərkioru ndam maðəbay tay ndahan akaba ndam ndahan ya taðəbay bay *Erot ni ti tēhi ana Yezu ahkado : « Məsi, məsəra nak ti kēdəm ma ge jiri, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani. Anġwaz àwərfənja kur kà pakama ge mis ya tēdəmkuk na do ; ku kē meleher ga way way do day kàgray anġwaz do. ¹⁷ Ay ti hi ana leli nimi, a majalay ahär gayak bu ni ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabəħadi hadam ana *bay gədakani ga ndam Rom a tēk, àvi ana leli ndo waw ? »

¹⁸ Nday nakən tāra tēhia ma na nahkay ti Yezu àsəra tēdəmaya ma ge jiri ga huđ gatay a ndo. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Lekulüm ti kawayum mis tēdəm lekulüm ndam jireni, ay ti lekulüm ndam jireni do ! Kēħelumfu eya a ti kamam ? ¹⁹ Nga əngazlumubiya singu akur-akurana ya ti mis təpəl hadam àna naħej na day nimi. » Mək nday nakən tēvi singu akur-akurani bəlañ. ²⁰ Eslini naħej nakən àhi ana tay ahkado : « Àki ka singu hini ti mazavu ga ahär ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » ²¹ Tēħənġrifən, tēhi ahkado : « Ga bay *Sezar. * » Nahkay naħej nakən àhi ana tay ahkado : « Hənġrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayan, ge Melefit ti ni hənġrumi ana Melefit zlam gayan. » ²² Tāra tċicia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Nahkay tēmbərbu naħej, tāsləka.

Maŋgabana e kisim ba (Mark 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Ka fat gani nani nahəma, ndam *Seduseyen ndahan tērəkia ka Yezu a.

* **22:21** Ka singu gatay lu ti ndam Rom tagħraqiaya mazavu ga bay gədakani gatay a, təbəki slimī gayan daya.

Ndam Seduseyen ti tədəm mis àməta ti ànjaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakən təhi ana Yezu ahkado : ²⁴ « Məsi, Məwiz àdəm ahkado : "Tamal mis àməta, wal gayan èwii wur ndo nahəma, ahàr àdəm wur ga məŋ ga zal ni azay wal ni, ti tīwia mekeji ana wur ga məŋjani ya àmət na." ^{† 25} Yaw mis ndahaŋ təbu afa geli nday adəskəla kà məŋ gatay, gədakani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwifinjə wur a ndo, mək zal ni àməta. Àra àməta àmbərba wal gayan na ti mimbiki ga zal ni àzay. ²⁶ Àra àza wal na ti naŋ day èwifinjə wur a ndo, mək àməta. Mimbiki gayan ye cü ni day àgray nahkay, mək àməta. Nahkay nday adəskəlani ni dek təza wal na day tīwifinjə wur a ndo mək nday dek təməta. ²⁷ Kələŋ gani wal ni day àra àməta. ²⁸ Ay ka fat ya ti mis dek atanjaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlan e kidin gatay adəskəlani ni bu amazay way ? Nday dek təza naŋ a ni. »

²⁹ Ay Yezu nakən àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Majalay ahàr gekuli ti ki-geni do, adaba kicəmaba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz àbəki na ndo, kəsərum njəda ge Melefit do palam. ³⁰ Nədəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək atanjaba e kisim ba ni ti zaval ataday wál va do, wəwal day ataday zaval va do. Atanjəhad dek akada ga *məslər ge Melefit ya təbu a huš melefit bu ni sawanj. ³¹ Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya taŋgaba e kisim ba nahəma, kəjeŋgəm ma ge Melefit ya àhi ana kəli ni ndo waw ? Melefit àdəm : ³² "Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekəp." Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. » ^{‡ 33} Mis dal-dalani ni təbu tici zlam gayan ya acahi ana tay ni ti ma gayan ni àgrıa ejep ana tay a dal-dal.

Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu enji ni ti weley ?

(Mark 12.28-34 ; Luk 10.25-28)

³⁴ Ndam *Feriziyeŋ ni təsəra Yezu àwəlkia ndam *Seduseyen na ka pakama. Təra təsəra nahkay nahəma, təcakalavu ³⁵ mək bay *məsər Wakita ge Melefit bəlan e

kidin gatay bu awayay ahəlfəŋja eyə kà Yezu a, nahkay àhi : ³⁶ « Məsi, *Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu enji ni ti weley ? »

³⁷ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « "Wayay Bay Melefit gayak àna huš bəlan, àna sifa gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek." § ³⁸ Hini gani ti Divi ye enjenjeni, Divi ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu enji ni. ³⁹ Divi ye cü ya ahàr àdəm mis təgəskabu ni ti nihi : "Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakanı ni." * ⁴⁰ Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni akaba pakama ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni dek ti təvu e Divi cəeni hini bu. »

Bay gədakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?

(Mark 12.35-37 ; Luk 20.41-44)

⁴¹ Ndam *Feriziyeŋ ni nday təbu macakalavani nahkay ti Yezu àhi ana tay ahkado : ⁴² « Lekələm ti kəhumi ana ahàr *Krist *Bay gədakani ya amara ni ti naŋ way ? Naŋ wur ga way ? » Nday nakən təhəŋgrifəŋ, təhi : « Naŋ ti *Wur ge Devit. » ⁴³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti ahəmamam Devit naŋ naŋjani àna ahàr gayan àdəm Bay gədakani ya amara ni ti bay gayan ni mam ? Àdəm ma gani àna njəda ga *Məsuf ge Melefit, ma gani nani ti nihi :

⁴⁴ "Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhaða gwar kà ahar ga daf goro a, a məlaŋ ga gədakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay." [†]

⁴⁵ « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay naŋ bay gayan ti, təzalay naŋ *Wur ge Devit keti ti kamam ? » ⁴⁶ Yezu àra àdəma ma nahkay ti maslaŋa ya ti eslikı məhəŋgrifəŋjani ni ti àbi. Kwa ka fat nani maslaŋa ya ti azay njəda gayan ge mihindifiŋa ma nahaj a ni ti àbi va bi.

† 22:24 Mənjay Mimbiki 25.5. ‡ 22:32 Mahərana 3.6, 15, 16. § 22:37 Mimbiki 6.5. * 22:39 Levi 19.18.
† 22:44 Limis 110.1.

23

Bumvu slimì àna ndam mèsér Wakita ge Melefit ni

(Mark 12.38-39 ; Luk 11.43, 46 ; 20.45-46)

¹ Nahkay ka ya ti mis dék tèbu tèbi slimì ana ma ga Yezu nahëma, Yezu nakèj àhi ana mis dal-dalani ni akaba ana ndam madëbay nañ ni ahkado : ² « Ndam *mèsér Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni ti Melefit àdaba tay ga mèdëfiaba *Divi ge Melefit ya Mewiz àbèki na ana mis a. ³ Gësumiki pakama gatay ni ana tay, grum ere ye ti tèhi ana këli ni dék, ay ti këgrum zlam gatay ya tagray ni ba, adaba tègray zlam ya tèdémaya ni do. ⁴ Pakama gatay ya tèhi ana mis grum ni ti akada zlam mèdësanì dal-dal ya tèwèlkabu, tèhèlkiyu ke mis ni, ay ti nday ndayani ku àna weleher tekedì tèawayay mèjènaki tay do. ⁵ Tèwi gatay ya tagray ni dék ti tèawayay ti mis tèdém àbèlay. Nahkay zlam gatay ya ti tèwèlkabu ni * ti gëdakani àtam ge mis ndahañ ni. Zlam ya ti tèdémèkkìyu ka mugudi gatay ni [†] day zëbalani àtam ge mis ndahañ ni. ⁶ Tèawayay manjehadvanì e kërsi ga gëdakani vu ka mèlanj mèzum zlam ga wuméri akaba a ahay ga *mahèngalavù Melefit bu. ⁷ Tèawayay ti mis tègri sa ana tay a gosku bu kè meleher ge mis dék. Tèawayay ti mis tèzalay tay “Mësi.” ⁸ Ay lekùlum zla ti kàwayum ti mis tèzalay këli “Mësi” ba, adaba lekùlum dék ti kà mèj gekùli, Mësi gekùli day nañ bëlanj. ⁹ Mis ya ka had ni ti kàzalum tay “baba” ba. Adaba Bëj gekùli ti nañ bëlanj, nañ e melefit bu. ¹⁰ Kàwayum ti mis tèzalay këli “gëdakani” ba, adaba Gëdakani gekùli ti nañ bëlanj, nani *Krist. ¹¹ Maslaña ya ti nañ gëdakani e kidinj gekùli bu ni ti bay ya ti amègri tèwi ana këli ni. ¹² Nahkay day maslaña ya ti awayay gëdakani ni lu, Melefit amafèkad nañ këlèj ge mis dék. Ay maslaña ya ti àdèm nañ këlèj ge mis dék ni day, Melefit amèvi mèlanj gëdakani. »

* **23:5** Ka ya ti tahèngalay Melefit ni ti ndam Zëde ndahañ tèwèlkabu zlam ke meleher ahkay do ni tèwèlvù a ahar vu ; a huf ga zlam gani nani bu ni ti pakama ge Melefit àbu mabèkiani. Àna ma asara ti tèzalay zlam mèwèlkabani gani nani filakter. (Mimbiki 6.8). † **23:5** Ndam Zëde tèdémèkkìyu zlam akada ezewé ka ma ga mugudi gatay ga maçafaki nday ndam ge Melefit (Macalani 15.37-41).

Ndam ya ti tèawayay ti mis tèdém nday ndam jireni ni

(Mark 12.40 ; Luk 11.39-52 ; 20.45-47)

¹³ « Lekùlum ndam *mèsér Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen, lekùlum ya ti kawayum ti mis tèdém lekùlum ndam jireni ni ti akësum cicihi, adaba këbum këcumfèja mis ndahañ ga mèhuriyani a *Mègur ge Melefit va. Lekùlum lekùlumeni day këhurumiyu do, këcumfèja ndam ya tèawayay mèhuriyani na daya.

[¹⁴ « Lekùlum ndam mèsér Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekùlum ya ti kawayum ti mis tèdém lekùlum ndam jireni ni, akësum cicihi. Adaba këbum këhèlumfèja zlam ga wál madakway a dék, këbum këpësumki ka mahèngalay Melefit, kawayum ti mis tèdém lekùlum mis sulumani. Azuhva nani seriya ya ti Melefit amagrafèja kè këli a ni amatam ge mis ndahañ ni.]

¹⁵ « Lekùlum ndam mèsér Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekùlum ya ti kawayum ti mis tèdém lekùlum ndam jireni ni, akësum cicihi. Lekùlum këbum këdègum ka had ndahañ gërgëri kay ku àna asak, ku àna *slalah ga yam, ti këngëtum ku mis bëlanj ga madëbay këli. Ay tamal ti këngëtuma maslaña bëlanj nahëma, këgrum ti mègudar zlam atam gekùli ni sak cù ; nahkay egi maslaña ya ti Melefit ezligiyu nañ a *déluv ga aku vu di ni akada ya ti amèbiyu këli ni.

¹⁶ « Lekùlum ndam wuluf ya këdumfèja ahar ka ndam wuluf ndahañ a ni, akësum cicihi. Adaba këbum këdèmum : “Maslaña ya ti àmbada àna *ahay gëdakani ge Melefit na ti mbaday ni àzum nañ do, ay tamal àmbada àna gru ya tangah a ahay gëdakani ge Melefit ni ba ni ti mbaday ni azum nañ.” ¹⁷ Lekùlum ti ndam wuluf murani ededinj. E kidinj ga ata ahay gëdakani ge Melefit ni nday ata gru ni bu ni ti gëdakani ti weley ? Gëdakani ti gru ni tèk day ti ahay gëdakani ge Melefit ya agray ti gru ni mìgi *njèlatani ni aw ? ¹⁸ Këbum këdèmum

keti : "Maslaŋa ya ti àmbada àna məlanj ya ti *teviyekiki zlam ana Melefit na ti mbaðay ni àzum naŋ do, ay tamal àmbada àna zlam ya ti teviyekki na ti mbaðay ni azum naŋ."

¹⁹ Lekələm ti wulufani ededinq. E kidinq ga məlanj ya ti teviyekiki zlam ana Melefit ni nday ata zlam ya teviyekki ni bu ni ti gədakani ti weley ? Gədakani ti zlam ya teviyekki ni tək day ti məlanj ya agray ti zlam ni mīgi njəlatani ni aw ? ²⁰ Maslaŋa ya ti ambaday àna məlanj meviyekiki zlam ana Melefit ni ti àmbaday àna naŋ ciliŋ do, àmbaday ti àna zlam ya ti teviyekki ni daya. ²¹ Maslaŋa ya ti ambaday àna ahay gədakani ge Melefit ni ti àmbaday àna ahay ni ciliŋ do, àmbaday ti àna Melefit ya naŋ àvu ni daya. ²² Maslaŋa ya ti ambaday àna huð melefit ni ti àmbaday àna huð mel-efit ti ciliŋ do ; àmbaday ti àna kərsi ge Melefit, àna Melefit naŋ ya naŋ àvu gappa manjəhadfiyani ni daya.

²³ « Lekələm ndam məsər Wakita ge Mel-efit akaba ndam Feriziyen, lekələm ya ti kawayum ti mis tədəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba azagat, matakavay akaba slimberi ndahanj ya tidi eli àna tay ni tekedi, kəbum kəzumiaba biliŋ a huð ga kruani ba ana Melefit a. Ay *Divi ge Melefit təbu, tətam nday ya ti kəgəsumkabu ni : magray jiri, məgri zlam sulumani ana mis akaba mawayay Melefit. Divi nday nani ti kəgəsumkabu do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti nday gani, day kwa ti kəgrum zlam ndahanj ya Məwiz àdəm grum ni. ²⁴ Lekələm ndam wuluf ya kədumfəŋja ahar kà ndam wuluf ndahanj a ni, kəbum kangazumaba zlam gekəli ya kisəm na, kəhumi ana ahər bi ezəwi àdəkiviya, ay ti kipəmkivu ezligwemi ya àkibu ni do kəndum akaba naŋ.

²⁵ « Lekələm ndam məsər Wakita ge Mel-efit akaba ndam Feriziyen, lekələm ya ti kawayum ti mis tədəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekələm kəbum kabarumfəŋja aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a huð gekəli bu ni ti akal akaba cuday cisł cisł. ²⁶ Lekələm ndam Feriziyen ti ndam wuluf ! Barumfəŋja huð ge hijiyem na enji a day, nahkay ti aləŋ gani day emigi njəlata.

²⁷ « Lekələm ndam məsər Wakita ge Mel-efit akaba ndam Feriziyen, lekələm ya ti kawayum ti mis tədəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekələm kəbum akada mindivinj ya tàgrakia yam ga zlam bəd-bədانا amənjavu gwar ka dala ti àbəlay, ambatakani do a huð gani bu ni ti aslat ge mis akaba zlam magədavani gərgəri təvu cisł cisł ni. ²⁸ Lekələm day nahkay, mis tamənjaləŋ kə kəli ti akada lekələm ndam jireni, ambatakani do cuday akaba masəkað malfada təniki ka məbəruv ana kəli dal-dal.

²⁹ « Lekələm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekələm ya ti kawayum ti mis tədəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekələm kəbum kədezləmkiyu mindivinj ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala, kəbum keŋguledəm mindivinj ga ndam jireni, ³⁰ mək kədəmum ahkado : "Tamal ka ya ti ata bəŋ gelı təbəzəl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni leli day mələbu ti akal leli məgəsiki ana tay ga mabazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni ndo." ³¹ Nahkay lekələm lekələmani kəgrumkia sedi ka ahər gekəli a, kədəmum lekələm bəza ga ndam ya təbəzəl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni. ³² Nahkay ti ndeveriŋüm təwi ga ata bəŋ gekəli ya tənəjəki ni, kəmbrəŋüm ba ! ³³ Lekələm ti zlam a had, lekələm medékw ! Akatamumfəŋja kà dəluv ga aku ya Melefit amatraš kəli àna naŋ na ti ahəmamam ? ³⁴ Nahkay ti nara nəsləribiyu ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ana kəli, ndam məsər zlam akaba ndam məsər Wakita ge Melefit ana kəli ; akabazlum ndahanj, akadarumfəŋj ndahanj kà təndal, akəzləbəm ndahanj àna kurupu a ahay gekəli ya *kahəŋgalumvù Melefit ni bu, ndahanj ti ni akədəbumoru tay ka kəsa ka kəsa ga məgri daliya ana tay. ³⁵ Nahkay ti ndam jireni ya mis təbəzəl tay ni dek ti seriya gani amədəčki ke kəli, adaba kala kəbazlum tay ti lekələm lekələmeni. Ànjəkibiyu kwa ka ga Abel àbivaya ana ga Zakari wur ge Berisi na. Kəkadum Zakari ti e kidinq ga məlanj meviyekiki zlam ana Melefit ata məlanj *njəlatani ga ahay gədakani ge

Melefit ni bu. [‡] 36 Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya mis təgudarbiyu ni dek ti seriya gani amədədkı ka ndam ye e hini vu ni. »

*Yezu etəwi ndam Zerəzalem
(Luk 13.34-35)*

37 « Ndam Zerəzalem, ndam Zerəzalem, kəbum kabazlum ndam mahəngaray *pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyu tay ana kəli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kəli a akada ga mən ge mickər ya acakalakabu bəza gayan, abəki kərpasla gayan ka tay ni. Ay ti lekələm kəcuhwum ndo. 38 Nahkay ti Melefit aməmbrən ahay gekəli ni amanjəhad gweŋa. 39 Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kədəmuma “Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaňa ya ti amara àna slimi gayan a ni” § day kwa. »

24

*Yezu adəm etembedkaba ahay gədakani
ge Melefit na
(Mark 13.1-2 ; Luk 21.5-6)*

1 Ka ya ti Yezu àhəraya a *ahay gədakani ge Melefit ni ba, naŋ àbu asləka ni ti ndam maðəbay naŋ ni təhədəkəfənjiyu təhi ahkado : « Mənjaki ahəmamam tələm ahay gədakani ge Melefit ni day ti ! » 2 Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kipəma ahay hini medəzleni na do waw ? Nəhi ana kəli nahəma, etembedkaba besek-besek, ku akur bəlaŋ day amanjəhadki ka akur nahaŋ va do. »

*Ere ye ti amagravu ka mandav ga məlan
ni
(Mark 13.3-13 ; Luk 21.7-19)*

3 Yezu naŋ àbu manjəhadani digusa ka ahər gayan ka həma *Oliviye nahəma, ndam maðəbay naŋ ni təhədəkəfənjiyu mək tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya akəŋga akaba sarta ga mandav ga duniya ni ti ahəmamam ? » 4 Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi maslaňa àgosay kəli ba.

[‡] 23:35 A Wakita ge Melefit ya ahaslani ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmkı ma ka Abel ka mənjəki gani (Mənjəkiani 4.8). Tədəmkı ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22). § 23:39 Limis 118.26. * 24:15 Mənjəy Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

5 Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm naŋ ti nu, amədəm naŋ ti *Krist *Bay gədakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay. 6 Mis atagray silik kè cifeni akaba kè drijeni, ekicəm ma gani. Kicəma ti kègrum aŋgwaz ba. Ahər àdəm zlam nday nani tāgravu kwa. Ku tamal tāgrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya faŋ do. 7 Ndam ga had ndahan atakadvu akaba ndam ga had ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. Had amadaday a kəsa gərgərani ndahan bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahan bu. 8 Zlam nday nani dek ti mənjəki ga daliya cilin, təzavu akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a huđ bu ni.

9 « Eslini atəgəsi kəli ana mis ndahan ga məgri daliya ana kəli, atabazl kəli daya. Mis ga duniya dek etizirey kəli adaba lekələm ndam goro. 10 Ka sarta gani nani ti mis dal-dal atəmbrən məfəku ahər, etizirevu, atəsəkumorū mis gatay ndahan. 11 Ndam ya tədəm nday ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ambatakanı do tasəkad malfada ni atələbu dal-dal, atagosay mis kay dal-dal. 12 Nahkay ti atagudarkivu zlam, mis dal-dal atawayavu akada ya ahaslani va do. 13 Ay ti maslaňa ya ti aməmbrən nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəngay naŋ. 14 Wudaka duniya andav nahəma, ahər àdəm mis təhia *Ma Məwəni Sulumanı àki ka *Məgur ge Melefit na ana mis ga had gərgərani na dek, ti nday ya ti nday ndam *Zəde do ni dek tīci ma gani day kwa. Kələŋ gani duniya amandav həya. »

*Daliya dal-dalani ya mis atagray ni
(Mark 13.14-23 ; Luk 21.20-24)*

15 Yezu àdəm keti : « Kəsəruma, ahaslani bay mahəngaray *pakama ge Melefit Deniyel àdəmkı ma ka zlam magədavani ya ti àbəlay do ferereni, eziŋ zlam dek ni. * Zlam gani amagravu ; amagrava ti ekipəm naŋ ka məlan *njəlatani. » (Bay ya ti ejenjey ma hini ti ahər àdəm mīci lala). 16 « Ekipəma naŋ a ti ahər àdəm ndam ya ka had *Zəde ni tācuhworu a həma vu kwa.

¹⁷ Maslaŋa ya ti naŋ ka *dalahar ga ahay gayan ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan a day ba. Mâhəraya mâcuhway sawan. ¹⁸ Maslaŋa ya ti naŋ a vədaŋ bu ni ti ni, àŋga a magam a ga mara mazay azana gayan ba. Mâcuhway sawan. ¹⁹ Ka sarta gani nani ti wál a hud akaba nday ya ti bəza təfəŋ kà tay ka ahar ni atasay cicichi ! ²⁰ Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ahkay do ni a vad *məpəsabana va ba, ²¹ adaba ka sarta gani nani ti mis atəcakay daliya kay àtam daliya ndahan ya mis təcakabiyu kwa ahaslani ka mənjəki ga məlaŋ ni duk àbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahan atələbi akada nani day-day va bi. ²² Melefit àdəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa àbi amatamfənja kà daliya nana bi. Melefit àdəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayan ya àdaba tay a ni palam.

²³ « Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa ahi ana kəli ahkado : “Pəm *Krist naŋ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Naŋ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayan ni ba. ²⁴ Adaba mam ? Ndam ndahan atara tasəkad malfada, ku way way do amədəm naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri ma ge Melefit ana mis. Atagray zlam ya ti mis təgray koksah, mis tìpi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit àdaba tay a ni. ²⁵ Lekələm zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kəli àndava.

²⁶ « Tamal ti təhi ana kəli ahkado : “Naŋ àbiyu a hud gili bu !” ti kədəgum ba ; tamal təhi ana kəli ahkado : “Naŋ àbu məbuani ahalay hi !” ti kəgəsumiki ma gatay ni ana tay ba. ²⁷ Nu *Wur ge Mis anaŋga ti mis etipi nu akada ga avər ya abayaku kwa gwar egezi akoru àna naŋ cekw agavəla ni. ²⁸ Nəhi ana kəli nahəma, ka məlaŋ ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

Manja ga Wur ge Mis a (Mark 13.24-27 ; Luk 21.25-28)

²⁹ Yezu àdəm keti : « Ay ka sarta gani nani, kələŋ ga daliya ni zla nahəma, fat

amacaday məlaŋ va do huya, kiyi day amasladay məlaŋ va do. Bonjur atətədbiyu e melefit bu, atadəgaya a ga had a, zlam njəda-njədani a huđ melefit bu atədaday a məlaŋ gatay bu daya. ³⁰ Eslini zlam naħan amanġazlavu a huđ melefit bu ; àna zlam gani nani ti mis atəsər nu *Wur ge Mis nəbu naŋga. Ka sarta gani nani ti mis ga duniya dek etitəwi, etipi nu Wur ge Mis anara ka maklabas l àna njəda kay akaba masladay goro a dal-dal. [†] ³¹ Ka sarta gani nani ti anəslərbiyu *məslər ge Melefit, etivibiyu mezlelim gədakani, atəcakalakabu ndam ya Melefit àdaba tay a ni kə sliri ga məlaŋ faðani ni dek ; ku ka məlaŋ drinjeni weley weley do dek atəcakalakabu mis ka ahar bəlaŋ. »

Yezu azay mazavu ga məŋ ga wəruv (Mark 13.28-31 ; Luk 21.29-33)

³² « Nazay mazavu gani akada ga məŋ ga *wəruv ni, ahàr àdəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək edfi nahəma, kəsəruma mədərdər ènjiya wudak. ³³ Nahkay day tamal kip̄ma zlam ya nəhi ana kəli ni naŋ àbu agravu nahəma, sərumki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, nənjiya wudak. ³⁴ Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. ³⁵ Məlaŋ ya agavəla akaba məlaŋ ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Maslaŋa ya ti asər vad ga mandav ga duniya ni ti si Melefit kwa

(Mark 13.32-37 ; Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yezu àdəm keti : « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslaŋa àbi àsər bi. *Məslər ge Melefit ya a huđ meləfit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekedi nəsər do, si Baba Melefit day kwa ti àsəra cilij. ³⁷ Ere ye ti àgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu *Wur ge Mis anaŋga ni. ³⁸ Ke zemeni gani nani wudaka yam eziŋ məlaŋ dek ni ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviyu ana vad ya ti Nəwi àhuriyu a *slalah ga yam gədakani vu ni.

[†] 24:30 Mənjay Deniyel 7.13.

³⁹ Eslini yam ni àra èzin tay këdap ka mësér gatay do. Nu Wur ge Mis day anara ka sarta ya ti mis tèjalaki ahàr do ni. ⁴⁰ Nëhi ana kuli nahëma, ka ya ti anañga ni ti ku tamal mis cù nday a vëdanj bu nëngu ni atazay bëlanj gani, atembérbu bëlanj gani ti amagravu tata. ⁴¹ Ku tamal wál cù tihikabu humbu ka ahar bëlanj nëngu ni, atazay bëlanj gani, atembérbu bëlanj gani ti amagravu tata. ⁴² Nahkay ti njëhadum eri, adaba kësérum vad ya ti nu Bay gekuli anara ni do. ⁴³ Cëm day, tamal bay ahay àséra sarta ga ndam akal ya atara ga mélavad ga mëzlél nañ na ti anjëhad eri, àmbrëj tay ga mara mëhuriyani a ahay gayan vu do. ⁴⁴ Nahkay lekélum day slamatumvu lala, adaba nu Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekélum kàjalumki ahàr do ni. »

*Bay magray tëwi jireni
(Luk 12.41-48)*

⁴⁵ Yezu àdém keti : « Bay magray tëwi lala, andikabu ana bay ya agri tëwi ni, àséra zlam a ni ti way ? Bay nani ti bay ya ti nañ agri tëwi ni ambérfëj tëwi ga huđahay gayanj dek a ahar vu. Ambérfëj tëwi ga mëvi zlam mëzumania ana ndam mëgri tëwi ndahanj àna sarta gani daya. ⁴⁶ Bay magray tëwi nani ti tamal bay ya nañ agri tëwi ni àslékabiya àdi ahàr, nañ àbu agray tëwi lala nahëma, bay mëgri tëwi nani amémervu. ⁴⁷ Nëhi ana kuli nahëma, bay ya tëgri tëwi ni amémbrivu elimeni gayanj dek a ahar vu. ⁴⁸ Ay bi bay magray tëwi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nègri tëwi ni àslékabiya wecéweci do.” ⁴⁹ Nahkay anjëki ka mëzlës ndam ya tagrakabu tëwi ni. Azum zlam zlam gayanj, esi zum akaba ndam ya tisi zum dal-dal, eviyi ahàr ana tay ni. ⁵⁰ Nañ àbu agray nahkay ti bay ya tëgri tëwi ni amaslékabiya ka fat ya bay mëgri tëwi ni àjalaki ahàr do ni, àna njemdi ya ti àsér do ni. ⁵¹ Eminjia ti amatrabs nañ dal-dal, amëgri daliya akada ya agri ana nday ndahanj ya ti tèhi ana ahàr nday ndam jireni ni. Eslini ti emitëwi, amacakay daliya dal-dal. »

25

Ma gozogul àki ka bëza dahalay kru

¹ Yezu àdém keti : « Ere ye ti amagravu ka fat gani nani a *Mëgur ge Melefit ni bu

ni ti àzavu akaba bëza dahalay kru, tèhëla cengel gatay a ahar va, takoru tabakabu ahàr akaba bay maday wal ni. ² E kidinj ga bëza dahalay kruani ni bu ni ti zlam gani murani, ndahanj zlamani ni ti ni wir-wireni. ³ Nday zlamani murani ni tècahvu amal e cengel gatay vu ciliñ, tècah amal nahañ a ahar vu ndo. ⁴ Ay ti nday wir-wireni ni tècahva amal e cengel gatay va mëk tècaha amal nahañ a ahar va ju. ⁵ Bay maday wal ni àra wecéweci ndo ni ti bëza dahalay kruani ni dék ere ge dëwir àgësa tay a, tèdëguya e dëwir va.

⁶ « Hud ya vad àra ègia ti tici zlahay ahëndabiyu : “Bay maday wal ni ènja, hërumaya, ñgumivoru a ma vu.” ⁷ Nahkay bëza dahalay ni dék tèpidekvu. Tàra tèpidekva ti tèslamalakabu cengel gatay. ⁸ Eslini bëza dahalay murani ni tèhi ana nday wir-wireni ni ahkado : “Cëhumifëja amal gekuli na ana leli a ti, adaba cengel geli niaku awayay amëtkia.” ⁹ Ay nday wir-wireni ni tèhëngrifëj ana tay, tèhi ana tay ahkado : “Àgravu do, adaba emisli ana leli akaba kuli do. Hojo dëgum afa ga ndam ya tèsékumoru ni ti kësékumumbiya.” ¹⁰ Ka ya ti nday nakëj tèdëgoru takoru tèsékumbiyu amal ni ti bay maday wal ni ti ni ènja. Nahkay bëza dahalay zlamani wir-wireni ya tèslamalava ni tèhuriyu akaba bay maday wal ni a ahay ga wuméri ni vu, mëk ndam ga wuméri ni tèzlëkvù mahay. ¹¹ Kélëj gani bëza dahalay ndahanj zlamani ni tìnji, tèdëm ahkado : “Bay geli, bay geli, zlëkiaba mahay na ana leli a ti !” ¹² Nañ nakëj àhi ana tay : “Nëhi ana kuli nahëma, nèser kuli do.” » ¹³ Nahkay Yezu àhi ana ndam madëbay nañ ni ahkado : « Njëhadum eri, adaba kësérum vad akaba sarta goro ya anara ni do. »

*Ma gozogul àki ka ndam magray tëwi mahkër
(Luk 19.11-27)*

¹⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Nu *Wur ge Mis anañga ti akada ga maslañja ya nañ àbu akoru e mirkwi gayanj ni. Ara aslëka wudak nahëma, àzalakabu ndam mëgri tëwi gayanj mëk amérribu elimeni gayanj ana tay a ahar vu. ¹⁵ Nañ nakëj èdi singu ana tay : àvi ana ku way way do akada

gayan ya esliki magray təwi àna nañ di ni ; àvi ana bəlañ gani siŋgu ga gru miliyem zlam, ana nahaŋ ni miliyem cü, ana nahaŋ ni ti ni miliyem. Kələñ gani, nañ nakəñ àsləka. ¹⁶ Nahkay nañ ya ti təbi siŋgu ga gru miliyem zlamani ni àmbatvu àna nañ mək àŋgətki siŋgu ga gru miliyem zlam. ¹⁷ Nañ ya ti təbi siŋgu ga gru miliyem cəeni ni day àmbatvu àna nañ mək àŋgətki siŋgu ga gru miliyem cü. ¹⁸ Ay maslaña ya təbi siŋgu ga gru miliyem ni òru àŋgah, èliyu siŋgu ya bay gayan àvi ni dək a had vu.

¹⁹ « Bay ya ti təgri təwi ni àra àpəsia e mirkwi gayan na ti àsləkabiya. Àra àsləkabiya ti àdəm təhəlibiya zlam gayan na, acalaba. ²⁰ Nahkay maslaña ya təbi siŋgu ga gru miliyem zlamani ni àrəkia, àhəlkivabiya siŋgu ndahanj miliyem a zlam, àhi ahkado : “Bay goro, àna siŋgu miliyem zlamani ya kəbu ni, nàmbatva àna nañ a, nəŋgətkia ndahanj a miliyem zlam.”

²¹ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.” ²² Nañ ye cü ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna siŋgu miliyem cəeni ya kəbu ni, nàmbatva àna nañ a, nəŋgətkia ndahanj a miliyem cü.”

²³ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.”

²⁴ « Kələñ gani maslaña ya təbi siŋgu ga gru miliyemeni ni àrəkia bilegena, àhi ahkado : “Bay goro, nəsəra manjəhad gayak a, nak mis zləzladani, kəmbrəñ mis do. Zlam ya ti nak kizligi ndo ni day kabaz, zlam ya ti kəbəhad hilfi gani ndo ni day kacakalakabu. ²⁵ Nàgrafuka angwaz a. Nahkay nòru nìliyu siŋgu gayak ni a had vu. Nihi za zlam gayak a.” ²⁶ Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray təwi sulumani do, nak masəfani. Kəsəra manjəhad goro a, kədəm zlam ya ti nızligi ndo ni day nabaz, zlam ya ti nəbəhad hilfi gani ndo ni day nəcakalakabu. ²⁷ Tamal kəsəra nahkay ti hojo amal kəvia siŋgu goro na ana ndam macakalana, nihi nəsləkabiya ti

amal nədia ahàr a èwikia.” ²⁸ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋa siŋgu na, kəvumikivu ana maslaña ya ti siŋgu ga gru gayan miliyem kruani ni.” ²⁹ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, maslaña ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, zlam gayan emigi kay dal-dal. Ay maslaña ya ti zlam gayan àbi ni ti ku ere ye ti àfəñ ni day atəzafəñ. ³⁰ Ay maslaña ya ti àgray təwi sulumani ndo ni zligumiyu nañ e mite vu a məlañ ziŋ-zineni vu, emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” »

Seriya ya ti atagrafəñja kè mis a ka fat ga mandav ga duniya ni

³¹ Yezu àdəm keti : « Ka fat ya ti nu Wur ge Mis ananya a məlañ masladani goro ba akaba *məslər ge Melefit a dek ni ti ananjəhad e kərsi ga bay goro bu. ³² Eslini mis ga had gərgərani dek atəcakalavu kè meleher goro. Mək enedekaba mis a akada ga bay majəgay zlam edekaba təmbəmbak akaba awəwak a ni. ³³ Anabəhad təmbəmbak ni gwar ka ahar ga daf goro, awəwak ni ti ni gwar ka ahar ga gəjar. ³⁴ Nahkay anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga daf goro ni ahkado : “Lekələm ya ti Baba àgria sulum gayan ana kəli a ni ti dəguma, hərumiyu a *Məgur ge Melefit vu. Məlañ gani nani ti Melefit aslamalikabu ana kuli kwa ka mənjəki ga duniya. ³⁵ Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumua zlam məzumana ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumua yam a ; ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabá nu a ; ³⁶ ka ya ti azana àfu bi ni kəvumua azana ; ka ya ti nəbəsey do ni kəmənjumiya nu a ; ka ya ti nu a daŋgay bu ni day kəmənjumiya nu a.” ³⁷ Eslini ndam jireni ni atəhəŋgrufəñ, atəhu : “Bay geli, mìpi kur ləwir awər kur mək məvuk zlam məzumani ti ananaw ? Mìpi kur yam akad kur mək məvuk yam ti ananaw ? ³⁸ Mìpi kur nak zal mirkwi mək məgəskabu kur ti ananaw ? Mìpi kur azana àfuk bi mək məvuk azana ti ananaw ? ³⁹ Mìpi kur kəbəsey do ahkay do ni nak a daŋgay bu mək mòru məmənjiyu kur ti ananaw ?” ⁴⁰ Eslini anəhəŋgrifəñ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlañ ga bəza ga mma ya ti tıslı aranja do ni ti kala kəgrumu ti ana nu.”

41 « Kələŋ gani anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga gəjar goro ni ahkado : “Sləkumfua, lekələm ti metikwesleni, dəgum aaku ya àmət day-day do ni vu. Aku nani ti Mel-efit àgriaya ana seteni a akaba ana ndam məslər ge seteni a. **42** Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumu zlam məzumani ndo ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumu yam ndo ; **43** ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabu nu ndo ; ka ya ti azana àfu bi ni kəvumu azana ndo ; ka ya ti nèbesey do ahkay do ni nu a dangay bu ni day kəmənjumiyu nu ndo.” **44** Eslini nday nakəŋ atəhəŋgrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mìpi kur ləwir awər kur, yam akad kur, nak zal mirkwi, azana àfuk bi, kəbesey do, ahkay do ni nak a dangay bu mək məvuk ere gani ndo ahkay do ni məmənjiyu kur ndo ni ti ananaw ?” **45** Eslini anəhəŋgrifəŋ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlaŋ ga bəza ga mma ya ti tıslı aranya do ni ndo ni ti kala kəgrumu ana nu ndo.” **46** Nahkay nday gani nani atoru ka məlaŋ ya ti atəcakay daliya ga kaŋgay-kaŋgayani ni. Ndam jireni ni ti ni atoru ka məlaŋ ga *sifa ya àndav day-day do ni. »

26

Tagray dabari ge mijin Yezu (Mark 14.1-2 ; Luk 22.1-2 ; Zej 11.45-53)

1 Yezu àra èndevertiña ma gayan ya àdəm na ñek ti àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : **2** « Kəsəruma, vad àvu cə tara tagray wuməri ga *Pak. Ka fat gani nani ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana mis mək *atadarfəŋjiyu nu kà təndal. »

3 Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahanj təcakalavu a magam afa ga Kayif gədákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. **4** Təzlapakabá, tawayay təgəs Yezu àna wir-wir ti təkad naŋ. **5** Nday nakəŋ tədəm : « Məgəs naŋ a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbrəŋ leli do, etizligeya silik a kəsa va. »

* **26:7** Kolombu gani nani ti təgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siŋgu gani kay.

Wal nahaj abəki tersel ka Yezu (Mark 14.3-9 ; Zej 12.1-8)

6 Ka ya ti Yezu naŋ a Betani naŋ a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni ti **7** wal nahaj àrəkia. Wal nani ti tersel ge siŋgu kayani àfəŋ a kolombu sulumani bu. * Ka ya ti Yezu naŋ àbu azum zlam nahəma, wal nakəŋ àbəki tersel ni ka ahàr. **8** Ndam *madəbay Yezu ni təra tıpia ti àwəria bəruv ana tay a, tədəm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ? **9** Tersel ni siŋgu gani kay ti, hojo amal təsəkumoya ti tidi siŋgu gani ana ndam talaga do aw ? »

10 Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Kəhəlumi muru ana wal hini ti kamam ? Zlam gayan ya àgru ni ti àbəlay. **11** Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kəlavad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kəlavad do. **12** Wal hini àbəkua tersel ka vu a ti, àslamatatakabá nu ga məfiyu nu e evid va. **13** Nəhi ana kəli nahəma, a məlaŋ bu ñek, ku eley eley do atədəmoru *Ma Məweni Sulumanı ni zla nahəma, atanjəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahàr ke mis do. »

Zədas awayay agəsi Yezu ana gədákani ga ndam Zəde (Mark 14.10-11 ; Luk 22.3-6)

14 Kələŋ gani Zədas Iskariyot biliŋ a hud ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu òru afa ga gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, **15** àhi ana tay ahkado : « Nara nədəfiki Yezu ana kəli ti kəgəsum naŋ ti kəvumu mam ? » Nday nakəŋ təra tıcia ma gayan na ti təbi siŋgu akur-akurani kru kru mahkər. **16** Nahkay kwa ka sarta gani nani Zədas nakəŋ àdəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti təgəs naŋ ni.

Yezu azum zlam ga wuməri ga Pak akaba ndam madəbay naŋ ni (Mark 14.12-21 ; Luk 22.7-14, 21-23 ; Zej 13.21-30)

17 Vad ye enjenjeni ga wuməri ga *Pak ga məzumvù *dipen miwisiñeni do ni ènji. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tərəkia ka Yezu a, tihindifiña ma, təhi ahkado :

« Kawayay ti mōru māslamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? »
18 Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gədakani ni vu. Klnjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana meni ; humi ahkado : “Məsi geli àdəm : Sarta goro ènja wudak. Nara ga məzum zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti afa gayak.” »
19 Nahkay ndam madəbay Yezu ni tòru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

20 Ga məlakarawa ti Yezu òru àzum zlam akaba ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni. **21** Ka ya ti nday təbu təzum zlam ni ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, biliŋ gekəli aməsəkumoru nu. » **22** Ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhəlia ahàr ana ndam madəbay naŋ na dal-dal. Way way do biliŋ àna biliŋeni naŋ àbu àdəm : « Nu do, do waw, Bay goro ? » **23** Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti aməsəkumoru nu ni ti, naŋ ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni. **24** Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àdəm a Wakita gayan bu ni. Ay ti zləzlada afa ga maslaŋa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwieya naŋ a ndo. » **25** Zədas naŋ ya ti ara asəkumoru naŋ ni àhi ahkado : « Nu do, do waw, Məsi ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak nakani kədəmaya zlam gayak a. »

Daf ge Melefit (Mark 14.22-26 ; Luk 22.14-20 ; 1 Koreŋ 11.23-25)

26 Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu àzay *dipen, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana ndam madəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Zuma, zumum : hini ti aslu ga vu goro. »
27 Kələŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit keti, àvi ana tay mək àhi ana tay : « Lekələm dek səm. » **28** Hini hi ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis. Aməŋəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis na kà tay a. **29** Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məweni akaba kəli a

Məgur ga Baba bu ni kwa. » **30** Tàra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Melefit àna limis, təhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviye vu.

*Yezu àdəm : « Piyer amədəm àsər nu do »
(Mark 14.27-31 ; Luk 22.31-34 ; Zenj 13.36-38)*

31 Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « A hud ga məlavəd hini bu ni ti lekələm dek ekijəmkia ke divi a azuhva ere ye ti amagrakuvu ni ; adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm amakadkia bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. † **32** Anəmət, ay ka ya ti anangaba e kisim ba nahəma, akədumu ahàr e Gelili. »

33 Piyer àra ècia ma gayan na ti àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a, təmbrəŋ kur nəŋgu ni, nu ti nijikia day-day do. » **34** Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma : nak ti kani kani a a hud ga məlavəd bu, wudaka agwazl azlah nahəma, akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. » **35** Eslini Piyer nakəŋ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətkabu nəŋgu nahəma, ŋgay nəsər kur do ni ti nədəm do simiteni. »

Ndam *madəbay Yezu ndahaŋ ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

Yezu àhəŋgalay Melefit e Gecimeni (Mark 14.32-42 ; Luk 22.39-46)

36 Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka məlaŋ nahəŋ, məlaŋ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tòru tìnja eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayaŋ, nakoru tegi nahəŋgalay Melefit. » **37** Àzalay Piyer akaba bəza ge Zebede cəeni, tòru cak. Eslini ti Yezu nakəŋ àjalay ahàr dal-dal, məbəruv àtikaba kwir kwir. **38** Àhi ana tay : « Məbəruv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri ga məvu njəda. »
39 Nahkay Yezu nakəŋ àhədəfəŋa ka tay a òru cak, àndəhad a huđa huđ, àhəŋgalay Meləfit, àdəm ahkado : « Bəba, zlam dek kislikı magrani ; hədəfua daliya hina, nəcakay ba ti. ‡ Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

† 26:31 Mənjay Zakari 13.7. ‡ 26:39 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədəfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum ɓəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

40 Ara àhèngala Melefit a nahkay ti ànjèkia ka ndam madəbay nañ mahkərani na, àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu. Èpidek tay, àhi ana Piyer : « Kèbesum manjəhadani eri ga majègaki nu njemdi biliñ koksah aw ? **41** Njəhadum eri, həngalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kəli ni ti kijumkia ke divi a ba. Məbəruv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliko do, adaba aslu ga vu gayan gedebeni. »

42 Yezu ànjəvù, òru àhèngalay Melefit keti, àdəm : « Bəba, tamal ahàr àdəm nêcakay daliya hini kwa ti, gray akada gayak ya ti kawayay ni. » **43** Ara àhèngala nahkay ti ànjèkia ka ndam madəbay nañ na keti. Àdi ahàr ana tay, nday e dəwir bu, təmətañkaba ga manjəhadana eri a. **44** Ànjəvù keti ya mahkər, òru àhèngalay Melefit akada gayan nahan ni. **45** Ara àsləkabiya ti àhi ana ndam madəbay nañ ni keti : « Kekileña kinjəm dəwir aw ? Kekileña kəpəsumaba waw ? Sarta ènbia. Nga pəm, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. **46** Cikəmaba, mədəgumkioru ka tay. Nga pəm, maslaña ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènbia, do ni ti ahəmamam. »

Təgəs Yezu

(Mark 14.43-50 ; Luk 22.47-53 ; Zey 18.3-12)

47 Ka ya ti Yezu nañ àbu azlapay nahkay ni ti Zədas biliñ ga ndam ga Yezu kru mahar cəeni ni ènbia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəñ kà tay. Gədákani ga ndam *manjəhabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahan təslərbiyu tay. **48** Wudaka nday tara ti Zədas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər § nahəma, nañ gani həya. Gəsuma nañ a. »

49 Zədas nakəñ àra ènbia ti àrəkia ka Yezu nakəñ a həya. Àhi : « Wəsi Məsi, » mək àgri sa àna məfəki ma kà tuwər. **50** Eslini Yezu àhi : « Zləba goro ni, ere ye ti kərəkia kawayay kagray ni ti gray zlam gayak. » Nahkay mis nakəñ tədəgaki ka Yezu cip, təgəs nañ. **51** Eslini mis biliñ e kidiñ gatay

ya təbu akaba Yezu ni bu àrad maslalam fətah, àsifəñja slimi ana bay məgri təwi ana gədákani ga ndam *manjəhabakabu mis akaba Melefit na həndad. **52** Ay Yezu àhi ahkado : « Hənguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Adaba ndam ya ti takadvu àna maslalam ni dek ti atabazl tay day àna maslalam. **53** Kəhi ana ahàr nisliki mahəngalay Baba, mək aslərubiyu məslər gayan dəbu dəbu ehimeya do aw ? **54** Ay tamal nagray nahkay ti pakama ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni agravu ti ahəmamam ? »

55 Eslini Yezu àhi ana mis dal-dalani ya tərəkia ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam a akaba aday a, kəgəsum nu akada nu zal akal, ambatakanı do nəbu manjəhadana nəcahi zlam ana kəli a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni bu kəlavəd. Ka gani nani ti kəgəsum nu ndo timey. **56** Ay zlam nani dek agravu ti ere ye ti ndam mahəngaray *pakama ge melefit tədəm, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni māgravu. » Eslini ndam madəbay nañ nakəñ dek təmbərbu nañ, tədəgiki ana hwa tidiñz.

*Tagrafəñja seriya kà Yezu kè meleher ga gədákani ga ndam Zəde a
(Mark 14.53-65 ; Luk 22.54-55, 63-71 ;
Zey 18.13-14, 19-24)*

57 Təra təgəsa Yezu a ti təzoru nañ afa ga Kayif gədákani ga ndam *manjəhabakabu mis akaba Melefit ni. Ba-ña ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədákani ndahan təcakalava eslina. **58** Ka ya ti təbu takorù àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru nañ kələñ driñ duk a dalaka ga ahay ga gədákani ga ndam *manjəhabakabu mis akaba Melefit ni vu, mək ànjəhad digus akaba ndam magray təwi ye eslini ni. Awayay epi ere ye ti atəgri ana Yezu ni dek.

59 Gədákani ga ndam manjəhabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlkı Yezu ka seriya àna malfada, adaba tawayay takad nañ, ay ti təngət ndo. **60** Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ku tamal nahkay nəñgu ni təngətfəñja zlam

§ **26:48** Ka sarta nani ti kəlavəd mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma ka tay kà tuwər.

magudarana ndo. Kèlèj gani mis ndahanj cè tìcikaba, tásakadki malfada naahanj keti, ⁶¹ tèdèm : « Leli mìcifiña, àdèm ahkado : “*Ahay gèdakani ge Melefit ni ti nislikì membedkabana. Enembedkaba ti a hud ga vad mahkérani bu nislikì mèlémvana naahanj a.” » ⁶² Eslini gèdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni ècikaba cèkwad, àhi ana Yezu : « Nak kàhèngarfèn do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti tèzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » ⁶³ Ay Yezu nakèn te-te, àhèngrifèn ndo. Mèk gèdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni àhi keti : « Nèhuk mbaday dèk ana slimì ge Melefit Bay ga sifa ni : tamal nak *Krist *Bay gèdakani ya amara ni, nak Wur ge Melefit ti hi ana leli. » ⁶⁴ Yezu àhèngrifèn, àhi ahkado : « Nak nakani kàdèmaya zlam gayak a. Ay nèhi ana kùli keti : Kama kama ti ekipùm nu *Wur ge Mis manjèhadani a mèlanj ga gèdakani bu, kà ahar ga daf ge Melefit Bay njèda-njèdani ni. * Ekipùm anara ka maklabasla a hud melefit ba. [†] »

⁶⁵ Gèdakani nakèn àra ècia ma ga Yezu na ti àzumkia bérav a, ègüzlehkaba azana ka vu gayan a kwar, [‡] àhi ana mis ni ahkado : « Azay ahàr gayan akaða nañ Meléfit ; madèbay sedi naahanj kamam mba mam ? Kicëma, endivi Melefit timey ! ⁶⁶ Ay ti kawayum ti mègrumi mam ? » Mèk mis ni dek tèdèm : « Àgudara, si tâkad nañ kwa. » ⁶⁷ Eslini mis ndahanj titifiviyu esliò e eri vu, tèsi mèdfukdük ga ahar, tèbi bëbarva, ⁶⁸ tèhi : « Nak Bay gèdakani ya amara ni, dëfiaya maslaña ya ti àz�kur na ana leli a zla ! »

Piyer àdèm nañ àsèr Yezu do (Mark 14.66-72 ; Luk 22.56-62 ; Zen 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ka sarta gani nani ti Piyer nañ àbu manjèhadani digesa a dalaka ni bu. Nañ àbu eslini ti wal naahanj àrèkia : wal nani nañ àbu agray tèwi eslini. Àhi ana Piyer nakèn ahkado : « Nak day kàsawadumkabá akaba Yezu zal Gelili na. » ⁷⁰ Ay ti Piyer

àhi kè meleher ge mis dek ahkado : « Aha. Nìcikaba ere ye ti kawayay kàdèm na do. »

⁷¹ Àra àdèma nahkay ti òru gwar ka mahay. Nañ àbu akoru nahëma, wal naahanj èpi nañ keti. Wal nani day agray tèwi eslini. Àra èpia nañ a ti àhi ana mis ya ti eslini ni : « Nañ hini tèsawadakaba akaba Yezu zal Nazaret na. » ⁷² Eslini Piyer nakèn àmbaday, àdèm keti : « Aha, nu nèsèr maslaña gani nani do timey. »

⁷³ Àra àpèsa bal ti mis ya tèbu a dalaka bu ni tèhàdakfènyu ke Piyer, tèhi keti : « Ededij nak ndam gatay gani, adaba mis tèsèr àna dèngu gayak ya kazlapay àna nañ ni. » ⁷⁴ Nañ nakèn àmbaday, àdèm : « Tamal nasèkad malfada nahëma, Melefit mèkada nu a. Nèsèr maslaña gani nani ya ti kacalumfèn ni do. » Eslini agwazl àzlah huya. ⁷⁵ Piyer nakèn ma ga Yezu ya àhi « Wudaka agwazl azlah ti akèdèm sak mahkèr kèsèr nu do » ni àngiaya a ahàr ba. Nahkay Piyer nakèn àhèraya e mite va, ètèwi dal-dal.

27

Tèzorù Yezu kè meleher ga bay Pilet (Mark 15.1 ; Luk 23.1-2 ; Zen 18.28-32)

¹ Dù àna zùzùeni nahëma, gèdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni tècakalava akaba gèdakani ndahanj na, tègraki sawari ka Yezu ga makad nañ. ² Eslini tègës Yezu nakèn, tèwèl mèk tòru àna nañ afa ge Pilet. Pilet ti bay ga ndam *Rom ya agur had *Zùde ni.

Mèmèt ga Zùdas (Tèwi 1.18-19)

³ Zùdas nañ ya ti àsèkumoru Yezu ni àra àsèra tègësa Yezu a tèwèla ti, àhèngarvu maravu mèk àhèngribiyu siñgu akur-akurani kru kru mahkérani ni ana gèdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gèdakani ga ndam *Zùde ni, ⁴ mèk àhi ana tay ahkado : « Nàgudara zlam a, adaba nèsèkumoya sifa ga maslaña ya ti àgudar aranya ndo na. » Ay nday nakèn tèhèngrifèn, tèhi : « Ma gani geli mam ?

* ^{26:64} Menjay Limis 110.1. [†] ^{26:64} Menjay Deniyel 7.13. [‡] ^{26:65} Tamal zal Zùde egüzlehkaba azana gayan ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àñelay do simiteni ni àgrava. Gèdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ègüzlehkaba azana gayan ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àdèm nañ Wur ge Melefit ni, adaba tèdèm èndivia Melefit a dal-dal.

Mèsèr gayak. » ⁵ Eslini Zudas nakəj àboru siŋgu ni bədak a *ahay gədákani ge Melefit ni vu, mək òru àwəliyu ezewed agavəla, àfiviyu ahàr gayan tandal ga makad ahàr gayan, mək àmət. ⁶ Eslini bəbay gədákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təhəlaba siŋgu na, tədəm : « E divi geli bu ni ti mìslikì məbəkiviyu siŋgu hini àkivu ka siŋgu ya taŋgahi ana Melefit ni vu do, adaba siŋgu hini ti təsəkum sifa ge mis àna naŋ. »

⁷ Nahkay nday nakəj təgray sawari, mək təsəkumfənja vədaŋ kà bay mələm zlam a. Məlaŋ gani ègi mindivinj ga ndam madurlaŋ. ⁸ Ku kani vədaŋ gani nani ti təzalay vədaŋ ge mimiz. ⁹ Nahkay ti pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Təhəla siŋgu akur-akurani kru kru mahkərani na, siŋgu ya ti ndam *Izireyel təgraki sawari tədəm təsəkum naŋ àna naŋ ni, ¹⁰ təsəkum vədaŋ ga bay mələm zlam àna naŋ, akada ga Bay geli ya àhu ni. * »

*Pilet agrafəŋa seriya kà Yezu a
(Mark 15.2-5 ; Luk 23.3-5 ; Zeŋ 18.33-38)*

¹¹ Tôru tlinjua àna Yezu afa ge Pilet a ti Pilet nakəj èhindifiŋa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude ededifinj aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. » ¹² Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahanj ni tacalki naŋ ka zlam magudarani. Ay ti naŋ nakəj àhəŋgarfəŋ ndo. ¹³ Pilet èhindifiŋa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do waw ? » ¹⁴ Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Gayaŋ ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti àgria ejep ana bay na dal-dal.

*Tədəm seriya àgəsa Yezu a, si takad naŋ kwa
(Mark 15.6-15 ; Luk 23.13-25 ; Zeŋ 18.39-19.16)*

¹⁵ Kela wuméri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifiŋa kè Pilet a ti məfaya zal daŋgay a bəlaŋ. Tihindifiŋa ti naŋ àbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. ¹⁶ Ay ka sarta gani nani ti zal naŋ àvu a daŋgay bu slimy gayan Yezu Barabas. Maslaŋa nani ti mis dek təsəra naŋ a. ¹⁷ Nahkay ka ya

ti mis ni təcakalava nahama, Pilet nakəj èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Kawayum hi ti nəfiaya way ana kəli a way ? Nəfiaya Yezu Barabas ana kəli a tək, day ti Yezu naŋ ya ti təzalay *Krist ni aw ? » ¹⁸ Àdəm nahkay ti adaba àsəra təgəsibiyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam. ¹⁹ Ka ya ti Pilet naŋ àbu manjəhadani agray seriya ni ti wal gani àslərkibiyu mis àhi māra məhi ahkado : « Maslaŋa nani ti mis jireni, kəgri aranja ba. Adaba kani ga məlavad nàgra daliya dal-dal, kisim èzidekuva àna maslaŋa nana. »

²⁰ Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahanj ni təhi ana mis macakalavani ni : « Humi : “Mawayay si kâfaya Barabas a, Yezu ti ni kēkađa naŋ a.” » ²¹ Bay ni àhi ana tay keti : « E kidiŋ gatay c̄heni ni bu ni ti kawayum ti nəfiaya way ana kəli a way ? » Nday nakəj təhi : « Barabas. » ²² Pilet nakəj àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Nahkay ti kawayum ti nəgri mam ana Yezu naŋ ya ti təzalay naŋ Krist ni mam ? » Nday dek təhi : « *Darfəŋ naŋ kà təndal. » ²³ Pilet àhi ana tay keti : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəj ba təzləh kay kay, tədəm : « Darfəŋ naŋ kà təndal, darfəŋ naŋ kà təndal. » ²⁴ Pilet nakəj àra àsəra mis ni eticiiki ma do, tawayay tizligaya ŋguwa ti, àcah yam àbarakaba ahar gayan a kè eri ge mis na dek mək àdəm : « Kəkadum maslaŋa hini ti ahar goro àkibu bi, məsər gekuli. » ²⁵ Eslini mis ni dek tədəm ahkado : « Məgəskabá ka ahàr geli akaba bəza geli a, tâkad naŋ. » ²⁶ Pilet àra ècia ma gatay na ti àfiaya Barabas nakəj ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan ni təzləb Yezu àna kurupu. Tàra təzləba ti àhi ana tay tâzay naŋ, tôru tâdarfəŋ naŋ kà təndal.

*Ndam slewja teyefinj kà Yezu
(Mark 15.16-20 ; Zeŋ 19.2-3)*

²⁷ Ndam slewja ni təzoru Yezu nakəj a huđ ahay ga bay *Pilet ni vu. Eslini təzalakivabiyu ndam slewja ndahanj ni dek, tərəkiva ka tay a tàra təveliŋi ahàr ana Yezu. ²⁸ Tàmbatki azana ndizeni, ²⁹ təkeleya adak a, təslap hindigil-hindigil, təfiviyu a

* ^{27:10} Mənjay Zakari 11.12-13 ; Zeremi 18.2-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15.

ahàr vu akada ga jaku ni, tàzay ezingwi tèfivù a ahar ga daf vu. Tàra tèbəkia zlam a zla nahəma, tòbəhad mirdim kè meleher gayaŋ tègri sa, teyefin, tèhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! » ³⁰ Eslini nday nakəŋ tìtifiviyu eslib e eri vu, tèzafeŋa ezingwi na mək təsi a ahàr vu. ³¹ Tàra tèbia seki a nahkay ti tècakwakia azana ya tèfəki na, tèbikabu azana gayaŋ gayaŋjani ya tècakwakia ni. Kələŋ gani tàzay naŋ ga moru *madarfəŋ naŋ kà təndal.

*Tadarfəŋ Yezu kà təndal
(Mark 15.21-32 ; Luk 23.26-43 ; Zen 19.17-27)*

³² Ka ya ti ndam slewja ni tèbu tasləkaba a kəsa ni ba ni ti tòbakabu ahàr akaba zal Sireŋ naħaŋ, slimi gayaŋ Simu. Eslini nday nakəŋ tèfəki ḥgasga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni. ³³ Nday nakəŋ tòru tìnjuä ka məlaŋ naħaŋ ; məlaŋ gani nani ti təzalay Golgota, adəmvaba « məlaŋ ga aslat ga ahàr. » ³⁴ Tèvi zum mebedeni akaba haf bilek-bilekeni ana Yezu nakəŋ. Ara àcaka ti àwayay miseni ndo. ³⁵ Eslini nday nakəŋ tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tàra tadarfəŋnaŋ a ti tègraki ca-ca àki ka azana gayaŋ ni bəlaŋ àna bəlaŋ ti tèsər way azum way. ³⁶ Kələŋ gani tànjəhad tajəgaki naŋ. ³⁷ Eslini tadarfəŋ pələŋgaf kà təndal agavəla ga ahàr gayaŋ. Ka pələŋgaf nani ti tèbəki zlam magudarani ge mis ni ti mis dek tèsər ; tèbəki ti nahkay hi : « Hini ti Yezu bay ga ndam *Zude. » ³⁸ Eslini keti tadarfəŋ ndam akal bebem cħ kà təndal ndahanj kà gəvay ga Yezu, bəlaŋ gani ka ahar ga daf, bəlaŋ gani ti ni ka ahar ga gəjar gayaŋ.

³⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tara tìpia naŋ a ti tìndivi naŋ, tèdaday ahàr, ⁴⁰ tèhikaboru : « Hini, nak ya ti kədəm ahkado : “Nembedvù *ahay gədakani ge Melefit ni ti anələmaba a huđ ga vad mahkərani ba” ni do aw ? Tamal nak Wur ge Melefit ti həŋgay ahàr gayak, həraya kà təndal na zla aw ! » ⁴¹ Eslini gədákani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gədákani ndahanj ni tèyefin daya. Tèdəm ahkado : ⁴² « Naŋ nakəŋ àhəŋgaraba mis ndahanj a keti ti àhəŋgaraba ahàr gayaŋ

a koksah timey ! Naŋ bay ga ndam *Izireyel ! Tamal nahkay ti māhəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya nahəma, leli tekedi aməfəki ahàr bilegeni. ⁴³ Afəkia ahàr ke Melefit a, àdəm naŋ Wur ge Melefit ti, tamal Melefit awayay naŋ ti māhəŋgay naŋ nihi zla aw ! » ⁴⁴ Mis ya tèbu madarfəŋjani kà gəvay ga Yezu nakəŋ, nday day tìndivi naŋ nahkay.

*Yezu amətʃəŋ kà təndal
(Mark 15.33-41 ; Luk 23.44-49 ; Zen 19.28-30)*

⁴⁵ Fat àra ècika tirked-ked ka ahàr melefit a ti ləvəŋ àgray ka had ni dek tekdefin duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga məlakarawa. ⁴⁶ Ara àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahati ? » Awayay adəmvaba ti « Bay Melefit goro ni, Bay Meléfit goro ni, kəmbrəŋ nu ti kamam ? [†] » ⁴⁷ Mis ya tèbu eslini ni ndahanj tara tìcia gayaŋ ya ti àzlah na ti tèdəm : « Azalay Eli ni. » ⁴⁸ Eslini biliŋ gatay àcuhworu, àzay zlam ya esikabu yam akada ga mata la ni, àtəliyu a zum cecħwekeni vu juħ, àħahki ka aday àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mīsi. ⁴⁹ Ay mis ndahanj tèhi : « Besa day, tamal ti Eli ara ahəŋgay naŋ ti mara mīpi. »

⁵⁰ Ay Yezu nakəŋ àzlahkivu kay kay, àmət. ⁵¹ Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga məlaŋ *njəlatani ya ti a huđ ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu ni ġeġżleħvabiyu kwarra, agavəla cekw a had. Had àdaday, huđkum tədahvu, ⁵² mahay ge mindivin təzləkvaba mək ndam ge Melefit ya təmət ni, mis dal-dal e kidiŋ gatay bu tàngaba. ⁵³ Ka ya ti Yezu àngaba e kisim ba ni ti mis ya tàngaba ni tħəraya e mindivin ba, tħuriyu a kəsa njəlatani vu. Eslini mis kay tìpia tay a. ⁵⁴ Bay ga ndam slewja ni akaba ndam slewja ndahanj ya tajəgaki Yezu ni tara tìpia ga had ya àdaday na akaba zlam ndahanj ya àgravu na dek ti anġwaz àdəgakia ka tay a, nahkay tèdəm : « Maslaňa hini ti Wur ge Melefit ededinj. »

⁵⁵ Wál ndahanj dal-dal tèbu eslini cak, tamənjouru. Wál nday nani tħəbabiyu Yezu kwa e Gelili ga məgħri tħaw. ⁵⁶ E kidiŋ ga wál

[†] 27:46 Limis 22.2.

nday nani bu ni ti Mari ga kesa Magadala, Mari mən̄ ga ata Zek nday ata Zuzef, nahaj ni ti ni mən̄ ga bəza ge Zebede təkibu ka tay.

*Təfiyu kisim ga Yezu e mindivin vu
(Mark 15.42-47 ; Luk 23.50-56 ; Zen 19.38-42)*

⁵⁷ Məlakarawa àra ègia ti bay ge elimeni nahaj àra ; slimy gayan Zuzef, nañ ga kesa Erimete. Nañ day bay madəbay Yezu. ⁵⁸ Nañ nakən̄ òru afa ge Pilet, òru èhindi kisim ga Yezu ni. Nahkay Pilet nakən̄ àhi ana ndam slewja tōru tāvi. ⁵⁹ Zuzef àra àza kisim ga Yezu na ti àkambah àna dawra məweni. ⁶⁰ Àra àkambahàti àfiyu e mindivin məweni vu. Mindivin nani ti gayan gayanjanı, èliyu a pəlañ vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindivin ni va ti àbəladiviyyu belim gədakani ana mahay ge mindivin ni mək àsləka òru a magam. ⁶¹ Ata Mari ga kesa Magadala ni nday ata Mari nahaj ni nday təbu manjəhadani kà gəvay ge mindivin ni.

Ndam slewja tajəgaki mindivin ga Yezu ni

⁶² Hajən̄ gani vad *məpəsabana ti gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyeñ ni tōru ka ahar bəlan̄ afa ge Pilet. ⁶³ Tōru tīnjua ti təhi : « Bay, ka ya ti bay masəkad malfada nani nañ àbu àna sifa ni àdəm : “A vad ya mahkər anañgaba e kisim ba.” Ma gayan ya àdəm ni àngiaya a ahər ba ana leli a. ⁶⁴ Nahkay ti hi ana mis tājəgay mindivin ni, do ni ti ndam madəbay nañ ni atara təzaba kisim gayan na akal-akal a, atəhi ana mis àngaya e evid ba. Atara tədəma ti malfada gatay ni amatam gayan ya àssəkad ni. » ⁶⁵ Eslini Pilet nakən̄ àhi ana tay : « Ndam slewja nday hi, dəgum akaba tay ti tājəgaki mindivin ni akada gekəli ya kawayum ni. » ⁶⁶ Nahkay gədəkani nakən̄ tōru ke mindivin ni ga majəgani lala : təhəndi lemerə gatay mək təbəhad ndam slewja ga majəgakiani.

28

*Yezu àngaba e kisim ba
(Mark 16.1-10 ; Luk 24.1-12 ; Zen 20.1-10)*

¹ Vad *məpəsabana àra àsləkaba, ge miledə fat azlərvaya a vad ga gosku ye

enjenjeni zla nahəma, ata Mari ga kesa Magadala ni nday ata Mari nahaj ni tōru təmənjiyu mindivin ni. ² Tōru tīnjua ti had àdəday kay kay, həya məslər ga Bay gel àsləkabiya e melefit ba, àbəlaclənə belim na mək ànjəhadki digəs. ³ Vu gani asladay akada ga avər ya abay aku ni ; azana gayan day bəd-bəd akada ga koskosay ni. ⁴ Ndam ya tajəgaki mindivin ni tāra tīpiya ti àngwaz àdəgakia ka tay a dal-dal, təgəgər, tīgia akada sifa àniviyu ana tay va bi. ⁵ Eslini məslər ni àhi ana wál ni ahkado : « Àngwaz àwər kəli ba. Nəsəra, kədəbum ti Yezu nañ ya ti *tādarfən̄ kà təndal ni ; ⁶ àngaba e kisim ba, nañ àbi ahalay va bi. Dəguma mənjumki, məlañ ya təfəkad kisim gayan ni nihi. ⁷ Nihi ti dəgum weceweci, kəhumi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : “Àngaya e kisim ba ; àdorus ka had *Gelili kama gekəli, akədumi ahər ti eslini, akada gayan ya ti àhi ana kəli ni.” Ma goro ti nahkay. »

⁸ Wəwal nakən̄ təsləka ke mindivin na ke wecewecena ; àngwaz awər tay, ay təbu təmərvu dal-dal. Təcuhworu, tawayay moru məhi ma gani ana ndam *madəbay Yezu ni.

⁹ Ka ma geli hini ti Yezu àngazlivu ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəgri sa ana kəli. » Eslini wál ni tərəkioru təbəhadı mirdim, təbəki ahar ka asak gayan ni, təzləbay nañ. ¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Àngwaz àwər kəli ba, dəgum kəhumi ana bəza ga mmawa ni tōru e Gelili. Eslini ti atoru tipi nu. »

*Ndam majəgay mindivin ni taŋəhadı ere
ye ti àgravu ni ana mis*

¹¹ Ka ya ti wál ni nday təbu e divi bu mba ni ti ndam slewja ndahanj e kidin̄ ga nday ya tajəgaki mindivin ni bu tōru a kesa vu. Tōru tīnjua ti tāngəhadı ere ye ti àgravu ni dek ana gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni. ¹² Nahkay gədəkani nani tāngasvu akaba gədəkani ndahanj, təgray sawari e kidin̄ gatay bu. Təra təzlapakaba ti təbi siŋgu ana ndam slewja ni dal-dal, ¹³ təhi ana tay ahkado : « Dəmum : “Ga məlavəd ka ya ti leli e dəwir bu ni ti ndam madəbay nañ ni təra təzaba kisim gana akal a.” ¹⁴ Tamal bay ni ècia ma gana ti məsəra ere ye ti aməhi na, emiciiki ana leli ; nahkay ti aməgri aranja

ana keli do. » ¹⁵ Ndam slewja nakəŋ tèhəl
singu ni mək tàgray ere ye ti tèhi ana tay ni.
Nahkay kwa ka sarta gani nani duk àbivaya
kana ndam *Zəde ndahanj kay tègəskabá
ma gani nana.

*Yezu àngazlivu ana ndam madəbay naŋ ni
(Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49 ; Zen
20.19-23 ; Təwi 1.6-8)*

¹⁶ Ndam *madəbay Yezu kru mahar
bəlanjani ni tòru e Gelili, ka həma ya ti Yezu
àhi ana tay tòru ni. ¹⁷ Tòru tìnjuá, tìpi naŋ a
ti tàngəhadí mirdim, tàzləbay naŋ, ay ti mis
ndahanj e kidinj gatay bu tèhi ana ahàr bi
naŋ do. ¹⁸ Eslini Yezu àhədakfəŋbiyu kà tay,
àhi ana tay : « Melefit àvua njəda gayanj a dək
ga məgur məlaŋ ya agavəla akaba məlaŋ
ya ka had na. ¹⁹ Nahkay ti dəgum, humoru
ma ana mis ga had ga məlaŋ ni dək ti tîgi
ndam madəbay nu. Barum tay àna slimy
ga Baba, ga Wur gayanj akaba ga *Məsuf
Njəlatani. ²⁰ Ere ye ti nèhi ana kəli ni dək
ti cahumi ana tay ti tàngəskabá. Səruma, nu
nèbu akaba kəli kəlavad, duk abivoru ana
mandav ga duniya. »

Ma Mʉwени Sulumani ya Mark àbəki ni Ere ye ti mədəmki ka Ma Mʉweni Sulumani ya Mark àbəki ni

Maslaŋa ya ti àbəki wakita ga Mark ni àdafay slimy gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, kwa ka mənjəki gani ndam ga Yezu dek təsəra àbəki ni ti Mark (təzalay nan Zeŋ daya : Təwi 12.12, 25). Təsəra Mark ti təgrakabu təwi akaba Piyer, mək àslamalakabu pakama ga Yezu ya Piyer èci, àhi ni : ere ye ti Mark àbəki a wakita gayan ni bu ni dek ti akada ga pakama ge Piyer ya àhi ana mis ni (Təwi 10.37-40) : ànjəki ka baray ga Yezu, ènleverij àna ga Yezu ya àmət mək àŋgaba e kisim ba ni. Mark ti təgrakabá təwi akaba Pol a daya (Təwi 12.25 ; 13.5, 13 ; 2 Timote 4.11).

A wakita gayan ni bu ni ti Mark adafay zlam ga ndam Zude ya tagray ni (7.2-4 ; 15.42), ahəŋgaraba ma ndahanj ya ndam Zude təzlapay na daya (3.17 ; 5.41 ; 7.11, 34 ; 15.22). Nahkay məsəra àbiki wakita ni ti ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni ; ahaslani àbu məbəkiani a wakita ndahanj bu Mark àbəki wakita gayan ni ka had Itali ahkay do ni a Rom (ka 2 Timote 4.11 Pol àhi ana Timote tərəkioru ka naŋ a Rom nday ata Mark).

A Rom ti təgria daliya ana ndam ga Yezu a : a wakita gayan ni bu ni ti Mark awayay məvi njəda ana nday ya ti təcakay daliya azuhva məfəki ahàr gatay ka Yezu ni (1.12-13 ; 8.34-38 ; 10.29-30 ; 13.11-13).

Mark àŋgəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ga ata Meciyʉ nday ata Lük ya təŋgəhad ni : Yezu ànjəki ke təwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Ay Mark àŋgəhad pakama ga Yezu kay ndo ; ahar gədakani àŋgəhad ere ye ti Yezu àgray ni. Zlam ga Yezu ya àgray ni day ata Meciyʉ nday ata Lük təŋgəhad a tətama ga Mark na, ay pakama ga Mark ndahanj ya àŋgəhad ni ti àtam ga nday ndahanj ni (mazavu

gani nihi, gurumkabu Mark 5.1-42 akaba Meciyʉ 8.28-34, 9.18-26 akaba Lük 8.26-37, 41-56, ahkay do ni Mark 6.14-29 akaba Meciyʉ 14.1-12 akaba Lük 9.7-9). Ku tamal àŋgəhad pakama ga Yezu kay ndo nəŋgu ni Mark àdəm Yezu ti bay macahi zlam ana mis (1.21-22, 27 ; 2.13 ; 4.1 akaba ndahanj) : a wakita ga Mark bu mis təzalay Yezu « Məsi » (4.38 ; 5.35 ; 9.17 akaba ndahanj).

Mark àŋgəhad ga Yezu ya àdəm tədəfi nanj ana mis ba ni (1.34, 44 ; 3.12 ; 5.43 ; 7.36 ; 8.26, 30). Si ka ya ti aməməta, amanjaba e kisim ba ni day kwa ti awayay ti mis təsər nanj ti nanj way (9.9).

*Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ni
(Meciyʉ 3.1-12 ; Lük 3.1-18 ; Zeŋ 1.19-28)*

¹ *Ma Mʉweni Sulumani àki ka Yezu *Krist, Wur ge Melefit, ànjəki ² akada ga Bay Melefit ya ti àdəm ni. Ma gayan ya àhi ana Yezu ni àbu məbəkiani a wakita ga bay *mahəŋgaray pakama gayan Izayi ni bu. Àhi :

« Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro
nahaŋ kama gayak
ti māslamatukkabu divi.* ³ Dəŋgu gayan
ahəndabiyu a huđ gili bu.

Àdəm ahkado : “Slamatumikabu divi ana
Bay gədakani.

Ahàr àdəm divi gayan māla ndəlaňa.” ⁴ »

⁴ Nahkay ti zal nakəŋ, təzalay naŋ Zeŋ, òru a huđ gili vu ga *məbaray mis. Àra ènja eslini ti àdəm ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a. Tamal kāmbatumkaba majalay ahàr gekəli a ti, nabaray kəli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kè kəli a. » ⁵ Zeŋ àra àdəma nahkay ti ndam ga had *Zude akaba ndam Zeruzalem ni dek tərəkia. Tàra tìnjiā ti tədəfaya zlam gatay ya təgudar na, mək Zeŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka *Zərdəŋ bu həya.

⁶ Zeŋ ti naŋ àbu àna azana mələmani àna enguc ge ezligwemi, awəlvu àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayan ti eyew akaba amu. ⁷ Naŋ àbu azlah, àhi ana tay : « Maslaŋa nahaŋ naŋ àbu ara e divi ba kələŋ goro a. Naŋ nani ti mis gədakani, njəda gayan àtama goro a. Nu ti way ga mandəhad ahàr ti nəpicehiaba ezewed ga

* ^{1:2} Malasi 3.1. † ^{1:3} Izayi 40.3.

kimaka gayan a di way ? ⁸ Nu ti nàbaray kali àna Yam, nañ ti ni amara mèbaray kuli àna *Mèsuf Njèlatani. »

Zenj abaray Yezu

(Meciyu 3.13-17 ; Luk 3.21-22)

⁹ Ka ya ti Zenj nañ àbu *abaray mis nahëma, Yezu ècikbiyu a Nazaret ka had *Gelili, àrækia mèk Zenj nakèn àbaray nañ a zalaka *Zürdeñ bu. ¹⁰ Yezu nañ àbu acälaya a Yam ni ba ni ti èpi huñ melefit adahvu, èpi *Mèsuf ge Melefit ahërkiaya akada ga kurkoduk ya ahër na, àhuriviyu a vu vu. ¹¹ Eslini dèngu àhëndabiyu a huñ melefit bu akada dèngu ge mis, àhi : « Nak ti wur gorò, nawayay kur dal-dal, këmèru mèbèrèuv dal-dal. »

Seteni awayay ahëlfènja eyu kà Yezu a

(Meciyu 4.1-11 ; Luk 4.1-13)

¹² Eslini *Mèsuf ge Melefit nakèn àzorù Yezu a huñ gili vu huya. ¹³ Yezu òru ènjua a huñ gili ni va ti anjahad eslini vad kru kru fad. Nañ àbu eslini ti *Seteni àhëlfènja eyu a. Ka sarta gani nani ti Yezu nañ àbu e kidin ga zlam ge gili bu ; *mèslèr ge Melefit tèbu tèfi ahàr.

Yezu azalay ndam mègès kilif fad, tigi ndam madèbay nañ

(Meciyu 4.12-22 ; Luk 4.14-15 ; 5.1-11)

¹⁴ A vad nañà tèra tèwèla Zenj a. Tèra tèwèla nañ a nahëma, Yezu òru ka had *Gelili. Òru ènjua eslina ti àhi *Ma Mèweni Sulumani ge Melefit ana mis. Ahivù ana tay, àdèm ahkado : ¹⁵ « Sarta ènjia. Melefit ara azum bay gayan e kidin gekuli bu, Mègur gayan ènjia. Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, gësumkabá Ma Mèweni Sulumani na. »

¹⁶ A vad nañà Yezu nañ àbu akoru kà gëvay ga dèluv Gelili ti èpi mis bebem cù ; biliñ gani slimì gayan Simu, nañà ni ti ni wur ga mèjani Andre. Nday tèbu tètèliyu zëva gatay a dèluv vu, adaba nday ndam mègès kilif. ¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dëbumbiyu nu ; anagray ti kigum ndam mèhilibiyu mis ana Melefit akada ya ti këgësum kilif ni. » ¹⁸ Tèra tici pakama ga Yezu na ti tèmbèrbu zëva gatay ni ndëbak, tèdèbay nañ huya. ¹⁹ Nday tèbu takoru kama gëzit ti Yezu èpi mis ndahan cù keti ;

nday bëza ge Zebede, bëlanj gani slimì gayan Zek, nañà ni ti ni slimì gayan Zenj. Nday a *slalah ga Yam bu, tèbu tèslamalay zëva gatay. ²⁰ Àra èpia tay a ti àzalay tay. Nday nañà tèra tici zalay gayan na ti tèmbèrbu bëñ gatay Zebede akaba mis ya tègriki tèwi ana tay ni a slalah ga Yam ni bu, tèdèbay nañ.

Yezu agariaba seteni ana maslaña nañà a

(Luk 4.31-37)

²¹ A vad nañà Yezu akaba ndam madèbay nañ ni tòru a Kafarnahum. Vad *mèpësabana àra ènjia ti tèhuriyu a ahay ga *mahëngalavù Melefit vu, mèk Yezu nañà ànjèki ka macahi zlam ana mis. ²² Zlam gayan ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adaba tici macahay zlam akada gayan ni day-day ndo. Àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *mèser Wakita ge Melefit ya tècahi zlam ana mis ni do.

²³ Nday tèbu a ahay ga mahëngalavù Melefit ni bu nahëma, zal nañà seteni àniviyu a ahàr bu nañ àkibu ka tay eslini. Àzlah, ²⁴ àdèm : « Yezu zal Nazaret ! Nak ti kadébañja mam kè leli a mam ? Kàra ge mijin leli a waw ? Nak dègiya, nèséra kur a lala ; nak Bay *njèlatani ge Melefit ya àslèrbiyu ni. » ²⁵ Eslini Yezu nañà àzlacaki ke seteni ni bëra, àhi : « Lakakaba, slèkiaba ana maslaña hina. » ²⁶ Seteni nañà àra ècia zlacay gayan na ti àdàday maslaña nani kay kay, àzlah kay kay, àslèkiaba. ²⁷ Mis ya ti eslini ni dek tèra tici ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal ; tèzlapaki e kidin gatay bu, tèdèm : « Mèj ga mam hini mam ? Zlam gayan ya àcahi ana leli ni ti zlam mèweni ; azlapay akada ga bay ni. Ku seteni day àhi ma ana tay, mèk tègësikabu. » ²⁸ Nahkay ti slimì ga Yezu àhëndoru ke wecéweceni ka had *Gelili dek.

Yezu ahëngaraba mis a

(Meciyu 8.14-17 ; Luk 4.38-41)

²⁹ Yezu akaba Simu, Andre, Zek, Zenj tèra tèhèraya a ahay ga *mahëngalavù Melefit ni ba ni ti tòru suwwa a magam ga ata Simu nday ata Andre huya. ³⁰ Eslini ti mireñ ga Simu nañ àvu mandëhañani, aku àbækia.

Yezu òru ènjua ti tèhi ma gani huya. ³¹ Yezu àra ècia ma gana ti àhədakfəñju, àgəs ahar gani, èzefteba nañ a. Aku nakəñ àhəlkia huya, mək wal ni afi ahàr ana tay.

³² Məlakarawa àra ègia fat àdiya a ahay va, məlañ èdiza ti tèhəlibiyu mis ya ti tèbesey do ni dek akaba nday ya ti seteni agray tay ni dek ana Yezu. ³³ Mis ga kësa ni dek tàngasfəñvu kà mahay ya ti Yezu nañ àvu ni; ³⁴ eslini Yezu nakəñ àhəngaraba mis ya ti arməwər gərgərani awər tay na kay ; mis ya ti seteni àniviyu ana tay ni day àgariaba ana tay a. Àcafəñja seteni na kà zlapay a, adaba təsəra nañ a.

*Yezu ahi ma gayan ana mis
(Luk 4.42-44)*

³⁵ Dù àna zəzəueni ti Yezu ècikaba, àhəraya òru a hud gili vu. Òru ènjua ti ahəngalay Melefit. ³⁶ Eslini Simu akaba zləbəba gayan ni tədəboru nañ. ³⁷ Tàra tədia ahàr a ti tèhi ahkado : « Mis dek taðəbay kur. » ³⁸ Eslini Yezu nakəñ àhi ana tay : « Tokumum mədəgum a kësa ndahanj vu, ti nəhivù pakama ge Melefit ana mis nday ye eslini ni bilegeni. Nu nàra ti ga magray təwi gani nani. » ³⁹ Nañ nakəñ mək àsawadəy ka had *Gelili dek ; a kësa gərgərani bu dek àhi pakama ge Melefit ana mis a ahay ga *məhəñgalavù Melefit ye eslini ni bu, àgariaba seteni ana mis ndahanj a daya.

*Yezu ahəngaraba zal ambələk a
(Meciyu 8.1-4 ; Luk 5.12-16)*

⁴⁰ A vad nañ zal ambələk nañ àrəkia ka Yezu a àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, tamal kawayay ti kisliki mahəñgaraba nu a ti nîgia mis njəlatana. » ⁴¹ Eslini àsia cicihi ana Yezu a ; Yezu nakəñ àzoru ahar, ènjifin, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » ⁴² Yezu àra ènjifiña ti maslañna nani àngaba, ègia mis njəlatana huya. ⁴³⁻⁴⁴ Eslini Yezu àləgi, àhi ahkado : « Nihi kəñgaba nahəma, kəhi ma gani ana maslañna ba. Ru kəñgazli vu gayak ni ana bay *məñgalabakabu mis akaba Melefit sawañ ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayan bu ni, adaba kìgia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsar nak kəñgaba, kìgia mis njəlatana. » Àra àhia ma nahkay

ti àhi : « Sləka. » ⁴⁵ Ay zal nakəñ àra àsləka ti anjəki ka mədəm pakama ni dal-dal sawañ. Maslañna ya ti àdi ahàr ni lu ba àhi ma gani. Àdəmva pakama na nahkay ti Yezu èsliki məhuriyani a kësa vu vay-vay va do, adaba mis təsəbaki. Nahkay ànjəhañ e gili cak àfəñ kà kësa, mis gwar eley gwar eley do dek tərəkioru.

2

*Yezu ahəngaraba zal dəra
(Meciyu 9.1-8 ; Luk 5.17-26)*

¹ Àra àgra vad a gal zla ti Yezu àngä a Kafarnahum a. Nañ àbu a magam eslini ti mis tìcifiña dañay a. ² Tərəkia tara tàngasvu dal-dal a ahay ya ti nañ àvu ni bu. Məlan manjəhadani kà gəvay gayan àbi, kà mahay tekedî məlañ àbi, adaba mis ni təsəbaya. Nañ nakəñ nañ àbu acahi ma ge Melefit ana tay. ³ Nañ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ndahanj fad təzibiyu zal dəra nañ àki ka slalah. ⁴ Ay tìsliki məzikabiyu nañ ana Yezu do, adaba mis tìsliwa eslina. Nahkay ti tècəliyu ka *dalahar ga ahay ni, tèhəlkia gwar ka palahar ya ti Yezu nañ àvu na gal, mək təfiyu nañ mandəhadkiani ka slalah gayan ni gwar ka məlañ məhəlkiana ni. ⁵ Yezu nakəñ àra èpia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal dəra ni : « Wur gorø, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana dek. »

⁶ Eslini zla ti ndam *məsər Wakita ge Melefit təvu manjəhadani bilegeni. Nday nakəñ təbu təjalay a ahàr gatay bu, tèhi ana ahàr ahkado : ⁷ « Àdəm ma hini ti kamam ? Azay ahàr gayan akada nañ Melefit timey ! Way esliki məmbərfəñja zlam magudarani kë mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! » ⁸ Nday təbu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? ⁹ Zləzlañda gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, za slalah gayak na, sawadəy” ni aw ? ¹⁰ Ay nawayay ti kəsərum nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəñja zlam magudarani kë mis ka had a. » Mək àhi ana zal dəra nakəñ : ¹¹ « Nəhuk nahəma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ¹² Eslini nañ nakəñ ècikaba cəkwad huya,

àzay slalah gayan ni, àhəraya e mite va kè eri ge mis na dek. Ere ye ti àgravu ni ti àgria ejep ana tay a dek, tèdəgi ana mazləbay Melefit. Tèdəm : « Ere hini bik-bik, mìpi kè eri geli ndo. »

*Yezu azalay Levi
(Meciyu 9.9-13 ; Luk 5.27-32)*

¹³ Yezu nakən òru gwar kà gəvay ga dəluv ni keti. Mis dek tərəkioru, mək àcahi zlam ana tay. ¹⁴ Ka gayan ya nañ àbu akoru ni ti èpi Levi wur ga Alfe, nañ àbu manjəhadani digəsa ka məlañ *məhəl hadam. Eslini Yezu nakən àhi ahkado : « Dəbabiyu nu. » Nahkay Levi nakən ècikaba cəkwad, àdəboru nañ.

¹⁵ Kələn gani Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tòru afa ge Levi nakən. Tòru tìnju a esrina ti təzum zlam akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahan kay, adaba mis nday nani ti nday dal-dal, təbu taðəbay nañ. ¹⁶ Yezu nañ àbu azum zlam akaba tay nahkay ti ndam *məsər Wakita ge Melefit tìpia ; nday nani ti ndam *Feriziyeñ. Tàra tìpi nañ a ti təhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Ahəmamam ti Yezu azum zlam ka ahar bəlañ akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni mam ? » ¹⁷ Nañ nakən àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday njalanj-njalanj ni ti tòru afa ga zal doktar do ; si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. Nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawañ. »

*Məgəs ndəra
(Meciyu 9.14-17 ; Luk 5.33-39)*

¹⁸ A vad nañ ndam madəbay Zeñ bay məbaray mis ni təbu təgəs ndəra akaba ndam Feriziyeñ. Eslini mis tərəkia ka Yezu a təhi ahkado : « Ndam madəbay Zeñ ni akaba ndam Feriziyeñ ni təbu təgəs ndəra ti ndam madəbay kur ni təgəs do ni ti kamam ? » ¹⁹ Yezu àhəngrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday təbu akaba zləbəba gayan ni ti zləbəba ni təgəs ndəra tata waw ? Təgəs ndəra ka ya ti nañ àbu akaba tay ni do. ²⁰ Ay sarta nañ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. ²¹ Yaw mis àbi azay azana məwəni

asiviyyu ana azana gayan midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti azana məwəni ni ara asəkivu azana midigweni ni, mək məlañ megəzlehvani ni ara asagakivu. ²² Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na, nahkay ti emizikiba ka tay a cicəna. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene məwəni vu. »

*Yezu nañ bay ga vad məpəsabana
(Meciyu 12.1-8 ; Luk 6.1-5)*

²³ A vad *məpəsabana nañ ba ti Yezu akaba ndam madəbay nañ ni təbu tasləkaba a vədañ ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay nañ ni təbu teheboru alkama ni ga mahəpədəni ka ahər divi.

²⁴ Təbu teheboru nahkay ti ndam *Feriziyeñ ndahanj təhi ana Yezu : « Melefit àdəm e *Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray ti kamam ? » ²⁵⁻²⁶ Eslini Yezu àhəngarfəñ, àhi ana tay ahkado : « Kəjeñgəm ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ka ya ti Abiyatar nañ bay gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni ti Devit zlada àdəkiva, ləwir àwər tay akaba ndam gayan. Nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit ni vu, àzum *dipenj ya təfəkadı ana Melefit ni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahanj təzum dipenj nani do ; si ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Ay Devit nakən òru àzum, mək àvi ana ndam gayan ni, təzum bilegeni. » ²⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Vad məpəsabana ti Bay Melefit àgriaya ana mis a, do ni ti àgri mis ana vad məpəsabana ndo. ²⁸ Nahkay ti ku a vad məpəsabana ba day Bay ya ti adəm tāgray zlam hini ni ti nu *Wur ge Mis. »

3

*Yezu ahəngaraba zal ya ahar mikəlfijana na
(Meciyu 12.9-14 ; Luk 6.6-11)*

¹ Yezu àhəngorou a ahay ga *mahəngalavù Melefit ni vu keti. Eslini zal nañ nañ àvu ahar mikəlfijana. ² Mis ye eslini ni təbu tamənjalañ ana Yezu. Təhi ana ahər ahkado « Kani vad *məpəsabana ti, akal

ti ara ahəŋgaraba naŋ a waw ? » Tawayay tacalki Yezu ka zlam magudaranı. ³ Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfijana ni : « Cikaba, ra e kidiŋ ge mis ni va. » ⁴ Mək àhi ana mis ya ti eslini ni : « Ngakaday, Melefit àdəm mam a wakita ya Məwiz àbəki ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga makad mis aw ? » Nday nakəŋ təlakakabá te-te. ⁵ Àmənjaləŋ kà tay àna məzum bəruv dal-dal, adaba ticiiki slimi do. Àhi ana zal ya ti ahar mikəlfijana ni : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayaŋ ni àslamalava, ègia səndub-səndubana. ⁶ Ndam *Feriziyeŋ ni təra tìpia ere ye ti àgravu na ti təħəraya a ahay ni ba, təŋgasvu akaba ndam madəbay bay *Erot ni huya ; təgray sawari ahəmamam ti tijin Yezu ni.

Mis kay tara afa ga Yezu a

⁷ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təsləka tòru kà dəluv ni. Mis dal-dal tədəboru naŋ : tədəboru naŋ ti ndam Gelili, ndam *Zəde ⁸ akaba ndam ga kəsa gatay Zərzalem, ndam Idume, mis ya ti təsləkabiya ke ledi ga zalaka *Zürdeŋ a ni, ndam ga haſ ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidonj. Tərəkia dal-dal adaba ticia ere ye ti àgray na dek. ⁹ Eslini àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Slamalumukabá *slalah ga yam a, do ni ti mis ni atəŋgəlad nu. » ¹⁰ Ahi ana tay nahkay ti adaba naŋ àbu ahəŋgaraba mis a dal-dal. Nahkay ndam ga arməwər dek tədədkiyu ; way way do awayay ti mîjifin lu. ¹¹ Seteni ni təra tìpia naŋ a ti təbəħadi mirdim, meleher ndiħa ndiħa ana haſ, tədəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit. » ¹² Eslini Yezu àzlačaki ka tay ḥgak-ḥgak, àhi ana tay : « Kədəfum nu ba. »

Yezu adaba ndam asak gayaŋ a kru mahar c₄

(Meciyu 10.1-4 ; Luk 6.12-16)

¹³ Yezu àcəloru a həma vu. Eslini àzalay ndam ya ti àdaba tay a ni ; nday nakəŋ tərəkivoru. ¹⁴ Ndam ya tīgi ndam

gayaŋ ni ti nday kru mahar c₄ : awayay ti tānjəhadəkabu, məslər tay ga məhioru pakama gayaŋ ana mis ; * ¹⁵ àvi njəda ana tay ti tāgariaba seteni ana mis a daya. ¹⁶ Nday kru mahar c̄eni ni ti slimy gatay nday hi : Simu àdi slimy Piyer, ¹⁷ bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga məŋjani Zeŋ ; nday ti Yezu àdi slimy ana tay Bowanerges, awayay adəmvaba nday akada ga aday ga avər ya aməcay ni ; ¹⁸ Andre, Filip, Bartelemi, Meciyu, Tumas, Zek wur ga Alfe, Tade, Simu naŋ bəlan ga ndam ya takadsvakivu ka haſ gatay ni, ¹⁹ nahaŋ ni ti ni Zədas Iskariyot, bay ya ti amara məsəkumoru Yezu ni.

Yezu ti agray təwi àna njəda ge Melefit tək, àna njəda ge Seteni aw ?

(Meciyu 12.24-32 ; Luk 11.15-23 ; 12.10)

²⁰ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təŋga a magam a. Eslini mis dal-dal təŋgasfəŋvu kà tay keti. Mis ni təbu kay nahkay ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni ahar tekedī təŋgətfəŋ ga məzum zlam do. ²¹ Ndam gayaŋ ni təra ticia ti təra. Tawayay tazay naŋ, tədəm ahkado : « Endisl àniviyu va bi. »

²² Ndam *məsər Wakita ge Melefit təbu eslini, tīcikbiyu kwa a Zərzalem. Tədəm ahkado : « Yezu nahəma, seteni *Belzebūl àniviyu. Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njəda ga bay ge seteni nani. » ²³ Eslini Yezu àzalay tay, àhi ma ana tay àna ma *gozogul : « Ahəmamam *Seteni esliki magaray ahàr gayaŋ gayaŋani ni mam ? ²⁴ Tamal ndam ga haſ nahaŋ nday ndayani takadvu e kidiŋ gatay bu ni ti haſ gani àŋgoru kama do. ²⁵ Tamal ndam ga huſ ahay takadvu e kidiŋ gatay bu ni ti huſ ahay gani àŋgoru kama do. ²⁶ Nahkay day tamal Seteni ezirey ahàr gayaŋ ti njəda gayaŋ èdeva, àŋgoru kama koksah ; gayaŋ àndava huya. »

²⁷ Yezu àdəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu, mək ahəlfəŋa zlam gayaŋ a mənjađ māwəl naŋ ti àgravu koksah. Si tamal àwela naŋ a day kwa ti ahəlfəŋa zlam gayaŋ a. ²⁸ Nəhi ana kəli nahəma, zlam magudarani ge mis ya tagudar ni dek akaba ndivey ya tindivi Melefit ni dek ti

* **3:14** A wakita ndahaŋ bu tədəm : « Ndam ya ti tīgi ndam gayaŋ ni ti nday kru mahar c₄, àzalay tay ndam asak gayaŋ : awayay ti tānjəhadəkabu. »

Melefit ambərfəŋa kà tay a. ²⁹ Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayaŋ ni ti, magudar zlam gayaŋ nani ti Melefit àmbərfəŋa dasyay do. Maslaŋa nani amanjəhad akaba zlam magudarani gayaŋ ni kaŋgay-kaŋgay huya. »

³⁰ Yezu àhəŋgarfəŋ kà pakama gatay ni nahkay ti adaba tèdəm « Seteni àniviyu. »

Ndamam ndam ga hud ahay ga Yezu edeđin edeđinjeni ni mam ?

(Meciyu 12.46-50 ; Luk 8.19-21)

³¹ Eslini məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tara tìnchia. Nday e mite bu, tèslərkiyu mis ti māzaliyu naŋ. ³² Ay ti mis tèvu dal-dal manjəhadani, tèveliŋia ahàr ana Yezu a. Tèhi ahkado : « Ata muk akaba bəza ga muk tèbu e mite bu, təzalay kur. » ³³ Àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Məŋ goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? » ³⁴ Eslini Yezu nakəŋ àmənjaləŋ kè mis ya ti tèveliŋi ahàr ni dek, àhi ana tay ahkado : « Məŋ goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini. ³⁵ Maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

4

Bay mabəhad hilfi ga zlam
(Meciyu 13.1-9 ; Luk 8.4-8)

¹ Yezu òru gwar kà gəvay ga dəluv ni ga macahi zlam ana mis keti. Eslini mis dal-dal tècakalafəŋvu, nahkay naŋ nakəŋ káy àcəliyu a *slalah ga yam vu ka ahàr ga dəluv ni, ànjəhadviyu digəs, àcahi zlam ana tay ; mis macakalavani ni nday tèbu kà gəvay ga dəluv ni, təbi slim. ² Àcahi zlam gərgəri kay ana tay àna ma *gozogul. A pakama gayaŋ ya àhi ana tay ni bu ni ti àdəm ahkado : ³ « Cəm day, maslaŋa naŋ àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. ⁴ Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdəgoru e divi vu. Nahkay edisən tara tèndaba. ⁵ Bal gani keti àdəgoru ka pəlad ya had àhəcaki ni. Àfətaya huya, adaba had àki ka pəlad ni kay bi. ⁶ Àra àfətaya, fat àra àvədia ti èhirinjaba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo. ⁷ Bal gani keti àdəgiyu a adak vu.

* ^{4:12} Izayi 6.9-10.

Àra àfətaya ti adak ni tèdəkkabu akaba naŋ, tèngecekabá naŋ a, nahkay ti àbi bəza ndo.

⁸ Bal gani keti àdəgoru ka had sulumanı. Àra àfətaya ti àdək, àbi bəza. Bəlan gani àbi bəza kru kru mahkər, bəlan gani keti bəza kru kru muku, naŋan ni bəza diŋ. » ⁹ Yezu àdəm keti : « Maslaŋa ya ti slimì àfəŋ ge mici zlam nahəma, mîci lala ! »

Yezu ahi ma ana mis àna ma gozogul ti kamam ?

(Meciyu 13.10-17 ; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ka ya ti Yezu naŋ àbu cak nahəma, ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni akaba mis ndahaŋ ya tadəbay naŋ ni tihindifiŋa pakama àki ka ma *gozogul gayaŋ ya àdəm na. ¹¹ Àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti Melefit àdəfikiaba zlam maŋgahani àki ka Məgur gayaŋ na ana kəli a. Ana mis ndahaŋ ga dala ni ti ma gayaŋ ya ahi ana tay ni dek ti ma gozogul. ¹² Agray nahkay ti

“Ku tamal tamənjaləŋ ka zlam lala nəŋgu ni tìpi ba ;
ku tamal təbi slimì ana pakama lala nəŋgu ni tìci ba.
Do ni ti atambatkaba məbəruv gatay a,
Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gatay
ni kà tay a.” * »

Yezu adəfaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

(Meciyu 13.18-23 ; Luk 8.11-15)

¹³ Yezu àhi ana tay keti : « Kicəm ma *gozogul hini do ! Akara kicəm ndahaŋ ni dek ti ahəmamam ? ¹⁴ Bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni, naŋ akada bay ya ti àhi pakama ge Melefit ana mis ni. ¹⁵ Mis ndahaŋ tèbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : tìcia pakama ge Melefit a, mək *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a huya. ¹⁶ Mis ndahaŋ day tèbu, nday akada pəlad ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : tìcia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani huya. ¹⁷ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbəruv vu do, akada ge sliri ya ti tòru a had vu do ni ; təgəskabu ti ga hayaŋani. Tamal zlam zləzladani àdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti

təmbrəŋ huya, təgəskabu va do. ¹⁸ Mis ndahanj təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a hud ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. ¹⁹ Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay, zlam gərgərani ndahanj egi eri ana tay daya. Zlam nday nani dek tengecekekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni àzaya aranja do. ²⁰ Mis ndahanj ti ni tici pakama ge Melefit ; tici ti təgəskabu. Nday akada had sulumanı ya hilfi ga zlam àdəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlanj gani abi bəza kru kru mahkər, bəlanj gani keti bəza kru kru muku, nahən ni bəza dij ni. »

Ma gozogul àki ke ceñgel akaba darama (Luk 8.16-18)

²¹ Yezu nakən àhi ana tay keti : « Maslaña àbu ahəmbaki dagəla ke ceñgel mibefteni, ahkay do ni afiyu ceñgel ni a zuh slalah vu aw ? Aha ! Afəkad ka mələnjan zañani do aw ! ²² Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti mangahani ni dek emipivu, zlam ya ti madafani fanj do ni dek emicivu daya. ²³ Tamal slimı təfən kə kəli ge mici zlam nahəma, cəm ! »

²⁴ Àhi ana tay keti : « Bumi slimı ana pakama ya ti kicəm ni. Darama ya lekələm kəgurumi zlam ana mis ndahanj àna nañ ni ti Melefit day aməguri zlam ana kəli àna nañ, mək aməgurikiviya ana kəli àkivu. ²⁵ Adaba maslaña ya ti zlam gayanj àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaña ya ti zlam gayanj àbi nahəma, ku ere ye ti àfən ni day atəzafənja. »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam ya afətaya ni

²⁶ Yezu àhi ana tay keti : « *Məgur ge Melefit ti azavu akada ga bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni. ²⁷ Ku tamal bay nani enji dəwir, ku tamal èpidekva, məlavəd akaba məlafat gani nəñgu ni, hilfi ga zlam ni afət, adək : ahamamam afət, adək ni ti nañ àsər do. ²⁸ Had ni agray zlam zlam gayanj : zlam ni afətkiaya, mək abay ahàr. Àra àba ahàr a ti abi bəza kay. ²⁹ Ka ya ti zlam ni àndəha nahəma, bay nani azay məvəd gayanj, adaba sarta ga mabazani ènjia. »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gəziteni (Meciyə 13.31-32, 34 ; Luk 13.18-19)

³⁰ Àdəm keti : « Məzum *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba mam ? Mara madafaba àna ma *gozogul weley ? ³¹ Cəm day, Məgur ge Melefit ni ti àzavu akaba wur ge hilfi ga zlam gəziteni, gəziteni e kidinj ga bəza ge hilfi ndahanj ya a duniya bu ni dek. ³² Tizligiat adək, àtam zlam ya ti tizligi e dini bu ni dek àna gədəkani. Abal ahar gədəkani, edidiñ tagraviyu lala gatay a hud gani vu tata ; tanjəhad e zəhweri gani bu. »

³³ Yezu àcahi ma ge Melefit ana mis àna ma *gozogul kay akada nday hini. Àhi ma ana tay ti ya tislikı miceni tata ni. ³⁴ Ma gayanj ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi, ay ka ya ti nañ àbu akaba ndam madəbay nañ ni ka ahàr gatay ni ti àdəfiaba ana tay a dek lala.

Yezu azlacaki ka aməd (Meciyə 8.23-27 ; Luk 8.22-25)

³⁵ Məlakarawa gani ti Yezu àhi ana ndam madəbay nañ ni : « Tokumum mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. » ³⁶ Nahkay nday nakən təsləkaba e kidinj ge mis dal-dalani ni ba, təhurkiviyu ka Yezu a *slalah ga yam vu, təzay nañ àna nañ. *Slalah ga yam ndahanj təbu kə gəvay gani gayanj ya təzay nañ àna nañ ni. ³⁷ Nday təbu təzorū nañ ti aməd gədəkani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni àjabasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvù wudək. ³⁸ Ka ya ti aməd ni nañ àbu akəzlay nahəma, Yezu nañ àvu e dəwir bu gwar ke metelinj ga slalah ga yam ni, àfəki ahàr ka zlam kud-kudani. Nañ e dəwir bu ni ti nday nakən təpidek nañ, təhi : « Məsi ! Leli dek miji ti ahəluk ahàr do aw ? » ³⁹ Nañ nakən àra èpidəkva ti àzlaçaki ka aməd ni bəra, àhi ana yam ni : « Lakakaba ! Kədaday va ba ! » Eslini aməd ni àmbrəŋ makəzlanı həya, yam ni ègia dəgika. ⁴⁰ Aməd ni àra àmbrəŋ makəzlanı ti Yezu àhi ana ndam madəbay nañ ni : « Añgwaz awər kəli ti kamam ? Kekileňa kəfumku ahàr ndo aw ? » ⁴¹ Ere ye ti Yezu àgray ni àsia añgwaz ana tay a dal-dal, nahkay təzlapay e kidinj gatay bu, tədəm ahkado : « Nañ hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimı ni ! »

5

Yezu agariaba seteni kay ana maslaŋa nahaj a (Meciyu 8.28-34 ; Luk 8.26-39)

¹ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ke ledi ga dəluv ka had ga ndam Zerasa. ² Ara àhəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti zal nahaj seteni agray naŋ àhəraya e kidin ge mindivin ba, àŋgwivabiyu a ma vu həya. ³ Zal nani ti anjəhad kə mindivin, mis támətaſfəŋa, ku àna jejirbi day tislik i məwal naŋ va do. ⁴ Ahaslani təwəla naŋ àna jejirbi a akaba təbiviya sisel a asak va sak kay nəŋgu ni, èhebkaba dek. Njəda gayan àtama ge mis ya ti təgəs naŋ na. ⁵ Nahkay ti məlavad akaba məlafat naŋ àbu anjəhad kà məlaŋ ge mindivin, a həma bu ; azlah, esliŋkaba vu gayan àna akur a. ⁶ Ara èpibiya Yezu a driŋ ti àzəbiyu asak ; ara ènja ti àbəhadı mirdim grik, meleher ndi6 ana had. ⁷ Adiki ana zlahay, àhi ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit naŋ agavəla driŋ ti kadəbafua mam ? Nahəŋgalay kur kam-kam àna slimi ge Melefit, kəgru daliya ba ti ! » ⁸ Àdəm nahkay ti adaba Yezu àhi : « Nak seteni, həraya a maslaŋa hini ba » palam. ⁹ Yezu èhindifiŋa ma, àhi : « Slimi gayak way ? » Àhəŋgrifəŋ : « Slimi goro Gaslka, adaba leli kay dal-dal. » ¹⁰ Àhəŋgalay Yezu dal-dal, àhi : « Kam-kam, kəgaraba leli ka had hina ba ti ! »

¹¹ Eslini ti mədrés təbu kay ka ahar bəlaŋ, təzum zlam kà gəvay ga həma. ¹² Nahkay seteni ni tihindifiŋa ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Vi divi gani ana leli, ti mərəkivoru ka mədrés nday tegəni, ga moru məhuriviyani ana tay ti. » ¹³ Yezu nakəŋ àvi divi gani ana tay. Nahkay seteni ni təmbrəŋ zal nakəŋ, tòru təcəlivù a ahàr vu ana mədrés ni, mək mədrés ni tədəgiki ana hwa gədik. Tàcuhworu, tòru tədəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv. Tagray dəbu c, dek tìzia kədap.

¹⁴ Eslini nday ya ti tajəgay mədrés ni day tədəgiki ana hwa tidiſl bilegeni. Tòru a huſ ga kəsa vu akaba gili gani, tara təhibiyu ma gani ana mis. Mis ga kəsa ni tara ga mamənjaya ere ye ti àgravu na. ¹⁵ Tara tərəkia ka Yezu a ti tìpi bay ya

ti seteni Gaslka àsləkiaba a ahàr ba ni naŋ lala, manjəhadani digəsa akaba azana məbakabani, ègia sulumana. Tàra tìpia naŋ a ti anjwaz àdəgakia ka tay a silim. ¹⁶ Eslini nday ya ti tìpia ere gani nana ni ti tàngəhadı ma gani ana ndam ga kəsa ni. Tàngəhadı ere ye ti àgrakivu ke seteni ni akaba ere ye ti àgrakivu ka mədrés ni. ¹⁷ Tàra tàngəhadı mis ye eslini ni tənjəki ka mahəŋgalay Yezu, təhi : « Sləkaba ka had gel a. »

¹⁸ Ka ya ti Yezu acəliyu a slalah ga yam ni vu nahəma, zal ya ti seteni àsləkiaba ni àhəŋgalay naŋ, àhi ahkado : « Nadəbay kur bilegeni ti. » ¹⁹ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Aha, ru a magam, kāŋgəhadı ere ye ti àgrakukvu ni dek ana ndam gayak. Hi ana tay kəsia cicihi ana Bay gayak gədakana, hi ere ye ti àgruk ni dek ana tay. » ²⁰ Nahkay ti zal nakəŋ àsləka, òru a kəsa ga had ni vu dek ; təzalay had gani nani *Kəsa Kru. Eslini àŋgəhadoru ere ye ti Yezu àgri ni dek. Mis ni tara tìcia ma gana ti àgria ejep ana tay a dek.

Yezu ahəŋgaraba wal nahaj akaba wur dahalay a

(Meciyu 9.18-26 ; Luk 8.40-56)

²¹ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təsləka àna slalah ga yam na. Tòru tìnjua gwar ke ledi ga dəluv na ti təhəraya a slalah ga yam ni ba. Ka ya ti Yezu naŋ àbu ka dən-dəŋ ga dəluv ni ti mis dal-dal tara təvelinji ahàr. ²² Eslini maslaŋa nahaj təzalay naŋ Zayros ara ; naŋ gədakani ga ahay ga *mahəŋgalavù Melefit. Ara èpia Yezu nakəŋ a ti àrəkioru, àbəhad mirdim kə meleher gayan, ahàr ndi6 ana had. ²³ Àhəŋgalay naŋ kay, àhi ahkado : « Kam-kam, wur goro dahalayani naŋ àbiyu amət ti, nihindi kur ti kāra kəbəki *ahar, ti māŋgaba, àmət ba ti. » ²⁴ Nahkay Yezu nakəŋ òru. Mis dal-dalani ni təvelinji ahàr a, təbu tadəboru naŋ dəbəsia.

²⁵ Eslini wal nahaj àbu, mimiz asləkafəŋa agray vi kru mahar c. ²⁶ Naŋ àbu acakay daliya àna naŋ dal-dal, àdəbakaba ndam doktar a dek, ègwejelekaba zlam gayan a dek, ŋgulum gani day àbi, asagaki asagaki do sawaŋ. ²⁷ Wal nakəŋ ara ècia pakama ya ti təbu təzlapaki ka Yezu na ti òru gwar kələŋ e kidin ge mis dal-dalani ni vu, ènjifiŋ

kà azana ga Yezu nakəŋ. ²⁸ Àgray nahkay ti adaba àhi ana ahàr : « Tamal ti nìnjifiňa kà azana gayan na day, naŋgaba. » ²⁹ Eslini mimiz gayan ya tiasləkafəŋa ni àmbrəŋa naŋ a huya. Wal nakəŋ àsər araŋa àbi awər naŋ va bi, ègia njalaŋ-njalanjana. ³⁰ Ka ya ti wal ni àŋgaba nahəma, Yezu àsər huya njəda gayan àhəŋgaraba maslaŋa. Ara àsərkia nahəma, àmbatvakivu ke mis dal-dalani ni, àhi ana tay ahkado : « Way ènjiſiň kà azana goro ni way ? » ³¹ Ndam madəbay naŋ ni tèhi ahkado : « Ngakaday akaba mis damkulkulani ni ti kèsərkaba ahəmamam ti way ènjiſiň way ni ? » ³² Ay Yezu nakəŋ naŋ àbu eheliŋ eri gwar kà gəvay gayan, awayay epi maslaŋa ya ti ènjiſiň ni. ³³ Eslini wal nakəŋ angwaz awər naŋ, naŋ àbu agəgər slab-slab. Naŋ àbu agəgər nahkay ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a, àbəhadı mirdim meleher ndiň ana had, adaba àsərkia ke ere ye ti àgrakivu na ; àhiaba jiri gana dek. ³⁴ Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani ; arməwər gayak ni àŋgukukvu day-day va ba. »

³⁵ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay nahəma, mis ndahaŋ tìnja, tàsləkabiya afa ga gədakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, tàra tèhi ahkado : « Wur gayak nakəŋ èndeverva. Kekileňa kiwisiri ahàr ana məsi ti kamam ? » ³⁶ Ay Yezu àbi slimy ana ma gatay ni ndo, àhi ana gədakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni ahkado : « Aŋgwaz àwər kur ba, fəku ahàr ciliŋ. » ³⁷ Eslini Yezu àcafəŋa mis ndahaŋ na dek ga madəboru naŋ a ; àdəm si ata Piyer, Zek, Zeŋ wur ga məŋ ge Zek ni tâdəboru naŋ ciliŋ. ³⁸ Tòru a magam afa ga bay ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni. Tòru tìnja ti tèdi ahàr ana mis kay titəwi, təzlah, tagray delələ. Yezu àra èpia tay a ti ³⁹ àhuriyu, àhi ana tay ahkado : « Kazlahum mam ? Kitəwəm mam ? Wur ni àmət ndo, naŋ àbu enji dəwir timey. » ⁴⁰ Ara àhia pakama ana tay a nahkay ti tèyefin. Eslini Yezu nakəŋ àgaraya mis ya titəwi na dek e mite va, àzay bəŋ ga wur ni, məŋ ga wur ni akaba ndam ya ti tâdəbabiyu naŋ ni ciliŋ, mək tâhuriyu ka məlaŋ ya ti tâfəkad wur ni. ⁴¹ Tàra tâhuriya ti Yezu nakəŋ àzay ahar ga wur ni, àhi ahkado : « Talita kumi. »

Awayay adəmvaba « Wur dahalay, nəhuk, cikaba. » ⁴² Nahkay ti wur nakəŋ ècikaba huya, naŋ àbu asawaday. Wur nani ti vi gayan kru mahar cü. Ara àŋgaba ti nday ya a ahay bu ni àgria ejep ana tay a kay. ⁴³ Eslini Yezu àləgi ana tay kay, àdəm : « Ere ye ti nàgray ni ti maslaŋa èci ba. » Mək àhi ana ata bəŋjani : « Vumi zlam məzumani. »

6

*Ndam Nazaret tèfəki ahàr ka Yezu do
(Meciyu 13.53-58 ; Luk 4.16-30)*

¹ Yezu àra àsləka kà məlaŋ nana, òru a kəsa gayan vu, ka məlaŋ ya ti àdək ni. Tòru akaba ndam madəbay naŋ ni dek. ² Eslini vad *məpəsabana ènja nahəma, òru a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni vu, àcahi ma ge Melefit ana mis. Mis ya təbi slimy ni vir-vir. Tàra tìcia ma gayan ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tèdəm ahkado : « Àŋgat ma gani hini eley ? Məsər zlam weley hini weley ? Way àvi njəda ga magray ere ye ti day-day mis tìpi ndo ni way ? ³ Naŋ bay madar zlam, wur ga Mari ni do waw ? Bəza ga məŋjani ata Zek, Zoze, Zəd, Simu ni do waw ? Bəza ga məŋjani walani nday tèbu akaba leli ahalay ni do waw ? » Azuhva nani ti mis nday nani tâwayay məfəki ahàr ka Yezu ndo. ⁴ Eslini Yezu àdəm : « Bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni ti tâwayay naŋ a kəsa gayan bu do. Ata bəŋjani akaba ndam ga huđ ahay gayan day tâwayay naŋ do, si a kəsa ndahaŋ bu kwa ti mis ndahaŋ tâwayay naŋ. » ⁵ Ka məlaŋ gani nani ti Yezu èsliky magray zlam ndahaŋ ya ti mis tìpi day-day ndo ni ndo huya, si àbəki *ahar ke mis ndahaŋ ɓal, àhəŋgaraba tay a ciliŋ. ⁶ Nahkay ndam ga kəsa gayan ni tèfəki ahàr ndo. Gatay ya ti tèfəki ahàr ndo ni ti àgria ejep a, mək naŋ nakəŋ àsləka, àsawadoru a kəsa ndahaŋ vu kà gəvay ga kəsa gayan ni, àcahi zlam ana mis.

*Yezu aslər ndam asak gayan kru mahar
cü
(Meciyu 10.5-15 ; Luk 9.1-6)*

⁷ Eslini Yezu nakəŋ àzalay ndam gayan kru mahar cüni ni, ànjəki ka məsləroru tay cü cü. Wudaka tàsləka ti àvia njəda ana tay a ga magariaba seteni ana mis a, ⁸ àhi ana tay

ahkado : « Kèdègum nihi nahëma, kàzum zlam a ahar vu ba, ku zlam mèzumani, ku mbolu, ku singu day kèhèlum e zlembi vu ba. Zum aday a ahar vu, ⁹ bumvu kimaka a asak vu ciliñ. Kèbumkabu endëwi cu cu ba daya. »

¹⁰ Àhi ana tay keti : « Ka ya ti akèhurumiya a ahay va afa ge mis a nahëma, njèhaðuma eslina ; kàmbatum ahay naħaj ba duk abivoru ana vad gekuli ya akèslèkuma ni. ¹¹ Ay ka mèlan ya ti kèdègum ni, tamal ti tègëskabu kuli do, tawayay miciki pakama gekuli ni ana kuli do naħëma, slèkuma eslina. Ka ya ti kàslèkuma ni ti tèkumkaba had ga kësa gatay na kà asak gekuli a. * Nahkay ti atèsèrki ka magudar zlam gatay ni. » ¹² Eslini nday nakèj tèħelvu hurum, tòru, tèħioru ma ge Melefit ana mis, tèdèm ahkado : « Ahàr àdèm kàmbatumkaba ma-jalay ahàr gekuli a kwa. » ¹³ Tàgariaba seteni ana mis a kay daya ; tègrakia amal ka ndam ga armewer a kay, tħàħejgaraba tay a.

*Takad Zej bay mèbaray mis ni
(Meciyu 14.1-12 ; Luk 9.7-9)*

¹⁴ Nahkay mis tèbu tèzlapaki ka Yezu gwar eley gwar eley do dek. Tèbu tèzlapaki naħëma, bay *Erot ècia pakama gatay ya ti tèdèm na. Adaba mis ndahañ tèdèm Yezu ti nañ Zej bay mèbaray mis ni, àmèta mèk ànjgaba e kisim ba. Tèdèm agray zlam magray ejep tata ti adaba ànjgaba e kisim ba. ¹⁵ Mis ndahañ ti ni tèdèm nañ Eli bay mahèñgaray *pakama ge Melefit ni. Mis ndahañ keti tèdèm nañ bay mahèñgaray *pakama ge Melefit akada ga nday ya ti ahaslani ni. ¹⁶ Erot àra ècia pakama nana zla naħëma, àdèm ahkado : « Nañ ti Zej bay mèbaray mis ni. Nèkelkia ahàr a, nihi ti ànjgaba e kisim ba. »

¹⁷⁻¹⁸ Bay Erot àdèm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafèja Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mèn ga Erot. Àra àza wal na ti Zej bay mèbaray mis ni àhi ahkado : « Kàzafèja wal kà wur ga muk a ti àwæsl. » Zej àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakèj àhi ana ndam gayan tègës nañ, tħwèl, tèfiyu a dañgay vu,

* ^{6:11} Mètukkaba had ga kësa kà asak a ti adafaki tèmbærbu ndam ga kësa ni, tawayay tay va do.

mèk tègray nahkay. ¹⁹ Erodiyat nakèj àra ècia ma ge Zej na ti àwayay ti epi Zej kë eri do simiteni, awayay akad nanj. Ay ti èsliki do, ²⁰ adaba bay Erot agrafèja angwaz kë Zej a, àsèra Zej ti mis jireni, àgudar zlam do. Nahkay Erot awayay ti maslaña àgri aranja ba. Awayay mèbi slimì ana pakama ge Zej ya ti àdèm ni ; àra ècia ti aheli ahàr sawanj.

²¹ A vad naħaj Erodiyat nakèj àngatfèja evid a. Ka fat nani Erot àgray wuméri ge miwivu gayan ; àzalakabu ndam ga ñgumna gèdákani, gèdákani ga ndam slewja gayan akaba ndam ge elimeni ga had *Gelili ni. ²² Ka ya ti nday tèbu tèzum zlam naħëma, wur ga Erodiyat dahalayani àħurkiviyu ka tay, mèk àħəbay kë meleher gatay. Àħəbay nahkay ti, həbay gayan ni ègia eri ana bay Erot a, ègia eri ana mis ya ti àzalakabu tay na daya. Ègia eri ana tay a nahkay ti bay ni àhi ana wur dahalay ni : « Hindifua ere ye ti nak kawayay na ti nəvuk. » ²³ Ambadì dèk, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni, ku tamal kawayay telma ga had ya nəgur ni day nəŋgu ni, nəvuk. » ²⁴ Eslini wur dahalay ni àħəraya, àrakioru ka mèjani Erodiyat, àhi ahkado : « Nihindifi ja mam ? » Mèjani nakèj àħəñgrifèj, àhi ahkado : « Ru kēhi naħëma : “Nawayay ahàr ge Zej bay mèbaray mis ni.” » ²⁵ Nahkay wur dahalay ni àcuhwakibiyu ka bay nakèj, àhi ahkado : « Nawayay ti kēvu ahàr ge Zej bay mèbaray mis ni nihi hħaya, tħefukibija ka paranti a ! » ²⁶ Bay ni àra ècia pakama ga wur na ti àħelia ahàr a. Akaba nani dèk, awayay mekeli ere ye ti ċhindiliñ ni do, adaba àmbadìa ana wur na kë meleher ge mis na. ²⁷ Nahkay àslør bəlañ ga ndam slewja gayan ni hħaya ti mōru mèkelkibija ahàr ge Zej nakèj a. Eslini zal slewja ni òru a ahay ga dañgay ni vu, èkelkibija ahàr na, ²⁸ àzibiyu ka paranti, àvi ana wur dahalay ni. Wur dahalay ni mèk àzikaboru ana mèjani. ²⁹ Ndam madəbay Zej ni tħàra tħicja ma gana ti tòru tħażżeż kisim gani, tħefiyu e mindivju vu.

Yezu avi zlam mèzumani ana mis dəbu

zlam

(Meciyu 14.13-21 ; Luk 9.10-17 ; Zen 6.1-14)

30 A vad' nahaj ndam *asak ga Yezu ni tàslèkabiya ka mèlanj ya ti Yezu àslèroru tay na. Tàra tàslèkabiya ti tàngèhadìabà ere ye ti tàgrabiyu na, akaba ere ye ti tècahibiyu ana mis na dék. **31** Ka ya ti nday tèbu eslini ni ti mis ya ti tèrèkia ka tay a ni akaba ya ti taslèka ni dal-dal àsabay ; nahkay Yezu akaba ndam madèbay nañ ni zlam mèzumani tekedi tèngatfèn ahar ndo. Eslini Yezu àhi ana ndam madèbay nañ ni : « Dèguma mèdègum a hud gili vu, ti kâpèsumaba guzit, do ni ti ahèmamam. » **32** Nahkay tècèliyu a *slalah ga yam vu, tèbu taslèka takoru a hud gili ni vu ti **33** mis dal-dalani ni tipia tay a, tèsèrikia zuh ana tay a, mèk mis ga kësa ga had ni dék tècuuhworu àna asak ka mèlanj ya ti nday takoru ni. Wudaka Yezu akaba ndam madèbay nañ ni tìnjiyu ti mis ni tèngasva eslina àndava.

34 Ka ya ti Yezu àhèraya a slalah ga yam ni ba nahèma, èpi ti mis ni eslini vir-vir. Nañ nakèn mis ni tèisia cicihi a, adaba èpi tay ti àhi ana ahàr nday akada ga tèmbèmbak ya ti bay majègay tay àbi ni. Nahkay ti èzliri ana macahi zlam ana tay kay. **35** Àra àpèskia kay ti ndam madèbay nañ ni tèrèkia, tèhi ahkado : « Leli hi ti a hud gili bu, sarta day àbi va bi. **36** Hi ana mis ni tâslèka, tôru a kësa gèrgèrani ni vu ahkay do ni tôru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tâdèboru zlam mèzumani. » **37** Ay Yezu àhèngrifèn ana tay, àdèm : « Lekùlum lekùlumeni vumi zlam mèzumani ana tay. » Nday nakèn tèhèngrifèn, tèhi ahkado : « Kawayay ti mòru mèsekumibiyu *dipeñ ana mis dambas-dambasani ni ti tèzum aw ? Singu gani agray jik din din cù emiteni ti àsabay do waw ? » **38** Eslini Yezu àhi ana tay : « Ngakaday, dipen àfèn kë kùli ti ehimey ? Dègum, kèmènjumiyu day. » Nday nakèn tèmènjiyu. Tàra tèmènjiya ti tèhi ahkado : « Dipeñ àbu nday zlam tàkivu kilif cù cilin. » **39** Yezu àhi ana tay : « Humi ana mis ni ti tèdevu tânjèhadà njelukluk ke kùzir mìdeni hina. » **40** Nahkay ti tânjèhadìkabá njelukluk : mis din din, ndahanj ti ni kru kru zlam kru kru zlam. **41** Eslini Yezu

nakèn àhèl dipen zlamani ni tàkivu kilif cùeni ni, àmènjouru e melefit vu, àgri sësi ana Melefit. Àra àgria sësi a ti èsekaba dipen na, mèk àbi ana ndam madèbay nañ ni ti tidi ana mis ni dék. Èdikivu kilif cùeni ni ana tay dék daya. **42** Mis nakèn dék tèzum, tèzum, tèrèhkaba. **43** Kèlèn gani tècakalakabu mègèjèni ge dipen ni akaba ge kilif ni, tèrèhvù hètèk kru mahar cù àna nañ. **44** Mis zawalani ya ti tèzum zlam eslini ni ti agray dèbu zlam.

Yezu asawadaki ka ahàr ga yam

(Meciyu 14.22-33 ; Zen 6.15-21)

45 Ka gani nani ti Yezu àhi ana ndam madèbay nañ ni tècèliyu a *slalah ga yam vu, tôru kama gayan hayan ke ledi ga dèluv ni gwar a Beceyda, day kwa ti nañ nañani amèhi ana mis ni ti tèdevu, tâslèka. **46** Tàra tèdeva akaba mis na ti Yezu nakèn àcèloru a hèma vu ga mahèngalay Melefit. **47** Mèlan àrà èdiza ti ndam *madèbay Yezu ni nday tèbu ka ahàr gatay a slalah ga yam ni bu e kidinj ga dèluv ni bu. Yezu ti ni nañ ka dèn-dèn nañ bélaj. **48** Àmènjouru ti ndam madèbay nañ ni tèbu tagaroru slalah ga yam ni ga njèda, tècakoru daliya àsabay adaba amèd àbu ahèngarbiyu tay kèlèn. Dù gwendeli-gwendeli ti nañ nakèn àrèkioru ka tay, asawadakioru ka ahàr ga yam ni njuwanj-njuwanj. Awayay asafènja divi kà tay a wudák. **49** Nday nakèn tèra tipia nañ a, nañ àbu asawadaki ka ahàr ga yam nahkay ti, tèdèm maslaña àmbavakiva ka tay a, tèdègi ana zlahay. **50** Nday dék tipia nañ a ti tègra angwaz a àsabay. Ay nañ nakèn àhi ma ana tay huya, àdèm : « Zum njèda, nu timey. Angwaz àwèr kùli ba. » **51** Eslini àhurkiviyu ka tay a slalah ga yam ni vu. Àra àhurkiviyu ka tay a ti amèd ni day àmbrèn makèzlaní huya. Ere ye ti àgravu ni dék ti àgria ejep ana ndam madèbay nañ na dal-dal. **52** Zlam ga Yezu ya àgray àna *dipeñ ni adafaki njèda gayan gèdakani, ay ndam madèbay nañ ni tèsèr do ; majalay ahàr gatay àhèciyu.

Yezu ahèngaraba mis ka had Zenizaret a

(Meciyu 14.34-36)

53 Ka ya ti tâslèka tèhèra dèluv na àndava ni ti, nday ka dèn-dèn ka had Zenizaret. **54** Eslini tèhèraya a *slalah ga yam ni ba.

Tàra tâhəraya ti mis ga had nani tèséra Yezu a huya. ⁵⁵ Tàra tèséra naŋ a ti tacuhworu a kesa ga had ni vu dek, têhəlibiyu ndam ga arməwər ka slalah ka məlan ya tədəm naŋ naŋ àvu ni. ⁵⁶ Ka məlan ya ti Yezu ènjuu ni lu, ku e gili, ku a kesa ciб-ciбeni bu, ku a kesa gədákani bu ni ti mis tâhəlibiyu ndam ga arməwər, tabəhadı e mite bu. Təgri kam-kam ti mis nday nani ya tèbesey do ni tînjifiŋ kà ma ga azana gayan ni ciliŋ. Nday ya ti tînjifiŋa ni dek tângaba.

7

Ma ga ndam ya ahaslani ya təcahi ana mis ni (Meciyu 15.1-9)

¹ A vad nahaj mis ndahanj e kidinj ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni bu tîcikbiyu a Zeruzalem. Tàra tînjia ti tacakalafəŋyu kà Yezu akaba ndam *Feriziyeŋ. ² Eslini tipi ndam *mađəbay Yezu ndahanj ni 6al, təzum zlam ti tâbarakaba ahar àna divi gana day do. Tàra tipia nahkay ti tədəm : « Təzum zlam ahar gatay ni *njəlata do. » ³ Tədəm nahkay ti adaba ndam *Zude dek, ahar gədákani nday Feriziyeŋ ni, təzum zlam wudaka nahəma, tabarakaba ahar àna divi gana day. Tagray nahkay ti adaba təgəskabá divi ga ndam gədákani gatay ya ahaslani na. ⁴ Ku tamal tâsləkabiya a gosku ba nəŋgu ni, tînjia a magam a ti wudaka təzum zlam ti tabaray àna divi gani day. Zlam ndahanj kay ya təgəskabu ni təbu tagray gərgəri : ku hijiyem gatay day tabarafəŋa lala, ku mandaray nəŋgu ni, ku misek ga ara gatay day tabarafəŋa àna divi gana akada ga ndam gədákani gatay ya təgray ahaslani ni.

⁵ Nahkay ndam Feriziyeŋ akaba ndam məsər Wakita ge Melefit nakəŋ tihindi Yezu, təhi ahkado : « Ndam mađəbay kur ni təgəskabu magray zlam akada ga ata bəŋ gelı ya ahaslani tədəfiki ana leli ni do, təzum zlam àna ahar njəlatani do ni ti kamam ? » ⁶ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay : « Lekələm kawayum ti mis tədəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Melefit àdəma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray pakama gayan Izayi ni ba.

Pakama gayan ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kuli. Àdəm ahkado : « Mis hini tazləbay nu àna ma ciliŋ, təjalaku ahàr do simiteni.

⁷ Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcahay ni ti ka mawayay ge mis ciliŋ, do ni ti ka mawayay goro do.” * »

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Lekələm ti kəmbrəŋum Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni, kəgəsumkabu ma ge mis ya ahaslani ya təcahi ana kuli ni sawanj. » ⁹ Àhi ana tay keti : « Àbəlay ! Kəmbrəŋuma *Divi ge Melefit na, adaba kawayum məbi slimı ana manjəhad ga ndam gekəli ya ahaslani ni zla do waw ! ¹⁰ Bay Melefit àdəm a wakita ge Məwiz ya àbəki ni bu : “Ngwioru a had ana ata buk ata muk.” [†] Àdəm keti : “Bay ya ti endivi bəŋjani ahkay do ni məŋjani nahəma, tâkada naŋ a.” [‡] ¹¹ Ay lekələm zla ti kədəmum ahkado : “Maslaŋa nahaj eslikı məhiani ana bəŋjani ahkay do ni ana məŋjani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna naŋ ni ti korbaŋ : korbaŋ ti sədaga ge Melefit.” ¹² Maslaŋa nani tamal àdəma ma nahkay, mək àjənaki ata bəŋjani ata məŋjani va do ni ti, kədəmum àbəlay. ¹³ Lekələm kəgrum nahkay ni ti kəmbrəŋuma pakama ge Melefit nana pəsak. Kəmbrəŋuma ti kəfumviyu pakama gekəli ya kacahum ni a məlan gani vu huk. Kəbum kəgrum zlam ndahanj kay akada nani daya. »

Zlam ya ti tagray mis « njəlatani do » ni

¹⁴ Yezu àra àhia pakama ana tay a nahkay nahəma, àzalakabu mis kayani ni keti, àhi ana tay : « Lekələm dek bumi slimı ana pakama goro ya nədəm ni, ti kîcəm lala.

¹⁵ Ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu ni ti agray naŋ “*njəlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslaŋa gani adəm àna ma gayan ni day kwa ti agray naŋ “njəlatani do.” [¹⁶ Tamal slimı àfəŋ kə kuli ge mici zlam nahəma, cəm !] »

¹⁷ Kələŋ gani Yezu àhədəkəŋa kə mis dal-dalani na, cak òru àhuriyu a ahay vu. Eslini ndam mađəbay naŋ ni tihindifiŋa ma *gozogul gayan ya àhi ana mis na.

* 7:7 Izayi 29.13. † 7:10 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16. ‡ 7:10 Mahərana 21.17.

18 Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Lekuləm day kèsərum zlam do waw ? Nədəm nahəma, ŋgay ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu, agudar naŋ akaba agray naŋ “njəlatani do” ni àbi ti kicəm do waw ? » 19 Adaba àhuriyu a məbəruv gayaŋ vu do, ahuriyu ti a huđ vu cilinj, mək tətəhiyu azay gani e dəgzev vu. » Yezu àdəm nahkay ti àdəm zlam məzumani dek njəlata. 20 Àdəm keti : « Ere ye ti ahəraya a məbəruv ge mis ba ni ti, nani day kwa ti agudar naŋ, agray naŋ “njəlatani do.” 21 Adaba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbəruv ge mis ba : təjalaki ahàr ka zlam magudarani, tagray mesəwehvü, tigi akal, tabazl mis, 22 tagray hala, zlam ge mis egi eri ana tay, tagray cudad, tagosay mis, tici slimı do, tagray solu, təsivu ana mis, tiji zlabay, endisl àniviyu ana tay bi. 23 Zlam nday nani dek ti zlam magudarani, tahəraya a məbəruv ge mis ba. Tahəraya ti tagudar naŋ, tagray naŋ “njəlatani do.” »

*Wal nahanj naŋ wur Zəde do afəki ahàr ka
Yezu*
(Meciyü 15.21-28)

24 Yezu àsləkaba eslina, òru ka had ga kəsa Tir. Òru ènjua ti àhuriyu a ahay vu afa ga maslaŋa nahanj, mək ànjəhađ eslini. Awayay ti mis təsər məlaŋ gayaŋ ya naŋ naŋ àvu ni ba. Akaba nani dek mis tara təsəra məlaŋ gana sawan. 25-26 Nahkay ti wal nahanj àbu, naŋ wur Zəde do, naŋ wur Fenisi ga had Siri. Wur gayaŋ dahalayani àbu, seteni àniviyu. Wal nakəŋ àra ècia təbu təzlapaki ka Yezu nahəma, àrəkia huya. Ara ènjia ti àbəhadı mirdim griķ, meleher ndiř ana had, àhi ana Yezu : « Kam-kam, gariaba seteni ana wur goro na ti. » 27 Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana wal ni, àhi ahkado : « Mbrəŋ bəza təzum zlam tərəh, do ni ti təzafəŋa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kərá ti àbəlay do. » 28 Mək wal nakəŋ àdəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ga bəza ya tadəgoru a huđ ga məlaŋ məzumki zlam vu ni ti ku kərá day tapalaba, təzum timey. » 29 Yezu àra ècia ma ga wal na ti àhi : « Kəhəŋgrufəŋ nahkay nahəma, seteni ni àsləkiaba ana wur gayak na àndava. Ru a magam. »

30 Nahkay wal nakəŋ àsləka. Òru ènjua a magam a ti àdi ahàr ana wur gayaŋ dahalayani ni mandəhadani bəlaha ka slalah. Seteni ni àsləkiaba edədinj a.

*Yezu ahəŋgaraba zal makwaya ya ti àdəm
ma lala koksah na*

31 Yezu nakəŋ ka had ga kəsa Tir na, òru a kəsa Sidon vu. Àsləka eslina ti òru ka had *Kəsa Kru, mək àŋga gwar ka dəluv Gelili a. 32 Ara ènjia eslina ti mis təzibiyu zal makwaya nahaŋ, àsər mazlapani lala koksah. Tara tlinjia àna naŋ a ti tāhəŋgalay Yezu, təhi : « Kam-kam, fəki ahar gayak ka naŋ hini ti māŋgaba, mīci slimı, māzlapay lala ti. » 33 Nahkay ti Yezu nakəŋ àzaba naŋ a cak e kidinj ge mis dal-dalani ni ba. Ka ya ti nday təbu ka ahàr gatay ni ti àbiviyu weleher e slimı vu cecəni. Àhəliaba weleher na ti ètifa eslīb a, ènjiifinj kà arəđ ; 34 mək àmənjeru e melefit vu, àsuf yah, àhi ana zal nakəŋ : « Efata. » Awayay adəmvaba : « Zləkvaba. » 35 Eslini slimı ga zal nakəŋ àzəkvaba, èci slimı lala huya. Arəđ gayaŋ ni day ègigiri va do, azlapay lala. 36 Yezu àra àhəŋgaraba maslaŋa nana ti àhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti nāgray ni ana maslaŋa ba. » Ay ba Yezu àhi ana tay « Kədəmum ba, » nday ti ni ticiiki do, ba tədəmoru sək sawan. 37 Nahkay ere ye ti àgray ni àgria ejep ana mis a dal-dal. Tədəm ahkado : « Ere ye ti agray ni dek àbəlay àsabay. Ahəŋgaraba ndam makwaya, tici slimı. Ahəŋgaraba ndam ya ti təzlapay koksah na daya, təzlapay lala. »

8

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu
fad*
(Meciyü 15.32-39)

1 Ka gani nani nahəma, mis kay tərəkia ka Yezu a keti. Nday təbu eslina akaba naŋ ti zlam məzumani day àfəŋ kà tay bi. Eslini Yezu àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : 2 « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adaba vad mahkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day àfəŋ kà tay va bi. 3 Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənjəđ məvi zlam məzumani ana tay nahəma, njəđa amələfəŋ kà tay

ka ahàr divi ga maslèkana bi, adaba mis ndahanj e kidinj gatay bu tàslèkabiya ka mèlan driñena. » ⁴ Ndam madəbay nañ ni tèhəñgrifəñ, tèhi ahkado : « Leli dek ahalay a huds gili hini bu ni ti, tèhəlibiyu *dipenj ana tay tèreh àna nañ dek ti eley ? » ⁵ Eslini Yezu nakəñ èhindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Dipeñ àfəñ kè kùli ehimey ? » Tèhəñgrifəñ : « Àfəñ kè leli adèskèla. »

⁶ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tânjəhadà a ga had a. Tàra tânjəhadà ti àhəl dipenj adèskèlani ni, àgri sësi ana Melefit. Àra àgria sësi a ti èsekaba dipenj na, àbi ana ndam madəbay nañ ni, àhi ana tay : « Dëmi ana mis ni dek. » Nahkay ndam madəbay nañ nakəñ tidi ana mis dal-dalani ni dek. ⁷ Kilif ciñ-cibeni tèfəñ kà tay gëzit daya. Yezu àgraki sësi ke kilif ni, mèk àhi ana ndam madəbay nañ ni : « Dëmikivu ana tay. » ⁸ Mis nakəñ dek tèzum, tèrəha àna nañ a. Tècakalaviyu mègajəni ga zlam mèzumani ni a hëtək vu, tèrəhvù hëtək adèskèla àna nañ. ⁹ Mis ya tèzum zlam eslini ni ti agray mis dëbu fad. Këləñ gani Yezu nakəñ àhi ana mis ni tâslèka. ¹⁰ Mis ni tara tâslèka ti Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tècəliyu a *slalah ga yam vu huya, tòru ka had Dalmanuta.

Ndam Feriziyen tèhi ana Yezu māgraya zlam magray ejep a (Meciyü 16.1-4)

¹¹ Yezu nañ àbu eslini ti ndam *Feriziyen ndahanj tèrkia, tèbu tagray gejewi akaba nañ. Tagrakabá gejewi a nahkay ti tawayay tatəkar nañ ti māgudar zlam, tèhi : « Griaya ere ye ti mìpi day-day ndo na ana leli a, ti mèsər ere ye ti kagray ni kagray ti àna njəda ge Melefit. » ¹² Yezu nakəñ àra ècia ma gatay na ti àdi ana njidey a gugum vu. Àhi ana tay : « Ndam ye e hini vu ni ti tihindi ere ye ti tìpi day-day ndo ni ti kamam ? Nəhi ana kùli nahëma, ere ye ti tihindi ni ti Melefit amègri ana ndam ye e hini vu ni do simiteni. » ¹³ Eslini àmbərbu tay ndəbak, àcəliyu a *slalah ga yam ni vu, tâslèka akaba ndam madəbay nañ na, tòru gwar ke ledi ga dəluv ni.

Miwisiñ ga ndam Feriziyen akaba ga Erot (Meciyü 16.5-12)

¹⁴ Nday tèbu takoru àna *slalah ga yam ni ti ndam *madəbay Yezu nakəñ tèhəl *dipenj ndo, àgəjazlkia ahàr ka tay a. ¹⁵ Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiñ ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam ga bay *Erot ni. » ¹⁶ Nahkay tèzlapay e kidinj gatay bu, tèdəm : « Àdəm nahkay ti adaba dipenj àfəñ kè leli bi palam. » ¹⁷ Yezu nakəñ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Dipenj àfəñ kè kùli bi ni ti këdəmum kamam ? Kìcùm ma goro ni do, kësərum do kekileña waw ? Kàwayum micùmeni do zla tæk ahəmamam ? ¹⁸ Eri gekəli ni ti kipùm divi àna nañ do waw ? Slimi gekəli ni day kìcùm slimi àna nañ do waw ? Ere ya nàgray ni ti kësərumki va do waw ? ¹⁹ Ka ya ti nìsikaba dipenj zlamani ana mis dëbu zlamani na ti, mègajəni gani ya këhəlumaba ni ti hëtək mèrəhvani ehimey ? » Tèhəñgrifəñ : « Hëtək mèrəhvani kru mahar c. » ²⁰ Àdəm keti : « Ka ya ti nìsikaba dipenj adèskèlani ana mis dëbu fasani na ti, mègajəni gani ya këhəlumaba ni ti hëtək mèrəhvani ehimey ? » Tèhəñgrifəñ : « Hëtək mèrəhvani adèskèla. » ²¹ Àhi ana tay keti : « Kekileña kìcùm do waw ? »

Yezu ahəñgaraba zal wulufa

²² Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tòru a Beceyda. Tòru tìnjuha ti mis ndahanj tèzibiyu zal wuluf, mèk tègri kam-kam ana Yezu ti mînjifiñ, ti zal nani māngaba. ²³ Nahkay Yezu nakəñ àdafəñja ahar kà zal nakəñ a, tata àzoru nañ cak àfəñ kà kësa. Tòru tìnjuha eslini ti ètifikasiu esliñ ke eri, mèk àbiki ahar ke eri, èhindifiña ma, àhi : « Këbu kipi divi aw ? » ²⁴ Zal wuluf nakəñ èzefteba ahàr a, àdəm : « Nèbu nipi mis zù-zù këdəm mèngəhaf, ay ti nday tèbu tèsawaday. » ²⁵ Eslini Yezu nakəñ àbiki ahar ke eri keti. Àra àbikia ahar na ti zal wuluf ni àhəlkaba eri a, àngaba, epi divi lala. ²⁶ Yezu àhi : « Slèka, ru a magam. Kaslèka nihi nahëma, kòru gwar a kësa vu ba. »

Piyer àdəm Yezu ti nañ Krist Bay gədakan ni ya amara ni (Meciyü 16.13-20 ; Luk 9.18-21)

²⁷ A vad nahaj, Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu tasləkaba a kəsa ci-ciben ya təbu kà gəvay ga Sezare ge Filip na. * Ka ahàr divi zla ti èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay : « Mis ti tədəm nu ti nu way ? » ²⁸ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Tədəm nak Zen bay məbaray mis ni, mis ndahan tədəm nak Eli, mis ndahan ti ni tədəm nak biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ahaslani ni. » ²⁹ Eslini naŋ nakəŋ èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti, kədəmum nu ti nu way ? » Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gədakani ya Melefit àslərbiyu ni. » ³⁰ Yezu nakəŋ àra ècia ma ge Piyer na ti àləgi ana tay, àdəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti kədəfumi nu ana maslanja ba simiteni. »

*Yezu adəm aməmət mək aməngaba e kisim ba
(Meciyu 16.21-28 ; Luk 9.22-27)*

³¹ Eslini Yezu ànjəki ka macahi zlam ana ndam madəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Ahàr àdəm nu *Wur ge Mis nācakay daliya dal-dal. Nday gədákani ni, gədákani ga ndam *māngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni at-awayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkərani bu anaŋgaba e kisim ba. » ³² Àhi ana tay vay-vay, do ni ti èembrifiŋ ana tay ndo. Piyer àra ècia ma gayaŋ na ti àzaba naŋ e kidiŋ gatay ba cak, àləgiki ka pakama gayaŋ ni. ³³ Ay Yezu àmbatkibiyu ma ka ndam madəbay naŋ ni tuwəli, àləgi ana Piyer bilegeni, àdəm : « *Seteni, sləkafua, ru drin ! Majalay ahàr gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahàr ti akada ge mis hihirikeni ni. »

³⁴ Eslini ti mis təbu kay macakalavani. Nahkay Yezu àzalay tay akaba ndam madəbay naŋ ni. Tàra tìnjkia ti àhi ana tay ahkado : « Tamal mis awayay madəbay nu nahəma, ahàr àdəm māmbrəŋ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya, *tadarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni mībesey. Tamal mis awayay madəbay nu ti māgray nahkay. ³⁵ Maslanja ya ti àdəm ajəgur sifa gayaŋ, awayay àmət ba ni ti emijin. Maslanja ya ti emijin sifa gayaŋ azuhva nu akaba *Ma

Muweni Sulumani ni ti aməjəgur sawaŋ, aməmət day-day do. ³⁶ Tamal mis àŋgəta elimeni ga duniya na dek mək èjiŋa sifa gayaŋ a ti, elimeni gani aziaya mam ? ³⁷ Emijiŋa sifa gayaŋ na ti, aməŋgət mam ga məmbani àna naŋ mam ? ³⁸ Mis ye e hini vu ni təwayay Melefit va do, tagudar zlam dek. Nu Wur ge Mis ti anara àna njəda ga Baba goro akaba məslər gayaŋ *njəlatani ni. Tamal maslanja àŋgwaz awər naŋ kè meleher ge mis, adəm naŋ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka fat ya ti anara ni anədəm naŋ mis goro do. »

9

¹ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma ; e kidiŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan atəmət ti etipia *Məgur ge Melefit a day ; ka sarta gani nani ti Melefit aməgur zlam dek àna njəda gayaŋ. »

*Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam madəbay naŋ ni
(Meciyu 17.1-13 ; Luk 9.28-36)*

² Vad muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zen, àhaloru tay ka ahàr ga həma zəbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu ciliŋ. Tòru tìnjuə ti vu ga Yezu ni àmbativə e eri va ana tay nahaj a, ³ azana gayaŋ ka vu dek ègia bəd-bəd talla. Ahəlabə eri a vərut ; bəd-bəd gani àtama bəd-bəd ga azana ge mis na dek àna tallana. ⁴ Eslini tìpiro Eli nday ata Muwiz, nday təbu təzlapay akaba Yezu. ⁵ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Muſi, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər, bəlaŋ gayak, bəlaŋ ge Muwiz, bəlaŋ ti ni ge Eli. » ⁶ Àsər ere ye ti adəm ni do, adaba àŋgwaz àwər tay dal-dal. ⁷ Eslini məgudunŋuduŋ àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Dəŋgu ga maslanja àhənday a məgudunŋuduŋ ni bu, àdəm : « Naŋ hini ti wur goro, nawaway naŋ dal-dal. Gəsumiki pakama gayaŋ ! » ⁸ Eslini huya ndam *madəbay Yezu ni təhəliŋ eri, tipi maslanja nahaj ndo, si Yezu naŋ bəlaŋ akaba tay ciliŋ.

* **8:27** Sezare ge Filip ti kəsa gədakani. Àfəkad kəsa gani nani ti bay Filip.

⁹ Nday tèbu tèndaya ahàr a hëma ni ba ni ti Yezu nakèn àhi ana tay : « Kèñgəhadumi ere ye ti kipam ni ana maslaña ba, si nu *Wur ge Mis anañgaya e kidin ga ndam evid ba kwa. » ¹⁰ Nday nakèn tègəskabá pakama gayan ya ti àhi ana tay na. Ay ti tègray gejewi e kidin gatay bu, tèdəm : « Pakama gayan ya ti àdəm amançaya e kidin ga ndam evid ba ni ti, awayay adəm ti mam ? » ¹¹ Nahkay tihindifiña ma kà Yezu a, tèhi ahkado : « Ndam *mèsər Wakita ge Melefit ni tèdəm wudaka *Krist *Bay gədakani ya amara ni eminjia ti, ahàr àdəm Eli amara day ti kamam ? » ¹² Yezu nakèn àhəñgrifən ana tay, àdəm : « Ededij Eli ara, aslamalak-abu zlam dék day. Ay ti àbu məbékiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm Wur ge Mis amacakay daliya kay, mis atadəm nañ mis masakani àsər aranja do. Melefit àdəm nahkay ti kamam ? » ¹³ Ay nəhi ana kuli nahëma, Eli ti àra àndava. Àra ti, mis tègria ere ye ti nday tèawayay na dék, akada ga pakama ge Melefit ya àdəmki na. »

*Yezu agariaba seteni ana wur nahan a
(Meciyu 17.14-21 ; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Tara tinjikiva ka ndam *madəbay Yezu ndahan na wudak ti tipi mis dal-dalani kay tèvelinja tay a. Eslini ndam *mèsər Wakita ge Melefit tèbu bilegeni, tagray gejewi akaba tay. ¹⁵ Mis dal-dalani ni tara tipeya Yezu a nahëma, nday dék tèdəm : « A ! Yezu ènji, » mèk nday dék tacuhwakioru, tègri sa. ¹⁶ Tara tègria sa àndava ti Yezu nakèn èhindifiña ma kà ndam madəbay nañ na, àhi ana tay : « Lekulam këbum këgrumkivu gejewi akaba tay ti ka mam ? » ¹⁷ Eslini maslaña nahan e kidin ge mis dal-dalani ni bu àra ècia ma ga Yezu na ti àhəñgrifən, àhi ahkado : « Musi, nəzukbiya wur goro a. Seteni àniviyyu, àzlapay koksah. ¹⁸ Seteni ni agès nañ ku eley eley do dék, azəgad nañ ka had. Nahkay wur ni guzləbuc krup-krup a ma bu, ahəpədkabu aslər krəd-krəd, vu gani dék ekeli kuc. Nəhi ana ndam madəbay kur ni ti tágariaba, ay ti tislikni ndo. » ¹⁹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Lekulam ye e hini vu ni ti këfumki ahàr ke Melefit do. Nu ananjəhad kængaya akaba kuli aw ? Nu eneñesi ana kuli kængaya waw ? » Mèk àhi ana tay : « Zumubiya wur nana nimi. »

²⁰ Nahkay tèzibiyu. Seteni ni àra èpia Yezu a ti àdaday wur ni kay kay, mèk wur ni àdəd, èji dabay ka had, guzləbuc krup-krup a ma bu. ²¹ Eslini Yezu èhindifiña ma kà bəñ ga wur na, àhi ahkado : « Ere gani àgəs nañ ti ku ananaw ? » Àhəñgrifən àhi : « Agray nañ kwa e gəziteni vu. ²² Sak kay seteni ni èzligia nañ aaku va, èzligia nañ a yam va, awayay mijin nañ. Ay ti tamal kisliki nahëma, jənaki leli, mësuk ciciha ti. » ²³ Yezu àhəñgrifən, àhi ahkado : « Kèdəm “Tamal kisliki” ti kàdəm kamam ? Bay ya ti àfəkia ahàr ke Melefit a ni ti Melefit esliki mègri zlam weley weley do dék tata. » ²⁴ Eslini bəñ ga wur ni àzlah huya, àdəm : « Nəfəkia ahàr a. Ay ti məfəkai ahàr goro ni àhəca, jənaki nu ti nəfəkai ahàr àkivu. »

²⁵ Nday tèbu eslini ti mis ndahan kay tèrəkia ka tay a. Yezu àra èpia tay a ti àzlacaki ke seteni ni, àhi : « Seteni ya agray mis ti bay gani àzlapay koksah akaba èci slimy koksah ni, nəhuk nahëma : Həraya a wur hini ba. Kàhəraya ti kèñgwiviyu va ba. »

²⁶ Seteni ni àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti àdi àna zlahay, àdaday wur ni kay kay, mèk àsləkiaba. Àra àsləkiaba ti wur ni ègia kàdəm kisimeni. Nahkay ti mis kay tèdəm ahkado : « Àməta. » ²⁷ Ambatakani do àmət ndo ; Yezu àzay ahar gani èzefteba nañ a, mèk wur ni ècik jik.

²⁸ Kələñ gani Yezu òru ènjua a magam a ti, ndam madəbay nañ ni nday ka ahàr gatay tihindifiña ma, tèhi : « Leli misliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? » ²⁹ Yezu nakèn àhəñgrifən ana tay, àdəm : « Seteni akada nday nani nahëma, tamal ti kàhəñgalay Melefit ndo ni ti tèsləkiaba ana mis a koksah. »

*Yezu àdəm keti aməmat mèk amangaba e kisim ba
(Meciyu 17.22-23 ; Luk 9.43-45)*

³⁰ Yezu akada ndam madəbay nañ ni təsləka ka məlañ nana, tèbu tasləkaba ka had *Gelili a. Yezu àwayay ti mis təsər məlañ gatay ya takoru ni ba, ³¹ adaba nañ àbu acahi zlam ana ndam madəbay nañ ni. Àhi ana tay : « Atədəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara tègəs nu, tara takad nu. Atakada nu a ti, vad mahkər amagra ti anangaba. » ³² Pakama ga Yezu ya àdəm ni ti ndam

madəbay naŋ ni ticiaba ndo. Ay aŋgwaz àgrafəŋa tay ge mihindifiŋa ma.

*Gədakani ya àtam mis ndahanj ni ti way ?
(Meciyu 18.1-5 ; Luk 9.46-48)*

³³ Tòru tìnju a Kafarnahum a ti tèhuriyu a ahay vu. Eslini Yezu àhi ana tay : « Kègrumbiyu gejewi e divi bu kwa enek-winj ti àki ka mam ? » ³⁴ Nday nakəŋ te-te, adaba e divi bu ni ti tèdəm ahkado : « Məsərkaba, gədakani e kidin̄ gelı bu ya àtam leli ni ti way ? » ³⁵ Eslini Yezu nakəŋ ànjəhad digas, mək àzalakabu ndam madəbay naŋ kru mahar cœni ni, àhi ana tay : « Tamal mis awayay migi gədakani ti ahàr àdəm mîgi gəziteni èsli mis ndahanj do dek kwa, mègri təwi ana mis dek kwa. » ³⁶ Mək àzəbiyu wur gəziteni e kidin̄ gatay bu, àgəskabu naŋ gum. Àhi ana ndam madəbay naŋ ni : ³⁷ « Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur gəzitena akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. Tamal ti maslaŋa àgəskabá nu a ti àgəskabu nu cilin̄ do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. »

*Maslaŋa ya àcafəŋa leli a kà zlam a do ni,
agriki təwi ana leli
(Luk 9.49-50)*

³⁸ Eslini Zeŋ àhi ana Yezu : « Məsi, mìpia maslaŋa nahaj a àgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay mèdəm macafəŋa naŋ a adaba naŋ mis gelı do. » ³⁹ Ay Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Kècumfəŋa naŋ a ba, adaba tamal ti maslaŋa agray ere ye ti tìpi day-day ndo ni àna slimi goro ni ti mək awayay mèdəmkum ma magədavani huya ti àdəm koksah. ⁴⁰ Maslaŋa ya ti àwayay magudar təwi gelı do nahəma, agriki təwi ana leli. ⁴¹ Nəhi ana kuli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam ana kuli e hijiyem va adaba lekələm ndam ge *Krist ti Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayaŋ ya àgray ni, amagəjazlki ahàr do. »

*Bumvu slimi ti kàgudarum zlam ba
(Meciyu 18.6-9 ; Luk 17.1-2)*

⁴² Yezu àdəm keti : « Ndam ya təfəku ahàr, mis tèdəm tìsli aranja do akada ga bəza ciib-ciben i ni ti, tamal ti maslaŋa agray ti ku way way do e kidin̄ gatay bu mìjikia ke divi

a nahəma, hojo təwəliviyu avar gədakani ana maslaŋa ya èjinkia naŋ a ni a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gədakani vu dəzləz. ⁴³ Tamal ahar gayak ejinkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlaŋ ga sifa àna ahar bəlan ere gani ya kəhuriyu a *dəluv gaaku vu àna ahar gayak cœni ni. Aku nani ti àmət do. [⁴⁴ A məlaŋ gaaku nani vu ni ti mekcehəd təmət do, aku gani day àmət do.] ⁴⁵ Tamal asak gayak ejinkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlaŋ ga sifa àna asak bəlaŋ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv gaaku vu àna asak gayak cœni ni. [⁴⁶ A məlaŋ gaaku nani vu ni ti mekcehəd təmət do, aku gani day àmət do.] ⁴⁷ Tamal eri gayak ejinkia kur ke divi a nahəma, zaba zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu a *Məgur ge Melefit vu àna eri bəlaŋ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv gaaku vu àna eri gayak cœni ni. ⁴⁸ A məlaŋ gaaku nani vu ni ti mekcehəd təmət do, aku gani day àmət do. ⁴⁹ Nahkay ti Melefit aməbəkiviyu aku ke mis dek akada ya ti təbəkiviyu estena ka zlam məzumani ni.

⁵⁰ « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcər va do ni ti, māra mācər keti ti kəgrumi ahəmamam ? Ahàr àdəm manjəhad gekəli mēləbu sulumani akada ga zlam məzumani ya təbəkiviyu estena ni ; nahkay aranja embeđekabu kuli do. »

10

*Maday wal akaba magaray wal
(Meciyu 19.1-12 ; Luk 16.18)*

¹ A vad nahaj Yezu àsləka eslina, àngoru ka had *Zude. Öru ke ledi nahaj ga zalaka *Zərdenj. Eslini mis dal-dal tərəkia. Àcahi zlam ana tay keti akada gayaŋ ya agray kəlavəd ni. ² Naŋ àbu acahi zlam ana mis eslini ti ndam *Feriziyeŋ ndahanj tərəkia. Tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Àgəski ti mis agaray wal gayaŋ aw ? » Təhi nahkay ti adaba tawayay tatəkar Yezu ti mēdəm ma magudarani. ³ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Məwiz àhi mam ana kuli a wakita gayaŋ ni bu mam ? Àwayay ti kəgrum mam ? » ⁴ Eslini nday nakəŋ təhi ahkado : « Məwiz àvia divi ana mis a, àdəm

tedevu ata wal gayan ti si abiki wakita gani avi day kwa ti agaray. * » ⁵ Ay ti Yezu àhèŋgrifèŋ ana tay keti, àdəm : « Mewiz àbəki ma gani nahkay a wakita gayan ni bu ni ti àbəki adaba lekələm kàwayum mègəsumkabu ma ge Melefit do palam. ⁶ Ay kwa ka mènjèki ga mèlaŋ, ka ya ti Melefit àgraya zlam dek na nahèma, “Melefit àgraya mis a ti àgraya ata zal ata wal a. [†] ⁷ Nahkay ti mis zalani amahèraya a ahay ga bèŋjani ata mèŋjani ba, mèk atanjèhadkabu ata wal gayan. ⁸ Nday cènì ti vu gatay emigi bèlaŋ.” [‡] Nahkay ti nday cènì medeveni va do. Tìgia vu gatay bèlaŋ. ⁹ Nahkay ere ye ti Melefit èbedekabá ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. »

¹⁰ Tàra tìnjia a magam a ti ndam *madəbay Yezu ni tìhindifiŋja ma àki ka pakama ya ti àhi ana ndam *Feriziyeŋ na. ¹¹ Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋya ya ti àgara wal gayan a mèk àda wal nahanj a nahèma, àgra hala, àgudaria zlam ana wal gayan ye enjenjeni na. ¹² Wal day tamal àslèka afa ga zal gayan a mèk àda zal nahanj a nahèma, àgra hala. »

Yezu agèskabu bèza cié-ciébeni (Meciyu 19.13-15 ; Luk 18.15-17)

¹³ Mis tèhèlibiyu bèza ana Yezu ti mègri *sulum ge Melefit àna mèbəki *ahar gayan ka tay. Nday tèbu tèhèlibiyu bèza ni nahkay ti ndam madəbay naŋ ni tèlègi ana tay. ¹⁴ Yezu àra èpia ere ye ti ndam madəbay naŋ ni tègray na ti àzuma bérur a, àhi ana tay ahkado : « Mbrèŋum bèza târa afa goro a, kècumfèŋa tay a ba. Adaba mam, *Mègur ge Melefit ti ga ndam ya tèbu akada ga bèza ni. ¹⁵ Nèhi ana kùli nahèma, ahàr àdəm ku way way do mègəskabu Mègur ge Melefit akada ga wur ya eciiki slimì ana bèŋjani ni. Tamal àgèskabu nahkay do nahèma, èslikì mèhuriyani a Mègur ge Melefit vu kok-sah. » ¹⁶ Eslini àgèskabu bèza nakəŋ gum, mèk àbəki ahar ka tay ga mègri sulum ge Melefit ana tay.

Pakama ga Yezu ya àhi ana bay ge elimeni ni (Meciyu 19.16-30 ; Luk 18.18-30)

* **10:4** Mènjay Mimbiki 24.1. † **10:6** Mènjekiani 1.27 ; 5.2. ‡ **10:8** Mènjekiani 2.24. § **10:19** Mènjay Mahèrana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

¹⁷ Yezu àslèka eslinà. Naŋ àbu akoru e divi bu ni ti maslaŋa nahanj àcuhwakioru, àbəhadì mirdim grik, àhi : « Mèsi sulumanì, ti nàŋgèt *sifa ya àndav day-day do ni ti nàgray ahèmamam ? » ¹⁸ Yezu àhèŋgrifèŋ, àhi : « Kàzalay nu mis sulumanì ti kamam ? Mis sulumanì ti àbi, si Melefit ciliŋ. ¹⁹ Ere ye ti kihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya àvi ana mis ni ti kèsèra tay a do aw ? Kèkad mis ba, kàgray hala ba, kìgi akal ba, kagray sedi ti kàsèkad malfada ba, kàzumki zlam ge mis ba, hèŋgrioru ahàr a had ana ata buk ata muk. § » ²⁰ Zal nakəŋ àhèŋgrifèŋ, àhi ahkado : « Mèsi, nàgèskabá Divi nana dek kwa nu a wur wurani. » ²¹ Eslini Yezu àwaya naŋ a, àmènjalèŋ e eri vu, àhi : « Zlam àhècukivu bèlaŋ kekileŋa. Ru kàsèkumoru zlam gayak dek ti kidi singu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akèngèt elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahèma, kàra, kàdəbay nu. » ²² Maslaŋya nani àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhèlia ahàr a, mèbəruv àtikaba kwir. Nahkay àslèka sasuhwa, adaba zlam gayan àbu dal-dal.

²³ Eslini Yezu àmbatvu ga mamènjalèŋani ana ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Ndam ge elimeni tèhuriyu a *Mègur ge Melefit vu ti zlèzlada dal-dal. » ²⁴ Pakama ga Yezu ya ti àdəm ni èewisiria ahàr ana ndam madəbay naŋ na. Ay ti Yezu àhèŋgri zuh ana ma ni, àhi ana tay : « Ndam goro ni, mèhuriyani a Mègur ge Melefit vu ti zlèzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » ²⁵ Ma ga Yezu ya àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Nday nakəŋ tèzlapay e kidin gatay bu, tèdəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahèŋgay naŋ way ? » ²⁷ Ay Yezu àmènjalèŋ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tègray koksah, ay Melefit kwa ti eslikì magrani, adaba Melefit ti eslikì magray zlam dek tata. »

²⁸ Eslini Piyer àhi ana Yezu ahkado : « Iy zla, leli mèmbrèŋa zlam a dek, madəbay kur ti ahèmamam ? » ²⁹ Yezu àhèŋgarfèŋ, àdəm :

« Nəhi ana kəli nahəma, tamal mis àmbərbu zlam gayan azuhva nu ga məhi *Ma Məwəni Sulumanı ana mis, bi àmbərbu ahay gayan, bəza ga məñjani, bəñjani, məñjani, bəza gayan ahkay do ni vədañ gayan nahəma, ³⁰ aməñgətvù zlam nday nani kay àtam ndahañ ni sak diñ nihi ka sarta hini. Aməñgət ahay, bəza ga məñjani, ata məñjani, bəza, vədañ ; akaba nani dek mis atəgri daliya. Ka məlañ məwəni ya Melefit amagraya ni day aməñgət sifa ya àndav day-day do ni. ³¹ Ay ti nday gədákani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidiñ gatay bu atangoru kələñ ge mis. Nday ya kələñ ge mis ni day etigi gədákani kama ge mis. »

*Yezu àdəm sak ya mahkər aməmət mək amanjaba e kisim ba
(Meciyü 20.17-19 ; Luk 18.31-34)*

³² Yezu akaba ndam madəbay nañ ni təbu takoru, təzay divi ya ti acəloru a Zerəzalem ni. Yezu àdi kama ana tay. Ndam madəbay nañ ni ahər àhəlia ana tay a, mis ndahañ ya təbu takoru akaba tay ni day aŋgwaz àwəra tay a. Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni keti, ànjəki ka ma-zlapı ma ana tay àki ke ere ye ti amagrakivu ni. ³³ Àhi ana tay ahkado : « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zerəzalem. Em-injəa eslina ti nu *Wur ge Mis atəgəsi nu ana gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefit ni. Eslini atədəm si takad nu kwa, atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni. ³⁴ Nday nani ti eteyefü, etitifəviyu esliñ e eri vu, atəzləb nu àna kurupu cək cək, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anañgaba. »

*Zek nday ata Zeñ tihindifija zlam kà Yezu a
(Meciyü 20.20-28)*

³⁵ Eslini Zek nday ata Zeñ bəza ge Zebede tərəkia kà Yezu a, təhi ahkado : « Məsi, mawayay mihindifuka zlam a, mawayay ti kəgri ana leli. » ³⁶ Yezu àhəñgrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kəli mam ? » ³⁷ Təhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gədfakani na nahəma, kəvi divi ana leli ti mənəjəhadfuk kà gəvay,

bəlañ ka ahar ga daf, bəlañ ka ahar ga gəjar gayak ti. » ³⁸ Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindəm ni ti kəsərum do. Ekisləmkı misi zum ge hijiyem ye enisi ni tata waw ? Ekisləmkı mibeseni *tabaray kəli akada goro ya atabaray nu ni tata waw ? » ³⁹ Nday cəeni təhi : « Misliki. » Eslini Yezu àhəñgrifəñ ana tay, àdəm ahkado : « Ekisəm zum ge hijiyem ya enisi ni akaba atabaray kəli akada goro ya atabaray nu ni ti amagravu ededinq. ⁴⁰ Ay ti maslañja ya ti amədəm way amanjəhadfu kà ahar ga daf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahər gayan day ti aməvi məlañ nani ana mis ya nañ àdaba tay a ni. »

⁴¹ Ndam *madəbay Yezu kruani ndahan ni təra ticia pakama ge Zeñ ata Zek ya təhi ana Yezu na ti təzumkia bəruv ka tay a. ⁴² Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay nañ ni dek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, ndam ya ti təzalay tay bəbay ga had ni ti təgur mis ga njəda. Gədákani ga məlañ day tədəm ahər àdəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbrəñ mis do. ⁴³ Ay e kidiñ gekəli bu ni ti àgravu nahkay do. Tamal ti maslañja e kidiñ gekəli bu awayay migi gədfakani ti, mīgi bay məgri təwi ana kəli kwa sawañ. ⁴⁴ Tamal ti maslañja e kidiñ gekəli bu awayay migi kama ge mis ti, mīgi evidi ge mis dek kwa. ⁴⁵ Adaba nu *Wur ge Mis nəra ti, nəwayay ti mis təgru təwi do. Nəra ti ga məgri təwi ana mis sawañ, navay sifa goro ga mambay mis kay àna nañ. »

*Yezu ahəñgaraba zal wuluf Bartime a
(Meciyü 20.29-34 ; Luk 18.35-43)*

⁴⁶ Eslini Yezu akaba ndam madəbay nañ ni akaba mis ndahañ kay bal tinxəa a Zeriko a. Nday təbu tasləka a kəsa nani ba ti tədi ahər ana zal nahañ wulufani. Slimi gayan Bartime, nañ wur ge Time ; nañ manjəhadani digusa kà gəvay ge divi, ahəñgalay zlam. ⁴⁷ Àra ècia mis tədəm « Yezu zal Nazaret ènji » ti àdiki ana zlahay, àdəm ahkado : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicili ti. » ⁴⁸ Eslini mis kay tələgi, təhi : « Lakakaba. » Nañ ti ni àzlahkivu kay kay sawañ, àdəm : « Wur ge Devit, nəsuk cicili ti. »

* **10:38** Zum ge hijiyem ya Yezu emisi ni ti daliya gayan ya amacakay ni. Baray gayan ya atabaray nañ ni ti kisim gayan ya aməmət ni.

49 Yezu àra ècia zalay na ti ècik àdəm : « Zalumubiya nañ a. » Nahkay tèzalibiyu zal wuluf nakəñ, tèhi : « Zay njəða, cikaba. Nanj àbu azalay kur. » **50** Eslini zal nakəñ àzakaba azana ya ti àhəmbakabu na, èzligoru, ècikaba cèkwad àrəkioru kà Yezu nakəñ. **51** Yezu èhindifiña ma, àhi : « Kawayay ti nêgruk mam ? » Zal wuluf ni àhəñgrifəñ, àhi ahkado : « Məsi, nawayay ti nîpi divi akada ge mis ni bilegeni ti. » **52** Mək Yezu àhi : « Melefit àhəñga kur a adaba këfəkua ahàr a palam. » Ka ma gel hini èpi divi huya. Àra èpia divi a ti àdəboru Yezu e divi bu.

11

*Mis təmərivu ana Yezu ka ya ti ahuriyu a Zerəzalem ni
(Meciyu 21.1-11 ; Luk 19.28-40 ; Zen 12.12-19)*

1 Tòru tìnju a cifa kà gəvay ga Zerəzalem a, nday gwar ka həma *Oliviyə, kama ga kəsa ndahanj Betfazi akaba Betani ni ti Yezu nakəñ àslər ndam madəbay nañ ni c, **2** àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa tegəni ya kama gekəli ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana wur ga azoñgu məwəlani. Wur ga azoñgu nani ti maslaña àcəlkiyu day-day fan ndo. Picehəmbiya, zumubiya. **3** Ay tamal maslaña èhindifiña ma kè kəli a, àhi ana kəli “Kepicehəm ti kamam ?” nahəma, humi ahkado : “Bay geli awayay, ara ahəñgarbiyu nihi huya.” »

4 Nahkay nday nakəñ tòru. Tòru tìnju a ti tèdi ahàr ana wur ga azoñgu məwəlani kà mahay e mite bu. Tèbu tepiceh ti **5** mis ndahanj e kidiñ ge mis ya ti tèbu eslini ni bu tèhi ana tay ahkado : « Kepicehəm wur ga azoñgu ni ti kamam ? » **6** Eslini tèhəñgri ma ga Yezu ya àhi ana tay ni ana tay ; nahkay tèmbrəñ tay, təsləkabiya àna nañ a. **7** Tàra tìnjkia àna wur ga azoñgu na ka Yezu a ti tèbəki azana, mək Yezu àcəlkiyu katapəla. **8** Mis dal-dal eslini təpəbivoru azana gatay e divi bu, mis ndahanj ti ni təkwhabiyu slimberi a vədanj bu, təbəhadivoru bilegeni. **9** Yezu nañ àbu akoru ti mis ya kama gayan akaba ya kələñ gayan ni təgray salalay,

tàzləbay nañ, tèdəm : « *Hozana ! Bay Meləfit məgri sulum gayan ana maslaña ya ti ara àna slimy gayan a ni ! **10** Melefit məgri sulum ana maslaña ya ti ara azum bay ge Devit bəñ gelni ! Təzləbay Melefit drij agavəla ! * »

11 Tòru tìnju a Zerəzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Meləfit ni vu. Eslini èhelij eri, àmənjaləñ kà zlam dek. Àmənjaləñaba dek ti fat àbi va bi, məlakarawa ègia. Nahkay təhəraya, təsləka akaba ndam madəbay nañ kru mahar cəeni na, təngorus gwar a Betani.

*Yezu etikwesl məñgəhafya èwi bəza do ni
(Meciyu 21.18-19)*

12 Tòru tìnju a Betani a ti təndəhad eslini hundum. Ge miledü gani, təsləka təngorus a Zerəzalem. Nday tèbu takoru e divi bu ni ti ləwir àwərkaba Yezu a. **13** Ləwir àbu awər nañ nahkay ti èpi məñ ga *wəruv mədeni. Àra èpia ti àhədəkəñjorū, àmənjañafəñ bəza gani, ay àñgətñfəñ ndo, adaba sarta ge miwi bəza gani do. **14** Eslini Yezu àhi ana məñ ga zlam ni : « Day-day maslaña aməzum bəza gayak va do. »

Gayan ya àdəm nahkay ni ti ndam madəbay nañ ni ticia.

*Yezu a ahay gədakani ge Melefit ni bu
(Meciyu 21.12-17 ; Luk 19.45-48 ; Zen 2.13-22)*

15 Tòru tìnju a Zerəzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək àñjəki ka magaraya tay e mite va. Àhəmbəhadaba tabəl ga ndam mam-bay siñgu na akaba məlañ manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na. **16** Mis ndahanj tèbu təhəriyu àna zlam a ahay ge Melefit ni vu, mək tasləkaba àna nañ a kwalac. Tèbu tagray nahkay ti Yezu nakəñ àcafəñja tay a. **17** Mək àcahi zlam ana mis ya tèbu eslini ni, àdəm : « Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay goru zla ti atədəm məlañ ga jiba dek ga mahəñgalavù Melefit.” [†] Ay lekələm ti kəmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

* **11:10** Mənjay Limis 118.25-26. † **11:17** Mənjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

18 Àra àdəma nahkay ti gədákani ga ndam *māngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tīcia ; tāra tīcia ti tādəbafən̄ divi ge mijin̄ nañ. Ay ti aŋgwaz àwərfən̄ tay kà nañ a, adaba mis ndahañ ni dék ti pakama ya àcahi ana tay ni àgria ejep ana tay a. **19** Məlakarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tāsləkaba a kəsa ni ba.

*Məŋgəhafya ti Yezu ètikwesl ni èkəlia
(Meciyu 21.20-22)*

20 Ge miledə gani tābu taŋgoru a Zerəzalem. Tābu tāsləkafən̄ kà gəvay ga məñ ga *wəruv ya ti Yezu àhi ma na nahəma, tīpi ti mikəleni kac akaba sliri gani dék. **21** Eslini Piyer àra àsərkia ka ma ga Yezu ya àhi ana məñ ga wəruv na ti àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mənjoru, məñ ga wəruv ya kētikwesl ni èkəlia. » **22** Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Fumki ahàr ke Melefit. **23** Nəhi ana kəli nahəma, tamal ti maslaña ahi ana həma hini : “Radvaba, ru kādiyu a *dəluv gədákani vu” nahəma, amagravu. Tamal ti àjalay ahàr cə cə do, àfəkia ahàr ke Melefit a, àsəra aməgri ere ye ti ehindi ni ti, zlam gani agravu. **24** Nahkay nəhi ana kəli : Tamal ti kihindəm zlam, kahəŋgalum Melefit ti, fumki ahàr ke Melefit, səruma kāŋgətuma àndava. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməgri zlam ya ti kihindəmfinañ ni dék ana kəli. **25** Tamal ti kicikəmaba, kəbum kahəŋgalum Melefit ti, mbrəŋumfən̄ zlam ge mis ya ti tagudari ana kəli ni kà tay a, tamal àbu ni. Nahkay ti Bəñ gekəli ya a huđ melefit bu ni aməmbərfən̄ zlam gekəli ya kagudarum ni kè kəli a bilegeni. [**26** Ay tamal kəmbrəŋumfən̄ zlam ge mis ya ti tāgudari ana kəli na ka tay a do ni ti Bəñ gekəli ya a huđ melefit bu ni day aməmbərfən̄ zlam magudarani gekəli ni kè kəli a do.] »

*Yezu agray təwi ti way àvi divi gani way ?
(Meciyu 21.23-27 ; Luk 20.1-8)*

27 Yezu akaba ndam madəbay nañ ni təhuriyu a Zerəzalem keti. Yezu àra àhuriya a kəsa ni va ti àsawadavù a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni bu. Nañ àbu eslini ti gədákani ga ndam *māngalabakabu mis

akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədákani ndahañ tārəkia, **28** təhi : « Kagraj təwi hini nahkay ti kāŋgət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? » **29** Yezu àhəŋgrifən̄ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifiňa zlam bəlañ kē kəli a. Kəhəŋgrumufən̄ nahəma, nu day nəhəŋgrifən̄ ana kəli, nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli. **30** Nəhi ana kəli nahəma, *baray ge Zeñ ya ti àbaray mis ni ti njəda gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? Həŋgrumufən̄ nimi ! »

31 Tāra tīcia ma na nahkay ti tāgray gejewi e kidiñ gatay bu, tādəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu nañ” hi, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayan̄ ni ndo ni ti kamam ?” **32** Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njəda gani” ti àrakaboru do. » Tādəm nahkay ti adaba mis tez-tezleni eslini ni dék tādəm Zeñ ti nañ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ededîn̄ ededîn̄. Tāgrafən̄ aŋgwaz kē mis tez-tezleni nana, **33** nahkay tāhəŋgrifən̄ ana Yezu, təhi : « Leli məsər do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli do bilegeni. »

12

*Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədañ
(Meciyu 21.33-46 ; Luk 20.9-19)*

1 Yezu àhi ma ana mis ni keti àna ma *gozogul. Àdəm ahkado : « Zal nahañ àbu nahəma, àjavù məñ ga zlam* a vədañ gayan̄ vu, àcafən̄ azlaw tekesl, àgraya məlañ ga məducaya yam ga bəza ga məñ ga zlam na, àkay ləli zəbalani, mis acəlkıyu ka ahàr gani ga majəgay vədañ ni. Kələñ gani àfivù vədañ ni ana mis a ahar vu ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi zlam gayan̄. **2** Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjiya ti bay ga vədañ ni àslərbiyu bay məgri təwi afa ga ndam məwəs vədañ ni ti tāhəlikaboru ja gani gayan̄. **3** Ay bay məgri təwi ni àra ènjiya ti ndam məwəs vədañ ni təgəs nañ, təzləb mək tāgaray nañ, aranya day ázay a ahar vu ndo. **4** Eslini bay ga vədañ ni àslərbiyu bay məgri təwi nahañ keti. Àra ènjiya ti nday nakəñ təsi aday a ahàr vu, tindivikaba cəd cəd. **5** Nahkay bay ga vədañ ni àslərbiyu mis

* **12:1** Məñ ga zlam nani ti *viñ.

nahanj keti. Naŋ nani ti t̄akad naŋ gweha. Àsl̄erbiyu mis ndahanj kay keti. Tàra t̄injia ti ndam m̄ewəs v̄edaŋ ni t̄azl̄eb ndahanj, ndahanj ni ti ni t̄abazl̄ tay. ⁶ K̄l̄en gani nah̄ema, bay ga v̄edaŋ ni mis àgəjənifəŋ b̄elanj cilin. Maslaŋa nani ti wur gayan, awayay naŋ dal-dal. Àd̄em : “Wur goro ni ti ataḡesiki ma.” Nahkay zla ti àsl̄erbiyu naŋ afa gatay. ⁷ Ay ndam m̄ewəs v̄edaŋ ni t̄ara t̄ipia wur na naŋ àbu ara ti t̄azlapay e kidin gatay bu, t̄ad̄em ahkado : “Naŋ teḡuni ti mekeji gayan ; m̄embr̄en naŋ ba, makadum naŋ ; nahkay ti v̄edaŋ ni emigi geli.” ⁸ Àra ènjikia ka tay a ti t̄eḡes naŋ yaw, t̄akad, t̄azaba kisim gayan na a v̄edaŋ ni ba, t̄izligoru.

⁹ « N̄d̄em nah̄ema, bay ga v̄edaŋ ni amasl̄ekabiya ti am̄egri mam ana ndam m̄ewəs v̄edaŋ ni mam ? Amabazl̄ ndam m̄ewəs v̄edaŋ ni, m̄ek am̄evi v̄edaŋ ni ana mis ndahanj. ¹⁰⁻¹¹ A Wakita ge Melefit bu àbu m̄eb̄ekiani nahkay hi :

“Akur nah̄anj àbu ti ndam m̄el̄em ahay t̄awayay magray t̄awi àna naŋ ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawanj.

Ere nani ti t̄awi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.” [†]

« Lek̄ul̄em k̄ejenjḡum ma nani ndo waw ? »

¹² Ḡed̄akaní nakəŋ t̄esəra Yezu àd̄emki ma *gozogul ni ti ka tay. Tàra t̄esəra ti t̄awayay t̄eḡes naŋ. Ay mis t̄ebu eslini kay ti t̄eḡes naŋ ndo, adaba aŋgwaz àwəra tay a. Nahkay t̄embr̄en naŋ, t̄asl̄eka.

Hadam ya t̄opəli ana bay ga ndam Rom ni (Meciyu 22.15-22 ; Luk 20.20-26)

¹³ Yezu naŋ àbu eslini nahkay ti t̄esl̄erkibiyu ndam *Feriziyen akaba ndam ndahanj ya taðəbay bay *Erot ni. Tawayay ti m̄ed̄em ma magədavani ti t̄eḡaski naŋ.

¹⁴ Tàra t̄injikia ti t̄ehi ahkado : « M̄usi, m̄esəra nak ti k̄ed̄em ma ge jiri. Aŋgwaz àwərfəŋa kur k̄a pakama ge mis ya t̄ed̄emkuk na do ; ku k̄e meleher ga way ga way do day k̄agray aŋgwaz do, kacahi zlam ya Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani sawanj. Ay ti Melefit àvia divi ana leli ga mab̄hadī hadam ana *bay ḡed̄akaní ga ndam Rom a t̄ek, àvi ana

leli ndo waw ? Mab̄hadī t̄ek, m̄ab̄hadī ba waw ? »

¹⁵ Eslini Yezu àsəra tawayay ti mis ndahanj t̄ad̄em nday ndam jireni, ay ti nday ndam jireni do. Nahkay àhi ana tay ahkado : « K̄həlumfua eyə a ti kamam ? Nga zumubiya siŋgu akur-akurana ti namənjaki day nimi. » ¹⁶ Nahkay t̄ad̄ibiyu b̄elanj. Tàra t̄avia ti èhindifiŋa ma k̄a tay a, àd̄em ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi m̄eb̄ekiani ni ti ga way ? » T̄ehəŋgrifəŋ, t̄ehi ahkado : « Ga bay *Sezar. » ¹⁷ Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayan, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayan. » Eslini ma gayan ya ti àhi ana tay ni àgría ejep ana tay a dal-dal.

*Mis t̄angaba e kisim ba ededīŋ a waw ?
(Meciyu 22.23-33 ; Luk 20.27-40)*

¹⁸ Eslini ndam *Sed̄useyeŋ ndahanj t̄erəkia ka Yezu a. Ndam Sed̄useyeŋ t̄ad̄em mis àm̄eta ti àŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ t̄ehi ana Yezu ahkado :

¹⁹ « M̄usi, M̄uwiz àbiki ana leli a wakita gayan ni bu, àd̄em ahkado : “Tamal mis nday k̄a m̄ej gatay, m̄ek b̄elanj gani àm̄eta, àmbərba wal gayan a, wal ni èwii wur ndo nah̄ema, ahàr àd̄em wur ga m̄ejani ni azay wal ni, ti t̄iwieya mekeji ana wur ga m̄ejani ya àm̄et na.” [‡] ²⁰ Yaw mis ndahanj t̄ebu adəskəla k̄a m̄ej gatay, ḡed̄akaní gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwifiŋa wur a ndo, m̄ek zal ni àm̄eta. ²¹ Àra àm̄eta ti mimbiki gayan ni àzay wal ni. Àra àza wal na ti naŋ day èwifiŋa wur a ndo, m̄ek àm̄eta. Naŋ ya mahkər ni day àgray nahkay, m̄ek àm̄eta. ²² Nahkay nday adəskəlani ni dek t̄aza wal na day t̄iwiŋa wur a ndo, m̄ek nday dek t̄em̄eta. K̄l̄en gani wal ni day àm̄eta. ²³ Ay ka fat ya ti mis ataŋgaba e kisim ba nah̄ema, wal ni ti way b̄elanj e kidin gatay bu amazay way ? Nday adəskəlani ni dek t̄aza naŋ a ni. »

²⁴ Ay Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àd̄em ahkado : « Majalay ahàr gekuli ti kigeni do. Adaba mam ? Adaba kic̄umaba ma ga Wakita ge Melefit ya M̄uwiz àbəki na ndo, k̄esərum njəda ge Melefit do palam.

[†] 12:10-11 Limis 118.22-23. [‡] 12:19 Mənjay Mənjəkiani 38.8 ; Mimbiki 25.5-6.

25 Nədəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək atanjabə e kisim ba ni ti zawal ataday wál va do, wəwal day ataday zawal va do. Atanjəhad dek akada ga *məslər ge Melefit ya təbu a huđ melefit bu ni. 26 Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya taŋgaba e kisim ba nahəma, kəjengəm wakita ge Məwiz ni day-day ndo aw? Kəjengəm ma àki ka mənjəhaf ya ti aku àgəs ni ndo aw? Eslini Bay Melefit àhi ana Məwiz ahkado: “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekəp.” § 27 Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. Lekuləm ti majalay ahàr gekəli ti kigeni do simiteni. »

Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis tâgəskabu enji ni ti weley?
(Meciyü 22.34-40; Luk 10.25-28)

28 Eslini zal nahən nan àvu, naŋ bay *məsər Wakita ge Melefit, ècia ma gatay na, àsəra Yezu àhia ma sulumana ana ndam *Sedəseyen na. Nahkay ti àrəkioru, èhindifiŋa ma, àhi ahkado: « *Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis tâgəskabu enji ni ti weley? » 29 Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi: « Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis tâgəskabu enji ni ti nihi: “Ci zal Izireyel: Bay Melefit gelidənahəma, naŋ Bay naŋ bəlaŋ. 30 Wayay Bay Melefit gayak àna huđ bəlaŋ, àna sifa gayak dek, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njəda gayak dek.” * 31 Divi ye cə ni day nihi: “Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakanı ni.” † Divi nday ndani cəeni ni ti ahàr àdəm mis tâgəskabu tay àtam divi ndahanj ni dek kwa. » 32 Mək bay məsər Wakita ge Melefit nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado: « Yawa Məsi! Ere ye ti kədəm ni ti jiri edediŋ. Bay Melefit ti naŋ bəlaŋ həya, bay nahən àbi. ‡ 33 Tamal ti kawayay naŋ àna huđ bəlaŋ, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njəda gayak dek zla nahəma, àtama sədaga ya təbi na akaba zlam ya tislinjı na dek àna sulumana. Tamal ti kawayay mis ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakanı ni nahəma, nani day àtama sədaga dek àna sulumana. » 34 Zal nakəŋ àra àhəŋgrifəŋ

§ 12:26 Mənjay Mahərana 3.2, 6, 15-16. * 12:30 Mimbiki 6.4-5. † 12:31 Levi 19.18. ‡ 12:32 Mənjay Mimbiki 4.35; Izay 45.21. § 12:36 Limis 110.1.

kigeni a ti Yezu àsəra naŋ bay məsər zlam. Nahkay àhi ahkado: « Nak kəbi drinj drinj akaba *Məgur ge Melefit bi. » Kələŋ gani maslanja ya ti azay njəda gayan ge mihindifinjə ma nahən a ni ti àbi va bi.

Bay gədakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw?
(Meciyü 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 Yezu naŋ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu. Àhi ana tay: « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəm *Krist *Bay gədakani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəmamam? 36 Ambatakanı do, Devit naŋ naŋjani àna ahàr gayanj àdəm àna njəda ga *Məsuf Njəlatani ahkado:

“Bay Melefit àhi ana bay goro:
Njəhada gwar kə ahar ga daf goro a, a məlaŋ ga gədakani va.
Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak
akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” §

37 « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit àna ahàr gayanj tekedi azalay naŋ bay gayanj. Ay tamal nahkay ti təzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam? » Eslini mis dal-dal təbi slimı ana pakama gayanj ya ti àhi ana tay ni. Pakama nani àbəlafəŋa kə tay a.

Bumvu slimı àna ndam məsər Wakita ge Melefit ni
(Meciyü 23.1-36; Luk 20.45-47)

38 Yezu naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti àdəm ahkado: « Bumvu slimı, do ni ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atagosay kəli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, təsawadəy àna naŋ riya; tawayay ti mis təgri sa ana tay a gosku bu kè meleher ge mis dek; 39 tawayay manjəhadvani e kərsi ga gədakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba ka məlaŋ məzum zlam ga wuməri. 40 Nday gani təbu təhəlfəŋa zlam kə wál madakway a, təbu təpəski ka mahəŋgalay Melefit adaba tawayay ti mis təmənjaləŋ ana tay. Nahkay

ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a, amatraš tay kay amatam ge mis ndahaŋ ni dek. »

Sədaga ga wal madakway ya aranya gayan àbi ni

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Eslini Yezu naŋ àbu manjəhadani digusa kà gəvay ga zlam məbəviyu siŋgu ga sədaga ni. Mis təbu eslini kay təbiyu siŋgu ; naŋ nakəŋ amənjaləŋ kà tay ahəmamam təbiyu siŋgu ni : ndam ge elimeni kay təbu təbiyu siŋgu dal-dal. ⁴² Nday təbu təbiyu nahkay ti wal madakway nahaŋ aranya gayan àbi àra àbiyu siŋgu akur-akurani ciб-ciben i cü ; siŋgu ciб-ciben i cüni ni agray siŋgu fad. ⁴³ Yezu àra èpia ti àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, wal madakway hini ti aranya gayan àbi, ay siŋgu ya àbiyu a zlam ga sədaga ni vu ni ti àtama ge mis ndahaŋ ya təbiyu na dek, ⁴⁴ adaba mis ndahaŋ ni dek təbiyu siŋgu ya təgəjənifəŋ kà tay təsər ere ye ti tagray àna naŋ ni va do ni ; wal hini ti ni aranya gayan àbi, ay ti àbiyu siŋgu ya àfəŋ na dek. Siŋgu gayan nahaŋ ga məsəkum zlam məzumani àgəjənifəŋ ndo. »

13

Yezu àdəm etembedkaba ahay gədakani ge Melefit na

(Meciyu 24.1-2 ; Luk 21.5-6)

¹ Kələŋ gani Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təhəraya a *ahay gədakani ge Melefit ni ba. Nday təbu təhəraya nahəma, bəlaŋ e kidin ga ndam madəbay naŋ ni bu àhi ahkado : « Məsi, nəga mənjaləŋ ka akur gədákani ya tədezl ahay ni àna naŋ ni day ti, tigi eri ni ! » ² Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Àbi kipia ahay hini medezleni àna akur gədákani na do aw ? Etembedkaba besek-besek, ku akur bəlaŋ day amanjəhadki ka akur nahaŋ va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni (Meciyu 24.3-14 ; Luk 21.7-19)

³ Tòru tìnjuŋa ka ahàr ga həma *Oliviye a nahəma, Yezu ànjəhadə digusa, amənjouru *ahay gədakani ge Melefit ni. Eslini Piyer, Zek, Zeŋ akaba Andre təbu kà gəvay gayan

ciliŋ. Nday nakəŋ tìhindifiŋa ma, tèhi ahkado : ⁴ « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya zlam nani dek amagravu wudak na ti ahəmamam ? »

⁵ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Bumvu slim, maslaŋa àgosay kəli ba. ⁶ Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm naŋ ti nu, amədəm naŋ ti *Bay gədakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay. ⁷ Mis atagray silik kə cifen i akaba kə drijeni, ekicəm ma gani. Kìcuma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahàr àdəm zlam nday nani tāgravu kwa. Ku tamal tāgrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya fan do. ⁸ Ndam ga had ndahaŋ atakadvu akaba ndam ga had ndahaŋ, bəbay ndahaŋ akaba bəbay ndahaŋ. Had amadaday a kəsa gərgərani ndahaŋ bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahaŋ bu. Zlam nday nani dek ti mənjəki ga daliya ciliŋ : zlam nday nani ti akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a huđ bu ni. ⁹ Ay lekələm ti bumvu slim. Mis atəgəs kəli, atoru àna kəli ka məlaŋ ge seriya. Atəzləb kəli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu. Atagrafəŋa seriya kə kəli kə meleher ga gədákani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekələm ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekəli ya akazlapumku ni. ¹⁰ Wudaka məlaŋ andav nahəma, ahàr àdəm mis təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ga had gərgərani ni dek day kwa.

¹¹ « Yaw ka ya ti atəgəs kəli, atoru àna kəli ka məlaŋ ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni àhəli ahàr ana kəli ba. Ka fat nani Melefit aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kəli ; dəmum ma gani nani. Nahkay akədəmum ma nani ti lekələm lekələmeni do, amədəm ma nani ti *Məsuf Njəlatani. ¹² Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga məŋ gatay ti tābazl tay, ata bəŋ ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəŋ gatayani akaba ata məŋ gatayani, atəsəkumoru tay ti tābazl tay. ¹³ Mis dek etizirey kəli adaba lekələm ndam goro. Ay ti maslaŋa ya ti aməmbrəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti, Melefit amahəŋgay naŋ. »

*Zlam magədavani ya àbəlay do fererani
ni*
(Meciyu 24.15-28 ; Luk 21.20-24)

14 « Zlam magədavani ya àbəlay do ferereni, eziŋ zlam dek ni, amagravu. * Amagrava ti ekipəm naŋ ka məlaŋ ya àgəski do ni. » (Bay ya ti ejengey ma hini ni ti ahàr àdəm mīci lala). « Ekipəma naŋ a ti ahàr àdəm ndam ya ka had *Zude ni tâcuhworu a hëma vu kwa. **15** Maslaŋa ya ti naŋ ka *dalahar ga ahay gayan ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan a day ba. Mâhəraya mâcuhway sawaŋ. **16** Maslaŋa ya ti naŋ a vədaŋ bu ni ti ni, àŋga a magam ga mara mazay azana gayan a ba. Mâcuhway sawaŋ. **17** Ka sarta gani nani ti wál a huđ akaba nday ya ti bəza təfəŋ kà tay ka ahar ni atasay cicihi ! **18** Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ba, **19** adaba ka sarta gani nani ti mis atəcakay daliya kay àtam daliya ndahan ya mis təcakabiyu kwa ahaslani ka ya ti Melefit àgraya məlaŋ a duk àbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahan atələbi akada nani day-day va bi. **20** Bay geli àdəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kà daliya nana bi. Melefit àdəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayan ya àdaba tay a ni palam. **21** Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa ahi ana kəli ahkado : “Pəm *Krist naŋ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Pəm naŋ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayan ni ba. **22** Adaba mam, ndam ndahan atara tasəkađ malfada, ku way way do amədəm naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis. Atagray zlam ya ti mis tìpi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit àdaba tay a ni. **23** Lekələm zla nahəma, bumvu slimy, adaba nèhiva ana kəli a àndava. »

Maŋga ga Wur ge Mis a (Meciyu 24.29-31 ; Luk 21.25-28)

24 « Ay ka sarta gani nani, kələŋ ga daliya ni zla nahəma, fat amacaday məlaŋ va do, kiyi day amasladay məlaŋ va do. **25** Bonjur atətədbiyu e melefit bu, atadəgaya a ga had a ; zlam njəda-njədani a huđ melefit bu atədaday a məlaŋ gatay bu. **26** Ka

sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklađasl ba àna njəda kay akaba masladay goro a. † **27** Ka sarta gani nani ti anəslərbiyu *məslər ge Melefit ga macakalakabu ndam ya Melefit àdaba tay a ni kə sliri ga məlaŋ fadani ni dek ; ku ka məlaŋ drijeni weley weley do dek anəcakalakabu mis ka ahar bəlaŋ. »

Yezu azay mazavu ga məŋ ga wəruv (Meciyu 24.32-35 ; Luk 21.29-33)

28 « Nazay mazavu gani akada ga məŋ ga *wəruv ni, ahàr àdəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək edî nahəma, kəsəruma mədərdər ènjiawudak. **29** Nahkay day tamal kipəma zlam ya nèhi ana kəli ni naŋ àbu agravu nahəma, sərumki nu *Wur ge Mis nèbu cifa, nınjiawudak. **30** Nèhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. **31** Məlaŋ ya agavəla akaba məlaŋ ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nèdəm ni amandav day-day do. »

Njəhadum eri (Meciyu 24.36-44)

32 « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslaŋa àbi àsər bi. *Məslər ge Melefit ya a huđ melefit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekedi nəsər do, si Baba Melefit day kwa ti àsəra. **33** Nahkay ti bumvu slimy, njəhadum eri, adaba kəsərum sarta gani nani do. **34** Amagravu akada ga maslaŋa ya naŋ àbu akoru e mirkwi gayan ni. Wudaka ara asləka ti àmbərfəŋ ahay gayan kà ndam ya təgri təwi ni, èdikaba təwi na ana tay a. Àhi ana bay ya ahətay mahay ni “Njəhad eri” mək àsləka. **35** Nahkay ti lekələm day njəhadum eri, adaba kəsərum sarta ga bay ahay gekəli ya amasləkabiya na do. Cə amasləkabiya ga məlakarawa, cə ga huđ ya vad, cə ka ga ya ti agwazl təzlah ni, cə ahkay do ni ge miledəti kəsərum do. **36** Nahkay ka sarta ya ti aməzlərəvkiaya ke kəli a bəslən nahəma, àdi ahàr ana kəli lekələm e dəwir bu ba. **37** Ere ye ti nèhi ana kəli ni ti nəhi ana mis dek : Njəhadum eri. »

* **13:14** Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11. † **13:26** Deniyel 7.13.

14

Gədákani ga ndam Zude tagray dabari ge mijinj Yezu

(Meciyu 26.1-5 ; Luk 22.1-2 ; Zej 11.45-53)

¹ Vad àvu cü, tara tagray wuméri ga *Pak ; wuméri gani nani ti tidivù dipeñ *miwisiñeni do. Eslini gədákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tagray sawari ti tágəsa Yezu àna wir-wir, tawayay takad nañ. ² Nday nakən tədəm : « Mègəs nañ a wuméri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbrən leli do, etizligeya silik a kesa va. »

Wal nahaj abəki tersel ka ahàr ga Yezu

(Meciyu 26.6-13 ; Zej 12.1-8)

³ Yezu nañ àbu a Betani, a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni. Nañ àbu manjəhadani azum daf. Eslini wal nahaj àhurkiviyyu ka tay àna tersel njəlatani ge siñgu kayani a kolombu sulumani bu. * Tersel gani nani ti təzalay nardu. Èheñkia ma ga kolombu na, àbəki tersel ni ka ahàr ga Yezu. ⁴ Gayanj ya àbəki ni ti àwəria bəruv ana mis nday ndahanj e kidiñ ge mis ya təvu eslini ni ba ; təzlapay e kidiñ gatay bu, tədəm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ? ⁵ Hojo amal təsəkumoya, təngəta àtam sulay jik diñ diñ mahkər, tidi siñgu gani ana ndam talaga do aw ? » Nahkay tələgi ana wal nakən ñgak-ñgak.

⁶ Eslini Yezu nakən àhi ana tay : « Mbrəñum nañ ! Kəhəlumi muru ti kamam ? Zlam gayanj ya àgru ni ti àbəlay.

⁷ Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kəlavəd ; kəgrumi sulum ana tay akada ya kawayum ni tata. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kəlavəd do. ⁸ Wal hini àgra zlam ya ti agray tata na : àbəkua tersel ka vu a ti àslamatəkabá nu ga məfiyu nu e evis va. ⁹ Nəhi ana kəli nahəma, a məlanj bu dek, ku eley eley do atədəmoru *Ma Məwəni Sulumani ni zla nahəma, atançəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahàr ke mis do. »

* ^{14:3} Kolombu gani nani ti tagray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siñgu gani kay.

Zədas awayay asəkumoru Yezu

(Meciyu 26.14-16 ; Luk 22.3-6)

¹⁰ Zədas Iskariyot biliñ a huñ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu òru afa ga gədákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni ga mədəfiki Yezu ana tay ti tágəsa nañ a. ¹¹ Nday nakən tara ticia ma gayanj na ti təmərva dal-dal, təhi : « Tamal kədəfikia Yezu ana leli a ti aməvuk siñgu. » Kələn gani Zədas nakən àdəbay divi ga mədəfiki Yezu ana tay.

Ndam madəbay Yezu taslamalakabu zlam məzumani ga wuméri ga Pak

(Meciyu 26.17-25 ; Luk 22.7-14, 21-23 ; Zej 13.21-30)

¹² Vad ye enjenjeni ga wuméri ge dipeñ *miwisiñeni do ni ènjia. A vad ga wuméri ga *Pak nani ti tislinjı bəza təmbak ana Melefit. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tihindifiña ma kə Yezu a, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru māslamatukkabu zlam məzumani ga wuméri ga Pak ni ti eley ? » ¹³ Eslini Yezu àslər ndam madəbay nañ bebem cü, àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gədəkani ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akəbumkabu ahàr akaba zal nahaj àcahbiya yam a mandaray va. Ekipəma nañ a ti dəbumiyu nañ ka məlañ gayanj ya ti ahuriyu ni. ¹⁴ Akəhurumiya ti hindəmfija ma kə bay ahay na, humi ahkado : “Musi geli àdəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuméri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti neley ?” ¹⁵ Eslini bay ahay ni amədəfiki ahay nahaj gədəkani ka ahàr ga ahay nahaj ana kəli, zlam dek àvu maslamatakavani àndava. Slamatumikabu zlam məzumani ni ana leli ti eslini. » ¹⁶ Ndam madəbay Yezu cəeni ni təsləka, tòru a kəsa ni vu. Tòru tinxha ti tədi ahàr ana zlam ni dek akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuméri ga Pak ni.

Yezu àdəm : « Maslaña e kidiñ ga ndam madəbay nu ni bu ara ejinj nu »

(Meciyu 26.20-25 ; Luk 22.14 ; Zej 13.21-30)

¹⁷ Məlakarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni tinxha a ahay ni va. ¹⁸ Eslini təhuriya

tànjəhadkabá birra, tèbu tèzum zlam ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, biliŋ gekəli ya məzumkabu zlam ni aməsəkumoru nu. » ¹⁹ Ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhəlia ahàr ana ndam madəbay naŋ na dek. Ku way way do e kidiŋ gatay bu biliŋ àna bilineni naŋ àbu àdəm : « Nu do, do waw ? » ²⁰ Yezu àhi ana tay : « Mis biliŋ e kidiŋ gekəli kru mahar cəeni ni bu, maslaŋa ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni. » ²¹ Àdəm keti : « Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àdəm a Wakita gayan bu ni. Ay ti zləzləda afa ga maslaŋa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwieya naŋ a ndo. »

*Yezu avi daf ge Melefit ana ndam madəbay naŋ ni
(Meciyu 26.26-30 ; Luk 22.14-20 ; 1 Korey 11.23-25)*

²² Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu àzay *dipeŋ, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àbi ana ndam madəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Zuma, hini ti aslu ga vu goro. » ²³ Kələŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit keti, àvi ana tay, nday dek tisi. ²⁴ Àhi ana tay : « Hini ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis. Aməngəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay. » ²⁵ Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *vij va do, si a vad ya ti enisi zum məwəni a *Məgur ge Melefit bu ni kwa. » ²⁶ Tàra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Mel-efit àna limis, tàhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviye vu.

*Yezu àdəm : « Piyer amədəm àsər nu do »
(Meciyu 26.31-35 ; Luk 22.31-34 ; Zen 13.36-38)*

²⁷ Nday tèbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « Lekələm dek ekijəmkia ke divi a, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Mel-efit ni bu, Melefit àdəm amakadkia bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. †

²⁸ Anəmət, ay ka ya ti ananjaba e kisim ba nahəma, akədumu ahàr e Gelili. » ²⁹ Eslini

Piyer àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a nəŋgu ni, nu ti nijikia do. » ³⁰ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, nak ti kani kani a, a hud ga məlavad bu wudaka agwazl azlah sak cə ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. » ³¹ Eslini Piyer nakəŋ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətkabu nəŋgu nahəma, njay nəsər kur do ni ti nədəm do simiteni. » Ndam *madəbay Yezu ndahanj ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

*Yezu àhəŋgalay Melefit e Gecimeni
(Meciyu 26.36-46 ; Luk 22.39-46)*

³² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka məlaŋ nahanj, məlaŋ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tòru tìnja eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayan, nakoru nahəŋgalay Melefit. » ³³ Àzalay Piyer, Zek, akaba Zen, tòru cak. Eslini ti aŋgwaz àdəgaki ka Yezu nakəŋ dal-dal, məbəruv àtikaba kwir kwir. ³⁴ Àhi ana tay : « Məbəruv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri. » ³⁵ Naŋ nakəŋ àhədəfəŋa kà tay a òru cak, àndəhad a huđ a huđ, àhəŋgalay Melefit ti àcakay daliya ka sarta nani ba. ³⁶ Àdəm : « Aba, ‡ Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədəfənua daliya hina, nəcakay ba ti. § Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

³⁷ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ mahkərani na, àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu. Èpidek tay, àhi ana Piyer : « Simu, kway-kway kinji dəwir aw ? Kəbesey manjəhadani eri njemdi biliŋ koksah aw ? ³⁸ Njəhadum eri, həŋgalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kəli ni ti kijəmkia ke divi a ba. Məbəruv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayan gedebeni. »

³⁹ Yezu àŋgəvù, òru àhəŋgalay Melefit keti, akada gayan ya ti àhəŋgalay piŋani ni.

⁴⁰ Àra àhəŋgala nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ na keti. Àdi ahàr ana tay nday

† 14:27 Mənjay Zakari 13.7. ‡ 14:36 Àna ma ga ndam Zəde « Aba » awayay adəmvaba ti « Baba. » § 14:36 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədəfənua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

e dəwir bu, təmətaňkaba ga manjəhadana eri a. Tàra təpidekva ti təsər ere ye ti tâhi ni do. ⁴¹ Àngəvù keti ya mahkər. Àra àsləkabiya ti àhi ana tay keti : « Kekileňa kinjəm dəwir aw ? Kekileňa kəpəsumaba waw ? Sarta ènjia. Nga pəm, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. ⁴² Cikəmaba, mədəgumkioru ka tay. Nga pəm, maslaňa ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahəmamam. »

*Ndam Zude təgəs Yezu
(Meciyu 26.47-56 ; Luk 22.47-53 ; Zen 18.3-12)*

⁴³ Ka ya ti Yezu nań àbu azlapay nahkay ni ti Zədas biliň ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfən̄ kà tay. Gədákani ga ndam *maňgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədákani ndahanj təslərbiyu tay. ⁴⁴ Wudaka nday tara ti Zədas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər * nahəma, nań gani huya. Gəsuma nań a, dəgum àna nań, jəgum nań lala. » ⁴⁵ Zədas nakən̄ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakən̄ a huya. Àhi : « Məsi, » mək àgri sa àna məfəki ma kà tuwər. ⁴⁶ Nahkay mis ni tədəgaki ka Yezu cip, təgəs nań. ⁴⁷ Eslini mis biliň e kidin̄ gatay ya təbu eslini ni bu àrad maslalam fətah, àsifən̄a slimı ana bay məgri təwi ana gədákani ga ndam *maňgalabakabu mis akaba Melefit na həndad. ⁴⁸ Yezu àhi ana mis ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsum nu akada nu zal akal, ⁴⁹ ambatakani do nəbu nəcahi zlam ana kəli a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəsum nu ndo. Ay zlam nani agravu ti ere ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni māgravu. »

⁵⁰ Eslini ndam madəbay nań ni dek təmbərbu nań, tədəgiki ana hwa tidizl.

⁵¹ Wur dagwa nahən̄ nań àbu eslini, məfakabu azana bilin̄ ka vu ciliň, adəboru

Yezu bilegeni. Mis ni təra təpidekva ti tədəm təgəs nań. Tara təgəs nań ti ⁵² àmbərfən̄ azana gayan̄ ni kà tay, àdiki ana hwa dədel a mahayma.

*Tagrafən̄a seriya kà Yezu kə meleher ga gədákani ga ndam Zude a
(Meciyu 26.57-68 ; Luk 22.54-55, 63-71 ; Zen 18.13-14, 19-24)*

⁵³ Tàra təgəsa Yezu a ti təzoru nań afa ga gədákani ga ndam *maňgalabakabu mis akaba Melefit ni. Ba-ba ti gədákani ndahanj ga ndam *maňgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədákani dek təcakalava eslina. ⁵⁴ Ka ya ti təbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru nań kələn̄ driň. Öru ènjia a ahay ga gədákani ga ndam maňgalabakabu mis akaba Melefit ni va ti ànjəhad digəs a dalaka bu, anjafən̄ kà aku akaba ndam magray təwi ye eslini ni.

⁵⁵ Gədákani ga ndam maňgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya, adaba tawayay takad nań, ay ti təngət ndo. ⁵⁶ Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ma gatay ni təsava divi a. ⁵⁷ Kələn̄ gani mis ndahanj təcakalava, təsəkadki malfada nahən̄ keti, ⁵⁸ tədəm : « Leli mìcifiňa, àdəm ahkado : “Ahay gədákani ge Melefit hini ya mis tələm àna ahar ni ti nara nembedkaba. Enembedkaba ti a huđ ga vad mahkərani bu nələmvaya nahən̄ ya mis tələm àna ahar do na.” » ⁵⁹ Ay kekileňa ma gatay ni təsava divi a. ⁶⁰ Eslini gədákani ga ndam maňgalabakabu mis akaba Melefit ni ècikaba cəkwad e kidin̄ ge mis ni ba, èhindifiňa ma kà Yezu a, àhi : « Nak kàhəngarfən̄ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » ⁶¹ Ay Yezu nakən̄ te-te, àhəngrifən̄ ndo. Eslini gədákani ga ndam maňgalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifiňa ma keti, àhi : « Nak ti *Krist *Bay gədákani ya amara ni aw ? Nak wur ga Bay Melefit ya ti mazləbay ni aw ? » ⁶² Eslini Yezu nakən̄ àdəm : « Iy, nu gani. Ekipəm nu *Wur ge Mis manjəhadani a

* ^{14:44} Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

† ^{14:62} Limis 110.1. ‡ ^{14:62} Mənjay Deniyel 7.13.

məlanj ga gədakani bu, kà ahar ga daf ge Melefit Bay njəda-njədani ni. [†] Ekipam anara a huđ melefit ba a maklabasl ba. [‡]» ⁶³ Gədakani nakən àra ècia ma ga Yezu na ti àzumkia bəruv a, èguzlehkaba azana ka vu gayan a kwar, § àhi ana mis ni ahkado : « Mađebay sedi nahaŋ kamam mba mam ? ⁶⁴ Kic̄ma, endivi Melefit timey ! Ay ti kawayum ti məgrumi mam ? » Mək mis ni dek təđəm : « Àgudara, si tâkad naŋ kwa. » ⁶⁵ Eslini mis ndahan tədəgiki ana mitifiviyu esliň ana Yezu e eri vu, tàkambahi eri, təsi məđukđuk ga ahar, təhi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit nahəma, dəfiaya maslaŋa ya ti àzləb kur na ana leli a zla ! » Mək mis ya təbu tagray təwi eslini afa ga bay gədakani nani ni təzay naŋ, təbi bəbarva.

*Sak mahkər Piyer adəm àsər Yezu do
(Meciyu 26.69-75; Luk 22.56-62; Zen
18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Ka ya ti Piyer naŋ àbu a dalaka mbeheni ni bu nahəma, wal nahaŋ àra : wal nani agri təwi ana bay gədakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. ⁶⁷ Àra ènjiā ti èpi Piyer naŋ àbu anjafəŋ kà aku, àmənjalən lala mək àhi : « Nak day kàsawadumkabá akaba Yezu zal Nazaret na. » ⁶⁸ Eslini Piyer àhi : « Aha. Nèsər ma gani do, nicikaba ere ye ti kawayay kədəm na do. »

Àra àdəma nahkay ti ècikaba, àsləkaba a dalaka ni ba, òru e gejin vu. [Mək agwazl àzlah.] ⁶⁹ Wal ni àra èpia naŋ a keti ti àhi ana mis ya ti eslini ni : « Naŋ hini ti naŋ ndam gatay gani. » ⁷⁰ Eslini Piyer àdəm keti : « Aha, nu nèsər ma gani do. »

Àra àpəsa 6al ti mis ya ti eslini ni təhi ana Piyer keti : « Ededin nak day ndam gatay gani, adaba nak zal Gelili. » ⁷¹ Naŋ nakən àmbaday dək, àdəm : « Nèsər maslaŋa nani ya ti kacalumfəŋ ni do. Tamal nasəkad malfada nahəma, Melefit mākada nu a. » ⁷² Eslini agwazl àzlah ye cü huya. Agwazl ni àra àzlahat ti Piyer nakən ma ga Yezu ya àhi : « Wudaka ti agwazl azlah sak cü nahəma, akədəm sak mahkər kəsər nu do timey » ni

§ **14:63** Tamal zal Zude eguzlehkaba azana gayan ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àbəlay do simiteni ni àgra. Gədakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit èguzlehkaba azana gayan ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àdəm naŋ Wur ge Melefit ni, adaba təđəm èndivia Melefit a dal-dal.

àŋgiaya a ahàr ba. Nahkay Piyer àdiki ana tuway.

15

*Yezu naŋ àbu kè meleher ge Pilet bay ga
ndam Rom
(Meciyu 27.1-2, 11-14 ; Luk 23.1-5 ; Zen
18.28-38)*

¹ Də àna zəzəueni nahəma gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba nday gədákani ge seriya ni dek təcakalava, təgray sawari. Eslini təgəs Yezu, təwəl mək tòru àna naŋ afa ga bay *Pilet. ² Tòru tìnjuā àna Yezu a ti Pilet nakən èhindifiņa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude ededin aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. » ³ Eslini gədákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tacalki naŋ ka zlam magudarani kay. ⁴ Pilet èhindifiņa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do aw ? Kàhəŋgarfəŋ do aw ? » ⁵ Ay Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ va do. Gayan ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti ágria ejep ana Pilet a.

*Təđəm tâkadə Yezu a
(Meciyu 27.15-26 ; Luk 23.13-25 ; Zen
18.39-19.16)*

⁶ Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifiņa kè Pilet a ti māfaya zal dançay a bəlaŋ. Tihindifiņa ti naŋ àbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. ⁷ Zal nahanj àbu, slimı gayan Barabas ; təfiya naŋ a dançay va akaba mis ndahanj ya ti təkadffəŋva kà ŋgumna ni. Ka sarta ya ti təkadffəŋva kà ŋgumna ni ti naŋ àkada mis a. ⁸ Eslini mis dal-dalani ni təra afa ge Pilet a, tihindifiņa ti məgri ana tay akada gayan ya ti agri ana tay kilevi ni. ⁹ Təra tihindifiņa nahkay ti Pilet nakən àhi ana tay ahkado : « Nihi ti kawayum nəfiaya bay ga ndam Zude na ana kəli a waw ? » ¹⁰ Àdəm nahkay ti, àsəra gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təgəsibiyu Yezu ti adaba tagralən solu palam. ¹¹ Ay gədákani ni təwayay ndo, təhi ana mis dal-dalani ni : « Humi : “Mawayay ti kāfaya naŋ a ba, si

Barabas kwa.” » Mèk tèhi nahkay. ¹² Pilet nakèn àra ècia ma gatay na zla nahèma, àhi ana tay keti : « Kawayum ti nègri mam ana maslaña ya ti kazalum nañ Bay ga ndam Zude ni mam ? » ¹³ Tèhèngrifèn àna zlahay : « *Darfèn nañ kà tèndal ! » ¹⁴ Nahkay nañ nakèn èhindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakèn ba tèzlah kay kay : « Darfèn nañ kà tèndal ! » ¹⁵ Nahkay ti Pilet awayay améri bérur ana mis dal-dalani ni, àfiaya Barabas nakèn ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan ti tèzlèb Yezu àna kurupu. Tàra tèzlèba nañ a ti àhi ana tay ti tâzay nañ, tòru tâdarfèn nañ kà tèndal.

Ndam slewja teyefin kà Yezu (Meciyu 27.27-31 ; Zen 19.2-3)

¹⁶ Ndam slewja ni tègès Yezu nakèn, tèzoru nañ a huñ ahay ga bay *Pilet ni vu. Ahay gani nani, tèzalay Pretwer. * Eslini tèzalakabu ndam slewja ndahañ ni dék. ¹⁷ Ndam slewja ni tèmbatki azana ndizeni ka Yezu, mèk tèkeleya adak a, tèslap hindigil-hindigil, tèfiviyu a ahàr vu akada ga jaku ni. ¹⁸ Tàra tèbèkia zlam a zla nahèma, tègri sa, tèhi ahkado : « Mègruk sa, bay ga ndam *Zude ! » ¹⁹ Tàzay eziñgwi, tèsi a ahàr vu, tìtifiviyu esliñ e eri vu, tèbèhadì mirdim meleher ndiba ndiba ana had.

²⁰ Tàra tèbia seki a nahkay ti tècakwakia azana ndizeni ya tèfèki na, tèbikabu azana gayan gayanji ya tècakwakia ni. Eslini tèzaya nañ e mite va, ga moru *madarfèn nañ kà tèndal a.

Tadarfèn Yezu kà tèndal (Meciyu 27.32-44 ; Luk 23.26-43 ; Zen 19.17-27)

²¹ Ndam slewja ni tèbakabu ahàr akaba zal nahaj nañ àbu aslèkabiya e gili a. Slimi gayan Simu, nañ bëñ ge Eleksender nday ata Rufus, nañ ga kësa Sireñ. Eslini nday nakèn tèfèki ñgasa ga mazay tèndal ga *madarfèn Yezu ni. ²² Nahkay tèzoru Yezu a mèlañ nahaj vu ; mèlañ gani nani ti tèzalay Golgota, adèmvaba « Mèlañ ga aslat ga ahàr. » ²³ Tòru tìnjiña àna Yezu nakèn a zla ti tawayay tèvi zum mebedekabani akaba

* 15:16 Pretwer àna ma Rom ti awayay adèmvaba ahay ga gèdakani ga ndam slewja. † 15:28 Mènjay Izayi 53.12.
‡ 15:34 Limis 22.2.

haf ya ti tèzalay mir ni. Ay ti Yezu àwayay ndo. ²⁴ Eslini tèdarfèn nañ kà tèndal ni. Tàra tèdarfèn nañ a ti tègraki ca-ca àki ka azana gayan ni bèlañ àna bèlañ ti tèsser way azum way. ²⁵ Sarta ya tèdarfèn nañ kà tèndal ni ti agray njemdi ambèlmbu ya ge miledé. ²⁶ Pakama àbu mèbékiani ka tèndal, ka mèlañ ya tèbèki zlam magudarani ge mis ni ti mis dék tèsser, tèbèki ti nahkay hi : « Bay ga ndam *Zude. » ²⁷ Tèdarfèn ndam akal bebem cù kà tèndal ndahañ kà gèvay ga Yezu, bèlañ gani ka ahar ga daf, bèlañ gani ti ni ka ahar ga gèjar. [²⁸ Nahkay ti pakama ya àbu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Tara tacalkivu nañ àkivu ka ndam magudar zlam. † »]

²⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tèra tìpia nañ a ti tìndivi nañ, tèdaday ahàr, tèhikaboru : « Hey, nak ya ti kàdém ahkado : “Nembedvù *ahay gèdakani ge Melefit ni ti anèlèmaba a huñ ga vad mahkèrani ba” ni do aw ? ³⁰ Hèngay ahàr gayak, hèraya kà tèndal na zla ! » ³¹ Eslini gèdakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gèdakani ga ndam *mèsér Wakita ge Melefit ni tèbu tèzlapay e kidin gatay bu, teyefin daya. Tèdém ahkado : « Nañ nakèn àhèngaraba mis ndahañ a keti ni ti, àhèngaraba ahàr gayan a koksah timey ! ³² Àdém nañ *Krist *Bay gèdakani ya amara ni, nañ bay ga ndam *Izireyel ti, mähèraya kà tèndal na ! Tamal ti àhèraya kà tèndal na nahèma, leli tekedi amèfèki ahàr bilegeni. » Mis ya tèbu madarfènjaní kà gèvay ga Yezu ni day tìndivi nañ.

Yezu amètfèn kà tèndal (Meciyu 27.45-56 ; Luk 23.44-49 ; Zen 19.28-30)

³³ Fat àra ècika tirked-ked ka ahàr melefit a ti lèvèn àgray ka had ni dék, tekdefinj duk àbivoru àna njemdi mahkèr ya ga mèlakarawa. ³⁴ Àra àgra njemdi mahkèr ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdém : « Eloyi, Eloyi, lama sabahani ? » Awayay adèmvaba ti « Bay Melefit, Bay Melefit goro ni, kèmbrèn nu ti kamam ? ‡ » ³⁵ Mis ya

tèbu eslini ni ndahanj tara ticia gayan ya ti àzlah na ti tèdèm : « Cüm day ti azalay Eli ni. »³⁶ Eslini biliñ gatay àcuhworu àzay zlam ya esikabu yam akada ga mata la ni, àteliyu a zum cecwekeni vu jué, àbahki ka aday, àtèlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mîsi. Àdèm : « Besuma day, tamal ti Eli ara azaya nañ kà tèndal na ti mara mipi. »³⁷ Ay Yezu nakèn àzlahkivu kay kay, àmèt.

³⁸ Ka ya ti àmèt ni ti azana ga mahay ga mèlanj *njèlatani ya ti a hué ga *ahay gèdakani ge Melefit ni bu ni èguzlehvabiyu kwarra, agavèla cekw a had.³⁹ Eslini bay ga ndam slewja ni nañ àbu micikeni kama ga Yezu. Àra èpia gayan ya àmèt na ti àdèm ahkado : « Maslanya hini ti Wur ge Melefit ededij. »

⁴⁰ Wál ndahanj tèbu eslini cak, tamènjouru. Wál nday hini tèkibu ka tay : Mari ga kesa Magèdala, Salomi akaba Mari mèn ga ata Zek gùziteni nday ata Zoze ni.⁴¹ Ka ya ti Yezu nañ àbu ka had *Gelili ni ti nday gani tèdèba nañ a, tègria tèwi a. Wál ndahanj kay tèbu tamènjalèjoru bilegeni, wál nday nani tècèloya akaba Yezu a Zeruzalem a.

Tèfiyu kisim ga Yezu e mindivin vu (Meciyu 27.57-61 ; Luk 23.50-56 ; Zen 19.38-42)

⁴² Mèlakarawa àra ègia mis tèbu tèslamatavu ga vad *mèpèsabana ga hajen a ti⁴³ zal nañ e kidin ge mis gèdakani ya ti tagray seriya ni bu àra. Tèzalay nañ Zèzef, nañ ga kesa Erimete. Nañ day ajègøy *Mègur ge Melefit. Àzay njèda gayan, òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni.⁴⁴ Gayan ya ti èhindi kisim ni ti àgria ejep ana Pilet a. Pilet àhi ana ahàr : « Yezu ti àmèta àndava ededij a waw ? » mèk àzalay bay ga ndam slewja ni. Nañ nakèn àra ènjia ti Pilet èhindifiña ma, àhi : « Àmèta àpasa ededij a waw ? »⁴⁵ Bay ga ndam slewja ni àra àhia « Àmèta » ti Pilet àvi divi ana Zèzef ti môru mâzay kisim ga Yezu na.⁴⁶ Nahkay Zèzef òru àssèkumbiyu dawra, àzaya kisim ga Yezu kà tèndal na, àkambah. Àra àkambah ta ti àfiyu e mindivin vu. Mindivin nañ ti miliyeni a pèlad vu.

* **16:8** A wakita ndahanj bu ni ti ma ga Mark àndava ahalay a.

Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindivin ni va ti àbèladiviyyu belim gèdakani ana mahay ge mindivin ni.⁴⁷ Ata Mari ga kesa Magèdala ni akaba Mari mèn ga Zoze ni nday tèbu tamènjalèj ka mèlanj ya tèfiyu kisim ga Yezu ni.

16

Yezu aنجаба e kisim ba

(Meciyu 28.1-8 ; Luk 24.1-12 ; Zen 20.1-10)

¹ Vad *mèpèsabana àra àslakaba zla nahema, Mari ga kesa Magèdala ni, Mari mèn ge Zek, akaba Salomi tòru tèsekumbiyu tersel, ti tara tègraki ka vu ga Yezu.² Ge miledù fat azlèrèvaya a vad enjenjeni ga gosku a zla nahema, nday nakèn tòru ke mindivin ni.³ Tèbu tèzlaporu ka ahàr divi, tèdèm ahkado : « Way amoru mabèladilèna belim na ana leli kè mindivin na way ? »⁴ Belim gani nani ti gèdakani gèfak. Tara tamènjouru ti tìpi ti mindivin nakèn bënya, belim ni mabèladlèjana.⁵ Tòru tìnjuá ti tèhuriyu e mindivin ni vu. Tara tèhuriya ti tìpi wur dagwa nañ a àbu manjèhadani digusa ka ahar ga daf, mèbakabu azana bëd-bëdani, àsia aنجwaz ana tay a kay.⁶ Àhi ana tay ahkado : « Aنجwaz àwèr këli ba. Kèdèbum ti Yezu zal Nazaret, ya ti tèkadifèn nañ kà tèndal ni. Àngaba e kisim ba, nañ àbi ahalay va bi. Mènjumki, mèlanj ya tèfèkañ kisim gayan ni nihi.⁷ Nihi ti dègum, këhumi ma gani ana ata Piyer ndam madèbay nañ ni, humi ana tay ahkado : “Àdoru ka had *Gelili kama gekëli, akèdumi ahàr ti eslini, akada gayan ya ti àhi ana këli ni.”⁸ Nday nakèn tèhèraya e mindivin ni ba tèdègikibiyu ana hwa ; aنجwaz àwèr tay a, tègègèra. Tara tèslakabiya zla ti tèhi ma gani ana maslanya ndo, adaba aنجwaz àwèra tay a kay. *

Yezu aنجазливи ana ndam madèbay nañ ni

[⁹ Yezu àngaba e kisim ba ge miledù a vad enjenjeni ga gosku a. Àra àngaya ti àngazlivu enji ana Mari ga kesa Magèdala, nañ ya ti ahaslani Yezu àgariaba seteni a adèskèla ni.¹⁰ Nañ nakèn àra èpia Yezu a ti òru ga

məhi ma gani ana ndam ya təbu akaba Yezu ahaslani ni. Òru àdi ahàr ana tay ti nday təbu titəwi, bərvaw awər tay. ¹¹ Mari nakən àhi ana tay ahkado : « Yezu nañ àbu, nìpia nañ a. » Ay ma gayan ya àhi ana tay ni ti təgəsiki ndo.

¹² Kələn gani ndam *madəbay Yezu cə təbu takoru a kəsa ciñ-ciben i vu ti, Yezu àñgazlivu ana tay. Àñgazlivu ana tay ti vu gayan ni akada ya àñgazlivu ana Mari ni do. ¹³ Nday nakən day təsləkabiya ga manjəhadı ma gani ana ndam madəbay Yezu ndahanj na. Tàra tàngəhadia ana tay a nahkay ti nday nani təgəsiki ma gatay ya tàngəhadı ana tay ni ndo keti.

¹⁴ Kələn gani ka ya ti ndam madəbay nañ kru mahar bəlañani ni təbu təzum zlam nahəma, Yezu nakən àñgazlivu ana tay. Ara àñgazliva ana tay a ti àləgi ana tay adaba təfəki ahàr ke Melefit ndo, təwayay məgəsiki pakama ga ndam ya ti tədəm : « Mìpia Yezu a, àñgaba e kisim ba » ni ndo palam. ¹⁵ Mək àhi ana tay ahkado : « Dəgum ka had ga məlañ ni dek, humioru *Ma Məweni Sulumani ana mis ya Melefit àgra tay a ni dek.

¹⁶ Maslaña ya ti àfəku ahàr a akaba àbara ni ti Melefit amahəñgay nañ. Ay maslaña ya ti àfəku ahàr ndo ni ti Melefit aməgəs nañ àna seriya. ¹⁷ Nday ya ti təfəkua ahàr a nahəma, məfəku ahàr gatay ni ara asərvu nahkay hi : atagariaba seteni ana mis àna slimi goro a ; atəzlapay àna ma həma ndahanj ya nday təsər do ni ; ¹⁸ tamal ti təgəs gavanj àna ahar ahkay do ni tisi zlam makad mis day, zlam nday nani atəgri aranja ana tay do ferera ; tamal ti təbəki *ahar ka ndam ya təbesey do ni, ndam nday nani atanjaba. »

*Melefit azoru Yezu a huđ melefit vu
(Luk 24.50-53 ; Təwi 1.9-11)*

¹⁹ Bay gel Yezu àra àhia pakama na ana tay a nahkay ti Melefit àzoru nañ agavəla a huđ melefit vu, mək ànjəhad kà ahar ga daf ge Melefit, a məlañ ga gədakani vu. ²⁰ Kələn

gani ndam *asak ga Yezu ni ti ni təsləka, təhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis ga had ga məlañ ni dek. Bay geli àvi njəda ana təwi gatay ya təgray ni àna məgrikivu zlam ndahanj ya ti mis tìpi day-day ndo ni ana tay.] †

† **16:20** A wakita ndahanj bu ni ti wakita ga Mark andav àna 9-20. Ay a wakita ndahanj bu ka məlañ ga 9-20 ti andav nahkay hi : « Wál ni təhəñgri ere ye ti àgravu ni dek àna ata Piyer akaba ndam madəbay Yezu ndahanj ni, təzlapaki kay ndo. Kələn gani Yezu àna ahàr gayan àslororu ndam madəbay nañ ni gwar egezi ka məlañ ya fat azlərəvaya ni akaba gwar agavəla ka məlañ ya fat adiyu ni ga məhiani ana mis Melefit amahəñgay mis ga kanjgay-kanjgayani. Ma gani nani ti njəlata, aməmbatvu day-day do. »

Ma Mʉwени Sulumani ya Lʉk àbəki ni Ere ye ti mədəmki ka Ma Mʉweni Sulumani ya Lʉk àbəki ni

Maslaŋa ya ti àbəki wakita ge Lʉk ni àdafay slimy gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay naŋgu ni, kwa ka mənjəki gani ndam ga Yezu dek təsəra àbəki ti Lʉk bay ya təgrakabu təwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mèsəra, bay ya àbəki wakita ge Lʉk ni ti àbəki Təwi ga ndam asak ga Yezu day naŋ gani (Lʉk 1.1-4, Təwi 1.1). A Təwi ga ndam asak bu àdəm « leli » (16.10-17 ; 20.5-15 ; 21.1-18 ; 27.1-28.16), nahkay mèsəra bay ya àbəki wakita ni təsawada akaba Pol a.

Lʉk àbiki wakita gayan cœni ni ana Teyʉfil (1.3). Way Teyʉfil way ti mèsər do ; slimy gayan ni awayay adəmvaba « Bay ya ti awayay Melefit ni. » Lʉk azalay naŋ « gədakani goro » : bi naŋ bay ge elimeni, bi àpal siŋgu ga magraya wakita na ti naŋ ; àfəkia ahàr ka Yezu a, ay Lʉk àbiki wakita ti mîci pakama àki ka Yezu lala (1.4). Lʉk awayay ti mis dek təsər pakama àki ka Yezu lala.

Lʉk àsəra ma Gres a lala, àbəki ti akada ga ndam mèsər zlam ya təbəki wakita ka sarta ga Yezu ni. Awayay ti mis təsər ere ye ti àgravu ni àgrava edədiŋ ededîŋena, nahkay àdafay slimy ga bəbay ya təgur haſ ka sarta gani ni (1.5 ; 3.1) ; ka sarta gani nani mis tacal vi ti àna slimy ga bəbay nahkay.

Lʉk àŋgəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ga ata Meciyʉ nday ata Mark ya təŋgəhad ni : Yezu ànjəki ke təwi gayan ka haſ Gelili, òru gwar a Zerəzalem. Ay akada ge Meciyʉ ya àgray ni Lʉk day ànjəki ti ke miwi ga Yezu (1-2) ; ka məlaŋ nani akaba ka məlaŋ ndahanj àŋgəhad zlam ya ti naŋ naŋani ècifiŋa kè mis ndahanj a, èjeŋey a wakita ndahanj bu ndo ni (1.3).

Ga Yezu ya àhəŋgalay Melefit ni ti ata Meciyʉ nday ata Mark təŋgəhad a ma gana, ay ti Lʉk àŋgəhad a təma gatay na (3.21 ; 5.16 ; 6.12 ; 9.18, 28-9 akaba ndahanj).

Àdafa təwi ga Məsuf Njəlatani ya àgray na daya (1.35, 41, 67 ; 2.25-27 ; 3.16, 22 ; 4.1, 14, 18 ; 10.21 akaba ndahanj). Àŋgəhad ahəmamam wál ndahanj tədəbay Yezu, Melefit day àhəŋgay tay ni (1.39-56 ; 7.37-50 ; 8.2 ; 23.27-28, 49 ; 24.1), akaba ahəmamam Yezu awayay ndam talaga ni (4.18 ; 6.20 ; 7.22 ; 11.41 ; 12.23 ; 14.13, 21 ; 18.22 ; 19.8 ; 21.2-3). Àŋgəhad ahəmamam Yezu awayay ndam magudar zlam ya tam-batkaba majalay ahàr gatay a ni daya (5.32 ; 7.34, 37-50 ; 15.1-7, 10 ; 18.13-14 ; 19.7-10).

Pakama ya Lʉk ànjiki ana Teyʉfil ni

¹ Nəbukki wakita hini ana nak, Teyʉfil goro ni.

Nəhuk nahəma, mis kay təkadva, təbəkia zlam ya ti təgravu e kidiŋ gelı bu na ka wakita. ² Wudaka təbəki zlam gani nani ti mis ndahanj təhibiya ana leli a àndava. Nday ya ti təhi ana leli ni t̄ipibiyə ere ye ti àgravabiya kwa ka mənjəki gani àna eri gatay gatayana. Nahkay zla ti təwi gatay ègia ga məhi pakama ge Melefit ana mis a. ³ Ègia mis ndahanj ni təbəkia wakita gatay na nahəma, nu day àbəlafua nawayay nəbukki pakama gani ka wakita, Teyʉfil gədakani goro ni. Nawayay nəslamalakabu pakama gani lala, adaba nəcahakabá ere ye ti àgravu na dek, kwa ka mənjəki gani. ⁴ Nagray nahkay adaba nawayay ti kəsər pakama ya kici ni ti pakama ge jiri ededîŋ.

Məslər ge Melefit àdəm etiwi Zeŋ bay məbaray mis

⁵ Ka sarta ya *Erot naŋ bay gədakani ga haſ ga ndam *Zəde nahəma, zal naŋ àbu, naŋ bay *mangalabakabu mis akaba Melefit, slimy gayan Zakari. Naŋ ge dini ga Abiya. Wal gayan day wur hud ga *Aroŋ, slimy gani Elizebet. ⁶ Nday cecœni ndam jireni kè eri ge Melefit, təgəskabu *Divi ga Bay Melefit ya təbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni, tagray ere ye ti Melefit awayay ti mis tâgray ni dek. Nday gani mis təŋgətfəŋa zlam magudarani kà tay a do. ⁷ Ay ti t̄iwi bəza ndo, adaba Elizebet naŋ dəgəlani mək nday cecœni t̄igia medewel a àndava.

⁸ A vad nahan Zakari nañ àbu agri təwi ana Melefit a *ahay gədakani ge Melefit ni bu, adaba ahar ge təwi ga ndam ge dini gayanj ènjua. ⁹ Kəlavad ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni tihindi Melefit ti mādaba mis a bəlanj e kidinj gatay ba, ti maslaŋa nani ahuriyu kà mahay ga məlanj *njəlatani ni ga mazəbay haf ya ezi akada ge tersel ni : ka fat nani ti Melefit àdaba Zakari a. ¹⁰ Sarta ga mazəbay haf ni àra ènjia ti àhuriyu a ahay ni vu. Mis ndahaŋ dal-dalani ni ti ni nday a dalaka bu, təbu tahəŋgalay Melefit. ¹¹ Eslini *məslər ge Melefit àŋgazlivu : məslər ni jika gwar kà ahar ga daf ga zlam ya ti tazəbaki haf ya ezi àcər ni. ¹² Zakari nakəŋ àra èpia məslər ge Melefit na ti àbivaya angwaz a, àtia bəruv a. ¹³ Nañ àbu agray angwaz nahkay nahəma, məslər ge Melefit ni àhi : « Kàgray angwaz ba, Zakari, adaba Melefit ècia gayak ya kàhəŋgalay nañ na. Nahkay wal gayak Elizebet emiwukaya wur zalaña, akədi slimī gani Zen. ¹⁴ Etiweya wur na ti akəmərvu dal-dal àsabay, mis kay day atəmərvu ka ya ti etiweya nañ a ni. ¹⁵ Adaba mam, nañ gani emigi mis gədakani kē eri ge Melefit. Emisi zum akaba zlam mawəsanı day-day do ; kwa nañ a hud ga mənjanı bu *Məsuf Njəlatani àniviyu a məbəruv bu dal-dal. ¹⁶ Amahəŋgarbiyu bəza ge Izireyel kay afa ga Bay Melefit gatay ti təfəki ahär keti. ¹⁷ Amara kama ge Melefit ga məhi ma ge Melefit ana mis a. Melefit aməvi Məsuf akaba njəda akada ya àvi ahaslani ana bay mahəŋgaray pakama gayanj Eli ni. Amagray təwi ga mangalabakabu ata bəŋ ga bəza akaba bəza gatay ; mis ya ticiiki slimī ana Melefit do ni amahəŋgarbiyu tay ti təjalay ahär akada ga ndam ya ticiiki slimī ana Melefit ni. Nahkay amaslamalikabu mis ana Bay geli ga məgri təwi. »

¹⁸ Eslini Zakari nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Anəsər ma gayak ya kədəm ni ti jiri ti ahəmamam ? Adaba nihī leli cəneni ata wal goro migia medewel a ni. » ¹⁹ Eslini məslər ge Melefit nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu Gabriyel, nu nəbu kē meleher ge Meləfit kəlavad. Àslərkibiyu nu ti nəhuk ma sulumanı ya kici ni. ²⁰ Nihī ti akazlapay

koksaŋ, akədəm ma va do, si ere ye ti nəhuk ni amagrava day, adaba kəgəskabu pakama goro ndo. Nəhuk nahəma, ere ye ti nədəm ni ti amagravu àna vad gani. »

²¹ Ka sarta ya Zakari nañ a ahay bu ni ti mis ya a dalaka bu ni təbu tajəgay nañ. Àra àpəsviya a məlanj *njəlatani ni va ti àhəlia ahär ana tay a. ²² Ka ya ti àhəraya ni ti èsliki mədəm ma va do. Nahkay mis ni təsəra èpibiyə aranja a məlaŋ njəlatani ni ba. Nañ nakəŋ àzlapay koksah, adadi ahar ana tay ciliŋ.

²³ Nahkay nañ àbu agri təwi ana Melefit. Sarta ge təwi gayanj ni àra àndava ti àsləka òru a magam gayanj. ²⁴ Kələŋ gani wal gayanj Elizebet àzay hud. Àra àza hud na ti ànjəhad a ahay bu kiyi zlam, àhəraya e mite va ndo. Àdəm : ²⁵ « Ere ye ti àgrakuvu ni ti təwi ga Bay Melefit goro. Nihi ti àjənakia nu a, àzəkua mimili kē eri ge mis a. »

Məslər ge Melefit adəm etiwi Yezu

²⁶ Ka ya ti Elizebet nañ a hud kiyi muku nahəma, Melefit àslərbiyu məslər gayanj Gabriyel a kəsa nahanj vu. Kəsa nani ti təzalay Nazaret, ka had *Gelili.

²⁷ Àslərkibiyu ka wur dahalay nahanj, slimī gayanj Mari. Wur dahalay nani ti təvia ana zal nahanj a ; slimī gani Zəzef, nañ wur hud ge Devit. Ay ti àzay nañ fanj ndo.

²⁸*Məslər ge Melefit nakəŋ àrəkioru ka wur dahalay ni, àhi : « Nəgruk sa. Nak ti Melefit awayay kur, agruk sulum gayanj. Bay Meləfit nañ àbu akaba kur. » ²⁹ Wur dahalay ni àra ècia sa ga məslər ge Melefit na ti àhəlia ahär a. Àhi ana ahär ahkado : « Sa ga mam nahkay mam ? » ³⁰ Eslini məslər ge Melefit nakəŋ àhi : « Kàgray angwaz ba, Mari, adaba kənġəta zlam sulumana afa ge Melefit a. ³¹ Kara kazay hud wudak. Nahkay kara kiwi wur zalanı, akədi slimī gani Yezu. ³² Wur nani emigi mis gədakani. Melefit nañ agavəla driŋ amədəm wur nani ti Wur gayanj. Bay Melefit aməfiyu nañ a bay ge Devit bəŋ ga bəŋani ya àzum ahaslani ni vu, ³³ aməgur bəza hud ge Zekəp ga kaŋgay-kaŋgayani, bay gayanj amandav day-day do. »

³⁴ Eslini Mari àhi : « Nu nəsər zal do ni ti, anazay hud gani ti ahəmamam ? » ³⁵ Məslər

ge Melefit ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « *Məsuf Njəlatani amərəkuka, Melefit naŋ agavəla driŋ amagray ti kânjəhad a njəda gayaŋ bu akada ya kanjəhad e zəhweri ga məŋgəhaf bu ni. Nahkay wur ya ekiweya ni naŋ njəlata, Melefit amazalay naŋ Wur gayaŋ.

³⁶ Nihi Elizebet wur ga ndam gekəli ni, naŋ ya ti mis tədəm naŋ dəgəlani ni, ku ègia medewel a nəŋgu ni àza huđ a kiyi muku, wur zalani àniviyu. ³⁷ Adaba mam, ere ye ti Melefit èsliki magrani do ni ti àbi. » ³⁸ Mari nakəŋ àra ècia ma gayaŋ na ti àhi : « Nu ti nu wal məgri təwi ana Bay Melefit. Ere ye ti kəhu ni māgrakuvu ti ! » Eslini məslər ge Melefit ni àsləka, àmbərbu naŋ.

Mari naŋ àbu afa ge Elizebet

³⁹ Ka sarta gani nani Mari àsləka, àcəloru ke weceweceni gwar a həma vu, a kəsa nahəŋ vu ka had *Zəde. ⁴⁰ Óru ènjəa ti àhuriyu a ahay vu afa ga Zakari, àgri sa ana Elizebet wal ga Zakari ni. ⁴¹ Elizebet àra ècia sa ga Mari na ti wur ya ti a huđ gayaŋ bu ni àdaday. Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana Elizebet a, ⁴² mək naŋ nakəŋ àdiki ana zlahay kay kay, àdəm : « Nak ti Melefit àgruka zlam sulumana àtama ga wál ndahaŋ na dek. Àgria sulum ana wur gayak ya a huđ bu na daya. ⁴³ Nu way ti məŋ ga Bay goro māra afa goro a way ? ⁴⁴ Ka ya ti nici sa gayak ni ti wur ya a huđ goro bu ni àdada àna məmərana. ⁴⁵ Nak kəbu àna məmərani adaba kəfəkia ahàr ka Bay Melefit a, kəsəra amagray ere ye ti àhuk aməgruk ni. »

Mari àzləbay Melefit

⁴⁶ Eslini Mari nakəŋ àdəm ahkado : « Àna məbəruv goro dek nədəm Bay Melefit goro naŋ gədakani dal-dal,

⁴⁷ nu nəbu àna məmərani kay adaba Melefit naŋ àbu ahəŋgay nu ;

⁴⁸ adaba mam, nu nisli aranja do, nəgri təwi ana naŋ, ay ti àjalakua ahàr a.

Nahkay kwa kani mis ya təbu ni dek atədəm nu nəbu àna məmərani dal-dal ga kaŋgayani.

Mis ya etiwi tay kama ni dek day atədəm nahkay.

⁴⁹ Atədəm nahkay adaba Melefit esliki magray zlam dek, àgrua zlam gədákana.

Melefit ti naŋ njəlata !

⁵⁰ Ndam ya tabəhadı mirdim ni ti awayay tay, agri sulum gayaŋ ana tay akaba ana bəza huđ bəza huđ gatayani.

⁵¹ Àgra təwi ga njəda àna ahar gayaŋ a ; ndam ya ti zlabay àniviyu ana tay ni ti àgrikaba ahàr ana tay a kway-kwayay.

⁵² Bəbay day àhəlaba tay a bay gatay ba ; ndam ya ti tısliviyu a mis vu do ni ti àhəlaya tay agavəla.

⁵³ Ndam ya ti ləwir àwər tay ni ti àvia zlam sulumana ana tay a, tərəha àna naŋ a ; ndam ge elimeni ti ni àgara tay a, təsləka ahar gatay zlam zlam.

⁵⁴ Ndam *Izireyel ti nday ndam məgri təwi ana Melefit, nahkay àjənakia tay a ; sulum gayaŋ ya àdəmbiyu aməgri ana tay ni ágəjazlki ahàr ndo.

⁵⁵ Sulum gani nani ti àhibiya ma gana ana ata bəŋ gelı ahaslana, àdəm aməgri ana Abraham akaba ana bəza huđ gayaŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. »

⁵⁶ Mari àra àzləba Melefit a nahkay ti àpəsiyu afa ge Elizebet agray kiyi mahkər ; kələŋ gani àsləkabiya, àra a magam a.

Tiwi Zeŋ bay məbaray mis ni

⁵⁷ Kiyi ge Elizebet àra ènjia ti èweya wur zalana. ⁵⁸ Àra èweya wur na ti àmərva : ndam mahay gayaŋ akaba ndam gayaŋ təra tıcia Melefit àgria sulum gayaŋ a ti nday day təmərva. ⁵⁹ Wur ni àra àgra vad azlalahkər a nahəma, mis təra ge *mekeli kədi a. Təra təkelia kədi na ti tawayay tədi slimı ga bəŋani Zakari. ⁶⁰ Ay ti məŋani àdəm : « Aha, kàzalum naŋ nahkay ba, slimı gayaŋ Zeŋ. » ⁶¹ Təra tıcia ma ga wal na ti təhi : « Maslaŋa àbi e dini gayak bu təzalay naŋ Zeŋ bi timey. » ⁶² Nahkay tədadi ahar ana bəŋ ga wur ni, ti mədəfiaya slimı ya naŋ awayay mədiani ana wur ni ana tay a.

⁶³ Mək Zakari nakəŋ èhindifiŋa pələŋgaf kà tay a. Təra təzibiyə ti àbəki : « Slimı gayaŋ Zeŋ. » Gayəŋ ya àra àbəkia nahkay ni ti àgria ejep ana mis na dek. ⁶⁴ Ka gani nani Melefit

àhèlikaba ma ana Zakari nakəŋ a, àzlapay huya, àdi ana mazləbay Melefit. ⁶⁵ Ere ye ti àgravu ni ti àsia aŋgwaz ana ndam mahay gayan na dek. Ma gani nani àhəndoru ka had *Zude a kesa ya ka hema ni vu dek. ⁶⁶ Ndam ya ticia pakama nana ni dek ti təbu təjalaki ahàr, tədəm ahkado : « Wur nani ti emigi mam ? » Wur ni ti njəda ge Melefit àbu akaba naŋ ededinj.

Zakari ahəŋgri ma ge Melefit ana mis

⁶⁷ Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva ana Zakari bəŋ ga wur na a vu va. Nahkay àhəŋgaraya pakama ge Melefit a, àdəm ahkado :

⁶⁸ « Mazləbay Bay gel, Melefit ga ndam *Izireyel ni, adaba àra àmənjaya ndam gayan a, àmba tay a.

⁶⁹ Melefit àslərbiya bay njəda-njədani ga mahəŋgay leli a.

Bay njəda-njədani nani ti wur huſ ge Devit bay məgri təwi ana Melefit ni.

⁷⁰ Pakama gani nani ti àhibiya ana ndam njəlatani ya tahəŋgaray *pakama gayan ahaslani na,

mək nday day təhəŋria ana mis a.

⁷¹ Àdəm amahəŋgafəŋa leli kà ndam ezir gel a, ti ndam ya təwayay leli do ni tisliki ke leli va ba.

⁷² Àgria sulum gayan ana ata bəŋ gel a, àjalakia ahàr ka pakama gayan ya àwəlkabu akaba tay na.

Pakama gayan ya àwəlkabu akaba gatay ni ti njəlata.

⁷³ Àjalakia ahàr ka mbaſay gayan ya àmbadı ana Abraham bəŋ gel na.

A mbaſay gayan ni bu àhi ⁷⁴ amahəŋgafəŋa leli kà ndam ezir gel a

ti aŋgwaz àwərfəŋa leli kà tay a va ba, ti məfəki ahàr ke Melefit, mâzləbay naŋ,

⁷⁵ ti mîgi ndam jireni, ndam njəlatani kè eri gayan

duk abiviyu ana mandav ga vad ga sifa geli. »

⁷⁶ Zakari nakəŋ àdəm keti : « Nak zla nahema, wur goro, atəzalay kur bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. Naŋ agavəla drinj !

Atəzalay kur nahkay adaba akədi kama ana Bay gədəkani geli ga maslama likabu divi,

⁷⁷ ga məhiani ana ndam gayan ni ti təsər Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a, amahəŋgay tay.

⁷⁸ Melefit geli ni ti awayay leli, agri sulum gayan ana leli dal-dal.

Nahkay amara masladı məlaŋ ana leli kwa agavəla akada ga fat ya azlərvaya, asladay məlaŋ ni.

⁷⁹ Amasladı məlaŋ ti ana ndam ya ti nday a ləvəŋ bu ni akaba nday ya ti tagrafəŋa aŋgwaz kè kisim a ni, ti mədəfiki ana leli ahəmamam manjəhadkabu àna sulumani akaba Melefit ni. »

⁸⁰ Zakari nakəŋ àra èndevertiña pakama gayan na ti ànjəhad akaba ndam gayan zlam gayan. Nday təbu nahkay ti Zeŋ wur gayan ni naŋ àbu adək, məsər zlam gayan asagakivu adaba Melefit naŋ àbu akaba naŋ. Ànjəhad e gili duk abiviyu ana vad ya ti àŋgazlivu ana ndam Izireyel vay-vay ni.

2

Tiwi Yezu (Meciyə 1.18-25)

¹ Ka sarta gani nani ti Egəst *bay gədəkani ga ndam Rom àdəmva. Àdəm tācal mis ga had ya naŋ agur ni dek, təbəki slimi gatay ka wakita. ² Macal mis nani ti ye enjenjeni. Àgravu ka ya ti Kiriniyəs agur had Siri ni. ³ Nahkay ku way way do dek akoru ka had gayan ti tācal naŋ, təbəki slimi gayan eslini. ⁴ Ka sarta gani nani ti Zuzef zal ga Mari ni naŋ àbu ka had *Gelili a kesa Nazaret bu. Àra ècia ma ga macal mis na ti àsləka òru ka had *Zude, a kesa Betlehem vu. Òru eslini ti adaba tiwi bay Devit bəŋ ga bəŋani ahaslani a kesa gani nani bu. ⁵ Ka ya ti akoru ni ti àzəkivu wal gayan Mari ju, ti təbəki slimi gatay a kesa ga ata bəŋ gatayani bu. Ka gani nani ti wal ni huſ èsliliŋa.

⁶ Tòru tlinjua e Betlehem a nday təbu eslini ti vad ge miwi wur ni ènjua. ⁷ Nahkay naŋ nakəŋ èweya meykweya gayan wur zalana. Àra èweya wur na ti àfiyu naŋ a azana vu mək àfəkad naŋ a kulum vu. Təfəkad wur

ni eslini ti adaba mis tìsliva a ahay ga ndam mirkwi ni va, mèlanj àbi va bi palam.

Məslər ge Melefit ahi ana ndam majəgay zlam tìwia Krist a

⁸ Ka had nani nahëma, ndam majəgay zlam tèbu a hud gili bu, tanjəhad eri ga majəgay zlam gatay ga mélavad. ⁹ Nday tèbu eslini ti məslər ga Bay geli Melefit àngazlivu ana tay, masladani ga Bay geli Melefit àhərkia ka tay a ka mèlanj nana, àbəvù tay e kidin vu. Tàra tìpia nahkay ti àbiva aŋgwaz ana tay a dal-dal. ¹⁰ Eslini *məslər ge Melefit ni àhi ana tay ahkado : « Kègrum aŋgwaz ba. Nihi nahëma, nèzibiyu ma meweni sulumana ana kùli a. Ndam *Izireyel dek eticia ma gana ti atemərvu àna nañ dal-dal. ¹¹ Ma ya ti nèzibiyu ana kùli ni ti nihi : Tìwieya bay mahəŋgay mis ana kùli kana a kësa ge Devit ba. Nañ gani *Krist *Bay gədakani ya amara ni, nañ Bay geli gədakani. ¹² Ere ye ti akəserum nañ àna nañ ni ti nihi : akədumi ahàr ana wur ndeñ-ndeñbeni a azana bu a kulum bu. »

¹³ Àra àdəma nahkay ti ndam ga slaku ge Melefit dal-dal tèzlərvaya a hud melefit va dekik huya, nday tèbu akaba nañ, tazləbay Melefit, tèdəm : ¹⁴ « Tazləbay Melefit drin agavəla ! Ka had day ndam ya ti Melefit awayay tay ni tânjəhadkabu àna sulumani, aranja àhəli ahàr ana tay ba ! »

Ndam majəgay zlam takoru təmənjiyu Yezu e Betlehem

¹⁵ *Məslər ge Melefit ni tàra tazləba Melefit a nahkay ti tazləkafənja kà ndam majəgay zlam na, tàngoru a hud melefit vu. Tàra tazləkafənja kà tay a ti nday ti ni tèdəm e kidin gatay bu : « Mədəgum bədak e Betlehem, makoru mipəmbiyu ere ye ti àgravu, Bay Melefit àhi ana leli ni kwa. »

¹⁶ Nday nakəñ tèzoru asak kirim-kirim, tòru tèdi ahàr ana Mari nday ata Zuzef akaba wur ndeñ-ndeñbeni ni, nañ mandəhadani a kulum bu. ¹⁷ Tàra tìpia wur na ti tàngahad pakama ga məslər ge Melefit ya àhiki ana tay ka wur ni. ¹⁸ Mis ya ticia ma ga ndam majəgay zlam ya tàngahadi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dek. ¹⁹ Mari ti

ni àgəskabá ma na dek a ahàr gayan va, nañ àbu adəgəzlkı ahàr dal-dal. ²⁰ Kèləñ gani ndam majəgay zlam ni tazləka. Nday àna məmərani, tazləbay Melefit azuhva zlam ya tici akaba tìpi ni dek. Zlam gani nani dek àgrava akada ga məslər ge Melefit ya àhi ana tay na.

Tazgazli Yezu ana Melefit a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit bu

²¹ Wur ni àra àzuma vad a azlalahkər nahëma, *tékeli kùdi, tèdi slimi Yezu. Slimi nani ti slimi ya ti *məslər ge Melefit àdi mənjəd mazay hud gayan ni.

²² Wal ni àra àsaya daf e mite va ti si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tâdəm nañ ègia njəlatana keti kwa akada ge *Divi ge Melefit ya Mewiz àbəki a wakita gayan ni bu ni. Nahkay tòru nday ata zal gayan Zuzef a Zerəzalem ga maŋgazli wur ni ana Bay geli Melefit, ²³ adaba àbu məbəkiani e Divi ga Bay geli Melefit bu, Melefit àdəm ahkado : « Meykwəya zalani lu emigi njəlata, nañ ga Bay geli Melefit.* » ²⁴ Nahkay si təbi kurkoduk cù ahkay do ni bəza ga guduk-guduk cù ana Bay Melefit akada ya àbu məbəkiani e Divi ga Bay Mel-efit bu ni kwa. †

Simeyon nday ata Ana təhəŋri ma ge Melefit ana mis

²⁵ Eslini zal naħaŋ nañ àbu a Zerəzalem, slimi gayan Simeyon, nañ gani mis jireni, ahəŋgrioru ahàr a had ana Melefit, nañ àbu ajəgay bay ya ti Melefit aməslərbiyu ga mahəŋgay ndam *Izireyel ni. Simeyon gani *Məsuf Njəlatani nañ àbu akaba nañ.

²⁶ A vad naħaŋ Məsuf Njəlatani àhiaba, àhi : « Wudaka kəmət nahëma, ekipia *Krist *Bay gədakani ya Bay Melefit aməslərbiyu ni day kwa. » ²⁷ Nahkay ka fat ya ti ata bəñ ga Yezu nday ata məñ ga Yezu tèzoru Yezu wur gatay ni a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu ga madəbay *Divi ge Melefit ya Mewiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti, tèdi ahàr ana Simeyon nakəñ. Nañ eslini àndava, adaba Məsuf ge Melefit àzoya nañ a. ²⁸ Simeyon nakəñ àra èpia wur na ti àzay nañ a ahar vu, àgri səsi ana Melefit, àdəm :

* 2:23 Mənjay Mahərana 13.2, 12, 15. † 2:24 Mənjay Levi 12.8.

²⁹ « Nihi nahëma, Bay goro ni, ere ye ti këhu ni ti kàgra àndava.

Nu evidi gayak, kebesey mëvu divi ti nâmèt àna sulumani.

³⁰ Adaba nìpia bay ya ti kàslérbiyu ga mahëngay mis na àna eri goro a,

³¹ maslanya ya ti kàzaba nañ kè meleher ge mis ga mèlañ na dek ni.

³² Nañ gani amasladi mèlañ ana mis, ti mis ya ti nday ndam *Zude do ni dek day tèsèr kur.

Nahkay mis dek atazlèbay ndam Izireyel, ndam gayak ni, azuhva nañ.[‡] »

³³ Ata bëj ga Yezu nday ata mëj ga Yezu tara tici ma ga Simeyon ya àdémki ka wur na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. ³⁴ Eslini Simeyon nakèj àhèngalay Melefit ti mègri sulum gayan ana tay, mèk àhi ana Mari mëj ga wur ni : « Azuhva wur hini nahëma, ndam Izireyel ndahanj kay atañgoru kélèj, nday ndahanj kay ti ni atoru kama. Melefit amangazlay nañ, ay ti mis atègèskabu nañ do ; ³⁵ nahkay amangazlaya zlam ya mis kay tèjalay a ahàr gatay bu na vay-vay. Nak Mari ti ni, akacakay daliya, ekitèwi akada ge mis ya tatahada àna maslalam a gèk ni. »

³⁶⁻³⁷ Wal nañ nañ àbu, nañ wal mahèngaray pakama ge Melefit, slimì gayan Ana. Nañ wur ge Fenwel zal Eser. [§] Vi gayan dekeni kru kru azlalahkèr mahar fad, ègia medewel a dal-dal. A dahalay gani nahëma, àda zal a, tìvikabu vi adeskèla, mèk zal ni àmètkia. Zal gayan ni àra àmèta ti ànjèhad ka ahàr gayan, nañ wal madakway. Ka sarta gani nani ti nañ àbu akoru a dalaka ga ahay gèdakanì ge Melefit ni vu kélavad. Mèlafat akaba mélavad gani do dek azlèbay Melefit eslini àna mègès *ndèra akaba àna mahèngalay nañ. ³⁸ Ka ya ti Simeyon nañ àbu azlapaki ka Yezu nahëma, wal madakway ni ènbia bilegeni. Àra ènbia ti àgrì susi ana Melefit. Mis ndahanj tèbu eslini tajègay vad ya ti Melefit amahèngay Zerùzalem ni. Eslini wal nakèj àhèngri pakama ge Melefit ya àdémki ka wur ni ana tay dek.

Ndam ga Yezu tànga a Nazaret a

[‡] 2:32 Mènjay Izayi 42.6 ; 49.6 ; 52.10.   [§] 2:36-37 Eser ti wur ge Zekap ; ègia slimì ge dini a.

³⁹ Ka ya ti ata Zuzef nday ata Mari tâdëba *Divi ga Bay Melefit ya àbu mèbékiani a wakita ge Mewiz ni bu na dek ti tâslèka àna wur na, tàngorù a kësa gatay vu a Nazaret ka had *Gelili. ⁴⁰ Nday tèbu eslini ti wur ni nanj àbu adèk, njèda gayan day asagay. Zlam day àsèra kay ; Melefit awayay nañ, nañ àbu agri sulum gayanj.

Ere ye ti Yezu àgray ka ya ti vi gayan kru mahar cù ni

⁴¹ Ata Zuzef nday ata Mari takoru a Zerùzalem tagrabiyu wuméri ga *Pak kilevi. ⁴² Yezu àra àzuma vi a kru mahar cù ti tòru akaba ata bëjani ata mèjani a Zerùzalem akada gatay ya tagray kilevi ni.

⁴³ Tàra tâgraba wuméri na àndava ti mis dek tâslèka tàngorù a magam gatay. Ka ya ti mis ni tâslèka ni ti Yezu àslèka ndo. Ànjèhad a Zerùzalem ka mèsèr ga ata bëjani nday ata mèjani do. ⁴⁴ Nday tâdëm bi nañ àbu aslèka akaba ndam gatay ya tèsawaday akaba tay na. Nahkay tèsawaday ruk, day kwa ti tâdëbay nañ àkibu ka ndam gatay ni,

⁴⁵ ay tèdi ahàr ndo. Tàra tèdi ahàr ndo ni ti tàngorù a Zerùzalem, tâdëboru nañ. ⁴⁶ A vad ya mahkèr gani day kwa ti tèdi ahàr a dalaka ga *ahay gèdakanì ge Melefit ni bu. Nañ àbu manjèhadani digesa e kidin ge musisi gèdakanì gatay ni bu, abi slimì ana ma gatay ya tâdëm ni, ehindifiña ma kà tay a daya. ⁴⁷ Eslini mis ya tèbi slimì ana ma gayan ni dek tâgra ejep a, adaba àsèra zlam a kay, àhèngarfèj kà pakama lala. ⁴⁸ Ata bëjani nday ata mèjani tara tèdia ahàr a ti tâgra ejep a dal-dal àsabay. Eslini mèjani àhi ahkado : « Kègri ere hini ana leli ti kamam, wur goro ? Nihi ahàr àhèliaba ana leli ata buk a dal-dal ga madabay kur a. »

⁴⁹ Ara ècia ma ga mèjani na ti àhi ana tay ahkado : « Kèdëbum nu ti kamam ? Ngay ananjèhad a dalaka ga ahay ga Baba bu ni ti kèsàrumki do aw ? » ⁵⁰ Ay ti ata bëjani ata mèjani ticiaba ma gayan ya àhi ana tay na ndo ferera.

⁵¹ Kélèj gani tâslèka akaba Yezu a, tòru a Nazaret. Nañ àbu agèsiki ma ga ata bëjani ata mèjani. Mèjani zla nahëma ajalakioru ahàr ka zlam gani nani ya àgravu ni dek.

52 Yezu nakəŋ ka ya ti adək ni asərkivu zlam àkivu. Àbəlafəŋa kè Melefit a àkiva, mis day àbəlafəŋa kà tay a àkiva.

3

*Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ya àhi ana mis ni
(Meciyu 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Zeŋ 1.19-28)*

1-2 Àra àpəsa vi a gal ti Melefit àhi ma gayaŋ ana Zeŋ wur ga Zakari a huđ gili bu. Ka sarta gani nani ti Tiber *bay gədakani ga ndam Rom àzumva a bay gayaŋ va vi kru mahar zlam ; àfiya Pons Pilet a bay ga had ga ndam *Zude va ; *Erot agur had *Gelili ; Filip wur ga məŋjani agur had Ituri akaba had Tresenitit ; Lisaniyas agur had Ebilen. Anna nday ata Kayif nday gədákani ga ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefit. 3 Melefit àra àhia ma ana Zeŋ a nahkay ti Zeŋ nakəŋ asawaday kà gəvay ga zalaka *Zürden, evelin tekesl. Naŋ àbu ahi ana mis : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a. Tamal kàmbatumkaba majalay ahàr gekəli a ti *nabaray kəli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kə kəli a. »

4 Nahkay ma ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəki a wakita gayaŋ ni bu ni àgrava. Àdəm ahkado :

« Maslaŋa azlah a huđ gili bu, dəŋgu gayaŋ ahəndabiyyu.

Àdəm ahkado : “Slamatumikabu divi ana Bay gədakani.

Ahàr àdəm divi gayaŋ māla ndəlaňa.

5 Had atərəhvü a zlur-zlur vu dek, həma akaba məlan dərani dek etebesvu, divi madəŋgwani etigi ndəlaňa, divi magədavani atəslamalavu.

6 Nahkay mis dek etipi ge Melefit ya ahəŋgay ndam gayaŋ ni.”* »

7 Eslini mis kay tərəkia ke Zeŋ a, ti məbaray tay. Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi ana tay : « Lekələm ti medékw ! Way àhi ana kəli dəguma afa goro a ti kâtamumfəŋa kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ? 8 Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekəli a edədiŋ edədiŋena ti grum təwi ya ti adəfaki lekələm kàmbatumva ni. Ngay bəŋ ga bəŋ

gekəli Abraham, nahkay akatatum ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kəli nahəma, Melefit eslik i məhiani ana akur nday ndani tīgi bəza huđ ga Abraham day, agravu. 9 Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni ti Melefit ànjəkia ka matraň kəli a àndava, agri ana kəli akada ge mis ya məŋ ga zlam gayaŋ tīwi bəza sulumani do ni ti, azay zlaba gayaŋ ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. »

10 Eslini mis kayani ni təbu tihindifiňa ma, təhi : « Nahkay ti leli hi ti māgray ahəmamam ? » 11 Zeŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Maslaŋa ya ti endəwi gayaŋ cü ni ti mədīfəŋa bəlaŋ ana maslaŋa ya ti gayaŋ àbi fererani na. Nahkay day maslaŋa ya ti zlam məzumani àfəŋ ni ti məvi ana maslaŋa ya àfəŋ bi ni. »

12 Eslini ndam *məhəl hadam tərəkia ti məbaray tay bilegeni. Nday nakəŋ tihindifiňa ma, təhi : « Məsi ! Leli ti māgray ahəmamam ? » 13 Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekələm nahəma, kihindəmfəŋa hadam kè mis a àtamkia ka ga ŋgumna ya àhi ana kəli ni ba. »

14 Ndam slewja tihindifiňa ma daya. Təhi : « Leli timey, māgray ahəmamam ? » Àhi ana tay : « Lekələm ti kàhəlumfəŋa sɪŋgu kè mis ga njəda ba, ahkay do ni àna məsəki malfadə ka tay a ba. Həlum sɪŋgu ya ŋgumna apəli ana kəli ni ciliŋ. »

15 Mis macakalavani ye eslini ni təbu tajəgay ere ya amagravu ni. Təhi ana ahàr : « Zeŋ ti bi naŋ *Bay gədakani ya amara ni aw ? » 16 Eslini Zeŋ àhi ana tay dek : « Nu ti nabaray kəli àna yam. Ay ti maslaŋa nahənaŋ naŋ àbu ara. Naŋ gani nani ti njəda gayaŋ àtama goro a. Nu ti way ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayaŋ a di way ? Naŋ zla nahəma amara məbaray kəli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. 17 Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayaŋ a ahar va, ahar hay àna naŋ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmat day-day do. »

18 Nahkay Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis. Àhi ma ndahan gərgəri kay ana tay, awayay ti təgəskabá.

* 3:6 Izayi 40.3-5.

19 Ka sarta gani nani ti Erot bay ga had Gelili ni àgudara zlam a. Wur ga mən̄ ga Erot àbu, wal gayan slimy gani Erodiyat. Erot àzafən̄a wal ga wur ga mən̄ani na. Erot àgudara zlam ndahan a kay, nahkay ti Zeñ àləgi azuhva zlam gayan̄ ya àgudar ni dek.
20 Àra àləgia ti Erot nakən̄ àgudarkivu zlam keti : àfiyu nañ a dañgay vu.

*Baray ga Yezu
(Meciyu 3.13-17 ; Mark 1.9-11)*

21 Ka ya ti mis dek *tàbaray ni ti Yezu day àbara. Àra àbara, nañ àbu ahəŋgalay Melefit ti huđ melefit àzləkvaba, **22** *Məsuf Njəlatani àhərkiaya. Àhərkiaya ti akada ga kurkoduk ya ahər ni ; mis tìpia. Eslini dən̄gu àhəndabiyu a huđ melefit bu akada dən̄gu ge mis, àhi : « Nak ti wur gorø, nawayay kur dal-dal, kəməru məbəruv dal-dal. »

*Ata bən̄ ga bən̄ ga Yezu
(Meciyu 1.1-17)*

23 Ka ya ti Yezu ànjəki ke təwi gayan̄ nahəma, vi gayan̄ agray kru kru mahkər. A majalay ahàr ge mis bu ni ti Yezu nañ wur ge Zuzef. Zuzef ti ni nañ wur ge Heli, **24** Heli wur ga Matat, Matat wur ge Levi, Levi wur ge Melsi, Melsi wur ga Janay, Janay wur ge Zuzef, **25** Zuzef wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ga Amos, Amos wur ga Nahum, Nahum wur ge Esili, Esili wur ga Nagay, **26** Nagay wur ga Mat, Mat wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ge Semin̄, Semin̄ wur ga Zosek, Zosek wur ga Züda, **27** Züda wur ga Yohanañ, Yohanañ wur ga Resa, Resa wur ga Zorobabel, Zorobabel wur ga Salatiyel, Salatiyel wur ge Neri, **28** Neri wur ge Melsi, Melsi wur ga Adi, Adi wur ga Kosam, Kosam wur ge Elimadam, Elimadam wur ge Er, **29** Er wur ga Yezu, Yezu wur ge Eliyezer, Eliyezer wur ga Zorim, Zorim wur ga Matat, Matat wur ge Levi, **30** Levi wur ga Simeyon, Simeyon wur ga Züda, Züda wur ge Zuzef, Zuzef wur ga Yonam, Yonam wur ge Eliyakim, **31** Eliyakim wur ge Meleya, Meleya wur ga Mena, Mena wur ga Matata, Matata wur ga Natañ, Natañ wur ge Devit, **32** Devit wur ge Zese, Zese wur ga Zobet, Zobet wur ga Boz, Boz wur ga Sala, Sala wur ga

Nason̄, **33** Nason̄ wur ga Aminadap, Aminadap wur ga Adimin̄, Adimin̄ wur ge Erni, Erni wur ga Esron̄, Esron̄ wur ge Ferez, Ferez wur ga Züda, **34** Züda wur ge Zekəp, Zekəp wur ga Izak, Izak wur ga Abraham, Abraham wur ga Tara, Tara wur ga Nakor, **35** Nakor wur ge Serus, Serus wur ga Ragaw, Ragaw wur ge Felek, Felek wur ge Eber, Eber wur ga Sala, **36** Sala wur ga Kaynam, Kaynam wur ga Arfazat, Arfazat wur ge Sem, Sem wur ge Nəwi, Nəwi wur ge Lemes, **37** Lemes wur ga Matusala, Matusala wur ge Enok, Enok wur ge Zeret, Zeret wur ge Meleleyel, Meleleyel wur ga Kaynam, **38** Kaynam wur ge Enos, Enos wur ge Set, Set wur ga Adam ; Adam ti ni, nañ wur ge Melefit.

4

*Seteni àwayay esipet Yezu
(Meciyu 4.1-11 ; Mark 1.12-13)*

1 Yezu àra àbara àndava nahəma, *Məsuf Njəlatani èsliva a vu va. Eslini Yezu nakən̄ àsləkabiya gwar kà zalaka *Zürdeñ a, Məsuf Njəlatani àzoru nañ a huđ gili vu. **2** Eslini *Seteni àhəlfən̄a eyə a vad kru kru fad. A huđ ga vad nday nani bu ni ti Yezu àzum aran̄a ndo ferera. Kələŋ gani ləwir àwərkaba nañ a. **3** Ləwir ni àra àwərkaba nañ a ti Seteni àhi : « Tamal ti nak Wur ge Melefit ededîn ti, hi ana akur nday nini tâmbukvu *dipeñ zla aw ? » **4** Ay Yezu àhəŋgrifən̄, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Mis anjəhad ti àna zlam məzumani ciliñ do.” * »

5 Eslini Seteni nakən̄ àzoru nañ ka məlañ zañani, àdəfiki had ga duniya ni dek ke wecwezeni. **6-7** Àhi ana Yezu keti : « Tamal ti kâbəhadua mirdim a meleher ndiñ ana had ti, zlam ya kipioru ni dek nəvuk, egi gayak, kəgur tay akaba elimeni gatayani dek. Adaba zlam nday nani dek ti Melefit àbuva tay a ahar va, nislikı məviani ana maslaña ya ti nu nawayay nəvi ni tata. » **8** Yezu àhəŋgrifən̄, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay nañ nañ bəlan̄ ciliñ.”† »

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:8 Mimbiki 6.13.

⁹ Eslini Seteni nakəŋ àzoru naŋ a Zerəzalem, àfəkad naŋ jik ka ahàr ga *ahay gədakani ge Melefit ni, àhi ahkado : « Tamal nak Wur ge Melefit ededin ti, diyu a had. ¹⁰ Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Melefit aməhi ana məslər gayan ti təbuk slim.” ¹¹ Àbu məbəkiani keti : “Atakəcaw kur a ahar vu, ti asak gayak ènjifiŋ kà akur ba.” ‡ » ¹² Yezu àhəŋgri zuh keti : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eyü kà Bay Melefit gayak a ba.” § » ¹³ Kələŋ gani Seteni àmətaňfəŋa ga məhəlfəŋa eyü kà Yezu àna wir-wir gayan a dek ti àsləkafəŋa ga hayaŋjana.

*Yezu ànjəki ke təwi gayan e Gelili
(Meciyu 4.12-17 ; Mark 1.14-15)*

¹⁴ Yezu àŋgoru ka had *Gelili àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Òru ènjua eslini ti mis ye eslini ni akaba ga had ndahanj ya kà gəvay gani ni dek təbu tacalfəŋ. ¹⁵ Yezu nakəŋ àcahi zlam ana mis a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni bu. Naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ya təbu eslini ni dek tazləbay naŋ.

*Ndam Nazaret təgəskabu Yezu ndo
(Meciyu 13.53-58 ; Mark 6.1-6)*

¹⁶ Yezu òru a Nazaret ka məlaŋ ya ti àdək ni. Vad *məpəsabana àra ènjia ti àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu a kəsa nani bu, akada gayan ya àgray kəla vad məpəsabana ni. Naŋ nakəŋ naŋ àbu eslini ti ècikaba cəkwad ga mejeŋgi Wakita ge Melefit ana mis a. ¹⁷ Eslini təvi Wakita ge Meləfit ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəki ni mifedekabani, mək àzay, èpelkaba. * Naŋ àbu epelkaba nahkay ti àdi ahàr ana məlaŋ ya ti naŋ awayay ni. Abu məbəkiani ka məlaŋ nani :

¹⁸ « Məsuf ga Bay Melefit àku ka nu, àdaba nu ga məhi *Ma Məwəni Sulumani ana ndam talaga, àslərbiyu nu ga məhiani ana ndam daŋgay Melefit amambay tay, ana ndam wuluf day etipi divi,

àslərbiyu nu ga məhəlaba ndam ya təcakay daliya ni a daliya gatay ni ba daya,

¹⁹ akaba ga məhi ana mis vi ya ti Bay geli agri sulum gayan ana tay ni ènji. † »

²⁰ Yezu nakəŋ àra èjenja pakama gani nana zla nahəma, èfedekabu wakita ni, àhəŋgri ana bay ya ti agray təwi a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu mək ànjəhad digəs eslini ga macahi zlam ana mis. Àra ànjəhad zla nahəma, mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni dek təbəkioru eri, taməŋjaləŋoru. ²¹ Eslini naŋ nakəŋ ànjəki ka macahi zlam ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ma ya ti niŋenjey a Wakita ge Melefit bu ni ti ma gani nani àgrava kana àndava. Àgravu ka ya ti kicüm nu nəbu niŋenjeya ma na ni. »

²² Mis ni dek təra ticia zlam ya ti àcahi ana tay na ti tədəm : « Àsəra zlapay a àsəbəy. » Pakama sulumani ya ti àhəraya a ma gayan ba ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm : « Naŋ hini ti wur ge Zəzef ni timey ? » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəsəra akəhumu ma gozogul hini : “Nak bay mahəŋgaraba mis àna haf a ni, həŋgaraba ahàr gayak gayakan zla aw ?” Akəhumu keti : “Mīcia ere ye ti kàgray a Kafarnahum na dek, ay ti graya akada nana a kəsa gayak gayakan ba bilegeni a zla aw ?” » ²⁴ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, bay mahəŋgaray pakama ge Melefit lu, ndam ga kəsa gayan gayaŋjani təwayay məgəskabu pakama gayan ya àhi ana tay ni do. ²⁵ Sərumki ke ere ye ti àgravu ke zemeni ge Eli ni day. Nəhi ana kəli nahəma, ka gani nani ti avər àtəd ndo vi mahkər àna kiyi muku, ləwir àdaya ka had nana dek. Ka sarta gani nani ti wál madakway day təbu dal-dal ka had Izireyel, ²⁶ ay ti Melefit àsləroru Eli afa ga wal madakway bəlaŋ gatayani ndo. Àsləroru naŋ ti afa ga wal madakway ga kəsa Serepta ga had Sidoŋ ni ciliŋ. ‡ ²⁷ Ke zemeni ge Elize bay mahəŋgaray pakama ge Melefit day ndam ambələk təbu dal-dal ka had Izireyel, ay ti maslaŋa bəlaŋ gatayani Elize àhəŋgaraba

‡ 4:11 Limis 91.11-12. § 4:12 Mimbiki 6.16. * 4:17 Ka sarta ga Yezu ti wakita dek zəbalani, mis tefedekabu ; ga məŋgət məlaŋ ya tawayay ni si təpelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti təbi. † 4:19 Izayi 61.1-2. ‡ 4:26 Mənjay 1 Bəbay 17.8-16. § 4:27 Mənjay 2 Bəbay 5.1-14.

nan a ègi njelatani ndo, si àhèngaraba ègi njelatani ti Namañ zal ambələk ga had Siri ni cilin. §

²⁸ Mis ya ti a ahay ga mahèngalavù Melefit ni bu ni tåra ticia pakama gayan ya àhi ana tay na ti nday dék tèzuma bəruv a dal-dal. ²⁹ Eslini mis ni tìcikaba, tågaraba nanj a kësa gatay ni ba. Kësa gani nani ti ka ahàr ga hëma ; nahkay tèzoru nanj gwar ka mæzègèdal, tawayay tèbikabiyu ahar ka had. ³⁰ Ay ti Yezu àhuriyu e kidinj gatay vu, àsləka zlam gayan a.

Yezu agariaba seteni ana mis a Kafarnahum a (Mark 1.21-28)

³¹ Yezu òru a Kafarnahum ka had *Gelili. Vad *mèpèsabana ara ènjia ti àhuriyu a ahay gatay ya tahèngalavù Melefit ni vu, àcahi zlam ana mis. ³² Zlam gayan ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni. ³³ Nday tèbu a ahay ga *mahèngalavù Melefit ni bu nahëma, zal nahaj seteni àniviyu a ahàr bu nanj àkibu ka tay eslini. Àra èpia Yezu a ti àzlah kay kay, àdèm : ³⁴ « Hey, Yezu, zal Nazaret, nak ti kaðabafènja mam kè leli a mam ? Kàra ge mijin leli a waw ? Nak dègiya nèsèra kur a lala ; nak mis *njelatani ge Melefit ya àslərbiyu ni. » ³⁵ Eslini Yezu nakèn àzlacaki ke seteni ni bëra, àhi : « Lakakaba, slèkiaba ana maslaña hina. » Seteni ni àra ècia zlacay gayan na ti àdi maslaña nani ana mèlanj e kidinj ge mis ni bu dék. Ay ti àsləkiaba day àgri aranja ndo ferera. ³⁶ Mis ni tåra tìpia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal, tèzlapaki e kidinj gatay bu, tèdèm : « Pakama mam hini mam ? Ahi ma ana seteni àna njëda akada ga bay ni, mèk seteni ni tèsləkiaba ana mis a. » ³⁷ Nahkay ti slimy ga Yezu àhendoru ka had ni dék.

Yezu àhèngaraba ndam ga armewer a kay (Meciyù 8.14-17 ; Mark 1.29-34)

³⁸ Yezu àhèraya a ahay ga mahèngalavù Melefit ni ba, òru suwwa a magam afa ga Simu huya. Eslini ti ènjiki mireñ ga Simu, aku àbækia dal-dal. Nahkay ti tèhi : « Kam-kam, jënaki nanj ti ! » ³⁹ Yezu nakèn àndəhadkiyu ahàr, àzlacaki kay kay ka armewer ni, mèk aku ni àhèlkia ka wal

na. Eslini wal ni ècikaba cèkwad, àfi ahàr ana tay.

⁴⁰ Mèlakarawa àra ègia, fat àdiya a ahay va ti mis ya ti ndam gatay armewer gèrgèrani awèr tay ni dék tèhəlibiyu tay ana Yezu. Àhèngaraba tay àna mèbèki *ahar ka tay a biliñ àna biliñ. ⁴¹ Nanj àbu ahèngaraba mis a ti seteni day tèsləkiaba ana mis a kay àna zlahay a. Seteni ni tèhi : « Nak ti Wur ge Melefit ! » Ay ti Yezu àlègi ana tay, àcafènja tay ga mèdèmana, adaba nday tèsèra nanj *Krist *Bay gèðakani ya amara ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis ka had Zude (Mark 1.35-39)

⁴² Ge miledù dû mèlanj àbu asləbiyu nahëma, Yezu ècikaba, àhèraya òru a huđ gili vu. Eslini mis dal-dalani taðəbay nanj ; tåra tèdia ahàr a ti tawayay ti Yezu àsləkafènja kà tay a ba, tècafènja nanj ga maslèkana. ⁴³ Ay ti Yezu àhèngrifènja ana tay, àdèm : « Ahàr àdèm nêhivù *Ma Mèweni Sulumani àki ka *Mègur ge Melefit ni ana ndam ga kësa ndahanj ni bilegeni kwa ; adaba Melefit àslərbiyu nu ti ga magray tèwi gani nani. » ⁴⁴ Eslini nanj nakèn òru ka had ga ndam *Zude, àhioru ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahèngalavù Melefit ye eslini ni bu.

5

Ndam madəbay Yezu ye enjenjeni ni (Meciyù 4.18-22 ; Mark 1.16-20)

¹ A vad nahaj Yezu nanj àbu micikeni kà gèvay ga dèluv Zenizaret ga macahi zlam ana mis. Eslini ti mis dal-dal tèhədkfèñoru ga mèbi slimy ana pakama ge Melefit. ² Nanj nakèn nanj àbu eslini ti èpi *slalah ga yam bebem cù ka dèñ-dèñ : ndam mègès kilif tåhèraya a slalah ga yam ni ba, tèbu tabarafènja zèva gatay a. ³ Nahkay ti Yezu àcélviyu a slalah ga yam nahaj ni vu, slalah ga yam nani ga Simu. Yezu àhi ahkado : « Hèdakfènja slalah ga yam na kà gèvay ga dèñ-dèñ na. » Àra àhèdkfènja ti Yezu ànjèhad digus, ànjèki ka macahi zlam ana mis dal-dalani ni.

⁴ Àra èndeverija zlapay gayan na ti àhi ana Simu ahkado : « Hèdakorù slalah ga yam ni kà mèlanj zileñeni, ti kêtèlumiyyu zèva gekèli ni, kègèsumaya kilif àna nanj

a. » ⁵ Simu àra ècia pakama gayan na ti àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Gədakani, màgra təwi a hundum, ere ye ti mègəs ni day àbi. Ay tamal nak kèdəm fanj ti nətəliyu zəva ni a yam ni vu. » ⁶ Simu akaba ndam gayan ni təra tətəliya zəva gatay na ti àgəsa kilif a kay dal-dal, gəzit amal kilif ni ètedəkaba zəva gatay na. ⁷ Nahkay təgrikaboru ahar ana ndam mègəs kilif ndahaŋ ya ti a slalah ga yam naħaŋ ni bu ni ti tāra tājənaki tay ga magəjahana a dala va. Tāra tħinjia ti tāgəjahaya zəva na akaba kilif na. Təbəviyu kilif ni a slalah ga yam ni vu tərəhvù cecueñi, gəzit akal slalah ga yam ni takoru a huđ ga yam ni vu.

⁸ Simu Piyer àra èpia ere ye ti àgravu na ti àbəhadī mirdim ana Yezu, àhi : « Bay goro, hədfakfua, adaba nu bay magudar zlam. » ⁹ Àdəm nahkay ti adaba nday akaba mis ya ti təgəskabu kilif ni dek angwaz àwəra tay a. Angwaz àwər tay ti adaba kilif ya təgəsaya kayana ni palam. ¹⁰ Nday ya ti tagrakabu təwi akaba Simu ni ti bəza ge Zebede, ata Zek nday ata Zeñ. Nday day angwaz àwəra tay a. Ay ti Yezu àhi ana Simu ahkado : « Angwaz àwər kur ba : kwa kani kigia bay məħəlibiyu mis ana Melefit a, akada gayak ya kəgəs kilif ni. » ¹¹ Eslini tāsləkabiya a huđ ga yam ni ba. Tāra tāsləkabiya ti tāgəjahbiyu slalah ga yam gatay ni ka sawiyaka mək təmbərbu zlam gatay ni dek, tādəbay Yezu.

Yezu ahəŋgaraba zal ambələk a (Meciyu 8.1-4 ; Mark 1.40-45)

¹² Ka ya ti Yezu nanj àbu a kəsa naħaŋ bu ni ti zal naħaŋ àra, ambələk èsekaba nanj a dal-dal. Àra èpia Yezu a ti àrəkia, àbəhadī mirdim, meleher ndiħ anħad, àhi : « Kam-kam, bay goro ni ! Tamal kawayay ti kisliki mahəŋgaraba nu a ti nîgia mis njəlatana. » ¹³ Eslini Yezu nakəŋ àzoru ahar, ènjiñi, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk ni àŋgaba, ègia mis njəlatana həya. ¹⁴ Ay Yezu àhi : « Nihi kəŋgaba naħema, kəhi ma gani ana maslaña ba. Ru kəŋgazli vu gayak ni ana bay *mangalabakabu mis akaba Melefit sawaŋ ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayan bu ni, adaba kigia mis

njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəŋgaba, kigia mis njəlatana. » ¹⁵ Ay slimi ga Yezu àhəndakivoru kama kama sawaŋ. Nahkay mis dal-dal tābu tərəkia ga məbi slimi ana ma gayan na ; tawayay ti māħəŋgaraba ndam gatay ya tēbəsey do na daya. ¹⁶ A vad ndahaŋ ti Yezu nakəŋ nañ àbu asləkafəña kē mis na, akoru a huđ gili vu ga mahəŋgalay Melefit.

Yezu ahəŋgaraba zal dəra a (Meciyu 9.1-8 ; Mark 2.1-12)

¹⁷ A vad naħaŋ Yezu nañ àbu a ahay bu, acahi zlam ana mis ti ndam *Feriziyeñ akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tāra, tānjəħadħfəŋ kā gəvay. Tāsləkabiya a kəsa ciħ-ciħeni ga had*Gelili akaba ga had*Zude ni ba dek, tāsləkabiya a Zeruzalem a daya. Njəda ga Bay geli Melefit àbu akaba Yezu, àhəŋgaraba mis àna nañ a. ¹⁸ Nañ àbu eslini ti mis ndahaŋ təzəbiyu zal dəra naħaŋ àki ka slalah. Tāra tħinjia àna nañ a ti tādəbay divi ga məzikabiyu nañ ana Yezu a ahay vu. Tawayay ti tafəkad nañ kē meleher gayan, ¹⁹ ay ti tənġət divi ga məzikabiyu nañ ndo adaba mis tħiġiha eslina. Nahkay ti nday ya ti təzəbiyu zal dəra ni təcəliyu àna nañ ka *dalħar ga ahay ni, tədiaba zlam ya ti tāpaħ ahay àna nañ na sal. Tāra tədiaba ti tāfiyu nañ mandəħadkiani ka slalah gayan ni gwar eslini àna ezewed e kidiñ ge mis ni bu, kē meleher ga Yezu. ²⁰ Yezu nakəŋ àra èpia ere ye ti tāgray na ti àsəra təfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal dəra nakəŋ : « Zləba goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

²¹ Ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyeñ ni tāra tħicja ma ga Yezu na ti təjalay a ahàr gatay bu tādəm : « Way hini azay ahàr gayan akada nañ Melefit ni way ? Way esliki məmbərfəña zlam magudarani kē mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! » ²² Nday tābu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? ²³ Zləzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? ²⁴ Ay nawayay ti kāsərum, nu *Wur ge Mis ti nislik i məmbərfəña zlam magudarani kē mis ka had a. » Mək àhi ana zal dəra ni :

« Néhuk nahama : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ²⁵ Eslini nañ nakəñ ècikaba cèkwad kè eri ge mis na dek huya, àzay slalah gayan ya àndəhadki ni. Nañ àbu akoru a magam ti azləboru Melefit hihi. ²⁶ Ga Yezu ya àgray nahkay ni ti àgria ejep ana mis a dek ; tazləbay Melefit. Tàgra aŋgwaz a daya, tèdəm : « Mìpia ere ye ti mipi day-day ndo na kana. »

*Yezu azalay Levi
(Meciyu 9.9-13 ; Mark 2.13-17)*

²⁷ Yezu àhəraya a ahay ni ba. Àra àhəraya ti èpi zal nahanj, nañ bay *məhəl hadam, tèzalay nañ Levi, nañ àbu manjəhadani digusa ka məlanj məhəl hadam. Eslini Yezu àhi ahkado : « Dəbabiyu nu. » ²⁸ Nahkay Levi nakəñ ècikaba cèkwad, àmbrəñ zlam gayan ni dek, àdəboru nañ.

²⁹ Kələñ gani Levi àgray wuməri gəfakani afa gayan, èdii zlam məzumani dal-dal ana Yezu akaba ndam *madəbay nañ ni. Ndam məhəl hadam akaba mis gatay ndahanj tèbu təzum zlam ka ahar bəlañ akaba tay daya. ³⁰ Ndam *Feriziyeñ akaba ndam gatay ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni tara tipia ndam madəbay Yezu na tèbu təzum zlam ni ti tèləgi ana tay, tèhi ana tay ahkado : « Kəzumum zlam, kisəm zlam ka ahar bəlañ akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » ³¹ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday tèbu njalan-jnalan ni ti tòru afa ga zal doktar do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. ³² Nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do ; nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam, ti tāmbatkaba majalay ahàr gatay na sawañ. »

*Yezu adəmki ma àki ka magəs ndəra
(Meciyu 9.14-17 ; Mark 2.18-22)*

³³ Eslini ndam *Feriziyeñ ni tèhi ana Yezu ahkado : « Ndam madəbay Zeñ ni təgəs *ndəra akaba tahəŋgalay Melefit kəlavəd. Ndam madəbay leli ni nday day tagray nahkay. Ay ti ndam madəbay kur ni nday tèbu təzum zlam, tisi zlam zlam gatay ti ahəmamam ? » ³⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəñ ana tay, àdəm : « Kisləmki məcumfəñja zləbəba ga bay maday wal na kà məzum zlam ka

ya ti nday tèbu akaba bay maday wal na tata waw ? Kisləmki do. ³⁵ Ay sarta nahañ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. »

³⁶ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay : « Mis egəzleheya azana gayan məwena, aslamalay azana gayan midigweni àna nañ ti àbi. Tamal àgra nahkay ti azana gayan məweni ni day àgədava, mək gayan ya ti àsaya ni day tərakaboru akaba midigweni ni do. ³⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti zum new-neweni ni àra àwəsa ti etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaña nani emizikiba ke kene-kene na daya. ³⁸ Àgravu nahkay do ; ahàr àdəm təbəviyu zum new-neweni e kene-kene məweni vu kwa. ³⁹ Tamal mis àsərvə àna misi zum mawəsana ti àwayay misi zum new-neweni va do. Adəm ahkado : “Zum mawəsani ni àcər àtama new-neweni na.” »

6

*Yezu nañ bay ga vad məpəsabana
(Meciyu 12.1-8 ; Mark 2.23-28)*

¹ A vad *məpəsabana nahañ ba ti Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tèbu tasləkaba a vədañ ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay nañ ni tèbu teheforu alkama ni, tahwal, tahəpədorū bəza gani.

² Nday tèbu tagray nahkay ti ndam *Feriziyeñ ndahanj tèhi ana tay : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” * ti, lekələm kəgrum ti kamam ? » ³ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kəjeŋgəm ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir àwəra tay a,

⁴ nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipen ya tafəkadı ana Melefit ni. Devit nakəñ àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahanj təzum dipen nani do ; si ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Kəjeŋgəm ma gani ndo waw ? » ⁵ Eslini Yezu àhi ana tay

* 6:2 Mənjay Mahərana 34.21.

keti : « Bay ya ti adəm tâgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəŋgaraba zal nahaj ya ahar mikəlfijana na
(Meciyu 12.9-14 ; Mark 3.1-6)

⁶ A vad *məpəsabana nahaj ba ti Yezu àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu. Àra àhuriya ti ànjəki ka macahi zlam ana mis. Eslini zal nahaj naŋ àvu ahar ga daf mikəlfijana. ⁷ Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni tèbu tamənjaləŋ ana Yezu nakəŋ ; tèhi ana ahàr ahkado : « Kani vad məpəsabana ti akal ti ara ahəŋgaraba naŋ a waw ? » Tawayay ti tègəski naŋ ka zlam magudarani. ⁸ Ay ti Yezu àsəra majalay ahàr gatay na. Nahkay àhi ana zal ya ti ahar mikəlfijana ni : « Cik-aba, ra e kidin ge mis ni va, cik jik. » Nahkay ècikaba, naŋ jika. ⁹ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Nihindifiŋa zlam kè kəli a day. Melefit àdəm mam a wakita ya Məwiz àbəki ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana ba tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga makad mis aw ? » ¹⁰ Àmənjaləŋ kè mis ni dék bəlanj àna bəlanj, mək àhi ana zal ya ahar mikəlfijana ni : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayaj ni àslamalava, ègia səndub-səndubana. ¹¹ Nahkay ti ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni tèzuma bəruv a dal-dal. Tèzlapay e kidin gatay bu àki ke ere ye ti tara təgri ana Yezu ni.

Yezu adaba ndam asak gayaj a kru mahar cü
(Meciyu 10.1-4 ; Mark 3.13-19)

¹² A vad nahaj Yezu àcəloru a həma vu ga moru mahəŋgalay Melefit. Òru ènjua ti àndəhadki hundum àki ka mahəŋgalay Mel-efit. ¹³ Məlanj àra àsla ti naŋ nakəŋ àzalakabu ndam madəbay naŋ ni, mək àdaba mis a kru mahar cü e kidin gatay ba. Nday ya ti àdaba tay a ni ti àzalay tay ndam *asak gayaj. ¹⁴ Slimi gatay kru mahar cüeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga məŋani Andre, Zek, Zeŋ, Filip, Bartelemi, ¹⁵ Meciyu, Tumas, Zek wur ga Alfe, Simu naŋ bəlanj ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni,

¹⁶ Zəd wur ge Zek, nahaj ni ti ni Zədas Iskariyot naŋ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis, ahəŋgaraba ndam ga arməwər a
(Meciyu 4.23-25)

¹⁷ Yezu àndaya ahàr a həma ni ba akaba ndam asak gayaj na, ècik ka məlaŋ tazl-tazlani. Eslini ti ndam madəbay naŋ tèbu kay ; mis ndahan day tèbu dal-dal, ndahan tìcikbiyu ka had *Zəde akaba a Zerəzalem, ndahan ti ni tìcikbiyu kà gəvay ga *dəluv gədakani ka had Tir akaba Sidoŋ. ¹⁸ Mis nday nani tèrəkia ka Yezu a ti ga məbi slimi ana ma gayaj ya àdəm ni, tawayay ti māhəŋgaraba tay a arməwər gatay ni ba daya. Nahkay Yezu àhəŋgaraba tay a, àhəŋgaraba nday ya ti seteni àniviyu ana tay na daya. ¹⁹ Mis dék tawayay ti tìnjifiŋ, adaba njəda àvu a vu gayaj bu ; ku way way do ya ènjifiŋa ni ti àŋgaba a arməwər gayaj ni ba. Nahkay Yezu àhəŋgaraba tay a dék.

Məmərani akaba cicihi ge mis
(Meciyu 5.1-12)

²⁰ Eslini Yezu àmənjaləŋ ana ndam madəbay naŋ ni, àdəm : « Lekələm ndam talaga ni ti mərumvu, adaba *Məgur ge Melefit ti gekəli. ²¹ Lekələm ya ləwir awər kəli nihi ni ti mərumvu, adaba akərəhum. Lekələm ya kitəwəm nihi ni ti mərumvu, adaba ekiyəm.

²² « Ka ya ti mis tipi kəli kəbum kəfumku ahàr ka nu *Wur ge Mis, mək tizirey kəli, təwayay kəli va do, tindivi kəli akaba tədəmkı ma magədavani àki ke kəli azuhva nani ni ti mərumvu. ²³ Ka ya ti təgri zlam nday nani ana kəli nahəma, mərumvu dal-dal, həbəm àna məmərani. Adaba mam, Melefit aməvi zlam sulumani ana kəli kay a kəla gani vu a hud melefit bu. Sərumki ata bəŋ gatayani day təgribiya zlam gani nana ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ahaslana na.

²⁴ « Ay lekələm ndam ge elimeni ni ti akəsum cicihi, adaba lekələm kəzumuma gəfa gekəli a àndava.

²⁵ Lekələm ya mərəhani nihi ni ti akəsum cicihi, adaba ləwir aməwər kəli.

Lek

- lum ya kiyam nihi ni ti akesum cicihi, adaba akandavum kuda, ekitawum.

²⁶ « Ka ya ti mis dek tèdèm lekulum mis sulumani ni ti akesum cicihi, adaba ahaslani ata bœj gatayani tèhibiya ma gani nana ana ndam ya ti tâsakadi malfada ana mis, tèdèm pakama gani ge Melefit na ; tèhia ana tay a nday sulumana daya. »

*Wayum ndam ezir gekuli
(Meciy# 5.38-48 ; 7.12a)*

²⁷ « Ay nœhi ana kuli, lekulum ya këbumu slim i ni : Wayum ndam ezir gekuli, grumi sulum ana ndam ya ti tizirey kali ni. ²⁸ Tamal mis tetikwesl kuli nahëma, hindum Melefit ti mëgri sulum ana tay. Tamal mis tègri daliya ana kuli ti hëngalumi Melefit ana tay. ²⁹ Tamal mis àsuka barva ka tuwër bœlanj gana ti kambatikabiyu tuwër nahaj ni daya. Tamal mis àzafuka mugudi gayak a ti kàcafœja nanj ga mazafuka endœwi gayak a ba daya. ³⁰ Ku way way do èhindiluka zlam a ti vi. Tamal mis àzafuka zlam gayak a ti kihindifiña ba. ³¹ Nahkay ere ye ti kawayum mis tègri ana kuli ni ti, grumi ere gani nani ana tay bilegeni.

³² « Ay tamalkawayum ndam ya tawayay kuli ni ciliñ ti Melefit amëdëm lekulum ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tawayay ndam ya tawayay tay ni, nahkay do aw ? ³³ Tamal këgrumi sulum ana ndam ya tègri sulum ana kuli ni ciliñ ti Melefit amëdëm lekulum ndam sulumani aw ? Aha, adaba ku ndam magudar zlam day tagray nahkay. ³⁴ Tamal këkëlumi zlam ana ndam ya ti këséruma atëhëngrivu ana kuli ni ciliñ ti Melefit amëdëm lekulum ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tèkeli zlam ana ndam magudar zlam ndahan, ti tèhëngrivu akada gatay ni ana tay zlam gatay. ³⁵ Lekulum ti këgrum nahkay ba. Wayum ndam ezir gekuli, grumi sulum ana tay, këlumi zlam ana ndam ya këséruma atëhëngrivu ana kuli do ni sawan. Tamal këgrum nahkay nahëma, Melefit amëvivù zlam ana kuli kay bilegeni. Nahkay ti ekigum bœza ge Melefit. Adaba mam, nanj gani nanj agavëla drin, nanj àbu agri sulum dal-dal ana ndam

cuday, ana ndam ya tègri sœsi do ni daya. ³⁶ Besumi ana mis, grumi sulum ana tay akada ga Bœj gekuli ya ebesey, agri sulum ana kali ni. »

*Ngay mis ndahanj tègudara zlam a ti këdëmum ba
(Meciy# 7.1-5)*

³⁷ « Ngay mis ndahanj tègudara zlam a ti këdëmum ba ; tamal këgrum nahkay ti lekulum day ngay kagudaruma zlam a ti Melefit amëdëm do. Ngay têwël mis ndahanj ti këdëmum ba. Nahkay têwël kuli ti Melefit day amëdëm do bilegeni. Mbrënjumfœja zlam ya mis ndahanj tègudari ana kuli ni kà tay a. Nahkay Melefit day amëmbërfœja zlam magudarani gekuli ni kë kuli a bilegeni. ³⁸ Vumi zlam ana mis ndahanj. Nahkay Melefit day amëvi zlam ana kuli. Amazay darama, amëbëviyu zlam, amëjuk ti mërëhvù zat adëgakia adëgakia, mëk amëbiviyu ana kuli a mbolu gekuli vu. Adaba mam, darama ya ti lekulum këgurumi zlam ana mis ndahanj àna nanj ni ti Melefit day amëguri zlam àna nanj ana kuli. »

³⁹ Kélèj gani Yezu àhi ma ana tay keti àna ma *gozogul. Àdëm : « Zal wuluf ti adafœja ahar kà zal wuluf nahaj a tata waw ? Tamal agray nahkay ti nday cecœni atëdëgiyu e evid vu do waw ? ⁴⁰ Maslaña ya acahay zlam ni ti àtam bay ya ti acahi zlam ni do. Ay ku tamal maslaña ya acahay zlam ni àsèr zlam kay fanj do nœngu ni, ka ya ti àcaha zlam ya tèdëfiki na dek nahëma, tigi nday kala-kala ata bay ya acahi zlam ni.

⁴¹ « Kamënjalèj ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kësärki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kamam ? ⁴² Tamal këhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrënj nœzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti këzikia ahëmamam ? Nak bay ya anjah zlam magudarani gayan ni ! Zëkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akëzakia ti ekipi divi lala mëk akëzikia cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk na. »

*Tësärkaba mëngëhafa ti àna bœza gani
(Meciy# 7.16-20 ; 12.33-35)*

⁴³ Yezu àdëm keti : « Mëngëhaf sulumani, ewi bœza magëdavani ti àbi. Mëngëhaf

magədavani ewi bəza sulumanı ti àbi daya. ⁴⁴ Nahkay mis təsərkaba məngəhaf àna bəza gatayana. Tədifən ahàr ana bəza ga *wəruv kà məngəhaf ya akaba adak ni do. Nahkay day tədifən ahàr ana bəza ge enderendera kè mezlirgendə do. ⁴⁵ Mis sulumanı azaya zlam sulumana a zlam mañgahani sulumanı ya àniviyu a məbəruv bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam mañgahani magədavani gayan ba. Adaba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti àsabikia ka məbəruv a palam. »

*Ahay gərgəri cü
(Meciyu 7.24-27)*

⁴⁶ Yezu àdəm keti : « Lekulüm kəhumu : “Bay gel, Bay gel,” mək kəgrum ere ye ti nəhi ana kəli ni do ni ti kamam ? ⁴⁷ Tamal mis àra afa goro a, ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, àzavu ata way ? ⁴⁸ Àzavu ti ata mis ya àləm ahay gayan lala ni. Wudaka àləm ti àsaba asak gana, èli zilenj mək àfəkaðkibiyu asak ga ahay ni ka akur. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlat ahay ni ti àgri aranja ndo. Adaba mam, maslaňa nani àləma ahay gayan na lala. ⁴⁹ Ay tamal mis ècia ma goro a mək àgray ere ye ti nəhi ni do nahəma, àzavu ata mis ya àləm ahay gayan, àsaba asak gana ndo ni. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlat ahay ni ti èmbedkaba huya. Ahay gani nani àmbəðkaba besek-besek. »

7

*Yezu ahəñgaraba evidi ga bay ga ndam slewja ga ndam Rom a
(Meciyu 8.5-13)*

¹ Ka sarta ya ti Yezu àhia ma na ñek ana mis a àndava nahəma, àsləka òru a Kafarnahum. ² Eslini ti zal nahan àbu, nañ bay ga ndam slewja ga ndam *Rom. Evidi gayan àbu, ay ti bay ga ndam slewja ni awayay nañ dal-dal. A vadnahan evidi ni àra èbesey do, awayay amət. ³ Bay məgur ndam slewja ni àra ècia ma ya tədəmki ka Yezu na ti àslərkibiyu gədákani ga ndam *Zude ndahan ti təgri kam-kam, māra māhəñgariaba evidi gayan na. ⁴ Nday nakən təra tlinjikia ka Yezu a ti təhəñgalay nañ dal-dal, tədəm ahkado : « Àgəski kəgri ere ye ti èhindifuka ni kwa, ⁵ adaba awayay leli ndam Zude ni ;

àləmi ahay gel ya mahəñgalavù Melefit ni ana leli ti nañ. »

⁶ Yezu nakən àra ècia pakama gatay na ti təsləka akaba tay a. Töru tlinjua a magam ga bay ga ndam slewja na wudak ti bay ga ndam slewja ni àslərkibiyu zləbəba gayan ndahan ga məhiani : « Bay goro, kəgribiyu daliya ana ahàr gayak ga marana ba, adaba nu mis ga marona afa goro a di do. ⁷ Nu nuani day nərəkukoru ndo ni ti adaba nəhi ana ahàr goro nıslı mərəkukani do. Dəmbiyu ma bəlañ cilinj, nahkay ti bay məgru təwi ni aŋgaba. ⁸ Nu gani day təbu təgur nu, nu day nəbu nəgur ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlañ gatayani : “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana nahan : “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi : “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » ⁹ Yezu àra ècia ma ga bay ga ndam slewja ya təhəñgribiyu na ti àgria ejep a dal-dal. Nan nakən àmbatkibiyu ma ke mis dal-dalani ya tadəbay nañ ni tuwəli, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, day-day nədi ahàr ana mis ya ti afəku ahàr akada nañ hini ni ndo. Ku e kidinj ga ndam *Izireyel bu day nədi ahàr ndo. » ¹⁰ Nday ya təslərkioru tay ka Yezu ni təra təsləkabiya nahəma, tədi ahàr ana evidi ga bay ni àŋgaba lala.

*Wur ga wal madakway nahan àməta,
Yezu ahəñgaraba nañ a*

¹¹ Eslini Yezu òru a kəsa nahan vu təzalay Nayinj. Nañ àbu akoru ti ndam madəbay nañ ni akaba mis dal-dal tadəboru nañ. ¹² Ka ya ti ènjua ka ma ga kəsa na ti èpi təbu təzorou mis e evidi vu ka slalah huya. Maslaňa ya àmət ni ti wur mendəlik ga wal madakway. Məj ga wur ni nañ àbu akoru ke mindivinj, mis a kəsa bu kay tadəboru nañ. ¹³ Bay geli àra èpia nañ a ti àsia cicili a àsabay, àhi ahkado : « Kıtəwi ba. » ¹⁴ Eslini àhəðakfəñiyu kà tay, ènjifinj kà slalah ge kisim ni. Nahkay nday ya ti təzay kisim ni tıcik, mək Yezu àhi ana kisim ni : « Wur dagwa, nəhuk nahəma, pidekvu. » ¹⁵ Yezu àra àhia nahkay ti mis ni èpidekvu, ànjəhad digus, àdi ana mazlapani. Eslini Yezu àhi ana məj ga wur ni : « Ehi, za wur gayak a. » ¹⁶ Mis ye eslini ni təra tıpia ti təgra aŋgwaz a àsabay, nahkay təzləbay Melefit, tədəm : « Bay mahəñgaray *pakama

ge Melefit gədakani ànjazlava e kidinj geliba. » Tèdəm keti : « Melefit àra ga mahəñgay ndam gayan a. » ¹⁷ Nahkay ti mis ya ka had ga ndam *Zude ni dek akaba mis ya kà gəvay gatay ni dek ticia ere ye ti Yezu àgray na.

Zen bay məbaray mis ni aslərkioru mis ka Yezu
(Meciyu 11.2-19)

¹⁸ Ndam madəbay Zeñ bay məbaray mis ni tara ticia ma na ti təhəñgri ana Zeñ, mək Zeñ nakəñ àzalay mis cə e kidinj ga ndam madəbay nañ ni bu, ¹⁹ àsləroru tay afa ga Bay gel. Àhi ana tay ahkado : « Humi ahkado : “Nak ti *Bay gədakani ya amara ni tək, day ti māhətay maslaña nañ aw ?” » ²⁰ Nahkay nday nakəñ tara tinxikia ka Yezu a ti təhi : « Zeñ bay məbaray mis ni àslərbiyu leli afa gayak ti māhuk : “Nak ti Bay gədakani ya amara ni tək, day ti māhətay maslaña nañ aw ?” »

²¹ Ka sarta gani nani ti Yezu nañ àbu ahəñgaraba mis a kay ya təbesey do na akaba mis kay ya seteni təniviyu ana tay na. Àhəlikaba eri ana ndam wuluf a kay daya. ²² Kələñ gani àhəñgrifəñ ana ndam ya Zeñ àslərkibiyu tay ni. Àhi ana tay ahkado : « Dəgum kâñgahadumi ana Zeñ ere ye ti kipəm ni akaba ya kicəm ni. Humi ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dəra təsawaday lala, ndam ambələk tıgia mis njəlatana, ndam makwaya tici slim, mis məmətani təngaba ; ndam talaga day ticia Ma Məwени Sulumana. ²³ Humi keti : “Maslaña ya ti ejikia ke divi azuhva nu a do nahəma, māmərvu.” »

²⁴ Ndam ya ti Zeñ àslərkibiyu tay ka Yezu ni tara təsləka ti Yezu àzlapaki ke Zeñ, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kədəgum a huñ gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kipəmbiyu ti mavram ya aməd adaday ni tək ? ²⁵ Do ni ti kədəgum kipəmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga siñgu kayani akaba zlam gatay àbu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey. ²⁶ Ay ti kədəgum kipəmbiyu ti mam ? Kipəmbiyu bay mahəñgaray *pakama ge Melefit aw ?

* 7:27 Malasi 3.1.

Iy, nañ gani. Nəhi ana kəli nahəma, nañ ti àtama bay mahəñgaray pakama ge Melefit a. ²⁷ Kəsəruma, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gədakani ya amara ni nahkay hi :
“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nañ kama gayak

ti māslamatukkabu divi.” *

« Maslaña ya ti Melefit àslərbiyu ni ti Zeñ.

²⁸ Nəhi ana kəli keti : Zeñ ti àtama mis ya tıwi tay na dek àna gədakana. Ku tamal nahkay nəñgu ni, bay ya ti nañ gəzitəni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama nañ a. ²⁹ Mis dal-dalani ni akaba ndam *məhəl hadam ni təgəskabá ma ge Zeñ na. Təsəra Melefit ti nañ jireni, nahkay nday gani təwaya ti Zeñ *məbaray tay. ³⁰ Ay ti ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təgəskabu ere ya Mel-efit awayay avi ana tay ni ndo, nahkay təwayay ti Zeñ məbaray tay ndo. »

³¹ Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəñ tay kà way ? Nday akada way ? ³² Nəhi ana kəli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahanj təhi ana ndahanj ni ahkado : “Mivia slelim ana kəli a, day kəhəñbumfəñ ndo ; mədia limis ge kisim ana kəli a, day kitəwəñndō.” ³³ Nədəm nahkay ti adaba Zeñ bay məbaray mis ni àra. Àra ti àzum *dipeñ do, èsi zum do. Nahkay lekələm kədəmum seteni àniviyu. ³⁴ Nu *Wur ge Mis ti ni nəra. Nəra ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay lekələm kədəmum nu zal huñ, nəvi vu goru ana zum. Kədəmum nu zləba ga ndam *məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahanj. ³⁵ Ay ti ndam ya təgəskabu məsər zlam ge Melefit ni dek təsəra Melefit àsəra zlam edədiñ a. »

Yezu nañ a ahay ga Simu zal Feriziyen ni bu

³⁶ Eslini zal *Feriziyen nañ slim gayan Simu àzaloru Yezu afa gani a magam ga məzumkabu zlam. Yezu òru èñjəa ti àhuriyu a ahay vu, tənəjəki ka məzum zlam.

³⁷ Wal hala nañ àbu a kəsa gani nani bu. Àra ècia ti Yezu nañ àvu azum zlam a ahay bu afa ga zal Feriziyen ni ti àrəkioru

àna tersel a kolombu sulumani bu.[†] ³⁸ Ara àhuriya a ahay ni va ti ècik kélèn ga Yezu, kà gèvay ga asak gayan, nañ àbu etèwi. Nañ àbu etèwi ti yam tuway gayan ni àbara asak ga Yezu a cérad, mèk wal ni àtèmadkia yam tuway na àna mèhèr ga ahàr gayan a ; kélèn gani àfèki ma ka asak ga Yezu, [‡] mèk àbèki tersel ni ka asak ni. ³⁹ Zal Ferizien ya àzaloru Yezu afa gani ni àra èpia nahèma, àhi ana ahàr : « Nañ hini ti bay mahèngaray *pakama ge Melefit do. Tamal nañ bay mahèngaray pakama ge Melefit ti akal àsèra wal hini ya enjifiñ ni ti nañ wal hala. » ⁴⁰ Yezu àra àsèra ere ye ti nañ ajalay a ahàr gayan bu na ti àhi ahkado : « Simu, ma goro àbu nawayay nèhuk. » Simu nakèn àhi : « Dèm, mèsi. » ⁴¹ Mèk Yezu àhi : « Mis ndahanj cu tàkela duwa afa ga zal nahaj a ; bélèn gani àkèlay jik diñ diñ zlam, nañ nahaj ni ti ni jik kru kru zlam. ⁴² Nday cecueni singu àfèn kà tay ga mèpèliani bi nahèma, bay ga duwa ni àhi ana tay cüeni : “Kèpèlumu duwa goro ni va ba.” » Yezu àhi ana Simu nakèn keti : « E kidiñ gatay cüeni ni bu ni ti way amègri susi kay ana bay ga duwa ni way ? » ⁴³ Eslini Simu àhèngrifèn, àhi ahkado : « Nètamahay maslanja ya ti tèmbèrfèn singu kayani ni. » Yezu àhi : « Ma gayak ti jiri. »

⁴⁴ Eslini Yezu àmbatkibiyu ma ka wal ni mèk àhi ana Simu ahkado : « Kipi wal hini do aw ? Ka ya ti nàhèraya a ahay va afa gayak a ni ti kècèhubiyu yam ga *mèbaray asak ndo. Ay wal hini ti àbarua asak àna yam tuway a mèk àtèmadkua àna mèhèr ga ahàr gayan a. ⁴⁵ Nak kègru sa àna mèfèku ma ka tuwèr ndo. Ay ti wal ni kwa nàhèraya àmbrèn mèfèku ma ka asak ndo. ⁴⁶ Nak kègèskabu nu àna magraku amal ka ahàr ndo. Ay ti wal ni àbèkua tersel ka asak a. § ⁴⁷ Nahkay nèhuk nahèma, àgrua susi a kay, àwaya nu a kay, nani dek ti adafaki zlam magudarani gayan kayani ni mèmbèrfènana. Ay ti maslanja ya ti zlam magudarani gayan gùzit mèk tèmbèrfèn ni ti àwayay bay ya àmbèrfèn ni kay do. »

[†] 7:37 Kolombu gani nani ti tègray àna akur sulumani ya tèzalay elbetir ni, singu gani kay. [‡] 7:38 Mèfèki ma ke mis ti adafaki mawayavani ahkay do ni magray susi. § 7:46 Ka sarta gani nani ti, ka ya ti tèzalakabu mis ga mèzum zlam mèk maslanja gani ènjiya afa gatay ni ti tècèhibiyu yam ga mèbaray asak, tègri sa ana mèfèki ma ka tuwèr, akaba tagraki amal ka ahàr. Ay zal Ferizien ni àgri zlam nday nani ana Yezu ndo.

⁴⁸ Mèk Yezu àhi ana wal ni : « Zlam magudarani gayak ni mèmbèrfukana. » ⁴⁹ Nday ya tèzumkabu zlam akaba Yezu ni tàra ticia ma gayan na ti tèhi ana ahàr : « Way hini ku zlam magudarani ge mis nèngu ambèrfènà ni way ? » ⁵⁰ Eslini Yezu àhi ana wal ni ahkado : « Melefit àhèngakur a adaba kèfèkua ahàr a palam. Slèka àna sulumani gayan a. »

8

Wályatadèboru Yezu ni

¹ Yezu òru a kësa gëdákani akaba a kësa cië-ciëni vu, àcahi zlam ana mis, àhi *Ma Muweni Sulumani àki ka *Mègur ge Melefit ana tay. Ndam madèbay nañ kru mahar cüeni ni tòru akaba nañ, ² wál ndahanj day tòru akaba nañ. Wál nday nani ti Yezu àgariaba seteni ana ndahanj e kidiñ gatay ba, ndahanj ti ni àhèngaraba tay a armewèr ba. Slimi ga wál nday nani nday hi : bélènani Mari ya tèzalay Mari ga kësa Magédala ni. Nañ ti Yezu àgariaba seteni adèskèla. ³ Nahaj ni Zeni wal ga Sèza ; Sèza gani nani zal asak ga bay *Erot. Nahaj ni ti ni Sèze akaba wál nday ndahanj kay. Ka gani nani wál nday nani tèbu tèjènaki ata Yezu akaba ndam gayan kru mahar cüeni ni àna elimeni gatay gatayani.

Bay mabèhad hilfi ga zlam (Meciyà 13.1-9 ; Mark 4.1-9)

⁴ Eslini mis tèslökabiya a kësa gèrgèrani ba dek, tèràkia ka Yezu a. Tàra tècakalava ti Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul. ⁵ Àhi ana tay ahkado : « Maslanja nahaj àhèraya òru e gili ga mabèhad hilfi ga zlam. Nañ àbu abèhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdègoru e divi bu. Nahkay mis tècèlki, edidiñ day tèndaba. ⁶ Bal gani keti àdègoru ka pèlad ya had àhècaki ni, nahkay ka ya ti àfètaya nahèma, àhèraba adaba yam àhèci. ⁷ Bal gani keti àdègiyu a adak vu. Ka ya ti àfètaya, àbu adèk nahèma, adak ni tègececabá. ⁸ Bal gani keti àdègoru ka had sulumanî. Àra àfètaya ti àbi bëza. Ku ahàr

gani bəlanj teki bəza agray diŋ. » Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àzlacay, àdəm : « Maslaŋa ya ti slimì àfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci lala ! »

*Yezu adəm ma àna ma gozogul ti kamam
(Meciyu 13.10-17 ; Mark 4.10-12)*

⁹ Ndam madəbay Yezu ni tèhi ahkado : « Dəfiaba ma *gozogul na ana leli a. Awayay adəmvaba mam ? » ¹⁰ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekəlum ti Melefit àdəfikiaba zlam manjahanı àki ka Məgur gayan na ana kuli a, ti kəsərum. Ana mis ndahanj ti àdəfikiaba ana tay a vay-vay ndo. Àhi ana tay àna ma gozogul ciliŋ. Melefit àgray nahkay ti “Ku tamal tamənjaləŋ ka zlam nəŋgu ni, tìpi ba ; ku tamal təbi slimì ana pakama nəŋgu ni tici ba.” * »

*Yezu adəfaba ma gozogul ga bay
mabəhad hilfi ga zlam na
(Meciyu 13.18-23 ; Mark 4.13-20)*

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ma *gozogul ni awayay adəmvaba ti nahkay hi : hilfi ga zlam ya təbəhad ni, àzavu akaba pakama ge Melefit. ¹² Mis ndahanj təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, ay *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a ahàr ba. Awayay ti təfəki ahàr ke Melefit ba. Adaba tamal təfəki ahàr ke Melefit ti Meləfit ahəŋgay tay. ¹³ Mis ndahanj day təbu, nday akada pəlađ ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani. Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbəruv vu do, akada ge sliri ya ti tòru a had vu do ni. Nahkay ti təfəki ahàr ke Melefit ga hayaŋani ciliŋ. Ka ya ti ticia zləzladana ti təmbrəŋ, təfəki ahàr va do huya. ¹⁴ Mis ndahanj təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huđ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay ku tamal təgəskabá nəŋgu ni, majalay ahàr kay ariva ana tay a, təjalaki ahàr ke elimeni akaba zlam ndahanj ya tigi eri ni. Zlam nday nani tengecekabu zlam akada ga adak ni ; ndam nday nani təbu akada ga zlam ya àbia bəza ti bəza gani təndəh ndo ni. ¹⁵ Hilfi ga zlam ya àdəgoru ka had

sulumani ni təzavu akaba mis ya məbəruv gatay sulumani, tawayay Melefit ni. Nday gani ticia ma ge Melefit na ti àgəjazlkı ahàr ka tay do. Nahkay takoru àna nanj kama kama, təmbrəŋ do, tagray zlam sulumani akada ga zlam ya ti abi bəza ni. »

*Pakama àki ke cengel
(Mark 4.21-25)*

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Maslaŋa ya ti ebeftey cengel ti ahəmbaki mandaray, ahkay do ni afiyu a zuh slalah vu ni ti àbi. Afəkad ka məlaŋ zaŋani sawan, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge cengel ni. ¹⁷ Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti manjahanı ni dek amanjazlavu, zlam ya ti madafani fanj do ni dek emicivu vay-vay daya. ¹⁸ Nahkay bumi slimì lala ahəmamam ti kicəm pakama ni. Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku zlam gəziteni ya ti àdəm àŋgəta ni day atəzafəŋa. »

*Məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu
(Meciyu 12.46-50 ; Mark 3.31-35)*

¹⁹ Eslini ata məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tərəkia ka Yezu a. Tàra tìnja ti tıslıki mərəkiani disl koksah adaba mis təvu ka məlaŋ gani nani dal-dal. ²⁰ Nahkay mis təhikabiyu ma, tèhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. » ²¹ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Mmawa akaba bəza ga mmawa nahəma, nday ya ti təbi slimì ana pakama ge Melefit, mək tagray təwi àna nanj ni. »

Yezu azlacaki ka aməđ

²² A vad naŋ Yezu àcəliyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay : « Tokumum, mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. » Nahkay nday nakəŋ təsləka. ²³ Nday təbu takoru ti Yezu àdiya e dəwir va danj. Ka ya ti naŋ àvu e dəwir bu ni ti aməđ gədakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni àjəbasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvù wuđak, nahkay gəzit akal tizi kədap. ²⁴ Eslini ndam madəbay naŋ ni təhəđakfəŋiyu, təpidek naŋ, tèhi : « Gədakani, gədakani, məbu miji timey ! »

* **8:10** Izayi 6.9.

Yezu nakəŋ àra èpidekva ti àzlacaki ka aməd ni akaba ka yam ya ti acəloru agavəla ni bəra. Àra azlaca nahkay ti aməd ni àmbrəŋ makəzlani, yam ni day àmbrəŋ madadani, yam ni ègia degika. ²⁵ Yam ni àra ègia degika ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Kèfumku ahàr do ni ti ahəmamam ? » Ndam madəbay naŋ ni aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, adaba ere ye ti tipi ni àgria ejep ana tay a àsabay. Tèzlapay e kidin̄ gatay bu, tèdəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Aməd akaba yam day àhi ma ana tay, ticiiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni a kay ana zal Zerasa a
(Meciyu 8.28-34 ; Mark 5.1-20)

²⁶ Nday nakəŋ tìnjiyu ke ledi ga dəluv ni. Ledi nani ka had Zerasa, ndeva ndeva akaba had *Gelili. ²⁷⁻²⁸ Zal nahaj àbu ga kəsa nani ; seteni tèniviyu a ahàr vu, àpəsa àbakabu zlam ndo, àndəhad a ahay bu ndo daya. Məlan̄ gayan̄ ti e kidin̄ ge mindivin̄ bu. Àra èpia Yezu naŋ àbu ahəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti àzlah kay kay, àrəkia. Àra ènjikia ti àbəhadī mirdim, àdəd kə meleher gayan̄. Àhi àna zlahay ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit naŋ agavəla drin̄ ti kađəbafua mam ? Nəgruk kam-kam, kəgru daliya ba ti. » ²⁹ Àdəm nahkay ti adaba Yezu àhi ana seteni ni : « Həraya a maslaŋa hini ba. » Zal nani ti kwa ahaslani seteni ni àgray naŋ sak kay. Ka ya ti naŋ àbu agray naŋ ni ti mis tèwəla àna jejirbi a, tèbiviya sisel a asak va akaba tàjega naŋ a. Akaba nani dek ètiri ndo, èhebkaba zlam ya tèwəl naŋ àna naŋ na, mək seteni ni àzoru naŋ a huđ gili vu. ³⁰ Zal seteni ni àra àhia ana Yezu a « Kəgru daliya ba » ti Yezu àhi : « Slimi gayak way ? » Àhi : « Slimi goro Gaslka. » Àdəm nahkay ti adaba seteni tèniviyu kay. ³¹ Eslini seteni nday nani tèbu təgri kam-kam ana Yezu, təhi : « Kəgaroru leli e *evid gədakani vu ba ti.† »

³² Mədrəs tèbu kay təzum zlam ka ahar bəlan̄ a həma bu. Nahkay seteni ni təhi ana Yezu : « Kam-kam, məhuriviyu ana mədrəs tegəni ti. » Mək Yezu nakəŋ àvi divi gani

ana tay. ³³ Yezu àra àvia divi gana ana tay a ti seteni ni tèsləkiaba ana zal nakəŋ a, tècəlivù a ahàr vu ana mədrəs ni. Nahkay mədrəs ni dek təndaya ahàr a kirim-kirim, təra tèdəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a. ³⁴ Ndam majəgay mədrəs ni təra tipia ere ye ti àgravu na ti tèdəgiki ana hwa tidizl, tàngəhadioru ma gani ana ndam ya a kəsa bu ni akaba nday ya ti e gili ni. ³⁵ Mis təra tìcia ma na ti tāhəraya ge mipi ere ye ti àgravu na, tərəkia ka Yezu a. Təra tìnjiya ti tipi zal ya ti seteni tèsləkiaba ni, àngaba ègia sulumana, naŋ manjəhadani digəsa kà gəvay ga asak ga Yezu, məbakabu azana gayan̄ ka vu. Təra tipia naŋ a ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal. ³⁶ Eslini mis tèbu, tipia ga Yezu ya àhəŋgaraba zal ya seteni tèniviyu na, tàngəhadī ma gani ana mis ya təra ni. ³⁷ Ndam ga had Zerasa dek təra tìcia ma gani nana ti təhi ana Yezu māsləka ka had gatay a, adaba aŋgwaz àdəgakia ka tay a àsabay. Nahkay Yezu àhuriyu a slalah ga yam ni vu, awayay asləka. ³⁸ Eslini zal ya ti seteni tèsləkiaba ni àhi ahkado : « Nadəboru kur ti. » Yezu àhi : « Aha ! Sləka, ³⁹ ñgoru a magam gayak, kâru kâŋgəhadī ere ye ti Melefit àgruk ni dek ana mis. » Nahkay zal nakəŋ àsləka, òru àngəhadī ere ye ti Yezu àgri ni dek ana ndam ga kəsa ni dek.

Yezu ahəŋgaraba wal nahaj akaba wur dahalay a
(Meciyu 9.18-26 ; Mark 5.21-43)

⁴⁰ Yezu àŋgoru gwar ke ledi ga dəluv ni akaba ndam madəbay naŋ ni. Tòru tìnju a ti mis dal-dal tègəskabá Yezu àna məmərana, adaba nday dek tèbu tajəgay naŋ. ⁴¹ Eslini zal nahaj naŋ àbu, slimi gayan̄ Zayros, naŋ gədakani ga ahay ga *mahəŋgalavù Melefit, àrəkia ka Yezu a, àbəhadī mirdim grik meleher ndiš ana had kà asak ga Yezu. Àhəŋgalay naŋ, àhi mōru a magam afa gani, ⁴² adaba wur gayan̄ awayay amat. Wur nani ti wur dahalay, vi gayan̄ agray kru mahar cü. Zal nani ti wur gayan̄ nahaj àbi.

Yezu naŋ àbu akoru afa gani ti mis dal-dalani ni tèvelin̄ia ahàr a, məsufani tekedi

† 8:31 Evid gədakani ti məlan̄ ya tədəm a huđ ga had vu ni. Melefit aməbiyu seteni dek e evid gani vu hayan̄, kələŋ gani ka mandav ga məlan̄ ti amatraňkivu tay ga kaŋganyi.

àsuf koksah. ⁴³ Eslini wal nahaj àbu, mimiz asləkafənja agray vi kru mahar cə. [Ègwejelekaba zlam gayan a dek afa ga ndam məsər haf a ay ti] maslaŋa bəlanj èsliki mahəŋgaraba naŋ a ndo. ⁴⁴ Nahkay wal ni àhədfəŋbiyu kà Yezu gwar kələŋ, ènjifinj kà ma ga azana gayan. Àra ènjifinj ti mimiz ya asləkafənja ni àmbrəŋ naŋ, wal ni àŋgaba həya. ⁴⁵ Eslini Yezu àdəm : « Way ènjifu way ? » Ku way way do àdəm : « Nu do, » mək Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Gəsfakani, mis ni damkulkul timey ! » ⁴⁶ Yezu àdəm : « Aha ! Mis ènjifua, adaba nəsəra njəda goro àhəŋgaraba maslaŋa. » ⁴⁷ Wal ni àra àsərkia àbu koksah nahəma, àrəkia ka Yezu a àna məgəgərani slab slab, àbəhadı mirdim meleher ndib ana had, àŋgəhadaya ere ye ti àzəkiyu naŋ ti mînjifinj kà azana ga Yezu ni kè meleher ge mis na dek. Àŋgəhadaya gayan ya àŋgaba həya ni ana tay a daya. ⁴⁸ Eslini Yezu àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəku a ahàr a palam. Sləka, ru àna su-lumani. »

⁴⁹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti maslaŋa nahaj ènjia. Maslaŋa gani nani àsləkabiya afa ga gəsfakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, àhi : « Wur gayak nakəŋ èndeverta. Kìwisiri ahàr ana müsi va ba. » ⁵⁰ Yezu àra ècia ma nana ti àhi ana Zayros ahkado : « Àŋgwaz àwər kur ba, fəku ahàr ciliŋ, Melefit amahəŋgaraba naŋ a. » ⁵¹ Nahkay tòru afa ga Zayros nakəŋ.

Yezu òru ènjia ti àcafənja mis a dek ga məhuriyani a ahay vu akaba naŋ a. Àvi divi ana ata Piyer, Zeŋ, Zek akaba bəŋ ga wur ni ata məŋ ga wur ni ga məhuriyani akaba naŋ ciliŋ. ⁵² Mis ya tèbu eslini ni dek tèbu tagray delulu, titəwi wur ni. Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Kìtəwəm ba. Wur ni àmət ndo, naŋ àbu enji dəwir timey. » ⁵³ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tèyefinj, adaba təsəra wur na àməta àndava. ⁵⁴ Eslini Yezu àzay ahar ga wur ni, àzalay naŋ, àhi : « Wur goro ni, pidekvu. » ⁵⁵ Àra àzala wur na nahkay ti sifa àŋgiva ana wur na mək ècik cəkwad həya. Eslini Yezu àhi ana tay təvi zlam məzumani. ⁵⁶ Ere ye ti àgravu ni

àgria ejep ana ata bəŋ ga wur nday ata məŋ ga wur na àsabay. Ay Yezu àhi ana tay : « Kèhumi ma gani ana maslaŋa ba. »

9

Yezu aslər ndam asak gayan kru mahar cəeni ni
(Meciyə 10.5-15 ; Mark 6.7-13)

¹ Avədnahaj Yezu àzalakabu ndam gayan kru mahar cəeni ni, àvi njəda ana tay ga misliki magariaba seteni weley weley do dek ana mis a akaba ga mahəŋgaraba mis a. ² Awayay asləroru tay ga məhi pakama ana mis àki ka *Məgur ge Melefit akaba ga mahəŋgaraba ndam ga arməwər a. ³ Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku aday, ku mbolu, ku zlam məzumani, ku siŋgu. Kəhəlum endəwi cə cə ba daya. ⁴ Ay tamal maslaŋa àhəliya kəli a ahay va afa gana nahəma, njəhaduma eslina ; kàmbatum ahay nahaj ba duk abivoru ana vad gekəli ya akəsləkuma ni. ⁵ Ka məlaŋ ya ti akəhurumiyu, təgəskabu kəli do nahəma, sləkumaba a kəsa nani ba. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba had kà asak gekəli a. * Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. »

⁶ Nday nakəŋ təhəlvu, təsləka təhioru *Ma Məwəni Sulumani ana mis a kəsa gərgərani bu dek ; təhəŋgaraba ndam ga arməwər a ka məlaŋ ya ti tòru na dek.

Pakama ya tədəmki ka Yezu ni ahəli ahàr ana bay Erot

(Meciyə 14.1-12 ; Mark 6.14-29)

⁷ Erot bay Gelili ni àra ècia pakama ge mis ya ti tədəmki ka Yezu na dek ti àhəlia ahàr a, adaba mis ndahaŋ tədəm Yezu ti naŋ Zeŋ bay məbaray mis ni, àŋgaba e kisim ba. ⁸ Mis ndahaŋ ti ni tədəm Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àŋgazlavu. Mis ndahaŋ keti tədəm naŋ biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni, àŋgaba e kisim ba. ⁹ Eslini Erot zla ti àdəm ahkado : « Nèkelkia ahàr ke Zeŋ a, ay ti maslaŋa ya ti nici təzlapaki ni ti nani way ? » Nahkay ti awayay miŋi Yezu.

* ^{9:5} Mətukkaba had ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam
(Meciyu 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Zen 6.1-14)*

10 A vad naħaŋ ndam *asak ga Yezu ni tħasləkabiya ka məlaŋ ya Yezu àsləroru tay na. Tàra tħasləkabiya ti tħejx-hadiaba ere ye ti tħagħrabiyu na dek. Eslini Yezu nakəj ħaġħ tay ka ahàr gatay cilin, tòru gwar a kəsa naħaŋ vu ; slim i ga kəsa ni Beceyda. **11** Mis dal-dalani ni tħarru tħixja Yezu àdoru a Beceyda ti tħad-dorou naŋ a asak vu. Tàra tħixjikia ka Yezu a ti Yezu nakəj àgħeskabu tay, àzlapiki ka Məgur ge Melefit ana tay, àħənġaraba ndam ya tħebsej do na daya.

12 Fat àra àndhaħda ahàr a zla nahema, ndam madəbay naŋ kru mahar ċen i ni tħad-dakfənjiu, tħi ahkado : « Hi ana mis ni dek tħaslēka, tōru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tħad-dorou zlam məzumani akaba məlaŋ mandəħadani, adħa ahalay ti leli a hu gili bu. » **13** Eslini Yezu àħənġrifən ana tay, àdəm : « Leklum leklumeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəj tħad-dakfənjiu, tħi : « *Dipen àfən kē leli zlam tħakku kilif ċu cilin. Kawayay ti mōru māsukumibju zlam məzumani ana mis dekeni hini aw ? » **14** Mis zavalani ye eslini ni agrax dəbu zlam. Yezu nakəj àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Humi ana mis ni ti tħajnejha nħelukluk kru kru zlam, kru kru zlam. » **15** Ndam madəbay naŋ ni tħagħej ere ye ti naŋ àhi ana tay ni. Nahkay mis ni tħajnejha nħelukluk. **16** Eslini Yezu nakəj ħaġħ dipen zlamani tħakku kilif ċen i ni, àmənjaru e melefit vu, àgħi sħusi ana Melefit àki ka zlam məzumani nday nani. Àra àgħria sħusi a ti ċeċekba, àbi ana ndam madəbay naŋ ni ti tħid ana mis dal-dalani ni. **17** Mis ni dek tħażum tħażum, tħarru. Kellj gani tħekkalakabu məgħejni gani, tħarru hət-tħeb kru mahar ċu àna naŋ.

*Piyer adəm Yezu naŋ Krist Bay għad-dakani ya amara ni
(Meciyu 16.13-19 ; Mark 8.27-29)*

18 A vad naħaŋ Yezu naŋ àbu cak, àħənġalay Melefit. Ndam madəbay naŋ ni day tħeb eslini. Yezu ċeħidni ja ma

kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis dal-dalani ya taħebay nu ni ti tħad-dem nu ti nu way ? » **19** Nday nakəj tħad-dakfənjiu, tħi : « Mis ndahaŋ tħad-dem nak Zeżen bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ tħad-dem nak Eli, mis ndahaŋ ti ni tħad-dem nak biliñ ga ndam ya tħad-dakfənjiu pakama ge Melefit aħaslani ni, àħnejha e kisim ba. » **20** Eslini naŋ nakəj àhi ana tay keti : « Leklum ti kəd-demnum nu ti nu way ? » Piyer àħənġrifən, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay għad-dakani ya Melefit àħl-imbabba ni. »

*Yezu adəm aməmet mək amanġaba e kisim ba
(Meciyu 16.20-28 ; Mark 8.30-9.1)*

21 Yezu àra ċeċia ma ge Piyer na ti àhi ma ana tay àna ləgħay, àdəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti kəd-fumi nu ana masla ja ba simiteni. » **22** Àhi ana tay keti : « Ahàr àdəm nu *Wur ge Mis ti nħacakay daliya daldal. Nday għad-dakani ni, għad-dakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni at-awayay nu do, atakad-nu. Mək a hu ga vad mahkərani bu ana ġnejha e kisim ba. »

23 Eslini àhi ana tay dek ahkado : « Tamal mis awayay madəbay nu nahema, ahàr àdəm māmbrən ere ye ti awayay ni, ku tamal tħegħi daliya kəlavad, *tadarfən naŋ kà tħendal nənġu ni mħibsej. Tamal mis awayay madəbay nu ti māgray nahkay. **24** Masla ja ti àdəm ajiegur sifa gayan, awayay amet ba ni ti emiġi. Masla ja ti emiġi sifa gayan azuhva nu ti amejiegur sawan, aməmet day-day do. **25** Tamal mis àħnejha elimeni ga duniya na dek mək ċejja ahàr gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? **26** Nu Wur ge Mis ti anara àna njeda goro a, ga Baba goro a, akaba ga *məsler gayan *njelatani na. Tamal masla ja aنجwaz awər naŋ, adəm naŋ mis goro do, àsər pakama goro do nahema, nu Wur ge Mis day ka ya ti anara ni anadəm naŋ mis goro do. » **27** Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kħalli nahema, e kidiñ ge mis ya tħeb ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahaŋ atemmet ti etipia *Məgur ge Melefit a day kwa. »

*Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam madəbay naŋ ni
(Meciyu 17.1-8 ; Mark 9.2-8)*

²⁸ Agray gosku sekw ka ahàr ga pakama gayan ya àdəm ni zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ, tâcəloru a həma vu ga mahəŋgalay Melefit. ²⁹ Ka ya ti naŋ àbu ahəŋgalay Melefit nahəma, eri gayan ni àmbatvu nahən, azana ka vu gayan day tìgia bəd-bəd talla, ahəlaba eri a vərut. ³⁰ Eslini həya mis ndahanj cə təbu təzlapay akaba Yezu, nday nani ata Məwiz nday ata Eli. ³¹ Nday təbu tipivu a masladani ge Melefit bu. Təzlapaki ka məmət ga Yezu ya amoru məmət a Zeruzalem ge mendeverij təwi ya Melefit àvi ni. ³² Nday təbu təzlapay nahkay ti ata Piyer ti ni dəwir àza tay a. Tàra tèpidekvə ti tìpi masladani ga Yezu akaba mis cəeni micikeni akaba naŋ ni. ³³ Ka ya ti ata Məwiz nday ata Eli təbu tasləkafənja kà Yezu a nahəma, Piyer àhi ana Yezu : « Gəsfakani, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər : bəlaŋ gayak, bəlaŋ ge Məwiz, bəlaŋ ti ni ge Eli. » Àdəm nahkay ti adaba àsər ere ye ti àdəm ni do. ³⁴ Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti məgudunguduŋ àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Ka ya ti məgudunguduŋ ni àhərkiaya ka tay a ni ti ndam *madəbay Yezu mahkərani ni angwaz àdəgakia ka tay a. ³⁵ Dəŋgu ga maslaŋa àhənday a məgudunguduŋ ni bu, àdəm : « Naŋ hini ti wur gorø, nədaba naŋ ga məgru təwi a. Gəsumiki pakama. » ³⁶ Dəŋgu ni àra àhənday va do ni ti tìpi Yezu naŋ bəlaŋ ka ahàr gayan. Ka gani nani nahəma, ndam madəbay Yezu mahkərani ni tənjəhadə àna ma gana te-te a, təhi ana maslaŋa ndo.

*Yezu agariaba seteni ana wur nahən a
(Meciyu 17.14-18 ; Mark 9.14-27)*

³⁷ Hajəŋ gani Yezu akaba ndam madəbay naŋ mahkərani ni təndaya ahàr a həma ni ba. Tàra tâhəraya ti mis dal-dal tərəkia ka Yezu a. ³⁸ E kidin ge mis dal-dalani ni bu ni ti zal nahən naŋ àvu, àzlah, àdəm : « Məsi, kam-kam nahəŋgalay kur, mənjkiki ka wur gorø ni ti adaba wur gorø nahən àbi. ³⁹ Seteni àniviyu a ahàr bu, agəs naŋ, azlah

həya, adaday naŋ kay kay, guzləbuc krup-krup a ma bu. Àgəsa naŋ a ti agri daliya daldal, àmbrəŋ naŋ weceweci do. ⁴⁰ Nàhəŋgala ndam madəbay kur na ti tâgariaba, ay ti tìsliki ndo. » ⁴¹ Eslini Yezu àdəm : « Lekələm ye e hini vu ni ti kəfumki ahàr ke Melefit do, lekələm ndam magudar zlam ! Nu ananjəhad akaba kəli kaŋgaya waw ? Nu enebeši ana kəli kaŋgaya waw ? » Mək àhi ana bəŋ ga wur ni : « Zəbiya wur na ahalay a. » ⁴² Wur ni naŋ àbu arəkia ka Yezu a ti seteni ni àdi naŋ ana məlaŋ, àdaday naŋ kay kay. Eslini Yezu àzlačaki ke seteni ni, àgariaba ana wur na, mək àvi wur ni ana bəŋjani ni. ⁴³ Mis ye eslini ni tāra tìpia ti njəda ge Melefit àgria ejep ana tay a dal-dal, adaba njəda gani nani àtama zlam ndahanj a dek.

*Yezu adəmki ma ka daliya ya atəgri ni
(Meciyu 17.22-23 ; Mark 9.30-32)*

Ere ye ti àgray ni dek àra àgria ejep ana mis na dek, nday təbu təzlapaki kekileŋa ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni : ⁴⁴ « Nawayay nəziaba azay slimı ana kəli a, cəm lala, àgəjazlki ahàr ke kəli ba. Atədəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu. » ⁴⁵ Pakama ga Yezu ya àdəm ni ti ndam madəbay naŋ ni ticiaba ndo. Hud'ga ma gani nani ti manəhkiani ka tay, ti ticiaba ba. Ay angwaz àgrafənja tay ge mihindifiŋa ma na.

*Gəsfakani ya àtam mis ndahanj ni ti way ?
(Meciyu 18.1-5 ; Mark 9.33-37)*

⁴⁶ A vad' nahən ndam *madəbay Yezu ni təbu tagray gejewi. Tədəm ahkado : « E kidin gelı bu ni ti way gəsfakani àtam mis ndahanj ni way ? » ⁴⁷ Yezu àra àsəra majalay ahàr gatay na ti àzay wur gəziteni, àfəkad kà gəvay gayan, ⁴⁸ mək àhi ana tay : « Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur hina azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a daya. Tamal ti maslaŋa àgəskabá nu a nahəma, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. Nahkay bay ya ti naŋ gəziteni e kidin gekəli bu dek, èsli mis ndahanj ni do ni ti naŋ nani gəsfakani sawaŋ. »

*Maslaŋa ya ti àcafənja kəli kà zlam a do ni
ti agrikı təwi ana kəli
(Mark 9.38-40)*

49 Eslini Zenj àzlapay, àhi ana Yezu ahkado : « Gédakani, mìpia maslaña nahaj a, àgariaba seteni ana mis àna slimy gayak a, nahkay mèdèm macaféja nañ a, adaba nañ mis geli do. » **50** Ay ti Yezu àdèm : « Kècumfèja nañ a ba, adaba maslaña ya ti àwayay magudar tewi gekuli do nahëma, agriki tewi ana kuli. »

Yezu nañ àbu akoru a Zeruzalem, ndam Samari tègëskabu nañ do

51 Sarta ga Yezu ènjia ga morona e melefit vu wudak nahëma, àzay divi ga moroni a Zeruzalem, àdèm ere ye ti acaféja nañ ga morona ni ti àbi. **52** Nahkay àsléroru mis kama gayañ gwar ka had Samari. Nday tèbu ka ahàr divi ti tèhuriyu a kesa nahaj vu ga maslamanlikabu mèlanj. **53** Ay ndam ga kesa nani tawayay mègëskabu nañ do, adaba ticia nañ àbu akoru a Zeruzalem palam. **54** Ndam madèbay nañ ata Zek, Zenj tara ticia pakama nana ti tèhi ana Yezu : « Bay geli, kawayay ti mèhi ana aku ti mèdaya e melefit ba, mèzumaba tay a waw ? »

55 Yezu àra ècia pakama gatay na ti àmbatkibiyu ma ka tay, àlègi ana tay. **56** Mèk tazay divi ga moroni a kesa nahaj vu.

Ndam ya ti tawayay madèbay Yezu ni (Meciyé 8.19-22)

57 Yezu akaba ndam madèbay nañ ni tèbu takoru e divi bu nahëma, zal nahaj àrèkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Ka mèlanj ya akoru ni dek ti ana dèboru kur. »

58 Yezu àhèngrifèj, àhi ahkado : « Mbiki † tèbu àna evid gatay, edidin day tèbu àna lala gatay, ay nu *Wur ge Mis ti nèbi àna mèlanj mandèhadani bi. »

59 Yezu àhi ana maslaña nahaj : « Dèbabiyu nu. » Maslaña nani àhèngrifèj, àhi : « [Bay goro,] vu divi nakoru nilibiyu baba goro a day. » **60** Eslini Yezu àhi : « Ndam ya tawayay madèbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrèj tay ti tili vu gatay. Nak ti ru kèhi ma ga *Mègur ge Melefit ana mis sawanj. »

61 Maslaña nahaj keti àhi ana Yezu : « Nadèbay kur, Bay goro ni. Ay ti vu divi

nakoru nègria sa ana ndam ga huñ ahay goro a day. » **62** Yezu àdèm : « Maslaña ya ti awayay agray tewi ga Mègur ge Melefit mèk ajalaki ahàr ka zlam ndahañ ni ti nañ akada bay ya ti atèhad vèdanj àna sla mèk amènjouru kélèj ni. Maslaña nani ti àgray tewi ga Mègur ge Melefit koksah. »

10

Yezu aslér mis kru kru adèskèla mahar cù

1 Bay geli àday mis ndahañ kru kru adèskèla mahar cù, * awayay asléroru tay cù cù ti tòru enji gayañ a kesa vu ka mèlanj ya nañ amoru ni dek. **2** Àhi ana tay : « Mis ya ti tici pakama goro fañ ndo ni nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz zlam a vèdanj bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni tèbi kay bi. Nahkay si kahènggalum Melefit Bay ga vèdanj ni ti mèslérbiyu ndam mabaz zlam a vèdanj gayañ ni bu. **3** Dègum. Nihi ti nèsléroru kuli e kidinj ge mis vu akada ga bëza tèmbak e kidinj ga kérá gili bu ni. **4** Kèhèlum zlam ba, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka. Kicikham e divi bu ga mègri sa ana mis ba daya.

5 Wudaka kèhurumiya a ahay vu afa ge mis lu nahëma, dèmum : “Melefit mègri sulum gayañ ana huñ ahay hini.” **6** Tamal mis sulumanî àvu a ahay gani nani bu ni ti sulum ge Melefit ya kèdèmum ni anjèhadki. Tamal mis sulumanî àvu bi nahëma, sulum ge Melefit ya kèdèmum ni anjèkia ke kuli a. **7** Ka ya ti kèhurumiya a ahay va afa ge mis a nahëma, njèhaduma eslinha huya. Kàmbatum ahay nahañ ba. Zlam mèzumani akaba zlam miseni ya ti tèvi ana kuli dek ni ti zumum, sùm : adaba bay magray tewi ti agèski tèvi endif gayañ. **8** Ka ya ti kìnjugumiya a kesa va mèk tègëskabá kuli a nahëma, zumum zlam ya tèvi ana kuli ni,

9 hènggarumaba ndam gatay ya tèbesey do na, humi ana ndam ga kesa gani : “*Mègur ge Melefit ènjikia ke kuli a.” **10** Ay tamal ti kìnjugumiya a kesa va mèk tègëskabu kuli do nahëma, cikuma a dalaka ba. Humi ana tay : **11** “Ku had ga kesa gekuli nèngu ni mèslèdikaba ana kuli ka asak geli a.† Nahkay ti kèsèrum Melefit day àmbrèj a kuli a. Ku tamal nahkay nèngu ni, sèrumki

† 9:58 Mbiki ti mis ndahañ tèdèm « mbiti. » * 10:1 A wakita ndahañ bu tèdèm mis kru kru adèskèla. † 10:11 Mèslèdkaba had ga kesa kà asak a ti adafaki tèmbèrbu ndam ga kesa ni, tawayay tay va do.

Mægur ge Melefit ti ènja.” » ¹² Yezu àhi ana tay keti : « Næhi ana kæli nahæma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom nængu ni seriya ge Melefit ya amagrafænja kætay a ni ñgulum emisli ga ndam ga kæsa gani nani ya tægæskabu kæli do ni do. »

*Ndam ga kæsa ya tæfæki ahàr ka Yezu do ni atasay cicihi
(Meciy# 11.20-24)*

¹³ Yezu àdæm keti : « Akæsum cicihi, ndam Korazin ! Akæsum cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nægra zlam a kay ya mis tipi day-day ndo na a kæsa gekæli ba. Tamal nægray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidonj nahæma, amal ndam ga kæsa nday nani tæmbrænja zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal tæmbatkaba majalay ahàr gatay a, tæbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tænjæhadæ e viti ba. [‡] ¹⁴ Ay ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafænja kætadam Tir akaba ndam Sidonj a ni ti ñgulum emisli gekæli ni do. ¹⁵ Lekælæm ndam Kafarnahum, kæhumi ana ahàr akædægum e melefit vu aw ? Aha ! Akædægum ti ka mælañ ge *kisim sawanj. » ¹⁶ Àhi ana ndam madæbay nañ ni : « Maslaña ya ti èciikia ma ana kæli a nahæma, ècukia ma ana nu a daya. Maslaña ya ti àgæskabu kæli ndo nahæma, àgæskabu nu ndo daya. Maslaña ya ti àgæskabu nu ndo ni ti àgæskabu Bay ya ti àslærbiyu nu ni ndo daya. »

Mis kru kru adæskæla mahar cæni ni taslækabiya

¹⁷ Ka ya ti nday kru kru adæskæla mahar cæni ni taslækabiya ni ti nday àna mæmærani. Tæhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ku seteni tekedi tæciikia slimia ana leli a ka ya ti mæhi ma ana tay àna slimia gayak ni. » ¹⁸ Eslini Yezu àhængarfæn, àhi ana tay ahkado : « Nu nìpia *Seteni a ka ya ti àdæbiyu e melefit bu akada ga avær ya abayaku na. ¹⁹ Cæm day : nævia njæda ana kæli ga masawaðakiani ka zlam ya a had akaba ka andra mæbal mis a ; nævia njæda ana kæli a àtama njæda ga Seteni zal ezir na dek. Nahkay aranja àbi amagrakivu ke kæli bi simiteni. ²⁰ Ku tamal nævia njæda

nana dek ana kæli a, seteni tæciikia slimia ana kæli a nængu ni, kæmærumvu azuhva nani ba. Mærumvu ti adaba Melefit àbækia slimia gekæli ka wakita gayan e melefit ba ni sawanj. »

*Yezu azlæbay Melefit
(Meciy# 11.25-27 ; 13.16-17)*

²¹ Ka sarta gani nani Yezu nañ àbu amærvu dal-dal àna njæda ga *Mæsuf Njælatani, àdæm : « Nazlæbay kur, Bæba goro ni, nak Bay mægur mælañ ya e melefit bu akaba mælañ ya a ga had ni dek. Nazlæbay kur ti adaba kængahkia zlam nday nana ka ndam mæsær zlam akaba ka ndam ya tijenja tæsæra zlam a ni, kædæfikia ana ndam ya tæsæra zlam do akada ga bæza ciß-cißeni na sawanj. Iy Bæba goro ni, kægray ka mawayay gayak nahkay ti kæmæra àna nañ a palam. »

²² Àdæm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaña ya àsær Wur ge Melefit nañ way ni ti maslaña gani àbi ; si Bæñani cilinj. Yaw maslaña ya àsær Bæñ goro nañ way ni ti maslaña gani àbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu Wur gayan ni nawayay nædæfiki nañ ana tay ni cilinj. »

²³ Eslini Yezu nakæn àmbatkibiyu ma ka ndam madæbay nañ ni, àhi ma ana tay, nday ka ahàr gatay cilinj. Àhi ana tay ahkado : « Ay lekælæm ti mærumvu, adaba kæbum kipæm zlam hini àna eri gekæli ! ²⁴ Næhi ana kæli : Ndam mahængaray *pakama ge Melefit akaba bæbay kay ya ahaslani ni tæwaya mipia ere ye ti kipæm na, ay ti tipi ndo. Tæwaya micia ere ye ti kicæm na, ay ti tæci ndo. »

Zal Samari sulumanî

²⁵ Eslini zal nañ àbu, nañ bay *mæsær Wakita ge Melefit, awayay ahælfænja eyæ kæ Yezu a. Nahkay ècikaba, àhi ana Yezu ahkado : « Mæsi, ti nængæt *sifa ya àndav day-day do ni ti nægray mam day mam ? »

²⁶ Yezu nakæn àhængrifæn, àhi : « Mæwiz àbæki mam e *Divi ge Melefit bu mam ? Kïci mam a huñ gani bu mam ? » ²⁷ Zal nakæn àhængrifæn, àhi : « Àbu mæbækiani : “Wayay Bay Melefit gayak àna huñ bælanj, àna sifa gayak dek, àna njæda gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek. Wayay ndam

[‡] **10:13** Mæbakabu buhu akaba manjæhadani e viti bu ni ti adafaki mis titæwi, tahængalay Melefit, tægri kam-kam.

ya ti nak kèbu akaba tay ni daya akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” § »
28 Yezu àhi ahkado : « Kàhèngarfènja kigena. Tamal kagray nahkay ti sifa gayak amandav day-day do. »

29 Eslini bay mèsér Wakita ge Melefit ni awayay ti Yezu àgèski nañ ka pakama ba, nahkay àhi ana Yezu : « Ndam ya ti nu nàbu akaba tay ni ti ndamam ? » **30** Yezu àhi keti : « Zal nañ nañ àslèka a Zeruzalem a, nañ àbu akoru a Zeriko. Ka ahàr divi nahëma, ndam abra tèhèrkiaya, tèhèlfènja zlam a dék, tèzlèbkivu nañ, tèmbèrbu nañ bélah àniviyu a mèbèruv hibek hibek cilinj. **31** Zal nañ nañ ti ni nañ àbu akoru àna divi gani nani ka mèsér gayan do. Nañ nani ti bay *màngalabakabu mis akaba Melefit. Àra èpia zal nana bélaha ti àsivù ñgu, àslèka zlam gayan a. **32** Zal nañ nañ day àra gwar eslina, nañ ge dini ge *Levi. Àra ènjia, èpia zal nana bélaha ti àsivù ñgu daya, àslèka zlam gayan a. **33** Ay ti zal nañ nañ àbu akoru gwar e divi gani nani blegen. Nañ zal Samari, akoru àna azonju. Àra ènjia ka mèlañ nana ti àdi ahàr ana zal nañ nañ bélaha. Àra èpia nañ a ti àsia cicihi a dal-dal. **34** Nahkay nañ nañ àhèdakfènjiyu, àzaya amal akaba zum a, àbiki ka ambèlèk ni mèk àwlikì àna azana. Kèlèj gani àzakiyu nañ ka azonju gayan ni, àzoru nañ a ahay ya ndam mirkwi tanjèhadvù ni vu, àfi ahàr eslina. **35** Hajèn gani ti àhèliaya jik a cù ana bay ga ahay ga ndam mirkwi nañ a, àhi ahkado : “Fi ahàr ana zal hini. Tamal kijinkiva singu ka ahàr gani hina nahëma, anaslèkabiya ti nara nèpèluk.” »

36 Eslini Yezu nañ nañ àhi ana bay mèsér Wakita ge Melefit ni ahkado : « Kìhindifua ma, kèdèm ndam ya ti nak kèbu akaba tay ni ti ndamam. Yaw, e kidin ge mis mahkèrani ni bu ni ti hu, way nañ àbu akaba zal ya ti ndam abra tèzlèb ni way ? » **37** Nañ nañ àhèngrifènja, àhi : « Maslaña ya nañ àbu akaba nañ ni ti bay ya ti àjènaki nañ ni. » Yezu àhi : « Nak day ru kagray akada gayan ni. »

Ata Marta nday ata Mari

§ 10:27 Mimbiki 6.5 ; Levi 19.18.

38 Ka ya ti Yezu akaba ndam madèbay nañ ni tèbu takoru e divi bu ni ti tèhuriyu a kesa nañ vu. Eslini wal nañ slimì gani Marta àzaloru Yezu a magam afa gani, mèk Yezu nañ òru àhuriyu afa gani.

39 Marta gani wur ga mèjani walani àbu, slimì gani Mari. Yezu nañ àbu azlapay ti Mari nañ nañ àbu manjèhadani digusa a ga had kà gèvay ga asak gayan, abi slimì ana ma gayan ya ti adèm ni. **40** Ka gani nani ti tèwi ga hud ahay gèrgèri kay tèbu tiviyikaba ahàr ana Marta. Nahkay zla nahëma nañ nañ àrèkia ka Yezu a, àhi : « Bay goro, wur ga mma ni ambèrki nu ke tèwi ni dék ti àbèlafuk aw ? Hi ma ti mèjènaki nu zla aw ! » **41** Ay Bay geli nañ àhèngrifènja, àhi : « Marta, Marta, zlam kay tèhèluk ahàr, tiviyikaba ahàr a daya. **42** Ay zlam ya ti àgèski magrani ni ti bèlañ cilinj. Mari àdèkiba zlam ya àbèlay magrani na. Nahkay maslaña amazafènja do simiteni. »

11

*Yezu acahi mahèngalay Melefit ana ndam madèbay nañ ni
 (Meciyu 6.9-13 ; 7.7-11)*

1 A vad nañ nañ Yezu ahèngalay Melefit ka mèlañ nañ nañ. Àra èndeveriña ti biliñ e kidinj ga ndam madèbay nañ ni bu àhi : « Bay geli, Zenj àcahia mahèngalay Melefit ana ndam madèbay nañ na. Nak day cahi mahèngalay Melefit ana leli ti. » **2** Yezu àhi ana tay : « Ka ya ti kahèngalum Melefit ni ti dèmum : “Baba, mis dék tègèskabu nak njelata ti ; kâra kôzum bay gayak e kidinj geli bu ti. »

3 Zlam mèzumanî ga mègèsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kélavaad ti.

4 Mbèrfènja zlam magudarani geli ni kè leli a, akada geli ya mèmbèrfènja zlam ge mis ya tègudari ana leli ni dék kà tay a ni ti. Kèvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba ti. »

5 Yezu àhi ana tay keti : « Mazay mazavu gani, bi maslaña e kidinj gekuli bu nañ àbu àna zlèba gayan, akoru afa ga zlèba gayan ni a hud ya vad, ahi ahkado : “Zlèba goro ni, kèlu *dipeñ mahkèr ti **6** adaba zlèba goro nañ àslèkabiya e mirkwi a àdua ahàr a, ay

ti zlam àfu ga mèviani bi.” ⁷ Bi zlèba gayan ni ahèŋgrifèŋbiyu, àhibiyu : “Kiviyu ahàr ba ! Nèzlèkva mahay a àndava, màndèhadà akaba bëza. Nìsliki micikabana ga mèdukaya zlam a do.” ⁸ Ay nèhi ana kùli nahëma, ara ecikaba avi ere ye ti ehindiliŋ ni dek. Ecikaba avi ti adaba naŋ zlèba gayan cilin do, avi ti adaba àmbrèŋ mihindiliŋeni ndo palam. ⁹ Nahkay nèhi ana kùli : Hindam zlam. Kihindama ti Melefit amèvi ana kùli. Dèbum zlam. Kèdèbuma ti akèŋgètum. Zalum Melefit. Kàzaluma naŋ a ti amèwàli ana kùli, amèzlèkiaba mahay ana kùli a. ¹⁰ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adèbay zlam, aŋgèt. Ku way way do azalay, Melefit awèli, azlèkiaba mahay a. ¹¹ Bi wur ara afa gayak, nak bëjana, èhindiluka kilif a ti kèvi kilif do, kèvi gavan sawaŋ aw ? Aha ! ¹² Ahkay do ni bi ara ehindiluk eysli ti kèvi andra mègal mis aw ? Aha ! ¹³ Lekùlum ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekùlum ndam magudar zlam nèŋgu ni, kèsèruma mèvi zlam sulumaní ana bëza gekùli a. Ay ti Bëŋ gekùli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumaní ti magray gayan ahèmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa èhindiliŋa Mèsuf Njèlatana nahëma, amèvi ededinj. »

Yezu ata Seteni tàngəhadkabu do (Meciyu 12.22-30 ; Mark 3.22-27)

¹⁴ A vad naŋ Yezu àgariaba seteni ana zal naŋ a. Seteni nani acafèŋa maslaŋa nana ga mazlapana. Seteni ni àra àslèkiaba nahëma, zal nakèŋ àzlapay hëya. Mis dal-dalani ye eslini ni tàngra ejep gana dal-dal. ¹⁵ Ay mis ndahan e kidin gatay nani bu tèdèm : « Yezu agariaba seteni ana mis a ni ti àna njèda ge *Belzebul bay ge seteni ni. » ¹⁶ Mis ndahan ti ni tawayay tèhèlfèŋa eyu a ti mágudar zlam, tèhi ahkado : « Griaya ere ye ti mìpi day-day ndo na ana leli a, ti mèssèr ere ye ti kagray ni ti kagray àna njèda ge Melefit. »

¹⁷ Ay ti Yezu àsèra majalay ahàr gatay a àndava. Nahkay àhi ana tay : « Tamal ndam ga had naŋ nday ndayani takadvu e kidin gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had gani etigi ahàr. Nahkay ahay ga ndam ga had gani nani atèmbèd ; ndahan atèmbèdkiyu ka ndahan. ¹⁸ Lekùlum

kèdèmum nu nagariaba seteni ana mis a ni àna njèda ge Belzebul a ; tamal nahkay ti njèda ge *Seteni èdeva ; ègia nahkay ti aŋgoru kama ti ahèmamam ? ¹⁹ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njèda ge Belzebul a ti ndam gekùli ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njèda ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekùli gekùleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kèdèmum ni ti ma ga malfada. ²⁰ Nagariaba seteni ana mis a ti àna njèda ge Melefit sawaŋ. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Mègur ge Melefit ènjikia ke kùli a àndava. »

²¹ Yezu àdèm keti : « Tamal ti mis njèdanjèdani naŋ àbu àna zlam ahar gayan, ajègøy ahay gayan ti, tèhèlfèŋa zlam gayan a koksah. ²² Ay tamal maslaŋa naŋ àtama naŋ àna njèda àrèkia, azlèb naŋ nahëma, ahèlfèŋa zlam ahar gayan gani ya àdèm ajègøy ahay gayan àna naŋ na dek. Àhèlfèŋa zlam ahar na ti, ahèlfèŋa zlam ga ahay gayan ndahan na dek daya, edi ana mis. ²³ Maslaŋa ya ti naŋ àbi akaba nu bi nahëma, naŋ zal ezir goro. Maslaŋa ya ti àjènaki nu ga mazalubiyu mis do nahëma, agarafua tay a sawaŋ. »

Seteni àslèkiaba ana mis a ti, aŋgwiviyu tata (Meciyu 12.43-45)

²⁴ « Ka sarta ya ti seteni àslèkiaba ana mis a ni ti, akoru a huſ gili vu ka mèlaŋ ya ti yam àbi ni, adèbay mèlaŋ manjèhadani. Tamal àngèt mèlaŋ manjèhadani do ni ti adèm : “Ngulum nèŋguvoru a arèŋ goro ni vu zlam goro.” ²⁵ Àra ènjia ti àhuriyu àdi ahàr ana arèŋ ni mèslèdabana, maslamalabana lala. ²⁶ Eslini naŋ nakèŋ aslèka, akoru azalakivabiyu seteni ndahan adèskèla, nday nani dek tètam naŋ àna cudy. Mèk nday dek tara tèhuriyu, tanjèhad a arèŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjèhad gayan ni egì ngulum gayan ya ahaslani ni keti. »

Mèmèrani ge jiri

²⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti wal naŋ e kidin ge mis macakalavani ni bu àdi ana zlahay, àhi : « Wal ya ti èwi kur, kisi duwa gayan ni ti mêmèrvu. » ²⁸ Ay Yezu àhèŋgrifèŋ, àhi : « Aha ! Têmèrvu ti ndam ya ti tici pakama ge Melefit mèk

tègëskabu, tagray tèwi àna nan lala ni sawan. »

*Ere ye ti Melefit àdafaki àna Zonas ni
(Meciyu 12.38-42)*

29 Eslini mis tèbu tècakalavabiyu kà gëvay ga Yezu àkivu. Nday tèbu tècakalavu nahkay ti Yezu àdäm : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam. Tihindi ere ye ti mis tìpi day-day ndo ni, ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit amëgri ana tay do simiteni. Melefit amëdëfiki ana tay ere ye ti àdafaki àna Zonas ni ciliñ. **30** Zonas nahëma, Melefit àdëfikia zlam ana ndam Niniv àna nañ a. Nu *Wur ge Mis day Melefit amëdëfiki zlam ana nday ye e hini vu ni àna nu. **31** Ka fat ya ti Melefit amagrafëña seriya kè mis a dek nahëma, bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, amëhi ana tay : “Lekùlum ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ècikbiyu kwa kè sliri ga mèlañ ga mara mèbi slimì ana pakama ga Salomon bay mèsér zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomon àna gëdakana ti kësérum do aw ? **32** Ka fat ge seriya nani ti ndam Niniv day eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atëhi ana mis ye e hini vu ni : “Lekùlum ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv tåra ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tåmbatkaba majalay ahàr gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gëdakana ti kësérum do aw ? »

*Ere ye ti avi masladani ana vu ni
(Meciyu 5.15 ; 6.22-23)*

33 Yezu àdäm keti : « Maslaña ya ti ebeftey ceñgel mèk ançah, ahembaki zlam ni ti àbi. Afèkad ka mèlañ zañani sawan, adaba awayay ti ndam ya tèhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge ceñgel ni. **34** Eri gayak asladay vu gayak akada ge ceñgel ya asladay mèlañ ni. Tamal eri gayak lala nahëma, vu gayak dek àbu a masladani bu. Ay tamal eri gayak lala do nahëma, vu gayak dek e ziñ-zinjeni bu. **35** Tamal këdäm nak këbu a masladani bu ni ti jalay lala ; bi nak këbu e ziñ-zinjeni bu sawan. **36** Tamal ti vu gayak dek a masladani bu, palahar gani nañ àvu e ziñ-zinjeni bu bi nahëma, vu gayak dek amëlèbu a masladani bu, akada ka ya ti ceñgel asladuk mèlañ ni. »

Ndam Feriziyeñ akaba ndam mèsér Wakita ge Melefit ni

(Meciyu 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

37 Ka ya ti Yezu èndeverija mazlapana ni ti zal *Feriziyeñ nañ àzaloru nañ afa gani ga mèzum zlam. Yezu nakèn àra àhuriya ti ànjèki ka mèzum zlam **38** mènjëd mèbaray ahar àna divi gani. Zal Feriziyeñ ni àra èpia nahkay ti àgria ejep a. **39** Eslini Bay gelì àhi ahkado : « Lekùlum ndam Feriziyeñ nahëma, kabarumfëña alèn ge hijiyem akaba alèn ga halaf a, ambatakani do a huñ gekùli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl. **40** Muru gekùli ni ! Melefit Bay ya ti àgraya alèn ga zlam a ni ti àgraya huñ gana daya. Nahkay do aw ? **41** Vumi zlam ya a huñ ge hijiyem gekùli bu akaba a halaf gekùli bu ni ana ndam talaga. Tamal këgrum nahkay ti zlam gekùli dek amëlèbu njelata.

42 « Ay lekùlum ndam Feriziyeñ ni ti akësum cicihi, adaba ata azagat, matakavay akaba slimberi ndahanj ya tidi eli àna tay ni tekedi, këbum këzumiaba bilin a huñ ga kruani ba ana Melefit a. Ay ti lekùlum këgrum jiri do, kàwayum Melefit do. Giri-giri ti ere ye ti amal këgrum enji ni ti magray jiri akaba mawayay Melefit, day kwa ti këgrum zlam ndahanj ya Mëwiz àdäm grum ni. **43** Lekùlum ndam Feriziyeñ ni ti akësum cicihi, adaba kawayum manjëhadvani e kërsi ga gëdákani vu a ahay ga *mahëngalavù Melefit bu, kawayum ti mis tègri sa ana kuli a gosku bu kè meleher ge mis dek daya. **44** Akësum cicihi, adaba lekùlum akada mindivin mebesveni ya mis tèser mèlan gani do, tècèlki ni. »

45 Zal nañ àvu, bay *mèsér Wakita ge Melefit, àra ècia pakama ga Yezu na ti àhi ahkado : « Mësi, këdäm nahkay ti këndivia leli a daya timey. » **46** Yezu àhi : « Lekùlum ndam *mèsér Wakita ge Melefit day akësum cicihi, adaba këfumkiyu zlam mèfësan ke mis, ku weleher tekedi këfumfëñiyu ga mèjënakì tay do. **47** Akësum cicihi, adaba këdezelamkiyu mindivin ga ndam mahëngaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala. Ambatakani do tåbazl tay ti ata bëñ gekùli. **48** Nahkay këdëfumki këgësumkabá tèwi ga ata bëñ gekùli ya tègray na : nday tåbazla ndam

mahə̄ngaray pakama ge Melefit na, lekulum ti ni kedezlumkiyu mindivinj gatayani. ⁴⁹ Azuhva nani ti Melefit àna məsər zlam gayan ni àdəm : “Anəslərikaboru ndam mahə̄ngaray pakama goro akaba ndam asak goro ana tay. Ay atəgəskabu ndam ya ti anəslərikaboru ana tay ni do ; atabazl ndahanj, ndahanj ti ni atəgri daliya ana tay.” ⁵⁰ Seriya gani amədədki ka ndam ye e hini vu ni, adaba ndam mahə̄ngaray pakama ge Melefit ya təbazl tay kwa ka mənjəki ga məlanj ni kala nday təbazl tay, ⁵¹ tənjəki ka Abel, təbazblyu duk àniva ana Zakari a. Təkad Zakari ti e kidiŋ ga məlanj *meviyekiki zlam ana Melefit ata məlanj *njəlatani ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu. * Nəhi ana kəli nahəma, seriya amədədki ka ndam ye e hini vu ni azuhva mis nday nani ya təbazl tay ni dek. ⁵² Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit ni ti akəsum cicihi, adaba kəzləkumiva mahay ana mis a, kawayum ti təsər Melefit ba. Lekulum lekulümeni day kəhurumiyu do, kəcumfənja ndam ya tawayay məhuriyanı na daya. »

⁵³ Yezu nakəŋ àra àhəraya a ahay ya naŋ àvu ni ba ni ti ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni tədəbay naŋ àna pakama, təzumkia bəruv a dal-dal. Tənjəki ke mihindifiŋa zlam a gərgəri kay, ⁵⁴ təbu təhəlfənja eyə a, tawayay ti təgəski naŋ ka ma magudarani.

12

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ni ba (Meciyə 10.26-27)

¹ Ka sarta gani nani nahəma, mis təcakalava agray dəbu ehimeya. Nday kay nahkay ti mis ndahanj təcəlki ka asak ge mis ndahanj adaba məlanj mafəkad asak àbi. Eslini Yezu àhi ma ana ndam madəbay naŋ ni enji. Àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyen ni : gatay ya taŋgah majalay ahər gatay magədavani ni ti ègia akada miwisiŋ a. ² Ay zlam manğahani ni dek emipivu ; ma manğahani ni dek emicivu. ³ Nahkay ma

ya ti kədəmum a məlanj ziŋ-zijeni bu ni dek ti emicivu vay-vay a məlanj masladani bu. Ma ya ti kəhumiviyu ana mis e slimi vu lekulum məzləkumkabu ahay ni ti atəzlah àna ma gani nani ka ahər ga həma. »

Grumfənja aŋgwaz kè Melefit a ciliŋ (Meciyə 10.28-31)

⁴ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kəli ndam goro ni, kəgrumfənja aŋgwaz kə ndam ya takad mis na ba, adaba tamal təkada mis a ti təgrikivu aranja nahən koksah. ⁵ Nədəfiki bay ya ti kəgrumfənja aŋgwaz a ni ana kəli : bay nani ti bay ya ti tamal àkada mis a ti eslikı mizligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu ni. Bay nani ti Melefit. Iy nahkay, nəhi ana kəli, grumfənja aŋgwaz a ti kə naŋ. »

⁶ « Təbu təsəkum edidinj ciň-ciňeni zlam àna siŋgu cə bi aw ? Ay səruma edidinj nday nani ti ku biliŋ day àgəjazlkı ahər ke Melefit do. ⁷ Lekulum day ku məhər ga ahər gekəli nəŋgu ni Melefit àcalaba dek. Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku edidinj kay day kətəmuma tay kè eri ge Melefit a. »

Ahər àdəm mədəm leli ndam ga Yezu (Meciyə 10.32-33 ; 12.32 ; 10.19-20)

⁸ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ga *məslər ge Melefit. ⁹ Ay maslaŋa ya ti adəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anədəm naŋ mis goro do kè meleher ga məslər ge Melefit. ¹⁰ Maslaŋa ya ti adəmkı ma magədavani ka nu, nu Wur ge Mis ni ti, Melefit aməmbərfənja zlam magudarani gayan nana. Ay maslaŋa ya endivi *Məsuf Njəlatani ni ti, Melefit aməmbərfənja zlam magudarani gayan na do simiteni. ¹¹ Atagrafənja seriya kè kəli a ahay ga *mahə̄ngalavù Melefit ba, akaba kè meleher ga bəbəy ahkay do ni kè meleher ga ndam ga ŋgumna. Ka ya ti tagrafənja seriya kè kəli a nahkay ni ti pakama ya ti akədəmum ga mahə̄ngay ahər gekəli ni ti àhəli ahər ana kəli ba ; ¹² adaba mam, ka sarta gani nani ti Məsuf Njəlatani amədəfiki ere ye ti akədəmum ni ana kəli. »

* **11:51** A Wakita ge Melefit ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənjəki gani (Mənjəkiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni ya àsər zlam do ni

¹³ Eslini zal naħaŋ e kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, wur ga mmawa àħela elimeni ga bəŋ gel i ya àmbribu ana leli na dek. Hi ti mādufənja ere gani goro a ti. » ¹⁴ Yezu àħeñgrifən, àhi ahkado : « Way àfiyu nu bay magray seriya ga midikaba zlam ana kəli a way, wura ? » ¹⁵ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana mis ni dek ahkado : « Bumvu slimi ana ma ge elimeni, kàwayum ba. Adaba mis naŋ àbu àna sifa ti azuhva zlam ya àfən ni do. Ku elimeni gayan kay nəŋgu ni àvi sifa do. »

¹⁶ Àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àdəm ahkado : « Bay ge elimeni naħaŋ àbu naħema, vədanj gayan təbu, zlam ànjekia dal-dal. ¹⁷ Àhi ana ahàr : “Nihi guvur goro tħaċċa ti anəbəviyu zlam ni ti a mam vu mam ? Nagray hi ti ahəmamam ?”

¹⁸ Mək àdəm : “Ere ye ti nagray ni ti nihi : nembedkaba guvur goro na dek, nələmvaya gədákana ndahanj a. Nahkay anəbəviyu hay goro ni akaba zlam ndahanj ni dek. ¹⁹ Mək anəhi ana ahàr : Maslaŋa goro ni, zlam gayak àvu kay manġahani ge vi ehimeyeni. Nihi ti pəsaba, zum zlam, si zlam, gray wuməri zlam gayak.”

²⁰ Ay ti Melefit àhi : “Nak kəsər aranja do, kani kani a ga məlavad kara kəmət. Nahkay zlam gayak ya kənġgħabu dek ni ti way aməzum way ?” ²¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti angħajkabu elimeni ana ahàr gayan gayaŋani ni ti naŋ day ere ye ti agrakivu ni ti nahkay, adaba kə eri ge Melefit ti naŋ bay ge elimeni do. »

Kajalumki ahàr ka zlam ga duniya ba (Meciyu 6.25-34)

²² Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Nahkay zla naħema, nəhi ana kəli a manjəhad gekəli bu ni ti ɻgay akəzumum mam akaba akəbumkabu mam ti kajalum ba, àħeli ahàr ana kəli ba daya.

²³ Sifa ti àtam zlam məzumani do waw ? Vu ti àtam zlam məbakabani do waw ? ²⁴ Nga pūm ɻgarama day nimi : tìzligi zlam do, tħabaz zlam do. Guvur gatay àbi, məlaŋ məbiyu zlam gatay ndahanj day àbi. Ku nday təbu nahkay nəŋgu ni, Melefit naŋ àbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ?

Lekələm ti kàtamum edidin ferek-ferek do waw ? ²⁵ Way e kidiŋ gekəli bu eslik i mədəkiviyyu vad àkivu ke vi gayan ku għażiż àna majalay ahàr gayan way ? Àbi ! ²⁶ Ay tamal kisləmki magray ere hini għażiżni ni do naħema, kajalumki ahàr ka zlam ga manjəhad gekəli nday ndahanj ni ti kamam ? ²⁷ Jalum ahàr day ! Vay-vay ga zlam ya təfət a vədanj bu ni ti tħagħiġ tħalli do, tħallix kabu azana do daya. Ay nəhi ana kəli naħema, ku Salomoq àna elimeni gayan ni dek tekedi àbakabu azana ya ti àbəlay akada vay-vay bəlaŋ ni ndo. ²⁸ Zlam ya təfət a vədanj bu kani, hajnej tħallix tay aaku vu ni tekedi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal naŋ àbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kəli amatam gatay ni do waw ? Lekələm ti kəfumki ahàr ke Melefit lalā do ni ti kamam ? ²⁹ Lekələm ti kədəbūm zlam məzumani akaba zlam miseni ba ; zlam nday nani àħeli ahàr ana kəli ba. ³⁰ Nday ya ti tadəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti ndam ga *duniya ya tħeffek ahàr ke Melefit do ni. Ay lekələm ti Bən gekəli Melefit àsəra ere ya àħəcikivu ana kəli na. ³¹ Dəbūm ti *Məgur ge Melefit sawan. Nahkay zlam ndahanj ni dek day Melefit aməvikivu ana kəli. ³² Anġwaz àwər kəli ba, bəza təmbak goro ni, adaba àbəlafənja kà Bən gekəli Mel-efit ga məvi Məgur gayan ana kəli a. »

Elimeni ya a hu d'melefit bu ni (Meciyu 6.19-21)

³³ « Səkumumoru zlam gekəli ti kəbumi siġġu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akeləbūm àna elimeni e melefit bu. Elimeni nani àndav day-day do, mbolu gani àgħadavu day-day do daya. Eslini e melefit bu ni ti ndam akal tòru koksah, gaنجu day tħebi ga magudar zlam bi. ³⁴ Adaba məlaŋ ya ti elimeni gekəli àvu ni ti kajalumki ahàr ti ka məlaŋ gani nani. »

Njəhadum eri, slamatumvu lala (Meciyu 24.43-51)

³⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Ahàr àdəm kəbumbabu azana ge tħalli, kəbumi slim i ana cejjel gekəli ti aku àmətkia ka tay a ba.

³⁶ Njəhadum akada ga ndam majəgħay ahay ka ya ti bay ya tħegħiġi tħalli ni àdorū ka wuməri ga maday wal ni. Tħebu taję́għi gayan ; tamal àsləkabiya, àzala tay a naħema, təzləkiaba

mahay a. ³⁷ Tamal bay ya təgri təwi ni àsləkabiya, àdi ahàr ana ndam gayan ni nday eri, nday təbu tajəgay nañ nahəma, ndam nday nani tâmərvu. Nəhi ana kəli nahəma, bay ahay ni aməbakabu azana ge təwi gayan, aməhi ana tay tânjəhadə ga məzum zlam a, amara məvi zlam məzumani ana tay. ³⁸ Ku tamal àsləkabiya àna huñ ya vad ahkay do ni ge dñena, àdi ahàr ana tay nday eri, təbu tajəgay nañ ti tâmərvu.

³⁹ « Cəm day, tamal bay ahay àsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məzləl nañ na ti àmbrəñ tay ga mara məhuriyani a ahay gayan vu do. ⁴⁰ Nahkay lekələm day slamatumvu lala, adaba nu *Wur ge Mis anara ti ka sarta ya tiləkələm kàjalumki ahàr do ni. »

⁴¹ Eslini Piyer àhi ana Yezu ahkado : « Bay gel, ma *gozogul ya kədəm ni ti kəhi ana leli tək, kəhi ana mis dek aw ? » ⁴² Bay gel àhəñgrifəñ, àhi ahkado : « Bay magray təwi lala, andikabu ana bay ya agri təwi ni, àsəra zlam a ni ti way ? Maslaña nani ti bay ya ti nañ agri təwi ni ambərfəñ təwi ga huñ ahay gayan dek a ahar vu. Ambərfəñ təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahañ àna sarta gani daya. ⁴³ Bay magray təwi nani ti tamal bay ya nañ agri təwi ni àsləkabiya, àdi ahàr, nañ àbu agray təwi lala nahəma, bay məgri təwi nani aməmərvu. ⁴⁴ Nəhi ana kəli nahəma, bay ya təgri təwi ni aməmərvu elimeni gayan dek a ahar vu. ⁴⁵ Ay bi bay magray təwi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nəgri təwi ni àsləkabiya weceweci do.” Nahkay anjəki ka məzləñ ndam ya tagrakabu təwi ni ; ku zal ku wal day azləñ. Azum zlam zlam gayan, esi zum dal-dal, eviyi ahàr. ⁴⁶ Nañ àbu agray nahkay ti bay ya təgri təwi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri təwi ni àjalaki ahàr ndo ni, àna njemdi ya ti àsər do ni. Eminjia ti amatrañ nañ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahañ ya ti təfəki ahàr ndo ni. »

⁴⁷ Yezu àdəm keti : « Tamal bay magray təwi àsəra ere ye ti bay ya agri təwi ni awayay na, àslamalavu ga məgri təwi nani do nahəma, bay ahay ni aməzləñ nañ dal-dal. ⁴⁸ Ay tamal ti bay magray təwi ni àsər ere ye ti bay ahay ni awayay ni do, agray

ere ye ti bay ahay ni àwayay do ni ti, bay ahay ni aməzləñ nañ kay do. Maslaña ya ti təvia zlam a kay ni ti etihindifiña kay daya. Maslaña ya ti təmbriva zlam kay a ahar va nahəma, etihindifiña kay àtama ge mis ndahañ na. »

Yezu edekaba mis a (Meciyə 10.34-36)

⁴⁹ Yezu àdəm keti : « Ere ye ti nəzəbiyu a duniya vu ni ti aku. Nawayay nihi ti aku ni mēbeftevu həya. ⁵⁰ Mis atəgru daliya kay, daliya nani ti emigi *baray goro nahəñ. Nısliki majəgani do, nawayay ti baray nani māgravu həya. ⁵¹ Lekələm kədəmum nu nàra a duniya va ti, ti mis tânjəhad e kidiñ gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nəhi ana kəli, nàra ti ga məzəbiyu hirvu sawan. ⁵² Nahkay mis zlam a huñ ahay bu etihirvu. Mis mahkərani ni etici ma ge mis cəeni ni do, mis cəeni ni day etici ma ge mis mahkərani ni do. Anjəki ti nihi həya. ⁵³ Bəñ ga wur emici ma ga wur gayan zalani do, wur ni day emici ma ga bəñani do. Məñ ga wur emici ma ga wur gayan dahalayani do, wur ni day emici ma ga məñani do. Məñ ga zal emici ma ga wal ga wur gani do, wal ni day emici ma ga məñ ga zal gayan ni do. »

Ahàr àdəm məsərum ere ye ti Melefit agray ni (Meciyə 16.2-3)

⁵⁴ Yezu àhi pakama nahəñ ana mis dal-dalani ni, àdəm ahkado : « Tamal ti kipəma maklabəsl gwar ka dəluv gədəkana ti kədəmum avər ara atəñ həya, mək agravu ededin. ⁵⁵ Tamal ti kicəma aməñ akəzlabiyu gwar egezi ti kədəmum endif ara agray, mək agravu ededin. ⁵⁶ Lekələm ndam jireni do, adaba kəmənjumoru agavəla ahkay do ni ka had ti kəsəruma ere ye ti amagravu na. Ay ere ye ti Melefit agray nihi ni ti kəsərum do ni ti kamam ? »

Ngalumbu e kidiñ gekəli bu (Meciyə 5.25-26)

⁵⁷ Yezu àdəm keti : « Ere ye ti àbəlay magrani ni ti lekələm lekələmeni kəsərumkaba do ni ti kamam ? ⁵⁸ Tamal ti maslaña akoru abəhadkuk mirdim, kəbum kədəgumkaboru afa ga bay nahəma, əgalumbu ka ahàr divi. Tamal ti kəngalumbu

ndo nahëma, maslañja nani amëzikaboru kur ana bay magray seriya. Bay ni amëvi kur ana zal slewja, mëk zal slewja ni amëfiyu kur a dançay vu. ⁵⁹ Nëhuk nahëma, mënjet mëpelaba ere ye ti tèfakuk na dék ti akahëraya a dançay ni ba do. Ku tamal ti agajenifuk sisi bëlañ nängu ni, si këpelaba kwa. »

13

Tamal kàmbatumkaba manjëhad geküli a do ni ti akémétum

¹ Ka sarta gani nani mis ndahanj tèrækia ka Yezu a. Tàra tìnchia ti tèhi ma àki ka ndam Gelili ndahanj. Nday nani ti Pilet àbazl tay ka ya ti tisliñi zlam ana Melefit ni. ² Yezu àhi ana mis ni : « Ndam Gelili nday nani ya Pilet àbazl tay ni ti, lekùlum këdëmum nday ndam magudar zlam tètam ndam Gelili nday ndahanj ni dék aw ? ³ Aha, nahkay do. Ay nahi ana kùli, tamal lekùlum kàmbatumkaba manjëhad geküli a do nahëma, akémétum dék akada ga ndam nday nani.

⁴ « Yaw nazay mazavu ga zlam nahanj keti : mis kru mahar azlalahkérani ya ahay zébalani a Silewe àmbadékia ka tay a, àngeladékia tay a ni ti kicüm do aw ? Lekùlum këdëmum nday ndam magudar zlam tètam ndam Zerazalem nday ndahanj ni dék aw ? ⁵ Aha, nahkay do. Ay nahi ana kùli, tamal lekùlum kàmbatumkaba manjëhad geküli a do nahëma, akémétum dék akada ga ndam nday nani. »

Ma gozogul àki ka məñ ga wəruv ya èwi bəza ndo ni

⁶ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : « Zal nahanj àjav məñ ga *wəruv a vëdanj gayanj bu. Ay ka ya ti àra ga mëpalay bëza gana ni ti bëza tèfəñ bi. ⁷ Eslini àhi ana bay mëgri tewi ga vëdanj ni ahkado : “Tegi agray vi mahkér, nèdëm nara napalay bëza ga wəruv hini, ay ti bëza tèfəñ bi. Keleba, agudaru vëdanj masakani ti kamam ?” ⁸ Ay bay magray tewi ga vëdanj ni àhëngrifəñ, àhi ahkado : “Bay goro, mbrəñ e vi hini hayañ. Nara nilifiña had a tekesl, mëk nabafəñ argwa. ⁹ Nahkay ti bi emiwi bëza kama ; tamal èwi bëza do kekileña ti ekikeleba.” »

Yezu ahëngaraba wal dëra nahanj a

¹⁰ A vad *mëpësabana nahanj ba ni ti Yezu nañ àbu acahi zlam ana mis a ahay ga *mahëngalavù Melefit bu. ¹¹ Wal nahanj nañ àbu eslini, èbesey do agray vi kru mahar azlalahkér. Seteni nahanj àgudara nañ a, èhefkia alañ a, nahkay wal ni èslikì micikabana koksah. ¹² Yezu àra èpia nañ a ti àzalay nañ, mëk wal nakëñ àrækioru. Òru ènjua ti Yezu àhi ahkado : « Wal hini, nàhëngaraba kur a armëwär gayak ni ba, » ¹³ mëk àbëki *ahar. Nahkay wal nakëñ ècikaba jik hëya, tata ànjëki ka mazlëbay Melefit.

¹⁴ Gëdakani ga ahay ga mahëngalavù Melëfit ni àra èpia ga Yezu ya ti àhëngaraba wal na a vad mëpësabana ba ni ti àzumkia bëruv a. Nahkay àhi ma ana mis ya tèbu eslini ni, àdëm ahkado : « Kèsëruma vad àbu muku ga magray tewi geküli. Nahkay dëguma ti tâhëngaraba kùli a vad nday nana ba. Kèdëguma a vad mëpësabana ba ba. » ¹⁵ Bay geli àhëngrifəñ, àhi ahkado : « Lekùlum ti ndam jireni do. Way e kidin geküli bu a vad mëpësabana ba ti èpiceheya sla gayanj a ahkay do ni azonju gayanj a dëksla ba, àzoru ávibiyu yam do ni way ? ¹⁶ Ay wal hini ti nañ wur huñ ga Abraham, *Seteni àwëlkabá nañ a vi kru mahar azlalahkér àmbrëñ nañ ndo. Nahkay ti tèpiceheba nañ a vad mëpësabana ba ba waw ? » ¹⁷ Yezu àra àdëma pakama na nahkay ti mimili àdëgakia ka ndam ezir gayanj na dék. Ay mis dal-dalani ya tèbu eslini ni dék tèbu témervu azuhva zlam gayanj ya agray ni dék, adaba zlam gani nani ti mis tipi day-day ndo.

Hilfi ga zlam gëziteni akaba miwisiñ (Meciyù 13.31-33 ; Mark 4.30-32)

¹⁸ Yezu àdëm keti : « Mëgur ge Melefit ti àzavu akaba mam ? Nëgurfëñ ti kà mam ? ¹⁹ Àzavu akaba hilfi ga zlam gëziteni ya mis azay, ezligi e dini gayanj bu ni. Àfëtaya ti adak gëdakani akada ga mëñ ga zlam ni : edidin tagraviyu lala gatay a ahar gani vu. »

²⁰ Yezu àdëm pakama nahanj keti, àdëm : « Nëgurfëñ *Mëgur ge Melefit ti kà mam ? ²¹ Àzavu akaba *miwisiñ : wal azay, abëkivu ka humbu kay, akudatay àna nañ

ni. Nahkay miwisinj ni ewisinjaba humbu na dek. »

*Mahay misliceni
(Meciyu 7.13-14, 21-23)*

²² Yezu nañ àbu akoru a Zeruzalem. Ka ya ti ènjua a kësa gëdákani va ahkay do ni a kësa cië-cibeni va ni ti acahi zlam ana mis. ²³ Eslini maslaña nahaj èhindifiña ma, àhi ahkado : « Bay goro, mis ya ti Melefit amahëngay tay ni ti nday kay do edédiñ aw ? » Nahkay Yezu àhi ma ana mis ya tèbu eslini ni, àdäm ahkado : ²⁴ « Zum njëda, kadumvu ga mëhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Nëhi ana këli nahkay nahëma, adaba mis kay atadäm tëhuriyu, ay ti etislikido.

²⁵ « A vad nañ bay ahay emicikaba, amazlèkvù mahay gayan. Ka gani nani ti lekùlum akélèbum e mite bu. Akazalum bay ahay ni, akëhumi : « Bay geli ! Zlèkiaba mahay ana leli a ti. » Ay ti amahëngrifëñ ana këli : « Lekùlum ndamam ? Nësér këli do. » ²⁶ Eslini akëhumi ahkado : « Leli ya mèzumkabu zlam akaba mìzikabu zlam akaba nak ni. Nak ya kàcahi zlam ana mis a kësa geli bu ni timey. » ²⁷ Ay amahëngrifëñ ana këli keti : « Lekùlum ndamam ? Nësér këli do. Slékumfua, lekùlum dek ndam ya ti kàgrum zlam ge jiri do ni ! » ²⁸ Eslini ekipum Abraham, Izak, Zekup akaba ndam mahëngaray *pakama ge Melefit ni dek a *Mègur ge Melefit bu, lekùlum ti ni atëmbrëñ këli e mite bu. Eslini ti ekitewum, akacakum daliya dal-dal. ²⁹ Mis atara kwa kè sliri ga mëlanj a gwar eley gwar eley do dek, atazum zlam ga wumari a Mègur ge Melefit bu. ³⁰ Nahkay ti nday gëdákani ya kama ge mis ni ti mis ndahanj e kidin gatay bu atangoru këlæn ge mis. Nday ya tèbu këlæn ge mis ni ti ni, mis ndahanj e kidin gatay bu etigi gëdákani kama ge mis. »

*Yezu adëmki ma ka ndam Zeruzalem
(Meciyu 23.37-39)*

³¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyeñ ndahanj tèrëkia ka Yezu a, tèhi ahkado : « Slékaba ahalay a, ru ka mëlanj nahaj, adaba Erot awayay akad kur. » ³² Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaña nani ti ànjëha akada ge eyen na. Dëgum këhumi ahkado : « Kani nèbu nagariaba seteni ana

mis a akaba nahëngaraba mis ya tèbesey do na. Hajen day anagray nahkay. A vad ya mahkér zla nahëma, enindeverin tèwi goro. » »

³³ Yezu àdäm keti : « Kani, hajen akaba hajen nahaj ti ahàr àdäm nèsawadoru nakoru a Zeruzalem. Adaba mam, ndam mahëngaray *pakama ge Melefit nahëma, tabazl tay ti a Zeruzalem kwa. ³⁴ Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, këbum kabazlum ndam mahëngaray pakama ge Meléfit, këbum kabazlum ndam ya ti Melefit aslëribiyu tay ana këli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nàwaya macakalakabá këli a akada ga mëj ge mickur ya acakalakabu bëza gayan, abëki kërpasla gayan ka tay ni. Ay ti lekùlum këcuhwum ndo. ³⁵ Nahkay ti Melefit amëmbrëñ ahay gekëli ni. Nëhi ana këli nahëma, ekipum nu e eri vu va do. Ekipum nu wudaka ti si këdämuma : « Bay Melefit mëgri sulum gayan ana maslaña ya ti amara àna slimy gayan a ni » * day kwa. »

14

Yezu ahëngaraba mis kà fat mëpësabana

¹ A vad *mëpësabana nahaj ba nahëma, gëdakani ga ndam *Feriziyeñ nahaj àzalabiyu Yezu a magam afa gani ga mëzum zlam. Yezu àra àhuriya a ahay va ti ndam ya tèbu eslini ni tèbu tèbi slimy lala, tèhi ana ahàr bi agudar aranya ti tègaski nañ aw.

² Eslini zal nahaj nañ àbu èbesey do àrëkia ka Yezu a. Maslaña nani asak akaba ahar dek mëgëlfëjana. ³ Yezu àhi ana ndam

*mësér Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ ni ahkado : « E *Divi ge Melefit ni bu ni ti tava divi ga mahëngaraba mis a vad mëpësabana ba tèk, tèvay ndo waw ? »

⁴ Eslini nday te-te, tèhëngrifëñ ndo. Nahkay Yezu àgës ahar ga maslaña ya èbesey do ni, àhëngaraba nañ a, mëk àhi : « Slëka. » ⁵ Yezu àhi ana mis ye eslini ni ahkado : « Way e kidin gekëli bu, bi wur gayan bi sla gayan àdiya a suwa va ti ku a vad mëpësabana ba azaya weceweci huya do ni way ? » ⁶ Yezu àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti nday nakëñ tìsliki mëhëngrifëjani koksah.

* 13:35 Limis 118.26.

Maslaŋa ya ti àdəm naŋ gədakani ni ti atahəŋgororu naŋ a had

⁷ Yezu àra èpia ndam ya tèzalay tay ga məzum zlam na, tèbu tədəkiba məlan manjəhadani ga gədákana nahəma, àhi ma naŋ ana tay àna ma *gozogul, àdəm ahkado : ⁸ « Tamal ti maslaŋa àgra wuməri ga maday wal a, àzala kur ga məzum zlam a nahəma, kədəkiba məlan manjəhadani ga gədákana ba. Adaba mam, bi àzala maslaŋa naŋ gədakana àtama kur a. ⁹ Eslini maslaŋa ya ti àzalabiyu kəli ni ara ahuk ahkado : “Sləkiaba ana naŋ hina.” Nahkay mimili amadəgakuk, ekicikiaba, akoru kanjəhad ka məlan ge mis ya kələŋ ni. ¹⁰ Tamal təzala kur ga məzum zlam a nahəma, ru kanjəhad ka məlan ge mis ya kələŋ ni. Eslini day kwa ti maslaŋa ya àzalay kur ni ara ahuk ahkado : “Zləba goro ni, ra kanjəhad ka məlan ga gədákana.” Nahkay mis ya tèbu eslini ni dek atədəm nak gədakani. ¹¹ Nahkay maslaŋa ya ti awayay gədakani ni lu, Melefit amafəkad naŋ kələŋ ge mis dek. Ay maslaŋa ya ti àdəm naŋ kələŋ ge mis dek ni day, Melefit aməvi məlan ga gədakani. »

Zalum ndam talaga

¹² Yezu àhi ma ana zal *Feriziyeŋ ya àzalabiyu naŋ ni. Àhi ahkado : « Tamal kazaŋay mis ga məzum zlam ga məlafat ahkay do ni ga məlakarawa nahəma, kàzalay zləbəba gayak ba. Ku bəza ga muk, ku ata muk ata buk, ku ndam mahay gayak ya tèbu àna elimeni ni kàzalay tay ba. Adaba tamal kàzala nday nana ti nday day atəzalavù kur, atəpəlukvù zlam gayak ya kəvi ana tay ni. ¹³ Ay tamal kagray wuməri nahəma, zalay ndam talaga, ndam dəra, ndam jigwer akaba ndam wuluf. ¹⁴ Tamal kàgra nahkay ti akəmərvu, adaba nday gani tısliki məhəŋgrukvani koksa. Ka fat ya ti Melefit amahəŋgaraba ndam jireni e kisim ba ni ti Melefit Melefiteni aməhəŋgruk zlam gayak zlam gayak. »

Ma gozogul àki ka wuməri gədakani (Meciyu 22.1-10)

¹⁵ Maslaŋa naŋ e kidiŋ ga ndam ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni bu ni àra ècia pakama ga Yezu ya àdəm na ti àhi :

« Maslaŋa ya ti aməzum zlam a *Məgur ge Melefit bu ni ti məmərvu. » ¹⁶ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Zal naŋ agray wuməri gədakani, àzalay mis dal-dal ti tōru afa gani ga məzum zlam. ¹⁷ Ka sarta ga məzum zlam ni ti àslərkioru bay məgri təwi ka ndam ya ti àzalay tay ni ga məhiani ana tay : “Zlam èdiva àndava. Dəguma zla aw.” ¹⁸ Tàra ticia zalay na ti nday dek ku way way do àdəm : “Kam-kam, nu eninjoru do.” Maslaŋa naŋ ni àhi : “Nəsəkuma vədan goro a ti nakoru namənjakibiyu kwa. Kam-kam, besəa.” ¹⁹ Maslaŋa naŋ day àhi : “Nəsəkuma slasla ga məwəs vədan a kru ti nakoru natəkar tay. Kam-kam, besəa.” ²⁰ Maslaŋa naŋ keti day àhi : “Nədəbiya wal a ti nahkay nısliki maroni do.” ²¹ Bay məgri təwi ni àra àsləkabiya ti àŋgəhadı ma ni dek ana bay ga ahay ni. Naŋ nakəŋ àra ècia ma na nahkay ti àzuma bəruv a, àhi ana bay məgri təwi ni ahkado : “Ru piŋ a kəsa vu, kəhəlbıya ndam ya kədi ahàr ana tay e mite bu na dek. Ku ndam talaga, ku ndam dəra, ku ndam wuluf akaba ndam jigwer dek, həliyu tay a ahay goro vu.” ²² Bay məgri təwi nakəŋ àra àgra təwi nana ti àra àhi ana bay məgur naŋ ni ahkado : “Bay goro, təwi gayak ni àgrava, ay ti məlan manjəhadani àgəjənia kekileŋa.” ²³ Eslini bay nakəŋ àhi ana bay məgri təwi ni ahkado : “Ru a huđ gili vu akaba a vədan vu. Ndam ya ti akədi ahàr ana tay ni ti garubiya tay a, nahkay day kwa ti ahay goro ni amara mərəhvı. ²⁴ Nəhi ana kəli nahəma, ndam ya ti nəzalay tay, təcuhway marana ndo ni ti ku bəlaŋ gatay tekedi amacakay zlam ga wuməri goro ni do simiteni.” »

Kagray mam day kwa ti kigi bay madəbay Yezu ni mam ? (Meciyu 10.37-38)

²⁵ Yezu àra àsləka eslina ti mis dal-dal tədəboru naŋ e divi vu. Nahkay naŋ nakəŋ àmbatkibiyu ma ka tay, àhi ana tay ahkado : ²⁶ « Tamal ti maslaŋa ara, awayay madəbay nu nahəma, maslaŋa nani si awayay nu kay àtama bəŋana ata məŋana kwa. Si maslaŋa nani awayay nu kay àtama wal gayaŋ a, àtama bəza gayaŋ akaba bəza ga məŋani za-walani akaba walani daya kwa. Si maslaŋa gani nani awayay nu kay àtama ahàr gayaŋ

gayanjana daya kwa. Tamal àgray nahkay ndo nahëma, èsliki madëbay nu koksah.

²⁷ Maslaña ya ti àgëskabu daliya do ni ti èsliki madëbay nu do. Ku tamal tawayay *madarfëñ nañ kà tëndal nëngu ni, ahàr àdëm mädëbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki madëbay nu koksah.

²⁸ « Bi maslaña e kidin geküli bu awayay aläm ahay zëbalani. Maslaña nani anjëhad digus aslaslay ahàr, asérkaba siñgu ya àfëñ ga mendeverinjaba tewi ga ahay gayan na day. Agray nahkay day ték, àgray do aw ? ²⁹ Tamal àslaslay ahàr gayan day ndo ni ti bi afëkad asak ga ahay ni ciliñ, èsliki mendeverinj tewi gayan ni koksah. Mis etipia èndeverinj ahay ni ndo ni ti atëbi seki, ³⁰ atëdëm ahkado : “Aw ! Maslaña hini àfëkada asak ga ahay gayan a, èsliki mëlumabana ndo timey !”

³¹ « Nahkay day, bi bay ga kësa nahaj awayay akoru akadvafëñva kà bay ga kësa nahaj a. Bay nani anjëhad digus ga mëgri sawari ana ahàr gayan day, ahi ana ahàr : “Mis goro dëbu kru, bay nahaj ni ndam gayan dëbu kru kru cu ni ti nisliki moru makadvani ata nañ tata aw ?” Ahi ana ahàr nahkay day ték, àdëm do aw ? ³² Tamal ti àséra emisliki do nahëma, aslérkioru mis ka bay nahaj ni ka ya ti nañ àbu driñ mba ni, ge mihindifiña ere ya nañ awayay ti tângalabu na.

³³ « Nahkay zla nahëma, tamal maslaña e kidin geküli bu awayay adëbay nu ti si ambrëñ zlam gayan dék day kwa, do ni ti èsliki madëbay nu koksah. »

Estena ya àgray tewi va do ni (Meciyü 5.13 ; Mark 9.50)

³⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcér va do ni ti tëgrì mam ti mâtër keti ni mam ? Abi. ³⁵ Nahkay egi àbëlay va do. Ku ga magray argwa ga mëbækiani ka vëdañ day àbëlay va do. Mis taboru ke jigéri ciliñ. Tamal maslaña slimì àfëñ ge mici zlam nahëma, mici lala. »

15

Ma gozogul àki ka tëmbak mijijeni (Meciyü 18.12-14)

¹ Ndam *mëhél hadam akaba ndam magudar zlam ndahañ tèrëkia ka Yezu a

ga mëbi slimì ana pakama gayan ya àhi ana mis na. ² Ndam *Feriziyenj akaba ndam *mësér Wakita ge Melefit tara tipia tay a nahëma, tënguzay ma e kidin gatay bu, tèdëm : « Nañ hini ti agëskabu ndam magudar zlam, tëzumkabu zlam ka ahar bëlañ akaba tay timey ! »

³ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : ⁴ « Bi maslaña e kidin geküli bu tëmbëmbak gayan tèbu diñ mëk bëlañ gani èjia. Àra èpia ti bëlañ gani àkibu ka ndahañ ni bi nahëma, ambërbu kru kru ambëlmbu mahar ambëlmbani ni a hud gili bu. Akoru adëboru bëlañani ni, àdia ahàr a day kwa ti ambrëñ madëbani. Way àgray nahkay do ni way ? ⁵ Ka ya ti àdia ahàr a nahëma, amërvu, azakababiyu ke mejeñgel. ⁶ Àra ènjia a magam a ti azalakabu zlëbëba gayan akaba ndam mahay gayan. Tara tìnja ti ahi ana tay ahkado : “Nëdia ahàr ana tëmbak goro ya ti èji na, nihi ti mëmërumvu, do ni ti ahëmamam.” ⁷ Nëhi ana kuli nahëma, nahkay day ku bay magudar zlam nañ bëlañ tamal àmbatkaba majalay ahàr gayan a ti Melefit akaba mëslér gayan atëmërvu e melefit bu. Atëmërvu àna nañ kay atama mëmërvani ya tëmërvu àna ndam jireni kru kru ambëlmbu mahar ambëlmbani ya wudëra gatay àbi ga mambatkaba majalay ahàr gatay a bi ni. »

Ma gozogul àki ka siñgu ya èji ni

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Nahkay day, bi wal nahaj nañ àbu àna grusu kru, èjifiña bëlañ. Àra èpia ti siñgu ni èjia nahëma, àdëkiaku ke ceñgel, àslëd ahay gayan dék. Adëbay siñgu ni lala, àdia ahàr a day kwa ti ambrëñ madëbani. ⁹ Àra àdia ahàr a ti azalakabu zlëbëba gayan akaba wál mahay gayan. Tara tìnja ti ahi ana tay ahkado : “Nëdia ahàr ana grusu goro ya èji na, nihi ti mëmërumvu, do ni ti ahëmamam.” ¹⁰ Nëhi ana kuli nahëma, nahkay day ku bay magudar zlam bëlañ tamal àmbatkaba majalay ahàr gayan a ti *mëslér ge Melefit atëmërvu. »

Ma gozogul àki ka wur ya èji ni

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Zal nahaj àbu, bëza gayan zawalani beben cu. ¹² A

vad nahaj zla nahema, nañ gúziteni ni àhi ana bëjaní ahkado : “Bëba, dikaba elimeni gayak na ana leli a ti nähel ere gani goro.” Nahkay bëñ gatay ni èdikaba elimeni gayan na ana tay a. ¹³ Ara àgra vad a bal ka ahàr gana zla ti nañ gúziteni nakèñ àhèl ere ga zlam gayan ni, àsakumoru dék, àslèka àna sinju gana, òru ka had drijeni zlam gayan. Òru ènjua ka had nana ti ègwejelekaba sinju gayan na dék a magray paraw ba.

¹⁴ « Sinju ni àra àndavfènja dék nahema, lëwir ti ni àdaya ka had nana kay. Lëwir ni àra àdaya ti nañ nakèñ àngèt zlam va do. ¹⁵ Nahkay òru ga mègri tewi ana mis ka had nani. Maslaña nani àhi móru mèjègi mèdrés e gili. ¹⁶ Awayay mèzum zlam mèzumaní ga mèdrés ni ti mèrèh àna nañ, ay ti maslaña àbi avi bi. ¹⁷ Eslini nañ nakèñ àjalaki ahàr ka manjèhad gayan, àhi ana ahàr : “Mis ya tèbu tègri tewi ana baba goro ni dék tèbu tèzum zlam pazaza, àgèjènifènja kà tay a. Nu zla ti nèmèt ahalay àna lëwir ti ahémamam. ¹⁸ Nihi ti naslèka nañgoru a magam afà ga baba goro. Eninjua ti anèhi ahkado : Bëba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefit a, nak day nàgudaruka zlam a. ¹⁹ Àgèski ti kàzalay nu wur gayak va ba, mènjalu akada nu bay mègruk tewi cilin.” ²⁰ Nahkay àslèka, nañ àbu angoru a magam afà ga bëjaní nakèñ.

« Nañ àbu ara e divi ba driñ mba nahema, bëjaní àsèraya nañ a, àsia cicihì a dal-dal. Bëjaní ni àcuhwakioru, àgèskabu nañ gum, àgri sa àna mèmèrani. ²¹ Wur ni àhi ahkado : “Bëba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefit a, nak day nàgudaruka zlam a. Àgèski ti kàzalay nu wur gayak va ba.” ²² Eslini bëjaní àhi ana ndam mègri tewi ni ahkado : “Dègum piñ këzumbiya azana sulumaní ya àtam ndahañ na ni, ti këfumki. Fumiviyu mili a ahar vu, këbumiviyu kimaka a asak vu daya. ²³ Dègum këpicehëmbiya wur sla magalani na, ti kësliñumi. Mègrum wuméri, mèzum zlam àna mèmèrani, do ni ti ahémamam. ²⁴ Adaba wur goro hini ti àmèta, ay ti àngaba ; èjija, ay ti nèdia ahàr a.” Bëjaní ni àra àdèma nahkay ti tènjèki ka magray wuméri àna mèmèrani.

²⁵ « Nday tèbu tagray wuméri nahkay ti wur gèdakani ni nañ àbiyu e gili. Nañ àbu aslèkabiya ènjiça cifa a magam a nahema, èci zlam ya mis tivi ni akaba hëbay gatay ya tahëbay ni. ²⁶ Nañ nakèñ àzalay maslaña nahaj nañ àbu agri tewi ana bëjaní, èhindifinjma, àhi ahkado : “Mam àgravu a magam mam ?” ²⁷ Maslaña nani àhèngrifèn, àhi ahkado : “Wur ga muk ni àslèkabiya, mèk buk èsliña wur sla ya màgal na, adaba àdia ahàr ana wur na nañ àbu njènjalan.” ²⁸ Wur gèdakani ni àra ècia ma na nahkay ti àzuma bëruv a, àcuhway mèhuriyani a ahay vu do. Bëjaní àra ècia wur gayan ni àcuhway mèhuriyani a ahay vu do nahema, àhèrkiaya e mite va àdabakay nañ ti mèhuriyu a ahay ni vu. ²⁹ Nahkay wur ni àhèngrifèn ana bëjaní ni, àhi ahkado : “Ci day ! Agray vi ehimeya nu nèbu nègruk tewi, day-day nèdukia asak ka ma gayak a ndo. Akaba nani dék day-day këvu ku wur ga awak ga magray wuméri akaba zlèbèba goro ndo. ³⁰ Ay nihi ti wur gayak ni ègwejelekabiya elimeni gayak na a wál ba. Akaba nani dék ti kësliñia wur sla ya màgal na !” ³¹ Ay bëjaní àhi ahkado : “Wur goro, leli makakabu këlavad ata nak timey. Elimeni goro ni dék ti gayak, do ni ti ga way ?” ³² Ay ahàr àdèm magray wuméri àna mèmèrani, adaba wur ga muk ti àmèta, ay ti àngaba ; èjija, ay ti mèdia ahàr a.” »

16

Ma gozogul àki ka bay manjah sinju

¹ A vad nahaj Yezu àhi ana ndam madèbay nañ ni ahkado : “Zal nahaj àbu nahema, nañ bay ge elimeni. Nañ àbu àna bay mègri tewi ; tewi gayan ti ga mangahi sinju. A vad nahaj maslaña nahaj àrèkia ka bay ge elimeni na, àhi ahkado : “Bay mangahuk sinju ni ti nañ àbu ejin elimeni gayak ni.” ² Bay ge elimeni ni àra ècia nahkay ti àzalay bay mègri tewi ni, àhi ahkado : “Pakama ya nici, mis tèdfèmkuk ni ti àsu bi. Nihi ti slaslukabu sinju goro ni ka wakita ti këvu wakita gani, adaba nara nizligaba kur e tewi ni ba.” ³ Bay magray tewi nakèñ àra ècia tèhia ma na nahkay ti àdèm : “Bay ya nègri tewi ni ara ezligaba nu e tewi ni ba ni ti anagray ahémamam ?

Njëda goro day àbi ga mewes vëdanj bi, mahënjalay zlam day mimili awërki nu ni.

⁴ Ere ye ti nagray ni ti nihi : wudaka tara tizligaba nu e tewi ni ba nahëma, nagray zlam ti mis atégëskabu nu afa gatay ka ya ti tizligaba nu e tewi ba ni.” ⁵ Nahkay nañ nakënj àzalabiyu ndam ya ti àkeli duwa ana tay ni dék bëlanj àna bëlanj. Duwa nani ya àkeli ana tay ni ti ga bay ge elimeni ni. Tàra tìnjikaba ti àhi ana maslaña nañ e kidinj gatay bu ahkado : “Duwa ga bay ya nègri tewi ni, àfuk ti ehimey ?” ⁶ Nañ nani àhëngrifënj, àhi : “Àfu amal gurda dinj.” Eslini bay magray tewi ni àhi : “Zay wakita ga duwa gayak ni, njehada digus bëki weceweci gurda kru kru zlam.” ⁷ Mëk àhi ana maslaña nañ keti : “Nak ti àfuk ehimey ?” Maslaña nani àhëngrifënj, àhi : “Buhu ga *alkama àfu dinj.” Àhi : “Zay wakita gayak, bëki kru kru azlalahkér.” ⁸ Bay ge elimeni ni àrà ècia ti bay mègri tewi ni àgosa nañ a nahëma, àzlëbay nañ, adaba ànjëhkia ka vu gayan a. Nëdëm nahëma, mis ga duniya ti tènjëha e kidinj gatay batëtama ga ndam ge Melefit na.

⁹ « Nu ti ere ye ti nahi ana këli nahëma nihi : Singu ti agosay mis. Lekëlum ti vumi ana mis ndahanj ti tigi zlëbëba geküli. Tamal këgruma nahkay nahëma, ka ya ti singu ni amandavfëña kè këli a ti atégëskabu këli a ahay bu ; ahay gani nani ti àmbëd day-day do. ¹⁰ Tamal ti mis agray tewi ku gëziteni àna jiri nahëma, agray tewi gëdakani àna jiri daya. Tamal agosay mis e tewi ku gëziteni bu nahëma, agosay mis e tewi gëdakani bu daya. ¹¹ Singu ti agosay mis. Nahkay tamal ti lekëlum këgrum tewi ge jiri àna nañ ndo nahëma, Melefit amëvi zlam ya sulumani ededijeni ni ana këli aw ? Aha, amavay do ! ¹² Nahkay day, tamal këgrum tewi ge jiri àna zlam ge mis ndahanj ndo nahëma, Melefit amëvi zlam geküli geküleni ana këli aw ? Aha, amavay do !

¹³ « Maslaña àbi eslikî mègri tewi ana bay ahay cùbi. Emizirey bëlanj gani, amawayay nañ nañ nañ ni, ahkay do ni amëgësiki ma ana nañ nañ ni do, ana nañ nañ ni ti ni amëgësiki ma. Lekëlum day tamal këdëbum singu hi hi ti kislëmkî mègri tewi

ana Melefit koksah. »

*Zlapay ga Yezu gërgërani ndahanj
(Mecîyû 11.12-13 ; 5.31-32 ; Mark 10.11-12)*

¹⁴ Ndam *Feriziyeñ ndahanj tara ticia ma ga Yezu ya àdëm na dék ti téyefinj, adaba nday tawayay singu gëdak. ¹⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekëlum nahëma, kè eri ge mis ti këdëmum lekëlum ndam jireni. Ay ti Melefit àsëra ere ye ti a huë geküli bu na. Zlam ya ti mis tèdëm zlam gëdakani ni, kè eri ge Melefit ti zlam nani zlam magëdavani àbëlay do simiteni. »

¹⁶ Yezu àdëm keti : « *Divi ge Melefit ya Mëwiz àbëki ni akaba pakama ga ndam ndahanj ya tâhëngaray *pakama Melefit ni ti mis tèbu tagray tewi àna nañ duk àbivu ana sarta ge Zeñ bay mëbaray mis ni. Kwa ka sarta gani nani tèbu tahi *Ma Mëweni Sulumani àki ka *Mëgur ge Melefit ana mis. Mëgur ge Melefit ti ku way way do day akadvu àna njëda gayanj dék ga mëhuriyani. ¹⁷ Ku tamal nahkay nëngu ni, huë melefit akaba had ni dék atëndav, ay asak ma ge Divi ge Melefit ya Mëwiz àbëki ni ku gëziteni nëngu ni mandav gani zlëzlada.

¹⁸ « Ku way way do àgara wal gayanj a, mëk àda wal nañ a nahëma, maslaña nani àgra hala. Tamal maslaña nañ àza wal ya ti zal gani àgara nañ na ti maslaña nani day àgra hala. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni nday ata Lazar

¹⁹ Yezu àdëm keti : « Zal nañ abu nañ bay ge elimeni. Abakabu azana sulumani ga singu kayani, këlavad agray wuméri àna zlam mëzumani mëcérani kayani ni.

²⁰ Zal nañ abu, slimî gani Lazar. Nañ zal talaga, andëhad këlavad kè mahay ga bay ge elimeni ni. Vu gayanj ni dék ambëlëk. ²¹ Awayay ti azum zlam ya adégaya adégafëña kè mëlanj mëzumki zlam ga bay ge elimeni na, ay ti tèvi do. Kérâ tara tindigid ambëlëk gayanj ni sawanj.

²² A vad nañ zal talaga nakënj àmëta. Åra àmëta zla nahëma, *mëslér ge Melefit tèzoru nañ afa ge Melefit ti tènjëhadëkabu akaba Abraham. Bay ge elimeni nakënj àmëta daya, nahkay tìleba nañ a. ²³ Tàra tìleba nañ a ti òru a mëlanj ge *kisim

vu, eslini nañ àbu acakay daliya dal-dal. Nañ àbu eslini ti àmənjoru agavèla, èpiorù Abraham nday ata Lazar manjəhadkabani.

24 Àra èpia tay a ti àzlah, àhi ana Abraham ahkado : “Abraham baba goro ni, nàsuk cicihi ti ! Kam-kam slèrbiyu Lazar ti mâtəlviyu weleher gayañ a yam vu ti mafuki ka arèd ga mèvu linj-linjeni, adaba nu nàbu ahalay aaku bu, nagray daliya dal-dal.” **25** Ay Abraham àhəŋgrifəñorù, àhi : “Wur goro ni, sèrki ti a manjəhad gayak bu ka dala ahaslani ti kèngeta zlam sulumana dal-dal, ay Lazar ti ni àgra daliya dal-dal. Nihi nahèma, nañ àbu aنجæt zlam sulumani ga mèhəŋgrivu bəruv, nak ti ni kacakay daliya.” **26** Akaba nani ðek nəñgu ni, *evid gèdakani àbu e kidiñ geli bu akaba kuli. Nahkay maslaña ya ti ecik ahalay akoru afa gekuli ni ti èsliki do. Maslaña ya ti ecikbiyu afa gekuli ara afa geli a ni day èsliki do.” **27** Bay ge elimeni nakəñ àhəŋgrifəñ, àhi ahkado : “Tamal nahkay ti nahəŋgalay kur kam-kam baba goro ni, slèroru Lazar a magam afa ga bəñ goro,

28 adaba bəza ga mmawa tèbiyu eslini nday zlam. Hi ana Lazar ti mōru mèhivu ana tay ti tāra ka mèlañ ga daliya hini va ba daya.” **29** Abraham àhi ahkado : “Nday tèbu àna wakita ge Mèwiz akaba wakita ga ndam ndahañ ya tèhəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Ahàr àdèm tèbi slimì ana pakama ya a wakita nday nani bu ni lala.” **30** Bay ge elimeni nakəñ àhəŋgrifəñ, àhi : “Aha, Abraham baba goro ni, nahkay do. Ay tamal maslaña àngaba e kisim ba, arèkioru ka tay, ahivù ma gani ana tay nahèma, atambatkaba majalay ahàr gatay na.” **31** Ay Abraham àhi ahkado : “Tamal tèbi slimì ana pakama ge Mèwiz akaba ga ndam ndahañ ya tèhəŋgaray pakama ge Melefit ni do nahèma, ku tamal maslaña māñgaba e kisim ba, mèhi pakama ana tay nəñgu ni, tliciki do simiteni.” »

17

Magudar zlam akaba məmbərfəñana (Meciyu 18.6-7, 21-22 ; Mark 9.42)

1 Yezu àhi ma ana ndam məðəbay nañ ni keti, àhi ana tay ahkado : « Zlam ya ejinkia mis ke divi a ni ti tèbu. Ngay tèbi ti àdèmvu

koksañ. Ay tamal maslaña agray zlam ya ti ejinkia mis ke divi a nahèma, maslaña nani cicihi amèlèki, **2** hojo tèwəliviyu avar gèdakani a dèngu vu dondul mèk tizligiyu nañ a *dèluv gèdakani vu dəzləz. Ndam ya tèfèku ahàr, mis tèdèm tìslì aranja do akada ga bəza ciè-cibeni ni ti, tamal ti maslaña agray ti ku way way do e kidiñ gatay bu mìjikia ke divi a nahèma, hojo tègri nahkay.

3 Nahkay ti bumi slimì ana ahàr gekuli !

« Tamal wur ga muk àgudaruka zlam a ti hiki lala. Tamal àsèrkia ka zlam magudarani gayañ na, àdèm “Nàgray va do” nahèma, mbərfəñja. **4** Ku tamal àgudaruka zlam a sak adèskèla a vad ba mèk ara afa gayak a sak adèskèla ahuk : “Nèsèrkia ka zlam ya nàgudaruk na, nàgray va do” nahèma, mbərfəñja. »

Mafəki ahàr ke Melefit

5 Ndam *asak ga Bay geli Yezu tèhi ana Yezu ahkado : « Mawayay kâgray ti mafèki ahàr ke Melefit àkivu ti. » **6** Bay geli àhəŋgrifəñ ana tay, àdèm ahkado : « Ku tamal mafèki ahàr gekuli ke Melefit kay do, àbu gùzit akada hilfi ga zlam gùziteni cilij nəñgu ni, kislèmki mèhiani ana mèn ga zlam hini : “Radvaba, kâru kânjəhad a *dèluv gèdakani vu” nəñgu ni, amagravu. »

Manjəhad ga ndam mègri tèwi ana Melefit

7 Yezu àdèm keti : « Bi mis e kidiñ gekuli bu bay mègri tèwi gayañ nañ àbu awès vèdañ ahkay do ni ahètay zlam. Tamal àslakabiya e gili na ti bay ahay ni ahi ahkado : “Ra kânjəhadà weceweci, kâzum zlam” aw ? **8** Aha ! Ahi ahkado : “Dèaya zlam mèzumana. Kìdia ti kâmbatkabu azana, kèhəlubiya zlam mèzumani na. Kèhəlubiya ti cika kà gèvay goro a ga mèhəlubiyyu zlam ndahañ ya nawayay na. Ka ya ti anèzuma akaba enisia goro a nahèma, nak akèzum akaba ekisi gayak.” Bay ahay ni amèhi nahkay sawañ do aw ? **9** Bay magray tèwi ni tamal àgra tèwi ya tèhi na ti bay ahay ni agri sèsi aw ? Àgri do. **10** Nahkay lekèlèm day tamal kègruma tèwi ya Melefit àhi ana kàli grum na ti dèmum : “Leli ndam mègri tèwi ana Melefit

ciliŋ. Ere ye ti àhi ana leli grum ni, màgra àndava.” »

Yezu ahəŋgaraba ndam ambələk a kru

11 Ka ya ti Yezu akoru a Zerəzalem nahəma, asləkaba gwar ke ekwi ga had *Samari nday ata had *Gelili a. **12** Naŋ àbu ahuriyu a kəsa nahaŋ vu ni ti ndam ambələk kru tərəkia, t̄cik cak. **13** Təzlah, tədəm : « Yezu gədəkani geli, məsuk cicihi ti. » **14** Yezu nakəŋ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Dəgum afa ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni, ti tamənjaki ke kəli. »

Ka ya ti nday təbu takoru nahəma, tənəgaba, t̄igia mis njəlatana. **15** Bəlan gatay àra èpia ànjabo ti ànġəkibiyu ka Yezu, àzəbabiyu Melefit àna zlahay. **16** Àra ènjkia ka Yezu a ti àbəhadı mirdim, meleher ndib ana had, àgri səsi dal-dal. Zal nani ti zal Samari. **17** Yezu àdəm : « Mis t̄igi njəlata ti nday kru do aw ? Ay nday ambəlmbani ni nday eley ? **18** E kidiŋ gatay ambəlmbani ni bu ni ti mis àbi ànja agri səsi ana Melefit bi aw ? Si zal madurlaŋ hini ciliŋ ni ! » **19** Eslini Yezu àhi ana maslaŋa ya ànġəkia ni : « Cikaba, ru a magam. Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. »

Məgur ge Melefit akaba məŋga ga Wur ge Mis a (Meciyə 24.23-28, 37-41)

20 Ndam *Feriziyeŋ ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, t̄ehi ahkado : « *Məgur ge Melefit ti amənjəki ananaw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məgur ge Meləfit anjəki nahəma, èpivu do. **21** Nahkay atədəm : “Naŋ hi !” ahkay do ni : “Naŋ tegi !” do. Nədəm nahəma, Məgur ge Meləfit ti ànġəkia e kidiŋ gekəli ba àndava. »

22 Yezu àhi ana ndam mađəbay naŋ ni ahkado : « Sarta nahaŋ amara ti akawayum mipy nu *Wur ge Mis ku vad bəlan, ay ti ekipəm nu do. **23** Ka sarta gani nani atəhi ana kəli : “Naŋ tegi !” ahkay do ni “Naŋ hi !” Ay tamal təhia ana kəli a nahkay ti kədəgum ba, kədəbəm tay ba. **24** Adaba mam, ka fat ya ti nu Wur ge Mis anaŋga nahəma, mis etipi nu akada ga avər ya abay aku, asladay hud melefit dek ni. **25** Ay wudaka anaŋga ti ahàr àdəm mis ye e hini

vu ni təgəskabu nu do, təgru daliya dal-dal day kwa. **26** Ere ye ti àgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu Wur ge Mis anaŋga ni. **27** Ke zemeni gani nani ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviyyu ana vad ya ti Nəwi àhuriyu a *slalah ga yam gədəkani vu ni. A vad gani nani ti yam àrəhvù məlaŋ dek, èziŋeba mis na dek kədəp. **28** Amagravu akada ya àgravu ke zemeni ga *Lot ni daya. Ke zemeni gani nani ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, təsəkum zlam, təsəkumorū zlam, tajav zlam, tələm ahay. **29** Ay ka fat ya ti Lot àsləka a *Sodom a ni tiaku akaba zlam nahaŋ yaaku agəs akada ga asas yaaku agəs ni dal-dal àdəgakia ka ndam ga kəsa nana kwa e melefit ba akada ga avər ya atəd na, èviyekaba tay a dek. **30** Nahkay ka fat ya ti Melefit aməŋgazli nu Wur ge Mis ana mis dek nahəma, zlam gani amagravu ka məsərki gatay do.

31 « Ka fat gani nani ti tamal mis nahaŋ naŋ àbu ka *dalahar ga ahay gayaŋ, zlam gayaŋ təvu a ahay bu nahəma, àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayaŋ a day ba. Nahkay day maslaŋa ya ti naŋ e gili ni ànja a magam a ba, mācuhway huya. **32** Nədəm nahəma, ere ye ti àgrakivu ka wal ga Lot ni ti àgəjazlki ahàr ke kəli ba ! **33** Maslaŋa ya ti awayay ajəgur sifa gayaŋ ti àmət ba ni ti emijin, ay maslaŋa ya ti emijin sifa gayaŋ nahəma aməjəgur sawaŋ, aməmət day-day do. **34** Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti anaŋga ni ti ku tamal mis cə nday ka slalah bəlan ga məlavad nəŋgu ni atazay bəlan gani, atəmbərbu nahaŋ ni ti amagravu tata. **35** Ku tamal wál cə tihik-abu humbu ka ahar bəlan nəŋgu ni, atazay bəlan gani, atəmbərbu nahaŋ ni ti amagravu tata. [**36** Ku tamal zawaŋ təbu e gili ka ahar bəlan nəŋgu ni, atazay bəlan gani, atəmbərbu nahaŋ ni ti amagravu tata.] »

37 Yezu àra àdəma pakama nana ti ndam mađəbay naŋ ni təhia ahkado : « Bay geli, ere gani nani amagravu ti eley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, ka məlaŋ ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

18

Ma gozogul àki ka wal madakway akaba bay magray seriya

¹ Yezu àhi ma *gozogul ana ndam madəbay naŋ ni, ti tâhəŋgalay Melefit a sarta bu dek kəlavad, təmbrəŋ ba simiteni. ² Àdəm ahkado : « Bay magray seriya nahaj àbu a kəsa nahaj bu. Bay gani nani ti àdi slimi ana mis do ; ku Melefit day aŋgwaz àwərfəŋa naŋ a do. ³ A kəsa gani nani bu nahəma, wal madakway nahaj àbu. Wal nani àra sak ehimeya afa ga bay magray seriya na, àhi ahkado : “Maslaŋa nahaj àgudarua zlam a, ay ti nawaway ti kəgru seriya gani.” ⁴ Naŋ gani sak ehimeya àcuhway məgri seriya ni ndo. Ay a vad nahaj zla nahəma, bay magray seriya nakəŋ àdəm ahkado : “Ku tamal nàgrafəŋa aŋgwaz kè Melefit a do, nədi slimi ana mis do nəŋgu ni, ⁵ wal madakway hini ti ahəlu muru, hojo nəgri seriya gayaj ni. Do ni ti wal ni naŋ àbu ara nahkay ti anəŋgətfəŋa ahàr a do.” » ⁶ Eslini Bay geli àdəm ahkado : « Bay magray seriya nani ti mis jireni do. Ay cəm pakama gayaj ya àdəm ni ! ⁷ Naŋ tekedí àgray nahkay ti Melefit naŋ jireni ni ti aməgri jiri gayaj ana ndam ya àdaba tay a ni do aw ? Aməgri ana tay, adaba tèbu tahəŋgalay naŋ məlafat akaba məlavad gani do dek. Amaməŋjaləŋ ana tay àna eri ahkay cilŋ aw ? Aha ! ⁸ Nəhi ana kəli nahəma, aməgri jiri gayaj ana tay ke weceweceni huya. Ay ka ya ti nu *Wur ge Mis anaŋga a məlanj va ni ti anədi ahàr ana mis ya təfəki ahàr ke Melefit ni aw ? »

Ma gozogul àki ka zal Feriziyen nday ata bay məhəl hadam

⁹ Yezu àdəm ma *gozogul nahaj keti. Àhi ana ndam ya ti tèdəm nday ndam jireni, taməŋjaləŋ kè mis ndahanj akada təsər zlam do ni. Àdəm ahkado : ¹⁰ « A vad nahaj ndam ndahanj nday cə təhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu ga mahəŋgalay Melefit. Bəlaŋ gani zal *Feriziyen, naŋ nahaj ni ti ni bay *məhəl hadam. ¹¹ Eslini ti zal Feriziyen ni ècik jik, àhəŋgalay Melefit a məbəruv

* **18:13** Ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti abəki ahar duc ka məbəruv ni ti aðafaki tuway, akada gel ya məbəki ahar duc ka ahàr ni.

gayaj bu, àdəm ahkado : “Bay Melefit goro ni, nəgruk səsi adaba nu ti akada ge mis ndahanj ni do. Mis ndahanj ni ti ndam akal, ndam jireni do, ndam magray hala. Nday ti akada ga bay məhəl hadam nini. ¹² Nu zla nahəma nəgəs ndəra sak cə a huđ ga gosku bu ; a huđ ga zlam goro kurani ya nəŋgət ni bu lu, nəzaba bəlaŋ, nəvuk.” ¹³ Bay məhəl hadam ni ti ni ècik cak, eri tekedí àawayay mazoroni e melefit vu ndo, abəki ahar duc ka məbəruv, àdəm ahkado : “Bay Melefit goro ni, nu bay magudar zlam, nəsuk cicihi ti.”* » ¹⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti tâhəraya, tèbu takoru a magam ni ti maslaŋa ya Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gayaj na àndava ni ti nani bay məhəl hadam ni. Zal Feriziyen ni ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gayaj na ndo. Adaba mam, maslaŋa ya ti àdəm naŋ gədakani ni ti Melefit aməhi : “Nak gəzitəni” sawaŋ. Ay maslaŋa ya ti àdəm naŋ gəzitəni nahəma, Melefit aməhi : “Nak gədakani” sək sawaŋ. »

*Yezu agri sulum ge Melefit ana bəza ciб-cibenı
(Meciyu 19.13-15 ; Mark 10.13-16)*

¹⁵ Mis ndahanj tâhəlibiyu bəza ciб-cibenı ana Yezu ti məgri *sulum ge Melefit ana tay àna məbəki *ahar gayaj ka tay. Ndam madəbay naŋ ni təpia tay a ti tələgi ana tay. ¹⁶ Yezu àra ècia ndam madəbay naŋ ni tèbu tələgi ana mis ni ti àzalay tay, àhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza tāra afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya tèbu akada ga bəza ni. ¹⁷ Nəhi ana kəli nahəma, ahàr àdəm ku way way do māgəskabu Məgur ge Meləfit akada ga wur gəzitəni ya eciiki slimi ana bəŋjani ni. Tamal àgəskabu nahkay do nahəma, èslikı məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu koksah. »

Bay ge elimeni

(Meciyu 19.16-30 ; Mark 10.17-31)

¹⁸ Bay ga ndam *Zəde nahaj àrəkia ka Yezu a, àhi : « Məsi sulumani, ti nəŋgət *sifa ya àndav day-day do ni ti nāgray ahəmamam ? » ¹⁹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi

ahkado : « Kazalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti àbi, si Melefit ciliŋ. ²⁰ Ere ye ti kìhindi ni ti, *Divi ge Melefit ya àvi ana mis ni ti kèséra tay a do aw ? Kàgray hala ba ; kèkad mis ba ; kìgi akal ba ; kagray sedi ti kàsèkad malfada ba ; hèngrioru ahàr a had ana ata buk ata muk. † » ²¹ Eslini zal nakəŋ àhèŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Divi nani ti nègəskabá dek kwa nu a wur wurani. » ²² Yezu àra ècia pakama gayan na ti àhi ahkado : « Kekileŋa zlam àhècukivu bəlaŋ. Sèkumoru zlam gayak dek ti kidi sinju gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahèma, kâra, kâdèbay nu. » ²³ Naŋ nakəŋ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhèlia ahàr a, adaba elimeni gayan àbu dal-dal.

²⁴ Yezu àra èpia naŋ a, ahàr àbu ahèli ti àdèm ahkado : « Ndam ge elimeni tâhuriyu a Mègur ge Melefit vu ni ti zlèzlada dal-dal. ²⁵ Ezligwemi ahuriyu e eviš ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni mèhuriyu a Mègur ge Melefit vu ni ti zlèzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e eviš ge lipri vu na. » ²⁶ Ndam ya ti tici ma gayan ya àdèm ni tèdèm : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahèŋgay naŋ way ? » ²⁷ Ay Yezu àhèŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti mis tàgray koksah ni, Melefit agray tata. »

²⁸ Piyer àra ècia ma ga Yezu na ti àhi ahkado : « Iy zla, leli mèmbrəŋa zlam geli a, madèbay kur ti ahèmamam ? » ²⁹ Yezu àhi ana tay : « Nèhi ana kùli nahèma, tamal mis àmbèrba zlam gayan azuhva Mègur ge Melefit a, bi àmbèrbu ahay gayan, wal gayan, bəza ga mèjani, ata bəjani ahkay do ni bəza gayan nahèma, ³⁰ aməŋgətvù zlam nday nani kay nihi ka sarta hini. Ka mèlan mèweni ya Melefit amagraya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni. »

Yezu adèm keti amèmat mèk amanjaba e kisim ba
(Meciyu 20.17-19 ; Mark 10.32-34)

³¹ Yezu àzalakabu ndam *asak gayan kru mahar cœni ni, àhi ana tay ahkado : « Cœm day, nihi ti leli mèbu mècèloru a Zerazalem, adaba zlam ya ti ndam

mahèŋgaray *pakama ge Melefit tèdèmku ka nu, nu *Wur ge Mis ni dek amagravu ti eslini. ³² Mis atègəsi nu ana ndam ya tèfèki ahàr ke Melefit do ni. Nday gani nani eteyefu, etindivi nu, etitifaviyu eslib e eri vu, ³³ atèzlèb nu àna kurupu, atakad nu, mèk a vad ya mahkèr ti anaŋgaba. » ³⁴ Yezu àra àdèma ma nahkay ti ndam asak gayan ni ticiaba ndo. Ma gani nani manjakhiani ka tay, ma ga Yezu ya awayay adèm ni ti tèseraba ndo.

Yezu ahèŋgaraba zal wulufa

(Meciyu 20.29-34 ; Mark 10.46-52)

³⁵ Yezu nday akaba mis kay tèbu takoru a Zeriko, tìnju a wudak. Eslini ti zal wuluf nahaj naŋ àbu manjèhadani digesa kà gèvay ge divi, ahèŋgalay zlam. ³⁶ Zal wuluf ni àra ècia daday ge mis kayani ya ti taslakafəŋa ni ti àdèm ahkado : « Mam agravu mam ? » ³⁷ Tèhèŋgrifəŋ, tèhi : « Yezu zal Nazaret naŋ àbu akoru àna divi hini, do ni ti ahèmamam. » ³⁸ Naŋ nakəŋ àra ècia ti àdi ana zlahay, àdèm : « Yezu *Wur ge Devit, nèruk cicihi ti ! » ³⁹ Nday ya ti tèbu takoru kama ga Yezu ni tèlègi ana zal wuluf ni, ti mèlakakaba. Naŋ nakəŋ àzlahkivu kay kay sawan, àdèm : « Wur ge Devit, nèruk cicihi ti ! » ⁴⁰ Yezu àra ècia zlahay na ti ècik, àdèm tèzibiya naŋ a. Zal wuluf ni àra ènjiya ti Yezu èhindifiŋa ma, àhi ahkado : ⁴¹ « Kawayay ti nègruk mam ? » Zal wuluf ni àhèŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Bay goro, nawayay ti nîpi divi akada ge mis ni bilegeni ti. » ⁴² Yezu àhi : « Pi divi akada ge mis ni. Melefit àhèŋga kur a adaba kèfèkua ahàr a palam. » ⁴³ Ka ma geli hini èpi divi huya. Naŋ àbu epi divi nahkay ti àdèboru Yezu àna mazlèbay Melefit. Mis ya tèbu eslini ni dek tèra tìpia naŋ a ti nday day tazlèbay Melefit.

19

Yezu nday ata Zese

¹ Yezu ènju a Zeriko a. Naŋ àbu asawaday a huš ga kësa bu. ² A kësa gani nani bu ni ti zal nahaj àbu, slimì gayan Zese, naŋ gëdakani ga ndam *mèhèl hadam, elimeni gayan àbu dal-dal. ³ Àra ècia ti Yezu naŋ àbu ara nahèma, awayay ti

† 18:20 Mènjay Mahèrana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

mîpi nañ. Ay ti èsliki mipi nañ do, adaba àhèca àna zèbal a, mis dal-dal timbiva e eri va. ⁴ Nahkay nañ nakèn àcuhworu gwar kama ka mèlañ ga Yezu ya akoru ni, acélyu a mèn ga akram vu ti mîpi Yezu. ⁵ Yezu àra ènjia ka mèlañ nana ti àmènjorù agavèla, àhi ana Zese nakèn ahkado : « Zese, hèraya wecéweci, adaba kani ti si nakoru nanjèhad afa gayak kwa. »

⁶ Nahkay Zese nakèn àhèraya wecéweci, tòru a magam afa gayan. Tòru tìnjuà ti àgèskabu Yezu àna mèmèrani. ⁷ Mis tàra tipia Yezu àdoru afa ge Zese ti tènguzay ma, tèdèm ahkado : « Maslaña ya ti àdoru anjèhad afa gani ni ti bay magudar zlam timey ! » ⁸ Ay Zese nakèn ècik jik, àhi ana Bay geli ahkado : « Ci day Bay goro, nihi ti nidi telma ga zlam goro ana ndam talaga. Tamal nèhèlfèja siñgu kà maslaña, àtamkia ka ya akal apèl na ti anopèlivù hud fad. » ⁹ Yezu àra ècia pakama nana ti àhi ana Zese ahkado : « Kani ti nàra a hud ahay gayak va ti ga mahèngay mis. Adaba mam, nak day wur hud ga Abraham : ¹⁰ nu *Wur ge Mis nàra ti ga madèbay ndam ya tèsèr Melefit do ni, ti nâhèngay tay. »

*Ma gozogul àki ka bay ya èdi siñgu ana ndam mègri tèwi ni
(Meciyu 25.14-30)*

¹¹ Ka ya ti mis tèbu tèbi slimì ana ma ga Yezu ya àdèm ni ti àhi ma nahaj ana tay àna ma *gozogul. Àhi ma gani nani ana tay ti adaba ènjua a Zerazalem a wudak, mis day tèhi ana ahàr hi ti Melefit ara anjèki ka Mègur gayan huya. ¹² Àhi ana tay nahèma : « Mis nahaj àbu gèdakaní a kesa nahaj bu. Awayay akoru ka had drijeni ti tèvibiyu bay ga mara mègur kesa gayan. ¹³ Ara aslèka wudak nahèma, àzalakabu mis kru e kidin ga ndam mègri tèwi gayan ni bu, èdeki siñgu ga gru bèlañ bèlañ ka tay, àhi ana tay ahkado : « Nu nèbi ti mbatumvu àna nañ hayan. » Mèk nañ nakèn àslèka, òru e mirkwi gayan ni. ¹⁴ Zal nani ti ndam ga kesa gayan tawawayay nañ do. Nañ nakèn àra àslèka ti tèslèroru mis ndahañ kèlèn gayan ga mèhi ana maslaña ya akoru afiyu nañ a bay vu ni ahkado : « Nañ hini egi bay geli ti leli màwayay do. »

« ¹⁵ Akaba nani dek tèfiya nañ a bay ni va sawanj. Kèlèn gani àslèkabiya. Àra ènjia ti àzalakabu ndam mègri tèwi gayan ya édi siñgu ana tay ni keti. Awayay asèrkaba tèmbatva àna siñgu na akada gayan ya àhi ana tay na waw. ¹⁶ Nahkay maslaña ya ti enjenjeni ni àrèkia àhi ahkado : « Bay goro, àna siñgu ya kèvu bèlañani ni ti nàmbatva àna nañ a, nèngètkia ndahañ a kru. » ¹⁷ Eslini bay ni àhi : « Àbèlay, nak bay magray tèwi sulumani. Nihi ti nèfiyu kur a bay vu, kègur kesa kru, adaba kègrua tèwi sulumana àna zlam gèzitèni hini ya nèvuk na. » ¹⁸ Nañ ye cù ni day àrèkia àhi ahkado : « Bay goro, àna siñgu ya kèvu bèlañani ni ti nàmbatva àna nañ a, nèngètkia ndahañ a zlam. » ¹⁹ Nahkay bay ni àhi ahkado : « Nak ti ni kègur kesa zlam. » ²⁰ Mèk bay mègri tèwi nahaj àrèkia, àhi ahkado : « Bay goro, siñgu ya kèvu ni ti nihi. Nèwèlki ke kece-kece, nàngahukkaba. ²¹ Nàgray nahkay ti adaba nàgrafuka àngwaz a. Nèsera manjèhad gayak a, nak mis zlèzladani, kèmbrèn mis do. Zlam ya ti nak kàfèkad ndo ni day kazay, zlam ya ti kizligi ndo ni day kabaz. » ²² Eslini bay ni àhi ahkado : « Nak ti kàgray tèwi sulumani do. Nihi ti nàgrafuka seriya akada ga pakama gayak ya kèdèmaya na. Kèsera manjèhad goro a, nu mis zlèzladani, nèmbrèn mis do, zlam ya ti nàfèkad ndo ni day nazay, zlam ya ti nìzligi ndo ni day nabaz zla do aw ? » ²³ Tamal kèsèra nahkay ti kèvi siñgu goro ni ana ndam macakalani ndo ni ti kamam ? Nihi nàslèkabiya ti amal nèdia ahàr a èwikia. » ²⁴ Mèk àhi ana nday ye eslini ni ahkado : « Zumfèja siñgu na, kèvumikivu ana maslaña ya ti gayan kruani ni. » ²⁵ Nday nakèn tèhèngrifèj, tèhi ahkado : « Siñgu tèfèj kru àndava timey, bay geli ! » ²⁶ Eslini àhi ana tay : « Nèhi ana kuli nahèma, maslaña ya ti zlam gayan àbu ni ti atèvikivu. Ay maslaña ya ti zlam gayan àbi ni ti ku ere ye ti àfèj ni day atèzafrèja. » ²⁷ Yaw ndam ya tizirey nu, tawawayay ti nàgur tay do ni ti gèsumubiyà tay a, slinjum tay kè eri goro pat pat. » ²⁸ Yezu àra àdèm ma *gozogul na nahkay ti òru kama, tècèloru a Zerazalem akaba mis ya ti tadèbay nañ ni. »

*Yezu enjiyu a Zeruzalem wudak
(Meciyu 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Zey 12.12-19)*

²⁹ Ka ya ti tòru tìnju a kesa Betfazi ata Bé-tani a gwar ka hëma *Oliviye ni va wudak nahëma, Yezu àslér ndam madëbay nañ ni cù, ³⁰ àhi ana tay ahkado : « Dégum a kesa tegu ni ya kama geküli ni vu. Ekinjumiya nahëma, akadumi ahàr ana wur ga azongu mewalani. Wur ga azongu nani ti maslaña àcélkiyu day-day fan ndo. Picehambiya, zumubiya. ³¹ Ay tamal maslaña èhindifiña ma kè kuli a, àhi ana kuli : “Kepiceham ti kamam ?” ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” »

³² Nahkay nday ya ti Yezu àslér tay ni tâslëka, tòru. Tòru tìnju ti tèdi ahàr ana zlam ni dek akada ga pakama gayan ya àhi ana tay ni. ³³ Ka ya ti nday tèbu tepiceh wur ga azongu ni ti ndam ga azongu ni tèhi ana tay : « Kepiceham wur ga azongu ni ti kamam ? » ³⁴ Eslini tèhi ana tay ahkado : « Bay geli awayay. » ³⁵ Nahkay tèzibiyu wur ga azongu ni ana Yezu, tèbèki azana ti Yezu mécélkiyu, mèk àcélkiyu. ³⁶ Ka ya ti Yezu nañ àbu akoru ni ti mis tâpabivoru azana gatay e divi vu.

³⁷ Tòru tìnju ka mèlan ya tèndèkia ahàr ka hëma Oliviye ga moroni a Zeruzalem a nahëma, mis ya ti tadëboru nañ ni dek tèdègiki ka mazlëbay Melefit àna mémorani azuhva zlam ya nday tìpi, mis ndahañ tìpi day-day ndo ni. Tèzlah, ³⁸ tèdèm : « Bay Mel-efit mègri sulum gayan ana *bay gëdakani ya ara àna slimy gayan a ni ! * Melefit nañ agavela àvia manjëhad sulumanana ana mis a. Tâzlabay nañ a huñ melefit bu ! »

³⁹ Ndam *Feriziyen ndahañ tèbu eslini e kidin ge mis dal-dalani ni bu. Tèhi ana Yezu ahkado : « Mësi, hi ma ana ndam madëbay kur ni ti télakakaba, tèzlah ba. »

⁴⁰ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nëhi ana kuli nahëma, tamal nday télakakabá ti akur atëzlah. »

Yezu etawi ndam Zeruzalem

⁴¹ Ka ya ti Yezu ènju a Zeruzalem a wudak, épia kesa na ti étawi ndam ga kesa nani. ⁴² Àdèm ahkado : « Tamal ti lekulum

day kèsaruma ahämamam këngëtum manjëhad sulumaní akaba Melefit kana nahëma, akal këngëtuma àndava. Ay nihi ti mangahkiani ke kuli, kipum do. ⁴³ Nahkay nihi ti vad gani amara, ndam ezir geküli atara teveliñ kesa geküli ni tekesl, atëbivu zlam ana kuli e divi bu dek ga macafëña kuli ga mahérana, atëhurkiyu ke kuli àna silik. ⁴⁴ Atabazl kuli dek, etembédkaba ahay geküli a dek besek-besek, atëmbärki akur ka ahàr ga akur nahaj do. Adaba mam, kèsarum sarta ya Melefit àra àménjaya kuli a ni ndo. »

*Yezu a ahay gëdakani ge Melefit ni bu
(Meciyu 21.12-17 ; Mark 11.15-19 ; Zey 2.13-22)*

⁴⁵ Tòru tìnju a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gëdakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana ndam mèsakumoru zlam, mèk ànjèki ka magaraya tay e mite va. ⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Åbu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdèm : “Ahay gorø nahëma, emigi ahay ga *mahèngalavù Melefit.” Aylekulum ti kàmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a.† »

⁴⁷ Kèlèñ gani nañ àbu a dalaka ga ahay ge Melefit ni bu, acahi zlam ana mis kélavad. Eslini gëdákani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *mèsér Wakita ge Melefit ni tâdëbafèñ divi ge mijin nañ. Gëdákani ga ndam *Zude ni day tawayay mijin nañ. ⁴⁸ Ay ti tèngëtfèña divi gana ndo, adaba ndam Zude dek tawayay ma ga Yezu, tèbu tèbi slimy ana ma gayan ya adèm ni lala.

20

Tawi ga Yezu ya àgray ni ti way àvi divi gani way ?

(Meciyu 21.23-27 ; Mark 11.27-33)

¹ Yezu nañ àbu eslini a Zeruzalem ti a vad nañ àhuriyu a dalaka ga *ahay gëdakani ge Melefit ni vu. Nañ àbu acahi zlam ana mis, ahi *Ma Mëweni Sulumaní ana tay nahëma, gëdákani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *mèsér Wakita ge Melefit akaba gëdákani ndahañ tèrèkia, ² tèhi : « Hi ana leli, kagray tawi hini

* 19:38 Mèn Jay Limis 118.26. † 19:46 Mèn Jay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

nahkay ti kèngöt divi gani ti eley ? Way àvuk divi gani way ? » ³ Yezu àhèngrifəñ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifiña zlam bəlañ kè kuli a. Hèngrumufəñ : ⁴ *baray ge Zenj ya àbaray mis ni ti njəda gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

⁵ Tàra ticia ma na nahkay ti təgray gejewi e kidinj gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu nañ” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kègəsumkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?” ⁶ Ay tamal mədəm : “Mis təvi njəda gani” ti ndam geli ni dek etizligi leli àna akur, adaba tədəm Zenj ti bay mahəñgaray *pakama ge Melefit. » ⁷ Nahkay təhəñgrifəñ, təhi : « Maslaña ya ti àvi divi gani ni ti leli məsər do. » ⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kuli do bileyeni. »

*Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədan
(Meciyu 21.33-46 ; Mark 12.1-12)*

⁹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana mis ni. Àdəm ahkado : « Zal naħaŋ àbu naħəma, àjavù mən ga zlam * a vədañ gayan vu. Kələñ gani àfivù vədañ ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək àsləka, oru e mirkwi ga məpəsiyani zlam gayan. ¹⁰ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədañ ni àslərbiyu bay məgri təwi afa ga ndam məwəs vədañ ni ti təħelikaboru ja gani gayan. Ay bay məgri təwi ni àra ènjia ti ndam məwəs vədañ ni təgəs nañ, təzləb, mək təgaray nañ, aranja day àzay a ahar vu ndo. ¹¹ Eslini bay ga vədañ ni àslərbiyu bay məgri təwi naħaŋ keti. Àra ènjia ti ndam məwəs vədañ ni tindivi nañ cəd cəd, təzləb nañ, mək təgaray nañ, aranja day àzay a ahar vu ndo daya. ¹² Bay ga vədañ ni àslərbiyu bay məgri təwi naħaŋ keti. Àra ènjia ti ndam məwəs vədañ ni təsi ambələk mək təzaba nañ a vədañ ni ba, tətəloru. ¹³ Bay ga vədañ ni àra ècia ere ye ti àgravu na ti àhi ana ahàr : “Nihi ti nagray ni mam ? Nihi naħəma wur gorø àbu, nawayay nañ dal-dal, nəsləroru nañ afa gatay. Eminjua ti atəgəsiki ma.” Nahkay àslərbiyu nañ. ¹⁴ Ay ndam məwəs vədañ ni tàra tipia wur na nañ àbu ara ti təzlapay e kidinj gatay

bu, tədəm ahkado : “Nañ teguñi ti mekeji gayan. Makadum nañ ; nahkay ti vədañ ni emigi geli.” ¹⁵ Ara ènjikia ka tay a ti təgəs nañ yaw, təzaba nañ a vədañ ni ba, tòru təkad. »

Eslini Yezu èhindifiña ma kè tay a, àhi ana tay ahkado : « Bay ga vədañ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədañ ni mam ? ¹⁶ Amara mabazl ndam məwəs vədañ ni, mək aməvi vədañ ni ana mis ndahan. » Mis ya təbu eslini ni tara ticia ma gayan ya àdəm na ti tədəm : « Ere nani ti àgravu dəy-dəy ba ! »

¹⁷ Eslini Yezu àmənjaləñ ana tay lala, àhi ana tay ahkado : « A Wakita ge Melefit bu ni ti àbu məbəkiani : “Akur naħaŋ àbu ti ndam mələm ahay təwayay magray təwi àna nañ ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawaj.” [†]

« Ma gani nani ti lekələm kədəmum awayay adəmvaba ti ahəmamam ? » ¹⁸ Àhi ana tay keti : « Akur gani nani naħəma, tamal maslaña àdədkiya ti maslaña nani aməħuñkaba ħġuc ħġuc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni amanġəladkaba nañ a. »

¹⁹ Ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gədákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni təsəra Yezu àdəmki ma gozogul ni ti ka tay. Tàra təsəra ti tədəbay divi ga məgəs nañ ke weceweceni huya. Ay ti tħiġi məgəs nañ ndo, adaba aنجwaz àwərfənja tay kè mis ya təbu eslini dal-dalani na.

*Hadamya təpəli ana bay ga ndam Rom ni
(Meciyu 22.15-22 ; Mark 12.13-17)*

²⁰ Eslini gədákani nday nani təbu təbi slim i ana Yezu, təslərkibiyu ndam gatay ndahan : ndam nday nani təwayay ti Yezu māmənjaləñ kè tay akada nday ndam jireni, təwayay ti mədəm ma magədavani ti təgəski nañ. Gədákani nday nani təgray nahkay ti adaba təwayay təgəsi nañ ana bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni, ti māgrafənja seriya. ²¹ Nday nakəñ tara tħiġikia ti təhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti ere ye ti kədəm akaba ya kacahi ana mis ni ti dek jiri. Nak ti kicirkaba mis a do, kamənjaləñ ana tay kala-kala, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana tay àna jiri gani

* **20:9** Mən ga zlam nani ti *vinj. † **20:17** Limis 118.22.

ciliŋ. ²² Nahkay ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabəhadí hadam ana *bay gədakani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? » ²³ Yezu àra àsərikia zuh ana tay a nahəma, àhi ana tay : ²⁴ « Ngagazlumubiya siŋgu akur-akurana nimi. » Tàra tàngazlia ti àhi ana tay ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » Tèhəŋgrifəŋ, tèhi : « Ga bay *Sezar.‡ » ²⁵ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti həŋgrumi zlam ga bay Sezar zlam gayan, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayan. » ²⁶ Nahkay tìsliki məgəski Yezu ka ma magudarana kè meleher ge mis ni ndo. Ma gayan ya àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a, nahkay tèlakakabá te-te.

*Mis àməta ti aŋgaba e kisim ba ededij a waw ?
(Meciyu 22.23-33 ; Mark 12.18-27)*

²⁷ Ndam *Sedəseyen ndahanj tèrəkia ka Yezu a. Ndam Sedəseyen ti tèdəm mis àməta ti àŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ tihindifiŋa ma, ²⁸ tèhi : « Məsi, Məwiz àbiki ana leli a wakita gayan ni bu, àdəm ahkado : “Tamal mis nday kà məŋ gatay, bəlaŋ gani àda wal a, mək àməta, wal gayan ni èwii wur ndo nahəma, ahàr àdəm wur ga məŋjani azay wal ni, ti tīwia mekeji ana wur ga məŋjani ya àmət na.” § ²⁹ Yaw mis ndahanj tèbu adəskəla kà məŋ gatay. Gədakani gatay ni àda wal a, èwifiŋa wur a ndo, mək àmətkia. ³⁰⁻³¹ Àra àməta ti mimbiki gayan ni àzay wal ni àmətkia, naŋ ya mahkər ni day àgray nahkay. Nday adəskəlani ni dek taza wal na, tìwifinjा wur a ndo mək tèməta. ³² Kələŋ gani wal ni day àməta. ³³ Ay ka fat ya ti mis atanġaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way e kidiŋ gatay bu amazay way ? Nday adəskəlani ni dek taza naŋ a ni. »

³⁴ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Ka sarta hini ti zaval akaba wál təhəlvu. ³⁵ Ay nday ya ti Melefit àgəskabá tay a, atəməta mək atanġaba e kisim ba, atanjəhaš ka məlaŋ məweni ya Melefit am-agraya ni ti zaval ataday wál va do, wəwal

day ataday zaval va do. ³⁶ Nday gani tèmət day-day va do, tigi akada ga *məslər ge Melefit ni. Nday bəza ge Melefit, adaba tàngaba e kisim ba. ³⁷ Ge mis ya atanġaba e kisim ba ni ti Məwiz day àbəkia ma gana a wakita gayan ni ba lala. Ka sarta ya èpi məŋgəhaf ya aku àgəs ni ti àdəm Bay geli ti naŋ Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zeküp. * ³⁸ Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya tèməta ni do. Adaba kè eri ge Melefit ti nday dek tèbu àna sifa. »

³⁹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti ndam ndahanj ya *tèsəra Wakita ge Melefit a ni tèhi : « Məsi, pakama gayak ya kədəm ni ti àbəlay. » ⁴⁰ Tèdəm nahkay ti adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay ge mihindifiŋa ma ndahanj a.

*Bay gədakani ya amara ni ti naŋ way ?
(Meciyu 22.41-46 ; Mark 12.35-37)*

⁴¹ Yezu àhi ma ana tay keti. Àdəm ahkado : « Mis tèdəm *Krist *Bay gədakani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəmamam ? ⁴² Adaba Devit àna ahàr gayan àdəm a wakita ge Limis bu : “Bay Melefit àhi ana bay goro : Njəhadə gwar kà ahar ga daf goro a, a məlaŋ ga gədakani va.

⁴³ Ndam ezir gayak ti anabəhaš tay kè meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kâcəlki ka tay.” † »

⁴⁴ « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay naŋ bay gayan ti, təzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam ? »

*Ndam məsər Wakita ge Melefit ni
(Meciyu 23.1-36 ; Mark 12.38-40)*

⁴⁵ Ka ya ti mis dek tèbu təbi slimi ana Yezu nahəma, Yezu nakəŋ àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : ⁴⁶ « Bumvu slimi, do ni ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atagosay kuli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, təsawaday àna naŋ riya ; tawayay ti mis təgri sa ana tay kè meleher ge mis dek ; tawayay manjəhašvani e kərsi ga gədakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Mel-efit bu akaba ka məlaŋ məzum zlam ga wuməri. ⁴⁷ Nday gani nani ti təzum ahay ga

‡ 20:24 Ka siŋgu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədakani gatay a, təbəki slimi gayan daya. § 20:28 Mənjay Mimbiki 25.5-6. * 20:37 Mənjay Mahərana 3.2, 6. † 20:43 Limis 110.1.

wál madakway mák tèpaski ka mahéngalay Melefit, tawayay ti mis tâdém nday ndam jireni. Tagray nahkay ti Melefit amagrafənja seriya kà tay a, amatrab tay àtama ga ndam magudar zlam ndahanj na. »

21

*Sédaga ga wal madakway ya aranja gayaj àbi ni
(Mark 12.41-44)*

¹ Yezu èhelij eri, èpi ndam ge elimeni tèbu tèbiyu singu a mèlanj mèbiyu singu ga sédaga ni vu. Nañ àbu aménjalèn ana tay nahkay ti ² èpi wal madakway nahanj aranja gayaj àbi, àbiyu singu akur-akurani ciò-cibeni cù. ³ Yezu nakèj àra èpia ti àdém ahkado : « Néhi ana kuli nahéma, wal madakway hini ti aranja gayaj àbi, ay singu ya ti àbiyu ni àtama ge mis ndahanj ya tèbiyu na dek. ⁴ Adaba mis ndahanj ni dek tègray sédaga nahéma, tèbiyu singu ya tègèjènifèn kà tay, tèsér ere ye ti tagray àna nañ ni va do ni, wal hini ti ni aranja gayaj àbi, ay ti àbiya singu ya àfèn na dek. Singu gayaj nahanj ga mèsakum zlam mèzumani àgèjènifèn ndo. »

*Yezu adém etembedkaba ahay gòdakani
ge Melefit na
(Meciyu 24.1-2 ; Mark 13.1-2)*

⁵ Mis ndahanj tèbu tèzlapaki ka *ahay gòdakani ge Melefit ni. Tèdémki ma ka akur gòdakani ya tèdezl ahay ni àna nañ ni akaba zlam mañelani ya tèhèlibiyu ana Melefit a ahay ni bu ni. Yezu àra ècia ma gatay na ti àdém : ⁶ « Zlam hini ya kémènjumlèn ni dek ti, vad nahanj amara nahéma, etembedkaba ahay na besek-besek, ku akur bølanj day amanjéhadki ka akur nahanj va do. »

*Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni
(Meciyu 24.3-14 ; Mark 13.3-13)*

⁷ Tàra tìcia ma ga Yezu na ti tèhi : « Mësi, ere gani amagravu ti ananaw ? Amèsarkaba sarta ya ere nani amagravu wudak na ti ahémamam ? » ⁸ Yezu àhènjrifèn ana tay, àdém ahkado : « Bumvu slim, maslaña àgosay kuli ba. Adaba mis kay atara, ku way way do amédém nañ ti nu, amédém nañ ti *Bay gòdakani ya amara

ni ; amédém sarta gayaj ènjia. Ku tèdém nahkay nèngu ni, kàdèbum tay ba. ⁹ Mis atagray silik, atakadffènva kà ñgumna daya, ekicùm ma gani. Kicëma ti kàgrum aنجwaz ba. Ahàr àdém zlam nday nani tâgravu kwa. Ku tamal tâgravu nahkay nèngu ni, mandav ga duniya huya do. »

¹⁰ Yezu àhi ana tay keti : « Ndam ga had ndahanj atakadsvu akaba ndam ga had ndahanj, bëbay ndahanj akaba bëbay ndahanj.

¹¹ Had amadaðay dal-dal a kësa ndahanj bu, a kësa ndahanj bu lëwir amagray, a kësa ndahanj bu ni ti ni armewer amégès mis kay. Zlam ndahanj ya tasay aنجwaz dal-dal ni atagruv ka had akaba a huđ melefit bu, nahkay mis atésér aranja ara agravu wudak.

¹² « Ay wudaka zlam gani nday nani dek atagruv nahéma, mis atégès kuli, atëgri daliya ana kuli, atëhèloru kuli a ahay ga *mahéngalavù Melefit vu ga magrafènja seriya kë kuli a, atëbiyu kuli a dañgav vu. Atëhèloru kuli kë meleher ga bëbay, kë meleher ga gòdakani ga ñgumna daya, adaba lekulùm ndam goro : ¹³ nahkay akèngètum divi ti etici ma gekuli ya akazlapumku ni.

¹⁴ Ay ere ye ti amagravu ni ti àhèli ahàr ana kuli ba simiteni : ka ya ti atëhèloru kuli kë meleher gatay ga magrafènja seriya kë kuli a, tihindifiña ma kë kuli a nahéma, ma ya ti akèhumi ana tay ni ti aنجwaz amewerki kuli do. ¹⁵ Adaba ere ye ti akèdémum ni akaba mèsér zlam gani dek ti nu nuani anadefiki ana kuli. Nahkay ti maslaña amèlabi e kidin ga ndam ezir gekuli ni bu amewerki kuli ka pakama bi. ¹⁶ Ka sarta gani nani ndam ya atégès kuli ti tâgrafènja seriya kë kuli a ti ata bøn gekuli, ata mèn gekuli, bëza ga mèn gekuli, ndam gekuli akaba zlèbèba gekuli. Atabazl mis ndahanj e kidin gekuli bu ni ti azuhva tay. ¹⁷ Mis dek etizirey kuli adaba lekulùm ndam goro. ¹⁸ Ku tamal nahkay nèngu ni, ku mèhèr ga ahàr gekuli bølanj tekedì amadoru a had do. ¹⁹ Tamal a huđ ga daliya nani bu kèmbrènju nu do nahéma, akèngètum sifa ya ti Melefit amèvi ana kuli ni. »

*Yezu adém etembed Zerazalem
(Meciyu 24.15-21 ; Mark 13.14-19)*

²⁰ Yezu àdäm keti : « Ka ya ti ekipama ndam silik tèvelinjia ahàr ana Zeruzalem a tekesl nahëma, sërumki sarta ènjia, atëzum kësa ni, etembedkaba ahay a dék. ²¹ Ka sarta gani nani ti ndam ya ka had *Zude ni ahàr àdäm tâcuhworu a hëma vu ; ndam ya ti a Zeruzalem ni ahàr àdäm tâhëraya tâslëka ; ndam ya ti a kësa cib-ciben i bu ni ti ni tòru tèhuriyu a Zeruzalem ba. ²² Adaba a vad nday nani bu ni ti Melefit amatrañvù ndam ga kësa nani ; ere ye ti àdäm a Wakita gayan bu ni dék amagravu. ²³ Ka sarta gani nani ti wál a huđ akaba nday ya ti bëza tèfən ka tay ka ahar ni atasay cicihi ! Ndam ga had nani atëcakay daliya dal-dal, adaba Melefit amëzumki bëruv ka tay. ²⁴ Atara tabazl mis ndahan e kidin gatay bu kay àna maslalam, ndahan ni ti ni atëgës tay, atëhëloru tay ka had gërgëroni dék, tigi evidi. Eslini ndam ya ti tèfëki ahàr ke Melefit do ni atëzum Zeruzalem ga njëda. Atëguroru duk abivoru ana mandav ga sarta ya Melefit àvi ana tay ga mëgurani ni. »

*Mara ga Wur ge Mis a
(Meciyu 24.29-31 ; Mark 13.24-27)*

²⁵ Yezu àdäm keti : « Zlam ndahan amagrakivu ka fat, ke kiyi akaba ka ata boñgur. Mis etipia ti atësér aranja àbu ara agravu. Zlam ndahan amagravu ka had : amëd amadaday *déluv gëdakani, déluv ni amahënday. Zlam nday nani atësi aنجwaz ana mis ga mëlan ni dék : bëruv amëtikaba ana tay a. ²⁶ Ka sarta gani nani ti zlam ya ti amagravu ka had ni amëhëli ahàr ana mis, atëdëd àna aنجwaz tazlazl-zlazl, adaba zlam njëda-njëdan i huđ melefit bu atëdaday a mëlan gatay bu. ²⁷ Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklabasla ba àna njëda kay akaba masladay goro a. * ²⁸ Ay lekùlém ti ka ya ti zlam nday nani tèbu tagravu nahëma, cikùma lala, zum njëda ti këmënjugoru kama, adaba sarta ge Melefit ya ahëngay këli ni ènjia wudak. »

*Yezu azay mazavu ga mëj ga wëruv
(Meciyu 24.32-35 ; Mark 13.28-31)*

²⁹ Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àdäm ahkado : « Mënjumki mëj ga *wëruv akaba mëj ga zlam ndahan ni. ³⁰ Kipam ti

nday tèbu tidi nahëma, kësëruma mëdërdér ènjia wudak. ³¹ Nahkay day tamal kipama zlam ya nèhi ana këli ni nañ àbu agravu nahëma, sërumki *Mëgur ge Melefit ènjia wudak. ³² Nèhi ana këli nahëma, wudaka mis ya tèbu ka dala nihi ni témët dék ti zlam nday nani dék amagrava day kwa. ³³ Mëlanj ya agavëla akaba mëlanj ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nèdäm ni amandav day-day do. »

Bumi slimì ana ahàr gekùli

³⁴ Yezu àdäm keti : « Bumi slimì ana ahàr gekùli, këvumi vu gekùli ana zum ga makad këli ba. Zlam ga duniya ègi eri ana këli ba daya, do ni ti vad gani nani amërëkia ke këli a ka mësërkì gekùli do. ³⁵ Vad gani nani amërëkia ke këli a akada ga këmbazl ya agës zlam ndacani ni. Adaba vad gani nani eminjikia ti ka ndam ga duniya dék, maslañja bëlanj tekedi amatam do. ³⁶ Nahkay njëhadum eri, hëngalum Melëfit a sarta bu dék ti mëvi njëda ana këli ga matamfënjana kà zlam ya ti ara agravu na dék, ti aنجwaz àwér këli ge micikeni kè meleher ga *Wur ge Mis ba. »

³⁷ Këlavad Yezu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gëdakani ge Melefit ni bu ga mëlafat ; ga mëlavad ti ni ahëraya, akoru andëhad a hëma ya tëzalay *Oliviye ni bu. ³⁸ Këla mileda dë mis dék takoru a dalaka ga ahay gëdakani ge Melefit ni vu ga mëbi slimì ana pakama gayan ya adäm ni.

22

*Gëdákani ga ndam Zude tawayay tijin
Yezu
(Meciyu 26.1-5, 14-16 ; Mark 14.1-2, 10-11)*

¹ Wuméri ga ndam *Zude ya tëzumvù dipen *miwisiñeni do ni ènjia wudak : tëzalay wuméri gani nani *Pak. ² Ka sarta gani nani ti gëdákani ga ndam *mëngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *mësér Wakita ge Melefit ni tågray sawari ge mijin Yezu akal-akal. Tågray akal-akal ti adaba aنجwaz àwér fëña tay kè mis dal-dalani na. ³ Eslini *Seteni àhuriviyu ana Zëdas. Zëdas gani, slimì gayan nahaj ni Iskariyot, nañ bëlanj ga ndam *asak

* 21:27 Mënjay Deniyel 7.13.

ga Yezu kru mahar cœeni ni. ⁴ Seteni ni àra àhuriviya ti Zədas nakən àrækioru ka gədákani ga ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ka bəbay ga ndam slewja ya tajəgay *ahay gədakani ge Melefit ni. Òru ti ga magray sawari akaba tay ga mədəfiki Yezu ana tay ti təgəsa nañ a. ⁵ Nday nakən təra tictia ma gayan na ti təməra dal-dal, təhi : « Məvuk siŋgu. » ⁶ Zədas nakən àgəskabá ma gatay na. Nahkay àdəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti təgəs nañ ka məsər ge mis do ni.

Təslamalikabu məlañ ga wuməri ga Pak ana Yezu
(Meciyu 26.17-25 ; Mark 14.12-21 ; Zen 13.21-30)

⁷ Vad ga wuməri ge dipen *miwisiñeni do ni ènjia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tisliñi bəza təmbak ana Melefit. ⁸ Nahkay Yezu àslər ata Piyer nday ata Zen, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kâslamalumikabu zlam məzumanı ga Pak ana leli. » ⁹ Nday nakən tihindifiña ma, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru māslamalakabu eley ? » ¹⁰ Àhi ana tay : « Ekinjumiya a kəsa gədakani va nahəma, akəbumkabu ahàr akaba zal nañ acahbiya yam a mandaray va. Ekipəma nañ a ti dəbumiyu nañ a ahay ya nañ ahuriyu ni vu. ¹¹ Akəhurumiya ti humi ana bay ahay ni ahkado : “Məsi geli àdəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti neley ?” ¹² Eslini bay ahay ni amədəfiki ahay nañ a gədakani ka ahàr ga ahay nañ ana kəli, zlam dek àvu àndava. Slamatumkabu zlam məzumanı ni ti eslini. » ¹³ Nahkay nday nakən təsləka, tòru tədi ahàr ana zlam ni dek akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

Yezu avi daf ge Melefit ana ndam madəbay nañ ni
(Meciyu 26.26-30 ; Mark 14.22-26 ; 1 Koréñ 11.23-25)

¹⁴ Sarta ga zlam məzumanı àra ènjia ti Yezu akaba ndam *asak gayan ni tòru tənjəhad ka məlañ ga məzum zlam ni. ¹⁵ Eslini Yezu àhi ana tay : « Sarta goro ga macakay daliya ènjia wudak. Wudaka

nəcakay daliya ni ti nàwaya məzum zlam ga wuməri ga *Pak hini akaba kəli a dal-dal. ¹⁶ Nəhi ana kəli nahəma, anəzumkivu zlam ga wuməri ga Pak ni va do, si ka ya ti Melefit emendeveriñaba təwi gana a Məgur gayan ba ni kwa. » ¹⁷ Àra àdəm ma nahkay ti àzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit, àhi ana tay : « Zuma, səm lekələm dekeni. ¹⁸ Nəhi ana kəli nahəma, kwa kani nìsi zum ga wur ge *viñ va do, si a vad ya *Məgur ge Melefit eminjia ni day kwa ti enisi. » ¹⁹ Kələñ gani àzay *dipen, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay, àhi ana tay : « Hini hi ti aslu ga vu goro : navay ti ga mahəngay kəli. Grumoru nahkay, ti kâjalumku ahàr. » ²⁰ Kələñ ga məzum zlam ni ti àzay hijiyem akaba zum ni keti, àvi ana tay akada ya àvi dipen ana tay ni, àhi ana tay : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məwəni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro ; mimiz goro ni aməngəzaya a vu goro ba ti ga mahəngay kəli. » ²¹ Àhi ana tay keti : « Nədəm nahəma, maslaña ya ti aməsəkumoru nu ni ti nañ àbu məzumkabu zlam. ²² Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ge Melefit ya àdəm ni, ay maslaña ya ti asəkumoru nu ni ti amasay cicili ! » ²³ Ndam asak gayan ni təra tictia ma gayan na ti tihindivu, tədəm way e kidiñ gatay bu amagray ere gani nani way.

Gədakani ya àtam mis ndahan ni ti way ?

²⁴ Ndam *asak ga Yezu ni təgray gejewi e kidiñ gatay bu, tədəm : « Way gədakani e kidiñ geli bu àtam leli ndahan ni way ? » ²⁵ Yezu àhi ana tay : « Bəbay ga had ndahan təgur had gatay : gədákani ndahan e kidiñ gatay bu tawayay ti mis təzalay tay ndam məgri zlam sulumani ana mis. ²⁶ Lekələm zla nahəma, àgravu akada nani e kidiñ gekəli bu ba simiteni. Ay e kidiñ gekəli bu ti maslaña ya ti nañ gədakani àtama kəli ndahan na ti mānjəhad akada ga wur gəziteni kwa sawan. Nahkay day maslaña ya agur kəli ni mānjəhad akada ga bay məgri təwi ana mis ni. ²⁷ Nədəm nahəma, e kidiñ ga bay ya təzibiyu zlam məzumanı nday ata maslaña ya azibiyu ni bu ni ti way gədakani ni way ? Gədakani

ti bay ya təzibiyu zlam ni do aw ? Ay nu nəŋgu ni nəbu e kidiŋ gekəli bu akada ga maslaŋa ya ti azibiyu zlam məzumani ana mis ni. ²⁸ Lekələm ti kəbum akaba nu ; ku ka ya ti mis təwayay nu ndo nəŋgu ni kəmbrəŋum nu ndo. ²⁹ Nahkay nu ti nagray ahəmamam ? Baba àvua bay a, nu day nəvi bay ana kəli bilegeni a Məgur goro bu akada gayaŋ ya àvu ni. ³⁰ Nahkay zla ti akəzumum zlam akaba ekisəm zlam akaba nu a Məgur goro bu. Akanjəhadumviyu e kərsi vu ga magrafəŋa seriya kè dini kru mahar cəeni ge Izireyel na daya. »

*Yezu adəm : « Piyer amədəm àsər nu do »
(Meciyə 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Zeŋ 13.36-38)*

³¹ Yezu àhi ma ana Piyer, àdəm : « Simu, Simu, ci day : lekələm ti *Seteni èhindifiŋa kəli kè Melefit a, awayay agri ana kəli akada ge mis ya ti atabalakia hilfi ga zlam gayaŋ a ni. ³² Ay nu zla ti nàhəŋgala Meləfit a ti kəmbrəŋ məfəku ahàr ba. Ekijikia ke divi a, ay ti akəŋgəkiya. Àkəŋgəkiya ti vi njəda ana bəza ga muk ni. » ³³ Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro, nəgəskabu ga morakabani ata nak a dangay vu, ku ga məmətocabani ata nak day nəgəskabu. » ³⁴ Ay ti Yezu àhi ahkado : « Piyer, nəhuk nahəma, kani kani a a huſ ga məlavəd bu, wudaka agwazl azlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. »

Mbici, mbolu akaba maslalam

³⁵ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka sarta ya ti nəslər kəli, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka day kəhəlum ndo ni ti, mam àhəcikiva ana kəli a mam ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Àbi. » ³⁶ Àhi ana tay : « Ay nihi ti maslaŋa ya ti singu àvu e mbici gayaŋ bu nahəma, mâza, ku zlam gayaŋ a mbolu bu day mâza akaba naŋ a. Maslaŋa ya ti maslalam gayaŋ àbi ni day məsəkumoru azana gayaŋ ti məsəkum maslalam àna singu gani. ³⁷ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti Melefit àdəm a Wakita gayaŋ ni bu : “Atacalkivu naŋ àkivu ka ndam magudar zlam” * ni ti, maslaŋa gani nani ti

nu. Pakama gani nani si agrakuvu kwa. » ³⁸ Eslini təhi ahkado : « Bay gel, maslalam nday hi cə. » Naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Èslia ahkay. »

*Yezu ahəŋgalay Melefit ka həma Oliviye
(Meciyə 26.36-46 ; Mark 14.32-42)*

³⁹ Yezu àhəraya, òru ka həma *Oliviye akada gayaŋ ya agray kəlavəd ni. Àra àhəraya ti ndam madəbay naŋ ni tədəboru naŋ kələŋ. ⁴⁰ Tòru tìnja eslina ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Həŋgalum Melefit ti kijəmkia ke divi a ka ya ti *Seteni esipet kəli ni ba. » ⁴¹ Eslini Yezu nakəŋ àsləkafəŋa kà tay a, òru cak. Òru ènjaŋa nahəma, àbəhađ mirdim grik, àhəŋgalay Melefit, ⁴² àdəm ahkado : « Bəba, tamal kawayay ti hədakfua daliya hina, nəcakay ba ti. † Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, kàgray ere ya nu nawayay ni ba, gray ere ye ti nak kawayay ni sawaŋ. » [⁴³ Eslini *məslər ge Melefit àhərkiaya e melefit ba, àvi njəda. ⁴⁴ Bəruv àtikaba dal-dal, nahkay naŋ nakəŋ àkadvu àna mahəŋgalakivu Melefit ; endif gayaŋ àndalaya akada ge mimiz na ndal ndal a ga had a.]

⁴⁵ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti ècikaba cəkwəd, àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ na. Àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu, adaba təmətaňkaba àna majalay ahàr a. ⁴⁶ Naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Kinjəm dəwir ti kamam ? Cikəmaba, həŋgalum Melefit ti kijəmkia ke divi a ka ya ti Seteni esipet kəli ni ba. »

*Təgəs Yezu
(Meciyə 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Zeŋ 18.3-11)*

⁴⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti mis kay təbu tərəkia. Naŋ ya təzalay naŋ Zədas, naŋ bilin ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni, àdibiyu kama ana tay. Tàra tìnja ti Zədas nakəŋ àrəkia ndorona ka Yezu a ga məgri sa àna məfəki ma ka tuwər a. ‡ ⁴⁸ Eslini Yezu àhi : « Zədas, kəsəkumoru nu *Wur ge Mis ti àna məgru sa nahkay hi zla do aw ? » ⁴⁹ Nday

* ^{22:37} Izayi 53.12. † ^{22:42} Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay. ‡ ^{22:47} Ka sarta nani ti kəlavəd mis təgri sa ana mis ya ti təwayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

ya tèbu akaba Yezu ni tàra tipia ere ye ti àgravu na ti tèhi ana Yezu : « Bay geli, mâtadsvu akaba tay àna maslalam geli ni aw ? » ⁵⁰ Eslini mis bilin e kidiñ gatay bu àsi maslalam ana bay mègri tèwi ana gëdakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifènja slimy ga ahar ga daf a hëndad. ⁵¹ Ay Yezu àdëm : « Mbrënum, èslia nahkay. » Mëk ènjifiñ kà mëlanj ge slimy ga maslanya nani, àhëngaraba nañ a.

⁵² Kélèn gani Yezu àhi ma ana gëdakani ya tàra ga mèges nañ a ni. Nday nani ti gëdakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit akaba gëdakani ga ndam majègøy *ahay gëdakani ge Melefit akaba gëdakani ndahanj. Àhi ana tay ahkado : « Kédégumkua àna maslalam akaba aday a, kégèsüm nu akada nu zal akal, ⁵³ ambatakan i do nèbu akaba kuli a dalaka ga *ahay gëdakani ge Melefit ni bu kélavad. Ay ti kinjumfu ndo timey ! Ay nihi ti sarta ge tèwi gekuli akaba ge *Seteni bay mègur mëlanj ziñ-zijeni ni ènjia. »

*Piyer adëm nañ àsor Yezu do
(Meciyu 26.57-58, 69-75 ; Mark 14.53-54,
66-72 ; Zen 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Eslini mis ni tègès Yezu. Tàra tègësa nañ a ti tèzoru nañ, tèfiyu nañ a ahay ga gëdakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni vu. Piyer ti ni nañ drin àdëbabiyu Yezu. ⁵⁵ Tòru tìnju a ti mis tèbefta aku a dalaka ba, nday tèbu tènjafèn. Piyer day ànjéhadkivu ka tay. ⁵⁶ Nday tèbu tènjafèn kàaku ni nahkay ti wal nahaj àbu, agray tèwi eslini. Àra èpia Piyer a manjéhadani kë eri gaaku na ti àmènjalèn lala, àdëm : « Maslanya hini day mis ga Yezu. » ⁵⁷ Eslini Piyer àhi : « Aha, nèsér nañ do timey, wal hini. »

⁵⁸ Àra àpësa bal ti zal nañ èpia Piyer a keti, àhi : « Nak day ndam gatay gani. » Piyer nakèn àhi : « Nu mis gatay do timey, maslanya goro. »

⁵⁹ Àra àpësa keti ka ahàr gana agray njemdi bëlañ nahëma, maslanya nañ àmbrèn ma gani ndo, àdëm : « Edéfin nañ mis ga Yezu, adaba nañ zal Gelili. » ⁶⁰ Piyer àhi : « Maslanya goro ni, nèsér ere ye ti

kèdëmku ni do. » Piyer nañ àbu azlapay nahkay ti agwazl àzlah huya. ⁶¹ Eslini Bay geli àmbatkibiyu ma ke Piyer, àmènjalènbiyu ndekwa. Nahkay Piyer nakèn ma ga Bay geli ya àhi : « Kani kani a wudaka agwazl àzlah ti akadém sak mahkèr kèsér nu do timey » ni àngiaya a ahàr ba. ⁶² Eslini àhòraya e mite va, ètèwi dal-dal.

Teyefin kà Yezu

(Meciyu 26.67-68 ; Mark 14.65)

⁶³ Nday ya tâjègay Yezu ni tèyefin, tèzlèb nañ. ⁶⁴ Takambahi eri, tìhindifiña ma, tèhi : « Tamal nak bay mahëngaray *pakama ge Melefit ti sèrkaba, way àzlab kur ni way ? » ⁶⁵ Tìndivkivu nañ àna ndivey ndahanj kay.

*Tagrafènja seriya kà Yezu a kè meleher ga
gëdakani ga ndam Zude a
(Meciyu 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Zen
18.19-24)*

⁶⁶ Mëlanj àra àsla nahëma, gëdakani ga ndam *Zude, gëdakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *mèsér Wakita ge Melefit ni tângasvu. Nahkay tèzabiyu Yezu kè meleher gatay ga magrafènja seriya. ⁶⁷ Tìhindifiña ma, tèhi : « Tamal nak *Krist *Bay gëdakani ya amara ni ti hi ana leli. » Nañ nakèn àhèngrifèn ana tay, àdëm : « Tamal nèhia ana kuli nihi day nèséra akégèsümukabu do. ⁶⁸ Tamal nihindifiña ma kè kuli a day akahèngrumufèn do. ⁶⁹ Ay nèhi ana kuli nahëma, ku kani sèruma nu *Wur ge Mis ananjéhad a mëlanj ga gëdakani bu kà ahar ga daf ge Melefit Bay njëda-njëdani ni. § » ⁷⁰ Tàra tìcia ma ya àdëm na ti nday dék tèhi : « Nahkay ti nak Wur ge Melefit aw ? » Yezu àhèngrifèn ana tay : « Nu gani : kàdëmum ti lekùlum lekùlumeni àna ahàr gekuli. » ⁷¹ Eslini nday nakèn tèdëm : « Madëbay ndam sedi ndahanj kamam mba mam ? Leli leleni àna ahàr geli mìcifiña a ma gayan ba ni. »

23

Tèzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet

*(Meciyu 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Zen
18.28-38)*

¹ Mis ni dék tìcikaba hurum, tèzoru Yezu kè meleher ga bay *Pilet. ² Tòru tìnjuà ti nday nakəŋ tàcalki naŋ ka zlam magudarani, tèhi ana bay ni ahkado : « Mèdi ahàr ana maslaŋa hini naŋ àbu ewisinkabu ndam ga had gel. Àdəm tèpəli hadam ana *Sezar ba, àdəm naŋ *Krist, nan bay. » ³ Pilet nakəŋ àra ècia ma na ti èhindifiŋa ma kà Yezu a, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude ededin aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kàdəm. » ⁴ Eslini Pilet àhi ana gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba mis macakalavani ni ahkado : « Maslaŋa hini ti nèdi ahàr ana zlam magudarani gayan ga mewəl naŋ àna seriya ndo timey. » ⁵ Ay nday nani tèmbrəŋ ma gani ndo, tèdəm : « Àdəm mis tègəsiki ma ana ŋgumna ba, àcahia ma gana ana mis ga had *Zude na dék. Ànjəkibiya kwa e Gelili bədak, àbaya ahalay a. »

Tèzoru Yezu kè meleher ga bay Erot

⁶ Pilet àra ècia ma nana ti àdəm : « Naŋ hini ti zal Gelili aw ? » ⁷ Tàra tèhia Yezu naŋ ga had ga Erot ya agur na ti Pilet nakəŋ àdəm tôru àna naŋ afa ga Erot, adaba ka sarta gani nani ti Erot naŋ àbu a Zeruzalem daya. ⁸ Erot àra èpia tìnja àna Yezu a ti àmərva dal-dal, adaba ècia pakama ya tèzlapaki na. Àpəsa àwaya ti mîpi Yezu ; awayay ti Yezu māgraya ere ye ti mis tipi day-day ndo na. ⁹ Nahkay èhindifiŋa ma kà Yezu a gərgəri kay, ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ndo. ¹⁰ Gədákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni day tèbu eslini, tacalki Yezu ka zlam magudarani kay dal-dal. ¹¹ Kələŋ gani Erot akaba ndam slewja gayan tèyefiŋ kà Yezu, támənjaləŋ akada èsli mis e eri gatay bu ndo. Tèfəki mugudi sulumani ge meyefiŋeni ; tara tèyefiŋa ti Erot nakəŋ àdəm tâhəŋgororu Yezu afa ge Pilet, mək tâhəŋgoru naŋ. ¹² Ahaslani nahəma Erot nday ata Pilet ti nday ke ezir, ay kà fat nani ti tìgi ka zləba huya.

Pilet avi divi ana mis ga makad Yezu (Meciyə 27.15-26 ; Mark 15.6-15 ; Zen 18.39-19.16)

¹³ Tàra tìnja àna Yezu a ti Pilet àzalakabu gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis

akaba Melefit ni, gədákani ndahanj akaba ndam *Zude ndahanj ni. ¹⁴ Àhi ana tay ahkado : « Kèzumubiyu maslaŋa hini, kəhumu èwisiŋ ndam ga had *Zude. Nahkay nìhindifiŋa ma kè meleher gekəli a, ay ti zlam ya kàcalumki naŋ, kèdəmum àgudara ni ti nu nèdi ahàr ku bəlan ndo. ¹⁵ Erot day àdi ahàr ana magudar gayan ndo, nahkay àhəŋgribiyu naŋ ana leli ni. Nihi ti maslaŋa hini magudar gayan àbi ga makadki naŋ di bi. ¹⁶ Nihi nahəma nèhi ana ndam slewja goro ni tâzləb naŋ, kələŋ gani anafəkad naŋ. » [¹⁷ Kəla wuməri ga *Pak lu, Pilet si àfiaya zal dəngay a bəlan ana ndam Zude a kwa.] ¹⁸ Pilet àra àdəm ma nahkay ti nday ye eslini ni dék tèzlah, tèdəm : « Jiŋa maslaŋa hina, fiaya Barabas ana leli a. » ¹⁹ Barabas ti tèfiyu naŋ a dəngay vu adaba naŋ e kidiŋ ge mis ya tákadvu akaba ŋgumna a Zeruzalem ni bu, azuhva gayan ya àkad mis ni daya. ²⁰ Pilet àwayay mafəkad Yezu, nahkay àhəŋgri zuh ana ma gayan ya àhi ana tay ni. ²¹ Ay nday nakəŋ tèzlah, tèdəm : « *Darfəŋ naŋ kà təndal ! Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ²² Pilet àhəŋgri zuh ana ma ni ya mahkər, àhi ana tay ahkado : « Ay ti àgudar mam ? Magudar gayan ya tákadki naŋ ti nèdi ahàr ndo. Nahkay nèhi ana ndam slewja goro ni tâzləb naŋ, kələŋ gani anafəkad naŋ. » ²³ Ay nday nakəŋ tèzlah kay kay, tèdəm : « Darfəŋ naŋ kà təndal ! » Tèzlahkivu kay kay. ²⁴ Tàra tèzlaha nahkay ti Pilet nakəŋ àgəskabu ga məgri ere ye ti tihindifiŋa ni ana tay. ²⁵ Àfiaya maslaŋa ya ti tihindifiŋa ni ana tay a. Naŋ ti maslaŋa ya ti tèfiyu a dəngay vu adaba tákadva akaba ŋgumna, àkada mis a ni. Yezu ti ni, Pilet àhi ana ndam slewja gayan ni tágri ere ye ti ndam Zude tawayay ni.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal (Meciyə 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Zen 19.17-27)

²⁶ Ka ya ti ndam slewja ni tèzoru Yezu ga makad naŋ nahəma, tèdi ahàr ana zal Sireŋ nahəŋ, slimy gayan Simu, naŋ àbu asləkabiya e gili a. Eslini nday nakəŋ tèfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni ti mādəboru Yezu àna naŋ kələŋ. ²⁷ Ndam *Zude dal-dal tèbu tadəboru Yezu, wál day

tèkibu ka tay titewioru nañ, tagroru delulu. ²⁸ Eslini Yezu nakəñ àmbatkibiyu ma ka wáni, àhi ana tay ahkado : « Wál Zeruzalem, kítewám nu ba. Tewám ti vu gekeli, tewám bëza gekeli daya. ²⁹ Adaba sarta amara, mis atækakay daliya dal-dal. Ka sarta gani nani ti atadəm : “Wál dəgəl témərvu, wál ya tiwi bëza ndo, bëza tisi duwa gatay ndo ni, témərvu.” ³⁰ Mis atenjəki ka mədəmani hëma gëdákani tèmbədkiya ka tay a, bëza hëma tângaha tay a. * ³¹ Nu nëcakay daliya nihî ti agravu akada ga aku ya azum biyem mïdeni ni, lekùlum ti ni akacakum daliya ti amagravu akada ga aku ya azum biyem miküleni ni. »

³² Ndam magudar zlam ndahañ tèbu nday cu ; ndam slewja ni tèhloru tay akaba Yezu ga moru *madarfəñ tay kà tëndal.

³³ Tòru ka melañ nahaj ; melañ gani nani ti tèzalay « Aslat ga Ahàr. » Tòru tìnjuñ eslini ti tadarfəñ Yezu kà tëndal ; tadarfəñ ndam magudar zlam cœni ni kà tëndal ndahañ daya, bëlañ gani ka ahar ga daf ga Yezu, nañ nahañ ni ka ahar ga gëjar gayan. ³⁴ Eslini Yezu àdəm : « Bëba goro ni, tèsər ere ya tagray ni do, nahkay mbərfəñja kà tay a. » Ndam slewja ni tara tadarfəñnañ kà tëndal na nahkay ti tègraki ca-ca àki ka azana gayan ni bëlañ àna bëlañ ti tèsər way azum way. ³⁵ Mis dal-dalani ya tadarboru nañ ni tèbu tamənjaləñoru. Eslini gëdákani gatay ni tèyefiñ kà Yezu, tëdəm : « Àhənja mis ndahañ a. Tamal ti nañ *Bay gëdákani ya ti Melefit àdaba, àslərbiyu ni nahëma, mâhëngay ahàr gayan gayanani zla aw. » ³⁶ Ndam slewja ni day tèyefiñ, tähədakfəñoru ga mëvi zum cecwekeni. ³⁷ Tèhi : « Tamal nak bay ga ndam Zude ededin ti hëngay ahàr gayak gayakaní zla aw. » ³⁸ Abu mëbékiani ka tëndal ni, agavala ga ahàr ga Yezu ni : « Hini ti bay ga ndam Zude. »

³⁹ Eslini bëlañ ga ndam magudar zlam cœni ya tadarfəñ tay kà tëndal ni èndivi Yezu, àhi ahkado : « Nak ti Bay gëdákani ya tadarfəñ amara ni do aw ? Tamal nak gani ti hëngay ahàr gayak gayakaní ti kâhëngay leli bilegeni zla aw. » ⁴⁰ Ay maslaña nahaj

ni àra ècia ma gayan na ti àləgi, àhi : « Nak ti kàgrafəñja aنجwaz kè Melefit a do ni ti kamam ? Tèbu tabazl leli akada ya takad nañ ni, ⁴¹ ay tabazl leli ti kigeni, adaba màgudara zlam ya àgëski tabazlki leli na. Nañ ti àgudar aranja ndo simiteni. » ⁴² Mëk àhi ana Yezu : « Yezu, ka ya ti akara këzum bay gayak nahëma, jalaku ahàr, nàgəjazlkuk ahàr ba ti. » ⁴³ Yezu àhəngrifəñ, àhi : « Nëhuk nahëma, kani kani a akara kanjəhad akaba nu a melañ sulumanı ge Melefit bu.† »

Yezu amat
(Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Zen 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ka gani nani, fat àra ècika tirkedked ka ahàr melefit a ti àmbrəñ masladani, àsladay va do. Nahkay melañ dek ègia zin-zinjen duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga mélakarawa. Eslini azana ga mahay gëdákani ga melañ *njəlatani ya ti a hud ga *ahay gëdákani ge Melefit bu ni ègüzlehvu kwar kala-kala. ⁴⁶ Ka sarta gani nani ti Yezu àzlah kay kay, àdəm : « Bëba goro ni, nëfukvù sifa goro ni a ahar vu.‡ » Àra àdəma nahkay ti àmət huya. ⁴⁷ Bay ga ndam slewja ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àzlabay Melefit, àdəm : « Maslaña hini ti mis jireni ededin. »

⁴⁸ Mis kay tèbu eslini : tara ga mamənjaləñ ka zlam ya təgri ana Yezu na. Ay tara tipia ere ye ti àgravu na ti àhəlia ahàr ana tay a, tâsləka àna tuway a. ⁴⁹ Ndam ga Yezu dek akaba wál ya tadarbabiyu nañ kwa e Gelili ni tèbu cak tamənjorū, tipia ere ye ti àgravu na daya.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindivij vu
(Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Zen 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Zal nahaj àbu, slimì gayan Zuzef, nañ ga kësa Erimete, ka had *Zude. Maslaña nani ti mis sulumanı, jireni daya ; nañ àbu ajəgay *Məgur ge Melefit. Nan bilin ga gëdákani ge *seriya ga ndam *Zude, nañ gani àgësiki zlam ya nday tègray ni ana tay ndo. ⁵² Nañ nakəñ òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni. ⁵³ Pilet àra àvia divi gana ti Zuzef òru àzaya kisim na kà

* 23:30 Mənjay Oze 10.8. † 23:43 Melañ sulumanı ge Melefit ti awayay adəmvaba dini sulumanı (mənjay Manjahanı 2.7). ‡ 23:46 Limis 31.6.

téndal na, àkambah, mèk àfiyu e mindivin vu. Mindivin nani ti miliyeni a pèlad vu : tèfiyu kisim ga maslanya nahaj dayday ndo. ⁵⁴ Fat nani ti fat ga zlèma ; vad *mèpèsabana anjèki wudak.

⁵⁵ Wál ya tèdèbabiyu Yezu kwa e Gelili ni tèdèboru Zézef ke mindivin ni, tipi ahémamam tèfiyu kisim ni. ⁵⁶ Tàra tipia ti tèslèkabiya ga maslamalakabu tersel akaba zlam ndahañ ya tizi àbèlay ni. A vad mèpèsabana ba nahèma tèpèsaba tagray tèwi ndo, akada ge *Divi ge Melefit ya àvay ni.

24

Yezu aنجаба e kisim ba

(Meciyü 28.1-10 ; Mark 16.1-8 ; Zen 20.1-10)

¹ A vad ye enjenjeni ga gosku nahèma, wál ni tòru dà ge miledà ke mindivin ni. Tòru ti àna tersel gèrgéri ya ti tèslamalakabu ni. ² Tòru tìnja ti tipi belim ge mindivin ni maßèladkiana. ³ Nahkay tèhuriyu e mindivin ni vu. Tàra tèhuriyu nahèma, tèdi ahàr ana kisim ga Bay geli Yezu ni ndo. ⁴ Eslini tèsèr ere ye ti tagray ni do. Nday tèbu nahkay ti mis cù tàngazlivu ana tay, mèbakabu azana masladani. ⁵ Wál ni tèra tipia tay a ti tègra aنجwaz a, tèhèngaroru eri gatay a had. Eslini mis cœni ni tèhi ana wál ni : « Kèdèbum mis ya nañ eri ni e kidin ga nday mèmètani ni bu ni ti kamam ? ⁶ Aنجaba e kisim ba, nañ àbi ahalay va bi. Lekèlèm kèsèrumki ka pakama ya àhi ana kuli ka ya ti nañ e Gelili ni do aw ? ⁷ Eslini àhi ana kuli ahkado : “Ahàr àdèm nu *Wur ge Mis ti tègèsi nu ana ndam magudar zlam, ti tâkad nu kà téndal, ti nângaba a vad ya mahkèr a.” » ⁸ Wál ni tèra ticia nahkay ti tèsèrki ka ma ga Yezu ya àhi ana tay ni.

⁹ Wál ni tèra tèslèkabiya ke mindivin na ti tèngèhadì ma gani dék ana ndam *asak kru mahar bélajaní ni akaba ana ndam *madèbay Yezu ndahañ ni dék. ¹⁰ Wál ya tèngèhadì ma ni ti ata Mari ga kesa Magèdala ni, Zeni, Mari mèn ge Zek akaba wál ndahañ. Ndam asak ni tèra tici ma na ti ¹¹ tèjalay a ahàr gatay bu ma ga wál ni ma masakaní, nahkay tègèsiki ma gatay ni ana tay ndo. ¹² Ay zla ti Piyer àslèka, àcuhworu

ke mindivin ni. Òru ènjua ti àndèhad ahàr, àmènjiyu e mindivin ni vu, èpi gabaga duca ciliñ. Eslini ti àslèkabiya, àra a magam a. Ere ye ti èpibiyu ni àgria ejep a dal-dal.

Yezu aنجазливу ana ndam madəbay nañ cü (Mark 16.12-13)

¹³ Ka fat gani nani ndam *madèbay Yezu ndahañ cù tèbu takoru a kesa nahaj vu, slimy ga kesa gani Emeyüs. Kesa gani driñ akaba Zeruzalem, mis asawaðay njemdi cù e divi bu day kwa ti enjiyu. ¹⁴ Nday nakèj tèbu tèzlapakioru e kidin gatay bu àki ka zlam ya àgravu ni dék. ¹⁵ Nday tèbu tèzlapay e kidin gatay bu, tagray gejewi nahkay ti Yezu nakèj àcay tay e divi bu mèk tèrakaboru ka ahar bélajan. ¹⁶ Ay ti tèsèrkaba nañ a ndo, adaba akada aranja àsikia ke eri ana tay a.

¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kazlapumkibiyu ka mam e divi bu ni mam ? » Tàra ticia ma gayan na ti nday nakèj tècika, ahàr àbu ahèli ana tay. ¹⁸ Eslini bilin gatay, slimy gayan Kleyüpes, àhèngrifèj, àhi ahkado : « Nak ti nak zal mirkwi aw ? Ere ye ti àgravu a Zeruzalem a vad nday ndani bu ni ti nak ciliñ kici ndo zla do aw ? » ¹⁹ Yezu nakèj àhi ana tay : « Mam àgravu mam ? » Tèhi : « Ere ye ti àgrakivu ka Yezu zal Nazaret ni. Nañ gani nani ti bay mahèngaray *pakama ge Melefit ; pakama gayan ya àdèm ni dék akaba tèwi gayan ya àgray ni dék ti àgray àna njèda ge Melefit. Nahkay àbèlafènja kè Melefit a, àbèlafènja kè mis a dék daya. ²⁰ Ay ti ndam geli gèdákani ya tanjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gèdákani geli ndahañ ni tègèsi nañ ana ndam *Rom ti tègrafènja seriya ge kisim a, mèk *tèdarfèn nañ kà téndal. ²¹ Leli ti ni mèdèm amal nañ àhèngay ndam *Izireyel. Akaba nani dék, nihi tegi vad mahkèr kani, zlam gani àgravu ni. ²² Ay ti wál ya tèbu akaba leli ni ndahañ tèhia pakama ga mègri ejep ana leli a. Tòru kè mindivin dà ge miledà ti ²³ tèdiviyu ahàr ana kisim ga Yezu ni ndo, mèk tèslèkabiya, tèhi ana leli tipibiyu *mèslèr ge Melefit a. Mèslèr ge Melefit ni tèhibiyu ana tay Yezu nañ àbu àna sifa gayan. ²⁴ Nahkay ndam geli ndahañ day tòra ke mindivin na. Tìnja ti tèdi ahàr ana mindivin ni akada ga wál

ya tàngəhadī ana leli ni. Ay ti tìpibiyu Yezu ndo. »

²⁵ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti endisl àniviyu ana kuli bi aw ? Kicəmaba ma ga ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit àna wecéwi do ni ti kamam ? ²⁶ Ngay ahàr àdəm si *Bay gədakani ya amara ni àcaka daliya nahkay day kwa, mək kwa ti Meléfit amazləbay nañ ti mîgi gədakani kè eri ge mis dek ti kicəm do waw ? » ²⁷ Eslini Yezu nakəñ àdəfiaba pakama ge Melefit ya àdəmki ka nañ a Wakita ge Melefit bu na dek ana tay a. Ànjiki ana tay ka ge Mewiz ni, àdəfaba ga ndam ndahañ ya tâhəñgaray pakama ge Melefit na dek daya.

²⁸ Tòru tìnju a kesa ya takoru ni va wudak nahəma, Yezu akoru zlam gayan akada asafəña divi kà kesa na. ²⁹ Eslini nday nani tòhi : « Besa day, kòru ba, njəhadə akaba leli a, adaba tegi fat àdiya, məlanj nañ àbu edizi timey. » Nahkay tâhuriyu tànjəhad a kesa ni vu akaba tay. ³⁰ Tàra tâhəliaya zlam məzumani ana tay a ti Yezu àzay *dipen ni, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay. ³¹ Nday nakəñ târa tìpia gayan ya àgray nahkay na ti eri gatay ni ègia kweleñ-kweleñ, tèsər nañ. Ay târa tèsəra nañ a ti tìpi nañ va do, nañ àbi. ³² Eslini tâdəm e kidiñ gatay bu ahkado : « Zlam ya ti àhi ana leli e divi bu, àdəmki ka Wakita ge Melefit ni ti mîciaba ni ti àməria məbəruv ana leli a do waw ? »

³³ Nday nakəñ tìcikaba huya, tàngorū a Zerəzalem. Tòru tìnju ti tèdi ahàr ana ndam asak ga Yezu kru mahar bəlañani ni macakalavani akaba mis ndahañ. ³⁴ Eslini nday ndahañ ni tòhi ana mis cœni nakəñ ahkado : « Bay geli àngaba e kisim ba edediñ edediñena ! Simu èpi nañ a. » ³⁵ Nday cœni ni day tàngəhad ere ya àgrakivu ka tay e divi bu ka ya ti takoru e Emeyüs ni akaba gatay ya tèsər Yezu ka ya ti èsekaba dipen a ni.

*Yezu àngazlivu ana ndam madəbay nañ ni
(Meciyu 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Zen 20.19-23 ; Təwi 1.6-8)*

³⁶ Nday cœni ni tèbu təzlapay nahkay ti mis ni dek tìpi Yezu nakəñ nañ jika e kidiñ gatay bu. Àhi ana tay ahkado : « Meléfit məgri sulum gayan ana kuli. » ³⁷ Nday

dek məbəruv àtikaba ana tay a, àngwaz àwera tay a dal-dal, adaba tèdəm maslanja àmbavakiva ka tay a. ³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kəgrum àngwaz ti kamam ? Ngay hini nu ti kəgəsumkabu do ni ti kamam ? ³⁹ Mənjumki ahar goro ni akaba asak goro ni. Hini nu timey ! Njəmfu, mənjumlu lala. Kipuma nu nəbu àna aslu akaba aslat ga vu goro. Mis məmbavani ti nahkay hi do. » ⁴⁰ Ka ya ti nañ àbu àhi ma ana tay nahkay ni ti àngazli ahar gayan ni akaba asak gayan ni ana tay. ⁴¹ Tàra tìcia ma gayan na ti àgria ejep ana tay a, tèmərva àsabay, ay kekileja tègəskabu ñgay nañ edediñ fanj ndo. Nahkay Yezu nakəñ àhi ana tay : « Zlam məzumani àfəñ kè kuli ahalay bi aw ? » ⁴² Nday nakəñ tèziaya telma ge kilif mətusana, ⁴³ mək àzay, àzum kè eri gatay. ⁴⁴ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti àgrakuvu ni ti nəhia ana kuli a ahaslana ka ya ti nu nəbu akaba kuli na. Nəhi ana kuli ahkado tèdəmkua pakama, təbəkia ma gana e *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Mewiz ni ba akaba a wakita ga ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ba akaba a wakita ge Limis ba. Pakama nani ya tèdəmku ni dek ti si agravu kwa. »

⁴⁵ Eslini nañ nakəñ àvi məsər zlam ana tay ga miciaiba zlam ya a Wakita ge Meléfit bu na. ⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « *Bay gədakani ya amara ni ti si àcaka daliya kwa, tákada nañ a, mək a vad ya mahkər àngaba e kisim ba kwa. » ⁴⁷ Kələñ gani zla nahəma, atəhi ma ana mis ga had ga məlanj ni dek àna slimy gayan, si tâmbatkaba majalay ahàr gatay a, day kwa ti Melefit ambərfəña zlam magudarani gatay ni kà tay a. Atənjəki ka mədəm ma gani a Zerəzalem. ⁴⁸ Pakama gani nani tèdəmki ti ka nu. Ndam sedi gani ti lekələm. ⁴⁹ Nu ti anəsləribiyu Məsuf ya ti Baba goro àdəm aməvibiyu ana kuli ni ana kuli. Ay lekələm ti ni njəhaduma a Zerəzalem a duk abivoru ana vad ya ti Məsuf gani nani amərəkia ke kuli a, aməvi njəda ge Melefit dek ana kuli ni. »

*Melefit azoru Yezu e melefit vu
(Mark 16.19-20 ; Təwi 1.9-11)*

⁵⁰ Yezu àra àhia pakama nana ana tay a ti òru àna tay gwar a Betani. Òru ènjua eslina ti àhèlkioru ahar ka tay agavèla, àgri *sulum ge Melefit ana tay. ⁵¹ Ka ya ti naŋ àbu agri sulum ge Melefit ana tay ni ti àslèkafèŋja kà tay a, Melefit àzoru naŋ agavèla a huđ melefit vu. ⁵² Naŋ àbu aslèkafèŋja kà tay a ti nday nakəŋ tèhèŋgrioru ahàr a had, meleher ndiňa ndiňa ana had. Kèləŋ gani tànga a Zeruzalem àna mémérana dal-dal. ⁵³ Kèlavad tèhuriyu a dalaka ga *ahay gèdakani ge Melefit ni vu, tanjèhad eslini ruk, tazlèbay Melefit.

Ma Mʉwени Sulumani ya Zenj àbəki ni Ere ye ti mədəmki ka Ma Mʉweni Sulumani ya Zenj àbəki ni

Maslaŋa ya ti àbəki wakita ge Zenj ni àdəfay slimi gayaŋ a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, kwa ka mənjəki gani ndam ga Yezu dek təsəra àbəki ti Zenj zal asak gayaŋ ni. A wakita ni bu àbəki slimi ga ndam asak ga Yezu ndahaŋ ni, ay àbəki slimi gayaŋ gayaŋjani indo ; àbəki « naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni » ciliŋ (13.23 ; 19.26 ; 20.2 ; 21.7, 20).

Zenj àsəra majalay ahàr ga ndam Zude ya tajəgay Krist Bay gədəkana ya amara na (1.20-21 ; 7.40-42). Àsəra manjəhad ga ndam Zude a : gatay ya tiziřey ndam Samari na (4.9), ya tekeli kədi ana wur ka vad azlalahkər, ku tamal vad gani vad məpəsabana na (7.22). Àsəra had Zude a (11.18). Gayaŋ ya àŋgəhad pakama ni nahkay ni ti adəfaki èpia zlam gana àna eri gayaŋ gayaŋjana (12.3 ; 20.7). Zlam gani nani dek ti adəfiki ana leli bay ya àbəki wakita ni ti tənŋəhadkabá akaba Yezu a.

Zenj àŋgəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ge Meciyʉ, Mark akaba Lek ya tənŋəhad ni ndo. Nday mahkərani ni tənŋəhad ga Yezu ya àŋjəki ke təwi gayaŋ ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem ni. Ay Zenj ti ni àŋgəhadə sawaday ga Yezu ndahaŋ ya ti nday ndahaŋ ni tənŋəhad ndo na : òru a Zeruzalem sak kay (2.13 ; 5.1 ; 7.10 ; 12.12). Meciyʉ, Mark akaba Lek tənŋəhadə zlam ga Yezu ya àgray na àtam ge Zenj ya àŋgəhad ni, ay Zenj àŋgəhadə pakama ga Yezu a kay ya nday ndahaŋ ni tənŋəhad ndo na, mazavu gani 3.1-21 ; 4.1-42 ; 6.25-70 ; 7.14-39 ; 8.12-58 ; 10.1-21 ; 13.1-17.26.

A pakama nday nani bu ni ti Yezu àdəfay ahàr gayaŋ, àdəm naŋ ti naŋ way. Naŋ dipen̄ ya àvi sifa ana mis ni (6.35, 41, 48, 51) ; naŋ bay ya asladī məlaŋ ana mis ni (8.12 ; 9.5) ; naŋ mahay ga gargara ga

təmbəmbak (10.7, 9) ; naŋ bay ya ti ajəgay zlam lala ni (10.11, 14) ; mis taŋgaba e kisim ba, təbu ana sifa ti azuhva naŋ adaba naŋ àbu (11.25) ; naŋ divi, naŋ jiri, naŋ sifa (14.6) ; naŋ məŋ ga zlam ya abi bəza sulumani ni (15.1, 5). A pakama nday nani bu dek ti Yezu àzay pakama ge Melefit ya àhi ana Məwiz ka ya ti àŋgazlivu ni : « Nu nəbu. » (Mahərana 3.14 ; Zenj 8.58). Nahkay Zenj àŋgəhad ga Yezu ya àdəm vay-vay « Nu Melefit » ni.

Zlam ga Yezu ya àgray, àgrı ejep ana mis ni ti adəfaki naŋ gədəkani (2.11), ti mis təsər naŋ Melefit. Zenj àbəki zlam nday nani dek ti awayay ti « kāgəsumkabu Yezu ti naŋ Krist, naŋ Wur ge Melefit, ti kāŋgətum sifa ya àndav day-day do ni » (20.31).

Pakama ge Melefit asladī məlan ana mis

¹ Wuđaka Melefit àŋjəki ka magraya zlam a dek ti Bay naŋ àbu àndava. Bay gani nani ti Pakama ge Melefit. * Ka gani nani ti naŋ àbu akaba Melefit ka ahar bəlaŋ àndava. Naŋ gani ti Melefit daya. ² Wuđaka Melefit àŋjəki ka magraya zlam a dek ti Pakama nani naŋ àbu akaba Melefit ka ahar bəlaŋ àndava. ³ Melefit àgraya zlam a dek ti àna naŋ. Zlam ya ti Melefit àgraya àna naŋ do ni ti àbi. ⁴ Zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dek ti Pakama nani àvi sifa gani ana tay. Sifa gani nani ti asladī məlan ana mis. ⁵ Maslađani gani nani asladay a məlan ziŋ-ziŋeni bu, ay ti nday ya a məlan ziŋ-ziŋeni bu ni təgəskabu naŋ ndo.

⁶ Zal naŋ àra, slimi gayaŋ Zenj, Melefit àslərbiyu naŋ ga məhi pakama gayaŋ ana mis. ⁷ Naŋ zal sedi : àra ti ga magrakia sedi a ka maslađani na, ti mis dek təfəki ahàr ka Bay ya ti avay sifa ni. ⁸ Asladay ti naŋ naŋani do : àra ti ga magrakia sedi ka maslađani na ciliŋ. ⁹ Bay ya ti asladay ge jiri ni ti, Pakama ge Melefit ni. Àra a duniya va, naŋ àbu asladī məlaŋ ana mis dek.

¹⁰ Nahkay Bay nani ti naŋ àbu a duniya bu. Melefit àgraya duniya ti àna naŋ : ay ti ndam ga *duniya ni təsərkaba naŋ a ndo. ¹¹ Àra ka had gayaŋ a, ay ti ndam gayaŋ təgəskabu naŋ ndo. ¹² Ku tamal nahkay nəŋgu ni mis ndahaŋ təgəskabá

* **1:1** Pakama ge Melefit ti Yezu.

nan a, tèfèkia ahàr a. Nday ya ti tèfèkia ahàr a ni ti, àvi divi ana tay ti tìgi bëza ge Melefit. ¹³ Tìgia bëza ge Melefit a ti akada ge mis ya ti tiwi bëza ni do. Tìgi nahkay ti akada ga zal ya awayay azi hud ana wal ni do. Tìgi nahkay ti Melefit àvi sifa mûweni ana tay tìgi bëza gayan.

¹⁴ Nahkay Pakama ge Melefit ni ègia mis a, ànjehadà e kidiñ geli ba. Ere ye ti àgray ni dék ti àgray àna *sulum ge Melefit, àna jiri daya. Leli màra mipia nanj a ti mèséra nanj gëdakani, nanj Wur bëlanj bëlanjani ge Melefit. ¹⁵ Zen àgrakia sedi a, àdäm kay kay : « Nèdäm : “Nu ti nàra enji gayan a, ay nañ gëdakani àtam nu, adaba wudaka tìwi nu ti nañ àbu àndava.” Pakama gani nani nèdämki ti ka nañ. » ¹⁶ Nañ ti zlam sulumani dék afa gayan : nahkay àgri sulum gayan ana leli sak ehimeya. ¹⁷ Melefit àvi *Divi gayan ana leli ti àna wakita ge Mewiz ya àbèki ni. Ay àgri sulum gayan akaba jiri gayan ana leli ti Yezu *Krist. ¹⁸ Maslaña ya èpia Melefit a ti àbi. Ay Wur gayan bëlanj bëlanjani nañ Melefit, anjehad afa ga Bëjaní ni, nañ day kwa ti àdëfiki Melefit ana leli ti mèsér nañ.

Sedi ge Zen bay mëbaray mis ni (Meciyu 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Luk 3.1-18)

¹⁹ Nahkay Zen nakèn àgray sedi gayan. A vad nañ gëdakani ga ndam *Zude ya a Zeruzalem ni tèslérbiyu mis ge mihindifiña ma ke Zen a. Tèslérbiyu ti mis ndahanj e kidiñ ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni bu akaba ndam *Levi ndahanj. Mis ni tara tìnja ti tèhi : « Nak ti way ? » ²⁰ Tara tihindifiña ma na nahkay ti, Zen nakèn èmbirfin ndo, àdäm vay-vay kè meleher ge mis dék : « Nu ti Krist *Bay gëdakani ya amara ni do. » ²¹ Eslini tihindifiña ma keti, tèhi : « Tamal nahkay ti, nak way ? Nak Eli aw ? » Zen nakèn àhèngrifèn ana tay, àdäm : « Aha, nu Eli do. » Tèhi keti : « Ay nak ti bay mahèngaray pakama ge Melefit ya Mewiz àdäm amara ni aw ?† » Àdäm : « Aha, nu do. » ²² Eslini tèhi : « Tamal nahkay ti, nak way zla aw ? Ahàr àdäm mèhèngrikaboru ma gani ana ndam ya tèslérbiyu leli ni kwa. Kèdämki mam ka

ahàr gayak mam ? » ²³ Zen àhèngrifèn ana tay, àdäm : « Ahaslani Izayi bay mahèngaray pakama ge Melefit àdäm :

“Maslaña azlah a hud gili bu, dèngu gayan ahëndabiyu. Àdäm :

Slamatumikabu divi ana Bay gëdakani, ahàr àdäm divi gayan mala ndelaba.” ‡

« Maslaña ya ti dèngu gayan ahëndabiyu ni ti nu. »

²⁴ E kidiñ ga ndam ya ti tèslérbiyu tay a Zeruzalem ni bu ni ti ndam *Feriziyeñ ndahanj tèkibu ka tay. ²⁵ Nday nakèn tihindifiña ma nañ a keti, tèhi ahkado : « Tamal nak Bay gëdakani ya amara ni do, nak Eli do, nak bay mahèngaray pakama ge Melefit ya amara ni do nañama, *kabaray mis ti kamam ? » ²⁶ Zen nakèn àhèngrifèn ana tay, àdäm : « Nu ti nabaray kuli àna yam ; ay maslaña nañ àbu e kidiñ gekuli bu, kèsérum nañ do. ²⁷ Nu ti nàra enji gayan a : ay nu ti way ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayan a di way ? » ²⁸ Zlam nday nani dék tègravu ti a Betani ke ledi ga zalaka *Zürdeñ, ka mèlanj ya ti Zen abaray mis ni.

Yezu ti nañ Wur Tëmbak ge Melefit

²⁹ Hajèn gani ti Zen nakèn èpia Yezu nañ àbu arèkia. Ara èpia nañ a ti àdäm ahkado : « Maslaña hini ti *Wur Tëmbak ge Melefit : agray ti zlam magudarani ge mis ga duniya ni dék mélèbi va bi ti nañ. » ³⁰ Nèdäm : “Nu ti nàra enji gayan a, ay nañ gëdakani àtam nu, adaba wudaka tìwi nu ti nañ àbu àndava.” Pakama gani nani nèdämki ti ka nañ. ³¹ Ngay nañ gani ti nèsérkaba ndo. Ay nu nàra *nabaray mis àna yam ti ga mèdëfiki nañ ana ndam jiba ge Izireyel. »

³² Zen nakèn àdäm keti : « Nìpi *Mësuf ge Melefit àhèrkiaya kwa a hud melefit ba akada ga kurkoduk ya ahèr na, àrèkia ànjehadki. ³³ Ngay nañ gani ti nèsérkaba ndo, ay ka ya ti Melefit àslérbiyu nu ga mèbaray mis àna yam ni ti àhu ahkado : “Maslaña ya ekipi Mësuf goro amèhèrkiaya amanjehadki ni ti, nañ gani Bay ya ti amèbaray mis àna *Mësuf Njèlatani ni.” ³⁴ Zlam gani nani àgrava kè eri goro a. Nagrakia sedi a : nañ ti Wur ge Melefit. »

Ndam madabay Yezu ye enjenjeni ni

† 1:21 Mènjay Mimbiki 18.15. ‡ 1:23 Izayi 40.3.

³⁵ Hajəŋ nahanj gani keti Zenj naŋ àbu eslini akaba ndam madəbay naŋ cu. ³⁶ Nday təbu eslini nahkay ti Zenj nakəŋ èpi Yezu naŋ àbu asawadəy. Àra èpia naŋ a nahəma, àdəm : « Maslaŋa hini ti *Wur Təmbak ge Melefit. » ³⁷ Ndam madəbay naŋ cœni ni tara ticia ma gayaŋ na ti tədəboru Yezu e meteliŋ vu. ³⁸ Yezu àmbatbiyu ma kələŋ, èpi ti nday təbu tədəboru naŋ, mək àhi ana tay : « Kədəbum mam ? » Nday nakəŋ təhi ahkado : « Rabi, kanjəhad ti eley ? » (Rabi ti awayay adəmvaba « Məsi »). ³⁹ Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dəguma, akara kipəm. » Nahkay tōru akaba naŋ, tōru tīpi məlanj gayaŋ ya anjəhad ni. Ka sarta gani nani àgray njemdi fad ya ga məlakarawa : təpəs akaba Yezu nakəŋ eslini, fat àdəkiviyu a ahay vu ka tay.

⁴⁰ E kidiŋ ge mis cœni ya tici ma ge Zenj, tədəbay Yezu ni bu ni ti, bəlanj gani slimi gayaŋ Andre naŋ wur ga məŋ ga Simu Piyer. ⁴¹ Andre nakəŋ àdəboru wur ga məŋani Simu həya. Àra àdia ahàr a ti àhi : « Mèdia ahàr ana Misi a. » (Misi ti awayay adəmvaba « *Krist *Bay gədakani ya amara ni »). ⁴² Andre àra àhia ma ana Simu a nahkay ti àzoru naŋ suwwa afa ga Yezu. Yezu àra èpia naŋ a ti àhi : « Nak Simu wur ge Zenj : kama kama ti atəzalay kur ti Sifas. » (Sifas ahkay do ni Piyer ti awayay adəmvaba « akur. »)

⁴³ Hajəŋ teguni gani ti Yezu àdəm asləka akoru ka had *Gelili. Naŋ àbu akoru ti àdi ahàr ana Filip mək àhi : « Dəbabiyu nu. » ⁴⁴ Filip ti kəsa gayaŋ Beceyda. Kəsa nani ti kəsa ga ata Andre nday ata Piyer daya. ⁴⁵ Filip day òru àdi ahàr ana Natanayel mək àhi : « Mèdia ahàr a ana Bay ya ti Məwiz àdəmki ma e *Divi ge Melefit bu akaba ndam mahəŋgaray *pakama ge Meləfit tədəmki ma na. Bay gani nani ti Yezu, naŋ wur ge Zəzef, kəsa gayaŋ Nazaret. » ⁴⁶ Eslini ti Natanayel àhəŋgrifəŋ, àhi : « A Nazaret ti zlam sulumani anjətvu nahkay aw ? » Filip àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ra kîpi àna eri gayak. »

⁴⁷ Natanayel nakəŋ naŋ àbu arəkia ka Yezu a, Yezu àra èpia naŋ a nahəma, àdəm : « Naŋ hini ti zal *Izireyel ededin : àgosay mis do ferera. » ⁴⁸ Natanayel àra

ècia ma gayaŋ na ti àhi : « Kəsər nu ti ahəmamam ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Wudaka Filip àzalabiyu kur ti, nipa kur a ka ya ti nak kəbu e zəhweri ga *wəruv bu na. » ⁴⁹ Eslini Natanayel àhi : « Məsi, nak ti Wur ge Melefit, nak Bay ga ndam Izireyel ! » ⁵⁰ Yezu àhi ahkado : « Kəfəku ahàr ti adaba nəhuk “Nipa kur a nak kəbu e zəhweri ga wəruv bu” ni aw ? Ekipi zlam gədákani ndahaŋ tətam hini mba. » ⁵¹ Àdəm keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm hud melefit məzləkvabana, akaba *məslər ge Melefit təcəloru e melefit vu mək tənəgəkua ka nu, nu *Wur ge Mis a. »

2

Wuməri ga maday wal a Kana

¹ A vad ya mahkər ti təgray wuməri ga maday wal a Kana ka had *Gelili. Məŋ ga Yezu day naŋ àbu eslini. ² Təzaloya Yezu akaba ndam madəbay naŋ na ka məlanj ga wuməri na daya. ³ Nday təbu tagray wuməri nahkay ti zum àra àndavkia ka tay a. Eslini məŋ ga Yezu àhi ana Yezu ahkado : « Zum ni àbi va bi, àndava. » ⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Mma, nak kədəfuki təwi goro aw ? Sarta gani goro ènjia fan ndo. » ⁵ Eslini məŋ ga Yezu àhi ana nday ya ti tagray təwi ni ahkado : « Grum ere ye ti aməhi ana kəli kəgrum ni dək. »

⁶ Wərzla ga akur gədákani muku təbu eslini. Wərzla nday nani ti ndam *Zəde təcahviyu yam a tay vu, *tabaray àna naŋ ka ya ti tawayay tigi *njəlatani akada ge divi gatay ya tədəbay ni. Wərzla ni bəlanj gani azum mandaray fad. ⁷ Eslini Yezu àhi ana ndam ya tagray təwi ni ahkado : « Cəhumviyu yam a wərzla nday hini vu, ti tərəhvü. » Nahkay nday nakəŋ təcahviyu yam a wərzla ni vu ərera ərera. ⁸ Təra təgra nahkay ti, Yezu àhi ana tay : « Cəhumaya kəzumikaboru ana gədakani ga wuməri ni. » Mək təgray ere ye ti àhi ana tay ni. ⁹ Gədakani ga wuməri ni àra àcaka ti yam ni ègia zum a àndava. Naŋ àsər məlanj ya təcahviyu zum ni do, ay ndam magray təwi ni təsəra təcahviyu yam ga wərzla ni. Àra àcaka zum na ti, àzalay bay ya aday wal ni, ¹⁰ mək àhi : « Ku way way do ka ya ti agray wuməri ti acəhibiyu zum

mècérani ana mis enji. Mis ni etisikabá day kwa ti acéhibiyu ya ácér lala do ni ana tay. Ay nak ti kàgray nahkay ndo, këvi zum ya acér lala ni ana mis nihi dëma mba. »

¹¹ Zlam ga Yezu ya àgray enjenjeni agri ejep ana mis, adëfiki zlam ana tay ni ti àgray a Kana ka had Gelili ti nahkay. Gayañ ya àgray nahkay ni ti àdëfaki nañ gëdakani : ndam madëbay nañ ni tåra tèséra nañ gëdakani ti tèfeki ahàr huya. ¹² Kélén gani Yezu akaba mëñani, bëza ga mëñani akaba ndam madëbay nañ ni tåslëka tòru a Kafarnahum. Tòru tìnjuña eslina ti tànjëhad vad ëgal cilinj.

*Yezu a hay gëdakani ge Melefit ni bu
(Meciyu 21.12-13 ; Mark 11.15-17 ; Luk 19.45-46)*

¹³ Wuméri ga ndam *Zude ya tèzalay *Pak ni àra ènjia wudak ti, Yezu akaba ndam madëbay nañ ni tòru a Zeruzalem. ¹⁴ Tòru tìnjuña ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gëdakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana ndam mësëkumoru slasla, tëmbëmbak, kurkodúk, akaba ndam mambay siñgu manjëhadani. ¹⁵ Àra àdia ahàr ana tay a nahkay ti àzay ezewed, àslapaya kurupu gana, àgaraya tay a dalaka ga ahay ni ba ñek : àgaraya tëmbëmbak akaba slasla gatay na daya. Àboru siñgu ga ndam mambay siñgu ni ka had, àhembahadaba tabel gana daya. ¹⁶ Mëk àhi ana ndam mësëkumoru kurkodúk ni ahkado : « Hëlumaba zlam ndana ahalay a ! Kègrum ti ahay ga Bëj goro ni egi gosku ba. » ¹⁷ Ndam *madëbay Yezu ni tåra tìpia ere ye ti àgray na ti, tèsérki ka pakama ge Melefit ya àbu mëbékiani a Wakita gayan ni bu ni. Pakama gani nihi : « Bay Melefit goro, nawayay ahay gayak dal-dal. Nawayay kwa, do ni nànjëhad koksah.* »

¹⁸ Eslini gëdákani ga ndam Zude tihindifiña ma kà Yezu a, tèhi ahkado : « Kisliki magray mam tata mam ? Graya zlam magray ejep a ti mësér Melefit àvuka divi ga magray ere ye ti kàgray ahalay na. » ¹⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbedëmkaba ahay gëdakani ge Melefit hina. Këmbedëmkaba nahëma, a hud ga vad mahkérani ni bu ni ti nélémaba. » ²⁰ Nday nakèn tihindifiña,

tèhi : « Wudaka tìndevertiñ mélém ahay hini ti, tèzumkia vi a kru kru fañ mahar muku a. Nak ti këdém kélémaba a hud ga vad mahkérani ba ti ahémamam ? » ²¹ Ay ahay gëdakani ya Yezu àdëmki ma ni ti, àdëmki ka vu gayan̄ gayan̄. ²² Yezu àra àmëta mëk àngaba e kisim ba ni ti ndam madëbay nañ ni tèsérki ka ma nani ya àdëm ni. Nahkay nday nakèn tègëskabu pakama ya àbu mëbékiani a Wakita ge Melefit bu ni akaba ma ga Yezu ya àdëmbiyu ni.

Yezu àséra majalay ahàr ge mis a ñek

²³ Ka ya ti Yezu nañ àbu a Zeruzalem a wuméri ga *Pak bu ni ti àgra zlam ya agri ejep ana mis na dal-dal. Mis tåra tìpia ti mis kay e kidin̄ gatay bu tèfekia ahàr ka Yezu a, tèdém nañ gëdakani. ²⁴ Ay Yezu ti ni àfeki ahàr ka tay ndo, adaba àséra tay a ñek lala. ²⁵ Àwayay ti mis tihiki ma àki ka ku way way do do, adaba nañ àséra majalay ahàr ge mis a ñek.

3

Ata Yezu nday ata Nikodem

¹ Zal nahaj àbu slimy gani Nikodem ; nañ zal Feriziyeñ, nañ gëdakani ga ndam *Zude daya. ² Ga mélavad a vad nahaj nahëma àrëkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Mësi, mëséra Melefit àslérbiyu kur ga macahi zlam ana leli, adaba maslañja àbi àgray zlam magray ejep akada gayak ni bi, si tamal ti Melefit àvia njëda gana ana maslañja gana kwa. » ³ Yezu àhëngrifëñ, àhi : « Nëhuk nahëma, maslañja àbi epi *Mëgur ge Melefit bi, si tamal tiweya nañ nahaj a keti kwa. » ⁴ Nikodem nakèn èhindifiña ma, àhi : « Mis gëdakani àndava ti tiweya nañ nahaj a keti ti agravu waw ? Esliki mëñguyani a hud ga mëñani vu mëk tiweya nañ nahaj a keti aw ? » ⁵ Yezu àhëngrifëñ, àhi keti : « Nëhuk nahëma, maslañja àbi ahuriyu a Mëgur ge Melefit vu bi, si tamal tiweya nañ àna yam a akaba Mësuf Njëlatana kwa. ⁶ Maslañja ya ti mis hihirikeni ewi ni ti nañ mis cilinj. Maslañja ya *Mësuf Njëlatani ewi ni ti nañ àbu àna Mësuf Njëlatani. ⁷ Ma goro ya nëhuk : “Ahàr àdëm lekùlum ñek si tiweya këli nahaj a keti kwa” ni ti àgruk ejep ba. ⁸ Ere ye ti nëhukki ma ni ti akada ga

* ^{2:17} Limis 69.10.

aməd ya akəzlay ka məlan ya nañ awayay ni. Kici mahənday gani ciliñ ; kəsər məlañ ya ècikbiyu ni do, kəsər məlañ ya akoru ni do daya. Ku way way do *Məsuf ge Melefit èwia nañ a ti nañ day nahkay. »

⁹ Eslini Nikodem nakən àhi : « Ere gani nani agravu ti ahəmamam ? » ¹⁰ Yezu àhi keti : « Nak bay macahi zlam ana ndam *Izireyel ti kəsər zlam nday nani do aw ? ¹¹ Nəhuk nahəma, ere ye ti leli mədəmki ma ni ti leli məsəra àndava. Ere ye ti leli magrakia sedi a ni ti, leli mìpia àndava. Ay lekələm ti ni kəgəsumkabu ma gelı ya məhi ana kəli ni do. ¹² Tamal lekələm kəgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kəli àki ka zlam ya agravu ka had ni do ni ti, akəgəsumkabu ma goro ya anəhi ana kəli àki ka zlam ya agravu e melefit bu ni ti ahəmamam ? ¹³ Maslaña ya ti àcəloya e melefit va ti àbi, si nu *Wur ge Mis, adaba nəsləkabiya eslina. ¹⁴ Ahaslani a huđ gili bu ni ti Məwiz àvədaya gavan ga evirzegenə, àfəki ka ahər ga təndal, àzoru agavəla. * Nu Wur ge Mis day si təzoru nu agavəla nahkay kwa. ¹⁵ Nahkay ti ku way way do àfəkua ahər a ti Melefit avi *sifa ya àndav day-day do ni. ¹⁶ Nədəm nahkay ti adaba Melefit àwaya mis ga duniya dal-dal. Nahkay àslərbiyu Wur gayan bəlan bəlanjani ni, àvi ana tay, ti ku way way do tamal àfəkia ahər ka Wur na ti èji do, anğat sifa ya àndav day-day do ni sawan. ¹⁷ Melefit àslərbiyu Wur gayan a duniya vu ti ga məgəs mis ga duniya ni àna seriya do : àslərbiyu nañ ti ga mahəŋgay mis ga duniya àna nañ sawan. ¹⁸ Maslaña ya ti afəki ahər ka Wur ge Melefit ni ti, Melefit àgəs nañ àna seriya do. Ay maslaña ya àfəki ahər do ni ti, Melefit àgəsa nañ àna seriya àndava, adaba àfəki ahər ka Wur ge Melefit bəlan bəlanjani ni ndo.

¹⁹ « Seriya ya Melefit agəs mis àna nañ ni ti nihi : àslərbiyu Wur gayan a duniya vu ga masladı məlañ ana mis, ay mis təwayay məlañ masladani ni ndo, təwayay manjəhadani a məlañ zinj-zinjeni bu sawan. Tagray nahkay ti adaba təbu tagudar zlam. ²⁰ Ku way way do tamal agudar zlam ti àwayay məlañ masladani do ; àwayay

məhuriyani a hud gani vu do daya, adaba awayay ti zlam magədavani gayan ni àŋgazlavu ba. ²¹ Ay maslaña ya ti agray jiri ni awayay məhuriyani a məlañ masladani ni vu, adaba àgray təwi gayan àna njəda ge Melefit, nahkay awayay ti təwi ni māŋgazlavu. »

Yezu nday ata Zeñ bay məbaray mis ni

²² Yezu akaba ndam ya tađəbay nañ ni təsləka, tòru ka məlañ nahañ ka had *Zude. Tòru tìnjħa eslina ti Yezu ànjəhad akaba tay, nañ àbu *abaray mis. ²³ Ka sarta gani nani ti Zeñ day nañ àbu abaray mis a Enoj kà gəvay ga kəsa Selim. Zeñ abaray mis eslina ti adaba yam àbu dal-dal. Nahkay mis dal-dal təbu tərəkia mək abaray tay. ²⁴ Ka gayan nani abaray mis ni ti, təfiyu nañ a danġay vu fañ ndo.

²⁵ Eslini mis ya tađəbay Zenj ni ndahan e kidiñ gatay bu təbu tagray gejewi akaba zal Zude nahañ àki ke divi ga ndam *Zude ya tađəbay ti tīgi *njəlatani ni. ²⁶ Nahkay nday nakən tərəkioru ke Zeñ, təhi ahkado : « Məsi, bay ya a vad nahañ àbu lekələm ata nañ ke ledi ge Zürdeñ kàgrakia sedia ni ti, nihi ti nañ àbu abaray mis, mis dek təbu tərəkioru. » ²⁷ Eslini Zeñ nakən àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti esliki magray təwi àna njəda gayan gayanjanı ti àbi, si tamal Melefit àvia njəda gana kwa. ²⁸ Lekələm lekələmeni day kəgrumkua sedi a tata, nəđəm : « Nu *Krist *Bay gəđakani ya amara ni do ; Melefit àslərbiyu nu enji gayan ciliñ. » ²⁹ Nədəm nahəma, nu ti akada zləba ga bay ya aday wal ni. Maslaña ya ti azay wal ni ti wal ni gayan. Ay zləba gayan ni kà gəvay gayan, eci ma gayan ; ècia dəŋgu ga bay ya aday wal na ti amər dal-dal. Nu day nəmər ti nahkay, məmərani gani èsləva a vu va. ³⁰ Ahər àdəm njəda gayan māsagakivu, goro ti ni məguloru.

³¹ « Bay ya ti àsləkabiya agavəla nahəma, agur mis dek. Maslaña ya àsləkabiya agavəla do ni ti nañ ka had, azlapaki day ka zlam ya ka had ni. Bay ya ti àsləkabiya a hud melefit ba ni ti [agur mis dek], ³² agray sedi ga zlam ya èpi akaba èci ni, ay maslaña àbi agəskabu pakama gayan ni bi. ³³ Ay

* ^{3:14} Mən Jay Macalani 21.9.

maslaña ya ti àgəskabá pakama gayan a ti adəm pakama ge Melefit ti jiri ededîn.
³⁴ Bay ya ti Melefit àslərbiyu nañ ni ti adəm pakama ge Melefit, adaba Melefit àvia njəda ga Məsuf gayan a dek.
³⁵ Bəñ ga Wur ni awayay Wur gayan ni, àbi zlam dek a ahar vu ti məgur.
³⁶ Maslaña ya ti afəki ahàr ka Wur ni ti Melefit àvia *sifa ya àndav day-day do na àndava. Maslaña ya ti àfəki ahàr ka Wur ni do ni ti aməngat sifa gani do ; Melefit nañ àbu azumki bəruv kekileňa. »

4

Zlapay ga ata Yezu nday ata wal Samari

¹ Eslini mis təbu tədəm Yezu agray ti mis tâdəbay nañ akaba *abaray mis dal-dal àtama ge Zej na. Yezu àsəra ndam *Feriziyen day ticia ma gana. ² Ge jiri ti abaray mis ti Yezu Yezuani do ; tabaray mis ti ndam ya tadəbay nañ ni. ³ Yezu àra àsəra ndam Feriziyen ni ticia ma gana nahkay ti, àsləka ka had *Zəde a, òru gwar ka had *Gelili. ⁴ Wudaka enjiyu e Gelili ti, si asləkaba gwar ka had *Samari a kwa. ⁵ Nañ àbu akoru ka had Samari ti ènjua a kəsa nahaj va, təzalay kəsa nani Sikar. Kəsa gani nani ti kà gəvay ga vədanj ge Zekəp ya àvi ana wur gani Zəzef ni. ⁶ A vədanj nani bu ni ti suwa ge Zekəp àvu mileni. Yezu àra àmətaňkaba àna sawaday ge divi na, òru ènjua ti ànjəhad digus kà suwa ni. Ka sarta gani nani ti fat wis.

⁷ Eslini wal Samari nahaj ara acah yam ti àdi ahàr ana Yezu nakəñ. Nañ àbu aca-haya yam na ti Yezu àhi : « Vu nîsi ti ! » ⁸ Ka sarta nani ti Yezu nañ bəlanj, adaba ndam ya tadəbay nañ ni tâdəgoru a kəsa vu ga məsəkumbiyu zlam məzumanı. ⁹ Yezu àra àhia ma ana wal na nahkay ti, wal ni àhi ahkado : « Nak zal *Zəde kihindifua yam a kà nu wal Samari a ti ahəmamam ? » Wal ni àdəm nahkay ti adaba ma ga ndam Zəde àrakaboru akaba ndam Samari do. ¹⁰ Yezu àhi : « Tamal ti kəsəra ere ye ti Melefit avi ana mis na akaba maslaña ya ehindifuka yam na ti, akal kihindifiña yam kà nañ a sawaj. Tamal kihindia ti akal àvuka yam ya avay sifa na. » ¹¹ Wal ni àhəŋgrifəñ, àhi ahkado : « Maslaña goro ni, zlam macahaya

yam a àfuk bi, suwa ni day zilen ti, kaca-haya yam ya avay sifa na ti eley ? ¹² Bəñ ga bəñ geli Zekəp àmbribu suwa hini ana leli. Nañ nañani èsia yam ga suwa hina, bəza gayan akaba zlam ga gənaw gayan day tisia. Nahkay ti kəhi ana ahàr kàtama Zekəp àna gədakana waw ? » ¹³ Yezu àhəŋgrifəñ, àhi : « Ku way way do esi yam hini tū, yam amakad nañ kekileňa. ¹⁴ Ay maslaña ya ti esi yam goro ya anəvi ni ti yam amakad nañ day-day va do. Yam ya ti nu nəvi ni emigi akada gəzəñ ga yam a vu gayan bu. Gəzəñ ga yam nani ti aməvi *sifa ya àndav day-day do ni. » ¹⁵ Nahkay wal nakəñ àhi ahkado : « Maslaña goro ni, vu yam gani nani, ti yam àkad nu va ba, nàra ahalay a ga macah yam va ba daya. »

¹⁶ Yezu àhi : « Ru kâzalabiya zal gayak a, nak day kēñga. » ¹⁷ Wal ni àhi : « Zal goro àbi. » Yezu àhi : « Ma gayak ya kədəm zal gayak àbi ni ti, ma ge jiri ededîn. ¹⁸ Adaba kàda zawal a zlam, ay zal ya nak kəbu afa gani ni ti zal gayak do. Ma gayak ya kədəm ni jiri ededîn. » ¹⁹ Wal ni àhi : « Maslaña goro ni, nihî ti nəsəra nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. ²⁰ Ata bəñ geli ndam Samari tâzləbay Melefit ka həma hini. Ay lekələm ndam Zəde kədəmum tâzləbay Melefit ti si a Zerəzalem kwa. » ²¹ Yezu àhi : « Wal ni, gəskabá ma goro ya nəhuk na : sarta amara ti, akəzləbum Melefit ti ka həma hini do, a Zerəzalem do daya. ²² Lekələm ndam Samari kəzləbum Melefit, ay ti kəsərum nañ ededîn ededîneni do. Leli ndam Zəde ti ni mazləbay Melefit, məsəra nañ a, adaba Melefit àŋgazlivu ana leli ga mahəŋgay mis dek àna təwi ya àgri ana leli ni. ²³ Ay sarta àbu ara : nihî ti sarta gani nani ènjia àndava. Ka gani nani ti ndam ya ti tazləbay Melefit ededîn ededîneni ni ti atazləbay nañ àna njəda ga Məsuf gayan, àna jiri gayan daya. Adaba Baba awayay ti mis tâzləbay nañ ti nahkay. ²⁴ Melefit ti nañ Məsuf : nahkay ahàr àdəm ndam ya tazləbay nañ ni ti tâzləbay nañ àna njəda ga Məsuf gayan akaba àna jiri gayan. » ²⁵ Wal nakəñ àhi : « Nəsəra *Bay gədakani amara, nañ ya ti təzalay nañ *Krist ni. Eminjia ti, amədəfiaba zlam ana leli a dek. » ²⁶ Yezu àhəŋgrifəñ, àhi : « Nu ya ti nəhuk ma nihî ti,

nu Krist gani. »

²⁷ Ka ya ti Yezu àra àdəma ma nana ti, nday ya ti tadəbay nañ ni tàsləkabiya a kəsa ni ba. Nday nakəñ tàra t̄ipia Yezu a nday t̄ebu t̄ezlapay nday ata wal ni ti àgri ejep ana tay a. Ay maslaña ya àhi ana Yezu « Kihindifiña mam ? » ahkado do ni « Kazlapumki ka mam ? » ni ti àbi. ²⁸ Eslini wal ni àmbərbu mandaray gayan ni, àsləka òru a kəsa vu. Òru ènjua ti àhi ana mis ahkado : ²⁹ « Nèdia ahàr ana maslaña nahaj a, àhuaya ere ya nàgrabiya na dek. Bi nañ Krist Bay gədəkani ya amara ni. Dəguma makoru ti kîpəmbiyu nañ a. » ³⁰ Mis ga kəsa ni tàra t̄icia ma ga wal na ti, t̄icikbiyu t̄érəkia ka Yezu a.

³¹ Ka sarta ya ti wal ni àdorū a kəsa vu ni ti, ndam ya tadəbay Yezu ni t̄ebu t̄ehi ana Yezu : « Məsi, caka zlam a day. » ³² Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Nu nəbu àna zlam məzumani ya lekələm kèsərum do ni. » ³³ Ndam ya tadəbay nañ ni tàra t̄icia ma gayan na ti t̄ezlapay e kidin gatay bu t̄adəm ahkado : « Bi maslaña àzibiyə zlam məzumana zla tək ? »

³⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam məzumani goro ni ti, magray ere ye ti Bay ya àslərbiyu nu awayay ni akaba mendeveriñ t̄ewi gayan ya ti àvu ni. ³⁵ Lekələm kədəmmum : “Àvu kiyi fad day kwa ti atabaz zlam.” Ay nu ti nəhi ana kəli : Mənjumoru zlam ya a vədañ bu ni lala. Zlam ni təndəhkabá, èslia mabazana. ³⁶ Maslaña ya abaz zlam ni t̄əvia endif gayan a àndava, nañ àbu acakalakabu zlam ga vədañ ni. Zlam nday nani ti mis ya ti atəngət sifa ya àndav day-day do ni. Nahkay ti bay ya ezligi zlam ni nday ata bay ya ti abaz ni t̄əmərvu ka ahar bəlañ. ³⁷ Ma *gozogul ge mis ya t̄adəm : “Maslaña nahaj ezligi, maslaña nahaj ara abaz” ni ti jiri ededij. ³⁸ Nu ti nəsləroru kəli ga mabaz zlam a vədañ bu. Vədañ gani nani ti lekələm kəgrum t̄ewi gani ndo. Lekələm kabazum ciliñ, mis ndahanj t̄əmətañkiaya ke kəli a. »

³⁹ Ndam Samari tàra t̄icia ma ga wal ya àhi ana tay : « Àhuaya ere ye ti nàgrabiya na dek » na ti, mis dal-dal e kidin gatay bu t̄efəki ahàr ka Yezu. ⁴⁰ Ndam Samari ni

tàra t̄injikia ka Yezu a ti t̄ahəñgalay nañ, t̄ehi : « Kam-kam njəhadə afa gelı a ti ! » Nahkay Yezu ànjəhadə afa gatay vad cü. ⁴¹ Eslini tàra t̄icia ma ga Yezu Yezuani ya àhi ana tay na ti, mis dal-dal t̄efəki ahàr àkivu, t̄ətama nday ya ti t̄efəki ahàr ye enjenjeni na àna kayana. ⁴² Mək t̄ehi ana wal ni ahkado : « Məfəki ahàr hi ti, azuhva pakama gayak ya kəhi ana leli ni ciliñ do. Məfəki ahàr ti adaba leli leleni mìcia pakama gayan ya àdəm na àna slimy gelı gelena. Mèssera nañ Bay ya ti ahəñgay ndam ga *duniya dek ededij ni. »

Yezu ahəñgaraba wur ga bay magri t̄ewi ana bay ga had Gelili a

⁴³ Yezu àra àpəsa vad cü eslina ti, àsləka òru e Gelili ; ⁴⁴ àdəm : « Bay mahəñgaray *pakama ge Melefit ti, mis ga had gayan gayanjanı t̄ahəñgrioru ahàr a had do. » ⁴⁵ Ay òru ènjua e Gelili a ti, ndam Gelili t̄əgəskabá nañ a, adaba nday day tòra ka wuməri a Zerəzalem a, t̄ipibiya t̄ewi ga Yezu ya àgrabiyu eslini na dek palam.

⁴⁶ Ka ya ti Yezu àbu eslina e Gelili ni ti àñgoru a Kana. Kana ti kəsa ya ti Yezu àmbatkaba yam a àmbavu zum ni. Eslini maslaña nahaj àbu, maslaña nani ti kəsa gayan Kafarnahum, agri t̄ewi ana bay ga had Gelili. Wur gayan àbiyu a magam, èbesey do. ⁴⁷ Àra ècia Yezu àsləkabiya e Zəde a, nañ àbu e Gelili ti, àrəkia àhi : « Wur goro èbesey do, awayay amət ; kam-kam tokumkaboru, kôru kâhəñgaraba nañ a ti ! » ⁴⁸ Yezu àhi : « Tamal lekələm kîpəm zlam njəda-njədani ya t̄əgri ejep ana mis ni ndo ni ti, kəfumku ahàr do simiteni. » ⁴⁹ Eslini bay məgri t̄ewi ana bay ni àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, tamal kôru kâhəñgaraba wur goro na do ni ti, aməmət. » ⁵⁰ Yezu àhi : « Sləka, wur gayak nañ àbu lala, àmət do. » Bəñ ga wur ni àgəskabá pakama ga Yezu na, mək àsləka. ⁵¹ Nañ àbu e divi bu àñgoru a magam nahəma, t̄əbakabu ahàr akaba ndam ya t̄əgri t̄ewi ni, t̄ehi : « Wur gayak àñgaba, nañ àbu lala. » ⁵² Èhindifiña kətay a, àhi ana tay ahkado : « Àgri ñgulumanı ti àna njemdi ehimey ? » Təhəñgrifəñ, t̄ehi : « Aku àhəlkia ewena àna njemdi bilinj ya ga məlakarawa. » ⁵³ Àra ècia ma gatay na ti àsər wur ni àñgaba ti ka sarta ya Yezu àhi

« Wur gayak ni àngaba, nañ àbu lala » ni. Eslini nañ nakəñ àfəki ahàr ka Yezu ; ndam ga huñ ahay gayan ni tåra ticia ma gana ti nday day tèfəki ahàr ka Yezu. ⁵⁴ Hini ti zlam magray ejep ga Yezu ya àgray ye cü ka had Gelili ka ya ti àsləkabiya ka had *Zude a ni.

5

Yezu ahəñgaraba zal dəra a Zerəzalem a

¹ Àgra vad a 6al ti ndam *Zude tågray wuməri nahaj a Zerəzalem, nahkay Yezu òru. ² Eslini a Zerəzalem ti məlañ nahaj àvu, yam àvu dizliva. Məlañ nani ti slimi gani Becata àna ma *Hebri ; kà gəvay ga mahay ya təzalay ga təmbəmbak ni, tågrafəñjaya ahay a zlam ga məvi zəhweri ana mis ye eslini na. ³ A huñ ga ahay nday nani bu ni ti ndam ga arməwər təvu kay mandəhadani : ndam wuluf, ndam jiger akaba ndam dəra. [Tajəgay ti yam ni mādaday, ⁴ adaba ka sarta ndahanj ti *məslər ge Melefit ahuriyu a huñ ga yam ni vu adaday yam ni. Eslini maslañya ya ahuriyu a yam ni vu enji ni ti ku mam awər nañ mam nəñgu ni àngaba.] ⁵ Maslañya nahaj àbu eslini èbesey do vi kru kru mahkər mahar azlalahkər. ⁶ Yezu èpia nañ a nañ àbu mandəhadani, àra àsəra arməwər gayan ni àpəskia ti, àhi : « Kawayay ti kəngaba waw ? » ⁷ Maslañya ya ti èbesey do ni àhəñgrifəñ, àhi : « Bay goro, maslañya goro àbi ga məfiyu nu a yam ni vu ke weceweceni ka ya ti adaday ni bi. Ka ga yam ya adaday ni wuñaka nəhuriyu ti maslañya nahaj embəkia. » ⁸ Ay Yezu àhi : « Cikaba, za hətav gayak na, sawaday. » ⁹ Eslini nañ nakəñ àngaba həuya, àzay hətav gayan ni, mək asawaday. Zlam nani àgravu ti ka fat məpəsabana. ¹⁰ Nahkay gədákani ga ndam Zude təhi ana zal ya ti àngaba ni ahkado : « Kani vad *məpəsabana ti, kisliki mazay hətav gayak ni do. » ¹¹ Nañ nakəñ àhi ana tay ahkado : « Maslañya ya ti àhəñgaraba nu a ni àhu : “Zay hətav gayak ni, sawaday.” » ¹² Nday nakəñ tihindifiña, təhi : « Maslañya ya àhuk : “Zay hətav gayak ni, sawaday” ni ti way ? » ¹³ Ay maslañya ya ti àngaba ni àsər way ti àhəñgaraba nañ a ni way do, adaba Yezu àsləkaba e kidin ge mis dal-dalani ni ba.

¹⁴ Kələñ gani Yezu òru àdi ahàr ana maslañya ya ti àngaba ni a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni bu, mək àhi : « Nihi kəngaba nahəma, kàgudar zlam va ba. Nahkay do ni ti, aranja nahaj amagrakukvu àtam nahaj ni. » ¹⁵ Eslini maslañya nakəñ àsləka, àrəkioru ka gədákani ga ndam Zude ni, àhi ana tay : « Maslañya ya ti àhəñgaraba nu a ni ti Yezu. » ¹⁶ Nahkay gədákani ga ndam Zude ni tådəbañəja ma kà Yezu a adaba àgray təwi nani ti a vad məpəsabana ba. ¹⁷ Ay ti Yezu àhi ana tay : « Bəñ goro àpəsaba do, nañ àbu agray təwi kəlavad ; nu day nəpəsaba do nəbu nagray təwi kəlavad. » ¹⁸ Nañ nakəñ àra àdəma nahkay ti, gədákani ga ndam Zude ni àwərikiva bəruv ana tay a dal-dal, tawayay takad nañ. Tawayay takad nañ ti adaba nañ àbu agray zlam ya təcafəñja mis ga magrana a vad məpəsabana ba na ciliñ do, nañ àbu adəm Melefit nañ bəñjani daya. Àdəm nahkay ti, àzay ahàr gayan nday kalkala ata Melefit.

Təwi ga Wur ge Melefit ya Melefit àvi ni

¹⁹ Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, Wur èsliki magray təwi ga ahàr gayan gayañani do. Agray ti si təwi ya ti èpia Bəñjani nañ àbu agray ni kwa. Təwi ga Bəñ ga Wur ya agray ni dek ti Wur gayan ni day agray. ²⁰ Adaba Bəñ ga Wur ni ti awayay Wur gayan, adəfiki təwi ya ti agray ni dek. Amədəfiki təwi ndahanj gədákani tətəm nday ndani, ti məgri ejep ana kəli. ²¹ Bəñ ga Wur ni nañ àbu àhəñgaraba mis ya təməta ni e kisim ba, avi sifa ana tay : Wur gayan ni day avi sifa ana mis akada gayan ya awayay ni. ²² Nahkay day Bəñ ga Wur ni àgrafəñja seriya kè mis a do : àvi njəda gani ana Wur gayan ni ti māgrafəñja seriya kè mis a. ²³ Àgray nahkay ti adaba awayay ti mis dek təhəñgrioru ahàr a had ana Wur gayan ni akada ya ti təhəñgrioru ahàr ana had ana Bəñ ga Wur ni. Maslañya ya ti àhəñgrioru ahàr a had ana Wur ni do ni ti àhəñgrioru ahàr a had ana Bəñ ga Wur ni do daya, adaba Wur ni ti Bəñjani àslərbiyu nañ.

²⁴ « Nəhi ana kəli nahəma, maslañya ya ti agəskabu pakama goro, afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu nu ni, nañ àbu àna *sifa ya

àndav dday-day do ni. Melefit amagəs nanj àna seriya do : kisim amagri aranja va do adaba nanj àbu àna sifa ya àndav dday-day do ni àndava. ²⁵ Nèhi ana kuli nahama, sarta nahañ àbu ara wudak, ay nihi ti ènjia àndava. Ka gani nani ti ndam ya nday mémətani ni etici dèngu ga Wur ge Melefit. Nday ya ti ticia dèngu gayan na ti atèngət sifa ya àndav dday-day do ni. ²⁶ Adaba mam, Bèn ga Wur ni avi sifa gayan ana mis ; nahkay àvia njèda ana Wur gayan na ga mèvi sifa gayan ana mis a daya. ²⁷ Àvia njèda ana Wur gayan ga magrafənja seriya kè mis a, adaba Wur gayan ni ti nañ *Wur ge Mis daya. ²⁸ Ma hini ya nèdəm ni ti àgri ejep ana kuli ba, adaba sarta àbu ara, sarta gani nani eminjia ti mis ya ti tèmata, tèvu e evid bu ni dek etici dèngu ga Wur ni. ²⁹ Eticia dèngu gayan na ti, atahəraya e evid ni ba. Nday ya ti tègra zlam sulumana ni atançaya ga mèngət sifa ya àndav dday-day do na, ay nday ya ti tègudara zlam a ni atançaya ti tègəs tay àna seriya. ³⁰ Nu ti nìsliki mègri zlam àna ahàr goro goroani koksah. Nagrafənja seriya kè mis a ti akada ge Melefit ya ahu ni. Seriya goro ya nagray ni seriya ge jiri, adaba nàwayay magray ere ye ti ahàr goro awayay ni do. Nagray ti ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni sawan. »

Sedi ya tagrakia ka Yezu a ni

³¹ Yezu àhi ana tay keti : « Tamal nu nuani nagrakia sedi ka ahàr goro a ti, akal jiri do. ³² Ay agrakua sedi a ti maslanya nahañ : nèsəra sedi gayan ya agrakua ni ti ge jiri. ³³ Lekulam këslərumkioya mis ke Zenj a ; tòru tìnjkija ka nañ a ti àgrakua sedi a. Sedi gayan ya àgrakua ni ti ge jiri. ³⁴ Nu ti sedi ge mis ya tagrakua ni ti aranja gani goro do. Nèhi ma ge Zenj ana kuli ti adaba nawayay këgəsumkabu. Këgəsumkabá ti Melefit ahèngay kuli. ³⁵ Zenj ti akada ge cengel ya tébefta, asladfi mèlañ ana mis ni. Ka sarta nahañ bal ti këmərumva àna masladani gayan na. ³⁶ Ay nu ti tèwi goro ya nagray ni agrakua sedi a. Sedi gani nani ti àtam ge Zenj ya àgrakua ni. Tèwi gani nani ti Bèn goro àvu ti nàgray ; agrakua sedi a, adafaki ti Bèn goro àslərbiyu nu ededin ni ti zlam gani nani. ³⁷ Bèn goro àslərbiyu

nu, nanj nañjani àna ahàr gayan day agrakua sedi a. Ay lekulam ti kicum dèngu gayan dday-day ndo, kipam nanj e eri vu dday-day ndo daya. ³⁸ Kàwayum mègəskabu pakama gayan ti mânjəhadivu ana kuli a ahàr bu do, adaba këfumki ahàr ka Bay ya ti Bènji àslərbiyu nañ ni do. ³⁹ Lekulam këmbərənum mejeñgey Wakita ge Melefit do, adaba këhumi ana ahàr akèngətum *sifa ya àndav dday-day do ni ti àna nañ. Ma ga wakita gani nani ti adəmku ka nu, ⁴⁰ ay kàwayum marana afa goro a ti nèvi sifa gani nani ana kuli do.

⁴¹ « Nàwayay ti mis hihirikeni âzləbay nu do. ⁴² Ay nèsəra kuli a : nèsəra lekulam ti kàwayum Melefit àna huñ bəlañ do. ⁴³ Nu nàra ti Bèn goro àslərbiyu nu, ay lekulam kàwayum mègəskabu nu do. Tamal maslanya nahañ ara ga ahàr gayan gayanana ti, këgəsumkabu nañ. ⁴⁴ Lekulam këzələbumvu e kidinj gekuli bu, ay Melefit nañ bəlañ mâzləbay kuli ti kàwayum do. Nahkay ti kisləmkı mèfəku ahàr ti ahəmamam ?

⁴⁵ « Ngay nu anacalki kuli ka zlam magudarani kè meleher ga Bèn goro ti këhumi ana ahàr ba. Lekulam këgəsumkabu pakama ge Mèwiz ya àbəki ni, ay amacalki kuli ka zlam magudarani ni ti nañ gani. ⁴⁶ Tamal këgəsumkabá pakama ge Mèwiz na ededin a ti akal këfumku ahàr, adaba ma ge Mèwiz ya àbəki a wakita gayan ni bu ni ti adəmku ka nu. ⁴⁷ Ay tamal këgəsumkabu ma ge Mèwiz ya àbəki ni do ni ti, akègəsumkabu pakama goro ya ti nèhi ana kuli ni ti ahəmamam ? »

6

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam (Meciyü 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Luk 9.10-17)

¹ A vad nahañ Yezu òru ke ledi ga dəluv Gelili. Tèzalay dəluv gani nani dəluv Tiberiyat daya. ² Ka ya ti nañ àbu akoru ni ti mis dal-dal tadəboru nañ kələñ, adaba tipia gayan ya àhəngaraba mis ya tèbesey do na ti àgri ejep ana tay dal-dal. ³ Eslini Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tècəliyu a həma vu, tànjəhad. ⁴ Ka sarta gani nani wuməri ga ndam *Zəde ya tèzalay *Pak ni ènjia wudak. ⁵ Nday tèbu ka

ahàr ga hëma nahkay ti Yezu àmènjouru mis dal-dal tèbu tèrkia. Àra èpia tay a ti àhi ana Filip ahkado : « Mawayay mèvi zlam mèzumani ana mis nday hini ti, makoru mèsakumibiyu *dipen ana tay nihi ti eley ? » ⁶ Yezu àhi nahkay ti, awayay ahèlfèja eya a, adaba nañ àséra ere ye ti ara agray na palam. ⁷ Filip àhèngrifèj, àhi : « Ku tamal mèsakumibiyu dipen ana tay ge jik diñ diñ cù, misi ana tay gùzit gùzit nàñgu ni èsliki ka tay do timey ! » ⁸ Bay madèbay nañ nahaj slimì gani Andre, wur ga mèn ga Simu Piyer, àhi : ⁹ « Wur nahaj nihi dipen ga manjabara tèfèj zlam akaba kilif cù, ay ti tèvi ana way bëlanjani way ? » ¹⁰ Eslini Yezu àhi ana ndam madèbay nañ ni ahkado : « Humi ana mis ni tânjhada digus-gus. » Kézir àbu eslini dal-dal, nahkay mis ni tânjhadki. Mis zawalani ye eslini ni agray dèbu zlam. ¹¹ Yezu nakèn àhòl dipen ni, àgri sùsi ana Melefit, èsekaba, mèk tidi ana mis ni. Àra àhèla kilif na day àgray nahkay : mis ni dek tèzuma zlam na, tèrèha. ¹² Mis nakèn tèrhkaba nahkay ti, Yezu àhi ana ndam madèbay nañ ni ahkado : « Hèlum mègèjèni gani, kàmbrèñumbu aranja gani gùzit ba. » ¹³ Nahkay tèhèlaba mègèjèni ge dipen zlamani ya mis tèzum na, tèrèhvù hëtèk kru mahar cù àna nañ.

¹⁴ Mis ni tèra tipia zlam ga Yezu ya àgray na ti àgria ejep ana tay a, tèdèm : « Maslaña hini ti bay mahèngaray *pakama ge Melefit ya tèdèm amara a duniya va na ededinj. » ¹⁵ Eslini Yezu àséra tara tègès nañ ga njèda ti mîgi bay gatay. Àra àséra nahkay ti àslèkafèja kà tay a, àcèloru gwar ka mèlan nahaj nañ bëlanj.

Yezu asawadaki ka ahàr ga dèluv (Meciyù 14.22-33 ; Mark 6.45-52)

¹⁶ Mèlakarawa àra ègia, ndam *madèbay Yezu ni tâhèraya kà gèvay ga dèluv ka sag-dala. ¹⁷ Eslini tècèliyu a *slalah ga yam vu, tawayay takoru ke ledi ga dèluv ni a Kafarnahum. Ka sarta gani nani mèlan èdiza, Yezu àdi ahàr ana tay faj ndo. Nday nakèn mèk tèslèka. ¹⁸ Nday tèbu takoru nahkay ni ti amèd àkèzlabiyu ga njèda, àadaday dèluv ni. ¹⁹ Tàgaroru slalah ga yam

gatay ni ezewèd kru kru zlam ahkay do ni agray kru kru muku. Eslini tèpioru Yezu nañ àbu asawadakibiyu ka ahàr ga dèluv ni, ahèdakfèñbiyu kà gèvay ga slalah ga yam gatay ni. Tàra tèpia nañ a ti tègra àngwaz a dal-dal. ²⁰ Ay Yezu àhi ana tay : « Àngwaz àwèr kùli ba, nu timey. » ²¹ Yezu nakèn àra àhia ana tay a nahkay ti, tèhi mècèlaya a slalah ga yam ni va, ay tèserki ti slalah ga yam gatay ni ènjua ka mèlan ya tawayay takoru na.

Yezu ti nañ dafya avay sifa ni

²² Hajèn gani mis dal-dalani ya ndam *madèbay Yezu tèmbèrbu tay ke ledi ga dèluv ni tèserki ti *slalah ga yam ya ndam madèbay Yezu tèslèka àna nañ a ni ti bëlanj, ndahanj tèbi. Mis ni tèsera Yezu àcèliyu a slalah ga yam nani vu akaba ndam madèbay nañ ni ndo ; tèsera ndam madèbay Yezu ni tèslèka ka ahàr gatay a ciliñ. ²³ Eslini slalah ga yam ndahanj tèslèkabiya a Tiberiyat a, tòru ka mèlan ya ti Bay geli àgri sùsi ana Melefit, mis tèzum *dipen ni. ²⁴ Mis ni tèra tèsera Yezu nañ àbi eslini bi, ndam madèbay nañ ni day tèslèka nahëma, tècèliyu a slalah ga yam ya ti tèslèkabiya a Tiberiyat a ni vu, mèk tòru a Kafarnahum, tèdèboru Yezu.

²⁵ Tòru tènjua ke ledi ga dèluv na ti, tèdi ahàr ana Yezu nakèn mèk tèhi : « Mësi, kàra ahalay hi a ti ananaw ? » ²⁶ Yezu àhèngarfèj, àhi ana tay ahkado : « Nèhi ana kùli nahëma, kipùma tèwi goro ya nagray, agri ejep ana mis na, ay ti kèdèbum nu ti adaba nani do ; kèdèbum nu ti adaba nèvia dipen ana kùli a, kèrèhuma àna nañ a palam. ²⁷ Kègrum tèwi ga mèngèt zlam mèzumani ya ti ezi ni ba, grum tèwi ti ga mèngèt zlam mèzumani ya avi sifa ana mis, àndav day-day do ni sawanj. Zlam mèzumani gani nani ti, anèvi ana kùli ti nu *Wur ge Mis ciliñ, adaba Bèj goro Melefit àvua divi gana, àçafaki bay ya ti esliki magrani ti nu gani. »

²⁸ Tàra tècia ma gayan na ti tèhindifiña, tèhi : « Ti mègray tèwi ge Melefit ya awayay ni ti magray mam ? » ²⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Tèwi ya ti Melefit awayay kègrumi ni ti, awayay kèfumki ahàr ka Bay

* 6:14 Mènjay Mimbiki 18.15.

ya ti àslərbiyu ni. » ³⁰ Nday nakəŋ təhi : « Tamal kawayay ti məfəkuk ahàr ti, griaya zlam magray ejep ana leli a, ti mîpi. Kagriaya mam ana leli a nihi a mam ? ³¹ Ata bəŋ ga bəŋ geli təzumbiya *man a huđ ge gili ba, akada ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni : “Àvi dipen ya ti àsləkabiya a huđ melefit ba ni ana tay, təzuma.” † » ³² Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, bay ya ti àvi dipen ya àsləkabiya a huđ melefit ba ana kəli ni ti Məwiz do. Avi dipen ededinen ededinen ya asləkabiya e melefit ba ana kəli ti Baba. ³³ Adaba dipen ya Melefit avay nahəma, Bay ya àsləkabiya a huđ melefit ba, avi sifa ana mis ga duniya ni. » ³⁴ Tàra ticia ma gayan na ti təhi : « Məsi, vi dipen gani nani ana leli kəlavad ti ! »

³⁵ Yezu àhi ana tay : « Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu. Maslaŋa ya ti ara afa goro a ni ti ləwir aməwər naŋ day-day do. Maslaŋa ya ti afəku ahàr ni ti yam amakad naŋ day-day do. ³⁶ Ay nəhia ana kəli a àndava : Kipəma nu a mək kəfumku ahàr do. ³⁷ Ndam ya ti Baba abu tay ni dek atara afa goro a. Maslaŋa ya ti ara afa goro a nahəma, anagarakaba naŋ a day-day do. ³⁸ Adaba nəsləkabiya e melefit ba ti ga magray ere ye ti nu nawayay ni do. Nəsləkabiya ti ga magray ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni. ³⁹ Ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni ti nihi : awayay ti ndam ya ti naŋ àbuvu tay a ahar vu ni ku bəlaŋ gatay èjfua ba. Awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəŋgaraba tay e kisim ba. ⁴⁰ Iy nahkay, ere ye ti Baba awayay ni ti nihi : awayay ti ku way way do èpia Wur ge Melefit a, afəki ahàr ti mənəgət *sifa ya àndav day-day do ni. Ku tamal maslaŋa gani àməta nəŋgu ni, Baba awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəŋgaraba maslaŋa gani nana e kisim ba. »

⁴¹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti, ndam *Zəde təzlapaki e kidiŋ gatay bu adaba àdəm naŋ dipen ya àsləkabiya a huđ melefit ba ni. ⁴² Tədəm ahkado : « Naŋ Yezu wur ge Zəzef ni do waw ? Məsəra ata bəŋana ata məŋana ti, àdəm àsləkabiya a huđ melefit

ba ti ahəmamam ? » ⁴³ Eslini Yezu àhi ana tay : « Kàzlapumku e kidiŋ gekəli bu va ba.

⁴⁴ Maslaŋa àbi eslikı marana afa goro a bi, si tamal Baba naŋ ya àslərbiyu nu ni àzəbiya naŋ a kwa. Nahkay ti ka mandav ga duniya ti anahəŋgaraba maslaŋa gani nana e kisim ba. ⁴⁵ Ndam mahəŋgaray *pakama ge Mel-efit təbəki a wakita gatay bu nahkay hi : “Mis dek Melefit amacahi zlam ana tay.”

‡ Nahkay ku way way do èciikia ma ga Baba na, ágəskabá zlam ya ti ácahi na ti, ara afa goro a. ⁴⁶ Ku nədəma nahkay nəŋgu ni, maslaŋa ya ti èpia Baba ni ti àbi. Maslaŋa ya èpia Baba Melefit a ni ti si Bay ya ti àsləkabiya afa gana ni kwa.

⁴⁷ « Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti àfəkua ahàr a ni ti naŋ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni. ⁴⁸ Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu. ⁴⁹ Ata bəŋ ga bəŋ gekəli təzuma *man a huđ gili ba, nihi ti təmət ndo waw ?

⁵⁰ Ay dipen ya asləkabiya a huđ melefit ba ni ti maslaŋa ya ti àzuma nahəma àmət day-day do. ⁵¹ Dipen ya àsləkabiya a huđ melefit ba, naŋ àbu àna sifa ni ti nu. Maslaŋa ya ti àzuma dipen nana ti àmət day-day do. Dipen ya ti anəvi ni ti aslu ga vu goro. Anavay ti mis ga duniya dek tənəgət sifa àna naŋ. »

⁵² Ndam Zəde ni tàra ticia ma ga Yezu na ti tələgavakivu, tədəm : « Maslaŋa hini àdəm avi aslu ga vu gayan ana leli mahəpəd ti ahəmamam ? » ⁵³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kàhəpədsum aslu ga vu ga Wur ge Mis akaba kisəm mimiz ga vu gayan ndo ni ti, sifa aməniviyu ana kəli bi. ⁵⁴ Maslaŋa ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro ni ti, naŋ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni ; ka mandav ga duniya anahəŋgaraba naŋ e kisim ba. ⁵⁵ Adaba zlam məzumani ededinen ti aslu ga vu goro, zlam miseni ededinen ti mimiz ga vu goro. ⁵⁶ Maslaŋa ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro nahəma, anjəhad akaba nu akada mis bəlaŋ, nu day nanjəhaď akaba naŋ akada mis bəlaŋ. ⁵⁷ Baba àslərbiya nu a ; naŋ ti naŋ àbu àna sifa. Nu day nəbu àna sifa azuhva naŋ. Nahkay maslaŋa ya ti ahəpəd nu ni ti naŋ àbu àna sifa azuhva nu. ⁵⁸ Dipen ya ti àsləkabiya a huđ melefit

† 6:31 Mənjay Mahərana 16.4, 15 ; Limis 78.24. ‡ 6:45 Mənjay Izayi 54.13.

ba ni ti nu gani. Dipen gani nani ti akada ga ata bəŋ ga bəŋ gekəli ya təzum mək təmət ni do. Dipen gani nani ti maslaŋa ya ti àzuma ni ti, naŋ àbu àna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani. »⁵⁹ Yezu àdəm ma hini ti ka ya ti naŋ a Kafarnahum, acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu ni.

Mèmbrəŋum məfəki ahàr gelí ka Yezu ba

⁶⁰ Ndam ya taðəbay Yezu ni tàra tìcia ma gayan na ti, mis kay e kidiŋ gatay bu tədəm ahkado : « Ma hini zləzlada àsabay ; way esliki məgəskabani way ? »⁶¹ Yezu àra àsəra ndam ya taðəbay naŋ ni təbu təzlapaki nahkay ti, àhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nədəm ni awəri bəruv ana kəli aw ? »⁶² Ay tamal ekipəm nu *Wur ge Mis nəbu nəcəloru ka məlanj ya ti nu nəbiyu ahaslani ni ti akədəmum mam ?⁶³ Avi sifa ana mis ti *Məsuf ge Melefit. Aslu ga vu ge mis ni ti ni zlam masakani. Ma goro ya nəhi ana kəli dek ni ti Məsuf ge Melefit avi sifa ana kəli àna naŋ. ⁶⁴ Ay mis ndahanj təbu e kidiŋ gekəli bu təfəku ahàr do. » Yezu àdəm nahkay ti adaba kwa ka mənjəki ge təwi gayan àsəra ndam ya təfəki ahàr do akaba maslaŋa ya ti aməsəkumoru naŋ na àndava. ⁶⁵ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli, maslaŋa àbi esliki marana afa goro a bi, si Baba àvia njəda gana kwa ti, nahkay. »

⁶⁶ Kwa ka sarta gani nani ndam ya taðəbay Yezu ni dal-dal təsləkafəŋa, təmbrəŋ madəbay naŋ. ⁶⁷ Nahkay Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni ahkado : « Lekələm day kawayum məsləkumfuana waw ? »⁶⁸ Simu Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay gelí, masləkafuka ti makoru afa ga way, way gelí nahən àbu way ? Pakama gayak ya kədəm ni avi sifa ya àndav day-day do ni ana mis. ⁶⁹ Məbu məfəkuk ahàr, məsəra nak ti Bay *njəlatani ya Melefit àslərbiyu ni. »⁷⁰ Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekələm kru mahar cəeni ni ti, nu nədaba kəli a do waw ? Ay bəlaŋ gekəli ti aranja jəbədani. »⁷¹ Àdəm nahkay ti, àdəmki ka Zədas wur ga Simu Iskariyot, naŋ bəlaŋ e kidiŋ gatay nday kru mahar cəeni ni bu ; aməsəkumoru naŋ ti naŋ.

7

Bəza ga məŋ ga Yezu təfəki ahàr ka Yezu do

¹ Yezu àra àdəma nahkay ti àsawaday a kəsa ndahanj bu ka had *Gelili. Àwayay moroni ka had *Zəde do, adaba gədákani ga ndam *Zəde tawayay makad naŋ. ² Ka sarta gani nani wuməri ge mivicey ahay ga ndam Zəde ni ènja wudak. * ³ Nahkay bəza ga məŋ ga Yezu təhi ana Yezu ahkado : « Sləka ahalay a, ru ka had Zəde, ti ku eslini day ndam ya taðəbay kur ni tōru tīpi təwi gayak ya kagray ni. ⁴ Adaba tamal mis awayay mis təsər naŋ ti, àgray zlam akal-akal do. Tamal kagray təwi ni nahkay ti, ŋgazlaya ahàr gayak kè meleher ge mis a dek, ti tīpi kur. »⁵ Bəza ga məŋani təhi nahkay ti adaba nday day təfəki ahàr ndo. ⁶ Yezu àhi ana tay ahkado : « Sarta gani goro ènja faŋ ndo. Lekələm ti sarta gani gekəli àbi ; ku ananaw kədəgum tata. ⁷ Lekələm ti mis ga duniya tizirey kəli koksah ; nu ti tizirey nu adaba nəbu nəhi ana tay zlam ya ti tagray ni ti zlam magədavani. ⁸ Lekələm ti dəgum ka wuməri ni. Nu ti nɪnjiroku ka wuməri gani nani do, adaba sarta gani goro ènja faŋ ndo. »⁹ Yezu nakəŋ àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti, ànjəhad ka had Gelili zlam gayan.

Pakama ga Yezu ya àdəm ka sarta ga wuməri ge mivicey ahay ni

¹⁰ Bəza ga məŋani tàra tədəgoru ka wuməri ni ti Yezu nakəŋ day òru. Òru ti ànjəzlivu ana mis ndo, awayay ti tīpi naŋ ba. ¹¹ Mis təcakalava ga magray wuməri na ti, gədákani ga ndam *Zəde ni taðəbay Yezu, tədəm : « Naŋ neley ? »¹² Mis dal-dalani ni təbu təzlapaki dal-dal ; mis ndahanj tədəm : « Naŋ mis sulumanı. » Mis ndahanj ti ni tədəm : « Aha, naŋ mis sulumanı do, agosay mis sawaŋ. »¹³ Ay maslaŋa àbi azlapaki vay-vay bi, adaba tagrafəŋa angwaz kà gədákani ga ndam Zəde a.

¹⁴ Tàra tècekaba vad ga wuməri na kala-kala ti, Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni vu mək ànjəki ka macahi zlam ana mis. ¹⁵ Pakama gayan ya àdəm ni àgri ejep ana ndam Zəde, tədəm :

* ^{7:2} Wuməri ge mivicey ahay : mənjay Levi 23.34-36 ; Mimbiki 16.23.

« Nan hini èjengey ndo ni ti, àsara zlam a ti ahémamam ? » ¹⁶ Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam goro ya ti nəcahi ana kəli ni ti goro goroani do ; ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni. ¹⁷ Pakama goro ya ti nədəm ni ge Melefit tək goro goroani aw ti, tamal maslaña awayay agray ere ye ti Melefit awayay ni ti aməsərkaba. ¹⁸ Maslaña ya ti ahi ma gayan gayaŋjani ana mis nahəma, awayay ti mis tâzləbay naŋ. Ay maslaña ya ti agray təwi ti mis tâzləbay Bay ya ti àslərbiyu naŋ ni ti adəm ma ge jiri, àsəkaš malfada do simiteni. ¹⁹ Məwiz àdəfiki *Divi ge Melefit ana kəli ndo waw ? Ay e kidinj gekəli bu maslaña bəlaŋ àbi agəskabu ma gani bi timey ! Kawayum mijin nu ti, nàgudar mam ? » ²⁰ Mis dal-dalani ni təhi ahkado : « Araŋa agray kur aw ? Way awayay mijin kur way ? »

²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nàgra təwi a bəlaŋ mək àgria ejep ana kəli a dek. ²² Ku ka fat məpəsabana *kikelumi kədi ana bəza, adaba Məwiz àhi ana kəli kikelum. Ay ànjəki ke mekeli kədi ana bəza ti Məwiz do ; tənjəki enji ti ata bəŋ ga bəŋ gekəli. ²³ Kikelumi kədi ana bəza ka fat məpəsabana, kədəmum àgudar Divi ge Melefit ya ti Məwiz àvi ana kəli ni do. Nahkay ti nu nàhəŋgaraba mis a jigeriŋa ka fat məpəsabana ti, kəzumumku bəruv ti kamam ? ²⁴ Kacalumki nu ka zlam magudarani ti mənjəd majalaki ahàr. Kəgrum nahkay va ba ; wudaka kədəmum ma nahəma, jalumkia ahàr a lala day. »

Yezu ti naŋ Bay gədakani ya amara ni aw ?

²⁵ Ndam Zeruzalem ndahanj tədəm ahkado : « Hini hi maslaña ya ti tadəbay naŋ, tawayay takad naŋ ni do aw ? ²⁶ Mənjumki : naŋ àbu azlapay vay-vay kè meleher ge mis dek, day təhi ma ga aranja do ni. Gədákani geli təsəra naŋ *Krist *Bay gədakani ya amara ni ededij a waw ? ²⁷ Ay Bay gədakani ya amara ni eminjia ti mis atəsər məlaŋ gayan ya ti àsləkabiya ni do. Maslaña hini ti leli məsəra məlaŋ gayan ya ti àsləkabiya na. »

²⁸ Yezu naŋ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu,

àhi ana tay kay kay, àdəm : « Kəsəruma nu a waw ? Kəsəruma məlaŋ ya ti nàsləkabiya na ededij a waw ? Nu nuani nàra àna ahàr goro goroana do. Ay Bay ya ti àslərbiyu nu ni ti naŋ jireni. Lekəlum ti kəsərum naŋ do. ²⁹ Nu ti nəsəra naŋ a, adaba nàsləkabiya afa gana ; àslərbiyu nu ti naŋ. »

³⁰ Yezu àra àdəma ma nahkay ti nday nakəŋ tawayay təgəs naŋ. Ay ti maslaña èslikı minjifiŋeni do, adaba sarta gani gayan ènja fanj ndo. ³¹ E kidinj ge mis dal-dalani ni bu mis kay təvu, təfəkia ahàr a, tədəm ahkado : « Ka ya ti Krist Bay gədakani ya amara ni eminjia ni ti, amagray zlam məgri ejep ana mis amatam ga maslaña hini ya ti agray ni aw ? »

³² Ndam *Feriziyeŋ təra ticia ma ge mis dal-dalani ya tədəmki ka Yezu e kidinj gatay bu na ti, təhi ma gani ana gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, mək nday nakəŋ təslərbiyu ndam slewja ga məgəs Yezu. ³³ Eslini Yezu àdəm ahkado : « Ananjəhad akaba kəli vad kay do ; kələŋ gani anaŋgoru afa ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni. ³⁴ Akədəbum nu, ay ti akədumu ahàr do, adaba ekisləmki moroni ka məlaŋ goro ya ti anoru ni do. » ³⁵ Ndam *Zəde təzlapay e kidinj gatay bu, tədəm ahkado : « Àdəm amədi ahàr do ni ti, amoru ti eley ? Bi amoru afa ga ndam geli ya tanjəhadkabu akaba ndam ya ti nday ndam Zəde do ni, bi amacahi zlam ana ndam ya ti nday ndam Zəde do ni tək ? ³⁶ Ma gayan ya àdəm : “Akədəbum nu, ay ti akədumu ahàr do, adaba ekisləmki moroni ka məlaŋ goro ya ti anoru ni do” ni ti, awayay adəm mam ? »

Yam ya avay sifa ni

³⁷ Ka fat ya ti tindeveriŋ wuməri ni tagray wuməri àtam ga vad nday ndahanj ni. Ka fat nani Yezu ècik jik, àhi ana mis ni kay kay, àdəm : « Tamal maslaña yam àkada naŋ a ti, māra afa goro a, mīsi. ³⁸ Maslaña ya ti afəku ahàr ni ti, Melefit àdəm a Wakita gayan ni bu : “Yam ya avay sifa ni aməŋgəzaya a vu ga maslaña gani nani ba akada ga yam ya ti akoru a zalaka vu ni.” † » ³⁹ Yezu àdəm nahkay ti àdəmki ma ka *Məsuf ge Melefit, adaba amara

† 7:38 Mənjay Ezekiel 47.1 ; Zakari 14.8.

məvi ana ndam ya ti təfəki ahàr ni. Ka sarta gani nani ti àvi ana tay faj ndo, adaba àñgoru a məlañ maslañani ge Melefit ni vu faj ndo.

Mis ndahanj tègəskabu Yezu do

⁴⁰ Mis dal-dalani ni tàra tìcia ma ga Yezu ya àdəm na ti, mis ndahanj e kidinj gatay bu tèdəm : « Maslaña hini ti bay mahəñgaray *pakama ge Melefit ya ti Məwiz àdəm amara ni ededinj. [‡] » ⁴¹ Mis ndahanj tèdəm : « Nañ *Krist *Bay gədakani ya amara ni. » Mis ndahanj ti ni tèdəm : « Ay Krist Bay gədakani ya amara ni nañ mis ga had *Gelili aw ? ⁴² Adaba Melefit àdəm a Wakita gayan ni bu Bay gədakani ya amara ni ti nañ wur huñ ge Devit. Nañ ti zal Betlehem, nañ ga kesa ge Devit. [§] » ⁴³ Nahkay mis dal-dalani ni tìcirvu azuhva Yezu. ⁴⁴ Eslini mis ndahanj e kidinj gatay bu tèdəm si tègəs nañ kwa. Ay ti maslaña àbi ènjifinj bi.

⁴⁵ Ndam slewja ni tàra tàsləkabiya ti, gədakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyeñ ni tèhi ana tay ahkado : « Kègəsumbiyu nañ ndo ni ti kamam ? » ⁴⁶ Ndam slewja ni tèhəñgrifəñ ana tay, tèhi ana tay ahkado : « Maslaña day-day àbi àdəm ma akada gayan ni bi. » ⁴⁷ Ndam Feriziyeñ ni tèhi ana tay ahkado : « Lekulam day àgosa kuli a zla do waw ? ⁴⁸ E kidinj ga gədakani geli bu ahkay do ni e kidinj ga ndam Feriziyeñ bu ni ti, maslaña àbu àfəkia ahàr ka maslaña nana waw ? ⁴⁹ Ndam ya ti təfəki ahàr ka maslaña nani ti, nday ya ti tèsər *Divi ge Melefit ya ti Məwiz àbəki ni do ni. Ay nday nani ti Melefit ètikwesla tay a. »

⁵⁰ Ay Nikodem nañ ya ti àrəkioru ka Yezu ga məlavad a vad nañ ni, nañ àkibu ka tay eslini, àhi ana tay ahkado : ⁵¹ « E Divi ge Melefit ya Məwiz àbiki ana leli ni bu ni ti, mìsliki magrafəñ seriya kè mis a do, si tamal mìcifiñja ma akaba mèsəra ere ye ti àgray na kwa. » ⁵² Nday nakəñ tèhi ahkado : « Nak day, nak zal Gelili zla tək ? Jengey Wakita ge Melefit ni nahəma, akəsər zal Gelili àbi ahəñgaray pakama ge Melefit bi. »

[‡] 7:40 Mənjay Mimbiki 18.15. [§] 7:42 Mənjay 2 Semiyl 7.12 ; Mise 5.1. ^{*} 7:53 Zen 7.53-8.11 ti àbi a wakita ge Zen ya tèbəki enji ni bu bi. A wakita ndahanj bu ni ti àbu məbəkiani ka məlañ nañ. Nahkay ti mèsəra pakama hini ti Zen àbəki ka məlañ hini do. Ku tamal nahkay nañgu ni ndam mèsər zlam tèdəm pakama hini ti àgrava ededinj a.

[⁵³ Kələñ gani ti, mis ya ti eslini ni ku way way do gatay àsləka, òru a magam gayan, *

8

¹ Yezu ti ni àcəloru ka həma *Oliviye ni.

Wal hala

² Hajəñ gani ge dəeni nahəma, Yezu nakəñ àñgoru a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu. Òru ènjħa ti mis ya ti eslini ni dek tèrəkia. Nahkay nañ nakəñ àñjəhad digħi, acahi zlam ana tay. ³ Nañ àbu acahi zlam ni ana tay nahkay ti, ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyeñ tèzəbiyu wal nañ, tafəkad nañ kə meleher ge mis ni dek. Wal nani ti tèdi ahàr nañ àbu agray hala. ⁴ Tàra tafəkadna nañ a ti tèhi ana Yezu ahkado : « Məsi, wal hini ti tècəkia nañ ka magray hala. ⁵ Məwiz àbəki ma gani e *Divi ge Melefit bu, àhi ana leli mīzligi wal hala akada hini àna akur, mākad. Ay nak ti, kədəm mam ? » ⁶ Tèhi nahkay ti tawayay təħelfəñja eya a, ti tācalki nañ ka zlam magudarani. Ay Yezu nakəñ àzəgad ahàr jer mək àbəki zlam ka had àna weleher. ⁷ Nday nakəñ tèmbrəñ mihindifija ma na kà Yezu a ndo, nahkay Yezu èzefteba ahàr a mək àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti e kidinj gekuли bu àgudar zlam day-day ndo ni ti mīzligi wal ni enji. » ⁸ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti, àzəgad ahàr mək àbəki zlam ka had keti. ⁹ Tàra tìcia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti tàsləka bəlañ àna bəlañ. Medewél tàsləka enji a. Nahkay wal ni àgəjəni nañ bəlañ kə meleher ga Yezu ciliñ. ¹⁰ Yezu àra èzefteba ahàr a ti àhi ana wal ni ahkado : « Mis nakəñ nday eley ? Maslaña ya ti àdəm tākad kur ni ti àbu waw ? » ¹¹ Wal ni àhəñgrifəñ, àhi ahkado : « Maslaña àbi, Bay goru ni. » Mək Yezu àhi : « Nu day ḥay tākad kur ti nədəm do. Sləka, ay ti kàgudar zlam day-day va ba. »]

Yezu nañ Bay ya ti asladī məlañ ana mis ni

¹² Yezu àhi ana mis ni keti : « Nu ti bay ya ti asladī məlañ ana mis ni. Maslaña ya ti adəbay nu nahəma, anəsladī məlañ,

nahkay Melefit aməvi sifa. Ay maslaŋa ya ti àdəbay nu do ni ti amanjəhad a məlaŋ zin-zinjeni bu. » ¹³ Eslini ndam *Feriziyen ndahanj tèhi ahkado : « Kagrakia sedi a ka ahàr gayak gayakana ti, ma gayak ni ma masakani. » ¹⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ku nèbu nagrakia sedi a ka ahàr goro goroana nəŋgu ni, ma goro ya nədəm ni ma ge jiri, ma masakani do. Adaba nəsəra məlaŋ ya nàsləkabiya na akaba məlaŋ ya nakoru na. Ay lekuləm ti kèsərum məlaŋ ya nàsləkabiya na akaba məlaŋ ya nakoru ni do. » ¹⁵ Lekuləm kədəmum mis àgudara zlam a ti kajalum ahàr akada ge mis hihirikeni ni. Ay nu nədəm mis àgudara zlam a ti nàjalay nahkay do. ¹⁶ Ku tamal nagrafənja seriya kè mis a nəŋgu ni seriya goro ni ge jiri, adaba nagray ti nu bəlaŋ do ; Baba goro naŋ ya àslərbiyu nu ni naŋ àbu akaba nu. ¹⁷ Àbu məbəkiani e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbiki ana kəli ni bu nahkay hi : “Tamal mis cù tagray sedi, tèdəm ere gani jiri ti, ma gatay ni jiri ededinj.” * ¹⁸ Nu nagrakia sedi a ka ahàr goro goroana. Baba naŋ ya àslərbiyu nu ni day agrakua sedi a. » ¹⁹ Eslini tèhi ana Yezu ahkado : « Buk gani naŋ eley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nu tekedī kèsərum nu nu way do ni ti, kèsərum Baba do daya. Tamal kèsəruma nu a ti amal kèsəruma Baba daya. »

²⁰ Yezu àdəm ma hini ti ka ya ti naŋ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu ni, naŋ kà gəvay ga zlam ya təbiviyu sədaga ana Melefit ni. Ay ti maslaŋa èsliki məgəs naŋ ndo adaba sarta gayaŋ ènjiyu faŋ ndo.

« Kìsləmki mədəgumani ka məlaŋ ya nakoru ni koksah »

²¹ Yezu àhi ana tay keti : « Nu ti nasləka. Lekuləm akədəbum nu, ay ti akəmbrəŋum zlam magudarani gekəli ni do, nahkay akəmətum zlam gekəli. Adaba kìsləmki mədəgumani ka məlaŋ ya nakoru ni koksah. » ²² Eslini ndam *Zude tèdəm e kidinj gatay bu ahkado : « Àdəm “Kìsləmki mədəgumani ka məlaŋ ya nakoru ni koksah” ni ti, awayay akad ahàr gayaŋ

gayaŋani zla tək ? » ²³ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti mis ya ka had, nu ti mis ya àsləkabiya agavəla ni. Lekuləm ti ndam ga *duniya, nu ti nu mis ga duniya do. » ²⁴ Nèhi ana kəli akəmbrəŋum zlam magudarani gekəli do, akəmətum ti azuhva nani. Nahkay ti ahàr àdəm kəfumku ahàr, kəsərum nu gani, nu nèbu. Do ni ti akəmbrəŋum zlam magudarani gekəli ni do, akəmətum ededinj. » ²⁵ Nahkay nday nakəŋ tèhi : « Nak way ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kwa ka mənjəki ga zlapay goro ni nəhia ana kəli a, nədəm nu gani. » ²⁶ Nu nèbu àna zlam kay ga mədəmkiani ke kəli ga məgəs kəli àna seriya. Ay ma goro ya nəhi ana ndam ga duniya ni ti, ma ga Bay ya àslərbiyu nu àhu ni cilinj. Nanj ti nanj jireni. »

²⁷ Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti ŋgay àdəmki ma ka Bəŋjani ti, nday təsərndo. ²⁸ Nahkay Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka fat ya ti akəzumoya *Wur ge Mis agavəla ti, † akəsərum nu ti nu gani, nu nèbu. Eslini akəsərum zlam ya ti nagray ni dek ti nu nuani nagray ga ahàr goro do. Ma ya ti nədəm ni ti ma ga Baba ya àcahu ni cilinj. ²⁹ Bay ya ti àslərbiyu nu ni naŋ àbu akaba nu, àmbrəŋ nu ga ahàr goro ndo ; adaba nu nèbu nagray zlam ya ti àbəlafəŋ ni kəlavad. » ³⁰ Ka ya ti Yezu naŋ àbu adəm ma ni nahkay ti, mis dal-dal təfəki ahàr.

Maslaŋaya ti agudar zlam ti naŋ evidi ga zlam magudarani

³¹ Eslini Yezu àhi ana ndam *Zude ya təfəkia ahàr a ni ahkado : « Tamal kəgəsumkabá ma goro ya nəhi ana kəli na lala, kəmbrəŋum do ni ti, kigumna ndam madəbay nu ededinj ededinjena. » ³² Akəsərum jiri, nahkay ti ekigum lekuləm evidi va do. »

³³ Nday nakəŋ tèhəŋgrifəŋ, tèhi : « Leli bəza huđ ga Abraham. Day-day leli migi evidi ga maslaŋa ndo ni ti, kədəm mara migi leli evidi va do ni ti ahəmamam ? » ³⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nèhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti agudar zlam ti naŋ evidi ga zlam magudarani. » ³⁵ Nədəm nahəma, evidi ti day-day tacalkivu naŋ ke mis ga huđ ahay

* **8:17** Mənjay Mimbiki 17.6 ; 19.15. † **8:28** Yezu àdəm : « Akəzumoya Wur ge Mis agavəla » ti adəmki ma ka madarfəŋ naŋ kà təndal.

do. Ay wur ga bay ahay ti ku ananaw nañ wur ga hud ahay zlam gayañ. ³⁶ Tamal Wur ge Melefit àmbaya kúli e evidi ba ti, kígum lekùlum evidi va do ededinj. ³⁷ Nèséra lekùlum ti bëza hud ga Abraham. Ay ti kawayum kékadum nu, adaba kàwayum mágəsumkabu pakama goro do. ³⁸ Nu ti nèdèm ere ye ti Baba àdëfuki ni ; lekùli ti ni këgrum ere ye ti bëñ gekùli àhi ana kúli ni. » ³⁹ Nday nakëñ tèhëngrifëñ, tèhi : « Bëñ geli ti Abraham timey. » Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal lekùlum bëza ga Abraham ti akal këgrum tewi akada ga Abraham ya àgray ni. ⁴⁰ Nu nèbu nèhi ma ge jiri ya Melefit àhu ni ana kúli, ay nìhi ti kawayum kékadum nu sawañ. Abraham àgray nahkay ndo timey ! ⁴¹ Lekùlum ti këgrum tewi akada ga bëñ gekùli ya agray ni. » Nday nakëñ tèhi : « Leli ti leli bëza mëva do. Melefit nañ bëlanj nañ Bëñ geli. Bëñ geli nahaj àbi. »

⁴² Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti Melefit nañ bëñ gekùli ededinj ti amal kawayum nu, adaba nàslèkabiya afa gana nàra afa gekùli a. Nu nàra ti àna ahàr goro goroani do ; nañ àslèrbiyu nu. ⁴³ Kicùm ma goro ya nèhi ana kúli ni do ni ti kamam ? Kicùm do ni ti adaba kíslùmki mèbi slimì ana ma goro ya nèhi ana kúli ni do. ⁴⁴ Lekùlum bëñ gekùli ti *Seteni. Kawayum këgrum ti tewi ga bëñ gekùli gani ya awayay ni. Kwa ahaslani nañ àbu abazl mis zlam gayañ, day-day àdèm ma ge jiri ndo, adaba jiri gayañ àbi. Masékad malfada ti tewi gayañ, adaba nañ bay masékad malfada, nañ bëñ gani daya. ⁴⁵ Ay nu ti nèdèm ma ge jiri, nahkay ti kàwayum mágəsumkabu ma goro ya nèhi ana kúli ni do. ⁴⁶ Way eslikì madafaya zlam a ti, adèm nu nagudar ni way ? Ay tamal ma goro ya nèdèm ni dék jiri ti, kàwayum mágəsumkabani do ni ti kamam ? ⁴⁷ Mis ge Melefit ti abi slimì ana ma ge Melefit, ay lekùlum ti lekùli ndam ge Melefit do. Kàwayum mèbumi slimì ana ma gayañ do ni ti azuhva nani. »

Kwa ka ya tiwi Abraham faj ndo ni, Yezu nañ àbu àndava

⁴⁸ Ndam *Zude ni tèhi ana Yezu ahkado : « Mèdèm nak zal Samari, seteni ànukviyu a

ahàr vu ti, ma geli ni jiri ededinj. » ⁴⁹ Yezu àhi ana tay : « Seteni ànukviyu bi. Zlam goro ya nagray ni ti ga mazlèbay Baba goro sawañ. Lekùlum ti ni kanjakum nu, këbumku mimili. ⁵⁰ Nu ti ñgay mis tâzlbay nu kwa ti nèdèm do. Ay Maslaña àbu bëlanj awayay ti tâzlbay nu, nañ gani agray seriya ge jiri daya. ⁵¹ Nèhi ana kúli nahëma, maslaña ya ti àgëskabá ma goro na ti amèmèt day-day do. »

⁵² Nahkay ndam Zude nakëñ tèhi ahkado : « Nihì ti mèséra seteni ànukviyu a ahàr bu ededinj zla ! Abraham àmèta, ndam mèhëngri *pakama ge Melefit ana mis day tèmèta, ay nak këdèm tamal maslaña àgëskabá ma gayak na ti àmèt day-day do ni ti ahèmamam ? ⁵³ Bëñ geli Abraham tekedì àmèta ti, nak kàtäm nañ aw ? Ndam mèhëngri pakama ge Melefit ana mis ni day tèmèta, ay nak ti këdèm nak way ? » ⁵⁴ Yezu àhëngrifëñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tamal nu nuani nazlèbay ahàr goro ti, mazlèbavani nani egi zlam masakani. Bay ya ti azlèbay nu ni ti Baba nañ ya ti këdèmum nañ Melefit gekùli ni. ⁵⁵ Lekùlum kèsérum nañ do, ay nu ti nèséra nañ a. Tamal nèdèm nèsér nañ do ni ti, nasékad malfada akada gekùli ni. Nu nèséra nañ a, nèbu nègëskabu ma gayañ daya. ⁵⁶ Bëñ gekùli Abraham àmèrva adaba àséra emipi sarta ga marana goro a. Èpia, mèk àmèrva àna nañ a àkiva. » ⁵⁷ Eslini ndam Zude ni tèhi ahkado : « Nak këzum vi kru kru zlam ndo ni ti, këdèm kípia Abraham a ti ahèmamam ? » ⁵⁸ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nèhi ana kúli nahëma, kwa ka ya ti tiwi Abraham faj ndo nèngu ni, nu gani, nu nèbu àndava. » ⁵⁹ Yezu àra àdèma nahkay ti nday nakëñ tèhël akur ge mizligi nañ àna nañ. Ay ti Yezu àbu e kidinj ge mis bu mèk àslèka a mèlañ ga *ahay gëdakani ge Melefit ni ba, àhëraya e mite va.

9

Yezu ahëngaraba zal wuluf nañ a

¹ Ka ya ti Yezu nañ àbu akoru e divi bu akaba ndam madèbay nañ ni ti èpi zal wuluf nañ. Maslaña gani nani ti tìweya nañ wulufana. ² Eslini ndam madèbay nañ ni tèhi ahkado : « Mësi, maslaña hini tìweya

nañ wulufana ti, way àgudar zlam way ? Àgudar zlam ti nañ tæk, day ti ata bëbëñani tágudar aw ? » ³ Yezu àhëñgrifëñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tiweya nañ wulufana ti azuhva àgudara zlam a ahkay do ni ata bëñani tágudara zlam a palam do. Tiwi nañ nahkay ti, Melefit awayay ti mis típi njëda gayan àna maslaña hini. ⁴ Nihi mélaj maslani ti ahàr àdém mègrum tewi ga Bay ya àslérbiyu nu ni. Mélavad egi wudak, nahkay ti maslaña emisliki magray tewi ni koksah. ⁵ Ka ya ti nu nèbu a duniya bu mba ni ti nèsladi mélaj ana mis. » ⁶ Àra àdémna nahkay ti ètiferu esliß a had, àgraya elibisl àna esliß gayan na mèk àgriki ke eri ana zal wuluf ni. ⁷ Àhi ana zal wuluf ni ahkado : « Ru kâbaray eri a dèluv Silëwe ni bu. » Silëwe ti awayay adémvaba « Mëslérani. » Zal wuluf nakëñ òru àbaray eri ni. Àra àbara eri na ti epi divi, mèk àsléka, òru a magam.

⁸ Ndam mahay gayan akaba ndam ya tèbu tipi nañ ahaslani nañ àbu ahëngalay zlam ni tèdém ahkado : « Maslaña hini ti nañ ya ti kélavad anjëhad digusa, ahëngalay zlam ni do aw ? » ⁹ Mis ndahanj tèdém : « Nañ. » Mis ndahanj ti ni tèdém : « Nan do, tèzavu ciliñ. » Mèk nañ nakëñ àdém : « Nu gani timey ! » ¹⁰ Eslini nday nakëñ tèhi ahkado : « Kipi divi nahkay ti, mam àgrakukvu mam ? » ¹¹ Nañ nakëñ àhëñgrifëñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti tèzalay nañ Yezu ni àgraya elibisl a, àgruki ke eri mèk àhu ahkado : “Ru kâbaray eri a dèluv Silëwe ni bu.” Nu nakëñ mèk nòru. Nòru nàbara ti nìpi divi hëya. » ¹² Nday nakëñ tèhi : « Maslaña gani nani nañ eley ? » Àhi ana tay : « Nèsér do. »

Ndam Feriziyen tihindifiña ma kà zal wulufna

¹³ Tèzoru maslaña ya ti ahaslani nañ wulufani ni afa ga ndam *Feriziyen. ¹⁴ Yezu àgraya elibisl a, àgriki ana zal wuluf ni mèk àhèlikaba eri na ti ka fat mèpësabana. ¹⁵ Tòru tìnjuà àna nañ a ti, ndam Feriziyeñ ni day tihindifiña, tèhi : « Nihi kipi divi ti, mam àgrakukvu mam ? » Nañ nakëñ àhi ana tay ahkado : « Maslaña gani nani àgruki elibisl ke eri, nàbaray eri mèk nìpi divi hëya. » ¹⁶ E kidiñ ga ndam Feriziyeñ ni bu mis ndahanj

tèdém : « Ku way mâgray ere hini way nèngu ni, maslaña gani àslékabiya afa Melefit a do, adaba àgra zlam ya ti àbèlay magrani do na a vad *mèpësabana ba. » Mis ndahanj ti ni tèdém : « Tamal nañ bay magudar zlam ti, esliki magray zlam ya ti agri ejep ana mis akada hini ni aw ? » Nahkay tìcirva e kidiñ gatay ba. ¹⁷ Eslini ndam Feriziyeñ nakëñ tihindifiña ma kà zal wuluf ya àngaba na keti, tèhi ahkado : « Nak ti maslaña ya ti àhèlukaba eri a ni ti kèdém nañ way ? » Nañ nakëñ àhi ana tay ahkado : « Nañ bay *mahëñgaray pakama ge Melefit. »

¹⁸ Ay ti gèdákani ga ndam *Zude ni ti ñgay ahaslani nañ wulufani day ti nihi epi divi ti tèawayay mègëskabani ndo. Nahkay tèzalabiyu ata bëñani ¹⁹ ge mihindifiña ma kà tay a. Tàra tìnja ti tèhi ana tay ahkado : « Wur gekuli ya kàdémum kìwëmaya nañ a wulufana ti nañ hini ededinj aw ? Ay ti mam àgravu nihi ti epi divi ni mam ? » ²⁰ Nday nakëñ tèhëñgrifëñ ana tay, tèhi ana tay ahkado : « Mësëra hini ti wur geli, ka ya ti mìweya ti nañ wulufani ededinj. » ²¹ Ay ere ye ti àgravu, epi divi hi ti, mësér do. Maslaña ya ti àhèlikaba eri a ni day mësér do. Nañ wur va do, hindëmfina kà nañ nañana ; esliki mèhëñgrifëñani ana kuli. » ²² Tèdém nahkay ti adaba àngwaz àwérfëña tay kà gèdákani ga ndam Zude na. Adaba ndam Zude ni dek tèzlapakabá, tèdém maslaña ya adém Yezu nañ *Krist ti tècafëña nañ kà mahëñgalay Melefit akaba tay a ahay ga *mahëñgalavù Melefit ni ba. ²³ Ata bëñani tèdém nañ wur va do, tihindifiña kà nañ nañana ti azuhva nani.

²⁴ Ndam Feriziyeñ ni tèzalay maslaña ya ti ahaslani nañ wulufani ni keti. Àra ènjiya ti tèhi : « Dum ma ge jiri kè meleher ge Melefit. Leli ti mësëra maslaña ya ti kèdém àhèlikaba eri a ni ti nañ bay magudar zlam. » ²⁵ Nañ nakëñ àhëñgrifëñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ùgay nañ bay magudar zlam ahkay do ni àgudar zlam do ni ti nèsér do. Ere ye ti nèsér ni ti zlam bëlanj : ahaslani ti nu wulufani, ay nihi ti nìpi divi. » ²⁶ Nday nakëñ tihindifiña, tèhi : « Àgruk ti mam ? Àhèlikaba eri a ti ahëmamam ? » ²⁷ Nañ nakëñ àhi ana tay ahkado : « Nèhia ana kuli a àndava,

kic̄umuki ndo timey. Ay kawayum nəhi ana kuli kic̄um keti ti kamam ? Tək lekulum day kawayum migi ndam madəbay naŋ aw ? » ²⁸ Àra àdəma nahkay ti, nday nakəŋ tindivi naŋ, tədəm : « Adəbay maslaŋa nani ti nak kwa. Leli ti leli ndam madəbay Məwiz. ²⁹ Leli ndam madəbay Məwiz adaba məsəra Məwiz ti Melefit àhia ma gayan ana naŋ a. Ay maslaŋa nani ti məsər məlaŋ gayan ya àsləkabiya na do simiteni. » ³⁰ Naŋ nakəŋ àhi ana tay nahkay hi : « Lekulum kəsərum məlaŋ gayan ya àsləkabiya na do ni ti ahəmamam ? Ay àhəlukaba eri a timey ! ³¹ Məsəra tamal bay magudar zlam ahəŋgalaləŋ zlam kè Melefit ti Melefit èciiki do. Ay ku way way do tamal ahəŋgalay Melefit àna mahəŋgaroru ahàr a hadəkaba agray ere ye ti àhi māgray ni ti, Melefit èciiki. ³² Day-day maslaŋa èci ti maslaŋa nahəŋ àhəlikaba eri ana mis tiweya naŋ a wulufana ndo. ³³ Tamal ti maslaŋa nani àsləkabiya afa ge Melefit a do ni ti, amal èsliki magray aranja koksah. » ³⁴ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Kwa tiweya kur a nak bay magudar zlam ti kacahi zlam ana leli aw ! » Nahkay təgaraya naŋ e mite va.

Way naŋ wulufani eđedijŋ way ?

³⁵ Yezu àra ècia ndam Feriziyeŋ ni təgaraya zal ya ahaslani wulufani na e mite va ti àdəbay naŋ. Àra àdia ahar a ti àhi ahkado : « Kəfəki ahàr ka *Wur ge Mis aw ? » ³⁶ Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nan way, Bay goro ni, ti nəfəki ahàr ni ? » ³⁷ Yezu àhi : « Bay ya ti kəbu kamənjaləŋ, naŋ àbu ahuk ma ni ti naŋ gani. » ³⁸ Naŋ nakəŋ àhi : « Nəfukuka ahàr a, Bay goro ni. » Mək àbəhadı mirdim grik.

³⁹ Eslini Yezu àdəm : « Nàra a duniya va ti ga magrafəŋa seriya kè mis a ; ti ndam wuluf tîpi divi, nday ya tədəm tîpia divi a ni təwuluf. » ⁴⁰ Ndam *Feriziyeŋ ya təbu akaba naŋ eslini ni təra tici ma gayan na ti təhi : « Leli day leli ndam wuluf aw ? » ⁴¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti kənjum lekəli ndam wuluf ti, amal zlam magudarani gekəli àbi. Ay nihi ti kədəmum kəbum kipəm divi ti zlam magudarani gekəli àbu. »

10

Bay majəgay təmbəmbak

¹ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti ahuriyu a gargara ga təmbəmbak vu gwar a mahay do, ahuriyu àna məlaŋ nahəŋ ti, naŋ zal akal, naŋ zal abra. ² Ay maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a mahay ga gargara ni ti naŋ bay majəgay təmbəmbak. ³ Bay majəgay gargara ni azləkiaba mahay ana bay majəgay təmbəmbak na. Azləkiaba ti bay majəgay təmbəmbak ni azalay təmbəmbak gayan dek bəlaŋ bəlaŋ àna slimy gatay. Təmbəmbak ni tici dəŋgu gayan a ti təsəra, abaya tay e mite va. ⁴ Ka ya ti àbaya tay a nahəma, adi kama ana tay, mək təmbəmbak ni tadəboru naŋ kələŋ, adaba təsəra dəŋgu gayan a. ⁵ Ay ti atadəboru maslaŋa ya ti təsər naŋ do ni do ; atacuhwafəŋa, adaba təsər dəŋgu ge mis ndahanj do. » ⁶ Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay, ay ti ticiiba ere ye ti awayay ahiki ana tay na ndo.

Yezu naŋ bay ya ti ajəgay zlam lala ni

⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, mahay ga gargara ga təmbəmbak ni ti nu. ⁸ Mis ndahanj ya təra, tədəm tajəgay təmbəmbak ni ti, nday dek ndam akal, ndam abra ; ay təmbəmbak ni ticiiki ma ana tay ndo. ⁹ Mahay ti nu, maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a nu bu ni ti aranja amacay naŋ do, Melefit amahəŋgay naŋ. Nahkay emisliki məhuriyu a gargara vu, mahərana e mite va akaba aməŋgət zlam məzum gayan. ¹⁰ Zal akal ara ti ga məhəl zlam àna akal, ga mabazl zlam akaba ge mijinj zlam. Ay nu nàra ti, nawayay ti mis təŋgət sifa ya ti àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti nəvi ana tay àtam ya ti tiwi mis àna naŋ ni.

¹¹ « Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti, ku takadki naŋ ka təmbəmbak gayan ya ti ajəgay tay ni nəŋgu ni agəskabu, àmbrəŋ tay do. ¹² Ay ti maslaŋa ya ajəgi zlam ana mis ti təpəl naŋ ni ti ajəgay zlam lala do, adaba tamal èpia kəra gili naŋ àbu ara ti acuhway, ambərbu təmbəmbak ni. Aməmbərba tay

a ti, kéra gili ni amabazl ndahanj, emidikaba ahàr a ana mègøjéni gana. ¹³ Maslaña ya ti acuhway, ambərbu təmbəmbak ni ti təmbəmbak ni tèheli ahàr do, adaba nan agray ni təwi ga siŋgu ciliŋ. ¹⁴ Bay ya ti ajègay zlam lala ni ti nu. Nu nèséra təmbəmbak goro a, təmbəmbak goro day tèséra nu a ¹⁵ akada ga Baba ya àséra nu a, nu day nèséra Baba ni. Nahkay ti nègèskabu ti tákadki nu ka təmbəmbak goro ya najègay ni. ¹⁶ Təmbəmbak goro ndahanj təbu, ay ti tèkibu ka ndahanj ya a gargara hini bu ni bi. Nday gani nani ti ahàr àdəm nèhèlbiyu tay daya. Etici dèŋgu goro, etigi ka ahar bəlaŋ akaba ndahanj ni, bay majègay tay day bəlaŋ. ¹⁷ Baba awayay nu adaba nègèskabu ti nàmət ka mawayay goro, do ni ti maslaña èsliki makad nu do. Nàməta nèŋgu ni, nisliki manjabanata tata. ¹⁸ Maslaña ya ti esliki makad nu ni ti àbi, nègèskabu nàmət ti ka mawayay goro. Nisliki mèmətani ka mawayay goro ; nisliki manjabanata daya. Bəŋ goro àhu gray ti nahkay. »

¹⁹ Ndam *Zude ni tàra tìcia ma ga Yezu ya àdəm na ti tìcirvu e kidin gatay bu keti. ²⁰ Mis ndahanj kay e kidin gatay bu tèbu tàdəm : « Seteni àniviyu a ahàr vu, naŋ zal seteni ti kəbumi slimi ana ma gayan ni ti kamam ? » ²¹ Mis ndahanj ni ti ni tèdəm : « Zal seteni àdəm ma gayan hini ya adəm ni do. Zal seteni ti esliki mèzləkikaba eri ana ndam wuluf a waw ? »

Ndam Zude tawayay mègèskabu ma ga Yezu do

²² Sarta ga wuméri ga mèzləkaba *Ahay gèfakani ge Melefit na ènjua, təgray a Zeruzalem, sarta gani nani ti ahar kusi. ²³ Nahkay Yezu asawaday a dalaka ga *ahay gèfakani ge Melefit ni bu, ka məlanj ya təzalay Dalahay ga Salomoŋ ni. ²⁴ Ndam *Zude ni tècakalakivu ka Yezu, tèvelinji ahàr, tèhi ahkado : « Tamal nak *Krist ededin ti, hi ana leli vay-vay kimbirfəŋ ba, nahkay ti ahàr amèhèli ana leli va do. » ²⁵ Eslini Yezu àhèŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nèhia ana kuli a àndava, ay ti kàwayum mègəsumkabu ma gani ndo timey. Təwi ya nagray ni ti nagray àna

njèda ga Baba, nahkay təwi gani nani adafiki ana kuli nu ti nu way. ²⁶ Ay ti kekileňa lekələm kàwayum mèfumku ahàr do, adaba lekələm kèkumkibu ka təmbəmbak goro bi. ²⁷ Təmbəmbak goro ti tici dèŋgu goro, nu day nèséra tay a, nday day tadəbay nu. ²⁸ Nèvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay, atəmət do, maslaña day emisliki mèhəlfua tay a do. ²⁹ Baba Melefit naŋ ya àbu təmbəmbak ni ti naŋ gèfakani àtam mis dek, àtam zlam dek. Maslaña àbi esliki mèhəlfəŋa tay kà Baba bi. ³⁰ Leli ata Baba ti leli bəlaŋjani. »

³¹ Yezu àra àdəma nahkay ti ndam Zude ni tèhəl akur keti, tawayay mizligi naŋ àna naŋ. ³² Yezu àhi ana tay ahkado : « Nàgra təwi sulumana sulumana kay e kidin gekəli ba àna njèda ga Baba. Ay kawayum kizligəm nu àna akur, kakadum nu ti àki ke təwi weley gani weley ? » ³³ Eslini ndam Zude ni tèhəŋgrifəŋ, tèhi ahkado : « Mawayay mizligi kur àna akur, mawayay makad kur ti, àki ke təwi sulumani do. Mizligi kur ti adaba kìndivia Melefit a palam ; nak mis, ay ti kawayay kazay ahàr gayak akada nak Melefit. » ³⁴ Yezu àhèŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Abu mèbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm nahkay hi : “Lekələm ti melefifit.” * Àbi mèbəkiani nahkay hi bi aw ? ³⁵ Maslaña àbi esliki mèbəzkia zlam ya àbu mèbəkiani a Wakita ge Melefit bu na bi. Nahkay nday ya ti Melefit àhi ma gayan ana tay ni ti àzalay tay melefifit ededin. ³⁶ Ay nu ti Baba àdaba nu a, àslərbiyu nu a duniya vu. Goro ya nàdəm “Nu Wur ge Melefit” ni ti, ahəmamam kisləmkı mèdəmani nindivi naŋ ni mam ? ³⁷ Tamal nagray təwi ni ga Baba do ni ti kəfumku ahàr ba. ³⁸ Ku nagray təwi ga Baba, kəfumku ahàr do nèŋgu ni, gəsumkabá təwi goro ya nagray na digepa. Nahkay ti akəsərum lala, nu nèbu àna njèda ga Baba, naŋ day naŋ àbu àna njèda goro, nahkay leli ata Baba ti bəlaŋjani. » ³⁹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti, tawayay mègəs naŋ keti, ay ti àtamfəŋa kà tay a.

⁴⁰ Kələŋ gani Yezu àsləka, àŋgoru ke ledi ge Zärdeŋ, ka məlanj ge Zenj ya *abaray

* **10:34** Limis 82.6.

mis ahaslani ni. Nanj nakəŋ ànjəhad eslini gosku 6al. ⁴¹ Ka ya ti nanj àbu eslini ni ti mis kay tèrəkia, tèbu tèdəm : « Zenj ti àgray zlam magray ejep ndo ; ay ma gayan ya àdəmki ka maslaŋa hini ni dek ti jiri ededinq. » ⁴² Eslini mis kay tèfəkia ahàr ka Yezu a.

11

Lazar àməta, mək Yezu ahəŋgaraba nan e kisim ba

¹ Zal nahaj àbu, slimi gani Lazar, arməwər àzəgadiya nañ a. Kësa gayan Betani, nday akaba bəza ga məŋjani walani ata Mari nday ata Marta. ² Mari ti nani, Mari ya ti àbəki tersel ka asak ga Bay gel i mək àtəmadkia àna məhər gayan a ni. Lazar nañ ya ti èbesey do ni ti wur ga məŋjani. ³ Nahkay bəza ga məŋjani Lazar nañ təslərkioru mis ka Yezu ti məhi : « Bay gel i, zləba gayak Lazar èbesey do. » ⁴ Yezu àra ècia ma na nahkay ti àdəm : « Arməwər ga Lazar ni ti àkad nañ do. Ay ti mis atəsər njəda ge Melefit àna nañ sawan. Nahkay atazləbay Melefit, atazləbay nu Wur ge Melefit daya. »

⁵ Lazar akaba bəza ga məŋjani ata Mari nday ata Marta ti Yezu awayay tay ; ⁶ ay àra ècia ga Lazar ya èbesey do na ti òru wecwec i ndo, àpəskivu ka ahàr gani vad cə. ⁷ Kələŋ gani àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Nihi ti sarta ènju a ga maŋgona e Zəde a. » ⁸ Ndam madəbay nañ ni tèhi ahkado : « Məsi, nihi guhwa həya ndam *Zəde ni tawayay tizligi kur àna akur, tawayay takad kur ti, kəŋgoru eslini keti aw ? » ⁹ Yezu àhi ana tay : « Məlafat ti njemdi kru mahar cə do aw ? Tamal mis asawaday ga məlafat ti èji asak do, adaba nañ a məlaŋ masladani bu, epi divi lala. ¹⁰ Ay tamal mis asawaday ga məlavad ti eji asak, adaba nañ àbi a məlaŋ masladani bu bi, èpi divi lala do. » ¹¹ Yezu àra àhia ma ana tay a nahkay ti àhi ana tay : « Zləba gel i Lazar àdiya e dəwir va, ay nakoru nepidekababiya nañ a. » ¹² Eslini ndam madəbay nañ ni tèhi ahkado : « Bay gel i, tamal àdiya e dəwir va ti, amangaba a arməwər gayan ni ba do waw ? » ¹³ Ga Yezu ya àhi ana tay nahkay ti awayay ahi ana

tay Lazar àməta. Ay ndam *madəbay Yezu ni tèhi ana ahàr hi ti Yezu àdəmki ma ti ke dəwir dəwireni ededinq. ¹⁴ Nahkay Yezu àhi ana tay vay-vay : « Lazar àməta. ¹⁵ Nu nəbi ka məlaŋ gani bi ti nəbu nəmərvu azuhva kəli, adaba akəfumku ahàr àkivu. Ay nihi ti takomum mədəgumkioru. » ¹⁶ Eslini Tu-mas nañ ya təzalay nañ Didim ni àhi ana ndam madəbay Yezu ndahaŋ ni ahkado : « Leli day takomum madəboru nañ, ti tōru tābazla leli akaba nañ a. »

¹⁷ Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tìnju a Betani a wudak ti, tèhi ana tay Lazar àgra vad a fađ e mindivinj ba. ¹⁸ Betani ti driŋ driŋ akaba Zerəzalem kay do, èsli ezewed kru kru mahkər do. ¹⁹ Nahkay ndam Zəde kay tōra eslina ga məgrikabiyu ezekw ana Marta nday ata Mari ga wur ga məŋjatiya ya àməta na. ²⁰ Marta àra ècia Yezu nañ àbu ènju wudak ti àŋgwivoru a ma vu. Mari ti ni nañ a magam manjəhadani digusa. ²¹ Ata Marta tāra tābakabá ahàr ata Yezu a ti Marta nakəŋ àhi ahkado : « Tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmət ndo. ²² Ay nəsəra ku nihi day ere ye ti kihindifiya kè Melefit a dek day Melefit aməvuk. » ²³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Wur ga muk ni amanjaba e kisim ba. » ²⁴ Marta àhi : « Iy, nəsəra ka fat ga mandav ga duniya mis atanjaba e kisim ba ni ti, nañ day amanjaba. » ²⁵ Yezu àhi keti : « Mis tanjaba e kisim ba, təbu àna sifa ti azuhva nu, adaba nu nəbu palam. Maslaŋa ya ti àfəkua ahàr a ti ku tamal àməta nəŋgu ni amələbu àna sifa. ²⁶ Maslaŋa ya ti nañ àbu àna sifa, àfəkua ahàr a ti, amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani, àmət do. Kəhi ana ahàr ma goro hini ya nəhuk ni ma ge jiri do waw ? » ²⁷ Eslini Marta nakəŋ àhi ahkado : « Ma ge jiri, Bay goro ni ; nəsəra nak *Krist *Bay gədəkani ya Melefit àslərbiyu a duniya vu ni, nak Wur ge Melefit. »

²⁸ Marta àra àhia ma na nahkay ti àsləka, àŋgoru a magam, mək àzalay wur ga məŋjani Mari, àhi ma akal-akal, àhi ahkado : « Məsi gel i àra, nañ àbu ehindi kur. » ²⁹ Mari àra ècia ma ga wur ga məŋjani ya àhi na ti ècikaba cəkwad, àrəkioru ka Yezu. ³⁰ Ka sarta nani ti Yezu àhuriyu a kəsa ni vu faŋ ndo, kek-

ilenja nañ àbu ka mèlanj ya tòbakabu ahàr nday ata Marta ni mba. ³¹ Ndam Zude ya tòvu a ahay bu, tòru eslini ga mègri ezekw ana tay ni tàra tòpia Mari nakèn ècikaba cèkwad àhèraya e mite va ti tòdèbabiyu nañ. Tòdèboru nañ ti, tèhi ana ahàr bi akoru kè mindivin, akoru etèwibiyu eslini. ³² Mari òru ènjua ka mèlanj ga Yezu na, èpia nañ a ti àbèhadì mirdim, àhi ahkado : « Bay goro ni, tamal nak kòlèbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmèt ndo. » ³³ Yezu àra èpia Mari a nañ àbu etèwi, ndam Zude ya tòdèbabiyu Mari ni day tòbu titèwi ti, àhèlia ahàr a dal-dal, bòruv àwèra nañ a. ³⁴ Mèk àhi ana tay ahkado : « Kèfumiyu nañ e mindivin vu eley ? » Nday nakèn tòhèngrifèn, tèhi : « Bay geli, ra kara kipibya mèlanj gana. » ³⁵ Eslini Yezu ètèwi. ³⁶ Ndam Zude ni tàra tòpia nañ a nañ àbu etèwi ti tòdèm : « Mènjumki day ti, àwaya nañ a dal-dal ni. » ³⁷ Ay mis ndahan e kidin gatay bu tòdèm ahkado : « Àhèlikaba eri ana zal wuluf a ti, ti Lazar àmèt ba ti èsliki magrani koksah aw ? »

³⁸ Eslini bòruv àwèra Yezu a keti, mèk òru ke mindivin ni. Mindivin nani ti ahuzl, tèzlèklèn ma gani àna belim gèdakani. ³⁹ Tòru tònjua ti Yezu nakèn àhi ana tay ahkado : « Zumlènja belim na kà ma ge mindivin na. » Eslini Marta wur ga mèn ga maslaña ya ti àmèt ni àhi ahkado : « Bay goro, àgra vad a fas nihi e mindivin ni ba ni ti èzia àndava timey. » ⁴⁰ Yezu àhi ahkado : « Nèhuka àndava : tamal kòfekua ahàr a nahèma ekipi zlam, akèsèr Melefit ti nañ njèda-njèdani, akazlèbay nañ ti, kici ndo waw ? » ⁴¹ Nahkay mis ni tèzalènja belim na kà ma ge mindivin na. Eslini Yezu nakèn àmènjouru agavèla, àdèm : « Sèsi gayak Bèba goro ni, adaba kògrua ere ye ti nihindilèk na. » ⁴² Nu ti nèssera nak kòbu kògru ere ye ti nihindilèk ni dek kélavad. Ay nèdèm ma hini ti, nawaway ti mis ya tòbu ahalay tevelin nu ni tici, ti tòsèr nak kòslèrbiyu nu ededin. » ⁴³ Yezu àra àdèma ma na nahkay ti àzlah kay kay, àdèm : « Lazar, hòraya e mindivin ni ba. » ⁴⁴ Nahkay maslaña ya ti àmèt ni àhèraya, asak mitèwideni, ahar day mitèwideni àna gabaga, ahàr gayan makambahani

àna azana. Eslini Yezu nakèn àhi ana mis ni ahkado : « Picehèmaba nañ a, ti mèswaday. »

Gèdákani ga ndam Zude tagray sawari ge mijin Yezu
(Meciyu 26.1-5 ; Mark 14.1-2 ; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Ndam *Zude ya tàra afa ga Mari a, tòpi ere ye ti Yezu àgray ni ti, mis ndahan kay e kidin gatay bu tèfekia ahàr ka Yezu a. ⁴⁶ Ay mis ndahan e kidin gatay bu tèrèkioru ka ndam *Feriziyeñ, tàngèhadì ere ye ti Yezu àgray ni ana tay. ⁴⁷ Gèdákani ga ndam *mèngalabakabu mis akaba Melèfit ni akaba ndam Feriziyeñ ni tàra tòcia ma na ti, tèzalakabu gèdákani ga ndam Zude ni dek, tòdèm : « Nihi maslaña hini agray zlam magray ejep dal-dal ti, mègrum ahèmamam ? » ⁴⁸ Tamal mèmbrènja nañ a, nañ àbu agroru zlam gayan ni nahkay ti, mis dek atafèki ahàr. Nahkay ndam *Rom atèmbrèn leli do : etembedkaba *ahay gèdakani *njèlatani geli na, etijin jiba geli dek. »

⁴⁹ Zal nahañ àbu, nañ gèdakani ga ndam *mèngalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani, slimì gayan Kayif. Nañ nakèn àhi ana tay ahkado : « Lekèlèm ti kèsèrum aranya do simiteni. » ⁵⁰ Ahàr àdèm mis bòlèn amèt azuhva ndam jiba geli dek, ti ndam jiba geli ni tèmèt ba. Amèt nahkay ti aنجivu ana kàli ti kèsèrum do waw ? » ⁵¹ Àdèm nahkay ti pakama gayan gayanjan do ; àhèngaraya pakama ge Melèfit a, adaba Kayif ti gèdakani ga ndam mèngalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani palam. Pakama ge Melefit ya àhèngaraya ni ti nihi : ahàr àdèm Yezu amèt azuhva ndam jiba gayan kwa. ⁵² Yezu amèt ti azuhva ndam jiba gayan ciliñ do, amèt ti ga mèngasikabu ahàr ana bëza ge Melefit ya medeveni ka had gèrgèrani ni dek.

⁵³ Kwa ka fat nani nday nakèn tawayay makad nañ. ⁵⁴ Yezu àra ècia ma gana ti, àmbrèn masawadani e kidin ga ndam Zude bu huya, àslèka òru a kësa nahañ vu. Kësa nani ti tèzalay Efreyim, kà gèvay ge gili. Àra enjua ti ànjèhañ eslini akaba ndam madèbay nañ ni.

⁵⁵ Ka sarta gani nani ti *Pak, wuméri gèdakani ga ndam Zude ni, ènjia wudak.

Nahkay ndam Zude kay ya a kesa ndahañ bu ni tâslêka, tòru a Zeruzalem ga mabarani ti tîgi njelatani day kwa ti tâgray wuméri ni. ⁵⁶ Mis ni tòru tînjua a Zeruzalem a ti tehelinj eri ga Yezu, ay ti tèdi ahàr ndo. Ka ya ti nday tèbu a dalaka ga *ahay gëdakani ge Melefit ni bu nahëma, tèzlapay e kidinj gatay bu, tèdèm : « Kèhumi ana ahàr mam ? Kèhumi ana ahàr ti amara ga magray wuméri na waw ? » ⁵⁷ Gëdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni tawayay tègës nañ, nahkay tèhi ana mis ahkado : « Ku way way do tamal àséra mèlan ga Yezu ya nañ àbu na ti mèhi ana leli. »

12

Mari abèki tersel ka asak ga Yezu (Meciyu 26.6-13 ; Mark 14.3-9)

¹ Vad àvu muku tara tagray wuméri ga *Pak ni ti Yezu òru a Betani a kesa ga Lazar bu. Lazar ti nañ ya ti àmèt, mèk Yezu àhèngaraba nañ e kisim ba ni. ² Eslini tèzalaki Yezu nakèn ka zlam mèzumanî. Òru ènjua ti Marta ahilibiyu zlam mèzumanî ana tay, Lazar ti ni nañ àbu azum zlam akaba mis ya tèzalay tay ni. ³ Ka ya ti tèbu tèzum zlam ni ti Mari òru àna tersel ya tèzalay nardu ni, njelatani ge singu kayani, telma ge litir. Ara ènjia àna nañ a ti àbèki tersel ni ka asak ga Yezu cènî mèk àtèmadkia àna mèhèr ga ahàr gayan a. Nahkay ahay ni dék ezi tersel tersel a. ⁴ Eslini Zudas Iskariyot bëlanj ga ndam *madèbay Yezu, nañ ya amèsakumoru Yezu ni, àdèm ahkado : ⁵ « Singu ge tersel ni jik diñ diñ mahkèr ti tèsakumoru, tidi singu gani ana ndam talaga ndo ni ti kamam ? » ⁶ Zudas àdèm nahkay ti adaba awayay ndam talaga palam do, àdèm nahkay ti adaba nañ zal akal. Nañ bay manjäh singu, ay ti nañ àbu adafènja singu na akal-akal a. ⁷ Ay Yezu ara ècia ma ga Zudas na ti àhi : « Mbrèn wal hini, kèheli muru ba. Agray nahkay ti adaba nañ àbu ajalakioru ahàr ka vad ya ti anemèta, atefiyu nu e evid vu ni. ⁸ Ndam talaga zla nahëma, nday tèbu

akaba kùli kélavad. Ay nu zla ti ananjéhad akaba kùli kélavañ do. »

⁹ Ndam *Zude kay tara ticia Yezu nañ a Betani ti tòru eslini. Tòru ti azuhva Yezu ciliñ do ; tòru ti ga moru mìpi Lazar nañ ya ti Yezu àhèngaraba nañ e kisim ba ni daya. ¹⁰ Nahkay gëdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni tèzlapakabá, tèdèm : « Si mijin Lazar daya kwa. » ¹¹ Tèdèm nahkay ti adaba ndam Zude kay tèmbrènja tay a, tègëskabu ma gatay ni va do, tèbu tèfèki ahàr ka Yezu azuhva gayan ya àhèngaraba Lazar a ni.

*Yezu ahuriyu a Zeruzalem
(Meciyu 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Luk 19.28-40)*

¹² Hajenj gani mis kayani ya tòru a Zeruzalem ga magray wuméri ga *Pak ni ticia Yezu ènjia a Zeruzalem a wudak.

¹³ Nahkay nday nakèn tèkwahakabaya ahar ga tèba a ahar va, mèk tèhèraya a kesa ni ba tèngwivoru a ma vu. Nday tèbu takoru ti tâgray salalay, tâzlabay Yezu, tèdèm : « *Hozana ! Bay Melefit mègri sulum gayan ana maslaña ya ti ara àna slimigayan a, nañ bay ga ndam *Izireyel ni !* » ¹⁴ Eslini Yezu àdi ahàr ana azonju, mèk àcèlkiyu katapla. Ere gani àgravu ti akada ya ti àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

¹⁵ « Ndam *Siyon, kègrum aنجwaz ba. Mènjumoru, bay gekèli nañ tegi ara, àcèlkivabiya ka wur ga azonju a.† »

¹⁶ Ka sarta gani nani ti ndam *madèbay Yezu ni tèsarkaba ere ya àgravu na ndo. Ka sarta ya ti Melefit àzoya Yezu a mèlan masladani gayan va day kwa ti ma ya ti Melefit àdèmki a Wakita gayan bu ni ànggiaya a ahàr ba ana tay a. Nahkay tèsèr zlam gani nani àgrakiva ka Yezu a akada ya àbu mèbèkiani na.

¹⁷ Ka fat ya ti Yezu àzalay Lazar, àhi « Hèraya e mindivinj ba, » àhèngaraba nañ e kisim ba ni ti, mis ya tòru eslini ni dék tìpia ; nday nakèn tèngèhadì ma gani ana mis ndahañ ni. ¹⁸ Mis kay tèngwivoru a ma vu ana Yezu ti azuhva ticia gayan ya àgray zlam magray ejep nani na. ¹⁹ Eslini ndam *Feriziyen ni tèzlapay e kidinj gatay bu, tèdèm : « Kìslümki ka aranja do ni ti kipum

* 12:13 Limis 118.25-26. † 12:15 Zakari 9.9.

do waw ? Nihi mis ni dek tèbu tadəbay nan ci ni. »

Yezu adəmki ma ka maslađani gayaŋ akaba ka məmət gayaŋ

²⁰ E kidin ge mis ya tòru ga mazləbay Melefit ka sarta ga wuməri ni bu ni ti ndam *Gres ndahanj day tèkibu ka tay. ²¹ Nday nakəŋ tèrəkioru ke Filip naŋ ga kəsa Beceyda ka had *Gelili ni. Tèhi : « Bay geli, leli mawayay məbakabu ahàr akaba Yezu. » ²² Filip àra ècia ma gatay na ti àrəkioru ka Andre, mək nday cüeni tèrəkioru ka Yezu, tèhi ma gani. ²³ Yezu àra ècia ma gana ti àhi ana tay ahkado : « Nihi sarta ya Melefit azoru nu *Wur ge Mis a məlaŋ maslađani gayaŋ bu ni ènja. ²⁴ Nəhi ana kəli nahəma, hilfi ga hay tamal àdiyu a had vu ndo, èzi ndo ni ti, naŋ àbu nahkay zlam gayaŋ. Ay tamal èzia day kwa ti eri gani afətaya, adək, abay ahàr, ewi bəza kay. ²⁵ Maslaŋya ya ti awayay ajəgur sifa gayaŋ ti àmət ba ni ti emijiŋ ; ay maslaŋya ya ti awayay sifa gayaŋ a duniya hini bu do ni ti aməjəgur, amələbu àna *sifa ya àndav day-day do ni sawaŋ. ²⁶ Tamal mis awayay məgru təwi nahəma, mādəbay nu. Ka məlaŋ ya nu nəvu ni ti bay məgru təwi ni day amələbu eslini. Tamal mis ègia bay məgru təwi a ti, Baba amazləbay naŋ. »

²⁷ Yezu àdəm keti : « Nihi ti məbəruv àbu atukaba. Nədəm hi ti mam ? Nədəm : “Bəba, nəcakay daliya a sarta hini bu ba” zla tək ? Nədəm nahkay do, adaba nəra ti ga macakay daliya a sarta hini bu. ²⁸ Bəba, gray zlam ti mis tāzləbay kur. » Eslini dəŋgu àhəndabiyyu a huđ melefit bu nahkay hi : « Nəgra zlam ya ti mis tāzləbaki nu na àndava, anagray zlam naħaŋ keti ti mis tāzləbaki nu. » ²⁹ Mis ye eslini ni tāra tīcia dəŋgu ya àhəndabiya na ti mis ndahanj e kidinj gatay bu tādəm : « Avər àdi aday. » Mis ndahanj ti ni tādəm : « *Məslər ge Meləfit àhibiyu ma. » ³⁰ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Dəŋgu hini ya àhəndabiyyu ni ti, àhənday ti azuhva nu do, àhənday ti azuhva kəli sawaŋ. ³¹ Nihi ti sarta ga magrafəŋa seriya kə mis ga duniya ènja, nihi ti tara tagaray bay magədavani ya agur duniya ni. ³² Ay nu ti ka fat ya ti atəzoru nu

agavəla nahəma, anazalakaboru mis dek afa goro. »

³³ Yezu àdəm nahkay ti awayay adəfaki ahəmamam amara məmət ni. ³⁴ Esli ni mis dal-dalani ni tāhəŋgrifəŋ, tèhi : « Leli mèjeŋga a Wakita ge Melefit ni bu ni ti, *Krist *Bay gədəkani ya amara ni ti amələbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Ay nak kədəm ahàr àdəm tāzoru Wur ge Mis agavəla ti kamam ? Wur ge Mis nani ti way ? » ³⁵ Yezu ahəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Maslađani àbu asladı ana kəli ga hayaŋani. Ka ya ti maslađani àbu ti sawadumoru ; do ni ziŋ-zineni ara adi ahàr ana kəli. Adaba maslaŋya ya ti asawadəy e ziŋ-zineni bu ni ti àsər məlaŋ ya akoru ni do. ³⁶ Ka ya ti maslađani àbu e kidinj gekuli bu ni ti, fumki ahàr ka Bay ya ti avi maslađani ana kəli ni. Tamal kəgrum nahkay ti kigəm ndam maslađani. »

Yezu àra àdəma ma nana ti, àsləka, àbu fəŋja kà tay a.

Ndam Zude tāwayay magəskabu ma ga Yezu do

³⁷ Ku tamal Yezu àgra zlam magray ejep a dal-dal kè meleher ge mis dal-dalani na nəŋgu ni, mis ni tāwayay məfəki ahàr ndo. ³⁸ Nahkay pakama ge Melefit ya Izayi àhəŋgri ana mis ni àgrava àndava. Pakama gani nani ti nahkay hi :

« Bay goro, ma geli ya ti mədəm ni ti, way àgəskabá way ?

Bay geli àdəfiaba njəda gayaŋ a ti ana way ?
‡»

³⁹ Ndam nday nani təfəki ahàr ka Yezu do ni ti, Izayi àdəmkia ma ka tay a daya. Àdəm ahkado :

⁴⁰ « Melefit àwulufa tay a, àgray ti təjalay ahàr sulumanı ba.

Àgray nahkay ti, awayay ti tīpi divi ba, təsər zlam ba,
awayay ti tāmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Nahkay Melefit àdəm : “Tamal tāmbatkaba ti, akal nəħəŋga tay a.” § »

⁴¹ Izayi àdəm nahkay ti adaba èpia Yezu naŋ àbu a maslađani ge Melefit ba àndava. Àra èpia naŋ a nahkay ti àdəmki ma.

‡ 12:38 Izayi 53.1. § 12:40 Izayi 6.9-10.

⁴² Ku tamal nahkay nəŋgu ni mis ndahaj e kidin ga gədákani ga ndam *Zude bu kay təfəkia ahàr ka Yezu a. Ay ti təhi ma gani ana mis vay-vay ndo, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kà ndam *Feriziyeŋ a, tədəm bi atəhi ana tay təhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu va ba. ⁴³ Nahkay nday gani tawayay magray zlam ya ti àbəlafəŋ kè mis ni àtama ya ti àbəlafəŋ kè Melefit na sawanj.

Yezu agrafəŋa seriya kè mis àna pakama gayan ya àdəm na

⁴⁴ Yezu àdəm ma kay kay, àdəm : « Maslaŋa ya ti afəku ahar nahəma, afəki ahàr ti ka nu do ; afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu nu ni. ⁴⁵ Maslaŋa ya ti naŋ àbu epi nu ni ti, naŋ àbu epi Bay ya ti àslərbiyu nu ni. ⁴⁶ Nu nàra a duniya va ti ga masladı məlaŋ ana mis. Nahkay ku way way do afəku ahàr ti ànjəhad e ziŋ-ziŋeni bu va do. ⁴⁷ Tamal mis ècia ma goro na mək àgəskabu do nahəma, bay ya agrafəŋa seriya ni ti nu do. Adaba nu nàra a duniya va ti ga mahəŋgay mis, do ni ti ga magrafəŋa seriya kà tay a do. ⁴⁸ Maslaŋa ya ti àwayay nu do, àgəskabu pakama goro do ni ti, seriya aməgəs naŋ : ka mandav ga duniya atəgəs naŋ àna seriya ti àna pakama goro ya nədəm ni dek. ⁴⁹ Ay ma goro ya nədəm dek ni ti nu nədəm àna ahàr goro goroani do. Pakama goro ya nəhi ana mis akaba ya nəcahi ana mis ni ti Baba goro àslərbiyu nu ga məhiani ana tay. ⁵⁰ Iy nəsəra, pakama ga Baba goro ya àhi ana mis ni ti, tamal təgəskabá ti nday təbu àna *sifa ya àndava day-day do ni àndava. Pakama goro ya nədəm ni, nədəm ti akada ga Baba ya àhu nəhi ana mis ni. »

13

Yezu abari asak ana ndam madəbay naŋ ni

¹ Àgəjəni vad bəlaŋ ga mara magray wuməri ga *Pak ti, Yezu àsəra sarta gayan ga masləkana a duniya ba ga moroni afa ga Bəŋjani ènjia. Yezu àwaya ndam gayan ya tadəbay naŋ a duniya bu na dal-dal, nahkay ku ka ya ti ara amət ni àmbrəŋ mawayay tay do. ² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu təzum zlam ga

məlakarawa. Ka sarta gani nani *Seteni àvia majalay ahàr ana Zudas wur ga Simu Iskariyot ga məsəkumoru Yezu a àndava. ³ Yezu ti àsəra Melefit àvia njəda ga məgur zlam a dek. Àsəra naŋ àsləkabiya afa ge Melefit a, amaŋgoru afa gani daya. ⁴ Àsəra nahkay ti ècikfiŋa kà zlam məzumani na cəkwad, àzakaba mugudi gayan na mək àzay azana nahən, àwəlvu àna naŋ dərkəd. ⁵ Eslini àcahviyu yam e hijis vu, ànjəki ka məbari asak ana ndam madəbay naŋ ni mək atəmaðkia yam na ka asak gatay na àna azana ya àwəlvu àna naŋ na.

⁶ Àra ènjikia ka Simu Piyer a ga məbari asak na ti, Simu Piyer nakəŋ àhi ahkado : « Nak ti kabaru asak aw, Bay goro ! » ⁷ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nihi ti ere ye ti nu nagray ni kəsərkaba faŋ do, akəsərkaba ti kama kwa. » ⁸ Piyer àhi : « Day-day nàwayay ti nak kâbaru asak do. » Yezu àhi : « Tamal nàbaruk ndo ni ti nak mis goro do. » ⁹ Simu Piyer nakəŋ àhi : « Tamal nahkay ti kâbaru asak cilŋ ba : baru ahar akaba ahàr daya, Bay goro ni. » ¹⁰ Yezu àhi : « Maslaŋa ya àbara ni ti [abaray asak cilŋ do ni ti] àbaray vu gayan va do, adaba vu gayan ni dek ègia njəlatana. Lekəlum ti kìguma njəlatana, ay ti lekəlum dekeni do. » ¹¹ Yezu àhi ana tay « Lekəlum dek njəlata do » ni ti adaba àsəra maslaŋa ya ti ara asəkumoru naŋ na àndava.

¹² Yezu nakəŋ àra èndeeriŋa məbari asak ana tay a ti, àzay mugudi gayan ni, àfakabu mək àŋga ka məlaŋ ga zlam məzumani na. Eslini àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nəgri ana kəli ni ti kəsəruma waw ? ¹³ Lekəlum kəbum kazalum nu “Məsi, Bay geli” ti, nani ti jiri gekəli, adaba nu Məsi gekəli, nu Bay gekəli ededinj. ¹⁴ Ay nu Məsi gekəli, Bay gekəli ni tekedi nàbaria asak ana kəli a ti, ahàr àdəm e kidin gekəli bu ni ti maslaŋa nahən məbari asak ana maslaŋa nahən. Njumki kwa kani, kəgrumoru kama kama. ¹⁵ Ere ye ti nəgri ana kəli kani ni ti nədəfiki divi ana kəli : grumi ana mis akada goro ya nəgri ana kəli ni. ¹⁶ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya agri təwi ana mis ni ti àtam bay ya ti naŋ agri təwi ni do. Maslaŋa ya təslər naŋ ni ti àtam bay ya ti àslər naŋ ni do. ¹⁷ Nihi kəsəruma nahkay nahəma, grum

tewi akada ya nèdèfiki ana kuli kani ni. Tamal kegrum nahkay ti akemèrumvu. »

¹⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Ma goro ya nèdèm ni ti nèdèmki ke kuli, lekulèm dekeni do, adaba nèsèra ndam goro ya nèdaba tay a na. Àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Maslaña ya ti mèbu mèzumkabu zlam kélavadani ni àmbatuva ahàr va.” * Ahàr àdèm pakama nani agravu kwa. ¹⁹ Wudaka ere gani ara agravu ti nèhivù ana kuli. Nàhiva ana kuli a ti, ka ya ti ere gani amagravu ni ti akèsèrumki nu gani, nu nèbu. ²⁰ Nèhi ana kuli nahèma, maslaña ya ti àgèskabá maslaña ya ti nèslèr nañ na ti àgèskabá nu nuana daya. Maslaña ya ti àgèskabá nu a ni ti àgèskabá Bay ya ti àslèrbiyu nu na daya. »

Yezu adèmki ma ka maslaña ya ti ara asèkumoru nañ ni

(Meciyu 26.20-25 ; Mark 14.17-21 ; Luk 22.21-23)

²¹ Yezu àra àdèma ma nahkay ti bérurv àtikaba. Àdèm : « Nèhi ana kuli nahèma, bilin gekèli amasèkumoru nu. » ²² Ndam madèbay nañ ni tàrà ticia ma gayan na ti támènjavu e eri vu e eri vu, tèdèm : « Àdèmki ma hini ti àki ka way ? » ²³ Eslini bélèj e kidin ga ndam *madèbay Yezu ni bu, nañ ya ti Yezu awayay nañ kayani ni, nañ àbu prid kè gèvay ga Yezu. ²⁴ Nahkay Simu Piyer àdadi ahàr, awayay ti mîhindifiña slimì ga maslaña nana kè Yezu a. ²⁵ Nañ ya ti Yezu awayay nañ kayani ni àra àsèra ere ye ti Piyer awayay ahi na ti, àzoru ahàr gayan gwar ka mèbèrurv ga Yezu mèk èhindifiña kè Yezu a, àhi : « Maslaña gani nani ti way, Bay goro ? » ²⁶ Yezu àhènjrifèn, àhi : « Maslaña ya ti anasaya vangwala, anahèndakiaya eli a, anèvi ni ti, nani nañ gani. » Àra àdèma nahkay ti àhèndakiaya eli a ka vangwala na mèk àvi ana Zudas wur ga Simu Iskariyot. ²⁷ Zudas nakèn àra àza vangwala na ti *Seteni àhuriviyu huya. Nahkay Yezu àhi : « Tewi gayak ya kara kagray ni ti gray wecéweci. »

²⁸ E kidin gatay ya tèzum zlam ni bu ni maslaña ya ti àsèr Yezu àhi ma gani ana Zudas kamam ni ti àbi, si Zudas Zudasani

ciliñ. ²⁹ Zudas ti nan bay mègèsi sinju ana tay, nahkay ti mis ndahañ e kidin ga ndam madèbay Yezu ni bu tèhi ana ahàr bi Yezu àhi ana Zudas mòru mèsekumbiya zlam ga magray wuméri a, ahkay do ni bi àhi mòru mèvi zlam ana ndam talaga. ³⁰ Ay Zudas àra àza vangwala na ti àhèraya e mite va huya. Sarta gani nani ti mèlavad.

Divi mèweni ga Yezu ya adèfiki ana ndam gayan ni

³¹ Zudas nakèn àra àslèka ti Yezu àhi ana nday ndahañ ni ahkado : « Nu *Wur ge Mis nahèma, nihi ti sarta goro ènjia, mis atèsèr nu gèdakani, atazlèbay nu. Nahkay azuhva nu ti mis atèsèr Melefit day nañ gèdakani, atazlèbay nañ. ³² [Mis atèsèr Melefit nan gèdakani atazlèbay nañ] nahkay ti, Melefit Melefiteni àna ahàr gayan day ara agray ti mis tèsèr nu Wur ge Mis ti nu gèdakani, ara agray ti tâzlèbay nu. Ara agray nahkay wudak.

³³ « Bèza goro ni, nara nèmbèrbu kuli wudak, sarta goro àvu kay va bi. Anaslèka ti, akèdèbum mèlanj goro. Ay ma goro ya nèhi ana ndam *Zude ni ti nèhi ana kuli daya : Mèlanj goro ya anoru ni ti lekulèm ekinjumiyu koksah. ³⁴ Nihi nahèma nèdèfiki divi mèweni ana kuli, ahàr àdèm kegrum kwa. Divi gani nihi : wayumvu. Nawaway kuli, nahkay ahàr àdèm lekulèm day wayumvu akada goro ya nàwayay kuli ni. ³⁵ Tamal kawayumvu nahkay ti, mis dék atèsèr lekulèm ndam madèbay nu. »

Yezu àhi ana Piyer : « Akèdèm kèsèr nu do »

(Meciyu 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Luk 22.31-34)

³⁶ Eslini Simu Piyer àhi ahkado : « Kara kakoru ele, Bay goro ? » Yezu àhènjrifèn, àhi : « Mèlanj goro ya nara nakoru ni ti, kisliki madèboru nu nihi koksah. Ay kama kama ti akadèboru nu. » ³⁷ Piyer àhi : « Bay goro, ku takad nu azuhva nak nèngu ni nègèskabu. Nahkay ti nìsliki madèboru kur nihi koksah ti kamam ? »

³⁸ Yezu àhi : « Kèdèm ku takad kur azuhva nu nèngu ni kègèskabu ti ededin aw ? Nèhuk nahèma : wudaka agwazl azlah ti akèdèm sak mahkèr kèsèr nu do timey ! »

* 13:18 Limis 41.10.

14

Yezu ti nañ divi ga moroni afa ge Melefit

¹ Yezu àhi ma ana ndam madəbay nañ ni keti, àhi ana tay ahkado : « Araña àhəli ahàr ana kəli ba. Fumki ahàr ke Melefit ; fumku ahàr daya. ² Afa ga Baba goro ti məlañ àbiyu kay. Nèhia ana kəli a nakoru nəslamativù məlañ ana kəli. Tamal məlañ ni aləbiyu bi ti, akal nèhi ana kəli ndo waw ? ³ Ka ya ti anəslamativabiya məlañ na ana kəli a ni ti anañga afa gekəli a, anəhəloru kəli afa goro, ti lekələm kānjəhadsum ka məlañ goro ya nanjəhad ni bilegeni. ⁴ Məlañ goro ya nakoru ni ti, lekələm kèsəruma divi gana àndava. » ⁵ Tumas àhi : « Bay goro, məlañ ya kakoru ni tekedi məsər do ni ti, məsər divi gani ti ahəmamam ? » ⁶ Yezu àhi ahkado : « Divi, jiri, sifa ti nu gani. Maslaña àbi akoru afa ga Baba àna divi nahañ bi, si àna nu kwa. ⁷ Tamal kèsəruma nu a ti akal kèsərum Baba daya. Ay nihi nəñgu kèsəruma nañ a, kip̄ma nañ a àndava. »

⁸ Eslini Filip àhi : « Bay goro, dəfiki Bəbuk ana leli ti, nahkay èslia geli a huya. » ⁹ Yezu àhi : « Nihi nəpəsa akaba kəli a ti, kèsər nu do kekileña waw, Filip ? Maslaña ya èpia nu a ti èpia Baba. Kèhu nədəfiki Baba ana kəli ti kamam ? ¹⁰ Nu nəbu akaba Baba akada mis bəlañ, Baba day nañ àbu akaba nu akada mis bəlañ ti kəgəskabu do aw ? Ma goro ya nèhi ana kəli ni ti nèhi ana kəli àna ahàr goro goroani do. Agray təwi ti Baba nañ ya àbu akaba nu akada mis bəlañani ni sawañ. Nañ àbu agray təwi ti akada gayan ya awayay ni. ¹¹ Gəsumuki ma goro ya nèhi ana kəli : “Nu nəbu akaba Baba akada mis bəlañ, Baba day nañ àbu akaba nu akada mis bəlañ” ni. Ay ku tamal kəgəsumkabu ma hini ya nèhi ana kəli ni do nəñgu ni, gəsumkabá ma gana azuhva təwi ya nəbu nagray na.

¹² « Nèhi ana kəli nahəma, maslaña ya ti àfəkua ahàr a ti amagray təwi akada goro ya nəbu nagray ni. Maslaña gani nani amagray təwi amatam goro ya nəbu nagray ni, adaba nəbu nasləka nakoru afa ga Baba. ¹³ Tamal kèsəruma lekələm ndam goro mək kihindəm zlam azuhva nani nahəma, anagray. Anagray nahkay ti adaba nawawayay ti mis dek tâzləbay Baba

àna təwi goro ya nagray ni. ¹⁴ Nahkay tamal kihindəmfua zlam a adaba lekələm ndam goro ti anagray. »

Yezu adəm aməsləribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayan

¹⁵ « Tamal kawayum nu ti akəgrum ere ye ti nèhi ana kəli grum ni. ¹⁶ Nahkay ti nu anahəŋgalay Baba mək aməsləribiyu Maslaña nahañ ana kəli ga məjənaki kəli, ti māñjəhad akaba kəli ga kañgay-kañgayani. ¹⁷ Nañ ti Məsuf Jireni. Ndam ga *duniya tısliki məgəskabu nañ koksah, adaba tipi nañ do, təsər nañ do daya. Ay lekələm ti kèsəruma nañ a àndava, adaba nañ àbu akaba kəli, aməhuriviyu ana kəli a vu vu. ¹⁸ Anəmbrəñ kəli ti kigum bəza kuda do : anəngəkia ke kəli a. ¹⁹ Sarta àvu gəzit ti ndam ga *duniya etipi nu va do, lekələm ti ekipəm nu adaba nu nəbu àna sifa, lekələm day akəlumbu àna sifa. ²⁰ Ka fat nani ti akəsərum nu nəbu akaba Baba akada mis bəlañ, lekələm akaba nu, nu day akaba kəli akada mis bəlañ. ²¹ Maslaña ya ti ècia ere ye ti nèhi ana kəli grum na, àmbrəñ do agray ni ti, maslaña nani ti awayay nu ededin. Tamal mis awayay nu ti, Baba goro amawayay nañ, nu day anawayay nañ, anañgazlivu aməsər nu. »

²² Eslini Zəd èhindifiña ma. (Zəd ti nañ nani Zədas Iskariyot do.) Àhi : « Bay goro, kədəm akañgazlivu ana leli ciliñ, kàngazlivu ana ndam ga duniya do ni ti ahəmamam ? » ²³ Yezu àhəŋgrifəñ, àhi : « Tamal mis awayay nu nahəma, aməgəskabu ere ye ti nèhi ana mis tāgray ni. Nahkay ti Baba goro amawayay nañ, mək leli ata Baba amara afa ga maslaña gani nana, amanjəhadkabu akaba nañ. ²⁴ Ay maslaña ya ti àwayay nu do ni ti àgəskabu ere ye ti nèhi ana mis tāgray ni do. Ma ya ti nèhi ana kəli, kəbum kicəm ni ti ma ga ahàr goro goroani do : ma ga Baba, Bay ya àslərbiyu nu ni. ²⁵ Ma hini ti nèhia ana kəli a ka ya ti nu nəbu akaba kəli na. ²⁶ Ay Maslaña ya ti Baba aməsləribiyu ana kəli ga məjənaki kəli ni ti, aməslərbiyu nañ ti azuhva nu. Maslaña nani ti *Məsuf Njəlatani : nañ gani amacahi zlam dek ana kəli, mək amagray ti kèsərumki ka zlam ya nèhi ana kəli ni dek.

²⁷ « Ere ye ti nembribu ana kəli ni ti manjəhad sulumani. Anagray ti kānjəhadum àna sulumani goro ya nəgri ana kəli ni. Nəgri sulum gani nani ana kəli ti akada ga ndam ga duniya ya tagray sulum ni do. Añgwaz àwər kəli ba, aranja àhəli ahàr ana kəli ba. ²⁸ Kicūma, nəhi ana kəli ahkado : “Nasləka, kələŋ gani anaŋga afa gekəli a.” Tamal kawayum nu ti, nasləka ti akal kəmərumvu, adaba nakoru afa ga Baba. Baba ti àtam nu. ²⁹ Zlam gani ti àgravu fan ndo, ay nəhi ma gani ana kəli kwa nihi ti, adaba nawayay ti ka ya ti amagravu ni ti kēfumku ahàr. ³⁰ Nihi ti nindeverinj ma goro ya nəhi ana kəli ni wudak, adaba bay magədavani ya agur duniya ni naŋ àbu ara. Maslaŋa gani nani ti èslik do, ³¹ ay naŋ àbu ara ti, ti ndam ga duniya təsər nu nawayay Baba akaba təsər nagray ere ye ti Baba àhu nāgray ni. Cikəmaba, məslékuma ahalay a. »

15

Yezu azay mazavu ga məŋ ga zlam akaba ahar gani məbalani ni

¹ « Məŋ ga zlam ededini ti nu gani. * Bay ya àjav ni ti Baba. ² Ndam goro ti akada ahar ga məŋ ga zlam ni. Tamal ahar gani bəlaŋ éwi bəza do ni ti Baba ekelfinj. Ay tamal ahar gani ewi bəza ti Baba aslamalay àna məbaʃənana, awayay ti mīwiku bəza. ³ Ma goro ya nəhi ana kəli ni ti àslamala kəli a, kìguma njəlatana. ⁴ Lekələm akaba nu ti mìguma akada mis bəlaŋ a ; nahkay njəhaduma akaba nu a akada goro ya nanjəhad akaba kəli na. Ahar ga məŋəhaf ti tamal àfəŋ kà məŋəhaf ni bi nahəma, ahar gani nani èwi bəza kok-sah. Lekələm day tamal kēfum kà nu bi nahəma, akəgrumu təwi koksah.

⁵ « Məŋəhaf ti nu ; lekələm ti ahar gani. Maslaŋa ya ti naŋ àbu akaba nu, nu day nu nəbu akaba naŋ nahəma, maslaŋa gani nani agru təwi sulumani, naŋ akada ga ahar ga məŋəhaf ya àfəŋ kà məŋ gani, ewi bəza kay ni. Nədəm nahkay ti adaba tamal nu nəkibukəti kəli bi ti kisləmkı magray təwi koksah. ⁶ Tamal mis naŋ àbi akaba nu va bi ti, naŋ akada ahar ga məŋəhaf ya təkelfinj

* **15:1** Məŋ ga zlam ya Yezu àdəmki ma ni ti *viŋ.

tìzligoya, ekəli ni. Ahar ga məŋəhaf nday nani ti tangaskabu təbiyu aaku vu, aku azumaba ni. ⁷ Tamal lekələm kəbum akaba nu, kəbum kəgəsumkabu ma goro nahəma, hindəm ere ye ti kawayum ni, nahkay Mel-efit aməvi ana kəli. ⁸ Ere ye ti agray ti mis tāzəbakı Baba goro ni ti nihi : grum təwi kay akada ga ahar ga məŋəhaf ya ewi bəza kayani ni, nahkay mis təsər lekələm ndam madəbay nu ededinj. ⁹ Baba awayay nu, nu day nawayay kəli akada gayan ya awayay nu ni. Nawayay kəli nahkay ti, njəhaduma akaba nu a. ¹⁰ Nu ti nəbu nagray ere ye ti Baba àhu gray ni ; nahkay awayay nu, nu nanjəhad akaba naŋ. Nahkay day tamal lekələm kəgrum ere ye ti nəhi ana kəli grum ni ti nawayay kəli, kanjəhadum akaba nu.

¹¹ « Nəhi ana kəli nahkay ti, nawayay ti kəmərumvu akada goro ya nəmərvu ni. Nawayay ti kəmərumvu dal-dal, ti məmərani gani mīsliva ana kəli a vu va. ¹² Ere ye ti nəhi ana kəli grum ni ti nihi : Wayumvu akada goro ya nawayay kəli ni. ¹³ Tamal mis awayay zləbəba gayan, àgəskabá ti tākad naŋ azuhva tay a nahəma, maslaŋa nani ti maslaŋa àbi awayay mis àtam gayan ni bi. ¹⁴ Tamal lekələm kəgrum ere ye ti nəhi ana kəli grum ni ti, lekələm zləbəba goro. ¹⁵ Nəzalay kəli ndam məgru təwi va do, adaba bay magray təwi ti àsər ere ye ti bay ya naŋ agri təwi agray ni do. Nəzalay kəli ti zləbəba goro, adaba nəhia ere ye ti Baba goro àhu na dek ana kəli a. ¹⁶ Ngay lekələm kədumaba nu a ti kəhumi ana ahàr ba. Nu nədaba kəli a sawanj. Nədaba kəli a ti ga məgrumu təwi nday hini : mara məgru zlam sulumani akada ga ahar ga məŋəhaf ya ewi bəza sulumani ni. Zlam gani nday nani sulumani ni ti nawayay tìji ba. Nahkay tamal kəsəruma lekələm ndam goro mək kihindəmfinj zlam kà Baba azuhva nani nahəma, Baba aməgri ana kəli. ¹⁷ Ere ye ti nəhi ana kəli grum ni ti nihi : Wayumvu. »

Ndam ga duniya tizirey Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni

¹⁸ « Tamal ndam ga *duniya təbu tizirey kəli ti, səruma tìzirey nu enji gekəli.

¹⁹ Tamal lekələm ndam ga duniya ti akal ndam ga duniya tawayay kəli, adaba tawayay ndam gatay. Ay lekələm ti ndam ga duniya do. Nu nèdaba kəli a ti nèdekaba kəli akaba ndam ga duniya ; nday gani tizirey kəli ti azuhva nani. ²⁰ Sərumki ka ma goro ya nèhi ana kəli : “Maslaŋa ya agri təwi ana mis ni ti àtam bay ya ti naŋ agri təwi ni do” ni. Tamal təgrua daliya ti atəgri daliya ana kəli daya. Tamal təgəsukia ma ti atəgəsiki ma ana kəli daya. ²¹ Atəgri zlam nday nani dek ana kəli ti azuhva lekələm ndam goro, adaba təsər Bay ya ti àslərbiyu nu ni do. ²² Tamal nàra ndo, nèhi ma ana tay ndo nahəma, akal nday ndam magudar zlam do. Ay ti nàra, nèhia ma ana tay a, nahkay nday ndam magudar zlam, atətamfənja kà seriya koksah.

²³ « Maslaŋa ya ti ezirey nu ni ti maslaŋa gani nani ezirey Baba daya. ²⁴ Tamal nàgray zlam ya mis təgray dəy-dəy do ni e kidinj gatay bu ndo ni ti, akal nday ndam magudar zlam do. Nihi ti tìpia təwi goro ya nàgray na. Ay ku tìpia nəŋgu ni təbu tizirey nu, təbu tizirey Baba daya. ²⁵ Ay agravu nahkay ti, ti pakama ya àbu məbəkiani e *Divi gatay bu ni māgravu. Pakama gani nani ti nihi : “Tizirey nu masakani, day nègri aranja ana tay ndo.” †

²⁶ « Ay Məsuf ge jiri naŋ ya anəsləribiyu ana kəli kwa afa ga Baba ni, amara ga məjənaki kəli a. Amasləkabiya kwa afa ga Baba eminjikia ke kəli a ti amagrakua sedi a. ²⁷ Lekələm day akəgrumkua sedi a, adaba kwa ka mənjəki ge təwi goro lekələm kəbum akaba nu. »

16

¹ « Nèhi ma gani ana kəli ti adaba nawayay ti kēfumku ahər, kəmbərəŋum ba. ² Atagaraya kəli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ba. Ay atəgri ana kuli nahkay ciliŋ do : sarta nahəŋ amara ; ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti amabazl kəli ni ti aməhi ana ahər agray ere ye ti Melefit awayay ni. ³ Atagray nahkay ti adaba təsər Baba do, təsər nu do daya. ⁴ Ay nèhi ma gani ana kəli ti, adaba sarta gani eminjia ti akəsərumki ka ma gani, nèhia ana kəli a àndava. Ma

gani hini nèhi ana kəli ka mənjəki ge təwi geli ndo, adaba nu nèbu akaba kəli mba. »

Təwi ga Məsuf Njəlatani ya agray ni

⁵ Yezu àdəm keti : « Nihi ti nasləka, nakoru afa ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni. Ay “Kəkoru eley” ti maslaŋa àbi ehindifua e kidinj gekəli ba bi. ⁶ Ma hini ya nèhi ana kəli ni ti àhəlia ahər ana kəli a. ⁷ Ay ma hini ya nèhi ana kəli ni ti ma ge jiri : hojo nasləka, adaba tamal nàsləka ndo ni ti, maslaŋa ya ti nèdəm anəsləribiyu ana kəli ga məjənaki kəli ni ti amara do. Nahkay anasləka ti akəŋgətum zlam sulumani, adaba tamal nasləka ti anəsləribiyu naŋ ana kəli. ⁸ Ka ya ti eminjia ni ti amədəfiaba zlam ana ndam ga *duniya ; zlam gani nani ti ndam ga duniya təsərkaba lala do. Ere ye ti amədəfiaba ana tay a, awayay ti təsərkaba lala ni ti nihi : zlam magudarani ge mis, jiri ge Melefit, seriya ge Melefit. ⁹ Àki ka zlam magudarani ti amədəfiaba ana tay a nday təbu tagudar zlam, təsər do. Zlam gatay ya tagudar ni ti nihi : təfəku ahər do. ¹⁰ Àki ke jiri ge Melefit ti amədəfiaba ana tay a təsər ma gani do. Ere ye ti adafaki Melefit naŋ jireni ni ti nihi : nasləka nakoru afa ga Baba, ekipəm nu e eri vu va do. ¹¹ Àki ka seriya ge Melefit ti amədəfiaba ana tay a təsər ma gani do. Ere ye ti adəfiki seriya ge Melefit ana tay ni ti nihi : bay magədavani ya agur duniya ni ti Melefit àgəsa naŋ àna seriya àndava.

¹² « Zlam àbu kay nawayay nəhikivu ana kəli, ay ti nèhi ana kəli do, adaba kisləmkı məgəskabani faŋ do. ¹³ Məsuf ge jiri ni eminjia ti amədəfiki divi ge jiri ana kəli, aməhiaba ma gana dek ana kəli a. Ma ya ti aməhi ana kəli ni ti ma ga ahər gayan gayanjanı do ; aməhi ana kəli ti ma ya ti naŋ èci ni ciliŋ. Aməhi ere ye ti amagravu ni dek ana kəli daya. ¹⁴ Amadafaki ahəmamam nu gədəkani ni, adaba emici ma goro mək aməhi ma gani ana kəli. ¹⁵ Zlam ga Baba dek ti goro. Nèdəm Məsuf ge jiri ni emici ma goro, aməhi ana kəli ni ti azuhva nani. »

Ndam ga Yezu atəjalay ahər, kələŋ gani atəmərvu

† 15:25 Limis 35.19 ; 69.5.

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti. » ¹⁷ Ndam madəbay naŋ ni tāra tīcia ma gayan na ti ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tēdəm : « Àdəm : “Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti” akaba àdəm : “Nasləka nakoru afa ga Baba” ti, àdəm nahkay ti ahəmamam ? » ¹⁸ Tēdəm : « Ma gayan ya àdəm “Kama gəzit” ni ti awayay adəmvaba mam ? Leli mīciaba ma gana do. » ¹⁹ Yezu àra àsəra tawayay tihindifiŋa ma na ti àhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nèhi ana kūli : “Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti” ni ti, kəbum kazlapumki e kidiŋ gekūli bu. ²⁰ Nèhi ana kūli nahəma, lekūlum ti ekitəwəm, akandavum kuda, ay ndam ga *duniya ti ni atəmərvu. Akəgrum daliya, ay daliya gekūli ni amandav, mək akəmərumvu.

²¹ « Nazay mazavu gani : akəgrum daliya akada ga wal a huds awayay ewi wur ni. Wal ni agray daliya adaba sarta gayan ènji. Emiweya wur na ti àjalaki ahàr ka daliya gayan ya àgray ni va do ; amərvu adaba èweya mis a duniya va. ²² Nihi ti lekūlum day kəbum kəgrum daliya nahkay. Ay enipi kūli keti : ka sarta gani nani ti akəmərumvu ; maslaŋa àbi amacafəŋa kūli kà məmərvani nana bi.

²³ « Ka fat gani nani ti pakama àbi ekihindəmfua bi. Nèhi ana kūli nahəma, tamal kèsəruma lekūlum ndam goro a mək kihindəmfija zlam kà Baba azuhva nani nahəma, Baba aməvi ana kūli. ²⁴ Kekileŋa ka ya ti kihindəmfija zlam kà Baba ni ti ñgay lekūlum ndam goro ti kəhumi faŋ ndo. Hindəmfija ; tamal kihindəmfija nahkay ti akəŋgətum mək akəmərumvu dal-dal, araña amacafəŋa kūli kà məmərvana do. »

Yezu èyefiŋa kà duniya àndava

²⁵ « Nèhi ma gani dek ana kūli ti àna ma *gozogul. Ay sarta àbu ara ti anəhi ma ana kūli nahkay va do. Ka sarta gani nani ti anədəmki ma ka Baba vay-vay. ²⁶ Ka fat nani ti ekihindəmfija zlam kà Baba adaba lekūlum ndam goro. Ngay anahəŋgali naŋ ana kūli ti nèdəm do, ²⁷ adaba naŋ naŋana àna ahàr gayan awayay kūli. Awayay kūli ti adaba lekūlum kəbum kawayayum

nu, kəgəsumkabá nàsləkabiya afa gayan a. ²⁸ Ededij nàsləkabiya afa ga Baba, nàra a duniya va, ay nihi ti nasləka a duniya ba, naŋgoru afa ga Baba. »

²⁹ Eslini ndam madəbay naŋ ni tēhi ahkado : « Nihi kəbu kazlapi ana leli vayvay, kèhi ma gozogul ana leli va do. ³⁰ Nihi ti mèsəra nak kèsəra zlam a dek, nahkay ahàr àdəm mihindifuka ma do, adaba kèsəra ere ye ti mawayay məhuk na àndava. Ègia nahkay ti leli məfəkuk ahàr, mègəskabá kàsləkabiya afa ge Melefit a. »

³¹ Yezu àhi ana tay : « Nihi ti kəfumku ahàr ededij aw ? ³² Sarta amara, nihi ti ènji àndava : ka sarta gani nani ti ekidəmuvu kway-kwayay, ku way way do amasləka zlam gayan a ; lekūlum dek akəmbrumbu nu, nu bəlanj ka ahàr goro. Ay ti nu bəlanj ka ahàr goro do, adaba Baba naŋ àbu akaba nu. ³³ Nèhi ma gani hini ana kūli ti, nawayay ti araña àhəli ahàr ana kūli ba, adaba lekūlum kəbum akaba nu akada mis bəlanj. Nihi a duniya bu ni ti atəgri daliya ana kūli, ay zum njəda, adaba nu ti nèyefiŋa kà duniya àndava. »

17

Yezu ahəŋgali Melefit ana ndam madəbay naŋ ni

¹ Yezu àra àdəma ma nana nahkay ti àmənjoru e melefit vu, àdəm : « Bəba goro ni, sarta ènji. Gray ti mis dek tēsər Wur gayak ti naŋ gədakani ; nahkay ti atəsər nak gədakani azuhva Wur gayak ni. ² Kəvia njəda ana Wur gayak ga məgur mis a dek, ti məvi *sifa ya àndav day-day do ni ana nday ya ti kəbi tay a ahar vu ni dek. ³ Sifa ya àndav day-day do ni ti nihi : tēsər kur, nak bəlanj, nak Melefit ededij ededijeni, tēsər Yezu *Krist naŋ ya kəslərbiyu ni daya.

⁴ Nàgra təwi ya kəhu nāgray ka had na dek àndava ; təwi goro gani nani àdəfikia ana mis a nak gədakana. ⁵ Ahaslani wudaka kàgraya məlanj a nahəma, nu nəbu akaba kur a məlanj gədakani masladani bu : nihi day həŋguriyu nu a məlanj gani nani vu keti ti. ⁶ Kādaba mis a duniya ba, kəbua tay a ahàr va. Nihi ti nèdəfikia kur ana tay a, tēsəra kur a àndava. Ahaslani ti nday a ahar bu afa gayak, ay nihi ti kəbua tay a ahar

va, mèk tègësukkia ma. ⁷ Nihi ti tèséra zlam ya nu nàbu àna nañ ni dék ti nak kèbu tay a ahar vu ededin, ⁸ adaba nàhia pakama gayak ya kèhu nàhi ana tay na dék ana tay a. Pakama gayak gani nani ti tègëskabá : tèséra nàslékabiya ti afa gayak, àslérbiyu nu ti nak ededin.

⁹ « Nahèngali kur ana tay. Nàhèngali kur ana mis ga *duniya do, nahèngali kur ana ndam ya ti kèbu tay a ahar vu ni cilin, adaba nday ti ndam gayak. ¹⁰ Zlam goro dék ti gayak, zlam gayak dék day goro ; nahkay mis tèséra nu gèdakani azuhva nday ya ti kèbu tay a ahar vu na. ¹¹ Kama kama ti nu anelébi a duniya bu bi, anasléka anoru afa gayak, ay nday ti atanjéhad a duniya ni bu. Bèba goro ni, nak njélata ; fi ahàr ana tay àna njèda gayak. Njèda gani nani ti nak kèvu. Fi ahàr ana tay ti tigi akada mis bélaj akada geli ata nak leli mèbu bélajani ni. ¹² Kèvua njèda gayak a ; nahkay ka ya ti nàbu akaba tay ni ti, nèfia ahàr ana tay àna njèda gani nana. Nèbia slimia ana tay a, ku mis bélaj gatay èji ndo, si maslaña ya ti ahàr àdém ejiji ni kwa. Gayan ya èjiji ni ti, ti pakama ya àbu mèbekiani a Wakita gayak ni bu ni mâgravu.

¹³ « Nihi ti naslèka nakoru afa gayak. Nu nàbu nèhuk ma hini a duniya bu ni ti, nawayay ti nday témervu dal-dal azuhva nu, ti mèmèrani gani mîsliva ana tay a vu va. ¹⁴ Nàhia pakama gayak a dék ana tay a mèk tègëskabá. Nahkay ndam ga duniya tèbu tizirey tay adaba nday ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni. ¹⁵ Nahèngalay kur ti ga mèhèlaba tay a duniya ba do. Nahèngalay kur ti, ti kâhèngaféja tay kè *Seteni a. ¹⁶ Nday ti ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni. ¹⁷ Gray ti tigi ndam gayak *njèlatani àna jiri gayak. Jiri gayak ti ma ge jiri ya nàhi ana tay ni. ¹⁸ Nak kèslerbiyu nu a duniya vu, nahkay nu day nèsléroru tay a duniya vu. ¹⁹ Nu mis gayak njèlatani, nahkay nday day etigi ndam gayak njèlatani. Tigi ndam gayak njèlatani ti àna pakama gayak jireni ya nàhi ana tay ni.

²⁰ « Nàhèngali kur ana tay cilin do ;

nahèngali kur ana nday ya ti atègëskabu pakama gatay ya atèhi ana tay ni, mèk atèfèku ahàr ni daya. ²¹ Bèba goro ni, nawayay ti mis ya tafèku ahàr ni dék tigi akada mis bélaj, akada nak kèbu akaba nu, nu day nàbu akaba kur akada mis bélaj ni. Nawayay ti nday day tigi akaba leli akada mis bélaj ; nahkay ti ndam ga duniya atèsér nak kèslerbiyu nu. ²² Nak kàgray ti mis dék tèsér nu gèdakani ; nahkay nu day nàgray ti mis tèsér ndam ya tadébay nu ni nday gèdakani akada goro ni. Nàgray nahkay ti, nawayay ti tigi akada mis bélaj akada geli ya leli mèbu bélajani ni. ²³ Nu ti nàbu akaba tay akada mis bélaj ; nak day kèbu akaba nu akada mis bélaj. Azuhva nani nday day etigi bélajani akada geli ni. Etigia bélajana ti ndam ga duniya atèsér nak kèslerbiyu nu, kawayay tay akada gayak ya ti kawayay nu ni.

²⁴ « Bèba goro ni, nawayay ti ndam ya kèbu tay a ahar vu ni ti nday day tòru ka mèlaj goro ya nèbiyu ni. Nawayay ti tìpi nu, nu gèdakani azuhva njèda gayak ya kèvu ni. Kèvu njèda gani nani ti adaba kwa kàgraya mèlaj a fañ ndo kàwaya nu a. ²⁵ Bèba goro ni, nak jireni. Ku tamal ndam ga duniya tèsér kur do nèngu ni, nu nèsera kur a ; ndam goro day tèséra nak kèslerbiyu nu. ²⁶ Nèdèfikia njèda gayak ana tay a, anèdèfikioru ana tay anèmbrèj do. Nawayay ti tâwayavu akada gayak ya kawayay nu ni ; nahkay ananjéhad akaba tay akada mis bélaj. »

18

*Gèdakani ga ndam Zùde tègës Yezu
(Meciyé 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Luk 22.47-53)*

¹ Yezu àra àdëma ma na nahkay ti tèsléka, tòru akaba ndam madébay nañ ni ke ledi ga zalaka ya tèzalay Sedron ni. Eslini ti dini nahañ àbu, tèhuriyu. ² Ay ti Zùdas nañ ya ti ara asèkumoru nañ ni àsèra mèlaj gani nana, adaba kélavad ata Yezu tèbu tècakalavu akaba ndam madébay nañ ni eslini. ³ Zùdas nakèj àdi kama ana ndam slewja akaba ana nday ya ti tajégay *ahay gèdakani ge Melefit ni. Ndam slewja gani nani ti gèdakani ga ndam *manjalabakabu

mis akaba Melefit ni tècakalavu akaba ndam *Feriziyen mèk tèslororu tay. Tòru ti àna zlam ahar gatay, tèhèla ceñgel akaba vala-vala a ahar va daya. ⁴ Yezu àsèra ere ye ti amagrakivu na, nahkay nday nakèn tòru tìnjuwa wudak ti, àngwivabiyu ana tay a ma vu mèk àhi ana tay ahkado : « Kèdèbum way ? » ⁵ Tèhi ahkado : « Madèbay Yezu zal Nazaret ni. » Nanj nakèn àhi ana tay : « Nu gani, nu hi. » Zèdas nanj ya ara asèkumoru Yezu ni nanj àkibu ka tay. ⁶ Yezu àra àdèma « Nu gani, nu hi » ti tàngorou alèn-alèn, tèdèd ka had. ⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Kèdèbum way ? » Tèhi ahkado : « Madèbay Yezu zal Nazaret ni. » ⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nèhia ana kuli a “Nu gani, nu hi” a timey ! Tamal kèdèbum ti nu nahèma, mbrènjum ndam goro hini tâslèka. »

⁹ Àdèm nahkay ti, ti ma ya ti àhi ana Bèjanî : « Bèba, ndam ya ti kèbu tay a ahar vu ni ku mis bélaj gatay èjifua ndo » ni mâgravu. ¹⁰ Maslalam àfèn ka Simu Piyer ; Simu Piyer nakèn àradaya fètah mèk àsi ana bay mègri tèwi ana gèdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifènja slimì ga ahar ga daf a hëndad. Bay magray tèwi nani ti slimì gani Malkus. ¹¹ Ay ti Yezu àhi ana Piyer : « Hènguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Baba àdèm anècakay daliya, ay ti kèhi ana ahàr nècakay ba waw ? »

Gèdakani ga ndam Zude takoru àna Yezu kè meleher ga Anna

¹² Eslini ndam slewja akaba gèdakani gatay ni akaba ndam *Zude ya tajègay *ahay gèdakani ge Melefit ni tègès Yezu, tèwèlikabu ahar. ¹³ Tàra tèwèlikabá ahar na ti tèzoru nanj afa ga Anna. Anna ti medim ga Kayif. Ka sarta gani nani ti Kayif gèdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit. ¹⁴ Maslaña ya àhi ana ndam Zude : « Hojo mis bélaj mêmèt azuhva mis dek » ni ti, Kayif gani nani.

Poyer adèm nanj àsèr Yezu do (Meciyu 26.69-70 ; Mark 14.66-68 ; Luk 22.55-57)

¹⁵ Simu Piyer nday ata maslaña nahaj ya nanj day adèbay Yezu ni tèdèborou Yezu. Bay madèbay Yezu nani ti gèdakani ga ndam

*manjalabakabu mis akaba Melefit ni àsèra nanj a lala. Nahkay tèhuriyu ka ahar bélaj akaba Yezu a dalaka ga ahay ga gèdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni vu. ¹⁶ Ay ti Poyer àhuriyu ndo, ècik kà mahay. Eslini bay madèbay Yezu ya ti gèdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit àsèra nanj a lala ni àhèrkiaya ka wal ya ajègay mahay na, àhi ma mèk àziyu Piyer a dalaka ga ahay ni vu. ¹⁷ Wal ya ti ajègay mahay ni àhi ana Poyer ahkado : « Nak day bélaj ga ndam madèbay maslaña nani ni do waw ? » Eslini Poyer àhi : « Aha, nu bay madèbay nanj do. »

¹⁸ Ndam ya tagray tèwi eslini ni akaba nday ya ti tajègay *ahay gèdakani ge Meléfit ni amèd awèr tay, tèbefta aku a tèbu tènjafèn. Poyer day àrèkivorou ka tay ànjafèn bilegeni.

*Anna ehindifiña ma kà Yezu a
(Meciyu 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Luk 22.66-71)*

¹⁹ Eslini gèdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifiña ma kà Yezu a, àhi ahkado : « Ndam madèbay kur ti ndamam ? Kacahi mam ana mis ni mam ? » ²⁰ Yezu àhèngrifèn, àhi : « Nèhia ma ana mis a dek vay-vay. Kèlavad nèbu nècahi zlam ana tay a ahay ga *mahèngalavù Melefit bu akaba a dalaka ga *ahay gèdakani ge Melefit ni bu, ka mèlaj ya ndam *Zude dek tècakalavu ni. Ma ya ti nèdèm akal-akal ni ti àbi. ²¹ Kihindifua ma ti kamam ? Hindi ma goro ti afa ga ndam ya ti nèhi ma ana tay ni. Nday ti tèssera ere ye ti nèdèm na. »

²² Yezu àra àdèma nahkay ti bélaj ga ndam ya tajègay ahay gèdakani ge Melefit ni àdi barva kèba mèk àhi : « Tèhèngrifèn kà ma ana gèdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ti nahkay aw ? » ²³ Yezu àhèngrifèn, àhi : « Tamal nàgudara ma ti dafaya ma ya ti nàgudar na. Ay tamal ma goro ya nèdèm ni ma ge jiri ti kèdu barva ti kamam ? » ²⁴ Kèlèn gani Anna àdèm tèzoru nanj afa ga Kayif gèdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni. Nahkay tèzoru nanj ahar mèwèlikabani afa ga Kayif nakèn.

*Piyer adəm keti nañ àsər Yezu do
(Meciyu 26.71-75 ; Mark 14.69-72 ; Luk 22.58-62)*

²⁵ Ka ya ti Simu Piyer nañ àbu anjafəñ kaaku ni kekileña ni ti tèhi ahkado : « Nak day bələñ ga ndam madəbay maslaña hini do waw ? » Ay ti Piyer àdəm : « Aha, nèbi nadəbay nañ bi. » ²⁶ Zal naħaŋ nañ àbu eslini, nañ bay məgri təwi ana gədakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni. Maslaña gani nani ti Piyer àsifəñ slimia ti ana mis ge dini gayaŋ. Maslaña nani àhi ana Piyer ahkado : « Nipi kur kwa enekwiñ e dini bu ata nañ ti nak timey. » ²⁷ Ay ti Piyer àdəm keti : « Aha, nu do. » Eslini ag-wazl àzlah huya.

*Yezu nañ àbu kè meleher ge Pilet bay ga ndam Rom ni
(Meciyu 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Luk 23.1-5)*

²⁸ Dù àna zəzəeni nahəma, ndam *Zəde təzay Yezu afa ga Kayif, tòru àna nañ afa ge Pilet bay ga ndam *Rom ya agur had *Zəde ni. Ay tòru tìnjaña àna nañ a ti ndam Zəde təwayay məhuriyani a ahay vu afa ga bay ni ndo. Adaba tamal təhuriya ti tigi nday njelata do, tìsliki məzum zlam ga wuməri ga *Pak ni do. ²⁹ Nahkay bay *Pilet nakəñ àhərkiaya ka tay e mite va, àhi ana tay ahkado : « Kàbəhadumki mirdim ka maslaña hini ti àgudar mam ? »

³⁰ Təhəñgrifəñ, tèhi : « Tamal ti àgudar zlam ndo ni ti akal məzəbiyu nañ afa gayak ndo. » ³¹ Nday nakəñ tara tədəma nahkay ti Pilet àhi ana tay ahkado : « Zuma nañ a, lekulam lekulameni grumfəñja seriya, akada ge seriya geküli ya kəgrum na. » Ndam Zəde ni təhəñgrifəñ, tèhi : « Leli nahəma, seriya ga makad mis ti təvi divi gani ana leli ga magrani ndo. » ³² Tədəm nahkay ti, ti ma ga Yezu ya àdəm amara məmət nahkay ni ti māgravu.

³³ Eslini Pilet àngoru a ahay vu, àzalay Yezu, èhindifiña ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam Zəde ededīñ aw ? » ³⁴ Yezu àhəñgrifəñ, àhi : « Nak nakani kàjalay tək, day ti mis təhuk aw ? » ³⁵ Pilet àhi : « Nu zal Zəde aw ? Təzəbiyu kur afa goro ti ndam jiba gayak gayakaní akaba gədákani geküli ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit

ni do waw ? Kàgudar mam ? » ³⁶ Yezu àhəñgrifəñ, àhi : « Nu bay, ay bay goro ti ga duniya hini do. Tamal bay goro ni ga duniya hini ti, akal ndam goro təkadva akaba ndam ya təgəsi nu ana ndam Zəde na. Ay ti təgray nahkay ndo, adaba bay goro ni ga duniya hini do. » ³⁷ Pilet àhəñgrifəñ, àhi : « Kàdəm nahkay ti nak bay ededīñ aw ? » Yezu àhəñgrifəñ, àhi : « Nak kàdəm. Nu ti nàra a duniya va, tìwi nu ti, ti nāhi ma ge jiri ana mis. Ku way way do nañ mis ge jiri ti abi slimia ana ma goro ya nədəm ni. » ³⁸ Eslini Pilet àhi ahkado : « Jiri ti məñ ga mam jiken mam ? »

*Tədəm seriya àgəsa Yezu a, si takad nañ kwa
(Meciyu 27.15-31 ; Mark 15.6-20 ; Luk 23.13-25)*

Pilet nakəñ àra àhia ma ana Yezu a nahkay ti àhərkiaya ka ndam Zəde na e mite va keti. Àhi ana tay ahkado : « Nu ti nədi ahàr ana zlam magudarani gayaŋ ndo simiteni. » ³⁹ Ay kèsəruma kilevi a wuməri ga *Pak bu ni ti nəbu nəfiaya zal dañgay ana kəli a bələñ. Nihi ti kawayum nəfiaya bay ga ndam *Zəde na ana kəli a waw ? » ⁴⁰ Nday nakəñ tara tīcia ma ge Pilet na ti təzlah kay kay, tədəm : « Kāfaya maslaña nana ba, faya Barabas a sawaŋ ! » Barabas gani nani ti zal abra, àbazla mis a.

19

¹ Eslini Pilet àhi ana ndam slewja gayaŋ tāzay Yezu, təzleñ nañ àna kurupu. ² Tara təzleña nañ a ti ndam slewja ni təslapaya adak a hindigil-hindigil mək təfiviyu a ahàr vu akada ga jaku ni. Təfikabu mugudi ndizeni ga bay daya. ³ Tara təbəkia zlam nday nana nahkay ti təhəñgrifəñbiyu, tèhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zəde ! » Nday nakəñ tara təhia ma nahkay ti təsi barva kəba kəba.

⁴ Eslini Pilet àhərkiaya ka ndam Zəde na e mite va keti, àhi ana tay : « Nihi nahəma, nara nəzibiyu nañ ana kəli e mite vu, ti kèsərum nənəgət zlam magudarani gayaŋ ga məwəlki nañ di ndo. » ⁵ Mək Yezu nakəñ àhəraya e mite va àna adak ya ka ahàr na akaba àna mugudi ndizeni ya təfikabu na. Yezu àra àhəraya ti Pilet àhi ana tay :

« Maslaŋa nakəŋ naŋ hi. » ⁶ Gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam gatay ni tāra tīpia Yezu a ti tèzlah kay kay, tādəm : « *Darfəŋ naŋ kà təndal ! Darfəŋ naŋ kà təndal ! » Pilet àhi ana tay ahkado : « Lekulum lekulumeni zuma naŋ a ti kādarumfəŋ ka təndal gani. Nu ti nəŋgət zlam magudarani gayaŋ ga məwəlki naŋ di ndo. » ⁷ Ndam Zude ni tāhəŋgrifəŋ, təhi : « Melefit àvia divi ana leli ndam Zude a, ahär adəm tākad naŋ, adaba azay ahär gayaŋ adəm naŋ Wur ge Mel-efit. » ⁸ Pilet àra ècia ma gatay na ti àgra angwaz a dal-dal, ⁹ àŋgwiyu a ahay vu keti, àhi ana Yezu : « Nak kàslakabiya ti eley ? » Ay ti Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. ¹⁰ Pilet àhi : « Kèhu ma do ? Nisliki məmbrəŋ kur, nisliki *madarfəŋ kur kà təndal ti kèsər do waw ? » ¹¹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kìsliki məgru aranja do, si tamal Melefit àvuka divi gana kwa. Nahkay ti maslaŋa ya ti àgəsukbiyu nu ni àgudara zlam a àtama gayak na. »

¹² Yezu àra adəma nahkay ti Pilet nakəŋ adəbay divi ga məmbrəŋ naŋ. Ay ndam Zude ni tèzlah, təhi : « Tamal kàmbrəŋa maslaŋa hina ti kàdafakia kàwayay *Sezar do, adaba ku way way do azay ahär gayaŋ adəm naŋ bay ti maslaŋa gani nani ezirey Sezar. » ¹³ Pilet nakəŋ àra ècia ma ge mis na ti àzəbiyu Yezu e mite vu mək àŋjəhad ka məlaŋ magray seriya ni. Məlaŋ gani nani ti maslamalani lala àna akur, təzalay àna ma *Hebri ti « Gabata. »

¹⁴ Vad gani nani ti vad ga maslamalakabu zlam ga wuməri ga *Pak ; fat agray wis wudak. Pilet nakəŋ àhi ana ndam Zude ni ahkado : « Bay gekəli nihi. » ¹⁵ Nday nakəŋ tāra tīcia nahkay ti tèzlah, tādəm : « Kada, kada, darfəŋ naŋ kà təndal ! » Eslini Pilet àhi ana tay ahkado : « Nâdarfəŋ bay gekəli ni kà təndal aw ? » Gədákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tāhəŋgrifəŋ, təhi : « Bay geli nahən àbi, si Sezar kwa. » ¹⁶ Pilet àra ècia ma na nahkay ti àvi divi ana ndam slewja gayaŋ ga madarfəŋ Yezu kà təndal. Nahkay nday nakəŋ tāzay Yezu, tāsləka àna naŋ a.

*Tadarfəŋ Yezu kà təndal
(Meciyu 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Luk 23.26-43)*

¹⁷ Ka ya ti tèbu takoru ni ti Yezu azay təndal ya ti takoru *tadarfəŋ naŋ ni àna ahar gayaŋ gayaŋjani. Tāhəraya a kesa ni ba, tòru ka məlaŋ nahən ; məlaŋ gani nani ti təzalay « Məlaŋ ga Aslat ga Ahär » ; àna ma *Hebri ti təzalay « Golgota. » ¹⁸ Tòru tīnjəa eslina ti *tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tadarfəŋa mis ndahanj a cù kà təndal ndahanj a daya : Yezu ti naŋ e kidiŋ gatay bu.

¹⁹ Pilet adəm tābəki ma ka pələŋgaf, tādarfəŋiyu kà təndal ga Yezu ni ti mis tījəngey, tāsər. Ma gani ya ti tābəki ni nahkay hi : « Yezu, zal Nazaret, Bay ga ndam *Zude. » ²⁰ Ma gani nani ti tābəki àna ma Hebri, àna ma Rom akaba àna ma Gres. Ndam Zude kay tījəngä ma gana, adaba məlaŋ ya ti tadarfəŋ Yezu kà təndal ni cifa akaba kesa. ²¹ Gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tāra tīcia ma gana ti təhi ana Pilet ahkado : « “Naŋ Bay ga ndam Zude” ti kəbəki ba. Ngulum bəki : “Maslaŋa hini adəm naŋ Bay ga ndam Zude” sawaŋ. » ²² Ay Pilet nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nəbəki ni ti mānjəhad nahkay. »

²³ Ndam slewja ni tāra tadarfəŋa Yezu kà təndal na ti, tāhəl azana gayaŋ ni, tēdekaba məlaŋ fad, ku way way do e kidiŋ gatay bu àŋgəta bəlaŋ. Tāza endəwi gayaŋ a daya ; endəwi gani nani ti mədəməkani àfəŋ bi, tāləmaya zəbalana. ²⁴ Nahkay ndam slewja ni təzlapay e kidiŋ gatay bu, tādəm : « Mègəzleh endəwi hini ba ; ŋgulum məgrumki ca-ca ti məsər way azum way. » Ndam slewja ni tāgray nahkay ti, zlam ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni àgravu. Pakama gani nani ti nihi : « Tēdekaba azana goro na e kidiŋ gatay ba, mək tāgrakia ca-ca ke endəwi goro a.* »

Ndam slewja ni tāgray akada nani gani edeſiŋ.

²⁵ Kà gəvay ga təndal ya ti tadarfəŋ Yezu ni ti wál ndahanj tèbu micikeni. Wál nday nani ti nday hi : məŋ ga Yezu, wur ga məŋ ga məŋjani, Mari wal ga Kəlopas akaba Mari ga kesa Magədala. ²⁶ Bay madəbay Yezu

* 19:24 Limis 22.19.

ya Yezu awayay nañ kayani ni nañ àbu kà gëvay ga mën ga Yezu daya. Yezu àra èpia tay a ti àhi ana mëñani ni ahkado : « Mma, wur gayak ti nañ hini. » ²⁷ Àra àhia ma ana mëñana nahkay ti àhi ana bay madëbay nañ ni ahkado : « Muk ti nañ hini. » Kwa ka fat nani bay madëbay Yezu ni àzoru mën ga Yezu ni afa gayan ti mânjëhad afa gayan a.

Yezu amat
(Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Luk 23.44-49)

²⁸ Yezu àséra àgra tëwi gayan na dek àndava. Àra àséra nahkay ti àdëm ahkado : « Yam àkada nu a. » Àdëm nahkay ti, ti zlam ya àbu mëbékiani a Wakita ge Melefit bu ni mâgravu. † ²⁹ Mandaray nañ àbu eslini mafëkadani akaba zum cecëwekeni. Tàra tici ma ga Yezu na ti tázay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, tâteliyu a zum ni vu, tâbahki ka aday mëk tâtëlikabiyu kà pakama ana Yezu. ³⁰ Yezu àra àcaka zum cecëwekeni na ti àdëm ahkado : « Tëwi goro dek àgrava àndava. » Àra àdëma nahkay ti àzëgad ahàr gëzak mëk àmët.

Zal slewja nahaj àtëhad Yezu àna awasl

³¹ Vad gani nani ti hajëñ gani vad mëpësabana, nahkay mis tèbu tëslamalavu. Vad mëpësabana gani nani ti àtama vad mëpësabana ndahan na, nahkay ndam *Zëde tawayay ti kisim ge mis ya ti *tàdarfëñ tay kà tëndal ni tânjëhadfëriju kà tëndal ni a vad mëpësabana ba ba. Nahkay tòru afa ge Pilet, tèhi ahàr àdëm têhebi asak ana tay ti tâmët weceweci, tâhëlfëña tay kà tëndal na. ³² Nahkay Pilet àslororu ndam slewja gayan. Tàra tìnchia ti têhebi asak ni ana mis bëlan gani ya tàdarfëñ nañ kà tëndal akaba Yezu ni, mëk têhebi ana nañ ye cu ni. ³³ Tàra tèrëkia ka Yezu a, tawayay tehebi asak ti tèdi ahàr nañ mëmëtani àndava, nahkay ti têhebi asak ni ndo. ³⁴ Ay bëlan e kidij ga ndam slewja ni bu àtëhad Yezu àna awasl a jamañgay vu gëk. Àra àtëhad nañ a ti mimiz àngëzaya huya, yam day àngëzaya. ³⁵ Àgrakia sedi ka zlam gani nana ti, maslaña ya èpia ni. Àgrakia

sedi a, pakama gayan ya ti àdëm ni ti jiri ededij. Nañ day àséra pakama gayan ya àdëm ni jiri ededij. Àdëm nahkay ti awayay ti lekulum day këgësumkabu pakama gani, këfumki ahàr ka Yezu. ³⁶ Zlam gani nani àgravu ti, ti zlam ya àbu mëbékiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mâgravu. Pakama gani nani ti nihi : « Ku aslat ga vu gayan tekedi eteheë do.‡ » ³⁷ Àbu mëbékiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi keti : « Ndam ya ti tâtëhad mis ni atamënjalëñ ka maslaña ya ti nday tâtëhad ni.§ » Pakama gani nani day àgrava.

Tëfiyu kisim ga Yezu e mindivij vu
(Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Luk 23.50-56)

³⁸ Zal nañ àbu slimy gani Zuzef, nañ ga kësa Erimete. Nañ ti bay madëbay Yezu, ay adëbay nañ akal-akal adaba angwaz awërfëña nañ kà ndam *Zëde a. Yezu àra àmëta ti Zuzef nakëñ òru afa ge Pilet, èhindifiña divi ga mazay kisim ga Yezu na, mëk Pilet àvi divi gani. Nahkay òru àzay kisim ga Yezu ni. ³⁹ Nikodem day òra ka mëlañ gana. Nikodem ti nañ ya ti a vad nañ àrëkioru ka Yezu ga mélavad ni. Òru ti, àzay haf mebedeni gërgéri cu, bëlan gani tëzalay mir, nañ ti ni elëwes, àgray kilu kru kru mahkér. Haf gani nani ti mizi gani àbëlay. ⁴⁰ Tàra tèzaya kisim na ti ata Zuzef nday ata Nikodem nakëñ titëdey àna gabaga ; ka ya ti tèbu titëdey nahëma, tèbëki haf ni ke kisim ni hi hi. Wudaka ndam Zëde tili mis ti tagray nahkay day. ⁴¹ Kà gëvay ga mëlañ ya *tàdarfëñ Yezu kà tëndal ni ti dini nañ àbu eslini. E dini gani nani bu ni ti mindivij nañ àvu, tili nihi guhwa tëfiyu kisim ga maslaña fanj ndo. ⁴² Ka fat nani ti ndam Zëde tèbu tëslamalavu ga vad *mëpësabana, nahkay ata Zuzef nday ata Nikodem nakëñ tëfiyu Yezu e mindivij nani vu, adaba mindivij ni drin do.

20

Ndam madëbay Yezu takoru kè mindivij
(Meciyu 28.1-8 ; Mark 16.1-8 ; Luk 24.1-12)

† 19:28 Mënjay Limis 69.22. ‡ 19:36 Mënjay Mahérana 12.46 ; Macalani 9.12 ; Limis 34.21. § 19:37 Zakari 12.10.

¹ Du ge mileda àna zuzueni a vad ye enjenjeni ga gosku nahëma, Mari ga kësa Magdala òru ke mindivinj ni. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mindivinj ni bøja, èpi belim ni àlèn ana mindivinj ni bi. ² Nañ nakèn àra èpia belim ni àlèn bi nahkay ti àcuhwakibiyu ka Simu Piyer nday ata bay madëbay Yezu ya Yezu awayay nañ kay ni, àhi ana tay ahkado : « Ndamaña tèzaba Bay geli na e mindivinj ni ba, mèsér mèlañ ya tafékañ ni do. »

³ Ata Piyer nday ata bay madëbay Yezu nahañ ni tara ticia nahkay nahëma, tâslëka tazay divi ga moroni ke mindivinj ni. ⁴ Nday cœni tacuhworu, ay bay madëbay Yezu nahañ ni àcuhway àtam Piyer, ènjiyu ke mindivinj ni enji gayañ. ⁵ Òru ènjua ti àndéhad ahàr, àménjiyu e mindivinj ni vu, èpi gabaga ni mabéhadani ciliñ, ay ti àhuriyu ndo. ⁶ Kélèn gani Simu Piyer ti ni òru ènjua ke mindivinj na ti àhuriyu huya, èpi gabaga ni mabéhadani duca, ⁷ azana ya ti titudi ahàr ana Yezu àna nañ ni day mifedekabani ka mèlañ nahañ, mabéhadani akaba gabaga ni do. ⁸ Eslini bay madëbay Yezu nahañ ya ènjiyu ke mindivinj enji ge Piyer ni àhuriyu bilegeni. Àra àhuriya ti èpi zlam ya ti àgravu ni, àséra Yezu àngaba e kisim ba. ⁹ Abu mabékiani a Wakita ge Melefit bu, ahàr àdém Yezu amet mèk àngaba e kisim ba, ay kekileñu nday gani ticiaba pakama gana fanj ndo. ¹⁰ Kélèn gani ndam *madëbay Yezu nakèn tâslëka, tòru a magam.

Yezu aŋgazlivu ana Mari ga kësa Magdala (Meciyu 28.9-10 ; Mark 16.9-11)

¹¹ Ka sarta gani nani Mari nañ àbu kà gëvay ge mindivinj ni, etawi. Nañ àbu etawi ti àndéhad ahàr, àménjiyu e mindivinj ni vu, ¹² èpi *mèslér ge Melefit ch mèbakabu azana bæd-bædani. Nday manjéhadani digus-gus ka mèlañ ya tafékañ kisim ga Yezu ni ; bølañ manjéhadani gwar ka mèlañ ga ahàr, bølañ gani ti ni gwar ka mèlañ ga asak. ¹³ Eslini mèslér ni tihindifirja ma, tèhi ahkado : « Wal hini, kitewi mam ? » Wal ni àhèngrifèn ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ndamaña tèzaba Bay goro e mindivinj ba, nèsér mèlañ ya tafékañ ni do. »

¹⁴ Àra àdëma nahkay ti àmbatbiyu ma kélèn, èpi Yezu nañ jika, ay ti ngay Yezu ti àsér do. ¹⁵ Eslini Yezu àhi : « Wal ni, kitewi mam ? Kadëbay way ? » Wal ni àhi ana ahàr maslaña ya àhi ma ni ti bay ya agray tewi e dini bu ni. Nahkay àhi : « Maslaña goro, tamal nak kàzaba nañ a ti dëfuki mèlañ gani, nakoru nazay. » ¹⁶ Yezu àhi : « Mari. » Eslini Mari nakèn àmbatkioru ma, àhi àna ma *Hebri : « Rabuni. » Awayay adëmvaba : « Mësi. » ¹⁷ Yezu àhi : « Kàcafènja nu kà maslèkana ba, adaba nèçoloru afa ga Baba fanj ndo. Nihi ti ru afa ga bëza ga mmawa ni, hi ana tay ahkado : « Nèçoloru afa ga Baba, nañ Bëj gekuli daya. Nañ gani ti Melefit goro, Melefit gekuli daya. » ¹⁸ Mari ga kësa Magdala nakèn àra ècia ma ga Yezu na ti àrèkioru ka ndam madëbay Yezu ni, àhi ana tay ahkado : « Nìpia Bay geli na. » Mèk àngéhadí ma ga Yezu ya àhi ni ana tay.

Yezu aŋgazlivu ana ndam madëbay nañ ni
(Meciyu 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49)

¹⁹ Ka fat ga ladi gani nani ga mèlakarawa ti ndam *madëbay Yezu ni tàngasva a ahay ba mèk tèzlèkkabá mahay a, adaba àngwaz awarfènja tay kà ndam *Zude ndahanj na. Nday tèbu mangasvani nahkay ti Yezu àhurkiviyu ka tay, ècik jik e kidinj gatay bu, àhi ana tay : « Melefit màgray ti aranja àheli ahàr ana kuli ba. » ²⁰ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àngazli ahar gayañ ni akaba jamangay gayañ ni ana tay. Nday nakèn tara tipia Bay geli na ti tèmèrva dal-dal. ²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Melefit màgray ti aranja àheli ahàr ana kuli ba » keti. Mèk àhi ana tay : « Melefit àslèrbiyu nu, nahkay nu day nèslér kuli akada gayañ ya àslèrbiyu nu ni. »

²² Àra àdëma nahkay ti èviteki amad gayañ ka tay mèk àhi ana tay : « Nèvia Mësuf Njèlatana ana kuli a : gësumkabá nañ a. ²³ Ndam ya ti akèmbrèñumfènja zlam magudarani gatay na kà tay a ni ti, Melefit day amembèrfènja kà tay a. Ay ndam ya ti akèmbrèñumfènja zlam magudarani gatay na kà tay a do ni ti, Melefit day amembèrfènja kà tay a do. »

Yezu aŋgazlivu ana Tumas

²⁴ Tumas ti nañ bəlan ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni, təzalay nañ Didim daya. Ka fat gani nani ya ti Yezu àngazlivu ana ndam madəbay nañ ndahanj ni ti Tumas nañ àkibu ka tay bi. ²⁵ Ndam madəbay Yezu ndahanj ni təhi ahkado : « Mìpia Bay geli na. » Àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nawayay nipi məlanj ga ahar ya tədar àna masañsanj ni, nawayay nətəliyu weleher a məlanj gani vu. Nawayay nətəliyu ahar a məlanj ga ja-maŋgay ya tətəhad àna awasl ni vu. Tamal nàgray nahkay ndo ni ti nègəskabu ma gekuli ni do. »

²⁶ Gosku sekw ka ahàr gani ndam madəbay Yezu ni təbu maŋgasvani a ahay bu keti, mahay məzləkkabani, Tumas day nañ àkibu ka tay. Yezu àrəkia ka tay a, ècik jik e kidiŋ gatay bu, àhi ana tay ahkado : « Melefit māgray ti aranja àhəli ahàr ana kəli ba. » ²⁷ Eslini àhi ana Tumas nakən : « Mənjaki ka ahar goro ni, ti kətəliyu weleher gayak ni. Təliyu ahar gayak a ja-maŋgay goro ni vu. Mbrəŋ gejewi, fəku ahàr, gəskabá nàŋgaba e kisim ba edediŋ a. » ²⁸ Eslini Tumas nakən àhi : « Nak Bay goro, nak Melefit goro. » ²⁹ Yezu àhi : « Nak ti kipia nu a day kwa ti kəgəskabu nu nàŋgaba e kisim ni ba. Ndam ya ti təgəskabu nàŋgaba e kisim ba, tìpi nu ndo ni ti təmərvu. »

Ere ye ti àzəkiyu Zenj ga məbəki wakita hini ni

³⁰ Yezu ti àgra zlam magray ejep ndahanj a gərgəri kay kə meleher ga ndam madəbay nañ na. Ay ti təbi məbəkiani a wakita hini bu bi. ³¹ Zlam ya ti nàbəki ni ti, nawayay ti kəgəsumkabu Yezu ti nañ *Krist, nañ Wur ge Melefit. Tamal kəgəsumkabá ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana kəli adaba kəbum kəfumki ahàr ka Yezu palam.

21

Yezu àngazlivu ana ndam madəbay nañ ni e Gelili

¹ Ara àgra vad a fal ka ahàr gana ti Yezu àngazlivu ana ndam madəbay nañ ni keti. Àngazlivu ana tay ti kà gəvay ga dəluv Tiberiyat. Zlam gani àgravu ti nahkay hi : ² ka sarta gani nani ndam *madəbay Yezu

ata Simu Piyer, Tumas nañ ya təzalay nañ Didim ni, Natanayel ga kəsa Kana ga had *Gelili ni, bəza ge Zebede akaba ndam madəbay Yezu ndahanj cə təbu ka ahar bəlanj eslini. ³ Nday təbu eslini ti Simu Piyer àhi ana nday ndahanj ni : « Nakoru nəgəsbiyu kilif. » Nday nakən təhi : « Leli day makoru. »

Nahkay tòru təcəliyu a *slalah ga yam vu, tədəboru kilif. Təndəhadki hundum ga məgəsani, ay ku kilif bəlanj tekedi təgəs ndo. ⁴ Məlanj àra àsla ti ndam madəbay Yezu nakən tìpi Yezu nañ àbu jika ka dən-dəŋ, ay ŋgay nañ ti təsər ndo. ⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, zlam məzumani àfəŋ kə kəli gəzit aw ? » Təhi : « Abi. » ⁶ Mək Yezu nakən àhi ana tay : « Təlumiyyu zəva gekuli ni gwar ka ahar ga daf. Nahkay ti akəgəsumaya kilif a. » Nday nakən təra tətəliya ti zəva ni àgəsa kilif a dal-dal. Tawayay tagəjahaya a slalah ga yam ni va, ay ti tısliki ndo. ⁷ Eslini bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay nañ kay ni àhi ana Piyer : « Hini ti Bay geli ci ni. »

Simu Piyer àra ècia ya təhi « Hini Bay geli » ni ti àfakabiyu endəwi gayan ya àzakaba ni, mək àdiyu a yam ni vu cizliv. ⁸ Məlanj ya təgəsaya kilif a ni ti drin drinj akaba dən-dəŋ ni do, àgray ezewed bəlanj ciliŋ, nahkay ndam madəbay Yezu ndahanj ni təra àna slalah ga yam na gwar kə dən-dəŋ na, tagəjahbiyu zəva gatay ya akaba kilif dal-dalani ni. ⁹ Nday nakən təra tìnjiya ka dən-dəŋ na, təhəraya a slalah ga yam ni ba ni ti, tìpi aku ŋulusa, kilif àki baca akaba *dipeŋ. ¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəguma àna kilif ya kəgəsumaya na. »

¹¹ Nahkay Simu Piyer àcəliyu a slalah ga yam ni vu keti, àgəjahaya zəva na ka dən-dəŋ a. Təra təgəjahaya ti tədiviyu ahàr ana kilif gədákani diŋ àna kru kru zlam mahar mahkər. Akaba nani dek zəva ni àtədkaba ndo. ¹² Yezu àhi ana tay : « Dəguma kəzumum zlam. » Ku maslaŋa bəlanj e kidiŋ ga ndam madəbay nañ ni bu ŋgay « Nak way ? » ti tısliki məhiani ndo, adaba təsəra nañ Bay geli. ¹³ Eslini Yezu àra àzay dipen ni, àvi ana tay, mək àvikivu kilif ni ana tay. ¹⁴ Kwa ga Yezu ya àngaba e kisim ba ni ti

àñgazlivu ana ndam madəbay nañ ni sak mahkər àna hini.

Pakama ga Yezu ya ahi ana Piyer ni

¹⁵ Tàra tèzuma zlam a ti Yezu àhi ana Simu Piyer ahkado : « Simu wur ge Zenj, kawayay nu kàtama nday hina waw ? » Piyer nakəñ àhi : « Iy Bay goro, kèsəra nawayay kur. » Mæk Yezu àhi : « Jégay bəza təmbak goro ni. » ¹⁶ Yezu àhi ye cə : « Simu wur ge Zenj, kawayay nu aw ? » Piyer àhi : « Iy Bay goro, kèsəra nawayay kur. » Mæk Yezu àhi : « Hətay təmbəmbak goro ni. » ¹⁷ Yezu àhi ya mahkər : « Simu wur ge Zenj, kawayay nu aw ? » Pakama ga Yezu ya àhi ana Piyer « Kawayay nu aw ? » ya mahkər ni ti àhəlia ahàr ana Piyer a, nahkay àhi ana Yezu : « Bay goro ni, kèsəra zlam a dek ; kèsəra nèbu nawayay kur. » Eslini Yezu àhi : « Jégay təmbəmbak goro ni.

¹⁸ Nəhuk nahəma, ka ya ti nak wur dagwa ni ti, nak nakani kəwəlvu àna maslpara, kòra ka məlañ ya ti kàwayay na dek. Ay ka ya ti ekigia medewel a ni ti akəhəloru ahar agavəla, maslañaya nahañ aməwəlukvù maslpara gayak ni, mæk amazoru kur ka məlañ ya nak akawayay moroni do ni. » ¹⁹ Yezu àdəm nahkay ti, awayay adafaki ahəmamam Piyer amara məmət, mis atazləbay Melefit azuhva məmət gayañ ni. Yezu àra àhia ma nahkay ti àhi : « Dəbabiyu nu. »

Pakama ga Yezu ya adəmki ka bay ya Yezu awayay nañ kayani ni

²⁰ Eslini Piyer àmənjabiyu gwar kələñ, mæk èpi bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay nañ kay ni. Nañ ti nañ ya ti a vad ya ti tèzum zlam akaba Yezu ni ti àzoru ahàr gayañ gwar ka məbəruv ga Yezu, àhi : « Bay geli, maslañaya ara asəkumoru kur ni ti way ? » ni. ²¹ Piyer àra èpia nañ a nahkay ti àhi ana Yezu ahkado : « Ay nañ hini timey, Bay geli ? » ²² Yezu àhi : « Tamal nawayay ti mânjəhad duk abivoru ana vad goro ya anañga ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu ciliñ. » ²³ Bəza ga məñ geli ndahañ tàra tìcia ma ga Yezu ya àdəm na ti, təbu tədəm e kidin̄ gatay bu bay madəbay Yezu nani ti aməmət do. Ay ŋgay aməmət do ni ti Yezu àdəm ndo. Ma gayañ ya àdəm ni ti nahkay hi : « Tamal nawayay ti mânjəhad

duk abivoru ana vad goro ya anañga ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu ciliñ. »

²⁴ Àbəki zlam nday hini ka wakita ti bay madəbay Yezu nani ; nañ àbu agray sedi gani daya. Leli day mèséra sedi gayañ ya agray ni ti sedi ge jiri.

²⁵ Yezu àgra zlam ndahañ a kay daya. Tamal təbəki ma gani bəlañ àna bəlañ ka wakita ti, amal wakita gani dal-dal àsabay. Nətamahay məlañ ga duniya ni dek àhəca ga mabəhadvana.

Tuwi ga ndam asak ga Yezu

Ere ye ti mədəmki ke Tuwi ga ndam asak ga Yezu ni

Maslañja ya ti àbèki Tuwi ga ndam asak ga Yezu ni ti àdəfay slimy gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nøngu ni, kwa ka mænjøki gani ndam ga Yezu dek tøsøra àbèki ti Luk bay ya tàgrakabu tuwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mæsøra, bay ya ti àbèki Tuwi ga ndam asak ga Yezu ni ti àbèki Ma Mæwenni Sulumani ge Luk ni day nañ (Luk 1.1-4 ; Tuwi 1.1).

A wakita ge tuwi ga ndam asak ni bu ni ti Luk àngøhad zlam ya àgravu ka sarta ya Melefit àzoya Yezu e melefit va àndava ni. Àngøhad manjøhad ga ndam ga Yezu ye enjenjeni ni : manjøhad gani nani ti adəfiki manjøhad sulumani ana leli (mazavu gani 2.42-47 ; 4.32-36). Àngøhad ere ye ti Pol zal asak ga Yezu àgray ni ; nahkay ka ya ti mejengey wakita ga Pol ni ti mæsøra mælañ ya tødømki ma na. Wakita ge tuwi ga ndam asak ga Yezu ni awølkabu Ma Mæwenni Sulumani ni akaba wakita ga ndam asak ga Yezu ya tøbikioru ana mis ni, ti Wakita Mæwenni ge Melefit dek mìgi wakita bølanj.

Ka 1.8 ti Yezu àhi ana ndam gayan ni : « Akøgrumkua sedi a Zerøzalem, ka had Zøde, ka had Samari, ku kè sliri ga mælañ a dek. » Ma hini adəfiki ana leli ahømamam Luk åslamalakabu wakita ni : ka mænjøki gani àngøhad zlam ya àgravu a Zerøzalem ni (1-7), mæk àngøhad zlam ya àgravu ka had Zøde akaba ka had Samari ni (8-12) ; køløn gani àngøhad zlam ya àgravu ka had driñ-driñjeni ni (13-28).

Luk àngøhad pakama ndahan ya ndam asak ga Yezu tøhi ana mis ni (mazavu gani 2.14-36 ; 10.34-43) ; nahkay adəfay ahømamam mæhi Ma Mæwenni Sulumani ana mis ni. Luk àngøhad ma ga vu ga ndam asak ga Yezu ya tødøm kè meleher ga ndam ge seriya ni (mazavu gani 4.8-12 ; 7.2-53). Azuhva pakama gani nani ti mæsøra zlam ya ti ndam ga Yezu tøgøskabu na lala.

A wakita ni bu dek Luk awayay aŋøhad zlam kal-kal akaba ere ye ti àgravu ni. Àdəfay slimy ga mælañ ndahan ya ndam asak ga Yezu tøru ni, akaba slimy ga ndam ga ñgumna ya tødi ahàr ana tay eslini ni. Ku ka ya ti ndam ga Yezu tøcivu ndo nøngu ni àngøhad ma gani kal-kal akaba ere ye ti àgravu ni (15.1-2).

Luk àdøm màgosay Mæsuf Njølatani kok-sah (5.1-11 ; 8.9-25). Adəfay daliya ya ndam ga Yezu tøcakay ni (mazavu gani 5.40 ; 7.54-60). Ay adəfay njøda ga Yezu ya àniviyu ana ndam ga Yezu ni daya. Àngøhad tuwi ga ndam asak ga Yezu ya tàgray àna njøda ga Mæsuf Njølatani ni (mazavu gani 2.1-12 ; 3.1-10). Nahkay mæsøra, Yezu ti nañ àbu àna njøda dal-dal, avi njøda ana leli daya.

Yezu adəm Melefit aməvi Mæsuf Njølatani ana ndam asak gayan

¹ Teyøfil goro ni, nøbukki wakita nahañ keti. A wakita goro ya ti nøbukki enjenjeni ni bu ni ti, nàngøhaduka tuwi ga Yezu ya àgray na akaba zlam ya àcahi ana mis na dek. Nàngøhadukaba dek kwa ka mænjøki ge tuwi gayan ² duk àbivu ana vad ya ti Melefit àzoru nañ agavøla na. Wudaka Yezu àcøloru agavøla nahøma, àhia ma ana ndam ya àdaba tay a, tøgia ndam *asak gayan a ni. Àhi ana tay ere ye ti nañ àwayay tøgray ni, àhi ana tay àna njøda ga *Mæsuf Njølatani.

³ Àra àcaka daliya, àmata ti àngøzlivu ana tay, àgra zlam a gørgøri ti tøsøra nañ àna sifa ededøñ. A huñ ga vad kru kru fadani bu àrkia ka tay a sak kay, àhi ma ana tay àki ka *Møgur ge Melefit. ⁴ A vad nahañ Yezu nañ àbu àzum zlam akaba tay nahøma, àhi ana tay ahkado : « Nøhia ana køli a, Baba goro aməvi zlam ana køli. Nahkay zla nahøma, køsløkumaba a Zerøzalem a ba, jøgum zlam gani ya ti aməvi ana køli ni. ⁵ Zej ti àbara mis àna yam a. Lekuløm ti ni vad bøl kama Melefit *aməbaray køli àna Mæsuf Njølatani. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu

⁶ A vad nahañ nday tøbu akaba Yezu ti tøhindifiña ma, tøhi ahkado : « Bay geli, kara kagray ti ndam *Izireyel tøgur mælañ zlam gatay keti ti nihi høya aw ? »

⁷ Àhəngarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Bay ya ti àfəkad vad gani akaba sarta gani ti Baba goro. Lekəlum zla ti Melefit àvi divi ana kəli ga məsərani ndo. ⁸ Ay zla ti Melefit aməbəkiaya Məsuf gayan ke kəli a, nahkay akəgrumkua sedi àna njəda gayan a. Akəgrumkua a Zerəzalem, ka had *Zəde, ka had *Samari, ku kè sliri ga məlaŋ a dek. » ⁹ Yezu àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti, nday təbu tamənjaləŋ ti, Melefit àzoru naŋ agavəla a huſ melefit vu, mək məguduŋguduŋ àŋgah naŋ, tìpi naŋ va do.

¹⁰ Yezu àra àsləka ti nday təbu tamənjorū agavəla kekileŋa. Eslini mis c̄e məbakabu azana bəd-bədani tərhərkia ka tay a, ¹¹ təhi ana tay ahkado : « Ndam Gelili, kəmənjumoru agavəla ti kamam ? Yezu gani kip̄ma naŋ a àdoru e melefit vu ti, aməŋga day akada gayan ya ti kip̄m naŋ òru e melefit vu ni. »

Ndam asak ga Yezu tədaba mis ga məŋguyu a məlaŋ ga Zədas va

¹² Ka sarta gani nani ti nday ka həma ya təzalay *Oliviye ni. Həma gani nani drin̄ drin̄ kay akaba Zerəzalem do, àgray ezwed kru. Nahkay nday nakəŋ təsləka eslina, təŋga a Zerəzalem a. ¹³ Tòru t̄injua ti təcəloru a ahay gatay ya tanjəhadviyu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahàr ga ahay nahan. Nday gani ti ata : Piyer, Zeŋ, Zek, Andre, Filip, Tumas, Bartelemi, Meciyə, Zek wur ga Alfe, Simu naŋ bəlaŋ ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, nahan ni ti ni Zəd wur ge Zek. ¹⁴ Nday dek təbu təcakalavu kəlavad akaba wál ndahan, akaba Mari məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu. Təcakalavu ti ga mahəŋgalay Mel-efit.

¹⁵ Ara àgra vad a 6al ti bəza ga məŋ gel̄ təcakalava, təgray nday diŋ àna kru kru c̄. Eslini Piyer ècikaba e kidiŋ gatay ba, àhi ana tay ahkado : ¹⁶⁻¹⁷ « Bəza ga mmawa, ahaslani Zədas naŋ bəlaŋ gel̄ Melefit àdaba naŋ a ga magrakabu t̄wi akaba leli a, ay ti naŋ gani àdəfikia divi a ana ndam ya təgəs Yezu na. Àgray nahkay nahəma, kwa ahaslani Devit àdəmkia ma ka naŋ a. Ma gani nani ti àdəm àna njəda ga *Məsuf

Njəlatani, àbu məbəkiani a Wakita ge Mel-efit bu. Nahkay ahàr àdəm ma gani nani si māgragu kwa. »

¹⁸ Ga Zədas ya àdəfiki divi ana mis ni ti àgudara zlam a. Tèvi siŋgu azuhva nani, mək òru àsəkum vədaŋ àna naŋ. Eslini naŋ nakəŋ àdəd a ma ma, huſ gayan ni àtəzkaba tuh, dindey gayan dek àhəraya a dala va.

¹⁹ Ndam Zerəzalem dek təra t̄icia zlam gana ya àgravi na ti, təzalay vədaŋ nani Hakel-dama, awayay adəmvaba àna ma gatay a ti dala ge mimiz.

²⁰ Nahkay Piyer àhi ana tay : « Àbu məbəkiani a wakita ge Limis bu : « Ti təmbrəŋ ahay gayan, ti maslaŋa ànjəhadvù va ba. » *

« Àbu məbəkiani keti : « Ti maslaŋa nahan māzay məlaŋ gayan ni, māgray t̄wi gayan ni. » †

²¹ « Nihi nahəma, ahàr àdəm mədumaba maslaŋa nahan a. Maslaŋa nani ti ahàr àdəm si naŋ e kidiŋ ga ndam gel̄ ya tədəbay Bay gel̄ Yezu ka ya ti leli məbu masawaday akaba naŋ ni, ²² ànjəki ka fat ya ti Zeŋ *àbaray Yezu ni duk ànivoru ana vad ya ti Melefit àzaba Yezu e kidiŋ gel̄ ba, àzoru naŋ agavəla ni. Leli ti magrakia sedi ka mangaba ga Yezu a, nahkay ahàr àdəm bəlaŋ gatayani mēhərkivaya ke leli a. »

²³ Piyer àra àdəma ma nana ti təhəl mis c̄e, bəlaŋ gani slimy gayan Zəzef, mis təzalay naŋ Barsabas, slimy gayan nahan Zəstəs ; maslaŋa nahan ni ti ni slimy gayan Matiyas. ²⁴ Eslini nday dek təhəŋgalay Melefit, tədəm : « Bay gel̄, nak kəsəra ere ye ti àniviyu ana mis a məbəruv bu na dek. Nahkay dəfiki maslaŋa ya kàdaba naŋ e kidiŋ gatay c̄heni hini ba ni ana leli. ²⁵ Maslaŋa ya nak akadaba naŋ a ni ti, emigi zal asak a məlaŋ ga Zədas ni vu ga magray t̄wi gayan. Zədas ti àsləkaba, àdoru ka məlaŋ gayan nahan zlam gayan. » ²⁶ Təra təhəŋgalay Melefit a nahkay ti təgraki ca-ca ka tay ti təsərkaba maslaŋa ya ti Melefit àdəkiba ni, mək àdəfiki ka Matiyas. Nahkay Matiyas nakəŋ ahurkiviyu ka ndam *asak kru mahar bəlaŋjani ni.

* ^{1:20} Limis 69.26. † ^{1:20} Limis 109.8.

2

Melefit asləribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayan

¹ Ka fat ga wuməri ge *Penjtikwet ti ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni təngasvu dek ka məlan bəlañani. ² Eslini həya tici daday ga zlam àhəndabiyu gwar e melefit bu akada ga aməd ya ti akəzlay kay kay ni. Mək daday ni àhəndiyu a ahay ya ti nday təvu manjəhadani ni vu dek. ³ Nday nakən tipi zlam ndahanj, zlam gani nday nani tamənjavu akada arəd ga aku ni, tədevu, tənjəhadki bəlañ bəlañ ka tay dek. ⁴*Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana tay a dek. Eslini tənjəki ka mazlapani àna ma həma ndahanj gərgərani, ku way way do azlapay àna pakama ya ti Məsuf Njəlatani àdəfiki ni.

⁵ Ka sarta gani nani ndam *Zəde ndahanj təbu a Zerəzalem, tawayay magray ere ye ti àbəlafən kə Melefit ni. Nday nani təsləkabiya a kəsa gərgərani ba ka had ga məlan na dek. ⁶ Təra ticia daday na ti təngasvu ka ahar bəlañ. Eslini ku way way do e kidinj gatay bu èci zlapay àna ma həma gayan, maslaña nahaj e kidinj ga ndam ga Yezu ni bu azlapay àna nañ ni. Ere ye ti àgravu ni ti àgria ejep ana tay a dal-dal. ⁷ Tədəm ahkado : « Ere ye ti mici ni agravu ahəmamam ? Nday hini ya ti təzlapay ni nday dek ndam Gelili do aw ! ⁸ Ay ti ku way way do e kidinj geli bu nañ àbu eci nday təbu təzlapay àna ma həma gayan ni ti àgravu ahəmamam ? ⁹ E kidinj geli bu ahalay ti mis təsləkabiya a kəsa gərgərani ba kay : mis ndahanj təsləkabiya a Part a, ndahanj e Medi, ndahanj e Elam, ndahanj keti a Mezopotami, ka had *Zəde, a Kapados, a Poñ, a Azi, ¹⁰ e Firizi, e Pemfili, e Ezip a, mis ndahanj ti ni təsləkabiya ka had Libi gwar e Sireñ, akaba a Rom a. ¹¹ Mis ndahanj e kidinj geli bu ndam Zəde, ndahanj ti ni tigi ndam Zəde migeni. Ndam Kret akaba ndam Arabi təbu e kidinj geli bu daya. Ay ti ku way way do e kidinj geli bu eci ere ye ti ndam nday nani təzlapay ni àna ma həma gayan. Nday təbu tədəmki ma ka zlam sulumanı ya Melefit àgray ni. » ¹² Nahkay zlam gani àhəliaba ahàr ana tay a, təsər ere ye ti tagray ni do. Nahkay tədəm e kidinj

gatay bu ahkado : « Ere hini ya agravu ni ti awayay adəmvaba mam ? » ¹³ Mis ndahanj ti ni təyefiñ kà ma gani, tədəm : « Nday ya ti təzlapay nahkay ni ti zum àkadkaba tay a. »

Pakama ge Piyer ya ahi ana mis ni

¹⁴ Eslini Piyer ècikaba akaba ndam *asak ndahanj kru mahar bəlañani na, àhi ma ana mis ya ti təbu eslini ni. Àzlapay kay kay, àdəm : « Lekələm ndam *Zəde akaba lekələm ya ti kanjəhadum a Zerəzalem ni dek, bumi slimı ana ma goro ya nəhi ana kəli ni : ahàr àdəm kicəm ere ye ti agravu ni lala. ¹⁵ Lekələm kədəmum bi zum àbu akad nday ndani zla tək, aha ! Nahkay do ; njemdi ambəlmbu ya ge miledə mba timey ! ¹⁶ Nihi ti pakama ga bay mahəngaray pakama ge Melefit Zəwel ya àdəm ahaslani ni àbu agravu sawanj. Àdəm ahkado :

¹⁷ “Melefit àdəm : Ka sarta ga mandav ga məlan wudak nahəma, anəbəkiaya Məsuf goro àki ke mis a dek. Nahkay bəza gekəli zawalani akaba walani atəhəngri ma goro ana mis ; dagwá gekəli etipi zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni ; medewél gekəli day kisim emizidəkivu ka tay kay.

¹⁸ Iy nahkay, ka sarta gani nani anəbəkiaya Məsuf goro ka ndam məgru təwi zawalani akaba walana dek, mək atəhəngri pakama goro ana mis.

¹⁹ Eslini anagray zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni kay agavəla akaba ka had : mis etipi mimiz, aku akaba azək dəl-dəl.

²⁰ Fat amasladay va do, emigi ləvəñ ; kiyi day emigi ndizeni akada mimiz. Zlam gani nani amagrava nahəma, vad ga Bay geli ara wudak.

²¹ Eslini ti ku way way do àzala slimı ga Bay geli a ti

Melefit amahəngay nañ.” *

²² Piyer àhi ana tay keti, àdəm : « Ndam *Izireyel, bumi slimı ana ma goro ya ti nəhi ana kəli ni. Lekələm dek kəsəruma, Yezu zal Nazaret ni ti Melefit àdəfiki ana kəli ti àzaba nañ ga məgri təwi gayan a. Àdafaki ti àna magray təwi gərgərani kay

* 2:21 Zəwel 3.1-5.

ya mis tipi day-day ndo, àvi ana Yezu ni. ²³ Maslanja gani nani ti zlam àgrakiva akada ge Melefit ya ti àdèm ahaslani na, adaba Melefit ti àséra zlam ya amagravu na dék. Lekulam kijinjuma nañ a àna mègèsi nañ ana ndam ya tègèskabu ma ge Melefit do na, ti tâkadfèn nañ kà tèndal. ²⁴ Ay Yezu àra àmèta nahkay ti Melefit àhèngaraba nañ a, àzaba nañ a daliya ge kisim ni ba. Melefit àgray nahkay ti mèsèra njèda ge kisim ni àhèca ga mègès Yezu a. ²⁵ Nahkay Devit àdèmkia ma a wakita ba, àdèm ahkado : “Nipia Bay Melefit goro kélavað ka ma goro a, nañ àbu ka ahar ga daf kà gèvay goro ti nègègèr ba.

²⁶ Nahkay mèbèruv goro amèr dal-dal, nidi limis àna mèmèrani daya.

A vu goro bu dék nèsèra Melefit amara mègru sulum gayan.

²⁷ Bay goro Melefit, nèsèra akèmbrèn nu e kisim bu do ; ti mis gayak *njèlatani ezi ti, akavay divi gani do.

²⁸ Kèdèfukia divi ya ti nèngèt sifa àna nañ na ; anèmèrvu dal-dal adaba nak kèbu akaba nu.” [†]

²⁹ Piyer nañ àbu adèmoru ma gayan ni nahkay ti àhi ana tay ahkado : « Bèza ga mmawa, ahàr àdèm nèhi ma gani ana kuli vay-vay : bèj ga bèj geli Devit ti àmèta, tileba nañ a àndava. Ku kani nèngu ni mindivin gayan àbu a kesa geli bu. ³⁰ Ay Devit ti nañ bay mèhèngri *pakama ge Meléfit ana mis. Àséra Melefit àmbadia, àhi ahkado : “Biliñ e kidin ga bèza hud gayak bu amèzum bay gayak.” [‡] ³¹ Nahkay wudaka ere gani agravu ti àséra : àséra *Krist *Bay gèdakani ya amara ni amèmèt mèk amanjaba e kisim ba. Àra àséra ti àdèmkia ma ke Krist, àdèm :

“Melefit àmbrèn nañ e kisim bu ndo, vu gayan èzi ndo daya.” [§]

³² « Yaw Yezu gani ya ti nèzlapiki ana kuli ni ti Melefit àhèngaraba nañ e kisim ba. Leli ndahanj ni dék magray sedi gani tata. ³³ Bèjani Melefit àzoru nañ agavèla, àfèkað nañ kà ahar ga daf gayan, mèk àvi

Mèsuf gayan Njèlatani akada gayan ya ti àhi ahaslani ni. *Mèsuf Njèlatani gani nani ti Yezu àbèkia ke leli a. Nahkay ere ye ti kipùm akaba kicùm ni ti tewi gayan. ³⁴ Devit ti Melefit àzoru nañ e melefit vu ndo. Nañ nañani àna ahàr gayan àdèm : “Bay geli Melefit àhi ana bay goro : Njèhad gwar kà ahar ga daf goro a, a mèlanj ga gèdakani va.

³⁵ Ndam ezir gayak ti anabèhad tay kè meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abèki asak ni, ti kècèlki ka tay.” *

³⁶ « Nahkay ahàr àdèm lekulam ndam Izireyel dék kèsèrum lala zlam gani ge jiri : Yezu gani ya kèkadum nañ àna *madarfèn nañ kà tèndal nahèma, nañ Bay gèdakani ya Melefit àslèrbiyu ni, Melefit àdaba nañ a, ègia Krist a. »

³⁷ Nday nakèn tèra tècia ma ge Piyer na ti bérur àtikaba ana tay a. Eslini tihindifinà kè Piyer a akaba ndam asak ndahanj na, tèdèm : « Bèza ga mmawa, nihi ti magray ahèmamam ? » ³⁸ Piyer àhèngarfèn, àhi ana tay ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, ku way way do *tâbaray nañ àna *slimi ga Yezu Krist. Nahkay ti Melefit ambèrfènà zlam magudarani gekuli ni kè kuli a. Amèvi Mèsuf Njèlatani gayan ana kuli daya. ³⁹ Ere gani nani ti Melefit àdèm amèvi ana kuli akaba ana bèza gekuli. Amèvi ana ndam ya tèbiyu driñ ni daya. Bay Melefit geli amèvi ana mis ya ti amazalakabu tay ni dék. »

⁴⁰ Eslini Piyer àhi ma ndahanj gègèrani ana tay kay, awayay ti tègèskiki. Àhi ana tay : « Gèsumkabá ti Melefit mâhèngay kuli, slèkumkiba ka ndam magudar zlam ye e hini vu na ! » ⁴¹ Eslini mis ndahanj kay e kidin gatay bu tègèskabá ma ge Piyer na. Tèra tègèskabá ma gayan na ti ndam asak ni tâbaray tay. Ka fat gani nani mis agray dèbu mahkèr tèhurkiviya àkiva ka ndam mèfèki ahàr ka Yezu na.

Manjèhad ga ndam mèfèki ahàr ka Yezu

⁴² Ndam mèfèki ahàr ka Yezu ni dék tèbu tici ere ye ti ndam *asak tècabi ana tay ni kélavað ; tèbu tècakalavu ka

[†] 2:28 Mènjay Limis 16.8-11. [‡] 2:30 Mènjay Limis 132.11 ; 2 Semiyel 7.12-13. [§] 2:31 Limis 16.10. ^{*} 2:35 Limis 110.1.

ahar bəlañ, təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlañ, təbu tahəñgalay Melefit ka ahar bəlañ daya. ⁴³ Ndam asak ni təbu tagray zlam gərgəri kay ya mis tìpi day-day ndo ni àna njəda ge Melefit. Nahkay mis ni dek aŋgwaz awər tay. ⁴⁴ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek tanjəhad ka ahar bəlañ, zlam gatay day dek mebedekabani ka ahar bəlañ. ⁴⁵ Təsəkumoru vədañ gatay akaba zlam gatay ndahan gərgərani ; tedevu siŋgu gani, ku way way do tədi ka wudəra gayan. ⁴⁶ Kəlavəd nday təbu təcakalavu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu ka ahar bəlañ. A magam day təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlañ. Nday təbu təzumkabu zlam nahkay ti àna huſ bəlañ àna məmərani. ⁴⁷ Təbu tazləbay Melefit kəlavəd daya. Nahkay ere ye ti tagray ni dek àbəlafəñ kè mis dek. Eslini Bay gelı ahəñgakivu mis ndahan kəlavəd, abəkiviyu tay ka ndam məfəki ahàr ndahan ni.

3

Piyer ahəñgaraba zal dəra

¹ Ga məlafat a vad naħan àna njemdi mahkər naħema, ata Piyer nday ata Zeñ təbu takoru a *ahay gədakani ge Melefit ni vu ga mahəñgalay Melefit, adaba sarta gani ènjia. ² Zal naħan àbu manjəhadani kà gəvay ga ahay gədakani ge Melefit ni, kà mahay ya ti təzalay Mahay Maħəlani ni. Zal nani ti tħwieya nañ dərana, àsawaday koksah. Kəlavəd mis təzoru nañ, tafəkad nañ eslini ga mahəñgalafəñ zlam kè mis ya təhuriyu a ahay gədakani ge Melefit ni vu na. ³ Nañ nakəñ àra èpia ata Piyer nday ata Zeñ a tawayay təhuriyu a ahay gədakani ni vu ti, àhəñgalafəñ zlam kà tay a. ⁴ Ata Piyer nday ata Zeñ təra tċicia ma gayan na ti təbəki eri ndekwa ndekwa, mək Piyer àhi ahkado : « Mənjaləñ kè leli ! » ⁵ Nahkay zal nakəñ àmənjaləñ kà tay lala, adaba àhi ana ahàr ara aŋgətfəñ zlam kà tay a. ⁶ Ay ti Piyer àhi ahkado : « Siŋgu àfu bi, gru day àfu bi, ay ere ye ti àfu ni ti nəvuk : àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret ni ti cikaba, kâsawaday ! » ⁷ Àra àhia ma na nahkay ti àgəs ahar ga daf ga zal dəra ni ga mezefteba nañ a. Piyer àra àgəs ahar gayan

na ti asak ga zal dəra ni tìgia njañ-njañana huya. ⁸ Nahkay zal dəra ni ècikaba cəkwad mək àsawaday. Eslini nañ nakəñ àhuriyu a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni vu nday akaba ata Piyer nday ata Zeñ. Ka ya ti ahuriyu a dalaka ni vu ni ti ahəroru agavəla, azləboru Melefit hihi. ⁹ Ka ya ti nañ àbu asawaday, azləbay Melefit nahkay ni ti mis ye eslini ni dek tìpia nañ a. ¹⁰ Təra tìpia nañ a ti təsəra nañ a lala : nañ zal ya ti ànjəhad kà gəvay ga ahay gədakani ge Melefit ni kà mahay ya təzalay Mahay Maħəlani ni, nañ ya àhəñgalafəñ zlam kè mis a ni. Təra təsəra nañ a, tìpia ere ye ti àgrakivu na ti, àgria ejep ana tay a, àsia aŋgwaz ana tay a dal-dal daya.

Piyer ahi ma ana mis a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni bu

¹¹ Eslini zal nakəñ àsləkafəñ kà ata Piyer nday ata Zeñ a do. Nahkay mis ni dek tacuhwakioru ka tay, təveliñ tay adaba ere ya tìpi ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Nday a dalahay ya təzalay Dalahay ga Salomoñ ni bu. ¹² Piyer àra èpia mis na nahkay ti àhi ma ana tay, àdəm ahkado : « Ndam *Izireyel, ere ye ti àgravu ni ti kəgrum ejep gani ti kamam ? Kəmənjuñləñ ana leli nahkay ti kamam ? Kəhumi ana ahàr leli māħəñgaraba zal hina ti àna njəda geligeleni aw ? Tək day ti kəhumi ana ahàr Melefit àhəñgaraba nañ a ti adaba leli māħəlafəñ kà nañ palam aw ? ¹³ Melefit ti nañ Mel-efit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekup, Melefit ga ata bəñ gelı dek. * Nañ gani àgray ti zal hini māñgaba adaba awayay ti mis tazləbay Yezu bay məgri təwi ni. Ay lekuləm ti kəgəsumi nañ ana ndam ga əngumna, mək ka ya ti Pilet awayay afəkad nañ ni ti kəhumi àfəkad nañ ba. ¹⁴ Lekuləm kāwayum ti tāfəkadī Bay *njəlatani jireni ni ana kəli ndo ; kāwayuma ti tāfəkadī maslaña ya ti àbażl mis ni ana kəli sawañ. ¹⁵ Yezu ti nañ Bay məvi sifa ana mis ni, ay tākad nañ ti ka mawayay gekəli. Təra tākadna nañ a ti Melefit àhəñgaraba nañ e kisim ba. Àhəñgaraba nañ a ti leli mìpia, magray sedi gani. ¹⁶ Leli ti məfəki ahàr ka Yezu, magray təwi àna slimi gayan, adaba nañ

* 3:13 Mənjaləñ

ti njəda àfəŋ. Yezu awayay ti mis tâzləbay naŋ, nahkay àhəŋgaraba zal hina. Lekələm dek kèsəruma zal hina, kipəma ere ye ti àgrakivu na. Iy, zal hini ègi njalan-njalanjani kè meleher gekəli ti adaba leli mafəkia ahàr ka Yezu a.

¹⁷ « Bəza ga mmawa, nəsəra ere ye ti kəgrumi ana Yezu lekələm akaba gədákani gekəli na kəgrum ti adaba kèsərum Yezu naŋ way ndo palam. ¹⁸ Ay kwa ahaslani Melefit àhibiya ana ndam mahəŋgaray *pakama gayaŋ na dek, ahàr àdəm *Krist acakay daliya kwa, mək nday day təhi pakama gani ana mis. Pakama ge Melefit nani ya àdəmki ke Krist ni àgrava ededij a. ¹⁹ Ègia nahkay ti mbatumkaba majalay ahàr gekəli a, dəguma afa ge Melefit a. Nahkay ti ambərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kè kəli a. ²⁰ Bay gelı aməvi sarta ga məpəsabana ana kəli, aməsləribiyu Yezu *Bay gədákani ya amara ni ana kəli. Yezu ti Melefit àdiaba naŋ ana kəli a kwa ahaslana. ²¹ Ahàr àdəm mânjəhad a hud melefit bu hayaŋ duk abivoru ana sarta ya ti Melefit amagraya zlam a dek məwena ni kwa. Kwa ahaslani Melefit àhibiya pakama gana ana ndam njəlatani ya tâhəŋgaray pakama gayaŋ na, nday day təhi pakama gani ana mis. ²² Nahkay kwa ahaslani Məwiz àhi ana ndam Izireyel ahkado : « Bay Melefit aməsləribiyu bay mahəŋgaray *pakama gayaŋ naħaŋ ana kəli akada nu. Bay nani ti amələbu bəlaŋ e kidiŋ ga bəza ga məŋ gekəli bu. Pakama gayaŋ ya aməhi ana kəli ni dek ti akəbumi slimi lala. ²³ Maslaŋa ya ti aməbi slimi do ni ti ahàr àdəm tâgaraba naŋ e kidiŋ ga ndam ge Melefit ba, tâkad naŋ. » ²⁴ Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni dek tədəmkibiyu ma ka zlam ya àgravu ka sarta gelı na. Ànjəki kwa ke Semiyel, àbivoru ana nday ndahaŋ ya tâhəŋgaray pakama ge Melefit ni dek. ²⁵ Pakama ge Melefit ya ndam mahəŋgaray pakama gayaŋ tədəmbiya, Melefit àdəm anagray zlam ni ti, àgria zlam gana ana kəli ededij a. Lekələm day ja gekəli àkibu ka pakama ya ti Melefit *àwəlkabu akaba ga ata bəŋ ga bəŋ gekəli ni. Melefit àhi ana Abraham

ahkado : « Anəgri sulum goro ana jiba gərgərani ga had ni dek. Anəgri ana tay ti àna bəza hud gayak. » [‡] ²⁶ Bay məgri təwi ana Melefit ya Məwiz àdəmkibiyu ma ni ti, Melefit àŋgazliaya naŋ ana kəli a enjia. Àsləribiyu naŋ ana kəli ti məgri sulum gayaŋ ana kəli akaba ti məmbatikaba majalay ahàr magədavani na ana kəli a dek. »

4

Gədákani ga ndam Zəde tagrafəŋa seriya kà ata Piyer nday ata Zeŋ a

¹ Ka ya ti ata Piyer ata Zeŋ təbu təzlapı ana mis nahkay ni ti ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba bay ga ndam majəgay *ahay gədákani ge Melefit ni akaba ndam *Sedəseyen ni tərəkia ka tay a. ² Nday nakəŋ təzumkia bəruv ka ndam *asak ga Yezu cəeni na adaba nday təbu təcahi zlam ana mis, təhi ana tay Yezu àŋgaba e kisim ba, mis tangaba e kisim ba tata daya. ³ Eslini tədəm təgəs ndam asak cəeni ni, təbiyu tay a daŋgay vu, adaba məlakarawa ègia, sarta àbi ga magrafəŋa seriya kà tay a bi. Nahkay təgəs tay, təbiyu tay a daŋgay ni vu, təndəhadviyu hundum. ⁴ Ay ti mis dal-dal e kidiŋ ge mis ya tici pakama ga ndam asak ni bu təfəkia ahàr ka Yezu a. Nahkay ndam mafəki ahàr ka Yezu ni təsagakivu, nday dekeni təgray mis dəbu zlam.

⁵ Hajəŋ gani zla nahəma, bəbay ga ndam *Zəde akaba gədákani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təcakalavu a Zerəzalem. ⁶ E kidiŋ gatay nani bu nahəma, Anna naŋ gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, Kayif, Zeŋ, Eleksender, akaba ndam ga hud ahay ga ndam gədákani ga ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni dek.

⁷ Nday nakəŋ təra təcakalava nahkay nahəma, təhəlbiyu ata Piyer ata Zeŋ kè meleher gatay. Təra tənjiŋia àna tay a ti nday nakəŋ tihindifiŋa ma kà tay a, təhi ana tay ahkado : « Kàhəŋgarumaba mis a ti àna njəda ga way ? Way àvi divi gani ana kəli way ? » ⁸ Eslini njəda ga *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana Piyer a, mək àhəŋrifəŋ ana

[†] 3:23 Mənjay Mimbiki 18.15, 18, 19.   [‡] 3:25 Mənjəkiani 22.18 ; 26.4.

tay, àdəm : « Lekulum bəbay akaba lekulum gədákani ni, ⁹ kihindəmfija ma kè leli a àki ka zlam sulumani ya mègri ana zal dəra ni, kədəmum ahəmamam māhəngaraba nañ a ni mam ? ¹⁰ Tamal kihindəmfija kè leli a nahkay nahəma, lekulum dek akaba ndam *Izireyel dek sərumki : maslaña ya àñgaba, nañ hi kè meleher gekəli ni ti, māhəngaraba nañ a ti àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret, adaba nañ ti njəda àfən. Nañ gani ti lekulum kàdarumfənja kà təndal a àməta, ay ti Melefit àhəngaraba nañ e kisim ba. ¹¹ Yezu ti Melefit àdəmkia ma a Wakita gayan ni ba. Ma ge Melefit ya àdəmki ni ti nihi :

“Akur nahanj àbu ti lekulum ndam mələm ahay
kàwayum magray təwi àna nañ ndo.
Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay
na dek sawaŋ.” *

¹² « Melefit ahəngay mis ti si àna nañ kwa ; do ni ti àdaba maslaña nahanj a duniya ba ga mahəngay mis àna nañ a ndo. »

¹³ Ndam magray seriya ni təra ticia pakama ga ata Piyer ata Zen na ti, àgria ejep ana tay a, adaba tìpi ti nday mis nahkay, təcahay zlam ndo daya. Təsəra tay a nday ndam ya tədəbay Yezu ni. ¹⁴ Ay ti tìpi maslaña ya àñgaba ni nañ jika kà gəvay gatay nahəma, təngət ma ga məhəngrifənjani ana tay ndo. ¹⁵ Təsər ere ye ti təhəngrifənj ana tay ni va do ni ti, tədəm təhəliyu tay e mite vu. Təra təhəlaya tay a ti ndam magray seriya ni təzlapay e kidiŋ gatay bu, ¹⁶ tədəm ahkado : « Məgri mam ana tay mam ? Ndam Zeruzalem dek təsəra nday təgra ere ya mis tìpi day-day ndo ni kè eri ge mis a dek. Nahkay ñgay təgray ndo ni ti mədəm koksah. ¹⁷ Mawayay ti pakama gani òru kama va ba nahəma, məcumfənja tay kà macali slimī ana maslaña nana. Ku way way do təhi ma gani ba ; tamal təhia ana maslaña ti amatrāb tay. »

¹⁸ Təra tìndeeriña zlapay gatay na ti təzalay ata Piyer nday ata Zen, tələgi ana tay, təhi ana tay ahkado : « Kàcalumi slimī ana Yezu ba, kàcahumı zlam ana mis àna *slimi ga Yezu ba daya. » ¹⁹ Eslini ata Piyer ata Zen təhəngrifənj ana tay, tədəm : « Zlam

jireni kè meleher ge Melefit ti, məgəsiki ma ana Melefit tək məgəsiki ma ana kəli sawaŋ aw ? Lekulum lekulumeni dəmkaba ma gana. ²⁰ Leli ti mìslikı məmbrən məhi ere ye ti mìpi akaba mìci ni ana mis koksah. » ²¹ Ndam magray seriya nakən tələgi ana tay keti, mək təmbrən tay. Nday gani tənəgət divi ga matrab tay ndo, adaba ndam ga kəsa ni dek təbu tazləbay Melefit azuhva ere ye ti àgravu ni. ²² Maslaña ya ti təhəngaraba nañ a, àgrı ejep ana mis ni ti vi gayaŋ àtama vi kru kru fadana.

Ndam məfəki ahàr ka Yezu tahəngalay Melefit

²³ Gədákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahanj ni təra təmbrənja ata Piyer ata Zen a ti, ata Piyer ata Zen nakən tərəkioru ka ndam gatay, mək tənəgəhadı ma ga ndam ge seriya ya təhi ana tay ni dek ana tay. ²⁴ Təra ticia ma gatay na ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek ma gatay bəlaŋ, təhəngalay Melefit, tədəm ahkado : « Bay gel, bay ya ti àgraya huđ melefit a, had a, dəluv gədákana akaba zlam gatayana dek ni ti nak. ²⁵ Nak kàgray ti bən gel Devit bay məgruk təwi ni māzlapay àna njəda ga *Məsuf Njəlatani ni. Devit àdəm :

“Ndam ga had gərgərani tagray zlabay ti kamam ?

Jiba gərgərani tədəgəzlki ahàr ka zlam masakanı ti kamam ?

²⁶ Bəbay gədákani ga had ni təwəlvə ga makadvana, bəbay ndahanj ni day təcakalava ka ahar bəlaŋ, nday dekeni tawayay takaffəljva kà Bay gel, akaba *Krist Bay gayaŋ ya àdaba ni.” †

²⁷ « Nahkay bay *Erot akaba Pons Pilet təcakalava edədiŋ a kəsa hini ba akaba ndam ga had ndahanj akaba ndam jiba Izireyel a. Təcakalavu ti àkivu ka Yezu Bay njəlatani ya agruk təwi ni, nañ Krist Bay ya kàdaba ni. ²⁸ Təgray nahkay ti təgra ere ye ti nak kawayay na dek. Kwa ahaslanı kàdəmbiyu àna njəda gayak amagravu. ²⁹ Nihi ti tədəm atatrāb leli nahəma, nak Bay gel bi slimī ana pakama gatay ni lala. Vi njəda ana leli ndam məgruk təwi

* ^{4:11} Limis 118.22. † ^{4:26} Limis 2.1-2.

ni ga məhi pakama gayak ana mis, aŋgwaz àwər leli ba. ³⁰ Ngazli njəda gayak ana mis, həŋgaraba mis a, gray zlam gərgərani ya mis tìpi day-day ndo ni àna slimī ga Yezu Bay njəlatani ya agruk təwi ni ti. » ³¹ Tàra tìndeverinjə mahəŋgalay Melefit a ti məlanj gatay ya təcakalavu eslini ni àdaday, Məsuf Njəlatani àvikivu njəda ana tay dal-dal, mək nday nakəŋ tədəmoru ma ge Melefit vay-vay, aŋgwaz àwər tay ndo.

Ndam məfəki ahàr ka Yezu tebedekabu zlam gatay ka ahar bəlanj

³² Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni nday dek akada mis bəlanj, majalay ahàr gatay bəlanj, məbəruv gatay day bəlanj. Nahkay maslaŋya ya ti adəm zlam gayaŋ ni gayaŋ gayaŋjani ti àbi. Zlam gatay ni dek təbedekabu ka ahar bəlanj sawanj. ³³ Melefit àvi njəda dal-dal ana ndam *asak ga Yezu ga mədəmoru pakama àki ka Bay geli Yezu, gayaŋ ya àmət mək àŋgaba e kisim ba ni. Melefit àgri sulum gayaŋ dal-dal ana tay daya. ³⁴ E kidiŋ ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ni bu ni, maslaŋya ya ti aranja àhəci naŋ ti àbi. Adaba ndam ya ti vədanj gatay təbu ahkay do ni ahay gatay təbu ni təsəkumoru tay, mək təhəlbiyu sɪŋgu gani, ³⁵ təbəhad afa ga ndam asak ga Yezu ni. Təbəhadə ti ku way way do ere ye ti àhəci naŋ ni ti tədi ga wudəra gayaŋ. ³⁶ Zal nahaŋ àbu, slimī gani Zəzef, zal *Levi, tìwi naŋ e Sipir. Ndam asak ga Yezu təzalay naŋ Barnabas, awayay adəmvaba « Maslaŋya ya avi njəda ana mis ni. » ³⁷ Zal nani àsəkumoru vədanj gayaŋ, mək àhəlbiyu sɪŋgu gani, àbəhad afa ga ndam asak ga Yezu ni.

5

Ata Ananiyas nday ata Safira

¹ Zal nahaŋ àbu slimī gani Ananiyas, slimī ga wal gani ti ni Safira. Àsəkumoru vədanj gayaŋ, wal gani ni day àwayikia. ² Àra àsəkumoya ti àdafənja sɪŋgu gana wal gayaŋ ni day àgəsikia, mək àhəlbiyu məgəjənī gani, àbəhad afa ga ndam *asak ga Yezu ni. ³ Àra àbəhadə sɪŋgu na ti Piyer àhi : « Ananiyas, *Seteni àhurukviyu a məbəruv vu ti kamam ? Kàsəkadıa malfada ana Məsuf Njəlatana, kadafənja sɪŋgu ga vədanj

ya kèsəkumoru na. ⁴ Vədanj ya kèsəkumoru ni ti gayak, sɪŋgu ya kəŋgət àna naŋ ni gayak daya do aw ? Kàjalaki ahàr ka magray zlam nahkay hi ti kamam ? Malfada ya kàsəkadı ni ti kàsəkadı ana mis hihirikeni do, kàsəkadı ti ana Melefit. » ⁵ Ananiyas nakəŋ àra ècia ma ge Piyer na ti àzum mədədəni məmətani kwiyah-kwiyah. Mis dek ya ticia ere ye ti àgrakivu na ti aŋgwaz àwəra tay a dal-dal. ⁶ Eslini bəza dagwa təzay kisim gani, təkambah, mək tòru tili.

⁷ Agray njemdi mahkər kələŋ gani nahəma, wal gani àra. Wal ni àsər ere ye ti àgrakivu ka zal gayanj ni do. ⁸ Piyer àhi ahkado : « Sɪŋgu ya kəŋgətum àna vədanj ni ti nahkay hi ededinj aw ? » Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Iy nahkay gani ededinj. » ⁹ Piyer àhi : « Kədəmum kəgosum Məsuf ga Bay geli ti ahəmamam ? Bay slimī, ndam ya ti tili kisim ga zal gayak ni nday təbu a mahay bu tahəraya. Tara tazay kisim gayak, takoru tili daya. » ¹⁰ Piyer àra àhia ma nahkay ti wal ni àzum mədədəni məmətani kwiyah-kwiyah kə meleher ge Piyer həya. Eslini bəza dagwa ni təhəraya, tədi ahàr ana kisim gani mək təzay, tòru tiliñjiju kə gəvay ga zal gani ni. ¹¹ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni akaba mis ndahanj ya ticia ere ya àgravu na ti nday dek təgra aŋgwaz a dal-dal.

Ndam asak ga Yezu tagray zlam ya mis tìpi day-day ndo ni

¹² Ka sarta nani ti ndam *asak ga Yezu ni təgray zlam ya ti mis tìpi day-day ndo ni kay kə meleher ge mis. Zlam nday nani àdəfiki njəda ge Melefit ana mis. Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek təbu təcakalavu ka ahar bəlanj a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu kəlavad. Təcakalavu ti a dalahay ya təzalay Dalahay ga Salomoŋ ni bu ni. ¹³ Mis ndahanj ya təfəki ahàr ka Yezu ndo ni tagray aŋgwaz ga məhurkiviyanı ka tay. Akaba nani dek mis təbu tacalfəŋ kə ndam məfəki ahàr ka Yezu ni, tədəm nday ndam sulumanı. ¹⁴ Kəlavad mis ndahanj təsagakivu dal-dal, zawal akaba wál, təfəki ahàr ka Bay geli Yezu, təhurkiviyu ka ndam məfəki ahàr ndahanj ni. ¹⁵ Nahkay mis təhəlbiyu ndam gatay ya təbesey do ni e mite vu, təbəhad ndahanj ka slalah, ndahanj

ka hətav. Tèdəm bi ka ya ti Piyer akoru gwar eslini ni ti diksi gayan ni asləkakia ka ndam gatay ndahanj ya tèbesey do na ga mahəngaraba tay a. ¹⁶ Mis dal-dal ga kəsa ndahanj ya kà gəvay ga Zerəzalem ni day təhəlbiyu ndam gatay ya tèbesey do ni akaba ya ti seteni təniviyu ana tay a ahər vu, təgri daliya ana tay ni. Ndam ya təhəlbiyu tay ni dék təngaba.

Ndam asak ga Yezu kè meleher ga gədákani ga ndam Zude

¹⁷ Nahkay gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam gayan ndahanj ndam *Sedəseyen ni tizirey ndam *asak ga Yezu ni, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, tèdəm si təgri zlam ana tay kwa. ¹⁸ Eslini təgəs ndam asak ga Yezu ni mək təbiyu tay a dañgay vu kè eri ge mis dék. ¹⁹ Məlavadəra ègikia ka tay a ahay ga dañgay ni ba ti, *məslər ge Melefit àzləkaba mahay ga dañgay na dék, àbaya ndam asak ga Yezu na, mək àhi ana tay : ²⁰ « Dəgum a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni vu, kəhumi pakama ga sifa məweni ni dék ana mis. » ²¹ Nday nakəŋ təgəsikia ma gayan ya àhi ana tay na. Du ge miledu tòru a dalaka ga ahay gədákani ni vu, tənjəki ka macahi zlam ana mis.

Nday təbu təcahi zlam ana mis ti gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni tinxia ka məlaŋ magray seriya na akaba ndam gayan a. Tàra tinxia ti təzalakabu gədákani ga ndam *Izireyel ga magray seriya. Nahkay təsləroru mis ga moru məhəlbiyu ndam asak ga Yezu ya təbiyu tay a dañgay vu ni. ²² Nday nakəŋ tòru tinxia a ahay ga dañgay ni va ti tədiviyu ahər ana tay ndo. Nahkay təsləkabiya, təngəhadı ma gani ana ndam ge seriya ni. ²³ Təhi ana tay ahkado : « Mòru mìnja ti mədi ahər ana mahay ga dañgay ni dék məzləkvani lala, ndam majəgay mahay ni dék nday jika jika kà mahay ni. Ay ka ya ti məra məzləkaba mahay na ti mədiviyu ahər ana maslaŋa ndo. » ²⁴ Bay ga ndam majəgay ahay gədákani ge Melefit ni akaba gədákani ga ndam məngalabakabu mis akaba Melefit ni təra tictia ma na nahkay ti təsər ere ye ti tagray ni do. Tèdəm ahkado : « Nihi ti məŋ ga mam àgravu ni mam ? » ²⁵ Nday

təbu təzlapay nahkay ti maslaŋa nahəŋ ènjiki tay, àhi ana tay ahkado : « Cəm day ! Ndam ya ti kəbumiyu tay a dañgay vu ni təbiyu təcahi zlam ana mis a dalaka ga ahay gədákani ge Melefit ni bu. »

²⁶ Bay ga ndam majəgay ahay ge Melefit ni àra écia ma na nahkay ti təsləka akaba ndam gayan a ga məgəsbiyu ndam asak ni. Tòru təgəs tay ti àna njəda do, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kè mis na ; tèdəm :

« Bi mis ni etizligi leli àna akur. » ²⁷ Tàra təgəsbiya tay a ti təbəhad tay kè meleher ga ndam magray seriya ni, mək gədákani ga ndam məngalabakabu mis akaba Melefit ni àləgi ana tay, ²⁸ àhi ana tay ahkado :

« Məhia ana kəli a kəcəhumia zlam ana mis àna slimi ga zal nani ba simiteni ti, ay nihi ti lekələm kəcəhumia ma na ana ndam Zerəzalem a dék. Nahkay ti kawayum mis tədəm məkad naŋ ti leli zla do aw ! » ²⁹ Eslini Piyer akaba ndam asak ndahanj ni təhəŋgarfəŋ, tèdəm :

« Ahər àdəm tictiiki ma ana Melefit mətama ya tictiiki ma ana mis na. ³⁰ Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ geli ni àhəŋgaraba Yezu e kisim ba, naŋ ya ti lekələm kəkađum naŋ àna *madarfəŋ naŋ kà təndal ni. ³¹ Àra àhəŋgaraba naŋ a ti àzoru naŋ agavəla, àfəkad naŋ kà ahar ga daf gayan ka məlaŋ ga gədákani ni. Melefit àgray ti Yezu nakəŋ mīgi Bay ge mis dék akaba Bay mahəŋgay mis dék. Awayay ti ndam Izireyel təmbatkaba majalay ahər gatay a ti məmbərfəŋ zlam magudarani

gatay na kà tay azuhva Yezu a. ³² Leli məsəra zlam gani nday nani àgrava edədiŋ a, magray sedi gani tata. *Məsuf Njəlatani àgray sedi gani daya, Melefit àvia Məsuf gani nana ana ndam ya təgəsiki ma na. »

³³ Ndam magray seriya ni təra tictia ma ga ndam asak ga Yezu na ti, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, tawayay mabazl tay. ³⁴ Ay ti zal Feriziyen nahəŋ àvu e kidiŋ gatay bu slimy gani Gemeliyel, naŋ bay məsər Wakita ge Melefit. Mis dék təgəs ma gayan. Eslini naŋ nakəŋ ècikaba jik e kidiŋ ga ndam magray seriya ni ba, àdəm təhəliyu ndam asak ni e mite vu day. ³⁵ Tàra təhəliya tay a ti naŋ nakəŋ àhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam Izireyel, dəgəzəlumki ahər lala ka zlam ya ti mara məgrumi ana

ndam nday nani ni. ³⁶ Nèdəm nahkay ti adaba àpəsa vi a bal Tewdas àhəraya àdəm nañ gədakani. Nahkay mis àgray diñ diñ fad tādəba nañ a. Ay tāra tākadā nañ a ti ndam gayan ya tādəbay nañ ni dek tēdeva, pakama gani àndav nahkay. ³⁷ Kələñ gayan ka sarta ga macal mis nahəma, Zədas zal Gelili ni àhəraya, àhəla mis a dal-dal tādəba nañ a. Nañ day tāra tākadā nañ a ti ndam ya tādəbay nañ ni dek tēdeva. ³⁸ Nihi ti nəhi ana kəli nahəma, kīdəmi slimı ana ndam nday nani va ba, mbrəñum tay tāsləka. Tigi ti ere ye ti tawayay ni akaba tagray ni təwi ge mis hihirikeni nahəma, emebesvu ka ahàr gayan. ³⁹ Ay tigi ti təwi ni təwi ge Melefit nahəma, ekisləmki mebeskabana koksah. Kàtəkarum mebeskabana ba, do ni ti bi akəkadumfəñva ti kè Melefit. »

Àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakəñ təgəskabá pakama gayan na. ⁴⁰ Nahkay təzaliyu ndam asak ni a ahay vu keti, təzləb tay mək tələgi ana tay, təhi ana tay ahkado : « Kàcalumi slimı ana Yezu va ba. » Kələñ gani təmbrəñ tay, ti tāsləka. ⁴¹ Nahkay ndam asak nakəñ tāsləka àna məmərana. Tədəm Melefit àvi divi gani ana tay ti təcakay daliya azuhva slimı ga Yezu ti adafaki ti nday tābəlafəñja kè Melefit a. ⁴² Nahkay kəlavad nday nakəñ təbu təcahi zlam ana mis a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni bu akaba a ahay ge mis bu. Təhi *Ma Məwəni Sulumani ana mis, tədəm Krist *Bay gədakani ya amara ni ti Yezu.

6

Tədaba mis adəskəla ga məjənaki ndam asak ga Yezu a

¹ Nahkay ndam madəbay divi ga Yezu təsagakivu. Ka sarta gani nani ti nday ya ti tədəm ma Gres ni tīciyu akaba nday ya ti tədəm ma *Hebri ni do. Ndam ya tədəm ma Gres ni tədəm ka ya ti kəlavad tidi zlam ana wál madakway ni ti təmənjaləñ ka wál madakway gatay do. ² Ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni tāra tīcia ma gatay na ti təzalakabu ndam madəbay divi ga Yezu ni dek, mək təhi ana tay ahkado : « Tamal leli ndam asak ni məmbrəñja mədəm ma ge Melefit a, midi zlam ana mis ti, àbəlay do. ³ Nihi nahəma, bəza ga məñ gelin, dumaba

zawal adəskəla e kidinj geküli ba. Ahàr àdəm nday nani ti mis təsəra tay a nday mis sulumani, *Məsuf ge Melefit àniviyu ana tay dal-dal, təsəra majalay ahàr sulumana. Akədumaba tay a nahəma, aməvi təwi ge midi zlam ana mis ana tay. ⁴ Nahkay leli ti ni amazay sarta geli dek ga mahəngalay Melefit akaba ga məhi ma gayan ana mis. »

⁵ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni tāra tīcia ma gatay na ti təgəskabá. Nahkay tədaba Etiyen a ; nañ àfəkia ahàr ka Yezu a dal-dal akaba *Məsuf Njəlatani àniviyu dal-dal daya. Tədaba Filip, Prokwar, Nikanor, Timon, Parmenas akaba Nikolas a. Nikolas ti tīwi nañ a Antiyos ; ègi zal Zəde migeni. ⁶ Tədaba tay a nahəma, təhəlbiyu tay afa ga ndam asak ni. Ndam asak ni təhəngali Melefit ana tay, mək təbəki *ahar ka tay ti Melefit məgri sulum gayan ana tay. ⁷ Ka sarta nani mis kay təgəskabá pakama ge Melefit ya àdəmki ka Yezu na, nahkay ndam Zerəzalem ya tādəbay divi ga Yezu ni təsagakiva dal-dal. Ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni dal-dal təgəskabá ga məfəki ahàr ka Yezu a daya.

Gədákani ga ndam Zəde təgəs Etiyen

⁸ Etiyen ti Melefit àgrıa sulum gayan a, àvia njəda dal-dal. Nahkay agray ere ye ti mis tīpi day-day ndo ni àna njəda dal-dal, agri ejep ana mis. ⁹ Etiyen nañ àbu agray nahkay ti mis ndahanj təcələñ ma. Nday gani nani ti ndam ga ahay ga *mahəngalavù Melefit ya təzalay « Ahay ga ndam ya təhəlaya tay e evidi ba ni. » Nday gani ndam ga kəsa Sireñ akaba ga kəsa Eleksendri akaba ndam ga had Silisi akaba ga had Azi : təbu tagray gejewi akaba Etiyen. ¹⁰ Təbu tagray gejewi ti Etiyen àwəlkia tay ka ma adaba àtama tay àna majalay ahàr sulumani ya *Məsuf Njəlatani àvi na. ¹¹ Àra àwəlkia tay ka ma ti nday nakəñ təsəkum mis ndahanj ti tədəm : « Leli mīcifiña nañ àbu endivi Məwiz akaba endivi Melefit. » ¹² Nahkay ndam ezir ge Etiyen nakəñ təbikivu estena ana ndam Zerəzalem akaba gədákani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni mək tədəgaki ke Etiyen nakəñ cip, təzoru nañ kè meleher ga gədákani ya tagray seriya ni. ¹³ Təhəl ndam ndahanj ga masəkadki

malfada daya. Ndam malfada ni tədəm ahkado : « Maslaŋa hini ti naŋ àbu adəmki ma magədavani ka *ahay njəlatani ge Melefit ni akaba ke *Divi gayan ya Məwiz àbəki ni, àmbrəŋ do. ¹⁴ Leli mìcifiŋa àdəm ahkado Yezu zal Nazaret ni ara embedkaba ahay gədakani ge Melefit na, ara ambatkaba Divi ya Məwiz àdəfiki ana leli na daya. » ¹⁵ Eslini ndam ya təvu manjəhadani a ahay ge seriya ni bu ni dek tamənjaləŋ ke Etiyen nakəŋ ndekwa ndekwa. Tipi ti meleher gayan ni ègia akada meleher ga *məslər ge Melefit a.

7

Pakama ge Etiyen ya àdəm kə meleher ga ndam magrafəŋa seriya ni

¹ Eslini gədakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifiŋa ma kə Etiyen a, àhi ahkado : « Ma ya ti mis tədəmkuk ni ti jiri ededinq aw ? » ² Etiyen nakəŋ àhəŋgarfəŋ, àdəm : « Ata baba akaba bəza ga mmawa goro ni, bumu slimy day. Melefit naŋ ya ti leli dek məbu mazləbay ni àŋgazlivu ana bəŋ ga bəŋ geli Abraham. Àŋgazlivu ti ka ya ti naŋ ka had Mezopotami, òru àŋjəhaš ka had Haran fəŋndo ni. ³ Àhi : “Mbərbu had gayak akaba ndam gayak, ru ka had ya ti anədəfukki ni.” * ⁴ Nahkay Abraham nakəŋ àsləka ka had ga ndam Selde a, òru àŋjəhaš ka had Haran. Bəŋ ga Abraham àmət eslini. Bəŋjani àra àməta ti Melefit àhi ana Abraham māsləka a Haran a, māra mānəjəhaš ka had hini ya lekələm kəkumki ni. ⁵ Abraham àra ènja ka had hina ti Melefit àsi had ndo. Ku məlaŋ gəzit ga micikiani tekedi àsi ndo. Ku nahkay nəŋgu ni, àhi : “Anəvuk had ni dek, kəməta day had ni emigi ga bəza hud gayak.” ⁶ Ay ka ya ti Melefit àhi ma nani ana Abraham ni ti, Abraham èwi wur fəŋndo. ⁶ Pakama ge Melefit ya àhi ni naŋ hi, àhi : “Bəza hud gayak atoru tanjəhaš ka had ge mis ndahan ; etinjəa eslina ti etigi evidi, atəgri daliya ana tay vi diŋ diŋ fad. ⁷ Ay ti anatraš ndam ya ti bəza hud gayak atəgri evidi ana tay ni. Kələŋ gani bəza hud gayak ni atasləka ka had nana, mək

atazlbəy nu ka məlaŋ hini.” ⁸ Melefit àra àhia pakama na ana Abraham a nahkay nahəma, àwəlkabu pakama gayan akaba ga Abraham àna *mekeley kədi. Abraham àra èwia Izak a, wur ni àgra vad'a azlalahkər nahəma èkeli kədi. Nahkay day Izak àra èweya Zekəp a ti èkeli kədi. Zekəp day àra èweya ata bəŋ ga jiba geli kru mahar cəeni na ti èkeli kədi ana tay.

⁹ « Kələŋ gani ata bəŋ ga jiba geli ni təgrafəŋa solu kə wur ga məŋ gatay Zəzef a. Nahkay təsəkumioru naŋ ana ndam ndahan, mək ndam nday nani tòru àna naŋ ka had Ezip. Ay ti Melefit naŋ àbu akaba naŋ ; ¹⁰ àzaba naŋ a huđ ga daliya gayan ya àgray ni ba dek. Melefit àvia majalay ahàr sulumana daya, nahkay ti ègia awəlawwa ga *Faron bay ge Ezip na. Nahkay bay Faron nakəŋ àfiyu naŋ bay məgur had gayan ni dek akaba huđ ahay gayan ni dek. ¹¹ Eslini ləwir àdaya ka had Ezip a dek akaba ka had Kanaŋ a. Ləwir àra àdaya nahkay ti, mis təgra daliya dal-dal ; ata bəŋ ga jiba geli ya ka had Kanaŋ ni təŋgət zlam məzumanı va do. ¹² Zekəp àra ècia *alkama àbu ka had Ezip nahəma, àsləroru bəza gayan ata bəŋ ga bəŋ geli ga məsəkumbiyu alkama. ¹³ Ka ya ti àsləroru tay ye cə nahəma, Zəzef àdəfi vu gayan ana bəza ga məŋjani ni. Nahkay Faron àra àsəra jiba ge Zəzef a. ¹⁴ Eslini Zəzef àsləroru mis ti təzibiyə bəŋjani Zekəp akaba ndam gayan a. Nday dekeni kru kru adəskəla mahar zlam. ¹⁵ Nahkay Zekəp nakəŋ òru ka had Ezip mək àmət eslini. Ata bəŋ ga jiba geli day təmət eslini. ¹⁶ Təra təməta ti təħəlbiyu kisim gatay e Sihem mək təbiyu e mindivin ga Abraham ni vu. Mindivin nani ti Abraham asəkumfəŋa kə bəza ga Hamor e Sihem àna gru a.

¹⁷ « Yaw sarta ya Melefit agray ere ye ti àhi ana Abraham amagray ni enjia wudak nahəma, ndam *Izireyel ni təsagakiva, tīgia nday kay ka had Ezip a. ¹⁸ Ka sarta gani nani ti təfiya bay nahaŋ ka had Ezip a. Bay nani ti àsər Zəzef ndo. § ¹⁹ Nahkay naŋ nakəŋ àgosay ata bəŋ ga bəŋ geli, àgria daliya ana tay a, àhi ana tay si tāboru bəza gatay ya ka ahar ni təmət. ²⁰ Ka sarta

* ^{7:3} Mənjəkiani 12.1. † ^{7:5} Mənjəkiani 17.8 ; 48.4. ‡ ^{7:7} Mənjay Mənjəkiani 15.13-14 ; Mahərana 3.12. § ^{7:18} Mənjay Mahərana 1.8.

gani nani tiweya Məwiz a, nanj ti Melefit àwaya nanj a dal-dal. Ànjəhad kiyi mahkər a magam afa ga ata bəñjani. ²¹ Kələŋ gani tizligoya nanj a ti wur dahalay wur ga Faron bay ga had Ezip àdi ahàr mək àzay nanj, àgal nanj akada wur ga huđ gayan. ²² Nahkay ti təcahi məsər zlam ga ndam Ezip ni dek. Pakama gayan ya adəm ni dek mis təgəskabu, təwi gayan ya agray ni day àbəlafəŋ kə mis.

²³ « Àra àgra vi a kru kru fađ nahəma, àdəm : “Nakoru nəmənjiyu bəza ga mmawa goro ndam Izireyel kwa.” ²⁴ Àra ènjia ti èpi zal Ezip nahən agri daliya àna zal Izireyel. Eslini nanj nakəŋ èmbikivu ka maslaŋa ya ti təgri daliya ni mək àkad zal Ezip ni ka duwa gani. ²⁵ Àgray nahkay ti awayay ti adəfiki ana bəza ga mənjanı ni ti təsər Melefit amahəŋgay tay ti àna nanj, ay ti nday gani təsəriki ndo. ²⁶ Hajən gani nahəma, Məwiz nakəŋ àdi ahàr ana ndam Izireyel ndahanj cü, təbu takadvu ; nanj nakəŋ awayay aŋgalabakabu tay. Àhi ana tay : “Ndam goro ni, lekələm kà mən gekəli ti, kihirəmvu ti kamam ?” ²⁷ Ay nanj ya ti agri daliya ana nanj nahən ni àhi ana Məwiz ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋja seriya kə leli a way ? ²⁸ Kawayay kəkad nu akada ya kəkad zal Ezip nahən eweni ni aw ?” * ²⁹ Məwiz àra ècia ma nana nahəma, àcuhway ka had Ezip, òru ka had Madiyan, ànjəhad eslini. Nanj àbu eslini, àra àda wal a ti, èwifinə bəza zawalana cü.

³⁰ « Àra àgra vi kru kru fađ ka ahàr gana nahəma, òru a huđ gili vu kà həma *Sinayi. Eslini ti *məslər ge Melefit àŋgazlivu a huđ ga aku ya agəs mənghaf ni bu. ³¹ Məwiz nakəŋ àra èpia ti àgria ejep a, nahkay awayay ahədakfəŋoru ti mîpi lala. Nanj àbu ahədakfəŋoru ti èci dəŋgu ga Bay gel, ahi ahkado ³² “Nu ti Melefit ga ata buk Abraham, Izak akaba Zekəp.” ³³ Məwiz àra ècia ma na ti aŋgwaz àwəra nanj a dal-dal, àgəgəra, mamənjaləŋjani nakəŋ tekedi èslikı ndo huya. ³⁴ Eslini Bay gel, ahi ma keti, àhi ahkado : “Həlaba kimaka gayak

a asak ba, adaba məlanj ya kicikvù ni ti məlanj *njəlatani. ³⁵ Nìpia lala ahəmamam təgri daliya ana ndam goro ka had Ezip na, nìcia tuway gatay a : nahkay nàra ti ga mahəŋgaya tay a. Nihi nak ti ru, nəsləroru kur ka had Ezip.” §

³⁵ « Məwiz ti nanj ya ti ndam Izireyel təwayay nanj ndo, təhi ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋja seriya kə leli a way ?” * ni. Ay nanj ti Melefit àslərikaboru nanj ana tay ti mîgi bay gatay, mîgi bay məhəlaba tay e evidi ba daya. Melefit àslərikaboru Məwiz ana tay nahkay ti, àhi ma gani ti məslər ge Melefit ya àŋgazlivu a huđ ga mənghaf ni bu ni. ³⁶ Bay ya ti àhəlaba ndam Izireyel ka had Ezip a ni ti nani Məwiz. Àhəlaba tay a ti àna magray zlam magray ejep ya mis tipi day-day ndo ni kay : àgray ka had Ezip, kà Dəluv Ndizeni, akaba ka ya ti nday a huđ gili bu vi kru kru fadani ni. ³⁷ Bay ya ti àhi ana ndam Izireyel : “Melefit aməsləribiyu wur ga mən gekəli nahən ana kəli ga mahəŋgaray pakama ge Melefit akada goro ni” ³⁸ ti Məwiz gani. Ka ya ti ndam Izireyel təcakalavu a huđ gili bu ni ti, bay ya ti èci ma ga məslər ge Melefit kà həma Sinayi mək àhəŋgri ana ata bəŋ gelni ti Məwiz gani. Bay ya ti Melefit àhi pakama ya avi sifa ana mis ga məhəŋgiani ana leli ni ti nanj gani. ³⁹ Ay ti ata bəŋ gelni ticiiki ma ndo, təwayay madəbay nanj ndo. A majalay ahàr gatay bu ni ti təwaya manğona e Ezip a. ⁴⁰ Təhi ana *Aroŋ ahkado : “Griaya melefit ndahanj ana leli ga mədi kama ana leli a, adaba Məwiz nanj ya àhəlababiya leli ka had Ezip a ni ti, məsər ere ye ti àgrakivu ni do.” ⁴¹ ⁴² Nahkay nday nakəŋ təvədaya wur sla mək tisliŋi zlam ana wur sla ni, ègia pəra gatay a. Təgri wuməri àna məmərani ana zlam ya nday ndayani təvədaya àna ahar gatay a ni. Təgri nahkay ti Melefit day àmbrəŋ tay ti təgri pəra ana zlam ya ti a huđ melefit bu ni. Ma gani hini àbu məbəkiani a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit bu nahkay hi :

“Ndam Izireyel, ka ya ti lekələm kəbum a huđ gili bu vi kru kru fađ ni ti,

* 7:28 Mahərana 2.14. † 7:30 Mənjay Mahərana 3.2.

* 7:35 Mahərana 2.14. † 7:37 Mimbiķi 18.15. ‡ 7:40 Mahərana 32.1, 23.

‡ 7:32 Mahərana 3.6. § 7:34 Mahərana 3.5, 7, 8, 10.

kìslinjumi zlam akaba kègrumi sèdaga ti,
ana nu aw ?

⁴³ Aha, ana nu do ! Ahay miviceni ya
kàsawadum àna nañ ni ti
ahay ga Molok, § do ni ti goro do.

Kàsawaduma àna pèra gekuli Referen * ya
tèzavu ata bongur na daya.

Pèra nday nani ti kègrumaya ga
mèhèngrioru ahàr ana had ana tay a.
Gekuli ya kègrum nahkay ni ti anagaroru
kuli drinj kama ga Babilonj.” †

⁴⁴ « Ka ya ti ata bëñ ga bëñ geli tèbu a hud
gili bu ni ti tèssawa ña zlam ge mivicey
ahay ge Melefit àna nañ a. Mazavu ga ahay
gani nani ti Melefit àdèfikia ana Mewiz a
mèk àhi mègraya akada gayan ya èpi na.
⁴⁵ Ahay gani nani ti ata bëñ ga bëñ geli
tèmbribu ana bëza gatay ; bëza gatay ni day
tara àna nañ ka had hina, Zezawi àdi kama
ana tay. Tara tìnja ti Melefit àgariaba ndam
ga had hina ana tay a, mèk nday nakèn
tànjèhad. Nahkay nday tèbu àna ahay ge
Melefit *miviceni ni duk àbivoru ana sarta
ge Devit. ⁴⁶ Devit ti Melefit àwaya nañ a
dal-dal, nahkay èhindifiña divi kè Melefit ga
maslamali mèlanj *njelatani ana bëza hud
ge Zekup a. ⁴⁷ Ay maslanya ya ti àra àlèm
ahay ge Melefit ni ti Salomon. ⁴⁸ Ku tamal
àlèma nahkay nèngu ni, Bay Melefit agavèla
drinj, ànjèhadfvù a ahay ya mis tèlèmi ni bu
do. Nahkay zla nahèma maslanya nahaj
àbu, àhèngaray pakama ge Melefit, àdèm :

⁴⁹ “Bay Melefit àdèm : Mèlanj manjèhad
goro ti huñ melefit,
mèlanj mèbèki asak goro ti ni had.

Ahay weley lekulum kislumki mèlèmuana
ana nu a ni weley ?

Mèlanj goro ya ananjèhad, nèpèsaba ni ti
weley ?

⁵⁰ Bay ya àgraya zlam nana dek ni ti nu
nuani àna ahar goro do aw ?” ‡

⁵¹ Etiyen àhi ana tay keti : « Lekulum
ti kicam slimì do ededij ! Lekulum ti
mèbèruv gekuli magadavani, slimì gekuli
mèzlèkvani ; lekulum akada ndam ya tèkeli
kudi ana tay ndo ni ! Lekulum akada ga ata
bëñ ga bëñ gekuli ni, kekileja kègèsukabu

pakama ga *Mèsuf Njelatani ni do ! ⁵² Bay
mahèngaray *pakama ge Melefit ya ti ata
bëñ ga bëñ gekuli tègri daliya ndo ni ti weley ?
Nday gani tèbazla ndam mahèngaray
pakama ge Melefit ya tèdèm Bay ge Jiri
amara ni. Bay ge Jiri nakèn àra ènjia ti
kèsèkumoya nañ a mèk kèkaduma nañ a.
⁵³ Lekulum ti mèslèr ge Melefit tèdèfikia
*Divi ge Melefit na ana kuli a, ay ti kàbumi
slimi ana Divi gani do. »

Takad Etiyen àna mizligi nañ àna akur

⁵⁴ Ndam magray seriya ni tara tici ma ge
Etiyen na ti tèzumki bérur dal-dal, tchèpèd
ahar tasl tasl. ⁵⁵ Ay Etiyen ti *Mèsuf
Njelatani èsliva a vu va dal-dal, àmènjorù e
melefit vu, èpi mèlanj masladani ge Melefit
akaba Yezu nañ jika kà ahar ga daf ge
Melefit. ⁵⁶ Àra èpia ti àdèm ahkado : « Cùm
day, nàbu nipi huñ melefit mèzlèkvabana,
nipi *Wur ge Mis nañ jika kà ahar ga daf ge
Melefit daya. » ⁵⁷ Ge Etiyen ya nañ àbu azlapay
nahkay ni ti nday nakèn tèzlah kay kay,
tèbèiyu ahar e slimì vu der der, mèk nday
dek tèdègaki ka ahar bélaj, ⁵⁸ tègès nañ,
tèzaba nañ a kesa ba cak. Tara tèslèkafènja
àna nañ kà kesa na nahkay ti tawayay ti
zligi nañ àna akur ga makad nañ. Ndam
sedi ya tici pakama gayan ni tèhalkaba
mègudi gatay na, tèbèhadffèn kà wur dagwa
nahañ slimì gani Sol ti mèjègaki. Mèk tizligi
Etiyen nakèn. ⁵⁹ Ka ya ti tizligi Etiyen
ni ti Etiyen àhèngalay Yezu, àdèm : « Bay
goro Yezu, za sifa goro a. » ⁶⁰ Kèlèn gani
àbèhad mirdim grik, àzlah kay kay, àdèm :
« Bay goro, kèwèl tay àna seriya àki ka
zlam magudarani hini ya tègru ni ba. » Àra
àdèma ma na nahkay ti àmèt huya.

8

¹ Takad Etiyen ti, Sol àwaya daya.

Tègri daliya ana ndam mèfèki ahàr ka Yezu

Ka fat gani nani ti tènjèki ka mègri daliya
dal-dal ana ndam mèfèki ahàr ka Yezu ya a
Zeruzalem ni huya. Ndam mèfèki ahàr ka
Yezu ni dek tèdevu tòru a kesa ciè-cisèni vu
ka had *Zude akaba ka had Samari. Nday

§ ^{7:43} Molok ti melefit ga ndam Kanañ ya ndam Izireyel tèhèngrioru ahàr a had ahaslani ni. * ^{7:43} Referen ti melefit
ga ndam Siri ya ndam Izireyel tèhèngrioru ahàr a had ahaslani ni. † ^{7:43} Amos 5.25-27. ‡ ^{7:50} Izayi 66.1-2.

ya təsləka ndo ni ti si ndam *asak ga Yezu ciliŋ. ² Ndam ndahaŋ ya ti təhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit ni tili Etiyen, titəwi naŋ dal-dal. ³ Sol ti àgria daliya dal-dal ana ndam məfəki ahàr ka Yezu a ; àsawaday kà mahay kà mahay, àgəs zawał akaba wál, àbiyu tay a daŋgay vu. ⁴ Nday ya ti tèdevu ni tədəmoru *Ma Məwəni Sulumani kà kəsa kà kəsa.

Təwi ge Filip ya àgray a Samari ni

⁵ Ka sarta gani nani Filip òru a kəsa gədəfakani vu ka had Samari, àhioru ma ge *Krist ana mis ye eslini ni. ⁶ Nday nani dek ma gatay bəlaŋ, təbi slimı lala ana ma ge Filip ya àhi ana tay ni, adəba ticiia pakama gayaŋ a, tıpi zlam ya ti àgray, mis tıpi day-day ndo na daya. ⁷ Àna zlam nday nani ya àgray ni ti seteni təsləkiaba ana mis a dal-dal, təzlah kay kay. Ndam dəra akaba ndam jəgwer tıgia səndub-səndubana daya. ⁸ Eslini ndam ga kəsa nani təmərva dal-dal.

⁹ Maslaŋa nahaj àbu a kəsa nani bu, slimı gayaŋ Simu, naŋ zal maharam, agri ejep ana ndam ga had *Samari dek. Àzay ahàr gayaŋ awayay mis dek tədəm naŋ gədəfakani. ¹⁰ Mis ni dek, ku bəza, ku mis gədəfakani ticiiki ma. Tədəm : « Maslaŋa hini ti njəda ge Melefit àfəŋ. Njəda gani nani ti tədəm “Gədəfakani.” » ¹¹ Mis ni ticiiki ma dal-dal, adəba àpəsa naŋ àbu agri ejep ana tay àna maharam gayaŋ ni. ¹² Ay ka ya ti Filip àhia *Ma Məwəni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit akaba ka Yezu Krist ana tay a nahəma, zawał akaba wál ni təgəskabá ma ge Filip na, mək *təbaray tay. ¹³ Simu nakəŋ tekedî àgəskabá ma gana, təbara naŋ a. Kələŋ gani ànjəhad akaba Filip. Eslini Filip naŋ àbu agray zlam gədəfakani gədəfakani ya mis tıpi day-day ndo ni. Simu nakəŋ àra èpia ti àgria ejep a dal-dal.

¹⁴ Ndam asak ga Yezu ya a Zerəzalem ni təra ticiia ndam *Samari təgəskabá ma ge Melefit a ti, təsləribiyu ata Piyer nday ata Zeŋ ana ndam Samari ni. ¹⁵ Ata Piyer nday ata Zeŋ təra tıñjia ti təhəŋgalay Mel-efit ti məvi *Məsuf Njəlatani ana ndam Samari ya təgəskabá pakama ge Melefit a ni. ¹⁶ Təgray nahkay ti adəba ku mis bəlaŋ e kidiŋ gatay bu Məsuf Njəlatani àhərkia ya àhuriviyu fəŋ ndo. *Təbaray tay ti àna slimı

ga Bay gelı Yezu ciliŋ. ¹⁷ Nahkay ata Piyer nday ata Zeŋ təbəki *ahar ka tay, mək Məsuf Njəlatani àhuriviyu ana tay.

¹⁸ Simu nakəŋ àra èpia Məsuf Njəlatani ahuriviyu ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ka ya ti ndam asak ga Yezu təbəki ahar ka tay ni ti, awayay avi singu ana ata Piyer nday ata Zeŋ. ¹⁹ Àhi ana tay ahkado : « Vumu njəda ti ka ya ti nəbəki *ahar ke mis ni ti Məsuf Njəlatani məhuriviyu ana tay. » ²⁰ Ay ti Piyer àhi ahkado : « Ahàr àdəm singu gayak ni mījjia, nak nakani day kījjia, adəba kəhi ana ahàr ere ye ti Melefit avi ana mis ni ti mis asəkum tata. ²¹ Nak kəkibū ke təwi gelı ya magray ni bi, ma gayak àkibū bi, adəba majalay ahàr gayak magədavani kə eri ge Mel-efit. ²² Mbatkaba majalay ahàr gayak magədavani na, həŋgalay Bay gelı. Nahkay ti bi Melefit aməmbərfuka zlam ya kàgudar a majalay ahàr gayak bu na. ²³ Nəsəra nihi ti məbəruv gayak magədavani kə eri ge Melefit, nahkay kīgia evidi ga zlam magudarana. » ²⁴ Eslini Simu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ana tay ahkado : « Lekələm lekələmeni həŋgalumu Bay gelı ti ere ye ti kəhumu ni àgrakuvu ba simiteni ti ! »

²⁵ Ata Piyer ata Zeŋ təra təgrakia sedi ka Yezu a akaba təhia pakama ga Bay gelı ana mis a nahəma, təŋgoru a Zerəzalem. Ka ya ti nday təbu takoru e divi bu ni ti təhia Ma Məwəni Sulumana ana mis a kəsa ndahan ba kay ka had *Samari a.

Ata Filip nday ata zal Etiyəpi nahaj

²⁶ Məslər ga Bay gelı àŋgazlivu ana Filip, àhi ahkado : « Ru gwar ka Mboku, ke divi ya ti asləkabiya a Zerəzalem a, andoru ahàr a Gaza, mis təki təsawadaki bi ni. » ²⁷⁻²⁸ Filip nakəŋ ècik, àsləka həya. Naŋ ka ahàr divi nahəma, èpi zal nahaj manjəhadani digəsa e seret bu, ejengey wakita ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Naŋ gani òru a Zerəzalem ga mazləbay Melefit, nihi naŋ àbu asləkabiya ara a magam a. Zal nani ti zal Etiyəpi, naŋ madaslani, naŋ mis gədəfakani agri təwi ana Kandas bay walani ge Etiyəpi : naŋ gədəfakani ga ndam maŋgah elimeni ga bay ni. ²⁹ *Məsuf Njəlatani àhi ana Filip ahkado : « Ru kahədəfəŋjiyu ke seret ni lala. » ³⁰ Eslini Filip nakəŋ

àcuhworu. Óru ènjua nahëma, èci zal Etiyüpi ni nañ àbu ejenjey wakita ge Izayi bay mahëngaray pakama ge Melefit ni. Àhi ahkado : « Ere ye ti kejenjey ni ti nak këbu kiciaba ma gana waw ? » ³¹ Nañ nakën àhëngrifëñ, àhi ahkado : « Tamal maslaña àdëfuuba ndo ni ti nîciaba ahëmamam ? » Mëk àhi : « Cëlkuvaya ga manjëhadfu kà gëvay a. » ³² Ka mëlanj ya ejenjey ni Izayi àdëm nahkay hi :

« Nañ ti àhëlkaba ma ndo,
akada ga tëmbak ya tëzoru ka mëlanj mislinj zlam ni,
akada ga wur tëmbak ya tekelkia eñguc a ti ètëwi do ni.

³³ Nañ gani tâhëngoraya nañ a had a, tègri seriya ge jiri ndo simiteni.

Way amacali slimì mba way ?

Adaba tàkada nañ a, nañ àbi ka had va bi ni.* »

³⁴ Gëdakani nakën àhi ana Filip ahkado : « Nahëngalay kur kam-kam, hu : bay mahëngaray pakama ge Melefit azlapaki ahalay ti ka way nani way ? Azlapaki ti àki ka nañ nañani ték, ka maslaña nañaw ? » ³⁵ Eslini Filip àhi ma, àdëfiaba *Ma Mëweni Sulumani àki ka Yezu a, ànjiki ka pakama ya nañ àbu ejenjey ni. ³⁶ Nday tèbu takoru nahkay ti tèdi ahàr ana yam gwerjëgar a. Eslini nañ gëdakani nakën àhi ana Filip ahkado : « Yam nihi. Mam acafëna nu ga *mëbaray nu a mam ? » [³⁷ Filip àhi ahkado : « Tamal këfekia ahàr gayak dék ka Yezu a ti tabaray kur tata. » Nañ nakën àhëngrifëñ, àhi : « Nëfekia ahàr ka Yezu *Krist a, nañ Wur ge Melefit. »] ³⁸ Àhi ana bay ya agaray seret ni mïcika. Àra ècika àna seret na ti ata Filip nday ata nañ gëdakani nakën tâhëraya tèhuriyu a yam ni vu, mëk Filip àbaray nañ. ³⁹ Tàra tâhëraya a yam ni ba nahëma, Mësuf ga Bay geli àzafëna Filip a. Nahkay nañ gëdakani ni èpi nañ va do, àslëka zlam gayanj àna mëmérana. ⁴⁰ Filip àsërki ti nañ a Azot. Àru a Sezare ; nañ àbu akoru ti àhioru Ma Mëweni Sulumani ni ana mis kà kësa kà kësa dék duk a Sezare.

* 8:33 Izayi 53.7-8.

Sol ambatkaba majalay ahàr a, afëki ahàr ka Yezu
(Təwi 22.6-16 ; 26.12-18)

¹ Ka sarta gani nani nahëma, Sol nañ àbu awayay agri daliya ana ndam madëbay divi ga Bay geli, awayay abazl tay. Nahkay òru afa ga gëdakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni, ² èhindifiña wakita ga medekiani ka gëdakani ga ahay gërgërani a Damas ya tahëngalavù Melefit ni. Wakita nday nani ti tèvia divi ga mëgës ndam madëbay divi ga Bay geli a. Ku adi ahàr ana zaval ahkay do ni ana wál, ba agës tay, awél tay, ahëlbiju tay a Zerëzalem. ³ Nañ nakën àrà àngëta wakita nday nana ti àdëvu e divi vu.

Nañ àbu enjiyu a Damas wudak nahëma, eslini masladani àslëkabiya e melefit ba, àhërkiaya huya, àsladay mëlanj gayanj nani.

⁴ Eslini nañ nakën àdëd a ga had pëda mëk èci dëngu ga maslaña nañaw àzalay nañ, àhi : « Sol, Sol këgru daliya ti kamam ? » ⁵ Nañ nakën àhi : « Nak way, Bay goro ? » Mëk àhëngrifëñ, àhi : « Nu Yezu, nu ya këgru daliya ni. » ⁶ Ay ti cicikaba, huriyu a kësa vu. Ekinjua eslina ti atëhuk ere ye ti ahàr àdëm kâgray kwa ni. » ⁷ Ndam ya tarakaboru akaba nañ ni tìcik, ma tekedi tìsliki mëdëmani koksah. Tici dëngu ciliñ, ay ti tìpi maslaña gani do. ⁸ Sol nakën ècikaba, àhëlkaba eri a, ay ti èpi divi do. Ndam ya tarakaboru akaba nañ ni tèdafëna ahar a, tèzoru nañ a Damas. ⁹ Eslini àgray vad mahkër, divi day èpi ndo, zlam day àzum ndo, yam day èsi ndo.

¹⁰ A Damas eslini ti zal nañaw àbu slimì gani Ananiyas, nañ bay madëbay divi ga Yezu. Eslini Bay geli àzalay nañ e kisim mizideni bu : « Ananiyas ! » Ananiyas nakën àhëngrifëñ, àhi : « Awi ! Nu hi, Bay goro ni. » ¹¹ Bay geli àhi ahkado : « Ru wecéweci ke divi ya tèzalay divi Ndëlabani ni, ru afa ga Zëdas. Kìnjua ti kihindi zal Tars ya tèzalay nañ Sol ni. Nihi ti nañ àbiyu ahëngalay Melefit. ¹² Maslaña gani nani ti nàdëfikia maslaña nañaw a, slimì gani Ananiyas, ara afa gana mëk abëki *ahar ti mëpi divi akada ya ahaslani ni. »

9

13 Ananiyas àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro ni, nícia mis kay tèbu tèzlapaki àki ka maslaŋa nani akaba ka zlam gayan magədavani ya àgri ana ndam gayak *njəlatani ya tèbu a Zerəzalem na. 14 Àra ahalay a ti gədákani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Meléfit ni tèvibiya divi ga məgəs ndam ya ti tazləbay kur na dek. » 15 Ay ti Bay geli Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak ru, adaba nəzaba maslaŋa gana nana, ti māgru təwi : māhioru slimi goro ana mis ga had ndahanj akaba bəbay gatayani ni, māhioru ana ndam *Izireyel daya. 16 Amacakay daliya kay azuhva slimi goro ; nu nuani anədəfiki daliya ya ara agray ni dek. »

17 Nahkay Ananiyas nakəŋ òru. Òru ènjuua ti àhuriyu a ahay ni vu, àbəki ahar ka Sol nakəŋ mək àhi ahkado : « Sol wur ga mmawa, Bay geli Yezu, naŋ ya àŋgazlukvu ka ahàr divi ka sarta ya kara ni, àslərbiyu nu. Awayay ti kípi divi akada ya ahaslani ni, awayay ti *Məsuf Njəlatani mīsləkvu a vu vu daya. » 18 Naŋ àbū azlapi nahkay ti zlam ndahanj akada aləŋ ge kilif təsləkikia ke eri ana Sol nakəŋ a. Eslini èpi divi akada ya ahaslani ni keti. Nahkay ècikaba, mək *təbaray naŋ àna *slimi ga Yezu. 19 Kələŋ gani àzum zlam, mək njəda gayan àŋgiva.

Sol àhi ma ga Yezu ana mis

Sol ànjəhadiyu vad 6al a Damas afa ga ndam ya tədəbay divi ga Yezu ni. 20 Ka ya ti naŋ àbū eslini ni ti ànjəki ke təwi huya, àhuriya a ahay gərgərani ga ndam *Zude ya *tahəŋgalavù Melefit ni va, àhi ana mis Yezu ti naŋ Wur ge Melefit. 21 Ma gayan ya àdəm ni àgria ejep ana mis ya təbi slimì na dek. Tədəm ahkado : « Naŋ hini ti naŋ ya ti àgri daliya dal-dal ana ndam ya tazləbay Yezu a Zerəzalem ni do aw ? Mara gayan ahalay a Damas a ti ga məgəs ndam ya tazləbay Yezu ni akaba ga məhəloru tay afa ga gədákani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni do aw ? » 22 Ay ti njəda ga Sol àsagakivoru, àhi ana ndam Zude ya a Damas ni Yezu ti naŋ *Krist *Bay gədákani ya amara ni. Eslini nday nakəŋ təsər ere ye ti təhəŋgrifəŋ ni do.

23 Àra àgra vad a 6al ti ndam Zude nakəŋ təgray sawari gatay, tədəm si tijin naŋ kwa. 24 Nahkay nday nakəŋ təjəgay naŋ məlafat

akaba məlavad kà magudu ga kəsa ni dek, tawayay makad naŋ. Ay ti Sol ècia sawari gatay ya təgraki na. 25 Ga məlavad nahəma, ndam madəbay naŋ ni təzoru naŋ ka ahàr ga gudu ya evelin kəsa ni. Tòru tìnjuua ti təfiyu naŋ a alongu vu mək təfaya naŋ àna ezewed gwar ka dala. Nahkay àsləka, òru a Zerəzalem.

Ere ye ti agrakivu ka Sol a Zerəzalem ni

26 Òru ènjuua a Zerəzalem a ti awayay ahurkiviyu ka ndam madəbay divi ga Yezu ni, ay ti nday dek təgrafeŋa aŋgwaz a, təhi ana ahàr naŋ bay madəbay divi ga Yezu ededin do. 27 Eslini Barnabas àzorū naŋ afa ga ndam *asak ga Yezu ni. Tòru tìnjuua ti Barnabas nakəŋ àŋgəhadı ana tay ahəmamam Sol èpi Bay geli ka ahàr divi ka ya ti òru a Damas ni, ahəmamam Bay geli àhi ma ni daya. Àŋgəhadı ana tay keti ahəmamam Sol àhi ma ana mis vay-vay àna *slimi ga Yezu a Damas ni. 28 Kwa ka sarta gani nani Sol nakəŋ naŋ àbū akaba tay, asawadøy akaba tay a Zerəzalem, àhi ma ge Melefit ana mis vay-vay àna slimì ga Bay geli. 29 Àhi ma gani ana ndam *Zude ya tədəm ma Gres ni daya, tèbu tagravu gejewi akaba tay. Nahkay ti nday nani tədəbay divi ge mijin naŋ. 30 Ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni tərà ticiā ma na ti təzoru naŋ a Sezare ga moroni a Tars, mək təsləroru naŋ eslini.

Piyer ahəŋgaraba Ene a

31 Ka sarta gani nani ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zude, ka had *Gelili akaba ka had *Samari ni dek ti mis təbi təgrí daliya ana tay va bi. Njəda gatay asagakivu, tèbu tədəboru divi ga Bay geli lala. Nahkay mis ndahanj tèbu təhurkiviyu ka tay àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. 32 Piyer àsawadøy ka had nday nani dek. Ka ya ti naŋ àbū asawadøy nahəma, òru e Lide afa ga ndam njəlatani ga Yezu ni. 33 Òru ènjuua eslina ti àdi ahàr ana zal dəra nahən slimì gani Ene, naŋ mandəhađani ka slalah, vi azlalahkər ècik koksah. 34 Piyer nakəŋ àzalay naŋ, àhi : « Ene, Yezu *Krist ahəŋgaraba kur a ; cikaba, slamalakabu slalah gayak ni. » Eslini naŋ nakəŋ ècikaba cəkwad huya. 35 Ndam ya e Lide ni dek

akaba nday ya ka sagdala Saron ni dek tipi nañ a ti, tāmbatkaba majalay ahàr gatay a tèfèki ahàr ka Bay geli Yezu.

Tabita àməta, mək Piyer àhəŋgaraba nañ e kisim ba

³⁶ Wal nañ a abu e Zəpe, adəbay divi ga Yezu, slimi gani Tabita, àna ma Gres ti « Dorkas, » awayay adəmvaba « miyek. » Wal nani ti agray təwi sulumani dal-dal, ajənaki ndam talaga dal-dal daya. ³⁷ Ka ya ti Piyer e Lide nahəma, wal ni arməwər àra àgəsa, mək àməta àna nañ a. Àra àməta ti tābaray nañ mək təfiyu nañ a ahay vu ka ahàr ga ahay nañ. ³⁸ Zəpe ti drinj drinj akaba Lide do, nahkay ndam madəbay divi ga Yezu ya e Zəpe ni tāra tīcia Piyer nañ abu e Lide nahəma, təslərkioru mis cə, təhi ana tay : « Dəgum kəhumi ahkado kam-kam māra afa geli a, àpəsbiyu ba. » ³⁹ Tāra təhəŋgrıa ma na ana Piyer a nahkay ti Piyer nakən àdəbabiyu tay həya. Tāra tīnjia ti təziyu Piyer a ahay ya ka ahàr ga ahay nañ ni vu. Eslini wál madakway dek tārafənja kà gəvay ge Piyer a titəwi, tədəfiki endəwi akaba azana ga Dorkas ya àləmi ana tay ka sarta ya àmət fanj ndo ni. ⁴⁰ Eslini Piyer nakən àgaraya mis na dek e mite va, mək àbəhaç mirdim, àhəŋgalay Melefit. Àra àhəŋala Melefit a nahəma, àmbatkiku ma ke kisim ni, àzalay nañ àhi : « Tabita, cicik-aba. » Nahkay Tabita nakən àhəlkaba eri a. Àra èpia Piyer a ti ànjəhaç digəs. ⁴¹ Eslini Piyer àdafənja ahar a, wal ni ècikaba. Wal ni àra ècikaba nahəma, Piyer nakən àzalay wál madakway ni akaba ndam ga Yezu ndahanj ni. Tāra tīnjia ti àdəfiki wal ni ana tay nañ àna sifa. ⁴² Ere ye ti àgravu ni ti, ndam ga kəsa Zəpe dek tīcia, nahkay mis kay e kidinj gatay bu tèfèkia ahàr ka Bay geli a. ⁴³ Piyer nakən ànjəhadiyu, àpəsiyu e Zəpe afa ga bay məwəs ambəl nañ, slimi gani Simu.

10

Piyer akoru afa ga Korney

¹ Zal nañ a abu a Sezare, slimi gani Korney, nañ zal Rom agur ndam slewja kay, slimi gatay « Slewja Itali. » ² Korney gani nañ abu ahəŋrioru ahàr a had ana Melefit, nday akaba ndam ga huđ ahay

gayan dek tazləbay Melefit. Nañ àbu avi zlam kay ana ndam *Zəde ya talagani ni, ahəŋgalay Melefit kəlavad. ³ A vad nañ agray njemdi mahkər ya ga məlakarawa nahəma, *məslər ge Melefit àhurkiviyu, àŋgazlivu. Àzalay nañ, àhi : « Korney ! » ⁴ Korney àra èpia nañ a ti àgra aŋgwaz a, àhəŋgrifən, àhi ahkado : « Kəhu mam, bay goro ni ? » Məslər ni àhi ahkado : « Melefit ècia ere ye ti kàhəŋgalalən na, èpia ere ye ti kəvi ana ndam talaga na ; nahkay ti kàgəjazlki ahàr ndo. ⁵ Nihi nahəma, sləroru mis e Zəpe ga mazalabiyu Simu, nañ ya təzalay nañ Piyer ni. ⁶ Nañ àbu anjəhaç afa ga Simu bay məwəs ambəl, ahay gani kà gəvay ga *dəluv gədakani ni. » ⁷ Məslər ge Melefit ya àhi ma ni àra àsləka ti Korney nakən àzalay ndam məgri təwi cə akaba zal slewja gayan nañ : zal slewja nani ahəŋrioru ahàr a had ana Melefit. ⁸ Nday nakən tāra tīnjia ti àhi ma ga məslər ya àhi ni dek ana tay mək àsləroru tay e Zəpe.

⁹ Hajən gani təbu takoru, tīnjiu e Zəpe wudak nahəma, Piyer ti ni àcəliyu ka *dala-har ga ahay ni ga mahəŋgalay Melefit. Ka sarta gani nani ti fad tirked-ked, ¹⁰ ləwir àwərkaba nañ a, èhindi zlam məzumani. Ka ya ti təbu tidii zlam nahəma, Melefit àŋgazli zlam nañ. ¹¹ Èpi ti huđ melefit məzləkvabana, aranja nañ asləkabiya, ara ka had a. Ere gani nani ti akada azana gədakani, akada mis təgəsa ma gani fadana. ¹² A huđ ga azana gani nani gədakani ni bu nahəma, zlam gərgərəni kay təvu : zlam asak fadani dek, zlam a had dek, akaba edidinj dek təvu. ¹³ Eslini dəngu ga maslaŋa àhəndabiyu, àhi : « Piyer, cikaba, bazl tay ti kāhəpədətay. » ¹⁴ Piyer àhəŋgarfən, àdəm : « Aha ! Nàgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefit àcafənja leli kà mahəpədəna ni akaba zlam ya ti *njəlatani do ni ti day-day nàhəpəd ndo. » ¹⁵ Dəngu ga maslaŋa nani àhəndabiyu keti, àhi : « Ere ye ti Melefit àdəm ere gani njəlatani nahəma, nak ti ŋgay ere gani nani njəlatani do ni ti kədəm ba. » ¹⁶ Ere gani nani àgravu sak mahkər, mək kələn gani azana ni àsləka, òru e melefit vu.

¹⁷ Eslini Piyer nañ abu ajalay ahàr, àsər ere ye ti Melefit awayay ahi àna zlam

ya àngazlivu ni do. Nan àbu ajalay ahàr nahkay ti ndam ya ti Korney àslérbiyu tay ti tihindi ahay ga Simu ni, nihi ti tìnchia kà mahay a. ¹⁸ Tèzalay kay kay, tihindi, tèdèm : « Simu ya tèzalay nañ Piyer ni ti anjéhad ahalay aw ? » ¹⁹ Piyer ti ni nañ àbu ajalay ahàr zlam gayan, mèk *Mèsuf Njèlatani àhi ahkado : « Ci day, mis tèvu mahkèr e mite bu, tihindi kur. ²⁰ Cikaba, huriyu a ga had ti këslékuma akaba tay a. Aranà àhèluk ahàr ba, adaba àslérbiyu tay ti nu nuani. » ²¹ Nahkay Piyer nakèn àhèrkiaya ka tay a, àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti kihindèm ni ti nu. Kèdèguma ti kamam ? » ²² Nday nakèn tèhèngrifèn, tèhi ahkado : « Korney gèdakani ga ndam slewja ni àslérkukbiyu leli. Nan ti mis jireni, ahèngrioru ahàr a had ana Melefit ; ndam Zude dék tèdèm nañ mis sulumani. Mèslèr ge Melefit àhi ahkado mazalabiyu kur afa gani ti mîci pakama gayak ya akèhi ni. » ²³ Eslini Piyer àhèliyu tay a ahay vu mèk tèndèhad hundum.

Hajèn gani ti Piyer nakèn tèslèka e Zùpe akaba tay a. Ndam mèfèki ahàr ka Yezu ndahan tèslèka akaba tay a daya. ²⁴ Hajèn nahaj gani ti tìnju a Sezare a. Korney ti ni nañ àbu ajègay tay, àzalakababiya ndam gayan akaba zlèbèba gayan zuduk-zudukana. ²⁵ Piyer nañ àbu ahuriyu a ahay vu afa ga Korney wudak nahèma, Korney nakèn àhèraya e mite va, àngwivoru a ma vu. Ara ènjikiya ti àbèhadì mirdim grik meleher ndib ana had. ²⁶ Eslini ti Piyer àhi : « Cikaba, nu day mis hihirikeni akada nak. » Nahkay èzefeba nañ a. ²⁷ Nday tèbu takoru a ahay vu tèzlaporu hi hi. Tòru tìnju a ahay ni va nahèma, tìnji mis dal-dal macakalavani. ²⁸ Mèk Piyer àhi ana mis ni ahkado : « Kèsèruma, leli ndam Zude ti tècafènja leli kà mahèdakfènjiani kà ndam ya nday ndam Zude do na, ku a ahay gatay vu day mèhuriyu do. Ku tamal nahkay nèngu ni, nihi ti Melefit àdèfuki ku mis weley weley do ni ti nañ njèlata, nañ àbèlay. Mis ti ñgay nañ njèlata do ahkay do ni nañ àbèlay do ni ti, nìsliki mèdèmani do simiteni. ²⁹ Melefit àra àhua ma na nahkay ti, ka ya ti kàzalay nu ni ti nèjalay ahàr nahaj ndo, nìcikbiyu nàrà huya. Ay nihi ti

nawayay kâhu ere ye ti kàzalakibiyu nu ni. »

³⁰ Eslini Korney nakèn àhèngrifèn, àhi ahkado : « Agray vad mahkèr nihi, nèbu nahèngalay Melefit a ahay goro bu. Sarta gani day akada hini, njemdi mahkèr ya ga mèlakarawa. Ka sarta gani nani ti maslaña nahaj àngazluvu. Maslaña gani ti azana gani pèrzlèn-pèrzlèn, ahèlaba eri a vèrut. ³¹ Àzalay nu : “Korney, Melefit ècia mahèngalay gayak ya kàhèngalay nañ na : zlam ya kèvi ana ndam talaga ni day àgèjazlki ahàr ndo. ³² Nahkay ti slèroru mis e Zùpe ga mazalabiyu Simu ya tèzalay nañ Piyer ni ; nañ àbu anjéhad afa ga Simu bay mèwès ambèl, ahay gani kà gèvay ga dèluv gèdakani ni.” ³³ Ara àhua nahkay ti nèslérkukorù mis ke wecéweceni ti kàra. Sùsi gayak, nak day kèpèsbiyu ndo, kàra huya. Ay nihi ti leli dék màcakalava kè meleher ge Melefit a, mawayay mici ere ye ti Bay Melefit àhuk ti kâhi ana leli ni. »

Pakama ge Piyer ya adèm afa ga Korney ni

³⁴ Nahkay Piyer ànjèki ka mazlapani, àdèm : « Nihi ti nèsera Melefit èdekaba mis a gèrgèri do ededij. ³⁵ Nahkay zla nahèma, ku mis ga had weley weley do dék, tamal ti ahèngrioru ahàr a had ana Melefit akaba agray zlam ge jiri ti, Melefit agèskabu nañ. ³⁶ Melefit àhibiya pakama gayan ana ndam *Izireyel a. Pakama gayan nani ti *Ma Mèweni Sulumani, adafaki ti mis tislikì manjèhadkabu akaba Melefit àna sulumaní azuhva Yezu *Krist. Yezu Krist ti nañ Bay ge mis dék. ³⁷ Kèsèruma ere ye ti àgravu kélèj ge Zen ya àhi ma ana mis, àhi ana tay si tâbaray kwa na. Ere gani nani ti ànjèki e Gelili, mèk àgravu ka had *Zude ni dék daya. ³⁸ Kèsèruma ge Melefit ya àvi njèda ga *Mèsuf Njèlatani kay ana Yezu zal Nazaret na. Kèsèruma ga Yezu ya àsawaday a mèlaj bu dék na : ka ya ti nañ àbu asawaday ni ti àgrìa zlam sulumaní ana mis a akaba àhèngaraba mis ya ti seteni àgrì daliya ana tay na. Agray téwi nday nani dék ti adaba Melefit nañ àbu akaba nañ palam. ³⁹ Leli ndahan ni ti magray sedi ga zlam gayan ya àgray ka had gèrgèrani ya ti ndam *Zude tanjéhad ni akaba a Zeruzalem ni dék. Kélèj ga zlam

gayan ya àgray ni ti ndam Zude *tàdarfəŋ naŋ kà tandal, mæk àmət. ⁴⁰ Àra àməta ti a vad ya mahkər Melefit àhəŋgriviyu sifa, àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Àra àhəŋgaraba naŋ a ti àvi njəda ti māŋgazlivu ana mis. ⁴¹ Àngazlivu ti ana mis dek do ; àngazlivu ti ana leli ya Melefit àdaba leli a kwa ahaslana ti mîgi ndam sedi gayan ni ciliŋ. Melefit àra àhəŋgriviya sifa ana Yezu a, àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, leli mèzuma zlam akaba mîsia zlam akaba Yezu a. ⁴² Eslini Yezu gani àhi ana leli ahkado : “Humi ma goro ana ndam Zude, humi ana tay Melefit àfəkađ nu ga magrafəŋa seriya kè mis a dek, ku nday ya tèbu àna sifa ni, ku nday ya tèməta ni.” ⁴³ Ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni dek tâgrakia sedi a, tèdəm ahkado ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Yezu a ti Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani ga maslaŋa nana azuhva slimy ga Yezu a. »

Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ndam ya nday ndam Zude do ni

⁴⁴ Ka ya ti Piyer naŋ àbu azlapi ana tay nahkay ni ti *Məsuf Njəlatani àhərkiaya ka ndam ya tèbu təbi slimy na dek. ⁴⁵ Ndam *Zude ya təfəki ahàr ka Yezu, tara akaba Piyer a ni, tara tèsəra Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ku nday ya ti nday ndam Zude do ni ti, àgria ejep ana tay a dal-dal. ⁴⁶ Àgri ejep ana tay ti zlapay ga ndam ya nday ndam Zude do təzlapay àna ma həma ya nday ndayani tèsər do ni, akaba mazləbay Melefit gatay ya tazləbay, tèdəm naŋ gədakani ni. Piyer àdəm : ⁴⁷ « Nihi ndam nday hini Melefit àvia Məsuf Njəlatani ana tay akada ya àvi ana leli na ti, way eslikı macafəŋa tay kà *məbaray tay àna yam a way ? Àbi ! » ⁴⁸ Piyer àra àdəma ma nana ti, àdəm : « Məbaray tay àna *slimy ga Yezu *Krist. » Tara təbara tay a ti nday nakəŋ tèhi ana Piyer mânjəħada akaba tay a vad bal.

11

Piyer àngəhad ere ye ti àgravu e Zəpe ni

¹ Nahkay mis tèbu tèdəm ku ndam ya nday ndam *Zude do ni tègəskabá ma ge Melefit ya tèhi ana tay na. Ndam *asak akaba ndam ndahanj ya təfəki ahàr ka Yezu

ya ka had *Zude ni tìcia ma gana. ² Ka ya ti Piyer àŋga a Zerəzalem a ni ti ndam Zude ya təfəki ahàr ka Yezu ni tèləgi, ³ tèhi ahkado : « Nak kòru kəhuriyu a ahay vu afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni, kòru kəzumumkabu zlam akaba tay ti kamam ? »

⁴ Eslini Piyer àngəhadiaba ere ye ti àgravu na dek ana tay a. ⁵ Àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti nu e Zəpe, nèbu nahəŋgalay Mel-efit nahəma, nìpi zlam ya Melefit àdəfuki ni àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Nìpi ti aranja nahaj àsləkabiya a huđ melefit ba, àrəkua : ere gani nani ti akada azana gədakani, akada mis tègəsa ma gani fadana. ⁶ Nèmənjiyu a huđ gani vu lala, nìpi zlam gərgərani ya asak fad ni, zlam ge gili gərgərani, zlam a had gərgərani akaba edidiŋ gərgərani. ⁷ Nu nèbu nèmənjiyu zlam nday nani nahkay ti nìci dəŋgu ga maslaŋa àhubiyu ma a huđ melefit bu, àhu ahkado : “Piyer cikaba, bazl tay ti kâhəpəd tay.” ⁸ Ay ti nu nakəŋ nèhəŋgrifəŋ, nàhi : “Aha ! Nàgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefit àcafəŋa leli kà mahəpədانا ni akaba zlam ya ti njəlatani do ni ti nàtəliyu a ma goro vu day-day ndo.” ⁹ Eslini nìci dəŋgu gayan keti, àhu : “Ere ye ti Melefit àdəm ere gani njəlatani nahəma, nak ti ŋgay ere gani nani njəlatani do ni ti kàdəm ba.” ¹⁰ Ere gani nani àgrakuvu sak mahkər, kələŋ gani ere gani nani dek àsləka, òru e melefit vu.

¹¹ « Ere gani nani àra àsləka ti mis ndahanj mahkər tara həya, nday tèbu kà mahay ga ahay ya leli mèvu ka sarta nani ni. Ndam nday nani tèslərkubiyu tay kwa a Sezare. ¹² Nday tèbu kà mahay nahkay ti Məsuf Njəlatani àhu ahkado : “Dəboru tay, aranja nahaj àhəluk ahàr ba.” Nahkay mǎsləka akaba bəza ga məŋ gelí nday hini mukuani na, mòru a magam afa ga maslaŋa ya ti àzalay nu ni. ¹³ Mòru mìnja ti maslaŋa gani nani àngəhadí ma ana leli, àdəm ahkado : “*Məslər ge Melefit àngazluvu a ahay bu, àhu ahkado : Sləroru mis e Zəpe ga mazalabiyu Simu ya təzalay Piyer ni. ¹⁴ Eminjia ti aməhuk pakama. Pakama gani nani ti Melefit amahəŋgay kur akaba ndam ga huđ ahay gayak dek àna naŋ.” ¹⁵ Maslaŋa nani àra àngəhadua ma na nahkay ti nènjəki

ka məhi ma ge Melefit ana tay. Ka ya ti nəbu nəhi ma ana tay nahkay ni ti Məsuf Njəlatani àhərkiaya ka tay akada ya àhərkiaya ke leli ahaslani na. ¹⁶ Eslini ti pakama ga Bay gel ya àdəm ahaslani “Zenj *àbaray mis ti àna yam, lekələm ti ni atabaray kəli àna Məsuf Njəlatani” ni àŋguaya a ahàr ba. ¹⁷ Tamal Melefit àvia zlam ana tay a kala-kala akada ya àvi ana leli ka ya ti məfəki ahàr ka Bay gel Yezu *Krist na ti, nu nislikı məhiani ana Melefit “Kàgray nahkay ba” tata waw ? » ¹⁸ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a Zerəzalem ni tāra ticia ma ge Piyer ya àhi ana tay na ti təmbrən məzum bəruv gatay ni, təzləbay Melefit, tədəm : « Nahkay ededinq, Melefit àvia divi ana ndam ya nday ndam Zəde do na daya ga mambatkaba majalay ahàr gatay a ti təŋgət *sifa ya àndav day-day do ni. »

Ndam məfəki ahàr ka Yezuya a Antiyos ni

¹⁹ Ka ya ti təkad Etiyen, təgri daliya ana ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni ti, ndam ya təfəki ahar kà Yezu ni tədevoru a kəsa ndahan vu. Mis ndahan e kidin gatay bu tòru bədak e Fenisi, mis ndahan tòru e Sipir, mis ndahan ti ni tòru a Antiyos. Ay nday gani nani təhi ma ge Melefit ana ndam *Zəde ciliq. ²⁰ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, ndam Zəde ndahan ya ga had Sipir akaba ga had Sireŋ ni tòru a Antiyos. Tòru tənjuə eslina ti təhi *Ma Məweni Sulumanı àki ka Bay gel Yezu ana ndam ya nday ndam Zəde do ni daya. ²¹ Eslini Bay gel àvia njəda gayan ana tay a, nahkay mis kay təgəskabá ma gatay na, mək təfəki ahàr ka Bay gel.

²² Ndam ga Yezu ya a Zerəzalem ni tāra ticia ma gana ti təsləroru Barnabas a Antiyos. ²³ Òru ènjua, èpia *sulum ge Meləfit ya àgray eslini na ti, àməria məbəruv a. Àvi njəda ana tay, àhi ana tay tədəboru divi ga Bay gel àna huđ bəlaŋ, təmbrən ba. ²⁴ Barnabas ti bay magray sulum, *Məsuf Njəlatani àniviyu dal-dal, àfəkia ahàr ka Yezu a dal-dal daya. Nahkay ti mis ndahan kay təfəki ahàr ka Bay gel Yezu, təhurkiviyu ka ndam gayan ni àkivu.

²⁵ Kələŋ gani Barnabas nakəŋ àsləka, òru a Tars ga mazalabiyu Sol. ²⁶ Àra àdia ahàr a ti àzəbiyu naŋ a Antiyos. Tāra tənja ti

tivi dəz afa ga ndam ga Yezu ye eslini ni. Mis dal-dal təbu eslini, nahkay nday nakəŋ təcahi zlam ana tay. Mis təzalay ndam mədəbay divi ga Yezu ni « ndam ge *Krist » enjenjeni ti a Antiyos.

²⁷ Ka sarta gani nani ti mis ndahan təsləka a Zerəzalem a, tòru a Antiyos. Nday gani nani ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit. ²⁸ Zal nahaj àbu e kidin gatay bu, slimy gani Agabus. Eslini Məsuf Njəlatani àvi njəda, Agabus nakəŋ àhi ana mis ahkado ləwir gədəkani amadaya ka had a dek. Ləwir gani nani àdaya ti ka sarta ga Kalot *bay gədəkani ga ndam Rom ededinq. ²⁹ Ndam mədəbay divi ga Yezu ya a Antiyos ni tāra ticia ma ga Agabus na ti tədəm ku way way do məfəkad singu ya ahar gayan àŋgət ni. Təbəhadə nahkay ti atəslərikaboru ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zəde ni ga məjənaki tay. ³⁰ Nday nakəŋ tāra təbəhadə singu na ti təbi a ahar vu ana ata Barnabas nday ata Sol, ti təhəlikaboru ana gədəkani ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had Zəde ni.

12

Məslər ge Melefit azaya Piyer a ahay ga dançay ba

¹ Ka sarta gani nani ti bay *Erot ànjəkia ka məgri daliya ana mis ndahan e kidin ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ni ba. ² Eslini àdəm təkad Zek wur ga məŋ ge Zenj àna maslalam, mək təkad. ³ Erot nakəŋ àra àsəra ere ye ti àgray ni àbəlafəŋa kà ndam *Zəde a nahəma, àdəm təgəsia Piyer a. Àdəm nahkay ti ka sarta ga wuməri ge *dipen ya zlam *miwisiŋeni àkibu bi ni. ⁴ Tāra təgəsia naŋ a ti təfiyu a ahay ga dançay vu. Eslini Erot nakəŋ àhi ana ndam slewja gayan tədevu fađ fađ məlaŋ fađ təjəgay Piyer. Àgray nahkay ti, awayay ti agrafəŋa seriya kələŋ ga wuməri ga *Pak na kə meleher ga ndam Zəde a. ⁵ Ka ya ti Piyer naŋ àvu a ahay ga dançay ni bu ni ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təmbrən mahəŋgali Melefit ndo.

⁶ Ga məlavad məlaŋ gani ara aslay, Erot ara agrafəŋa seriya ti, Piyer nakəŋ naŋ àvu e dəwir bu. Naŋ àvu e dəwir bu nahkay ti ndam slewja bebem cə təfəvù naŋ e kidin vu, tajəgay naŋ. Naŋ məwəlani àna jejirbi

c . Ndam slewja ndahanj taj g y  mahay ga ahay ga da g y  ni. ⁷ Eslini m sl r ga Bay gel  g ngazlavu h ya, nahkay m la n ya t fiyu Piyer ni  sl day dal-dal. M sl r nak n  njif n k  jama g y  ge Piyer,  p d ekaba na n a.  ra  p d ekaba na n a ti  hi ahkado : « Cikaba wec w ci. »  ra  hi nahkay ti je j bi ni t sl kiaba a ahar ba ana Piyer a. ⁸ M k m sl r ni  hi ana Piyer keti : « W l v   na maslpara gayak, b vu kimaka gayak. » Eslini Piyer nak n  gray ak da ga m sl r ya  hi ni.  hi keti : « Fak bu m g udi gayak, d bab iyu nu. » ⁹ Nahkay Piyer  d bab iyu m sl r ni, t h raya a m la n ya t fiyu Piyer ni ba. Ng y  ere ye ti m sl r  gray ni jiri ti Piyer  s rk ba do.  hi ana ah r bi Melefit a ngazli zlam ak da e kisim m zid ni bu c li . ¹⁰ Nday nak n t sl kaf n  k  ndam slewja ye enjenjeni ya ti taj g y  ahay na, m k t sl kaf n  k  nday ye c  ya taj g y  ahay na, k l n g ni t ru t n ua k  mahay ge mite g d f k ni ga ara na ti, mahay ni  zl kv ba ka ah r gayan  a. Nday nak n t h raya e mite va, t bu takoru e divi bu ni ti m sl r ni  sl kaf n  h ya. ¹¹ Eslini Piyer  s rk ke ere ye ti àgravu ni d ma m ba. Nahkay  d m  : « Nihi ti n s ra Bay gel   sl k biya m sl r gayan  ed di . Melefit  h ngaf n  nu k  Erot ak ba k  ere ye ti ndam Z de amal tara t gru na. »

¹²  ra àjalakia ah r ke ere ye ti  gr k v  na ti, oru a magam afa ga Mari m n  ge Zen  ya t z lay Mark ni. Eslini afa ga Mari ti mis t vu dal-dal macakalavani, tah ng lay Melefit. ¹³ Piyer nak n oru  nj ua ti  si ahar ana mahay. Wur dahalay nah n slim  g ni Ruda, agri t wi ana Mari,  ra  cia ge Piyer ya  si ahar ana mahay na ti  ra ga mab y slim  a ti m s r bay ya ti asi ahar ana mahay ni. ¹⁴  ra  s ra d ng  ge Piyer a ti  d ki ana m m r ni,  zl kiaba mahay a ndo,  cuhwakivoru ke mis ndahanj ni.  ra  nj k va ka t y a ti  hi ana t y Piyer na n ab u k  mahay e mite bu. ¹⁵ Nday nak n t h ng rif n  t hi : « Nak ti aran  agr y  kur aw ? » Ruda nak n  d m  : « Piyer Piyer n  ed di . » Nday nak n t hi : « Tam l  nahkay ti bi *m sl r ge Melefit ya  vi ga maj g y  na n ni. »

¹⁶ Nday t bu tag y  gej wi nahkay ti Piyer na n ab u ahar ana mahay kekile . K l n g ni t zl kiaba mahay na ; t ra t p ia na n a ti  g ria ej p  ana t y a dal-dal. ¹⁷ Nday t bu t z lapaki ti Piyer nak n  g ri ahar ana t y ti t l k k b , m k  ng had  ere ye ti  gr k v  ni ana t y, ah m m m  Bay gel   z ya na n a ahay ga da g y  ni ba ni. K l n g ni  hi ana t y : «  g had umi ma g ni ana ata Z k  ak ba b za ga m n  gel  ndahanj ni. »  ra  h ia ma na ana t y a nahkay ti  h raya,  sl ka oru ka m la n nah n.

¹⁸ M la n  ra  sla ti ndam slewja ya taj g y  ahay ga da g y  ni t di ah r ana Piyer ndo ni ti, b ruv  t k ba ana t y a kwir kwir. T d m  ahkado : «  mbava  d oru eley ? » ¹⁹ Bay Erot  ra  cia ma g na ti  d m  t d b y  na n. T ra t d ba na n a, t di ah r ndo ni ti, Bay Erot nak n  h nd f n  ma g na k  ndam slewja ya taj g y  ahay ga da g y  na. Nday t s r  ere ye ti  gr k v  ka t y ni do ni ti, Erot nak n  d m  t b z la t y a. K l n g ni Erot  sl ka ka had *Z de a, oru  nj had  Sezare.

M m t ga bay Erot

²⁰ Ka sarta g ni n n  bay *Erot  z um ia b ruv ka ndam Tir ak ba ndam Sidon  a. Nahkay ti ndam ga k sa nday na n t z lap k b  ga m sl b iyu mis afa ga bay ni ti t g ri kam-k m , ad ba t bu t ng t  z lam m z mani g t y ka had  gayan . T ra t n j a a Sezare a ti t vi z lam ana Blastus g d k ni ga ndam m g ri t wi ana bay ni ti m j n aki t y ga mangalab k bu t y ak ba bay ni. Nahkay  f kad  vad  g ni.

²¹ Vad  g ni  ra  nj ia nday t bu eslini ti, Erot nak n  b k ab  az na ga bay gayan  m k  nj had  e k rs i ga bay gayan  bu. Na n ab u manj had ni g pp  nahkay ti  hi ma ana t y k  eri ge mis  ek . ²² Mis ni t ra t cia ma gayan  na ti t z lah, t d m  ahkado : « Bay h ni ya az lap y  ni ti melefit, do ni ti mis h hir keni do ! » ²³ Mis t bu t z lah nahkay ti *m sl r ge Melefit  ra  f ki arm w r ka Erot nak n, ad ba  g sk b  ma ge mis ya t hi na,  za ah r gayan  ak da ge Melefit na. Nahkay ti mek eh d  t z um ba na n a, m k  m at .

²⁴ K lav d  mis ndahanj ya t f ki ah r ka Yezu f n  ndo ni t bu t ci ma ge Melefit,

mæk təfəki ahàr ka Yezu. ²⁵ Ata Barnabas nday ata Sol tàra tìndeveriña tewi gatay a Zeruzalem a ti tàslèka, tàngoru ka mèlanj gatay ya tàslèkabiya ni. Ka ya ti tàslèka ni ti tèzèkiva Zeñ ya tèzalay Mark na ju.

13

Tèslororu ata Barnabas nday ata Sol enjenjeni ka had'ndahan

¹ A Antiyos ti mis ndahañ tèbu tèhèngri pakama ge Melefit ana ndam mèfèki ahàr ka Yezu, mis ndahañ tèbu tècahi pakama ge Melefit ana tay. Nday gani nani ti ata : Barnabas, Simeyon slimì gayan na-hañ Nizer, Lisiyès zal Sireñ, Manayan ya tèdèkkabu akaba bay *Erot ni, akaba Sol. ² A vad na-hañ nday tèbu tègès ndèra, tazlèbay Bay geli ti, *Mèsuf Njèlatani àhi ma ana tay. Àdèm : « Dèmuuba ata Barnabas nday ata Sol a, adaba nèhèlaba tay ga mègru tewi na-hañ a. » ³ Tàra tècia ma na ti tègès ndèra keti, tèhèngalay Melefit mæk tèbèki *ahar ka tay ga mègri *sulum ge Melefit ana tay. Tàra tègria ana tay a nahkay ti tèvi divi ana tay ga moroni ka had'ndahan. ⁴ Mèsuf Njèlatani àra àslèra ata Barnabas nday ata Sol nakèn a ti tòru e Selewsi. Tòru tìnju a ti tècèliyu a *slalah ga yam vu, tòru ka had' Sipir.

Ata Barnabas nday ata Sol tagray tewi e Sipir

⁵ Tòru tìnju a Salamin a ti tèdi ahàr ana ahay gèrgèrani ga *mahèngalavù Melefit ga ndam *Zude, mæk tèhuriyu, tèhi ma ge Mel-efit ana tay. Eslini ti Zeñ Mark nañ àbu akaba tay, ajènaki tay. ⁶ Tàra tè sawadaba kesa Sipir na bëdak a Pafos a ti, tèdi ahàr ana zal Zude na-hañ, slimì gani Bar-Yezu, nañ zal maharam. Àdèm nañ bay mahèngaray pakama ge Melefit, ay ti àsèkad mal-fada. ⁷ Nañ gani anjèhad'afa ga zal Rom ya ti agur had' Sipir ni. Slimì ga bay ni Serjès Polus, àsèra zlam a. Awayay mici ma ge Melefit dal-dal, nahkay àzaloru ata Barnabas nday ata Sol afa gani. ⁸ Ay zal maharam ni ezirey tay, awayay ti zal Rom ni àfèki ahàr ka Yezu ba. Zal maharam nani tèzalay nañ àna ma Gres ti Elimes. ⁹ Eslini *Mèsuf Njèlatani àhuriviyu ana Sol dal-dal. (Sol

ti tèzalay nañ Pol daya). Mèsuf Njèlatani ni àra àhuriviya ti Pol nakèn àmènjalèn ka zal maharam ni, ¹⁰ mæk àhi ahkado : « Nak ti wur ge *Seteni, nak zal cuday, nak bay magosay mis, zlam sulumani dék kàwayay do. Nak ti akèmbrèn magudar divi ga Bay geli ti ananaw ? ¹¹ Nihi nahèma, ci ma goro ya nèhuk ni lala : Melefit ara atrañ kur àna ahar gayan, kara kewuluf. Ekipi fat va do duk abivoru ana vad ya ti Melefit amèmbrèn matrañ kur ni. » Pol àra àhia ma na nahkay ti zal maharam ni àwuluf huya tatus, ègia akada maslañya ya ti nañ a lèvèn bu na. Nahkay ambatvu, adèbay mis ga madafènja ahar a. ¹² Bay mègur had ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àfèki ahàr ka Yezu, adaba ma ga Pol ya àdèmki ka Bay geli Yezu ni àbèlafènja dal-dal.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tewi a Antiyos ka had' Pisidi

¹³ Pol akaba ndam ya ti tagrakabu tewi ni tècèliyu a *slalah ga yam vu, tàslèka a Pafos a, tòru e Perzi ka had' Pemfili. Eslini ti Zeñ Mark àslèkafènja kà tay a, àngoru a Zeruzalem. ¹⁴ Nday nakèn tàslèka e Perzi a, tòru a Antiyos ka had' Pisidi. Vad *mèpèسابانة àra ènjia ti tèhuriyu a ahay ga *mahèngalavù Melefit vu, tànjèhad digus-gus. ¹⁵ Eslini gèdákani ga ahay ga mahèngalavù Melefit ni tijengey ma ya e *Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki ni bu ni akaba ma ga ndam ndahan ya tèhèngaray *pakama ge Melefit ni. Tàra tijenja ti tèslèrkiyu mis ka ata Pol ge mèhiani ana tay ahkado : « Bèza ga mèn gelí ni, tamal pakama gekèli àbu ga mèhiani ana mis manjasvani ni ga mèvi njèda ana tay ti, dènum. » ¹⁶ Nahkay Pol ècikaba, àdaday ahar mæk àdèm : « Lekùlèm ndam *Izireyel ni akaba lekùlèm ndahan ya ti kèzlèbum Melefit ni, bumu slimì. ¹⁷ Melefit ga ndam jiba gelí Izireyel ni àdaba ata bën ga bën gelí a. Ka ya ti ndam jiba gelí nday ka had' Ezip ni ti Melefit àgray ti tâwuday, nahkay tâwuda. Kèlèn gani àdèfakì njèda gayan, àhalaba tay ka had nana àna ahar gayan a. ¹⁸ Kèlèn gani ka ya ti nday tèbu a huñ gili bu agray vi kru kru fañ ni ti èbesia ana tay a. ¹⁹ Tòru tìnju ka had Kanañ a nahèma, Melefit àbazliaba jiba adeskèla ya

ka had nani na ana tay a, mək àvi had gani ana tay. ²⁰ Zlam nday nani dek tàgravu ti agray vi dij dij fad àna kru kru zlam. Kələŋ gani àdiaba ndam magray seriya ana tay a duk àbivoru ana sarta ge Semiyel bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. ²¹ Kələŋ gani tihindifiňa bay kè Melefit a, mək Melefit àdiaba Seyəl ana tay a. Seyəl ti naŋ wur ge Kis, ge dini ge Benjemen. Naŋ gani àgur tay vi kru kru fad. ²² Ay ka ya ti Melefit àwayay naŋ va do ni ti Melefit àdiaba Devit ana tay a ti mîgi bay gatay. Devit nakəŋ Melefit àgrakia sedi a, àdəm : “Nàŋgəta Devit wur ge Zese a. Bay ya ti nàdəbay ni ti naŋ ; amagray ere ye ti nu nawayay ni dek.” * ²³ Nihi ti Melefit àdaba mis nahanj e kidinj ga bəza hud ge Devit ba, àfəkad naŋ Bay mahəŋgay ndam Izireyel, àgray akada ga pakama gayan ya àdəm ahaslani ni. Maslaŋa gani nani ti Yezu. ²⁴ Wudaka Yezu àra ànjeki ke tewi gayan nahəma, Zeŋ àhi ana ndam Izireyel dek ahàr àdəm tâmbatkaba majalay ahàr gatay a ti *tâbaray kwa. ²⁵ Zeŋ àra ènneverinjaba tewi gayan a wudak ti àhi ana mis : “Lekəlum kəhumu ana ahàr ti nu way ? Bay ya ti lekəlum kəbum kəjəgum ni ti nu do. Nədəm nahəma, ka ya ti eninneverinjaba tewi goro na ti bay gani amara. Naŋ ti nìsli ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayan a do.”

²⁶ « Bəza ga mmawa, lekəlum bəza hud ga Abraham akada lekəlum ndahanj ya kəzləbum Melefit ni, pakama hini ya kicəm ni ti Melefit ahəŋgay mis àna naŋ. Melefit àhi pakama hini ti ana leli. ²⁷ Ndam Zerəzalem akada gədákani gatay təsər Yezu ti naŋ *Bay gədakani ya amara ni ndo, tici ma ga ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tijerjey kəla vad məpəsabana ni ndo daya. Nahkay tədəm tâkad Yezu kwa. Tàgray nahkay ti, tàgra ere ye ti ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit tədəm amagravu na. ²⁸ Ku tamal ndam Zerəzalem ni təngətfənja zlam magudarani ga makadki naŋ di ndo nəŋgu ni, təhi ana Pilet tâkad naŋ. ²⁹ Tègria zlam na dek akada ga pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na. Yezu àra àməta ti təzaya kisim

gana kà təndal na, təfiyu e mindivij vu. ³⁰ Ay ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba, àhəŋgriviya sifa. ³¹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ àŋgazlivu ana ndam ya təsləka akaba naŋ e Gelili a, tòru akaba naŋ a Zerəzalem ni vad ehimeya. Nihi ti nday gani nani tagrakia sedi kè meleher ga ndam *Zude a. ³² Leli gani hini day məhi *Ma Məweni Sulumani gani ana kəli. Ere gani nani ti Melefit àhibiya pakama gana ana ata bəŋ gel a kwa ahaslana, ³³ ay nihi ti àgria ere ye ti àhibiyu ana ata bəŋ gel na ana leli bəza gatay na. Àgray ti àna mahəŋgaraba Yezu e kisim ba, akada ya àbu məbəkiani a wakita ge Limis bu ni. A limis ye cü ni bu Melefit àdəm : “Nak ti wur goro ; kani ti nawayay ti mis təsər nu buk.” †

³⁴ « Melefit àdəmbiya amahəŋgaraba naŋ e kisim ba ti èzi ba. Àdəmki ma nahkay hi : “Anəgri sulum goro ana kəli akada ya nədəm anəgri ana Devit ni.

Zlam gani nani ti *njəlatani, amandav dayday do.” ‡

³⁵ « Nahkay a məlaŋ nahanj bu a Wakita ge Melefit bu keti Devit àdəm : “Akavay divi ti bay njəlatani gayak ni èzi e mindivij vu ba.” §

³⁶ « Devit ka sarta gayan ti àgria tewi ana Melefit akada ge Melefit ya àwayay na. Kələŋ gani Devit nakəŋ àməta, ènjikibya ata bəŋana, kisim gayan day èzia. ³⁷ Ay Bay ya ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, kisim gayan ni èzi ndo. ³⁸ Bəza ga mmawa, sərum lala : leli məhi ana kəli Melefit aməmbərfənja zlam magudarani gekəli ni kè kəli a ti azuhva Yezu. Melefit àmbərfənja zlam magudarani gekəli kè kəli àna *Divi gayan ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na koksah. ³⁹ Ay azuhva tewi ge *Krist ya àgray ni ti Melefit ambərfənja zlam magudarani kà ndam ya təfəki ahàr ke Krist na dek. ⁴⁰ Nahkay ti bumvu slim, do ni ti zlam ya ti ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit tədəmkibiyu ma ni ara agrakivu ke kəli. Ma gatay ya tədəmbiyu ni ti nihi :

⁴¹ “Lekəlum ndam ya kədəmum pakama ge Melefit zlam masakan ni ti mənjumki ere ye ti nara nagray ni.

* ^{13:22} 1 Semiyel 13.14 ; mənjay Limis 89.21. † ^{13:33} Limis 2.7. ‡ ^{13:34} Izayi 55.3. § ^{13:35} Limis 16.10.

Ere gani nani mêt gri ejep ana kuli ti kijijema !

Anagray ti ka ya ti lekulum këbum àna sifa mba ni.

Ere gani nani ti ku tamal maslanya àngéhadia ma gana ana kuli a nêngu ni, këgësumkabu do.” * »

⁴² Pol àra àhia ma gana ana tay a, ka ya ti nday ata Barnabas tâhéraya a ahay ni ba ni ti, mis ya tèbu eslini ni tèhi ana tay : « A vad mëpësabana nahaj ya amara ni ti ñguma ga mëhikivu pakama àki ka ma hini ana leli keti. » ⁴³ Mis tèbu tedevu ti mis ndahanj kay tâdëboru ata Pol nday ata Barnabas. Nday nani ti ndam Zëde akaba mis ndahanj ya taðbay divi ga ndam Zëde ga mazlëbay Melefit ni. Nahkay ata Pol nday ata Barnabas nakëj tèzlapi ana tay, tèvi njëda ana tay ti tègëskabu *sulum ge Melefit ya àgri ana tay ni, tèmbrëj ba.

⁴⁴ Vad mëpësabana àra ènjia nahëma, mis ga kësa ni ahar gëdakani târa dék ga mëbi slimî ana ma ya tâdëmki ka Bay geli ni. ⁴⁵ Ndam Zëde ni târa tìpia ndam ga kësa na dék macakalavani ti tèzumki bëruv ka tay, tènjëki ke mindivi Pol akaba ka mëhiani ana mis pakama gayan ni ti ma ga malfada. ⁴⁶ Ata Pol nday ata Barnabas târa ticià pakama ga ndam Zëde na ti añgwaz àwér tay ndo, tèhi ana tay vay-vay ahkado : « Ahàr àdäm mëhia ma ge Melefit na ana kuli ndam Zëde na enjia day. Ay nihi ti lekulum këgësumkabu pakama gani do ni ti, lekulum lekulumeni këdëfumkia kïslum ga mëngat *sifa ya àndav day-day do ni do. Ègia nahkay ti leli mëhi ma gani ana ndam ya ti nday ndam Zëde do ni. ⁴⁷ Mëhi ana tay nahkay ti adaba Bay geli àhi ana leli nahkay hi :

“Nafëkad kur ti akada ge cengel ni ga masladi mëlanj ana ndam ga jiba gërgërani dék.

Nawayay ti këhioru pakama àku ka nu ya nahëngay mis ni ana mis dék, duk kè sliri ga mëlanj.” † »

⁴⁸ Mis ya ti nday ndam Zëde do ni târa ticià ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti tèmervu, tâzlbay Melefit azuhva pakama gayan ni. Eslini nday ya ti Melefit àdaba tay

ga mëngat sifa ya àndav day-day do ni na, nday dék tâfëki ahàr ka Yezu.

⁴⁹ Kélén gani mis tâdëmkioru pakama àki ka Bay geli, nahkay mis ga had ni dék ticià ma gana. ⁵⁰ Ay ndam Zëde ni tâdëmki ma magëdavani ka ata Pol nday ata Barnabas, ti wál ya elimeni gatay àbu, tazlëbay Melefit ni akaba gëdakani ga kësa ni tîzirey ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay ndam ga kësa ni tènjëki ka mëgri daliya ana ata Pol nakëj, mëk tâgaraba tay ka had gatay na. ⁵¹ Ka ya ti ata Pol nday ata Barnabas tawayay taslëka ni ti tètukaba had ga kësa na ka asak gatay a ga mëdëfiki ana tay aranja gani gatay va do. Mëk tâslëka, tòru a Ikoniyum. ⁵² Ndam Antiyos ya taðbay divi ga Yezu ni tèbu tèmervu, *Mësuf Njelatani èsliva a vu vu ana tay a.

14

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tewi a Ikoniyum

¹ Ata Pol nday ata Barnabas tòru tìnja a Ikoniyum a ti, tèhuriyu a ahay ya ndam *Zëde *tahëngalavù Melefit ni vu keti. Eslini tèhi ma ge Melefit ana tay : azuhva ma gatay ni mis kay tèfëkia ahàr ka Yezu a, ku ndam Zëde ku ndam ya nday ndam Zëde do ni daya. ² Ay ndam Zëde ya tawayay mafëki ahàr ka Yezu do ni tèhi ma magëdavani ana ndam ya nday ndam Zëde do ni ti tîzirey bëza ga mëj geli ye eslini ni. ³ Ku tamal nahkay nêngu ni, ata Pol nday ata Barnabas tèpësa kay a Ikoniyum a. Ka ya ti nday tèbu eslini ni ti nday tèbu tèfëki ahàr ka Bay geli lala, nahkay tèhi ma ge Melefit ana mis vay-vay, añgwaz àwérki tay do. Nahkay Bay geli àvi njëda ana tay ga magray zlam gërgëri kay ya ti mis tìpi day-day ndo ni. Bay geli àgray nahkay ti, àðafaki ti pakama gatay ya tèhi ana mis àki ka sulum gayan ni ti jiri ededij. ⁴ Nahkay ndam ga kësa nani tèdevu mëlanj cù : mis ndahanj ga ndam Zëde ni, mis ndahanj ti ni ga ndam *asak ga Yezu ni.

⁵ Eslini ti ndam Zëde akaba nday ya ndam Zëde do ni akaba gëdakani gatay tawayay tègri daliya ana ata Pol nday ata Barnabas, tawayay tabazl tay àna akur.

* ^{13:41} Habakuk 1.5. † ^{13:47} Izayi 49.6.

6 Ndam asak nakəŋ təra tìcia ma gana ti təcuhway, tòru gwar a kəsa vu ka had Likawuni. Kəsa nday nani ti Listir, Derbi akaba kəsa ndahanj cib-ciben i ni. **7** Nday nakəŋ tòru tìnja eslina ti təhi *Ma Məwəni Sulumani ana mis.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray təwi e Listir

8 Zal dəra naħaŋ àbu e Listir, naŋ manjəhadani adaba ècikaba koksah, àsavaday day-day ndo kwa ke miwivu gayan. **9** A vad naħaŋ naŋ àbu abi slimia ma ga Pol ya adəm ni ti, Pol nakəŋ àmənjaləŋ, èpi ti zal dəra ni àfəkia ahàr ka Yezu a, Yezu ahəngaraba naŋ a tata. **10** Nahkay Pol àdəm kay kay, àhi ahkado : « Cikaba, kīcik jik àna asak gayak ! » Zal dəra ni àra ècia ma ga Pol na ti ècikaba carakum, asawaday. **11** Mis dal-dalani ga kəsa ni təra tìpia ere ya Pol àgray na ti təzlah àna ma həma ga had Likawuni, tədəm ahkado : « Melefifit geli tàsləkabiya e melefifit ba, təmbavu mis, təħərkiaya ke leli a ! » **12** Nahkay təzalay Barnabas Zəs, Pol ti ni təzalay naŋ Hermes, adaba naŋ bay məhi ma ana mis.* **13** Ahay gədakani ge Zəs ni ti ka ma ga kəsa. Bay mislinji zlam ana Zəs ni ènqəledbiyu kokur àna vay-vay ga zlam, àħəlbiyu àbəhad tay kà mahay ga ahay ni ge mislinjeni ana ata Pol nday ata Barnabas nakəŋ. Mis macakalavani ni day tawayay ti māgray nahkay.

14 Ndam *asak ni təra tìcia ere ye ti ndam ga kəsa ni tawayay təgri ana tay na ti təgħżleħkaba azana ka vu gatay a kwar kwar ga mədəfiki ana mis macakalavani ti tawayay ere ye ti atəgri ana tay ni do, mək təcuhwakivoru ka tay àna zlahay. **15** Təhi ana tay ahkado : « Ndam geli, kəgrum nahkay ti kamam ? Leli ti mis hihirikeni akada kəli ni timey ! Māra afa gekəli a ti ga məhi *Ma Məwəni Sulumani ana kəli ti kəmbrənju təwi gekəli masakani akada ya kəgrum nihi ni. Mawayay ti kəħħəngrumioru ahàr a had ana Melefifit Bay ge sifa ni. Naŋ ti àgraya məlaŋ ya agavəla, had, dəluv gədakana akaba zlam ya təvu a huđ gatay vu ni dek. **16** Ahaslani ti àmbrən mis ga had gərgərani

dek ti tāgray ere ye ti təwayay ni zlam gatay.

17 Ku tamal nahkay nəŋgu ni, aŋgazlivu ana tay àna zlam sulumani ya agri ana tay ni : asləribiyu avər ana mis e melefifit bu ni ti tənġətki zlam ka vədaŋ àna sarta gani. Avi zlam məzumani ana tay ti tāmərvu. »

18 Ku tamal ndam asak ni təhia ma ana tay a nahkay nəŋgu ni, wudaka təcafənja mis dal-dalani na kē mislinji zlam ana tay a ti, təgraviya daliya dal-dal.

19 Kələŋ gani ndam *Zəde ya a Antiyos ya ka had Pisidi ni akaba nday ya a Ikoniyum ni təra e Listir a. Təra tìnja ti tədəmki ma magədavani àki ka ndam asak ni, mək mis dal-dalani ni təgəskabá ma gatay na. Eslini mis nakəŋ tìzligi Pol àna akur ga makađnaŋ. Təra tìzligia naŋ a nahkay ti tədəm àməta, mək təgəjahaba naŋ a kəsa ni ba, təmbərbu naŋ bəlah. **20** Ay ka ya ti ndam madəbay divi ga Yezu ni təcakalakiva nahəma, Pol nakəŋ ècikaba, mək àjgoru a kəsa ni vu. Hajəŋ gani tàsləka nday ata Barnabas a, tòru e Derbi.

Ata Pol nday ata Barnabas tanġoru a Antiyos ka had Siri

21 Tòru tìnja e Derbi a ti təhi Ma Məwəni Sulumani ana mis, nahkay mis kay tədəbay divi ga Yezu. Kələŋ gani tàsləka, tənġa e Listir a. Tàsləka eslina ti tənġa a Ikoniyum a, mək tàsləka a Ikoniyum a ti tənġa a Antiyos ya ka had Pisidi na. **22** A kəsa nday nani bu ni ti təvia njəda ana ndam madəbay divi ga Yezu a. Təhi ana tay ahkado : « Fumki ahàr ka Yezu lala, kəmbrənju ba. » Təhi ana tay keti : « Tamal mawayay məħuriyan i a *Məgur ge Melefifit vu ti ahàr àdəm mǎċaka daliya dal-dal day kwa. » **23** Tədaba gədakani e kidiñ ga ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni ba ka kəsa ka kəsa, mək ndam *asak nakəŋ təgəs ndəra akaba tħənġali Melefifit ana tay. Eslini təmbrivù tay a ahar vu ana Bay geli, adaba nday nani təfəkia ahàr a palam.

24 Kələŋ gani tàsləkaba ka had Pisidi a, tòru ka had Pemfili. **25** Tòru tìnja e Perzi a ti təhi ma ge Melefifit ana mis, mək tàsləka, tòru a Atali. **26** Eslini ti təcəliyu a *slalah ga yam vu, tənġa a Antiyos a. A kəsa nani bu ka ya ti tənġəki ke təwi gatay ni

* **14:12** Zəs ti naŋ bay ge melefifit ga ndam Gres. Hermes ti melefifit ya ti ahənġri pakama ga Zəs ana mis ni.

ti, tèbivù tay a ahar vu ana Melefit ga magray təwi àna sulum gayan. Təwi nani ti tìndeverinjababiya.

27 Tàra tìnchia nahkay ti tèzalakabu ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek, tàngəhadí ere ye ti tàgray àna njəda ge Melefit ni dek ana tay, tàngəhadí ana tay ahəmamam Melefit àvi divi ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni ga məfəki ahàr ka Yezu ni daya. **28** Eslini tànjəhad akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ni agray kiyi 6al.

15

Mekeli kədī ana ndam ya nday ndam Zude do ni

1 Mis ndahanj təsləka ka had *Zude a, tara a Antiyos a. Tàra tìnchia ti tècahi zlam ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ye eslini ni, təhi ana tay ahkado : « Ahàr àdəm *tékeli kədī ana kəli akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayan ni bu ni kwa. Tamal kəgrum akada gayan ya àdəm ni do ni ti, Melefit àhəngay kəli do simiteni. » **2-3** Tàra tədəma pakama na nahkay ti ata Pol nday ata Barnabas təgəskabu pakama gani nani ndo simiteni. Nahkay gejewi gədákani àhəraya e kidinj gatay akaba ndam ya təsləkabiya ka had Zude ni ba. Eslini ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a Antiyos ni təvi siŋgu ge divi ana ata Pol nday ata Barnabas akaba mis gatay ndahanj mək təsləroru tay a Zerəzalem ga mihindifinjbiya ma gana kà ndam *asak akaba gədákana ye eslini na. Nahkay təsləka. Ka ya ti təbu takoru ni ti təsləkaba ka had Fenisi akaba had *Samari a, tàngəhadí zlam ya àgravu ni ana ndam ga Yezu ya nday təbu ka had nday nani ni ; təhi ana tay ahəmamam ndam ya nday ndam *Zude do ni təfəki ahàr ka Yezu ni. Nday nakən tara ticia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti təmərvu dal-dal.

4 Ata Pol nakən tòru tìnju a Zerəzalem a ti, ndam asak ga Yezu akaba ndam ga Yezu ndahanj ni dek akaba gədákani gatay ni təgəskabu tay. Eslini ata Pol nakən tàngəhadí ere ye ti tàgray àna njəda ge Meléfit ni dek ana tay. **5** Ay ndam *Feriziyen ndahanj ya təfəki ahàr ka Yezu ni təbu eslini. Tàra ticia ma ga ata Pol na ti ticiakaba, tədəm ahkado : « Ahàr àdəm tékeli kədī ana ndam ya nday ndam Zude do, təfəki ahàr

ka Yezu ni kwa. Ahàr àdəm nday gani təgəskabu *Divi ya təbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni daya kwa. »

6 Nahkay ndam asak ni akaba gədákani ni tàngasvu ga mazlapakiani ka ma gani nani. **7** Eslini gejewi àhəraya e kidinj gatay ba dal-dal. Nahkay Piyer ècikaba, àhi ana mis ni ahkado : « Bəza ga mmawa, kəsəruma kwa ahaslani Melefit àdaba nu e kidinj gekali ba ti nəhi *Ma Məweni Sulumani ana nday ya nday ndam Zude do ni, ti təfəki ahàr ka Yezu. **8** Melefit ti àsəra ere ye ti àniviyu ana mis a məbəruv vu na. Àvi *Məsuf Njəlatani àna tay akada ya àvi ana leli ni ga madafakiani àgəskabá tay a.

9 Ècirkaba leli ndam Zude ni akaba tay a ndo simiteni. Àbarafənja zlam magudarani kà tay a, tìgia njəlatana adaba təfəkia ahàr ka Yezu a. **10** *Divi ge Melefit ya təbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni ti zlam zləzladani. Ku ata bən̄ gel, ku leli leleni tekedi məbəsebiyu zlah-zlah. Nihi ti kəfumki ngasa ka tay ya ti nday ndam Zude do ni tədəbay divi gani kwa ti kamam ? Tamal kəgrum nahkay ti kahəngalum ma ge Melefit timey ! **11** Leli məsəra Melefit àhəngay leli ti adaba məkela kədī a palam do. Ahəngay leli ti azuhva təwi ga Bay gel Yezu ya àgri ana leli àna sulum gayan ni. Ahəngay leli ti akada ya ahəngay tay ni daya. »

12 Eslini mis macakalavani ni dek te-te, təbi slimı ana ma ga ata Barnabas nday ata Pol ni. Ata Barnabas nakən tàngəhadí təwi gatay ya tàgray e kidinj ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni ana tay. A pakama gatay ni bu nahəma, tədəm Melefit àvia njəda ana tay ga magray zlam gərgərani ya mis tìpi day-day ndo na dal-dal. **13** Ka ya ti ata Barnabas nakən təmbrənja zlapay na ti Zek ècikaba, àdəm ahkado : « Bəza ga mmawa, bumi slimı ana pakama goro ni.

14 Simu àngəhadia ana leli a ahəmamam kwa ahaslani Melefit àmənjalən ana ndam ya nday ndam Zude do ni ga madaba ndam gayan e kidinj gatay ba daya. **15** Pakama ga Simu ya àdəm ni bəlaŋjani akaba ga ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ni, adaba a wakita gatay ni bu Melefit àdəm :

16 “Kələŋ gani ti anaŋga, anələmaba ahay ge Devit ya àmbəd na.

Anəhəlaba akur ga ahay ya àmbəd na, enedezlvaya nahəŋ àna tay ka məlaŋ gana.

17 Nahkay mis dek atadəbay nu Bay Melefit ;

nday ya nday ndam Zəde do, nəzalay tay ge migi ndam goro ni dek atadəbay nu.

Nu Bay Melefit nədəm nahkay,

nu ya ti nagray ere ye ti nədəm anagray ni dek ni.

18 Zlam gani nani ti wudaka nàgraya məlaŋ a ti

nəsəra kwa ahaslana anagray.” * »

19 Zek àhi ana tay keti : « Ègia Melefit àdəma nahkay zla nahəma, nu nədəm məfumki ŋgasa ga magray zlam zləzladani ka ndam ya nday ndam Zəde do, tawayay madəbay divi ge Melefit ni ba. **20** Ere ye ti magray ni ti, hojo məbumiki wakita ana tay, məhumi ana tay ahkado : “Kàhəpədum aslu ga pəra ba, adaba àbəlafəŋ kè Melefit do ; kəgrum mesəwehvu ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya təmərdəy məmərdəni ni ba, kəzumum mimiz ba daya.” **21** Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti, kwa ahaslani təbu tədəfiki ana mis a kəsa gərgərani bu dek, tijenjey ma gani a ahay gərgərani ga *mahəŋgalavù Melefit bu kəla vad *məpəsabana lu daya. »

Təslərikaboru wakita ana ndam ga Yezu ya nday ndam Zəde do ni

22 Zek àra àdəma ma nahkay nahəma, ndam *asak ni, gədákani akaba ndam ga Yezu ndahanj ye eslini ni dek tədəm atədaba mis e kidiŋ gatay ba, atəslərioru tay ana ndam Antiyos ni akaba ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay tədaba Zəd ya təzalay nan Barsabas na akaba Silas a, adaba nday cəeni ndam ga Yezu dek ticiiki ma ana tay. **23** Təvi wakita ana tay ga məzikabani ana ndam Antiyos ni, təbəki ka wakita ni nahkay hi :

« Leli bəza ga məŋ gekəli, leli ndam asak ga Yezu akaba gədákani ni məgri sa ana kəli, lekələm bəza ga məŋ geli, lekələm ya ti ndam *Zəde do, kanjəhadum a Antiyos, ka had Siri akaba ka had Silisi ni. **24** Mìcia mis ndahanj tīcik afa geli, təru afa gekəli.

Təru tìnja ti tìwisirikaba ahàr ana kəli a, təvi majalay ahàr ana kəli àna pakama gatay ya təhi ana kəli ni. Tàgray nahkay ti, leli məvi divi gani ana tay ndo simiteni.

25 Nahkay zla nahəma leli dek ka ahar bəlaŋ mədaba mis a ga məslərani afa gekəli a. Nday gani atorukaboru akaba ata Barnabas nday ata Pol. Ata Barnabas nday ata Pol ti mawayay tay dal-dal, **26** təgri təwi ana Bay gel Yezu *Krist ; ku tamal tabazl tay azuhva təwi gatay ya tagray ni nəŋgu ni, aŋgwaz àwərki tay do. **27** Ndam ya ti mədaba tay a ni ti ata Zəd nday ata Silas. Nday gani atanjəhadiba ere ye ti məbiki ana kəli ka wakita na daya. **28** Pakama gani nani ti nihi : *Məsuf Njəlatani akaba leli mədəm məfəki ŋgasa ga magray təwi zləzladani ndahanj ke kəli do, si kəgrum zlam ya ti ahàr àdəm leli dek magray ni kwa. Zlam gani nday hi : **29** Kàhəpədum aslu ga pəra ba ; kəzumum mimiz ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya təmərdəy məmərdəni ni ba ; kəgrum mesəwehvu ba daya. Tamal zlam nday nani dek kəgrum do nahəma, akanjəhadum àna sulumanı. Məmbərki pakama gel nahkay. »

30 Nahkay təsləroru nday ya ti tədaba tay a ni. Nday nakəŋ təsləka, təru a Antiyos akaba ata Pol nday ata Barnabas. Təru tìnja ti təzalakabu ndam ga Yezu ye eslini ni, təvi wakita ni ana tay. **31** Təra tijenjə wakita na ti àməria məbəruv ana tay a dal-dal, adaba àvikiva njəda ana tay a. **32** Ata Zəd nday ata Silas ti nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit. Nahkay təhia pakama gərgərana kay ana ndam ga Yezu ye eslini na, təvi njəda ana tay ti aŋgwaz àwər tay ba. **33** Nday nakəŋ təpəsiyu eslini gosku gal. Kələŋ gani ndam ga Yezu ni təvi divi ana tay ga məŋgukiani ka ndam ya təslərbiyu tay ni, təhi ana tay təsləka àna sulumanı. [**34** Ay Silas àdəm àsləka do, anjəhad a Antiyos həya.] **35** Ata Pol nday ata Barnabas day tənjəhad a Antiyos. Eslini nday akaba mis ndahanj kay təhi *Ma Məweni Sulumanı ana mis, təcahi pakama ga Bay gel ana tay daya.

Ata Pol nday ata Silas takoru ka had ndahanj

* **15:18** Amos 9.11-12.

³⁶ Tàra tàgra gosku bal a Antiyos a ti Pol àhi ana Barnabas : « Manjoru a kesa ya ti mèhibiyu pakama ga Bay geli ana mis ye eslini ni bu ni dék, ti mêménjiyu bëza ga mèj geli ye eslini ni akaba ti mésor manjëhad gatayani. » ³⁷ Barnabas nakëj àgëskabá ma ga Pol na, ay ti àdém azékivu Zenj ya tèzalay Mark ni ju. ³⁸ Pol àra ècia ma na ti àhëngrifëj, àhi : « Mèzékivu nañ ba, adaba ka ya ti leli ka had Pemfili ni ti àslékafëja kè leli a, àwayay magrakabu tewi akaba leli ndo. » ³⁹ Ata Pol nday ata Barnabas tìcivu àki ka ma ga mazay Mark ni ndo, nahkay nday nakëj tèdevu. Barnabas àzay Mark, tècèliyu a *slalah ga yam vu, tòru e Sipir. ⁴⁰ Pol ti ni àzay Silas ; ndam ga Yezu ye eslini ni tâhënggalay Bay geli ti mègri sulum gayan ana tay, mèk ata Pol nday ata Silas tìslëka ⁴¹ ka had Siri a, tòru gwar ka had Silisi. A kesa ya tìnju a ni vu lu, Pol àvikivu njøda ana ndam ga Yezu ya *tècakalavu eslini ni.

16

¹ Nahkay ata Pol nakëj tìslëka ka had Silisi a, tòru e Derbi akaba e Listir. E Listir ti wur dagwa nahanj àbu, slimy gayan Timote. Mèjani wur Zude, adébay divi ga Yezu ; bëjani zal Gres. ² Ndam ga Yezu ya e Listir akaba a Ikoniyum ni dék tèdém Timote ti mis sulumani. ³ Eslini Pol awayay azay nañ ti mèsawadoru akaba tay, nahkay àzay nañ, *èkeli këdi. Pol àgri ana Timote nahkay ti azuhva ndam *Zude ye eslini ni, adaba nday dék tèséra bëj ga Timote ti zal Gres. ⁴ Kélèj gani ata Pol nakëj tìslëka, tòru kama. A kesa ya tìnju a ni vu lu tângëhadí ma ga ndam *asak akaba ga gëdákani ya a Zeruzalem ya tèdém ni ana ndam ga Yezu ye eslini ni. Tàra tângëhadia ana tay a nahkay ti tèhi ana tay tègëskabá ma gana. ⁵ Nahkay ndam ya tèfèki ahàr ka Yezu a kesa nday nani bu ni dék tèngëtkivu njøda, kélavañ mis ndahanj day tèfèki ahàr ka Yezu.

Melefit àhi ana Pol mòru e Mesedëwenj

⁶ Ata Pol nakëj tèbu takoru gwar ka had Azti, *Mèsuf Njølatani àcafëja tay ga moru mèhi ma ge Melefit ana mis ye eslini na.

Nahkay tìslëka, tòru gwar ka had Firizi akaba ka had Galasi. ⁷ Tòru tìnju a ka had Misi a wudak ti tawayay tèhuriyu ka had Bitini, ay Mèsuf ga Yezu àcafëja tay a. ⁸ Nahkay tìslëkaba ka had Misi a, tòru kà gëvay ga dèlув a Truwås. ⁹ Nday tèbu eslini ga mélavañ ti kisim èzidekivu ka Pol, èpi zal Mesedëwenj micikeni jika, àhëngalay nañ, àhi : « Ru afa geli e Mesedëwenj, këjènaki leli ti ! » ¹⁰ Kélèj ge kisim mizidéni ga Pol ni ti mèwaya morana e Mesedëwenj a, adaba mèséra Melefit àzala leli ga mèhi *Ma Mùweni Sulumani ana ndam ga had nana. ¹¹ Nahkay mècèliyu a *slalah ga yam vu a Truwås, mèslëka mòru suwwa a Samotras. * Hajèj gani mòru a Neyapolis ; mòru mìnju a ti mèhëraya a slalah ga yam ni ba, ¹² mòru e Filip. Kësa gani nani ti kësa gëdákani ga had Mesedëwenj. Ndam *Rom kay tângëhadia eslini. Mòru mìnju a ti mènjëhad vad bal.

Ere ye ti ata Pol nday ata Silas tègray e Filip ni

¹³ A vad *mèpësabana ba ti mèhëraya a kësa ni ba, mòru gwar a zalaka bu, mèdém mèdi ahàr ana mèlanj ga mahëngalavù Melefit eslini. Mòru mìnju a ti mèdi ahàr ana wál macakalavani mèk mènjëhad mèzlapi ana tay. ¹⁴ Wal nahañ àbu e kidin gatay bu slimy gani Lidi. Nañ wur Tiyatir, tewi gayan mèsakumoru azana ndize-ndizeni ga singu kayani, nañ àbu azlëbay Melefit daya. Ka ya ti nañ àbu abi slimy ana ma ga Pol ya àdém ni ti Bay geli àgray ti wal ni mèci ma gani ti mègëskabu lala. ¹⁵ Kélèj gani *tèbaray nañ akaba ndam ga huñ ahay gayan dék. Tàra tèbara tay a ti wal ni àzaloru leli afa gani, àhi ana leli ahkado : « Tamal kësèruma nu nèbu nèfèki ahàr ka Bay geli ededinj ti dèguma, kânjëhaduma afa gorø a. » Nahkay àfèki ñgasa ke leli, mòru.

¹⁶ A vad nahañ mèbu makoru ka mèlanj ga mahëngalavù Melefit ni ti, mèbakabu ahàr akaba wal nahañ. Wal nani ti evidi ge mis ndahanj. Seteni àniviyu a ahàr bu, àdëfiki ere ye ti amara magravu ni. Nahkay ndam ya ti wal ni evidi gatay ni tèngët singu kay àna pakama gayan ya ti àhia ana mis

* **16:11** Samotras ti had e kidin ga yam bu.

a, ere gani àgravu eçedirj ni. ¹⁷ Eslini wal nakən ànjəki ka madəboru leli akaba Pol e metelinj vu. Azlah, àdəm : « Ndam nday hini ti təgri təwi ana Melefit nañ agavəla driñ ! Tədəfiki ana kəli divi ya akəngətum sifa àna nañ ni ! » ¹⁸ Azlah, àdəm ma ni nahkay vad ehimeya. Kələñ gani àwərikabá bəruv ana Pol a, nahkay Pol nakən àmbatkibiyu ma ka wal ni mək àhi ana seteni ya àniviyu ni ahkado : « Nəhuk àna *slimi ga Yezu *Krist, həraya a wal hini ba ! » Eslini seteni ni àrləkiaba ana wal na həya. ¹⁹ Seteni ni àra àrləkiaba ana wal na ti, ndam ya ti wal ni evidî gatay ni təsəra wal ni aməngəti siŋgu ana tay va do. Nahkay təgəs ata Pol nday ata Silas, təgəjahoru tay ka məlañ ya mis təcakalavu ga magray seriya ni. ²⁰ Tòru tinxha àna tay eslina ti təhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam nday hini təbu tagudar kəsa gel. Nday ti ndam *Zəde, ²¹ təcahi zlam ana mis, ay ere ye ti təcahi ana tay ni ti leli ndam *Rom àgəski məgəskabu do, màgray do simiteni. »

²² Mis dal-dalani ni təra ticia ma na ti nday day təzumkia bəruv ka ata Pol nday ata Silas a. Eslini ndam magray seriya ni təhi ana ndam slewja gatay ti təcakwakia zlam ka ata Pol nday ata Silas a, mək təzləb tay àna aday. ²³ Təra təzləba tay a dal-dal ti təbiyu tay a ahay ga dəngay vu, mək təhi ana bay majəgay ahay ga dəngay ni ti məbi slimı ana tay lala. ²⁴ Bay majəgay ahay ni àra ècia ma gatay na ti, àhəl ata Pol nday ata Silas nakən, àbiyu tay a məlañ nahan vu ca-ca a huđ ga ahay ga dəngay ni vu. Eslini nañ nakən àwəlfən asak gatay dwa dwa kə damkoluk.

²⁵ A huđ ya vad nahəma, ata Pol nday ata Silas nakən tahəngalay Melefit, tidii limis ; ndam dəngay ndahanj ni təbu təbi slimı ana zlam gatay ya tagray ni. ²⁶ Nday dek təbu tagray nahkay ti had àdaday dal-dal, asak ga ahay ga dəngay ni àdaday daya. Eslini ti mahay ga ahay ni dek təzləkvaba bəñja bəñja, zlam ya təwəl ndam dəngay àna nañ ni dek təpicehva wir wir. ²⁷ Bay majəgay ahay ga dəngay ni àra épidekva, èpi ti mahay ga ahay ga dəngay ni bəñja bəñja nahəma, àradaya maslalam gayanj a, awayay akad ahər gayanj àna nañ. Àgray nahkay ti adaba

àhi ana ahər ndam dəngay ni təcuhwa. ²⁸ Ay Pol àzlah, àhi ahkado : « Kəgri aranja ana ahər gayak ba, leli dek məbu ahalay. » ²⁹ Nañ nakən àra ècia ma ga Pol na ti àdəm təzibiyə ceñgel a. Təra təzibiyə ceñgel na ti àcuhwiyu ka məlañ ya àbiyu ata Pol nday ata Silas ni. Óru ènjua eslina ti agəgər slab-slab, àbəhadı mirdim ana tay meleher ndiň ana had. ³⁰ Kələñ gani àhəlaya tay a dala va, mək àhi ana tay ahkado : « Bəbay goro ni, nəgray mam ti Melefit ahəngay nu ni mam ? » ³¹ Nday nakən təhəngrifən, təhi : « Fəki ahər gayak ka Bay geli Yezu. Nahkay Melefit amahəngay kur akaba ndam ga huđ ahay gayak. » ³² Mək təhi ma ga Bay geli ana tay akaba ndam ga huđ ahay gayanj ni dek. ³³ A huđ ga məlavad gani nani bu bay majəgay ahay ga dəngay ni àhəl ata Pol nday ata Silas, àra àbarikia ambələk gatay ni ana tay a. Nday day təbaray nañ akaba ndam ga huđ ahay gayanj ni dek àna slimı ga Yezu həya. ³⁴ Kələñ gani bay majəgay ahay ga dəngay nakən àhəliyu tay a ahay vu ga məzum zlam. Nday təbu təzum zlam ti nañ nakən àmərva dal-dal akaba ndam ga huđ ahay gayanj na dek, adaba təfəkia ahər ke Melefit a.

³⁵ Məlañ àra àsla ti ndam magray seriya ni təslərbiyu mis afa ga bay majəgay ahay ga dəngay ni ga məhiani : « Baya mis cəeni na. » ³⁶ Bay majəgay ahay ga dəngay ni àra ècia ma na ti, àhəngri ma gani ana Pol, àhi ahkado : « Ndam magray seriya ni təslərbiya mis a, tədəm nəbaya kəli a. Nihi ti hərumiyu e mite vu, sləkuma àna sulumana. » ³⁷ Eslini Pol àhi ana ndam ya təslərbiyu tay ni ahkado : « Leli ndam Rom ti təgəs leli, təgrafənja seriya kè leli àna divi gana ndo, təzləb leli kè meleher ge mis macakalavani, təbaya leli a dəngay ba, nihi ti tədəm məsləka akal-akal a nahkay ti, məgəskabu aw ? Aha, məgəskabu do. Tamal tawayay nahkay ti nday ndayani àna ahər gatay təra təbaya leli a. » ³⁸ Nahkay mis ya ti təsləroru tay ni tòru təngəhadı ma ni ana ndam magray seriya ni. Nday nakən təra ticia ata Pol nday ata Silas nday ndam Rom ti təgra angwaz a dal-dal. ³⁹ Nahkay nday nakən tərəkia ka ata Pol a, təgri kam-kam ana tay, təbaya tay a ahay ga dəngay

ni ba, mək təhəŋgalay tay ti təsləkaba a kəsa ni ba. ⁴⁰ Ata Pol nday ata Silas təra təhəraya a ahay ga dañgay ni ba ni ti tòru afa ge Lidi. Eslini təbakabu ahàr akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu, təvi njəða ana tay, mək təsləkaba a kəsa ni ba.

17

Ata Pol nday ata Silas tagray təwi a Tesalonik

¹ Ata Pol nakəŋ tòru a Amfipolis, təsləka eslina tòru a Apoloni, təra təsləka eslina keti tòru a Tesalonik. A Tesalonik ti ahay ga ndam *Zəde ya təhəŋgalavù Melefit ni àbu. ² Eslini Pol àhuriyu a ahay ni vu akada gayan ya agray kəla vad *məpəsabana ni. Vad məpəsabana mahkər ka mahar ka mahar àhuriya a ahay ni va, təzlapakia ka pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Meléfit ni ba akaba nday ye eslini na. ³ Nahkay àdəfiki ma ge Melefit ana tay, àdəm ahàr àdəm *Krist *Bay gədakani ya amara ni mācakay daliya, māmət, mək māŋgaba e kisim ba kwa. Àhi ana tay ahkado : « Krist Bay gədakani ya amara ni ti nani Yezu ya nəhi ma gani ana kəli ni. »

⁴ Eslini ndam Zəde bal gani təgəskabá ma ga Pol na, tìgia ndam ga ata Pol nday ata Silas a. Ndam *Gres ya təzləbay Meléfit ni kay akaba wál kay bal ya ti zlam gatay təbu ni tìgia ndam ga ata Pol a daya.

⁵ Ay ndam Zəde ndahanj ya təgəskabu ma ga Pol ndo ni təgrafənja solu kà ata Pol a. Nahkay təzalakabu ndam ya təgray təwi do, təsawaday kwaŋa kwaŋa a kəsa bu ni, mək nday gani təhəŋgalafənja ma kè mis ga kəsa na. Nahkay nday dek akaba mis ni təcakalavu, təzumki bəruv ka ndam ga ata Pol ni, təgudari ma ana tay, təzlahki ka tay. Kələŋ gani tədəboru ata Pol nday ata Silas a magam afa ga Zason, adaba tawayay təgəs tay ga magrafənja seriya kà tay a kè meleher ge mis macakalavani na. ⁶ Ay ti tədi ahàr ana tay eslini ndo. Nahkay təgəs Zason akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ndahanj, mək təhəloru tay kè meleher ga ndam magray seriya ni. Tòru tìnjua àna tay a ti təzlah, tədəm : « Ndam ndani ti tìwisirikabu ahàr ana mis ga duniya na dek. Nihi ti nday təbu ahalay, ⁷ Zason day

àgəskabá tay a magam afa gana. Nday gani dek təgəskabu pakama ga *bay gədakani ga ndam Rom ya àdəm ni do, tədəm bay nahaj àbu, slimi gani Yezu. » ⁸ Ma gatay ya tədəmki ka ndam *madəbay Yezu ni ti àhaliaba ahàr ana mis macakalavani na akaba ndam magray seriya na. ⁹ Nahkay təhi ana ata Zason akaba nday ndahanj ni : « Bəhadum siŋgu hayaŋ ti kəsləkuma. Amamənjay ma gani kama keti kwa ; tamal ma nahanj àbi ti akəhəŋgarum siŋgu gekəli zlam gekəli. »

Ata Pol nday ata Silas tagray təwi e Berey

¹⁰ Məlavad àra ègia ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təhi ana ata Pol nday ata Silas : « Dəgum e Berey. » Mək ata Pol nakəŋ təsləka, tòru eslini. Tòru tìnjua eslina ti təhuriyu a ahay ga ndam *Zəde ya təhəŋgalavù Melefit ni vu. ¹¹ Ndam Zəde ya e Berey ni tətama nday ya a Tesalonik na àna sulumana : təgəskabá ma ge Melefit ya ata Pol təhi ana tay na àna huđ bəlan. Kəlavad tamənjaki ka Wakita ge Melefit, tawayay ti təsər ma ga ata Pol ya təhi ana tay ni ti ma ge jiri edediŋ aw. ¹² Nahkay mis kay e kidinj gatay bu təfəkia ahàr ka Yezu a. E kidinj ga ndam ya ti nday ndam Zəde do ni bu ni ti mis kay bal təfəkia ahàr ka Yezu a daya. Nday ya ti təfəkia ahàr ni ti wál ya ti zlam gatay təbu ni akaba zawal ndahanj.

¹³ Ay ndam Zəde ya a Tesalonik ni təra tici Pol naŋ àbu ahi ma ge Melefit ana ndam Berey nahəma, təra. Təra tìnjia ti tədəmki ma magədavani àki ka ata Pol nakəŋ, tìwisiŋkabu mis ga kəsa ni. ¹⁴ Eslini huya ndam ga Yezu ni təhi ana Pol : « Sləka, ndam geli təzoru kur e divi vu gwar ka dəluv ni. » Mək təsləka təzoru naŋ, ay ti ata Silas nday ata Timote tənjəhad, təsləka ndo. ¹⁵ Nday ya ti təzoru Pol ni tòru akaba naŋ a Aten. Tòru tìnjua eslina ti Pol àhi ana tay : « Kəsləkuma nihi nahəma, kara kəhumı ana ata Silas nday ata Timote təra tìnjiki nu ahalay ke wecweceni. » Mək nday nakəŋ təŋga e Berey a.

Ma ga Polya àhi ana ndam Aten ni

¹⁶ Ka ya ti Pol naŋ àbu a Aten, ajəgay ata Silas nday ata Timote ni ti, àsawaday a kəsa ni bu. Naŋ àbu asawaday ti épi ti

zlam ga pəra kay təbu a kəsa ni bu. Ere ye ti èpi ni àzumia bəruv a dal-dal. ¹⁷ Nahkay àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, àhi ma ana ndam *Zəde akaba mis ndahanj ya təzləbay Melefit ni. Kəlavad ahi ma ana mis ya adi ahàr ana tay a dala bu ni daya. ¹⁸ Ndam ya təsəra zlam a kay ni təzləpa akaba Pol a daya. Mis nday nani ti ndahanj ndam Epikiriyen, *ndahanj ti ni ndam Sitəwisiyen. [†] Ka ya ti Pol àdəmki ma àki ka ga Yezu ya àmət mək àŋgaba e kisim ba ni ti mis ndahanj e kidinj gatay bu tədəm ahkado : « Maslaŋa hini azlapay asak ma ahàr gani day àbi ti, àdəm ti mam ? » Mis ndahanj ti ni tədəm : « Àzlapaki ke melefit ndahanj ya leli mèsər tay do ni. » ¹⁹ Nahkay təzaloru naŋ kə meleher ga gədákani ge seriya gatay ; məlaŋ ge seriya nani ti təzalay Eriyəpez. [‡]

Tòru tìnjuə eslina ti tèhi : « Mawayay mèsər ma məweni ya kacahi ana mis ni. ²⁰ Pakama gayak ya kədəm ni ti leli mìci day-day ndo, nahkay mawayay mèsərkaba ere ye ti kədəmki ma na lala. » ²¹ Tədəm nahkay ti adaba ndam Ateŋ akaba ndam mirkwi ya tanjəhad eslini ni dek təbu təzlapaki ka pakama ya tìci day-day ndo ni akaba təbi slimy ana ma gani kəlavad, təwi tekedi təŋgətfən ahar ga magrani do.

²² Nahkay Pol naŋ jika e kidinj gatay bu ka məlaŋ ge Eriyəpez ni, àhi ana tay ahkado : « Lekulum ndam Ateŋ, nəsəra a zlam ya ti kəgrum ni bu dek kəbum kəzləbum melefit gərgərani kay. ²³ Ka ya ti nəbu nəsawaday a kəsa gekəli bu nahəma, nìpia zlam gərgərani ya kèdezləmiaya ana melefit nday nani na. E kidinj ga zlam nday nani ya kèdezləm ni bu dek ti nədi ahàr ana məlaŋ *meviyekiki zlam ana melefit naħanj. Àki məbəkiani nahkay hi : “Medézliaya ana melefit ya mèsər do na.”

* ^{17:18} Ndam Epikiriyen ti ndam Gres ya təgəskabu ma ga maslaŋa naħanj təzalay naŋ Epikir ni. Epikir ti tìwi naŋ vi 341 ka sarta ya ahaslani ni ; àdəm zlam dek tagravu kwaŋa kwaŋa àna zlam ci6-ci6eni, Melefit àfi ahàr ana mis do ; àdəm tamal mis təwayay zlam kay do, təwayay mis kay do ni ti tanjəhadlala tata. [†] ^{17:18} Ndam Sitəwisiyen ti ndam Gres ya təgəskabu zlam ya təcahi ana mis a Ateŋ gwar ke vi 300 ga sarta ya ahaslani ni. Təcahay ma nani ti a ahay bu ; slimy ga ahay ni Sitəwi Peykili. Tədəm ahàr àdəm mis təgəskabu ere ye ti Melefit awayay ni ; ku tamal təcakay daliya dal-dal àna naŋ nəŋgu ni si təgəskabu kwa. [‡] ^{17:19} Eriyəpez ti həma a Ateŋ ; awayay adəmvaba « Həma ge Eres » (Eres ti melefit ga ndam Gres). Ahaslani ti gədákani ge seriya ga Ateŋ təcakalavu ka həma nani, ay ka sarta ga Pol təcakalavu ti a ahay bu. Ku tamal nahkay nəŋgu ni təzalay məlaŋ ge seriya nani Eriyəpez. Ahar gədákani tagray seriya àki ka pakama ge melefit fit gatay.

Ay Melefit ya ti kəsərum naŋ do, kəzləbum ni ti nədəfiki naŋ ana kəli. ²⁴ Melefit gani nani ti àgraya məlaŋ akaba zlam ya a huđ gani bu na dek ; naŋ Bay gədakani, agur huđ melefit akaba had dek ; naŋ ànjəhadviyu a ahay ya mis tədezli ni vu do. ²⁵ Zlam ya ti àhəci naŋ ti mis təvi ni àbi, adaba Bay ya ti àvi sifa ana mis ti təsuf, àvi zlam dek ana tay ni ti naŋ. ²⁶ Melefit àgraya enjenjena ti mis bəlaŋ. Mək àgray ti bəza huđ ga maslaŋa nani tədevu jiba gərgərani ga məlaŋ ni dek akaba àgray ti tānjəhad ka had ya àdəm tānjəhadki ni. Afəkadivù ekwi e kidinj gatay vu, àvi milmili akaba milevi ana tay daya. ²⁷ Melefit àgray nahkay ti, awayay ti mis tādəbay naŋ, bi atədia ahàr a waw akada ge mis ya ti atam ahar, adəbay zlam a məlaŋ ziŋ-zineni bu ni. Tādəbay naŋ nahkay, ay ti Melefit naŋ drin drin akaba mis do, ku way way do Melefit naŋ àbu kə gəvay gayan. ²⁸ Nahkay zla nahəma, “Leli məbu akaba naŋ akaða mis bəlaŋ : leli məbu, leli àna sifa akaba məbu magray təwi ti azuhva naŋ.”

« Ku ndam midi limis gekəli ndahanj day tədəm nahkay, tədəm ahkado : “Nahkay zla ti leli day bəza huđ gayan.”

²⁹ « Leli bəza huđ ge Melefit nahkay ti, məhi ana ahàr Melefit ti təzavu akaba zlam ga pəra ya təgraya tay àna gru, àna evirzeġena ahkay do ni àna akur ni ba, adaba zlam nday nani ti mis təgraya tay àna egizli gatay a ti təzavu akaba zlam ya təjalaki ahàr ga magrani ni. ³⁰ Sarta ge mis ya ti təsərkaba Melefit a ndo ni ti Melefit àjalaki ahàr do. Ay nihi ti ahi ana mis dek ku eley eley do dek tāmbatkaba majalay ahàr gatay na. ³¹ Adaba àfəkada vad ga magrafənja seriya àna jiri kə mis ga duniya na dek. Amagray seriya nani ti Bay ya ti Melefit àdaba ni. Melefit àdəfiki ana mis dek Bay

nani amagray seriya ededinqi ti, àna gayan ya ti àhəñgaraba nañ e kisim ba ni. »

³² Mis ye eslini ni tara ticia ma ga Pol ya àdəm mis temat mək tangaba e kisim ba ni ti mis ndahañ e kidinq gatay bu təyefinq, mis ndahañ ti ni təhi : « Èslia, aməbi slimii a vad nahan keti kwa. » ³³ Eslini Pol àsləkafənja kà tay a. ³⁴ Ku tamal mis ahar gədakani təwayay məbi slimii ana ma ga Pol va do nəñgu ni, mis ndahañ təgəskabá ma gayan ya àdəm na, təfəkia ahàr ka Yezu a. Denis bəlanj ga ndam ge seriya ge Eriyapez ni nañ àkibu ka tay, wal nahan slimii gani Demeris day nañ àkibu ka tay. Ndam ndahañ day təkibu ka tay.

18

Pol agray təwi a Koreñ

¹ Kələñ gani Pol àsləka a Aten a, òru a Koreñ. ² Òru ènjua eslina ti àdi ahàr ana zal Zude nahan, tìwibiyu nañ ka had Poñ, slimii gani Ekiles. Tàsləkabiya nihi guhwa ka had Itali a nday ata wal gayan Prisil a, adaba bay Kəlot àhi ana ndam *Zude dek tâsləkaba a Rom a. ³ Təwi gatay ti magray ahay ga ambəl. Nahkay Pol ànjəhad afa gatay ga magrakabu təwi ka ahar bəlanj akaba tay, adaba nañ day təwi gayan akada gatay ni. ⁴ Kəla vad *məpəsabana Pol ahuriyu a ahay ga *mahəñgalavù Melefit vu, ahi ma ana mis ye eslini ni, awayay ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni təgəskabu ma gayan ni.

⁵ Ka ya ti ata Silas nday ata Timote tàsləkabiya e Mesedəwen a, tìnjikiva ka Pol a nahəma, Pol nakəñ àmbrəñ təwi nahan ni, ànjəki ka məhi ma ge Melefit ana mis kəlavad. Àhi ana ndam Zude ahkado Yezu ti nañ *Krist *Bay gədakani ya amara ni. ⁶ Nday nakəñ tara ticia ma nana ti təgəskabu ndo, tìndivi nañ. Eslini ti Pol àgavfənja had kà azana gayan a ga mədəfikiani ana tay àmbrəñ tay a. Àhi ana tay ahkado : « Meləfit aməgəs kəli àna seriya ti məsər gekəli ! Ahar goro amələkibu bi. Nihi ti nakoru nəhi ma ni ana nday ya ndam Zude do ni. » ⁷ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àsləka eslina, òru afa ga maslañna nahan : maslañna

gani nani azləbay Melefit, slimii gayan Tisəs Züstəs, ahay gayan kà gəvay ga ahay ga mahəñgalavù Melefit ga ndam Zude ni. ⁸ Ay Krispus gədakani ga ahay ga mahəñgalavù Melefit ni təfəki ahàr ka Bay geli Yezu akaba ndam ga huñ ahay gayan dek. Ndam Koreñ ndahañ kay day tara ticia ma ga Pol na ti təfəkia ahàr ka Yezu a, nahkay *təbaray tay dek.

⁹ A vad nahan ga məlavad Bay geli Yezu àñgazlivu ana Pol, àhi ahkado : « Kàgray añgwaz ba, hioru ma goro ana mis, kəmbrəñ ba, ¹⁰ adaba nu nəbu akaba kur. Maslañna àbi emisliki məgruk daliya bi, nahkay gray təwi, adaba ndam goro təbu kay a kəsa hini bu, təfəku ahàr fañ ndo. » ¹¹ Nahkay Pol ànjəhad a Koreñ dəz àna kiyi muku, àcahi ma ge Melefit ana mis ye eslini ni dek.

¹² Ka sarta ya ti bay Galiyon àgur had Esseyi ni ti, ndam Zude dek təbedekivu ka Pol nakəñ, təzoru nañ kə meleher ga Galiyon ka məlañ magray seriya. ¹³ Töru tìnjua àna nañ a ti təhi ana Galiyon ahkado : « Maslañna hini acahi ana mis ti tâzləbay Melefit gərgəri akaba ga əgumna ya àdəm ni. » ¹⁴ Tara tədəma nahkay ti Pol awayay ahəñgrifəñ ana tay, ay ti Galiyon àhi ana tay ahkado : « Tamal lekələm ndam Zude kədəmum maslañna hini àgra zlam ya àbəlay do simiteni na ahkay do ni àgudara zlam nahan a dal-dal ti, akal nəbi slimii ana ma gani, akada goro ya nagray kəlavad ni. ¹⁵ Ay nihi ti pakama ya kələgumkivu ni ti ka zlam gekəli ya kacahum ni, àkivu ke slimii ge mis akaba ke divi gekəli ya kədəbum ni. Nahkay ti nəwayay magray seriya ga zlam nday nani do. » ¹⁶ Àhi ana tay tâsləka ka məlañ magray seriya na. ¹⁷ Ay ndam Zude ni dék təgəs Sosten gədakani ga ahay ga mahəñgalavù Melefit ni, təzləñ nañ kà məlañ magray seriya ni. Galiyon nakəñ àrà épia ere ye ti tagray na ti àhəñgarfəñ ndo.

Pol angoru a Antiyos

¹⁸ Pol àpəs vadkay bal a Koreñ. Kələñ gani àhi ana ndam məfəki ahar ka Yezu ye eslini ni « Nasləka, nawayay nakoru ka had Siri. » Eslini òru e Sejkrey. Òru ènjua ti àwəskaba

* **18:18** Mənjay Macalani 6.1-18.

ahàr a, adaba àhia ana Melefit a : « Tamal kàgrua zlam ya nihindiluk na ti anagray nahkay.* » Kèlèn gani tècèliyu a *slalah ga yam vu nday akaba Prisil nday ata Ekiles, tòru e Efez. ¹⁹ Tòru ènjua e Efez a ti Pol àslèkafènja kà ata Prisil nday ata Ekiles a, àhuriyu a ahay ga *mahèngalavù Melefit vu, tèzlapay akaba ndam *Zude ye eslini ni. ²⁰ Tèhi mânjehada akaba tay vad bal àkiva, ay Pol àawayay ndo. ²¹ Àhi ana tay : « Tamal Melefit àvua divi a ti anaŋga afa gekuli a. »

Eslini naŋ nakèŋ àslèkafènja kà tay a, àcèliyu a slalah ga yam vu, àslèka e Efez a, òru a Sezare. ²² Òru ènjua a Sezare a ti àcèloru a Zeruzalem, àgri sa ana ndam mèfèki ahàr ka Yezu ye eslini ni, mèk àslèka, òru a Antiyos. ²³ Òru ènjua a Antiyos a ti ànjehad'gosku bal. Kèlèn gani àslèka òru ka had Galasi akaba ka had Firizi, àvi njèda ana ndam maðebay divi ga Yezu ya ka had nday nani ni dék.

Apolos agray tewi e Efez akaba a Koreŋ

²⁴ Ka sarta gani nani zal Zude naħaŋ òru e Efez. Slimi gayan Apolos, tiwi naŋ e Eleksendri. Naŋ ti àsèra zlapay a àsabay, àsèra pakama ya àbu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu na dal-dal daya. ²⁵ Tècahia divi ga Bay geli Yezu a, awayay divi gani nani dal-dal. Nahkay naŋ àbu àhi ma àki ka Yezu ana mis, acahi ana tay lala. Ay àsèra ge Zeŋ ya *abaray mis na cilin, do ni ti àsèr baray naħaŋ do. ²⁶ Anjèki ka macahi zlam ana mis a ahay ga *mahèngalavù Melefit ni bu, day aŋgwaz àwèrki naŋ ka ma gani do simiteni. Ata Prisil nday ata Ekiles tara ticia ma gayan na ti tàzay naŋ, tèdèfikiaba divi ge Melefit àkiva lala.

²⁷ Kèlèn gani Apolos nakèŋ awayay moroni ka had Eseyi. Ndam ga Yezu ya e Efez ni tègèskabá ma gana, tèdèm àbèlay, mèk tèbikioru wakita ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni, tèhi ana tay tègèskabá naŋ a lala. Nahkay Apolos nakèŋ àslèka, òru eslini. Òru ènjua ti àjènaki ndam ye eslini tèfèki ahàr ka Yezu ni, àgray tewi àna njèda ge Melefit ya àvi ni. ²⁸ Àzlapay akaba ndam *Zude kè meleher ge mis dék, àwèlki tay ka pakama. Àdèfiki ana tay vay-vay àna

pakama ya a Wakita ge Melefit bu ni *Krist *Bay gèdakan ya amara ni ti Yezu.

19

Pol agray tewi e Efez

¹ Ka ya ti Apolos naŋ a Koreŋ ni ti Pol àslèkabà gwar ka hëma ya ka had Azi na, òru e Efez. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mis ndahanj ya tadèbay divi ga Yezu ni, ² àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti kèfumki ahàr ka Yezu ni ti Melefit àvia Mèsuf Njèlatana ana kuli a waw ? » Nday nakèŋ tèħəñgrifèn, tèhi ahkado : « *Mèsuf Njèlatani ti day-day mici tècalfèn ndo. » ³ Eslini Pol àhi ana tay : « Ay nahkay ti *baray ya tèbaray kuli ni ti baray weley ? » Tèhi : « Tèbaray leli ti akada ge Zeŋ ya abaray mis ahaslani ni. » ⁴ Pol àhi ana tay : « Zeŋ àbaray ti mis ya tègèskabá mèmbatkaba majalay ahàr gatay a ni. Àhi ana ndam *Izireyel : “Maslaŋa naħaŋ àbu amara, ahàr àdèm kèfumki ahàr.” Maslaŋa nani ya Zeŋ àdèmki ma ni ti naŋ Yezu. »

⁵ Nday nakèŋ tara ticia ma ga Pol na ti tègèskabá, mèk tèbaray tay àna *slimi ga Yezu. ⁶ Eslini Pol àbèki *ahar ka tay. Ara àbèkia ahar ka tay a ti Melefit àvi Mèsuf Njèlatani ana tay : nahkay tèzlapay àna ma hëma ya nday ndayani tèser do ni, tèħəñgri ma ge Melefit ana mis daya. ⁷ Mis ya tèbaray tay ni dekeni tagray kru mahar cü.

⁸ Ka sarta nani agray kiyi mahkèr Pol àhuriyu kélavad a ahay ga *mahèngalavù Melefit vu. Eslini àhi ma ana mis, àgraki aŋgwaz do. Àdèmki ma ka *Mègur ge Melèfit àna njèda, awayay ti mis tègèskabu.

⁹ Ay ti mis ndahanj kay e kidiŋ gatay bu tèawayay mici ma ni do simiteni, tèfèki ahàr ka Yezu ndo, tèdèmki ma magèdavani àki ke divi gayan kè meleher ge mis macakalavani daya. Nahkay Pol àslèkafènja kà tay a, àħèlkiba ndam maðebay divi ga Yezu na àkiba ka tay a. Ahay ge lekwel ga zal naħaŋ àbu, slimy gayan Tirenas : eslini ndam ga Yezu nakèŋ tèħuriyu kélavad a ahay ni vu, Pol àcahi zlam ana tay. ¹⁰ Àcahi zlam ana mis eslini vi cü, nahkay mis ga had Azi ni dék, ndam *Zude akaba nday ya ndam Zude do ni, ticia ma ga Bay geli Yezu a.

Bəza ga Seva akaba ndam maharam ndahan

¹¹ Eslini Pol àgray zlam gərgəri kay àna njəda ge Melefit, ku ndam ga Yezu tekedi tipi day-day ndo. ¹² Nahkay mis təhəl endəwi akaba azana ndahan ya Pol ènjifiňa ni, tòru təfəki ka ndam ga arməwər. Ndam ya ti tìnjifiňa àna zlam nday nani ka tay a ni tàngaba, ndahan seteni tèsləkiaba ana tay a. ¹³ Ndam *Zude ndahan tèbu təsawaday ka kəsa ka kəsa, tágariaba seteni ana mis a. Nday day tawayay tagariaba seteni ana mis àna slimi ga Bay geli Yezu a, nahkay ku way way do àhi ana ata seteni ni ahkado : « Nəhi ana kəli, sləkumiaba ana maslaňa hini àna *slimi ga Yezu ya Pol adəmki ma na. »

¹⁴ Ndam Zude ndahan tèbu nday adəskəla, slimi ga bəj gatay Seva, naň gədakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit. Nday day tèbu təhi ma ana seteni nahkay. ¹⁵ A vad nahan tawayay tagariaba seteni ana mis a. Tàra təhia ma na ana seteni na ti seteni ni àhəŋgrifən ana tay, àdəm ahkado : « Yezu ti nəsəra naň a ; Pol ti nicia slimi gayan a ; ay lekələm ti ndamam ? » ¹⁶ Seteni ni àra àdəmə ma na nahkay ti maslaňa nani ya seteni àniviyu ni àkadsvu akaba tay, àtama tay a dek àna njəda. Nday nakən dek təhəraya a ahay ba, tacuhway, vu gatay dek ambələk, azana day àki ka tay ka vu bi. ¹⁷ Ndam Efez dek, ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ticia ere ye ti àgravu na. Tàgra aŋgwaz a dal-dal ; tàzləbay Bay geli Yezu, tədəm naň gədakani. ¹⁸ Mis ya təfəkia ahàr ka Yezu a ni ti tara kay, tədəfaya zlam ya tágudar na vay-vay. ¹⁹ Ndam ya tágay maharam ahaslani ni təhəlbiyu wakita ga maharam gatay ni, təviyekaba kè meleher ge mis a dek. Tàcal singu ga wakita nday nani grusu dəbu kru kru zlam. ²⁰ Nahkay Bay geli àdəfaki njəda gayan ; pakama gayan akoru kama kama, kəlavad mis ndahan təgəskabu.

²¹ Kələŋ ga zlam nday nani ti Pol àdəm : « Nakoru ka had Mesedəweň akaba ka had Eseyi, anasləka eslina ti nakoru a

Zerəzalem. Anasləka a Zerəzalem a ti ahàr àhu nárū a Rom. » ²² Ara àdəma nahkay ti àslororu ndam gayan cü, ata Timote nday ata Erest, ka had Mesedəweň. Naň naňani ti ni ànjəhadəkvıu gosku ǵal ka had Azi.

Ndam Efez təzumki ǵəruv ka ndam ga Yezu

²³ Ka sarta gani nani ti zlam magədavani zləzlađani àgrava e Efez azuhva divi ga Yezu a. ²⁴ Zal nahan àbu, slimi gani Demetriyüs, təwi gayan ga magray zlam sulumanı àna gru. Ahar gədakani agraya mazavu ga ahay gədakani ge Ertemis * na ciř-cibena. Ndam ya təgri təwi ni təngət siŋgu kay àna naň. ²⁵ Demetriyüs nakən àcakalakabu tay akaba ndam ya tagray təwi akada gayan ni, mək àhi ana tay ahkado : « Zləbəba goro ni, kəsəruma mənqətum zlam ti àna təwi gelidə hini ya magray ni. ²⁶ Ay nihi ti kipəma akaba kicəma ere ye ti Pol àgray na. Àhi ana mis ahkado zlam geli ya magraya tay àna ahar geli gelena ni ti melefit do. Ma gayan ya ti àdəm ni ti mis kay təgəskabá. Təgəskabu ma gayan ni ti mis ya ahalay e Efez ni cilin do, mis ya ka had Azi ni ndahan day təgəskabá. ²⁷ Mis təbu tici ma gayan ni ti atədəm təwi geli ya magray ni àbəlay do. Atədəm ahay gədakani ge melefit geli Ertemis gədakani ni day zlam masakanı. Ertemis melefit geli gani ti ndam ga had Azi akaba mis ga duniya dek təhənqrioru ahàr a had, ay nihi ti atədəm naň day zlam masakanı. »

²⁸ Demetriyüs nakən àra àdəmə ma na nahkay ti mis ya təbi slimii ni təzuma ǵəruv a dal-dal, təzlah, tədəm : « Ertemis melefit ga ndam Efez ni ti naň gədakani. » ²⁹ Mis ga kəsa ni dek tara ticia ma na ti tágay tuwər. Nahkay tòru təgəs ata Gayus nday ata Aristark, nday ndam Mesedəweň, adaba nday gani təsawadəkabu akaba Pol. Tàra təgəsa tay a ti təhəloru tay ke weceweceni ka mələŋ gatay ya təcakalavu tamənjaləŋ kè givi ni. ^{† 30} Eslini Pol awayay ahurkiviyu ke mis macakalavani ni, ay ti ndam madəbay divi ga Yezu ni təcafənja naň a. ³¹ Zləbəba

* ^{19:24} Ertemis ti melefit walani ga ndam Gres ; tədəm naň melefit ge kiyi akaba ga waray. Ahay gayan gədakani ti e Efez ; ahay nani ti gədakani, sulumanı dal-dal ; mis tədəm ahay nani bilin ga zlam adəskəlani ya təgri ejep ana mis a duniya bu dek ni. ^{† 19:29} Mələŋ ga mamənjaləŋ ke givi e Efez ti gədakani. Azum mis agray 26.000.

gayan ndahan tèbu, nday ndam ga ñgumna ga had Azi. Nday day tèslérkioru mis ti tâhi ahkado kam-kam òru ka mèlân ge givi ni ba. ³² Mis ni târa tècakalava nahêma, ma gatay àrakaboru ndo ; ku way way do azlah, adâm ma gayan tera. Nahkay mis kay e kidinj gatay bu ñgay tècakalakivu kamam ti tèsér do simiteni. ³³ Eslini zal nañàvu, slimî gani Eleksender. Ndam *Zude ndahan e kidinj ge mis macakalavani ni bu tèhiaba ma gana, tâhi môru mèdémaya ma na kè meleher ge mis na dek. Eleksender nakèn àra ècika kè meleher ge mis na ti àdadi ahar ana tay, awayay azlapay. ³⁴ Ay târa tèséra nañ zal Zude nahêma tèzlah, tèpéski ka zlahay ni agray njemdi cù, tèdém ahkado : « Ertemis melefit ga ndam Efez ni ti nañ gëdakani ! Ertemis melefit ga ndam Efez ni ti nañ gëdakani ! »

³⁵ Kélén gani bay mèhèngri pakama ga ñgumna ana ndam ga kesa ni àhi ana mis macakalavani ni télakakaba, mèk mis nakèn télakakabá ededinj a. Târa télakakabá ti àhi ana tay ahkado : « Lekhûm ndam Efez ni, mis ga duniya ni dék tèséra Efez ti mèlân *njelatani ga ahay ge Ertemis melefit geli gëdakani ni. Mazavu ge Ertemis nakèn ya àslèkabiya e melefit ba ni ti mis dék tèséra nañ day a hud ga ahay gani bu. ³⁶ Maslanja ya adâm ma gani nani ma ga malfada ni ti way ? Nahkay ti jalum ahàr lala, lakumkaba, kàgudarum ma ba. ³⁷ Mis nday ndani ya kèhèlumbiyu tay ahalay ni ti tèhèlababiya zlam akal a ahay ge melefit geli ni ba ndo. Tìndivi melefit geli gani ndo daya. ³⁸ Ay tamal ti ata Demetriyus akaba ndam ya tagrakabu tewi ni tawayay mabéhadki mirdim ka maslanja nahêma, mèlân ge seriya àbu : tòru tâbéhadki ka tay eslîni afa ga ndam magray seriya ni. ³⁹ Ay tamal ti zlam nañàvu tay ahalay ni ti tèhèlababiya zlam akal a ahay ge melefit geli ni ba ndo. Tìndivi melefit geli gani ndo daya. ⁴⁰ Ay tamal ti zlam nañàvu tay ahalay ni ti tèhèlababiya zlam akal a ahay ge melefit geli ni ba ndo. Tìndivi melefit geli gani ndo daya. ⁴¹ Gelî ya ti mècakalavu kani ni ti ndam *Rom atéhi ana leli kàcakalumvu ti kawayum kakadumfènva kà ñgumna tèk, kàcakalumvu ti àki ka mam ? Ay ti amèngat ma ga mèhèngrifènvi ana tay ti tègèsiki ana leli do. » ⁴² Bay mèhèngri pakama ga

ñgumna ana mis nakèn àra àdèma ma na nahkay ti, àhi ana mis macakalavani ni ku way way do mâslèka, mòru a magam.

20

Pol akoru e Meseduwèn akaba e Gres

¹ Ndam ga kesa ni târa tèmbrènja magray tuwèr a nahêma, Pol àzalakabu ndam madébay divi ga Yezu ni, àhi ana tay tâza njèda. Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àgri sa ana tay mèk àslèka, òru e Meseduwèn. ² Òru ènjua eslina ti àsawaday àvi njèda ana ndam mafèki ahàr ka Yezu ni àna ma gèrgèrani kay ya àhi ana tay ni. Kélén gani àslèka, òru e Gres, ³ ànjèhad kiyi mahkèr. Ka ya ti awayay acaliyu a *slalah ga yam vu akoru ka had Siri ni ti, ècia ndam *Zude tèzlapakia ga mègri zlam magédavana. Nahkay nañ nakèn àngorou gwar e Meseduwèn zlam gayan. ⁴ Ndam ya tèsawaðakaboru akaba nañ ni ti ata : Sopatros wur ge Pirus ga kesa Berey ; Aristark, Sikñjdus nday ga kesa Tesalonik ; Gayus ga kesa Derbi ; Timote ; ata Tisik nday ata Trofim ga kesa ya ka had Azi ni. ⁵ Nday nakèn tâslèka tòru kama, tòru tâjègay leli a Truwas. ⁶ Leli ti ni kélén ga wuméri ya tèzumvù diperj *miwisiñeni do ni mèslèka e Filip a, mòru mècèliyu a slalah ga yam vu ga moru minjiki tay a Truwas. Mègray vad zlam ka ahàr divi, day ti mòru mìnjkî tay. Eslini magray gosku sekw.

Pol ahi ma ge Melefit ana mis a Truwas

⁷ Mâra mèngasva ga mèzum daf ge Melefit a ka ahar bélanj mèlakarawa ka fat ga sèvdi fat àdiya a ahay va nahêma, Pol àhi ma ge Melefit ana mis mañgasvani ni. Adaba àséra mèlân amasla ti ara aslèka nahêma, àhi ma ni ana mis ni duk àbiviyu ana hud mèlavad. ⁸ Cenjel tèbu kay a ahay ya ti leli mèngasva ni vu. Ahay gani nani ti ka ahàr ga ahay ndahan. ⁹ Eslini wur dagwa nañàvu slimî gani Ewtis nañ àbu manjèhadani digusa a moftotur bu ni ti ènjia dèwir a danj. Ka sarta gani nani ti Pol nañ àbu azlapay kekileña. Wur dagwa nakèn nañ àbu enji dèwir nahkay ti àdèbiyu kwa ka ahàr ga ahay ya mahkèr ya leli mèvu ni bu, àdaya ka had a. Nahkay târa tizefetba nañ a ti nañ

mämëtanî àndava. ¹⁰ Ay Pol àhèraya a ga had a, àdèkiyu ka wur dagwa nakëŋ mëk àzay naŋ a ahar vu. Àra àza naŋ a nahëma àhi ana mis ni ahkado : « Àheli ahàr ana këli ba, àmët ndo. »

¹¹ Këlëŋ gani Pol nakëŋ àcéloru a ahay ni vu zlam gayan. Òru ènjëa ti àzay *dipen, èsekaba mëk àzum. Àra àzuma dipen na nahëma, àcahi zlam ana mis ni keti hundum mëlan pay. Mëlan ni àra àcada ti naŋ nakëŋ àslëka. ¹² Wur dagwa ni ti ni tèzoru naŋ a magam, àmët ndo naŋ lala zlam gayan. Nahkay mis ni dék téméra dal-dal.

Polaslëka a Truwasa, akoru e Milet

¹³ Mëlan àra àsla ti leli mëcàliyu a *slalah ga Yam vu ga moru mëzëvù Pol a Asos. Nahkay leli nakëŋ màslëka, mòru mìnjiyu enji gayan. Naŋ ti ni àzay divi ga asak, àdëm amoru mazay naŋ eslini kwa. ¹⁴ Pol nakëŋ òru ènjikia leli a Asos a nahëma, mëzëvù naŋ a slalah ga Yam ni vu mëk mòru e Mitlej. ¹⁵ Mòru mìnjiua ti hajën gani màslëka, mòru a Siyu. Hajën nahan gani màslëka mòru a Samos. Hajën tegëni gani day kwa ti mìnjiyu e Milet. ¹⁶ Mìcik e Efez ndo, adaba Pol àwayay mijinj sarta gayan eslini ka had Azi do. Naŋ àwacavu ga moroni a Zeruzalem, awayay ti ahàr àdëm wudaka tagray wuméri ge *Peñtikwet ni ti ènjëa.

Ma ga Pol ya àhi ana gëdákani ga ndam Efez ni

¹⁷ Nday tèbu e Milet nahkay ti Pol nakëŋ àslëroru mis e Efez ga mazalabiyu gëdákani ga ndam mëfèki ahàr ka Yezu ye eslini ni. ¹⁸ Gëdákani nakëŋ târa tìnjiya ti Pol àhi ana tay ahkado : « Kwa ka fat goro ya ti nàra a Azi a àbivaya ana vad ya kana ni ti, kèséruma ahémamam mânjéhadkabu akaba këli na akaba ere ye ti nàgra na. ¹⁹ Kèséruma tewi ya ti nègri ana Bay gel na ; a hud ge tewi gani nani bu ni ti nàzay ahàr goro akada ge mis gëdákani ndo ; ku tamal nahkay nèngu ni mis tèzumua bérurv a akaba tègrua daliya adaba ndam *Zude tàgraku mbadambada palam. ²⁰ Kèséruma daya nimbirifiñ zlam ya ti àbélay ajénaki këli ni ana këli ndo. Zlam ni dék nèhia ana këli a, nècahia ana këli kè meleher ge mis a vay-vay. A magam gekëli day nèhia zlam na dék ana

këli a, nècahia ana këli a daya. ²¹ Ma goro ya nèdëm ni ti nèhi ana ndam Zude akaba ana nday ya ndam Zude do ni àna njëda goro dék tâmbatkaba majalay ahàr gatay a, tâgëskabu ma ge Melefit, têfèki ahàr ka Bay geli Yezu.

²² « Ay nihi ti nakoru a Zeruzalem akada ga Mësuf *Njëlatani ya àhu “Ru” kwa ni. Ere ye ti amagrakuvu eslini ni ti nèsér do.

²³ Ay ti ere ye ti nèsér nahëma nihi : a kësa ya nakoru ni vu dék ti *Mësuf Njëlatani àhu ma, àdëm atëfiyu nu a dançay vu, atëgru daliya. ²⁴ Ay a majalay ahàr goro bu nahëma, ku tamal nàbu àna sifa, ku nèmët nèngu ni aranja gani goro do. Ere ya nawayay ni ti, nawayay nindeverinjaba tewi ga Bay geli Yezu ya àhu gray ni ciliñ. Tewi gayan gani ti ga mèhi *Ma Mëweni Sulumani àki ka *sulum ge Melefit ana mis.

²⁵ « Nèpasa e kidin gekëli ba dék, nèhia ma àki ka *Mëgur ge Melefit ana këli a. Ay nihi nèséra ekipumkivu wur ge eri goro va do. ²⁶ Adaba zlam gani nani nèhi ma ana këli kani : Tamal maslaña e kidin gekëli bu èjija ti ahar goro àkibu bi. ²⁷ Nèdëm nahkay ti adaba nèdëfikiaba ere ye ti Mel-

efit awayay agray na dék ana këli a, day nimbirifiñ aranja ana këli ndo. ²⁸ Nahkay ti bumi slimy ana ahàr gekëli, bumi slimy ahàr gëdákani ti ana mis ndahan ya ti Mësuf Njëlatani àbëhadivu tay ana këli a ahar vu ni akada ge mis ya tèbi slimy ana zlam ga gënanaw ni. Wur ge Melefit àmët ti azuhva mis nday nani. Nahkay ti bumi slimy ana tay lala. ²⁹ Nèséra ka ya ti anaslëka afa gekëli a ni ti mis ndahan atara tèhurkiviyyu ke këli akada ga kérá gili ya tèhurkiviyyu ka zlam ga gënanaw ni. Nahkay ti nday gani nani ti atëgrikaba ahàr ana mis na kway-kwayay. ³⁰ Ku e kidin gekëli gekëleni bu day mis ndahan atasëkad malfada, tawayay ti ndam mëfèki ahàr ka Yezu ni tâdëbay tay. ³¹ Nahkay ti bumvu slimy, dëgëzumki ahàr ka zlam ya nècahi ana ku way way do gekëli vi mahkér mëlafat akaba mélavad ni. Ka ya ti nècahi zlam nday nani ana këli ni ti yam tuway goro àdëgaya daya.

³² « Ay nihi ti nèmbrivù këli a ahar vu ana Melefit. Naŋ gani amëgri sulum gayan ana

kuli akada ya àdəm aməgri ana kuli ni. Nañ ti esliki məvi njəda ana kuli ti kəfumki ahàr ka Yezu àtam ya ti kəfumki ahàr nihi ni. Esliki məvi zlam sulumanı ana kuli akada ya aməvi ana ndam gayanj dék ni. ³³ Nu ti ku siŋgu, ku gru, ku azana ga maslaŋa ègə eri ndo : ³⁴ lekələm day kəsəruma, nu ti nàgray təwi àna ahar goro goroani day kwa ti nəŋgati zlam ana huđ goro akaba ana ndam goro ya masawaday akaba tay ni. ³⁵ Nu nahəma, a huđ ga zlam ya nàgray ni bu dék ti nàdəfikia ana kuli a, ahàr àdəm si kâgrum təwi kwa, nahkay ti kəŋgətum zlam ga məjənaki ndam talaga àna nañ. Bay gel Yezu àdəm àna ahàr gayanj ahkado : “Kəvi zlam ana mis ti amər kur àtama ya mis avuk na.” Ma hini ya àdəm ni ti jalumki ahàr lala. »

³⁶ Pol àra àdəma ma hina nahkay nahəma, àbəhad mirdim grik akaba tay, àhəŋgalay Melefit. ³⁷ Eslini nday dék titəwi, tədəgakiyu ka Pol nakəŋ cip cip ga məgri sa. ³⁸ Bəruv àwər tay ti ahar gədəkani azuhva àhi ana tay ahkado : « Ekipəmkivu wur ge eri goro va do » ni palam. Tàra təgria sa ti təzoru nañ e divi vu bədak ka məlaŋ ga *slalah ga yam ya akoru acəlviyu ni.

21

Pol akoru a Zerəzalem

¹ Ka ya ti məcəliya a *slalah ga yam va, mèdeva akaba tay a nahəma, mòru suwwa a Kos. Màra məsləka eslina ti hajəŋ gani mìnchia a Rot a. Kaləŋ gani məsləka eslina, mòru a Patara. ² Eslini mèdi ahàr ana slalah ga yam ga moroni e Fenisi, məcəlviyu mək məsləka. ³ Màra mìnchia e kidiŋ ga dəluv ni ba nahəma, màcoru Sipir gwar ka ahar ga gəjar geli, mòru suwwa ka had Siri. Màra mìnchia eslina ti mìcik e Tir ka məlaŋ ga slalah ga yam ya ticik ti mis təhəlabu zlam a ni. ⁴ Eslini mèdi ahàr ana ndam madəbay divi ga Yezu ni, mənjəhad gosku sekw akaba tay. Nday nakəŋ *Məsuf Njəlatani àdəfikia ere ye ti amagrakivu ka Pol a Zerəzalem na ana tay a, nahkay təhi ana Pol : « Kòru ba. » ⁵ Màra məzuma gosku sekweni na akaba tay a ti məhi ana tay leli masləka, nahkay nday dék akaba wál gatay akaba bəza gatay təzoru leli e divi bu, məsləkaba a kəsa ni ba, màra mìnchia

kà gəvay ga dəluv a ti məbəhad mirdim, məhəŋgalay Melefit. ⁶ Mara medevu akaba tay wudak nahəma, məgravu sa akaba tay. Kələŋ gani leli məcəlviyu a slalah ga yam vu, nday ti ni təsləka, təngorū a magam gatay.

⁷ Leli nakəŋ məsləka e Tir a ti mòru a Petlemayus. Eslini mòru mèdi ahàr ana ndam məfəki ahàr ka Yezu, məgri sa ana tay, mənjəhad akaba tay ruk mək məndəhadbu. ⁸ Məlaŋ àra àsla ti mòru a Sezare afa ge Filip bay macahi ma ge Melefit ana mis ni, mək mənjəhad eslini. Ka ya ti tədaba mis a adəskəlana a Zerəzalem a ni ti nañ àkibu ka tay. ⁹ Bəza dahalay gayanj təbu fas, təsər zawal do, təbu təhəŋgri pakama ge Melefit ya awayay ahi ana mis ni ana mis. ¹⁰ Leli məbu eslini vad ehimeya nahəma, zal nahaŋ slimı gani Agabus àsləkabiya e Zəde a, àdi ahàr ana leli. Nañ gani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. ¹¹ Àra ènjiya ti àzay maslpara ga Pol mək àwəlkabu asak akaba ahar gayanj àna nañ. Nahkay àdəm : « Ere ye ti Məsuf Njəlatani àdəm ni nihi : “Bay ga maslpara hini ti ndam *Zəde atoru təwəl nañ a Zerəzalem akada goro hini ya nəwəlkabu asak akaba ahar ni. Atəgria nahkay ti atəvi nañ ana ndam ya ti nday ndam Zəde do ni.” » ¹² Leli nakəŋ məra mìcia ma gayanj na nahkay ti, leli akaba bəza ga məŋ geli ya eslini a Sezare ni məhəŋgalay Pol, məhi : « Kam-kam kòru a Zerəzalem ni ba ti. » ¹³ Ay ti Pol àhi ana leli ahkado : « Kitəwəm ti kamam ? Kawayum kəbumuvù angwaz ti kamam ? Nu ti ku takoru takad nu a Zerəzalem azuhva Bay gel Yezu tekedi aranya gani goro do. Tamal ti takoru təwəl nu ciliŋ ti ma gani goro mam ; nàgray angwaz do, nəgəskabu nahkay. » ¹⁴ Mısliki mekelikaba ma gayanj na ndo ni ti məmbrəŋ nañ, mədəm ere ye ti Bay gel Yezu awayay ni məgravu ciliŋ.

¹⁵ Màra məpəsa eslina vad a 6al nahəma, məslamalavu mək mòru a Zerəzalem. ¹⁶ Ka ya ti mòru ni ti, akaba ndam Sezare ya tadəbay divi ga Yezu ni. Mòru mìnchia ti təzoru leli afa ga zal Sipir nahaŋ slimı gani Mənasoŋ ka məlaŋ ya ti makoru manjəhad ni. Nañ gani ti àfəkia ahàr ka Yezu a àpəsa.

Pol akoru afa ge Zek

¹⁷ Leli nakəŋ mòru mìnju a Zeruzalem a ti bəza ga məŋ gelí ye eslini ni tègəskabu leli àna mémərani. ¹⁸ Hajəŋ gani ti mòru akaba Pol afa ge Zek. Mòru mìnju a ti mèdi ahàr ana gədákani ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek macakalavani eslini. ¹⁹ Pol àgrí sa ana tay mək àŋgəhad tewi gayan, àŋgəhadí zlam ya ti Melefit àgray e kidin ga ndam ya ti nday ndam *Zude do ni bu ni dek ana tay. ²⁰ Tàra ticia ma gayan na ti təzləbay Melefit, mək təhi ahkado : « Kici ndo waw wur ga məŋ gelí ni ? E kidin ga ndam Zude bu ni ti ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni ti tagray dəbu ehimeya. Nday dek tègəskabá *Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Mewiz ni ba lala. ²¹ Ticia nak kəbu kəhi ma ana ndam Zude ya təbu tanjəhad e kidin ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni, kəhi ana tay təmbrəŋ Divi ge Melefit gani nani, *təkeli kədi ana bəza gatay va ba akaba tədəbay manjəhad ya ahaslani ga ndam Zude ya tədəbay ni va ba ferera. ²² Ay nihi ti magray ahəmamam ? Tara tici nak kəbu ahalay ni. ²³ Nihi nahəma, gray ere ye ti məhuk ni : mis təbu fad ahalay, təhi ana Melefit : “Tamal kəgria zlam ya mihindiluk na ana leli a ti məwəskaba ahàr a.” * ²⁴ Ka ya ti takoru tagray zlam ge migi *njəlatani ni ti dəgum akaba tay. Sirgu gatay ya ahàr àdəm təpəl ni ti pəlkia ka tay a : nahkay ti etislikı məwəskaba ahàr a. Kàgra nahkay ti ma ya mis tədəmkuk ni ti, mis dek atəsər ma gatay ni ma ga malfada. Atəsər nak nakani kəmbrəŋ Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Mewiz ni bu ni ndo, kəbu kadəbay àna divi gani lala. ²⁵ Ay nday ndahan ya nday ndam Zude do təfəki ahàr ka Yezu ni ti məbikioya wakita ana tay a àndava. Ere ye ti mazlapaki ni, məhi ana tay ahkado : “Kàhəpədum aslu ga pəra ba, kəzumum mimiz ba, kàhəpədum aslu ga zlam ya təmərdəy məmərdəni ni ba, kəgrum mesəwehvü ba daya.” »

²⁶ Nahkay hajəŋ gani Pol nakəŋ təsləka akaba mis fadani na, təgray zlam gatay ge migi njəlatani. Kələŋ gani Pol nakəŋ àhuriyu a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni vu. Àhi ana ndam *məngalabakabu mis akaba

Melefit ni ahkado : « Amagra vad adəskəla ti migi njəlatani, nahkay ti ku way way do gelí amanya ga məvi sədaga ana Melefit a. »

Təgəs Pol

²⁷⁻²⁸ Vad adəskalani ara andav wudak nahəma, ndam *Zude ga had Azi ni tipe Pol a dalaka ga *ahay gədákani ge Meléfit ni bu. Tàra tipe naŋ a ti tədəmki ma magədavani, təzlahki, tədəm : « Ndam *Izireyel, dəgumkiva ke leli a. Zal ya ti adəmki ma magədavani ka ndam Izireyel, adəmki ma magədavani ke *Divi ge Meléfit ya Mewiz àbəki ni akaba adəmki ma magədavani ka ahay gədákani ge Melefit ni naŋ hi. Naŋ ti ku eley eley do dek ahi ma gayan ni ana mis dek. Nday ya ti nday ndam Zude do ni tekedi àvia divi ana tay a, təbu təhuriyu a ahay gədákani *njəlatani ge Melefit ni vu. Nahkay àgudarkabá ahay na ! » Ndam Zude ga had Azi ni tara tədəma nahkay ti mis kay tərəkiva ka tay a, mək təgəs Pol nakəŋ. ²⁹ Tədəm Pol àgudarkabá ahay na ti, adaba tipekiba tay ata Trofim zal Efez na təbu təsawadakabu a kəsa bu. Nahkay təhi ana ahàr ahkado Pol naŋ àbu afiyu naŋ a ahay gədákani ge Melefit ni vu.

³⁰ Mis ga kəsa dek tara ticia ma na ti tərəkia ka Pol nakəŋ ke wecewecena a ahay gədákani ge Melefit ni va. Təgəsaya naŋ a yaw, təgəjahaya e mite va mək təzlkəvü mahay ga ahay ni dek huya. ³¹ Tawayay takad naŋ wudak nahəma, ma gani ènju afa bay ga ndam slewja ga ndam *Rom a. Təhi ahkado : « Tuwər àgrava ahalay a kəsa Zeruzalem ba dek. » ³² Eslini bay ga ndam slewja ni àday ndam slewja akaba gədákani gatay ndahan ke weceweceni, təcuhwakioru ke mis dal-dalani ni. Mis ni təbu təzlkəb Pol, ay tara tipe bay ga ndam slewja akaba ndam slewja gayan na ti təmbrəŋ məzlkəb naŋ huya. ³³ Eslini bay ga ndam slewja ni àhədakfənjiyu ka Pol, àgəs naŋ mək àhi ana ndam slewja gayan ni təwəla naŋ àna jejirbi a cu. Èhindifiña ma kè mis na, àhi ana tay ahkado : « Naŋ way ? Àgudar mam ? » ³⁴ Ay ti mis ya ti eslini ni ku way way do azlah, adəm ma gayan naŋ. Nday təbu təzlah nahkay ti bay ga ndam slewja ni ècikaba ere ye ti mis tədəm na do. Eslini àhi ana ndam

* **21:23** Mənjay Macalani 6.1-18 ; Tewi 18.18.

slewja gayan ni têzoru Pol ka melañ ga ahay gatay ya tanjehadvù ni. ³⁵ Tòru tînjua àna nañ a, tèbu têcél dava ga ahay ni ti tàzay nañ mazani kwa, adaba mis ni tèmbrëñ nañ do, tawayay têzlëb nañ keti, ³⁶ nday dék tèzlahlëñoru, tèdëm : « Kâduma ! »

Pol adäm ma ga vu gayan kè meleher ga ndam Zude

³⁷ Ka ya ti tawayay têziyu Pol nakëñ a dalaka ga ahay ni vu nahëma, àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Nawayay nähuk ma ti këvu divi gani aw ? » Bay ga ndam slewja ni àhëngrifëñ, àhi : « Këséra ma Gres a waw ? ³⁸ Tata zal Ezip ya ti àgëskabu ma ga ngumna ndo, àgray ti mis dëbu fad tâdëbay nañ, târakaboru akaba tay a huñ gili vu guhwa hini ni ti nak do waw ? » ³⁹ Pol àhëngrifëñ, àhi ahkado : « Nu zal Zude, tiwi nu a Tars ka had Silisi, nu mis ga kësa gëfakani. Nëgruk kam-kam ; vu divi ga mëhi ma ana mis ni ti ! » ⁴⁰ Nahkay bay ga ndam slewja ni àvi divi gani. Pol ècikaba jik ka dava ga dalaka ga ahay na, mëk àdadï ahar ana mis ni ti tâlakakabá. Mis ni târa tâlakakabá ti Pol nakëñ àhi ma ana tay àna ma *Hebri. Àhi ana tay ahkado :

22

¹ « Ata bëba akaba bëza ga mmawa goro ni, nëhi ma ga vu goro ana këli, cimëki day. » ² Tàra ticia nañ àbu àhi ma ana tay àna ma Hebri nahëma, tâlakakabu dedik-dedik, nahkay àhi ana tay ahkado : ³ « Nu zal Zude, tiwi nu a Tars ka had Silisi. Ay ti nëdëk ahalay a Zerëzalem, maslañya ti àcahu zlam day Gemeliyel, àdëfukia Divi ge Melefit ya ata bëñ geli tâdëbay na lala. Ka sarta nani ti nëvia ahàr a dék ana Melefit akada gekuli ya këbum këvumi na. ⁴ Nëgria daliya dal-dal ana ndam ya ti tâdëbay divi ga Yezu na, nàwaya mabazl tay a ; nègësa zawal akaba wál a, nèbia tay a dañgay va. ⁵ Gëfakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Mel-efit ni akaba gëdákani ndahanj tèséra ma goro ya nëdëm ni jiri, tagrakua sedi a tata. Tèbua wakita, tèhu nâhëlikaboru ana bëza ga mëñ geli ya a Damas ni. Nahkay nu nakëñ nëdëvu e divi vu ga moru mëwëlbìyu ndam ya tefäki ahàr ka Yezu eslini ni, ga

mëhëlbìyu tay ahalay a Zerëzalem ti târa tâtrab tay. »

Pol azlapaki ka manjaki ka mafaki ahàr gayan ke Melefit
(Tewi 9.1-19 ; 26.12-18)

⁶ « Ka ya ti nëbu nakoru a Damas, ninjiyu wudak fat àra ècika tirked-keñ nahëma, masladani dal-dal àslëkabiya e melefit ba, àhërkuaya. ⁷ Eslini nu nakëñ nëzum mëdëfani mëk nici dëngu ga maslañya àzalay nu, àhu ahkado : “Sol, Sol këgru daliya ti kamam ?” ⁸ Àra àhua ma nahkay ti nëhi : “Nak way, bay goro ?” Mëk nici dëngu ni keti : “Këgri daliya ti ana nu, nu Yezu zal Nazaret ni.” ⁹ Ndam ya ti leli mëbu makoru akaba tay ni tipia masladani na, ay ti tici dëngu ga bay ya ti àhu ma ni ndo. ¹⁰ Eslini nëhi : “Nâgray nihi ti mam, bay goro ?” Àhënggrufëñ, àhu : “Cikaba, ru a Damas, ek-injua eslina ti atëhuk ere ye ti Melefit àhuk gray ni dék.” ¹¹ Masladani ni àra àhërkuaya ti àwulufa nu a, nahkay ndam ya ti mëbu makoru akaba tay ni tèdafua ahar a, têzoru nu a Damas.

¹² « A Damas nahëma zal nahañ nañ àbu, slimy gayan Ananiyas. Nañ gani mis sulumanî, àgëskabá Divi ge Melefit ya Mëwiz àbëki na lala. Nahkay ndam *Zude ye eslini ni dék tèdëm nañ mis sulumanî edéfin. ¹³ Mòru mìnju a Damas a ti nañ nakëñ àra àdu ahàr, àhu ahkado : “Sol, wur ga mmawa goro ni, pi divi akada ya ahaslani ni.” Eslini nìpi divi, nìpi nañ hëya. ¹⁴ Ananiyas nakëñ àhu keti : “Melefit ga ata bëñ geli ni àdëkiba kur kwa ahaslana, ti kësér ere ye ti nañ awayay ni, ti kësér Bay Jireni ni, ti kîci ma ya ti nañ àhuk ni. ¹⁵ Awayay ti kîgi zal sedi gayan, këhi ere ye ti këpi ni akaba ma gayan ya kîci ni ana mis dék kwa. ¹⁶ Ay nihi kicia ma nahkay ti, kajëgay mam mba mam ? Cikaba, *tâbaray kur, hëngalay Mel-efit àna *slimi ga Yezu, nahkay ti Melefit ambërfukwa zlam magudarani gayak na.”

¹⁷ « Àra àpësa bal nahëma, nàñga a Zerëzalem a. A vad nahañ nèhuriyu a dalaka ga *ahay gëfakani ge Melefit ni vu, nëbu nahëngalay Melefit nahëma, Melefit àngazlu zlam nahañ. ¹⁸ Nìpi Bay geli Yezu, àhu ahkado : “Slëkaba a

Zeruzalem a ke wecewecena, adaba ndam Zeruzalem atageskabu ma ya akadémku ni do.” ¹⁹ Nahkay nu nakəj nèhèngrifəŋ, nèhi ahkado : “Bay goro, nday day tèséra, ahaslani nu nèbu nakoru a ahay gèrgèrani gatay ya *tahèŋgalavù Melefit ni vu, nèhuriyu nègəsayá ndam ya tèfèkuk ahàr na, ndahanj nèbiyu tay a daŋgay vu, ndahanj ti ni nèzlèb tay timey. ²⁰ Ka ya ti tèbu takad zal sedi gayak Etiyen ni ti nu day nèbu ka mèlanj gani, nàwaya dal-dal, nàjègakia mègudi ga ndam ya tákad naŋ na daya.” ²¹ Naŋ nakəj àhu keti : “Nak slèka kôru, adaba nèslororu kur drin e kidinj ga jiba ndahanj ya ti nday ndam Zude do ni vu.” »

Pol naŋ àbu kè meleher ga gèdakani ga ndam slewja

²² Tàra tlicia ma ga Pol ya àdèm ahkado : « Yezu àhu : “Slèka kôru, nèslororu kur e kidinj ga jiba ndahanj ya ti nday ndam *Zude do ni” » nahèma, mis ni tèzlah, tèdèm : « Jijinjuma maslanya hina, kaduma naŋ a ! Ahàr àdèm kèbrèŋnumiviyu sifa ba ! » ²³ Nahkay nday nakəj tèzlah, tèhèlkaba mègudi gatay a taboru, akaba taboru had agavèla. ²⁴ Nday tèbu tagray nahkay ti bay ga ndam slewja ga ndam *Rom ni àhi ana ndam slewja gayan ni tèziyu Pol ka dalaka ga ahay ni ti tèzlèb naŋ. Awayay tèzlèb naŋ nahkay ti adaba awayay mèdèmaya ma ge jiri a ti tâsèr mis ni tèzlahki ti kamam. ²⁵ Ka ya ti tèbu tèwèl Pol ga mèzlèb naŋ nahèma, Pol nakəj àhi ana bay ga ndam slewja ya naŋ àbu eslini ni ahkado : « Tèvia divi ana kuli a ga mèzlèb zal Rom mènjié magrafèŋa seriya waw ? » ²⁶ Naŋ nakəj àra ècia ma ga Pol na ti àrèkioru ka bay gayan, àhi ahkado : « Kagrav hi ti ahèmamam ? Naŋ hini zal Rom ci ni ! » ²⁷ Nahkay bay ga ndam slewja nakəj àrèkia ka Pol a, àhi : « Hu nak ti zal Rom ededinj aw ? » Pol àhi : « Iy nu zal Rom ! » ²⁸ Bay ga ndam slewja ni àhi : « Nu nàbèhada siŋgu a dal-dal day ti nìgi zal Rom ! » Pol ti ni àhèŋgrifəŋ, àhi : « Ay nu ti kwa tìweya nu a, nu zal Rom. » ²⁹ Ndam slewja ya tèwèl Pol, tawayay tèzlèb naŋ ti mèdèmaya ma ge jiri a ni tara tèséra Pol naŋ zal Rom ti tèslèka, tèmbèrbu naŋ. Bay ga ndam slewja ni àra àsèra Pol zal Rom,

àwèla naŋ àna jejirbi a ti, naŋ naŋjani àna ahàr gayan day aŋgwaz àwèra naŋ a.

Pol naŋ àbu kè meleher ga ndam magray seriya

³⁰ Bay ga ndam slewja ni awayay asèr ere ye ti ndam *Zude tacalki Pol ni lala. Nahkay hajəŋ gani èpicehiaba jejirbi na ana Pol a, àzalakabu gèdakani ga ndam *màŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam magray seriya ga ndam Zude ni dék. Tàra tacakkala nahèma, àra àna Pol e kidinj gatay va.

23

¹ Eslini Pol nakəj àmènjaləŋ ana ndam magray seriya ni lala, àhi ana tay ahkado : « Bèza ga mmawa goro ni, a majalay ahàr goro bu ni ti kwa ka ya ti nènjèki mègri tèwi ana Melefit ni àbivaya ana kana nu nèbu njelata kè meleher gayan. » ² Ananiyas gèdakani ga ndam *màŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àra ècia ma ga Pol na ti àhi ana ndam ya ti kà gèvay ga Pol ni : « Sumikabiyu bèbarva ka pakama gayan ni. » ³ Eslini Pol àhèŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Melefit amèsi bèbarva ti ana nak ! Nak ti akada ga gudu awayay ambèd, tègria zlam bèd-bèdana ni. Nak kèdèm kèbu kagra-fua seriya ti akada ge *Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki ni. Ay nihi ti kàgray ere ye ti Melefit àdèm a wakita ge Mèwiz ni bu ni do, adaba kèhi ana mis tâsu bèbarva. »

⁴ Mis ya tèbu eslini ni tèhi ana Pol ahkado : « Kindivi gèdakani ga ndam màŋgalabakabu mis akaba Melefit ya Melefit àdaba naŋ a ni zla do waw ! » ⁵ Pol àhèŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bèza ga mmawa goro ni, ñgay naŋ gèdakani ga ndam màŋgalabakabu mis akaba Melefit ti nèser do. Adaba àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Kindivi gèdakani ga ndam jiba gayak ba.” * »

⁶ Pol àra àsèra mis macakalavani ni ndahanj ndam *Seduseyen, ndahanj ti ni ndam *Feriziyeŋ nahèma, àzlah kè meleher ga ndam magray seriya ni, àdèm ahkado : « Bèza ga mmawa goro ni, nu zal Feriziyeŋ, baba day zal Feriziyeŋ. Tèzèbiyu nu kè meleher gekuli, tagrafua seriya ti adaba nèfèki ahàr ke Melefit, nèsera mis

* **23:5** Mahérana 22.27.

atanjaba e kisim ba. » ⁷ Pol àra àdëma ma na nahkay ti ndam Feriziyeñ tågray gejewi akaba ndam Sedëseyen, mëk mis macakalavani ni ticirvu. ⁸ Ticirvu nahkay ti adaba ndam Sedëseyen tædëm mis àmëta ti àngaba e kisim ba do, tædëm mëslér àbi, mësuf day àbi ; ndam Feriziyeñ ti ni tædëm mis tanjaba e kisim ba, mëslér akaba mësuf day tèbu. ⁹ Zlahay ge mis ni àra àsagakiva ti ndam *mësér Wakita ge Melefit ya tèkibu ka ndam Feriziyeñ ni tèzuma bëruv a dal-dal, tåpaslakiaba eri ke mis ndahañ na, tædëm : « Magudar ga maslaña hini ti àbi ; bi mësuf ahkay do ni mëslér àhi ma ti mëséruma waw ? » ¹⁰ Nday nakëñ tèbu tagray gejewi kay kay nahkay ti bay ga ndam slewja ni àgra angwaz a, àdëm bi atakwacakaba Pol a. Nahkay àhi ana ndam slewja gayan ni tòru tèzababiya Pol e kidin ge mis ni ba, tèzoru nañ ka dalaka ga ahay ni.

¹¹ Ga mélavad gani Bay geli àngazlivu ana Pol nakëñ, àhi ahkado : « Kàgray angwaz ba, kàgra sedi goro ahalay a Zeruzalem a, nahkay nawayay kôru kâgray akada nani a Rom daya. »

Ndam Zëde tèzlapaki ka Pol ga mëgri zlam magëdavani

¹² Ge miledë gani ti ndam *Zëde tèzlapaki ka Pol ga mëgri zlam magëdavani. Tàmbaday dëk, tædëm : « Tamal mëkad Pol ndo ni ti mèzum zlam do, mìsi aranja do. » ¹³ Nday ya ti tædëmki ma ka Pol ni ti tètama kru kru fadana. ¹⁴ Nahkay tòru afa ga gëdákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit nday tèbu akaba gëdákani ndahañ, tèhi ana tay ahkado : « Leli mèmbada dëk, mèdëm ahkado : Tamal mëkad Pol ndo ni ti mèzum zlam do, mìsi aranja do. ¹⁵ Nihi nahëma lekëlum akaba ndam magray seriya ni ti ma geküli mânja bëlañ, dëgum këhumi ana bay ga ndam slewja ni mëzibiya Pol ana kuli a. Këhumi ahkado mawayay mihindifiya zlam gayan ya àgray na lala. Leli ti ni amakañ nañ e divi bu, etinjikia àna nañ ke kuli a do. »

¹⁶ Ka ya ti nday tèbu tèzlapay nahkay ni ti wurum ga Pol ècia zlapay gatay na. Nahkay àcuhworu ka mëlañ ga ahay ga ndam slewja ni. Òru ènjua ti àcäliyu a dalaka ga ahay ni vu mëk àhëngri ma gatay ni ana Pol.

¹⁷ Nahkay Pol nakëñ àzalabiyu gëdákani ga ndam slewja nañ bëlañ, àhi ahkado : « Zoru dagwa hini afa ga bay geküli ni, adaba ma gayan àbu akoru ahi. »

¹⁸ Eslini gëdákani ga ndam slewja nañ ni àzoru nañ afa ga bay gatay nakëñ. Òru ènjua àna nañ a ti àhi ahkado : « Pol zal dañgay ni àzalay nu, àhu nêzukbiya dagwa hina, ma gayan àbu awayay ahuk. »

¹⁹ Nahkay bay ga ndam slewja ni àgës ahar gani, tòru cak mëk èhindifiya ma gana, àhi : « Kàra ti àna ma ga mam ? » ²⁰ Nañ nakëñ àhëngrifëñ, àhi ahkado : « Ndam Zëde tèzlapakabá, tædëm etihindi kur kâzoru Pol kè meleher ga ndam magray seriya ni hajëñ, atëhuk tawayay tihindifiya ma lala.

²¹ Ay ti atëhuka ma gatay na nahkay ti kàgëskabu ba, adaba mis tètam kru kru fad tèbu atabëhadï eri e divi bu. Nday gani tàmbadà dëk, tædëm : “Tamal mëkad nañ ndo ni ti mèzum zlam do, mìsi aranja do.” Nihi ti ma gatay bëlañ, tajëgay ma gayak ya akëhi ana tay ni ciliñ. » ²² Wur dagwa ni àra àhia ma nahkay ti bay ga ndam slewja ni àhi : « Slëka, ay ti ñgay këhua ma hina ti këhi ana maslaña ba. »

Tëzoru Pol a Sezare

²³ Këlëñ gani bay ga ndam slewja ni àzalay gëdákani ga ndam slewja ndahañ cù, àhi ana tay : « Slalamumu ga maroni a Sezare ga mélakarawa àna njemdi ambëlmbu. Ka ya ti këdégum nahëma, duma ndam slewja diñ diñ cù, ndam ya takoru àna pilis ni kru kru adëskëla, slewja ndahañ awasl àfëñ kà tay ni day diñ diñ cù ; ²⁴ ñgëtumiva pilis ndahañ ana Pol a, zumoru nañ afa ga bay Felis ti aranja ènjifiñ ka ahàr divi ba. » ²⁵ Nahkay bay ga ndam slewja ni àbikioru wakita ana bay Felis ni ; àhi nahkay hi :

²⁶ « Nu Këlot Liziyas nègruka sa, bay gëdákani Felis. ²⁷ Maslaña hini ya nèslerukaboru ni ti ndam *Zëde tègës nañ, tawayay takad nañ. Nàra nìcia nañ zal Rom ti mòru akaba ndam slewja goro mëhëngafëña nañ kà tay a. ²⁸ Nawayay ti nèsér ere ye ti tacalki nañ ni ti, nèzoru nañ kè meleher ga gëdákani ge seriya gatay.

²⁹ Ka ya ti tagrafëña seriya ti nèdi ahàr ana zlam magudar gayan ya ti takadki nañ di ahkay do ni esli ga mëfiyu nañ a dañgay vu

ni ndo. Ay tacalki nanj ti àki ke divi gatay ya tadəbay ni. ³⁰ Yaw maslaŋa nahaj àrəkua àhu ahkado : “Ndam Zude təzlapakabá ga məgri zlam magədavani ana Pol a.” Nàra nìcia ma nana ti nèslərukaboru nanj ti nahkay, mək nèhi ana ndam ya tacalki nanj ka zlam magudarani ni tâbəhadki mirdim afa gayak. »

³¹ Nahkay zla nahəma, ndam slewja ni tàgray ere ye ti bay gatay àhi ana tay ni : tàzay Pol ga məlavad nani, tòru àna nanj a Antipatris. ³² Hajəŋ gani ndam slewja ya tòru àna asak ni tâsləkabiya, tànga ka məlanj gatay na, tèmbərfəŋbiyu Pol ka ndam ya tòru àna pilis ni ti tâzoru nanj. ³³ Tòru tînjua a Sezare a ti tèvi wakita ni ana Felis bay gədakani nakəŋ mək tèdəfiki Pol. ³⁴ Bay gədakani ni àra àza wakita na, èjenja ti àhi ana Pol ahkado : « Nak mis ga had weley ? » Pol àra àhia nanj mis ga had Silisi ti ³⁵ nanj nakəŋ àhi ahkado : « Ndam ya ti tacalki kur ka zlam magudarani ni etinjia day kwa ti enihindifuka ma. » Nahkay àhi ana ndam slewja gayan tâfiyu Pol a ahay gədakani ga bay *Erot ni vu, tâjəgay nanj.

24

Ndam Zude tabəhadki mirdim ka Pol afa ga bay Felis

¹ Vad zlam kələŋ gani ti Ananiyas gədakani ga ndam *māŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ènja a Sezare a. Tàra ti akaba gədákani ndahaŋ akaba Tertulüs bay məsər seriya ya embikivu ke mis àna seriya ni. Eslini nday nakəŋ tèdəfi vu gatay ana bay gədakani Felis ga məbəki mirdim ka Pol. ² Tàra tèzalibya Pol nakəŋ ana tay a ti Tertulüs àdəmki ma ga macalki nanj ka zlam magudarani, àdəm ahkado : « Gədakani Felis, leli məbu manjəhad àna sulumani ka had gelí ti azuhva nak ; had gelí àslamalavu ti adaba kèsəra zlam a palam. ³ Zlam nday nani ti gərgəri kay, kəgri ana leli ka had gelí ni dek. Nahkay məgruk səsi dal-dal azuhva zlam ya məŋgət afa gayak ni dek. ⁴ Ay ti nàwayay nijinj sarta gayak kay do ; nahkay àna sulum gayak kam-kam mahəŋgalay kur ciiki pakama gelí ni ana leli gəzit ti ! ⁵ Nanj hini ti mèṣəra nanj mis magudarkaba had gelí a, nanj àbu ewisinkabu ndam *Zude

ga məlanj ni dek. Nanj gədakani ga ndam Nazaret ya tadəbay divi magədavani ni.

⁶ Àgudara zlam ndahaŋ a nahkay ti, awayay agudarkaba *ahay gədakani ge Melefit na daya. Mègəs nanj ti azuhva nani. [Leli amal mawayay magrafəŋa seriya akada ge *Divi ge Melefit gelí na. ⁷ Ay ti, Liziyas bay ga ndam slewja ni àra àhəŋgay nanj a ahar gelí bu ga njəda. ⁸ Mək Liziyas àhi ana ndam ya tacalki nanj ka zlam magudarani ni tâbəhadki mirdim afa gayak.] Tamal kihindifiŋa ma nəŋgu ni, akəsər zlam gelí ya macalki nanj ni ti jiri edədiŋ. » ⁹ Tertulüs àra àdəma ma gayan na ti ndam Zude ye eslini ni tèdəm Pol àgudara, ma ge Tertulüs ya àdəm ni jiri edədiŋ.

Pol adəm ma ga vu gayan kə meleher ge Felis

¹⁰ Kələŋ gani bay Felis nakəŋ àvi divi ana Pol ga mazlapani. Eslini Pol àhi ahkado : « Nèsəra àgray vi ehimeya nak kəbu kagray seriya ka had hini. Nahkay nəmər ga mədəmaya ma ga vu goro kə meleher gayak a. ¹¹ Moru goro a Zeruzalem ga mazləbay Melefit nahəma, tamal kihindi ma gani ti àtam vad kru mahar cü do. ¹² Dayday mis àdu ahàr nu nəbu nagray gejewi ata maslaŋa a *ahay gədakani ge Melefit ni bu ndo ; nu nìwisiŋkabu mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ga ndam *Zude gərgərani ni bu ahkay do ni a kəsa bu ndo. ¹³ Ere ye ti ndam nday hini tacalki nu, tèdəm nàgudara ni ti àbi, ere gani ya tèdəm nàgudara ni ti tèdəfukaya koksah. ¹⁴ Ay ti ere ye ti nèsəra, nədəm kə meleher gayak ni ti nihi : Nu nəbu nadəbay divi məweni ya ndam nday nani tèdəm magədavani ni. Ay nu nəbu nəgri téwi ana Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ gelí ya tèdəbay ni, nəbu nəgəskabu *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni akaba pakama ya ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis tèbəki ni dek. ¹⁵ Nəbu nəfəki ahàr ke Melefit, nèsəra ndam jireni akaba ndam magudar zlam atanjabba e kisim ba. Nday day təbu təfəki ahàr, təsəra nahkay. ¹⁶ Azuhva nani ti nazay njəda goro, nawayay ti nânjəhadə kəlavad àna sulumana kə meleher ge Melefit akaba kə meleher ge mis a.

¹⁷ « Yaw àgray vi ehimeya nàra a Zeruzalem a ndo, nihi ti nàra ga mèjènaki ndam jiba goro àna singu akaba ga mèvi sèdaga ana Melefit a. ¹⁸ Ka ya ti tègès nu ni ti tèdu ahàr a ahay gèdakani ge Melefit ni bu, ka sarta gani nani ti nàgraba ere ye ti mis tagray ti tîgi *njèlatani na àndava. Ka gani nani ti mis tèfu kà gèvay kay bi, ndam magray tuwèr nday tèbi. ¹⁹ E kidiñ ge mis ya tèbu eslini ni bu ni ti ndam Zude ndahañ tàslèkabiya ka had Azi a. Tamal tèdèm nàgudara zlam a ti akal tara kè meleher gayak a ga macalki nu a kwa. ²⁰ Do ni ti, tamal magudar goro àbu ti nday hini tèdèmaya ere ye ti tacalki nu ka ya ti tèzoru nu kè meleher ga ndam magaray seriya a Zeruzalem na. ²¹ Tamal zlam àbu ya tislikì macalki nu ni ti, pakama hini ya nàdèm kay kay ni : “Tèzèbiyu nu kani kè meleher gekèli, tagrafua seriya ti adaba nàfèkia ahàr ke Melefit a, nàsèra mis atanjaba e kisim ba !”

²² Felis bay ni àsèra manjèhad ga ndam mèfèki ahàr ka Bay geli a, nahkay àhèngaroru seriya ni kama. Àhi ana ndam ya tacalki Pol ka zlam magudarani ni ahkado : « Liziyas bay ga ndam slewja ni eminjia day kwa ti anègri seriya ana kèli. » ²³ Mèk àhi ana gèdakani ga ndam slewja ni tâjègay Pol lala, ay tègri daliya akada ya tègri ana ndam danjay ndahañ ni ba, tèvi divi ana ndam gayan tâmènjaya nañ a.

Pol nañ àbu a danjay bu

²⁴ Pol àra àgra vad a bal eslina ti ata Felis nday ata wal gani Dursil wur Zude tèzalabiyu nañ, tawayay tici ma àki ka mèfèki ahàr ka Yezu *Krist. ²⁵ Pol nakèj àra ènjiya ti ànjèki ka pakama, àdèmki ma ka manjèhad sulumani àna magray jiri, àki ka mèbi slimì ana ahàr akaba àki ke seriya ya Melefit amagrafèja kè mis a ni. Felis àra ècia ma gayan ya àdèm na ti àgra anègwaz a, mèk àhi : « Nihi nahèma slèka ; ka ya ti anèngèta ahar a ni ti anèzalay kur keti kwa. » ²⁶ Ku tamal àdèm nahkay nàngu ni, Felis àhi ana ahàr bi Pol amèvi singu ; nahkay ti azalay Pol ga marana afa gayan a kélavad. ²⁷ Pol àra àzuma vi a cù a danjay ba nahèma, Porkiyus Festus ànguviyu a bay ge Felis vu. Ka ya ti Felis àslèkaba a bay gayan

ni ba ni ti àmbèrvù Pol a danjay bu, adaba awayay amèri mèbèruv ana ndam *Zude.

25

Pol awayay ti bay gèdakani ga ndam Rom mègrafèja seriya

¹ Festus àra àzumva vad a mahkèr a bay gayan ni ba nahèma, ècik a Sezare, òru a Zeruzalem. ² Òru ènjua eslina ti gèdakani ga ndam *mèngalabakabu mis akaba Melèfit ni akaba gèdakani ga ndam *Zude ni tèrèkia ka bay na, tèbèhadki mirdim ka Pol keti. Tàhèngalay nañ, tèdèm : ³ « Tamal kègèskabá ma geli na ti hèngaroru Pol a Zeruzalem. » Tèdèm nahkay ti adaba tawayay takoru tabèhadì eri ana Pol e divi bu ga makad nañ. ⁴ Ay ti Festus nakèj àhèngrifèj ana tay, àhi ana tay ahkado : « Pol nañ àbiyu a danjay bu a Sezare, nu day nawayay naslèka nañgoru eslini. » ⁵ Àhi ana tay keti : « Tamal maslaña gani nani àgudaria zlam ana kèli a ti, dumaba gèdakani gekèli a ti makorù akaba tay a Sezare. Etinjua eslina ti atabèhadki mirdim. »

⁶ Festus àpèsiyu a Zeruzalem vad azlalahkèr ahkay do ni vad kru day kwa ti ànja a Sezare a. Àra ènjiya ti hajèn gani àhèraya ànjèhad ka mèlan magray seriya mèk àdèm tèzèbiya Pol a. ⁷ Pol nakèj àra ènjiya ti ndam Zude ya tàslèkabiya a Zeruzalem a ni tèvelinji ahàr mèk tacalki nañ ka zlam gèrgèri kay ya ti tèbèlay do simiteni ni. Ay zlam gani dék ya ti tacalki nañ ni ti tislikì madafana koksah. ⁸ Nahkay Pol àhèngrifèj ana tay, àdèm ahkado : « Ere ye ti nàgudar ni ti àbi, ku àki ke Divi ga ndam Zude ya Mèwiz àbèki ni, ku àki ka *ahay gèdakani ge Melefit, ku àki ka *Sezar bay geli gèdakani nàngu ni nàgudar ndo. »

⁹ Festus àra ècia ma ga Pol na ti àhèngrifèj, àhi ahkado : « Mazoru kur a Zeruzalem, nakoru nagrafuka seriya eslina ti kègèskabu aw ? » Àdèm nahkay ti adaba awayay amèri mèbèruv ana ndam Zude. ¹⁰ Eslini Pol nakèj àhèngrifèj, àhi : « Ahalay ti kala-kala nu kè meleher ga Sezar bay geli gèdakani ni. Tagrafua seriya ti si ahalay kwa. Nak day kèsèra lala, nàgudari zlam ana ndam Zude ndo timey. ¹¹ Tamal

nàgudara zlam a àgëski takadki nu di ti, nègëskabu tâkada nu a. Ay tamal ma gatay ya tacalki nu ni ma ga malfada ti maslanya àbi èsliki mëvi nu ana tay bi. Nakoru àna ma gani kama afa ga Sezar bay geli gëdakani ni. » ¹² Festus nakëj àra ècia ma ga Pol na ti tèzlapaki akaba ndam ya tèvi sawari ni, mëk àhi ana Pol ahkado : « Kèdëm kakoru àna ma gani kè meleher ga Sezar ti, tèzorù kur afa gayan gani. »

Pol adâm ma kè meleher ga Agripa

¹³ Àra àgra vad a bal ti bay Agripa nday ata wur ga mèjani walani Berenis tara a Sezare a ga mègri sa ana Festus a. ¹⁴ Tàra tèpësa eslina vad'bal nahëma, Festus àngëhadì ma àki ka Pol ana bay Agripa. Àhi ahkado : « Zal nahan nanj àbu ahalay, Felis àmbërva nanj a dançay ba. ¹⁵ Ka ya ti nòru a Zeruzalem ni ti gëdakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit akaba gëdakani ga ndam *Zude ndahanj ni tòbëhadki mirdim, tèdëm seriya mâzëgada nanj a. ¹⁶ Nèhi ana tay ahkado : “Leli ndam *Rom ti màgray nahkay do. Wufaka magrafëna seriya kè mis a ti mazaya nanj kè meleher ga ndam ya tacalki nanj ka zlam magudarani na ti maslanya nani mèdëmaya ma ga vu gayan day kwa.” ¹⁷ Tàra tici ma goro na ti màra akaba tay ahalay a Sezare a. Nijijin sarta ndo, hajëj gani nòru ka mèlanj magray seriya ni, nèdëm tèzëbiya zal nana huya. ¹⁸ Ndam ya tòbëhadki mirdim ni tara, ay ti tacalki nanj ka zlam magudarani ya nèjalaki ahàr ni ndo. ¹⁹ Tàlëgavu àkivu ti, àki ke divi gatay ya tadëbay Melefit gatay àna nanj ni ciliñ. A hud ga pakama gatay ya tàlëgavu àkivu ni bu ni ti ahar gëdakani àki ka zal nahanj slimì gani Yezu. Nanj gani nani ti àmëta, ay ti Pol maslanya ya tacalki nanj ka zlam magudarani ni àdëm nanj àbu kekileja àna sifa. ²⁰ Nu ti nèser ahémamam nagray seriya ga pakama gani hini do. Nahkay nèhi ana Pol : “Kawayay ti nèzorù kur a Zeruzalem, nagrafuka seriya eslina àki ka pakama hina waw ?” ²¹ Ay ti Pol àdëm “Seriya goro ti tòru àna nanj kama afa ga *Sezar bay geli gëdakani ni.” Nahkay nèdëm mânjëhad a ahay bu tâjëgøy nanj, anëngtë ahar day kwa ti anësléroru

nanj afa bay geli gëdakani ni. » ²² Agripa àra ècia ma ge Festus ya àhi na ti àdëm : « Nu day nawayay nici ma ga maslanya nani, nawayay ti nanj nañani azlapu àna ma gayan. » Festus àhëngrifëj, àhi : « Hajëj hajëna kara kici ma gayan ya amazlapay ni. »

²³ Hajëj gani mis gëdakani kay tèzoru ata Agripa nday ata Berenis afa ge Festus a ahay gëdakani ya mis tangasvaviyu ni vu. Bëbay ga ndam slewja akaba gëdakani ga kësa ni dek tèbu eslini àndava. Ata Agripa nday ata Berenis tòru tìnjià ti Festus àdëm tèzëbiya Pol a. ²⁴ Tàra tìnjià àna Pol a ti Festus nakëj àdëm ahkado : « Bay Agripa akaba lekùlum ya këbum ahalay akaba leli ni dek, nèhi ana këli nahëma, maslanya hini ya lekùlum këmènjumlëj ni ti ndam Zude dek tara afa goro a, tòbëhadkia mirdim a. Kwa ka ya ti nu a Zeruzalem ni ti tòbëhadkia mirdim a, tèzlahki, tèdëm tâkada nanj a, ahalay day tègray nahkay. ²⁵ Ka nu ti, nìpi zlam magudar gayan ya takadki nanj di ni ndo. Ku tamal nahkay nèngu ni, nanj nañani àdëm àna ma gayan tèzoru ma gani afa ga bay geli gëdakani ni. Nahkay nègëskabá ma gayan na, nèdëm tèzikaboru ana nanj. ²⁶ Ay ti ere ye ti nèbikioru ana bay àki ka nanj ni nèser fanj do. Nèzalabiyu nanj kè meleher geküli, ahar gëdakani kè meleher gayak bay Agripa ti nahkay. Emihindifiña ma day kwa ti anëser ere ye ti anëbikioru ni. ²⁷ Nèsléroru zal dançay a Rom afa ga bay ti nèbiki ere gani ya tacalki nanj do ni ti, nètamahay àgravu do. »

26

¹ Eslini Agripa àhi ana Pol ahkado : « Nèvuka divi a, kislikì mazlapaya ma ga vu gayak a. » Nahkay Pol àdaday ahar ti mis tici ma gayan, mëk ànjëki ka mazlapaya ma ga vu gayan a. Àdëm ahkado : ² « Bay Agripa, kani nèzlapay ma ga vu goro àki ka zlam ya ndam *Zude tacalki nu ni. Nèzlapay nahkay ti nèmèrvu dal-dal adaba nu nèbu kè meleher gayak. ³ Nèmèrvu ahar gëdakani ti adaba kësëra manjëhad ga ndam Zude akaba pakama ya tagrakivu gejewi na lala. Nahkay kam-kam biaba slimì ana ma goro ya nèdëm na. »

⁴ « Ndam Zude dek tèséra manjəhad goro a. Kwa ka ya ti nu wur dagwa nəŋgu ni tèséra ahəmamam nànjəhad e kidin ga ndam jiba goro bu a Zeruzalem na. ⁵ Kwa ahaslani tèséra nu a, tamal tawayay magrakua sedi a ti tislikî mədəmani ahəmamam nànjəhad akada zal Feriziyeñ, nday ya ti tadəbay *Divi ge Melefit lala, tètam mis ndahañ ni dek ni. ⁶ Nihi ti ndam Zude ni tagrafua seriya ti adaba nègəskabá pakama ge Melefit ya àhibiyu ana ata bəñ geli, àdəm aməgri zlam sulumani ana tay na. ⁷ Ndam ge dini kru mahar cœni ga jiba geli ni təgri tewi ana Melefit məlafat akaba məlavad àna njəda gatay dek, adaba tawayay tipi zlam gani nani ya Melefit àdəm agray ni. Bay Agripa, nu day nawayay nipi zlam gani nani, ay ndam Zude tacalki nu ti ka pakama gani hini ! ⁸ Lekəlum ndam Zude ti kədəmum mis àməta ti Melefit àhəngaraba nañ e kisim ba koksah ti kamam ? ⁹ Nu day ahaslani nèdəm si ahàr àdəm nêcafəña mis kà məfəki ahàr ka Yezu zal Nazaret na àna njəda goro a dek kwa. ¹⁰ Nàgray a Zeruzalem ti nahkay. Gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit tèvua divi a ga məbiyu ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni a dançay va, nahkay nèbiya tay a kay a dançay ni va. Ka ya ti ndam magray seriya tèdəm tâbazl tay ni ti nu day nègəskabá tâbazla tay a. ¹¹ Sak ehimeya nè sawadoru a kəsa vu, nèhuriya a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ga ndam Zude ni va dek, nèdəm si tâtrab ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni, nèfəki njəda ka tay, nawayay ti təmbrəñ məfəki ahàr ka Yezu. Nèzumkia bəruv ka tay a dal-dal, nàwaya məgri daliya ana nday ya ti a kəsa ndahañ bu na daya. »

Pol azlapaki ka manjəki ka mafəki ahàr gayan ke Melefit
(Téwi 9.1-19 ; 22.6-10)

¹² « Nahkay ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tèvu divi gani, tèslororu nu a Damas ga magray tewi gani nani àna slimy gatay. ¹³ Bay Agripa, fat wis wis ka ya ti nu nèbu ka ahàr divi ga moroni nahəma, nìpi masladani àtam masladay ga fat ni àhərkuaya kwa a huđ melefit ba, àsladay leli akaba ndam ya ti masawadoru akaba tay ni. ¹⁴ Eslini leli dek mèdəd a ma ma

ndec ndec. Nìci dənju ga maslañazalay nu, àhu àna ma *Hebri : “Sol, Sol, kəgru daliya ti kamam ? Nak ti kìci slimy do ; akəzəkibiyu daliya ka ahàr gayak akada ga slasla ya tatəhad vədanj àna tay, tìcika tâcuhway masawadani do, tesi aday ana tay ni.” ¹⁵ Nu nakəñ nèhi ahkado : “Nak way, Bay goro ?” Bay geli àhənggrufəñ, àhu : “Nu Yezu, nu bay ya ti kəgru daliya ni. ¹⁶ Nihi ti cikaba, cik jik. Nàŋgazlukvu ti nawayay kîgi bay məgru tewi. Nawayay ti kîgi zal sedi goro, kâhi ere ye ti kìpi kani ni akaba pakama ndahañ ya anədəfukki ni ana mis. ¹⁷ Anahəŋgafəña kur kà ndam Zude a, anəslororu kur afa ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni, anahəŋgafəña kur kà tay a daya. ¹⁸ Nəslororu kur afa gatay ga məziaba azay slimy ana tay a, ti təmbrəñ zlam magədavani, tâgray zlam sulumani, ti *Seteni àgur tay va ba, Melefit məgur tay sawañ. Tamal təfəkua ahàr a ti anəmbərfəña zlam magudarani gatay ni kà tay a, anagray ti tīgi ndam ge Melefit akada ndam goro ndahañ ni.”

¹⁹ « Bay Agripa, nègəskabá pakama ga Bay ya ti àŋgazluvu a huđ melefit bu àhu na, nəmbrəñ ndo. ²⁰ Nahkay nèhi ma ge Melefit enjenjeni ana ndam Damas. Kələñ gani nèhi ma gani ana ndam Zeruzalem, ana ndam ga had *Zude dek akaba ana ndam ya nday ndam Zude do ni. Nèhi ana tay tâmbatkaba majalay ahàr gatay a, təfəki ahàr ke Melefit akaba tâgray tewi sulumani ti mis tèsər tâmbatkaba majalay ahàr gatay a ededij ededijena. ²¹ Ndam Zude tègəs nu a dalaka ga *ahay gədákani ge Melefit ni bu, tawayay takoñ nu ti azuhva ma hini ya nàŋgəhaduk ni. ²² Ay ti Melefit àhəngabiya nu àna njəda gayan duk àbivu ana vad ya kana. Nu nèbu àna sifa kekileña ti nagray sedi ga Yezu kè meleher ge mis dek, ku kè meleher ga nday ya ti gədákani do ni, ku kè meleher ga gədákani daya. Ere ye ti nèhi ana mis ni ti pakama ge Məwiz akaba ga ndam ndahañ ya tâhəŋgaray pakama ge Melefit tèdəm amagravu ni cilinj, do ni ti nèdəm pakama ga aranya nahañ do. ²³ Pakama gani nani ti nihi : Ahàr àdəm *Krist *Bay gədákani ya amara ni amacaka daliya kwa, aməmət mək aməngaba e kisim

ba enji ge mis a dek, aməhi ana ndam gel, aməhi ana ndam jiba ndahan Melefit ahəŋgay mis. Pakama ge Krist nani ti akada zlam ya asladay ni. »

²⁴ Pol naŋ àbu adəm ma ga vu gayan̄ nahkay ti Festus nakəŋ àzlacaki bəra, àhi ahkado : « Pol, nak ti seteni ara agray kur aw ! Kàcaha zlam a àsabay. Zlam gani nani ya kàcahay ni àvuka seteni na ! »

²⁵ Pol nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Aha, bay goro Festus, aranja àbi àgray nu bi. Pakama goro ya nədəm ni ti pakama ge jiri, pakama ga bay məsər zlam daya. ²⁶ Bay Agripa àsəra zlam nday nana. Nahkay nislikı mədəm ma gani vay-vay kè meleher gayan̄, aŋgwaz àwərki nu do. Nəsəra lala, Bay Agripa àsəra ere ye ti àgravu na dek, adaba zlam nday nani təgravu ti akalakal do. ²⁷ Bay Agripa, kàgəskabá ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit na waw ? Ku kàhəŋgrufəŋ do nəŋgu ni, nəsəra kàgəskabá ! » ²⁸ Agripa àhi ana Pol ahkado : « Kambatukaba majalay ahàr a ti nîgi bay məfəki ahàr ka Yezu ke weceweceni ti kisliki tata aw ? » ²⁹ Pol nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ku tamal apəs ku tamal ke weceweceni nəŋgu ni, nahəŋgalay Melefit, nawayay ti kîgi akada goro ni. Nawayay kîgi akada goro ni ti nak ciliŋ do : nawayay ti lekələm ya kəbumi slimī ana pakama goro kani ni dek kîgəm akada goro ni. Nawayay ti təwəl kəli àna jejirbi akada goro ni ba ciliŋ. »

³⁰ Kələŋ ga pakama ga Pol ni ti bay Agripa, bay Festus, Berenis akaba mis ndahan ya təbu akaba tay ni dek tīcikaba ga masləkana. ³¹ Ka ya ti nday təbu tasləka ni ti təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Maslaŋa hini ti àgudar zlam ya takadki naŋ ahkay do ni təwəlki naŋ di ni ndo. » ³² Bay Agripa àhi ana bay Festus : « Tamal maslaŋa hini àdəm azoru ma gani kama afa ga bay geli gədakani ni ndo ni ti akal kafaya naŋ a. »

27

Tasləka àna Pol a Sezare a, tawayay takoru àna naŋ a Rom

* ^{27:1} Egəst ti slimī ga bay gədakani ga ndam Rom.

¹ Kələŋ ga zlam ya àgravu a Sezare ni ti tədəm tòru àna Pol akaba ndam danjy ndahan gwar ka had Itali a *slalah ga yam bu. Nahkay təbi tay a ahar vu ana gədakani ga ndam slewja naŋ, slimī gani Zəlyas, təzalay ndam slewja gayan̄ « Ge Egəst.* »

² Nahkay məcəlviyu a slalah ga yam vu, màsləka. Slalah ga yam nani ti àsləkabiya e Edremit a, awayay aŋgoru gwar ka had Azi. A slalah ga yam nani bu ni ti zal naŋ àkibu ke leli. Maslaŋa gani nani ti slimī gani Aristark, naŋ zal Mesedəweŋ, kəsa gayan̄ Tesalonik. ³ Hajəŋ gani ti mìnjuha a Sidon a. Mòru mìnjuha eslina ti Zəlyas àvi divi ana Pol ga moru məmənjiyu zləbəba gayan̄ ti təjənaki naŋ. Zəlyas àvi divi gani nahkay ti adaba awayay naŋ dal-dal. ⁴ Pol àra àsləkabiya ti màsləka a Sidon a, mòru slap-slap kà gəvay ga had, màcoru Sipir ka ahar ga gəjar. Mòru gwar eslini ti adaba tamal makoru ndəlabəti aməd ahəŋgaroru leli kələŋ kələŋ. ⁵ Mòru slap-slap, màcoru Silisi akaba Pemfili ka ahar ga daf, mìnjuha a Mira ka had Lisi a. ⁶ Eslini ti gədakani ga ndam slewja ni àdia ahàr ana slalah ga yam naŋ, àsləkabiya e Eleksendri a, awayay akoru gwar ka had Itali. Àra àdia ahar a ti àhi ana leli « Cəlumviyu » mək leli nakəŋ məcəlviyu.

⁷ Məra màsləka eslina ti màgray vad ehimeya ka ahàr divi, mòru weceweci kok-sah adaba aməd ni. Mìnjiyu kà gəvay ga Kinit zlah-zlah. Eslini aməd ni àcafənja leli ga moroni kama ti mawayay makoru slap-slap kà gəvay ge Kret, nahkay mòru gwar ka həma Salmoni ya ka had nani ni. ⁸ Mòru mìnjuha eslina pəlok pəlok nahəma, mòru slap-slap kà gəvay ge Kret, nahkay mìnjiyu zlah-zlah ka məlan̄ ya təzalay Dəŋ-dəŋ Sulumanı ni. Məlan̄ nani ti kà gəvay ga kəsa Lazi.

⁹ Ka ahàr divi ni ti mìjnibya sarta dal-dal. Vadga məgəs ndəra àsləkaba ti, sarta ga moroni ka ahàr ga yam àndava. Nahkay ti tamal mədəm makoru kama ti aranja eslikı magrakivani ke leli tata. Nahkay Pol àhivù ana ndam ya tagaray slalah ga yam ni, àhi ana tay ahkado : ¹⁰ « Ndam goro ni, nəsəra tamal mədəm makoru àna slalah ga yam

geli ni kama ti aranja akoru agrakivu ke leli. Emizikiba ka slalah ga Yam gelni na akaba zlam ya a huđ gani bu na, leli leleni day bi emisliki mahənjay ahàr gelni dek do. » ¹¹ Ay bay ga slalah ga Yam ni akaba maslaňa ya agaray ni tèdəm makoru kwa ; nahkay gədakani ga ndam slewja ni àgəskabá ma gatay na, èciiki ma ga Pol ni ndo. ¹² Ka məlanj ya leli mèvu ni ti sarta ga aməđ ya akəzlay ni tìcik àna slalah ga Yam lala do. Nahkay ndam ya tèvu a slalah ga Yam ni bu ni ahar gədakani tèdəm masləka kwa. Tamal agravu tata ti tawayay tinjiyu e Fenis. Fenis day ka had Kret ; eslini ti dəluv gwar agavəla ka ahar ga gəjar akaba gwar agavəla ka ahar ga daf, nahkay ka sarta ga aməđ ya akəzlay ni ti tawayay tanjəhad eslini.

Aməđ gədakani akəzlay ka ahàr ga dəluv

¹³ Tàra tipia aməđ àbu ara fer-fer gwar kələn̄ gatay a nahəma, tèhi ana ahàr ere ya tawayay ni tagray tata. Nahkay nday nakən̄ tágəjahaya ara ya ticik *slalah ga Yam àna nañ na a Yam ba mək mòru slap-slap kà gəvay ga had Kret ni. ¹⁴ Ay cepepa ti aməđ nahən̄ àkəzlabiyu datu-datu gwar ka həma ga had Kret, àhənjgaroru leli e kidin̄ ga dəluv ni vu. Aməđ gani nani ti təzalay àna ma ga ndam *Gres Ewrekilonj. ¹⁵ Aməđ ni nañ àbu ahənjgaroru leli nahkay ti ndam ya tagaray slalah ga Yam ni tìsliki moroni àna nañ kama ndo, tèmbrən̄a magarana. Eslini aməđ ni àhəloru leli e kidin̄ ga dəluv ni vu zlam gayan̄. ¹⁶ Had gəziteni nahən̄ àvu e kidin̄ ga dəluv ni bu, təzalay Koda. Leli nakən̄ mòru slap-slap kà gəvay ga had ni, nahkay aməđ ni àgri daliya ana leli akada ka ya ti leli e kidin̄ ga dəluv ni bu ndo. Slalah ga Yam gelni guziteni àbu məwəlfənjani kà gədakani ni ; leli nakən̄ màgəjahbiyu kà gəvay ga gədakani ni zlah-zlah. ¹⁷ Màra màgəjahbiya ti ndam ya tagaray slalah ga Yam ni táfaya a huđ ga slalah ga Yam gelni gədakani ni va. Mək tèwəlkabu slalah ga Yam gədakani ni àna ezewed ti Yam àhuriyu va ba. Wiyan̄ àvu dal-dal a huđ ga dəluv ni bu maŋgakabani gwar ka had Libi : aŋgwaz àwera tay a, tèdəm bi aməđ ni amazoru slalah ga Yam gelni gwar eslini, nahkay tèwəlfən̄ zlam gwar kələn̄ ga

slalah ga Yam ni ti mācafən̄a nañ ga moroni ke wecewecena. Eslini tèmbrən̄ magaray slalah ga Yam ni ti aməđ ni azoru zlam gayan̄. ¹⁸ Aməđ ni nañ àbu adaday leli dal-dal ti hajən̄ gani tènjəki ka məhəlabu zlam ya tèhəlvabiyu a slalah ga Yam ni vu na, tèbiyu a dəluv ni vu cizliv cizliv. ¹⁹ Hajən̄ nahən̄ gani tèbiyu zlam ya tagray tèwi àna tay a slalah ga Yam ni bu ni cizliv cizliv a dəluv ni vu àna ahar gatay gatayani. ²⁰ Vad ehimeya aməđ ni àmbrən̄ makəzlanı do, nahkay mìsliki mipi fat akaba boŋgur kok-sah. Kələn̄ gani leli nakən̄ mèdəm amatam do, leli dek emijiji.

²¹ Àgray vad ehimeya leli mèzum zlam ndo. Eslini Pol ècikaba jik kè meleher gatay a mək àhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, tamal kic̄mukia ma goro na ti amal mānjəhadə e Kret a. Nahkay ti amal zlam gelni tìjiji ndo akaba mācakay daliya emiteni ndo. ²² Ay nihi ti kam-kam zum njəda, adaba ku maslaňa bəlaň e kidin̄ gekəli bu tekedi emijiji do. Emijiji ti slalah ga Yam ni ciliŋ. ²³ Nèdəm nahkay ti adaba Melefit goro ya nəgri tèwi ni àslərkubiya məslər gayan̄ ga məlavad a, ²⁴ àhu ahkado : “Pol, kàgray aŋgwaz ba, adaba kinjiyu kè meleher ga *bay gədakani ga ndam Rom ni kwa. Nak ti Melefit àgruka sulum gayan̄ a : azuhva nak ti mis ya a slalah ga Yam ni bu ni dek etijiji do.” ²⁵ Nahkay ti, ndam goro ni, zum njəda. Nèfəkia ahàr ke Melefit a ; nèsəra amagray ere ya àhu ni ededin̄. ²⁶ Ay ti slalah ga Yam gelni aməđ amagəjahoru ka had nahən̄ e kidin̄ ga dəluv bu mək amazlal məlanj ñguf akaba leli. »

²⁷ Àgra vad a kru mahar fađ aməđ ni nañ àbu agəjahoru leli ka ahàr ga dəluv Edriyetik. Ga məlavad ga vad ya kru mahar fađani ni ti ndam ya tagaray slalah ga Yam ni tèdəm bi mədi ahàr ana had wufak. ²⁸ Ezewed nahən̄ àvu ara məwəlkiani, tìzligiyu a dəluv ni vu ti tèsər zilen̄ gani. Tàra tègura ti tèdi ahàr ana zilen̄ gani agray ahar slwa slwa kru mahar azlalahkər. Kama gani gal ti tìzligiyu ezewed ni keti ; tèdi ahàr ahar slwa slwa kru mahar fađ. ²⁹ Eslini nday nakən̄ tágəra aŋgwaz a, tèhi ana ahàr slalah ga Yam ni amara mazlala akur a ti, aməhuňkaba. Nahkay tèbiyu ara ya ti

ticik slalah ga yam àna nañ ni fañ a dèluv ni vu kélèñ geli. Eslini tawayay mèlañ mâslay wecéweci. ³⁰ Ay ndam ya tagaray slalah ga yam ni tawayay tètam ahàr gatay. Nahkay tèfiyu slalah ga yam gùziteni ni ka dèluv ni ; tagosay leli, tèdèm tawayay tèwèlfèñ zlam ya ticik slalah ga yam àna nañ ni kama ga slalah ga yam gèdakani ni. ³¹ Eslini Pol àhi ana gèdakani ga ndam slewja ni akaba ana ndam slewja ndahanj ni ahkado : « Tamal mis nday hini taslèkakiba ke leli a ti ekijijum dek, akatamum koksah. » ³² Ndam slewja ni tàra tìcia ma ga Pol na ti tèkeley ezewed ya tèwèlfèñ slalah ga yam gùziteni ni kà gèdakani àna nañ ni. Nahkay amèd àzay slalah ga yam gùziteni ni ka ahàr gayan maslanja àvu bi.

³³ Mèlañ ara aslay wudak ti Pol àhi ana mis ni tèzum zlam. Àhi ana tay ahkado : « Àgra vad a kru mahar fañ kani kèbèshèmbiya, zlam day kèzumum ndo. ³⁴ Nahèngalay kuli zumuma zlam a day ; nahkay akèngötum njèda ga mahèngay ahàr gekuli àna nañ. Mèhèr ga ahàr gekuli bëlanj tekedi amadoru a ga had do. » ³⁵ Pol nakèn àra àdèma nahkay ti àzay *dipen, àgri susi ana Melefit kè meleher ge mis ni dek, mèk èsekaba, ànjèki ka mèzumanî. ³⁶ Mis ni tàra tìpia nañ a nañ àbu azum zlam nahkay ti bëruv àngiva ana tay a dek, nday day tèzum zlam. ³⁷ Leli a slalah ga yam ni bu dek ti leli din din cu àna kru kru adèskèla mahar muku. ³⁸ Leli dek mèra mèzuma zlam na mèrèha ti ndam magaray slalah ga yam ni tèhèlabâ *alkama na a slalah ga yam ni ba, tèbiyu a dèluv ni vu, ti slalah ga yam ni àdès va ba.

Slalah gayam ni azlal wiyan a dèluv ni bu

³⁹ Mèlañ àra àsla ti ndam magaray slalah ga yam ni tìpi had ya mahèdakfèñoru ni, ay leli kà dèñ-dèñ ga had weley ti tèser do. Eslini tìpi godofuk ga had ya wiyan àvu ni kà gèvay ga dèluv ni. Tamal tislikî tata ni, tawayay takoru àna *slalah ga yam ni eslîni. ⁴⁰ Nahkay tèpicheh ezewed ga ara ya ticik slalah ga yam àna nañ ni dek, tèmbèrviyu tay a dèluv ni bu ; tèpichehaya zlam ya tagaray slalah ga yam àna tay na daya. Kélèñ gani tèwèlfèñ azana kà slalah ga yam ni gwar kama ti amèd mâgèjahorú

slalah ga yam ni kama kama. Nahkay tègaroru slalah ga yam ni suwwa gwar ka mèlañ ga wiyan ni. ⁴¹ Ay leli mèbu makoru nahkay ti slalah ga yam gelî ni òru àzal wiyan ya a huñ ga dèluv ni bu ni. Eslini ma ga slalah ga yam ni àrèvoru a huñ ga wiyan ni vu, nahkay wiyan ni àgèskabu, àdaday koksah. Yam ya ti adaday dal-dalani ni azlal metelinj ga slalah ga yam ni ñguf ñguf, àbu eheñkaba. ⁴² Nahkay ndam slewja ni tawayay tabazl ndam dançay ni adaba tèdèm bi tèsera yam a, atatamfèñà kà tay a, ⁴³ ay gèdakani gatay ni àcafèñà tay a, adaba awayay ahèngay Pol. Eslini àhi ana ndam ya ti tèsera yam a ni tèhuriyu a yam ni vu enji ga moroni ka dèñ-dèñ, tâcèlaba. ⁴⁴ Àhi ana mis ndahanj ya tèser yam do ni tâgèskabâ tèndal ahkay do ni biyem ndahanj ya tèhuñfèñà kà slalah ga yam a ni. Mis ni tàra tègra akada gayan ya àhi ana tay na ti leli dek mècèlaba a yam ni ba, aranja àgri ana leli ndo.

28

Pol ka had Malta

¹ Leli nakèn mèra mètama ti tèhi ana leli had hini ti slimî gani Malta. ² Ndam ga had nani tègèskabu leli lala, tègri zlam sulumani ana leli. Avèr nañ àbu ekwesey, mèlañ day èndislinj ti, tèbefta aku a gir-gir, tèhi ana leli mòru mânjafèñ leli dek.

³ Pol àhèla cècul a, adèm abèkiyu ka aku ni ti zlam a had àvu a huñ gani bu ; aku ni àvèdibîya ti àji aslèr ana Pol nakèn ka ahar. Nañ àfèñ kà ahar ni tandal-ndala, àdafèñà do. ⁴ Ndam ga had ni tàra tìpia zlam a had ni nañ àfèñ kà ahar tandal-ndala nahèma, tèzlapaki e kidinj gatay bu, tèdèm ahkado : « Maslanja hini ti bay makad mis ededîñ. Ku tamal àtamfèñà kà dèluv a nèngu ni, Melefit àmbrèñ nañ mânjèhad àna sifa do. » ⁵ Ay Pol nakèn àtèloru zlam a had ni a aku ni vu, èci mèwèr gani ndo.

⁶ Mis ye eslîni ni tamènjalèñ ka Pol, tèdèm bi ahar ni ara agèsl mba ahkay do ni bi ara amèt sèrdaw mba. Tàra tèpèsa dal-dal àna mamènjalèñana ti tìpi ti aranja àgrakivu ndo, nahkay tèmbat majalay ahàr gatay nahaj, tèdèm nañ bëlanj e kidinj ge melefifit gatay ndahanj bu.

⁷ Ka məlan ya leli məbu eslini ni ahay ga zal nahaj àbu cifa. Slimi ga maslaŋa nani ti Pəbliyəs, naŋ gədakani ga had nani. Naŋ nakəŋ àzaloru leli afa gani, àgəskabu leli àna məmərani ; məndəhad afa gani vad mahkər. ⁸ Bəŋ ge Pəbliyəs àbu, ay ti naŋ àvu mandəhadani èbəsey do ; ahàr egizleki, azay day abafəŋa. Pol àra ècia ma gana ti òru afa gani. Àra ènjikia ti àhəŋgalay Melefit, àbəki *ahar ga mahəŋgaraba naŋ a, mək bəŋ ge Pəbliyəs ni àŋgaba. ⁹ Ndam ga arməwər ndahanj ga had ni dek təra ticia ma gana ti nday day təra, mək Pol àhəŋgaraba tay a. ¹⁰ Nahkay mis təgri zlam sulumani ana leli gərgəri kay. Ka ya ti mawayay masləka ni ti təvia zlam ya mawayay na ana leli ga moroni àna naŋ kama daya.

Pol asləka a Malta, akor a Rom

¹¹ Mànjəhad eslini kiyi mahkər, kələŋ gani məcəliyu a *slalah ga yam nahaj vu. Slalah ga yam nani ti ècikbiyu e Eleksendri, àra a Malta, ècik eslini ga majəgay mandav ga sarta ga aməd ni. Slimi ga slalah ga yam ni Diyəskər. * ¹² Məsləka mòru e Sirekəz, eslini məndəhad vad mahkər. ¹³ Məsləka eslina ti mòru slap-slap kà gəvay ga had, nahkay mìnjiyu e Reziyu. Hajəŋ gani aməd àkəzlabiyu gwar kələŋ, nahkay məsləka, màgray vad cə e divi bu ni ti mìnjuha a Puzol a. ¹⁴ Mòru mìnjuha eslina ti mədi ahàr ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ndahanj. Nday nakəŋ təhi ana leli mânjəhad afa gatay gosku sekw. Kələŋ gani məsləka, mòru gwar a Rom. ¹⁵ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a Rom ni təra ticia leli məbu ka ahàr divi ti təngwivabiyu ana leli a ma vu. Nahkay məbakabu ahàr akaba mis ndahanj a Gosku ge Epiyəs bu, mis ndahanj ti ni məbakabu ahàr akaba tay ka məlan ya təzalay Məlan Mandəhadani Mahkər ni. Pol àra èpia tay a ti àgri səsi ana Melefit, àzay njəda huya. Mək məsləka, mòru a Rom. ¹⁶ Mòru mìnjuha a Rom a ti təvi divi ana Pol ga manjəhadani a ahay nahaj bu. Təfəkadffəŋ zal slewja nahaj ga majəgay naŋ ciliŋ.

Pol adəmkı ma ka Yezu a Rom

* **28:11** Diyəskər ti slimi gatay ata Kastor nday ata Poluks. Nday melefit fit ga ndam Gres, tədəm nday kà məŋ gatay, bəŋ gatay Zəs. Tədəm təfi ahàr ana ndam magaray slalah ga yam.

¹⁷ Pol àra àgra vad a mahkər ti àzalakabu gədákani ga ndam *Zəde ya a Rom ni. Nday nakəŋ təra təngasva ti àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa, nàgudari zlam ana ndam jiba geli ndo, nàgudar zlam ya ti ata bəŋ geli təcafəŋa leli a ni ndo daya. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, ndam geli ya a Zerəzalem ni təgəsia nu a ana ndam *Rom a. ¹⁸ Ndam Rom ni tihindifua ma, təngətfu zlam ya nàgudar ti tâkadki nu di ni ndo, nahkay tawayay təmbrəŋ nu. ¹⁹ Ay ndam Zəde ni tədəm təmbrəŋ nu ba ; nahkay nədəm si nàra àna ma gana ahalay afa ga bay gədakana kwa. Ay nàra ahalay a ti ga mabəhadki mirdim ka ndam jiba goro do. ²⁰ Nəzalakabu kəli nahkay ti, nawayay kicəm ma gani bilegeni. Təwəl nu àna jejirbi hini ti azuhva pakama ya ndam *Izireyel təgəskabu, tədəm Melefit aməgri ana leli ni. »

²¹ Ndam Zəde ni təra ticia ma gayaŋ na ti təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ndam ga had *Zəde təsləribiyu wakita àki ka ma gayak ana leli ndo. Wur ga məŋ geli nahaj ya àsləkabiya eslina àra àŋgəhad ma gani ahkay do ni àdəmkuk ma magədavani ni ti àbi. ²² Ay mawayay mici ere ye ti nak kajalaki ahàr ni, adaba məsəra ku eley eley do dek mis tədəmki ma magədavani àki ke divi gekəli ya kədəbum ni. »

²³ Eslini təfəkad vad ga məbakabu ahàr. Vad gani àra ènja ti mis kay tətam nday ya ti təra enjenjeni na təra afa ga Pol a. Pol nakəŋ àzlapı ana tay, ànjəki kwa ge miledə àbiviyu ana məlakarawa, àdəmki ma ti ka *Məgur ge Melefit. Awayay təgəskabu pakama gayaŋ ya adəmki ka Yezu ni, nahkay àdəfiaba *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayaŋ bu na akaba ma ga ndam ndahanj ya təhəŋgaray pakama ge Melefit na ana tay a. ²⁴ Nday nakəŋ təra ticia ma ga Pol na ti, mis ndahanj e kidiŋ gatay bu təgəskabá, mis ndahanj ni ti ni təwayay məgəskabani do. ²⁵ Nahkay nday nakəŋ ticivu ndo. Ka ya ti təbu tasləka ni ti Pol àhikivu ma nahaj ana tay bəlan ciliŋ. Àhi ana tay ahkado : « Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni àhibiya ma ana ata

bəŋ geküli àna njəda ga Məsuf Njəlatana ti,
 ma ge jiri ededin ! ²⁶ Àdəm ahkado :
 "Melefit àhu : Ru kâhi ma ana nday hini, hi
 ana tay ahkado :
 Akəbumi slimi lala ana ma goro, ay ti
 ekicəm do simiteni.
 Akəmənjumləŋ ana ere ye ti anədəfiki ana
 kəli ni lala, ay ti ekipəm do simiteni.
²⁷ Adaba mam, ahàr ga ndam hini ègia bəŋ-
 bəŋjana ;
 ègia bəŋ-bəŋjana ti təgəskabu zlam va ba.
 Tìrikva slimi gatay na der der ti tìci zlam va
 ba.

Tàbakabá eri a tecic-cic ti tìpi zlam va ba.

Tàgray nahkay ti tànga afa goro a ba,
 adaba tàwayay ti nähəŋgaraba tay a do." † »

²⁸ Pol àhi ana tay keti : « Ègia nahkay ti,
 sərumki lala : nihi Melefit asləroror ndam
 gayan afa ga ndam ya nday ndam Zəde do
 ni ga məhiani ana tay ahəmamam Melefit
 amahəŋgay tay ni. Nday ti, atəhia ma gana
 ana tay a ti atəgəskabu ! » [²⁹ Pol àra àdəma
 ma nana ti ndam Zəde nakəŋ təsləka àna
 ləgayva.]

³⁰ Eslini Pol àgray vi cə bəraŋa a ahay ya
 ti naŋ àvu àpəl siŋgu gani ni bu. Ka sarta
 gani nani ti mis dal-dal təra təmənjaya naŋ
 a, naŋ day àgəskabá tay a dek. ³¹ Nahkay
 naŋ àbu adəmki ma ka Məgur ge Melefit,
 acahi zlam àki ka Bay geli Yezu *Krist ana
 mis. Àgray aŋgwaz àna ma gani ndo, mis day
 təcafəŋa naŋ a ndo.

---

† ^{28:27} Izayi 6.9-10.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni Ere ye ti mèdèmkì ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni

Maslaŋa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbèki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbèki ti ka sarta ya ti awayay akoru a Zeruzalem ga mèhèloru singu ga ndam Eseyi akaba ga ndam Mesedewen ya tajami ana ndam Zeruzalem ni (15.25-26 ; Tèwi 19.21 ; 20.1-3). Àhi ana ndam Rom tâgèskabá Fubé wal ya ti àgray tèwi akaba ndam Señkre na (16.1) ; nahkay melaŋ ya àbèki wakita ni bi a Sèñkre, bi a Koreŋ (Señkre ti kà gèvay ga kësa gèdakani Koreŋ, ka had Eseyi).

Pol àbikioru wakita hini ana ndam Rom ti adaba awayay akoru eslini ga mèhi ma ge Melefit ana tay ; awayay ti tèvi njèda ga moroni gwar ka had Espen daya (1.11-15 ; 15.23-24). Ka ya ti àbikioru wakita ana tay ni ti òru eslini ndo, adaba awayay mèhèloru singu ga ndam Eseyi ni a Zeruzalem day.

Rom ti kësa gèdakani ka had Itali : ka sarta ga Pol ti ndam Rom tègur had ya kà gèvay ga dèluv gèdakani ni dék. Ndam ga had gèrgèrani kay tânjèhadà a Rom a : ndam Zude kay tèkibu ka tay (Tèwi 28.17). Ndam mèfèki ahàr ka Yezu tèbu eslini kay daya (Tèwi 28.14-15) ; Pol àbikioru wakita hini ana tay (1.7), àdèm tègri sa gayan ana mis ndahanj e kidinj gatay bu (16.3-16).

A wakita ni bu ni ti Pol àdèmkia Ma Mèweni Sulumani àki ka Yezu a (1-8). Ku tamal ndam ga Yezu tèbu a Rom nènju ni, ka sarta nani ti zal asak ga Yezu òru eslini fanj ndo : Pol awayay ti tèsor lala mis dék tègudara zlam kè eri ge Melefit a, tamal tawayay ti Melefit mègèskabu tay ti tèsor divi nahaj àbi, si àna tèwi ga Yezu kwa. Pol àdèm melaŋ ga ndam Zude àbu a Mègur ge Melefit bu daya (9-11) : bi ndam ga Yezu ya nday ndam Zude do ni tèdèm ndam Zude ti tisli aranja do ti ni (14.3), ay Pol àdèm tamal ndam Zude tèlèbi ti, akal maslaŋa ya Melefit àgèskabu ni àbi simiteni (11.17-18)

A wakita gayan ni bu dék Pol àcahi ma ge Melefit ana ndam ga Yezu, kélèŋ gani àhi ana tay ègia nahkay ti ahàr àdèm tânjèhad akada ge Melefit ya awayay ni. Pol àsèr ndam Rom lala ndo, nahkay ma gayan ya àhi ana tay àki ka manjèhad gatay ni ti kay do (12-14) ; pakama ya àbèki enjenjeni ni ti ma ya ndam ga Yezu dék ahàr àdèm tèsor ni (1-11).

A wakita gayan ya àbikioru ana ndam Rom ni bu ni ti àdèfaba Ma Mèweni Sulumani ga Yezu a dék, àtam ya ti àbèki ka wakita gayan ndahanj ni ; tafekad wakita hini ka mènjèki ga wakita ga Pol ndahanj ni a Wakita ge Melefit ni bu ni ti azuhva nani.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nèbikioru wakita hini ana kèli. Nu bay mègri tèwi ana Bay geli Yezu *Krist. Melefit àzala nu a, nìgia zal asak ga Yezu Krist a ; àdaba nu ga mèhi *Ma Mèweni Sulumani ana mis a.

² Ma Mèweni Sulumani gani nani ti kwa ahaslani Melefit àhikibiyà ana ndam mahèngaray *pakama gayan a ; àdèm amahèngay mis. Ndam mahèngaray pakama gayan ni tèbèkia ma gana a Wakita ge Melefit ba. ³ Ma ge Melefit ya àdèmbiyu ni ti àdèmkì ka Wur gayan. Wur nani ti tìwi naŋ akada ge mis hihirikeni ni ; naŋ wur huŋ ge Devit. ⁴ Ay ka ya ti Melefit àhèngaraba naŋ e kisim ba ni ti àdèfaki naŋ Wur gayan, naŋ njèda-njèdanî. Melefit àgray nahkay ti àna njèda ga *Mèsuf Njèlatani. Wur nani ti Yezu Krist, naŋ Bay geli. ⁵ Àgray ti nu nîgi zal asak gayan ti ga sulum gayan, adaba awayay ti nèhioru ma gayan ana mis ga jiba gèrgèrani dék ti tafekì ahàr, tègèskiki ma. Nahkay leli dék amazlabay naŋ. ⁶ Nèbikioru ti ana kèli ndam *Rom. Lekèlèm day kékumkibu ka ndam ya ti Melefit àzala tay a ti tîgi ndam ga Yezu Krist ni.

⁷ Nègri sa ana kèli ; lekèlèm ti Melefit awayay kèli, àzala kèli ge migi ndam gayan njèlatana. Bèŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tègri sulum gatay ana kèli, tègray ti *kânjèhadsumkabu àna sulumanî ti.

Pol awayay moru mèmènjiyu ndam Rom

⁸ Enjenjeni ti nəgri səsi ana Bay Melefit goro azuhva kəli dék akaba azuhva zlam ga Yezu *Krist ya àgri ana kəli ni, adaba mis dék ticia kəbum kəfumki ahàr, təbu təzlapaki ka ma gani. ⁹ Ka ya ti nahəŋgalay Melefit ni ti Melefit day àsəra nəbu nacali slimi ana kəli, nəmbrəŋ macali slimi ana kəli do. Melefit ti nəbu nəgri təwi àna njəda goro dék, nəbu nəhi *Ma Məwəni Sulumani àki ka Wur gayan ni ana mis. ¹⁰ Nəbu nahəŋgalay naŋ, nəhi kəlavad tamal àwaya ti məvu divi ga moru məmənjiyu kəli. Nəpəskia ka mahəŋgalay naŋ a, ¹¹ adaba nawayay dal-dal ga moru məmənjiyu kəli; nawayay ti ere ye ti *Məsuf Njəlatani àvu ni nəvi ana kəli billegeni. Nahkay ti akəŋgətum njəda e divi ge Melefit bu. ¹² Ere ye ti nədəm ni ti, nawayay ti leli dék məŋgətum njəda e kidiŋ gelı bu. Gekəli ya kəfumki ahàr ka Yezu Krist ni ti aməvu njəda; goro ya nəfəki ahàr ka Yezu Krist ni day aməvi njəda ana kəli billegeni.

¹³ Bəza ga mmawa goro ni, səruma sak ehimeya nəwaya ga moru məmənjiyu kəli a, ay ti kekileňa nəŋgət ahar fəŋ ndo. Nawayay moroni ti nawayay nəjənaki kəli ti mis tādəbay divi ga Yezu àtam ya kani ni. Nahkay ti nawayay nagray akada goro ya nagray e kidiŋ ga ndam ga had ndahanj bu ni. ¹⁴ Təwi nani ti Melefit àvu. Awayay ti nəhioru Ma Məwəni Sulumani ana mis dék: ana ndam ya tanjəhad a kəsa gədəkani bu ni akaba ana ndam ya tanjəhad a həma bu ni, ana ndam ya tijenja ni akaba ana ndam ya tijenjey ndo ni. ¹⁵ Nahkay ti nawayay ti nakoru afa gekəli, nəhi Ma Məwəni Sulumani ana kəli ndam *Rom daya.

Ma Muwəni Sulumani ti njəda ge Melefit

¹⁶ Nəgray mimili ga məhi *Ma Məwəni Sulumani gani nani ana mis do, adaba Ma Məwəni nani ti njəda ge Melefit; adafaki ti ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Yezu *Krist a ti Melefit ahəŋgay naŋ. Melefit ahəŋgay enji ti ndam *Zəde, day kwa ti mis ga jiba gərgərani ndahanj ni. ¹⁷ Ma Məwəni Sulumani ni ti adafaki ahəmamam Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kè eri gayan ni. Ahàr àdəm si mis təfəki ahàr ka Yezu Krist

ciliŋ ; divi nahanj àbi, si təfəki ahàr ti ka naŋ kwa. Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Maslaŋa ya ti Melefit àdəm naŋ jireni kè eri gayan adaba àfəkia ahàr a ti, maslaŋa gani nani ti Melefit aməvi sifa.* »

Mis dék ndam magudar zlam

¹⁸ Nədəm nahəma, Melefit naŋ agavəla naŋ àbu azum bəruv azuhva ge mis ya təhəŋgrioru ahàr a had do ni ; zlam gatay ya tagudari ana mis ndahanj ni day àbu awəri bəruv. Nahkay ti amagrafəŋa seriya kà tay a adaba zlam gatay ya tagudar ni acafəŋa mis ga məsər jiri a. ¹⁹ Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a ti adaba zlam ya ti amal təsər Melefit àna naŋ ni təbu ; Melefit ana ahàr gayan àdəfiki zlam gani nday nani ana tay, àŋgah ndo, ay ti təgəskabu ndo. ²⁰ Ngay Melefit naŋ ahəmamam ti mis təsər do, adaba mis təpi naŋ day-day ndo. Ay ti kwa ka ya ti àgraya məlaŋ a ni àbivaya nihi a ti zlam ya àgraya gərgərana ni dék àdəfiki ana mis Melefit ti naŋ njəda-njədani, naŋ Melefit naŋ bəlaŋ, amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti mis ni ŋgay təgudar zlam ndo ni ti atədəm koksah. ²¹ Təsər Melefit naŋ àbu ca, ay ti təhəŋgrioru ahàr a had do, təgri səsi akada ya ti àgəski təgri ana Melefit ni do daya. Təjalaki ahàr ka zlam masakani sawaŋ, təsər magray zlam sulumanı va do, nday a məlaŋ ziŋ-zineni bu, təpi divi ge Melefit va do. ²² Təhi ana ahàr nday ndam məsər zlam, ambat-akani do tīgia ndam muru a. ²³ Melefit naŋ njəda-njədani, day-day àmət do, giri-giri təhəŋgrioru ahàr a had, ay ti təawayay do, təhəŋgrioru ahàr a had ana pəra sawaŋ : pəra gani nday nani ti ndahanj akada mis hihirikeni ya amət ni, ndahanj akada edidinj, ndahanj akada zlam ya ti təsawaday àna asak fađ ni, ndahanj ti ni zlam a had.

²⁴ Nahkay Melefit àmbrəŋa tay a, ti tāgray zlam ya ti məbəruv gatay awayay ni, ti təbəki mimili ka ahàr gatay àna zlam magudarani gatay ya tagray ni. ²⁵ Təmbrəŋa jiri ge Melefit a, tādəbay zlam ga malfada sawaŋ. Giri-giri ti təhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit, təgri təwi, adaba naŋ ti àgraya zlam a dék ; ay təhəŋgrioru ahàr a had,

* **1:17** Habakuk 2.4.

təgri təwi ti ana zlam ya ti Melefit àgraya ni sawaŋ. Melefit ti mis tâzləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

²⁶ Tàgray nahkay ti Melefit àmbrəŋa tay a ti tâbəki mimili ka ahàr gatay àna zlam magudarani ya məbəruv gatay awayay ni. Nahkay ti wál gatay ni tèmbrəŋa mandəhadkabana akaba zawal a, tandəhadkabu akaba wál ndahanj. Zlam gani nani ti Melefit àwayay do : àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. ²⁷ Zawal day tagray nahkay, tèmbrəŋa mandəhadkabana akaba wál a, tandəhadkabu akaba zawal ndahanj sawaŋ, tawayay magrani nahkay dal-dal, ay ti Melefit àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. Zawal nday nani tagray zlam ya ti asay mimili ni e kidiŋ gatay gatayani bu. Azuhva təwi gatay ya tagray ni ti Melefit amatraš tay ; gayaŋ ya atras tay ni ti kal-kal akaba zlam gatay ya tagudar ni.

²⁸ Akada gatay ya tawayay məsər Mel-efit do ni ti, Melefit day àmbrəŋa tay a ti tâjalaki ahàr ka zlam ya ti məbəruv gatay magədavani awayay ni ciliŋ. Nahkay tèbu tagray zlam ya àgəski magrani do ni. ²⁹ Tagray zlam ya àgəski magrani do ni, tagudar zlam dal-dal : tawayay zlam kay, təgri daliya ana mis, zlam ge mis tigi eri ana tay, tabazl mis, taləgavu e kidiŋ gatay bu, tagosay mis, tagray cudsay, təsivu ana mis, ³⁰ təbi seki ana mis, tawayay Melefit do, tahəŋgalay ma ge mis, tiji zlabay, tazləbay ahàr gatay, tadəbay divi ga məgri cudsay ana mis, ticiiki ma ana ata bəŋ gatay do. ³¹ Təsər ahàr va do, tàgray ere ye ti tədəm atagray ni do, tawayay mis do, mis day təsi cicihi ana tay do. ³² Ma ge Melefit ya àdəm ndam ya tagudar zlam akada nani ni ahàr àdəm tâbazla tay a ni ti, təsəra ma gani nana lala. Ku tamal təsəra lala nəŋgu ni nday tèbu tagudar zlam zlam gatay. Tàgray nahkay ciliŋ do : tazləbay ndam ya ti tagudar zlam akada gatay ni daya. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti àgudarkiva tay a àkiva.

2

Seriya ge Melefit ti seriya ge jiri

¹ Nak ya ti kədəm mis ndahanj tagudar zlam ciliŋ ni ti, ku nak way way do Melefit aməwəl kur àna seriya. Gayak ya ti kədəm mis ndahanj tagudara zlam a ni ti, seriya àgəsa kur kurana. Adaba nak ya ti kədəm mis ndahanj tagudar zlam ni ti nak day kəbu kagudar akada gatay ni. ² Məsəra, Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam ya tagray nahkay na. Seriya gani nani ti seriya ge jiri. ³ Nak ya ti kədəm mis ndahanj tagudara zlam a, ambatakani do nak nakani day kəbu kagray akada gatay ni ti, kəhi ana ahàr akatamfəŋa kà seriya ge Melefit a waw ? ⁴ Tək day ti *sulum ge Melefit ya agruk dal-dalani ni akaba gayaŋ ya ti ebəsək, àtraš kur weceweci do ni ti, kəhi ana ahàr zlam masakan aw ? Agruk sulum nahkay ni ti, awayay ti kāmbatkaba majalay ahàr gayak a ti kəsər do waw ? ⁵ Nak kici slimi do, kàwayay mambatkaba majalay ahàr gayak a do ni ti, nak nakani àna ahàr gayak kagray ti Melefit mātrab kur dal-dal. Ka fat ya ti Melefit aməzuma bəruv a ni ti aməgəs kur àna seriya. Ka fat gani nani ti amagrafəŋa seriya kə mis a ; seriya gayaŋ ya agray ni ti ge jiri. ⁶ Ku way way do, Melefit aməvi zlam ke təwi ga maslaŋa gani ya àgray ni : ⁷ nday ya ti tagray zlam sulumani kəlavad ni ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. Nday gani tawayay ti Melefit māzləbay tay, mādəmki ma sulumani ka tay, akaba tawayay tanjəhad akada Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani. ⁸ Ay nday ya ti ticiiki ma do, tawayay jiri do, tawayay magudar zlam ni ti Melefit aməzumki bəruv ka tay, amatraš tay dal-dal. ⁹ Ndam ya ti tagudar zlam ni dek atəcakay daliya dal-dal, bəruv amətikaba ana tay a. Atəcakay daliya gani nani enji ti ndam *Zəde, mək nday ya ti nday ndam Zəde do ni. ¹⁰ Ay nday ya ti tagray zlam sulumani ni ti ni Melefit amazləbay tay, amədəm nday sulumani, aməvi manjəhad sulumani ana tay. Aməvi ana ndam Zəde enji, mək ana nday ya ti nday ndam Zəde do ni. ¹¹ Adaba Melefit agray seriya ti èmbikivu ka maslaŋa naŋ do.

¹² Tamal mis təsər *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni do mək tagudar zlam

nahkay ti, etijiji dek. Ay etijiji ti akada ga pakama ya àbu mèbèkiani a wakita ge Mèwiz ni bu ni do. Nday ya ti tèsèra divi ge Melefit ya àvi ana Mèwiz na mèk tagudar zlam ni ti, Melefit amègès tay àna seriya akada ga pakama ya àbu mèbèkiani a wakita gani nani bu ni. ¹³ Ndam ya ti tèbu tici pakama ge Melefit ya àhi ana Mèwiz ni àna slimy ciliñ ni ti Melefit amèdèm nday ndam jireni do ; amèdèm ndam jireni ti nday ya ti tègèskabu, tagray tèwi àna pakama gani nani ni. ¹⁴ Nday ya ti ndam Zude do ni tèsèr Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz ni do. Ay tamal tagray zlam akada ge Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz ni ka mèsèr gatay do nahèma, zlam gatay ya tagray ni adafaki Divi ya Melefit àvi ana Mèwiz ni àniviyu ana tay a mèbèruv bu. Ku tamal tèsèr Divi gani nani do nèngu ni, Divi gani àniviyu ana tay a mèbèruv bu. ¹⁵ Nahkay tèdifikati tèbu tagray tèwi ti àna Divi ge Melefit ya àvi ana tay a mèbèruv gatay bu ni. Tèsèrkaba zlam sulumana akaba magèdavana a mèbèruv gatay ba ; sarta nañà tèsèra tègra zlam sulumana, sarta nañà ti ni tèsèra tègudara zlam a. ¹⁶ Zlam ya ti nèzlapaki nihi ni ti amanjazlavu vay-vay ka fat ya ti Yezu *Krist amagrafèja seriya kè mis àna njøda ge Melefit a ni. Amagrafèja seriya kè tay a ti àki ka zlam ya ti àniviyu ana tay a mèbèruv bu mangahani ni. A *Ma Mèweni Sulumani ya nèhi ana kèli ni bu ni day nèdèm nahkay.

Ndam Zude tègèskabu Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz ni do

¹⁷ Nak zal Zude ya kazlèbay ahàr gayak adaba nak zal Zude ni ti, nak kàbu kagray ahèmamam ? Kèdèm kèsèra Melefit akaba Divi gayan ya àdèfiki ana Mèwiz na ; ¹⁸ kèdèm kèsèra ere ye ti Melefit awayay na ; *Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz ni ti àdèfukkia zlam a ; kèsèra medek-aba zlam sulumana akaba magèdavana ; ¹⁹ kèdèm kipia divi a, kadafèja ahar kè ndam wuluf a ; kèdèm nak bay masladì mèlanj ana ndam ya ti nday a lèvèj bu ni ti tìpi divi lala ni ; ²⁰ kèdèm kèsèra zlam a, kèdèfiki zlam ana ndam ya ti tèsèr zlam do ni ; kèdèm nak bay mèsèr zlam, kacahi zlam

ana ndam ya ti tèsèr Divi ge Melefit do ni. Kagray nahkay ti kèhi ana ahàr Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz ni ti àdèfukaba zlam jirena dek. ²¹ Ay nak ya ti kacahi zlam ana mis ni ti, kacahi zlam ana ahàr gayak gayakan ni do ni ti kamam ? Nak ya ti kèhi ana mis « Kigùm akal ba » ni ti, nak nakani kigì ni ti kamam ? ²² Nak ya ti kèhi ana mis « Kègrum hala ba » ni ti, nak nakani kagray ni ti kamam ? Nak ya ti kèhi ana mis « Kègrum pèra ba » ni ti, nak nakani kèhuriyu a mèlanj ga pèra vu ga mèhèl zlam ya tèbèhadì ana pèra ni akal ni ti kamam ? ²³ Nak ya ti kèdèm Divi ge Melefit àbèlay ni ti kagray ere ye ti Melefit àdèm kàgray ba e Divi gayan bu ni, kèbèki mimili ke Melefit nahkay ni ti kamam ? ²⁴ Adaba àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nday ya ti nday ndam *Zude do ni tèbu tindivi Melefit azuhva tèwi gekuli ya kègrum ni. »

²⁵ Tamal kègèskabá Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz na ti, gayak ya *kèkeley kèdi ga masafaki nak ge Melefit ni ti àbèlay. Ay tamal kègèskabu Divi ge Melefit gani do ni ti, ègia akada kèkeley kèdi ndo. ²⁶ Tamal mis àgèskabá Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz na ti, ku tamal èkeley kèdi ndo nèngu ni, kè eri ge Melefit ti ègia akada èkela kèdi a. ²⁷ Tamal mis èkeley kèdi ndo, mèk àgèskabá Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz na ti, maslaña gani nani amèdèm nak ya ti kikela kèdi a, kèsèra Divi ge Melefit a mèk kègèskabu do ni ti kàgudara zlam a. ²⁸ Zal Zude ededîñ ededîñeni ti way ? Zal Zude kè eri ge Melefit ti nanj ya ti agray zlam ya ti mis tipi ni do. Mekeley kèdi ededîñ ededîñeni ti mam ? Mekeley kèdi kè eri ge Melefit ti ya tèkelkia ambèl gana ni do. ²⁹ Zal Zude ededîñ ededîñeni ti àsèrvu do ; zal Zude kè eri ge Melefit ti maslaña ya ti Melefit àmbatikaba majalay ahàr a ni. Mekeley kèdi ededîñ ededîñeni day ere ye ti *Mèsuf ge Melefit agri a mèbèruv bu ni. Ere gani nani ti Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mèwiz ni àgray do. Maslaña gani nani ti mis tèzlèbay nanj do ; azlèbay nanj ti Melefit.

* 2:24 Izayi 52.5.

3

Maslaŋaya ti àgudari zlam ana Melefit do ni ti àbi

¹ Tamal nahkay ti, ndam *Zude tètam mis ndahaŋ ni ti àna mam ? *Mekeley kudi gatay ya tekeley ni ti asagikivu mam ana tay mam ? ² Zlam gani nday nani ti a zlam bu dek tâbəlay dal-dal. Adaba Melefit àgri sulum akaba àhi ma gayaŋ enji ni ti ana ndam Zude. ³ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tèmbrəŋa ma ge Melefit a ; ay ku tamal tèmbrəŋa nəŋgu ni, gatay ya ti tâgray nahkay ni ti Melefit day aməmbrəŋ magray ere ye ti àdəm amagray ni azuhva nani aw ? ⁴ Aha, nahkay do simiteni ! Ku tamal mis dek tasəkad malfada nəŋgu ni, day-day Melefit àmbrəŋ ere ye ti àdəm amagray ni do. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Ka ya ti kədəm ma ni ti, mis atəsər ma gayak ya kədəm ni ti ma ge jiri.
Ku tamal tacalki kur ka zlam magudarani nəŋgu ni,
ekeyefiŋ kà tay, atəsər kàgudar aranja ndo simiteni.* »

⁵ Ay bi maslaŋa nahaŋ adəm məsər Melefit naŋ jiri ti àna zlam ge mis ya tagudar ni. Tamal adəm nahkay ti amədəmum mam ? Ka ya ti Melefit aməzuma bəruv a, amatraš mis ni ti, amədəmum Melefit agri cudyay ana tay aw ? Ma goro hini ya nədəm nihni ti ma goro goroani do ; nədəm ti akada ge mis ndahaŋ ya tèbu tədəm ni. ⁶ Nahkay Melefit agri cudyay ana mis aw ? Aha ! Melefit ti naŋ cudyayani do simiteni. Tamal ti naŋ cudyayani ti, amagrafəŋa seriya kē mis ga duniya ti ahəmamam ?

⁷ Ay bi maslaŋa nahaŋ adəm tamal nasəkad malfada ti, mis atəsər Melefit naŋ jiri àna malfada goro ya nəsəkad ni, mək atazləbay Melefit azuhva jiri gayaŋ ni. Tamal nahkay ti Melefit aməgəs nu àna seriya, amədəm nu bay magudar zlam ti kamam ? ⁸ Tamal pakama gani nani pakama ge jiri ti, hojo mədəmum : « Magudarum zlam, ti zlam sulumanı māgravu. » Nu ti nədəm nahkay do simiteni, ay mis ndahaŋ tèbu tasəkadku malfada, tədəm nu

nəbu nədəm nahkay. Melefit amatraš tay àki ka ma gatay ya tâgudar ni ; amatraš tay ti ge jiri.

⁹ Nihni ti nədəm mam ? Leli ndam Zude ti mətəm mis ndahaŋ aw ? Aha ! Nədəma : nədəm ahkado leli ndam Zude akaba mis ga jiba ndahaŋ ni dek ti mīgia evidi ga zlam magudarana. ¹⁰ Ma goro nani ti akada ma ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni. Ma gani nani ti nahkay hi :

« Maslaŋa àbi jireni bi, ku mis bəlaŋ day àbi.
¹¹ Maslaŋa ya ti àsəra jiri a ni àbi,
maslaŋa ya ti adəbay Melefit ni day àbi.

¹² Mis dek tijia, nday dek ka ahar bəlaŋ tâmbatia aləŋ ana Melefit a ;
maslaŋa ya ti agray zlam sulumanı ni ku bəlaŋ tekedi àbi. †

¹³ Ma gatay ya tədəm ni ti àbəlay do, ezi akada mindivinj məzləkləŋana. ‡
Arəd gatay àbəlay do, tagosay mis àna naŋ.
Pakama gatay ya tədəm ni ti akada məwər ga gavanj. §

¹⁴ Pakama gatay ni dek ti pakama ga cudyay, tetikwesl mis àna naŋ cilinj. *

¹⁵ Asak gatay ni azavu kaf-kaf ga moru mabazl mis.

¹⁶ Ka məlaŋ ya ti tòra ni dek ti tagudar zlam, təgri daliya ana mis.

¹⁷ Təsər manjəhadkabani akaba mis àna sulumanı do. †

¹⁸ Tâgrafəŋa aŋgwaz kē Melefit a do simiteni. ‡ »

¹⁹ Məsəra Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni dek ti Melefit àhi ana ndam ya ti təgəskabá ma gana ni. Àdəm ma gani ti, awayay adafaki ku way way do àgudara zlam a ; ŋgay tâgudar zlam ndo ni ti mis atəhi koksah. Nahkay mis dek təsəra akal Melefit aməwəl tay àna seriya. ²⁰ Maslaŋa ya ti Melefit amədəm naŋ jireni adaba àgəskabá Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na dek ti àbi. Wakita ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti mis təsər zlam magudarani gatay àna naŋ cilinj.

Mis tigi ndam jireni kē meleher ge Melefit ti ahəmamam ?

* 3:4 Limis 51.6. † 3:12 Limis 14.1-3 ; 53.2-4. ‡ 3:13 Limis 5.10. § 3:13 Limis 140.4. *

† 3:17 Izayi 59.7-8. ‡ 3:18 Limis 36.2.

* 3:14 Limis 10.7.

²¹ Ay nihi ti Melefit àdəfikia divi ana mis a ti tīgi ndam jireni kè eri gayan. Divi gani nani ti gərgəri akaba *Divi ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni. Ku tamal nahkay nə̄ngu ni, Məwiz akaba ndam ndahanj ya tāhə̄ngaray *pakama ge Melefit ni tādəmkibiya ma. ²² Mis tīgi ndam jireni kè eri ge Melefit nahəma, adaba təbu təfəki ahàr ka Yezu *Krist palam. Melefit àvi divi gani nani ana nday ya ti təfəki ahàr ka Yezu Krist ni dēk. Adaba Melefit ti ècirkaba mis a do : ²³ mis dēk tāgudara zlam a ; nahkay nday driñ driñ akaba Melefit Bay njə̄da-njə̄dani ni, tōru afa gani koksah. ²⁴ Ay ti Melefit àgri sulum gayan ana tay, àdəm nday ndam jireni kè eri gayan ni ti ga sulum gayan. Àgri ana tay nahkay ti àna təwi ga Yezu Krist ya àgray ni. Yezu Krist ti àhə̄ngaya tay a zlam magudarani gatay ni ba. ²⁵ Nanj ti Melefit àslərbiyu nanj ti mêmət azuhva mis. Àgray nahkay ti, ti mimiz ga Yezu ya àdəgaya ni məbarafənja zlam magudarana kè mis a. Nahkay tamal məfəkia ahàr ka Yezu Krist a ti, Melefit ambərfənja zlam magudarani geli ni kè leli a. Melefit àgray nahkay ti, adafaki Melefit ti nanj jireni : ahaslani ti Melefit àtrabki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, ²⁶ èbesia ana tay a. Ay nihi ti Melefit àdəfakia nanj jirena. Àgray nahkay ti, awayay agray zlam ge jiri akaba awayay ti ndam ya ti təfəki ahàr ka Yezu ni tīgi ndam jireni daya.

²⁷ Tamal nahkay ti zlam naħanj àbu ti miji zlabay àna nanj aw ? Aha ! Àbi. Tamal maslaña eslikı magray zlam ya ti Melefit àdəm a Wakita gayan ni bu grum ni dek ti, amal eslikı miji zlabay, ay maslaña ya ti eslikı ni ti àbi simiteni. Nahkay Mel-efit àdəfikia divi naħanj ana leli a, ay ti miji zlabay àna nanj koksah. Divi gani ya àdəfaki ni ti məfəkia ahàr ka Yezu Krist. ²⁸ Nahkay zla nahəma, məsəra Melefit àdəm mis jireni kè eri gayan ni ti azuhva maslaña gani nanj àbu afəki ahàr ka Yezu Krist. Ku tamal maslaña gani aðəbay Divi ya ti Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni dek nə̄ngu ni, Melefit adəm maslaña gani nani mis jireni ti azuhva təwi gani nani do. ²⁹ Melefit ti nanj Melefit ga ndam *Zəde

ciliñ aw ? Aha ! Nanj ti Melefit ga nday ya ti nday ndam Zəde do ni daya do waw ? Iy, nanj Melefit ga ndam ya ti nday ndam Zəde do ni daya. ³⁰ Adaba Melefit ti nanj bəlañ, naħanj àbi. Tamal ndam Zəde təfəki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayan. Mis ndahanj ni day tamal təfəki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayan daya. ³¹ Geli ya ti mədəm Melefit agray ti mis tīgi ndam jireni kè eri gayan adaba təfəkia ahàr ka Yezu Krist a ni ti, awayay adəmvaba Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni ti zlam masakani aw ? Aha, nahkay do ! Məbu madafaki pakama ge Melefit ya àdəm a wakita gani nani bu ni ti pakama ge Melefit ededinq edediñen sawaq.

4

Melefit àdəm Abraham ti nanj mis jireni kè eri gayan

¹ Majalumki ahàr ka Abraham bəñ ga bəñ gelí ni. Mədəmki ti mam ? Nanj ti mam àgrakivu a manjəhad gayan ni bu mam ?

² Tamal Melefit àdəm Abraham ti nanj mis jireni kè eri gayan azuhva àgray təwi sulumani ti, akal Abraham eji zlabay tata. Ay ti kè meleher ge Melefit ti eji zlabay koksah, ³ adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit àdəm nanj mis jireni kè eri gayan.* » ⁴ Səruma lala : maslaña ya ti agray təwi ni ti təvi endif gayan. Ere ye ti təvi ni ti ga sulum do. ⁵ Ay tamal mis àfəkia ahàr ke Melefit a, Melefit àdəm maslaña gani nani ti mis jireni kè eri gayan. Ku tamal maslaña gani àgri təwi ana Melefit ndo nə̄ngu ni, àsəra Melefit agray ti ndam magudar zlam tīgi ndam jireni kè eri gayan ti ga sulum gayan.

⁶ Ahaslani Devit day àdəmkia ma ka ndam ya ti Melefit àgray ti tīgi ndam jireni kè eri gayan na ; ku tamal ndam nday nani təgħri təwi ndo nə̄ngu ni Melefit àdəm nday ndam jireni kè eri gayan. Devit àdəm ndam nday nani ti təbu ana məmərani. ⁷ Àdəm ahkado :

« Ndam ya ti Melefit àmbərfənja zlam magudarani gatay na kà tay a,

* 4:3 Mənjəkiani 15.6.

àawayay mamènjalèjani kà zlam gatay ya tágudar ni va do ni ti tâmèrvu.

8 Maslanja ya ti Bay Melefit àcalfèj kà zlam gayan ya àgudar ni do simiteni ni ti mêmèrvu.[†] »

9 Devit awayay adèm ndam ya tâmèrvu ni ti ndam ya nday *tèkela këdî a ni ciliñ aw ? Aha ; ndam ya tèkeley këdî ndo ni day tâmèrvu. Mèdèm Melefit àdèm Abraham nañ mis jireni kè eri gayan ni ti, adaba àfèkia ahàr a palam do aw ? [‡] **10** Melefit àdèm Abraham nañ mis jireni kè eri gayan ni ti, ka sarta gani nani ti Abraham èkela këdî a tèk, èkeley fanj ndo waw ? Ka sarta gani nani ti èkel këdî fanj ndo. **11** Nahkay Abraham àfèkia ahàr ke Melefit, mèk Melefit àdèm nañ zal jiri kè eri gayan nahèma, ka sarta gani nani èkeley këdî fanj ndo. Àra àfèkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àhi mèkeley këdî ti ga madafaki nañ ègia mis jirena kè eri ge Melefit a. Nahkay Abraham ti nañ bëñ ga ndam ya ti tèkeley këdî ndo, tèfèkia ahàr ke Melefit a ni. Melefit àdèm nday day ndam jireni kè eri gayan akada ya àhi ana Abraham ni. **12** Abraham ti nañ bëñ ga ndam ya ti tèkela këdî a ni daya, ay ti si ahàr àdèm tèkeley këdî ciliñ do ; tèfèkia ahàr ke Melefit akada ga bëñ gatay Abraham ya àgray ka ya ti èkeley këdî fanj ndo ni daya kwa.

Melefit amèvi sulum gayan ti ana ndam ya ti tèfèki ahàr ka Yezu ni

13 Kwa ahaslani Melefit àdèm Abraham ahkay do ni bëza huñ gayan atanjèhad ka had dék. § Àdèm nahkay ti adaba Abraham àdèba *Divi ge Melefit na palam do ; Melefit àdèm nahkay ti adaba Abraham àfèkia ahàr a palam. Abraham àra àfèkia ahàr ke Melefit a nahkay ti Melefit àdèm nañ ti mis jireni kè eri gayan. **14** Tamal mis tadébay Divi ge Melefit ni mèk Melefit adèm nday ndam jireni kè eri gayan azuhva tèwi gani nani ti, akal mèfèki ahàr geli ke Melefit ni egi zlam masakani. Tamal nahkay ti, akal ge Melefit ya ti àdèm amèvi zlam ana mis ga sulum ni day egi ma masakani. **15** Nahkay tamal mis tèséra Divi ge Mùwiz ya Melefit àvi ana tay na, mèk tágrey zlam ya ti Mùwiz

àdèm grum ni do ni ti, Melefit azumki bëruv ka tay adaba tágwayay mègèskabu ma gani do. Adaba tamal Divi ge Melefit àlèbi ti, akal magudar zlam day àbi simiteni.

16 Nahkay zlam ya ti Melefit àdèm amègri ana mis ni ti, amègri ti ana ndam ya ti tèfèki ahàr ni. Àgray nahkay ti ga sulum gayan. Awayay agri ana bëza huñ ga Abraham dék. Melefit agri zlam ya ti àdèm amègri ana mis ni ti, àgri ana nday ya ti tègèskabu Divi ge Melefit ya Mùwiz àbèki a wakita gayan ni bu ni ciliñ do. Amègri ti ana mis ndahan ya ti tèfèki ahàr akada ga Abraham ya àfèki ahàr ni dék daya. Adaba Abraham ti nañ bëñ geli dék. **17** Abu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Abraham nahkay hi : « Nàgray ti kîgi bëñ ga jiba gèrgèri kay.* » Nahkay Abraham ègia bëñ geli kè meleher ge Melefit a, adaba àfèki ahàr ti ke Melefit. Melefit ti ahèngaraba mis e kisim ba, zlam ya ti tèbi ahaslani bi ni day agray tay àna pakama ya adèmaya ni. **18** Abraham ti àmbrèj mèfèki ahàr ke Melefit ndo. Ku tamal ere ye ti Melefit àdèm amègri ni mis tèdèm àgravu koksah nèngu ni, Abraham àmbrèj mèfèki ahàr ke Melefit ndo. Nahkay Abraham ègia bëñ ga jiba gèrgèri a kay akada ge Melefit ya àhi ahkado : « Bëza huñ gayak atala dal-dal nahkay[†] » ni. **19** Ka ya ti Melefit àhi ma gani ana Abraham ni ti vi ga Abraham agray vi diñ. Àsèra ègia medewel a kwete-kwete, wal gayan Sara day dègèlani, ay àmbrèj mèfèki ahàr ke Melefit ndo. **20** Ajalay ahàr cù cù do, àsèra amèngèt ere ye ti Melefit àdèm amèvi ni ; àngèta njèda adaba àfèkia ahàr ke Melefit a. Nahkay àzlobay Melefit. **21** Àsèra lala, Melefit nañ àbu àna njèda ga mègri ere ye ti àdèm amègri ni. **22** Melefit àdèm nañ mis jireni kè eri gayan ni ti azuhva nani. **23** Ma ya ti àbu mèbèkiani : « Melefit àdèm nañ mis jireni kè eri gayan[‡] » ni ti àdèmki ka Abraham ciliñ do, **24** àdèmki ti ke leli daya. Leli mèfèkia ahàr ke Melefit a ; nan ti àhèngaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Mèfèki ahàr nahkay ti, Melefit amèdèm leli day ndam jireni kè eri gayan. **25** Yezu

* 4:8 Limis 32.1-2. † 4:9 Mènjay Mènjekiani 15.6. § 4:13 Mènjay Mènjekiani 12.2-3 ; 17.4-6 ; 22.15-18. * 4:17 Mènjekiani 17.5. † 4:18 Mènjekiani 15.5. ‡ 4:23 Mènjekiani 15.5.

ti Melefit àmbrəŋ nanj ti mêmät ti azuhva zlam geli ya màgudar ni. Melefit àhəŋgaraba nanj e kisim ba ni ti, ti leli mîgi ndam jireni kè eri gayan.

5

Leli manjəhad akaba Melefit àna sulumani

¹ Nihi ti Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayan ni ti adaba mèfəkia ahàr a. Nahkay ti leli mèbu manjəhad akaba Mel-efit àna sulumani azuhva zlam ga Bay gel Yezu *Krist ya àgray ni. ² Bay ya ti àvi divi ana leli ti mèngət *sulum ge Melefit ni ti Yezu Krist. Leli mèfəkia ahàr a, nahkay mèki nihi ti ka sulum gani nani. Mémərvu adaba mèsəra Melefit amagray ti mânjəhad akaba nanj a mèlan masladani gayan ni bu. ³ Mémərvu ti azuhva nani ciliŋ do, ku leli a daliya bu day mémərvu. Adaba mèsəra ka ya ti mèbu macakay daliya ni ti macahay mebesey zlam. ⁴ Ka ya ti mebesey zlam ni ti mèngət njəda, mèmbrəŋ mèfəkia ahàr ka Yezu do. Ka ya ti mèngəta njəda nana ni ti mèsəra Melefit aməgri ere ye ti àdəm aməgri ana leli ni ana leli ededinq. ⁵ Leli mèsəra nahkay ti masakani do, adaba mèsəra Melefit awayay leli dal-dal. Mèsəra ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani, adaba Melefit àvia Məsuf gani nana ana leli a, àniviyu ana leli.

⁶ Ahaslani ti njəda àfəŋ kè leli ga mèmbrəŋ magudar zlam bi. Ay Krist àməta a kəla ga ndam magudar zlam va. Àmət ti ka fat ya ti Melefit àdaba ni. ⁷ Ku tamal mis nanj jireni nəŋgu ni, mis nahanj agəskabu ti mêmät a kəla gayan vu ti zləzlada. Tamal mis sulumani ti, bi maslaŋa agəskabu ti mêmät a kəla gayan vu. ⁸ Ay ti Melefit awayay leli dal-dal. Ere ye ti adafaki awayay leli dal-dal ni ti nihi : ka sarta gani nani leli mèbu magudar zlam kekilenja, ay àslərbiyu Krist ti mêmät a kəla geli vu. ⁹ Krist àra àməta a kəla geli va, mimiz gayan àra àdəgaya nahkay nahəma, Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayan. Ègia nahkay ti mèsəra ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kè mis a ni ti Krist amahəŋgay leli ti Melefit àzumki bəruv ke leli ba. ¹⁰ Ahaslani ti leli ndam ezir ge Melefit. Ay nihi ti

Wur gayan àməta, nahkay àŋgalabakabá leli akaba Melefit a. Ègia nahkay ti mèsəra lala Melefit amahəŋgay leli ga kaŋgay-kaŋgayani adaba Wur gayan ni àŋgaba e kisim ba, nanj àbu àna sifa. ¹¹ Ay nahkay ciliŋ do ; mémərvu àna ere ye ti Melefit àgri ana leli ni. Ere ye ti àgray ni ti azuhva Bay gel Yezu Krist. Àŋgalababu leli akaba Melefit ni ti nanj.

Ata Adam nday ata Krist

¹² Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : mis bəlaŋ ànjəki ka magudar zlam, mək magudar zlam gayan ni àzəkibiyə kisim ke mis a dek. Nahkay mis ni dek təmət, adaba nday dek tàgudara zlam a. ¹³ Wudaka Melefit àdəfiki *Divi gayan ana Məwiz nahəma, zlam magudarani àbu a duniya bu àndava. Ay ka sarta gani nani ti Melefit àcalki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, adaba àdəfiki Divi gayan ni ana Məwiz faŋ ndo. ¹⁴ Ay ti kwa ka sarta ga Adam àbivaya ana Məwiz a ti kisim àbu zlam gayan. Ku tamal mis tàgudari zlam ana Melefit akada ga Adam ni ndo nəŋgu ni, təbu təmət. Adam ti akada maslaŋa ya ti amara ni. ¹⁵ Ay ti təwi gatay ni gərgəri. Zlam magudarani ga Adam ni ti gərgəri akaba zlam ya ti Melefit avi ana mis ga sulum ni. Iy, ededinq mis bəlaŋ àgudar zlam, mək magudar zlam gayan ni àzəkibiyə kisim ke mis a dek.

Ay *sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do, àtam təwi ga Adam ni àna njəda dal-dal. Adaba mèsəra Melefit amahəŋgay mis dal-dal ga sulum azuhva təwi ge mis bəlaŋ. Maslaŋa nani ti Yezu *Krist. ¹⁶ Nahkay sulum ya ti Melefit agri ana mis ni ti gərgəri akaba zlam magudarani ya mis bəlaŋ àgudar ni ti Melefit àwəlkia mis àna nanj ka seriya. Ay sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do. Mis ni tàgudara zlam a dal-dal, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni Melefit àgria sulum ana tay a. Sulum gayan ya àgri ana tay ni ti, agray ti tīgi mis jireni kè eri gayan. ¹⁷ Iy, ededinq mis bəlaŋ àgudar zlam, mək zlam magudarani ge mis bəlaŋjani ni àzəkibiyə kisim ke mis a dek. Ay maslaŋa nahanj bəlaŋ àgra təwi nahanj a, təwi gayan ni

àtama nahaj na àna njëda dal-dal ; maslaña gani nani bélanjani ni ti Yezu Krist. Melefit agri sulum ana mis ti azuhva nañ. Àna sulum gani nani ti mis etigi jireni kë eri gayan. Nahkay ti nday ya ti tìgia mis jirena kë eri gayan a ni atëngët *sifa ya àndav day-day do ni, ti tânjëhadkabu akaba nañ a bay gayan bu.

¹⁸ Nahkay zla nahëma, mèsëra mis bélaj àgudar zlam, mëk zlam magudarani gayan ni àzakibiya kisim ke mis a dek, adaba Melëfit àwëla tay àna seriya. Nahkay day mis nahaj bélaj àgray zlam sulumani, àmbaya mis a dek a seriya ba, àvia sifa ya àndav day-day do na ana tay a. ¹⁹ Mèsëra mis bélaj àgësiki ma ana Melefit ndo, àgudar zlam ; nahkay ti mis kay tìgi ndam magudar zlam. Nahkay day mis bélaj àgray zlam sulumani, àgësikia ma ana Melefit a ; azuhva zlam gayan ya àgray ni ti Melefit àdëm mis kay etigi ndam jireni.

²⁰ Melefit èferkivu Divi gayan, àdëfiki ana Mëwiz ni ti, ti mis tâsërki nday tèbu tagudar zlam kay. Ay ka ya ti mis tagudar zlam gërgëri kay ni ti Melefit day agri sulum gayan ana tay kay, àtam zlam gatay ya tágudar ni àna njëda ferek-ferek. ²¹ Mèsëra tamal mis agudar zlam ti amët, adaba magudar zlam gayan ni nañ àbu àna njëda ga makad nañ. Nahkay day sulum ge Melëfit ya agri ana mis ni ti nañ àbu àna njëda ga mahëngay mis : azuhva sulum gani nani ti mis ni tìgi jireni kë eri ge Melefit, nahkay Melefit avi sifa ya àndav day-day do ni ana tay azuhva tewi ga Bay geli Yezu Krist ya àgray ni.

6

Leli mëbu àna sifa azuhva Yezu Krist

¹ Tamal nahkay ti, mëdëm nihi ti mam ? Mëdëm magudarumkivu zlam kélavad, ti Melefit mëgri sulum gayan ana leli àkivu aw ? ² Aha, mëgrum nahkay ba. Mèsëra ahaslani ti leli ndam magudar zlam, ay nihi ti kala mèmëta, leli evidi ga zlam magudarani va do. Tamal leli evidi ga zlam magudarani va do ni ti, kekileña mawayay magudar zlam ti kamam ? ³ Ka ya ti *tàbaray leli dek àna *slimi ga Yezu *Krist ni ti, ñgay mìgia akada mis bélaj

akaba nañ a, kala leli dek mèmëta akaba nañ a ti kësérum do aw ? ⁴ Ka ya ti tàbaray leli àna slimì ge Krist ni ti kala mèmëta ka ahar bélaj akaba nañ a, tìlia leli ka ahar bélaj akaba nañ a daya. Ay Bëj geli Melefit ti njëda àfëj dal-dal, àhëngaraba Yezu Krist e kisim ba àna njëda gani nana ; nahkay awayay ti leli day manjëhad gelî mëmbatvu, mìgi mis mëweni.

⁵ Leli mìgia akada mis bélaj akaba Yezu Krist a, nahkay kala leli mèmëta akaba nañ a. Tamal nahkay ti leli day amangaba e kisim ba akada gayan ya ti àngaba e kisim ba ni. ⁶ Mèsëra ka ya ti *tàdarfëj Yezu kà tëndal ni ti, kala tàdarfëjiya manjëhad gelî magëdavani ya ahaslani na daya. Nahkay ti manjëhad gelî nani ti àbi va bi, kala àmëta. Ègia nahkay ti leli evidi ga zlam magudarani va do. ⁷ Adaba maslaña ya ti àmëta àndava ni ti tìsliki macalki nañ ka zlam magudarani va do. ⁸ Leli mìgia akada mis bélaj akaba Krist a. Nahkay ka ya ti tákad nañ ni ti leli day kala mèmëta. Tamal nahkay ti mèsëra leli amangaba e kisim ba, amanjëhad akaba nañ daya. ⁹ Mèsëra Krist àngaba e kisim ba. Àngaba ti amëmat day-day va do. Kisim èsliki mëgri aranja va do. ¹⁰ Gayan ya ti àmët ni ti, àmët ti sak bélaj huya àndava, ga mëhëlfëja zlam magudarani gelî ni kë leli a. Nihi ti àngaba e kisim ba, nañ àbu àna sifa. Nañ àbu àna sifa ti ga mazlëbay Melefit. ¹¹ Nahkay ahàr àdëm kësérum lekùlum day kala akada këmëtuma, nahkay ti lekùlum evidi ga zlam magudarani va do. Ahàr àdëm kësérum lekùlum këbum àna sifa ti ga mazlëbay Melëfit, adaba kìgëma akada mis bélaj akaba Yezu Krist a.

¹² Ègia nahkay ti kìgëm evidi ga zlam magudarani va ba. Këgrum zlam magëdavani ya ti kawayum ahaslani ni va ba. Zlam nday nani ti mis tégri ana vu gatay, ay vu ge mis ti amanjëhad ga kañgay-kañgayani do. ¹³ Këvumi vu gekùli ana zlam magudarani ge migi evidi gani ba. Vumi vu gekùli dek ana Melefit sawanj. Lekùlum ti akada ge mis ya ti témëta mëk tàngaba e kisim ba ni. Nahkay ti vumi vu gekùli dek ana Melefit ti kìgëm evidi gayan, këgrum jiri akada gayan ya awayay ni. ¹⁴ Nahkay ti

ekigum evidi ga zlam magudarani va do, adaba këbumi kàdëbum *Divi ge Melefit ya àdëfiki ana Mëwiz ni va bi ; këbum kàdëbum ti divi ge Melefit ya àvi ana këli ga sulum gayan ni.

Leli ti evidi ga way ?

15 Tamal nahkay ti mèdëm nahi ti mam ? Leli ti mèbi mèdëbum *Divi ge Melefit ya àdëfiki ana Mëwiz ni va bi, mèbu mèdëbum ti divi ge Melefit ya àvi ana leli ga sulum gayan ni. Ay ègia nahkay ti magudarumkivu zlam këlavad aw ? Aha, màgadarum zlam ba ! **16** Tamal ti këvumia ahàr geküli ana maslaña, këbum këgësumiki ma gayan ni ti, kìguma evidi gayan a ti kësërum do aw ? Tamal kìguma evidi ga zlam magudarana ti akëmëtum. Ay tamal këgësumikia pakama ana Melefit a, kìguma evidi gayan a ti, amèdëm lekùlum ndam jireni kè eri gayan. **17** Ahaslani ti lekùlum evidi ga zlam magudarani, ay nahi ti kàmbatumkaba majalay ahàr geküli a, këgësumikia pakama ana Melefit àna mèbèruv bëlañ a. Këgësumkabá ma ge jiri ya ti tècahi ana këli na. Mëgrumi sësi ana Melefit azuhva nani ! **18** Melefit àhëngafëja këli kà zlam magudarana, kìguma evidi gayan a. Nahkay ti kìguma ndam jirena. **19** Nèhi ma ana këli nahkay, nazay mazavu ge evidi ti, ti kicüm ere ye ti nèhi ana këli ni, adaba kicüm zlam weceweci do. Ahaslani ti këvumia ahàr geküli ana magudar zlam ge migi evidi gana, këlavad këbum kagudarumi zlam ana Melefit àkivu. Ay nahi ti vumi ahàr geküli ana Melefit, kìgum evidi gayan ti këgrum jiri. Nahkay ti akanjëhadum njelata.

20 Ka ya ti lekùlum evidi ga zlam magudarani ni ti, kàjalumki ahàr ka magray jiri do simiteni, adaba lekùlum evidi gani do. **21** Ka ya ti këbum kagudarum zlam nday nani ti këngëtum mam àna nañ mam ? Nahi ti këmènjumlèn kà zlam gani nday nani zlam ge mimili : tijinj këli, këmëtum àna nañ. **22** Ay nahi ti Melefit àhëngafëja këli kà zlam magudarana, kìguma evidi gayan a. Nahkay ere ye ti këngëtum àna nañ ni ti nahi : kìguma njelatana, nahkay ti Melefit amèvi sifa ya àndav day-day do ni ana këli. **23** Tamal mis agudar zlam ti amèngët zlam

ka duwa gani ; ere ya amèngët ni ti kisim. Amèmët azuhva zlam magudarani gayan ni. Ay zlam ya ti Melefit avi ana mis ni ti avi ana tay ga sulum : avi ana tay ti *sifa ya àndav day-day do ni ; avi ti ana nday ya ti tigia akada mis bëlañ akaba Bay geli Yezu *Krist a ni.

7

Tëfaki njasa ke leli ga magray zlam ya ti Mëwiz àdëm grum ni va do

1 Bëza ga mmawa, nähiki ma ana këli àki ke *Divi ge Melefit ya Mëwiz àbëki a wakita gayan bu ni. Ngay Mëwiz àfëki njasa ke mis ka ya ti maslaña nani nañ àbu àna sifa ni ciliñ ti kësëruma do waw ?

2 Nèdëm nahëma, ka ya ti zal ga wal nañ àbu àna sifa àmët ndo ni ti Mëwiz a wakita gayan ni bu àvi divi ana wal ni ge medeveni do. Ay tamal zal ni àmëta ti Mëwiz àcafëja wal gayan na ga maday zal naħañ a do.

3 Nahkay mësëra, tamal zal ni àmët ndo, wal ni àda zal naħañ a ti wal ni àgra hala. Ay tamal zal ni àmëta day ti Mëwiz àdëm wal ni eslikî maslëkana : tamal àza zal naħañ a ti àgray meswehvú ndo. **4** Bëza ga mmawa, lekùlum day nahkay. Kìguma akaba Yezu *Krist a akada mis bëlañ ; nahkay ka ya ti Krist àmët ni ti kala lekùlum day këmëtuma akaba nañ a. Këmëtuma nahkay ti Mëwiz àna Divi ya àbu mèbëkiani a wakita gayan ni bu ni àfëki njasa ke këli va do : kìguma ndam ga maslaña naħañ a. Maslaña gani nani ti àngaba e kisim ba, nañ Krist. Kìguma ndam gayan a nahkay ti akëgrumi tewi sulumanî ana Melefit. **5** Ka ya ti mègëskabu Yezu fañ ndo ni ti leli mèbu magray ere ye ti mèbèruv geli awayay ni. Zlam gani nani ti Mëwiz àna Divi ya àbu mèbëkiani a wakita gayan ni bu ni àcafëja mis ga magrana, ay ka ya ti mësëra zlam nday nani zlam magudarani nahëma, màwayay magray zlam nday nani sawañ ; nahkay Divi ya àbu mèbëkiani a wakita ge Mëwiz ni bu ni èzligiyu leli a magudar zlam vu. Zlam gani nani ya màgray ni ti agudar leli, azoru leli e kisim vu. **6** Ka sarta gani nani ti ahàr àdëm mèdëbum Divi ge Melefit ya Mëwiz àbëki ni, mìgia akada evidi gana. Ay nahi ti Melefit àhëngä leli a, leli evidi

gani va do, aðaba leli akada mémémani, Mewiz àna Divi nani àfèki ñgasa ke leli va do. Nahkay ti leli màgray tuewi àna Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mewiz ahaslani ni va do ; magray tuewi ge Melefit ti akada ga Mësuf gayan ya awayay ni.

Divi ge Melefit ya Mewiz àbèki ni ti tuewi gani mam ?

⁷ Nahkay ti, leli mèdèm mam ? *Divi ge Melefit ya tèbu mèbékiani a wakita ge Mewiz ni bu ni ti zlam magudarani aw ? Aha ! Zlam magudarani do. Ay tamal Divi gani tèlèbi ti, akal nèsèr zlam magudarani do. Abu mèbékiani e Divi gani bu nahkay hi : « Zlam ge mis ègùk eri ba.* » Ay tamal tèbèki nahkay ndo ni ti, ñgay zlam ge mis egi eri ti akal nèsèr do. ⁸ Ay abu mèbékiani a wakita ge Mewiz ni bu nahkay hi : « Zlam ge mis ègùk eri ba. » Tèdèm nahkay ti nàngèta evidi ga magudar zlam àna nañ a, nahkay nìgia evidi ga zlam magudarana ; zlam ge mis gèrgèri kay ègha eri a. Ay tamal Divi nani àlèbi ti akal nàgudar zlam ndo daya. ⁹ Ahaslani ka ya ti nèsèr Divi ya Mewiz àbèki ni fanj ndo ni ti nu nèbu àna sifa zlam goro. Ay ka ya ti nèsèra Divi gana ni ti nènjèki ka magudar zlam huya, nìgi evidi gani. ¹⁰ Nahkay nìgia akada mémémani kè eri ge Melefit a ; Divi ya abu mèbékiani a wakita ge Mewiz ni bu ni ti, Melefit àwayay ti nàngèt sifa àna nañ, ay ti nàngèt kisim àna nañ sawan. ¹¹ Nahkay nàra nèsèra Divi ya Mewiz àbèki na ti nènjèki ka magudar zlam, nìgia evidi gana, nàgosa ahàr goro a. Ègia akada nàkada ahàr goro àna Divi gani nana.

¹² Nahkay ti pakama ge Melefit ya Mewiz àbèki ni ti zlam *njelatani, Divi ya a hud gani bu ni day njelata, sulumaní, divi ge jiri. ¹³ Ègia nahkay ti zlam sulumaní ni agray ti nu mémémani kè eri ge Melefit aw ? Aha ! Nahkay do. Nu mémémani kè eri ge Melefit ti azuhva zlam magudarani. Nàza zlam sulumaní na, nàgudara zlam àna nañ a ; nìgia evidi gana, nahkay nèmèta àna nañ a. Zlam gani àgravu ti mis tèsèr zlam magudarani ti zlam magudarani ededin, adaba nàzay Divi ge Melefit mèk nàgudar zlam ya

Melefit àdèm e Divi gayan ni bu tègudar ba ni : nahkay magudar zlam gani àbèlay do simiteni.

Mis ti ègia evidi ga zlam magudarana

¹⁴ Mèsèra *Divi ge Melefit ni ti Mewiz àbèki àna njèda ga *Mësuf ge Melefit. Ay nu ti mis hihirikeni, njèda àfu bi : nahkay nìgia evidi ga zlam magudarana. ¹⁵ Ere ye ti nagray ni ti nèsèr do. Ere ye ti nawayay magrani ni ti nàgray do. Ay nagray ti ere ye ti nàwayay do simiteni ni sawan. ¹⁶ Ay tamal nagray ere ye ti nàwayay do ni ti, nèsèra Divi ge Melefit ni zlam sulumaní, nègèskabá. ¹⁷ Nahkay nagudar zlam ti àna majalay ahàr goro do. Nagudar zlam ti adaba nìgia evidi ga zlam magudarana, nìsliki makadffèjvana do. ¹⁸ Nèsèra àna vu goro gedebeni ni ti nìsliki magray zlam sulumaní koksah. Nahkay nìsliki mawayay magray zlam sulumaní tata, ay ti nìsliki magrani koksah. ¹⁹ Zlam sulumaní ya nawayay nagray ni ti nàgray do. Ere ye ti nagray ni ti zlam magèdavani ya ti nàwayay do ni sawan. ²⁰ Ere ye ti nagray ni ti ere ye ti nàwayay do ni. Tamal nahkay ti nèsèra nagudar zlam ti àna majalay ahàr goro do. Nagudar zlam ti adaba vu goro gedebeni, nìgia evidi ga zlam magudarana palam.

²¹ Nèsèra ere ye ti agravu ni nahkay hi : nawayay nagray zlam sulumaní, ay ere ye ti nìsliki magrani ni ti zlam magèdavani ciliñ. ²² A majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Mewiz àbèki ni ti zlam sulumaní, àbèlafu. ²³ Ay nèsèra vu goro gedebeni ; àrakaboru akaba majalay ahàr goro sulumaní ni do. Nahkay ti nìsliki magray ere ye ti nàdèm sulumaní, àbèlafu ni koksah. Vu goro ni gedebeni nahkay ti nìgia evidi ga zlam magudarana. ²⁴ Nasay cicahi timey ! Ere ye ti vu goro gedebeni ni awayay ni ti amazoru nu e kisim vu timey. Way eslikì mahèngay nu way ? ²⁵ Ahèngay nu ti Melefit. Ahèngay nu ti àna tuewi ga Bay geli Yezu *Krist ! Nègri susi dal-dal !

Nahkay nu ti, a majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Mewiz àbèki ni zlam sulumaní, nègèskabá. Ay àna vu goro gedebeni ni ti nagudar zlam ciliñ, nìgia evidi gana.

* 7:7 Mahèrana 20.17 ; Mimbiki 5.21.

8

Melefit avi sifa ana leli àna Məsuf gayan

¹ Nahkay zla nahəma, ndam ya ti nday akaba Yezu *Krist akada mis bəlanj ni ti Melefit aməgəs tay àna seriya day-day va do simiteni. ² *Məsuf ge Melefit ti nañ njədānjədāni, avu sifa adaba nu akaba Yezu Krist akada mis bəlanj. Azuhva njəda ga Məsuf nani ti nu evidi ga zlam magudarani va do, anəmət va do daya. ³ *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni àbi àna njəda ga magray zlam gani nani bi, adaba vu ge mis ti gedebeni àsabay, nahkay mìsliki magray zlam ya ti Məwiz àdəm grum ni do. Ay Melefit àslərbiyu Wur gayan gayanjani azuhva zlam magudarani geli : leli mis hihirikeni ti gedebeni, magudar zlam, ay vu ga Wur ni gedebeni akada ge mis ni, nahkay Melefit àwəl nañ àna seriya a kəla ge mis vu azuhva zlam magudarani gatay ni. ⁴ Melefit àgray nahkay ti, awayay ti mîgi ndam jireni kə eri gayan, ere ya magudar ni mîləbi simiteni, akada ya àdəm e Divi gayan ya Məwiz àbəki ni bu ni. Ay migi nahkay ti àna vu geli gedebeni ni do ; migi ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. ⁵ Ndam ya ti tagray zlam ya ti vu gatay gedebeni awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbəruv gatay awayay ni. Ay ndam ya ti tagray zlam ga Məsuf Njəlatani ya awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf awayay ni. ⁶ Tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti məbəruv gayan awayay ni ti aməmət. Ay tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni, amagray ti aranə àhəli ahàr va do daya. ⁷ Ndam ya ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbəruv gatay awayay ni ti nday ndam ezir ge Melefit, adaba təgəskabu Divi ge Melefit do. Ku tədəm təgəskabu nəngu ni tìsliki məgəskabani do simiteni. ⁸ Ndam ya ti tagray ere ye ti məbəruv gatay awayay ni ti tìsliki magray zlam ya ti Melefit awayay ni do simiteni.

⁹ Ay lekələm ti kəgrum nahkay do : kəgrum ere ye ti məbəruv gekəli awayay ni do. Kəgrum ti ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni sawan. Kəgrum nahkay ti adaba Məsuf ge Melefit àniviyu ana kəli. Maslaña

ya ti Məsuf ge Krist àniviyu bi ni ti nañ mis ge Krist do. ¹⁰ Ku tamal vu gekəli gedebeni ni aməmət adaba zlam magudarani nəngu ni, tamal Krist nañ àbu akaba kəli ti Məsuf gayan ya àniviyu ana kəli ni aməvi sifa ana kəli. Aməvi ana kəli ti adaba kigəma ndam jireni kə eri ge Melefit a. ¹¹ Ka ya ti Yezu Krist àmət ni ti Bay Melefit àhəngaraba nañ e kisim ba. Nahkay tamal Məsuf gayan àniviyu ana kəli edədin ti, mèsəra amahəngaraba kəli e kisim ba bilegena. Amahəngaraba kəli e kisim ba ti àna njəda ga Məsuf gayan ya ti àniviyu ana kəli ni.

¹² Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa, ahàr àdəm məgrum ere ye ti Melefit awayay ni, məgrum ere ye ti məbəruv gelı awayay ni ba. ¹³ Adaba tamal kəgrum ere ye ti məbəruv gekəli awayay ni ti akəmətum edədinj edədinjeni. Ay tamal àna njəda ga Məsuf ge Melefit kəmbərənəma zlam ya ti məbəruv gekəli awayay na ferera ti sifa gekəli amandav day-day do. ¹⁴ Ndam ya ti təbu tadəbay divi ga Məsuf ge Melefit ya adəfiki ana tay ni ti nday dek bəza ge Melefit. ¹⁵ Melefit àvia Məsuf gayan ana kəli a àndava. Məsuf gani nani ti, àgray ti aŋgwaz àwər kəli va do, adaba lekələm evidi va do. Məsuf gani nani ti agray ti kîgəm bəza ge Melefit. Àna Məsuf gani nani ti mazalay Melefit : « Baba, nak Bəñ gelı. » ¹⁶ Àna njəda ga Məsuf gani nani ti leli mèsəra a majalay ahàr gelı ba, leli bəza ge Melefit edədinj edədinjeni. ¹⁷ Tamal leli bəza ge Melefit ti mèsəra Melefit aməgri zlam sulumani ya ti àdəm aməgri ana bəza gayan ni ana leli. Aməgri ana Krist, nahkay aməgri ana leli daya. Aməgri ana leli ti adaba leli məbu macakakabu daliya akaba Krist. Krist àcaka daliya ti ègia gədákana : nahkay Melefit awayay ti leli day mîgi gədákani akada ge Krist ya àcakay daliya, ègi gədákani ni.

Bəza ge Melefit etigi gədákani akada ge Krist ni

¹⁸ Nəsəra daliya gelı ya ti macakay nihi ni ti èsli aranə do, adaba Melefit amədəfiki zlam sulumani ana leli. Zlam sulumani nani ti àtam zlam sulumani ndahañ ni dek,

nahkay amajalaki ahàr ka daliya hini day-day va do. ¹⁹ Zlam ya ti Melefit àgraya ni dék tèbu tahëtay, tawayay dal-dal ti Meléfit mângazli bëza gayanj ana tay, ti tîpi. ²⁰ Melefit àgray ti zlam ya àgraya ni dék tîgi zlam masakaní hayanj. Zlam nday nani tîgi nahkay ti àna ahàr gatay gatayani do. Melefit àgray nahkay ti, àséra amëmbrëñ zlam ya ti àgraya ni nahkay do. ²¹ Nihi ti zlam ya ti Melefit àgraya ni dék si tizi kwa. Ay a vad nañ Melefit amagray ti tizi va do. Ka fat gani nani ti zlam nday nani dék etigi zlam gëdákani akada ga bëza ge Melefit etigi gëdákani ni. ²² Mëséra ku kani zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dék tèbu tahëtay, tinjidey, tækakay daliya akada ga wal ya ti awayay ewi wur ni. ²³ Tinjidey ti zlam ndahanj ya ti Melefit àgraya tay a ni cilij do, leli day mèbu minjidey. Melefit àvia Mësuf gayanj ana leli a, nahkay mëséra nañ amëdëm leli bëza gayanj. Minjidey ti adaba mèbu mahëtay vad gani nani. Ka fat gani nani ti Melefit amëvi njëda ana vu geli gedebeni ni. ²⁴ Melefit àhëngga leli a, ay nihi ti mìpi fanj do. Nahkay mèbu mahëtay vad gani nani. Tamal mìpia ere ye ti mahëtay na ti mahëtay va do. Maslaña ya ti èpia zlam a mëk ahëtay keti ni ti way? ²⁵ Ègia mìpi ere ye ti mahëtay ni fanj ndo ni ti mebesey, mahëtay.

²⁶ Nahkay *Mësuf ge Melefit day ajënakì leli, adaba njëda gelì àbi. Mahëngalay Meléfit ahëmamam ti mësér do. Ay Mësuf ge Melefit ahëngali Melefit ana leli a këla gelì vu. Ahëngalay Melefit àna njidey; pakama gayan ja adämaya ni ti mis hihirikeni èslikì mëdëmani do. ²⁷ Ay Melefit ti àséra ere ye ti àniviyu ana leli a mëbëruv bu na, àséra ere ye ti Mësuf gayanj àdëm na daya. Adaba Mësuf ni ahëngali Melefit ana ndam gayanj akada ge Melefit ya ti awayay ni.

²⁸ Mëséra Melefit ti aslamalikabu zlam dék ana ndam gayanj ya tawayay nañ ni ga mëgri zlam sulumani ana tay. Nday gani ti àzalay tay akada gayanj ya àwayay ni. ²⁹ Nahkay ndam ya ti Melefit àdaba tay ahaslana ni ti àdëm amagray ti tîgi akada ga Wur gayanj ni. Adaba awayay ti Wur gayanj ni mìgi gëdákani ge mis ndahanj dal-dalani

ya ti tìgia bëza ga mëjana ni. ³⁰ Ndam ya ti àdëmki ma ka tay nahkay ni ti àzala tay a daya. Ndam ya ti àzala tay a ni ti àdëm nday ndam jireni kè eri gayanj. Nday ya ti àdëm nday ndam jireni ni ti àdëm atëhuriyu a mëlanj gayanj masladani vu daya.

Melefit awayay leli ga kañgay-kañgayani

³¹ Ègia nahkay ti leli mëdëm nihi ti mam? Tamal Melefit nañ àbu akaba leli ti, way eslikì ke leli way? ³² Melefit àhëngay wur ga huñ gayanj ndo, àslérbiyu nañ ti tâkad nañ a këla gelì vu dék. Àgra nahkay ti amëgrikivu zlam dék ana leli ga sulum do waw? ³³ Melefit àdaba leli a nahkay ti way eslikì macalki leli ka zlam magudarani way? Bay ya ti àdëm leli ndam jireni ni ti Melefit. ³⁴ Ègia nahkay ti way eslikì mëgës leli àna seriya way? Yezu *Krist ti àmët azuhva leli. Ay ti àmët cilij do, àngaba e kisim ba daya, nañ àbiyu manjëhadani kà ahar ga daf ge Melefit ka mëlanj ga gëdákani, ahëngali Melefit ana leli. ³⁵ Krist ti awayay leli dal-dal. Nahkay ti way eslikì macafëña nañ ga mawayay leli a way? Ku tamal macakay daliya, àngwaz awär leli dal-dal, mis tègri daliya ana leli adaba leli ndam ge Krist, zlam mëzumani àfëj kè leli bi, leli àna mahayma, zlam zlëzladani àca leli a, ahkay do ni takad leli nëngu ni Krist ambrëñ mawayay leli aw? ³⁶ Zlam nday nani dék ti akada ma ya ti àbu mëbëkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni:

« Bay Melefit, këlavad tawayay mabazl leli azuhva nak ;
tamënjalëñ ana leli akada ga zlam ga gënav ya ti tabazl tay ni.* »

³⁷ Ay ku tamal nahkay nëngu ni, mèyefinà kà tay àna njëda ge Krist, nañ ya ti awayay leli na ; leli mèbu àna mëmërani dal-dal. ³⁸ Nëséra ededijen ededijenà, ere ye ti àcafëña Melefit ga mawayay leli a ti àbi : ku kisim, ku sifa, ku *mëslér ge Melefit, ku gëdákani weley weley do dék, ku zlam ya tèbu nihi ni, ku zlam ya tèbiyu kama mba ni, ku gëdákani ya tègur mëlanj ya agavëla ni, ³⁹ ku zlam njëda-njëdanì ya ti tèbiyu agavëla drinj ni, ku zlam njëda-njëdanì ya ti tèbiyu drinj a had bu ni, ku mam mam do ya ti Melefit

* 8:36 Limis 44.23.

àgraya ni àcafənja Melefit ga mawayay leli a do. Mèsəra Melefit awayay leli ti àna təwi ga Bay geli Yezu Krist ya ti àgri ana leli ni.

9

Ndam Izireyel

¹ Nu mis ge *Krist, nàsəkad̄ malfad̄a do. Ma goro ya nawayay nàdəm ni ti ma ge jiri : nàsəra a məbəruv goro ba, *Məsuf Njəlatani day àsəra ma goro ya nawayay nàdəm ni ti ma ge jiri. ² Ma gani nani ti nihi : nàbu nəjalay ahàr dal-dal, bəruv day awər nu kəlavad, ³ adaba nawayay ndam jiba goro dal-dal ; nday ti bəza ga mmawa, adaba bəŋ ga bəŋ geli bəlanjanı akaba tay. Tamal ti Melefit etikwesl nu, edekaba nu ata Krist a ti nday tāŋgət sifa ti, akal nawayay tamal agravu tata ni. ⁴ Nday ti bəza huds ge Izireyel. Melefit àdaba tay a ti tīgi bəza gayan. Melefit àdəfiki ana tay naŋ ti naŋ gədakani. Melefit *àwəlkabu ma gayan akaba tay, àdəfiki *Divi gayan ana tay. Àdəfiki ana tay ahəmamam tahəŋgalay naŋ ni akaba àhi ana tay ahkado : « Aməvi zlam sulumani ana kəli. » ⁵ Nday ti bəza huds ga Abraham. Ka ya ti tīwi Krist ni ti tīwi naŋ a jiba gatay bu. Krist ti naŋ gədakani àtam zlam dek, naŋ Melefit, məzləbum naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.

⁶ Ngay zlam ya ti Melefit àdəm amagray ni àgravu do ni ti nàdəm ndo. Adaba bəza huds ge Izireyel dek ti nday ndam *Izireyel ya ti Melefit àdaba ni do. ⁷ Bəza huds ga Abraham dek ti bəza ge Melefit ya àdaba tay a ni do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana Abraham : « Akəŋgət bəza huds gayak ti àna Izak.* » ⁸ Melefit àdəm nahkay ti adaba bəza ya tiwi tay dek ti bəza ge Melefit do. Bəza ge Melefit ti nday ya ti Melefit àdəm etigi bəza gayan ni cilin. ⁹ Zlam ya ti Melefit àhi ana Abraham anəgruk ni ti nihi : « Sarta ya ti nàdəm ni eminjia ti anaŋga. Ka sarta gani nani ti Sara emiwi wur zalani.† »

¹⁰ Àgravu ti nani cilin do. Rebeka ti wal ga bəŋ ga bəŋ geli Izak. A vad naŋaŋ àzay huds ga bəza mara. ¹¹ Ka sarta ya ti tiweya tay a

fanj ndo ni ti tāgudar aranja ndo, tāgray zlam sulumani ndo daya. Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, Melefit àdaba biliŋ e kidin gatay ba àndava akada gayan ya ti awayay na. ¹² Wur ya ti Melefit àdəkiba naŋ a ni ti, adaba təwi ga wur ya àgray ni do ; Melefit àdaba naŋ a nahkay. Melefit àhi ana Rebeka ahkado : « Wur ya ti amadaya enjia ni ti aməgri təwi ana naŋ ya ti amadaya kələŋ a ni.‡ » ¹³ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Zekəp ti, nàwaya naŋ a ; Eseyu ti, nàwayay naŋ ndo.§ »

¹⁴ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Zlam ge Melefit ya àgray ni ti zlam magədavani aw ? Aha, zlam magədavani do ! ¹⁵ A vad naŋaŋ Melefit àhi ana Məwiz nahkay hi : « Nəgri sulum ti ana maslaŋa ya ti nawayay ni cilin ; asu cicihi ti maslaŋa ya ti nawayay ni cilin.* » ¹⁶ Nahkay tamal Melefit adaba mis a ti adaba zlam gayan a ; do ni ti adaba maslaŋa gani nani awayay ti Melefit mādaba naŋ a do, ahkay do ni azuhva təwi ga maslaŋa nani ya àgray ni do. Melefit adaba mis a ti adaba maslaŋa gani nani asi cicihi palam. ¹⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana bay *Faroŋ nahkay hi : « Nàdaba kur a, nak bay ti nawayay nàdəfiki njəda goro ana mis àna nak, ti mis ga duniya dek təsər nu Melefit.† » ¹⁸ Nahkay ti tamal Melefit adəm : « Maslaŋa hini māsu cicihi » ti, maslaŋa gani asi cicihi eſedinq. Ay tamal Melefit adəm : « Maslaŋa hini ècəki slimı ba » ti, maslaŋa gani nani èciiki slimı do eſedinq.

Melefit ti agray zlam akada gayan ya awayay ni

¹⁹ Ègia nahkay ti akəhu ahkado : « Tamal nahkay ti Melefit àdəm mis tagudar zlam ti kamam ? Maslaŋa ya ti àgray ere ye ti Melefit awayay ni do ni ti way ? » ²⁰ Zləba goro ni, kəgrumkabá gejewi akaba Melefit a ti nak way ? Tamal mis àləmaya zlam a ti zlam nani eslikı məhiani « Kələmaya nu a nahkay hi a kamam ? » tata aw ? ²¹ Maslaŋa ya aləm zlam ni àsəra ere ye ti agray àna eliisl gayan na. Àna eliisl gani

* 9:7 Mənjəkiani 21.12. † 9:9 Mənjəkiani 18.10. ‡ 9:12 Mənjəkiani 25.23.

Mahərana 33.19. † 9:17 Mahərana 9.16.

§ 9:13 Malasi 1.2-3.

* 9:15

nani ti eslik i mäləmaya mandaray gərgəri a cə, bələn̄ sulumani àtam nahaj ni.

²² Tamal Melefit agray akada ga maslaŋa ya ti aləm zlam ni ti mam gani acay kur mam ? Nan ti awayay mis təsər njəda gayan̄ akaba ahəmamam azum bəruv ni ; ku tamal nahkay nəŋgu ni mis ya ti akal azumki bəruv ka tay, a vad nahaj etizi ni ti nan̄ àbu ebesi ana tay dal-dal. ²³ Melefit agray nahkay ti, awayay ti mis təsər naŋ Bay njəda-njədani dal-dal, agri sulum ana mis. Nahkay mis ndahan̄ təsi cicihi, àdəm amagray ti tānjəhad akaba naŋ a məlaŋ gayan̄ sulumani bu. ²⁴ Leli day məkibū ka tay : Melefit àdaba leli e kidiŋ ga ndam *Zəde ba, àdaba leli e kidiŋ ga nday ya ti nday ndam Zəde do ni ba daya. ²⁵ Nahkay bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit Oze àdəm ahaslani nahkay hi :

« Melefit àdəm : “Nday ya ti nday ndam goro do ni ti

anədaba tay a, anədəm nday ndam goro. Ndam ya ti ahaslani nàwayay tay do ni ti anawayay tay.” [‡]

²⁶ Ahaslani ti Melefit àhi ana tay : “Lekulüm ndam goro do.”

Ay a vad nahaj ti atəhi ana tay :

“Lekulüm bəza ge Melefit Bay ga sifa ni.” [§] »

²⁷ Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni day àdəmkia ma ka ndam *Izireyel a. Azlah, àdəm : « Melefit àdəm : “Ku tamal ndam Izireyel tāwuda, nday dal-dal akada wiyan̄ ga zalaka nəŋgu ni, anahəŋgay mis ɓal e kidiŋ gatay bu cilin̄. ²⁸ Bay Melefit amagray ere ye ti àdəm amagray ka had ni dek. Aməpəs do, ara agray weceweci.” * »

²⁹ Izayi àdəm keti :

« Bay Melefit Njəda-njədani àvia bəza huđ ana leli a.

Tamal àvi bəza huđ ana leli ndo ni ti akal mìgia ahər akada ga ndam *Sodom ya

Melefit èziŋ tay dek na, akal mìgia ahər akada ga ndam *Gomor na daya. [†] »

Ndam məfəki ahər ka Yezu Krist ti nday ndam jireni kə eri ge Melefit

³⁰ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Nday ya ti nday ndam *Zəde do ni tādəbay divi

[‡] 9:25 Oze 2.25. [§] 9:26 Oze 2.1. ^{*} 9:28 Izayi 10.22-23. [†] 9:29 Izayi 1.9 ; Mənjəkiani 19.23-28. [‡] 9:33 Izayi 8.14 ; 28.16. ^{*} 10:5 Levi 18.5.

ge migi ndam jireni kə eri ge Melefit ndo. Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni təfəkia ahər ke Yezu a, nahkay Melefit àdəm nday ndam jireni kə eri gayan̄. ³¹ Ay ndam *Izireyel ti ni tawayay tīgi ndam jireni kə eri ge Melefit àna madəbay *Divi ya ti àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni. Ay nahkay ti tīsliki migi ndam jireni kə eri ge Melefit ndo. ³² Tīsliki ndo ni ti kamam ? Adaba təwayay migi ndam jireni ti àna məfəki ahər ke Melefit do. Təwayay migi ndam jireni ti àna təwi gatay ya tagray ni. Gatay ya təgray nahkay ni ti tījia asak àna akur ya azəgad mis na : ³³ akur gani nani ti *Krist. Melefit àdəmkia ma a Wakita gayan̄ ba nahkay hi a :

« Cəm day ! Nafəkad akur ga mazəgad mis a kəsa *Siyoŋ bu.

Akur gani nani ti mis etiji asak àna naŋ. Maslaŋa ya àfəkia ahər a ni ti atəbəki mimili day-day do. [‡] »

10

¹ Bəza ga mmawa, nahəŋgalay Melefit dal-dal, nawayay ti ndam *Zəde tāra afa ge Melefit a ti māhəŋgay tay. Nawayay dal-dal ti ere gani māgravu. ² Nəsəra nday ti tawayay madəbay Melefit àna njəda gatay dek, ay ti təsər divi gani do. ³ Mis tīgi ndam jireni kə eri ge Melefit ahəmamam ti təsər do. Nahkay tadəbay divi gatay nahaj. Tagray nahkay ti, təmbrəŋa Divi ge Melefit ya àvi ana mis ti tīgi ndam jireni àna naŋ na. ⁴ Ere ye ti Melefit àwayay magrani àna Divi gayan̄ ya Məwiz àbəki ni ti *Krist àgra àndava. Ndam ya ti tīgi ndam jireni kə eri ge Melefit ni ti, nday ya ti təfəki ahər ke Krist ni. Nday dek etigi ndam jireni.

Melefit ti Bay mahəŋgay mis dek

⁵ Ahaslani ti Məwiz àdəmkia ma àki ke *Divi ya təbu məbəkiani a wakita gayan̄ bu na. Ere ye ti àdəm ni ti adafaki ahəmamam mis tīgi ndam jireni kə eri ge Melefit àna Divi gani nani mam : « Maslaŋa ya ti àgəskabá ere ye ti àbu məbəkiani a wakita hini bu na mək agray zlam gani nani dek nahəma, Melefit aməvi sifa azuhva nani.* » ⁶ Ay àki ke migi mis jireni kə

eri ge Melefit àna mèfèki ahàr ti tèdèm nahkay hi : « Ngay way amècèloru e melefit vu way ti kèhi ana ahàr ba.† » Tamal kèhi ana ahàr nahkay ti kawayay ti Krist mâslèkabiya e melefit ba, ay ti àslèkabiya àndava. 7 Tèdèm keti : « Ngay way amoru afa ga ndam eviñway ti kèhi ana ahàr ba. » Tamal kèhi ana ahàr nahkay ti kawayay ti Krist mânjgaya e eviñba, ay ti ànggaya àndava. 8 Ay ere ye ti tèdèm ni ti mam ? Tèdèm nahkay hi : « Pakama ge Melefit ti drin drin akaba nak do. Nanj a ma gayak bu, nanj a mèbèruv gayak bu daya. » Pakama gani nani ti pakama ga mèfèki ahàr ke Krist ya ti leli mèdèmoru ni. 9 Pakama gani nahkay hi : Tamal nak nakani kèdèm àna ma gayak kè eri ge mis Yezu ti nanj Bay gèdakanî, tamal kègèskabá a mèbèruv gayak ba Melefit àhèngaraba nanj e kisim ba ti, Melefit amahèngay kur. 10 Tamal mis afèki ahàr ke Krist àna mèbèruv bélanj ti, Melefit adèm maslaña gani nani mis jireni kè eri gayan. Tamal mis adèm àna ma gayan kè eri ge mis Yezu ti nanj Bay gèdakanî ti, Melefit amahèngay maslaña nani. 11 Àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ku way way do àfèkia ahàr a ti atèbèki mimili day-day do.‡ » 12 Nahkay ndam *Zède ti nday gèrgèri akaba ndam ya ti nday ndam Zède do ni do. Nday dek Bay gatay bélanj, avi zlam sulumani kay ana ndam ya ti tahèngalay nanj ni dek. 13 Adaba àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ku way way do ahèngalay Bay geli àna mèbèruv bélanj ti Melefit amahèngay nanj.§ »

14 Ay tamal tèfèki ahàr ndo ni ti tahèngalay nanj ahèmamam ? Tamal tici ma gayan ndo ni ti tèfèki ahàr ahèmamam ? Tamal mis tèhi ma gani ana tay ndo ni ti tici ahèmamam ? 15 Tamal Melefit àslèr ndam mahi ma gani ana mis ndo ni ti ndamam tèdèm ma gani mam ? Nahkay àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu : « Maslaña ya ti ara afa ge mis ga mèhi Ma Mùweni Sulumani ana tay a ni ti tègèskabu nanj àna mèmèrani dal-dal.* » 16 Ay Ma

Mùweni Sulumani gani ti, tègèskabu ti mis dek do. Izayi bay mahèngaray *pakama ge Melefit ni àdèm : « Bay Melefit goro, ma gel ya ti mèdèm ni ti way àgèskabá way ? » † 17 Nahkay tamal maslaña àfèkia ahàr ka Yezu a ti, adaba ècia ma palam. Ma ya ti èci ni ti ma àki ke Krist.

18 Ay ègia nahkay ti nèdèm : Ndam *Izireyel tèbi slimì ana ma hini ndo aw ? Iy, tèbia slimì a, adaba àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Ma gatay ya tèdèm ni ti tèdèmoru a mèlan vu dek. Mis ga duniya dek tèbia slimì ana ma gana.‡ »

19 Nahkay ti nèdèm keti : Ndam Izireyel tici ma ya tèbi slimì na waw ? Tàwayay miceni ndo. Adafaki enjenjeni ti ma ge Mùwiz ya àhi ana tay ni. Àhi ana tay ahkado :

« Melefit àdèm : “Anègri zlam sulumani ana ndam ya ti tìsli aranja do, tèsèr aranja do ni, ti lekulum kâgrumlèn solu ana tay, ti kâzumumki bérur ka tay.” § »

20 Kèlèn gani Izayi àdèm vay-vay : « Melefit àdèm : “Nàgray ti ndam ya ti tèdèbay nu do ni têdu ahàr, nahkay ti tèdua ahàr a. Nàngazliva ana ndam ya ti tèjalaku ahàr do na.”* »

21 Ay àki ka ndam Izireyel ni ti ni Izayi àdèm ma hini : « Melefit àdèm : “Kèlavad nèhèlkaba ahar a, nawayay ti ndam goro tânga afa goro a. Ay ti tàwayay mici pakama goro do, tadèbay divi gatay nahaj zlam gatay.” † »

11

Melefit àmbrèn ndam Izireyel ndo

1 Ègia nahkay ti Melefit àmbrèna ndam *Izireyel, ndam gayan na waw ? Aha, àmbrèn tay ndo ! Adaba nu day zal Izireyel, nu wur hud ga Abraham, ge dini ge Benjemen. 2 Melefit àmbrèn ndam gayan ya àdaba tay kwa ahaslani na ndo. Kèsèrum ma ya ti àbu mèbèkiani a Wakita ge Melèfit bu àki ka Eli ni do waw ? Ka ya

§ 10:13 Zèwel 3.5. * 10:15 Izayi 52.7. † 10:16 Izayi * 10:20 Izayi 65.1. † 10:21 Izayi 65.2.

† 10:6 Mènjay Mimbiki 30.12-14. ‡ 10:11 Izayi 28.16. 53.1. § 10:18 Limis 19.5. § 10:19 Mimbiki 32.21.

ti adafaya ere ye ti ndam Izireyel t  gray na ti   hi ana Melefit nahkay hi : ³ « Bay goro ni, t  bazla ndam mah  garay *pakama gayak a, t  mbedkaba m  lanj meviyekukki zlam na dek,   g  j  ni nu b  lanj, tawayay takad nu daya. » ⁴ Ay Melefit   h  ngrif  n ti ah  mamam ?   hi nahkay hi : « N  daba mis zawalana d  bu ad  sk  la, nday ndam goro. Nday nani ti t  bh  had   mirdim ana Bal [†] day-day ndo. » ⁵ Ka sarta geli hini day Melefit   bu agray nahkay.   daba mis a bal e kidin ge mis ndahan ba.   daba tay a ti adaba awayay agri zlam sulumani ana tay zlam gayan. ⁶   daba tay ga sulum gayan a ti adafaki   daba tay a ti azuhva t  wi gatay ya t  gray ni do. Tamal ti   daba tay azuhva t  wi gatay ya t  gray na ti, akal ere ye ti Melefit   gray ga sulum ni ti   gray ti ga sulum va do.

⁷ Nahkay ti ere ye ti ndam Izireyel tad  bay ni ti t  ng  t ndo : mis ndahan ya ti Melefit   daba tay a ni t  ng  t. Nday ndahan ya t  ng  t ndo ni ti Melefit   gray ti t  ciiki slimiba. ⁸   bu m  b  kiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi :

« Melefit   gray ti t  sliki majalay ah  r ba, nday akada ndam ya ti tidingezey   na d  wir ni.

  gray ti eri gatay ni   pi divi va ba, slimibatay ni day   ci zlam va ba.

Ku kani day nday nahkay. [‡] »

⁹ Devit day   d  mkia ma ka tay a,   d  m nahkay hi :

« Wum  ri gatay ya tagray ni ti m  g  sa tay akada ga k  mbazl na ahkay do ni akada ga z  va na, m  z  g  d tay, Melefit m  tra   tay azuhva wum  ri gani nani.

¹⁰ Eri gatay ni m  w  luf ti t  pi divi   na na j va ba.

Melefit m  f  ki zlam m  d  san i ka tay,

m  he  kia al  n ka tay a k  lavad. [§] »

¹¹   gia ndam *Z  de t  jia asak a, t  d  m ni ti tanj  ha  kiviyu ka  gay-ka  gay h  ya waw ? Aha, tanj  ha  kiviyu do. Nday gani t  gudara zlam a nahkay ti, Melefit awayay ah  ngay mis ndahan ya nday ndam Z  de do ni, ti ndam Z  de t  pi, t  wayay ti Melefit m  h  ngay

tay daya. ¹² Ga ndam Z  de ya t  gudara zlam ni ti Melefit   ria zlam sulumana ana ndam ga *duniya dal-dal   na na j a. Ga ndam Z  de ya ti t  jikia ke divi a ni ti Melefit   ria zlam sulumana dal-dal ana nday ya ti nday ndam Z  de do na   na na j a. Ay tamal ndam Z  de ni dek t  ng  kia ke divi ge Melefit a ti Melefit amagray zlam sulumani dal-dal   tam ya ti   gray ni do waw ?

Ah  mamam Melefit ah  ngay ndam ya ti nday ndam Z  de do ni

¹³ Ay nihi n  hi ma ti ana k  li dek do ; n  hi ma ti ana k  li ya ti lek  l  m ndam *Z  de do ni cili. Nu zal asak ge Melefit ; Melefit   sl  r nu ga m  hi ma gayan ana mis ti   sl  ribiyu nu ti ana k  li. Nahkay n  d  m t  wi goro ya nagray ni ti t  wi g  dakan, ¹⁴ adaba nawaway tamal agravu tata ti ndam jiba goro day t  wayay zlam ya ti Melefit   ri ana mis ndahan ni. Nahkay ti bi azuhva t  wi goro ni ndam goro ndahan atara afa ge Melefit a ti m  h  ngay tay aw. ¹⁵ Ka ya ti Melefit   m  br  n ndam Z  de haya ni ti,   gray ti mis ndahan ya t  bu a duniya bu ni t  sliki marana afa gana ti m  h  ngay tay.   gia nahkay ti tamal ndam Z  de dek t  ng  a afa gana ti m  h  ngay tay ti m  d  m ah  mamam ? Kala akada t  m  ta m  k t  ngaba !

¹⁶ Tamal ma ga zlam ya ti t  vi ana Melefit ni ge Melefit ti, zlam ni dek gayan daya do waw ? Nahkay keti, tamal sliri ga m  n ga zlam ge Melefit ti, ahar gani day dek gayan do waw ? ¹⁷ Ndam Z  de ti akada m  n ga zlam ya ti Melefit   jav ni ; nak ti ni akada ahar ga m  n ga zlam ya ti af  t kwa  a e gili ni. Melefit   kelkia ahar ga m  n ga zlam gayan ndahan a,   z  y kur m  k àfèkiyu kur e kidin ga ahar gani ndahan ni bu, ti yam ga m  n ga zlam ni m  rukvoru bilegeni. ¹⁸   gia nahkay ti k  yefin k   ahar ga m  n ga zlam ya ti Melefit   kelkia tay a ni ba. Keyefin k   tay ti kamam ? Nak ya ti ahar ga zlam ya ti Melefit   f  kiyu kur ni ti, k  vi nj  da ana sliri ga m  n ga zlam ni ti nak do : sliri ga m  n ga zlam ni avuk nj  da ana nak sawan.

¹⁹ Bi nak k  d  m ahkado Melefit   kelkia ahar ga m  n ga zlam na ga m  f  kiyu kur do

* ^{11:3} 1 B  bay 19.10, 14. † ^{11:4} Bal ti slimibatay ge melefit ga ndam Kanan. ‡ ^{11:8} M  njay Mimbiki 39.3 ; Izayi 6.10.

§ ^{11:10} Limis 69.23-24.

waw ? ²⁰ Iy nahkay ededinj. Melefit èkelcia tay a ti adaba tègèsiki ma gayan do. Nak ti ni àfèkiyu kur adaba kèfakia ahàr a palam. Nahkay ti kiji zlabay àna zlam gani nani ba, aنجwaz mèwèr kur sawaŋ. ²¹ Ahar ga mèn ga zlam ya ti tàbalkiaya ka mèn gana ni tèsi cicihi ana Melefit ndo. Nahkay day tamal nak kàmbrènja mèfèki ahàr ke Melefit a ti nak day akèsi cicihi do. ²² Ahàr àdèm kèsèr Melefit ti agri sulum ana mis, atraš mis daya. Ndam ya ti tègudara zlam a ni ti atraš tay ; nak ti ni àgruka sulum gayan a. Ay ahàr àdèm kèsèr kélavad naŋ àbu agruk zlam ga sulum gayan. Tamal kànjèhad nahkay do ni ti emekelcia kur a daya. ²³ Nday ndahanj ya ti Melefit èkelcia tay a ni ti, tamal tèmbatkaba majalay ahàr gatay a, tègèsikia ma ti amahèngarkiyu tay ka mèn gani. Adaba Melefit ti njèda-njèdani, esliki magrani nahkay tata. ²⁴ Nak ti kàbalkiaya ka mèn ga zlam ya ti àfètaya e gili a ni, ay Melefit àzay kur mèk àfèkiyu kur dègar ka mèn ga zlam ya ti kàbalkiaya ndo ni. Àgra nahkay ti esliki mazay ahar ga zlam ya ti èkelcia ka mèn gana ni mèk ahèngarkiyu koksah aw ? Esliki mahèngarkiyani !

Melefit amahèngay jiba ga ndam Zude

²⁵ Bèza ga mmawa, ma nahaŋ àbu Melefit àŋgaha : nihi ti nawayay ti kèsèrum ma gani nani, adaba nawayay ti kàhumi ana ahàr lekulèm ndam mèsèr zlam ba. Ma gani nihi : mis ndahanj e kidiŋ ga ndam *Izireyel bu atègèskabu ma ge Melefit fanj do, si ka sarta ya ti nday ya ti nday ndam *Zude do, Melefit àdaba tay a ni atèfèkia ahàr ke Melefit a dek kwa. ²⁶ Nahkay day kwa ti Melefit amahèngay jiba ge Izireyel dek. Nèdèm nahkay ti adaba àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi, Melefit àdèm :

« Bay mahèngay mis emicikbiyu ti a *Siyon ; amèmbèrfènja zlam magudarana ga bèza huđ ge Zekup na kà tay a.

²⁷ Pakama goro ya ti anèwèlkabu akaba gatay ni ti nahkay :

ka sarta gani nani ti anèmbèrfènja zlam magudarana gatay na kà tay a.* »

* ^{11:27} Izayi 59.20-21 ; 27.9. † ^{11:34} Mènjay Izayi 40.13. ‡ ^{11:35} Mènjay Zuwop 41.3.

²⁸ Ndam Izireyel tègèskabu *Ma Mèweni Sulumani ndo, nahkay ti tìgia ndam ezir ge Melefit a. Tìgi ndam ezir ge Melefit ti azuhva kùli, adaba kòngötuma zlam sulumana àna naŋ a. Ay ahaslani ti Melefit àdaba ndam Izireyel a, nahkay ti awayay tay azuhva ata bèŋ gatay. ²⁹ Mèṣèra, tamal Melefit àzala mis a, àvia zlam sulumana ti àmbat ahàr day-day do. ³⁰ Ahaslani ti lekulèm kègèsumkabu ma ge Melefit ndo, ay nihi ti kèsèmia cicihi a. Kèsèmia cicihi ti adaba ndam Izireyel tèmbrènja mègèskabu ma gayan a. ³¹ Ndam Izireyel day nahkay : tèmbrènja mègèskabu ma ge Melefit a, mèk lekulèm kèsèmia cicihi. Melèfit àgray nahkay ti, awayay ti nday day tèsi cicihi. ³² Nahkay ti mis dek tèmbrènja mègèskabu ma ana Melefit a, mèk Melefit àgray ti tânjèhad nahkay, adaba awayay ti mis dek tèsi cicihi.

Mèzlèbum Melefit !

³³ *Sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti àndav day-day do. Majalay ahàr gayan akaba mèsèr zlam gayan àndav day-day do daya. Way àsèra ere ye ti àdèm agray na way ? Way esliki moroni àna divi gayan ya ti akoru àna naŋ ni way ?

³⁴ Majalay ahàr ga Bay Melefit ti way àsèra way ?

Way àvia sawari a ana Melefit a day-day way ? †

³⁵ Way duwa gayan àfènji kè Melefit, awayay ti Melefit mèpèli way ? ‡

³⁶ Maslanja gani àbi, adaba àgraya zlam a dek ti Melefit, zlam ya àgraya ni dek tèbu ti azuhva naŋ, àgriaya ti ana ahàr gayan gayanji. Mis dek tâzlèbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ti. Aya nahkay !

12

Manjèhad mèweni ga ndam ge Melefit

¹ Bèza ga mmawa, leli mèisia cicihi ana Melefit a, mèk àgria sulum gayan ana leli a ti, nèhia ma gana ana kùli a àndava. Ègia nahkay ti nahèngalay kùli, nawayay ti kèvumi ahàr gekùli dek ana Melefit, akadà ya ti tèvi zlam ana Melefit ahaslani mèk tislinji ni. Ay lekulèm ti tìslinj kùli do :

lekəlum kəbum àna sifa, lekəlum ndam *njəlatani ge Melefit, lekəlum kəbəlumfəŋ kè Melefit. Tamal kəvumi ahàr gekəli dek ana Melefit ti, kəbum kəzəlbum Melefit àna divi gani. ² Nawayay ti kədəbum divi ga ndam ga *duniya ba. Mbrəŋum ti Melefit māmbatikaba majalay ahàr ana kəli a, mēvi majalay ahàr nahanj ana kəli. Nahkay ti akəsərum zlam ya ti Melefit awayay ni : zlam sulumani, zlam mābəlani, zlam lalani, aranja àhəcakivu do.

³ Melefit àgrua sulum gayan a, àgray ti nîgi zal asak ga Yezu. Nahkay ti nəhi ana ku way way do e kidin gekəli bu èji zlabay ba, àhi ana ahàr manjəhad gayan gədakani àtam ya Melefit àvi ni ba. Ay ti ahàr àdəm mājalay ahàr sulumani àki ka manjəhad gayan sawan, akada ya Melefit àvi manjəhad gərgəri ana ndam ya təfəki ahàr ni. ⁴ Mèsəra mis lu vu bəlanj, ay ti zlam ndahanj kay təfəŋ kà vu ni. Zlam nday nani ya təfəŋ kà vu ni ti ku weley weley do naŋ àbu àna təwi gayan tusa. ⁵ Leli day nahkay : leli kay, ay leli dek məfəki ahàr ke *Krist ti, mìgia vu a bəlanj. Ku way way do àfəŋ kà vu ni, ay ti vu ni gayan ciliŋ do, geli dek. ⁶ Melefit àvia njəda ga magray təwi gərgərana ana leli àna sulum gayan a ; nahkay ti ahàr àdəm ku way way do māgray təwi ni akada ga *sulum ge Melefit ya àgri ni. Tamal Melefit àvia njəda gayan ana mis ga məhəŋgri ma gayan ana mis a nahəma, maslaŋa gani māhəŋgaraya akada ge Melefit ya àvi njəda gani na. ⁷ Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəda ga məjənaki mis a ni ti, maslaŋa gani nani mājənaki mis. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəda ga macahi zlam ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mācahi zlam ana mis. ⁸ Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəda ga məvi njəda ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mēvi njəda ana mis. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəda ge midi zlam gayan ana mis a ni ti, mēdey àna huđ bəlanj. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəda ga mədi kama ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani māgray təwi gani, àmbrəŋ ba. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəda ga məgri sulum ana ndam ya tasay cicihi na ti, māgri ana tay àna məmərani.

⁹ Ahàr àdəm kāwayumvu ge jiri ge jireni kwa. Cuhwumfəŋa kà zlam magudarana. Grum təwi sulumani kəlavad. ¹⁰ Wayum ndam ge Krist ndahanj ni lala, wayum tay adaba lekəlum kà məŋ gekəli. Ku way way do māhəŋgrioru ahàr a had ana maslaŋa nahanj, māzay njəda gayan mātam maslaŋa nahanj ni àna məhəŋgrioru ahàr a had. ¹¹ Grum təwi àna njəda gekəli dek, kəgrum masəfa ba. Grumi təwi ana Bay gelí àna huđ bəlanj, kəmbrəŋum ba. ¹² Kəsəruma Melefit aməvi ere ye ti àdəm aməvi ana kəli ni, nahkay ti mərumvu. Tamal kacakum daliya ti zum njəda gekəli, besəm. Həŋgalum Melefit kəlavad, kəmbrəŋum ba. ¹³ Tamal zlam àhəci ndam njəlatani ge Melefit ti jənumki tay. Zum njəda gekəli ga məgəskabu ndam ya tara afa gekəli a ni.

¹⁴ Tamal mis təgri daliya ana kəli ti həŋgalum Melefit ti māgri sulum gayan ana tay. Kətikweslum tay ba, həŋgalum Melefit ti māgri sulum gayan ana tay sawan. ¹⁵ Mərumvu akaba ndam ya ti təmərvu ni, təwəm akaba ndam ya ti titəwi ni. ¹⁶ Ma gekəli mārakaboru. Kəzum ahàr gekəli akada lekəlum gədákani ba. Ku tamal təvi təwi gəziteni ana kəli nəŋgu ni, grum. Ngay lekəlum ndam məsər zlam ti kəhumi ana ahàr ba.

¹⁷ Ku way way do tamal àgudaria zlam ana kəli a ti kəhəŋgrumivu ba : jalumki ahàr ka magray zlam sulumani kè meleher ge mis dek sawan. ¹⁸ Lekəlum ti, tamal agravu ti, njəhadum akaba ku way way do àna sulumani. ¹⁹ Bəza ga mmawa, nawayay kəli : tamal mis àgudaria zlam ana kəli a ti lekəlum lekəlumeni kəhəŋgrumivu ba. Mbrəŋum Melefit māzumki ɓəruv, mātrab naŋ zlam gayan. Kəsəruma àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Bay Melefit àdəm : “Bay magray seriya ti nu ; Bay məhəŋgri vu zlam magudarani ana mis ti nu.” * » ²⁰ Ay ti àbu məbəkiani nahkay hi keti : « Tamal ləwir awər zal ezir gayak nahəma, vi zlam məzumani. Tamal yam àkada naŋ a ti cəhiaya. Tamal kəgri nahkay ti, kala akada kəbəkiyu azay ga aku ka dalahar.† » ²¹ Kığum evidi ga zlam magu-

* **12:19** Mimbiki 32.35. † **12:20** Gozogul 25.21-22. Azay ga aku : mis ndahanj tədəm adafaki daliya, Melefit amatraf maslaŋa gani dal-dal, ay mis ndahanj ti ni tədəm adafaki mimili ti maslaŋa gani māmbatikaba majalay ahàr a.

darani ba. Grum zlam sulumaní ti zlam magudarani mélèbi va bi.

13

Mègësiki ma ana ndam ya tègur mis ni

¹ Ku way way do mègësiki ma ana ndam ya tègur mis ni. Ndam mègur mis ni dék ti Melefit àdiyu tay ; bay mègur mis ya ti Melefit àdiyu nañ ndo ni ti àbi. ² Nahkay maslanya ya ti àgësiki ma ana ndam ya tègur mis ni do ni ti àgëskabu ere ye ti Melefit awayay ni do. Ndam ya tagray nahkay ni ti tagray ti Melefit mèwèl tay àna seriya. ³ Tamal mis agray zlam sulumaní ti ndam magray seriya tèsi angwaz do. Tèsi angwaz ti ana ndam ya ti tagudar zlam ni ciliñ. Nahkay tamal kawayay ti ndam magray seriya tèsuk angwaz ba nahëma, gray zlam sulumaní. Tamal kagray nahkay ti atazlèbay kur sawañ. ⁴ Adaba ndam ya tègur mis ni tègri tèwi ti ana Melefit. Melefit àdiyu tay ti, ti kânjèhad àna sulumaní. Ay tamal kagudar zlam ti tèsuk angwaz, adaba tislikì matrañ mis ; Melefit àvi njèda gani ana tay ti masakani do. Tègri tèwi ana Melefit, tatrañi ndam ya ti tagudar zlam, azumki bérav ka tay ni. ⁵ Nahkay ti ahàr àdèm mègësumiki ma ana tay. Mègësumiki ma ana tay ti azuhva tislikì matrañ leli ciliñ do : azuhva mèssera Melefit awayay ti mègray nahkay palam.

⁶ Kabèhadum hadam ti azuhva nani daya, adaba ndam ga ngumna ti Melefit àdiyu tay ti tègray tèwi gani nani lala.

⁷ Nahkay zla nahëma, ahàr àdèm kèpèlumi ana ku way way do ere ye ti àgëski kèpèlumi ni : ana bay mèhèl hadam ti pèlumi hadam ; ana bay mèhèl jañgal ti pèlumi jañgal ; ana bay magray seriya ti grumfèña angwaz a ; ana bay mègur mis ti ni hèngrumioru ahàr a had.

Wayumvu

⁸ Ahàr àdèm maslanya àdèbay kèli àna duwa ba, pèlumkaba dék. Ay duwa àbu bélaj ti kèpèlumkaba koksah : duwa nani ti mawayay mis. Ku way way do mèwayay maslanya nañ, adaba tamal nañ àbu agray nahkay ti àgra ere ye ti Melefit àdèm tègray

e Divi gayan bu na dék. ⁹ Mèssera *Divi ge Melefit àdèm : « Kàgray hala ba, kèkad mis ba, kìgi akal ba, aranja ga maslanya ègùk eri ba.* » Ay Divi nañ, àbu ti, Divi nday nani dék akaba Divi ndahan ni dék tèvu a huñ gani bu. Divi gani nani nihi : Melefit àdèm : « Wayay ndam ya ti nak kèbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak gayakaní ni.† » ¹⁰ Tamal kawayay maslanya ya nak kèbu akaba nañ ni ti kègri zlam magèdavani do. Nahkay tamal kawayay mis ti, kàgra ere ye ti Melefit àdèm tègray na dék.

Maslalamalavani

¹¹ Kèseruma sarta ya ti leli mèvu nihi na daya. Sarta gekèli ga mepidekvabana e dawir ba ènjia. Adaba nihi ti sarta ge Melefit ya ara ahèngay leli ni ènjikia ke leli a cifa, àtam ya ka ya ti mènjèki ka mèfèki ahàr ka Yezu ni. ¹² Nihi ti lèvèj àbu ara andav, mèlanj ara aslay wudak. Ègia nahkay ti mèmbatumi alèj ana zlam ge mis ya tagray a mèlanj zinj-zinjeni bu ni. Mèhèlum zlam ahar ya makadvu àna nañ a mèlanj masladani bu ni. ¹³ Manjèhadum lala, akada ge mis ya tanjèhad a mèlanj masladani bu ni. Mèvumi vu geli ana zlam mèzumani ahkay do ni ana zum ba ; mègrum hala ahkay do ni mègrum solu ba daya. ¹⁴ Zum Bay geli Yezu *Krist akada ga ndam slewja ya tèhèl zlam ahar gatay ni. Kigùm evidi ga zlam ga duniya va ba, kàjalumki ahàr ka tay va ba.

14

Ngay majalay ahàr ga maslanya nañ àbèlay do ni ti kèdèmum ba

¹ Maslanya ya ti àfèkia ahàr ka Yezu a, àsèr njèda ge Melefit lala fan do ni ti, gèsumkabá nañ a lala. Ngay majalay ahàr gayan àbèlay do ni ti kèdèmum ba. ² Maslanya nañ àhi ana ahàr eslikì mèzum zlam dék : maslanya nañ ti ni àhi ana ahàr azum eli slimberi ciliñ. Àdèm nahkay ti adaba àsèr njèda ge Melefit lala fan do. ³ Maslanya ya ti azum zlam dék ni ngay maslanya ya ti àzum zlam dék do ni èsli aranja do ni ti àdèm ba.

* **13:9** Mènjay Mahèrana 20.13-17 ; Mimbiki 5.17-21 ; Levi 19.18. † **13:9** Levi 19.18.

Maslaña ya ti àzum zlam dek do ni ti ni ñgay maslaña ya azum zlam dek ni àgudara zlam a ti àdäm ba daya. Adaba maslaña gani nani ti Melefit àgëskabá nañ a. ⁴ Nak ya ti kàdäm bay magray tewi ga maslaña nahañ àgudara zlam a ti nak way ? Tamal nañ àki ke divi ahkay do ni ejikia ke divi a ti, ma gani gayak mam ? Ma ti ga bay gayan cilin. Ay ti maslaña gani nani emijikia ke divi a do, adaba Bay geli esliki magrani ti ejikia ke divi a ba.

⁵ Maslaña nahañ àhi ana ahàr kè eri ge Melefit ti vad nahañ àtam vad nahañ. Maslaña nahañ ti ni àhi ana ahàr vad ni dek kala-kala. Ku way way do àséra majalay ahàr gayan a, mânjehad àna nañ. ⁶ Maslaña ya ti àhi ana ahàr vad nahañ àtam vad nahañ ni ti, agray ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli. Maslaña ya ti azum zlam dek ni day azum ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli, adaba agri susi ana Melefit. Maslaña ya ti àzum zlam dek do ni day àzum do ni ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli ; nañ day agri susi ana Melefit. ⁷ Tamal mis e kidinj geli bu nañ àna sifa ti, sifa gayan a ahar gayan gayanji bu do. Tamal amat nêngu ni, sarta ga mémât gayan a ahar gayan gayanji bu do daya. ⁸ Ka ya ti leli mèbu àna sifa ni ti, mèbu àna sifa ti ka ahar ga Bay geli. Ka ya ti mémât nêngu ni, mémât ti ka ahar ga Bay geli. Nahkay ti ku leli àna sifa, ku mémât nêngu ni, leli ka ahar ga Bay geli. ⁹ Adaba *Krist àmât, nihi ti nañ àbu àna sifa ti, ti mîgi Bay ga ndam ya ti nday àna sifa ni akaba ga nday ya ti témata ni. ¹⁰ Nak ti kàdäm wur ga muk agudar zlam ti kamam ? Nak nahañ ni ti ni kàdäm wur ga muk èsli aranja do ni ti kamam ? Mèdämum nahkay ba, adaba leli dek amoru kè meleher ge Melefit, amagrafëna seriya kè leli a. ¹¹ Adaba àbu mèbékiani nahkay hi :

« Nu Bay Melefit, nu Bay ga sifa. Bumi slimí ana ma goro.

Nèdäm nahëma : mis dek atabéhad mirdim kè meleher goro ;
ku way way do amazlabay nu, amèdäm nu
Melefit.* »

¹² Nahkay ti ku way way do geli Melefit amagrafëna seriya ; ku way way do geli

amañgëhadaya ere ye ti àgray na dek àna ma gayan kè meleher ge Melefit a.

Mijinkia bëza ga mën gelí ke divi a ba

¹³ Nahkay ti ñgay mis ndahanj tàgudara zlam a ti mèdämum va ba. Ere ye ti àgëski mèdäm ni ti nihi : Mègrum ere ye ti ejinkia bëza ga mën gelí ke divi a ahkay do ni abiyu tay a zlam magudarani bu ni ba. ¹⁴ Nu ti nèséra ere ye ti Bay geli Yezu awayay na lala : nahkay àki ka zlam mèzumani weley weley do ni ti nèséra kè eri ge Melefit ti ere ye ti awësli ana mis ni ti àbi. Ay ku tamal nahkay nêngu ni, tamal maslaña nahañ àdäm zlam hini njelata do ni ti, ka nañ ti njelata do ededinj. ¹⁵ Nahkay tamal këzum zlam ti, zlam gani nani ya këzum ni aheli ahàr ana wur ga muk nahëma, ere ye ti kagray ni ti adafaki kàwayay wur ga muk ni do. Kijinj wur ga muk àki ka zlam mèzumani ba, adaba *Krist àmât ti azuhva nañ. ¹⁶ Zlam ya ti nak kàdäm njelata ni ti njelata ededinj ; ay tamal mis ndahanj tèdäm këzuma ti kàgudara zlam a ti mbrëj, këzum ba. ¹⁷ Ndam ya ti nday a *Mègur ge Melefit bu ni ti tèjalaki ahàr ka zlam mèzumani ahkay do ni ka zlam miseni do. Tawayay magray jiri, tawayay manjehadani akaba mis àna suluman, tawayay mémervani daya. Zlam nday nani dek ti tewi ga *Mësuf Njelatani. ¹⁸ Maslaña ya ti agri tewi ana Krist nahkay ti àbélafëj kè Melefit, mis day tèdäm tewi gayan ni àbélay.

¹⁹ Ègia nahkay ti zlam ya ti ahàr àdäm madébay ni ti nihi : mis tânjehadkabu àna suluman, ku way way do e kidinj geli bu mèvikivu njëda ana maslaña nahañ ga mafëki ahàr ke Krist lala. ²⁰ Ere ye ti Melefit àgray ni ti kàgudar àna zlam gayak ya këzum ni ba. Zlam mèzumani ti dek njelata ededinj. Ay ku tamal nahkay nêngu ni, tamal zlam ya mèzumum ni ejinkia maslaña nahañ ke divi a ti, zlam mèzumani nani ègia zlam magédavana. ²¹ Ere ye ti ahàr àdäm kagray ni ti nihi : ku aslu kâhëpëd do, ku zum kisi do, ku zlam weley weley do ya ti ejinkia wur ga muk ke divi a ni day kàgray do. ²² Nak ti majalay ahàr gayak àki ka zlam mèzumani ti këhi ana maslaña nahañ ba, si ana Melefit cilin. Maslaña ya ti àhi ana ahàr

* ^{14:11} Izayi 45.23.

zlam ya agray ni sulumani, ajalay ahàr cu cu do ni ti mêmärvu. ²³ Ay maslaña ya ti azum zlam, ajalaki ahàr cu cu ni ti, Melefit àgësa nanj àna seriya àndava, adaba ñgay ere ye ti agray ni sulumani ahkay do ni sulumani do ni ti àsärkaba do. Zlam ya ti magray ni ñek, mèsära ñgay sulumani do ni ti tamal màgra ti màgudara zlam a.

15

Mæjənumvu

¹ Leli ya ti mèsära njëda ge Melefit a lala ni ti ahàr àdäm mæjënaki ndam ya ti tèsär njëda gayan fanj do ni. Ahàr àdäm màgray ere ye ti mèbäruv geli awayay ni ciliñ ba. ² Ahàr àdäm ku way way do màgray ere ye ti àbélafëj kà maslaña ya ti kà gëvay gayan ni ga mæjënaki nanj ti móru kama kama e divi ga Yezu vu. ³ Adaba *Krist day àgray ere ye ti mèbäruv gayan awayay ni ciliñ ndo. Abu mæbékiani nahkay hi : « Bay Melefit goro, tìndivia kur a, ay gatay ya ti tìndivi kur ni tìndivi ti nu.* » ⁴ Ma ge Melefit ya tèbékibiyu ni ñek ti ga mædfiki zlam ana leli. Tèbékì ti, ti mèmbrëj mæfèki ahàr geli ke Melefit ba, mázay njëda geli ti mèsära ere ye ti Melefit àdämbyu amagray ni ti amagray ededij. ⁵ Melefit ti avi njëda ana leli ti mèmbrëj mæfèki ahàr geli ka Yezu ba. Nahkay màgray ti *kânjéhadumkabu àna sulumani, ma geküli märakaboru, akada ga Yezu Krist ya awayay ni. ⁶ Tamal këgrum nahkay ti akëzlëbum Melefit Bëj ga Bay geli Yezu Krist ka ahar bëlañ, àna mèbäruv bëlañ.

⁷ Nahkay ti ahàr àdäm ku way way do e kidiñ geküli bu mágëskabu maslaña nahanj akada ge Krist ya ti àgëskabu këli ni. Tamal këgrum nahkay ti mis atazlëbay Melefit. ⁸ Nàdäm nahëma, Krist ègi bay mægri tëwi ana ndam *Zëde ; àgray nahkay ti adaba awayay ti tèsära ma ge Melefit ti ma ge jiri. Nahkay àra ti ga magray ere ye ti Melefit àhi ana ata bëj ga bëj gatay amagravu ni. ⁹ Nahkay day àra ti, ti ndam ya nday ndam Zëde do ni tâzlëbay Melefit adaba

tësia cicihì a, àgria sulum gayan ana tay a.

Àbu mæbékiani nahkay hi :

« Nahkay ti anazlëbay kur àna limis kè meleher ga ndam ya ti nday ndam Zëde do ni,

anadäm nak Melefit.† »

¹⁰ Abu mæbékiani keti :

« Lekùlüm ndam Zëde do ni,

märumvu akaba ndam ge Melefit ni.‡ »

¹¹ Ka mèlañ nahañ day àbu mæbékiani nahkay hi :

« Lekùlüm ndam Zëde do ni ñek zlëbum Bay Melefit.

Ahàr àdäm jiba gërgërani ni ñek tâzlëbay nanj.§ »

¹² Izayi day àbëki a wakita gayan ni bu nahkay hi :

« Maslaña nahañ amara, maslaña gani nani wur huñ ge Zese, amägur ndam ya ti nday ndam Zëde do ni, mèk nday atadäm wur ni amägri sulum gayan ana tay.* »

¹³ Melefit màgray ti kêmärumvu dal-dal akaba kânjéhadumkabu àna sulumani adaba këbum këfumki ahàr ; mèsära ara agri ere ye ti àdäm ni ana leli. Nahkay akèsärum amägri sulum gayan ana këli, akémärumvu àna nanj dal-dal. Zlam gani nani ñek amagravu ti àna njëda ga *Mësuf Njëlatani.

Tëwi ga Polya agri ana Melefit ni

¹⁴ Bëza ga mmawa, nu ti nèsära lekùlüm ti ndam sulumani dal-dal, kësärumkaba ma ge Melefit a lala, kësäruma macahi zlam ana mis ndahañ e kidiñ geküli ba daya. ¹⁵ Ay a wakita goro ni bu ka mèlañ ndahañ nàbiki ma ana këli ga mælegiani ana këli ti, adaba nawayay ti kësärumki ka ma gani lala. Nàgray nahkay ti adaba Melefit àgrua sulum gayan a ¹⁶ ga mægri tëwi ana Yezu *Krist azuhva nday ya nday ndam *Zëde do ni. Nàdäm nègri tëwi ana Melefit ciliñ, nèhi *Ma Mæweni Sulumaní gayan ana mis, ti ndam ya ti nday ndam Zëde do tafëki ahàr ka Yezu ni tigi akada ga sädaga ya tèvi ana Melefit, àbélafëj ni. Nday gani nani ti tigia njëlatana àna njëda ga Mësuf Njëlatana. ¹⁷ Tëwi gani nani ti

* 15:3 Limis 69.10. † 15:9 Limis 18.50 ; 2 Semiyel 22.50. Izayi 11.10.

‡ 15:10 Mimbiki 32.43. § 15:11 Limis 117.1. * 15:12

nəgri ana Melefit àna njəda ga Yezu Krist, nahkay nazləbavu àna naŋ kə meleher ge Melefit. ¹⁸ Pakama goro ya nawayay nədəm ni ti àbi, nədəm ti pakama ge təwi goro ya nàgray àna njəda ge Krist, ti ndam ya ti nday ndam Zəde do ni tâgəsiki ma ni cilij. Təwi gani nani àgravu ti àna pakama ya nàhi ana mis ni, àna zlam ya nàgray ni, ¹⁹ akaba àna zlam njəda-njədani gərgəri ya àgri ejep ana mis ni. A təwi gani nani bu dek ti *Məsuf Njəlatani àdəfiki njəda gayaŋ ana mis. Nahkay nəhia Ma Məwəni Sulumani àki ke Krist ana mis ga kəsa dek ; nənjəki a Zerəzalem, nòru àna naŋ bədak ka had Iliri. ²⁰ Nəhi ana ahàr si nakoru nəhi Ma Məwəni Sulumani ana mis ka məlanj ya tici ma ge Krist day-day ndo ni kwa. Nàgray nahkay ti, nawayay magray təwi ka məlanj ya ti mis ndahanj tənjəkia ni do. ²¹ Nədəm si nagray təwi akada ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni :

« Ndam ya təhiki ma ana tay day-day ndo ni etipi naŋ ;
ndam ya tici ma gayaŋ day-day ndo ni atəsər naŋ.† »

Pol awayay akoru a Rom

²² Sakehimeya nàwaya marona afa geküli a, ay nəngət ahar ga moroni ndo ni ti azuhva təwi nani. ²³ Vi ehimeya nàwaya məmənjiyu kəli a, ay təwi àcafənja nu a. Ay nihi ti təwi goro àbi ka had nday ndani va bi. ²⁴ Nahkay nawayay nakoru ka had Espenj ti nədəm nakoru nəhuriyu gwar afa geküli day. Tamal nınjəa ti ananjəhad afa geküli gosku 6al, anəmərvu akaba kəli. Kələŋ gani akəjənumki nu ga moroni e mirkwi goro ni. ²⁵ Ay nihi ti nakoru a Zerəzalem ga məjənaki ndam *njəlatani ge Melefit ya təbu eslini ni. ²⁶ Adaba ndam gelı ya ka had Mesedəweŋ akaba ya ka had Eseyi ni təwaya majama zlam ga məjənaki ndam talaga e kidiŋ ga ndam njəlatani ge Melefit ya təbu a Zerəzalem ni ba. ²⁷ Nday ndayani àna ahàr gatay təjalay mək təgray nahkay. Nday ya ti nday ndam *Zəde do ni ti tajami zlam ana ndam Zerəzalem ti kigeni, adaba ndam Zerəzalem ni təjənakia tay ga məngət zlam sulumanı ge Melefit a ; nihi ti ahàr àdəm nday day təjənakia ndam

Zerəzalem ni, təvi zlam ya àhəcikivu ana tay ni. ²⁸ Ka ya ti eninjəa àna zlam na dek, anəvia ana tay a ni ti, anoru ka had Espenj ; ka ya ti nakoru nahəma anəhuriyu afa geküli. ²⁹ Nəsəra, eninjəa afa geküli a ti *Krist aməgri sulum gayaŋ dek ana leli.

³⁰ Bəza ga mmawa, leli dek ndam ga Bay gelı Yezu Krist ; avi njəda ana leli ga mawayavani ti Məsuf gayaŋ. Nahkay ni-hindi kəli, nawayay ti kəzum njəda geküli dek ga mahəŋgalumu Melefit. ³¹ Həŋgalum Melefit ti ndam ga had *Zəde ya təfəki ahàr ka Yezu do ni təgru daliya ba, ti ndam ge Melefit ya a Zerəzalem ni təgəskabá zlam ya anəzikaboru ana tay na lala. ³² Nahkay ti tamal Melefit àvua divi gana ti eninjiyu afa geküli àna məmərani, anəpəs akaba kəli gəzit. ³³ Melefit ti avi manjəhad sulumanı ana mis ; nawayay ti mələbu akaba kəli, məvi manjəhad sulumanı gani nani ana kəli dek. Aya nahkay !

16

Pol agri sa ana mis

¹ Nawayay ti kəgəsumkabá wur ga məŋ gelı walani Fəbe a lala. Naŋ ti naŋ àbu ajənaki ndam ga Yezu ya *təcakalavu e Seŋkrey ni. ² Naŋ mis ga Bay gelı Yezu, nahkay ti nawayay kəgəsumkabá naŋ a akada ga ndam ge Melefit ya təgəskabu ndam gatay ni. Tamal zlam àhəci naŋ nahəma, nawayay ti kəjənumki naŋ, adaba ahaslani ti àjənakia mis a kay, nu day àjənakia nu a.

³ Grumi sa goro ana Prisil nday ata Ekiles. Nday ti leli məbu magrakabu təwi ga Yezu *Krist ka ahar bəlaŋ akaba tay. ⁴ Ka ya ti akal mis takad nu ni ti nday gani təhəŋga nu a ; ku tamal təbəzəl tay azuhva nu day akal təgəskabá. Nəgria səsi ana tay a. Àgri səsi ana tay ti nu cilij do : ndam ga Yezu ya ti nday ndam *Zəde do, təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek day təgria səsi ana tay a. ⁵ Grumi sa goro ana ndam ga Yezu ya təbu təcakalavu a ahay gatay bu ni daya. Grumi sa goro ana Epenet : naŋ ti nawayay naŋ dal-dal ; maslaŋa ya ti àfəki ahàr enji ke Krist ka had Azi ni ti naŋ. ⁶ Grumi sa

† 15:21 Izayi 52.15.

goro ana Mari ; nañ day àgra təwi a dal-dal azuhva kəli a. ⁷ Grumi sa goro ana Andronikos nday ata Zəniyas. Nday ti ndam ge dini goro, mèzumkabá dañgay akaba tay a. E kidin ga ndam *asak ga Yezu ni bu ni ti mis təbu tazləbay tay ; nday ti təfəki ahàr ke Krist enji goro.

⁸ Grumi sa goro ana Ampliyatus, nañ ti nawayay nañ dal-dal, nañ day mis ga Bay gel. ⁹ Grumi sa goro ana Yūrbəñ ; nañ ti məbu magrakabu təwi ge Krist ka ahar bəlañ. Grumi sa goro ana Istesis ; nañ day nawayay nañ dal-dal. ¹⁰ Grumi sa goro ana Epeles ; nañ ti àcaka daliya kay, ay ti àmbrəñ məfəki ahàr ke Krist ndo. Grumi sa goro ana ndam ga huđ ahay ge Erestebəl daya. ¹¹ Grumi sa goro ana Erodiyon ; nañ ti mis ge dini goro. Grumi sa goro ana ndam ga Bay gel ya təbu a huđ ahay ge Nersis bu ni. ¹² Grumi sa goro ana ata Trifin nday ata Trifus. Wálnday nani cüeni ti təza njəda gatay a, təgria təwi ana Bay gel a dal-dal. Grumi sa goro ana Persis ; wal nani ti mis tawayay nañ dal-dal, adaba nañ day àza njəda gayañ a, àgria təwi ana Bay gel a dal-dal. ¹³ Grumi sa goro ana Rufus ; nañ ti àgria təwi sulumana ana Bay gel a àtama ge mis ndahanj a. Grumi sa goro ana məñjani ; nañ ti ègia mmawa. ¹⁴ Grumi sa goro ana ata Eserkrit, Filigon, Hermes, Patrobas, Hermas akaba bəza ga məñ gel ya təbu akaba tay ni. ¹⁵ Grumi sa goro ana ata Filolog nday ata Zəli, ana ata Neri nday ata wur ga məñjani walani ni, ana Olimpas akaba ndam ge Melefit ya təbu akaba tay ni dek.

¹⁶ Grumu sa e kidin gekəli bu lala, akada ga ndam *njəlatani ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Krist ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek təgria sa ana kəli a.

Pol avi sawari ana mis ka mandav ga wakita gayañ ni

¹⁷ Bəza ga mmawa, nahəñgalay kəli, nawayay ti kəbumvu slimi ana ndam ya ti təwayay məgəskabu ma ya màcahi ana kəli do ni. Nday ti tagray ti mis tədevu, ma gatay àrakaboru ba. Nday gani tagray ti mis tijikia ke divi a daya. Nahəñgalay kəli, kam-kam kədəbum divi gatay ba. ¹⁸ Adaba nday gani nani ti, təgri təwi ti ana *Krist Bay gel ni

do ; təgri təwi ti ana huđ gatay gatayani cilinj. Təzlapay ma sulumani sulumani ge mesipet mis àna nañ ; nahkay ti tagosay ndam ya ti təsərkaba zlam magədavana do ni ti tijikia ke divi a. ¹⁹ Lekələm ti mis dek təsəra kəbum kəgəsumiki ma ana Bay gel ; nahkay nəbu nəmərvu azuhva kəli, ay nawayay ti kəsərum magray təwi sulumani lala, ti kəbedəmkabu zlam magədavani akaba sulumani ba. ²⁰ Melefit ti avi manjəhad sulumani ana mis ; nahkay amazəgad *Seteni ti kəcəlumki dap dap àna asak. Ere gani nani ti Melefit ara agray ke weceweceni.

Bay gel Yezu məgri sulum gayañ ana kəli ti.

²¹ Timote nañ ya ti magrakabu təwi ni àgria sa ana kəli a. Ndam ge dini goro ata Lisiyəs, Zason akaba Sosipatros təgria sa ana kəli a daya. ²² Nu Tertiyəs, nu ya nəbəki ma ga Pol ni, nəgria sa ana kəli a, adaba leli dek, leli ndam ga Bay gel Yezu. ²³ Gayus àgria sa ana kəli a. Nu Pol nanjəhad ti afa gani. Ndam ga Yezu ya ti ahalay ni dek day təcakalavu ti afa gani. Erest bay mañgah siŋgu ga kəsa ni àgria sa ana kəli a. Wur ga məñ gel Kartus day àgria sa ana kəli a. [²⁴ Bay gel Yezu Krist məgri sulum gayañ ana kəli dek ti. Aya nahkay.]

Məzləbum Melefit keti !

²⁵ Məzləbum Melefit, mədəmum nañ gəfakani ! Nañ ti njəda-njədəni, nahkay avi njəda ana kəli ga məfəki ahàr ka Yezu *Krist, akada ya nədəm ka ya ti nəhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. Ma Məweni Sulumani nani ti Melefit àngah ; kwa ka mənjəki ga məlañ mis tici ndo. ²⁶ Ay nihi ti Melefit àngazlaya ma gani nana àna pakama ga ndam mahəñgaray *pakama gayañ ya təbəki a wakita bu na. Melefit ti nañ àbu ga kançay-kançayani, àdəm zlam gani məgravu nahkay ti nañ. Awayay ti mis ga jiba gərgərani ya ka had ni dek tici ma gani, ti təfəki ahàr ka Yezu, təgəsiki ma.

²⁷ Melefit ti nañ bəlañ, majalay ahàr gayañ dek sulumani. Nañ gəfakani ga kançay-kançayani. Məzləbum nañ azuhva ere ye ti àgri ana leli àna Yezu Krist ni. Aya nahkay.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koren enjenjeni ni

Ere ye ti mədəmkı ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koren enjenjeni ni

Maslaña ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbəki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 16.21). Àbəki ti ka sarta ya ti naŋ e Efez, awayay akoru a Koren gwar e Mesedweŋ ni (16.5-9 ; Təwi 20.1-3).

Maslaña ya àhi ma ge Melefit ana ndam Koren enji ni ti Pol (Təwi 18.1-17) : àsəra ndam Koren a lala. Koren ti kəsa gədakani ka had Eseyi (Gres) ; gosku gədakani àbu eslini, ndam ga cakala gərgəri kay təbu takoru a gosku ni vu eslini ; ndam ga kəsa nani ti tagray meswehvü dal-dal daya. Wakita hini ti wakita ya Pol àbikioru ana ndam Koren ya mədi ahàr a Wakita ge Meléfit bu enjenjeni ni, ay ka sarta ya ti àbəki wakita hini ni ti àbikioya wakita naħan ana tay a àndava ; a wakita nani bu ni ti àhi ana tay tānjəhadkabu akaba ndam magray meswehvü ka ahar bəlaŋ ba (5.9). Ndam ga Yezu a Koren day təbikioya wakita ana Pol ge mihindifiŋ ma ; a wakita hini bu ni ti Pol àħəŋgrifəŋ ana tay kà pakama gatay ni bəlaŋ àna bəlaŋ (7.1 ; 8.1 ; 12.1 ; 16.1).

Ndam ga Yezu ya a Koren ni ti təsəra zlam a ; təbu àna njəda gərgəri kay ga Məsuf ge Melefit ya àvi ana tay ni (1.4-7). Ku tamal nahkay nəŋgu ni majalay ahàr gatay ni ti majalay ahàr ga ndam ga duniya : təjalay ahàr akada ga ndam ga Yezu ni di faŋ ndo (3.1-3). Nahkay a wakita hini bu ni ti Pol àləgi ana tay : àhi ana tay si tīcivu, tāmbrəŋ majalay ahàr ga duniya ni kwa (3-4), tānjəhadkabu akaba ndam meswehvü ka ahar bəlaŋ ba (5), tābəhadki mirdim ke mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu ba (6). Zlam nday nani dek ti təwi ga ndam ya təsər Yezu lala do ni.

Pol àħəŋgrifəŋja kà pakama ga ndam Koren ya tihindifiŋa ni daya : àcahia zlam ana tay àki ka maday wal a (7), àcahia zlam ana tay àki ka aslu ga pəra (8-10 : ndam Koren tədəm tamal mis àsəra Yezu a ti eslik i ka magray ere ye ti awayay ni dek, ay Pol àdəm si məjənaki mis ndahaŋ day kwa). Àdəfikia divi sulumani ga mazləbay Melefit ana tay a (11), àhi ana tay si tāgray təwi àna njəda ya Məsuf Njəlatani àvi ana tay ni akada ge Melefit ya awayay ni kwa (12-14) ; ahar gədakani si tāwayavu kwa (13). Ndam Koren ndahaŋ tədəm mis atangaba e kisim ba do (15.12) ; nahkay Pol àcahia zlam ana tay àki ka pakama nana daya (15). Kələŋ gani Pol àhi ana tay ahəmamam tājam siŋgu ni (16).

Ma ga Pol ya àhi ana ndam Koren ni ajənaki ndam ga Yezu dek ga membrəŋ majalay ahàr ga duniya, ti tānjəhad akada ge Melefit ya awayay ni.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit àzala nu a ti nîgi zal asak ga Yezu *Krist. Àzalay nu nahəma ka mawayay gayan palam. Nəbiki wakita hini ana kəli ti nu gani. Məbiki ana kəli ti leli ata wur ga məŋ gel Sosten. ² Məbikioru ana kəli, lekələm ndam ge Melefit ya *kacakalumvu a Koren ni. Kigħuma ndam gayan njəlatana azuhva təwi ga Yezu Krist ya àgray na. Melefit àwayay ti kigħum njəlata, àzalay kəli ti nahkay ; àzala ndam ndahaŋ ya tħənġgalay Bay geli Yezu Krist na dek, nday ya a kəsa gərgərani bu ni daya. Yezu Krist ti naŋ Bay gatay dek, Bay geli dek daya. ³ Bəj geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist təgħiż sulum gatay ana kəli, tāgray ti kān jəhađumkabu àna sulumani ti.

Zlam sulumani ya ti Yezu àvi ana ndam gayan a Koren ni

⁴ Nəgħi səsi ana Bay Melefit goro a sarta bu dek azuhva kəli, adaba àgria zlam sulumana ana kəli a, kigħuma ndam ga Yezu *Krist a. ⁵ Ededij lekələm kigħum akaba Yezu Krist a akada mis bəlaŋ, nahkay ti Melefit àgria sulum gayan ana kəli a kay. Iy nihi ti kəsəruma jiri a, kəsəruma mədəm ma ge jiri a. ⁶ Nədəm nahkay nahəma, adaba ka ya ti məhi ma ge Krist

ana kuli ni ti kègèsukabá ma gana lala a mèbèruv gekuli ba. ⁷ Azuhva nani lekùlum kèngétuma zlam sulumani ya ti Melefit agri ana ndam gayan na dék. Nahkay ka ya ti kàbum kèjégum sarta ga manga ga Bay geli Yezu Krist a ni ti ere ya àhècikivu ana kuli ni ti àbi. ⁸ Nañ gani amèvi njèda ana kuli duk abivoru ana mandav ga duniya. Agray nahkay ti adaba awayay ti seriya àgès kuli ka fat ya ti nañ amanga ni ba. ⁹ Melefit àna ahàr gayan àzalay kuli ti, ti kigum akaba wur gayan Yezu Krist akada mis bélaj. Yezu Krist ti nañ Bay geli. Melefit ti ere ye ti àdèm agray ni ti agray ededin, àdakia asak a do ferera.

Kicirumu e kidin gekuli bu ba

¹⁰ Bèza ga mmawa goro ni, nahèngalay kuli àna slimí ga Bay geli Yezu *Krist : kicirumu e kidin gekuli bu ba. Nawaway nahèma, ma gekuli mårakaboru ka ahar bélaj. Cemu ma, majalay ahàr gekuli dék mîgi bélaj. ¹¹ Bèza ga mmawa goro ni, nàdèm nahkay ti adaba ndam ga ahay ga Kuluwe tara tahu ahkado lekùlum kàbum kàlegumvu e kidin gekuli bu. ¹² Ere ye ti nawaway nèhiki ma ana kuli ni ti nihî : maslanya nahañ adèm nañ ga Pol ; maslanya nahañ adèm nañ ga Apolos, maslanya nahañ keti adèm nañ ga Sifas * ; maslanya nahañ ti ni adèm nañ ge Krist ni. ¹³ Lekùlum kàdèmum nahkay ti Krist gani nañ medeveni aw ? Bay ya *tàdarfèn kà tèndal, àmèt azuhva kuli ni ti Pol aw ? Tèk *tàbaray kuli ti àna slimí ga Pol aw ?

¹⁴ Nègri sèsi ana Melefit adaba maslanya ya ti nàbaray nañ e kidin gekuli bu ni ti àbi, si Krispus nday ata Gayus. ¹⁵ Nahkay ti maslanya ya ti eslikì mèdèmani nu nàbaray kuli àna slimí goro ti àbi. ¹⁶ Ededin àgèjazlkua ahàr a, nàbara Istefanas akaba ndam ga huñ ahay gayan a daya. Ay tamal nàsèrkia lala ti nàbarakivu maslanya nahañ keti ndo. ¹⁷ Krist àslèr nu ti ga moru mèbaray mis do. Àslèr nu ti ga moru mèhi *Ma Mèwèni Sulumani ana mis sawan. Àslèr nu ti ga mèhi ma ni ana mis àna mèsèr zlam ge mis ni do. Nagray nahkay ti, ti

mèmèt gayan ya ti àmètfèn kà tèndal ni ti ègi zlam masakani ba.

Yezu adafaki mèsèr zlam ge Melefit

¹⁸ Ga Yezu ya *tàdarfèn nañ kà tèndal àmèt ni ti, tamal tèhi ma gani ana mis ya tèbu tijiji ni ti tazay ma gani ka zlam masakani. Ay leli ya ti Melefit nañ àbu ahèngay leli ni ti, mèsèra tèdèm ma gani nani ti àna njèda ge Melefit. ¹⁹ Mèsèra ma gani nani nahkay ti adaba Melefit àdèm a Wakita gayan bu ahkado :

« Enijinki mèsèr zlam ga ndam ya tèsera zlam a ni ka tay.

Anagray ti mèsèr zlam gatay ni mîgi zlam masakani.[†] »

²⁰ Nihi Melefit àdèma ma na nahkay ti, ndam mèsèr zlam a duniya bu ni, ndam *mèsèr Wakita ge Melefit ni akaba ndam ya tèsera zlapay a ka sarta hina ni ti mèsèr zlam gatay ni énjèa eley ? Melefit àdèfaki mèsèr zlam ge mis ga duniya ni, nani zlam masakani do waw ?

²¹ Nahkay ndam ga *duniya àna mèsèr zlam gatay ni tìpia ere ye ti Melefit àgray àna mèsèr zlam gayan na, ay ti nday gani tèser nañ ndo. Azuhva nani nañ àbu agray tèwi ti àna ma geli ya mèhi ana mis ni. Mis ni ti ni tèdèm ma nani ti ma ga muru. Ay ti Melefit awayay mahèngay ndam ya tèfèki ahàr ka nañ ni ti àna ma gani nani. ²² Ndam *Zude tawayay tègriaya zlam ge ejep ana tay a day kwa ti tègèskabu ma geli ni ti ma ge jiri. Ndam *Gres ti ni tawayay tèhi ma ana tay àna mèsèr zlam akada gatay ni. ²³ Leli zla nahèma, mèdèm *Krist ti tàdarfèna nañ kà tèndal a. Ma geli nani ya mèhi ana mis ni ti azumi bérurva ana ndam Zude : tèhi ana leli « Kindivàm Melefit. » Mis ndahañ ya ti nday ndam Zude do ni ti ni tèdèm ma gani nani ma ga muru. ²⁴ Ay ti nday ya ti Melefit àzala tay a ni, ku ndam Zude, ku ndam Gres nèngu ni, tèsera Krist ti adèfiki njèda ge Melefit ana leli, adèfiki mèsèr zlam ge Melefit ana leli daya. ²⁵ Mis ndahañ tèdèm ere ye ti Melefit àgray ni ti zlam ga muru ; ay tèwi ge Melefit ya mis tèdèm zlam ga muru nahèma, àtama mèsèr zlam ge mis a. Tèdèm ere ye ti Melefit àgray ni ti zlam ga ndam gedebi ; ay tèwi ge

* ^{1:12} Sifas ti slimí ge Piyer. † ^{1:19} Izayi 29.14.

Melefit ya mis tədəm zlam ga ndam gedebi ni ti àtama njəda ge mis a.

²⁶ Bəza ga mmawa goro ni, lekələm ya Melefit àzalay kəli ni, mənjumki : lekələm ndamam ? Kè eri ge mis ga duniya nahəma, ndam məsər zlam təbi e kidiŋ gekəli bu kay bi ; ndam ya njəda àfəŋ kà tay ni akaba ya ti mis təhəŋgrioru ahàr ana tay a haſ ni təbi e kidiŋ gekəli bu kay bi daya. ²⁷ Ay ti Melefit àdaba mis ya ndam ga duniya tədəm nday ndam masakani na ga məbiki mimili ka ndam ya tədəm təsəra zlam a ni. Nahkay day Melefit àdaba mis ya ndam ga duniya tədəm njəda àfəŋ kà tay bi na ga məbiki mimili ka ndam ya njəda àfəŋ kà tay ni. ²⁸ Àdaba mis masakana ya mis təmənjaləŋ ana tay do na, mədəmani nday ya ti tədəm tıslı aranja ndo na, ge mijin ndam ya tədəm nday gədákani na. ²⁹ Melefit àdaba nday nana nahkay, awayay ti ku maslaŋa bəlaŋ èji zlabay kè meleher gayan ba. ³⁰ Lekələm kìgəm bəlaŋjani akaba Yezu Krist ti Melefit àgray. Nahkay ti Bay ya ti acahi məsər zlam ge Melefit ana leli ni ti Yezu Krist ; naŋ àmbay leli ti mîgi ndam jireni kè eri ge Melefit, ti mîgi ndam gayan daya. ³¹ Melefit àgray nahkay ti, awayay ti pakama ya a Wakita gayan bu ni māgravu. Pakama gani nahkay hi : « Tamal maslaŋa awayay èji zlabay nahəma, mîji zlabay ti àna təwi ga Bay gel ya àgray ni.‡ »

2

Pol ahı ana mis Yezu àmatfəŋ kà təndal

¹ Bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti nòru afa gekəli enjenjeni, nèhi ma *məngahani ge Melefit ana kəli ni ti, nèhi ana kəli àna ma zləzlađani ndo ahkay do ni àna məsər zlam ga ndam ga *duniya ni ndo. ² Ka sarta gani nani nahəma, nàza njəda, nədəm ma ya ti anəzlapiki ana kəli ni ti ma àki ka Yezu *Krist cilin, nəzlapay ma nahaŋ do. Ma àki ka Yezu ya nədəm anəzlapaki ni ti gayan ya ti *tàdarfəŋ kà təndal, àmət ni. ³ Ka goro ya nu eslini akaba kəli ni ti njəda goro àbi, aŋgwaz awər nu, nəgəgər. ⁴ Ka ya ti nèhi ma ana kəli akaba nəcahi zlam ana kəli ni ti, nèhi ma ana kəli àna məsər zlam ga ndam ga duniya ndo ; nèhi ana kəli àna ma ga

magosay mis ndo daya. Ay ti ma goro ya nèhi ana kəli ni ti ma ge jiri, àdəfiki ana kəli ni ti *Məsuf ge Melefit. Məsuf gani nani ti naŋ àbu àna njəda dal-dal. ⁵ Lekələm kəfumki ahàr ka Yezu ti adaba kipəma ere ye ti Melefit àgray àna njəda gayan na àna eri gekəli a. Ere gani nani ti məsər zlam ge mis ya təsər ni àgray do.

Melefit avi məsər zlam gayan ana mis

⁶ Ka ya ti leli məhi ma ana ndam ya təndəhvə a ma ge Melefit ba ni ti, macahi ana tay ti məsər zlam, ay ti məsər zlam gani nani ti ga ndam ga *duniya ahkay do ni ga bəbay ga duniya hini do, adaba ndam ga duniya ni etijiji. ⁷ Məsər zlam ya ti leli macalfəŋ ni ti, nani məsər zlam ge Melefit. Zlam nani ti məngahani : Melefit àŋgahfəŋa kè mis a kwa ahaslana. Ka sarta ya Melefit àgraya duniya fan ndo nahəma, àjuhivu ana leli ga mahəŋgay leli àna naŋ, ti məhuriyu a məlanj masladani gayan ni vu. ⁸ Bəbay ga duniya ni təsər məsər zlam gani hini ndo. Tamal təsəra ti, akal *tàdarfəŋ Bay gel kà təndal ndo. Ay Bay ya ti tàdarfəŋ naŋ kà təndal ni ti naŋ gədakani, mis dek atazləbay naŋ. ⁹ Ay ti ere ye ti Melefit àgray ni ti àgray akada ya àbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni :

« Melefit àjuhi zlam ana ndam ya təgəskabá ma gayan a, tawayay naŋ ni : ere ye ti àjuhi ana tay ni ti eri èpi ndo, slimi èci ndo ; ere gani nani àniviyu ana mis a məbəruv bu bi daya.* »

¹⁰ Ay Melefit àdəfaki zlam gani nani ti àna njəda ga Məsuf gayan ; àdəfiki ti ana leli. Məsuf gayan ni ti àsəraba huđ ga zlam a dek, ku ere ye ti àniviyu ana Melefit a məbəruv bu ni day àsəra. ¹¹ E kidiŋ gel i leli mis bu ni ti way àsəra ere ya àniviyu a məbəruv bu ana maslaŋa nahaŋ a ni way ? Si tigi naŋ naŋjani àna ahàr gayan kwa do ni, maslaŋa nahaŋ àbi asər bi. Melefit day nahkay : ere ye ti àniviyu a məbəruv bu ni maslaŋa àbi asər bi, si tigi Məsuf gayan gayanjani kwa. ¹² Leli zla nahəma, Məsuf ya ti àniviyu ana leli ni ti nani məsuf ga ndam ga duniya do. Ay leli ti Məsuf ya àniviyu ana

‡ 1:31 Zeremi 9.23. * 2:9 Izayi 64.3 ; 52.15.

leli ni ti Melefit àvi ana leli. Àvi ana leli ti, awayay ti mèsér sulum gayaŋ ya àgri ana leli ni àna naŋ. ¹³ Ka ya ti leli mèbu mèhi ma gani ana mis nahëma, mèdèm àna mèsér zlam ga ndam ga duniya do, mèdèm ti àna njèda ga *Mèsuf ge Melefit ya avi ana leli ni. Nahkay ere ye ti leli macahi ana mis ni ti Mèsuf ge Melefit adéfiki ana leli, leli day macahi ana ndam ya ti Mèsuf ge Melefit àniviyu ana tay a mèbèruv bu ni bilegeni.

¹⁴ Nahkay maslaŋa ya ti Mèsuf ge Melefit ni àniviyu a mèbèruv bu bi ni ti àgèskabu pakama ga Mèsuf ge Melefit ni do, amènjalèŋ akada zlam masakani e eri gayaŋ bu. Àsèr do simiteni, adaba ere gani àsèrvu nahkay koksah, maslaŋa gani àsèr ti si Mèsuf ge Melefit àjènakia naŋ a kwa. ¹⁵ Maslaŋa ya Mèsuf ge Melefit àniviyu a mèbèruv bu ni ti àsèrkaba zlam a dek, ay naŋ ti nday ya ti Mèsuf ge Melefit àniviyu ana tay bi ni ti tèser majalay ahàr gayan do. ¹⁶ Nahkay àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu :

« Majalay ahàr ga Bay Melefit ti way àsèra way ?

Way eslikì mèdèfiki ma way ?[†] »

Ay leli ya Mèsuf ge Melefit àniviyu ana leli ni ti mèdègèzl ahàr akada ge *Krist ya adègèzl ni.

3

Ndam mègri tèwi ana Melefit

¹ Bèza ga mmawa goro ni, ka sarta ya ti nu nèbu afa gekuli ni ti nìsliki mèhi ma ana kùli akada ya tèhi ma ana ndam ya *Mèsuf ge Melefit àniviyu ana tay ni ndo. Nèhi ma ana kùli ti akada ya tèhi ana ndam ya ti tèjalaki ahàr ka zlam ga duniya ni, adaba lekùlum akada bèza, kèfumki ahàr ke *Krist lala faŋ ndo. ² Ere ye ti nècahi ana kùli ni ti kala nèvi duwa ana kùli, do ni ti nèvi daf ana kùli ndo. Nàgray nahkay ti adaba ka sarta gani nani kìslùmki mèzumumaní ndo. Nihi day kekilenja tamal nèhia ma ana kùli a akada ya tèhi ana ndam ya tèfèkia ahàr ke Krist a lala ni ti kìslùmki do. ³ Adaba nihi kekilenja day lekùlum kèbum kajalumki ahàr ka zlam ga duniya. Lekùlum kèbum kègrum

solu, kèbum kèlègumvu. Kèbum kègrum nahkay ti kekileŋa lekùlum akada ga ndam ga *duniya ni do aw ? Iy edédiŋ lekùlum ti kèbum akada gatay ni. ⁴ Maslaŋa nahaj e kidinj gekuli bu adàm « Nu ga Pol, » maslaŋa nahaj ti ni « Nu ga Apolos. » Lekùlum kèbum kègrum nahkay ti, lekùlum akada ga ndam ga duniya ni edédiŋ do aw ?

⁵ Apolos ti naŋ way ? Nu Pol day nu way ? Leli cùeni ti leli ndam mègri tèwi ana Melefit cilinj. Azuhva tèwi geli ni ti kèfumki ahàr ka Yezu. Ku way way do geli àgray tèwi ya ti Bay geli Yezu àhi mègray ni. ⁶ Magray tèwi geli ti akada ge mis ya tagray tèwi e dini bu ni : nu nàjav zlam, Apolos ti ni àcèhi yam. Ay ti àdèk zlam gani nani ti Melefit. ⁷ Nahkay maslaŋa ya ti ajav nday ata maslaŋa ya ti acèhi yam ni tìsli aranja do. Si Melefit naŋ bèlanj naŋ ya ti adèk zlam tata ni kwa. ⁸ Maslaŋa ya ti ajav zlam nday ata maslaŋa ya acèhi yam ni nday bèlanjanì. Ku way way gatay do Melefit amèvi endif gayan akada ge tèwi gayaŋ ya àgray ni. ⁹ Leli ti magray tèwi ge Melefit ka ahar bèlanj, lekùlum ti ni kìguma akada lekùlum vèdanj ge Melefit ya tèwèns na.

Lekùlum kìguma akada lekùlum ahay ge Melefit ya tèlèm ni daya. ¹⁰ Melefit àvu divi ka mawayay gayaŋ ga mènjèki ke tèwi afa gekuli ti, nu akada maslaŋa ya ti àsèra mèlèmaya ahay a, àsèra mafèkad'asak gana lala ni. Nu nafèkad'asak ga ahay a lala, mèk maslaŋa nahaj àra àlèmkiyu. Ahàr àdèm ndam ya tara tèlèmkiyu ni ti way way do gatay mèbay slimì, mèlèm ahay ni lala. ¹¹ Asak ga ahay ni ti mafèkad'ani àndava, nani Yezu Krist ; maslaŋa èslikì mafèkad nahaj va do. ¹² Mis ndahanj tèlèmkiyu gru ka asak ga ahay gani nani, mis ndahanj ara, mis ndahanj ti ni akur sulumaní. Mis ndahanj keti nahëma, tèlèmkiyu bìyem, mis ndahanj kùzir, mis ndahanj ti ni fifiŋ. ¹³ Ka fat ya ti Melefit amagrafèŋa seriya kè mis a nahëma, way way do mis dek etipi tèwi gayaŋ ya àgray ni. Adaba ka fat nani ti aku amègès tèwi ga way ga way do dek : ndahanj amèzum, ndahanj ti ni amèzum do. Nahkay ti way way do mis dek etipi tèwi

[†] 2:16 Izayi 40.13.

gayan ya àgray ni àbəlay tək àbəlay do aw. ¹⁴ Maslaña ya ti aku aməzum təwi gayan do ni ti Melefit aməvi endif gayan. ¹⁵ Ay maslaña ya ti aku àzuma təwi gayan a ni ti Melefit amahəngay naŋ cilin, aməvi aranja do. Maslaña nani ti akada ge mis ya ti àtamaba aaku ba pircak-pircak ni.

¹⁶ Ngay lekəlum ti kiguma ahay ge Meléfit a, Məsuf gayan naŋ àniviyu ana kəli a məbəruv bu ni ti kəsərum do waw? ¹⁷ Tamal ti maslaña agudarkaba ahay ge Melefit a nahəma, Melefit day amagudar naŋ, adaba ahay ge Melefit ti njəlata. Ahay gayan gani nani ti lekəlum.

¹⁸ Nahkay ti maslaña àgosay ahàr gayan ba. Tamal maslaña e kidiŋ gekəli bu àhi ana ahàr naŋ àsəra zlam akada ga ndam ga duniya na ti, məmbrəŋ məsər zlam gayan nani, mânjəhad akada ga maslaña ya ti àsər aranja do ni. Tamal àgra nahkay ti aməngət məsər zlam sulumani. ¹⁹ Nədəm nahkay ti adaba məsər zlam ga ndam ga duniya ya təsər ni ti ègia zlam masakana kə eri ge Meléfit a. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis ya tagray wir-wir ni ti Melefit agəski tay akada ga kəmbazl ya agəs zlam ni.* » ²⁰ Àbu məbəkiani keti : « Melefit àsəra məsər zlam ga ndam məsər zlam ni ti zlam masakani.† » ²¹ Nahkay ti maslaña èji zlabay àna maslaña nahəna, àdəm nadəbay naŋ ba. Sərumki zlam ni dek ti gekəli sawan. ²² Nu Pol, Apolos akaba Piyer ti leli gekəli. Duniya, sifa, kisim, zlam ya agravu nihi ni akaba zlam ya amagravu ni dek day gekəli. ²³ Lekəlum nahəma ge Krist, Krist ti ni ge Melefit.

4

Kijum zlabay ba

¹ Nawayay ti mis təsər, leli ndam *asak ge *Krist ti leli ndam məgri təwi. Melefit àfiva zlam ana leli a ahar va : ahaslani zlam nani maŋgahani, ay nihi ti awayay ti leli mədəfiki ana mis. ² Kəsəruma, maslaña ya ti təfiva zlam a ahar va ti māgray təwi àna naŋ nahəma, si ahàr àdəm maslaña gani nani mis jireni kwa. ³ Ka majalay ahàr goro nahəma, ma ya ti lekəlum kazlapumku ni ahəlu ahàr kay do. Ku mis ndahanj tagrafua

seriya nəŋgu ni, ahəlu ahàr kay do. Ku nu nuani àna ahàr goro day nàgrafəŋa seriya ka ahàr goro a do. ⁴ Nu nuani nəsəra àna ahàr goro a nàgudar zlam ndo. Ay akaba nani dek ŋay nu jireni ti nədəm nahkay ndo daya. Bay ya ti agrafua seriya ni ti si Bay geli àna ahàr gayan gayanjan kwa. ⁵ Adaba nani zla nahəma, kəgrumfəŋa seriya kə mis a ba. Besəma, jəgum vad ge Melefit ya àfəkaň ni. A vad gani nani ti Bay geli anja, naŋ ti amançazlaya zlam ge mis ya a məlan zirŋ-zinjeni bu na, zlam ge mis ya təjalay a ahàr gatay bu ni day amançazlaya. Ka sarta gani nani ti ku way way do Melefit amazləbay naŋ àki ke təwi ya àgray ni.

⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nədəmki ma ka ahàr goro akaba ka Apolos akada ma *gozogul ti ga məjənaki kəli. Nawayay ti kəsərumaba zlam a huđ gani ba : ahàr àdəm kədəbum divi sulumani ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni akada geli ya madəbay ni ; kəgrumkivu zlam ndahanj ya təbi məbəkiani bi ni ba. Nahkay zla nahəma, kijumki zlabay ke mis ndahanj ba ; kəmənjumləŋ ana mis ndahanj akada təsər aranja do ba daya. ⁷ Way àhuk ahkado nak kàtam mis ndahanj ni way? Zlam ya ti àfuk ni ti, àvuk ti Melefit do waw? Kəsəra tamal ti Melefit àvuk nahəma, kiji zlabay àna naŋ akada nak nakani kənġət àna njəda gayak ti kamam?

⁸ Ay nihi zla ti lekəlum kədəmum ahkado kərəhuma, lekəlum kəbum àna elimeni, lekəlum kəzumuma bay a, leli ti bəbay do. Kəzumuma bay na edəfiňa ti akal àbəlay. Nahkay akal leli day məzum bay ni akaba kəli ka ahar bəlaŋ. ⁹ Leli ti ndam asak ga Yezu Krist, ay ti nəjalay a ahàr goro bu nahəma akada Melefit àbəhad leli kələŋ ge mis ndahanj ni dek. Leli ti mìgia akada ndam ya ti seriya àgəsa tay a mək takoru tabazl tay kə meleher ge mis ni. Mìgia akada leli zlam ga sewiya kə eri ge mis ga *duniya akaba kə eri ga *məslər ge Melefit a. ¹⁰ Leli məbu məhi ma ge Krist ana mis ti seteni àcəlivə ana leli a ahàr va zla do aw? Lekəli ti ni kəsəruma zlam a adaba lekəli ka ahar bəlaŋ akaba Krist aw! Leli ti ndam gedebeni, lekəli ti ni njəda gekəli abu zla do aw? Leli ti tamənjaləŋ ana leli

* 3:19 Mənjay Zəwop 5.13. † 3:20 Limis 94.11.

akada zlam masakani, ay lekali zla nahema təhəngrioru ahàr ana had ana kəli. Nahkay zla do aw ? ¹¹ Nihi kekileña ləwir àbu awər leli, yam àbu akad leli, azana àki ke leli ka vu bi, mis təbu təzləb leli, masawaday satat, ahay gelì àbi, ¹² màgra təwi a dal-dal day kwa ti məzumi zlam ana hud gelì. Ka ya ti mis təbu tindivi leli ni ti leli mahəngalay Melefit ti məgri sulum gayan ana tay. Ka ya ti təbu təgri daliya ana leli ni ti leli mebessey. ¹³ Ka ya ti mis tagudari ma ana leli ni ti leli məngwiviyu ana tay. Ke eri ge mis ga duniya nahema, leli mìgia akada zlam ya taboru ke jigəri na. Nihi kekileña təhi ana ahàr leli mìgia zlam masakana a duniya ba dek.

¹⁴ Nəbiki zlam nday hini ana kəli ti ga məbəki mimili ke kəli do. Ay nəbiki ana kəli ti, nawayay nəcahi zlam ana kəli, adaba kìguma bəza goro ya nawayay na palam. ¹⁵ Ku tamal mis ndahanj ehimaya təbu təcahi zlam ana kəli àki ke Krist nəŋgu ni, bəŋ gekəli ti bəlanj huya. Bəŋ gekəli ti nu gani. Kìguma bəza goro a adaba àhi *Ma Məwəni Sulumani ga Yezu Krist ana kəli enjenjeni mək kəfumki ahàr ka naŋ ti nu. ¹⁶ Nihi ègia nu bəŋ gekəli a nahema, grum zlam hwek-hweka akada goro ya nagray ni. ¹⁷ Nawayay ti kəgrum nahkay. Nahkay ti nəsləroya Timote a, àdoru afa gekəli. Nan ti ègia wur goro a, nawayay naŋ, adəbay divi ga Bay gelì ge jiri ge jireni. Eminjua nahema, aməziaba azay slimì ana kəli àki ka manjəhad goro akaba Yezu Krist na. Amacahi zlam ana kəli akada goro ya nəbu nəcahi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ku eley eley do ni, ti manjəhad gatay mânja akada goro na.

¹⁸ Mis ndahanj e kidinj gekəli bu təbu tiji zlabay, adaba təhi ana ahàr nu anangoru afa gekəli va do. ¹⁹ Ay tigi ti Melefit àvua divi gana ti nəbu nakoru afa gekəli wudak. Eninjua nahema, enipi zlam ga ndam zlabay nday nani ya tagray ni. Nahkay anəsər nday tədəm ma masakani cilin tək day ti təgray təwi àna njəda ge Melefit aw ? ²⁰ Nədəm nahema *Məgur ge Melefit ti mam ? Ndam ya ti təbu a Məgur ge Melefit ni bu ni ti təzlapay ma masakani do : tagray təwi àna njəda ge Melefit. ²¹ Nihi ti dəmukiba ere ye ti lekəlum kawayum

na. Ka ya ti anangoru afa gekəli ni ti nāza malawað a ahar va ga matrað kəli àna naŋ a waw ? Tək day ti kawayum ti nāwayay kəli, nāru àna məbəruv bəlanj aw ?

5

Zlam ya ti abəki mimili ke mis ni

¹ Nihi niciā mis təbu tədəm ahkado mis ndahanj e kidinj gekəli bu təbu tagudar zlam, tagray zlam məwəslani ya ti ku ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do tekedi təgray do ni. Təhu maslaŋa gekəli nahaŋ àbu andəhadffəŋ kà wal ga bəŋjani. ² Lekəlum zla ti kəbum kijəm zlabay, giri-giri ti amal kitəwəm sawan. Maslaŋa ya ti àgray ere məwəslani nani ni ti kəgarumaba naŋ e kidinj gekəli ba do ni ti kamam ? ³ Nu ti ku nu nəbi akaba kəli eslini bi nəŋgu ni, nəbu nədəgəzlkioru ahàr ke kəli dal-dal. Maslaŋa ya ti àgudar zlam ni ti nəkelkaba seriya gayan a àndava sək akada nu nəbu akaba kəli eslini. ⁴ Nəgray seriya gani hini ti àna slimì ga Bay gelì Yezu. Lekəlum day cakalumvu ; eslini majalay ahàr goro amələbu akaba kəli, njəda ga Bay gelì Yezu day amələbu akaba kəli. ⁵ Akacakalumva ti vumi maslaŋa gani nani a ahar vu ana *Seteni ti məgri daliya hayaŋ. Nahkay ti maslaŋa gani aməmbrəŋ majalay ahàr magədavani ni, mək Melefit amahəŋgay sifa gayan ni ka fat ya ti Bay gelì amagrafəŋa seriya kə mis a ni.

⁶ Kijəm zlabay ti kamam ? Àbəlay do timey ! *Miwisiŋ gəzit təbəkiviya ka humbu ga makala masəfarana, ewisiŋaba zlam na dek ti kəsərum do aw ? ⁷ Ahàr àdəm si kəzumaba miwisiŋ gani nana e kidinj gekəli ba kwa. Tamal kəgruma nahkay ti kigum *njəlatani akada ga humbu ga makala masəfarani ya təbəkiviyyu miwisiŋ ndo ni. Ay nəsəra kìguma njəlatana akada ga humbu nana edədiŋena, adaba *Krist àmət azuhva leli. Krist ti naŋ Wur təmbak ya ti tislini ana leli a wuməri ga *Pak bu ni. ⁸ Nihi nahema məgrum wuməri ga Pak gelì ! Ay məmbrəŋum zlam magudarani akaba cuday ya màgrabiyyu ni dek, məbumkiviyyu miwisiŋ nani va ba. Mədəbum divi ge Melefit àna məbəruv bəlanj akaba àna jiri sawan.

⁹ A wakita nahaj ya nèbiki ana kuli ni bu ni ti nèhi ana kuli ahkado kànjéhadumkabu akaba ndam magray meswehvú ka ahar bélaj ba. ¹⁰ Nèhi ana kuli nahkay ti nèdémki ma ti ka ndam ga *duniya ya ti tagray meswehvú ni do. Nday ya ti eri gatay àki ka zlam ge mis ni, nday ya ti tigi akal ni, nday ya ti tagray péra ni day nèdémki ma ka tay ndo. Tamal mis àwayay manjéhadani akaba tay do nahema, si maslaña gani aslèkaba a duniya ba. ¹¹ Ere ye ti nèdém ni ti nèdémki ti ka ndam mèfèki ahàr ke Krist ni. Tamal mis àdém ahkado nañ mis ga Yezu mèk agray meswehvú, bi eri gayañ àki ka zlam ge mis, bi agray péra, bi asivù ana mis, bi avi vu gayañ ana zum, ahkay do ni bi egi akal nahema, ku mèzum zlam akaba nañ ka ahar bélaj kèzumum ba.

¹² Maslaña ya ti agraféja seriya kà ndam ya kèbumi akaba tay bi ni ti nu do. Lekèlum day grumfèja seriya kà ndam ya kèbum akaba tay ka ahar bélaj na ciliñ. ¹³ Nday ya ti kèbumi akaba tay bi ni ti Melefit amagrafèja seriya kà tay a. Abu mèbekiani a Wakita gayañ bu : « Garumaba mis cudayana e kidinj gekuli ba.* »

6

Ndam ga Yezu tèbèhadki mirdim ka bëza ga mèj gatay ba

¹ Nèdém nahema, mis tèlègava ata wur ga mèjana mèk akoru abèhadkibiyu mirdim afa ga ndam ya tèdèbay *Krist do ni ti àbèlay aw ? Giri-giri ti akoru àna ma gani ti afa ndam ge Melefit sawan do waw ? ² Ngay ndam ge Melefit atagrafèja seriya kà ndam ga *duniya na dek ti kèsérum do waw ? Tamal akègrumfèja seriya kà ndam ga duniya dek ti, kègrum seriya ga zlam nday hini ciñ-ciñeni ni koksah ti kamam ? ³ Ngay *mèslar ge Melefit tekedi leli amagrafèja seriya kà tay a ti kèsérum do aw ? Iy zla aw kèséruma nahkay ti, mislikí magray seriya ga zlam ga duniya do ni ti kamam ? ⁴ Nèdém nahkay ti adaba tamal ti mis tèlègava ata wur ga mèjana e kidinj gatay ba ti, kècuhwumoru àna ma gani afa ga ndam ga dala ti àbèlay aw ? Ka ya ti

ndam ga Yezu tècakalavu nahema, ndam nday nani ti lamba gatay àbi akaba tay bi. ⁵ Nèdém nahema, kègrum nahkay ti mimili do aw ? Bay mèsér zlam bélaj ti àbi e kidinj gekuli bu ga mekelikaba seriya gana ana bëza ga mèjana àbi ededinj aw wahay ? ⁶ Ku tamal àbi nèngu ni, mis abèhadki mirdim ka wur ga mèjana ti àbèlay do. Ay lekèlum ti kabèhadumki mirdim ka bëza ga mèj gekuli afa ga ndam ya tèfèki ahàr ke Krist do ni ti ahèmamam !

⁷ Nèdém nahema, ku tamal kabèhadumki mirdim ka ndam gekuli nèngu ni kijèmkia ke divi ge Melefit a àndava. Lekèlum ti tamal maslaña nahaj àgudaria zlam ana kuli a nahema, hojo besumia. Tamal àzaféja zlam kè kuli àna akal a nahema, hojo besumia daya. ⁸ Ay lekèlum ti kèbesum do. Kagudarumi zlam ana mis ndahanj, kigumfiña akal kà tay a sawan ; tata nday gani bëza ga mèj gekuli keti ni ! ⁹ Ngay ndam ya ti tagudar zlam ni atèhuriyu a *Mègur ge Melefit vu do ni ti kèsérum do aw ? Kègosum ahàr gekuli ba, sèrum : ndam magray hala, ndam ga péra, ndam meswehvú, ndam ya ti tèhèlvu ata zal ata zal ti tandèhadkabu ni, ¹⁰ ndam akal, ndam ya zlam ge mis egi eri ana tay ni, ndam ya ti tèvi vu gatay ana zum ni, ndam mbadambada akaba ndam ya ti tèhèlféja zlam kè mis a ga njèda ni, nday nani dek ti atèhuriyu a Mègur ge Melefit vu do. ¹¹ Ahaslani mis ndahanj e kidinj gekuli bu day tègrabiya nahkay. Ay nihi nahema, Melefit geli àbara kuli àna njèda ga Mèuf gayañ a, nahkay ti kiguma njèlatana, kiguma ndam jirena daya. Zlam gani nani dek ti àgray àna slimí ga Bay geli Yezu Krist.

Kègrum meswehvú ba

¹² Mis ndahanj e kidinj gekuli bu tèhi àna ahàr ahkado ndam ge *Krist ti tèvia divi ana tay ga magray zlam a dek. Tèvia divi ana tay ga magray zlam a dek ededinj, ay ti zlam dek àgri sulumani ana mis do. Nu day nèhi ana ahàr nahkay : tèvua divi ga magray zlam a dek, ay ti nigi evidi ga zlam nday nani ti nàwayay do. ¹³ Nahkay day kèdémum Melefit àgriaya zlam mèzumani ana hud a, hud ti ni ga mèzumiyyu zlam. Iy

* 5:13 Mimbiki 17.7.

nahkay ededinj, ay ti Melefit emijinj huđata zlam məzumani ni cecueni. Vu geli ti Melefit àgria ana leli a ti māgray mesuehvu àna nañ do. Àgria ana leli a ti awayay ti māgri təwi ana Bay geli àna nañ sawanj. Bay geli ti ni afi ahàr ana vu geli. ¹⁴ Bay geli àməta ti Melefit àhəngaraba nañ e kisim ba, àvia sifa məwena : leli day amara mahəngaraba leli a aməvi sifa məweni ana leli àna njəda gayanj.

¹⁵ Ngay leli dek ka ahar bəlañ mìgia vu ge Krist a, nahkay lekələm day palahar ga vu gayanj ti kèsərum do aw ? Nahkay ti nazay palahar ga vu ge Krist ti egi vu bəlañ akaba vu ga wal hala ti ahəmamam ? Àgravu do simiteni ! ¹⁶ Mis tamal ti tandəhadkabu ata wal hala ti, vu gatay cüeni egi vu ge mis biliñ ti kèsərum do aw ? Adaba Melefit àdəm a Wakita gayanj bu : « Nday cüeni ti vu gatay emigi bəlañ. » ¹⁷ Ay ti maslaña ya ti tanjəhadkabu ata Bay geli ni ti ègia Məsuf ga Yezu àniviyu, majalay ahàr gatay dek bəlañani.

¹⁸ Cuhwumfənja kà ndam mesuehva. Zlam magudarani ndahanj ya ti mis tagray ni dek ti tijifinj kà vu gatay do. Ay maslaña ya agray mesuehvu ni ti agudar ahàr gayanj gayanjani. ¹⁹ Vu gekəli ni ti ègia ahay njəlatani ge Melefit a, *Məsuf Njəlatani anjəhadviyu ti kèsərum do aw ? Məsuf Njəlatani nani ti Melefit àvi ana kəli, nañ àvu a məbəruv gekəli bu. Vu gekəli ti ge Melefit, do ni ti gekəli gekəleni do. ²⁰ Melefit àpəla zlam gədakana ga mambay kəli àna nañ a. Nahkay ere ye ti kəgrum àna vu gekəli ni dek ti zləbum Melefit àna nañ.

7

Məhəlvani ata zal ata wal

¹ Nihi nahəma nəñgəkia àki ka ma ya kəbumukibiyu a wakita gekəli bu na. Ka nu ti zal àday wal do simiteni ti àbəlay. ² Ay ku tamal nahkay nəñgu ni, bi maslaña amagray mesuehvu ti hojo zal māday wal gayanj, wal day māday zal gayanj. ³ Nahkay ahàr àdəm zal àmbati aləñ ana wal gani ba, wal day àmbati aləñ ana zal gani ba. ⁴ Adaba mam, wal ti vu gayanj ti gayanj gayanjani do : ga zal gani sawanj. Zal day nahkay ; vu

gayanj ti gayanj gayanjani do : ga wal gani sawanj. ⁵ Nahəma, wal èkeli vu gayanj ana zal gayanj ba, zal day èkeli vu gayanj ana wal gayanj ba. Si bi tīciva e kidinj gatay ba, təpəsaba ga sarta bal ga mahəngalay Melefit a. Ay zla nahəma kəpəsumaba kay ba, do ni ti *Seteni aməngət divi ga magosay kəli, adaba bi ekisləmkı məpəsumabana ga sarta kay koksah ti ni.

⁶ Ngay grum nahkay ti nəhi ana kəli ga njəda do. Nədəm tamal kəgrum nahkay ti àbəlay sawanj. ⁷ Ka nu ti nawayay ti mis dek tanjəhad akada goro ni, təday wál ba. Ay ti Melefit àvia njəda ana mis a gərgəri. Maslaña nahañ Melefit avi njəda ga maday wal ahkay do ni ga maday zal, ana maslaña nahanj ti ni avi njəda ga manjəhadani nañ bəlañ.

⁸ Nihi nahəma nəhi ma ana wál madakway akaba ndam ya wál təfəñ kà tay bi ni. Nəhi ana tay nahəma, tamal tanjəhad ka ahàr gatay akada goro ni ti àbəlay. ⁹ Ay ti maslaña ya ti èslikı mebeseni do ni ti māday wal, wal ti ni māday zal. Hojo kəhəlumvu zlam gekəli, ere gani arəh ga wal ahkay do ni ga zal amakañ kəli ti ni.

¹⁰ Nihi ti nəhi ma ana ndam ya təhəlva ni. Ma hini ya nədəm ni ti ma goro do, ma ga Bay geli. Àdəm ahkado : Wal tədevu ata zal gayanj ba. ¹¹ Ay tamal ti tədeva nəñgu ni, mānjəhadə nahkay, àday zal ba. Tamal èbəsey manjəhadani koksah nahəma, tāngalabu ata zal gayanj. Zal day àgaray wal gayanj ba.

¹² Nihi ti nəhi ma ana lekələm ndahanj ni. Nədəm ma hini ti nu, do ni ti Bay geli Yezu do. Nədəm nahəma : Tamal maslaña àfəkia ahàr ka Yezu a, wal gayanj ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək wal ni awayay manjəhadani ata nañ ti, àgaray nañ ba. ¹³ Wal day nahkay, tamal àfəkia ahàr ka Yezu a, zal gayanj ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək zal ni awayay manjəhadani ata nañ ti, àsləka ba. ¹⁴ Nədəm nahkay ti adaba zal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti nañ mis ge Melefit azuhva wal gayanj ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Nahkay day wal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti nañ mis ge Melefit azuhva zal gayanj ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Ègia

* **6:16** Mənjəkiani 2.24.

nahkay ti bəza gatay ni Melefit àdaba tay a, tìgia ndam gayan a. Tamal nahkay do ni ti bəza gatay ni tìgi ndam ge Melefit ndo. ¹⁵ Ay tamal maslaña ya ti àfèki ahàr ka Yezu ndo ni awayay medeveni ata wal gayan ahkay do ni ata zal gayan nahëma, têdevu. Nañ ya ti àfèkia ahàr ka Yezu a tâmbreñ nañ ni ti ku zal, ku wal nèngu ni tèfèki ñgasa ga manjëhadkabani akaba maslaña nahaj ni do. Adaba Melefit àzalay kùli ti, awayay kânjëhadum àna sulumani. ¹⁶ Nèdëm nahëma, nak wal ya ti këfèkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahëngay zal gayak azuhva nak ti kèsara waw? Nak zal ya ti këfèkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahëngay wal gayak azuhva nak ti kèsara waw?

Ku way way do mânjëhad akada gayan ya Melefit àzalay nañ ni

¹⁷ Giri-giri nahëma, ahàr àdëm ku way way do manjëhad gayan mânja akada ga Bay gel Yezu ya àvi ka sarta ya Melefit àzalay nañ ni. Ere ya nèhi ana ndam ga Yezu ya *tëcakalavu a kësa gërgërani bu ni ti nahkay. ¹⁸ Tamal bi maslaña Melëfit àzalay nañ këdi gayan *mekeleni ti mânjëhad nahkay, àhëngarkiyu ba. Tamal bi maslaña Melefit àzalay nañ këdi gayan mekeleni do ni ti mânjëhad nahkay, ekeley ba. ¹⁹ Mekeley këdi ahkay do ni mekeley këdi do ni ti àzaya araña do. Zlam mañelani ti magray ere ye ti Melefit àdëm ndam gayan tâgray ni ciliñ. ²⁰ Ahàr àdëm nahëma, ku way way do mânjëhad akada gayan ya Melefit àzalay nañ ni. ²¹ Tamal bi nak evidi ka sarta ya Melefit àzalay kur ni ti àhëluk ahàr ba. Ay ti bi këngëta divi ga mambay ahàr gayak a ti mbay. ²² Nèdëm nahkay ti adaba maslaña ya ti nañ evidi mëk Bay gel àzala nañ a nahëma, nañ akada evidi va do, adaba ègia mis ga Bay gel a. Nahkay day, maslaña ya ti nañ evidi do mëk *Krist àzala nañ a nahëma, ègia evidi ge Krist a. ²³ Lekùlum ñek Melefit àmba kùli àna zlam gëdakana. Nahkay ti këdëbum mis akada lekùlum evidi gatay va ba. ²⁴ Bëza ga mmawa goro ni, nèhi ana kùli nahëma, ahàr àdëm ku way way do mânjëhad kè eri ge Melefit akada gayan ya ti Melefit

àzalay nañ ni. Tânjëhad nday ata Melefit ti nahkay.

Wëwalya tèsér zawal day-day do ni

²⁵ Nihi ti nèzlapaki ka ma ga wëwal ya tèsér zaval do ni. Ma ya anëdëm ni ti Bay gel àhu ndo, nani majalay ahàr goro goroani. Ay nu ti, Bay gel àgrua sulum gayan a, nahkay mis tislikî mëgëskabu ma goro ya nëdëm ni.

²⁶ Ka majalay ahàr goro nahëma, hojo ku way way do mânjëhad akada gayan ya anjëhad ni. Nèdëm nahkay ti azuhva daliya ge mis ya tëcakay ka sarta hini ni. ²⁷ Tamal nak këbu àna wal gayak nahëma, kìdëmvu ba. Tamal nak wal gayak àbi ti ni, kàday wal ba. ²⁸ Ay tamal kaday wal nahëma, zlam magudarani do. Nahkay day tamal wal ya àsér zal day-day do ni akoru ka zal day, zlam magudarani do. Ay ti sërumki lala, wëwal akaba zaval gatay atëcakay daliya dal-dal a duniya bu. Nèhi ana kùli këdum wál ba akaba këdëgum ka zaval ba ti, adaba nawayay ti kàcakum daliya nani ba.

²⁹ Bëza ga mmawa goro ni, ere ye ti nèdëm ni ti nèdëm adaba sarta àbiyu kay va bi. Kwa nihi, maslaña ya ti wal gayan àbu ni ti mâtjalay ahàr akada ga maslaña ya wal gayan àbi ajalay ahàr ni. ³⁰ Maslaña ya ti etëwi ni ti mânjëhad akada nañ àbi etëwi bi. Maslaña ya ti amërvu ni ti mânjëhad akada nañ àbi àmërvu bi. Maslaña ya ti asëkum zlam ni ti mânjëhad akada nañ àbi àsëkum zlam bi. ³¹ Maslaña ya ti agray tëwi àna zlam ga duniya ni day mânjëhad akada nañ àbi àgray tëwi àna zlam ga duniya bi. Nèdëm nahkay ti adaba manjëhad ga duniya hini ara andav wudak.

³² Nawayay ti araña àhëli ahàr ana kùli ba simiteni. Maslaña ya ti wal gayan àbi ni ti ajalaki ahàr ke tëwi ga Bay gel Yezu ciliñ. Awayay agray zlam ya ti àbëlafëñ kà Bay gel Yezu ni. ³³ Ay maslaña ya ti wal gayan àbu ni ti ajalaki ahàr ka zlam ga duniya. Awayay agray zlam ya ti àbëlafëñ kà wal gayan ni. ³⁴ Majalay ahàr gayan cù cù, adaba awayay ti ere ye ti agray ni mâtëlafëñ kà wal gayan awayay ti mâtëlafëñ kà Bay gel daya. Nahkay day, wëwal ya ti tèbi ka zaval bi ni akaba bëza

dahalay ni t̄jalaki ahàr ke t̄wi ga Bay geli cilij. Tawayay ti vu gatay akaba majalay ahàr gatay dék mânja ga Bay geli. Ay wéwal ya ti t̄bu ka zaval ni ti t̄jalaki ahàr ka zlam ga duniya. Tawayay tagray zlam ya ti àbélafèn kà zaval gatay ni.

³⁵ Ma goro hini ya nèhi ana k̄li ni ti ga mæjènaki k̄li, do ni ti ga macafènja k̄li ga magray ere ye ti lekulum kawayum na do. Ay ti nawayay ti k̄egrum zlam àna divi gani, nawayay ti k̄dèbum Bay geli àna huébelan, ti kàjalum ahàr c̄ c̄ ba.

³⁶ Nihî nahèma, bi wur dagwa nahaj nan àbu àna mèva gayan, nday t̄bu nahkay, t̄hèlvu fanj ndo. Mèk wur dagwa ni adèm : « Tamal nàzay nanj ndo ni ti àbélay do, adaba mèbèruv goro àdèvia a nan va, nahkay nawayay ti mèhèlvu. » Tamal nanj àbu adègèzl nahkay ti mègray akada ga mèbèruv gayan awayay ni, mèzay nanj : nani ti zlam magudarani do. * ³⁷ Ay bi

wur dagwa ni àwayay mazay mèva gayan ni do, àsèra a mèbèruv gayan ba, maslanya nahaj àcafènja nanj a ndo, eslikî manjèhadani nahkay ka ahàr gayan tata nahèma, tamal àzay nanj ndo ni ti àgra zlam mèbèlana.

³⁸ Ma gani ti nahkay hi : Maslanya ya ti àza mèva gayan na ti àgra zlam sulumana. Ay maslanya ya ti àzay mèva gayan ni ndo ni ti àgra zlam sulumana àtama ga maslanya ya ti àzay na.

³⁹ Ay wal ya ti zal gayan nanj àbu àna sifa mba ni ti àday zal nahaj ba simiteni. Ay tamal zal gayan ni àmèta nahèma, eslikî maday zal nahaj ya ahàr gayan awayay ni tata. Ay zla ti aday ti zal ya ti nanj àbu afèki ahàr ka Bay geli ni. ⁴⁰ A majalay ahàr goro bu ni ti tamal ànjèhada zlam gayan a nahèma, azum gèda àtama ga wal ya àday zal nahaj na. Nèdèm nahkay ti nu day

*Mèsuf ge Melefit nanj àbu akaba nu.

8

Aslu ga pèra

¹ Nihî ti nèzlapaki ka ma ga aslu ga pèra. Ma gekèli ya kèdèmum leli dék mèsèra zlam a ni ti ma gekèli ni jiri ededèn. Ay mèsèr

zlam ti avi zlabay ana mis ; ere ye ti azoru mis kama ni ti mawayavani. ² Tamal mis àdèm nanj àsèra zlam a ti, àsèr zlam lala fanj ndo. ³ Ay tamal mis awayay Melefit nahèma, Melefit àsèra nanj gayan a àndava.

⁴ Kèhumu ndam ya tèfèki ahàr ka Yezu ni ti tèvia divi ana tay a ga mèzum aslu ga pèra aw ? Ma gekèli ya kèdèmum ni ti jiri : pèra ti zlam masakani ededèn. Nahaj ni kèdèmum ahkado Melefit ti bèlan, nahaj àbi : nani day jiri ededèn. ⁵ Zlam tèbu kay a hué melefit bu akaba ka had, mis tìpia ti tèdèm zlam nday nani melefifit. Nahkay ti melefifit akaba bèbay tèbu kay. ⁶ Ku tamal nahkay nèngu ni, geli ti Melefit nanj bèlan, nanj Bèj ga Yezu. Nanj ti àgraya zlam a dék. Leli day nanj àgraya leli a ti mègi ndam gayan. Nahkay Bay geli ti nanj bèlan, nanj Yezu Krist. Zlam ge Melefit ya àgraya ni dék ti, àna nanj. Leli day mèbum àna sifa ti azuhva nanj.

⁷ Ay ku tamal leli ndahanj ni mèsera zlam nday nana nèngu ni, mis ndahanj tèbu e kidinj geli bu tèser do. Nday nani ti ahaslani tègrabiya pèra, angwaz gani àslèkiaba ana tay ndo kekilena. Nahkay tamal tècaka aslu ga pèra ti tèdèm tègudara, adaba nday gani tèsèrkaba divi ge Melefit a lala fanj ndo. ⁸ Ere ye ti azoru leli afa ge Melefit ni ti zlam mèzumanî do. Tamal mèzum ti àjènaki leli ga moroni kama do. Tamal mèzum do day àguloru leli do.

⁹ Kèseruma kislèmki mèzum zlam dék. Ay ti bumvu slimi lala, do ni ti maslanya ya ti àsèrkaba divi ge Melefit a lala fanj ndo ni emijikia ke divi a azuhva zlam gekèli ya kèzumum na. ¹⁰ Adaba tamal ti maslanya nani èpia kur a, nak ya ti kèsèra zlam a ni, nak kèbu kèzum zlam a ahay ga pèra bu nahèma, nanj ya ti àsèrkaba divi ge Melefit a lala fanj ndo ni nanj day ara azay njèda gayan ga mèzumanî. ¹¹ Nahkay ti mèsèr zlam gayak ni ejin maslanya ya ti àsèrkaba divi ge Melefit a lala fanj ndo ni. Maslanya nani ti wur ga mèj geli, Krist àmèt ti ga mahèngay nanj. ¹² Tamal kègrum nahkay ti kagudarumi zlam ana bèza ga mèj geli, kèvumi majalay ahàr ana tay

* ^{7:36} Mis ndahanj tèdèm Pol àdèmki pakama hini ti ka wur dagwa nday ata mèva gayan do ; tèdèm Pol àdèmki ti ka bèj ga wur nday ata wur gayan dahalayani, bèj ga wur ni awayay adi zal.

adaba tèsarkaba divi ge Melefit a lala fanjndo. Kagudarumi zlam ana tay ti, kagudarumi zlam ana *Krist. ¹³ Nahkay ere ye ti nədəm ni ti nihi : tamal zlam məzumani goro ni ejinkia wur ga mən̄ goro ke divi a nahəma, anahəpəd̄ aslu day-day va do. Adaba mam, nawayay ti wur ga mən̄ goro èjikia ke divi a ba.

9

Pol adəfiki manjəhad̄ gayan ana mis

¹ Nu ti nəsəra nisliki magray ere ye ti nawayay ni dek. Ngay nìpia Bay gel Yezu àna eri goro a, nu zal asak gayan̄ daya ti kèsərum do aw ? Lekulam kəfumki ahàr ka Bay gel ti azuhva təwi goro ya nəgri ni do aw ? ² Ku tamal mis ndahan̄ təsər nu zal asak ga Yezu do nəngu ni, lekulam ti kèsəruma nu zal asak gayan̄. Kəfumkia ahàr ka Bay gel Yezu azuhva təwi goro ya nəgray e kidin̄ gekuli bu na ti, nani adafaki nu zal asak gayan̄.

³ Ka ya ti mis təbu tahəngalafua ma ni ti nahəngarfən̄, nədəm nahkay nihi : ⁴ Leli ndam *asak ga Yezu ti misliki məzum zlam akaba misi zlam azuhva təwi gel ya magray ni do aw ? ⁵ Misliki moroni afa gekuli àna wal ya àfəki ahàr ke Yezu ni do waw ? Ndam asak ndahan̄ ni akaba bəza ga mən̄ ga Bay gel Yezu ni akaba Piyer təbi tagray nahkay bi aw ? ⁶ Ahàr àdəm magray təwi ga məzumi zlam ana huđ gel ti leli ata Barnabas cecə cə a ciliŋ aw ? ⁷ Ndam slewja tagray təwi ga slewja gatay ti, təpəl tay do aw ? Maslaŋa ya ti àjava zlam a ni ti azum bəza gani do aw ? Tək day ti maslaŋa ya ti ajəgay zlam ga gənaw ni ti aducaya duwa gana esi do aw ?

⁸ Ma ya nədəm ni ti, nani majalay ahàr gel mis ciliŋ do, e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu day nahkay. ⁹ Abu məbəkiani e Divi gani nani bu nahkay hi : « Ka ya ti kəzləbum hay àna sla nahəma, kəwəlumikabu pakama ga macafən̄ naŋ kà məzum zlam a ba.* » Melefit àdəm nahkay ti, kəhumi ana ahàr àdəmki ma ti ka slasla ciliŋ aw ? ¹⁰ Melefit àdəm nahkay ti, àdəmki ti ke leli ndam məgri təwi ni do aw ? Iy, àdəmki ti ke leli ededin̄. Leli ti

magray təwi akada ga ndam ya ti təwəs vədaŋ ahkay do ni akada ndam ya ti təzləb̄ hay ni. Nday nani tagray təwi ti təsəra atəŋgət zlam. ¹¹ Leli ti akada ndam mizligi hay : hay gani nani ti pakama ge Melefit ya məhi ana kəli ni. Nihi ti lekulam kəbum àna zlam sulumani ge Melefit ya leli məgri ana kəli ni, ay leli məngətfən̄a zlam sulumana kè kəli a ti kàwayum do waw ? Məngət zlam sulumani nani ti mabaz hay ya ti mizligi ni do waw ? ¹² Mis ndahan̄ ni tekedi təŋgətfən̄a zlam kè kəli a, sakomba leli aw !

Ay ku tamal misliki məngətfən̄a zlam kè kəli a tata nəngu ni, mihindifiŋa kè kəli a ndo. Mibesey zlam ni dek, adaba mawayay ti məcafən̄a mis ga məgəskabu *Ma Məweni Sulumani ge Krist na ba. ¹³ A *ahay gədakani ge Melefit bu ni ti ŋgay ndam məgri təwi ana Melefit ni təŋgət mahar gatay, ndam meviyeki aslu ni day təŋgət mahar gatay ti kèsərum do aw ? ¹⁴ Nahkay day, Bay gel àdəm ndam ya ti təhi Ma Məweni Sulumani ana mis ni təŋgət zlam məzumani àna Ma Məweni Sulumani ya təhi ana mis ni.

¹⁵ Ku tamal nahkay nəngu ni, nu ti nəgray nahkay do : ku kəvumu zlam day nəwayafən̄a kè kəli a do. Ere ye ti nəbəki ni ti, ge mihindifiŋa zlam kè kəli àna naŋ a do. Tamal nagray nahkay ti hojo nəməta ! Nəngətfən̄a zlam kè kəli a do ni ti avu məmərani. Maslaŋa àbi eslikı macafən̄a nu kà məmərani gani nana bi. ¹⁶ Nu nəbu nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis kəlavad̄. Ay təwi gani nani àvu miji zlabay do, adaba mam, Melefit àfəku njəda ga magrani. Tamal nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis do nahəma, Melefit mātrab nu ! ¹⁷ Tamal təwi gani nani nagray ka mawayay goro ti si akal təpəlləŋ nu. Ay ègia nəgray ka mawayay goro do, nagray ti adaba Melefit àfuva a ahar va palam. ¹⁸ Tamal ti ègia nahkay ti nəngətləŋ mam ? Ere ye ti nəngətləŋ ni ti nihi : nəhi Ma Məweni Sulumani ana kəli ga sulum. Ku tamal ahàr àdəm lekulam kəvumuləŋ zlam nəngu ni, nihindiliŋ zlam kè kəli ndo.

¹⁹ Nu evidi ga maslaŋa do, nu nəgur ahàr goro. Ay ti nəza ahàr goro a, nìgia evidi

* ^{9:9} Mənjay Mimbiķi 25.4. Ka sarta gani nani ti təzləb̄ zlam ti àna aday do : slasla təcəlki.

ge mis a dek, ti nêhâlibiyu mis ana Krist a kay dal-dal, ti têfèki ahàr lala. ²⁰ Ka ya ti nu nèbu e kidin ga ndam *Zude bu nahëma, nanjèhad akada nu zal Zude, adaba nawayay ti nêhâlibiyu tay ana Krist ti têfèki ahàr lala. Ka ya ti nu e kidin ga ndam ya tadèbay Divi ge Melefit ya Mewiz àbèki ni bu nahëma, nanjèhad akada ga maslaña ya adèbay Divi ge Melefit gani nani ni, ay Mewiz àna Divi gani nani àfèku ñgasa va do. Ngray nahkay ti nêhâlibiyu tay ana Krist, ti têfèki ahàr lala. ²¹ Ka ya ti nu e kidin ga ndam ya tèsèr Divi ge Melefit do ni bu ni ti nanjèhad akada ga maslaña ya ti àsèr Divi ge Melefit do ni, ti nêhâlibiyu tay ana Krist, têfèki ahàr lala. Ay ti nu maslaña ya ti àsèr ma ge Melefit do ni do, adaba nàsèra nègèskabá ma ge Krist a. ²² Ka ya ti nu e kidin ga ndam ya ti tèsèrkaba divi ge Melefit a lala fan ndo ni ti nanjèhad akada ga maslaña ya ti àsèrkaba divi ge Melefit a lala fan ndo ni, ti nêhâlibiyu tay ana Krist, ti têfèki ahàr lala. Nahkay ka ya ti nu e kidin ge mis weley weley bu do ni dek ti nazay manjèhad ga ndam nani, adaba nawayay ti ku àbi àbi nèngu ni nêhâlibiyu mis ndahanj ana Krist ti mähèngay tay. ²³ Ere gani nani ya nagray ni dek ti, ti Ma Meweni Sulumani môru kama kama, ti Melefit mägru sulum gayan akada ya agri ana ndam gayan ndahanj ni.

²⁴ Kèsèruma, ka ya ti mis tacuhwakaboru ti tèsèr way eminjiyu enji way nahëma, tacuhwakaboru ti nday dek ka ahar bëlanj. Ay ti mis bilinj gatay enjiyu enji : àra ènjiyu ti tèvi zlam ka duwa gani. Nahkay ti lekùlèm day si këzum njèda gekuli akada ga ndam ya ti tacuhwakaboru ni, ti këngatum zlam bilegeni. ²⁵ Ndam ga hwa dek tècahavu àna hwa ga njèda, ti vu gatay mësèrvu àna nanj. Ere ye ti tagray ni dek, tawayay ti tèngèt zlam ka duwa gani ; zlam gani ti àpësfèn kà tay do, agèdavu. Ay leli ti zlam ya ti Melefit avi ana leli azuhva tèwi geli ni ti àgèdavu do, amèlèbu ga kañgay-kañgayani. ²⁶ Nahkay zla nahëma, nu day nèbu nagray tèwi lala akada ga maslaña ya ti acuhworu ndèlaña ni, ahkay do ni akada ga maslaña ya ti asi mëdükduk ana mis, ahar gayan

àdoru a had do ni. ²⁷ Nègri daliya ana vu goro, nègri ere ye ti nu nawayay ni, do ni ti bi nu ya ti nàhi ma ge Melefit ana mis ndahanj ni anèngèt zlam azuhva nani akada gatay ni do.

10

Kèhèngrumioru ahàr a had ana pèra ba

¹ Bèza ga mmawa goro ni, zlam ya ti àgrakivu ka ata bëj geli ka sarta ge Mewiz ni ti àgøjazlikì ahàr ke kuli ba. Ka sarta gani nani ti Melefit àfèkiaya maklaëasl ka tay a dek ga majègøy tay àna nanj a. Nday dek tåtuwadaba Déluv Ndizeni na daya. ² Gatay ya ti maklaëasl àhèrkiaya ka tay a akaba ya tåtuwadaba déluv ni ba ni ti, kala Meléfit àbara tay a dek. Melefit àgray nahkay ti, àwayay ti nday dek tìgi akaba Mewiz akada mis bëlanj. ³ Nday dek tèzuma zlam mèzumani ya Melefit àvi ana tay na. ⁴ Nday dek tìisia yam ya Melefit àvi ana tay na. Yam gani nani ti àngèzaya a pèlad'ba. Pèlad' gani nani ti Melefit àvi ana tay, nani ti *Krist, asawadoru akaba tay. ⁵ Ku àgrava nahkay nèngu ni, mis ahar gëdakani e kidin gatay bu tègri zlam sulumaní ana Melefit ndo. Nahkay tèmèt, hùd gili dek kisim gatay.

⁶ Zlam gani nday nani tågrakivu ka tay ti adaba tåwaya magudar zlam a. Awayay adèfiki zlam ana leli, ti màgudar zlam akada gatay ya tåwayay magudarani ni ba.

⁷ Mis ndahanj e kidin gatay bu tènjèkia ka mèhèngrioru ahàr a had ana pèra. Àbu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis tènjèhadà, tèzuma zlam a akaba tìisia zlam a, mèk tìcikaba ga mèhèbiani ana pèra.* » Lekùlèm zla nahëma kèngumkivu ka mèhèngrioru ahàr a had ana pèra akada gatay ni ba. ⁸ Mis ndahanj e kidin gatay bu tågra hala, nahkay Melefit àbazl tay dëbu kru kru cù mahar mahkèr ka fat bëlanj. Lekùlèm zla nahëma kègrum hala akada gatay ni ba. ⁹ Mis ndahanj e kidin gatay bu tèhèlfènja eyà kè Melefit a. Nahkay Melefit àslèrkibiyu zlam a had kay ka tay, àbazla tay a. Lekùlèm zla nahëma, kèhèlumfènja eyà kè Krist akada gatay ya tèhèlfènja kè Melefit a ni ba. ¹⁰ Mis ndahanj e kidin

* 10:7 Mahérana 32.6.

gatay bu tèzerdia ma ana Melefit a. Nahkay àslérkibiyu mèsler gayan ka tay, àbazla tay a. Lekélum zla nahëma kàzérdum ma akada gatay ni ba.

¹¹ Melefit àgri zlam nday nani ana tay nahkay ti, awayay ti adéfiki zlam ana mis. Nahkay tèbu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu, ga mèziaba azay slimy ana leli a, adaba leli mèbu ka mandav ga duniya wudak.

¹² Nahkay zla ti maslaña ya ti àhi ana ahàr nañ àbu àna njëda ni ti mèbavu slimy. Tamal àbavu slimy do ni ti ara ejikia ke divi a.

¹³ Zlam ya ti ejinkia kùli ke divi a ni ti ejinkia mis a dék. Ay Melefit ti ara ajénaki kùli akada gayan ya àdém ni : zlam ya ti akal etijinkia kùli a atétam njëda gekùli ni ti Melefit amacafèra zlam nday nani ge mijinkia kùli ke divi a. Ka ya ti zlam nday nani tawayay tijinkia kùli a nahëma, Melefit amëvi njëda ana kùli ge mibeseni, ti katatumaba.

¹⁴ Ndam goro ni, nawayay kùli. Tamal kicümä pakama goro ya nèhi ana kùli na ti, kàhèdakumfanjiyu kà pèra ba. ¹⁵ Lekélum ya nèhi pakama hini ana kùli ni ti kèséruma zlam a. Jalumki ahàr lala, pakama gani jiri do aw ? ¹⁶ Ka sarta ya ti mèzumumkabu daf ge Melefit nahëma, mazay hijiyem akaba zum ni, mègri sësi ana Melefit mèk leli dék misi. Leli dék misi zum ni ka ahar bëlañ ti, adafaki ti leli mìgia akada mis bëlañ akaba Krist a adaba mimiz gayan àngëziaya ana leli a. Nahkay day mazay *dipeñ, mesekeba, mèzumum. Magray nahkay ti, adafaki ti vu geli ègia akada vu bëlañ akaba Krist a. ¹⁷ Dipeñ ya mesekeba, mèzumum ni ti dipen bëlañ. Nahkay leli dék mìgia akada vu a bëlañ, adaba dipen ya mèzumum ka ahar bëlañ ni ti dipen bëlañ.

¹⁸ Nahkay ndam *Izireyel day ka ya ti tèbu tèzum aslu ga zlam ya ti tìslinj ana Melefit ni ti tigi bëlañ akaba Melefit do aw ? ¹⁹ Pakama hini ya nèhi ana kùli ni ti adémvaba ahémamam ? Adémvaba ti aslu ga pèra akaba pèra pérani ti tèbu àna njëda ededinj aw ? ²⁰ Aha, tèbi àna njëda bi. Ay ka ya ti ndam ga pèra tagray pèra gatay, tìslinj zlam ni ti, tìslinj ana Melefit do, ana seteni sawaj. Nahkay zla nahëma, nawayay ti kigüm bëlañ akaba seteni ba. ²¹ Kisum zum

ga Bay gel mèk kisumkivu ge seteni keti ni ti àgravu do. Nahkay day kàzumum zlam ga Bay gel mèk kàzumumkivu ge seteni keti ni ti àgravu do. ²² Magray nahkay ti, mawayay ti Bay gel mèzumki bëruv ke leli aw ? Lekélum kàhumi ana ahàr njëda gel àtam gayan aw ?

Grum zlam ya ti ajénaki mis ndahanj ni

²³ Kèdémum ahkado zlam ni dék kislémki magrani. Iy, zlam ni dék kislémki magrani ededinj, ay ti zlam dék ti ndahanj tèjénaki mis do. Zlam ni dék kislémki magrani ededinj, ay ti zlam dék ti ndahanj tèzoru mis kama e divi ga Yezu bu do. ²⁴ Ku way way do àdèbay zlam ga mèjénaki ahàr gayan ciliñ ba, mèdèbay zlam ga mèjénaki mis ndahanj kwa sawaj.

²⁵ Nahkay zlam ya ti tèsækumoru a gosku bu ni dék kislémki mèzumumani. Araña àheli ahàr ana kùli ba : kihindum day ba.

²⁶ Adaba mam, duniya akaba zlam gani dék ti ga Bay gel. †

²⁷ Tamal maslaña ya ti àfaki ahàr ka Yezu do ni àzala kùli a ga mèzum zlam akaba nañ a mèk kàdéguma nahëma, zumum ere ya avi ana kùli ni dék. Araña àheli ahàr ana kùli ba : kihindum day ba. ²⁸ Ay tamal bi maslaña nañ ahi ana kùli ahkado : « Hini aslu ga pèra » nahëma, kàzumum ba. Kàzumum do ni ti azuhva maslaña nani ya àhi ana kùli ni, ti ahàr àheli ba. ²⁹ Nàdém nahkay ti, nàdémki ti ka majalay ahàr ga maslaña ya ti awayay azum ni do ; nàdémki ti ka majalay ahàr ga maslaña ya ti àhi ma gani ni.

Tamal àhua ma gana mèk nàdém nègur ahàr goro, nèzum zlam ni kekileña nahëma, maslaña gani nani ya àhu ma ni ara adém nu nàgudara zlam a. Ay tamal àdémkua nahkay ti àbèlay do. ³⁰ Tamal nègri sësi ana Melefit ga zlam ya nèzum ni mèk maslaña nañ adémku ma, adém ahkado nàgudara zlam a nahëma, àbèlay do, adaba nègria sësi ana Melefit a àndava.

³¹ Nahkay tamal bi kàzumum zlam, bi kisum zlam ahkay do ni bi kàgrum zlam weley weley do dék nahëma, grum ti mis tâzlèbay Melefit àna nañ. ³² Kàgrum zlam ya ti ejinkia mis ke divi a ni ba, ku ndam

† 10:26 Mènjay Limis 24.1.

*Zæde, ku nday ya ndam Zæde do ni, ku ndam ge Melefit ya *tækakalavu ku eley eley do dék ni, kægrum zlam ya ti ejinkia tay ke divi a ni ba. ³³ Nu nèbu nagray ti nahkay : zlam ya nagray ni dék, nawayay ti mæbælafæn kë mis ndahanj ni dék. Nèjalaki ahàr ke ere ya ajènaki nu ni do ; nèjalaki ahàr ti ke ere ye ti ajènaki mis ndahanj ni dék sawan. Nagray nahkay ti, nawayay ti Melefit mæhængay tay.

11

¹ Nahkay grum zlam dék akada goro ya nagray ni ; nu day nèbu nagray zlam dék akada ge *Krist ya agray ni.

Mæfakabu zlam ka ahàr

² Nægri sësi ana kæli adaba kæbum kajulumku ahàr a zlam bu dék, kægæsumkabá pakama ya tæhu mæk næcahi ana kæli na.

³ Ay ti ere ye ti nawayay ti kîcæm lala ni ti nihî : agur zaval dék ti *Krist ; agur wal ti zal ; agur Krist ti Melefit. ⁴ Tamal ti zal ahængalay Melefit ahkay do ni ahængri pakama ge Melefit ana mis, nañ àbu àna azana ka ahàr nahëma, anjak Bay ya agur nañ ni. ⁵ Ay tamal ti wal ahængalay Melefit ahkay do ni ahængri pakama ge Melefit ana mis, nañ àbi àna azana ka ahàr bi nahëma, anjak bay ya agur nañ ni. Egi zlam ge mimili, akada ga wal ya àwæskaba ahàr a ndæluñ ni. ⁶ Nahkay tamal wal àwayay mæfakabu azana ka ahàr do nahëma, hojo mæwæskaba, nani dék zlam bælañ. Ay kæsæruma wal ya ti awæskaba ahàr a ahkay do ni ekelia mæhær a asay mimili ti ahàr àdæm mæfakabu azana ka ahàr. ⁷ Zal zla nahëma, ahàr àdæm àfakabu azana ka ahàr ba, adaba Melefit àgraya nañ ka mazavu gayañ ga madafaki njæda gayañ a. Wal ti ni Melefit àgraya nañ ga madafaki njæda ga zal a. ⁸ Melefit àgraya zal a ti àna jamañgay ge mis walana do, àgraya wal àna jamañgay ge mis zalana sawan. ⁹ Melefit àgraya zal a ti azuhva wal do. Àgraya wal azuhva zal a sawan. ¹⁰ Nahkay ti ahàr àdæm wal mæfakabu azana ka ahàr, ga madafakiani maslaña àbu agur nañ. Agray nahkay ti azuhva *mæslør ge Melefit. ¹¹ Ku tamal nahkay nængu ni, afa geli ndam ga Bay geli ni ti wal anjæhadivu a ahar vu ana zal, zal

day anjæhadivu a ahar vu ana wal. ¹² Wal ti Melefit àgraya nañ àna jamañgay ge mis zalana, zal ti ni wal ewi nañ. Ay mis dék ti Melefit àgraya tay a.

¹³ Jalum a ahàr gekæli bu lala day nimi : tamal wal ahængalay Melefit mæfakabu azana ka ahàr do ni ti àbælay aw ? ¹⁴ Mis dék tæsæra, tamal zal agalkabu ahàr ti nani zlam ge mimili do aw ? ¹⁵ Ay wal ti ni tamal agalkabu ahàr nahëma, nani zlam mæbælani dal-dal do waw ? Melefit àgray mæhær ga wal mædæk zilip ti ga mangah ahàr gayañ a kæla ga azana ya amal afakabu, añañ ahàr gayañ àna nañ ni. ¹⁶ Maslaña ya ti àgæskabu pakama hini ya nædæm ni do ni ti si mîci lala : leli magray ti nahkay, ndam ga Yezu ya *tækakalavu a kæsa gærgærani bu ni dék tagray nahkay, tædæbay divi nahenj do.

Mæzum daf ge Melefit

¹⁷ Pakama nahenj àbu næhi ana kæli, a huñ ga pakama nani bu nahëma nægri sësi ana kæli do simiteni. Adaba ere ye ti kægrum ni àzoru kæli kama do, ahængaroru kæli kælæñ sawan. ¹⁸ Ma ya næhi ana kæli enjenjeni nahëma, nihî : Nici, tæhu ahkado ka ya ti kæcakalumvu ni ti kæbum kiciræmvu. Tædæm nahkay ti nætamahay ma gatay ni ahar gædakani jiri ededinj. ¹⁹ Lekælæm kiciræmvu nahkay ti àgæski, adaba Melefit awayay adafaki nday ya tæfæki ahàr ka Yezu lala ni, ti mis dék tæsæra tay. ²⁰ Nahkay ka ya ti lekælæm kæbum kacakalumvu kæzumum ni ti daf ga Bay geli do. ²¹ Adaba kæcakalumva nahkay ti, ku way way do azum zlam zlam gayañ ; mis ndahanj læwir awer tay, mis ndahanj ti ni zum abazl tay. ²² Tamal kawayum mæzumum zlam akaba misæm zlam nahëma, kæzumumbiyu a magam, kisæmbiyu a magam gekæli do aw ? Nahkay ti kæmænjumlæñ kæ ndam ge Melefit ni ti akada nday zlam masakani zla do aw ? Kawayum kæbumki mimili ka ndam ya ti zlam gatay àbi ni zla do aw ? Nihi nahëma, næhi mam ana kæli mam ? Nægri sësi ana kæli zla tæk ? Aha, nægri sësi ana kæli do simiteni.

²³ Pakama ya næhi ana kæli ni ti, nani ma ga Bay geli Yezu. Pakama gani nihî : A huñ ga mælavad' ya tara tægæsi Bay geli Yezu ana

ndam məgur ndam *Zude ni bu ni ti, Yezu àzay *dipej, ²⁴ àgri susi ana Melefit, èsekaba, àdəm : « Hini hi ti aslu ga vu goro, navay ti ga mahəŋgay kəli. Grumoru nahkay, ti kâjalumku ahàr. » ²⁵ Nahkay day ka ya ti tèzuma zlam na àndava nahəma, àzay hijiyem akaba zum, àdəm : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məweni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro. Grumoru nahkay. Ka ya ti ekisəm akada hini lu ni ti kâjalumku ahàr ka ahar bəlanj. » ²⁶ Bay gelì àdəm nahkay ti, awayay adafaki ti ka ya ti kəzumum dipej akada hini akaba kisəm zum akada hini nahəma, kədəfumiki ana mis ti tēsər Bay gelì àməta. Akədəfumikioru ana tay duk abivoru ana manja gayan a.

²⁷ Nahkay ti maslaŋa ya ti azum dipej ahkay do ni esi zum ge hijiyem ga Bay gelì, àjalaki ahàr do ni ti, àgudara zlam a, adaba àmənjaləŋ ka vu ga Bay gelì akaba mimiz gayan ni akada zlam masakanı. ²⁸ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm ku way way do məsərkaba majalay ahàr gayan a lala day kwa ti məzum, mīsi. ²⁹ Adaba maslaŋa ya ti azum, esi, àsərkaba vu ga Bay gelì a do ni ti, naŋ naŋani agray ti Melefit mātrab naŋ. ³⁰ Mis kay e kidin̄ gekəli bu tēbesey do, ndahanj njəda àfəŋ kà tay bi, ndahanj ti ni tēmət ti, azuhva zlam gani nani. ³¹ Tamal ti məsərkaba majalay ahàr gelì a lala ti, amal Melefit àtraf leli ndo. ³² Bay gelì atraf leli ti, acahi zlam ana leli, adaba awayay ti ka ya ti aməwəl ndam ga *duniya àna seriya ni ti àwəl leli akaba tay ba.

³³ Nahkay bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti kacakalumvu ga məzum daf ge Meléfit nahəma, jəgum mis dek tñjikaba day. ³⁴ Tamal maslaŋa gani ləwir awər naŋ nahəma, məzumbiya zlam a magam a day. Do ni ti, ka ya ti kacakalumva ni ti, akəgrum ti Melefit məwəl kəli àna seriya.

Ma ndahanj ni ti, nu eninjua day kwa ti anəslamalakabu tay.

12

Njəda ga magray təwi gərgəraniya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni

¹ Bəza ga mmawa goro ni, nihi ti nəzlapaki ka njəda ga magray təwi gərgərani ya *Məsuf Njəlatani avi ana mis ni. Nawayay ti kīcəm ma gani lala. ² Serumki ka ya ti lekələm kəbum kəgrum pəra nahəma, kığuma evidi ga pəra nday nana. Pəra nday nani ku tamal təzlapay koksah nəŋgu ni, təbia kəli a zlam magudarani va. ³ Nahkay zla nahəma, nəhi ana kəli vay-vay : Maslaŋa ya ti njəda ga *Məsuf ge Melefit àniviyu ni ti ŋgay Melefit mətikwesla Yezu a ti àdəm do. Ay maslaŋa ya ti adəm : « Yezu Bay gelì » ni ti, maslaŋa nani àdəm nahkay ni ti àna njəda ga Məsuf Njəlatani ededinq.

⁴ Njəda ga magray təwi ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni ti təbu gərgəri kay, ay Məsuf Njəlatani gani ti bəlanj. ⁵ Təwi ya ti Bay gelì avi ana mis ga magrani ni ti təbu gərgəri kay, ay Bay gelì gani ti bəlanj. ⁶ Divi ya Melefit avi ana mis ga magray təwi ni ti təbu gərgəri kay, ay Melefit gani ti bəlanj : agray ti mis dek tāgray təwi gani nani dek ti naŋ. ⁷ Nahkay Melefit adafaki njəda ga Məsuf Njəlatani gayan a manjəhad ga ku way way do gelì bu dek. Agray nahkay ti ga məjənavani àna naŋ e kidin̄ gelì bu. ⁸ Ana mis ndahanj nahəma, Məsuf Njəlatani avi njəda ana tay ti tēsər majalay ahàr sulumani ge Melefit ti tāhəŋgri ana mis, tājənaki tay àna naŋ. Ana mis ndahanj ti Məsuf gani bəlanjani ni avi njəda ana tay ti tēsər ere ye ti Melefit awayay ni ti tāhəŋgri ana mis. ⁹ Ana mis ndahanj ti Məsuf gani bəlanjani ni avi njəda ana tay ti tēfəki ahàr ke Melefit tētam mis ndahanj. Ana mis ndahanj ti Məsuf gani bəlanjani ni avi njəda ana tay ti tāhəŋgaraba mis a arməwər ba. ¹⁰ Ana mis ndahanj ti avi njəda ana tay ti tāgray zlam ya mis tipi dəyday ndo ni. Ana mis ndahanj ti avi njəda ana tay ti tāhəŋgri pakama ge Melefit ana mis. Ana mis ndahanj ti avi njəda ana tay ti tēsərkaba Məsuf ge Melefit a nday ata məsuf magədavana. Ana mis ndahanj ti avi njəda ana tay ti tēzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani tēsər do ni. Ana mis ndahanj ti ni avi njəda ana tay ti tāhəŋgaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani tēsər do na ni. ¹¹ Təwi gani nani gərgərani ni dek

ti Məsuf bəlaŋjani gani nani agray. Avi njəda gərgərani ana ku way way do akada gayan ya awayay ni.

Leli dek mìgia akada vu a bəlaŋ

¹² Məzum mazavu ga vu ge mis. Vu ge mis ti bəlaŋ, ay ti zlam gərgəri kay təfən. Ku zlam gərgəri kay təfən nəŋgu ni, vu ni ti bəlaŋ. *Krist day naŋ nahkay. ¹³ Nədəm nahkay ti adaba leli dek ku ndam *Zəde, ku nday ya ndam Zəde do ni, ku evidi, ku nday ya ti evidi do ni, leli dek Melefit àbara leli àna Məsuf bəlaŋjana, mìgia akada vu a bəlaŋ. Àvia Məsuf gayan bəlaŋjani na ana leli a : Məsuf gani nani ti akada ga yam ya təcəhiaya ana mis a ti esi 6ira ni.

¹⁴ Nahkay zla ti zlam ya təfən kà vu ge mis ni ti bəlaŋ do ; nday kay. ¹⁵ Bi asak adəm : « Nu ahar do, nahkay nu nəfən kà vu bi. » Ku tamal àdəma nahkay nəŋgu ni, naŋ àfən kà vu ni va bi aw ? ¹⁶ Ahkay do ni bi slimı adəm : « Nu eri do, nahkay nu nəfən kà vu bi. » Ku tamal àdəma nahkay nəŋgu ni, naŋ àfən kà vu ni va bi aw ? ¹⁷ Tamal mis vu gayan ni dek eri, zlam ndahanj təfən bi ti, eci slimı ti àna mam ? Ahkay do ni bi tamal vu gayan ni dek slimı ti, ezə zlam ti àna mam ? ¹⁸ Ay ti Melefit àgraya vu ge mis a nahkay ndo. Àgraya mis a ti, zlam təfən gərgəri kay, àbafən tay kà vu ni bəlaŋ àna bəlaŋ ka mawayay gayan. ¹⁹ Tamal zlam ya təfən kà vu ni dek zlam bəlaŋ, nday gərgəri do nahəma, vu ni àbu mba waw ? ²⁰ Ay ti Melefit àgraya mis a nahkay ndo. Àgraya vu na ti zlam təfən gərgəri kay, vu ni bəlaŋ.

²¹ Bi eri ahi ana ahar : « Nàwayay kur do » ni ti, eslikı məhiani tata waw ? Ahär day bi ahi ana asak : « Nawayay kur do » ni ti, eslikı məhiani tata waw ? Aha ! Tıslıki mədəmani do ; ²² zlam təfən kà vu ya mis tədəm njəda təfən kà tay bi ni, ay zlam nday nani ti tagray təwi dal-dal. Tamal təhəlfənja tay kà vu na ti vu ni àgray təwi do. ²³ Ay zlam ndahanj təfən kà vu ya mədəm tıslı aranja ndo ni, zlam nday nani ti məfi ahär ana tay tətama zlam ndahanj na. Zlam ndahanj təfən kà vu ya mədəm mis tıpi ba asay mimili ni, maŋgah tay àna zlam sulumani. ²⁴ Zlam ndahanj təfən kà vu ya mədəm mis tıpi ni ; məbəki zlam sulumani ka tay do.

Nahkay Melefit àgraya vu ge mis a nahəma, awayay afi ahär ana zlam ya mədəm tıslı aranja ndo ni àtama zlam ndahanj na. ²⁵ Àgra nahkay ti, awayay ti vu ge mis èsevu ba, awayay ti zlam ya təfən kà vu ni dek tāgray təwi ka ahar bəlaŋ, təjənavu e kidin gatay bu. ²⁶ Nahkay tamal zlam bəlaŋ ya àfən kà vu ni acakay daliya ti zlam ndahanj ni dek təcakay daliya daya. Tamal tazləbay zlam bəlaŋ ya àfən kà vu ni ti zlam ndahanj ni dek təmərvu daya.

²⁷ Lekələm zla ti, lekələm dek vu ge Krist. Nahkay ku way way do gekəli dek àfən kè Krist akada ga zlam ya təfən kà vu ge mis ni. ²⁸ Nahkay e kidin ga ndam ge Krist ya *təcakalavu ni bu nahəma, Melefit àbəhad enjenjeni ti ndam *asak. Ye cü ti ndam ya təhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni, ya mahkər gani ndam ya ti təcahi zlam ana mis ni. Mək àbəhad ndam ya tagray zlam ya mis tıpi day-day ndo ni, ndam ya ti tahəŋgaraba mis a arməwər ba ni, ndam ya ti təjənay mis ni, ndam ya ti tədəfiki divi ana mis ni akaba ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya ti nday ndayani təsər do ni. ²⁹ Melefit àbəhad mis ni dek ti ndam asak aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam macahi zlam ana mis aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti tagray zlam ya ti mis tıpi day-day ndo ni aw ? ³⁰ Mis ni dek ti nday ndam mahəŋgaraba mis a arməwər ba waw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam mahəŋgaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do na ni aw ? Aha, nahkay do ! ³¹ Ay ti njəda ga *Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni ti ndahanj gədákani tətəm ndahanj. Nahkay ti hindəm nday nani kay.

Nihi nahəma, nədəfiki divi ndahanj ana kəli. Divi nani ti sulumani dal-dal, àtam ndahanj ni dek.

13

Mawayavani ti àtam zlam ndahanj dek

¹ Ku nəzlapay ma həma gərgərani ya nəsər do ni, ku ma həma ge mis ku ma ga *məslər ge Melefit nəŋgu ni, tamal nàwayay

mis do nahëma, nahënday akada ga ara ahkay do ni akada ga gongonju ya tesi aday ana tay, tahënday ni ciliŋ. ² Ku nähëŋgri ma ge Melefit ana mis, ku nèsëra zlam a dek, ku nèsëra zlam maŋgahani ge Melefit na dek, ku nèfèkia ahàr ke Melefit a dal-dal àtama mis ndahanj a, nahkay nislikì mèhiani ana hëma tâslékaba a mèlanj gatay ni ba mèk taslákaba ededîŋ a nèŋgu ni, tamal ti nàwayay mis do nahëma, nìslì aranja do. ³ Ku nidiaba zlam goro a dek ana ndam talaga, ku nègëskabu ti mis têviyek nu adaba nèfèkia ahàr ka Yezu a nèŋgu ni, tamal nàwayay mis do nahëma, nàŋgëtkì aranja do.

⁴ Maslaŋa ya ti awayay mis ni ti anjëhad ahëmamam? Maslaŋa gani nani ti ebesi ana mis, agri sulum ana mis, àgralèŋ solu kè mis do, èji zlabay do, àzay ahàr gayanj nanj gëdakani do. ⁵ Àgray zlam ge mimili do, àwayi zlam ana hud gayanj ciliŋ do, àzum bëruv weceweci do, àgës zlam ya mis tagudari ni a bëruv vu do. ⁶ Maslaŋa gani nani ti zlam ge mis ya tágudar ni àsi bi; amërvu àna zlam jireni ge mis ya tagray ni, ⁷ amberfèŋa zlam ya mis tègri na dek kà tay a, agëskabu pakama ge mis, awayay ti zlam ge mis ya tagray ni dek mâla kigeni, àmbrèŋ mawayay mis day-day do.

⁸ Maslaŋa ya awayay mis nahëma, mawayay mis gayanj ni àndav day-day do. Pakama ge Melefit ya tèdèm àna njëda ga Mësuf gayanj ni ti, a vad nahanj atëmbrèŋ, atëhëŋgri ana mis va do. Ma hëma gërgërani ya mis tèzlapay tay àna njëda ga *Mësuf Njëlatani, tèsér tay do ni ti, a vad nahanj atëmbrèŋ tay, atëzlapay tay va do. Mësér zlam ge mis ya tèsér àna njëda ga Mësuf Njëlatani ni ti, a vad nahanj Mësuf Njëlatani amëvi njëda gani ana tay va do. ⁹ Zlam nday nani atagravu nahkay ti, adaba nihi ti ere ya mësér ni ti mëséraba dek faŋ ndo, àhëcikivu ana leli; pakama ge Melefit ya mèhëŋgri ana mis àna njëda ga Mësuf gayanj ni ti mèdèmaba dek faŋ ndo, àhëcikivu ana leli. ¹⁰ Ay ka ya ti Melefit emendeverinja tèwi gayanj a ni ti, ere ye ti ahëci leli ni ti amélèbi va bi.

¹¹ Nèdèm nahëma, ka ya ti nu a wur bu ni ti nèzlapay akada ga bëza ni, nèjalay

ahàr akada ga bëza ni, nèdègëzl zlam akada ga bëza ni. Ay ka ya ti nìgia gëdakana ni ti, nèmbrèŋa zlam ga bëza ya tagray na, nàgray va do. ¹² Nahkay day, nihi ti mìpi Melefit lala do, akada gelì ya mìpi vu gelì a kutrum magëdavani bu mìpi lala do ni : ka fat gani nani ti emipivu akaba Melefit e eri vu e eri vu lala. Nihi ti nèsér Melefit lala faj do, ay ka fat nani ti anësér nanj lala akada gayanj ya àséra nu a ni.

¹³ Nihi ti zlam mahkèr tèbu kanjaya : mèfèki ahàr gelì ya mèfèki ke Melefit ni, mësér zlam gelì ya mësér Melefit amagray zlam dek sulumanì ni, akaba mawayavani gelì ya mawayumvu ni. Ay e kidinj ga zlam mahkèrani nday nani bu ni ti, ere ye ti àtam ndahanj ni ti mawayavani gelì ya mawayumvu ni.

14

Njëda ga Mësuf Njëlatani ya avi ana mis ni

¹ Nahkay zla nahëma, zum njëda geküli ti kawayum mis. Hindëm njëda ga *Mësuf Njëlatani ya avi ana mis ni kay. Ahar gëdakani hindëm njëda ga mèhëŋgri ma ge Melefit ana mis. ² Adaba mam, maslaŋa ya ti azlapay ma hëma gërgërani ya nanj nanjani day àsér do ni ti, àzlapì ana mis do, azlapì ti ana Melefit ciliŋ. Nahkay ti maslaŋa ye eci ma gayanj ni àbi; maslaŋa nani adèm pakama *maŋgahani ge Melefit àna njëda ga Mësuf Njëlatani ciliŋ. ³ Ay maslaŋa ya ti ahëŋgri ma ge Melefit ana mis ni ti àhi ana Melefit do, ahi ana mis àna ma hëma gatay. Nahkay ma ya ahi ana tay ni avi njëda ana tay, ajènaki tay, azoru tay kama e divi ge Melefit vu. ⁴ Maslaŋa ya ti azlapay ma hëma gërgërani ya nanj nanjani day àsér do ni ti azoru ahàr gayanj kama e divi ge Melefit vu ciliŋ. Ay maslaŋa ya ahëŋgri ma ge Melefit ana ndam ga Yezu àna ma hëma gatay ni ti ma gayanj azoru tay dek kama e divi ge Melefit vu.

⁵ Nu nawayay ti lekùlum dek kâzlapum ma hëma gërgërani ya ti lekùlum lekùlumeni day kèsérum do ni, ay ti nawayay ahar gëdakani ti kâhëŋgrumi ma ge Melefit ana mis. Maslaŋa ya ti ahëŋgri ma ge Melefit

ana mis ni ti àtama maslaña ya ti azlapay ma hëma gërgërani ya nañ nañani day àsér do na, ahkay do ni si ahëngriaba ma hëma ya azlapay ni ana tay a kwa. Tamal ahëngriaba ana tay a nahëma, ma gayan ni azoru ndam ga Yezu kama kama e divi ga Yezu vu. ⁶ Níhi nahëma, bëza ga mmawa goro ni, bi nakoru afa geküli, nëhi ma ana kuli àna ma hëma gërgërani ya leli dek mèsér do ni ti, ma goro gani ajënakì kuli ti ahëmamam ? Ahàr àdëm nakoru afa geküli ti nañgahadi pakama mangahani ge Melefit ana kuli, nëdëfiki mësér zlam ana kuli, nëhëngri ma ge Melefit ana kuli, ahkay do ni nëcahi zlam ana kuli. Tamal nàgra nahkay day kwa ti nèjènakia kuli a do aw ?

⁷ Mëzum mazavu ga zlam ge mereki, bi slelim, bi tindù. Zlam nday nani ti tàhënday ka ahàr gatay do. Nahkay tamal kësér miveni lala do ni ti, ku kivi slelim, ku tindù nèngu ni mis tèsérkaba ge mereki weley do. ⁸ Nahkay day tamal kësér mivi slimì cicek do ni ti, mis atëslamalavu, atëdëm hini cicek ga kadvu ti ahëmamam ? ⁹ Lekülm day nahkay : ka ya ti kazlapum ma hëma ya lekülm lekülumeni kësérum do, mis ndahañ day tèsér do ni ti mis etici ma geküli ya këdëmum ni ti ahëmamam ? Ma geküli ni ma masakanì. ¹⁰ Ma hëma tèbu kay a duniya bu, ku ma hëma weley weley do dek ndam ga hëma gani tici. ¹¹ Ay tamal nësér ma hëma ga maslaña ya ti azlapu ni do ni ti nu nìgia zal zuh mëlan gayan a, nañ day ègia zal zuh mëlan goro a. ¹² Nëhi ana kuli nahëma, ègia kihindüm njëda ga Mësuf Njèlatani ya avi ana mis ni kay ti, hindüm ahar gëdakani ti njëda gani ya tèzoru ndam ga Yezu kama e divi gayan vu ni.

¹³ Nahkay maslaña ya ti azlapay ma hëma ya nañ nañani day àsér do ni ti mâhëngalay Melefit ti mëvi njëda ga mähëngriaba ma gayan ya adëmaya ni ana mis a. ¹⁴ Tamal nahëngalay Melefit àna ma hëma ya nu nuani day nësér do ni ti mëbëruv goro amér àna zlam ya nahëngalay ni, ay ka ya ti nahëngalay nahkay ni ti zlam goro ya nëjalay ni àbi. ¹⁵ Nahkay nagray ahëmamam ? Anahëngalay nañ ti àna ma hëma ya nu nuani day nësér do, Mësuf

Njèlatani avu njëda gani ni, ay anagray nahkay ciliñ do : anahëngalay nañ àna ma hëma goro, anëjalaki ahàr daya. Nahkay day enidi limis ti àna ma hëma ya nu nuani day nësér do, Mësuf Njèlatani avu njëda gani ni, ay anagray nahkay ciliñ do : enidi limis àna ma hëma goro, anëjalaki ahàr daya. ¹⁶ Nëdëm nahkay ti kamam ? Nëdëm nahkay ti, tamal këgri sësi ana Melefit àna ma hëma ya nak nakani day kësér do, Mësuf Njèlatani avuk njëda gani ni, mëk bi maslaña nahanj àhurkiviya ke kuli ge mici ere ye ti këdëmum na ti, maslaña gani nani eslikì mëdëmani « Aya nahkay » aw ? Èslikì mëdëmani do, adaba èci pakama gayak ya këdëm ni ndo. ¹⁷ Nak nakani ti këbu këgri sësi ana Melefit lala, ay maslaña nani ti ma gayak ya këdëm ni àzoru nañ kama e divi ge Melefit vu do.

¹⁸ Nu ti nègri sësi ana Melefit dal-dal, adaba nëzlapay ma hëma gërgërani ya nu nuani day nësér do ni nàtama kuli a dek. ¹⁹ Ay ka ya ti ndam ga Yezu tècakalava nahëma, hojo nëdëmaya ma zlam àna ma hëma goro ya nëjalaki ahàr na ga macahi zlam ana mis ndahañ, ere gani nëdëmaya ma dëbu ehimeya àna ma hëma ya nu nuani day nësér do ni.

²⁰ Bëza ga mmawa goro ni, nawayay ti kâjalumki ahàr ka zlam nday ndani akada ge mis gëdákani ni. Àki ka zlam magëdavani ti nawayay ti kâjalumki ahàr akada ga bëza cië-cibenì ya tèsér magudar zlam do ni. Ay àki ka zlam ndahañ nahëma, nawayay ti kâjalumki ahàr akada ge mis gëdákani ni. ²¹ Abu mëbëkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Bay Melefit àdëm : “Anëhi ma ana nday hini.

Ma gani nani ti ndam mirkwi atëhi ana tay àna ma hëma nahanj.

Ay ku tamal nagray nahkay nèngu ni atëgëskabu ma goro ni do.” * »

²² Nahkay ti ma hëma ya mis tèsér do ni adëfiki zlam ti ana ndam ya taféki ahàr ke Melefit ni do, adëfiki ti ana ndam ya taféki ahàr ke Melefit do ni sawaj. Ma ge Melefit ya tèhëngri ana mis ni ajënakì ndam

* 14:21 Izayi 28.11-12.

ya tèfèki ahàr ke Melefit do ni do, ajènaki ti ndam ya tèfèki ahàr ke Melefit ni sawaj.

²³ Nahkay ka ya ti lekulum ndam ga Yezu kàcacalumva dek ka mèlanj bôlanjana nahèma, bi lekulum dek kazlapum ma hèma gèrgèrani ya lekulum lekulumanî day kèsèrum do ni, mèk ndam ndahanj tèhèrkivaya ke kùli a. Ndam nday nani ti bi tawayay tici ere ye ti kédèmum ni ahkay do ni bi tèfèki ahàr ke Melefit ndo. Ma gekùli ya kédèmum ni ti etici aw ? Etici do ! Nahkay atèhi ana kùli lekulum ndam seteni do aw ? ²⁴ Ay bi lekulum dek kèbum kahèngrumi ma ge Melefit ana mis ti, mèk maslaña nahaj àhurkiviya ke kùli a. Maslaña gani nani ti bi àfèki ahàr ke Melefit do ahkay do ni bi awayay eci ere ye ti kédèmum ni. Emicia ma gekùli ya kédèmum na dek ti, amèsèr nañ bay magudar zlam, Melefit amègès nañ àna seriya. ²⁵ Eslini ere ya a mèbèruv gayan bu ni dek amanjazlavaya ka dala. Nahkay ti amazlèbay Melefit, amèhèngrioru ahàr a had meleher ndibani a had, amèhi ana kùli Melefit nañ àbu e kidin gekùli bu ededinj.

Ka ya ti kacakalumvu ni ti grum zlam kigeni

²⁶ Bèza ga mmawa goro ni, nèhi mam ana kùli mam ? Ka ya ti kacakalumvu ni ti ku way way do *Mèsuf Njèlatani avi njèda ga magray zlam : maslaña nahaj bi edi limis, maslaña nahaj bi acahi zlam ana mis, maslaña nahaj bi azlapi pakama *manjahanji ge Melefit àna mis, maslaña nahaj bi azlapay ma hèma ya nañ nañani day àsèr do ni, maslaña nahaj bi ahèngaraba ma hèma ya nañ nañani day àsèr do ni. Ay ere ye ti kègrum ni dek ti ahàr àdèm azoru mis kama e divi ge Melefit vu kwa.

²⁷ Tamal mis tèzlapay ma hèma gèrgèrani ya nday ndayani day tèsèr do ni ti tèzlapay bôlanj àna bôlanj. Mis cù, mahkèr tèzlapay ciliñ, àtamkia ba. Ahàr àdèm mis nahaj day ahèngaraba pakama gana kwa. ²⁸ Ay tamal maslaña àbi ga mahèngarabana bi ti, ahàr àdèm maslaña ya ti awayay azlapay ni àzlapay e kidin ge mis macakalavani ni bu ba. Ahàr àdèm mâzlapi ana ahàr gayan gayanani akaba ana Melefit ciliñ. ²⁹ Ndam ya ti Mèsuf Njèlatani avi njèda ana tay

ga mèhèngri pakama ge Melefit ana mis nahèma, mis cù, mahkèr tèzlapay ciliñ : mis ndahanj ni ti tèbi slim, ma gatay ni kigeni tèk kigeni do waw. ³⁰ Tamal mis àbu ahèngri ma ge Melefit ana mis, mèk Melefit àvia ma nahaj a ana mis nahaj ya nañ àbu manjèhadani digusa na ti, ahàr àdèm maslaña ya ti nañ àbu azlapay ni mèlakakaba day. ³¹ Lekulum dek kahèngrumi ma ge Melefit ana mis tata, ay ti kédèmum bôlanj àna bôlanj kwa. Ahàr àdèm pakama gekùli ya kédèmum ni ti mis dek tèsèr zlam àna nañ, mis dek tèngat njèda àna nañ. ³² Njèda ya Mèsuf Njèlatani avi ana mis ga mèhèngri pakama ge Melefit ana mis ni ti, mis ya tèbu àna njèda gani nani ti tisliki mazlapani àna nañ ka mawayay gatay tata. ³³ Adaba mam, Melefit awayay ti mis tègray zlam kwaña kwaña ba. Nañ awayay ti mis tègray zlam kigeni, ti tènjèhadkabu àna sulumanî.

Nawayay ti kègrum akada ga ndam ga Yezu ya *tècakalavu a kesa ndahanj bu dek ni. ³⁴ Nahkay ka ya ti kacakalumvu nahèma, ahàr àdèm wàl tèzlapay ba. Tèvi divi ana tay ga mazlapani ba. Ahàr àdèm tèhèngrioru ahàr a had ana zawal, akada ge Melefit ya àdèm a Wakita gayan bu ni. ³⁵ Tamal tawayay tèsèr zlam ti, tòru tihindifinà kà zawal gatay a magam a. Adaba wal azlapay e kidin ge mis macakalavani bu ni ti àbèlay do timey.

³⁶ Nèdèm nahèma, pakama ge Melefit ànjèki enji ti afa gekùli aw ? Ahkay do ni Melefit àhi pakama gayan ti ana kùli ciliñ aw ? ³⁷ Mis ndahanj e kidin gekùli bu tèdèm nday tèbu àna njèda ga Mèsuf Njèlatani, tèdèm tislikì mèhèngri pakama ge Melefit ana mis. Tamal mis àdèm nahkay ti ahàr àdèm agèskabu pakama goro ya nèbiki ana kùli ni ti divi ga Bay geli ya àvi ana kùli ni. ³⁸ Maslaña ya ti àgèskabu pakama hini do ni ti Melefit day àgèskabu nañ do bilegeni.

³⁹ Nahkay zla nahèma, bèza ga mmawa goro ni, hindèm njèda ga Mèsuf Njèlatani ga mèhèngri pakama ge Melefit ana mis. Hindèm njèda gani nani kay. Kècumfènja mis ga mazlapay ma hèma gèrgèrani ya nday ndayani day tèsèr do na ba. ⁴⁰ Ay zlam

ya kègrum ni dek ti kègrum kwaŋa kwaŋa ba, grum ti àna divi gani.

15

Yezu Krist àmèta mèk àŋgaba e kisim ba ededîŋ a

¹ Bèza ga mmawa goro ni, nawayay nèhèŋgri eri ana *Ma Mwènì Sulumani ya nèhi ana kùli ahaslani ni. Lekùlùm kègèsumkabá ma na, kèbum kègrum tèwi àna naŋ, kèmbrèŋjum do. ² Ma Mwènì Sulumani ya nèhi ana kùli ni ti Melefit ahèŋgay kùli àna naŋ. Ay tamal kèmbrèŋuma pakama ya nèhi ana kùli na ti, mèfèki ahàr gekùli ka Yezu ni ègia zlam masakana.

³ Pakama ya tèhu enjenjeni, nu day nèhi ana kùli ni ti nahkay hi : *Krist ti àmèt azuhva zlam magudarani geli. Ere gani àgravu ti akada ya àbu mèbèkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni. ⁴ Àra àmèta ti tìli, mèk a vad ya mahkèr gani ti àŋgaba e kisim ba. Ere gani àgravu akada ya àbu mèbèkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni. ⁵ Àra àŋgaba ti àŋgazlivu ana Piyer, mèk àŋgazlivu ana ndam *asak gayaŋ kru mahar c̄eni ni. ⁶ Àra àŋgazlivu ana tay a ti àŋgazlivu ana bèza ga mèŋ gelì ndahaŋ macakalavani tètam dinj dinj zlam. Kwa kani mis ndahaŋ e kidin gatay bu ahar gèdakaní tèbu àna sifa, mis ndahaŋ ti ni tèmèta. ⁷ Kèlèŋ gani àŋgazlivu ana Zek, àŋgazlivu ana ndam asak gayaŋ dek daya.

⁸ Kèlèŋ ge mis nday nani dek ti àŋgazluvu ana nu, nu ya ti akada ga wur ya ti tiwi kiyi gani ènjiyu ndo ni. ⁹ Nèdèm nahkay ti adaba ndam asak ndahaŋ ni dek tètam nu. Nu ti giri-giri àgèski tèzalay nu zal asak ga Yezu do, adaba ahaslani nègria daliya ana ndam ge Melefit a. ¹⁰ Ku tamal nahkay nèŋgu ni Melefit àgrua sulum gayaŋ a, nìgia akada ya ti kèsèrum nu kani na. Melefit àgru sulum gayaŋ ti masakani do, adaba nàgra tèwi a àtama ga ndam asak ndahaŋ na dek. Ay nàgray tèwi ti àna njèda goro goroani do, nàgray ti àna *sulum ge Melefit ya àgru ni. ¹¹ Ku nu nèhioru Ma Mwènì Sulumani ana mis ahkay do ni ndam asak ndahaŋ ni tèdèmoru nèŋgu ni, ma gelì ni

dek ma bølaŋjani. Pakama gani akada ya nèhi ana kùli, lekùlùm day kègèsumkabu ni.

Mis àmèta ti amanĝaba e kisim ba ededîŋ a

¹² Nahkay ti leli mèbu mèhi ana mis *Krist àmèta mèk àŋgaba e kisim ba. Leli mèdèm nahkay ti, mis ndahaŋ e kidin gekùli bu tèdèm mis atanĝaba e kisim ba do ni ti ahèmamam ? ¹³ Tamal mis atanĝaba e kisim ba do ededîŋ ti, akal Krist day àŋgaba e kisim ba ndo kwa. ¹⁴ Tamal Krist àŋgaba e kisim ba ndo ededîŋ a ti, akal *Ma Mwènì Sulumani ya mèhi ana mis ni ma masakani, lekùlùm day kèfumki ahàr ka Yezu ti masakani. ¹⁵ Tamal nahkay ededîŋ ti, mèsèkadia malfada ana kùli àna slimì ge Melefit a, adaba mèdèm Yezu Krist àmèta mèk Melefit àhèŋgaraba naŋ a. Ay tamal mis tàngaba e kisim ba do ni ti, akal Yezu day Melefit àhèŋgaraba naŋ a ndo kwa. ¹⁶ Nèdèm nahkay ti, tamal mis tàngaba e kisim ba do ededîŋ a ti, akal Krist day àŋgaba ndo kwa. ¹⁷ Tamal Krist àŋgaba e kisim ba ndo ededîŋ a ti, akal mèfèki ahàr gekùli ka naŋ ni masakani kwa. Tamal nahkay ti, akal lekùlùm kèbum àna zlam magudarani gekùli kekileŋja, Melèfit àmbèrfèŋja kè kùli a ndo. ¹⁸ Nahkay ti ndam ya tèfèki ahàr ke Krist, tèmèt ni ti tìjia gweha. ¹⁹ Leli mèfèki ahàr ke Krist ti mâhèŋgay leli, ay tamal ahèŋgay leli ka ya ti leli mèbu àna sifa ka dala ni cilin ti, akal mâsay cicihi matam mis ndahaŋ ni dek.

²⁰ Ay ti Krist àŋgaba e kisim ba ededîŋ a. Àŋgaba enji ge mis a dek akada ga zlam ya angazlay eri ni. Àŋgaba nahkay ti, adafaki ti mis dek atanĝaba e kisim ba daya. ²¹ Àgray ti mis dek tèmèt ti mis bølaŋ, nahkay day àgray ti mis atanĝaba e kisim ba ni ti mis bølaŋ. ²² Nèdèm nahèma, leli dek ti bèza ga Adam, nahkay mèmèt akada gayaŋ ni. Nahkay day leli dek amanĝaba e kisim ba, amèngèt sifa ti azuhva Krist. ²³ Ay ti mis ni dek atanĝaba e kisim ni ba ni ti àna sarta gatay. Àŋgaba enjenjeni akada ga zlam ya angazlay eri na ti Krist, mèk ka ya ti amanĝa ni ti amahèŋgaraba ndam ya tèfèkia ahàr a ni ka ahar bølaŋ. ²⁴ Kèlèŋ gani ti Krist emeyefin kè seteni akaba kà bøbay gatayani akaba kà nday ya ti tègur

melan ya agavela ni dek, aməhəlfəŋja njəda kà tay a. Amagray nahkay ti egi mandav ga duniya. Eslini ti aməhəŋgri bay ga Bəŋjani Melefit zlam gayan. ²⁵ Nahkay ahàr àdəm Krist agur zlam dek ga hayaŋjani, duk abivoru ana sarta ya ti Melefit aməvî njəda ge meyefiŋeni kà ndam ezir gayan ni dek. ²⁶ Zal ezir ya Melefit emendeverin mijin naŋ kələŋ ga ndahanj ni dek ti kisim. ²⁷ Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Melefit àvia njəda ge meyefiŋeni kà zlam a dek.* » Ku tamal pakama gani nahkay nəŋgu ni, Melefit ya àvi njəda ge meyefiŋeni kà zlam ni dek ni ti àkibū bi, adaba Krist àgur naŋ do. ²⁸ Melefit àvia njəda ge meyefiŋ kà zlam na dek ana Wur gayan Krist a ti, Wur ni day aməhəŋgrioru ahàr a had ana Bəŋjani Melefit, naŋ ya àvi njəda ge meyefiŋ kà zlam dek ni. Nahkay ti Melefit aməgur zlam dek akaba mis dek, zlam ya àgur do ni ti amələbi.

²⁹ Kèsərum ti mis ndahanj təbu *tabaray tay a kəla ga ndam ya təmət ni vu. Mis nday nani ti tabaray tay ti kamam ? Tamal mis təməta ti tàngaba e kisim ba do ededinq a ti, tabaray mis ndahanj a kəla gatay ya təmət ni vu ti kamam ? ³⁰ Tamal mis tàngaba e kisim ba do ededinq a ti, leli ndam *asak ni məgəskabu ti mis tágri daliya ana leli ahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka məmətani kəlavəd ti kamam ? ³¹ Bəza ga mmawa goro ni, kəlavəd nagray daliya, nahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka məmətani. Ere ya nəhi ana kəli ni ti jiri ededinq : adafaki ti, nəbu nəmərvu azuhva kəli adaba kíguma akaba Bay geli Yezu Krist a akada mis bəlaŋjana ni. ³² E Efez ti nàkadva akada ge mis ya ti akadvu akaba zlam ge gili ya tagray cuday na ni. Nàkadkvu ka zlam ga duniya ndo ; tamal nàkadkvu ka zlam ga duniya ti akal azuaya mam ? Tamal mis təməta ti tàngaba e kisim ba do ededinq a ti, akal hojo məzumum zlam zlam geli akaba misəm zlam zlam geli, adaba kama kama ti aməmətum. †

³³ Bəza ga mmawa goro ni, kágosum ahàr gekəli ba : tamal lekələm mis sulumanı mək kasawadumkabu kəlavəd akaba ndam cuday ti, lekələm day kígum cudayani akada gatay ni. ³⁴ Jalum ahàrlala,

kàgudarum zlam akada ga ndam seteni ni ba. Nəhi ana kəli nahəma, mis ndahanj təbu e kidin gekəli bu təsər Melefit do. Nəhi ana kəli nahkay ti nawayay ti nəbəki mimili ke kəli.

Ka ya ti amanjaba e kisim ba ni ti vu gelni amanja ahəmamam ?

³⁵ Bi maslaŋa adəm ahkado : « Mis àməta ti amanjaba e kisim ba ti ahəmamam ? Ka ya ti atangaba ti vu gatay ni atanja ahəmamam ? » ³⁶ Nak gani ya kihindi nahkay ni ti nak moru do aw ? Kızligia hilfi ga zlam gayak a ti vu gani ezi day kwa ti eri gani ni afətaya do aw ? ³⁷ Hilfi ga zlam ya kízligi nani ti aday gani ya adək ni do. Kızligi ti wur gani cilinq ; bi kízligi bəza ga *alkama ahkay do ni bəza ga zlam ndahanj ni. ³⁸ Kızligia nahkay ti Melefit afətaya naŋ a, adək aday gani. Nahkay aday nani amanjəhad akada ge Melefit ya awayay ni. Wur ga zlam weley weley do dek Melefit afətaya ti, aday gani gərgəri akaba aday ga zlam ndahanj ya təfətaya ni dek.

³⁹ Zlam ndahanj ya àna sifa ni day nahkay : ku zlam àna sifa weley weley do dek ti, vu gani gərgəri akaba vu ga zlam àna sifa ndahanj ni dek. Nahkay ti mis hihirikeni, zlam ya àna asak fadani ni, edidinq akaba kilif ti vu gatayani dek gərgəri.

⁴⁰ Zlam təbu a hud melefit bu akada ya təbu ka had ni. Ay mazavu ga zlam ya a hud melefit bu ni gərgəri akaba mazavu ga zlam ya ka had ni, mazavu ga zlam ya ka had ni day gərgəri akaba mazavu ga zlam ya a hud melefit bu ni. ⁴¹ Nahkay day fat, kiyi akaba bonjur təsladay gərgəri. Ku bonjur e kidin gatay gatayani bu day təsladay gərgəri.

⁴² Ka ya ti mis atangaba e kisim ba ni day amagravu nahkay. Nədəm nahəma, tília mis a ti emiziviyu e evid vu, ay ka ya ti amanjaba e kisim ba ni ti, àna vu məwəni ya èzi do ni. ⁴³ Tília mis ti vu gayan ni zlam masakani, ay ka ya ti amanjaba e kisim ba nahəma, vu gayan ni àbəlay, egi eri. Tília mis ti vu gayan ni njəda àfəŋ bi, ay ka ya ti amanjaba e kisim ba nahəma, vu gayan ni njəda àfəŋ dal-dal. ⁴⁴ Tília mis ti vu gayan ni zlam ga duniya, ay ka ya

* ^{15:27} Limis 8.7. † ^{15:32} Mənjay Izayi 22.13.

ti amanjaba e kisim ba ni ti vu gayan ni *Mèsuf Njèlatani amèvi. Vu tèbu gèrgéri cu : mèséra vu ga duniya àbu ; nahkay ahàr àdèm mâsér vu ya Mèsuf Njèlatani avi ana mis ni day àbu. ⁴⁵ Àbu mèbekiani a Wakita ge Melefit bu : « Adam mis ye enjenjeni ni ti vu gayan ni ga duniya, Melefit àvia sifa.‡ » Adam ya àra kélèn a ni ti nañ *Krist ; avi sifa mèweni ana mis àna njèda ga Mèsuf gayan. ⁴⁶ Nahkay vu ge mis ye enji ni ti nani ya Mèsuf Njèlatani avi ni do, nani vu ga duniya. Vu ya ti Mèsuf Njèlatani avi ni ti ara kélèn ga vu ga duniya na. ⁴⁷ Mis ye enjenjeni ni ti ga duniya, Melefit àgraya nañ àna had a. Mis ya kélèn ni ti àslèkabiya e melefit ba. ⁴⁸ Nahkay zla nahèma, ndam ga *duniya ti nday akada ga bay ya ti Melefit àgraya nañ àna had ga duniya ni. Nday ya ti a huñ melefit bu ni ti ni nday akada Bay ya àslèkabiya a huñ Melefit ba ni. ⁴⁹ Nahkay day, nihi ti leli dek akada bay ya Melefit àgraya nañ àna had ga duniya ni. Ay kama ti leli dek amanja akada ga Bay ya àslèkabiya a huñ melefit ba ni.

⁵⁰ Bèza ga mmawa goro ni, nèhi ana kuli nahèma, mis èslikì mèhuriyani a *Mègur ge Melefit vu àna aslu ga vu ga duniya ni do, adaba zlam ya ezi ni tànjèhadkabu akaba zlam ya èzi day-day do ni koksah.

⁵¹ Cùm day, nawayay nèhi ma manjahaní ya Melefit àhu ni ana kuli : mis ndahan e kidin̄ gelí bu atemèt do, ay leli ya mèbu àna sifa ni akaba ndam gelí ya témata ni, leli dek Melefit amèmbat vu gelí ni nahaj. ⁵² Ka sarta gani nani ti etivi mezlelim, kélèn gani etivi va do, mèk Melefit amèmbat leli dek. Amèmbat leli ti ke wecéweceni amèpèski do, akada ge mis ya ekibicey eri kiobic ni. Ka ya ti tìvia mezlelim na ti nday ya témèt ni atanjaba e kisim ba àna vu ya èzi day-day va do na ; leli ya mèbu àna sifa ni day Melefit amèmbat vu gelí ni emizi day-day do. ⁵³ Nahkay ti ahàr àdèm vu ya ezi ni egi vu ya ti èzi day-day do ni, mis ya amèt ni egi mis ya ti àmèt day-day do ni kwa. ⁵⁴ Ka ya ti vu ya ezi ni ègia vu ya ti èzi day-day do na, mis ya amèt ni ègia mis ya ti àmèt day-day do na ti, pakama ya àbu mèbekiani a Wakita ge Melefit bu ni

amagravu. Pakama gani nani nahkay hi : « Kisim àbi va bi, Melefit èjiña nañ a. § ⁵⁵ Kisim nak hi ti njèda gayak àbi ga mabazl mis va bi zla, zlam ahar gayak ya kègri daliya ana mis àna nañ ti témèt ni ti àbi va bi zla.* »

⁵⁶ Zlam ahar ge kisim ya abazl mis àna nañ ni ti zlam magudarani gatay. Zlam ya avi njèda ana zlam magudarani ge mis ti témèt àna nañ ni ti, Melefit àna *Divi gayan ya Mèwiz àbèki ni àdèm maslaña ya agudar zlam ni si amèt kwa ni. ⁵⁷ Ay leli ti mèyefinà kè kisim azuhva tèwi ga Bay geli Yezu Krist ya àgray na. Mègrumi sèsi ana Melefit dal-dal azuhva nani !

⁵⁸ Bèza ga mmawa goro ni, nawayay kuli. Nèhi ana kuli nahèma, zum njèda, kàmètabum ba, grumoru tèwi ga Bay geli kélavad, kèmbrèñum ba. Grum nahkay adaba kèsèruma ere ye ti kègrumi ana Bay geli ni ti masakaní do, akèngètum zlam azuhva nani palam.

16

Singu ya tajamkabu ga mèjènaki ndam ge Melefit ya a Zeruzalem ni

¹ Nihi ti nèhi ma ana kuli àki ka singu ya kajamumi ana ndam ge Melefit ya a kesa ndahan bu ni. Nèdèm nahèma, ahàr àdèm kègrum akadà ya nèhi ana ndam ga Yezu ya *tècakalavu ka had Galasi tègray ni. ² Nahkay kela vad ga ladi ti ahàr àdèm ku way way do singu ya angèt ni mèdafènja ; àdafènja ti mafèkad singu gani a magam afa gani tera. Tamal kègruma nahkay ti, ka ya ti eninjua ni ti anèhi ana kuli jamum va do, anèdi ahàr ana singu majamvani àndava. ³ Dumaba mis ga mèhèloru singu gani a Zeruzalem a daya. Eninjua afa gekuli a ti anèbiki wakita ana ndam Zeruzalem ga mèdèfiki ndam gekuli ya kèdumaba ni ana tay, mèk anèslororu nday gani nani, atèhèloru singu ni akaba wakita ni eslini. ⁴ Tamal ti agèski nu nuani day nakoru a Zeruzalem ti amorukaboru akaba tay ka ahar bëlanj.

Sawaday ga Polya amasawadoru ni

‡ 15:45 Mènjekiani 2.7. § 15:54 Izayi 25.8. * 15:55 Oze 13.14.

⁵ Anoru afa gekuli, ay wudsaka nakoru nahema, nawayay nemenjiyu ndam gel ya tèbu ka had Mesedweñ ni day. Ka ya ti anaslèka e Mesedweñ a ni ti ⁶ anoru afa gekuli cu nəpəsiyu gəzit, cu anəzumiyu ahar kusi afa gekuli ti nəsərkaba fañ do. Tamal nòru nəpəsa afa gekuli a nahkay ti, ka ya ti anaslèka ni ti akəjənumki nu àna zlam ga moroni àna nañ kama. ⁷ Eninjua afa gekuli a sak bəlanj ti nəwayay moru maslakana huya do. Tamal Melefit àvua divi a ti anəpəsiyu dal-dal.

⁸ Ay ku tamal anoru nəngu ni, nihi ni ti nawayay manjəhadani ahalay e Efez duk abivoru ana vad ga wuməri ge *Pentikwet, ⁹ adaba ahalay ti Melefit àvua divi sulumana ga magray təwi gədakana ; ndam ezir goro tèbu kay daya.

¹⁰ Tamal Timote ènjua afa gekuli a nahema, gəsumkabá nañ a lala, ti ahàr aheli ba. Nañ day nañ àbu agri təwi ana Bay gel akada goro ni, ¹¹ nahkay ti maslaña ànjak nañ ba. Jenumki nañ ti mîcikbiyu afa gekuli, māra afa goro àna sulumana, adaba nu nəbu najəgay nañ, najəgay bəza ga məñ gel ndahañ ni daya.

¹² Nihi ti nəzlapaki ka Apolos wur ga məñ gel ni. Sak ehimeya nəhia ma ga moroni afa gekuli a akaba bəza ga məñ gel ndahañ na, ay nihi ti àcuhway moroni fañ do ferera. Apolos aməñgəta ahar a day kwa ti amoru.

Pol endeveriñ pakama gayan

¹³ Nədəm nahema, njəhadum eri, fumki ahàr ka Yezu lala, kəmbrəñum ba, aŋgwaz àwər kuli ba, kumva njañ-njañ. ¹⁴ Ere ye ti kəgrum ni dek ti grum àna mawayavani.

¹⁵ Kèsəruma Istefanas akaba ndam ga ahay gayan a ; tèfəki ahàr ka Yezu enjenjeni ka had Eseyi ni ti nday. Nday gani tagray təwi ga məjənaki ndam ge Melefit kəlavad. Nahkay zla nahema, bəza ga mmawa goro ni, nahəñgalay kuli ¹⁶ ti kicəmiki ma ana mis akada nday nani. Cəmiki ma ana ndam ya tèbu tagrakabu təwi akaba tay, təmbrəñ do ni dek daya.

¹⁷ Nu nəbu nəmərvu dal-dal, adaba Istefanas, Fertinetus akaba Eseyikus tara, nday tèbu akaba nu. Nday tèbu akaba nu ti kala

lekulam dek kəbum akaba nu. ¹⁸ Nday gani təhəñgruva məbəruv a, təhəñgriva ana kuli a daya. Nahkay ti səruma mis akada nday hini ti tisla mis a, zləbum tay.

¹⁹ Ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ya ka had Azi ni təgria sa ana kuli a. Ata Ekiles nday ata Prisil akada ndam ge Krist ya *təcakalavu a ahay bu afa gatay ni təgria sa ana kuli a dal-dal àna slimy ga Bay gel a. ²⁰ Bəza ga məñ gel ya ahalay ni dek təgria sa ana kuli a.

Grumvu sa e kidiñ gekuli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni.

²¹ Nu Pol nəgri sa ana kuli bilegeni, nu nuani nəbəki ma hini àna ahar goro.

²² Maslaña ya àwayay Bay gel do ni ti, Melefit mētikwesla nañ a. Maranata ! *

²³ Bay gel Yezu māgri sulum gayan ana kuli ti.

²⁴ Lekulam dek nawayay kuli, adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis bəlanj.

* ^{16:22} « Maranata » ti awayay adəmvaba « Bay gel, ra ! »

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koren ye cu ni

Ere ye ti medemki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koren ye cu ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbèki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 10.1). Àbèki ti ka sarta ya ti nan e Mesedewen, awayay akoru ka had Eseyi ni (2.13 ; 7.5 ; Tewi 20.1-3). Àbèki ti ana ndam ga Yezu ya a Koren ni cilin do, àbèki ti ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni dek daya (1.1 ; Koren ti kesa gédakan ga had Eseyi).

Àbèki ti adaba ndam Eseyi ndahañ tèdèm Pol àgosa tay a : àdèm awayay moroni afa gatay sak cu, mèk àmbatkaba majalay ahàr gayan a (1.15-16). A wakita hini bu ni ti Pol àhèngrifèn kà ma gatay ni ana tay : àdèm nanj zal asak ga Yezu, nahkay ti agray tewi akada ge Melefit ya awayay ni, do ni ti akada ga ndam ga duniya ya tawayay ni do (1-7). Ndam ga Yezu ya tagray ere ye ti Melefit awayay ni ti tebesey macakay daliya tata ; kè eri ge mis ga duniya ti tìsli aranja do, ay ku tamal nahkay nèngu ni maslaña ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti amèrvu dal-dal àna njèda ge Melefit ya àvi ni.

Pol àhi ana ndam Eseyi tâslamalavu lala ti tîndiverin majam siñgu ga mèjnay ndam ga Yezu ya a Zeruzalem ni, (8-9). Èndeverin wakita gayan, àdèm amoru afa gatay ededin, àdèm si tâmbatkaba majalay ahàr gatay na, tâslamalavu kwa : tamal tâslamalavu do ni ti amatrañ tay, adaba nanj zal asak ga Yezu ededin. Adafaki nanj zal asak ga Yezu ededin ti macakay daliya gayan ya àcakay ni (10-12).

A wakita hini bu dek Pol àdèm tamal ndam ga Yezu tèbi àna njèda bi ti témèrvu, adaba gedebi gatay gatayani ni avi divi ana Yezu ga mèvi njèda gayan ana tay (12.10). Yezu àhi ana ku way way do : « Sulum goro ya nègruk ni ti esluk, adaba ka ya ti mis nanj àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti àna njèda goro cilin » (12.9).

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit àdaba nu a, nu zal asak ga Yezu *Krist. Leli ata wur ga mèñ gel Timote mèbiki wakita hini ana ndam ge Meléfit ya *tècakalavu a Koren ni, akaba ana ndam ge Melefit dek, nday ya ti tèbu a kesa gèrgèrani bu ka had Eseyi ni. ² Bèñ gel Melefit nday ata Bay gel Yezu Krist tâgri sulum gatay ana kèli, tâgray ti *kânjèhadumkabu àna sulumaní ti.

Melefit nañ àbu avi njèda ana ndam ya ti tèbu tagray daliya ni

³ Mâzlabum Melefit Bèñ ga Bay gel Yezu *Krist ; kélavad mèsi cicihi adaba nañ Bèñ gel, njèda day avi ana leli kélavad adaba nañ Melefit gel. ⁴ Ka sarta ya ti mèbu magray daliya lu ni ti avi njèda ana leli. Agray nahkay ti, ti leli day mèvi njèda ana mis ndahañ ya tagray daliya gèrgèrani ni dek bilegeni. Njèda gani nani ya ti mèvi ana tay ni ti njèda ge Melefit ya àvi ana leli ni. ⁵ Nàdèm nahèma, Krist àgra daliya dal-dal, leli day magray daliya ti adaba leli ndam gayan. Ay ku tamal magray daliya nahkay nèngu ni, Melefit avi njèda ana leli dal-dal adaba leli ndam ge Krist.

⁶ Ka ya ti tègri daliya ana leli nahèma, mawayay ti kângatum njèda àna nanj, ti Melefit mâhèngay kèli. Ka ya ti Melefit avi njèda ana leli nahèma, mawayay ti lekulum day kângatum njèda gani ; nahkay ekislèmki mebesey daliya akada gel ya ti mebesey ni. ⁷ Mèsara Melefit àmbrèñ mègri sulum gayan ana kèli do ; nahkay mèsara ku tamal kègrum daliya akada gel ni nèngu ni, amèvi njèda ana kuli akada ya ti avi ana leli ni daya.

⁸ Bèza ga mmawa, mawayay ti kèsèrumki lala : ndam ga had Azi tègria daliya ana leli a dal-dal àsabay. Daliya gani ya màgray ni àtam njèda gel, mèdèm amatamaba àna sifa do. ⁹ Nahkay mèhi ana ahàr atara tabazl leli. Zlam nday nani àgrakivu ke leli ti, ti mèfèki ahàr ka njèda gelni ba, mèfèki ahàr ti ka njèda ge Melefit, adaba Melefit ti ahèngaraba mis e kisim ba. ¹⁰ Àhèngafènja leli kè kisim gani nana ti nanj. Amèhèlaba leli e kisim ba keti. Mèfèki ahàr gelni ka nanj, mèsara amèhèlaba leli a daliya ndahanj ba keti. ¹¹ Lekulum day akèjènumki

leli àna mahèngali Melefit ana leli. Mis kay atahèngala nañ a ti emiciiki ana tay, amègri sulum gayan ana leli. Nahkay ti mis kay atègri susi daya.

Pol àmbata ahàr a

¹² Zlam geli ya mèmèrvu àna nañ ni ti nihî : mèsèra a mèbèruv geli ba, manjèhad geli akaba mis ti manjèhad ge jiri àna hud bôlanj. Mànjjèhad akaba mis dék ti nahkay, ay akaba kôli ti manjèhad geli ni àtam geli ya manjèhad akaba mis ndahanj ni. Mâgray nahkay ti, Melefit àwayay : màgray ti àna sulum gayan cilinj, do ni ti àna mèsèr zlam ge mis do. ¹³ Nahkay mèbiki ana kôli a wakita geli ni bu ni ti ere ye ti këbum kejenjum, këbum kicum ni cilinj, do ni ti ma ndahanj do. Ma hini ya ti nèhi ana kôli ni ti nawawayay ti kîcûmaba lala. ¹⁴ Nihî ti kîcûma bal, ay ti ekicûmaba lala : kislümki mèmèrvani azuhva leli akada gelî ya amèmèrvu azuhva kôli ka fat ya ti Bay gelî Yezu eminjia ni.

¹⁵⁻¹⁶ Adaba nèsèra zlam nana nahkay ti, akal wudaka nakoru e Mesedwènèj nahèma, nàwaya morona afa gekôli a day, mèk anaslèkabiya eslina ti nàwaya mangana afa gekôli a. Nahkay ti akal nèjènakia kôli a sak ch, lekùlum day akal këjènumkia nu a, këvumua zlam ga moroni ka had *Zude a. ¹⁷ Ka ya ti nèhi ana kôli anoru ni ti, nèdèm ma masakani aw ? Zlam ya ti nèdèm nagray ni ti nèjalaki ahàr akada ge mis ya tèfèki ahàr ke Melefit do ni aw ? Afa gatay ti « Iy » ahkay do ni « Aha » ti zlam bôlanjani. ¹⁸ Melefit ti nañ jireni. Ere ye ti nèhi ana kôli kè meleher gayan ni jiri daya. Tamal nèdèma « Iy » ti, ba iy gani. Tamal nèdèma « Aha » day, ba aha gani. ¹⁹ Nèdèm nahkay ti adaba Bay ya ti nu, Silas akaba Timote mèdèmki ma, mèhi ana kôli ni ti nañ Wur ge Melefit, Yezu *Krist. Nañ ti àdèma « Iy » ti àdèm « Aha » va do. Kwa ka mènjèki gani nañ « Iy, » ²⁰ adaba ere ye ti Melefit àdèm amagray ni dék ti àdèm « Iy, » àgra àndava ti azuhva Yezu Krist. Nahkay azuhva nañ day leli mazlèbay Melefit, mèdèm : « Iy, Melefit nañ jireni. » ²¹ Bay ya ti avi njèda ana leli ti mèmbrèn divi ge Krist ba ni ti Melefit. Avi njèda ana kôli ti këmbrèn sawanj divi ge Krist ba ni ti Melefit gani. Bay ya

ti àdaba leli ga mègri tewi a ni ti nañ gani bôlanjani ni. ²² Àvi Mèsuf gayan ana leli, àniviyu a mèbèruv bu ana leli ni ti nañ ; nahkay mèsèra leli ndam gayan edédin ; ere ye ti àgray ni adafaki ti amèvi zlam ya ti àdèm amèvi ana leli ni dék daya.

²³ Nu nàngoru afa gekôli a Koren do ni ti adaba nàwayay mègrikivu daliya ana kôli do. Tamal ma goro hini ya nèdèm ni jiri do ni ti Melefit mèkada nu a ! ²⁴ Nèdèm nahkay ti mèwayay mègurki kôli ka mèfèki ahàr gekôli ka Yezu do. Lekùlum këbum këfumki ahàr lala, këmbrèn sawanj do. Leli magrakabu tewi akaba kôli ti, mawayay ti këmèrumvu sawanj.

2

¹ Nahkay nàwayay mañgoni afa gekôli do ni ti, adaba nàwayay ti nèhikivu zlam ana kôli ga mèhèli ahàr ana kôli va do. ² Tamal nèhia ma ya ti ahèli ahàr ana kôli na ti way amèmèru mèbèruv way ? Maslaña àbi, adaba lekùlum ya ti akal këmarumu mèbèruv ni pakama goro ahèli ahàr ana kôli. ³ Nèbiki wakita gani nani ana kôli, nàngoru afa gekôli ndo ni ti azuhva nani. Adaba tamal nàngoya afa gekôli a, enipia kôli a ahàr nañ àbu ahèli ana kôli ti nu day ahàr amèhèlu. Ay ndam ya ti akal tèmèru mèbèruv ni ti lekùlum sawanj do aw ? Nèsèra lekùlum ti, tamal nèbu nèmèrvu ti lekùlum day këmarumu. ⁴ Ka ya ti nèbiki wakita ana kôli ni ti ma gani àhèlua ahàr a dal-dal, yam tuway goro tekedi àdègaya. Nèbiki pakama gani ana kôli ti ga mèhèli ahàr ana kôli do, nawayay ti kësèrum nu ti nèbu nawayay kôli dal-dal.

Maslaña nahaj àgudar zlam a, Pol àdèm tèmbrèn

⁵ Maslaña nahaj àgudara zlam a. Zlam gayan ya ti àgudara ni ahèli ahàr ana mis ; ay nu ti àhèlu ahàr do, ahèli ahàr ti ana kôli dék sawanj. Tamal nèdèm lekùlum dék ti bi nèdèma àsabay, hojo nèdèm àhèlia ahàr ana mis a dal-dal e kidin gekôli ba.

⁶ Mis kay e kidin gekôli bu tâtraba maslaña gani nana, ay ti èslia nahkay. ⁷ Nihi ti ahàr àdèm këmbrèn sawanj zlam gayan ya àgudar na, këvumi njèda sawanj. Tamal

kègrumi nahkay do ni ti zlam ya kègrumi ni amèhèlikivu ahàr, emijinj nañ.

⁸ Nahkay nahèngalay kèli, grumi zlam ya ti adèfiki ti kèbum kawayum nañ ni. ⁹ Nèbiki ma gani ana kèli ni ti adaba nàwayay nèsér akègèsumuki ma goro ni dek tèk akègèsumuki do waw. ¹⁰ Tamal lekùlum kèbum kèmbrènjumfènja zlam magudarani kè mis a ti nu day nàmbèrfènja zlam magudarani ga maslaña gani nana. Nahkay tamal maslaña gani àgudarua zlam a nèngu ni nàmbèrfènja àndava. Nàmbèrfènja ti azuhva kèli, adaba leli dek kè meleher ge *Krist. ¹¹ Nàgray nahkay ti, nawayay ti *Seteni àgosay leli ba. Adaba ere ye ti awayay agri ana leli ni ti mèsèra lala.

Meyefinj kà ndam ezir geli azuhva Krist

¹² Nicik, nòru a Truwas ga mèhi *Ma Mèwèni Sulumani àki ke *Krist ana mis eslini. Nòru nìnjèa ti Bay geli àvua divi ga mèhi ma gana ana tay a lala. ¹³ Ay ti ahàr àhèlúa adaba nàdi ahàr ana wur ga mèn geli Tit ndo, nahkay nàslèka eslina, nòru e Mesedewenj.

¹⁴ Ay si mèzlèbum Melefit kwa adaba àgray ti leli ana mèmèrani akada ndam ya tèyefinj kà ndam ezir gatay a, taslèkabiya tara a magam a ni. Agray nahkay kélavad adaba leli mèbu akaba Krist akada mis bèlanj. Leli mèdèfiki Krist ana mis ku eley eley do dék ; pakama geli ya mèdèmkì ke Krist ni akada ga zlam ya ti tazèbay, azèk gani ezi àcèr ni. ¹⁵ Zlam gani ye ezi àcèr, àbèlafènji kè Melefit ni ti leli, leli ya ti mèbu akaba Krist akada mis bèlanj ni. Mizifinj kà ndam ya ti Melefit nañ àbu ahèngay tay ni akaba kà ndam ya ti tijiji ni. ¹⁶ Mis ndahanj ti mizifinj kà tay àcèr dal-dal, tèngat *sifa ya àndav day-day do ni àna nañ. Mis ndahanj ni ti ni mizifinj kà tay kisik-kisik, tèmèt àna nañ. Ay tèwi gani nani dék ti way eslikì magrani tata way ? ¹⁷ Ku tamal nahkay nèngu ni, leli mèbu mègri tèwi ana Melefit. Mis ndahanj tèhi ma ge Melefit ana mis ti tèngat singu àna nañ, ay leli ti màgray akada gatay ni do. Leli mèhi ma ge Melefit ana mis ti, Melefit àslèr leli, mèhi ana tay kè meleher gayanj àna huf bèlanj, adaba leli mèbu akaba Krist akada mis bèlanj.

3

Mèwèlvani mèwèni

¹ Nèdèm nahkay ti, kèhumi ana ahàr leli magray zlabay keti aw ? Kawayum ti mis tèbiki wakita ana kèli ti kèsèrum leli ndam *asak ga Yezu edèdiñ edèdiñeni aw ? Tèk day ti kawayum mîhindifiña wakita kè kèli ga mangaziani ana mis ndahanj a waw ? Ku tamal mis ndahanj tèbu tagray nahkay nèngu ni, leli ti màwayay magrani nahkay do. ² Lekùlum ti kala wakita geli ; kala mèbèkiani a mèbèruv geli bu, adaba mèbu majalaki ahàr ke kèli kélavad. Mis dék tèsera lekùlum kègèsumkabu *Krist ti azuhva leli. ³ Nahkay mis dék tèsera lekùlum kala wakita ge Krist ya àbèki ti mèzikaboru ana mis ndahanj ni. Wakita gani nani mèbèkiani àna zlam do, mèbèkiani ti àna *Mèsuf ge Melefit Bay ga sifa ni. Wakita gani nani mèbèkiani ka akur magaslani do, kala mèbèkiani a mèbèruv ge mis bu.

⁴ Mèdèm nahkay ti adaba mèsèra Melefit aslèr leli edèdiñ ; mèsèr nahkay ti adaba mèfèkia ahàr ke Melefit azuhva Krist a. ⁵ Ay mèsèra mìsliki magray tèwi gani nani àna njèda gely geleni do ; magray ti si àna njèda ge Melefit kwa. ⁶ Avi njèda ana leli ga mèhi ma àki ka mèwèlvani mèwèni ana mis ni ti nañ. Mèwèlvani mèwèni nani ti tèbèki mèbèkiani do, nani tèwi ga Mèsuf ge Melèfit. Ndam ya ti tègèskabu mèwèlvani ya ahaslani mèbèkiani ni ti atèmèt, ay ndam ya ti tègèskabu mèwèlvani ga Mèsuf ge Melèfit ni ti atèngat *sifa ya àndav day-day do ni.

⁷ Ahaslani ti Melefit àbèkia ma gayanj ka akur magaslana. Ka ya ti àbèki ni ti mis tipia masladani gayanj a ; ku eri ge Mèwiz day àslada. Masladani nani àpèñ ndo, ay ndam *Izireyel tìsliki mamènjalèjanjì ana eri gayanj ni ndo simiteni. Nahkay mèwèlvani ya ahaslani ni ti ku tamal mis tèmèt àna nañ nèngu ni, nani zlam gèdakani, asladay.

⁸ Tamal nahkay ti mèwèlvani mèwèni ya Mèsuf ge Melefit agray tèwi àna nañ ni ti zlam gèdakani asladay dal-dal àtam mèwèlvani ya ahaslani ni simiteni do aw ? ⁹ Mèwèlvani ya ahaslani ni ti zlam gèdakani asladay, Melefit agèñ mis àna nañ àna seriya ; tamal nahkay ti mèwèlvani mèwèni ya ti Melefit avi jiri ana mis àna

nañ ni ti zlam gədakani asladay dal-dal àtam nani simiteni do aw ? ¹⁰ Nahkay məwəlvani ya ti àsladay ahaslani ni ti kala àsladay va do, adaba masladani ga məwəlvani məweni ni asladay dal-dal àtam nani simiteni. ¹¹ Məwəlvani ya ti àpəs do ni ti zlam gədakani, asladay ; tamal nahkay ti məwəlvani ya ti àbu kañgay-kañgayani ni ti zlam gədakani asladay dal-dal àtam nani simiteni do aw ?

¹² Ègia məsəra zlam nday nana ti mazlapay vay-vay kè meleher ge mis dek. ¹³ Ahaslani Məwiz àhəmbava azana e eri va. Àgray nahkay ti adaba eri gayan asladay ; ay masladani gani àpəs do ni ti awayay ti ndam Izireyel tipi ba. * Leli ti màgray akada gayan ni do. ¹⁴ Ndam Izireyel ku kani ka ya ti təbu tijenjey ma ya ti a wakita ga məwəlvani ya ahaslani ni bu ni ti tici do, kala azana àniviyu ana tay e eri bu, təzaba ndo. Aziaba azana nana ana mis e eri ba ni ti si Krist kwa. ¹⁵ Nahkay ku kani ka ya ti tijenjey wakita ge Məwiz ni ti tici do, kala ahàr gatay ni makambahani àna azana. ¹⁶ Ka ya ti mis àmbatkaba majalay ahàr gayan a, adəbay Bay gelı nahəma, azana àniviyu e eri vu va bi. ¹⁷ Bay gelı nani ti avi Məsuf gayan ana leli. Nahkay maslaña ya ti Məsuf ga Bay gelı àniviyu ni ti eslikı məmbrən zlam magudarani, zlam magudarani təgur nañ va do. ¹⁸ Leli ya ti məfəki ahàr ka Bay gelı ni dek ti ku way way do gelı eri gayan makambahani àna azana do. Nahkay Bay gelı asladı eri ana leli, mis ndahanj tipi masladani gani e eri gelı bu. Migi akada nañ, masladani geli asagakivu kəlavad. Təwi gani nani ti ga Bay gelı, agray ti àna Məsuf gayan ya avi ana leli ni.

4

Njəda àfəñ kè leli bi, si kè Melefit

¹ Ègia nahkay ti ahar àdəgafənja kè leli a do, adaba məsəra Melefit àvi təwi gani nani ana leli àna sulum gayan. ² Zlam ge mimili ti leli màgray do, màgray təwi gelı akal-akal do. Məgosay mis do, məmbatkaba ma ge Melefit a do ; məhi ma ge jiri ana mis. Magray nahkay ti, mawayay ti mis dek

təsər magray təwi gelı kè meleher ge Melefit àna jiri. ³ Mis ndahanj tici *Ma Məweni Sulumani ya məhi ana tay ni do, kala ahàr gatay makambahani àna azana. Mis nday nani tici do ni ti adaba nday təbu tijiji palam. ⁴ Nday ti təfəki ahàr ka Yezu ndo, nahkay bay magədavani ya agur duniya ni èwisirikaba ahàr ana tay a, awayay ti tipi masladani ya ti asladı ana tay ni ba. Masladani gani nani ti ga Ma Məweni Sulumani ; Ma Məweni Sulumani nani ti adəfiki ana leli *Krist ti nañ gədakani. Mis èpia nañ a ti èpia Melefit a. ⁵ Mədəmki ma ti ka ahàr gelı geleni do : mədəmki ti ka Yezu Krist nañ Bay gelı gədakanı ni. Leli ti məhi ana kəli leli ndam məgri təwi ana kəli azuhva Yezu. ⁶ Kwa ahaslani Melefit àdəmbiya, àdəm : « Masladani māsladay a məlañ ziñ-zinjeni bu.* » Ay kani ti nañ àbu asladı məbəruv ana leli : asladı məbəruv ana leli ti àna Krist ; Krist ti eri gayan masladani, məsər njəda ge Melefit dek ti azuhva nañ.

⁷ Masladani nani ti zlam sulumani dal-dal. Leli ti ni akada zlam mələmani àna eliñisl ; masladani ge Melefit àniviyu ana leli akada ya təbəviyu zlam a zlam ge eliñisl vu ni. Zlam gani nani ti Melefit àgray ti àna njəda gayan. Njəda gayan ni ti àtam ga zlam ndahanj dek ; àgray nahkay ti, awayay ti mis təsər njəda gani ti gayan, do ni ti gelı do. ⁸ Mis təmbrən məgri daliya gərgəri kay ana leli do, ay ti daliya nani àbi àtam njəda gelı bi. Leli məbu majalay ahàr dal-dal, ay ti ahar àdəgafənja kè leli a do. ⁹ Mis tawayay məgəs leli, ay ti Melefit nañ àbu akaba leli, àvi divi gani ana tay do. Təbu tazəgad leli, ay ti təkadkiviyu leli koksah. ¹⁰ Kəlavad, ku eley eley do, matamfənja kè kisim a pəlok-pəlok ; tawayay mabazl leli akada gatay ya təkadfən Yezu kà təndal ni. Nahkay mis dek tipi leli məbu àna sifa ti adaba Yezu day nañ àbu àna sifa. ¹¹ Ku tamal leli məbu àna sifa nəñgu ni, kəlavad mis tawayay mabazl leli adaba leli ndam ga Yezu. Njəda àfəñ kè leli bi, ay təgri ana leli nahkay ti, Melefit awayay ti sifa ga Yezu ya àniviyu ana leli ni māñgazlavaya. ¹² Nahkay leli ti kəlavad matamfənja kè kisim a pəlok-pəlok ;

* 3:13 Mənjay Mahərana 34.33. * 4:6 Mənjay Mənjəkiani 1.3.

ay lekulam ti ni këbum àna sifa azuhva nani.

¹³ Àbu mëbékiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nòfekia ahàr ke Melefit a, nahkay nèdëma ma.[†] » Leli day mèfekia ahàr ke Melefit a, mèdëma ma na akada ga maslaña ya ti àbèki ma hini na, ¹⁴ adaba mèséra Melefit àhèngaraba Bay geli Yezu a, nahkay amahèngaraba leli a daya, adaba leli mèbu akaba Yezu akada mis bëlanj. Amahèngaraba leli a ti, ti mânjëhad kà gëvay ga Yezu ka mèlanj ya ti Melefit aslamali ana leli akaba këli ni. ¹⁵ Zlam gani nday nani dek tagravu ti ga mèjènaki këli. Nahkay Melefit amahèngakivu mis ndahañ àna sulum gayan, mëk mis atësagakivu ga mègri sasi, ga mazlèbay nañ.

Leli majagay zlam ya ti mìpi fanj ndo, Melefit amëvi ana leli ni

¹⁶ Ègia nahkay ti ahar àdëgafèja kè leli a do. Mèséra ku tamal njëda ga vu geli nañ àbu aguloru këlavad nèngu ni, Melefit nañ àbu avi njëda ga Mësuf gayan ana leli këlavad a mëbèruv bu àkivu. ¹⁷ Ededin nihi ti leli macakay daliya, ay daliya gani nani ti mamènjalèj akañá zlam masakaní, èsli aranja do, adaba mèséra Melefit amëvi masladani dal-dalani ana leli azuhva daliya nday nani ya mècakay ni. Masladani ya Melefit amëvi ana leli ni ti àtam zlam dek, amandav day-day do. ¹⁸ Mamènjalèj ka zlam ya ti mis tipi ni do, mamènjalèj ti ka zlam ya ti mis tipi do ni sawan. Adaba zlam ya ti mis tipi ni àpës do, zlam ya ti mis tipi do ni apës, àndav day-day do.

5

¹ Vu geli mis ka dala ti akada ahay miviceni, àpës do. Ay tamal vu geli gani èzia ti, mèséra leli mèbu àna vu nahañ sulumani a huñ melefit bu, Melefit amëvi ana leli. Vu gani nani ti akada ahay mèlèmani sulumani, Melefit àgraya àna ahar gayan a, do ni ti mis do ; anjëhad kañgay-kañgay. ² Nihi ti mèbu mitewi adaba mawayay ti Melefit mëvi vu mëweni nani ana leli ; vu mëweni gani nani aslèkabiya e melefit ba, vu nani ti akada azana mëweni ya ti tèbèki ke mis ni. ³ Nahkay leli amèlèbu

àna azana, amanjëhad àna mahayma do.

⁴ Nihi ti vu geli ya leli mèbu àna nañ ni ti akada ahay miviceni, nahkay leli mèbu macakay daliya àna nañ, mitewi àna nañ. Ere ye ti mawayay nahëma, mèawayay ti Melefit ejin vu geli ya ti leli mèbu àna nañ ni do : mawayay ti Melefit mëbèki vu mëweni ke leli akada ya ti tèbèki azana ke mis ni sawan. Vu geli ni ti ara ej ; vu mëweni ya Melefit avi ana leli ni amèlèbu ga kañgayani. ⁵ Bay ya ti àslamalivù zlam nday nani ana leli ni ti Melefit àna ahàr gayan. Àvia Mësuf gayan ana leli a, nahkay mèséra amëgri zlam nday nani dek ana leli daya.

⁶ Nahkay mèbu mazay njëda geli, ahar àdëgafèja kè leli a do. Mèséra ka ya ti leli mèbu àna vu geli hini ni ti leli drin drin akaba mèlañ ga Bay geli ya anjëhad ni. ⁷ Manjëhad nahkay ti adaba leli mèbu mëfèki ahàr ; do ni ti adaba mìpia nañ a do. ⁸ Nahkay ahar àdëgafèja kè leli a do. Ere gani manjëhad àna vu geli hini nahëma, hojo makoru manjëhad afa ga Bay geli. ⁹ Nahkay ku manjëhad a duniya bu, ku makoru afa gani nèngu ni, ere ye ti mawayay magrani dal-dal ni ti ere ye ti àbèlafèj ni. ¹⁰ Adaba si ahàr àdëm leli dek makoru kè meleher ga Yezu Krist ti mägrafèja seriya kè leli a. Eslini ti ku way way do tamal àgra zlam sulumana ahkay do ni zlam magèdavana a duniya ba ti, Krist amëvi zlam ka duwa gani akada ge tèwi gayan ya àgray ni.

Melefit àslèrbiyu Krist ga mangalabakabu mis akaba nañ

¹¹ Mèséra ahémamam tèhèngrioru ahàr a had ana Bay geli ni, nahkay mawayay ti mis tègësiki ma geli ya mèdëm ni ana leli. Melefit ti àséra leli a lala ; natamahay tamal kàjaluma ahàr a lala ti lekulam day kësèruma leli a. ¹² Nihi ti këhumì ana ahàr leli mèbu magray zlabay kè meleher gekèli keti aw ? Aha, mègray zlabay do : mawayay magray ti këmèrumvu azuhva leli sawan. Nahkay akèsèrum ahémamam mèhèngrifèjani ana nday ya ti tèdëmki ma magèdavani ke leli ni. Nday ti tèjalaki ahàr ka zlam ya ti epivu ni cilin, tèjalaki ahàr ka zlam ya ti àniviyu ana mis a mëbèruv bu

[†] 4:13 Limis 116.10.

ni do. ¹³ Mis nday nani tèdèm leli ndam muru. Tamal leli muru ti ga mègri tèwi ana Melefit. Ay leli muru do ; leli wir-wir sawaŋ. Leli wir-wir ti ga mèjènaki kuli. ¹⁴ Magray nahkay ti adaba mèsèra *Krist awayay leli dal-dal. Nahkay mawayanvi ge Krist ni ti afèki njèda ke leli ga mègri tèwi. Mèsèra mis bèlaŋ àmèt ga mahèŋgaraba mis a dek, nahkay mèsèra kè eri ge Melefit ti mis dek tèmèta akaba naŋ a. ¹⁵ Àmèt ga mahèŋgaraba mis a dek ti, ti mis ya ti nday tèbu àna sifa ni tègray ere ye ti nday ndayani tawayay ni ba, tègray ere ye ti naŋ awayay ni sawaŋ. Adaba àmèt ti ga mahèŋgaraba tay a ; Melefit àhèŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti ga mahèŋgaraba tay a daya.

¹⁶ Ègia nahkay ti màmènjalèŋ kè mis akada ga ndam ga *duniya ya tamènjalèŋ kà tay ni va do. Ku ahaslani màmènjalèŋa kè Krist a nahkay nèŋgu ni, nihi ti màmènjalèŋ akada nani va do. ¹⁷ Ka ya ti mis ègia ata Krist akada mis bèlaŋana ni ti, Melefit agray ti mîgi mis mèwèni. Majalay ahàr gayaŋ ya ahaslani ni àbi va bi, ègia mis mèwena. ¹⁸ Zlam gani nani dek ti Melefit àgray. Àslèrbiyu Krist ga mangalabakabu leli akaba naŋ. Nihi ti àvia tèwi ana leli a : tèwi gani nani ti ga mèhèloru mis afa ge Krist ti mèŋgalabakabu tay akaba Melefit. ¹⁹ Nèdèm nahkay ti adaba Krist àŋgalabakabá mis a dek akaba Melefit a ti, nani tèwi ge Melefit, àgray àna ahàr gayaŋ. Nahkay àmènjalèŋ ana zlam magudarani ge mis ga duniya va do. Melefit àvia tèwi gana ana leli a, awayay ti mèhioru ma gani ana mis ti tèsèr : Krist ti àŋgalabakabá mis akaba Melefit a.

²⁰ Àslèr leli ga mèhi ma gani ana mis ti Krist. Melefit àna ahàr gayaŋ azalay mis àna pakama gayaŋ ya ti mèhi ana tay ni. Nahkay mahèŋgalay kuli azuhva tèwi ge Krist ya ti àgri ana leli ni, ñgalumbu akaba Melefit. ²¹ Krist ti àgudar zlam ndo simiteni. Ay ti Melefit àhèŋgarkiyu zlam magudarani geli ni ka naŋ, ti mîgi ndam jireni kè eri ge Melefit, adaba leli mèbu akaba Krist akada mis bèlaŋ.

* 6:2 Izayi 49.8.

6

Tèwi ga Polya agri ana Melefit ni

¹ Ègia leli mèbu magrakabu tèwi ka ahar bèlaŋ akaba Melefit nahèma, mahèŋgalay kuli : ti *sulum ge Melefit ya àgri ana kuli ni ègi zlam masakan ba. ² Adaba Melefit àhibiya ana ndam gayaŋ a, àdèm ahkado : « Sarta ga mègri sulum goro ana kuli àra ènjia ti,

niciikia pakama gekuli ya kèhèmu na ana kuli a.

Fat goro ya nahèŋgay kuli ni àra ènjia ti nèjènakia kuli a.* »

Ay sarta ge Melefit ga mègri sulum gayaŋ ana kuli ni ti kani. Fat ge Melefit ga mahèŋgay kuli ni ti kani.

³ Nahkay mèwayay magray zlam ya ti ejinjia mis ke divi ge Melefit a ni do, adaba mawayay ti mis tànjak tèwi geli ba. ⁴ Ere ye ti mawayay ni ti, mawayay ti a hud ge tèwi geli ya magray ni bu dek ti mis tèsèr leli ndam mègri tèwi ana Melefit edèdin. Ku tamal mis tègri daliya gèrgèrani kay ana leli nèŋgu ni, mebesey, ahar àdègafèŋa kè leli a do. ⁵ Mis tèzlèb leli, tèbiyu leli a dangay vu, tècakalakivu ke leli. Mamètab, màcakay dèwir do, mèzum zlam do. ⁶ Mèwayay magudar zlam do ; mèsèra ma ge jiri a ; mebesey zlam ; mègri sulum ana mis ; leli mèbu àna *Mèuf Njèlatani ; mawayay mis àna hud bèlaŋ ; ⁷ mèhi ma ge jiri ana mis ; magray tèwi àna njèda ge Melefit. Manjèhad geli jireni ni ti ègia zlam ahar geli a. Leli mèbu àna naŋ akada awasl akaba slaku ya mèhèl tay a ahar vu, makoru àna naŋ ka kadvu ni. ⁸ Mis ndahan tazlèbay leli, mis ndahan ti ni tanjak leli ; mis ndahan tèdèm leli ndam sulumaní, mis ndahan ti ni tèdèm leli magèdavani. Mis ndahan tèdèm leli ndam magosay mis, ambatakani do leli ndam jireni sawaŋ. ⁹ Mis ndahan tècakalivu leli ke mis do, ambatakani do mis dek tèsèra leli a. Mis ndahan tamènjalèŋ kè leli ti tèdèm leli mèmètani, ambatakani do leli mèbu àna sifa. Tèzlèb leli, ay ti tèbazi leli koksah. ¹⁰ Zlam kay tèbu tèhèli ahàr ana leli nèŋgu ni, leli mèbu mèmèrvu. Leli ndam talaga nèŋgu ni, mis kay tèngèt zlam azuhva

leli. Mis tədəm zlam gelì àbi, ambatakani do zlam ñek Melefit àbia ana leli a.

¹¹ Lekulam ndam Koren ni, mawayay kuli àna hud bəlanj, nahkay ma ya ti mèhi ana kuli ni ti mèdəm vay-vay.

¹² Kèmbrəñum mawayay leli ti lekulam, do ni ti leli mèmbrəñ mawayay kuli ndo.

¹³ Nəhi ma ana kuli ti akada lekulam bəza goro. Grumi zlam ana leli akada ya ti məgri ana kuli ni: wayum leli àna hud bəlanj akada gelì ya ti mawayay kuli ni.

Kègrum zlam akada ga ndam ya təsər Yezu do ni ba

¹⁴ Ndam ya ti təfəki ahàr ka Yezu do ni tagray zlam gatay, ay lekulam ti kəhurumkiviyu ka tay ba ; do ni ti kigum akada təbedekabá ata sla nday ata azongu ka ahar bəlanj ga matəhad vədañ àna tay a ni. Nədəm nahəma, ndam jireni akaba ndam magudar zlam tagray zlam ka ahar bəlanj ti agravu tata aw ? Məlañ masladani nday ata məlañ ziñ-zinjeni ti tebedevu tata aw ? ¹⁵ Ata *Krist nday ata *Seteni ti ma gatay arakaboru aw ? Maslaña ya ti afəki ahàr ka Yezu ni nday ata maslaña ya ti àfəki ahàr ka Yezu do ni ti ma gatay arakaboru aw ? ¹⁶ A *ahay gədakani ge Melefit ni bu ni ti tagraviyu pəra tata aw ? Adaba Melefit ti Bay ga sifa ; leli ti ni mìgia ahay gədakana gayan ya anjəhadviyu na. Nahkay àdəma a wakita gayan ba, àdəm :

« Ananjəhad akaba ndam goro, amasawañakabu akaba tay.

Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.[†] »

¹⁷ Nahkay Melefit àdəm :

« Sləkumaba e kidinj ga ndam ya ti təfəku ahàr do ni ba,

kànjəhadsumkabu akaba tay ba.

Kìnjuñfiñ kà zlam ya ti *njəlatani do ni ba ; tamal kəgrum akada ya ti nəhi ana kuli ni ti anəgəskabu kuli. [‡]

¹⁸ Kama kama ti mis atəsər nu Bəñ gekəli, lekulam day bəza goro :

zawal akaba wəwal ñek ekigum bəza goro.

Bay gelì nañ njəða-njəðani àdəm nahkay. [§] »

[†] 6:16 Mənjay Levi 26.12 ; Ezekiyel 37.27. [‡] 6:17 Mənjay Izayi 52.11 ; Ezekiyel 20.34. [§] 6:18 Mənjay 2 Semiyel 7.14 ; Izayi 43.6.

7

¹ Zləbəba goro ni, Melefit àvia zlam ya ti àdəm aməvi ana leli na ana leli a àndava. Ègia nahkay ti màgudarum zlam va ba, zlam gelì ya magray ni ñek ti mâla njəlata, məbəruv gelì mâla njəlata daya. Ahàr àdəm leli ya ti məhəñgrioru ahàr a haðana Melefit ni ti manjəhad gelì ñek mâla lala.

Pol amərvu adaba ndam Koren təmbatkaba majalay ahàr gatay a

² Mawayay ti kâwayum leli àna hud bəlanj. Leli màgudari zlam ana maslaña ndo, maslaña èjikia ke divi azuhva leli a ndo, màgosay maslaña ga məhəlfənja zlam a ndo daya. ³ Nədəm nahkay ti, ñgay nəbəki mimili ke kuli ti kəhumi ana ahàr ba. Mèhia ana kuli a àndava, mèdəm ahkado mawayay kuli dal-dal, leli ka ahar bəlanj. Ku tamal məmətum ahkay do ni leli məbu àna sifa day, leli məbu ka ahar bəlanj. ⁴ Nu nəbu nazləbay kuli kè meleher ge mis ndahanj, nəbu məmərvu àna kuli, adaba nəsəra akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni. Leli məbu macakay daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəñgu ni, ahar àdəgafənja kè leli a do, məbu məmərvu dal-dal sawanj.

⁵ Nədəm nahkay ti adaba ka ya ti leli akaba ndam goro ni mòru mìnjuñ e Mesedəwenj a ni ti zlam kay təhəlia ahàr ana leli a, zlam zləzladani gərgəri tədia ahàr ana leli a daya. Mis təhəñgalafənja ma kè leli a, leli leleni day màjalakia ahàr ka zlam a kay. ⁶ Ay ti Melefit avi njəða ana ndam ya ti njəða àfəñ kà tay bi ni, nahkay àvia njəða ana leli a, àsləribiya Tit ana leli a.

⁷ Məñgət njəða ti adaba ge Tit ya àra ni cilin do, məñgət njəða ti adaba lekulam kəvumia njəða ana nañ a daya. Tit àñgət njəða ti adaba kəhumi kawayum ti kîpəma nu a lu, kîtuñma azuhva zlam ya àgravi na, akaba kawayum ma goro ya nəhi ana kuli ni dal-dal. Nàra nìcia ma ge Tit ya àhəñgru na ti nəmərva àkiva.

⁸ Ka ya ti nəslərikaboru wakita ana kuli ni ti ma goro ya nəbiki ana kuli ni àhəlia ahàr ana kuli a ; ay nihi ti nəhəñgarvu maravu do. Ka ya ti nəsəra ma goro ya nəhi ana kuli ni nañ àbu ahəli ahàr ana kuli gəzit

gəzit nahəma, akal nàhəŋgarva marava. ⁹ Ay nihi ti nəmərvu sawan. Nəmərvu ti adaba ma goro ya nəhi ana kəli ni àhəli ahàr ana kəli a palam do ; nəmərvu ti azuhva ahàr ya ti àhəli ana kəli ni àmbatikaba majalay ahàr ana kəli a. Ma goro ya nəhi ana kəli àhəli ahàr ana kəli ni ti, Melefit àwaya ti məhəli ahàr ana kəli ti məmbatikaba majalay ahàr ana kəli a. Nahkay àna ma goro ya nəhi ana kəli ni ti nàgudari ma ana kəli ndo. ¹⁰ Ahàr ya àhəli ana mis ni ti təbu slala cü : bəlan gani ti Melefit awayay ; ambatikaba majalay ahàr ana mis a ti təngət sifa àna naŋ, nahkay ti àsi aŋgwaz ana leli ba. Nahaŋ ni ti ni majalay ahàr ga ndam ga *duniya ; majalay ahàr gani nani ti àvay sifa do, mis təmət àna naŋ sawan. ¹¹ Ahàr ya àhəli ana kəli ni ti Melefit àwaya, àmbatikaba majalay ahàr ana kəli a nahkay hi : kəgrum zlam hat-hat, kawayum ti mis təsər lekələm kàgudarum zlam ndo, ere ye ti àgravu ni àwəria bəruv ana kəli a, àsia aŋgwaz ana kəli a daya. Kawayum ti kípəma nu a lu, kawayum ma goro ya nəhi ana kəli ni dal-dal, kàwayuma matraba maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni. Nahkay ti kədəfumkia lekəli lekəleni kàgudarum zlam ndo.

¹² Nəbikioru wakita ana kəli ti ahar gədakani azuhva maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni do, ahkay do ni azuhva maslaŋa ya təgudaria zlam a ni do. Nəbiki wakita ni ana kəli ti, nawayay ti kəsərum ahəmamam lekələm kawayum leli ni, nawayay ti kəsərum ti kè meleher ge Melefit. ¹³ Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti àvia njəda ana leli a.

Iy, àvia njəda ana leli a, ay məmərvu dal-dal daya : məmərvu ti adaba kəgəsumkabá Tit a lala. Tit ti àmərvu azuhva nana, nahkay ti leli day məmərvu. ¹⁴ Nàzləba kəli kè meleher ge Tit a. Nàzləbay kəli ti kigeni, adaba kələŋ gani kəbumku mimili ndo : nahkay pakama geli ya məzləbay kəli àna naŋ kè meleher ge Tit ni ti ma ge jiri. Pakama gani nani ma ge jiri ; pakama geli ya məhi ana kəli ni dek day ma ge jiri. ¹⁵ Ka ya ti Tit òru afa gekəli ni ti kəgruma aŋgwaz a azuhva pakama ya naŋ aməhi ana kəli na, nahkay lekələm dek kəgəsumkabá naŋ a lala, kəgəsumkia pakama gayan na daya.

Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti Tit àwaya kəli a dal-dal àtama ya àwayay kəli ahaslani na. ¹⁶ Nu day nəbu nəmərvu adaba nislik i məfəki ahàr ke kəli, nəsəra kəbumku mimili do simiteni.

8

Jamum siŋgu akada ga ndam Mesedəweŋ ya təjam ni

¹ Bəza ga mmawa, Melefit àvia divi ana ndam gayan ya *təcakalavu e Mesedəweŋ na ti təgri təwi sulumanı ; mawayay kəsərum àgravu ti ahəmamam. ² Ndam Mesedəweŋ ni təcaka daliya dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kà tay a ndo, təmərvə dal-dal sawan. Nday ndam talaga ; ku tamal nday ndam talaga nəŋgu ni, məmərvani gatay nani ni àvi njəda ana tay ga majami siŋgu ana ndam ge Melefit. Nahkay tīgia ndam ge elimeni a àna siŋgu ya təjamı ana ndam ge Melefit na. ³ Nəhi ana kəli nahəma, təjama siŋgu àki ka njəda gatay a, təjama àtamkia ka njəda gatay a sawan. Nagray sedi gani tata. Təwi gani nani ti təgray ka mawayay gatay. ⁴ Təmbrəŋ leli ndo, tihindi leli, təhi ana leli si məvi divi ana tay ga majami zlam ana ndam ge Melefit ni akada ya məvi divi gani ana mis ndahan ni. ⁵ Leli mədəm atagray zlam sulumanı, ay təwi gatay ya təgray ni sulumanı àtam gelı ya mədəm atagray ni. Enjenjeni təgəskabá ti Bay gelı məgur tay a zlam gatay ya tagray ni bu dek, mək təgəskabá ti leli day məgur tay, adaba Melefit awayay nahkay. ⁶ Ndam Mesedəweŋ təbu tagray nahkay ti məhi ana Tit māŋgoru afa gekəli, mōru məndeveřibiyu təwi ga majam siŋgu ni akada ya ànjəki ni, adaba təwi gani nani ti zlam sulumanı. ⁷ Lekələm ti kəgrum zlam ya Melefit awayay ni kay : kəfumki ahàr ka Yezu lala, kəhumı ma gayan ana mis lala, kəsəruma ma gayan a lala, kəbum kawayum ti təwi gayan mōru kama lala, kəbum kawayum leli lala daya. Nahkay ti mawayay kəgrum təwi ga majam siŋgu ni lala daya, adaba təwi gani nani ti təwi sulumanı.

⁸ Ngay si kajamum kwa ni ti nəhi ana kəli do. Nəhi ana kəli nahkay ti, nawayay ti kəsərum mis ndahan tawayay ti təwi gani

môru kama. Lekələm day kisləmki majam zlam, ti mis ndahañ tâsər kawayum ndam ge Melefit ededin. ⁹ Kèsəruma ahəmamam Bay gel Yezu *Krist àvi zlam sulumani ana ndam gayan na. Ahaslani nañ bay ge elimeni, zlam dek ànivù a ahar bu ; ay ti àmbrəñ zlam ni dek, ègi zal talaga. Ègi zal talaga nahkay ti azuhva kəli, ti kigəm ndam ge elimeni àna talaga gayan ya ègi ni.

¹⁰ Pakama ya nèhi ana kəli ni ti zlam ya ti nèjalay ni, ay tamal kəgrum ti àbəlay, adaba alayni lekələm kəgruma təwi gana. Kəgrum təwi gani ciliñ do ; kənjumki ka ma gani enji day lekələm gani. ¹¹ Nihi ti ahàr àdəm kendeverinjəm təwi gani nani ya kənjumki ni lala. Ka ya ti kədəmum akəgrum ni ti kəmərumva dal-dal ; nihi day grum àna məmərani akada nani. Ku way way do māfəkañ zlam ti àki ka njəda gayan. ¹² Tamal kəvumi zlam ana Melefit àna məbəruv bəlanj ti Melefit agəskabu. Ajalaki ahàr ka zlam gayak ya àfuk ni ciliñ, ajalaki ahàr ka zlam ya àfuk bi ni do.

¹³ Ngay lekələm câkum daliya ti mis ndahañ ni tâmərvu àna zlam gekəli ni ti nèjalay nahkay do. Ere ye ti nawayay ni ti ahàr àdəm ndam ge Melefit dek tîgi kala-kala.

¹⁴ Nihi ti zlam gekəli àbu kay, nahkay jənumki tay àna nañ. A vañnahaj nday day atəngəta zlam a kay ti atəjənaki kəli àna nañ bilegeni. Nahkay lekələm dek ekigəm kala-kala. ¹⁵ Akada ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Maslaña ya ti zlam gayan kayani ni ti zlam ni ásabaki ndo.

Maslaña ya ti zlam gayan kay do ni ti zlam ni àhəci nañ ndo. »

Tit akaba ndam ya ti tarakaboru e mirkwi ni

¹⁶ Tit ti awayay məjənaki kəli kay akada gel ya mawayay məjənaki kəli ni. Àgray nahkay ti Melefit àna ahàr gayan : məgri səsi ana Melefit, mazləbay nañ azuhva təwi nani. ¹⁷ Geli ya mèhi ana Tit môru afa gekəli ni ti Tit àgəskabá ma gana. Agəskabu ma gel ya mèhi ni ciliñ do : wudaka leli mèhi môru ni ti nañ nañani àna ahàr gayan àwaya morona afa gekəli a dal-dal. ¹⁸ Leli

mèbu məslərləñoru wur ga məñ gel nañ. Wur ga məñ gel nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tazləbay nañ azuhva təwi gayan ya agray, ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. ¹⁹ Məslərləñoru nañ ti azuhva təwi gayan ya agray ni ciliñ do : məslərləñoru nañ ti adaba ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni tədaba nañ a ga masawadakabani akaba leli ga magray təwi hini sulumani na. Təwi gani nani ti adafaki ahəmamam leli mawayay məjənaki ndam ge Melefit àna nañ ni mam ni. Nahkay mis atazləbay Bay gel azuhva təwi gani nani daya.

²⁰ Siñgu ya majam ni ti kay, nahkay ka ya ti magray təwi àna nañ ni məwayay ti mis tədəmki ma magədavani ke leli do. ²¹ Mawayay ti magray təwi sulumani kè eri ga Bay gel ciliñ do ; mawayay ti magray təwi sulumani kè eri ge mis daya.

²² Mèbu məslərləñoru wur ga məñ gel nañ ka tay : nañ ti mìpia nañ a, nañ àbu agray təwi ge Melefit gərgəri kay, awayay ti təwi ni dek môru kama kama. Nihi ti awayay təwi ni dal-dal àtam ya ahaslani ni, adaba àsəra lekələm akəgrum ere ye ti kədəmum kəgrum na. ²³ Tit ti mis goro, leli mèbu magrakabu təwi ka ahar bəlan afa gekəli. Bəza ga məñ gel ndahañ ni ti ni ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni tədaba tay a, mis dek təbu tazləbay *Krist azuhva təwi gatay ya tagray ni. ²⁴ Nahkay ti grum zlam ti tâsər lekələm kəbum kawayum tay. Məzləba kəli a : ndam ga Yezu ni eticia kəbum kəgrum nahkay ti atəsər pakama gel ya mədəmki ke kəli ni ti ma ge jiri.

9

Pol awayay ti ka ya ti eminjia a Koreñ a ni ti siñgu ni àjamva àndava

¹ Àki ke təwi hini sulumani ya məgri ana ndam ge Melefit ni ti akal nəbiki ana kəli do, adaba kèsəruma ma gana àndava.

² Nu nəsəra lekələm kəwayum təwi gani. Nəhia ma gana ana ndam Mesedəweñ àna məmərvana, nèhi ana tay ahkado : « Ndam ge Melefit ya ka had Eseyi ni ku alayni

* **8:15** Mahərana 16.18.

tèsləmalava ga magray təwi gani nana. » Tàra tìcia lekəlum kawayum təwi gani nani dal-dal ti mis kay e kidin gatay bu tèdəm nday day tagray bilegeni. ³ Ku tamal nahkay nəngu ni nəsləroru bəza ga mən̄ gelni afa gekəli, nawayay ti wudaka minjiyu eslini ti kàslamalumva, adaba nəhia ana ndam Mesedəwej a akəgrum nahkay. Nawayay ti ma goro ya nəhi ana tay ni ègi ma masakani ba. ⁴ Ay tamal ti mìnju a kabada ndam Mesedəwej a, mèdi ahàr ana kəli kàslamalumvu fanj ndo ni ti, pakama gelni ya mèdəmki ke kəli ni aməbəki mimili ke leli do aw? Leli tekedi aməbəki mimili ke leli ti, lekəlum ti aməbəki mimili ke kəli àtam gelni do aw? ⁵ Nahkay nèdəm àgəski nəsləroru bəza ga mən̄ gelni ka ma goro, ti təjənaki kəli ga maslamalakabu zlam ya ti kàdəmum kajamum ni hayan. Ka ya ti eninju tamal kàslamalumkabá àndava ni ti, mis atəsər zlam ya ti kajamum ni, kajamum ti àna məbəruv bəlan, do ni təfəki ńgasa ke kəli ndo.

⁶ Jalumki ahàr ka ma hini : maslaŋya ya ti èzligi zlam gəzit ni ti àbaz day gəzit. Maslaŋya ya ti ezligi zlam kay ni ti abaz day kay. ⁷ Ahàr àdəm ku way way do mafəkad zlam akada gayan ya awayay mafəkadani ni. Kafəkadum àna majalay ahàr cə cə ba, kafəkadum akada təfəki ńgasa ke kəli ba. Adaba Melefit ti awayay maslaŋya ya ti afəkad zlam àna məmərani ni. ⁸ Eslikı məgri zlam sulumanı gərgəri kay ana kəli, aranja aməhəcikivu ana kəli do. Agray nahkay ti awayay ti kəgrum zlam sulumanı kay àna zlam ya àvi ana kəli kayani ni. Awayay ti kəlavad a hud ge təwi gekəli ya kəgrum ni bu dek ti kəgrum nahkay. ⁹ Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis sulumanı ti avi zlam ana ndam talaga àna məbəruv bəlan ;
zlam sulumanı ya agray ni ti day-day àgəjazlkı ahàr ke Melefit do. * »

¹⁰ Avay hilfi ga zlam, awayay ti mis tizligi ti Melefit. Avi zlam məzumani ana mis ti Melefit daya. Zlam gekəli ya kəgrum təwi sulumanı àna naŋ ni akada hilfi ga zlam ya tizligia, àfətaya ti adək ni. Hilfi ga zlam gani nani ti Melefit àvi ana kəli, àfəkia

məsəkani gayan a, awayay ti kəgrum zlam sulumanı kay àna naŋ. ¹¹ Aməgri zlam sulumanı ana kəli gərgəri kay, aranja aməhəci kəli do, adaba awayay ti kəgrumi zlam sulumanı kay ana mis ndahan. Nahkay mis nday nani atəgri səsi ana Melefit azuhva zlam gekəli sulumanı ya akajamuma, leli aməhəlikaboru ana tay ni. ¹² Gekəli ya kajamum siŋgu ni ti ajənaki ndam ge Meləfit. Ay ti ajənaki tay cilin do ; agray ti mis kay təgri səsi ana Melefit azuhva siŋgu ya akajamumi ana tay ni. ¹³ Nday atəsər zlam ya akajamumi ana tay ni kay nahkay ti atazləbay Melefit adaba atəsər kəgəsumkabá *Ma Məwəni Sulumanı ge *Krist a kabada kəgrum ere ye ti àgəski ndam ge Krist təgray na. Atazləbay Melefit adaba kəjənumkia tay àna zlam gekəli a, kəjənumkia mis ndahan na dek daya. ¹⁴ Akəvumi zlam ana tay azuhva *sulum ge Melefit ya àgri ana kəli ni ; sulum gayan gani nani ti àtam zlam dek. Nahkay ti mis nday nani atawayay kəli, atahəŋgali Melefit ana kəli. ¹⁵ Məzləbum Melefit, məgrumi səsi adaba àvia Wur gayan ana leli a. Gayan ya àvi Wur gayan ana mis ni ti àtam zlam ndahan ya ti avi ana mis ni dek.

10

Pol àbu àna njəda ga məgur ndam ga Yezu

¹ Nəhi ma ana kəli ti nu Pol. Nu ti mis ndahan tèdəmku ma, tèdəm ka ya ti nu nəbu akada kəli ni ti nu kuđufa, ka ya ti nu nəbi akada kəli bi ni ti nu bilek-bilek. *Krist ti kuđufa, agri sulum ana mis, nahkay ² nahəŋgalay kəli mbatumkaba manjəhad gekəli a, ti ka ya ti eninju afa gekəli a ni ti nìgi bilek-bilek ba. Mis ndahan e kidin gekəli bu tèdəm manjəhad gelni ti akada ge mis hihirikeni ni. Nday ya tèdəm nahkay ni ti, eninju ti anəmbrəŋ tay do, amamənjavù akada tay ! ³ Edədin, leli ti manjəhad gelni akada ge mis hihirikeni ni, ay makadvu ti akada ge mis hihirikeni ni do. ⁴ Zlam ahar gelni ya makadvu àna naŋ ni ti gərgəri akada ge mis hihirikeni ni. Zlam ahar gelni ti Melefit àvi ana leli, njəda gayan àki. Pakama ge mis ya tèdəm ni akada gudu ya mis tefezlivù ana ndam ezir

* 9:9 Limis 112.9.

gatay ni, ay leli membedkaba gudu gani nana àna zlam ahar ge Melefit ya àvi ana leli na. Nahkay ti mafafaki ma ge mis ya tèdèm ni ti ma ga malfada. ⁵ Mewèlki mis ka ma ga zlabay gatay ya tawayay tècafènja mis ndahañ kà ma ge Melefit a ni dek ; mèmbatikaba majalay ahàr magadavani na ana mis a dek ti tâgèskabu ma ge Krist. ⁶ Nawayay ti lekèlèm dek kâgèsumuki ma day, kélèn gani ti anatrañ maslaña ya ti awayay mègèsumuki ma do ni.

⁷ Jalumki ahàr ka zlam ya kègrum ni dek lala. Tamal maslaña àdèm nañ mis ge Krist ti, ahàr àdèm mâjalay ahàr lala keti, mèsser leli day ndam ge Krist akada gayan ya àdèm nañ mis ge Krist ni. ⁸ Bay gelì àvua njèda ga mègur kèli a ti nèjènaki kùli àna nañ. Àvu njèda gani nani ti ge mijin kùli àna nañ do. Bi nàzlèba ahàr goro a kay àna njèda gani nani ya àvu na nèngu ni, mimili àbu awèrki nu bi. ⁹ Ngay nawayay nèbivù angwaz ana kùli àna wakita goro ya nèbikioru ana kùli ni ciliñ ti kèdègèzrum ba. ¹⁰ Adaba mis ndahañ tèdèm : « Ka ya ti Pol abikibiyu wakita ana leli ni ti ma gayan ya abikibiyu ana leli ni ma ga dagwa gayan gèrgèri kay. Ay ka ya ti nañ akaba leli ni ti njèda gayan àbi, àdèm ma ga dagwa gayan ni va do. » ¹¹ Maslaña ya ti àdèm nahkay ni ti mâjalay ahàr lala : eminjua ti amagray zlam ti kala-kala akada ya mèbiki ana kùli ka ya ti leli drinj drinj akaba kùli ni.

¹² Mis nday nani ti tèhi ana ahàr nday gèdákani. Leli ti mâtèkar mègurfèñvani kà tay do, mèdèm leli kala-kala akaba tay do daya. Nday ti tègurfèñvu ka ahàr gatay gatayani e kidin gatay bu ; tèdèm mis nañ gèdákani ti si maslaña gani akada gatay ni kwa. Tagray nahkay ti nday muroni, tèser aranya do simiteni. ¹³ Ay leli ti ni mazlèbavu ti àna tèwi ya Melefit àguraya, àvi ana leli ni ciliñ, do ni ti mazlèbavu àna tèwi ya àvi ana leli ndo ni do. Tèwi ya ti Melefit àguraya, àvi ana leli ni ti, tèwi ga mèhioru ma gayan ana mis, ge minjiyuani àna nañ bëdak afa gekèli ni. ¹⁴ Ka ya ti leli mòru afa gekèli, mèhi *Ma Mèweni Sulumani àki ke Krist ana kùli ni ti, màgray tèwi àtamkia ka ge Melefit ya àguraya, àvi ana leli na

ndo. ¹⁵ Mèzlèbavu àna tèwi ge mis ndahañ ya Melefit àguraya, àvi ana tay, àhi ana tay tâgray ni ndo. Tagray mam mam nèngu ni aranya gani geli do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, ahàr àdèm mafèki ahàr gekèli ke Krist ni mèssagakivu kélavad. Mawayay ti tèwi geli ya magray e kidin gekèli bu ni mèssagakivu daya ; ku tamal mèssagakivu nèngu ni, àtamkia ke tèwi ya Melefit àguraya, àvi ana leli na ba. ¹⁶ Nahkay ti amoru mèhi Ma Mèweni Sulumani ana mis ga had ndahañ ya kama ga had gekèli ni. Mawayay makoru eslini ti adaba mèawayay mazlèbavani àna tèwi ge mis ndahañ ya Melefit àguraya, àvi ana tay, àhi ana tay tâgray ni do.

¹⁷ « Tamal maslaña awayay ejì zlabay nahèma, mìji zlabay ti àna tèwi ga Bay gelì ya àgray ni. » ¹⁸ Maslaña ya ti azlèbay ahàr gayan gayanani ni ti Melefit àgèskabu nañ do, si maslaña ya ti Bay Melefit Melefiteni ana ahàr gayan azlèbay nañ ni kwa.

11

Pol akaba ndam ya ti tèdèm nday ndam asak ga Yezu ni

¹ Nihi ti nawayay nèzlapì ana kùli akada ga ndam muru ni. Ay ti besumua ; iy nahèngalay kùli, besumua. ² Nawayay kùli dal-dal akada ge Melefit ya awayay kùli ni. Nèbia kùli ana *Krist a, nawayay ti kigùm ndam gayan akada ga wur dahalay ya àsèr zal fanj do, bëjanì avi ana zal ni. Nawayay ti maslaña nahañ ahi ma ana kùli va do. ³ Angwaz àbu awèr nu, nèdèm bi maslaña nahañ amagosay kùli ; nahkay bi ekijèmkia ke divi ge Krist a, akèdèbum nañ àna huñ bëlanj va do. Jalumki ahàr ke Ev ya gavañ èsipet nañ, àgosay nañ ni ! Tègosay kùli akada gayan ni ba. ⁴ Ka ya ti ku way way do ara afa gekèli a, awayay acahi ma mèweni ana kùli ni ti kèbum kebesum. Ku tamal adèmki ma ke Krist ya gèrgèri akaba ma gelì ya nèdèmki ni nèngu ni, kebesum. Ku tamal azlapaki ka mèsusf nahañ gèrgèri akaba Mèsusf ya àniviyu ana kùli ni, ahkay do ni ahi ma ana kùli, azlapaki ka *Ma Mèweni Sulumani nahañ gèrgèri akaba gekèli ya kicùm ni nèngu ni, kebesum.

* **10:17** Zeremi 9.23.

⁵ Nèsara nday ya tèdəm nday ndam *asak ga Yezu gədákani ni tètam nu do simiteni.

⁶ Edədin nèsər mazlapani lala akada gatay ni do, ay nu ti nèsəra zlam a nàtam tay. Kəlavad a hud ga ma goro ya nəhi ana kəli ni bu əek kəsəruma, nèsəra zlam a.

⁷ Ka ya ti nu nəbu afa gekəli ni ti nəhia Ma Məweni Sulumani ya Melefit àvi ana kəli na ana kəli ga sulum a. Nàhəngoroya ahàr goro e gəziteni va, nawayay ti lekələm kigəm gədákani. Goro ya nàgray nahkay ni ti nàgudara zlam a zla do waw ? ⁸ Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahanj bu ni təslərubiya siŋgu a. Nahkay nəhəlfəŋja siŋgu kà tay a ti nislikı magray təwi e kidiŋ gekəli bu lala. ⁹ Ka ya ti nu nəbu afa gekəli nahkay ni ti zlam àhəcukivá, ay nàhəngalaləŋ zlam kə kəli a ndo. Təhəlubiyu zlam ti bəza ga məŋ gelı ya e Mesedəwen ni. Nəhəli muru ana kəli àna məhiani ana kəli vumu zlam ya àhəcukivu ni ku gəzit ndo. Nàgray nahkay ndo, dayday anagray nahkay do daya. ¹⁰ Nàgray nahkay ti niji zlabay gani ka had Eseyi tata, maslaŋa àbi acafəŋja nu ge miji zlabay gana bi. Ma hini ya nədəm ni ti jiri : nu zal asak ge Krist ; Krist ti jireni. ¹¹ Niji zlabay nahkay ti bi kədəmum nàwayay kəli do. Aha, nahkay do : Melefit àsəra nəbu nàwayay kəli.

¹² Nihindifiŋa zlam kə kəli a ndo, kama day enihindifiŋa kə kəli a do. Nagray nahkay ti adaba nàwayay ti mis ndahanj təŋgət divi ge miji zlabay ba. Ngay təbu tagray təwi akada gelı ndam asak ga Yezu ni ti nàwayay ti tèdəm ba. ¹³ Nday nani ti ndam asak ga Yezu edədin edədiŋeni do ; tazay mazavu ga ndam asak ge Krist ciliŋ. Təwi gatay ya tagray ni ga magosay mis. ¹⁴ Zlam gani nani ti àgri ejep ana kəli ba. *Məslər ge Melefit asladay, ay *Seteni àna ahàr gayan eslikı mazay vu gayan akada ga məslər ge Melefit ni. ¹⁵ Seteni àna ahàr gayan agray nahkay ti, tamal ndam məgri təwi ni tazay mazavu ga ndam məgri təwi ge jireni ana Melefit ti àgri ejep ana kəli ba. Ndam məgri təwi ana Seteni ni ti Melefit aməgri daliya ana tay azuhva təwi gatay ya tagray magədavani ni.

Poleji zlabay àna daliya gayan ya acakay

ni

¹⁶ Nəhi ana kəli keti : maslaŋa àhi ana ahàr nu Pol murani ba. Ay tamal kədəmum nu murani ti mənjumlu ti akada ya kəmənjumləŋ kà ndam muru ni. Nahkay ti nislikı miji zlabay gəzit bilegeni. ¹⁷ Niji zlabay nahkay ti nəzlapay akada ga Bay gelı awayay ni do ; nəzlapay akada ga zal muru ni, adaba nèsəra nəbu nagray zlam ya nislikı mijiki zlabay ni edədin. ¹⁸ Ay ègia mis kay təbu tiji zlabay akada ga ndam ga *duniya ni ti nu day nara niji zlabay bilegeni. ¹⁹ Lekələm ndam ya kəsəruma zlam a ni kebesəmi ana ndam muru tata. ²⁰ Ka ya ti maslaŋa amənjaləŋ ana kəli akada lekələm evidi ni ti kəbum kebesəmi ; ka ya ti maslaŋa azumfəŋja zlam kə kəli a ni ti kəbum kebesəmi ; ka ya ti maslaŋa agosay kəli ni ti kəbum kebesəmi ; ka ya ti maslaŋa amənjaləŋ ana kəli akada kisləm aranja do ni ti kəbum kebesəmi ; ku maslaŋa asi barva ana kəli nəŋgu ni kəbum kebesəmi. ²¹ Iy nu nàgray nahkay ndo ni ti, nisli aranja e eri gekəli bu ndo. Nàgray nahkay ndo ni ti asu mimili zla do aw ?

Mis ndahanj tazay ahàr gatay akada nday gədákani ni ti, nu day nagray akada nani. Ay ma hini ti ma ga ndam muru. ²² Tamal tèdəm nday ndam *Hebri, nu day zal Hebri. Tamal tèdəm nday ndam *Izireyel, nu day zal Izireyel. Tamal tèdəm nday bəza hud ga Abraham, nu day wur hud ga Abraham. ²³ Tamal tèdəm nday ndam məgri təwi ana *Krist, nu bay məgri təwi ana Krist nətam tay. Ma hini ya nədəmaya ni ti àhərkiba ka ma ga muru a. Nàgra daliya nətam tay, təfiya nu a daŋgay va sak kay àtama gatay na, təzləba nu a sak kay àtama gatay na, nətamfəŋja kə kisim a sak kay, akal takad nu. ²⁴ Sak zlam ndam *Zəde təsua kurupu a kru kru mahkər mahar ambəlmbu a. ²⁵ Sak mahkər təzləba nu àna aday a, sak bəlaŋ tı̄zligia nu àna akur a, sak mahkər *slalah ga yam àhəmbahadva akaba nu a, ruk hundum nənəjəhaçva a hud ga *dəluv gədakani ba. ²⁶ Sak kay nòra ka məlaŋ ndahanj àna asak a ; sak kay akal yam àsləka àna nu a, sak kay ndam akal təgrua daliya, sak kay ndam jiba goro təgrua daliya, sak kay ndam jiba ndahanj day təgrua daliya, sak kay nàgra daliya a kəsa ba, sak kay nàgra

daliya a huđ gili ba, sak kay nàgra daliya ka ahàr ga dèluv a, sak kay nday ya tèdèm nday bèza ga mma ni tègrua daliya daya. ²⁷ Nàgra tèwi zlèzladana, nècaka daliya, sak kay nècakay dèwir ndo, sak kay nànjèhadà e lèwir a akaba nècakay yam ndo, sak kay nèngèt zlam mèzumani ndo, sak kay azana àfu bi, amèd àwèra nu a. ²⁸ Nàgra daliya ndahanj a daya, ay ti nàcalaya tay a va do. Ay ti zlam àbu bèlanj nèjalaki ahàr, àhèlu ahàr kélavad: nèbu nèjalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya *tècakalavu a kesa gèrgèrani bu ni dék. ²⁹ Tamal nìpia maslaña nañ gedebeni e divi ge Melefit ba ni ti kala akada nu gedebeni. Tamal maslaña èjikia ke divi a ti awèru bérur dal-dal.

³⁰ Tamal niji zlabay kwa ti niji zlabay ke gedebi goro. ³¹ Melefit Bèn ga Bay geli Yezu, nañ ya ti mis dék tazlèbay nañ ga kanjgayanani ni ti, àsèra ma goro ya nèdèm ni ti ma ge jiri. ³² Ka sarta ya ti nèbu a Damas ni ti maslaña ya Bay Aretas àfiyu nañ ga mègur kesa nani ni awayay mègès nu, nahkay àbèhad mis kà magudu ga kesa ni. ³³ Eslini bèza ga mèn geli ni tèfèviyu nu a alongu vu, tafaya nu àna ezewed a dala va gwar a falku ga gudu na. Nahkay nètamfènà kà bay mègur kesa nana.

12

Pol ejí zlabay àna zlam ya ti Yezu àngazli ni

¹ Ku tamal miji zlabay ti zlam masakaní nèngu ni, ahàr àdèm si niji zlabay ni kwa. Nahkay nèzlapaki ka zlam ya ti Bay geli àngazlu, nìpi ni. ² Maslaña nahanj àbu, nèssèra nañ a, nañ mis ge *Krist. Maslaña gani nani ti Melefit àzoya nañ agavèla drinj afa gana a huđ melefit va. Zlam gani nani àgrakivu ti àgra vi a kru mahar fad. Cù Melefit àzoru ni nañ nañani, cù àzoru ni nañ nañani do, àngazli zlam, èpi ciliñ ti nèssèr do. Àsèr ti si Melefit kwa. ³⁻⁴ Iy, maslaña gani nani Melefit àzoya nañ a drinj agavèla a mèlaj gayañ sulumaní va. * Cù Melefit àzoru ni nañ nañani, cù àzoru ni nañ nañani do, àngazli zlam, èpi ciliñ ti nèssèr do. Àsèr ti si Melefit kwa. Ka mèlaj nani ti maslaña

gani tèhia ma ndahanj a. Ma gani nani ya èci ni ti mis hihirikeni èslikì mèdèmaní do, Melefit àcafènà mis ga mèdèmana daya. ⁵ Maslaña nani ti niji zlabay àna nañ tata, nu nuani ti niji zlabay àna ahàr goro do. Nijiki zlabay ti ke gedebi goro ni ciliñ. ⁶ Ay ku tamal niji zlabay àna ahàr goro nèngu ni, zlabay goro ya niji ni ti zlabay ga muru do, adaba ma goro ya nèdèm ni ti ma ge jiri. Ay ti nàwayay miji zlabay do, adaba nàwayay ti mis tèdèm nu gèdakani àna zlabay goro ya niji ni ba. Nawayay mis tèdèm nu gèdakani ti azuhva tèwi goro ya tèbu tipi nagray ni akaba ma goro ya nèhi ana tay, tici ni sawanj.

⁷ Zlam ge Melefit ya àngazlu sulumaní gèrgèri kayani ni ti akal niji zlabay àna tay tata. Ay ti Melefit àvua zlam nahanj a, àfuviya a vu va, awayay ti niji zlabay ba. Ere gani nani awèr nu akada adak èjia mis a ti awèr nañ ni. Ere gani nani Melefit àvi divi gani ana *Seteni ti mèfuviyu, ti niji zlabay ba. ⁸ Nahkay sak mahkèr nàhèngala Bay geli a ti mèzuuba ere gani nana ya agru daliya na a vu ba. ⁹ Ay ti àhèngrufèn, àhu ahkado : « Sulum goro ya nègruk ni ti esluk, adaba ka ya ti mis nañ àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dék agray ti àna njèda goro ciliñ. » Èjia nahkay ti nèmèr àna gedebi goro ni, niji zlabay àna nañ, adaba ere ye ti nagray ni dék ti nawayay nagray àna njèda ge Krist ciliñ. ¹⁰ Nahkay nu gedebi ti nèmèr sawanj. Ku tamal mis tindivi nu, tèfèku ñgasa, tègru daliya gèrgèri kay nèngu ni, nèssèra zlam nday nani ya tègru ni ti azuhva Krist, nahkay nèmèrvu àna nañ. Adaba ka ya ti nu gedebeni ni ti, nèbu àna njèda ge Krist ya àvu ni.

Pol ajalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya a Koreŋ ni

¹¹ Ma goro ya nèdèm ni ti ma ga muru. Ay kèfumku ñgasa ga mazlapay ma ga muru nahkay ti lekùlèm gani. Giri-giri àgèski kâzlèbum nu ti lekùlèm. Nu ti nìslì aranja do, ay ndam ya ti kèdèmum nday ndam *asak ga Yezu gèdakani ni ti ku gùzit day tètam nu do. ¹² Ka ya ti nu nèbu afa gekuli ni ti nèbesa daliya gèrgèrana kay, Melefit

* **12:3-4** Mèlaj sulumaní ge Melefit ti awayay adèmvaba dini sulumaní (mènjay Manjgahani 2.7 ; Lèk 23.43).

day àvua njëda ga magray zlam magray ejep a gərgərana kay. Zlam ya àgravu ni dek ti adafaki nu zal asak ga Yezu ededij̄ edediñeni. ¹³ Ere ye ti nègri ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kësa ndahanj bu ni, nègri ana këli ndo ni ti mən̄ ga mam ? Àbi ! Zlam àbu bəlañ cilin nègri ana këli ndo. Zlam gani nani ti nihi : nìhindifiña siŋgu kè këli ga məjənaki nu a ndo. Tamal goro ya nàgray nahkay ni zlam magudarani ti, mbrəñumfua !

¹⁴ Nihi day nèbu nəslamalavu ga mañgoni afa gekəli ya mahkər. Eninj̄ua day eni-hindifiña zlam kè këli ga məjənaki nu a do. Nawayay ti lekəlum lekəlumeni, do ni ti nàwayafənja zlam kè këli a do. Tañgahi elimeni ana bəza ti ata bəñ gatayani, do ni ti bəza təngahi elimeni ana ata bəñ gatay do. ¹⁵ Ku nijiñkaba zlam goro a dek, ku nijiñ ahàr goro goroani ga məjənaki kəli nəñgu ni àhəlu ahàr do, nəmərvu àna nañ sawanj. Nawayay këli dal-dal emiteni ti, akawayum nu va do azuhva nani aw ?

¹⁶ Leli dek məsəra, nìhindifiña zlam kè këli a ndo. Ay ti mis ndahanj tədəm nəñjəhkia ke këli a sawanj. ¹⁷ Nəñjəhkia ke këli ti ahəmamam ? Ndam ya ti nəsləroru tay afa gekəli ni ti, maslaña gatay bəlañ ti àgosa këli a waw ? ¹⁸ Nèhi ana Tit mōru afa gekəli, nəslərləñoru wur ga mən̄ gelı ya kësəruma nañ a lala ni. Tit òru ènj̄ua afa gekəli a ti àgosafənja zlam kè këli a waw ? Ngay leli ata Tit ti təwi gelı ya magray ni bəlañani, majalay ahàr gelı day bəlañani ti kësərum do waw ?

¹⁹ Këhumı ana ahàr a ma goro ya nəbiki ana këli ni bu ni dek ti mawayay matamfənja kè këli a waw ? Aha, nahkay do, adaba leli ndam ge *Krist. Zləbəba goro ni, pakama gelı ya məhi ana këli ni dek ti məhi ana këli ti kè meleher ge Melefit, adaba mawayay ti kəngətumkivu njëda e divi ge Melefit bu. ²⁰ Nədəm nahkay ti adaba nakoru afa gekəli wudak. Eninj̄ua, nədi ahàr ana këli kəbum kəgrum zlam ya ti nàwayay kəgrum do ni ti nàwayay do. Tamal nahkay ti zlam ya anəgri ana këli ni ti lekəlum day akawayum do. Zlam ya ti nàwayay kəgrum ba ni nday hi :

kələgumvu ba, kizirumvu ba, kəzumum bəruv ba, kəgrumvu solu ba, kındivəmvu ba, kəsumivu ana mis ba, kijəm zlabay ba, akaba kìwisiñjəmkabu zlam ba. ²¹ Eninj̄ua afa gekəli a ti Bay Melefit goro aməbəku mimili kè meleher gekəli àna təwi gekəli ya kəgrum ni ti nàwayay do. Bi eninj̄ua afa gekəli a ti nədi ahàr ana ndam ya təbu tagudar zlam kekileñ, təmbrəñ magray hala ndo, tagray zlam ge mimili kəlavad, təwayay məmbrəñ magudar zlam gatay ni do ni. Tamal nòru nədia ahàr ana tay a nahkay ti enitəwi azuhva zlam gatay ya tagray ni. Zlam gani nani dek ti nàwayay do simiteni.

13

Pol ahivù ma ana ndam Koreŋ

¹ Nihi ti nawayay nañgoru afa gekəli ya mahkər. Abu məbəkiani a Wakita ge Mel-efit bu nahkay hi : « Təwəlki mis ka zlam wudaka ti ahàr àdəm mis cə ahkay do ni mis mahkər tāgray sedi gani.* » ² Ka ya ti nòru afa gekəli ye cə ni ti nəhiva ana këli a àndava. Ay nihi nu nəbiyu eslini bi day nəhikaboru ma gani ana ndam ya təgudar zlam ni akaba mis ndahanj ni dek keti : ka fat ya ti eninj̄ua ni ti anatrañ ndam magudar zlam ni dek, maslaña gatay bəlañ amatamfua do. ³ Kawayum kəsərum ma goro ya nəhi ana këli ni ti ma ge *Krist ya ahi ana këli ededij̄ edediñeni ni aw ? Nara nədəfiki ana këli, kara kəsərum. Təwi ge Krist ya agray e kidiñ gekəli bu ni ti təwi ge mis gedebeni do, adafaki nañ àbu ana njëda. ⁴ Ka ya ti *tədarfəñ Krist kà təndal ni ti nañ gedebeni ededij̄, ay nihi ti Melefit àhəngaraba nañ a, nañ àbu àna sifa. Nahkay ere ye ti agray ni dek ti agray àna njëda ge Melefit. Leli ndam *asak gayañ ni məbu akaba nañ akada mis bəlañ, leli day ndam gedebi. Ku tamal leli gedebeni nəñgu ni, eminj̄ua afa gekəli ka fat gana ti amədəfiki ana këli leli məbu àna sifa ge Krist. Nahkay təwi gelı ya amagray e kidiñ gekəli bu ni ti amagray ti àna njëda ge Melefit.

⁵ Nèhi ana këli nahəma, njəhadsuma ti kədəgəzium ahàr lala day. Lekəlum ti kəbum kəfumki ahàr ke Krist ededij̄ aw ?

* 13:1 Mimbiki 19.15.

Ngay Yezu Krist nañ bəlañani akaba kəli ti kəsərum do waw ? Do ni ti bi kədəgəzluma ahàr a, kəsəruma kìjumkia ke divi a. ⁶ Leli ndam asak ededinj ti nəsəra, akəsərum. Akəsərum ti àna təwi gel ya magray ni ; mìjikia ke divi a ndo. ⁷ Ay ti leli məbu mahəngali Melefit ana kəli ti kàgudarum zlam ba simiteni. Leli mìjikia ke divi a ndo, ay ngay mis tədəm leli mis sulumani ti màwayay do ; mawayay kàgudarum zlam ba ni ti ga nani do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, mawayay ti kēgrum zlam sulumani. Ku tamal mis tədəm mìjikia ke divi a nəŋgu ni, àgray aranja do. ⁸ Nədəm nahkay ti adaba leli mìsliki məmbrən təwi ge jiri koksah ; magray ti si təwi ge jiri kwa. ⁹ Kəla ka ya ti leli gedebeni, lekuləm ti ni njəda-njədani ni ti məmərvu. Leli mahəngalay Melefit, mawayay ti māslamalay manjəhad gekəli ti kàgudarum zlam va ba. ¹⁰ Nəbikioru pakama hini ana kəli ka wakita ka ya ti nu drinj drinj akaba kəli nahkay ni ti, adaba nawayay ti kâmbatumkaba manjəhad gekəli a. Nahkay eninjua afa gekəli a ti anələgi ana kəli do. Təwi goro ya nagray ni dek ti nagray àna njəda ga Bay gel ya àvu ni. Ay njəda gani nani ya àvu ni ti ge mijinj kəli do, ga məvi njəda ana kəli àna nañ sawanj.

Pol agri sa ana mis

¹¹ Nihi ti bəza ga mmawa goro ni, ma goro àbi kay va bi. Nawayay ti kâmərumvu, kâslamalum manjəhad gekəli, ku way way do e kidinj gekəli bu məvi njəda ana maslaña naħaŋ, ma gekəli mārakaboru, kânjəhadsuma àna sulumana. Bay Melefit ti awayay mis, avi manjəhad sulumani ana mis daya ; nahkay tamal kēgrum zlam nday nani dek ti amanjəhad akaba kəli kəlavad.

¹² Grumu sa e kidinj gekəli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Melefit ya ahalay ni dek təgria sa ana kəli a.

¹³ Sulum ga Bay gel Yezu *Krist māləbu akaba kəli dek, Melefit māgray ti lekuləm dek kâwayumvu akada gayaŋ ya awayay mis ni, *Məsuf Njəlatani māgray ti lekuləm dek kânjəhadsumkabu àna sulumani.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni Ere ye ti mèdèmkì ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni

Maslaña ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbəki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Leli mèsər sarta ya àbəki wakita ni do, mèsər məlan ya àbəki ni do daya. Àbiki ti ana ndam Galasi : Galasi ti kəsa do ; had kà gəvay ga Azi (a vad ya kani Azi akaba Galasi ti tèbu ka had Tərki). Kəsa Ikoniyum, Listir akaba Derbi ti ka had Galasi ; ka ya ti Pol òru e mirkwi gayan ye enjenjeni ni ti àhia ma ge Melefit ana ndam ga kəsa nday nana (Təwi 14). Pol àbiki wakita hini ana ndam Galasi ya ti tègəskabá ma ga Yezu ya àhi ana tay na.

Àbəki wakita ti adaba mis ndahanj e kidiñ ga ndam ga Yezu ya ka had Galasi ni bu ni tèdəm ahàr àdəm ndam ga Yezu tâgəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni dek : ahar gədakani tèdəm si ndam ga Yezu dek têkeley kədi kwa (6.12). Pakama gatay ya tèdəm ni àzumia bərvu ana Pol a dal-dal, nahkay àbiki wakita hini ana ndam Galasi dek ga məhiani ana tay tèfəki njasa ke mis ge mekeley kədi ba ; tamal maslaña awayay egi mis ge Melefit àna mekeley kədi ni ti, Krist àjənaki nañ va do (5.2).

Pol ànjəki ka pakama gayan, àdəm nañ zal asak ga Yezu edediñ : àfiyu Pol e təwi gayan ni vu ti Melefit ; ndam asak ga Yezu ndahanj ni tègəskabá Pol a, tèdəm ma gayan ya àhi ana mis ni ti ma ge Melefit edediñ. Pol àdəm zlam ya ti àcahi ana mis ni ti Melefit Melefiteni àhi, do ni ti mis àhi do (1-2).

Pol àdəm ka ya ti ndam Galasi tègəskabu ma ge Melefit enji ni ti tìgia bəza ge Melefit a. Tègəskabu, tìgi bəza ge Melefit ti azuhva təwi ga Məsuf ge Melefit, do ni ti azuhva Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni do. Àhi ana tay nihi ti kəmbrañum Məsuf ge Melefit, kəgəsumkabu Divi ge Məwiz ni cilin ti kəmam ? Nday ya ti tègəskabu Divi gani cilin,

təmbrəj Məsuf ge Melefit ni ti nday evidi, nday bəza ge Melefit va do (3-4).

Ke mendeveriñ ga wakita ni àhi ana ndam Galasi si tânjəhad àna njəda ga Məsuf ge Melefit kwa. Tamal maslaña agəskabu njəda ga Məsuf ge Melefit ya avi ni ti, esliki məmbrəj zlam magudarani dek ; do ni ti Divi ge Məwiz ciliñ ni ti àjənaki nañ do. Tamal maslaña àgəskabá Krist a ti, maslaña nani ègia mis məwena : zlam ndahanj ni dek tìsli aranja do (5-6).

Sa ga Pol

¹ Nəbəki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu. Àslərbiyu nu ti mis hihirikeni do. Təvu njəda gani ti mis do ; təvu njəda gani ti ata Yezu *Krist nday ata Bəj gel Melefit, nañ ti àhəngaraba Yezu e kisim ba. ² Nu Pol nəgri sa ana kəli, lekələm ya ti kəfumki ahàr ka Yezu, kəbum *kacakalumvu a kəsa gərgərani bu ka had Galasi ni. Bəza ga məj gel ya məbu akaba tay ni təgria sa ana kəli a daya.

³ Bəj gel Melefit nday ata Bay gel Yezu Krist təgri sulum gatay ana kəli, təgray ti *kânjəhadumkabu àna sulumanı ti. ⁴ Krist ti àgəskabá ti tâkañ nañ azuhva zlam magudarani gel, ga məhəlaba leli a duniya hini magədavani ni ba. Krist àgray nahkay ti ka mawayay ga Bəj gel Melefit. ⁵ Melefit ti məzləbum nañ ga kañgay-kañgayani. Aya nahkay !

Ma Məweni Sulumani ti bəlañ huya, nañ hañ àbi

⁶ Ere ye ti kəgrum ni ti àgrua ejep a dal-dal, adaba nəhi ana ahàr kəgrum zlam akaña nani do. Melefit àzala kəli azuhva sulum ge *Krist ya àgri ana kəli na. Ay ti lekələm kəmbrañuma Melefit ke weceweca ; kəbum kədəbum ma məweni nañ sawan ti ahəmamam ? ⁷ *Ma Məweni Sulumani nañ ti àbi, si goro ya nəhi ana kəli ni cilin. Ay mis ndahanj təbu tiwisirikaba ahàr ana kəli a, tawayay tambatkaba Ma Məweni Sulumani ge Krist na. ⁸ Leli məhia Ma Məweni Sulumani ana kəli a ; tamal maslaña ahi ma nañ ana kəli gərgəri akaba ma ya məhi ana kəli ni ti Melefit mətikwesla maslaña gana. Ku leli leleni, ku *məslər ge Melefit àsləkabiya e melefit

ba ahi ma gani ana kəli nə̄ngu ni, Melefit mêtikwesla nañ a. ⁹ Leli mə̄hia ana kəli a, nihi day nəhi ana kəli keti : Tamal maslaña ahi ma mə̄weni nahaj ana kəli gərgəri akaba ma ya ti kəgəsumkabu ni ti Melefit mêtikwesla maslaña gana.

¹⁰ Nəhi ana kəli nahkay ti kəhumi ana ahàr nawayay ti mis tâzləbay nu waw ? Aha, nahkay do ! Bay ya ti nawayay māz�bay nu ni ti Melefit. Kəhumi ana ahàr nawayay ti pakama goro mābəlafəŋ kè mis aw ? Aha, nahkay do ! Kekileŋa tamal nawayay pakama goro mābəlafəŋ kè mis keti ti akal nu bay mə̄gri təwi ana Krist va do.

Pakama ga Pol ya ahəŋgri ana mis ni ti Yezu Krist àhi àna ahàr gayan

¹¹ Bəza ga mmawa, nəhi ana kəli nahəma, *Ma Mə̄weni Sulumani ya nəbu nəhi ana kəli ni ti ma ge mis hihirikeni do. ¹² Mis hihirikeni àhu ma gani do, mis hihirikeni àcahu ma gani do daya. Àdəfuuba ma gana ti Yezu *Krist àna ahàr gayan.

¹³ Zlam ya ti nə̄gray ahaslani ka ya ti nadəbay Melefit akada ga ndam *Zəde ni ti kic̄uma àndava. Ka sarta gani nani ti nə̄gria daliya ana ndam ge Melefit àsabay, nə̄waya mijin tay a. ¹⁴ E kidin ga mə̄ndalala goro bu e jiba goro bu ni ti nadəba divi ga ndam goro ndam Zəde na, nə̄tama nday ndahan na ahar gədakana. Nə̄waya madəbay divi ga ata bəŋ goro na dal-dal àsabay.

¹⁵ Ay kwa ka ya ti nu a huđ ga mmawa bu ni ti Melefit àdaba nu a. Agru sulum gayan, àzalay nu ga mə̄gri təwi. Sarta gayan àra ènjiya ti ¹⁶ àŋgazlu Wur gayan ti nə̄sər Wur ni, ti nə̄zlapaki ka Wur ni, nəhi ma gani ana mis ya nday ndam Zəde do ni. Ka sarta gani nani ti nə̄hindifiŋa ma kè mis hihirikena ndo. ¹⁷ A Zerəzalem day nòru ga mə̄mənjiyu ndam ya ti tìgi ndam *asak ga Yezu enji goro ni ndo. Nòru suwwa ka had Arabi sawan. Kələŋ gani nə̄ŋga a Damas a. ¹⁸ Vi mahkər kələŋ gani day kwa ti nòru a Zerəzalem ti nə̄sər Piyer. Mànjəhadkabu vad kru mahar zlam ciliŋ. ¹⁹ Eslini ti nìpi zal asak nahaj ndo, nìpi ti Zek wur ga mə̄ŋ ga Bay geli ni ciliŋ. ²⁰ Ké meleher ge

Melefit, ma goro ya nə̄bəki ni ti ma ge jiri, nə̄səkađ malfada do.

²¹ Kələŋ gani nə̄sləka, nòru ka had Siri akaba ka had Silisi. ²² Ka sarta gani nani ti ndam ge Krist ya *təcakalavu ka had *Zəde ni tìpi nu day-day fanj ndo. ²³ Ticia ma ge mis ya tədəmku na ciliŋ ; mis ni tədəm : « Maslaña ya ti àgri daliya ana leli ahaslani, àcafəŋa leli ga məhi ma ga məfəki ahàr ke Krist ana mis a ni, nihi ti ègja nañ nañani àna ahàr gayan nañ àbu ahi ma gani nani ana mis. » ²⁴ Tàra ticia nahkay ti təz�bay Melefit azuhva nu.

2

Pol akaba ndam asak ga Yezu ndahanj ni

¹ Vi kru mahar fađ ka ahàr gani nahəma, mòru a Zerəzalem ata Barnabas. Ka ya ti mòru ni ti nàza Tit a ju. ² Nòru eslini ti adaba *Mə̄suf ge Melefit àhu ru. Nòru nìnjua ti màcakalavu akaba gədákani gatay ka ahàr gel. Màra màcakalava ti nə̄ngahadiaba *Ma Mə̄weni Sulumani ya nəhi ana nday ya ndam *Zəde do na ana tay a. Nəhi ana ahàr bi atədəm təwi goro ya nə̄gray ahaslani ni akaba təwi goro ya nəbu nagray nihi ni zlam masakan. ³ Ay tədəm nahkay ndo. Ku Tit nañ zal Gres ni day təfəki ŋgasa ge *mekeley kəđi akada ya àbu məbəkiani a wakita ge Mə̄wiz ni bu ndo. ⁴ Təzlapaki ke mekeley kəđi ti adaba mis ndahanj təbu tasəkađ malfada, tədəm tadəbay Yezu. Nday gani ti təhurkiviyu ke leli akal-akal, tawayay tacalki leli ndam ga Yezu *Krist ni ka zlam magudarani adaba mādəbay *Divi ge Melefit ya Mə̄wiz àbəki ni va do. Nday tawayay ti mādəbay Divi gani, mīgi evidi gani keti. ⁵ Nday gani nani ti mə̄gəsiki pakama gatay ni ana tay ku gəzit ndo simiteni. Adaba Ma Mə̄weni Sulumani ya məhi ana kəli ni ti ma ge jiri ; nahkay mawayay ti təgudarikaba ma gana ana kəli a ba.

⁶ Ay nday ya ti ndam gel a Zerəzalem ni tədəm nday gədákani ni ticia ma goro na. Ku tamal nday gədákani, ku tamal nday gədákani do nə̄ngu ni aranja gani goro do, adaba Melefit ti àmənjaləŋ ke mis akada ge mis hihirikeni ni do. Nday gani tàra ticia ma goro na ti təhu : « Ma Mə̄weni Sulumani ya kəhi ana mis ni ti àbəlay, kəđəmkiviyu

ma nahaj ba. » ⁷ Tèdəm nahkay ti adaba tèsəra Melefit àdaba nu ga məhi Ma Məwəni Sulumani ana ndam ya nday ndam Zəde do, tèkeley kədī do na, akada ya àdaba Piyer ga məhi Ma Məwəni Sulumani ana ndam Zəde, nday ya ti tekeley kədī na. ⁸ Yezu àvia njəda ana Piyer ge migi zal asak gayan e kidin ga ndam Zəde ba ; àvu njəda ge migi zal asak gayan e kidin ga ndam ya nday ndam Zəde do ni bu ni day nañ gani. ⁹ Nahkay ata Zek, Piyer akaba Zen, nday ya ti ndam Zeruzalem tèdəm nday akada medikedik gatay ni, tègəskabá ga Yezu ya àgru sulum gayan ga məgri təwi na, mək tègəsfəna ahar kə leli akaba Barnabas a ga madəfakiani mìgia leli dekeni ka ahar bəlañ : leli ti magray təwi e kidin ga ndam ya ti nday ndam Zəde do ni bu, nday ti ni tagray təwi e kidin ga ndam Zəde bu. ¹⁰ Ay ti tèhi ana leli mājənaki ndam gatay ya talagani ni cilin, do ni ti tèhikivu ma nahaj ana leli ndo. Ma gatay hini ya tèhi ana leli ni ti nu day ànuviyu a ahàr bu, nàwaya magrana akada nana.

Ata Pol nday ata Piyer tagray gejewi a Antiyos

¹¹ Ay ka ya ti Piyer àra afa goro a Antiyos a ni ti nèləgia kə meleher ge mis a, adaba àgudara zlam a : ¹² ka ya ti ènjia afa gelí a ni ti nañ àbu azum zlam akaba nday ya ti ndam *Zəde do ni. Ay kələñ gani Zek àslərbiyu ndam Zəde ndahan. Nday nakəñ tàra tìnja nahəma, Piyer nakəñ àgrafəna aŋgwaz kà tay a, nahkay àsləkafəna kà ndam ya ti nday ndam Zəde do, təbu təzum zlam akaba tay na, àwayay ti típi nañ akaba tay do. ¹³ Ndam Zəde ndahan ni day təgray akada ge Piyer ni, təbu tajalay ahàr cü cü. Barnabas àra èpia nahkay ti ku nañ day àgray akada ga nday ndahan ni bilegeni ; àwayay ti ndam Zəde ni təsər nañ àmbrəna divi gatay na do. ¹⁴ Ka ya ti nipi ti nday nakəñ tədəbay divi ga *Ma Məwəni Sulumani àna jiri gani va do ni ti nèhi ma ana Piyer kə meleher ge mis dek. Nèhi ahkado : « Nak zal Zəde tekedi kanjəhad akada ga ndam Zəde ni do, kanjəhad akada ga nday ya ti nday ndam Zəde do ni. Ay ti kəhi ana ndam ya ti nday ndam Zəde do ni,

tânjəhad akada ga ndam Zəde ni ti àgravu ahəmamam ? »

Melefit àdəm leli ndam jireni ti azuhva məfəki ahàr gelí ka Yezu ni cilin

¹⁵ Leli ti ndam *Zəde ededîn adaba ata bəñ gelí ndam Zəde ; leli ndam jiba ndahan ya təzalay tay ndam magudar zlam ni do. ¹⁶ Ku tamal nahkay nəñgu ni, leli mèsəra təwi ga ndam ya tadəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti, maslaña àbi ya ti Melefit àdəm nañ jireni kə eri gayan azuhva təwi gani nani bi ; Melefit àdəm mis jireni ti si maslaña ya ti àfəkia ahàr ka Yezu *Krist a ni cilin. Leli ti məfəki ahàr ka Yezu Krist ti màwayay ti Melefit mādəm leli ndam jireni kə eri gayan azuhva məfəki ahàr gelí ni, do ni ti màwayay ti Melefit mādəm leli ndam jireni azuhva gelí ya mādəbum Divi ya Məwiz àbəki ni do. Adaba təwi ga ndam ya tadəbay Divi ya Məwiz àbəki ni ti maslaña àbi Melefit àdəm nañ jireni azuhva təwi gani nani bi simiteni. ¹⁷ Leli ndam Zəde ti màwayay ti Melefit mādəm leli ndam jireni kə eri gayan ti adaba leli məbu məfəki ahàr ke Krist palam. Magray nahkay ti ndam Zəde ndahan ni təzalay leli ndam magudar zlam, adaba māgray təwi akada ge Məwiz ya àdəm ni do. Ègia nahkay ti Krist ezligiyu leli a magudar zlam vu waw ? Aha, èzligiyu leli do ! ¹⁸ Ay tamal maslaña àmbrəna zlam ya ti Məwiz àdəm təgray a wakita gayan ni bu na, kələñ gani agray keti ti gayan ya agray keti ni ti àgray ti ègia bay magudar zlam a. ¹⁹ Nu ti ka mādəm ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti akada nu məmatani. Ègia nəməta nahkay ti nādəbay Divi ya Məwiz àbəki a wakita gayan bu ni va do. Ere gani àgravu nahkay ti, ti nânjəhad àna sifa kə eri ge Melefit. Ka ya ti *tādarfən Krist kà təndal ni ti tādarkabiyu leli ka ahar bəlañ ; ²⁰ nihi ti nu nəbu àna sifa, ay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ya ahaslanı ni va do : leli məbu ka ahar bəlañ akaba Krist, nahkay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ge Krist. Tamal nu nəbu àna sifa nihi a duniya bu ni ti azuhva nəfəkia ahàr ke Krist Wur ge Melefit a palam. Nañ ti awayay nu, àgəskabá ti tākad nañ a kəla goro va. ²¹ Zlam gani nani ti Melefit àgru ga sulum gayan : nahkay ti nəmbrən do

simiteni. Mis ndahanj tèdèm Melefit àdèm mis jireni ti azuhva tèwi ga maslaña gani nani ya àgray akada ge Mèwiz ya àbèki ni. Ay nahkay do : tamal nahkay ededèn ti Krist àmèt ti masakani.

3

Melefit ahəŋgay mis ti ahəmamam ?

¹ Lekùlum ndam Galasi ti lekùlum ndam muru ! Lekùlum ti aranja agray kùli aw ? *Tàdarfèn Yezu *Krist kà tèndal ti tèhia ma gana ana kùli a, kicuma lala, kala kipuma àna eri gekùli a. ² Nihi ti nawayay ni-hindifiña ma kè kùli a bélaj : Melefit àvi *Mèsuf Njèlatani ana kùli ti adaba kédèbum *Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki ni tèk, day ti àvi ana kùli ti adaba kégèsümkabá ma àki ka mèfèki ahàr ka Yezu na palam aw ? ³ Lekùlum ndam muru emiteni ti kamam ? Kènjumki ka mèfèki ahàr ke Krist ti àna njèda ga Mèsuf ge Melefit, nihi ti kegrum tèwi àna njèda ga vu gekùli gekuleni ti kamam ? ⁴ Zlam àgrakiva ke kùli a kay, ay zlam nday nani ti këhumi ana ahàr zlam masakani aw ? Zlam nday nani ti tìgi zlam masakani koksah ! ⁵ Melefit nañ àbu avi Mèsuf gayan ana kùli, agray zlam magray ejep e kidin gekùli bu daya. Agray nahkay ti adaba kédèbum Divi gayan ya Mèwiz àbèki ni tèk, day ti agray ti adaba kégèsümkabá ma àki ka mèfèki ahàr ka Yezu na palam aw ?

Ere ye ti àgrakivu ka Abraham ni

⁶ Abu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Abraham àfèkia ahàr ke Melefit a, nahkay Melefit àdèm nañ mis jireni kè eri gayan. » ⁷ Nahkay ti ahàr àdèm késèrum nday ya ti tèfèkia ahàr ke Melefit a ni ti nday bëza huñ ga Abraham. ⁸ Kwa ahaslani Melefit àdèm a Wakita gayan ni bu nahkay hi : nday ya ti nday ndam *Zude do ni ti a vad nañ Melefit amèdèm nday ndam jireni kè eri gayan azuhva mèfèki ahàr gatay ni. Wudaka zlam nani ara agravu ti Melefit àhiaba ma gana ana Abraham a àndava. Abu mèbèkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : ahi « Anègri sulum goro ana jiba gègèrani dék ti, anagray àna

nak.† » ⁹ Abraham àra àfèkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àgria sulum gayan a. Nahkay ku way way do tamal àfèkia ahàr ke Melefit a ti Melefit agri sulum gayan akada ya àgri ana Abraham ni.

¹⁰ Nday ya ti tèdèm tadèbay *Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki ni ti Melefit mèdèm nday ndam jireni nahema, Melefit etikwesl tay, amewèl tay dék àna seriya sawan. Adaba àbu mèbèkiani a wakita ge Mèwiz ni bu ni nahkay hi : « Ahàr àdèm ku way way do mègèskabu pakama ya àbu mèbèkiani a wakita hini bu ni dék, mègray tèwi àna nanj kélavad, àmbran ba, do ni ti Melefit amewèl nañ àna seriya.‡ » ¹¹ Mèsèra maslaña ya ti Melefit àdèm nañ mis jireni kè eri gayan adaba adèbay Divi ya ti Mèwiz àbèki a wakita gayan ni bu ni ti àbi. Adaba àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti Melefit àdèm nañ jireni kè eri gayan adaba àfèkia ahàr a ni ti, maslaña gani nani ti Melefit amèvi sifa. » ¹² Nahkay divi ga wakita ge Mèwiz akaba divi ga mèfèki ahàr ke Melefit ti nday gèrgèri. Abu mèbèkiani a wakita ge Mèwiz ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti àgèskabá ere ye ti àbu mèbèkiani a wakita hini bu na mèk agray zlam gani nani dék nahema, Melefit amèvi sifa azuhva nani.§ »

¹³ Ay leli ti mèdèbay Divi ya ti Mèwiz àbèki ni dék do, nahkay akal Melefit etikwesl leli, awèl leli àna seriya. Ay *Krist àmba leli a ; Melefit àwèl nañ àna seriya a kela geli vu. Mèsèra, àbu mèbèkiani a wakita ge Mèwiz ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti *tàdarfèn nañ kà tèndal a ni ti Melefit ètikwesla nañ a àndava. » ¹⁴ Yezu Krist àgray nahkay ti, àwaya ti nday ya ti nday ndam Zude do ni nday day tèngèt *sulum ge Melefit ya àgri ana Abraham ni ; atèngèt ti nday ya ti tèbu akaba Krist akada mis bélaj ni. Ahaslani ti Melefit àdèmbiya, àdèm amèvi Mèsuf gayan ana mis ; àwayay mèviani ti ana leli ya mèfèki ahàr ke Krist ni.

Melefit àwèlkabu pakama gayan akaba Abraham

* 3:6 Mènjekiani 15.6. † 3:8 Mènjekiani 12.3. ‡ 3:10 Mimbiki 27.26. § 3:12 Mènjay Levi 18.5. * 3:13 Mimbiki 21.23.

¹⁵ Bəza ga mmawa, nazay mazavu ga zlam ya ti mis tagray ni. Tamal mis ti ma gatay dek bəlaŋ təwəlkabá ma gatay a ti, maslaŋa ya ti adəm ma gani ma masakani ahkay do ni eferkiviyu ma nahaŋ ni ti àbi. ¹⁶ Nahkay day Melefit *àwəlkabu pakama gayan akaba Abraham, àhi : « Anəgruk sulum goro, anəgri ana wur huđ gayak daya.† » Ngay aməgri ana bəza huđ gayan ti àdəm ndo : nahkay àdəm aməgri ana mis kay do, ana mis bəlaŋ ciliŋ. Mèsəra, àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : « Anəgri ana wur huđ gayak. » Wur huđ gayan nani ti *Krist. ¹⁷ Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : Melefit àwəlkabá pakama gayan ata Abraham a àndava. Vi din din fad àna kru kru mahkər ka ahàr gani day kwa ti àdəfiki *Divi gayan ana Məwiz. Ay pakama ya àhi ana Məwiz ni ti àzay məlaŋ ga pakama ya àwəlkabu ata Abraham ni koksah, adaba ere ye ti Melefit àdəm am-agray ni ti agray ededinj. ¹⁸ Tamal Melefit avi zlam ana mis ti azuhva tədəbay Divi ya ti Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti, àvi ana tay akada gayan ya àdəmbiyu aməvi ana tay ga sulum ni do. Ay ti àgravu nahkay do, adaba Melefit àwəlkabá pakama gayan akaba Abraham a, àhi : « Anəvuk zlam ga sulum. »

Melefit àdəfiki Divi gayan ana Məwiz ni ti kamam ?

¹⁹ Ay tamal nahkay ti kələŋ gani Melefit àdəfiki *Divi gayan ana Məwiz ni ti kamam ? Àdəfiki ti, ti leli məsər məbu magudar zlam kè eri ge Melefit. Melefit àdəfiki ti ga hayaŋani, duk àbivoru ana mara ga wur huđ ga Abraham ya Melefit àdəmkibiyu ma ni. *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti *məslər ge Melefit təhi, mək Məwiz day àhəŋgi ana ata bəŋ gel.‡ ²⁰ Tamal maslaŋa àbu ahəŋgi ma ana mis ndahaŋ ni ti, ma ya ti ahəŋgi ni ti gayan gayaŋani do. Ay ka ya ti Melefit àhi ma ana Abraham ni ti, naŋ naŋani àhi àna ma gayan, do ni ti maslaŋa nahaŋ àhəŋgi ana Abraham do.

²¹ Ègia nahkay ti Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni ti awayay adəmvaba pakama

ya àhibiyu ana Abraham ni ti pakama masakani aw ? Aha, nahkay do ! Tamal mis təŋgət *sifa ya àndav day-day do ni àna Divi ya Məwiz àbəki ni ededinj ti, akal Mel-efit adəm mis jireni ti azuhva pakama gani nani. Ay ti àgravu nahkay do. ²² Ere ye ti pakama ge Melefit àdəm agravu ededinj ni ti nihi : mis a duniya bu dek təgudara zlam a, tıslıki məmbrəŋani do ; tıgia evidi gana, akada nday a daŋgay bu. Agravu nahkay ti Melefit awayay agri sulum gayan ana ndam ya ti təfəkia ahàr ka Yezu *Krist a ni. Sulum gani nani ti Melefit àdəmkibiyu ma ahaslana, mis təŋgət ti azuhva təfəkia ahàr ka Yezu Krist, do ni ti təŋgət do.

²³ Ahaslani ti divi ga məfəki ahàr ke Krist àbi fan bi. Ka sarta gani nani ti Melefit àjəgay leli àna Divi ya ti àdəfiki ana Məwiz ni akada leli a daŋgay bu. Ahətay sarta ya amangazlı divi ga məfəki ahàr ka Yezu Krist ana leli ni. ²⁴ Nahkay Divi ya Məwiz àbəki ni ti ègia akada ga maslaŋa ya abi slimı ana bəza ni. Melefit àvi ana leli ti, ahətay sarta ga Yezu Krist ya amara ni, ti mədəm leli ya ti məfəki ahàr ka Yezu Krist ni ti leli ndam jireni. ²⁵ Nihi ti Yezu Krist ènji, leli məbu məfəki ahàr. Nahkay ti təwi ga bay məbi slimı ana leli ni àndava ; Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni àbi àna njəda ga məgur leli va bi.

²⁶ Lekəlum dek kəfumkia ahàr ka Yezu Krist a, nahkay ti kigüma bəza ge Melefit a. ²⁷ Lekəlum ya *təbaray kəli àna slimı ge Krist ni dek ti kigüma akada mis bəlaŋ akaba naŋ a. Kàmbatumkaba majalay ahàr gekəli a, nihi ti kəbum kajalum ahàr akada ge Krist ni. ²⁸ Nahkay ku nak zal Zəde, ku nak zal Gres, ku nak evidi, ku nak evidi do, ku nak zal, ku nak wal nəŋgu ni àgray aranya do ; lekəlum dek kigüma ka ahar bəlaŋ akaba Yezu Krist a akada mis bəlaŋ. ²⁹ Krist ti wur huđ ga Abraham ; lekəlum ndam ge Krist, nahkay ti lekəlum day kigüma bəza huđ ga Abraham a. Nahkay kəŋgətuma *sulum ge Melefit ya àhibiyu ana Abraham, àhi « Anəvuk » na.

4

¹ Ma goro ya nawayay nəhi ana kəli ni

† 3:16 Mənjay Mənjəkiani 12.7. ‡ 3:19 Ndam Zəde tədəm pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti məslər ge Melefit təhəŋgi. Ay mədi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do.

ti nihi : wur tamal bəjani àdəm ara azum mekeji gayaŋ, ay naŋ wur gəziteni mba ti, ku zlam ni dek gayaŋ nəŋgu ni naŋ akada evidi. ² Ka sarta nani ti mis təbi slimī, təbi slimī ana zlam gayaŋ ni daya, duk abivoru ana sarta ya bəjani àdəm aməzum mekeji gayaŋ ni. ³ Leli day nahkay : ka ya ti leli məfəki ahàr ka Yezu fanj ndo ni ti leli akada bəza, leli evidi ga *məsuf magədavani ya təgur duniya ni. ⁴ Ay sarta ya ti Melefit àfəkaš ni àra ènjiā ti àslərbiyu Wur gayaŋ. Èwi naŋ ti wal ; tiwi naŋ ti e kidiŋ ga ndam ya ti taðəbay Divi ya Məwiz àbəki ni bu. ⁵ Tiwi naŋ nahkay ti, ti māmbaya ndam ya taðəbay Divi gani nani na, ti leli dek mīgi bəza ge Melefit.

⁶ Ere ye ti adafaki kìgūma bəza ge Melefit a ni ti nihi : Melefit àslərivabiya Məsuf ga Wur gayaŋ ana leli a məbəruv va. Məsuf gani nani naŋ àbu azlah, àdəm : « Aba, Baba.* » ⁷ Ègia nahkay ti ku way way do e kidiŋ gekəli bu naŋ evidi va do, ègia wur ge Melefit a. Nahkay ti Melefit aməgri sulum gayaŋ ya ti àdəm aməgri ana bəza gayaŋ ni ana kəli bilegeni. Nani dek ti təwi ge Melefit.

Pol awayay ti ndam Galasi tịjikia ke divi a ba

⁸ Ahaslani ti lekələm evidi ga zlam ga duniya ; zlam nday nani ti Melefit do. Ka sarta nani ti Melefit naŋ way ti kèsərum do. ⁹ Ay nihi ti kèsəruma Melefit a. Nədəm nahkay ti, nawawayay nədəm Melefit àsər kəli enji. Ahaslani ti *məsuf magədavani ya təgur duniya ni təcahia zlam ana kəli a, ay kəmbrəŋuma. Zlam nday nani ti zlam masakani, njəda àfəŋ kà tay bi : nihi ti kədəbum zlam nday nani keti ti kamam ? Kawayum kigūm evidi ga zlam nday nani keti ededinj aw ? ¹⁰ Ere ye ti kajalumki ahàr ni ti vad gərgərani, kiyi gərgərani, sarta gərgərani akaba vi gərgərani ya ti tagrafəŋ wuməri ni ni. ¹¹ Ere ye ti kəgrum ni ti ahəlu ahàr, nədəm bi təwi goro zləzladani ya nàgray e kidiŋ gekəli bu ni ti emigi təwi masakani.

¹² Bəza ga mmawa, nahəŋgalay kəli, nawawayay ti kigūm akada nu, adaba nu ti

nìgia akada kəli a. Ere ye ti kàgudarumu ku gəzit ni ti àbi. ¹³ Kèsəruma nàra afa gekəli a, nèhi *Ma Məweni Sulumani ana kəli ye enjenjeni ni ti nəŋgət ahar gani ti adaba nèbesey do. ¹⁴ Arməwər goro ni ti ègia zlam zləzladana kə eri gekəli a. Ku tamal nahkay nəŋgu ni kànjakum nu ndo, kəgəsumkabá nu a. Kəgəsumkabu nu ti akada nu *məslər ge Melefit, akada nu Yezu *Krist simiteni. ¹⁵ Ka sarta gani nani ti kəmərumva dal-dal, ay nihi ti mam àgrakivu ke kəli mam ? Ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri : kàwayuma nu a dal-dal. Tamal àgravu tata ti ku eri gekəli tekedī akal kəhəlumaba kəbumua. ¹⁶ Ègia nəbu nəhi ma ge jiri ana kəli ti nìgia zal ezir gekəli a zla do aw ?

¹⁷ Mis ya ti təhurkiviyu ke kəli ni ti təza njəda gatay a dek ga magray təwi e kidiŋ gekəli ba. Ay təgray nahkay ti təwayay məgri zlam sulumanı ana kəli do. Tawayay ti tedekaba nu akaba kəli a, ti kəmbrəŋum nu, kəzum njəda gekəli dek ga madəbay tay. ¹⁸ Mis azay njəda gayaŋ dek ga magray zlam ti àbəlay, ay ti ahàr àdəm zlam ya ti agray ni ti zlam sulumanı kwa. Nahkay ahàr àdəm ku nu nəbu akaba kəli, ku nu nəbi akaba kəli bi nəŋgu ni kəzum njəda gekəli dek ga madəbay nu kəlavad. ¹⁹ Lekələm ti akada bəza goro, ay nihi ti akada lekələm a huđ bu keti, niwi kəli ti nəcakay daliya dal-dal. Anəcakay daliya gani ti duk abivoru ana sarta ya ti majalay ahàr gekəli dek ègia akada ge Krist a ni. ²⁰ Nawayay ti akal nihi ti nu e kidiŋ gekəli bu ! Nahkay ti akal nəsər ahəmamam nəhi ma goro ana kəli ni, adaba nihi ti nəsər ere ye ti nəhi ana kəli ni va do.

Ata Sara nday ata Agar

²¹ Lekələm ya ti kədəmum kawayum madəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti, ma ga wakita gani nani ya àdəm ni ti kicəm ndo waw ? Həŋgrumufəŋ nimi !

²² Àbu məbəkiani a wakita gani nani bu nahkay hi : Bəza ga Abraham təbu cü, bəlanjani ni evidi èwii, nahaŋ ni ti ni wal gayaŋ ye evidi do ni èwii. ²³ Wur ge evidi ni ti tiwi naŋ akada ge mis ya tiwi bəza ni, ay

* **4:6** Àna ma ga ndam Zəde « Aba » ti awayay adəmvaba « Baba. » † **4:22** Mənjay Mənjəkiani 16.15 ; 21.2. Evidi ni slimī gani Agar, naŋ ya ti evidi do ni slimī gani Sara.

wur ga nañ ye evidi do ni ti tìwi nañ akada nani do ; tìwi nañ ti azuhva ge Melefit ya àhi ana Abraham « Ekiwi wur » ni. ²⁴ Pakama gani nani awayay adəfiki zlam nahaj ana leli. Wál cüeni ni ti akada pakama gərgəri cü ya ti Melefit *àwəlkabu akaba mis ni. Pakama ge Melefit ya àwəlkabu akaba ndam *Izireyel, àhi ana Mewiz ka həma *Sinayi ni ti Agar. Ndam ya ti tadəbay pakama gani hini ni ti nday evidi. ²⁵ Agar ti awayay adəmvaba həma Sinayi ya ka had Arabi ni. Awayay adəmvaba Zerəzalem ya kani daya, adaba ndam Zerəzalem ya kani ni ti nday dek evidi. ²⁶ Ay Zerəzalem nahaj àbu agavəla ; ndam Zerəzalem gani nani ti evidi do. Leli ti ndam ga kəsa gani nani, tìwi leli ti eslini. ²⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nak wal dəgəl, nak ya kìwi wur day-day
ndo ni mərvu,
nak ya ti kàcakay daliya ga wur miweni ndo
ni gray salalay.

Adaba nak ya ti zal gayak àmbrəŋa kur a,
àndəhadfuk do ni,
ekiwi bəza dal-dal àtama ga wal naħaj ya
tandəhadkabu ata zal gayan na. [‡] »

²⁸ Bəza ga mmawa, lekələm ti bəza ge Melefit ededij ededijeni ; kìgum nahkay ti azuhva pakama ge Melefit ya àhi ana Abraham « Ekiwi wur, » mək èwi Izak ni : nahkay ti lekələm akada Izak, lekələm akada wur ya Abraham èwifinjə kè evidi na do. ²⁹ Ahaslani ti Ismayil wur ya tìwi nañ akada ge mis ya tiwi ni ti àgría daliya ana Izak wur ya tìwi nañ àna njəda ga *Məsuf ge Melefit na. Ku kani day àbu agravu nahkay. ³⁰ Ay ti cüm pakama ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni. Àbu məbəkiani nahkay hi : « Garay evidi ni nday ata wur ye èwi ni. Adaba wur ge evidi ti àzum mekeji ga bəŋani do simiteni, si wur ya ti məŋani evidi do ni kwa. [§] » ³¹ Nahkay zla nahəma bəza ga mmawa, wal ya ti nañ evidi ni èwi leli do ; èwi leli ti wal ya ti evidi do ni.

5

Aħar àdəm mìgi evidi ge Divi ya Mewiz àbəki ni ba

[‡] 4:27 Izayi 54.1. [§] 4:30 Mənjay Mənjəkiani 21.10.

¹ *Krist àgray ti màtamfənja kè *Divi ya Mewiz àbəki, ndam *Zude tadəbay na. Àgray nahkay ti, ti mìgi evidi gani va ba. Nahkay ti zum njəda gekəli dek, kəŋgumiyu e evidi ni vu va ba.

² Nu Pol nəhi ana kəli nahəma, tamal kawayum *tékeli kədi ana kəli ti Krist ègia zlam masakana, adaba àjənaki kəli va do.

³ Nəhi ana kəli keti, maslaŋa ya èkeley kədi ni ti ahàr àdəm maslaŋa gani nani mādəbay Divi ya ti Mewiz àbəki a wakita gayan bu ni dek. ⁴ Tamal kawayum Melefit mādəm lekələm ndam jireni adaba kədəbum Divi ya ti Mewiz àbəki ni ti, kəmbrəŋuma Krist a, kìdəmva akaba nañ a, kìsləmki məŋgət *sulum ge Melefit ni va do. ⁵ Leli ti ni məsəra Melefit amādəm leli ndam jireni kè eri gayan ti adaba məbu məfəki ahàr ke Krist. Leli məbu mahətay zlam ge Melefit gani nani ya ara agray ni ti àna njəda ga Məsuf gayan. ⁶ Tamal kəfəkia ahàr ka Yezu Krist a ti ku tèkeluka kədi a, ku tèkeluk ndo nəŋgu ni, àgray aranja do. Ere ye ti àbəlafəŋ kè Melefit ni ti nihi : kəfəkia ahar ke Krist, kədəfaki məfəki ahàr gayak ni àna mawayay mis.

⁷ Ka ya ti kəfumki ahàr ke Krist enjenjeni ni ti kəgrum zlam dek kigeni kigeni. Ay nihi ti way àcafənja kəli ga mādəbay divi ge jiri a ni way ? ⁸ Bay ya ti àgosay kəli nahkay ni ti Melefit do : Melefit àzalay kəli ti ga mādəbay divi gayan. ⁹ Ma ge mis ya tədəm : « *Miwisinj gūzit àkibu ka zlam ti ewisirjaba zlam na dek » ni ti jiri ededij. ¹⁰ Nəsəra lekələm day majalay ahàr gekəli dek akada goro ni, adaba leli dek akaba Bay geli akada mis bəlaŋ. Maslaŋa ya ti èwisirikaba ahàr ana kəli a ni ti ku nañ way nəŋgu ni Melefit amatraħ nañ.

¹¹ Bəza ga mmawa, tamal nədəm tékeli kədi ana mis kekileŋa ti, mis təgru daliya kekileŋa ti kamam ? Tamal nədəm nahkay ti akal pakama geli ya mādəm *tādarfəŋ Yezu kà təndal ni àwəri bərurv ana mis va do. ¹² Nday ya ti tiwisiri ahàr ana kəli, tədəm tékeli kədi ana mis ni ti təslafənja kədi kà tay a bilegeni !

¹³ Bəza ga mmawa, Melefit àzala kəli a, nahkay ti lekələm evidi va do. Ay lekələm

evidi va do ni ti, ңgay kisləmki magray zlam kwaŋa kwaŋa akada ya kawayum ni ti kəhumi ana ahàr ba. Ere ye ti ahàr àdəm kəgrum ni ti wayumvu, ti ku way way do məgri zlam sulumanı ana maslaŋa nahaj. ¹⁴ Àbu məbəkiani nahkay hi : « Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak ni. » Tamal kəbu kagray nahkay ti, kəgra zlam ya ti àbu e Divi ya Məwiz àbəki ni bu, àdəm tāgray na dek àndava. ¹⁵ Ay tamal lekələm akada ga zlam ge gili cufayani, təjavu aslər, tahəpədvu ni ti bumvu slimı, do ni ti ekiziŋħamvu.

Divi ga Məsuf Njəlatani akaba divi ya məbəruv geli awayay ni

¹⁶ Ere ye ti nəhi ana kəli ni ti nihi : grum zlam ya ti *Məsuf Njəlatani ahi ana kəli grum ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəgrum zlam ya məbəruv gekəli awayay ni va do. ¹⁷ Adaba ere ye ti məbəruv gekəli awayay ni ti Məsuf Njəlatani àwayay do ; ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti, məbəruv gekəli àwayay do : nday cəeni tərakaboru do. Ègia nahkay ti kisləmki magray ere ye ti kawayum magrani ni do. ¹⁸ Tamal Məsuf Njəlatani agur kəli ti ңgasə àki ke kəli ga madəbay *Divi ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni va bi.

¹⁹ Zlam ya ti məbəruv ge mis awayay magrani ni ti mis dek təsəra, zlam gani nday hi : magray hala, magray mesəwehvı, magray zlam ya təbəki mimili ke mis ni, ²⁰ magray pəra, matak, mizirey mis, mahəŋgay ma, magray solu, məzum bəruv dal-dalani, magray eri, medeveni akaba mis, mawayay ma ge mis do, ²¹ məfəki eri ka zlam ge mis, məvi vu ana zum, magray zlam ga muru ga muru, akaba magray zlam ndahanj akada nday nani. Nəhia ana kəli a àndava, nəhi ana kəli keti : ndam ya ti tagray zlam nday nani ti tislikı məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu do.

²² Ay təwi ga Məsuf Njəlatani ya agray a məbəruv geli bu ni ti akada bəza ga məŋəhaf ya ewi ni : təwi gani nani dek ti bəlaŋ. Zlam gani nday hi : mawayavani, məmərvani, manjəhad sulumanı, mebəseni, majalaki ahàr sulumanı ke mis,

məgri zlam sulumanı ana mis, magray jiri, ²³ manjəhadani kudufa, məbi slimı ana ahàr. Zlam nday nani ti *Divi ge Məwiz ya àbəki a wakita gayan ni bu ni àcafəŋja mis ga magrana do simiteni. ²⁴ Ndam ge *Krist ti təmbrəŋa zlam magədavani ya ti məbəruv gatay awayay magrani na. Ègia akada *tədarfəŋja zlam gani nani kà təndal a. ²⁵ Leli məbu àna sifa ti àna njəda ga Məsuf Njəlatani. Nahkay ti ahàr àdəm Məsuf Njəlatani məgur leli kəlavad. ²⁶ Miji zlabay ba, məzumi bəruv ana mis ba, màgray solu ba.

6

Ku way way do e kidiŋ gelı bu məgri sulum ana maslaŋa nahaj

¹ Bəza ga mmawa, tamal maslaŋa èjikia ke divi a ti ahàr àdəm lekələm ya ti kədəbum divi ga *Məsuf Njəlatani ni humi ma ti məŋgukiyu ke divi. Humi ti àna cəkadani. Ay ku way way do məbavu slimı, do ni ti bi naŋ day emijikia ke divi a. ² Tamal zlam zləzlađani àdia ahàr ana kəli a ti jənumvu. Tamal kəgrum nahkay ti kədəbuma divi ge *Krist na àndava. ³ Tamal ti maslaŋa azay ahàr gayan adəm naŋ gədakani, ambatakanı do èslı aranı do nahəma, agosay ahàr gayan gayanjani. ⁴ Ku way way do ahàr àdəm məmənjaləŋ ka manjəhad gayan ciliŋ. Nahkay tamal àdia ahàr ana zlam ya ti aməri məbəruv na ti məmərvu adaba àgra təwi sulumanı, do ni ti àgurfaŋ ahàr gayan kə mis ndahanj ba. ⁵ Adaba ahàr àdəm ku way way do māgray təwi ya ti Melefit àhi māgray ni àna ahar gayan gayanjani.

⁶ Maslaŋa ya ti təcahi ma ge Melefit ni ti, a huđ ga zlam ya ti àŋgəta ni bu dek ti məvi ana maslaŋa ya ti acahi zlam ni bilegeni.

⁷ Kəgosum ahàr gekəli ba : maslaŋa ya ti azay Melefit akada zlam masakanı ni ti Melefit amatraň naŋ dal-dal. Adaba tamal kizligia zlam a ti kara kabaz day ere gani nani. ⁸ Mis day nahkay : tamal àgra zlam magədavana ya ti məbəruv gayan awayay na ti zlam gayan ya ti àgray ni aməmbivu kisim. Tamal àgra zlam ya ti Məsuf Njəlatani awayay na ti, Məsuf

* ^{5:14} Levi 19.18.

Njølatani ni amøvi *sifa ya àndav day-day do ni. ⁹ Mègrum zlam sulumani kélavad, ahar àdøgaføja kè leli a ba. Adaba vad ya Mel-efit àføkad ni eminjia ti Melefit amøgri su-lum gayan ana leli adaba mèmbrøn magray zlam sulumani ndo. ¹⁰ Nahkay ti ka ya ti mèngatuma ahar ga magray tøwi ya ti ajønaki mis na ti mègrumi ana mis dek. Ahar gødakani mègrumi ana ndam ya tøbu akaba leli, tøføki ahàr ka Yezu ni.

Pol endevertø ma gayan àna møziaba azay slimì ana mis a

¹¹ Nihi ti mènjumki, nøbiki ana kuli ana ahar goro goroani, nøbøki ti àna asak ma gødakani gødakani. ¹² Nday ya ti tawayay møføki ñøsø ke kuli ge *mekeli kødø ana kuli ni ti, nday ti tawayay ti mis ga duniya tøzløbay tay azuhva tøwi gøtay ya tagray ni. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis tøgri daliya ana tay ba ciliø : tøsøra tamal maslanya adøm Melefit ahøngay mis azuhva *Krist ya àmøtføj kà tøndøl ni ciliø ti mis tøbu tøgri daliya ana maslanya gani. ¹³ Nday gani ti tøkelø kødø ana tay a, ay tøbi tødøbay *Divi ya Møwiz àbøki a wakita gayan ni bu ni dek bi. Tødøm tøkelø kødø ana kuli ti adaba tawayay tøji zlabay àna kødø ya tekeli ana kuli ni. ¹⁴ Nu ti nøji zlabay do. Ay tamal nøji zlabay ti, àki ka Bay geli Yezu Krist ya àmøtføj kà tøndøl ni ciliø. Yezu àra àmøta nahkay ti zlam ga duniya tøgia zlam masakana kè eri goro a, akada *tødarføja tay kà tøndøl a. Nu day nøgia zlam masakana kè eri ga ndam ga *duniya, akada tødarføja nu kà tøndøl a. ¹⁵ Nahkay ku tekeli kødø ana mis, ku tøkelø kødø ana mis do nøngu ni, àgray aranja do. Pakama ya ti àtam pakama ndahañ ni dek ti nihi : Melefit àgray ti mìgia mis møwena azuhva tøwi ge Krist a. ¹⁶ Nday ya ti tøgøskabá ma goro hina ni ti, Melefit mèjønaki tay, mègray ti tønjøhadøkabu àna sulumani. Mel-efit mègri ana tay nahkay adaba nday ti ndam *Izireyel gayan edødin.

¹⁷ Kwa kani nawayay ti maslanya àhølu muru va ba, adaba nu nøbu àna mandava kà vu goro : mandava gani nday nani ti tødafaki nu mis ga Yezu.

¹⁸ Bøza ga mmawa, Bay geli Yezu Krist mègri sulum gayan ana kuli dek ; sulum

gani nani mènjøhað a mèbøruv gekøli bu ti. Aya nahkay.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni Ere ye ti mèdèmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni

Maslañ a ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimy gayan a : àbèki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.1). Leli mèsér sarta ya àbèki wakita ni do, mèsér mèlanj ya àbèki ni do daya. Ma ga Pol hini ya àbu mèbèkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni ti, àbiki ti ana ndam Efez : Efez ti kesa gèdakani ka had Azi. Pol ànjehad eslini vi mahkar (Tèwi 20.31), ay a wakita hini bu ni ti àbèki akada ga bay ya ti àhi ma ana ndam ya nañ àséra tay a ni do. Àgri sa ana mis do, àlègi ana mis akada gayan ya àgray a wakita ndahañ bu ni do. A wakita ndahañ ya tèbèki ahaslani ni bu ni ti ma ya ti « kèbum a kesa Efez bu ni » (1.1) àvu bi ; nahkay mis ndahañ tèdèm wakita hini ti Pol àslérioru ana ndam ga kesa gèrgèri kay bèlanj àna bèlanj ga mèhi ma ana ndam ga Yezu dék. Ay tamal nahkay ti tàzay wakita ya tèslérioru ana ndam Efez ni cilinj, tèfiyu a Wakita ge Melefit vu ; tèmbrèn wakita ya tèslérioru ana ndam ga kesa ndahañ ni dék.

Nahkay pakama ga Pol ya àdèm a wakita hini bu ni ti kwa ka mènjek gani àhi ana ndam ga Yezu dék. Ànjèki, àdèm àna tèwi ge Krist ti Melefit àgrìa zlam sulumaní ana leli a kay : Melefit àdaba leli a, mìgia bèza gayan a ; àmbèrfènja zlam magudarani geli ni kè leli a dék ; àgray ti mìci ma gayan manjahaní ni. Ahaslani ti leli akada mis mèmètaní, nihí ti mèbu àna sifa ya àndav day-day do ni ; mìgia akada mis a bèlanj. Nahkay Pol ahèngalay Melefit ti ndam gayan ni dék tici zlam sulumaní ya ti Melefit àgri ana tay ni lala : àgri zlam nday nani dék ana tay ti azuhva tèwi ge Krist (1-3).

Leli mìgia bèza ge Melefit a ti, ahàr àdèm mènjehadum ahèmamam ? Pol àdèm mìcivu, mèwayumvu, ku way way do mègray tèwi àna njèda ge Melefit ya àvi ni ; mèmbrènju zlam magudarani dék ; ku

way way do, ku zal, ku wal, ku wur, ku ata bèn ga bèza, ku evidi, ku bay mègur evidi, mènjehad akada ge Melefit ya awayay ni cilinj. Melefit àvia njèda ana leli a dal-dal : njèda gani nani ti akada zlam ahar ga zal slewja, si mègray tèwi àna nañ lala. Ahar gèdakani mèhèngalay Melefit kélavad, mèmbrènju ba. Tamal magray nahkay ti Seteni àgosay leli koksah, àgri aranja ana leli koksah (4-6).

Pakama ga Pol ya àhi ana ndam ga Yezu ahaslani ni ti, ahàr àdèm leli day mègèsumkabu. Si mìci pakama gayan ni, mègray tèwi àna nañ kwa.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol, Melefit àdaba nu a, nìgia zal asak ga Yezu *Krist a. Nèbikioru wakita hini ana kùli ndam *njèlatani ya kèfumki ahàr ka Yezu Krist, kèbum a kesa Efez bu ni.

² Bèj gelí Melefit nday ata Bay gelí Yezu Krist tègri sulum gatay ana kùli, tègray ti *kènjehadumkabu àna sulumaní ti.

Melefit agri zlam sulumaní kay ana ndam ga Yezu

³ Ahàr àdèm mèzlèbum Melefit, Bèj ga Bay gelí Yezu *Krist, adaba àgrìa zlam sulumaní dék ana leli àna Mèsuf gayan a. Zlam sulumaní gani nday nani ti a duniya bu do, nday e melefit bu. Àgri tay ana leli ti adaba leli mèbu akaba Yezu Krist akada mis bèlanj palam. ⁴ Wudaka Melefit àgraya mèlanj a ti àdèkiba leli a, ti mìgi mis *njèlatani ke eri gayan, ti àngètfènja zlam magédavani kè leli ba. Àdèkiba leli a nahkay ti, ti mìgi akaba Yezu Krist akada mis bèlanj.

Nanj gani àwaya leli a dal-dal, ⁵ nahkay àdèmbiya kwa ahaslana emigi bèza gayan àna tèwi ga Yezu Krist. Àgray nahkay ti ka mawayay gayan adaba àbèlafènja dal-dal, ⁶ awayay ti mis tèsèr nañ gèdakani, tèzèlèbay nañ azuhva sulum gayan ya àgri ana leli ni. Àgri sulum gani nani ana leli ti àna wur gayan bilinj biliñeni ni. Awayay nañ dal-dal.

⁷ Leli mìgia akaba Yezu Krist a akada mis bèlanj, adaba Melefit àmba leli àna mimiz ga Yezu a, àmbèrfènja zlam magudarani geli ni

kè leli a. Àgray nahkay ti, awayay adafaki sulum gayan ti kay dal-dal. ⁸ Sulum gani ya àvi ana leli ni àsabay ; àgray ti leli mèsér zlam akaba mîci ere ye ti awayay ni dek. ⁹ Ere ye ti Melefit awayay amagray kama ni manjahan, ay ti àdëfiaba ana leli a. Ere gani nani ti àbélaféja dal-dal. Àdëmbiya kwa ahaslani, amagravu àna tewi ga Yezu Krist. ¹⁰ Ere gani nani ti amagray ka sarta ya ti amaslamalakabá zlam a dek ni. Ere gani nihi : amangasikabu ahàr ana zlam dek, zlam ya agavela dek akaba zlam ya a ga had ni dek, ti bay bëlañ mëgur tay. Bay gani nani ti Krist.

¹¹ Leli ndam *Zude ya mëbu akaba Krist akada mis bëlañ ni day Melefit àvia ja gani geli ana leli a. Melefit àgraya zlam a dek ka mawayay gayan a akada gayan ya àdëmbiyu ahaslani na, nahkay àdababiya leli kwa ahaslana. ¹² Leli ndam ya mëfèki ahàr ke Krist enjenjeni ni Melefit àdababiya leli a nahkay ti, adaba awayay ti mis tazlëbay nañ dal-dal azuhva zlam ya àgri ana leli ni.

¹³ Lekulam day këbum akaba Krist akada mis bëlañ, adaba kicuma pakama ge jiri a, *Ma Mweweni Sulumani ya Melefit àhëngay kuli àna nañ na. Nahkay këfumkia ahàr ke Krist a, nañ day àvia Mësuf gayan ana kuli a akada ya àdëmbiyu ahaslani ni. *Mësuf Njelatani ya àvi ana kuli ni ti akada zlam gayan ya àgrakia ke kuli a, adafaki ti lekulam gayan ni. ¹⁴ Àvi Mësuf Njelatani nani ana leli ti adafaki amara mahëngay leli ededinj ededinjeni ka ya ti emendeverenj tewi gayan dekeni ni. Nahkay ti mëzlëbum nañ dal-dal azuhva tewi gayan ya àgri ana leli ni.

Pol ahëngali Melefit ana ndam ga Yezu

¹⁵ Nahkay zla nahëma, nègri sësi ana Melefit azuhva ere ye ti këgrum ni, adaba nìcia lekulam këfumkia ahàr ka Bay geli Yezu a, kawayum ndam ge Melefit dek daya. ¹⁶ Nahkay nèbu nègri sësi ana Meléfit këlavad azuhva ere ye ti këgrum ni, nèmbrèn do. Nèbu nahëngali Melefit ana kuli daya. ¹⁷ Melefit ti nañ Melefit ga Bay geli Yezu *Krist, nañ Bëj geli gëdakani ya mazlëbay ni. Nahëngalay nañ ti mëvi mèsér zlam, mëdëfiki ana kuli ahëmamam

kësërumkivu nañ ni. ¹⁸ Nahëngalay nañ keti ti mëfiviyu majalay ahàr sulumani ana kuli a ahàr vu, ga mèsér ere ye ti azalaki kuli ga mëviani ana kuli ni, ga mèsér sulumani ya ti agri ana ndam gayan ni. Sulumani gani nani ti kay dal-dal, àtama zlam ndahan na dek. ¹⁹ Nahëngalay Melefit ti kësërum njëda gayan gëdakani àtama njëda ndahan a dek. Njëda gayan gani nani ti àgri tewi ana leli àna nañ, leli ndam ya mëbu mëfèki ahàr ka nañ ni. Àna njëda gani nani ti ere ye ti èsliki magrani àna nañ do ni ti àbi. ²⁰ Àna njëda gani nani ti àhëngaraba Krist e kisim ba, mëk àfëkañ nañ kà gëvay gayan e melefit bu ka mëlañ ga gëdakani. ²¹ Eslini ti Krist agur *mëslér ge Melefit akaba gëdakani gatay dek, agur bëbay dek akaba ñgumna dek daya. Ku ndam njëdanjëdani weley weley do dek ya mis tacali slimì ana tay ni ti Krist agur tay daya. Agur nday ya tèbu ka sarta hini ni ciliñ do, agur nday ya atèlèbu ka mëlañ mëweni ya Meléfit amagraya ni daya. ²² Nahkay Melefit àmbriva zlam a dek a ahar va ana Krist a. Àfèki nañ gëdakani ka ahàr ga zlam dek, àfiyu nañ bay gëdakani ga ndam gayan ya *tëcakalavu ku eley eley do dek ni. ²³ Ndam ya tèfèki ahàr ke Krist ni dek ti nday dekeni tigia vu gayan a, adaba njëda gayan dek àvu a tay bu. Krist ti njëda ge Melefit dek àvu a vu gayan bu daya, njëda ge Melefit ya àhëcikivu ana nañ ni ti àbi simiteni.

2

Melefit àhëngal leli àna sulum gayan a

¹ Ahaslani ti lekulam këbum akada ge kisim ni kè meleher ge Melefit adaba kàgudarumbiya zlam a dek. ² Kàgudarumbiya zlam a këlavad ka sarta gani nana akada ge mis ndahan ya tagudar zlam a duniya bu ni. Lekulam kicumikia slimì ana bay njëd-njëdani magëdavani na. Bay gani nani agur mëlañ ya a gala-gala ge melefit bu akaba had ni, nani mësuf, agray tewi ka sarta hini a vu ge mis ya ticiiki slimì ana Melefit do ni bu. ³ Leli dek ahaslani day leli mëbu akada gatay ni, këlavad mëgrabiya zlam magëdavani ya mëbèruv geli àwayay na. Mäjalakibya ahàr ka zlam ya tòbélaféngibya kè leli a na ciliñ. Manjëhad gelí ti nahkay.

Àna manjəhad gelí gani nani ti akába Melefit amatraß leli akáda ya amatraß nday ndahan ni.

⁴ Ay ti amagray nahkay va do. Melefit ti awayay leli dal-dal, məsi cicihí gədak. ⁵ Ku tamal leli məbu akáda ge kisim ni kè eri gayan adaba màgudara zlam a nəngu ni, àvia sifa ana leli a ka ahàr bəlanj akába *Krist a. Nanj àhəngay kəli ti ga sulum gayan. ⁶ Leli ti mìgia akáda mis bəlanj akába Yezu Krist a. Nahkay Melefit àhəngaraba leli a ka ahar bəlanj akába Krist e kisim ba, àbəhada leli a digusgas ka ahar bəlanj akába Krist e mellefit ba daya. ⁷ Melefit àgri zlam sulumaní gani nani ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist nahkay ti, adaba awayay adəfiki ana mis ga sarta ya àbiyu kama ni ahəmamam sulum gayan ti gədakani àsabay ni. ⁸ Melefit àhəngay kəli ti ga sulum gayan ededij : agri sulum gani nani ana kəli adaba kəfumki ahàr ka nanj, do ni ti àgri ana kəli ti ka duwa ge təwi gekəli ya kəgrumi ni do. Zlam gani nani dek ti Melefit àgri ana kəli ga sulum gayan zlam gayan. ⁹ Nahkay ti àhəngay kəli adaba lekələm kəgruma təwi sulumana palam do, àhəngay kəli ga sulum gayan cilinj, ti ku way way do ejí zlabay àna təwi gayan gayanji ba. ¹⁰ Bay ya ti àgraya leli a ni ti Melefit. Àgraya leli a ti, leli akába Yezu Krist akáda mis bəlanj ga magray zlam sulumaní. Zlam sulumaní gani nani ti Melefit àslamalivabiya ana leli a kwa ahaslana ti màgray kəlavad.

Nday ya ndam Zəde do ni tìgia jiba bəlanj akába ndam Zəde a

¹¹ Nahkay zla nahəma, sərumki jiba gekəli ahaslana ti jiba ga ndam *Zəde do. Ndam Zəde tədəm lekələm kədi gekəli *mekeleni do, gatay ni ti mekeleni. Tədəm nahkay ti, tədəmki ti ka zlam ge mis ya təgri ana vu gatay ni cilinj. ¹² Sərumki ahaslana ti lekələm kəsərum *Krist do, lekələm ndam *Izireyel do. Ahaslana Meléfit *àwəlkabá məwəlvana akába ndam gayan a, àhi ana tay aməgri sulum gayan ana tay, ay ti lekələm kəkumkibu bi. Ka sarta gani nani ere ye ti kəfumki ahàr ni ti àbi. Kəsərumbiyu Melefit a manjəhad gekəli a duniya bu ndo daya. ¹³ Ahaslana ti nahkay, ay nihi ti akáda nani va do.

Ahaslana ti lekələm drin drin akába Melefit, ay nihi àna təwi ga Yezu Krist nahəma lekələm kəbum kà gəvay ge Melefit. Krist àgray təwi nani ti àna mimiz gayan ya àbaya ni. ¹⁴ Nahkay leli dek manjəhadkabu àna sulumaní ti azuhva Krist. Ahaslana ti ndam Zəde akába ndam ya ti ndam Zəde do ni jiba gatay gərgəri, ay nihi ti èbedekabá tay a, tìgia jiba bəlanj. Ahaslana ezir àbu e kidinj gatay bu, akáda gudu èdekaba tay a, nihi ti Krist àməta ti èembedkaba gudu gani nana. ¹⁵ Məwiz a wakita gayan ni bu adəmki ma ke *Divi akába ka manjəhad ga ndam Zəde, ay azuhva təwi ge Krist ti wakita nani àgray təwi va do. Krist àgray nahkay ti awayay ndam Zəde akába nday ya ndam Zəde do ni təbedevu, tìgi akáda mis bəlanj. Jiba gatay gərgəri va do, tìgia nday manjəhadkabani àna sulumaní akáda mis bəlanj. ¹⁶ Gayañ ya àmət kà təndal ni ti àzaba ezir ya àvu ahaslana e kidinj gatay bu na. Nahkay tìgia akáda mis bəlanj adaba àngalabakabá tay akába Melefit a. ¹⁷ Nanj àra a duniya va ga məhi *Ma Məweni Sulumaní ana mis, àdəm si mis tānjəhadkabu akába Melefit àna sulumaní kwa. Àhi ana kəli, lekələm ya kəbum drin drin akába Melefit ni, àhi ana nday ya təbu cifa cifa kà gəvay ge Melefit ni daya. ¹⁸ Nahkay àna təwi ge Krist day kwa ti leli dek mənəgət divi ga mahədakfənijiani kà Bəñ geli Melefit àna njəda ga Məsuf gayan bilinjени ni.

¹⁹ Nahkay ti lekələm akáda ndam mirkwi ahkay do ni akáda ndam jiba nahən va do, kìguma ka ahar bəlanj akába ndam ge Melefit a, kìguma ndam ga hud ahay gayan a daya. ²⁰ Nahkay zla ti kìguma akáda ga akur ya tədezel ahay àna tay na. Asak ga ahay ni ti ndam *asak ga Yezu akába ndam mahəngaray *pakama ge Melefit. Akur gədakani ya akay ahay gani nani ti Yezu Krist nanj nanjani àna ahàr gayan. ²¹ Ahay gani nani dek anjəhad lala, aləmvu lala azuhva Yezu Krist. Nahkay ahay ni egi ahay *njəlatani gədakani ge Melefit, ti Bay geli mānjəhadviyu. ²² Lekələm ya kìguma bəlanjana akába Yezu Krist a ni ti Melefit àhəla kəli akába ndam gayan ndahan na bilegeni akáda ga akur na, ga mələm ahay gayan àna nanj. A ahay gani nani bu

nahëma *Mësuf ge Melefit anjëhadviyu.

3

Tüwi ga Pol ya agri ana ndam ya nday ndam Zude do ni

¹ Nahkay zla nahëma, nu Pol nahëngali Melefit ana këli. Nu a danjgay bu azuhva tüwi ga Yezu *Krist ya nëgri ana këli ya lekëlum ndam *Zude do ni. ² Tüwi ge Melefit ya àvu ga sulum gayan ti nëgri ana këli ni ti àbi kicuma lala. ³ Melefit àdëfuuba pakama ya *manjahaní ahaslani na. Àki ka pakama gani nani ti nèbikia ma gana ana këli a gëzit. ⁴ Pakama manjahaní nani ti àdëmki ke Krist. Tamal këjenguma ere ye ti nèbaki na ti kësérum nu nëséra pakama nana lala. ⁵ Pakama gani nani nahëma, Melefit àdëfiaba ana mis ya ahaslana vayvay ndo. Ay nihi ti àdëfiaba ana ndam *asak gayan *njëlatani na akaba ana ndam njëlatani ya tahëngaray *pakama gayan na. Àdëfiaba ana tay a àna njëda ga Mësuf Njëlatana. ⁶ Pakama gani nani manjahaní ni ti nihi : Ere ye ti Melefit amëgri ana ndam Zude ni ti amëgri ana këli ya ndam Zude do ni daya. Lekëlum ya ndam Zude do ni akaba ndam Zude ni Melefit èbedekabá këli a, kigëma jiba bëlanj. Nahkay ere ye ti Melefit àdëm amëgri ana ndam Zude adaba nday akaba Yezu Krist akada mis bëlanj ni ti amëgri ana këli ya ndam Zude do ni daya. Àdëfiaba ere nani ana leli a ti àna *Ma Mëweni Sulumani ya áhi ana leli ni.

⁷ Ma Mëweni Sulumani nani ti Melefit àvua tüwi gana ga mëhiani ana mis a. Ávu ti ga sulum gayan, àna njëda gayan gëdakani daya. ⁸ Nu ya nìsliviyu a ndam ge Melefit ndahanj ni vu do ni, Melefit àgrua sulum gayan a, ga mëhiani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ahëmamam Krist nañ àbu agri zlam sulumaní kay ana mis ni. Zlam sulumaní nani mis tèserkaba koksah. ⁹ Àgrua sulum gayan a ga mëdëfiaba ana mis a ahëmamam Melefit agroru tüwi àna pakama gani nani manjahaní ni. Melefit àgraya zlam a dék ahaslana ; kwa ka sarta gani nani àngahfëja pakama gani nana kë mis a. ¹⁰ Ay nihi ti Melefit awayay adafaba pakama manjahaní nana àna tüwi gayan ya agray e kidin ga ndam gayan ya

*tëcakalavu ku eley eley do ni bu dék ni. Awayay ti *mëslér akaba gëdákani gatay ya tèbu e melefit bu ni dék tici, ti tèsér ahëmamam Melefit àséra zlam a dék, agray zlam dék kigeni ni. ¹¹ Kwa ka sarta ya àgraya mëlanj a fanj ndo nëngu ni àdëmbiya, nihi ti àgra àna tüwi ga Bay geli Yezu Krist a. ¹² Àna tüwi gani nani ti Melefit àvia divi ana leli a ga mahëdakfënyiana, nahkay mègrumfëja angwaz a va do, adaba leli mëbu akaba Yezu Krist akada mis biliñ, mëbu mëfumki ahàr daya. ¹³ Nahkay zla nahëma, nèhi ana këli daliya goro ya nëcakay àna tüwi goro ya nagray azuhva këli ni ti kam-kam àziaba njëfa ana këli a ba ti. Adaba mam, ahàr àdëm daliya gani nani mëvi mëmérani ana këli sawaj.

Yezu awayay leli dal-dal

¹⁴ Nahkay zla nahëma nabëhadí mirdim ana Bëñ gelí Melefit ga mahëngalay nañ. ¹⁵ Mis tèdém ndam ya agavëla akaba nday ya a ga had ni ti ata bëñ gatay tèbu. Tèdém nahkay tata nahëma, adaba Melefit nañ Bëñ gelí nañ biliñ. ¹⁶ Nañ ti gëdakani àtam zlam dék, agur zlam dék daya. Nahkay ti nahëngalay nañ ti mëvi njëda gëdakani ana këli a mëbëruv vu àna tüwi ga Mësuf gayan, ¹⁷ ti *Krist mânjëhad a mëbëruv gekëli bu adaba këfumki ahàr. Nahëngalay nañ ti kâwayumvu dal-dal : nahkay akélëbum àna njëda kay akada ga mëñ ga zlam ya sliri gani tädëgoru a had vu drij ni, ahkay do ni akélëbum àna njëda akada ga ahay asak gani mafëkadani lala ni. ¹⁸ Nahëngalay Melefit ti mëvi njëda ana këli ka ahar bëlanj akaba ndam gayan ndahañ ni dék, ti kësérum ahëmamam Krist awayay mis dék ku drij eley eley do ni. Nahkay mëlanj ya Krist àwayavù mis eslini do ni ti àbi. ¹⁹ Ahëmamam Krist awayay mis ti mis tèserkaba koksah, ay ti nahëngalay Melefit ti kësérumkaba lala. Nahkay ti akélëbum àna *sulum ge Melefit ni dék, ere ye ti amëhacikivu ana këli ti àbi simiteni.

²⁰ Melefit ti eslikí mëgri zlam ana leli kay dal-dal àtama gelí ya mihindifiña na, àtama gelí ya majalaki ahàr na daya. Agray nahkay ni ti àna njëda gayan ya agray tüwi a leli bu ni. ²¹ Nahkay zla nahëma mäzlëbay nañ azuhva tüwi gayan ya agray e kidin ga

ndam gayan ya *tēcakalavu ku eley eley do dek ni bu ni, māzləbay nañ azuhva zlam gayan ya àgri ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist ni daya. Māzləbay nañ ku nihi, māzləbay nañ ka sarta ya amara ni dek, māzləbay nañ kanjgay-kanjgay. Aya nahkay.

4

Ndam ga Yezu ti nday biliñeni akada vu bəlanj

¹ Nahkay zla nahəma, nahəñgalay kəli ti kanjəhadumkabu lala adaba Melefit àzalay kəli ti, awayay ti kâgrum nahkay. Ahəñgalay kəli ti nu Pol ya a dāngay bu azuhva təwi goro ya nəgri ana Bay gelni. ² Nədəm nahəma, həñgrumoru ahàr a had e kidiñ gekəli bu, njəhadum kudufa, besəm zlam ya təgri ana kəli ni, ndumkabu, wayumvu. ³ Kìguma akada mis bəlanj àna təwi ga *Məsuf ge Melefit a. Nahkay ti zum njəda ti *kanjəhadumkabu àna sulumanı gayan. ⁴ Adaba mam, leli ndam ga Yezu mìgia akada mis bəlanjana, nahkay vu geli biliñ. Məsuf ge Melefit ti nañ bəlanj. Nahkay ti ere ye ti Melefit àzalaki leli ga məgriani ana leli ni ti bəlanj daya. ⁵ Bay geli ti nañ bəlanj. Məfəki ahàr ti ka nañ nañ bəlanj. *Məbaray àna slimı gayan, baray gani nani ti bəlanj. ⁶ Melefit ti nañ bəlanj, nañ Bəñ geli dek, agur leli dek, agray təwi e leli bu dek, anjəhad a məbəruv geli bu dek daya.

⁷ Ay ti Krist àvia zlam sulumanı gərgərana ana ku way way do geli a dek akada gayan ya awayay na. ⁸ Pakama gani àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Àcəloru agavəla,
ağəs mis ga njəda,
àvia zlam ana mis a daya.* »

⁹ Ay ma ya tədəm « àcəloru agavəla » ni ti awayay adəmvaba mam? Awayay adəmvaba wudsaka Krist àcəloru agavəla nahəma, àsləkabiya agavəla, àra ka had a. ¹⁰ Nahkay bay ya àra ka had a ni ti àcəloru agavəla ca-ca e melefit vu day nañ gani bəlanjani ni. Àgray nahkay ti məzum bay, məgur zlam eley eley do dek.

¹¹ Nañ gani àvia njəda ana mis ga magray təwi gərgərani àna nañ a : mis ndahanj tigia ndam *asak a, mis ndahanj ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit, mis ndahanj ndam məhioru *Ma Məwəni Sulumanı ana mis, mis ndahanj ti ni *ndam məbi slimı ana ndam ge Krist ahkay do ni ndam macahi zlam ana tay. ¹² Krist àgray nahkay ti, ti mis nday nani təjənaki ndam gayan ga magray təwi ge Melefit lala. Ndam gayan ni ti akada vu gayan, awayay ti təngət njəda, təngorou kama kama. ¹³ Leli dek emigi akada mis bəlanj ; nahkay ti aməfumki ahàr ka Wur ge Melefit ka ahar bəlanj, aməsərum nañ ka ahar bəlanj daya. Emigi akada mis məndəhani. Nahkay emigi akada ge Krist ni, ere ye aməhəcikivu ana leli ni ti àbi. ¹⁴ Ka sarta gani nani ti leli amələbi akada ga bəza ni va bi. Nahkay ndam magosay mis ya təcahi zlam gatay ana mis ni etislikı mijinjka leli ke divi a va do. Nday gani tawayay tijinjka leli ke divi a ti akada ga aməd akaba yam ya təzorus *slalah ga yam eley eley do dek ni, ay ka sarta nani ti etislikı va do. ¹⁵ Ka gani nani ti amədəmum ma ge jiri, amawayumvu, amoru kama kama àna təwi ya magray ni dek, ti mīgi akada ge Krist, nañ ya ka ahàr geli, agur leli ni. ¹⁶ Leli ndam gayan ti akada vu gayan. Tamal vu ge mis majakwakabani lala, zlam ga vu gayan ni dek tagray təwi gatay lala ti vu ni dek adək lala daya. Leli day nahkay : tamal mawayumvu, ku way way do agray təwi ya Melefit àvi ni lala ti amoru kama kama àna sulumanı.

Manjəhad gelı məwəni akaba Krist

¹⁷ Ere ye ti nawayay nəhi ana kəli ni ti nəhiki ana kəli àna slimı ga Bay gelni. Ma gani nani ti nihi : Kànjəhadum akada ga ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni va ba. Nday nahəma, majalay ahàr gatay ti masakanı. ¹⁸ Nday ti akada nday a ləvəñ bu, təsər aranja do ferera. Kè meleher ge Melefit ti nday ndam mirkwi, təngət sifa gayan ya avi ana mis ni ndo. Nday nahkay ti adaba ahàr gatay bəñ-bəñ, tici ma do. ¹⁹ Nday gani mimili àki ka tay va bi, təvia ahàr gatay ana zlam magudarana dek, nahkay tagray zlam ya ti àbəlay do

* **4:8** Mənjay Limis 68.19.

simiteni ni dék kélavad, tìsliki mémbrəñjani koksah.

²⁰ Lekélum zla nahëma, manjëhadani akada hini ti àrakaboru akaba ma ge *Krist ya tècahi ana kùli ni do. ²¹ Pakama ya kicùm ni ti tèdëmki ka nañ do aw? Ere ye ti tècahi ana kùli ni ti manjëhad gayan do aw? Zlam nday nani dék tagravu àna jiri ga Yezu ya àhi ana leli ni. ²² Nahkay ti mbatumkaba majalay ahàr gekùli a, ti kànjëhadum akada gekùli ya ahaslani ni va ba. Manjëhadani gekùli ya ahaslani ni ti agudar mis, adaba nday ya ti tanjëhad nahkay ni ti tawayay zlam ya tigi eri, tijin tay ni cilinj. ²³ Gësumkabá ti Melefit mambatikaba mëbérurv gekùli ana kùli a, ti kâjalum ahàr nahaj sulumaní. ²⁴ Ahàr àdëm kigùm mis meweni ya Melefit àgraya tay ka mawayay gayan a ni, ti kânjëhadum àna jiri, kàgrum zlam sulumaní adaba lekélum ndam gayan.

²⁵ Nahkay zla nahëma, kàsékadum malfada va ba, dëmumvu jiri e kidinj gekùli bu sawanj, adaba lekélum dék kigùma vu a bëlanj. [†] ²⁶ Tamal ti kàzumuma bérurv a nahëma, kàgudarum zlam àna nañ ba. Wudaka fat àdiyu a ahay vu nahëma, kàmbrëñjuma mëzum bérurv gekùli na [‡]; ²⁷ kàvumi divi ana *Seteni ge mesipet kùli ba. ²⁸ Maslaña ya ti egi akal ahaslani ni ti mémbrëñj akal gayan ni. Mâzay njëda ga magray tewi sulumaní àna ahar gayan gayanjaní ti mérnjët zlam ga mëjënakí ndam talaga. ²⁹ Kagudarumi ma ana mis ba. Kàdëmum ma nahëma, dëmum ma sulumaní ya azoru mis kama ni sawanj. Dëmum ma ya àgëski mëdëmani ni, nahkay ma gani avi njëda ana ndam ya ti tici ni. ³⁰ Kàgrum zlam ya ti aheli ahàr ana *Mësuf Njëlatani ge Melefit ni ba. Mësuf gani nani ti Melefit àgrakia amal gayan ke kùli dék àna nañ a, ga madafakiani kùli ndam gayan kà fat ya ti amara mahëngay leli dék ni. ³¹ Zumaba ezir e kidinj gekùli ba, kàzumumvu bérurv ba, kàlégumvu ba, kàndivëmvu ba daya. Kàgrum cuday ba simiteni. ³² Grum zlam sulumaní e kidinj gekùli bu, wayumvu, mbrëñjumfëja zlam ga bëza ga mënj gekùli ya tágudari ana kuli

na kà tay a, nday day tâmbérfëja kë kùli a, akada ge Melefit ya àmbérfëja kë kùli a ni. Àmbérfëja kë kùli a ti àna tewi ge Krist ya àgray ni.

5

Ndam ge Krist ti ahàr àdëm tânjëhad ahëmamam

¹ Nihí ti lekélum bëza ge Melefit, awayay kùli. Nahkay ti grum zlam akada gayan ya ti àgray ni. ² A huñ ga manjëhad gekùli bu dék ti wayumvu akada ge *Krist ni. Nañ ti àdafaki ti awayay leli, àmët ga mahëngay leli. Sifa gayan ti àvi ana Melefit akada ga sëdaga ya tèvi ana Melefit ni. Sëdaga gayan nani àbélafëj kë Melefit akada ge tersel ya ti ezi sulumaní ni.

³ Lekélum ndam ge Melefit, nahkay àgëski ti kàgrum meswehvú ba, kàgrum zlam ge mimili ba simiteni, zlam ge mis ndahanj ègi eri ana kùli ba. Zlam nday nani dék ti maslaña àcalki kùli ba simiteni.

⁴ Àgëski day kàdëmum ma ge mimili ba, kàdëmum ma satat ba, kàbumvu seki ba daya. Àgëski ti grumi sësi ana Melefit azuhva tewi gayan ya àgri ana kùli ni sëk sawanj. ⁵ Sërumki lala, maslaña ya àgray zlam ge mimili ni, maslaña ya ti zlam ge mis egi eri ni lu, nday nani dék tèhuriyu a Mëgur ga ata Krist nday ata Melefit ni vu koksah. Maslaña ya ti zlam egi eri ni àwayay Melefit do, azay zlam ga duniya sëk Melefit gayan.

⁶ Ndam ya ti tagray zlam nday nani ti tèzumi bérurv ana Melefit. Melefit amatrañ tay dal-dal, adaba tègësiki ma gayan ni ndo. Nahkay maslaña àgosafëja kùli kà ma hina àna ma kwañjani ndahanj a ba. ⁷ Nahkay zla ti aranja èbedekabu kùli akaba ndam nday nani ba. ⁸ Ahaslani ti lekélum kàvum e ziñ-ziñjeni bu, ay nihi ti lekélum kàbum a masladani bu adaba lekélum kigùma akada mis bëlanj akaba Bay geli a. Nahkay ahàr àdëm njëhadum akada ga ndam ya tèbu a masladani bu ni. ⁹ Masladani ti azëbiyu manjëhadani sulumaní e kidinj ge mis bu, magray zlam jireni akaba mëdëm ma ge jiri. ¹⁰ Zum njëda ga mësér zlam ya ti àbélafëj kà Bay geli ni. ¹¹ Kàhërumkiviyu

[†] 4:25 Mënjay Zakari 8.16. [‡] 4:26 Mënjay Limis 4.5.

ke təwi ge mis ya ti tagray e ziŋ-ziheni
bu ni ba. Zlam nday nani dek ti zlam
masakani. Àgəski ti kədəmumaya vay-
vay, kimbirəmfir ba : zlam nday nani ti
zlam magədavani. ¹² Zlam gatay nani ya
tagray akal-akal ni ti ku macalfəŋani tekedi
asay mimili. ¹³ Tamal kədəmumaya zlam
magədavana vay-vay nahəma, egi akada
ga zlam ya ti epivu a masladani bu ni,
nahkay mis təsər ti zlam nani magədavani
edəfiŋ. ¹⁴ Zlam ya ti epivu lala a masladani
bu nahəma, ègia akada ga masladani na.
Nahkay tədəm :

« Nak ya ti kinji d̄uwir ni, pidekvu

Cikaba e kidiñ ga ndam mémétani ni ba,
ti Krist mâsladay kur akada ga fat ya
asladay melañ ni. »

15 Nahkay zla nahəma bumi slimī lala
ana manjəhad gekəli. Kànjəhadum akada
ga ndam muru ni ba, njəhadum akada ga
ndam məsər zlam ni sawaŋ. **16** Zemeni
geli hini ti magədavani. Nahkay ka ya ti
kisləmki magray zlam sulumani nahəma,
grum. **17** Kànjəhadum akada ga ndam ya
ti təsər zlam do ni ba. Ay ti zum njəda ga
məsər ere ye ti Bay geli awayay ti kəgrum
ni sawaŋ.

¹⁸ Kèvumi vu gekuli ana zum ga makad kuli ba. Tamal kægrum nahkay ti agudari manjəhad gekuli ana kuli. Ahàr àdəm *Məsuf ge Melefit mîsliviyu a vu vu ana kuli cisł cisł sawaŋ. ¹⁹ Dəm limis gərgərani kay ya Məsuf ge Melefit àvi ana kuli ni. Dəmi ana Melefit e kidiŋ gekuli bu, zləbum Bay geli àna məmərani. ²⁰ Grumi səsi ana Bəñ geli Melefit àna slimı ga Bay geli Yezu Krist. Grumi səsi kəlavad àki ka zlam ya ti àvi ana leli ni cək, kəmbrəŋum ba.

Manjəhad ga zal nday ata wal gayan

21 Lekulam ya ti kəhəŋgrumioru ahàr a had ana *Krist ni ti ku way way do miciiki ma ana maslana nahaj e kidin gekuli bu.

22 Lekəlum wál cämiki ma ana zawal gekəli
akada ya kicämiki ma ana Bay geli ni.

23 Adaba zal nahəma, naŋ gədakani àki ka wal gayan akada ge Krist naŋ gədakani àki ka ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni. Ndam gayan ni ti vu gayan, Bay

ya ahəŋgay tay ni ti nan. ²⁴ Nahkay wál
ticiiki ma ana zawal gatay a zlam bu dek,
akada ga ndam ge Krist ya ticiiki ma ana
Krist ni.

25 Lekälum zawał, ku way way do māwayay wal gayaŋ akada ge Krist ya awayay ndam gayaŋ ni. Krist àdafaki mawayay gayaŋ nani ti àna məvi ahàr gayaŋ ana ndam gayaŋ ni. 26 Àgray nahkay ti, awayay ti tīgi *njəlatani kè eri ge Melefit. Nahkay zla nahəma àbara tay a lala àna yam a, tīgia njəlatana àna pakama gayaŋ ya tici na. 27 Àgray nahkay ti mâmənjaləŋ ka tay tīgi eri dal-dal, akada ga wal mabəlani ya təŋgətfəŋa ndivey a do ni. Nahkay awayay ti ndam gayaŋ ni tīgi njəlatani, təŋgətfəŋa zlam magudarani kà tay a ba simiteni. 28 Zal day māwayay wal gayaŋ ti akada ge Krist ya awayay ndam gayaŋ ni. Ahàr àdəm zal ni māwayay wal gayaŋ akada ya ti awayay ahàr gayaŋ gayaŋjani ni. Nahkay zal ya ti awayay wal gayaŋ ni awayay ahàr gayaŋ gayaŋjani. 29 Maslaŋa day-day èzirey vu gayaŋ ndo : azumi zlam ana vu gayaŋ, aslamalay daya, akada ge Krist ya aslamalay ndam gayaŋ ni, 30 adaba leli ndam gayaŋ dek ti vu gayaŋ.

³¹ Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : « Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəñjani ata məñjani ba, atanjəhadkabu ata wal gayaŋ. Nday cœni ti vu gatay emigi bəlaŋ. » ³² A pakama hini bu nahəma, zlam gədakani maŋgahani àvu. Nu ti nədəm pakama nani azlapaki ke Krist akaba ndam gayaŋ ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni. ³³ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ geküli bu mâwayay wal gayaŋ akada ya awayay ahàr gayaŋ ni, wal day məhəñgrioru ahàr a had ana zal gayaŋ.

6

*Manjəhad ga bəza akaba ata bəŋ
gatayani*

¹ Gabəza, àgəski ti cəmiki ma ana ata bən
gekəli, adaba lekələm kığuma akaba Bay
geli a akada mis bəlanj. ² Melefit àcəm e
*Divi gayanj ya àhi ana leli dəbum ni bu

* 5:31 Mənişkiani 2.24.

ahkado : « Ngwioru a had ana ata buk ata muk. » Divi hini ti Divi ye enjenjeni ge Melefit àdəm aməvələŋ zlam ni. ³ Ere ye ti àdəm amavay ni ti nihi : « Nahkay ekeyey, akəpəs a duniya bu vi kay.* »

⁴ Lekələm ata bəŋ ga bəza day kəzumumi bəruv ana bəza gekəli ba. Dəfumiki zlam ana tay, humiki ma ana tay ka zlam ya təgudar ni akada ga Bay gel ya awayay ni sawaŋ.

Manjəhad ge evidi akaba ndam məgur tay

⁵ Lekələm evidi cəmiki ma ana ndam məgur kəli ya a duniya bu ni. Ngumioru a had ana tay, grumfəŋa aŋgwaz kə tay a, grumi təwi ana tay àna bəruv bəlanj, akada ya kəgrumi təwi ana *Krist ni. ⁶ Kəgrum təwi kə eri gatay ti təzləbay kəli ciliŋ ba. Grum ere ye ti àbəlafəŋ kə Melefit ni àna bəruv bəlanj sawaŋ, adaba lekələm evidi ge Krist. ⁷ Grumi təwi ana tay àna bəruv bəlanj akada kəgrumi ana Bay gel, do ni ti ana mis hihirikeni do. ⁸ Ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nahəma, sərki maslaŋa ya ti agray təwi sulumanı ni ti Bay gel aməviləŋ zlam daya.

⁹ Lekələm ya kəbum àna evidi ni day, grumi zlam sulumanı ana tay bilegeni. Kəzlacumki ka tay ba. Sərumki lekələm akaba evidi gekəli ni ti lekələm dek Bay məgur kəli naŋ bəlanj, naŋ e melefit bu. Naŋ gani ti ècirkaba mis a do.

Zlam ahar ge Melefit ya abi ana ndam gayan ni

¹⁰ Pakama ya àgəjəni ga məhiani ana kəli ni nihi : zum njəda ga Bay gel, adaba lekələm kəbum akaba naŋ akada mis bəlanj. Njəda gayan ni ti àtama njəda ndahanj a dek. ¹¹ Bumkabu zlam ga kadvu ya Melefit abi ana kəli ni dek. Nahkay ka ya ti *Seteni esipet kəli àna wir-wir gayan nahəma, kicikəma gaŋ-gaŋ. ¹² Nədəm nahkay ti adaba leli məbu magray silik. Ay silik gani nani ti akaba mis hihirikeni do, magray ti akaba seteni akaba bəbay gatayani akaba gədákani gatayani dek ya təgur duniya hini ziŋ-ziŋeni ni. Magray silik ni ti akaba seteni cudadayani ya nday agavəla ni daya. ¹³ Nəhi ana kəli həluma zlam ga kadvu ya Melefit avi ana kəli na

dek ni ti azuhva nani. Nahkay ti ndam ya atərəkia ke kəli a kə fat ga kadvu gani nana ni ti etislikı ke kəli do. Kələŋ ga kadvu nahəma, lekələm jika jika micikeni ka məlaŋ gekəli ni.

¹⁴ Nahkay ti cikəma gaŋ-gaŋ. Jiri ge Meləfit ti jalumki ahər ; ègia akada maslpara ga ndam slewja ya təwəlvu àna naŋ na. Leli ndam jireni azuhva təwi ge Melefit ya àgri ana leli ni. Manjəhad ge jiri gani nani ti jalumki ahər ; ègia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tafakabu ga maŋgah gugum gatay àna naŋ na. ¹⁵ Melefit àdəfaki leli ndam gayan ge jireni àna *Ma Məwəni Sulumanı, nahkay aranya àhəli ahər ana leli va do. Jalumki ahər ka manjəhad gani nani akada kimaka ga ndam slewja ya ti təbəvu a asak vu ni. ¹⁶ Ku ananaw do dek fumki ahər ke Melefit. Məfəki ahər nani ti akada ga slaku ga ndam slewja ni. *Seteni esipet kəli ti mesipet gani nani akada ga kamnjagad ya taſal mis àna naŋ ni. Kamnjagad nani aku àki ka ma gani ge meviyek mis àna naŋ. Ay məfəki ahər gekəli ni ègia akada ga slaku ya ti acəfəŋa kamnjagad ge minjikiyenı ke kəli a ni. ¹⁷ Melefit àhəŋga kəli a. Mahəŋgani nani akada ga gadagar ya ndam slewja təbəvu a ahər vu ni. Nahkay jalumki ahər. Jalumki ahər ka ma ge Melefit daya. Ma gani nani ti akada ga maslalam ya ti *Məsuf ge Melefit àvi ana kəli ga makačvani àna naŋ ni. ¹⁸ A zlam gani nani bu dek ti həŋgalum Melefit, hindəmfina a sarta ba dek. Hindəmfina àna njəda ga Məsuf gayan a. Həŋgalum Melefit àki ka ndam gayan dek, kəmbrəŋum ba, njəhaſum eri. ¹⁹ Həŋgalumu Melefit daya, ti ka sarta ya ti nəhi ma ana mis ni ti pakama ya nəhi ana tay ni goro do, ge Meləfit sawaŋ ; ti nəhi Ma Məwəni Sulumanı ana mis, aŋgwaz àwərki nu ba. Ma Məwəni Sulumanı nani ti ahaslani mangahani, nihi ti Melefit àŋgazlaya vay-vay. ²⁰ Yezu *Krist àslərbiyu nu ti ga məhi ma gani ana mis. Ku nu məwəlani a daŋgay bu nəŋgu ni, nəmbrəŋ mədəm ma gani nani do, ègia təwi goro a. Nahkay həŋgalum Melefit ti nədəm ma vay-vay, aŋgwaz àwərki nu ba, adaba Melefit awayay ti nagray nahkay.

* 6:3 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16.

Sa ga Pol

²¹ Nawayay ti lekəlum day kâsərum manjəhad̄ goro akaba ere ye ti nagray ni dek ; nəslərkioru wur ga məŋ gel Tisik ke kəli ga məhi ma gani ana kəli. Naŋ ti mawayay naŋ, agray təwi ga Bay gel lala. ²² Nəslərkioru naŋ ke kəli ti ge təwi gani nani, ti kâsərum manjəhad̄ gel, ti kâŋgətum njədā àna pakama gayaŋ ya ti ahi ana kəli ni daya.

²³ Bəŋ gel Melefit nday ata Bay gel Yezu *Krist tâgray ti bəza ga məŋ gel dek tânjəhad̄ kabu àna sulumani ti. Bəza ga məŋ gel ni tâwayavu àkivu, təfəki ahàr ka Yezu Krist àkivu ti. ²⁴ Melefit mâgri sulum gayaŋ ana ndam ya tawayay Bay gel Yezu Krist ga kangay-kangayani ni ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni Ere ye ti mèdèmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbèki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka ya ti àbèki wakita ni ti nañ a dançay bu (1.13-14), ay mèsér kësa gani do : mis ndahañ tèdèm dançay gani ti e Efez, ay mèsér sarta ya ti tèfiyu nañ a dançay vu e Efez ni do ; mis ndahañ tèdèm Pol àbèki ti bi a Sezare (Tewi 22-26), bi a Rom (Tewi 28).

Pol àbiki ti ana ndam ga Yezu ya e Filip ni (Filip ti kësa gëdakani ka had Mesedawen) ; maslaña ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti nañ (Tewi 16.11-40). Àbiki wakita ni ana tay ti ga mëvi njëda ana tay : ku tamal nañ a dançay bu nëngu ni, amèr adaba ma ga Yezu àbu akoru kama kama (1.12). Àhi ana tay tazay ahàr gatay tètam mis ndahañ ba, tèjalay ahàr akada ga Yezu ya àjalay ni sawañ (2.1-18) ; àhi ana tay tâgëskabu ata Timote nday ata Epafrodit (2.17-30). Àziaba azay slimi ana tay a, àhi ana tay tâdèbay mis ya tèfèki ahàr ka Yezu lala do, tagosay mis ni ba (3.1-4.1). Àvi sawari ndahañ ana tay, àgri sësi ana tay ga zlam ya ti tèslèrikaboru ga mëjènay nañ ni (4.2-23).

A pakama gayan ni bu ni dek ti Pol nañ àbu a mémérani bu ; ku acakay daliya nëngu ni amèr (1.4 ; 1.18 ; 2.15-16 ; 2.17 ; 4.10). Àhi ana ndam Filip ni day témèr (1.25 ; 2.18 ; 2.28 ; 2.29 ; 3.1 ; 4.4) : leli day ahàr àdèm mémér këlavad azuhva tewi ge Krist ya àgri ana leli ni, akaba ya nañ àbu agri ana leli ni daya. Pol àdèm awayay akoru kama kama àna mëfaki ahàr gayan ka Yezu ni ; àhi ana ndam Filip ni day tòru kama kama àna mëfaki ahàr gatay, tèmbrèn ba (3.7-16). Àna pakama nday nani dek ti Pol adëfiki divi sulumani ga madèbay Yezu ana leli.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol ata Timote leli ndam mëgri tewi ana Yezu *Krist mègria sa ana ndam *njelatani ga Yezu Krist ya tèbu e Filip na dek. Mègria sa ana ndam ya *tèbi slimì ana kùli na, akaba nday ya *tèjènaki ndam ge Melefit na daya. ² Bay Melefit Bëñ geli nday ata Bay geli Yezu Krist tâgri sulum gatay ana kùli, tâgray ti *kânjëhadumkabu àna sulumani ti.

Pol agri sësi ana Melefit

³ Nëjalaki ahàr ke kùli këlavad. Ka ya ti nëjalaki ahàr ke kùli ni ti nègri sësi ana Bay Melefit goro. ⁴ Nahkay nahènjali Melefit ana kùli dal-dal. Ka ya ti nahènjali Meléfit ana kùli ni ti nu nèbu àna mémérani, ⁵ adaba kwa ka ya ti këfumki ahàr ka Yezu ni àbivaya ana kana, lekùlum këbum këgrumkabu tewi ga *Ma Mëweni Sulumani ka ahar bëlanj akaba leli. ⁶ Bay Melefit ànjèkia magray tewi sulumana e kidin gekùli ba. Ànjèkia nahkay nahëma, nëséra ti amagroru duk anivoru ana vad ga Yezu *Krist ya amanga ni. ⁷ Nëjalaki ahàr ke kùli nahkay ti kigeni, adaba nawaway kùli àna huñ bëlanj. Bay Melefit àvia divi sulumana ana kùli akaba nu ga magray tewi gayan ka ahar bëlanj a. Nahkay ku nu a dançay bu, ku nèhènjifèn ana ndam ya tèdèmki ma magëdavani ka ma ge Melefit, ku nèdëfikiaba Ma Mëweni Sulumani ana tay nëngu ni, lekùlum këbum këjènumki nu. ⁸ Bay Melefit àsèra, nu nawaway kùli dek àna huñ bëlanj. Nawaway kùli nahkay ti azuhva Yezu Krist àvua njëda ga mawayay kùli a akada gayan ya awayay mis na.

⁹ Ere ye ti nihindifiña kè Melefit ka ya ti nahènjalay nañ na ti mawayavani gekuli ni mësagakivoru e kidin gekuli bu. Nahkay akësérumbi jiri, akësérumbi zlam a dek lala daya. ¹⁰ Nahènjalay Melefit nahkay ti adaba nawaway këdumkiba zlam sulumani ya tètam ndahañ na. Tamal këgrum nahkay ti akagudarum zlam do, mis day atènjëtfènja ndivey kè kùli a do duk abiviyyu ana mangà ge Krist a. ¹¹ Nahkay ere ye ti akëgrum ni dek atanja kigeni, adaba akëgrum àna njëda ga Yezu Krist. Mis etipia ere nani ya këgrum na ti atazlèbay Melefit, atèdèm nañ gëdakani.

Yezu Krist ti àtam zlam dek

¹² Bèza ga mmawa, nawayay ti kêsərum ere ye ti àgrakuvu ni ti àvia divi ana mis ge mici *Ma Mwéni Sulumani na àtama ya ahaslana sawan. ¹³ Nahkay ti ndam ga hud ahay ga bay gëdakani akaba mis ndahan ni dek ticia nu nèvu a dängay bu adaba nu bay mègri tewi ana *Krist. ¹⁴ Nahkay day bëza ga mèn gelisëra nu a dängay bu. Tàra tèséra nahkay ti mis ahar gëdakani e kidin gatay bu tèngata njeda ga Bay geli a ga mèhi pakama ge Melefit ana mis a. Tèdémoru pakama nani kama kama, aنجwaz àwèr tay do.

¹⁵ Mis ndahan tèzlapi ana mis àki ke Krist adaba tagralu solu, tawayay ti têtam nu. Ku tamal tèbu tagray nahkay nèngu ni, mis ndahan ti tèzlapaki ke Krist àna hud bëlan. ¹⁶ Nday ndani ya tèzlapay àna hud bëlan ni ti tawayay nu palam. Tèséra nu nèbu ahalay a dängay bu ga mèdèfiki ana mis Ma Mwéni Sulumani ti ma ge jiri. ¹⁷ Nday ndahan ya tagralu solu ni ti tèdémki ma àki ke Krist àna hud bëlan do. Tagray nahkay ti adaba tawayay têtam nu palam. Tèhi ana ahàr tègrukivu daliya a ahay ga dängay ni bu keti.

¹⁸ Ay majalay ahàr gatay nani ti àgray aranya do. Ma gatay ya tèhi ana mis àki ke Krist ni ti zlam maëbèlani. Nahkay nu nèbu nèmèr : ku tagray àna cùday, ku àna hud bëlan nèngu ni, nani dek zlam maëbèlani. Anèmèr àkiyu ¹⁹ adaba nèsera Melefit amahèngay nu a hud ga zlam gani nani bu. Amahèngay nu ti adaba kahèngalumu nañ, Mèsuf ga Yezu Krist day amazlakaki nu. ²⁰ Ere ya nawayay kay akaba najègay nahèma, ti nàgray ere ye ti amèbèku mimili ni ba. Nawayay nanjèhad àna njeda ganj-ganj sawan, nawayay ti mis tâzlèbay Krist nihi, ku ananaw azuhva nu. Nawayay ti ku nu nèbu àna sifa, ku tamal anèmèta nèngu ni, mis tâzlèbay Krist azuhva nu. ²¹ Ka nu nahèma, tamal nu nèbu àna sifa ti zlam gëdakani gani a sifa goro bu ni ti Krist. Ay tamal ti nèmèt nèngu ni, àbèlafu kay atam ya nu nèbu àna sifa ni. ²² Ku tamal nahkay nèngu ni, nu nèbu àna sifa ti nagray tewi sulumani ya ajènaki mis ni. Nahkay e kidin ga ata kisim nday ata sifa bu ni ti nèdèkiba weley ? Nèserkaba

do. ²³ Zlam hini cueni ni ti nèjalakia ahàr ka tay a dal-dal. Ere ye ti nu nawayay ni ti, nawayay ti nàslèkaba a duniya ba, ti nàru nânjèhad afa ge Krist. Hojo nahkay, àtam. ²⁴ Akaba nani dek, ahàr àdèm si nânjèhad a duniya bu àna sifa kwa. Nawayay nahkay ni ti azuhva kuli, ti nèjènaki kuli. ²⁵ Zlam hini ti nàsèrkia lala. Nahkay nàsèra ti nu ananjèhad àna sifa e kidin gekèli bu dek, ti nèjènaki kuli kèngumoru kama kama e divi ge Krist bu àna mèmèrani adaba kèfumkia ahàr a. ²⁶ Nahkay anorù afa gekèli. Eninjèa ti akèzlèbum Yezu Krist, akèmèrumvu àkivu adaba nu nèbu e kidin gekèli bu.

Kadumvu, kòmbrèjum mèfèki ahàr ka Yezu ba

²⁷ Ere ye ti ahàr àdèm kègrum ni ti, si kanjèhadum lala. Tamal kanjèhadum nahkay ti mis atèsèr lekèlèm kèbum kèdèbum *Ma Mwéni Sulumani ge *Krist. Nu day ku tamal anorù nàmènjiyu kuli, ku tamal nòru afa gekèli do nèngu ni, enici ma gekèli. Nahkay anèsèr lekèlèm dek majalay ahàr gekèli ka ahar bëlan, akaba kèkadumvu àna tewi ka ahar bëlan, ti mis tâfèki ahàr ka Yezu Krist adaba ticia Ma Mwéni Sulumana. ²⁸ Nahkay ti aنجwaz àwèrfèja kuli kà ndam ezir gekèli a ba ferera. Tamal aنجwaz àwèrfèja kuli kà tay a do nahèma, atèsèrki etigi ahàr. Atèsèrki ti Melefit amahèngay kuli daya. Zlam gani nani dek ti Melefit agray. ²⁹ Melefit agray nahkay ti àgria sulum ana kuli ga mèfèki ahàr ke Krist a. Ay sulum gani nani ti ga mèfèki ahàr ke Krist ciliñ do : ga macakay daliya azuhva nañ daya. ³⁰ Ahaslani kipèma nu a nàkadva, nihi day kèsèruma, kekileña nu nèbu nakadvu. Ay nihi ti lekèlèm day kèbum kèkadumfèja kà ndam ezir geli a akada goro na.

2

Grum tewi akada ga Yezu ya àgray ni

¹ Lekèlèm kèbum ka ahar bëlan akaba *Krist. Nahkay ti avi njeda ana kuli do aw ? Kèzum njeda àna mawayavani gayan do aw ? Lekèlèm kèbum ka ahar bëlan akaba Mèsuf gayan *Njèlatani do aw ? Kèbum kipèm mawayavani gayan e kidin gekèli

bu do aw ? ² Tamal nahkay zla nahëma, nawayay ti kâmérumu mëbérurv dal-dal àna magray zlam ya ti nara nahi ana kuli ni. Zlam gani nday hi : wayumvu, njëhadum ka ahar bëlanj ; cëmvu ma e kidinj gekuli bu ; jalum ahàr ka ahar bëlanj ; ³ këzum ahàr gekuli kâtamum mis ndahanj ba, kâwayum ti mis tazlèbay kuli ba. Hojo njumioru a had ana tay, dëmum têtama kuli a sawanj. ⁴ Way way do àdëbi zlam ana huđ gayan cilin ba, hojo mâđebay zlam ya ti ajënaki mis dekeni ni. ⁵ Lekulüm dék jalum ahàr akada ga Yezu Krist ya àjalay ni. Majalay ahàr gayan ni ti nahkay hi :

⁶ Nañ ti Melefit ededijn.

Nañ Melefit ededijn ti, àwayay manjëhadani kala-kala ata nañ ndo.

⁷ Ay ti gëdakani gayan ni dék àmbrëñbiya, ègia mis a, ègia evidi ededijn a.

Àra ègia mis a ti, ⁸ àngwioru a had ana mis, àgëskia ma ana Melefit a, àgëskabá ti mis tâkad nañ, tâkadfèn nañ kà tëndal.

⁹ Adaba àgëskabá zlam nday nana dék ti, Bay Melefit àzoru nañ driñ agavèla, àzalay nañ gëdakani àtam gëdakani ndahanj ni dék.

¹⁰ Awayay ti mis dék

ku a huđ melefit bu, ku ka dala, ku e evid bu
tâbëhadí mirdim ana Yezu
ka ya ti ticia slimy gayan a ni.

¹¹ Awayay ti ku way way do mâđem vay-vay :

« Yezu Krist ti nañ Bay gëdakani ! »
Azuhva zlam nani dék mis atazlèbay Bëñjani Melefit.

Ndam ga Yezu ti akada cengel ya asladay mëlan ni

¹² Bëza ga mmawa, nawayay kuli dal-dal. Ahàr àdëm këgësumiki ma ana Melefit akada ga Yezu ya àgësiki ma ni. Ahaslani, ka ya ti nu nàbu akada kuli ni ti këgësumikia ma ; nihi nu nàbi akada kuli va bi ti ahàr àdëm këgësumiki ma mâtama ya ahaslani na. Këgësumiki ma gani ti ahëmamam ? Nawayay nàdëm, Melefit àhëngä kuli a. Àhëngä kuli a nahëma, ahàr àdëm lekulüm day këgrum tewi kwa. Këgrum tewi nani ti, si aنجwaz awërfènja

kuli kë Melefit a, ¹³ adaba Bay ya ti agray tewi a mëbérurv gekuli bu ni ti Melefit. Agray nahkay nahëma, ti kâwayum akaba këgrum zlam ya àbëlafèn ni.

¹⁴ Ere ye ti këgrum ni dék, kënguzumki ma ba, këlègumvu àkivu ba daya. ¹⁵⁻¹⁶ Tamal këgrum nahkay nahëma, mis etindivi kuli do, akagudarum zlam do, akélumbu bëza ge Melefit *njëlatani. Lekulüm këbum e kidinj ga ndam cuðay akaba ndam magosay mis bu : ka ya ti këhumu ma ge Melefit ya avay sifa ni ana tay nahëma, etipi kuli akada ya tipi boñgur tësladay ga mëlavad a huđ melefit bu ni. Nahkay a vad ya *Krist amanga ni ti anëmërvu àna kuli. Eslini anësér ti nàgray tewi zlëzladani masakan ni ndo.

¹⁷ Mëfëki ahàr gekuli ka Yezu ti akada ga sëdaga ya ti këvumi ana Melefit ni. Ku tamal takad nu nëngu ni, mimiz goro amasagakivu sëdaga gekuli, akada ga zum ya tabëhad ni. Nahkay ti nu nàbu àna mëmërani, mëmërvu akaba kuli dék daya.

¹⁸ Tamal nahkay ti ahàr àdëm lekulüm day këbum àna mëmërani, kâmérumvu akaba nu daya.

Ata Timote nday ata Epafrodit

¹⁹ Àna njëda ga Bay geli Yezu, nawayay nësléríkaboru Timote ana kuli wudak. Em-injua afa gekuli a ti amësér ere ye ti agravu afa gekuli ni. Amaslëkabiya ti amangëhadu ma gani. Nahkay ti anëngët njëda àna nañ.

²⁰ Maslaña àfu ahalay ajalay ahàr akada goro ni bi, si nañ ; nañ àbu ajalaki ahàr ke kuli akada goro ni daya. ²¹ Mis ndahanj ni dék têdëbi zlam ana huđ gatay cilin, tâdëbay zlam ya ti Yezu *Krist awayay ni do. ²² Timote nahëma, këséruma àdëfakia nañ mis sulumana. Àgra tewi ga Ma Mëweni Sulumana akaba nu akada ga wur ya tagrakabu tewi akaba bëñjani na.

²³ Nahkay ka ya ti anëséra ere ye ti amagrakuvu na ti anësléroru nañ huya. ²⁴ Ay ti àna njëda ga Bay geli, nëséra nu day anorù afa gekuli wudak.

²⁵ Ka nu ti àbëlafu nësléroru wur ga mëj gelí Epafrodit ana kuli. Nañ ti lekulüm këslérumubiyu ga mëjënaki nu àna zlam ya ahëcukivu ni : àra ènjia ti àgrukia tewi a, màkađvu ka ahar bëlanj ga mazoru *Ma

Muweni Sulumani kama. Ay nəslərikaboru nañ ana kəli ti ²⁶ adaba awayay dal-dal ti mīpi kəli dek. Ècia ti kicuma ga arməwər ya àwər nañ na, àhəlia ahàr a dal-dal. ²⁷ Ededin ti arməwər àwəra nañ a, amal àmət. Ay ti àsia cicihi ana Melefit a, àhəngaraba nañ a. Nu day nəsia cicihi ana Melefit a, adaba àwayay ti nəcakay daliya ka ahàr ga daliya ndahanj ba. ²⁸ Nahkay nawayay ti nəslərikaboru nañ ana kəli ke weceweceni, ti kay ya kip̄ma nañ a ni ti kâmərumvu, nu day nəjalay ahàr kay ba. ²⁹ Eminjua ti gəsumkabá nañ àna məmərana, adaba lekələm dek ti Bay gekəli bəlañ. Zləbum nañ, zləbum mis ya tanjəhad akada gayan ni dek. ³⁰ Zləbum nañ adaba nañ e təwi ge Krist bu ni ti àtamfənja kə kisim a pəlok-pəlok. Ku amal àmət nəŋgu ni àra afa goro ga məjənaki nu a, adaba lekələm kəbum drin akaba nu, kisləmki məjənaki nu do.

3

Leli migi ndam jireni kə eri ge Melefit ti, si azuhva Krist

¹ Bəza ga mmawa, ere ye ti nawayay nəhikivu ana kəli ni ti nihi : mərumvu adaba leli dek migia akada mis bəlañ akaba Bay gel a. Ere ye ti nəhi ana kəli nihi ni ti nəbikia ana kəli a àndava, ay ti tamal nəhikivu ana kəli nəŋgu ni àgray aranja do, avikivu njəda ana kəli daya. ² Bumvu slimi ana ndam ya tədəm si *kekələm kədi kwa ni. Ndam nday nani kərá, təgray zlam sulumani do. ³ Tədəm tamal kawayum kigəm ndam ge Melefit ti si kikeləm kədi kwa. Ay ti ndam ge Melefit ededin ededineni ti leli. Ndam ya ti tazləbay Melefit àna njəda ga Məsuf gayan *Njəlatani ni ti leli. Ndam ya ti tədəm Yezu *Krist nañ gədakanı ni ti leli. Ere ye ti mis təfəki ahàr ni akaba tagray àna ahar gatay ni, leli ti məfəki ahàr do. ⁴ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nu day nislikı məfəki ahàr ka zlam nday nani. Ku way way do àdəm eslikı məfəki ahàr ka zlam nday nani nahəma, nu nislikı nətəm nañ. ⁵ Zlam ya ti nəfəki ahàr goro ka tay tata ni ti nday hi : nu zal Izireyel, jiba goro ti ge Benjemeñ, ata ba ata mma ti nday dek ndam *Hebri : təra tiweya nu a ti təkeləa kədi a vad ya azlalahkər a. Tamal mis tədəmki ma

ke *Divi ya Muwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti, nu zal Feriziyen, nəgəskabá nətəm ndam Zude ndahanj. ⁶ Ahaslani ti nəhi ana ahàr nəgri təwi ana Melefit àna njəda kay, nahkay ti nəgria daliya ana ndam məfəki ahàr ka Yezu a. Nəgəskabá Divi ya Muwiz àbəki a wakita gayan ni bu na, nəgudar zlam ndo simiteni. ⁷ Ahaslani ti nədəm zlam nday nani dek ti təzoru nu kama, ay nihi ti nədəm təcafənja nu kà məsər Krist a sawanj. ⁸ Namənjalən kà zlam dek masakani, adaba nəsəra Yezu Krist Bay goro a : zlam gani nani àtam zlam ndahanj dek. Ka ya ti nəsəra nañ a ni ti nəməbrənja zlam ndahanj na dek, namənjalən kà zlam ndahanj ni dek akada ga dandas ni, adaba nawayay manjəhadani akaba Krist akada mis bəlañ, ⁹ nawayay ti a vad ya ti amanja ni mədəm nu mis gayan. Ku nadəbay Divi ya Muwiz àbəki a wakita gayan ni bu nəŋgu ni, nawayay ti mis tədəm nu zal jiri azuhva nani va ba. Ere ye ti nawayay ni ti, Bay Melefit məmənjalu nu zal jireni adaba nəfəkia ahàr ke Krist a. Jiri nani ti təwi ge Melefit. Melefit agru təwi nani ti adaba nəfəkia ahàr ke Krist a palam. ¹⁰ Nawayay nəsər Krist : nawayay nəsər njəda ya Melefit àhəngaraba nañ àna nañ a ni. Ku àcaka daliya nəŋgu ni, daliya gayan ya àcakay ni nu day nawayay macakanı. Nawayay nəmət akada gayan ya àmət ni, ¹¹ ti ku ahəmamam nu day Melefit məhəngaraba nu e kisim ba.

¹² Ay ku nadəbay zlam nday nani dek nəŋgu ni, ngay nəŋgəta, nənjikiya ka tay a ti nədəm do. Nahkay nadəboru tay kama kama, adaba nawayay ti nəgəs tay a ahar vu akada ga Yezu Krist ya àgəs nu a ahar gayan vu ni. ¹³ Bəza ga mmawa, ngay nəgəsa zlam nday nana ti nədəm fanj ndo. Nu nəbu akada ge mis ya tacuhwakabu ni ; nawayay magray zlam bilinj cilinj : nəməbrən zlam ya kələn ni, nakadvu ti nadəbay ere ya kama goro ni. ¹⁴ Nacuhworu ke ekwi gani duk, nawayay nəŋgət ere ye ti təvi ana bay ya ti enjiyu enjenjeni ni. Bay Melefit azalay leli ti məcəloru a huñ melefit vu ga məvi ere nani ana leli adaba leli ndam ga Yezu Krist.

¹⁵ Leli dek məndəhani : nahkay ahàr àdəm mənəjəhad akada ya nəhi ana kəli

ni. Ay tamal ti kajalum ahàr nahaj nə̄ngu ni, Melefit amədəfiki jiri gani ana kəli. ¹⁶ Zlam mañəlani nahəma, ahàr àdəm mahədakumoru kama àna divi ya məbu mañəbay ni.

¹⁷ Bəza ga mmawa, grum akada goro ya nagray ni. Lekəlum kip̄uma manjəhad gelı na : si kəmənjumləŋ ana mis ya tanjəhad akada gelı ya manjəhad ni, ti kān̄jəhadum nahkay bilegeni. ¹⁸ Mis təbu kay, manjəhad gatay àbəlay do, tizirey Krist naŋ ya àmətfəŋ kà təndal ni. Ahaslani nəhikia pakama gani ana kəli a sak kay, nihi keti nəhikivu ana kəli, nitəwi àna ma gani. ¹⁹ Ndam nday nani ti Melefit emi-jin̄ tay ka mandav ga sifa gatay. Ere ye ti tawayay ni ti ègia melefit kē eri gatay a. Nday təbu təmərvu àna zlam ya təbəki mimili ka tay ni sək sawan̄. Təjalaki ahàr ka zlam ge Melefit do, si ka zlam ga duniya ni ciliŋ. ²⁰ Leli zla nahəma, majalay ahàr gelı nahkay do. Kəsa gelı ti a huđ melefit bu. Bay mahəŋgay leli, Bay gelı Yezu Krist, amasləkabiya eslin̄a, leli məbu majəgay naŋ. ²¹ Eminjia ti aməmbatkaba vu gelı gedebeni na, ti vu gelı mīgi masladani akada gayan̄ ni. Ara agray nahkay ti àna njəda gayan̄ ya agur zlam dek àna naŋ ni.

4

Sawari ga Pol gərgərən̄i

¹ Bəza ga mmawa, nawayay kəli dal-dal : ahàr àdəm kanjəhadum njaŋ-njaŋ akada goro ya nəhi ana kəli ni, adaba lekəlum a ahar ga Bay gelı bu. Nawayay kəli dal-dal, nahkay nawayay nakoru nəmənjiyu kəli. Ka ya ti nəjalaki ahàr ke kəli ni ti nu nəbu àna məmərani kay. Bay Melefit day aməgəskabu nu àna məmərani azuhva kəli.

² Evodi akaba Sintis, nahəŋgalay kəli, nəhi ana kəli ti kicəmvu, adaba Yezu naŋ Bay gelı dek. ³ Nak ya magrakabu təwi ka ahar bəlaŋ, kəmbrəŋ ndo ni day, nihindi kur ti kəjənaki wál nday hini ti tīcivu, adaba təkadva akaba nu ga mazoru *Ma Məwəni Sulumanı kama. Təkadvu àna təwi nani ti nday akaba Kleman̄ akaba mis ndahaŋ ya magrakabu təwi akaba tay ni. Nahkay Bay Melefit àbəkia slimı gatay a Wakita gayan̄

ba akaba slimı ge mis ya avi sifa ana tay ni dek.

⁴ Nəhi ana kəli : Ku ananaw ananaw do mərumvu adaba leli dek Bay gelı bəlaŋ ! Nəhi ana kəli keti : Mərumvu !

⁵ Si kanjəhadum ti mis dek təsər lekəlum kəzumum bəruv weceweci do, kebesum sawan̄. Bay gelı èn̄jia wudak, nan̄ drin̄ do. ⁶ Ku aran̄a kwec àhəli ahàr ana kəli ba. Tamal aran̄a àhəcikivu ana kəli ti humi ma gani ana Melefit sawan̄. Ku aran̄a àdəkiva ke kəli a nə̄ngu nahəma, hindəmfija kē Melefit a, həŋgalum, grumi səsi daya. ⁷ Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməfi ahàr ana kəli ti ere ye ti kajalumki ahàr ni dek kājaluñki ka mawayay ga Yezu *Krist ; nahkay aran̄a aməhəli ahàr ana kəli do, adaba Bay gelı ti naŋ. Melefit aməfi ahàr ana kəli ahəmamam ti mis hihirikeni àsər do.

⁸ Bəza ga mmawa, ere ye ti nəhi ana kəli ke mendeverin̄ gani ni ti, si kajalumki ahàr ka zlam nday hini kwa : zlam ya ge jiri ni, zlam ya àbəlay ni, zlam ya magədavani do ni, zlam ya *njəlatani ni, zlam ya mis tawayay ni akaba zlam ya mis tazləbay ni. Nahkay si kajalumki ahàr ka zlam mañəlani dek akaba zlam ya leli mədəm sulumanı ni dek kwa. ⁹ Nəcahia zlam ana kəli a kay, kəgəsumkabá. Lekəlum kicəma pakama goro a akaba kip̄uma zlam ya nəgray na. Si ahàr àdəm kəgrum zlam nday nani dek. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit naŋ àbu akaba kəli, aran̄a aməhəli ahàr ana kəli va do.

Pol agri səsi ana ndam Filip

¹⁰ Ka ya ti kəslərumubiyu zlam ni ti nəmərva dal-dal, nəgria səsi ana Bay gelı a. Ere ye ti kəgrumu ni ti àdəfaki kəfumu ahàr. Lekəlum kəbum kəfumu ahàr kəlavad, ay ti kəŋgətum ahar ga məslərubiyu zlam ke weceweceni ndo palam. ¹¹ Nəhi pakama hini ana kəli ti, nədəm ti nawayay zlam do. Nahkay ku nu nəbu a gəda bu ahkay do ni a daliya bu nə̄ngu ni, nəcaha manjəhadana àna məmərana. ¹² Ku mam mədəkuvu mam nə̄ngu ni, nəsəra nanjəhad tata : ku nu talagani, ku elimeni goro àbu ; ku huđ goro mərəhani, ku ləwir awər nu ; ku zlam goro àbu kay, ku zlam goro àhəca nə̄ngu ni,

nèsèra nanjèhad tata. ¹³ Nislikì mebeseý zlam dék adaba Bay goro avu njèda gani. ¹⁴ Ku tamal nahkay nèngu ni kègrumua zlam sulumana, adaba kèjènumkia nu a daliya goro ba.

¹⁵ Bèza ga mmawa goro ya e Filip ni, jalumki ahàr ka sarta ya nèhi *Ma Mèwèni Sulumani ana kùli mèk lekùlèm kègèsumkabu ni. Kèsèruma ka sarta nani ti nawayay naslèka ka had gekùli e Mesedèwen a, ay ndam mèfèki ahàr ka Yezu ga kësa ndahanj tèvu zlam ndo, si lekùlèm cilinj. Nahkay nèjènakia kùli a ti lekùlèm day kèjènumkia nu a. ¹⁶ Kwa ka ya nu nèbu a Tesalonik ni ti kèslèrumukabaya zlam ga mèjènaki nu a àtam sak cù.

¹⁷ Ere ye ti nawayay ni ti kèvumu zlam do ; nawayay ti Melefit mèvikivu mèsekani ana kùli azuhva tèwi gekùli ya kègrumu ni sawanj. ¹⁸ Ere ya àhècukivu ni dék ti kèvumua àtamkia sawanj. Nihi ti Epafrodit àvua zlam ya kèslèrumubiya na, nahkay zlam àhècukivu va do. Ay ti kèvumu ti ana nu do, kèvumi ti ana Melefit sawanj. Àbèlafèn dal-dal akada ga sèdaga ya kèvumi, ezi akada ge tersel sulumani ni. ¹⁹ Bay Melefit goro ni ti aranja àhèci nañ do simiteni, nañ àbu àna zlam dék. Nahkay ara avikivu zlam ana kùli ti aranja àhècikivu ana kùli ba bilegeni, adaba lekùlèm day ndam ga Yezu *Krist. ²⁰ Mis tâzlèbay Bay Melefit Bèn geli ga kañgay-kañgayani ti ! Aya nahkay.

Sa ga Pol

²¹ Grumi sa ana ndam mèfèki ahàr ka Yezu *Krist ye eslini ni biliñ àna biliñ. Bèza ga mmawa ya tagray tèwi akaba nu ni tègrìa sa ana kùli a daya, ²² akaba ndam ga Yezu ya tèbu ahalay ni dék, ahar gèdakani ndam ya tagray tèwi a ahay ga *bay gèdakani ga ndam Rom bu ni. ²³ Bay geli Yezu Krist mègri sulum gayanj ana kùli dék ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni Ere ye ti mèdèmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimy gayan a : àbèki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 4.18). Ka ya ti àbèki wakita ni ti nañ a dañgay bu (4.18), ay mèsér kësa gani do : mis ndahanj tèdèm dañgay gani ti e Efez, ay mèsér sarta ya ti tèfiyu nañ a dañgay vu e Efez ni do ; mis ndahanj tèdèm Pol àbèki ti bi a Sezare (Tèwi 22-26), bi a Rom (Tèwi 28).

Pol àbiki wakita ni ana ndam ga Yezu ya a Kolos ni ; awayay ti tèslèrikaboru ana ndam Lewèdisi daya (4.16. Lewèdisi ti kà gavay ga Kolos ; kësa nday nani cüeni ni ti ka had Azi, driñ gani kilumetir 100 gwar egezi ge Efez). Maslaña ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti Epafras (1.6-7) ; Epafras ti bi èci ma gani e Efez ka ya ti Pol ahi ma ana mis eslini ni (Tèwi 19.10). Pol ti òru a Kolos akaba e Lewèdisi ndo (2.1).

Pol àbiki wakita ana ndam Kolos ni adaba mis ndahanj tèhi ma ndahanj ana tay, tagosay tay, tèdèm Krist ciliñ ti èsli do, si mis tègèskabu pakama nahaj manjahanj ni kwa (2.3-4, 2.8). Tèdèm si tèzum zlam ndahanj ba, si tâgray wuméri ndahanj, si tâzlèbay mèslèr ge Melefit kwa (2.16-18). Pol àdèm zlam nday nani dék ti zlam masakan : si mis tèmbrèn zlam ga duniya, tâzlèbay Krist ciliñ (2.20-23). Krist ti Meléfit : tamal mis èpia Krist a ti èpia Melefit a àndava (1.15) ; Melefit àgraya mèlan a ti àna Krist (1.16) ; zlam dék tèbu azuhva Krist (1.17) ; Krist ti gèdakani ga zlam weley weley do dék (1.18). Melefit àgray ti zlam ni dék tânjèhadkabu ana sulumanj ti si azuhva Krist (1.20). Tamal mègèskabá Krist a, mèséra nañ a ti, araña nahaj ya àhèci ana leli ni ti àbi.

Pol èndeverin wakita ni akada gayan ya agray a wakita gayan ndahanj ni bu dék ni : acahi zlam ana mis, àdèm ahémamam ndam ge Krist tânjèhad a duniya bu ni

(3). Àhi ana tay tâhèngalay Melefit kélavad, àgrioru sa ge mis ndahanj ana tay daya (4).

Ay ahar gèdakani a wakita hini bu ni ti Pol àhi ana leli Yezu Krist gèdakani geli ni ti esli ana leli ; si mèmbrèn divi ndahanj, mèdèbay Krist ciliñ kwa.

Saga Pol

¹ Nu Pol, Melefit àdaba nu a, nìgia zal asak ga Yezu *Krist a. Leli ata wur ga mèn gel Timote mèbikioru wakita hini ana kùli, ² lekùlèm ndam *njèlatani ge Melefit ya kanjèhadum a Kolos ni. Kiguma bëza ga mèn gel a, adaba këfumki ahàr ke Krist, kèmbrèn um divi gayan do. Bèj gel Melefit mègri sulum gayan ana kùli, mègray ti *kânjèhadumkabu àna sulumanj ti.

Pol ahèngali Melefit ana ndam Kolos ya tèfèki ahàr ke Krist ni

³ Mèbu mahèngali Melefit Bèj ga Bay gel Yezu *Krist ana kùli kélavad. Ka ya ti mahèngalay nañ ni ti mègri sësi ⁴ adaba mìcia kèbum këfumki ahàr ka Yezu Krist lala, kèbum kawayum ndam ge Melefit dék daya. ⁵ Kègrum nahkay ti adaba kèsèruma Melefit àngahia zlam sulumanj ana kùli a huò melefit ba. Ma gani ya kicùm ni ti ma ge jiri. Kicùm ma gani nani ti ka ya ti tèhi *Ma Mèweni Sulumanj ⁶ ana kùli ni. Ma Mèweni Sulumanj gani nani ti mis tèbu tèhioru ana ndam ga duniya dék, kélavad mis ndahanj tèbu tègèskabu, tambatkaba majalay ahàr gatay a, mèk tèbu tagray tèwi sulumanj azuhva nani. Lekùlèm day kèbum kègrum nahkay, kwa ka fat ya ti kicùm ma gani ni, kèsèruma Melefit ti agri sulum ana mis ededij. ⁷ Àhi ma gani nani ana kùli ti Epafras. Epafras ti leli ata Timote mèbu magrakabu tèwi akaba nañ ka ahar bëlanj, mawayay nañ dal-dal. Agray tèwi ge Krist e kidiñ gekùli bu lala, àmbrèn do. ⁸ Nañ ti àhi ana leli ahémamam *Mèsuf ge Melefit àvia njèfa ana kùli a, kèbum kawayum ndam ge Krist ni.

⁹ Nahkay zla nahëma, kwa ka fat ya ti mìci ma ga Epafras ni ti mèbu mahèngali Melefit ana kùli kélavad, mèmbrèn do. Mahèngalay Melefit ti kèsèrum ere ye ti nañ awayay ni lala ; mawayay ti kicùm lala àna

njëda ga Mësuf gayan, ti kâjalum ahàr sulumani. ¹⁰ Mawayay ti kânjëhadum akada ga ndam ga Bay geli ya ahàr àdëm tanjëhad ni. Mawayay ti tewi geküli ya këgrum ni dek mâbëlafëj, kâgrumikivu zlam sulumani ndahañ. Nahkay ti akësërum Melefit àtam ya ti kësërum nañ nihi ni. ¹¹ Melefit ti nañ a mëlañ *njëlatani gayan bu, njëda gayan àtam zlam dek ; mahëngalay nañ ti mëvi njëda gani nani ana këli a manjëhad geküli bu dek. Mawayay ti ku tamal këgrum daliya nëngu ni bësëma, këmbërëjum mëfëki ahàr ke Melefit ba ; mawayay ti kêmërumvu sawanj. ¹² Grumi susi ana Melefit adaba àvia njëda ana këli a ga mëhurkiviyani ka ndam gayan njëlatana a mëlañ gayan masladani va. ¹³ Àhëlaba leli a një një a mëlañ ziñ-zinjeni ge *Seteni ba, òru àbiyu leli a Mëgur ga Wur gayan vu. Wur nani ti Bëñani ni awayay nañ dal-dal. ¹⁴ Àna tewi ga Wur ni Melefit àmba leli a, àmbërfëja zlam magudarani geli na kè leli a daya.

Krist ti way ? Tewi gayan ti mam ?

¹⁵ Melefit ti mis tipi nañ day-day ndo ; ay tamal mis èpia Wur gayan na ti èpia Melefit a àndava. Wudaka Melefit àgraya zlam a dek ti Wur gayan ni nañ àbu àndava. Melefit àvia njëda ga mëgur zlam a dek ¹⁶ adaba ka ya ti àgraya zlam a dek ni ti, àgraya ti àna nañ. Nahkay ku zlam ya agavëla akaba zlam ya a ga had ni dek, ku zlam ya tipivu ni akaba zlam ya tipivu do ni dek, ku bëbay gëdákani ya tégur mëlañ ya agavëla weley weley do dek nëngu ni, Wur ge Melefit agur tay. Iy, Melefit àgraya zlam a dek ti àna nañ ; zlam ni dek ti àgriaya ana nañ a. ¹⁷ Wudaka Melefit àgraya zlam a dek ti Wur gayan ni nañ àbu àndava ; zlam ni dek tèbu nihi ti azuhva nañ. ¹⁸ Ndam gayan ya *tëcakalavu ku eley eley do dek ni ti akada vu ge mis ; nañ ti ni ahàr gani. Zlam ya ti agravu dek ni ti anjëki àna nañ. Àngaya enjia e kidin ga ndam evid ba ti nañ. Melefit àgray nahkay, àwaya ti Wur ni mîgi gëdákani ga zlam weley weley do dek. ¹⁹ Melefit àgray ti zlam ya ti nañ àbu àna nañ ni dek ni ti, Wur gayan ni day mélëbu àna nañ bilegeni. Ge Melefit ya àgray nahkay ni ti àbëlafëja

kà nañ nanjana dal-dal. ²⁰ Melefit àwayay ti zlam ya àgraya ni dek, ku zlam ya a ga had, ku zlam ya agavëla, mângalabavu akaba tay, tânjëhadkabu akaba tay àna sulumani. Melefit àgray ti zlam gani nani mägravu ti àna mimiz ga Yezu ya àdëgaya ka ya ti *tàdarfëj nañ kà tëndal ni.

²¹ Lekëlum ahaslani ti driñ driñ akaba Melefit, lekëlum ndam ezir gayan daya, adaba ka sarta gani nani ti majalay ahàr geküli akaba zlam geküli ya këgrum ni magëdavani. ²² Ay nihi ti Wur ge Melefit ègia mis a, àmët a këla geküli vu : Melefit àgray ti këngalumvu akaba nañ ti nahkay. Awayay ti kîgëm ndam gayan *njëlatani, nahkay amëhëloru këli ke meleher gayan. Ka sarta gani nani ti zlam magudarani geküli ni atëlëbi va bi, maslaña amacalki këli ka zlam magudarani do simiteni. ²³ Ay tamal kawayum kîgëm nahkay ti, ahàr àdëm këmbërëjum mëfëki ahàr ke *Krist ba. Ahàr àdëm kânjëhadum njanj-njanj akada ya ti tèfiyu asak ga ahay lala ni. *Ma Mëweni Sulumani ya kicëm ni ti akëngëtum zlam sulumani dal-dal àna nañ ; ahàr àdëm këvumi divi ana mis ga magosafëja këli a ba. Ma Mëweni Sulumani nani ti tèhia ana mis ga duniya na dek ; nu Pol ti ni nìgia bay mëgri tewi ana Melefit ga mëhi ma gani nani ana mis a daya.

Tewi ga Polya agri ana ndam ge Krist ni

²⁴ Nihi ti nèbu nëcakay daliya àna tewi ya nagray azuhva këli ni, ay ti nèbu némërvu àna daliya nani. *Krist àcaka daliya azuhva ndam gayan a, nahkay ahàr àdëm nu day nëcakay daliya ti tewi gayan mändav lala. Nëcakay daliya nani ti azuhva ndam ge Krist, nahkay Krist day nañ àbu acakay, adaba ndam gayan ya *tëcakalavu ku eley eley do dek ni ti vu gayan. ²⁵ Ndam ge Krist ni ti, nìgia bay mëgri tewi ana tay a ; àvu tewi gani ti Melefit. Melefit awayay ti nêhiaba ma gayan a dek ana këli a. ²⁶ Ma gani nani ti kwa ahaslani mangahani. Melefit àdëfiaba ana ata bëñ ga bëñ geli a ndo, ay nihi ti àdëfiaba ana leli a, leli ndam gayan *njëlatani na. ²⁷ Melefit awayay ti leli mësér ma mangahani nani. Ma gani nani ti sulumani àtama ma ndahanj a dek, adafaki ahëmamam Melefit

ahəŋgay ndam ya ti nday ndam *Zude do ni. Ma maŋgahani nani ti nihi : Krist ti naŋ àbu akaba kuli akada mis bəlanj ; nahkay kèsəruma akəhurumiyu a məlaŋ masladani ge Melefit ni vu. ²⁸ Mazlapaki ti ke Krist gani. Məhioru ma gani ana mis dek ; mažiaba azay slimy ana tay a, macahi zlam ana tay dek. Magray təwi sulumani àna məsər zlam ge Melefit ya avi ana leli ni ; mawayay ti mis dek tīgi akaba Krist akada mis bəlanj, aranya àhəcikivu ana tay ba. ²⁹ Nèbu nagroru təwi gani nani, nakadvoru àna naŋ àna njəda ge Krist ya àvu ni. Njəda gani nani ànuviyu dal-dal ga magray təwi àna naŋ.

2

¹ Nawayay ti kâsərum nèbu nakadvu dal-dal azuhva kuli, azuhva ndam Lewədisi akaba mis ndahaŋ ya ti tīpi nu e eri vu day-day ndo ni dek. ² Nawayay ti təŋgət njəda, tāwayavu, tānjəhad akada mis bəlanj. Nawayay ti tâsərkaba ma ge Melefit a lala, təŋgət sulum gayan àna naŋ dal-dal. Nahkay ti atəsər ma *maŋgahani ge Melefit : ma maŋgahani nani ti *Krist. ³ Krist ti agray ti ndam gayan təjalay ahàr sulumani akaba tâsər zlam dek lala. Zlam nday nani ti akada ge elimeni maŋgahani ni. ⁴ Nèhi ma gani nani ana kuli ti adaba nawayay ti maslaŋya àgosay kuli àna pakama ge mesipet mis ba. ⁵ Ku tamal nu drin akaba kuli nəŋgu ni, nèbu nəjalaki ahàr ke kuli dal-dal kala nu nèbu akaba kuli. Nèsəra kəbum kəfumki ahàr ke Krist lala, kəmbrəŋum do. Nahkay nèbu nəmərvu.

Məŋgət sifa jireni ti si tamal leli məbu ka ahar bəlanj akaba Krist

⁶ Lekələm ti kəgəsumkabá Yezu *Krist a, ègia Bay gekuli a. Nahkay ti njəhaduma akaba naŋ a, kidiŋmu ba. ⁷ Njəhadum akaba naŋ ti akada ga məŋghaf ya abiyu sliri a hadvu lala ni, akada ga ahay ya təfiya asak gana lala ni. Fumki ahàr ke Krist àna njəda gekuli dek, akada ya təcahi ana kuli ni. Grumi səsi ana Melefit kəlavəd.

⁸ Bumvu slimy ti maslaŋya àgosay kuli akada ya təgəs zlam àna kəmbazl ni ba, adaba ndam ya tâsər Krist do ni ti məsər zlam gatay ni dek magədavani ; zlam ya ti

təgəskabu ni ti məsuf magədavani ya təgur duniya ni təcahi ana tay ; zlam nday nani ti ge Krist do. ⁹ Nèdəm nahkay ti adaba ere ye ti Melefit naŋ àbu àna naŋ ni dek ti Krist day naŋ àbu àna naŋ, aranya gani àbi ahəci naŋ bi. Krist ti naŋ mis, ay naŋ Melefit ededij ededineni daya. ¹⁰ Lekələm kəbum akaba Krist akada mis bəlanj, nahkay ti àvia sulum gayan a dek ana kuli a, aranya àbi ahəci kuli va bi. Krist ti Bay ga bəbay ya təgur məlaŋ ya agavəla ni dek.

¹¹ Lekələm kəbum akaba naŋ akada mis bəlanj ti kala *təkelia kədi ana kuli a. Ay zlam gani nani ti gərgəri akaba ge mis ya tekeley kədi ni ; nani təwi ge Krist. Təwi gayan gani nani ti agray ti mìgi evidi ga zlam magudarani gelı ya màgrabiyu kələŋ ni va ba. ¹² Gekuli ya *təbaray kuli ni ti kala tīlia kuli ka ahar bəlanj akaba Krist a. Kəfumki ahàr ke Melefit, kèsəruma àhəŋgaraba Krist e kidiŋ ga ndam evid ba ; nahkay ti lekələm day Melefit àhəŋgaraba kuli e kisim ba àndava. ¹³ Ahaslani ti lekələm məmətani adaba kəbum kagudarum zlam, lekələm ndam ge Melefit do, kəkelum kədi ndo. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nihi ti Melefit àvia sifa ana kuli a, àhəŋgaraba kuli e kisim ba ka ahar bəlanj akaba Krist a. Gayan ya ti àgray nahkay ni ti àmbərfəŋa zlam magudarani gelı na dek ga sulum a. ¹⁴ Akal Melefit awəl leli àna seriya azuhva zlam magudarani gelı nday nani ; seriya gani nani ti kala Melefit àbəkia zlam magudarani gelı na ka wakita ga madafakiani ahəmamam mìjikia ke divi gayan a ni. Ay nihi ti kala Melefit àzaba wakita gani nana, àdarfəŋ kà təndal ka ya ti *tədarfəŋ Krist ni. ¹⁵ Gayan ya àgray nahkay ni ti àhəlfəŋa njəda kà bəbay ya təgur məlaŋ ya agavəla na dek, èyefiŋ kà tay a. Ka ya ti èyefiŋ kà tay ni ti àbəkia mimili ka tay kē eri ge mis dek daya.

¹⁶ Nahkay zla nahəma, ñgay kàgudaruma zlam a ni ti maslaŋya àhi ana kuli ba. Ku àki ka zlam məzumani, ku àki ka zlam miseni, ku àki ka wuməri, ku àki ka vad ge kiyi ya azlərəv ni ahkay do ni àki ka vad *məpəsabana nəŋgu ni təhi ana kuli ba. ¹⁷ Zlam gani nday nani ti adafaki zlam sulumani ya ti amara magravu ni

ciliŋ. Ay zlam sulumanı gani nani ti Krist. ¹⁸ Nahkay maslanja àgray ti kijumkia ke divi ge Melefit a ba. Mis ndahanj tèdəm mis ti èslı aranja kè eri ge Melefit do, tèdəm tâzləbay *məslər ge Melefit ; tèbu təjalaki ahàr ka zlam ya tèdəm Melefit àngazli ana tay ni kəlavad ; tiji zlabay àna zlam gatay ya təjalaki ahàr ni ciliŋ. Zlam gani nani dek ti zlam masakani. ¹⁹ Nday gani nani ti tâsləkafənja kè Krist a, nday ndam gayan va do. Ay ndam ge Krist ti vu gayan, naŋ naŋani ti ahàr gani. Vu gani nani ti njalan-njalan, majakwakabani dek lala ; Melefit agray ti mîdək àna njəda ge Krist, adaba Krist ti naŋ ahàr gani.

Ndam ge Krist ti, tâgray zlam ga ndam ga duniya va do

²⁰ Lekələm ti kàbum akaba *Krist akada mis bəlaŋ, kala kàmətuma akaba naŋ a, lekələm evidi ga *məsuf magədavani ya təgur *duniya ni va do. Ègia nahkay ti kəgəsumkabu zlam ya ti ndam ga duniya təcahi ana mis, tèdəm si tâgray kwa ni ti kamam ? ²¹ Tèdəm ahkado : « Kàzay ere hini ba, kàcakay ere hini ba, kìnjinfiŋ kè ere hini ba. » ²² Zlam nday nani dek ti tamal mis àzuma ahkay do ni àgra təwi àna tay a ti təndav. Nahkay ma gani nani ya təhi ana mis akaba ya təcahi ana mis ni ti ma ge mis hihirikeni ciliŋ. ²³ Ma gani ya təhi ana mis ni ti mis tici ti akada ma sulumanı, adaba tədəmki ma ke təwi gatay gatayani ya tèdəm təgri ana Melefit ni, tèdəm tisli aranja kè eri ge Melefit ndo, nahkay təgri daliya ana vu gatay. Ay zlam nday nani ti zlam masakani, àjənaki leli ga məmbərəŋ zlam magudarani ga məbəruv geli ya awayay ni do.

3

¹ Ay lekələm ti kàŋgumaba e kisim ba akaba *Krist a. Nahkay ti dəbum zlam ya ti agavəla ni, adaba Krist ti naŋ eslini agavəla, manjəhadani ka ahar ga daf ge Melefit a məlaŋ ga gədakani bu. ² Jalumki ahàr ti ka zlam ya agavəla ni, kàjalumki ahàr ka zlam ya a ga had ni ba. ³ Adaba lekələm ti kàmətuma ; sifa gekəli manjahanı afa ge Melefit, ka məlaŋ ya Krist naŋ àbiyu ni. ⁴ Sifa gekəli ti Krist. Nahkay ka ya ti Krist

amanjazlavu ni ti lekələm day etipi kəli akaba naŋ a məlaŋ gayan masladanı ni bu.

Leli məbu akaba Krist akada mis bəlaŋ ti mânjəhad ahəmamam ?

⁵ Nahkay zla nahəma, zlam ga duniya ya ahaslani lekələm evidi gani ni ti tìgi eri ana kəli va ba ; jinjəmaba tay a sawaŋ. Kègrum mesəwehvü ba, kègrum zlam ya àbəlay magrani do ni ba, kègrum zlam kwanja kwanja ba, kàwayum zlam magudarani ba, kəfumki eri ka zlam ge mis ba. Adaba tamal kəfəki eri ka zlam ge mis ti zlam ya kəfəki eri ni kala ègia melefit gayak a. ⁶ Azuhva zlam nday hini dek ti Melefit naŋ àbu azum bəruv. [Azumki bəruv ti ka ndam ya təgəskabu pakama gayan do ni]. ⁷ Ahaslani ka sarta ya ti kagudarum zlam kəlavad ni ti lekələm day kànjəhadum ti nahkay.

⁸ Ay nihi ti ahàr àdəm kâmbrəŋum zlam nday nani dek : kəzumumki bəruv ke mis ba, kizirum mis ba, kəgrumi cuday ana mis ba, kìndivəm mis ba, kàdəmum ma ya àbəlay mədəmani do ni ba. ⁹ Kàsəkadum malfada ba, adaba kâmbrəŋuma manjəhad gekəli ya ahaslani na akaba zlam ya kègrum ahaslani na. ¹⁰ Nihi ti kigəma mis məwena. Nani ti təwi ge Melefit : agray ti kigəm məweni kəlavad, kigəm akada naŋ ti kâsərum naŋ lala. ¹¹ Nahkay ti ku tamal nak zal Zude do, ku tamal nak zal Zude ; ku tamal *kikela kədi a, ku tamal kəkeley kədi ndo ; ku tamal nak zal mirkwi, ku tamal nak kànjəhad akada ga zlam ge gili ni ; ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nəŋgu ni, àgray aranja do. Ay ere ye ti ahàr àdəm kâsərum ni ti *Krist ciliŋ ; ku mam mam do dek ti ge Krist, adaba sifa gayan àniviyu ana ndam gayan dek.

¹² Melefit àdaba kəli a, awayay kəli, kigəma ndam gayan *njəlatana. Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm kânjəhadum nahkay hi : mis təsi cicihı ana kəli, grumi sulum ana mis, kəzum ahàr gekəli akada lekələm gədakani ba, njəhadum kuđufa, bəsəm zlam. ¹³ Besəmvu zlam e kidin gekəli bu ; tamal maslanja nahən àgudaria zlam ana maslanja nahən a ti tâŋgalabavu, maslanja ya ti tâgudari zlam ni məmbərfənja kà maslanja nahən na, akada ga Bay geli

ya àmbərfənja zlam magudarani gekuli na kè kuli a ni. ¹⁴ Ay ere ye ti àtam zlam nday nani dek ti mawayavani. Wayumvu, adaba tamal kawayumvu ti lekulum dek kanjəhadum akada mis bəlanj, aranja àbi edekaba kuli a bi. ¹⁵ Kiguma ndam ge Krist a ti kəbum kanjəhadumkabu àna sulumani. Nahkay ere ye ti kajalum ni dek ti, jalum ti *kānjəhadumkabu àna sulumani gani nani ya Krist àgri ana kuli ni. Adaba Melefit azalakabu kuli ti, ti kigum mis bəlanj. Nahkay grumi səsi ana Melefit. ¹⁶ Jalumki ahàr kəlavad ka pakama ge Krist ya àdəm ni akaba ya tədəmkı ni dek ; pakama gani nani məvikivu njəda ana kuli. Cahum zlam e kidinj gekuli bu, zumiaba azay slimı ana mis e kidinj gekuli ba ; grum zlam nday nani àna majalay ahàr sulumani ya Krist àvi ana kuli ni. Grumi səsi ana Melefit àna njəda gekuli dek àna midii limis gərgəri kay : dəmi limis ge Devit, limis ga mazləbay naŋ akaba limis ya *Məsuf Njəlatani adəfiki ana kuli ni. ¹⁷ Nahkay ere ye ti kəgrum ni akaba ere ye ti kədəmum ni dek ti grum akada ga ndam ga Bay gel Yezu ya ahàr àdəm tāgray ni. Grumi səsi ana Bəj gel Melefit àna njəda ga Yezu ya àvi ana kuli ni.

Ndam ge Krist tānjəhad a huđ ahay gatay bu ni ti ahəmamam

¹⁸ Lekulum wál nahəma, ku way way do məgəsiki ma ana zal gayan, adaba àgəski wal ya afəki ahàr ka Bay gel ni ti agray nahkay kwa.

¹⁹ Lekulum zawal day, ku way way do māwayay wal gayan, àgri daliya ba.

²⁰ Lekulum bəza day, ku way way do məgəsiki ma ana ata bəjani ata məjani, māgray ere ye ti təhi māgray ni dek. Adaba wur agray nahkay ti àbəlafən ka Bay gel.

²¹ Lekulum ata bəj ga bəza ni, ku way way do àzumi bəruv ana wur gayan ba, do ni ti ahar amadəgafənja kà wur na.

²² Lekulum evidi ni, ku way way do məgəsiki ma ana maslaŋa ya agur naŋ ahalay a duniya bu ni, māgray ere ye ti təhi māgray ni dek. Àgray təwi gani nani kè eri ga maslaŋa ya agur naŋ ni ciliŋ ba, adaba evidi ya agray nahkay ni ti awayay ti mis tāzləbay naŋ ciliŋ ; ahàr àdəm ku way way do gekuli māgray təwi ti àna huđ bəlanj,

adaba ahəŋgrioru ahàr a had ana Bay gel. ²³ Təwi ya kəgrum ni lu ti grum àna huđ bəlanj akada kəgrumi ana Bay gel, do ni ti akada kəgrumi ana mis ciliŋ do. ²⁴ Adaba kəsəruma Bay gel aməvi zlam sulumani ya àŋgahi ana ndam gayan ni ana kuli. Bay ya ti kəgrumi təwi edədiŋ edədiŋeni ni ti *Krist. ²⁵ Maslaŋa ya ti agudar zlam ni ti, Melefit amatraš naŋ kala-kala akada ga zlam gayan ya àgudar ni. Adaba Melefit ti agrafənja seriya kè mis a dek, àmbrəŋ maslaŋa nahən do.

4

¹ Lekulum ya ti kəbum àna evidi ni, ku way way do māgri jiri akada ya təgri ana mis ndahanj ya ti nday evidi do ni. Səruma lekulum day Bay məgur kuli àbu, naŋ àbiyu a huđ melefit bu.

Sawari ndahan ya Pol avi ana ndam ge Krist ni

² Həŋgalum Melefit kəlavad, kəmbrəŋum ba. Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti aranja nahən àgəjazlki ahàr ke kuli ba, grumi səsi daya. ³ Həŋgalumi Melefit ana leli daya, ti məvi divi ana leli ga məhiaba ma manghani ya àki ke *Krist na ana mis a. Nu nəvu a dəngay bu ahalay ti azuhva ma gani nani. ⁴ Həŋgalum Melefit ti nədəfaya ma nana lala, akada gayan ya awayay na.

⁵ Jalum ahàr lala ahəmamam kanjəhadum e kidinj ga ndam ya təfəki ahàr ke Krist bu do ni. Tamal kisləmkı məgri zlam sulumani ana tay tata ti grum, kəmbrəŋum ba. ⁶ Ahàr àdəm kəhumı ma ana mis ti àna ma sulumani ; ma gekuli ni məcər akada ga zlam ya estena àfən ni. Ahàr àdəm kəsərum məhəŋgrifəŋani kà pakama ana ku way way do lala.

Pol endeveriŋ zlapay gayan

⁷ Nu nəbu nanjəhad ahəmamam ti wur ga məŋ gel Tisik kwa ti amanjəhadı ma gani dek ana kuli. Naŋ ti nawayay naŋ dal-dal ; leli məbu magrakabu təwi ga Bay gel at a naŋ. Naŋ àbu agray təwi lala, àmbrəŋ do. ⁸ Nəsləroru naŋ afa gekuli ti nahkay, nawayay ti kəsərum manjəhad gel, akaba nawayay ti məvikivu njəda ana kuli. ⁹ Nəsləroru naŋ ti nday at a wur ga məŋ gel Onezim. Onezim ti nawayay naŋ dal-dal,

nan day agray tewi lala, àmbran do ; nan mis ga kesa gekuli. Nday gani atanngahadi ere ye ti agravu ahalay ni dek ana kuli.

¹⁰ Aristark àgria sa ana kuli a ; nan abu a danay bu ahalay akaba nu. Mark wur ga wur ga mèn ga bén ga Barnabas day àgria sa ana kuli a. Mark ti mèdémkia ma, mèbèkia ma gani ka wakita, mèslèrikaboya ana kuli a. Tamal ènjua afa gekuli a ti kégèsukabá nan a lala. ¹¹ Yezu nan ya ti tèzalay Zastus ni day àgria sa ana kuli a. Nday gani mahkérani ya tègri sa ana kuli ni ti nday ndam *Zude ya magrakabu tewi ga *Mègur ge Melefit akaba tay ni, do ni ti ndam Zude ndahañ tèkibu ke leli bi. Nday gani tèvua njeda dal-dal.

¹² Epafras mis ga kesa gekuli day àgria sa ana kuli a. Nan abu agri tewi ana Yezu *Krist, nan abu akadvu àna mahèngali Melefit ana kuli kélavad. Awayay ti kékum njeda gekuli dek, aranja àhacikivu ana kuli ba, késérum ere ye ti Melefit awayay ni dek lala mèk kékum. ¹³ Nagrakia sedi a : nan abu agray tewi kay azuhva kuli, azuhva ndam Lewadisi, azuhva ndam Hiéropolis daya.
* ¹⁴ Lèk zal doktar ni àgria sa ana kuli a daya ; nan ti mawayay nan dal-dal. Demas day àgria sa ana kuli a.

¹⁵ Grumi sa geli ana bëza ga mèn geli ya ti e Lewadisi ni, grumi sa ana Nimfa akaba ana ndam ga Yezu ya ti *tècakalavu afa gani ni daya. ¹⁶ Ka ya ti etijengia wakita hini ana kuli a ni ti slèrumikaboru ana ndam ga Yezu ya tècakalavu e Lewadisi ni ti tòru tijengi ana tay bilegeni. Lekèlèm day kékengum wakita ya ti tèslèrikaboru ana ndam Lewadisi ni. ¹⁷ Humi ana Ersip : « Bi slimy ana tewi ya tèvuk ga mègriana ana Bay geli ni, graba tewi na dek lala. »

¹⁸ Nu Pol nègri sa ana kuli ; sa hini ti nu nuani nèbèki àna ahar goro. Sèrumki nu nèbu a danay bu. Melefit mègri sulum gayan ana kuli ti.

---

* **4:13** Kolos, Lewadisi akaba Hiéropolis ti kesa mahkér cifa cifa.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik enjenjeni ni

Ere ye ti mèdèmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik enjenjeni ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimì gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 2.18). Ka ya ti àbèki wakita ni ti nañ a Koreñ ; àsléroru Timote a Tesalonik ; Timote àra àslékabiya ti àhi ma ana Pol àki ka ndam Tesalonik, mèk Pol àbikioru wakita ni ana tay (3.1-6 ; Tewi 18.5).

Bay ya ti àhi ma ga Yezu ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ti Pol (Tewi 17.1-10). Pol àpès afa ga ndam Tesalonik kay ndo, adaba ndam Zude tawayay tègès nañ (Tewi 17.5, 10) ; ere ye ti àgravu ni ahèli ahàr, awayay epi tay ga mèvi njèda ana tay, ay àngöt ahar gani ndo. Nahkay ti àbikioru wakita hini ana tay ga mèvi njèda ana tay akaba ga macahi zlam ana tay.

Ka palahar ye enjenjeni ga pakama gayan ni (1-3) Pol avi njèda ana ndam Tesalonik ya tefèki ahàr ka Yezu ni. Àhi ana tay Melefit àdaba tay ededij ededijena : àdafaki Melefit àdaba tay a ti njèda ga Mèuf Njèlatani ya àgray tewi e kidin gatay bu ni (1.4, 6). Ku tamal mis ndahanj tègri daliya ana tay nèngu ni, Mèuf Njèlatani àbu agray tewi e kidin gatay bu dal-dal (1.6). Pol àhi ana tay ahémamam nañ nañani àgray tewi a Tesalonik ni : àgèski gèdakani ga ndam ga Yezu weley weley do dek màgray tewi akada ga Pol ya àgray ni (2.1-12). Àhi ana tay awayay tay dal-dal, awayay mici ma gatay ni (2.17-3.10).

Pol àhi ana ndam Tesalonik tânjèhad akada ge Melefit ya awayay ni : leli day ahàr àdèm mânjèhad nahkay (4.1-12 ; 5.12-22). Àcahi zlam nañana tay, àhi ana tay ku tamal mis ndahanj tèmèta nèngu ni, atanjaba e kisim ba ka fat ya ti Yezu amanja ni ; ku tamal mèsèr vad gani do

nèngu ni atanjaba ededij ededijena (4.13-5.11). Nahkay ku tamal ndam ga Yezu tèmèt nèngu ni ahèli ahàr ana leli ba. A wakita hini bu dek Pol àhi ma ga vad ga Yezu ya amanja ni ana ndam Tesalonik ni sak kay (1.10 ; 2.19 ; 3.13 ; 4.16 ; 5.23). Pol àdèm Melefit amajègay ndam gayan ni, aranja emijiñkia tay ke divi a do, duk abivoru ana vad ga Yezu ya amanja ni. A vad gani nani ti leli dek amèmèrvu dal-dal, amègri sèsi ana Melefit ana zlam gayan ya àgri ana leli ni dek.

Sa ga Pol

¹ Mèbèki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Mèbikioru ti ana kuli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekèlèm ti kèbum akada mis bélèj akaba Bèj geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist. Nday gani tègri sulum gatay ana kuli, tègray ti *kânjèhadumkabu àna sulumanîti.

Manjèhad ga ndam Tesalonik ya tefèki ahàr ka Yezu ni

² Leli mèbu mègri sèsi ana Melefit azuhva kuli dek kélavad ; ka ya ti mahèngalay nañ ni ti mèbu macali slimì ana kuli. Mèmbrèj ³ majalaki ahàr ke kuli kè meleher ga Bèj geli Melefit do. Mèbu majalaki ahàr ti ka zlam gekuli ya kègrum ni : kèbum kèfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist, nahkay kègrumi tewi ; kèbum kawayum nañ, nahkay kacakum daliya azuhva nañ ; kèsèruma amègri zlam sulumanî ana kuli daya, nahkay kèbum kebesèm. ⁴ Bèza ga mmawa, leli mèsèra Melefit awayay kuli, àdaba kuli a, ⁵ adaba ka ya ti mòru afa gekuli, mèhi *Ma Mèweni Sulumanî ana kuli ni ti, mèdèm ti àna ma cilij do : màgray tewi ti àna njèda ge Melefit ya *Mèuf Njèlatani àvi ana leli ni daya ; àna njèda gani nani ti mèsèra ma geli ya mèhi ana kuli ni ti ma ge jiri ededij. Kèsèruma ahémamam leli mânjèhad e kidin gekuli bu, màgray tewi azuhva kuli ni. ⁶ Lekèlèm day kèmbatumkaba manjèhad gekuli a, ègia kègrum zlam akada geli ni, kègrum zlam akada ga Bay geli ni daya. Ka ya ti kègèsumkabu ma ge Melefit ni ti lekèlèm kèbum kacakum daliya dal-dal ;

ku tamal nahkay nə̄ngu ni kègəsumkabá àna mémérana. Àvi mémérani gani nani ana kəli ti Məsuf Njəlatani. ⁷ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ka had Mesedəwən akaba ka had Eseyi ni dék tāra tīcia ere gekəli ya kègrum nahkay na ti nday day tawayay tagray akada nani. ⁸ Azuhva təwi gekəli ya kègrum ni ti ndam Mesedəwən akaba ndam Eseyi tīcia ma ga Bay geli a. Ay tīci ti nday ciliŋ do : ku eley eley do dék mis tīcia gekəli ya kəfumki ahàr ke Melefit na. Nahkay ti ku mèdəmki ma ndo nə̄ngu ni tīcia ma gana àndava. ⁹ Mis təbu təzlapaki ke leli, tèdəm lekuləm kègəsumkabá leli a lala. Tèdəm kəmbrənsuma pəra, kàmbatumkaba majalay ahàr gekəli a, kìguma ndam məgri təwi ana Melefit a daya. Kèsəruma Melefit ti nañ àbu àna sifa, nañ Melefit ededinj ededinjeni. ¹⁰ Nahkay kəbum kəjəgum sarta ga Wur gayan ya amasləkabiya e melefit ba ni. Wur gayan nani ti Yezu ; àmata mək àñgaba e kisim ba, amahəñgay leli. Nahkay ka fat ya ti Melefit aməzumki bəruv ke mis ni ti Melefit aməzumki ke leli do.

2

Təwi ga Polya àgray a Tesalonik ni

¹ Bəza ga mmawa, lekuləm lekuləmeni kèsəruma, ka ya ti mòru afa gekəli ni ti, mòru ti ga magray zlam masakani do. ² Kèsəruma daya, wudaka mòru afa gekəli ni ti təgribiya daliya ana leli a, tindivbiya leli e Filip a. Afa gekəli day mis kay tawayay məgəskabu leli ndo. Ku tamal nahkay nə̄ngu ni, Melefit geli àvia njəda ana leli ga məhi *Ma Məweni Sulumani gayan ana kəli a. ³ Ka ya ti məhi ma gani nani ana mis ni ti məsəkad malfada do, mèdəbi zlam ana huds geli àna nañ do, mágosay mis do. ⁴ Melefit àsəra leli a, nahkay àdaba leli ga məhi Ma Məweni Sulumani ana mis a. Ka ya ti məhi ma gani ana mis ni ti māwayay ti mis tāzləbay leli do ; mawayay ti Melefit māzləbay leli sawaŋ. Adaba Melefit ti àsəra majalay ahàr ge mis a. ⁵ Kèsəruma day-day leli məhi ma ana kəli ga magosay kəli ndo, day-day mèdəbafənə zlam kē kəli a ndo daya. Melefit eslikı magray sedi gani. ⁶ Ngay mis tāzləbay leli kwa ti mèdəm ndo ; ku lekuləm, ku mis ndahanj nə̄ngu ni

mèdəm ndo. ⁷ Ku tamal nahkay nə̄ngu ni leli ndam *asak ge *Krist ti akal mislikı məfəki ŋə̄nasa ke kəli tata, ay ti màgray nahkay ndo. Leli mānjəhad e kidiŋ gekəli bu ni ti kudufa akada ga mən̄ ga bəza ya ti abi slimı ana bəza gayan ni. ⁸ Leli mawayay kəli dal-dal ; nahkay ka ya ti leli afa gekəli ni ti māwayay məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana kəli ciliŋ ndo : ku tamal tābazl leli azuhva kəli nə̄ngu ni akal məgəskabu daya. Leli māwayay kəli ti nahkay. ⁹ Bəza ga mmawa, sərumki ka ya ti məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana kəli ni ti màgra təwi nahanj a, məlafat akaba məlavad gani do dék màgra təwi gana, àmətabkaba leli a dal-dal. Màgray nahkay ti adaba mawayay ti kàcakum daliya ga məvi zlam ana leli ba.

¹⁰ Ka ya ti leli məbu e kidiŋ gekəli ndam məfəki ahàr ka Yezu ni bu ni ti mānjəhad e njəlata, màgra zlam ge jiri a, maslaŋa àcalki leli ka zlam magudarani ndo. Kisluŋki magrakia sedi gana ke leli a tata ; Melefit day agrakia ke leli a tata. ¹¹ Kèsəruma, mānjəhad akaba ku way way do gekəli ti akada ga bən̄ ga bəza ya anjəhad akaba bəza gayan, afi ahàr ana tay ni. ¹² Sak kay mèdəfikia divi ana kəli a, məvia njəda ana kəli a, məhi ana kəli ahàr àdəm kègrum ere ye ti Melefit awayay ni kwa. Adaba Melefit azalay kəli, awayay ti kāhərumiyu a Məgur gayan vu, a məlaŋ masladani gayan vu.

¹³ Məmbrən məgri səsi ana Melefit do, adaba ka ya ti məhi ma ge Melefit ana kəli ni ti kègəsumkabá. Kègəsumkabu ti akada pakama ge mis hihirikeni do ; kègəsumkabu ti akada pakama ge Melefit. Nani pakama ge Melefit ededinj, nañ àbu avi njəda ana kəli, lekuləm ya ti kəfumki ahàr ka Yezu ni. ¹⁴ Bəza ga mmawa, ere ye ti àgrakivu ka ndam ge Melefit ya təfəki ahàr ka Yezu Krist, təcakalavu ka had *Zəde ni ti àgrakiva ke kəli a daya. Ndam ga had gekəli təgria daliya ana kəli a akada ga ndam *Zəde ya təgri ana ndam gatay ya təfəki ahàr ka Yezu na. ¹⁵ Tàkad Bay geli Yezu, tābazl ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni akaba təgri daliya ana leli ni ti ndam Zəde. Gatay ya təgray nahkay ni ti àbəlafən̄ kē Melefit do ; tīgia ndam ezir ge mis a dék daya. ¹⁶ Leli məbu məhi ma ana

ndam ya ti nday ndam Zede do ni, ti Melefit māhēngay tay, ay ndam Zede ni tawayay tēcafēja leli a. Nahkay ti tagudarkivu zlam àkivu ka zlam magudarani gatay ya tāgudar a sarta bu dek ni. Ay nihi ti Melefit àzumkia bəruv ka tay a.

Pol awayay akoru amənjiyu ndam Tesonik

¹⁷ Bəza ga mmawa, leli ti àpəsa ɓal mìpivu akaba kəli ndo. Ay ku tamal mìpi kəli ndo nəŋgu ni, leli mèbu majalaki ahàr ke kəli. Nahkay ti leli mèbu makaɗvu dal-dal ga moru məmənjiyu kəli. ¹⁸ Māwaya manjona afa gekəli a. Nu Pol nàtəkara sak cü ga moroni afa gekəli a, ay *Seteni àcafēja nu a. ¹⁹ Azuhva kəli ti leli mèsəra Melefit amagray zlam sulumanı ya àdəm amagray ni. Nahkay leli mèbu məmərvu azuhva kəli. Ngay mèbu məmərvu azuhva kəli daya ti kèsərum ndo waw ? Mèsəra ka ya ti Bay gel Yezu amanja ni ti amazləbay leli azuhva təwi gel ya māgray e kidin gekəli bu ni ; nahkay məmərvu akada ga maslaŋa ya ti àtama mis ndahaŋ àna hwa, mək təvi zlam sulumanı ka duwa gani ni. ²⁰ Nahkay məmərvu ti azuhva kəli ; mazləbay Bay gel Yezu ti azuhva kəli daya.

3

¹ Nahkay zla nahəma, leli mìsliki mebəseni va do ; mèdəm ahàr àdəm leli ndahaŋ ni manjəhad a Ateŋ hayan, ² məsləroru Timote afa gekəli. Naŋ ti wur ga məŋ gel, məgri təwi ana Melefit ka ahar bəlan, məhioru *Ma Məwəni Sulumanı ge *Krist ana mis. Məsləroru naŋ afa gekəli ti ga məvi njəda ana kəli, ti kəmbərəŋum məfəki ahàr gekəli ka Yezu ba. ³ Māgray nahkay ti, māwayay ti a huɗ ga daliya ya kacakum ni bu ni ti maslaŋa ejikia ke divi a ba. Daliya gani nani ti kèsəruma lala : ahàr àdəm mācakum kwa. ⁴ Ka ya ti leli mèbu e kidin gekəli bu ni ti məhiva ana kəli a, mèdəm ahàr àdəm mācakum daliya ni kwa. Kèsəruma, ere ye ti mèdəm ni àgrava ededin a. ⁵ Ègia nahkay ti nìsliki mebəseni va do, nəsləroru Timote afa gekəli ga məsər ahəmamam kəfumki ahàr ka Yezu ni, adaba nèdəm bi *Seteni amagosay kəli.

Màwayay ti təwi gel ya māgray e kidin gekəli bu ni ègi zlam masakani ba.

⁶ Ay nihi ti Timote àsləkabiya afa gekəli a, ènji afa gel i a. Ma gayan ya àhi ana leli ni ti àməri bəruv ana leli dal-dal : àdəm lekələm kəbum kəfumki ahàr ka Yezu lala, kəbum kawayumvu daya. Ka ya ti kajalumki ahàr ke leli ni ti kəmərumvu àna naŋ. Nahkay kawayum mipi leli akada gel i ya mawayay mipi kəli ni. ⁷ Bəza ga mmawa, leli mèbu macakay daliya dal-dal, ay ma ga Timote ya àhi ana leli àki ka məfəki ahàr gekəli ka Yezu ni àvia njəda ana leli a. ⁸ Nahkay ma gayan ya àdəm lekələm kəmbərəŋum məfəki ahàr gekəli ka Bay gel Yezu ndo ni ti, kala akada àvia sifa məwena ana leli a. ⁹ Leli mèbu məmərvu dal-dal kè meleher ge Melefit gel azuhva kəli ; nahkay ku məgri səsi ana Melefit ahəmamam ahəmamam azuhva kəli nəŋgu ni, səsi gani àhəca. ¹⁰ Məlafat akaba məlavad gani do dek mahəŋgalay Melefit, məmbrəŋ do ; mawayay mipi kəli àna eri gel i, mawayay məvi njəda ana kəli ti məfəki ahàr gekəli ka Yezu ni māsagakivu, mōru kama kama.

¹¹ Bəŋ gel Melefit nday ata Bay gel Yezu àna ahàr gatay gatayani təvi divi ana leli ga moroni afa gekəli ti. ¹² Lekələm kəbum kawayumvu, kəbum kawayum mis ndahaŋ dek daya : Bay gel māvikivu njəda ana kəli ti mawayavani gekəli māsagakivu, mōru kama kama, akada gel i ya ti mawayay kəli ni. ¹³ Māvikivu majalay ahàr sulumanı ana kəli, ti lekələm akələbum ndam *njəlatani kè meleher ga Bəŋ gel Melefit. Nahkay ka fat ya ti Bay gel Yezu amanja akaba ndam gayan njəlatani na dek ni ti atəŋgətfəŋa zlam magudarani kè kəli a do. [Aya nahkay !]

4

Manjəhad ga ndam njəlatani ge Melefit

¹ Bəza ga mmawa, ahəmamam ndam ge Melefit tanjəhad ti tābəlafəŋ ni ti məhiaba ana kəli àndava ; lekələm kəbum kanjəhadum nahkay. Ay nihi ti ere ye ti àgəjəni ga məhiani ana kəli ni ti nihi : mahəŋgalay kəli, məhi ana kəli àna slim i ga Bay gel Yezu : kəmbərəŋum ba, grumkivoru kama kama. ² Ma ga Bay gel Yezu ya

mèhi ana kəli ahəmamam kanjəhadum ni ti kèsəruma àndava. ³ Ere ye ti Melefit awayay ni ti nihi : njəhadum akada ga ndam gayaŋ *njəlatani ya tanjəhad ni ; kəgrum mesəwehvū ba. ⁴ Ti ku way way do e kidin̄ gekəli bu māsər ahəmamam tanjəhad ata wal gayaŋ ni : tānjəhad njəlata, ti mis ndahanj tāzləbay tay. ⁵ Kigum evidi ga madəbay wāl akada ga ndam ya ti təfəki ahàr ke Melefit do ni ba. ⁶ Àki ka ma hini ti maslaŋa àgudari zlam ana wur ga məŋjani ba, àgosay naŋ ba daya. Mèhia ana kəli a àndava, məhikivu ana kəli keti : Bay gelı amatraš ndam ya ti tagray zlam nday nani ni. ⁷ Adaba Melefit àzalay leli ti ga magray mesəwehvū do ; àzalay leli ti ga manjəhadani njəlata sawanj. ⁸ Nahkay ti tamal maslaŋa àgəskabu pakama hini do ni ti, àgəskabu do ni ti pakama ge mis do ; àgəskabu do ni ti pakama ge Melefit naŋ ya ti avi Məsuf gayaŋ njəlatani ana kəli ni sawanj.

⁹ Àki ka mawayavani e kidin̄ gekəli ya kəfumki ahàr ka Yezu ni bu ni ti məbiki ma gani ka wakita ana kəli va do, adaba Melefit àcahia zlam gana ana kəli a àndava, nahkay kəbum kawayumvu lala, ¹⁰ kəbum kawayum ndam geli ya ka had Mesedəwen ni dek daya. Ay nihi ti bəza ga mmawa, məhi ana kəli ahàr àdəm mawayavani gekəli ni mōru kama kama. ¹¹ Məhi ana kəli keti : zum njəda gekəli ga manjəhadəkabani àna sulumanı ; ti ku way way do mābi slimı ana təwi gayaŋ cilin̄, ti məŋgəti zlam ana huđ gayaŋ àna təwi ga ahar gayaŋ gayaŋjani. Ma gani nani ti məhia ana kəli a ahaslana àndava. ¹² Tamal kəgrum nahkay ti manjəhad gekəli amabəlafəŋ kà ndam ya ti təfəki ahàr ka Yezu ndo ni. Eki-hindəmfija zlam kē mis ndahanj a do daya.

Maŋgabana e kisim ba akaba mangga ga Yezu a

¹³ Bəza ga mmawa, àki ka bəza ga məŋ gelı ya təmət ni ti, mawayay ti kəsərum ma gani lala, ti àhəli ahàr ana kəli akada ya ti ahəli ahàr ana mis ndahanj ya ti təsər ma gani do ni ba. ¹⁴ Məsəra Yezu àməta mək àŋgaba e kisim ba. Nahkay ti məsəra ndam ya təfəki ahàr ka Yezu, təmət ni ti

Melefit aməmbrəŋ tay do. Amahəŋgaraba tay e kisim ba, atanjəhad akaba Yezu.

¹⁵ Pakama gelı ya məhi ana kəli ni ti pakama gelı geleni do, ga Bay gelı. Pakama gani nahkay hi : ka fat ya ti Bay gelı amanja nahəma, leli ya məbu àna sifa, məmət ndo ni, amoru afa gayaŋ enji ga ndam ya təməta àndava ni do simiteni. ¹⁶ Adaba ka fat gani nani ti Melefit amədəm sarta ènjia, mək gədakani ga *məslər ge Melefit amazlah, mezlelim ge Melefit amahənday ; eslini Bay gelı amasləkabiya e melefit ba. Ka sarta gani nani ndam ge *Krist ya təmət ni ti atanjaba, ¹⁷ kələŋ gani leli ya məbu àna sifa ni, Melefit aməhəloru leli akaba tay a maklašasl vu ; leli dek aməbakabu ahàr akaba Bay gelı agavəla, leli dek amanjəhad akaba Bay gelı ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹⁸ Nahkay ti zum njəda àna ma hini ya nəhi ana kəli ni, lekələm day humi ana ndam gekəli ndahanj ti tāzay njəda bilegeni.

5

¹ Bəza ga mmawa, àki ka sarta ya ti zlam nday nani atagravu ni ti məbiki ma gani ana kəli va do, adaba ² kèsəruma pakama gana àndava : vad ya ti Bay gelı amanja ni ti mis təsər do. Amanja ti akada ga zal akal ya ara ga məlavad a ni. ³ Nahkay ka ya ti mis atədəm : « Leli məbu a barbaray bu, aranja àbi agrakivu ke leli bi » ni ti Melefit emizijaba tay a həya. Zlam gani nani amədəkiaya ka tay a ti akada ga wal a huđ, wur ajibiyu aslər ni. Ka fat gani nani ti nday gani atətamfəŋa kà daliya na do. ⁴ Ay lekələm nahəma bəza ga mmawa, manjəhad gekəli ti akada ga ndam ya tanjəhad a məlaŋ ziŋ-zinjeni bu ni do. Nahkay vad gani nani amədi ahàr ana kəli akada ga zal akal ni do, ⁵ adaba lekələm dek kəbum kəgrum təwi a məlaŋ masladani bu, ga məlafat. Leli ti ndam ya tagray təwi a məlaŋ ziŋ-zinjeni bu ga məlavad ni do. ⁶ Nahkay mìnjam dəwir akada ga nday ndahanj ni ba ; manjəhadum eri, məbumi slimı ana ahàr geli ti màgudarum zlam ba. ⁷ Adaba nday ya ti tinji dəwir ni ti tinji ti ga məlavad ; nday ya ti tisi zum akad tay ni ti tisi, akad tay ti ga məlavad. ⁸ Ay leli ti magray təwi ga məlafat ; nahkay məbumi

slimi ana ahàr gelí ti màgudarum zlam ba. Leli mèfèki ahàr ka Yezu, mawayavu daya : zlam nday nani ti tìgia akada ge endéwi ga ambèl ga ndam slewja ya ti tabakabu, tanjah gugum gatay àna nañ na. Mèséra Melefit amahèngay leli : gelí ya mèséra amahèngay leli ni ti ègia akada gadagar ga ndam slewja ya tèbèvu a ahàr vu, tahèngay ahàr gatay àna nañ na. ⁹ Adaba Melefit àzalay leli ti ga mèzumki bérur ke leli do ; àzalay leli ti ga mahèngay leli azuhva tèwi ga Bay gelí Yezu *Krist ya àgri ana leli ni. ¹⁰ Krist ti àmèt azuhva leli. Nahkay ku leli mèbu àna sifa, ku mèmèta nèngu ni, awayay mèvi sifa gayanj ana leli ti mânjèhad'ka ahar bélaj akaba nañ. ¹¹ Nahkay zla nahèma, ku way way do e kidinj gekèli bu mèvi njèda ana maslaña nahanj, ti mèfèki ahàr gekèli ka Yezu ni móru kama kama. Lekèlum kèbum kègrum àndava, ay ti kèmbrènjum ba.

Ma ga Pol gèrgèrani akaba sa gayanj

¹² Bèza ga mmawa, mawayay ti kâgèsumiki ma ana ndam ya ti tagray tèwi ga Bay gelí e kidinj gekèli bu ni. Nday ti Bay gelí àdiyu tay ga mèdi kama ana kèli akaba ga mèziaba azay slimí ana kèli a. ¹³ Hènjrumioru ahàr a had'ana tay, wayum tay dal-dal azuhva tèwi gatay ya tagray ni. Njèhadum àna sulumaní e kidinj gekèli bu.

¹⁴ Bèza ga mmawa, ere ye ti mèhi ana kèli ni ti nihi : Tamal mis agray masèfa ti humiki ; tamal mis agray aنجwaz ti vumi njèda ti àgray aنجwaz ba ; tamal mis èslikì mèfèki ahàr ka Yezu va do ni ti jènumki nañ ; ku way way do dek, besumi. ¹⁵ Bumvu slimí : tamal maslaña àgudaria zlam ana maslaña nahanj a ti, maslaña gani àhèngrivu ba. Ahàr àdèm ku way way do mawayay mègri sulum ana maslaña nahanj e kidinj gekèli bu akaba ana mis ga dala dek kwa.

¹⁶ Mèrumvu kélavad' ; ¹⁷ kèmbrènjum mahèngalay Melefit ba ; ¹⁸ ku mam agravu mam nèngu ni grumi sèsi ana Melefit. Zlam gani nani dek ti Melefit awayay kâgrum, adaba lekèlum kèbum akaba Yezu *Krist akada mis bélaj.

¹⁹ Kècumfèja *Mèsuf Njèlatani ga magray tèwi e kidinj gekèli ba ba. ²⁰ Tamal maslaña àhèngaraya pakama ge Melefit e kidinj gekèli ba nahèma, kèzum pakama

gani akada ma masakaní ba. ²¹ Ku maslaña gani adèm mam mam do nèngu ni mènjumkia lala day. Tamal ere gani àbèlay ti gèsumkabá. ²² Jègum ahàr gekèli ti kàgudarum zlam ba ; ku mam mam day kàgudarum ba.

²³ Melefit nañ ya ti agray ti aranja àhèli ahàr ana leli do ni, àna ahàr gayanj gayanjani mègray ti lekèlum kîgùm ndam gayanj njèlatani, aranja àhècikivu ana kèli ba ti. Mâjègøy kèli lala ; mâjègøy vu gekèli, sifa gekèli akaba majalay ahàr gekèli dek ti. Nahkay ka fat ya ti Bay gelí Yezu Krist amara ni ti atèngètfèja zlam magudarani kè kèli ga macalki kèli a do. ²⁴ Bay ya ti azalay kèli ni ti Bay Melefit gani, agray ere ye ti àdèm amagray ni dek. Nahkay amagray zlam gani nani daya.

²⁵ Bèza ga mmawa, hènjgalumi Melefit ana leli.

²⁶ Grumi sa gelí ana bèza ga mèn gelí ni dek akada ga ndam njèlatani ge Melefit ya tagravu sa ni.

²⁷ Nèhi ana kèli àna slimí ga Bay gelí : kam-kam jèngumi wakita hini ana bèza ga mèn gekèli dek.

²⁸ Bay gelí Yezu Krist mègri sulum gayanj ana kèli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cʉ ni

Ere ye ti mədəmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cʉ ni

Maslaŋa ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.17). Ka ya ti àbəki wakita ni ti bi naŋ a Koreŋ akada gayan ya àbikioru wakita ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ; ahar gədakani ma ga wakita nday cəeni ni ti ma bəlan.

A wakita hini bu Pol àvi njəda ana ndam ga Yezu ya a Tesalonik ni keti : àhi ana tay ku tamal mis ndahan təgri daliya ana tay nəŋgu ni təmərvu, adaba daliya gani nani adafaki Melefit àgəskabá tay a (1.5). Àdəm keti : Yezu amasləkabiya e melefit ba, amagrafəŋa seriya kə mis a dek, aməhəl ndam gayan (1.5-10). Ay a Tesalonik ti mis ndahan tədəm Yezu àŋga àndava : Pol àdəm ma gani nani ti ma ga malfada ; si mis cudyanyi amangazlavu day kwa (2.1-11). Nahkay zla nahəma ndam Tesalonik ni təmbrəŋ məfəki ahàr gatay ka Yezu ba (2.13-15).

A wakita gayan ya àbikioru ana tay enjenjeni ni bu ni ti Pol àdəm ku way way do məŋgəti zlam ana hud gayan àna tuwi ga ahar gayan gayaŋani (1 Tesalonik 4.11). Ahalay day àhi ana tay tāhədakfəŋa kà ndam ya tagray masəfa na, adaba ndam nday nani tiwisiri ahàr ana mis (3.6-15).

Sa ga Pol

¹ Məbəki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Məbikioru ti ana kəli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekələm ti kəbum akada mis bəlan akaba Bəŋ gel Melefit nday ata Bay gel Yezu *Krist. ² Bəŋ gel Melefit nday ata Bay gel Yezu Krist tāgri sulum gatay ana kəli, tāgray ti *kānjəhadumkabu àna sulumanı ti.

Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a

³ Bəza ga mmawa, ahàr àdəm məgri səsi ana Melefit kəlavad azuhva kəli. Gel ya məgri səsi ni ti àbəlay, adaba məfəki ahàr gekəli ka Yezu àbu asagakivu. Mawayavani e kidin gekəli bu day àbu asagakivu dal-dal ; ku way way do e kidin gekəli bu awayay bəza ga məŋjani dal-dal. ⁴ Ka ya ti leli məbu e kidin ga ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni ti leli məbu mazləbavu ana kəli, adaba mis təgri daliya ana kəli gərgərī kay day kebesəm, kəmbərəŋum məfəki ahàr gekəli ka Yezu do daya.

⁵ Lekələm kəbum kacakum daliya nahkay ti, adafaki Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a ti àna jiri. Kacakum daliya gani nani ti adaba agur kəli ti Melefit, nahkay daliya gekəli ya kebesəm ni adafaki lekələm a Məgur gayan bu edədiŋ. ⁶ Iy, Melefit amagray seriya ti ge jiri : aməgri daliya ana ndam ya təgri daliya ana kəli ni. ⁷ Lekələm ya kacakum daliya ni Melefit amagray ti akəpəsumaba àna sulumana ; leli day aməpəsaba akaba kəli a ka ahar bəlan. Zlam gani nani amagravu ti ka sarta ya ti Bay gel Yezu amangazlavu a hud melefit bu ni. Amangaz lava ti amanga akaba ndam məslər gayan njəda-njədəna. ⁸ Ka ya ti amara ni ti amara àna aku mibefteni ga məgri daliya ana ndam ya təsər Melefit do ni akaba ana ndam ya təgəskabu *Ma Muweni Sulumani àki ka Bay gel Yezu do ni. ⁹ Nday gani atəcakay daliya, Melefit amatrab tay ga kaŋgay-kaŋgayani. Amagray ti tānjəhad driŋ driŋ akaba Bay gel. Bay gel ni ti njəda-njədəni, anjəhad a məlaŋ masladani gayan bu, ay ndam nday nani etipi naŋ do simiteni.

¹⁰ Zlam gani amagravu ti ka sarta ya ti amanga ni. Zlam gani amagravu ti, ti ndam gayan tāzləbay naŋ ; ndam ya təfəki ahàr ni dek atəmərvu àna naŋ. Ka fat gani nani lekələm day akəlumkibu ka tay, adaba kəgəsumkabá pakama ya ti məhi ana kəli na.

¹¹ Nahkay məbu mahəŋgali Melefit ana kəli kəlavad, mawayay ti māgray ti kīgūm njəlata, ti kāŋgətum sifa ya ti àzalakibiyu kəli ni. Mawayay ti məjənaki kəli àna njəda gayan ge mendeverin zlam sulumanı ya

ti kawayum kəgrum ni dek akaba təwi ya kəgrum adaba kəfumkia ahàr a ni. ¹² Tamal zlam nday nani àgrava ti mis atazləbay Bay gel Yezu azuhva kəli, atazləbay kəli azuhva nañ daya. Zlam nday nani ti Melefit gel nday ata Bay gel Yezu Krist atagray àna sulum gatay.

2

Wudaka Yezu amara ti mis cudayani amara day

¹ Bəza ga mmawa, məhi ma ana kəli àki ka vad ga Bay gel Yezu *Krist ya amanga, leli day amacakalavu ka ahar bəlanj akaba nañ ni. Mahəŋgalay kəli, ² məhi ana kəli nahəma, tamal təhi ana kəli vad ga Bay gel ènja ti kəgrum angwaz ba ; ahàr àhəli ana kəli weceweci ba ; dəgəzsuma ahàr a lala day. Ku tamal maslaña àdəm ahəŋgriaba ma *mangahani ge Melefit ana kəli a, ku maslaña àdəm ahəŋgri ma ge Melefit ana kəli ahkay do ni àhi ana kəli leli məbəki ma gani ka wakita nəŋgu ni, kəgəsumkabu ba. ³ Nədəm nahəma, ku ahəmamam ahəmamam nəŋgu ni maslaña àgosay kəli àna ma nahkay ba. Adaba wudaka vad gani nani eminjia ti, mis dal-dal atəgəskabu ma ge Melefit va do, mis cudayani day amançazlava kwa. Mis cudayani nani ti Melefit emijin nañ, ⁴ ay wudaka emijin nañ ti mis cudayani nani àcafəña mis ga məhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit a. Àcafəña mis ga məhəŋgrioru ahàr a had ana zlam ya ti təzalay tay melefit na dek daya, amədəm nañ àtama tay a dek. Nañ gani ku a *ahay gədakani ge Melefit ni vu amanjəhadviyu, amədəm nañ Melefit.

⁵ Ka ya ti nu nəbu akaba kəli ni ti nəbu nəhi ma gani ana kəli, nihî ti kəsərumki va do waw ? ⁶ Ay nihî ti zlam nahanj acafəña nañ ga mangazlavana, zlam gani nani ti kəsəruma lala. Ay sarta gayan eminjua day kwa ti amançazlavu. ⁷ Ku kani day cuday àbu a duniya bu, ay àsərvu lala fən do. Ay a vad nahanj Melefit amazaba maslaña ya ti acafəña mis cudayani na ga mangazlavani na e divi ba, ⁸ nahkay mis cudayani ni amançazlavu. Ay ka mangga ga Bay gel Yezu a ti Yezu emiviti aməd vit ti emijin nañ. Yezu amanja ti àna njəda dal-dal, nahkay

amançəladkaba nañ a. ⁹ Mis cudayani ni amara ti àna njəda ge *Seteni. Amagray zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni, amagray zlam magray ejep gərgəri kay ga magosay mis. ¹⁰ Amagray zlam magudarani ku weley weley do dek ga magosay ndam ya ti etijiji ni, adaba nday gani təwayay jiri ndo ; tamal təwaya ti akal Melefit ahəŋgay tay. ¹¹ Nahkay Melefit àna njəda gayan agray ti təsər zlam ba, təgəskabu ma ga malfada. ¹² Melefit agray nahkay ti ga məwəl ndam ya ti təgəskabu jiri ndo, təwaya magudara zlam a ni dek àna seriya.

Melefit àdaba kəli a

¹³ Lekələm nahəma bəza ga mmawa, lekələm ya ti Bay gel awayay kəli ni, ahàr àdəm leli məgri səsi ana Melefit azuhva kəli kəlavəd, məmbrən do, adaba kwa ka mənjəki gani àdaba kəli a àndava. Adaba kəli a ti ga mahəŋgay kəli àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Agray ti kīgəm ndam ge Melefit ti Məsuf Njəlatani gani. Melefit ahəŋgay kəli ti adaba kəgəsumkabá jiri a daya. ¹⁴ Nahkay ka ya ti məhi *Ma Məwəni Sulumanı ana kəli ni ti Melefit àzalay kəli ti àna ma gani nani. Àgray nahkay ti awayay ti lekələm day kānəŋhadum akaba Bay gel Yezu *Krist, kīpəm maslađani gayan ni. ¹⁵ Bəza ga mmawa, ègia nahkay ti kəmbrənju məfəki ahàr gekəli ka Yezu ba, gəsumkabá zlam ya màcahi ana kəli na ; ku tamal məhi ana kəli àna pakama ahkay do ni məbiki ana kəli ka wakita nəŋgu ni gəsumkabá.

¹⁶ Nahəŋgalay Bay gel Yezu Krist nday ata Bəŋ gel Melefit. Bəŋ gel Melefit ti awayay leli, agri sulum gayan ana leli ; nahkay avi njəda ana leli, aməmbrən məviani ana leli day-day do, agray ti məsər aməvi zlam sulumanı ana leli. ¹⁷ Nahəŋgalay tay ti təhəŋgrivu bəruv ana kəli, təvi njəda ana kəli ga magray zlam sulumanı akaba ga mazlapay ma sulumanı dek.

3

Həŋgalumi Melefit ana leli

¹ Bəza ga mmawa, zlam ya agəjəni, mawayay məhi ana kəli ni ti nihî : həŋgalumi Melefit ana leli ti mis ndahañ

kay tîci ma ga Bay gelî, têgëskabu lala akada gekâli ni. ² Hëngalumi Melefit ana leli, ti ndam cuday akaba ndam magudar zlam tîslikî mëgri aranja ana kuli ba, adaba mis dek tawayay mëgëskabu pakama ga Yezu do.

³ Bay gelî ti tamal àdäm agray ere gani ti agray ededîn, nahkay ti amëvi njëda ana kuli, amëbi slimî ana kuli ti *Seteni èsliki mëgri aranja ana kuli ba. ⁴ Leli day Bay gelî nañ àbu avi njëda ana leli ; àna njëda gani nani ti mëséra këbum këgrum ere ye ti mëhi ana kuli grum ni, kama kama day akëgrum, akëmbrënum do. Nahkay ti manjëhad gekâli àheli ahàr ana leli do simiteni.

⁵ Bay gelî mëvi njëda ana kuli ti kâwayum Melefit, këbesum daliya kélavad akada ge *Krist ni daya ti.

Ku way do mägray tewi

⁶ Bëza ga mmawa, mëhi ma hini ana kuli ti adaba leli ndam ga Bay gelî Yezu *Krist. Mëhi ana kuli nahëma, kâhëdakumfëñoru kâ bëza ga mën gekâli ya tagray masëfa, têgëskabu zlam ya ti leli màcahi ana kuli ni do ni ba. ⁷ Lekâlum ti kësëruma lala, ka ya ti leli afa gekâli ni ti màgray masëfa ndo. Nahkay zla nahëma, lekâlum day grum akada gelî ni. ⁸ Mëzum daf afa ga maslaja ga sulum ndo, mëlafat akaba mélavad gani màgra tewi a, màmëtaba, màcaka daliya day ti mëngët daf. Mägray nahkay ti adaba mawayay ti maslaja e kidin gekâli bu àcakay daliya ga magal leli ba. ⁹ Leli ti mislikî mihindiliñ zlam kè kuli azuhva tewi gelî ya magray ni tata. Ay màgray nahkay ndo ni ti adaba mawayay mëdëfiki divi sulumani àtam nahañ ni ana kuli, ti këgrum akada gelî ni. ¹⁰ Ka ya ti leli afa gekâli ni ti mëhiva ana kuli a, mëhi ana kuli ahkado : « Tamal mis àwayay magray tewi do ni ti àzum zlam ba daya. »

¹¹ Tèhi ana leli ahkado mis ndahañ e kidin gekâli bu tèbu tagray masëfa, tâgray tewi do simiteni, ma ya àcay tay ndo day kwa ti têhurviyu. ¹² Mëziaba azay slimî a ana nday nana, mëhi ana tay àna njëda ga Bay gelî Yezu Krist ahkado : ahàr àdäm tâgray tewi lala, ti tângët zlam mëzumani àna ahar gatay gatayani.

¹³ Bëza ga mmawa, lekâlum zla nahëma grum tewi sulumani kélavad, këmbrënum ba. ¹⁴ Tamal mis àwayay mëgëskabu ma hini ya mëbiki ana kuli ka wakita ni do ni ti zlapumki, këgrum tewi ka ahar bëlañ ba, ti mimili mägray nañ. ¹⁵ Ay ti këmënjugum akada nan zal ezir gekâli ba ; zlapumi sawan, adaba kekileña nañ wur ga mën gekâli.

Pol ahëngalay Melefit akaba agray sa

¹⁶ Bay gelî àna ahàr gayañ mägray ti *kânjëhadumkabu àna sulumani kélavad ti. Ku ahëmamam ahëmamam do nëngu ni mägray nahkay, adaba bay ya ti avi manjëhad sulumani ana mis ni ti nañ. Bay gelî mélèbu akaba kuli dek ti.

¹⁷ Abiki ma ga sa hini ana kuli ti nu Pol, nu nuani àna ahàr goro. Ke mendeverin ga wakita goro dek, nagray sa ti nu nuani àna ahar goro, nëbeki nahkay.

¹⁸ Bay gelî Yezu *Krist mëgri sulum gayañ ana kuli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni Ere ye ti mèdèmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Timote : Timote ti wur dagwa ya tègrakabu tèwi akaba Pol ni (Tèwi 16.1 ; 17.14 ; 18.5 ; 19.22 ; 20.4). Ka ya ti tafaya Pol a dançay ba ni ti Pol òru e Efez, àmbərbu Timote eslini ga mèbi slimi ana ndam ga Yezu ya tèbu eslini ni, mèk Pol òru ka had Mesedawen (1.3). Kèlèn gani àdèm bi amanjoru e Efez ke weceweceni do, nahkay àbikioru wakita hini ana Timote ga mèhi ere ye ti ahàr àdèm agray e Efez ni (3.14-15).

Ahar gèdakaní pakama ya Pol awayay ahi ana Timote ni ti nday cè : ahi ahèmamam mègur ndam ga Yezu, akaba ahi mèbavu slimi akaba mis ya tècahi zlam magèdavani ana ndam ga Yezu ni. Enjenjeni ti àhi ana Timote ahèmamam mis tâzlèbay Melefit ni (2), ahèmamam tâdiyu gèdákani gatay ni (3). Àhi ana Timote ahèmamam mègur mis ndahan e kidin ga ndam ga Yezu ni bu (medewél, bëza dagwa, akaba mis ndahan ni) (5 ; 6.1-2). A pakama hini bu dék ti leli day mislikì mèsér manjèhad sulumaní ga ndam ga Yezu.

Pol àdèmki ma ka ndam ya tècahi zlam magèdavani ana mis ni. Àdèm mis ndahan tèdèm si mis tâgèskabu Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki ni kwa, ay Pol àdèm divi ga Yezu ti divi ga mèfèki ahàr ke Melefit (1.3-11). Àdèm zlam ya ti Melefit àgraya ni dék ti zlam sulumaní : mis ndahan tèdèm si mis tèmbrèn maday wal ahkay do ni tèmbrèn mèzum zlam ndahan kwa, ay ndam nday nani ti tagudar pakama ; Pol àdèm si Timote mècahi zlam sulumaní ana mis kwa (4). Àdèm nday ya ti tècahay zlam magèdavani ni tawayay gejewi, tadèbay singu, ay maslaña ya ti awayay singu ni adèbay zlam ya ejinkia mis ke divi a ni ;

Timote àgray nahkay ba, mèdèbay Yezu sawan (6.3-21).

Maslaña ya ti agray akada ga Pol ya àhi ana Timote mègray ni ti amanjèhad àna sulumaní ge Melefit.

Saga Pol

¹ Abèki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Nigi zal asak ti àna njèda ge Melefit Bay mahèngay leli ni nday ata Yezu Krist. Yezu Krist ti mèsera amègri zlam sulumaní ya àdèm amègri ana leli ni ana leli.

² Nèbukki wakita hini ti ana nak Timote, nak ti kigia akada wur ga hud goro edediñ edediñena adaba kòbu kèfèki ahàr ka Yezu. Bèn gelî Melefit nday ata Bay gelî Yezu Krist tègruk sulum gatay, tèjènaki kur, tègray ti kânjèhadumkabu akaba mis àna sulumaní ti.

Bavu slimi akaba ndam ya ti tècahi zlam magèdavani ana mis ni

³ Nawayay ti kanjèhad e Efez akada goro ya nèhuk ka ya ti nakoru e Mesedawen ni. Kanjèhad eslini ti ga macafènja ndam ya tècahi ma ga malfada ana mis na ti tècahi ana tay va ba. ⁴ Hi ana tay nahèma, tèmbrèn mèhasl gatay ni akaba magray gejewi àki ka macalaya slimì ga ata bèn ga bèn gatay na. Zlam gani nani ti zlam masakani, azaya gejewi a ciliñ, do ni ti àjènaki mis ga mènjèt ere ye ti Melefit awayay ni do. Leli mèser ere ye ti Melefit awayay ni ti adaba mèbu mèfèki ahàr palam. ⁵ Kèhi ana tay nahkay ti, ti tèwayay mis àna mèbèruv bëlañ, àna majalay ahàr sulumaní akaba àna mèfèki ahàr ka Yezu ge jiri ge jireni. ⁶ Mis ndahan tèmbrèn zlam sulumaní nday nana, tijikia ke divi a, tèbu tèzlapaki ka zlam ya àbèlay do ni ciliñ.

⁷ Nday gani tèhi ana ahàr tèsera Wakita ge Melefit a, nday ndam macahi *Divi ge Meléfit ana mis, ambatakani do nday ndayani tèser ere ye ti tèdèm ni do ; tèserkaba ere ye ti tècahi ana mis, tèdèm àbèlay dal-dal na do daya.

⁸ Mèsera Divi ge Melefit ya àbu mèbèkiani a wakita ge Mèwiz bu ni ti àbèlay, ay ahàr àdèm mègèsumkabu lala. ⁹ Ahàr àdèm majalay ahàr lala day : Melefit àvi Divi gayan

ni ti ana ndam jireni do, àvi ti ana ndam ya tåwayay mægæskabu ma gayan do ni, ana ndam ya ticiiki slimy do ni, ana ndam cuday, ana ndam magudar zlam, ana ndam ya tâhëngrioru ahàr a had do akaba tèsér zlam *njølatani do ni, ana ndam ya tabazl ata bøj gatay ahkay do ni ata mën gatay ni akaba ana ndam mabazl mis, ¹⁰ ana ndam mesuehvu, ana zawal ya tandëhadkabu akaba zawal ndahanj ni, ana ndam ya ti tækakalay ana evidi, tèsékumoru tay ni, ana ndam masøkað malfada, ana ndam ya tambaday ga malfada ni akaba ana ndam ya tæcahi zlam ana mis gørgøri akaba zlam sulumanı ya macahi ana mis ni. Melefit àvi Divi gayan ni ti ana tay. ¹¹ Ere ye ti nèdém ni ti kal-kal akaba ga *Ma Mæweni Sulumanı ya Melefit àdëfuki, àhu nähioru ana mis ni. Ma gani nani adafaki Melefit ti nañ njødnjødani, agri zlam sulumanı ana mis.

Pol agri sësi ana Melefit azuhva zlam sulumanı ya àgri ni

¹² Nègri sësi ana Bay geli Yezu *Krist adaba àvua njøda ga magray tøwi gayan a. Nègri sësi adaba àdém nu mis jireni, nahkay àzay nu ga mægri tøwi. ¹³ Ahaslani ti nèdémkia ma magødavana, nègria daliya ana ndam ya tèfèki ahàr na, nìndivia nañ a daya, ay ti nèisia cicihi a adaba nèser ere ye ti nàgray ni do, adaba nèfèki ahàr ndo. ¹⁴ Bay geli àgrua sulum gayan a dal-dal. Mìgia leli ka ahar bølanj akada mis bølanj ; nèfèki ahàr, nawayay nañ kølavad. ¹⁵ Ma goro ya nara nèdém ni ti ma ge jiri, ahàr àdém ku way way do mægæskabá àna mæbæruv a bølanj. Ma gani ya nawayay nèdém ni ti nihi : Yezu Krist àra a duniya va ti ga mahøngay ndam magudar zlam. Nu ti nàtam mis ndahanj ni dek àna magudar zlam. ¹⁶ Ay ku tamal nahkay nèngu ni nèisia cicihi ana Yezu Krist a. Àgru sulum gayan ana nu enji adaba awayay adafiki ana mis ndahanj nañ ti eþesey zlam. Eþesey ti azuhva mis ya ti atefèki ahàr ni ; awayay adafaki Melefit amëvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. ¹⁷ Ègia nahkay ti ahàr àdém mis tâzlèbay Melefit ; nañ ti nañ Bay ga kañgay-kañgayani, àmæt day-day do, mis tøpi nañ do, nañ Melefit nañ bølanj. Ahàr

àdém mis tâzlèbay nañ, tâdém nañ gødakani ga kañgay-kañgayani. Aya nahkay.

Pol avi njøda ana Timote

¹⁸ Timote wur goro ni, nèhuk ma : jalaki ahàr ka ma ya ti ndam mahøngaray *pakama ge Melefit tèdémkuk ahaslani ni. Akada ga pakama gatay ya tâdém ni ti kadvu àna tøwi gayak ya kagray ni lala. ¹⁹ Kèmbrøj mæfèki ahàr ka Yezu ba, jalay ahàr sulumanı daya. Mis ndahanj tøjalay ahàr sulumanı ndo, nahkay ti tøjikia ke divi a, tèfèki ahàr ka Yezu va do. ²⁰ E kidin gatay gani nani bu ni ti ata Himeni nday ata Eleksender tèkibu ka tay. Nday ti nèbiva tay a ahar va ana *Seteni a ti mætrab tay, ti tindivi Melefit va ba.

2

Mahøngali Melefit ana mis

¹ Nèdém nahëma, zlam ye enjenjeni ni ti ahàr àdém mis tihindifiña zlam kè Melefit a, tâhøngalay nañ, tâhøngali nañ ana mis dek, tègri sësi azuhva zlam sulumanı ya ti àgri ana mis dek ni. ² Tâhøngali nañ ana bøbay akaba ana nday gødákani ya tègur kesa gørgørani ni, ti mænøhadkabu àna sulumanı akaba mis ndahanj, aranja àhøli ahàr ana leli ba, ti mæhøngrioru ahàr a had ana Melefit, manjøhad gelî mænja lala kè eri gayan. ³ Zlam nday hini ti sulumanı dal-dal, tæbølaføj kè Melefit Bay mahøngay leli ni. ⁴ Melefit ti awayay ahøngay mis dek, awayay ti tèsér ma ge jiri. ⁵ Adaba Melefit ti nañ bølanj, maslanya ya ti aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day bølanj. Nañ nani ti mis hihirikeni : Yezu *Krist. ⁶ Àra a duniya va, àmæt ga mambay mis dek. Gayañ ya àgray nahkay ni ti àgray ka sarta ge Melefit ya àwayay ni ; adafaki Melefit ti awayay ahøngay mis dek. ⁷ Melefit àzay nu, nìgi zal asak gayan ti, ti nèhi ma gani nani ana mis. Nèdém ti ma ge jiri, nàsøkað malfada do. Melefit àhu nèhi ma ge jiri gayan àki ka Yezu ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni, ti tègøskabá.

Manjøhad ga zawal akaba wál ka mælan macakalavani

⁸ Nawayay ti ku eley eley do zawal tâhøloru ahar a gavøla, tâhøngalay Melefit.

Tâhèŋgalay naŋ ti àna bəruv bəlaŋ, tèzumki bəruv ka maslaŋa ba, tâləgavu ba daya.

⁹ Wál ti ni nawayay ti tâbakabu azana akada ya ti àgəski tâbakabu ni, tâbakabu azana ge siŋgu kayani ba, tânjəhad kudufa, tâgrafəŋa mimili kē mis a. Tèləm ahàr ge siŋgu kay ge migi eri ana mis ba. Tâbakabu zlam ga gru ba, tâbakabu ebirsli ba. ¹⁰ Ay àgəski ti tâgray zlam sulumani, adaba wál ya tawayay məhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit ni ti ahàr àdəm tagray nahkay. ¹¹ Ka ya ti ndam ge Melefit tâcakalavu ga macahay zlam ni ti ahàr àdəm wál tânjəhad te-te, tâgəskabu ma ya tâhi ana tay ni lala. ¹² Nèvi divi ana wál ga macahi zlam ana mis do, nàwayay ti tâgur zawal do. Ay nàwayay ti tânjəhad a te-te. ¹³ Adaba Melefit àgraya enjia ti Adam, day kwa ti àgraya Ev a. ¹⁴ *Seteni àgosay ti Adam do, àgosay ti wal ni. Ga wal ya àgray nahkay ni ti àgəskabu ma ge Melefit ndo. ¹⁵ Ku tamal nahkay nèŋgu ni wal ti Melefit amahəŋgay naŋ azuhva gayan ya ewi bəza ni. Ay ti ahàr adəm wál dek tèmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefit ba, tâwayay mis, tâgray ere ye ti Melefit awayay ndam gayan *njəlatani tâgray ni, tânjəhad àna sulumani kwa.

3

Ndam məbi slimy ana ndam ga Yezu

¹ Ma goro ya nara nədəm ni ti ma ge jiri : tamal maslaŋa awayay migi bay *məbi slimy ana ndam ga Yezu ti àdəkiba təwi sulumania dal-dal. ² Ahàr àdəm bay məbi slimy ana ndam ga Yezu ti mâla maslaŋa ya təŋgətſəŋa zlam magudarana do ni, wal gayan bəlaŋ, àgray zlam kwaŋa kwaŋa do, məbi slimy ana ahàr gayan, mâcalay ahàr sulumani, məgəskabu mirkwi, mîsliki macahi zlam ana mis, ³ àvi vu gayan ana zum ba, àgray terenjiz ba ; mâla kudufa, tâləgavu akaba mis ba, àdəbay elimeni ba daya. ⁴ Ahàr àdəm məsər məgəs huđ ahay gayan lala, mâcahi zlam ana bəza gayan ti tâgəsiki ma, tâhəŋgrioru ahàr ana had. ⁵ Nèdəm nahəma, tamal mis èsliki məbi slimy ana huđ ahay gayan koksah ti esliki məbi slimy ana ndam ge Melefit ni tata waw ? ⁶ Tamal kəfumiyu bay məbi slimy ana ndam ge Melefit ti ahàr àdəm kəzum maslaŋa ya ti

àpəskia ka məfəki ahàr ka Yezu a ni. Adaba tamal kəzuma maslaŋa ya ti àpəski ndo na ti emiji zlabay mək Melefit aməgəs naŋ àna seriya akada ya àgəs *Seteni ni. ⁷ Maslaŋa ya ti awayay məbi slimy ana ndam ge Meléfit ni ti ahàr àdəm manjəhad gayan mâla sulumani, ti ku ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ndo ni day tâdəm naŋ mis sulumani ; do ni ti etindivi naŋ, amədiviyu ana Seteni a ahar vu.

Ndam ya təjənaki ndam ga Yezu ni

⁸ Ndam ya *təjənaki ndam ge Yezu ni day manjəhad gatay mâla sulumani : tâgosay mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, tâdəbay elimeni àna magray zlam magədavani ba. ⁹ Tèmbrəŋ məfəki ahàr ka Yezu ba, tâjalay ahàr sulumani, kəlavad tâgəskabu ma ge jiri ya Melefit àdəfiaba ana leli a ni àna məbəruv bəlaŋ. ¹⁰ Nahkay ka ya ti kədumiyu ndam ya təjənaki ndam ge Yezu ni ti ahàr àdəm késərum manjəhad gatay. Tamal manjəhad gatay sulumani, mis təŋgətſəŋa zlam magudarani kà tay ga macalki tay a di do ni ti, dumiyu tay e təwi gani vu. ¹¹ Wál ya təjənaki ndam ge Yezu ni day ahàr àdəm manjəhad gatay mâla sulumani, tâdəmki ma magədavani ke mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, tâgray təwi gatay àna jiri kəlavad. ¹² Bay məjənaki ndam ge Yezu ti ahàr àdəm wal gayan bəlaŋ, mâcahi zlam ana bəza gayan akaba məsər məgəs huđ ahay gayan lala. ¹³ Adaba ndam ya təjənaki ndam ge Yezu ni tamal tagray təwi gatay lala ti mis dek tazləbay tay. Nahkay nday gani aŋgwaz aməwər tay do simiteni, adaba tèbu təfəki ahàr ka Yezu *Krist, təsəra naŋ a lala.

Zlam mangahani ya Melefit àdəfiaba ana leli a ni

¹⁴ Nəbukkioru wakita hini, ay nàwayay nakoru nəmənjiyu kur wudak. ¹⁵ Ay tamal nənjiyu weceweci ndo nahəma, àna ma goro ya nəbukki ni ti akəsər ahəmamam ahàr àdəm tânjəhad a huđ ahay ge Melefit bu ni. Bay ga sifa ti Melefit ciliŋ ; huđ ahay gayan ni ti ndam gayan ya *tâcakalavu ni. Melefit àdəkiba tay ga mədəm ma ge jiri a ; mis təsər jiri ge Melefit ti azuhva tay. Nahkay jiri ge Melefit ti akada ahay ; ndam ge Melefit ti ni akada medikedik ya akay ahay ni. ¹⁶ Ma

manjahanani ya Melefit àdəfiaba ana leli a àki ka məfəki ahàr geli ka Yezu ni ti, mèsəra ma gani nani ti ma ge jiri, àbəlay dal-dal ededinq. Ma gani nani ti nihi :

Bay geli ègi mis hihirikeni,
*Məsuf Njəlatani àdəm nañ jireni,
*məslər ge Melefit tìpia nañ a,
mis tèhia ma gana ana nday ya ti nday
ndam *Zude do na,
mis ku eley eley do ka duniya tèfəkia ahàr
a,
Melefit àzay nañ, àfəkad nañ ka məlan
masladani gayan.

4

Ndam masəkad malfada

¹ *Məsuf ge Melefit àdəm vay-vay, àdəm ka ya ti duniya ara andav nahəma, mis ndahanj atəmbrən məfəki ahàr ka Yezu *Krist, atəgəskabu macahay zlam ge *Seteni ya adəfiki ana mis ni, atəgəsiki ma ana *məsuf magədavani, ay məsuf nday nani ti tagosay tay. ² Ndam masəkadı malfada ana mis ni atagosay tay daya. Majalay ahàr ga ndam masəkad malfada gani nani ti dek magədavani, mimili àki ka tay bi simiteni. ³ Nday gani təcahi zlam ana mis, tədəm mis təday wal ba, wal day òru ka zal ba. Tədəm keti, mis təmbrən məzum zlam ndahanj, ay Melefit àgraya zlam nday nana ti, ti ndam ya təfəki ahàr ka Yezu, təsəra jiri a ni təzum. Ay wudaka təzum ti ahàr àdəm təgri səsi ana Melefit day. ⁴ Adaba zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti àbəlay. Tamal məgri səsi ana Melefit azuhva zlam ya ti Melefit avi ana leli ni ti məgəsumkabu, məmbrən zlam ndahanj ba. ⁵ Nahkay zlam ni dek tìgia njəlatana kè eri ge Melefit a azuhva ma gayan ya àdəmki ni, akaba geli ya məgriki səsi ni.

Mis sulumani ya agri təwi ana Yezu ni

⁶ Ahàr àdəm cahi zlam nday nani ana bəza ga mən gel. Tamal kagray nahkay ti ekigi mis sulumani ya agri təwi ana Yezu *Krist ni. Akəngət njəda e divi ge Melefit bu àna pakama ge Melefit ya məbu məgəskabu ni akaba àna zlam sulumani ya təcahuk, kəbu kagray ni. ⁷ Pakama ge mis ya tədəm ma masakani akada ga məhasl ga wál medewel ya tanjəhad ni ti

kèbi slimy ba. Ma gatay ni ti àbəlafən kè Melefit do. Ahàr àdəm kagray ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad, ti kəngətkivu njəda. ⁸ Ge mis ya ti tisirvu kəlavad ga məngətkivu njəda ni ti àbəlay, avi njəda ana tay ga magray zlam 6al, ay magray ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad ti àbəlay dal-dal, avi njəda ana mis ga magray zlam dek. Tamal magray nahkay nahəma Melefit avi sifa ana leli nihi, amələbu àna nañ ga kañgay-kañgayani. ⁹ Ma hini ya nəhuk ni ti ma ge jiri, ahàr àdəm ku way way do məgəskabá àna məbəruv bəlanj, àjalaki ahàr cü cü ba. ¹⁰ Leli magray təwi, məbu makadvu àna nañ ti adaba məsəra Melefit ti nañ Bay ga sifa, nahkay məfəkia ahàr a. Nañ ti ahəngay mis dek, ahəngay ahar gədakani ti ndam ya təfəki ahàr ke Krist ni. ¹¹ Zlam hini ya nəhukki ma ni ti cahi ana mis, hi ana tay tāgray.

¹² Nak wur mba, ay ti maslaŋa àfəkuk aksongu adaba nak wur ba. Ahàr àdəm kədəfiki zlam ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ni, ti tāgray akada gayak ni. Ahàr àdəm kədəm ma sulumani, kānjəhad lala, kāwayay mis, kəfəki ahàr ke Melefit lala akaba kānjəhad njəlata ; tamal kagray nahkay ti nday day atagray akada gayak ya kāgray ni. ¹³ Jenji Wakita ge Melefit ana tay kəlavad, vi njəda ana tay kəlavad, cahi zlam ana tay kəlavad duk abivoru ana moru goro. ¹⁴ Njəda ya ti *Məsuf Njəlatani àvuk ga magray təwi ni ti kāmənjalən akada zlam masakani ba. Kəsəra, njəda gani nani ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit tədəmki ma, mək gədákani ga ndam məfəki ahàr ke Melefit təbəkuk ahar ga məvuk njəda gani. ¹⁵ Gəskabá zlam gana lala, gray təwi ni àna məbəruv bəlanj. Tamal kagray nahkay ti mis dek atəsər nak kəbu kəkoru kama kama e divi ge Melefit vu. ¹⁶ Bi slimy ana ahàr gayak, bi slimy ana zlam ya ti kacahi ana mis ni daya, kəmbrən ba. Tamal kagray nahkay ti akahəngay ahàr gayak gayakani, akahəngay nday ya ti təbi slimy ana ma gayak ni daya.

5

Manjəhad ga ndam məfəki ahàr ka Yezu

¹ Kàvalahaki ka zal medewel ba, hi ma àna hëŋkali akada ya ti këhi ma ana buk ni. Bëza dagwa day hi ma ana tay akada ya ti këhi ma ana bëza ga muk ni. ² Hi ma ana wál medewel akada ya ti këhi ma ana muk ni, bëza wal day hi ma ana tay akada ya ti këhi ma ana bëza ga muk ni. Bay slimì ti ma gayak ya këhi ana tay ni dek mâbëlafëj kè Melefit.

³ Fi ahàr ana wál madakway ya ti ndam gatay tèbi ededijen i ededijeni ni, këzumi bëruv ana tay ba. ⁴ Ay tamal wal madakway nañ àbu àna bëza gayan ahkay do ni àna bëza huđ gayan nahëma, ahàr àdëm têcahay mëhëŋgrioru ahàr a had ana ndam ga huđ ahay gatay day. Ahàr àdëm tèfi ahàr ana mën gatay ahkay do ni ana dedi gatay, adaba bëza dek ti tèfi ahàr ana ata bëñ gatay bilegeni kwa. Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, tâbëlafëj kè Melefit. ⁵ Wal madakway ya ti maslaña gayan àbi, maslaña ya ti àfi ahàr ni day àbi ededijen ededijeni ni ti ajalaki ahàr ke Melefit, ahëngalay nañ mëlafat akaba mëlavad gani do dek, awayay ti Melefit mëjënakì nañ. ⁶ Ay wal madakway ya ti agray zlam ya ti ahàr gayan awayay ni ti ku nañ àna sifa nëngu ni kala nañ mëmëtani. ⁷ Hi ma gani nani ana tay lala, ti maslaña àngëtfëja zlam magudarani kà tay a ba simiteni. ⁸ Tamal mis àfi ahàr ana ndam gayan do ni ti àmbrëja Melefit a, ñgulum maslaña ya ti àfëki ahàr ke Melefit do ni. Nëdëmki ma hini ti ahar gëdakani ka ndam ya tèfi ahàr ana ndam ga huđ ahay gatay gatayani do ni.

⁹ Tamal këbëki slimì ga wal madakway ka wakita ti tâjënaki nañ ti, ahàr àdëm àbi àbi ti vi gayan mâla kru kru muku, àday zal bëlañ ciliñ. ¹⁰ Tamal kawayay mëbëki slimì ga wal madakway ti ahàr àdëm àgra tèwi sulumana, mis tâzlëbaki nañ : ahàr àdëm àfia ahàr ana bëza gayan a lala, àgëskabá mis afa gayan a, àbaria asak ana ndam ge Melefit a, àjënakia ndam ya ti tècakay daliya na, zlam gayan ya àgray ni dek sulumani day kwa ti tèbëki slimì gayan.

¹¹ Wál madakway ya ti nday bëza mba

ni ti këbëki slimì gatay ka wakita ya tèbëki slimì ga wál madakway ni ba. Adaba tamal zawal tìgia eri ana tay a ti tijikia ke divi ge *Krist a, takoru ka zaval. ¹² Nahkay ti Melefit amëgës tay àna seriya adaba ka ya ti tåday zaval ni ti tèmbrëja ma gatay ya ti tèdëm atëgri tèwi ana ndam ge Melefit na. ¹³ Nahañ ni ti, tamal tèbëkia slimì gatay a ti tègray tèwi do, tènjëki ka masawadani ka mahay ka mahay. Nday ndam masëfa ciliñ do ; tagray mbada-mbada, tèdëgiyu a ma ge mis vu, tèdëm ere ye ti àgëski mëdëmani do ni daya. ¹⁴ Nahkay zla nahëma, nawayay ti bëza wál ya ti zaval gatay tèmëta ni ti tòru ka zaval, tìwi bëza, tèbi slimì ana ndam ga huđ ahay gatay. Tamal tagray nahkay ti ndam ezir geli etislikì mëdëmki ma magëdavani ke leli koksah. ¹⁵ Nëdëm nahkay ti adaba bëza wál ndahañ e kidij gatay bu tìjikia ke divi a àndava, tèbu tadëbay divi ge *Seteni. ¹⁶ Nahkay tamal wal ya afëki ahàr ka Yezu ni wál madakway tèbu afa gayan nahëma, ahàr àdëm mëfi ahàr ana tay, ti ndam ga Yezu ya *tècakalavu a kësa gani bu ni tèfi ahàr ana tay ba. Nahkay ndam ge Melefit ni tislikì mëfi ahàr ana wál madakway ya ti ndam gatay tèbi ni ciliñ.

¹⁷ Nihi ti nëdëmki ma ka gëdákani ga ndam ge Melefit. Nday ya ti tagray tèwi lala ni ti ahàr àdëm tâzlëbay tay mâtam ge mis ndahañ ni, ahar gëdákani tâzlëbay nday ya ti tazay njëda gatay ga mëhi ma ge Melefit ana mis akaba ga macahi zlam ana mis ni. ¹⁸ Adaba àbu mëbëkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ka ya ti këzlëbùm hay àna sla nahëma, këwälumikabu pakama ga macafëja nañ kà mëzum zlam a ba. » Àbu mëbëkiani nahkay hi keti : « Bay magray tèwi ti ahàr àdëm tèvi endif gayan kwa. » ¹⁹ Tamal mis bëlañ adëmki ma magëdavani ka gëdakani ga ndam ge Melefit ti këgëskabu ba ; këgëskabu ti si tamal mis cù mahkër tagray sedi gani tata kwa. ²⁰ Nday ya ti tègudara zlam a ni ti, hiki ma ana tay kè meleher ge mis dek. Tamal kagray nahkay ti nday ndahañ ni atagray aنجwaz, atagudar zlam do.

* ^{5:18} Mënjay Mimbiki 25.4 akaba 1 Korej 9.9 ; Meciyü 10.10 ; Lek 10.7. Ka sarta gani nani ti tabëhad hay, slasla tècalki, hay ni azlësvu. Melefit àdëm tècafëja slasla na ga mëzum hay na ba.

²¹ Ma ya nəhuk nihi ni ti nəhuk kè meleher ge Melefit, kè meleher ga Yezu Krist, akaba kè meleher ga *məslər ge Melefit ya Melefit àdaba tay a ni : nəhuk nahəma, gray zlam ya ti nəhuk ni, gri zlam ana mis dek kala-kala, kicirkaba mis a ba. ²² Tamal kawayay məfiyu mis ga magray təwi e kidiñ ga ndam ge Melefit bu ni ti, kàgray weceweci ba. Səra manjəhad gayan a day ; tamal sulumani ti kâbəki *ahar gayak ka ahàr gayan ga məvi njəda ge Melefit. Tamal mis ndahanj təbu tagudar zlam ti kəhurkiviyu ka tay ba. Bi slimi ana ahàr gayak, ti kânjəhad njəlata.

²³ Kisi yam yam ciliñ va ba ; cakay zum gəzit azuhva arməwər ga huđ gayak ni, adaba kəlavad' kəbəsey do.

²⁴ Magudar zlam ge mis ndahanj ti mis dek tipi ; ku tamal təgrafənə seriya kà tay a fanj ndo nəngu ni mis dek təsəra. Ay ge mis ndahanj ni ti ni təpivu do, si kələñ ga magrafənə seriya kà tay a day kwa ti mis atəsər. ²⁵ Nahkay day, zlam sulumani ge mis ya tagray ni ti mis dek tipi ; ku tamal mis tagray zlam sulumani ya mis ndahanj təpi do nəngu ni mis etipi, adaba zlam sulumani ti àngahvu koksah.

6

¹ Nday ya ti nday evidi ni dek ti ahàr àdəm tawayay məhəñgrioru ahàr a hađ ana ndam ya təgur tay ni. Tamal tagray nahkay ti mis etindivi Melefit azuhva tay do, atədəm ma ge Melefit ya macahi ana mis ni zlam masakani do daya. ² Tamal ndam ya təgur tay ni nday day təfəki ahàr ka Yezu ti, ahàr àdəm evidi ni təgri təwi sulumani ana tay àtam ya ti akal təgri ana ndam ya təgur tay, təfəki ahàr ka Yezu do ni. Ahàr àdəm təgri təwi sulumani ana tay nahkay ti adaba tawayay tay azuhva məfəki ahàr gatay ni. Ngay ndam ya ti təgur tay ni bəza ga məñ gatay, nahkay tislikı magudari təwi ana tay ti təhi ana ahàr ba.

Mis ya təcahi zlam magədavani ana mis ni

Zlam nday nani ti ahàr àdəm kâcahi ana mis, kâhi ana tay ti təgray. ³ Pakama ga Bay geli Yezu *Krist ti pakama ge jiri ; mis ya təfəki ahàr ni dek təcahi divi

gani ana mis akada ga pakama gayan ya àdəm ni. Ay tamal maslañja nahən acahi zlam ndahanj gərgəri akaba pakama gani nani ana mis, àgəskabu pakama ge Melefit jireni ni do nahəma, ⁴ maslañja gani nani akada èpi divi lala do. Azay ahàr gayan akada mis gədəkani, àsər zlam do simiteni, tamal àgray gejewi akaba mis do ni ti èbəsey koksah ; taləgavu akaba mis àki ka pakama masakani. Tamal agray nahkay ti mis tagray solu, taləgavu, tindivi Melefit, tahənday ma ge mis, ⁵ təmbrəñ ləgayvu gani dəy-day do. Ndam ya ti tagray nahkay ni ti majalay ahàr gatay magədavani, təsər divi ge jiri va do. Təhi ana ahàr məfəki ahàr ka Yezu ti divi ga məñgət elimeni.

⁶ Tamal mis adəm zlam ya ti nañ àbu àna nañ ni èslia gayan a, amərvu àna nañ nahəma, məfəki ahàr ka Yezu ni avi zlam sulumani dal-dal edədiñ. ⁷ Adaba təweya leli a duniya va ti leli məbi àna zlam bi ; ka ya ti aməmət, amasləka a duniya ba ni day aməhəl zlam koksah. ⁸ Ègia nahkay ti tamal leli məbu àna zlam məzumani akaba zlam məbakabani nahəma, ahàr àdəm mədəm zlam nday nani èslia geli a, məmərvu àna nañ. ⁹ Ay nday ya ti tawayay məñgət elimeni nahəma, *Seteni esipet tay, aki kəmbazl ana tay ga məgəs tay, agray ti təwayay zlam àsəbay, ay zlam ya ti tawayay ni ti zlam masakani, àjənaki mis do : agudar mis, ejin nañ simiteni sawan. ¹⁰ Mawayay singu ti dəgus ga zlam magədavani a duniya bu dek. Mis ndahanj tadəbay àsəbay ; nday gani tijikia ke divi ga məfəki ahàr ka Yezu a, təgri daliya dal-dal ana ahàr gatay, ègia akada tatəhad vu gatay àna miñgic.

Sawari gərgərəni ka mandav ga pakama

¹¹ Ay nak ti nak mis ge Melefit. Cuh-wafənə kà zlam nday nana. Ere ye ti ahàr àdəm kadəbay ni ti nihi : jiri, məhəñgrioru ahàr a hađ ana Melefit, məfəki ahàr ka Yezu lala, mawayavani, mebeseni, manjəhadani kuđufa. ¹² Zay njəda gayak, kadvu àna məfəki ahàr gayak ka Yezu, adaba kadvu gani nani ti àbəlay dal-dal. Melefit àzalay kur ga məvuk *sifa ya àndav dəy-day do ni ; nahkay ti bi slimi ana sifa gani lala. Kàgra sedi gana kè meleher ge mis a kay,

kèdəm nak mis ga Yezu ; gayak ya ti kàgray nahkay ni ti àbəlay dal-dal. ¹³ Nəhuk ma hini ti kè meleher ge Melefit, naŋ ti avi sifa ana zlam dek. Nəhuk ti kè meleher ga Yezu *Krist daya, naŋ ti àgra sedi a kè meleher ga Pons Pilet a ; gayan̄ ya àgray nahkay ni ti àbəlay dal-dal. Nəhuk nahəma, ¹⁴ zlam ya ti Melefit àhuk gray ni ti gəskabá lala, ku zlam gəziteni gani day kàgudar ba, gray ti mis təngətfuka zlam magudarana ba simiteni, duk anivoru ana vad ga Bay geli Yezu Krist ya amara ni. ¹⁵ Vad gani nani ti Melefit àfəkad, amədəfiki ana leli ka sarta ya awayay ni. Melefit ti naŋ bəlan̄, agur zlam dek ti naŋ ciliŋ, avi məmərani ana mis ti naŋ ; naŋ Bay agur bəbay ndahaŋ ni dek, naŋ gədakani agur gədákani ndahaŋ ni dek ; ¹⁶ anjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani ti naŋ ciliŋ ; anjəhad a maslađani bu, mis təhədəfəŋiyu koksah ; maslađa ya ti èpia naŋ a ni ti àbi, maslađa ya ti esliki mipi naŋ ni day àbi. Mis dek tâzləbay naŋ, naŋ àbu àna njəda ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

¹⁷ Nday ya ti təbu àna elimeni a duniya bu ni ti, hi ana tay tìji zlabay ba, təfəki ahàr ke elimeni gatay ni ba, adaba elimeni ti amandav. Təfəki ahàr ti ke Melefit, adaba Melefit ti avi zlam sulumani ana leli dal-dal, zlam sulumani ya àvi ana leli do ni ti àbi ; awayay ti məmərvu àna naŋ. ¹⁸ Hi ana tay təgri zlam sulumani ana mis, zlam sulumani ya təgray ni ti mîgi elimeni gatay. Tâvay zlam àna məbəruv bəlaŋ, təhi ana ahàr zlam gatay ni gatay gatayani ciliŋ ba. ¹⁹ Tamal tagray nahkay ti tanjah zlam sulumani ya àndav day-day do ni, kama kama ti atəmərvu àna naŋ. Zlam sulumani ya atəmərvu àna naŋ ni ti sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti sifa ededijen ededijeni.

²⁰ Timote wur goro ni, zlam ya ti Melefit àfukvù a ahar vu ni ti bi slimlala. Tamal mis taləgavu àki ka pakama masakani, ti-jikia ke divi ge Melefit àna naŋ a ti kàgray akada gatay ni ba. Tamal mis tədəm ma magədavani, təhi ana ahàr təsəra zlam a, ay təsər zlam ededijen ededijeni do ni ti kàgray akada gatay ni ba daya. ²¹ Mis ndahaŋ tədəm təsəra zlam a ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tịjikia ke divi ga məfəki ahàr ka Yezu a àndava.

Melefit məgri sulum gayan̄ ana kəli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cʉ ni Ere ye ti mədəmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cʉ ni

Maslaŋa ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka sarta ya ti Pol àbəki wakita hini ni ti təfiya naŋ a daŋgay va keti (2.9) ; ku ndam gayan nəŋgu ni tādəba naŋ a dal-dal day kwa ti tədi ahàr (1.16-17). Pol àsəra, sarta gayan ènbia wudak, èndeverinjaba təwi gayan a (4.6-7).

Pol àbikioru wakita hini ana Timote ti ga məvi njəda, ga məhiani àmbrəŋ təwi ya àvi ni ba, ku tamal mis ndahanj təgri daliya nəŋgu ni àmbrəŋ ba (2.1-13 ; 3.10-17 ; 4.1-5). Akada ga pakama gayan ya àdəm a wakita ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni bu ni ti àdəm si Timote àhurkiviyu ka nday ya ti tagray gejewi, təcahi zlam magədavani ana mis kwa ni ba (2.14-26). Àdəm ka sarta ya ti duniya ara andav wudak ni ti mis atagudarkivu zlam dal-dal, ay Timote àhurkiviyu ka tay ba (3.1-9). Awayay ti Timote acahi ma ge Melefit ana mis, àmbrəŋ ba (1.14 ; 3.14 ; 4.2).

Pol àdəm mis ndahanj təmbrəŋna naŋ a (1.15 ; 4.10, 14, 16). Àdəm sak cʉ awayay ti Timote māra afa gayan a (4.9, 21), adaba Timote ti ègia akada wur ga hud gayan a (1.2 ; Filip 2.22).

Ay ku tamal Pol àsəra sarta gayan ènbia wudak, ku tamal mis ndahanj təmbrəŋna naŋ a, ku tamal naŋ àbu acakay daliya nəŋgu ni, àmbrəŋ məfəki ahàr gayan ka Yezu ndo ; àsəra, Yezu amahəŋgay naŋ ti məhuriyu a Məgur gayan vu a hud melefit bu (4.18). Azləbay Yezu, àmbrəŋ do.

Sa ga Pol

¹ Abəki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Nìgi zal asak ti ka mawayay ge Melefit, ti nəhi pakama gayan ana mis. Pakama gayan ni ti nihi : Tamal tīgia akada

mis bəlanj akaba Yezu Krist a ti aməvi sifa ana tay.

² Nəbukki ti ana nak Timote. Nak ti kìgia wur goro a, nawayay kur dal-dal. Bəŋ geli Melefit nday ata Bay gel Yezu Krist təgruk sulum gatay, təjənaki kur, tāgray ti kānjəhadumkabu akaba mis àna sulumanı ti.

Pol agri sʉsi ana Melefit, avi njəda ana Timote daya

³ Nəgri sʉsi ana Melefit. Melefit ti nəgri təwi àna huđ bəlanj, akada ga ata baba ya tāgray ni. Nahəŋgalay naŋ kəlavad, məlavad akaba məlafat gani do dek ; kəla ya ti nahəŋgalay naŋ nahəma nahəŋgaluk naŋ daya. ⁴ Ka ya ti mèdevu ni ti kitəwa, kàwayay ti mèdevu do ; nahkay ti ka ya ti nahəŋgalay Melefit ni ti nəjalakuk ahàr, nawayay mipi kur. Tamal nìpia kur a ti anəmərvu dal-dal. ⁵ Nəgri sʉsi ana Melefit adaba nəsərkia ahəmamam kəfəki ahàr ka Yezu àna huđ bəlanj ni. Dedi gayak Ləwìs akaba muk Ewnis təfəkia ahàr enji gayak a ; nəsəra, nak day kəbu kəfəki ahàr akada gatay ni.

⁶ Nahkay zla nahəma, nəhuk kadvu ga magray təwi àna njəda ge Melefit ya àvuk ni. Kəsəra àvuk njəda gani nani ti ka ya ti nəbəkuk ahar ni. ⁷ Kàgray aŋgwaz ba, adaba Melefit àvia Məsuf gayan ana leli a ; Məsuf gani nani agray ti māgray aŋgwaz ba. Məsuf gani nani ti avi njəda ana leli dal-dal sawar. Avi njəda ana leli ti māwayavu, məbi slimy ana ahàr gel lala daya.

⁸ Ègia nahkay ti kàgray mimili ba, hi ma ga Bay gel Yezu ni akada goro ya təgru ni ti gəskabu, adaba Melefit avi njəda ana leli ge mebeseni. ⁹ Melefit ti àhəŋga leli a, àzala leli a ge migi ndam gayan njəlatana. Àgray nahkay ti azuhva təwi gel ya məgri ni do ; àgray ti ka mawayay gayan, àgri sulum gayan ana leli azuhva təwi ga Yezu *Krist ya àgri ana leli ni. Kwa ka sarta ya Melefit àgraya məlaŋ a faŋ ndo ni Melefit àdəm aməgri ana leli nahkay. ¹⁰ Ere ye ti Melefit àdəmbiyu ahaslani amagray ni ti, nihi ti àgra. Àgray ti àna məslərbiyu Yezu Krist Bay

mahə̄ngay leli ni. Krist ti àgray ti kisim mîgi zlam masakanî, àhi Ma Mwéweni Sulumani ana leli ti mèngat sifa àna nañ, mèmât day-day ba.

¹¹ Ma Mwéweni Sulumani gani nani ti Mel-efit àzalay nu ti nêhioru ana mis ; nìgia zal asak gayan a ga macahi ma gani ana mis a. ¹² Tègru daliya hini ti adaba nàgra tewi gana lala, ay nàgray mimili àna nañ do, adaba nàfekia ahàr ka Yezu a, nàséra nañ a lala. Nàséra eslikî majègay ere ye ti àfuvù a ahar vu ni duk abivoru ana vad ga manjga gayan a. *

¹³ Kèséra pakama ge jiri goro ya nàhuk na. Gray ere ye ti nàhuk ni : fèki ahàr ka Yezu Krist lala, wayay ndam ge Krist lala daya, adaba nak kèbu akaba nañ akada mis bélaj. ¹⁴ Melefit àvuka zlam sulumana ; bi slimî lala. *Mèsuf Njèlatani àniviyu ana leli a mèbèrûv bu ; amèvuk njèda gani.

¹⁵ Kèséra, ndam gelî ya nday ga had Azi ni dék tèmbrèja nu a. Fizel nday ata Her-mozèr day tèmbérèja nu a akaba nday ndahanj na. ¹⁶ Ay Onesifor àvua njèda sak kay, goro ya tèfiyu nu a dañgay vu ni ti àsi mimili ndo. Nahkay nawayay ti Bay gelî mègri sulum gayan dal-dal ; nawayay ti mègri ana ndam ga huñ ahay gayan daya. ¹⁷ Ka ya ti Onesifor àra a Rom a nahëma, àzay njèda gayan dék ga madèbay nu, mèk àdua ahàr a. ¹⁸ Nawayay ti Bay gelî mègray ti Melefit mègri sulum gayan a vad ya ti Yezu amara ni. Tewi ga Onesifor ya àgri ana leli e Efez ni dék ti kèséra lala.

2

Za njèda gayak dék ga madèbay Yezu

¹ Wur goro ni, nak ti zay njèda gayak dék ga madèbay Yezu *Krist ; agruk sulum gayan ga mèjènaki kur ti Yezu Krist gani. ² A haslani ti kiccia ma goro ya nàhuk na ; ma gani nani ti mis kay ticia, tagray sedi gani tata. Nahkay ti daba ndam jireni ndahanj a, cahi zlam gani ana tay ti nday day tîslikî macahiani ana mis ndahanj bilegeni.

* ^{1:12} Ere ye ti àfuvù a ahar vu ni : mis ndahanj tèdèm Pol awayay adèm Ma Mwéweni Sulumani. Mis ndahanj tèdèm Pol àdèm ere ye ti àfivù a ahar vu ana Yezu ni : tamal nahkay ti Pol awayay adèm sifa gayan ahkay do ni tewi gayan ya agri ana Melefit ni. * ^{2:11} Mèmâtani akaba Yezu ti awayay adèmvaba mèmbrèj manjèhad gelî magèdavani ya ahaslani ni dék.

³ Tamal mis ndahanj tègruk daliya ti gèskabá akada gelî na. Gri tewi ana Yezu Krist lala, gray tewi akada ga zal slewja sulumani ya ebèsey daliya ni. ⁴ Maslaña ya ti awayay magray tewi ga slewja ni ti awayay magray ere ye ti àbèlafèj kà gèdakanî gayan ni. Zal slewja àhurkiviyu ke tewi ga nday ya ti nday ndam slewja do ni koksah. ⁵ Mèséra, tamal maslaña awayay macuhwakabani akaba mis ndahanj ti ahàr àdèm mècuhway àna divi gani. Do ni ti ku tamal ènjia enji a nàñgu ni atèvi zlam ka duwa gani do. ⁶ Mèséra daya, ka ya ti bay ga vèdanj edi zlam ana ndam mèwèsi vèdanj nahëma, maslaña ya ti tèvi zlam enji ni ti nañ ya ti àza njèda gayan a dék, àwèsa vèdanj a lala ni. ⁷ Ere ye ti nàhuk nihi ni ti ahàr àdèm kîci lala. Bay gelî amèvuk njèda gayan ti kèsér ma gani dék.

⁸ Sèrki ka Yezu Krist. Nan ti wur huñ ge Devit ; àmèta, mèk àñgaba e kisim ba. *Ma Mwéweni Sulumani ya nêhioru ana mis ni ti nahkay. ⁹ Tègru daliya ti azuhva Ma Mwéweni Sulumani gani nani ; ku mèfiyu nu a dañgay vu day tèfiya nu a akada nàgudara zlam a. Ay pakama ge Mel-efit ti tèfiyu a dañgay vu ndo. ¹⁰ Ègia nahkay ti nebesey daliya ya tègru ni dék azuhva ndam ge Melefit ya àdaba tay a ni. Nawayay ti nday day Melefit mèhèngay tay àna tewi ga Yezu Krist, nawayay ti tèhuriyu a mèlanj masladani ge Melefit vu, tânjèhad ga kanjgay-kanjgayani eslini. ¹¹ Ma ge jiri, ahàr àdèm mis tègèskabu ni ti nihi :

Tamal mèmât ka ahar bélaj akaba Yezu ti amèlèbu àna *sifa ya àndav day-day do ni ka ahar bélaj akaba nañ daya* ;

¹² tamal mebesey daliya ka ahar bélaj akaba nañ ti

amèhuriyu akaba nañ a bay gayan vu daya ;

tamal mèdèm mèser nañ do ni ti nañ day amèdèm àsèr leli do ;

¹³ ay ku tamal mègray ere ye ti mèhibiyu amagray ni va do nàñgu ni,

nan ti amagray ere ye ti àdəmbiyu amagray ni, àmbrəŋ magrani do,
adaba ere ye ti àdəmbiya amagray ni ti si agray kwa ;
divi gayan naŋ àbi simiteni.

Bay slimti təwi gayak ya kəgri ana Yezu ni ti māla təwi ge jiri

¹⁴ Ma goro hini ya nèdəm ni dek ti həŋgi ana mis lala. Hi ana tay tələgavakivu ka pakama gərgərani ba ; hi ma hini ana tay àna slimti ge Melefit. Maləgavani àkivu ka pakama gərgərani ti zlam masakanì àbəlay do simiteni, ejin ndam ya təbi slimti ni. ¹⁵ Zay njəda gayak dek ti zlam ya kagray ni dek mābəlafəŋ kə Melefit. Ahàr àdəm təwi gayak ya kagray ni àsuk mimili ba ; hi ma ge jiri ge Melefit ana mis àna divi gani. ¹⁶ Tamal ndam ya təsər Melefit do ni tagray gejewi ti kəhurkiviyu ba. Gatay ya tagray nahkay ni ti kəlavəd tagudarkivu zlam àkivu ; ¹⁷ pakama gatay ya tədəm ni ti ejin mis, egi akada ambələk ya ezi, asagakivu ni. Ata Himeni nday ata Filet day təkibu ka tay : ¹⁸ nday ti tədəm mis təngaba e kisim ba àndava ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tūjikia ke divi ge jiri a, tagray ti mis ndahanj təmbrəŋ məfəki ahàr gatay ka Yezu. ¹⁹ Ay jiri ge Melefit ti anjəhad kanjgay-kanjgay ; naŋ akada asak ga ahay ya təfəkada lala, àdaday do ni. Zlam àbu məbəkiani ka asak ga ahay gani nani nahkay hi : « Bay Melefit àsəra ndam gayan a.[†] » Àbu məbəkiani keti : « Maslaŋya ya ti àdəm naŋ mis ga Bay Melefit lu nahəma, məmbrəŋ magudar zlam simiteni. »

²⁰ A ahay ge mis gədakani bu ni ti zlam təbu kay ga məbəviyu zlam. Nday dek ti ga gru ahkay do ni ga evirzegena cilin do ; ndahanj ge biyem ahkay do ni ge elibisl. Nday ya ti sulumani ni ti tagray təwi àna tay ga vad ga wuməri ; nday ndahanj ni ti ni tagray təwi àna tay kəlavəd. ²¹ Nahkay tamal maslaŋya àmbrəŋa zlam magədavani ya nèdəmki ma na dek ti ègia akada zlam məbəviyu zlam sulumani. Bay ahay ni azay, abarafəŋa ti mīgi *njəlatani, agray təwi àna naŋ tata. Aslamalay lala ga

magray təwi àna nan, awayay magray təwi sulumani àna naŋ dek.

²² Zlam magədavani ya bəza dagwa tawayay magrani dal-dal ni ti kəhurkiviyu ba. Zlam ya ti ahàr àdəm kađəbay ni ti nday hi : jiri, məfəki ahàr ka Yezu lala, mawayavani, manjəhad sulumani akaba ndam ya ti tahəŋgalay Bay geli Yezu àna məbəruv bəlaŋ ni. ²³ Tamal ndam muru tagray gejewi àki ka pakama masakanì ti kəhurkiviyu ba. Səra, zlam nday nani ti egi ləgayvu. ²⁴ Ay maslaŋya ya agri təwi ana Bay geli ni tələgavu ata mis ba. Ahàr àdəm manjəhad gayan māla sulumani kə meleher ge mis dek ; mīsliki macahi zlam ana mis ; tamal mis təbi seki ti mēbəsey. ²⁵ Tamal mis ndahanj tədəm ma gayan ya àdəm ni ma ge jiri do nahəma, ahàr àdəm acahi zlam ana tay àna kuđufani. Tamal agray nahkay ti bi Melefit amagray ti təmbatkaba majalay ahàr gatay a, ti təsər divi ge jiri. ²⁶ Ndam nday nani ti *Seteni àgəsa tay àna kəmbazl gayan a, awayay ti təgray ere ye ti awayay ni. Ay tamal təmbatkaba majalay ahàr gatay na, ègia sulumana ti, atətamfəŋa kà kəmbazl ge Seteni na.

3

Ere ye ti amagravu ka mandav ga duniya ni

¹ Səra lala : ka ya ti duniya amandav wudak nahəma, sarta gani emigi zləzləda. ² Ka sarta gani nani ti mis etigi ndam eri, atawayay sīŋgu, etiji zlabay, atəhi ana ahàr zlam gatay ya tagray ni dek ti zlam sulumani, etindivi Melefit, atəgəsiki ma ana ata bəŋ gatay do, atəgri səsi ana mis do, atəmənjaləŋ ka zlam *njəlatani akada zlam masakanì, ³ ku ndam ga huđ ahay gatay day atawayay do, atəmbrəŋ mizirey mis do, atədəmki ma magədavani ke mis, atagray zlam ya ti məbəruv gatay awayay ni dek atəmbrəŋ do, atəgri daliya ana mis kəlavəd, atawayay jiri do, ⁴ atəsəkumoru mis, atəjalaki ahàr ka zlam ya tagray ni do, atəhi ana ahàr tətəm mis ndahanj dek ; atawayay zlam ya məbəruv gatay awayay ni cilin, atawayay Melefit do simiteni. ⁵ Ndam

[†] 2:19 Mənjay Macalani 16.5.

nday nani ti atədəm nday ndam ya tazləbay Melefit ni, ay njay Melefit nañ àbu àna njəda ga məmbatikaba majalay ahàr ana mis a ti atəgəskabu va do. Ndam nday nani ti kəhurkiviyu ka tay ba. ⁶ Mis ndahanj e kidinj gatay bu təbu tagosay mis, təhuriyu a ahay vu afa ge mis, tesipet wál ya təsər zlam do ni ; ègia akada təki kəmbazl ana tay. Wál nday nani ti təbu tagudar zlam dal-dal, təjalaki ahàr ka zlam gərgərani ya məbəruv gatay awayay ni cilin ; ⁷ təbu təcahay zlam kəlavad, ay tısliki məsər jiri ge Melefit kok-sah. ⁸ A haslani ti ata Zenes nday ata Zembres * təwaya macafənja Məwiz ga magray təwi ge Melefit a : nahkay day mis nday nani tawayay macafənja leli ga magray təwi ge jiri a ; majalay ahàr gatay dek magədavani, məfəki ahàr gatay ke Melefit ni ègia zlam masakana. ⁹ Ay zlam gatay ya tagudar ni amazoru tay kama do, adaba mis dek atəsər nday ndam muru, akada ga ata Zenes nday ata Zembres ya mis təsəra nday ndam muru ni.

Kəmbrəŋ ere ye ti kəcahay ni ba

¹⁰ Ay nak ti kəsəra zlam ya nəcakay na dek lala ; kəsəra manjəhad goro a, kəsəra zlam ya nawayay nagray na, kəsəra ahəmamam nəfəki ahàr ka Yezu na, kəsəra ahəmamam nebesey zlam na, kəsəra ahəmamam nawayay mis na, kəsəra nəmbrəŋ təwi goro do. ¹¹ Kəsəra daliya goro ya mis təgru na akada daliya ndahanj ya nəcakay na. Daliya gani nani ti nəcakay a Antiyos, a Ikoniyum akada e Listir ; daliya weley ya nəcakay ndo ni weley, ku nəcaka daliya emitena nəngu ni Bay goro àhəŋga nu a. ¹² Səra, ku way way do awayay manjəhadani akada Yezu Krist akada mis bəlaŋ, azləbay nañ lala ti, mis atəgri daliya. ¹³ Ay ndam cuday akada nday ya ti tagosay mis ni kəlavad atagudarkivu zlam ; etijinkia mis ndahanj ke divi a, nday day etijikia ke divi a. ¹⁴ Nak ti kəmbrəŋ zlam ya ti kəcaha, kəgəskabá àna hud bəlaŋ ni ba. Kəsəra nday ya ti təcahuk zlam na ; nahkay kəsəra zlam gani nani ti zlam ge jiri. ¹⁵ Kwa nak a wur bu ni ti kəsəra Wakita *njəlatani ge Melefit a ; wakita gani nani ti

* ^{3:8} Ata Zenes nday ata Zembres ti, ndam Zəde tədəm nday ndam məsər zlam ga had Ezip ka sarta ge Məwiz ni (mənjay Mahərana 7.11, 22).

adəfukki divi ga majalay ahàr sulumanı, nahkay Melefit amahəŋgay kur adaba kəfəki ahàr ka Yezu *Krist. ¹⁶ Pakama ya mədi ahàr a Wakita ge Melefit ni bu ni dek ti Melefit àvi majalay ahàr gani ana mis ga məbəkiani ; pakama ge Melefit ti ajənaki leli ga mədəfiki zlam sulumanı ana mis, ga madafaki zlam magədavani ti magədavani ededinj, ga mambatikaba majalay ahàr ana mis a, akaba ga macahi divi ge jiri ana mis. ¹⁷ Melefit àvi pakama gayan ana mis ti mis gayan lu māslamalavu lala, mîsliki magray təwi sulumanı weley weley do dek.

4

Hioru ma ge Melefit ana mis

¹ Ere ye ti nəhuk nihni ti nəhuk kə meleher ge Melefit ; nəhuk kə meleher ga Yezu *Krist daya, nañ ya ti amara magrafənja seriya kə ndam ya nday təbu àna sifa na akaba kə ndam ya təməta na. Nəhuk ti adaba aməngazlivu ana leli, aməgur mis dek. Ere ye ti nəhuk ni ti nihni : ² hioru ma ge Melefit ana mis. Ku mis tawayay miceni, ku təwayay do nəŋgu ni, hi ana tay, kəmbrəŋ ba. Hiiki ma ana tay ka zlam gatay ya tagudar ni, ləgi ana tay, vi njəda ana tay. Ku tamal ticiaba zlam ya ti kacahi ana tay na dek ndo nəŋgu ni, kəzumki bəruv ka tay ba, besa. ³ Adaba sarta nahaj amara ; ka sarta gani nani ti mis ndahanj atawayay ma ge jiri ya macahi ana tay ni va do. Atadəbay ere ye ti məbəruv gatay awayay ni cilin, atəzalakabu məsisi ndahanj kay ga macahi ma ya tawayay miceni ni ana tay. ⁴ Atəbi slimı ana ma ge jiri va do ; atəbi slimı ana ma masakani sawaj. ⁵ Ay nak ti njəhad njanj-njanj ; ka ya ti mis təgruk daliya ni ti besa ; hi *Ma Məweni Sulumanı ana mis kəlavad. Tamal kagray nahkay ti, kəgri təwi ana Melefit akada ya àdaba kur a àwayay ti kāgray ni.

Pol àdəm ara amət wudak

⁶ Nu ti sarta goro ènjia wudak. Nara nəvi ahàr goro ana Melefit akada ga zum ya tabəhadı ni. ⁷ Nəkadva àna təwi goro ya nəgray na lala. Nəndevertiŋaba təwi ya Melefit àhu nəgray na dek akada ge mis

ya acuhway, ènjua ka mèlanj mèdukana ni. Nòmbrèn mèfèki ahàr goro ka Yezu ndo simiteni. ⁸ Ku nihi Melefit àslamatuvu zlam a, Bay gelì amèvu azuhva tèwi goro ya nègri ni ; amèvu ti àna jiri gayan. Adaba Bay gelì Yezu ti agrafènja seriya kè mis àna jiri a : amèvu zlam ti ana nu cilin do ; amèvi ti ana ndam ya tajègay mara gayan àna mèmèrani ni dék daya.

Pakama ga Pol ka mandav ga wakita gayan

⁹ Zay njèda gayak dék ga marana afa goro ke wecewecena, ¹⁰ adaba Demas ti awayay zlam ga duniya, àmbrènja nu a, àslèka àdoru a Tesalonik. Kreskens day àdoru ka had Galasi, Tit ti ni àdoru ka had Dalmasi. ¹¹ Maslanja ya ti nañ àbu akaba nu ni ti Luk cilin. Nahkay kara nahèma zubiya Mark a ju, adaba Mark ti eslikì mèjènaki nu ke tèwi ge Melefit tata. ¹² Tisik ti nèslèroya nañ e Efez a. ¹³ Ka ya ti nàslèkabiya a Truwas afa ga Karpus a ni ti nèmbèrbiya mugudi goro a ; zubiya ji. Hèlubiya wakita goro a daya ; wakita ya ti ga ambèl ni tègèjazlkukbiya ahàr ba.

¹⁴ Eleksender zal gèzan ni àgrua cuday a dal-dal ; ere ye ti àgru ni ti Bay gelì amatrañ nañ bilegeni. ¹⁵ Eleksender ti àgray ti mis tègèskabu ma gelì ya mèhi ana tay ni ba simiteni ; nahkay nak day bavu slimì àna nañ.

¹⁶ Ka ya ti tègrafua seriya enjenjena, nèhèngrifèn ana ndam ge seriya ni ti, maslaña ya àjènaki nu ka ma gani ni ti àbi ; mis dék tèmbrènja nu a. Melefit mèmbèrfènja zlam gatay ya tègray na kà tay a ! ¹⁷ Ay Bay gelì àjènakia nu a, àvua njèda ; nahkay nàhia ma gayan ana mis a àndava, ndam ya tèfèki ahàr do ni dék tìcia. Seriya àgès nu ndo ; àhèngafènja nu kà mazlahku a. * ¹⁸ Bay gelì amahèngafènja nu kè mis ya tègru cuday na dék ; amahèngay nu ti nèhuriyu a Mègur gayan ya e melefit bu ni vu. Nañ ti mis dék tâzlèbay nañ ga kanjgay-kanjgayani ! Aya nahkay.

¹⁹ Gri sa goro ana ata Prisil nday ata Ekiles. Gri sa goro ana ndam ga huñ ahay

ga Onesifor daya. ²⁰ Erest ti ànjèhadìya a Koren a. Trofim ti èbesey do, nèmbèrbiya nañ e Milet a. ²¹ Wudaka ahar kusi ti zay njèda gayak dék ga marana afa goro a.

Ata Ewbèl, Pùden, Linj, Klodiya akaba bèza ga mèn gelì ndahanj ni dék tègruka sa.

²² Bay gelì mèlèbu akaba kur, mègri sulum gayan ana kèli dék ti.

* ^{4:17} Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya tèwàl tay àna seriya ni ti tèbi tay ana mazlahku ti tâhèpèd tay. Nahkay bi Pol awayay adèm tèkàd nañ ndo ; ay bi awayay adèm Yezu àhèngafènja nañ kè Setena ahkay do ni kà ndam ezir gayan na cilin.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni

Ere ye ti mèdèmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimí gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Tit : Tit ti tâgrakabá tewi akaba Pol a (2 Koren 8.16-24). Pol àwayay Tit dal-dal (2 Koren 2.13 ; 7.6) ; ka sarta ya ti tâfaya Pol a dañgay ba ni ti Pol àmbèrbu Tit ka had Kret ga mègur ndam ga Yezu ya tèbu eslini ni (1.5). Kret ti had gèdakani a huñ ga yam bu, gwar ka had Gres ; ka sarta ga Pol mis ndahañ tèdèm ndam Kret ti ndam magudar zlam, nday ndam malfada daya ; ku zal Kret nahay day àdèm nahkay (1.12).

Pol àbikioru wakita hini ana Tit, awayay ti tâbakabu ahàr a Nikopolis (3.12) ; àbikioru ti ga mèdèfiki ahémamam mègray tewi ya àvi ni. Pol àdèm ku tamal ndam Kret tègèskabu ma gayan do nèngu ni, si Tit acahi manjèhad sulumani ana tay, alègi ana tay, àmbrèn ba kwa. Pol awayay ti ndam Kret ya tègèskabu Yezu ni tânjèhadkabu àna sulumani (1.6-9 ; 2), tègèskabu ma magèdavani ba (1.9-16 ; 3.9-11), tâhèngrioru ahàr a had ana ndam ga njumna (3.1-2).

Ndam Kret ti tâdèba divi magèdavani ya ti mèbèruv gatay awayay na tètam mis ndahañ ni, ay ku tamal nahkay nèngu ni Pol àdèm ahaslani ti leli dek ndam magudar zlam akada gatay ni ; Melefit àhèngay leli ti adaba mèisia cicihi a cilin, do ni ti azuhva tewi geli ya mègray ni do (3.3-7).

Sa ga Pol

¹ Abèki wakita hini ti nu Pol, nu bay mègri tewi ana Melefit, nu zal asak ga Yezu *Krist. Àslèrbiyu nu ti nèjènaki ndam ya ti Bay Melefit àdaba tay a ni, ti tâfèki ahàr, ti tèsèr jiri gayan ni. Tèsèra ti atanjèhad akada ge Melefit ya awayay ni, ² atèsèr atanjèhad kançay-kañgay akaba Melefit ededin. Meléfit àdèm kwa ahaslani, wudaka mèlanj ànjèki ni : « Anèvi sifa ya àndav day-day do

ni ana tay. » Nanj ti àsèkad malfada day-day do. ³ Sarta gayan ya ti àfèkad ni ènjia ti àdèfiaba ma ga sifa gani nana ana mis a, ti tâdèmoru, tèhi ana mis ndahañ. Nanj Melefit Bay mahèngay leli àhuva pakama nana ana nu a daya, ti nèhioru ana mis.

⁴ Nèbukki, Tit. Nak ti kìgia akada wur ga huñ goro a adaba leli cecèni mèfèki ahàr ka Yezu Krist. Melefit Bèj geli nday ata Yezu Krist Bay mahèngay leli tâgruk sulum gatay, tâgray ti kânjèhadumkabu akaba mis àna sulumani daya ti.

Manjèhad ga gèdákani ga ndam ga Yezu

⁵ Nèmbèrbu kur e Kret ti ga maslamalakabu zlam ya ti tègèjèni ni, akaba ga madaba mis a ti tîgi gèdákani ga ndam ge *Krist a kësa ga had Kret ni bu ñek, akada ya ti nèhuk ni. ⁶ Maslaña ya ti egi gèdakani ga ndam ga Yezu nahèma, ahàr àdèm nanj àbu maslaña ya tèngètfèja zlam magudarana do ni : wal gayan bëlanj, bëza gayan day tèfèki ahàr ka Yezu. Manjèhad ga bëza ni day mala sulumani, ti mis tèsèr tèbi tègudar zlam bi, ticiiki ma ana ata bëj gatay daya. ⁷ Bay *mèbi slimí ana ndam ga Yezu nahèma, mala maslaña ya tèngètfèja zlam magudarana do ni, adaba tewi ya agray ni ti ge Melefit. Nanj nani ti agray zlabay ba, àzum bérub wecéweci ba, àvi vu gayan ana zum ba, agray terengiz ba, àdèbay elimeni àna magray zlam magèdavani ba daya. ⁸ Agèski nahèma, maslaña gani nani mègèskabu mirkwi, mèwayay magray sulum, mèjalay ahàr sulumani, mala jireni, mala mis ge Melefit *njèlatani, mèbi slimí ana ahàr gayan daya kwa. ⁹ Ahàr àdèm mègèskabá pakama jireni kala-kala akada ya ti màcahumu ana mis ni, àmbrèn ba. Nahkay ti emisliki mèvi njèda ana mis ndahañ àna pakama sulumani nani ya acahi ana tay ni. Tamal mis tègèskabu pakama sulumani hini do nahèma, nanj gani emisliki mèdèfiaba ere ye ti tègudar na ana tay a daya.

Ndam magosay mis

¹⁰ Kadaba gèdákani ga ndam ge *Krist nana nahkay ti adaba mis tèbu kay tici slimí do. Tagosay mis àna pakama gatay ya tèdèm kwaña ni. Ndam magosay mis

nani ti ahar gədakani ndam *Zude ya tèdəm ahàr àdəm mis *tēkeley kudi kwa ni. ¹¹ Ahàr àdəm kacafənja tay ga macahi zlam magudarani nani ana mis a, adaba tagudarikaba hud ahay ana mis a. Tagray nahkay ni ti ga məngəti zlam ana huđ gatay gatayani ciliŋ, mimili àki ka tay bi. ¹² Zal Kret naħaŋ tekedī àsəraba ere ye ti amara magravu na ti, àdəm : « Ndam Kret tasəkađ malfada kəlavad, nday akada ga zlam ge gili ndahaŋ ya tagray cuðay ni, nday ndam masəfa, tənjələŋ ana zlam məzumani ciliŋ. » ¹³ Pakama gayan ya àdəm ni ti jiri ededij. Nahkay ti ləgi ana tay kay kay, ti təfəki ahàr ka Yezu ge jiri, ¹⁴ ti ticiiki məhasl ga ndam Zude ya ti tangħadid ana tay ni va ba, ti təbi slimī ana pakama ge mis ya təwayay jiri do ni va ba. ¹⁵ Tamal mis məbəruv gatay njəlata kē meleher ge Melefit nahəma, ere ye ti tagray ni day dek njəlata. Ay nday ya ti məbəruv gatay njəlata kē meleher ge Melefit do, təfəki ahàr do ni, ere ye ti tagray ni dek magədavani. Nahkay ere ye ti təjalaki ahàr ni dek magədavani daya : ku ka ya ti tagudar zlam nəŋgu ni təgray mimili do. ¹⁶ Tèdəm ahkado təsəra Melefit a, ambatakan i do zlam magudarani gatay ni adafaki tay, nday təsər Melefit do. Tagray ere ye ti Melefit àwayay do simiteni ni, ticiiki slimī ana Melefit do. Nahkay ti tislik i ka magray zlam sulumani koksah.

2

Manjħad sulumani ga ndam ga Yezu

¹ Tit nak zla nahəma, cahi divi ge Melefit ededij ededijen i ni ana mis. ² Hi ana zaval ya tigia medewel a ni ti təbi slimī ana ahàr gatay, təgray zlam àna divi gani, nahkay mis atazləbay tay. Hi ana tay tədəgəzl ahàr lala ; təfəki ahàr ka Yezu àna divi gani, təmbrəŋ ba ; təwayay mis àna huđ bəlaŋ ; tēbəsey daliya daya.

³ Wál medewel day, hi ana tay təgray zlam ya ti àbəlafəŋ kē Melefit ni. Təsivu ana mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, tədəfiki magray zlam sulumani ana mis sawan. ⁴ Tamal nday təbu tagray nahkay ti atəcahi ana bəza wál ti təwayay zaval gatay akaba bəza gatay, ⁵ təbi slimī ana ahàr

gatay, təgray hala ba, təgray təwi lala a huđ ahay bu, təgray zlam sulumani, ticiiki slimī ana zaval gatay. Tamal tagray nahkay ni ti maslaŋa àdəmki ma magədavani ka pakama ge Melefit koksah.

⁶ Bəza dagwa day, hi ana tay təbi slimī ana ahàr gatay ⁷ a zlam bu dek. Nak nakani day gray zlam sulumani, ti dagwa ndahanj ni tipe : etipia ti atagray akada gayak ni. Ka ya ti kacahi zlam ana tay nahəma, dəfiki ana tay àna məbəruv bəlaŋ, ti təgəsukki ma. ⁸ Hi pakama jireni ana tay ti tislik i minjiisleni ba. Tamal kagray nahkay ti kəbəki mimili àki ka ndam ezir geli adaba təngət pakama magədavani ga mədəmkiani ke leli do.

⁹ Evidi day, hi ana tay ticiiki slimī ana ndam məgur tay a zlam ya tagray ni bu dek, təgray ere ye ti àbəlafəŋ kā ndam məgur tay ni, təkeli gejewi ana tay ba. ¹⁰ Tigifin a kəl kā tay a ba daya. Àgəski ti tagray təwi sulumani, ti ndam məgur tay ni təħəl tay ka ndam jireni sawan. Tamal tagray nahkay a zlam ya tagray ni bu dek ti mis atəgəskabu pakama geli ya macahi ana tay àki ke Mel-efit Bay mahəŋgay leli ni àna məmərani.

Melefit àngazliaya sulum gayan ana mis a

¹¹ Ahàr àdəm ndam məfəki ahàr ka Yezu təgray ere ya nəhi ana tay ni, adaba Melefit àngazliaya sulum gayan ana mis a, awayay ahəŋgay mis dek. ¹² Ge Melefit ya àgri ana leli nahkay ni ti leli məsəra ahàr àdəm məgudar zlam va ba, ti zlam ga duniya ya mis təwayay ni day ègi eri ana leli va ba. A manjħad geli a duniya bu ni ti ahàr àdəm məbumi slimī ana ahàr geli, məgrum jiri akaba zlam ya ti àbəlafəŋ kē Melefit ni kwa. ¹³ Majəgay manġa ga Yezu *Krist Bay mahəŋgay leli ni, məsəruma ara anġa, məfumki ahàr àna məmərani. Nanj Melefit geli gədakani, amara manġazli njəda gayan ana mis. ¹⁴ Yezu àmat a kəla geli vu ka mawayay gayan. Àgray nahkay ti, ti məħəlaba leli a zlam magudarani ba dek, ti mīgi njəlata kē eri gayan, ti mīgi ndam gayan, ti māwayum magray zlam sulumani kəlavad daya.

¹⁵ Zlam ya ti akacahi ana mis ni ti nahkay kwa. Vi njəda ana tay ; ndam ya ti tici slimī do ni ti hivu ana tay. Hi ana tay àna njəda ge

Melefit ya àvuk ni. Ku maslanja gatay bəlañ nəngu ni àcəlkukiyu a ahàr vu ba.

3

Mâmbbrəñ manjəhad gelı ya ahaslani ni

¹ Tit, ziaba azay slimí ana ndam gayak a, ti tâhəñgrioru ahàr a had aana gədákani ga ñgumna dek, tîciiki ma ana tay, tâləbu ndam maslamalavani ga magray təwi sulumani dek. ² Hi ana tay tèsivu ana mis ba, tâləgavu akaba mis ba daya, tânja kuðufa sawañ, ti mis têser nday ndam mægri zlam sulumani ana mis dek kəlavad. ³ Hi ana tay nahkay, adaba ahaslani leli day endisl àniviyu ana leli bi, mìciiki slimí ana misndo, mìjikia ke divi sulumana. Zlam ya mawayay, àbəlafəñ kè leli ni dek ti mìgibiyä akada evidi gana. Mànjəhadbiya àna cuday a, mawayabiya zlam ge mis ya ègi eri ana leli na, mis tîzirabiya leli àki ka manjəhad gelı magədavani na, leli day mìziravabiya e kidinj gelı ba. ⁴ Ku tamal màgudarbiya zlam a nahkay nəngu ni, Melefit Bay mahəñgay leli ni àngazliaya sulumana gayañ ana mis a ti têser nañ àbu awayay tay. ⁵ Àngazlay sulumani gayañ ti ahəmamam ? Àhəngä leli a. Àhəngay leli ti adaba leli mægribiya zlam sulumana aw ? Aha, nahkay do. Àhəngä leli ga sulum a, adaba mæsibiya cicihi a palam. Àhəngä leli a ti, àbarafəñä zlam magudarana kè leli a. Àgray nani àna njəda ga Mæsuf gayañ, nahkay miwiva mæwena, mæñgətuma sifa mæwena daya. ⁶ Mæsuf nani ti Melefit àvia ana leli a àna huñ bəlañ azuhva təwi ga Yezu *Krist Bay mahəñgay leli ya àgray ni. ⁷ Melefit àgray nahkay ti mæñgətum sifa ya àndav day-day do ni ; mæsəra ara avi ana leli ededinj, adaba àgría sulum gayañ ana leli a, nahkay mìgia ndam jireni kè eri gayañ a.

⁸ Pakama hini ya nædəm ni ti jiri ededinj. Nawayay ti kâhəñgri zuh, ti ndam ya ti tefəki ahàr ke Melefit ni tâkadvu àna magray zlam sulumani kəlavad. Pakama nani ti àbəlay, ajənaki mis daya. ⁹ Ma ge gejewi masakani nahəma, kəhurviyu ba. Tamal tagraki gejewi ka ndam gelı ya ti ahaslani ni ti kəhurkiviyu ba. Kèləgumvu

ba, kihirumkivu àki ka pakama ge Meléfit ya Mæwiz àbəki ni ba daya. Zlam nday nani təzaya aranja do, təjənaki mis do daya. ¹⁰ Maslanja ya ti agray ti ndam mæfəki ahàr ka Yezu ticirvu ni ti, hivù sak bəlañ àngəkivu ba. Tamal àmbrəñ ndo nahəma, hikivu sak bəlañ keti. Ay tamal ècəki va do ni ti, kàwayay ma akaba nañ va ba. ¹¹ Kèsəra mis tamal àgra nahkay ti èjikia ke divi ge Melefit a àndava, nañ bay magudar zlam. Magudar zlam gayañ ni aŋgazlavu vay-vay kè meleher ge mis, nahkay maslanja nani awəl ahàr gayañ gayañani.

Saga Pol

¹² Nihî nahəma nəbu nəsləroru Artemas ahkay do ni Tisik afa gayak. Ka ya ti bəlañ gatayani eminjua nahəma, zəbiya njəda gayak a ga marana ti məbakabu ahàr a Nikopolis. Ka nu nahəma, ahar kusi ti nawayay manjəhadbiyani eslini. ¹³ Ka ya ti ata Zenas bay ge seriya ni nday ata Apolos atasləka afa gayak a atəsawadoru nahəma, jənaki tay lala, ti aranja àhəci tay ba. ¹⁴ Ndam gelı ya tefəki ahàr ka Yezu ni ahàr adəm nday day tâcahay magray zlam sulumani kəlavad, ti təjənaki ndam ya ti zlam àhəci tay ni. Tamal tagray nahkay ti atanjəhad masakani do.

¹⁵ Ndam ya ti mæbu akaba tay ni dek təgruka sa. Gri sa gelı ana ndam ya tefəki ahàr ka Yezu, tawayay leli ni dek. Melefit mægri sulum gayañ ana kuli dek.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemon ni Ere ye ti mèdèmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemon ni

Maslanja ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1, 9). Àbikioru ti ana Filemon : Filemon ti zal Kolos, nañ mis gèdakan ; nañ àbu àna evidi kay. Bilin e kidin ge evidi gayan ni bu, slimy gani Onezim, àzafènja zlam kà Filemon àna akal a, mèk àcuhway, òru ka mèlañ ga Pol ya nañ àbiyu ni. Eslini ti Onezim àgèskabá ma ga Yezu a, nañ àbu agri tèwi sulumani ana Pol (11 ; Onezim ana ma Gres ti awayay adèmvaba « Bay ya ti agri tèwi sulumani ana mis ni. »)

Ay Onezim ti evidi ga Filemon. Filemon day àgèskabá Yezu a, nahkay Pol zal asak ga Yezu ni esliki mèhiani ana Filemon : « Vu evidi gayak ni. » Ay àgray nahkay ndo : àslèrioru Onezim ana Filemon (12-13). Àslèrioru tay akaba Tisik bay ya ti àzoru wakita hini ni akaba wakita ya Pol àbikioru ana ndam Kolos ni (Kolos 4.7-9). Pol awayay ti Filemon mèvi Onezim ga sulum, àwayay mazafènja ga njèda do.

Pol ti zal asak ga Yezu, nañ gèdakan ga ndam ga Yezu. Tamal gèdakan ga ndam ga Yezu awayay ehindifiña zlam kà maslanja nañ a ti, Pol àdèfikia divi gani ana leli a wakita hini ba lala.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nu nèbu a ahay ga dañgay bu azuhva tèwi ga Yezu *Krist ya nagray ni. Leli ata wur ga mèn geli Timote mèbukkioru wakita hini ana nak Filemon, nak zlèba geli ya ti magray tèwi bèlañani ni.

² Mèbiki ana ndam ga Yezu ya *tècakalavu a ahay bu afa gayak ni daya, ana wur ga mèn geli Apiya akaba Ersip. Ersip ti nañ akada zal slewja e tèwi ge Melefit ya magrakabu ni bu. ³ Bèn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tègri sulum gatay

ana kèli, tâgray ti *kânjèhadumkabu àna sulumani ti.

⁴ Kèlavaðnahèngalay Melefit ; nègri sèsi ti nacaluk slimy, ⁵ adaba nìcia tèdèm ahkado kawayay ndam ga Yezu kay, kèfèki ahàr ka Bay gely Yezu lala daya. ⁶ Leli mèfèki ahàr ka Yezu ka ahar bèlañ, nahkay nahèngalay Melefit ti kôru àna nañ kama kama. Ahàr àdèm kèsèrkivoru zlam sulumani ya Mel-efit àvi ana leli ni dék. Àvi ana leli ti adaba leli mèbu ka ahar bèlañ akaba Krist. ⁷ Filemon wur ga mmawa goro ni, tèwi gayak ya kagray ni àmèrúa mèbèruv a, adaba kawayay ndam ga Yezu dal-dal, kèvia njèda ana tay a. Kàgray nahkay ti avukivu njèda dal-dal daya.

Pol ahèngalay Filemon ti mègaskabu Onezim

⁸ Nahkay zla nahèma, nawayay nahèngalay kur ti kâgray ere ya nèhuk ni. Nu zal asak ga Yezu *Krist, nìslíki mèhukani gray zlam ya àgèski ni tata, ⁹ ay ti nèdègèzl nahkay ndo, nawayay nahèngalay kur hojo adaba nawayay kur. Nu Pol zal medewel nèhuk ma hini ni, nihi ti nu a ahay ga dañgay bu azuhva tèwi ga Yezu Krist ya nagray ni. ¹⁰ Nahèngalay kur, nègruk kam-kam àki ka Onezim. Nañ ti nañ àbu afèki ahàr ka Yezu azuhva ma goro ya nèhi ni, nahkay ègia akada wur goro a ahalay a ahay ga dañgay ni ba. ¹¹ Ahaslani ka ya ti nañ afa gayak ni ti àgruk tèwi ga aranja sulumani ndo, nihi ni ti ègia agru tèwi sulumani, amègruk ana nak daya.

¹² Nawayay nañ dal-dal, kala ègia wur ga huò goro a. Nahkay naslèrukuru nañ ti awèr nu dal-dal. ¹³ Nihi nu nèbu a ahay ga dañgay bu azuhva goro ya nèhi *Ma Mùweni Sulumani ana mis ni. Nahkay nàwaya ti mânjèhadà akaba nu ga mèjènaki nu a kèla gayak va. ¹⁴ Ay ti nègèskabu nañ nahkay do, si ka mawayay gayak kwa. Nàwayay mèfèkuk njèda ga mègru sulum do, nawayay ti kèjènaki nu ka mawayay gayak.

¹⁵ Bi Melefit àwayay ti Onezim mânjèhad a mèlañ nañ bu guzit day kwa ti amèngukukoru, kânjèhadum ka ahar bèlañ ga kañgay-kañgayani. ¹⁶ Nihi ti nañ evidi cilin do, àtama evidi a, nañ wur ga mèn geli ya ti mawayay nañ dal-dal ni. Nu

Pol nawayay naŋ kay, nak Filemon ti ni akawayay naŋ kay àtam goro ni. Akawayay naŋ ti adaba naŋ mis gayak ciliŋ do, akawayay naŋ adaba naŋ wur ga muk, àfəkia ahàr ka Yezu a akada gayak na daya.

¹⁷ Kèsəra leli ata nak ti magray təwi bəlaŋjani do aw ? Nahkay gəskabá naŋ a akada ya kəgəskabu nu ni. ¹⁸ Tamal ti àgudaruka zlam a ahkay do ni àzafuka zlam a nahəma, hu ti nəpəlukvù. ¹⁹ Nu Pol nəbukki pakama hini àna ahar goro : anəpəlukvù. Ay sərkia nu day nəgruka zlam sulumana, kəŋgəta *sifa ya ti àndav dday-day do na azuhva nu a. ²⁰ Nahkay wur ga mmawa goro ni, kam-kam gray ere ye ti nəhuk ni àna slimy ga Bay geli. Ndisliŋ⁹ məbəruv ti adaba leli cecueni ata nak mìgia akada mis bəlaŋ akaba Krist a.

²¹ Ka ya ti nəbukki wakita hini ni ti nəsəra kic̄ki palam. Nəsəra akagray zlam ya ti amatamkia ka zlam ya ti nìhindifuka na daya. ²² Ka sarta ya ti Onezim aməduka ahàr a nahəma, kaslamatuva ahay a daya, adaba a majalay ahàr goro bu ni ti Melefit emiciiki geküli ya kàhəŋgalum naŋ ni ana küli, nahkay aməvu divi ga manjoni afa geküli.

Sa ga Pol

²³ Epafras naŋ ya ti məbu ata naŋ a ahay ga daŋgay bu azuhva ma ga Yezu *Krist ni agruk sa. ²⁴ Mark, Aristark, Demas akaba Lək nday ya ti magrakabu təwi ge Melefit akaba tay ni təgruk sa daya.

²⁵ Bay geli Yezu Krist məgri sulum gayaŋ ana küli ti.

Wakita ya tèbikioru ana ndam Hebri ni Ere ye ti mèdèmki ka wakita ya tèbikioru ana ndam Hebri ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni àdrafay slimy gayan ndo. Mis ndahanj tèdèm bi Pol, ay àbèki ma akada ga Pol ya àbèki ni ndo. Ku tamal nahkay nèngu ni nday ya ti àslèrikaboru wakita ana tay ni tèsèra nañ a (13.18), nañ day àsèra Timote bay ya ti tègrakabu tèwi akaba Pol na (13.23).

Wakita hini ànjèki akada wakita ya tèslèrikaboru ana mis ni do : anjèki ti akada ga zlam ya tècahi ana mis ni. Si gwar ka mandav gani day kwa ti mèdi ahàr ana pakama ya tèbèki akada ga wakita ya tèslèrikaboru ana mis ni (13). Bi tècahi zlam ana mis, mèk tèbèki ka wakita ga mèslèrikaborani ana mis ndahanj.

Tèslèrikaboru ti ana ndam Hebri ndahanj, ndam Zude ya tègèskabá Yezu a ni. Tawayay tèdèfiki ana tay Yezu ti gèdakani àtam mèslèr ge Melefit (1), àtam Mèwiz (3 ; 4.1-13), àtam ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni dek (4.14-16 ; 5 ; 6 ; 7). Yezu day àngalabakabá leli akaba Melefit a, ay tèwi gayan ya àgray ni àtam tèwi ga nday ndahanj ni simiteni : nday ti ahàr àdèm tèhèngri eri kélavad, ay Yezu ti àgray sak bélaj, èslia huya (8 ; 9 ; 10). Ka sarta ya ti tèbèki wakita hini ni ti ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni tèbu tislinji zlam ana Melefit a Zeruzalem, tèmbrèn ndo (10.11) ; tèmbrèn ti ka ya ti ndam Rom tèmbèdkaba ahay gèdakani ge Melefit a, ke vi 70 ga sarta geli ni.

Gwar ka mandav ga wakita gayan ni maslaña ya àbèki ni àvi njèda ana mis, àhi ana tay ku tamal tècakay daliya nèngu ni tèmbrèn mèfèki ahar gatay ka Yezu ba. Àzay mazavu ga ndam ge Melefit ya tèdèmki ma a Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni, àdèm tèmbrèn mèfèki ahàr gatay ke Melefit ndo (11) ; àdèm ge Melefit ya atraò ndam gayan ni àdrafaki awayay tay

(12.1-12). Ay sak kay a huò ga wakita gayan ni bu maslaña gani àziaba azay slimy ana mis a, àhi ana tay si tici lala, tègèskabu ma ge Melefit kwa ; do ni ti bi atèngèt sulum ge Melefit ya awayay agri ana tay ni do (2.1-4 ; 3.7-19 ; 5.11-6.12 ; 10.19-39).

Ahàr àdèm mèfèki ahàr ka Yezu, mèmbrèn zlam ndahanj dek. Adaba Yezu ti àtam zlam ndahanj dek : maslaña ya èpia Yezu a ni ti, èpia Melefit a àndava (1.1-4).

Wur ge Melefit ti nañ gèdakani

¹ Ahaslani ti Melefit àhia ma ana ata bøj geli a sak kay, tèhèngri ma gani ana mis ti ndam mahèngaray *pakama gayan ni. Tèhèngri ma ana tay ti àna divi gèrgèri kay.

² Ay nihi ka sarta ga mandav ga mèlaj ti Melefit àhia ma ana leli a, àhèngri ana leli ti Wur gayan. Ka ya ti Melefit àgraya zlam a dek ni ti, àgraya ti àna njèda ga Wur gayan ni. Melefit àfiyu nañ a bay vu, nahkay amègur zlam dek daya. ³ Melefit ti nañ gèdakani dal-dal, asladay mèlaj akada ga fat ni : tamal kipia Wur gayan na ti kipia masladani ge Melefit na ; ere ye ti Melefit nañ àbu àna nañ ni dek ti Wur ni day nañ àbu àna nañ. Pakama ga Wur ya àdèm ni dek ti àna njèda dal-dal, akay mèlaj dek àna njèda gani nani akada ge medikedik ya akay ahay ni. Àslamali divi ana Melefit ga mèmbèrfènja zlam magudarani ge mis a dek. Àra àslamala ti òru ànjèhad a huò melefit bu kà ahar ga daf ge Melefit Bay ya agur zlam dek ni, a mèlaj ga gèdakani bu.

Wur ge Melefit ti nañ gèdakani àtam mèslèr ge Melefit

⁴ Melefit àzalay nañ Wur gayan ni ti, àwayay àdèfiki ana leli Wur gayan ni gèdakani dal-dal, àtam *mèslèr ge Melefit ni. Wur ga bay ti nañ gèdakani àtam mèslèr gayan do waw ?

⁵ Melefit àhi ana Wur gayan nahkay hi : « Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis tèser nu buk.* »

Ma gani nani ti Melefit àhi ana way e kidinj ga *mèslèr gayan ni bu nahkay way ? Àbi ! Àdèm keti :

* 1:5 Limis 2.7. † 1:5 2 Semiyel 7.14.

« Kama kama ti mis atèsér nu bəñjani, nañ day wur goro.[†] »

Ma gani nani ti àdəmki ka məslər gayan weley ? Àbi ! ⁶ Nahkay day, ka ya ti Melefit àslərbiyu Wur gayan bəlañ bəlañjani ni a duniya vu nahəma, àdəm :

« Məslər goro dek tâbəhadı mirdim, meleher ndiba ndiba ana had.[‡] »

⁷ Àki ka məslər ge Melefit ni ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Məslər ge Melefit ti ndam məgri təwi ; aslər tay, takoru akada ga aməd ya akəzlay ni, ahkay do ni akada ga arəd gaaku ni.[§] »

⁸ Ay àki ka Wur gayan ni ti àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nak ti Melefit ; kìgia Bay ga kañgay-kañgayana.

Nak kəbu manjəhadani e kərsi gayak bu ; kəgur məlañ ge jiri gani.

⁹ Kawayay magray jiri dal-dal ; magudar zlam ti kàwayay do simiteni.

Nahkay ti Melefit, Bay Melefit gayak, àhəndakuka amal a ga madafakiani àdaba kur e kidin ge mis ndahanj ba,

awayay ti kêmərvu dal-dal.* »

¹⁰ Abu məbəkiani keti :

« Nak ti Bay gədakani, ka mənjəki ga zlam dek ti kàgraya had a ;

kàgraya hud melefit àna ahar gayak a daya.

¹¹ Zlam gani nday nani etiji, ay nak ti akələbu ga kañgay-kañgayani.

Zlam nday nani ti atagədavu akada ga azana midigweni ni.

¹² Ekelepekaru tay akada ya telepekaru azana ya àgray təwi va do ni,

adaba etigi midigweni akada ga azana ni.

Ay nak ti akambatvu do ; akələbu ga kañgay-kañgayani.[†] »

¹³ Melefit àhi keti :

« Njəhadə gwar kà ahar ga daf goro a, a məlañ ga gədakani ba.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

* 1:6 Limis 97.7 ; Mimbiki 32.43.   § 1:7 Limis 104.4.

Limis 110.1.   * 2:2 Ndam Zəde tədəm pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti məslər ge Melefit təhəngri. Ay mədi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do.

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kâcəlki ka tay.[‡] »

Ma gani nani ti Melefit àhi ana way e kidin ga məslər gayan ni bu nahkay way ? Àbi ! ¹⁴ Məslər ge Melefit ti nday dek məsuf ya təgri təwi ana Melefit ni do waw ? Aslər tay ga məjənaki ndam ya ti àdəm awayay mahəngay tay ni do waw ?

2

Ere ye ti Yezu àhi ana leli ni ti ahàr àdəm məmbrəŋ ba

¹ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm mājalaki ahàr lala àki ka pakama ya təhi ana leli ni, mājalaki ahàr mātama ya ahaslani na. Tamal mājalaki ahàr nahkay do ni ti emijikia ke divi a. ² Məsəra pakama ge Meləfit ya məslər gayan təhəngri ana Məwiz ni ti ma gani àdəs, ma masakanı do. * Ku way way do àgəskabu ma gani ndo, èciiki ma ana Melefit ndo ni ti Melefit atrab nañ ge jiri do waw ? ³ Ay leli ti təhia pakama mədəsana ana leli a àtama nahanj na. A pakama gani nani bu ni ti məsər ahəmamam Melefit ahəngay leli ni. Nahkay tamal məgəskabu pakama nani do ni ti Melefit amatraß leli dal-dal do waw ? Adaba pakama gani nani ti àhi ana mis enjenjeni ti Bay geli ; ndam *asak gayan ticia ma gana, mək təhəngri ana leli ti mīci lala. ⁴ Melefit day àdəfəkati ma gani nani ma ge jiri ti àna zlam magray ejep gərgəri kay ya àgray ni. *Məsuf Njəlatani day àvi njəda ga magray təwi gərgərani ana mis ndahanj, àvay ti ka mawayay gayan : nani day àdəfəkati pakama ge Melefit ti ma ge jiri.

Wur ge Melefit ti wur ga məj geli

⁵ Leli mazlapaki ka məlañ məweni ya Melefit amagraya ni, ay Melefit àfəkad ti way ga məgur məlañ gani nani way ? Àfəkad ti məslər gayan aw ? Aha ! Àfəkad ti mis hihirikeni. ⁶ Məsər ti adaba a Wakita ge Melefit bu ka məlañ nahanj tədəm nahkay hi :

« Bay Melefit goro, mis hihirikeni ti nañ way ti kajalaki ahàr di way ?

Nañ way ti kəfi ahàr kwa dəni way ?

* 1:9 Limis 45.7-8.   † 1:12 Limis 102.26-28.   ‡ 1:13

⁷ Kèfiyu nañ a mèlanj ya ti èslì ga mèslér gayak do ni ga balani ; kàgra ti mîgi bay, tâzlèbay nañ, tâhèngrioru ahàr a had ;

⁸ kèfiyu nañ a bay vu ga mègur zlam dék.[†] »

Melefit àra àfiya nañ a bay va ga mègur zlam a dék ni ti, ere ye ti nañ àgur do ni ti àbi. Ay nihi ti nañ àbu agur zlam dék ti leli mèséraba fanj do. ⁹ Ay mèsér ti Yezu, nañ ya ti Melefit àfiyu nañ a mèlanj ya ti èslì ga mèslér gayan do ni ga balani ni. Melefit àgra ti mîgi bay, tâzlèbay nañ, tâhèngrioru ahàr a had ti azuhva gayan ya ti àcakay daliya, àmèt ni. Àmèt ti a kèla ge mis vu dék ; Melefit àna sulum gayan àwayay nahkay. ¹⁰ Melefit ti àgraya zlam a dék àna ahar gayan a ; àgriaya zlam na dék ti ana ahàr gayan a. Awayay ahèliyu mis kay a mèlanj masladani gayan vu ti tîgi bèza gayan. Bay ya ti àvi divi ana tay ti Melefit mâhèngay tay ni ti Yezu, nahkay àgëski ti Melefit àgray ti Yezu mèndeveriñ tewi gayan lala àna daliya gayan ya àcakay ni.

¹¹ Nahkay ti Yezu agray ti mis ni tîgi ndam *njèlatani ge Melefit. Bay ya agray tewi gani ni akaba nday ya agri ana tay ni ti nday dék bèlañani, Bèñ gatay bèlañ. Ègia nahkay ti azalay tay bèza ga mèjanji, àsi mimili do simiteni. ¹² Àhi ana Melefit : « Anadéfiki kur ana bèza ga mmawa ; anazlèbay kur e kidinj ge mis macakalavani bu.[‡] »

¹³ Àdèm : « Nu ti anafèki ahàr ke Melefit.[§] »

Àdèm keti : « Nu hi, leli akaba bèza ge Melefit ya àbu tay ni.* »

¹⁴ Bèza ge Melefit ya àbi ana Yezu ni ti nday dék mis hihirikeni ; nahkay ti Yezu day ègia mis hihirikena. Ègi mis hihirikeni ti, ti mêmèt ; àmèt ti ga mazafènja njèda kè *Seteni a, adaba mis témèt ti azuhva tewi ge Seteni. ¹⁵ Mis tèbu tagrafènja angwaz kà mémètana, tagray angwaz kélavada akada ge evidi ya ti agrafènja angwaz kà bay gayan a kélavada ni. Ay Yezu ti àhèlabà tay e evidi gani ba, ti tègrafènja angwaz kà mémètana day-day va ba. ¹⁶ Yezu àra ti ga mèjènaki *mèslér ge Melefit aw ? Aha, àra

ti ga mèjènaki tay do. Àra ti ga mèjènaki bèza huñ ga Abraham. ¹⁷ Nahkay ti ahàr àdèm Yezu mîgi bèlañani akaba bèza ga mèjanji, mîgi akada gatay ni a zlam bu dék, adaba awayay ti mîgi bay gèdakanji ya angalabakabu mis akaba Melefit ni ; mis tèbu tesi cicihi, agray ere ye ti Melefit awayay ni dék daya. Nahkay ti àcaka daliya a kèla ge mis va, ti Melefit mèmbèrfènja zlam magudarani gatay ni kà tay a ; ègi akada tègudar zlam day-day ndo. ¹⁸ Nañ ti ka ya ti tègri daliya ni ti èjikia ke divi a ndo. Nahkay ti eslikì mèjènaki ndam ya ti tèbu tècakay daliya ni, ti tìjikia ke divi a ba.

3

Yezu ti gèdakanji àtam Mùwiz

¹ Bèza ga mmawa, Melefit àzala kèli a dék ge migi ndam gayan njèlatana. Nahkay jalumki ahàr ka Yezu. Nañ ti Bay ya ti Melefit àslèribiyu ana leli, nañ zal asak gayan, nañ bay gèdakanji ya angalabakabu leli akaba Melefit ni. Leli mèfèki ahàr, mèhi ana mis vay-vay nañ Bay geli. ² Melefit àra àslèribya Yezu ga magray tewi gani nana ti, Yezu nakèn àgray ere ye ti Melefit awayay ni dék. Àgray ti akada ge Mùwiz ya àgray tewi lala e kidinj ga ndam ge Melefit bu dék ni. ³ Ndam ge Melefit ya Mùwiz àgray tewi e kidinj gatay bu ni ti nday akada ahay ge Melefit ; Mùwiz day nañ àkibu. Àlèm ahay nani ti Yezu. Nahkay Yezu ti nañ gèdakanji àtam Mùwiz, adaba ahay ti mis tèzlèbay koksah ; tèzlèbay ti bay ya àlèm ahay ni sawan. ⁴ Ahay weley weley do dék ti mis àlèm ; ahay ya mis àlèm do ni ti àbu aw ? Ay Bay ya ti àlèm zlam dék ni ti Melefit.

⁵ Mùwiz ti bay mègri tewi ana Melefit e kidinj ga ndam ge Melefit bu, àgray ere ye ti Melefit awayay ni dék. Tewi gayan ni ti ga magrakia sedi a ka zlam ya ti Melefit amara mèdèm na. ⁶ Yezu *Krist day àgray ere ye ti Melefit awayay ni dék. Ay Krist gani ti nañ Wur ga Bay ahay ni, agur ndam ga huñ ahay ni dék. Ndam ga huñ ahay gayan ni ti leli. Ay ahàr àdèm mèfèki ahàr lala, mèmbrèn ba ; ahàr àdèm mèsér ere ye ti àdèm amègri ana leli ni ti amagray

[†] 2:8 Limis 8.5-7. [‡] 2:12 Limis 22.23. [§] 2:13 Izayi 8.17. ^{*} 2:13 Izayi 8.18.

ededinj. Tamal màgray nahkay do ni ti leli ndam ga huđ ahay gayan do.

Ahàr àdäm məfəki ahàr ka Yezu lala

⁷ Nahkay zla nahëma, ahàr àdäm mëbumi slimì ana pakama ga *Mësuf Njëlatani ya àdäm ni. Àdäm ti nahkay hi : « Kani tamal kicëma dëngu ge Melefit a ti,

⁸ bumi slimì lala.

Ahàr geküli ègi 6aŋ-6aŋ akada ga ata bəŋ geküli ni ba :

ahaslani nday ti tègësiki ma ana Melefit ndo ;
ka sarta gani nani ti tèhëlfëŋa eyü kë Melefit a huđ gili ba.

⁹ Nahkay Melefit àdäm : “Ata bəŋ geküli tèhëlfua eyü a, tèhëŋgalafua ma ;
ku tamal tìpia ere ye ti nègri ana tay na
¹⁰ vi kru kru fad nèngu ni tègray nahkay.
Eslini nèzumkia bëruv ka ndam nday nana ;
nèdäm : Mis nday nani ti këlavad majalay ahàr gatay ni magëdavani ;
tèsér divi goro do simiteni.

¹¹ Nèzumkia bëruv ka tay a, nahkay ti nàmbada,
nèdäm : Enipi tay, atëhuriyu a mëlanj mëpësabana goro ni vu day zla aw !”
* ”

¹² Nahkay ti bumvu slimì, bëza ga mmawa ; ku way way do e kidinj geküli bu àjalay ahàr magëdavani ba. Nday ya ti majalay ahàr gatay magëdavani ni ti tìciiki ma ana Melefit do, tèmbrëŋ divi gayan ; lekùlùm ti àgravu e kidinj geküli bu nahkay ba ! Kàsëruma, Melefit ti naŋ Bay ga sifa !
¹³ « Kani » gani nani ti tèdäm këlavad do waw ? Nahkay grum ere ye ti tèhi ana leli « Grum kani » ni këlavad : këlavad ku way way do e kidinj geküli bu mëvi njëda ana maslaŋa nahaj, do ni ti zlam ya ti egi eri ana këli ni amagosay këli, amëbiyu këli a zlam magudarani vu mëk ahàr geküli emigi 6aŋ-6aŋ. ¹⁴ Leli dek ti ndam ge *Krist. Ay ahàr àdäm mânjëhad akada ya ka mânjëki ka mëfëki ahàr geli ka naŋ ni, mëmbrëŋum majalay ahàr geli sulumani ni ba, do ni ti leli ndam gayan do.

¹⁵ Mëséra àbu mëbékiani ti nahkay hi : « Kani tamal kicëma dëngu ge Melefit a ti,

bumi slimì lala.

Ahàr geküli ègi 6aŋ-6aŋ akada ga ata bəŋ geküli ni ba :
ahaslani nday ti tègësiki ma ana Melefit ndo.† »

¹⁶ Nday ya ti tìcia ma ge Melefit a, ay tègësiki do ni ti ndamam ? Tègësiki ma do ni ti nday ya ti tèdëbay Mëwiz, tèhëraya ka had Ezip akaba Mëwiz a ni dek do waw ? ¹⁷ Nday ya ti Melefit àzumki bëruv ka tay vi kru kru fad ni ti ndamam ? Àzumki bëruv ti ka nday ya ti tègudar zlam, tèmät kwaŋa a huđ gili bu ni do waw ? ¹⁸ Melefit àmbaday, àdäm atëhuriyu a mëlanj mëpësabana gayan ni vu day-day do ni àdämki ti ka ndamam ? Àdämki ti ka nday ya ti tègësiki ma ndo ni do waw ? ¹⁹ Nahkay mëséra tìslikì mëhuriyani a mëlanj mëpësabana ni vu ndo ni ti adaba tèfëki ahàr ke Melefit ndo, tèmbrëŋ divi gayan na palam.

4

¹ Nahkay ti mëbumvu slimì lala. Melëfit àdäm mislikì mëhuriyani a mëlanj mëpësabana gayan ni ba kekileŋa, ay mëbumvu slimì : ahàr àdäm ku way way do e kidinj geküli bu mëhuriyu, ti maslaŋa àgøjëni ba. ² Leli ti tèhia *Ma Mëweni Sulumanà ana leli a ; ana ata bëŋ geli

ahaslani day tèhia ana tay a, ay ma ya tèhi ana tay ni ti àjënakì tay ndo, adaba tègëskabu ndo, tèfëki ahàr ke Melefit ndo.

³ Ay ndam ya ti tèbu tèhuriyu a mëlanj mëpësabana ni vu ni ti, leli ndam mëfëki ahàr ka Yezu ni. Àki ka ata bëŋ geli ni ti ni Melefit àdäm ahkado :

« Nèzumkia bëruv ka tay a, nahkay ti nàmbada,
nèdäm : “Enipi tay, atëhuriyu a mëlanj mëpësabana goro ni vu day zla aw !”
* ”

Ay mëséra mëlanj mëpësabana ti àbu, adaba kwa ka sarta ya Melefit àgraya duniya ni ti èndeveriŋa tèwi gayan a dek.

⁴ A mëlanj nahaj a Wakita ge Melefit ni bu tèdämka ma ka vad ya adëskëla na, tèdäm nahkay hi : « Melefit àra èndeveriŋa tèwi gayan a dek ni ti a vad adëskëla

* 3:11 Limis 95.7-11. † 3:15 Limis 95.7-8. * 4:3 Limis 95.11. † 4:4 Mënjkiani 2.2.

gani àpəsaba.[†] » ⁵ Mèsara àbu mèbékiani ka mèlaj nahan keti, Melefit àdəm nahkay hi : « Enipia tay a, atəhuriyu a mèlaj mèpəsabana goro ni vu day zla aw ![‡] » ⁶ Nahkay nday ya ti Melefit àhi Ma Mweweni Sulumani gani ana tay enji ni ti tèhuriyu a mèlaj mèpəsabana gayan ni vu ndo, adaba tègəskabu ma gani ndo. Ègia nahkay ti mèsara mis ndahan tislikì mèhuriyani tata. ⁷ Nahkay ti Melefit àdaba vad nahan a, vad gani ti kani. Mèsara nahkay ti adaba sarta nahan àbu ti Devit àdəm nahkay hi : « Kani tamal kicëma dèngu ge Melefit a ti, bumi slimì lala ; ahàr gekàli ègi 6aŋ-6aŋ ba.[§] »

⁸ Tamal mèlaj ya ti ata bəŋ gelì tèhuriyu akaba Zezëwi ni mèlaj mèpəsabana ededijena ti, akal Melefit àdəmki ma ka vad nahan keti do. ⁹ Nahkay ti mèlaj mèpəsabana nahan àbu ; mèlaj gani nani ti akada ga vad *mèpəsabana ni ; mèlaj mèpəsabana gani nani ti ga ndam ge Melefit. ¹⁰ Maslanja ya ahuriyu a mèlaj mèpəsabana ge Melefit ni vu ni ti èndeveriŋ tèwi gayan a dek, apəsaba akada ge Melefit ya èndeveriŋ tèwi gayan dek àpəsaba ni. ¹¹ Nahkay ti ahàr àdəm mèzum njèda gelì dek ga mèhuriyani a mèlaj mèpəsabana ni vu ; ku way way do e kidin gelì bu ejikia ke divi a akada gatay ya tègësiki ma ana Melefit ndo ni ba.

¹² Pakama ge Melefit ti agray tèwi àna njèda kay. Adafaki majalay ahàr manjahanì ge mis akaba zlam ya tècalfen do ni. Àzum àtam maslalam ya ma gani cüeni mèzumani ni ; edekaba zlam ya a huđ ge mis bu na akada ga maslalam ya tatəhad mis àna naŋ, ekelkaba avana akaba mèlaj majakwakabani ga vu a ni. ¹³ Ere ye ti manjahanì, Melefit èpi do ni ti àbi ; zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti Melefit èpi, àsəra daya. Ere ye ti màgray ni dek ti màgray kamam ti amèhi ana Melefit.

Krist ti Bay ya ti angalabakabu leli akaba Melefit ededijen i ni

¹⁴ Leli mèbu àna bay gèdakani ya angalabakabu leli akaba Melefit ni, naŋ ti àcəloya afa ge Melefit a huđ melefit va :

bay gani nani ti Yezu Wur ge Melefit. Ègia nahkay ti ahàr àdəm mèfèki ahàr lala, mèhi ana mis vay-vay naŋ Bay gelì, mèmbrən ba. ¹⁵ Bay gelì gèdakani ya angalabakabu leli akaba Melefit ni ti àsəra lala ahèmamam njèda gelì àhèca ni, adaba naŋ day àcaka daliya a zlam ba dek akada gelì na, ay ku tamal àcaka daliya nèŋgu ni àgudar zlam ndo simiteni. ¹⁶ Nahkay zla nahèma mahèdakfènyi kè Melefit, mègrafènì angwaz a ba adaba naŋ ti agri sulum gayan ana leli kélavad. Mèsara amèsi cicihi, amègri sulum ana leli, amèjènaki leli ka ya ti macakay daliya ni.

5

Krist àsəra leli ndam gedebi

¹ Gèdakani ya *tangalabakabu mis akaba Melefit ni dek ti Melefit adaba tay e kidin ge mis ba, abiyu tay ga mangalabakabu mis akaba naŋ àna mèvi sèdaga akaba mislini zlam azuhva zlam magudarani ge mis ni. ² Nahkay bay gèdakani ya angalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti àsəra majalay ahàr ga nday ya ti tèsər zlam do ahkay do ni tijikia ke divi a ni, adaba naŋ day njèda gayan àhèca a zlam ba dek. ³ Njèda gayan àhèca ti, ahàr àdəm esliŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gayan gayanani day, esliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahan ciliŋ do. ⁴ Maslanja ya ti azay ahàr gayan ti mìgi gèdakani ga mangalabakabu mis akaba Melefit ni ti àbi ; afiyu mis a mèlaj gani nani gèdakani ni vu ti si Melefit kwa. Agray ti akada gayan ya afiyu *Aron ahaslani ni.

⁵ Nahkay day *Krist àzay ahàr gayan ge mìgi gèdakani ga mangalabakabu mis akaba Melefit ndo. Afìyu naŋ a mèlaj gani nani gèdakani ni vu ni ti Melefit. Àhi :

« Nak ti wur gorø, kani ti nawayay ti mis tèsər nu buk.* »

⁶ A Wakita ge Melefit bu ka mèlaj nahan mèdi ahàr ana pakama ge Melefit ya àhi ni keti . Pakama gani nihi :

« Nak ti bay mangalabakabu leli akaba mis ga kançay-kançayani

[‡] 4:5 Limis 95.11.   [§] 4:7 Limis 95.7-8.   ^{*} 5:5 Limis 2.7.   [†] 5:6 Limis 110.4.

akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.[†]

⁷ Ka ya ti Krist nañ àbu a duniya bu ni ti àhèngala Melefit a dal-dal, àzlaha kay, ètewia, adaba àséra Melefit ti esliki mahèngaraba nañ e kisim ba. Àra àhèngala Melefit a nahkay ti Melefit àgri ere ye ti àhèngalafèja ni, adaba àgëskabá ere ye ti Melefit awayay na dék. ⁸ Krist ti Wur ge Melefit, ay ku tamal nahkay nèngu ni àcaha mègësiki ma ana Melefit àna daliya gayan ya àcakay na. ⁹ Melefit àgray ti Krist èndeveriñaba tèwi gayan a lala. Krist àra èndeveriñaba ni ti nañ àbu àna njèda ga mahèngay nday ya ti tègësiki ma ni dék ; avi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. ¹⁰ Nahkay ti Melefit àdàm Krist ti bay gëdakani ya aŋgalabakabu nañ akaba mis ni akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

Mèsərumkivuzlam àki ka mèfèki ahàr gelí ke Krist ni

¹¹ Àki ka pakama hini ti mawayay ma-zlapaki dal-dal, ay ma gani zlèzlada ga madafabana, adaba lekùlum ti kicùm zlam weceweci do. ¹² Kèpësumva a macahay zlam ba, giri-giri ti akal kacahumi zlam ana mis ndahanj, ay kekileña kìslèmkì do. Ahàr àdàm tècahi pakama ge Melefit ya tècahi ana mis enji ni ana kùli keti sawanj ti ahèmamam ! Kèsèrum zlam weceweci do ni ti, lekùlum akada bëza ci-cibeni, kawayum si tâvi duwa ana kùli kwa, kìslèmkì mèzum daf koksah ti ahèmamam ! ¹³ Maslaña ya ti esi duwa ni ti wur ndondu : maslaña gani nani ti àsèrkaba pakama àki ke jiri ge Melefit a koksah. ¹⁴ Ay mis gëdakani ti ni èsi duwa va do, azum daf tata. Maslaña gani nani ti asèrkaba zlam sulumana akaba zlam magèdavana lala, adaba àsèrva àna nan a.

6

¹ Ègia nahkay ti ahàr àdàm macahakivu zlam, makoru kama kama akada ge mis gëdakani ni. Ahàr àdàm mèmbrènju mèhèngri zuh ana zlam ya tècahi ana mis àki ke *Krist enji ni. Zlam nday hini ti akada asak ga ahay ya tafèkad ni ; mafèkad ndahanj va ba. Zlam ya tècahi ana mis enji ni ti nday hi : pakama àki ka mèmbrèn

tèwi magèdavani, adaba azoru mis e kisim vu ; pakama àki ka mafèki ahàr ke Melefit ; ² pakama àki ke divi gèrgèri ga *mèbaray mis ; pakama àki ka mèbèki *ahar ke mis ; pakama àki ka mançabana e kisim ba ; pakama àki ka seriya ge Melefit ya amagrafèja kè mis a, amagrafèja nahañ kà tay a va do ni. ³ Tamal Melefit avi divi gani ana leli ti amèmbrèn mèhèngri zuh ana pakama nday nani ededinj.

⁴ Amèmbrèn ti adaba tamal mis àséra zlam nday nana mèk èjikia ke divi a ti ànjukiyu ke divi koksah. Maslaña gani nani àséra jiri ge Melefit a lala, Melefit àgria sulum gayan a, *Mèuf Njèlatani àniviyu a mèbèruv bu, ⁵ àséra pakama ge Melefit ti sulumaní dal-dal, àséra njèda ya tagray tèwi àna nañ ka mèlaj mèweni ya Melefit amagraya na. ⁶ Maslaña gani àséra zlam nday nana dék, kélèj gani èjikia ke divi a ti èsliki mèmbatkaba majalay ahàr gayan a va do simiteni. Adaba maslaña ya ti àséra zlam nday nana dék mèk àgëskabu va do nahèma, *àdarfèja Wur ge Melefit kà tèndal a keti, àvia divi ana mis ndahanj ge mindivi nañ a.

⁷ Mazay mazavu gani : vèdañ nahanj àbu, avèr àtèdkiaya dal-dal mèk zlam àfètkiaya, àgra zlam a dal-dal àbèlafèj kà ndam ya tèwès vèdañ ni. Vèdañ gani nani ti Melefit amèmèrvu àna nañ do waw ? ⁸ Ay tamal zlam ya ti àfètkiaya ni ti adak akaba civ-civ cilinj ti vèdañ ni àbèlay do ; Melefit ara etikwesl wudak, kélèj gani atèji aku, had gani emigi viti, àgray zlam va do.

⁹ Ndam gelí ni, mawayay kùli. Ku tamal mèdèma ma nahkay nèngu ni, mèsèra lekùlum ti kòbum kèdèbum divi sulumaní, Melefit ahèngay kùli. ¹⁰ Melefit ti nañ jireni ; àséra tèwi gekùli ya kègrumi na. Kèjènumkia ndam gayan a, kòbum kèjènumki tay nihi daya : gekùli ya kègrum nahkay ni ti adafaki kawayum Melefit. ¹¹ Nihi ti mawayay ku way way do e kidinj gekùli bu mazay njèda gayan dék, móru kama kama. Mèsèra Melefit awayay mègri sulum gayan ana leli ga kañgay-kañgayani, nahkay mawayay ti ku way way do mèdèbay sulum gani nani, àmbrèn day-day ba. ¹² Mawayay ti kigum masèfani

ba ; ere ye ti mawayay ni ti kânjəhadum akada gatay ya ti tèfəki ahàr ka Yezu lala, tèmbrəŋ ndo ni. Nday gani ti Melefit nañ àbu agri sulum ya àdəmbiya, àdəm aməgri ana ndam gayan ni ana tay.

Ere ye ti Melefit àdəm aməgri ana ndam gayan ni ti amagray ededij

¹³ Kèsəruma, ahaslani ti Melefit àhibiya ma ana Abraham a, àhi aməgri sulum. Ka ya ti àhi ma gani ni ti àmbada ; àmbaday ti àna ahàr gayan gayanjan, adaba maslaŋa àbi gədakani àtam nañ bi. ¹⁴ Àmbada, àdəm : « Nəgruk sulum goro dal-dal, anagray ti kâwuday dal-dal. Zlam gani nani ti amagravu ededij. » ¹⁵ Abraham àra ècia ma gana nahkay ti àgəskabá, ajəgay ere ye ti Melefit àhi aməgri ni, àmbrəŋ ndo. Abraham àra àgəskabá nahkay ti Melefit àgri ere ye ti àhi aməgri ni. ¹⁶ Ka ya ti mis ambaday ni ti, ambaday ti àna ere ye ti àtam nañ àna gədakani ni. Àra àmbada nahkay ti ku way way do agəskabu mbaday gayan ni, təcalfəŋ kà ma gani va do. ¹⁷ Nahkay day Melefit awayay adəfiki ana ndam gayan ere ye ti àdəm aməgri ana tay ni dek ti aməgri ana tay ededij ; awayay ti tèsər lala aməmbatkaba majalay ahàr gayan a dayday do : nahkay ti àmbaday. ¹⁸ Melefit àdəm amagray zlam, mək àmbaday. Pakama nday nani c̄eni ti avi njəda ana leli dal-dal, adaba Melefit ti àsəkad malfada do simiteni. Pakama gani àra àvia njəda ana leli a ti, məbu makoru kama kama, adaba məmbrəŋa zlam ndahaŋ a dek, məsəra Meléfit aməgri ere ye ti àdəm aməgri ana leli ni ana leli. ¹⁹ Zlam gani nani ya məsəra Melefit aməgri ana leli ni ti ndiŋ-ndiŋ, avi njəda ana leli dal-dal. Makavu àna nañ lala, acafəŋa leli ge mijikiana ke divi a. Zlam gani nani aziaba azana ga mahay ga məlanj *njəlatani ge Melefit na ana leli a, məsəra leli aməhuriyu eslini. ^{† 20} Àhuriyu a məlanj gani nani vu ti Yezu ; àhuriyu enji gel, àhuriyu ti azuhva leli. Nañ ti bay gədakani

ya angalabakabu leli akaba Melefit ni ga kançay-kançayani, akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

7

Melkisedek

¹ Melkisedek gani nani ti nañ bay Salem, nañ bay *mañgalabakabu mis akaba Meléfit nañ ya agavəla drin ni. Ka fat ya ti Abraham àsləkabiya ke silik ya təgray akaba bəbay ndahaŋ, àtambiya tay a àna njəda nahəma, Melkisedek nakəŋ àrəkioru, mək àgri *sulum ge Melefit. ^{*} ² A huđ ga zlam ya ti Abraham àhəlbiyu e silik ni bu ni dek ti Abraham àziaba zlam a bəlan a kurani ba ana Melkisedek a. [†] Enjenjeni slimi Melkisedek awayay adəmvaba ti bay jireni ; kələŋ gani bay Salem ti ni awayay adəmvaba bay ya agray ti mis tānjkəhababu àna sulumani ni. ³ Nañ ti tèsər bəŋani do, tèsər məŋani do, ata bəŋ ga bəŋani day mis tèsər tay do. A Wakita ge Melefit bu ni ti tədəmkı ma ka vad ge miwi nañ ndo, ka vad ga məmət gayan day tədəmkı ma ndo. Nañ ti akada Wur ge Melefit, adaba angalabakabu mis akaba Melefit ga kançay-kançayani akada ga Wur ge Melefit ni.

⁴ Jalumki ahàr ke Melkisedek, nañ ya ti Abraham àziaba zlam a bəlan a kurani ba ni. Melkisedek ti nañ gədakani ! Abraham ti nañ bəŋ ga ata bəŋ geli dek, ay àhəliaba ana Melkisedek ti zlam sulumani ya tətama zlam ndahaŋ a ni. ⁵ Ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit kani ti nday bəza huđ ge *Levi ; e Divi ge Melefit ya Muwiz àbəki ni bu ni ti Melefit àdəm ndam *Izireyel ndahaŋ ni təziaba zlam a bəlan a kurani ba ana tay a. Nday ya ti təhəl zlam akaba nday ya ti təziaba ni ti nday dek kà məŋ gatay, nday ndam Izireyel ; ku tamal nday dek bəza huđ ga Abraham nəŋgu ni təbu tagray nahkay. ⁶ Ay Melkisedek ti nañ wur huđ ge Levi do ; ku tamal nañ wur huđ ge Levi do nəŋgu ni Abraham

* ^{6:14} Mənjəkiani 22.16-17. ^{† 6:19} Ahalay ti bay ya ti àbəki wakita hini ni àzay mazavu ga zlam, àdəm zlam ya ti məsəra Melefit aməgri ana leli ni ti ndiŋ-ndiŋ akada ga ara gədakani, təwəlfəŋ ezewēd, ma ge ezewēd nahaj ni təwəlfəŋ kà slalah ga Yam, təfiyu a Yam vu ga macafəŋa slalah ga Yam na ga masləkana ni. Mənjay Təwi 27.29. ^{*} ^{7:1} Salem ti slimy ge Zerəzalem ahaslani. Àna ma *Hebri ti slimy gani təzavu ata « Shalom. » « Shalom » ti awayay adəmvaba manjəhadəkabani sulumani. ^{† 7:2} Mənjay Mənjəkiani 14.17-20.

àziaba zlam a bəlanj a kurani ba. Melefit àhibiya ana Abraham a, àhi : « Anəgruk zlam sulumani, » nahkay Abraham ti naŋ gədakani ; ay àgri sulum ge Melefit ana Abraham ti Melkisedek. ⁷ Mèsəra, bay ya ti agri sulum ge Melefit ana maslaŋa naħaŋ naħema, bay gani nani ti naŋ gədakani àtam maslaŋa naħaŋ ni. ⁸ Kani ti nday ya ti təħel zlam bəlanj a kurani bu ni ti nday mis hihirikeni, təmət. Ay a Wakita ge Melefit bu tədəm bay ya ti àħel zlam bəlanj a kurani bu ya Abraham àbi ni ti àmət do. ⁹ Mislik i mədəmani nahkay hi : ka ya ti təvi zlam bəlanj a hud ga kurani bu ana bəza hud ge Levi ni ti kala təvi ti ana Levi Leveni. Ay Levi day kala àvia zlam bəlanj a hud ga kurani ba ana Melkisedek a, adaba Abraham ti naŋ bən ge Levi ; ¹⁰ ka ya ti Abraham àbi zlam ana Melkisedek ni ti Levi wur hud gayan ni naŋ àvu a vu ga bəjani Abraham bu.

Krist ti anġalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni

¹¹ Təwi ga bəza hud ge Levi ya tagray ga *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti Melefit àdəm təgħri ana ndam *Izireyel, àbu məbəkiani e *Divi gayan ya àdəfiki ana Məwiz ni bu ni. Ku tamal nahkay nəħgu ni, təwi gatay ni èndevertiñ ere ye ti Melefit awayay magrani ni lala do. Tamal endeveriñ lala ti bay naħaŋ ya anġalabakabu mis akaba Melefit ni àra ti kamam ? Maslaŋa gani nani ti àŋgalabakabu mis akaba Melefit akada ga *Aroñ ni do ; naŋ ti anġalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni. ¹² Tamal Melefit àmbatkaba divi ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ na ti, mèsəra àmbatkaba Divi gayan ya àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu ni daya. ¹³ Ay nihi ti Bay ya tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ni ti Bay gel. Naŋ ti ge dini ge Levi do ; maslaŋa ge dini gayan dəy-dəy àgray təwi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ndo. ¹⁴ Mèsəra Bay gel ti ge dini ga Zəda. Ndam ge dini ga Zəda ti ɻgay təgħiex təwi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti Məwiz àdəm ndo simiteni.

¹⁵ Ere ye ti adafaki zlam gani nani ededjeni ni ti nihi : bay naħaŋ àra ga

maŋgalabakabu mis akaba Melefit a, ay anġalabakabu mis akaba Melefit ti akada ge Melkisedek ni. ¹⁶ Maslaŋa gani nani ti təfiyu àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni ndo : Divi gani nani ti təbiki ana mis hihirikeni. Təfiyu maslaŋa gani nani ti adaba naŋ àbu àna njəda dal-dal, àmət dəy-dəy do. ¹⁷ Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : Melefit àdəm : « Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni. [‡] »

¹⁸ Nahkay ti Melefit àmbrəja Divi gayan naħaŋ ya àdəfiki ana Məwiz ahaslani na, adaba Divi gani nani ti njəda gani àħeca ga magray ere ye ti Melefit awayay magrani na. ¹⁹ Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni ti èndevertiñ ere ye ti Melefit awayay ni lala do. Ègia nahkay ti Melefit àvia divi naħaŋ ana leli ga mahədakfəjana àtam ya ahaslani na. Divi gani nani ti mèsəra ajənaki leli ededjeni.

²⁰ Mèsəra ajənaki leli ededjeni ti adaba ka ya ti Melefit àfiyu Wur gayan ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ ni ti àmbada. Ay nday ndahaŋ ni ti ni, àbiyu tay ti àmbaday ndo. ²¹ Ka ya ti Melefit àfiyu Wur gayan ni ti àmbaday ; àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Bay Melefit àmbada, àdəm : « Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani. »

Aməmbatkaba majalay ahàr gayan gani nana dəy-dəy do. [§] »

²² Melefit àra àmbada nahkay ti àwəlkabá pakama gayan akaba geli a keti. Gayan ya àgray nahkay ni ti àtam ya àwəlkabu pakama gayan akaba ge mis ahaslani ni. Mèsəra àtam ya ahaslani ni ti adaba bay ya ti adəfiki ana leli Melefit amagray ere ye ti àdəm amagray ni ededjeni ni ti Yezu.

²³ Nahkay dəy, nday ndahaŋ ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti nday kay, adaba nday ti təpəs do, təmət. ²⁴ Ay Yezu ti apəs, naŋ àbu àna sifa, àmət dəy-dəy do ; amaŋgalabakabu mis akaba Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani. ²⁵ Nahkay ti nday ya ti

[‡] 7:17 Limis 110.4. [§] 7:21 Limis 110.4.

tahədakfərjyu kè Melefit azuhva ga Yezu ya angalabakabu tay akaba nañ ni ti, Yezu esliki mahəngay tay. Àmbrəñ mahəngay tay day-day do, adaba nañ àbu àna sifa ga kañgay-kañgayani, nañ àbu ahəngali Melefit ana tay kəlavad.

²⁶ Bay gədakani ya àgəski ga mangalabakabu leli akaba Melefit ni ti Yezu. Nañ ti njəlata, àgudar zlam do simiteni, nañ mis sulumani, àgray zlam akada ga ndam magudar zlam ni do, Melefit àzoru nañ drin agavəla. ²⁷ Nday gədákani ndahanj ya tañgalabakabu mis akaba Melefit ni ti, ahàr àdəm kəlavad tisliji zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gatay ni day kwa ti tisliji zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahanj ni. Ay Yezu ti ni àngalabakabu leli akaba Melefit ti nahkay do. Nañ ti àvi ahàr gayan ana Melefit, àgəskabu ti tâkadffəj nañ kà təndal. Àgray nahkay ti sak bəlanj, amagrakivu va do. ²⁸ E Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni ti Melefit àdəm mis hihiřkeni tângalabakabu mis akaba nañ, ay nday gani nani ti njəda gatay àhəca ga magray ere ye ti Melefit àwayay na. Nahkay kələñ gani Melefit àdəm pakama nañ, àmbaday. Àna mbañay gani nani ti àfiyu Wur gayan ga mangalabakabu mis akaba nañ; Wur gayan gani nani ti nañ àbu ga kañgay-kañgayani, èndevertiñaba ere ye ti Melefit awayay na àndava.

8

Melefit àwəlkabá pakama gayan akaba geli àna Krist a

¹ Ere ye ti ahàr àdəm məsər lala ni ti nihî: Bay gədakani ya *anjalabakabu leli akaba Melefit ni ti àbu. Nañ ti òru ànjəhad a huñ melefit bu, kà gəvay ge kərsi ge Mel-efit. Ànjəhad ti kà ahar ga ñaf ge Melefit, a məlanj ga gədakani bu. ² Agray təwi ga mangalabakabu mis akaba Melefit ti a məlanj *njəlatani ge Melefit bu. Məlanj *njəlatani gani nani ti ahay *miviceni ya mis hihiřkeni tìvicey ka sarta ge Məwiz ni do: àləm ti Bay Melefit Melefiteni; məlanj gani nani ti məlanj njəlatani ge Melefit ededij.

* ^{8:5} Mahərana 25.40.

³ Gədakani ga ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti təfiyu nañ ga məvi sədaga ana Melefit akaba misliji zlam azuhva zlam magudarani ge mis. Ègia nahkay ti bay gədakani ya angalabakabu leli akaba Melefit ni ahàr àdəm nañ day məvi sədaga ana Melefit. ⁴ Tamal nañ àləbu a duniya bu ni ti akal nañ ègi bay mangalabakabu mis akaba Melefit do, adaba ndam mangalabakabu mis akaba Melefit təbu, təbiyu tay àna *Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni. ⁵ Ay ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit nday nani ti, məlanj njəlatani ya tagraviyu təwi gatay ni ti e melefit bu do. Məlanj gatay ni ti tələm ka mazavu ga məlanj njəlatani ya a huñ melefit bu ni cilin. Nahkay ka ya ti Məwiz àawayay evicey ahay njəlatani ni ti Melefit àhi ahkado: « Ci day, ahàr àdəm kâgray dek akada ahay ya ti nədəfukki ka ya ti nak ka ahàr ga həma ni. » ⁶ Ay nihî ti təwi ga Yezu ti gərgəri akaba gatay ndahanj ni simiteni. Melefit awəlkabu pakama gayan məweni akaba geli, awəlkabu ti àna təwi ga Yezu; pakama ya *awəlkabu nihî ni ti àtam ya ahaslani ni, adaba ere gani ya ti Melefit àdəm aməgri ana leli ni ti àtam ere ye ti àdəm ahaslani amagray ni simiteni.

⁷ Nahkay ti pakama ge Melefit ya àwəlkabu akaba geli ahaslani ni ti àrakaboru ndo. Do ni ti, akal Melefit àwəlkabu pakama nañ akaba geli do.

⁸ Ay àwəlkabá pakama nañ akaba geli ededij a. Àləgi ana ndam gayan, àdəm nahkay hi:

« Cəm day, nu Bay Melefit nəhi ma ana kəli. Sarta nañ àbu ara; ka sarta gani nani ti anəwəlkabu pakama məweni akaba ga ndam goro, ndam *Izireyel akaba ndam *Zəde ni dek.

⁹ Pakama ya anəwəlkabu akaba gatay ni ti gərgəri akaba pakama ya nəwəlkabu akaba ga ata bəñ gatay ahaslani ka ya ti nədafəñə ahar ka tay a, nəhəlaya tay ka had Ezip a ni.

Anəwəlkabu pakama nañ akaba gatay ti adaba nday ndayani àna ahàr gatay təmbrəñ pakama goro ya nəwəlkabu akaba gatay ahaslani ni,

nahkay ti nu day nèmbrəŋ tay.
 Nèhi ma hini ana kuli ti nu Bay Melefit.
10 Pakama meweni ya anewəlkabu akaba
     ga ndam Izireyel
 ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay
     hi :
 Anagray ti tājalaki ahàr ke Divi goro
     kəlavad,
 kala àbu mèbekiani a mèberuv gatay bu.
 Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi
     ndam goro.
 Nèhi ma hini ana kuli ni ti nu Bay Melefit.
11 "Sèr Bay Melefit" ti maslaja amèhi ana
     maslaja nahaj e kidin gatay bu do
     simiteni.
 Ku ana ndam ga kesa gatay, ku ana bəza ga
     məj gatay nəngu ni atèhi ana tay do.
 Adaba ku way way do e kidin gatay bu
     aməsar nu,
 ku wur gəziteni, ku mis gədakani aməsar
     nu.
12 Anəmbərfənja zlam magudarani gatay na
     kà tay a ;
 zlam gatay ya ti tāgray, àbəlafu do ni ti
     anəjalaki ahàr va do simiteni.† »
13 Ma ge Melefit hini ya àdəm ni ti àdəmkì
 ka mewəlkabu pakama meweni. Gayañ
 ya àdəm nahkay ni ti adafaki mewəlkabu
 pakama ya ahaslani ni ti midigweni. Ay
 zlam ya ègia midigwena, àgray təwi va do
 ni ti atəmbrəŋ, amələbi va bi.

9

*Təwi ga manjalabakabu mis akaba Melefit
 ya tāgray ahaslani ni*

1 Ka ya ti Melefit *àwəlkabu pakama
 gayañ akaba ga ndam *Izireyel ahaslani
 ni ti àdəfiki divi gayañ ana tay ga
 *manjalabakabu mis akaba nañ a ahay
 gayañ bu. Ahay gani nani ti ka had. *

2 Ahay gani nani ti huñ gani mekelkabana
 àna azana. Məlañ ye enjenjeni nahema,
 təzalay məlañ *njəlatani ; eslini ti tābəhad
 məlañ mabəhadiki *ceñgel akaba tabəl ga
 mabəhadiki *dipen ana Melefit. † **3** Məlañ
 ye cü kama ga azana ni ti təzalay məlañ

† 8:12 Zeremi 31.31-34.   * 9:1 Tədəmkì ma hini ti ka ahay ge Melefit ya tāgray a huñ gili bu ka sarta ge Mewiz,
 təsawaday àna nañ ni. Mənjay Mahərana 26.1-30.   † 9:2 Mənjay Mahərana 25.23-40.   ‡ 9:4 Mənjay Mahərana
 30.1-6.   § 9:4 Mənjay Mahərana 25.10-16.   * 9:4 Mənjay Macalani 17.23.   † 9:5 Serəben ti zlam àna sifa ya
 tajəgay məlañ njəlatani ni, kərpasla təfəñ kà tay. Nday *məslər ge Melefit do. Mənjay Mahərana 25.18-20.

njəlatani àtam ndahanj ni dék. Kəlañ ga
 azana nahəma, **4** tāfəkad zlam ga gru ya
 tazəbaki haf ya ezi àcər ni, ‡ tāfəkad *sahar
 daya. § Sahar gani nani ti məbəki gru
 dék ; a huñ gani bu ni ti zlam təvu mahkər :
 halaf ga gru akaba *man a huñ gani bu ;
 aday ga *Aron ya àbay vay-vay ni, * akaba
 akur cü. Akur nday nani ti ma ge Melefit
 àki mèbekiani. Nahkay sahar gani nani
 ti təzalay *sahar ge Melefit ya adafaki
 àwəlkabu pakama gayañ akaba ge mis
 ni. **5** Ke erma ga sahar ni təbəki mimiz ti
 Melefit məmbərfənja zlam ge mis ya tāgudar
 ka məsər gatay do na ; ka ahàr ga sahar ni
 tāgraya mazavu ge Serəben † a cü ; tāpañki
 kərpasla gatay ke erma ni. Serəben nday
 nani ti tədəfaki Melefit nañ àbu a məlañ
 gani nani bu àna njəda gayañ dék. Ay ti
 nèhiaba ma gana dék ana kuli a nihi fañ
 do.

6 Tàra təslamala zlam na dék nahkay
 ti ndam manjalabakabu mis akaba Melefit
 ni təhuriyu a məlañ ye enjenjeni ni vu
 kəlavad ga magray təwi gatay. **7** Ay a məlañ
 ye cü ni vu ni ti bay gədakani ga ndam
 manjalabakabu mis akaba Melefit ahuriyu
 ciliñ. Ahuriyu ti sak bəlañ a dəzani bu ;
 àhuriya ti ahàr àdəm abiaya mimiz ana
 Melefit a azuhva zlam gayañ ya àgudar
 ka məsər gayañ do ni akaba azuhva zlam
 ge mis ndahanj ya tāgudar ka məsər gatay
 do ni. **8** Àna zlam nday nani ti *Məsuf
 Njəlatani adafaki ka ya ti məlañ ye enjenjeni
 àbu mba ni ti divi ga məhuriyani a
 məlañ *njəlatani ge Melefit ni vu àbi fañ
 bi. **9** Zlam gani nday nani təzavu akaba ga
 sarta hini : mis takoru afa ge Melefit, təgri
 sədaga, təvi zlam ana ndam manjalabakabu
 mis akaba Melefit ni ti tīslıñi azuhva zlam
 magudarani gatay ni, ay ku tamal nahkay
 nəngu ni majalay ahàr gatay dék njəlata
 do, nahkay zlam gatay ya tagray ni èslik
 mendeveriñ ere ye ti Melefit awayay ni
 do. **10** Zlam gani nani dék ya tagray ni ti
 ma àki ka zlam məzumani, ka zlam miseni
 akaba ka baray gərgərani. Nani ti təwi ge

mis hihirikeni ya tagray ni cilin ; Melefit ageskabu hayaŋ, duk abivoru ana vad ya aməmbatkaba ni.

Àna mimiz ge Krist ti Melefit àwəlkabu pakama məwəni akaba ge mis

11 Ay nihi ti *Krist àra. Naŋ ti Bay gədakani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ku nihi naŋ àbu agri zlam sulumanı ge Melefit ana leli. Àhuriya a ahay ge Melefit va ; ay ahay gani nani ti gədakani àtam ya ka had ni, araŋa magədavani àki bi. Ahay nani ti mis hihirikeni àləm do ; nahkay ahay gani nani ti a duniya bu do. 12 Àra àhuriya a ahay gani nani va ti àhuriyu a məlaŋ *njəlatani ge Melefit ni vu. Àhuriyu ti àna mimiz ga vugul akaba ga bəza sla ya t̄sliŋi ana Melefit ni do ; àhuriyu ti àna mimiz gayan ya àŋgəzaya ka ya ti àmət kà təndal ni. Amət nahkay ti, àhəŋga leli a ga kaŋgay-kaŋgayana àndava, àhuriyu a məlaŋ *njəlatani ge Melefit ni vu sak bəlaŋ ti èslia. 13 Ka ya ti mis àgudara zlam a, ègia naŋ njəlata kè eri ge Melefit do nahəma, ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tiguceki mimiz ga vugul akaba ga kokur, təbəki viti ga sla walani daya. Nahkay vu gayan egi njəlata kè eri ge Melefit. 14 Mimiz ge Krist ti àtam mimiz ga zlam ga gənaw sak kay do waw ? Krist ti àgudara zlam do simiteni, ay àvi ahàr gayan ana Melefit ti tâkad naŋ ; àgray nahkay ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit ; Məsuf gani nani ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Krist àvia ahàr gayan ana Melefit a nahkay ti, àgray ti ku majalay ahàr geli day m̄iŋi njəlatani ; nahkay ti màgray zlam ya azoru leli e kisim vu ni va ba ; məgri təwi ti ana Melefit. Melefit ti naŋ Bay ga sifa !

15 Ègia nahkay ti Melefit *àwəlkabu pakama gayan məwəni akaba ge mis ; àwəlkabu ti àna təwi ge Krist. Àwəlkabu ti ndam ya ti azalay tay ni təŋgət zlam sulumanı ya àdəm aməgri ana tay ni ; zlam nday nani ti atələbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Melefit aməgri ana tay nahkay ti azuhva

kisim ge Krist, adaba àna kisim gayan ni ti àpəla zlam ge mis ya t̄agudar ka sarta ya Melefit àwəlkabu pakama məwəni akaba gatay faŋ ndo ni.

16 Nahkay day, bi mis naŋaŋ wudaka amət ti àdəm ahəmamam ndam gayan tēdevu zlam gayan ni. ‡ Ay tamal maslaŋa gani àmət faŋ ndo ni ti ndam gani t̄sliki medevu zlam gayan ni do. 17 Nahkay tamal àmət faŋ ndo ni ti ma gayan ya àdəm ni masakanı hayaŋ. Ka ya ti maslaŋa gani naŋ àbu àna sifa mba ni ti mis t̄dey zlam gayan ni faŋ do. 18 Pakama ge Melefit ya awəlkabu akaba ge mis ni day nahkay. Ka ya ti àwəlkabu pakama gayan enjenjeni akaba ge mis ni ti tâkad zlam, tigucey mimiz gani. 19 Ka ya ti Məwiz èjengey *Divi ge Melefit dek kè meleher ge mis nahəma, àgray akada ge Melefit ya àhi ni : àzay mimiz ga vugul akaba ga bəza sla, àcahkiviyu yam, àzay enguec ga zlam ga gənaw ndizeni, àwəlki ka aday, àtəliyu e mimiz ni vu juš mək èguceki ka Wakita ge Melefit ni ; èguceki ke mis ni dek daya. 20 Àdəm : « Mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba gekəli àna naŋ ; àdəm gəsumkabu pakama gayan ni dek kwa. § » 21 Èguceki mimiz ni ka ahay ge Melefit akaba ka zlam ya təvu a ahay ni bu, tagray təwi àna tay ni dek daya. 22 Nahkay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, ku mam day mam tiguceki mimiz day ti egi njəlata. Ere ye ti tiguceki mimiz do ni ti àbi kay bi. Tamal təbaya mimiz a ndo ni ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a do simiteni.

Krist ti àvi ahàr gayan ana Melefit azuhva zlam magudarani ge mis

23 Nahkay zla nahəma, zlam nday nani ya ka had ni ti mazavu ga zlam ya a huđ melefit bu ni cilin, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni ahàr àdəm t̄igi njəlata àna mimiz ya tiguceki ka tay ni. Nahkay day, tamal leli mawayay mahədakfəŋiyu kà zlam zlamani ya e melefit bu ni ti ahàr àdəm təbaya

‡ 9:16 Àna ma Gres ya təbəki ahalay ni ti tədəm « diateke. » Ma gani nani ti awayay adəmvaba məwəlkabu pakama, awayay adəmvaba pakama ge mis ya àdəm ahəmamam t̄dey zlam gayan ka ya ti àmət ni daya ; ma gani bəlaŋ. Nahkay təgurkabu zlam nday nani cəeni, tədəm tamal zlam ahkay do ni mis àmət faŋ ndo ni ti tədi slimı ana pakama gani do.

§ 9:20 Mahərana 24.8.

mimiz sulumana àtama ga zlam ga gənaw na. ²⁴ Ahay ge Melefit ya *Krist àhuriyu ni ti mis tèləm do. Ahay ge Melefit ya mis tèləm ni ti mazavu ga məlañ *njəlatani ya a huñ melefit bu ni ciliñ. Krist àhuriyu ti a huñ melefit vu ; ku nihi nañ àbu eslini kè meleher ge Melefit ga məjənaki leli. ²⁵ Gədakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ti ahuriyu a məlañ *njəlatani ge Melefit ya mis tèləm ni vu sak bəlañ a dəzani bu ; ahuriyu ti àna mimiz gayan gayanjani do. Ay Krist ti àgray nahkay ndo ; àvi ahàr gayan ana Melefit sak kay ndo. ²⁶ Nahkay do ni ti kwa ka mənjəki ga duniya akal Krist acakay daliya sak kay, ay àgray nahkay ndo. Àcakay daliya ti sak bəlañ, kələñ gani amacakay va do ; àcakay ti ga mañafakiani duniya ara andav wudak. Àra ti ga məvi ahàr gayan ana Melefit ti magudar zlam ge mis ni mələbi va bi. ²⁷ Mis hihirikeni lu amət sak bəlañ ciliñ, kələñ gani Melefit amagrafəña seriya. ²⁸ Nahkay day Krist àvi ahàr gayan ana Melefit ti sak bəlañ ; àgray nahkay ti, ti Melefit məmbərfəña zlam magudarani ge mis a kay. Ay a vad' nahañ ti Krist amanga. Amanja ti azuhva zlam magudarani va do ; amanja ti ga mahəñgay ndam gayan ya tajəgøy nañ ni.

10

¹ *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ka wakita gayan ni ti mazavu ga zlam sulumani ya Melefit aməgri ana leli ni ; Divi gani àdəfiki zlam sulumani ge Melefit ni ana leli lala do. Adaba mam, kilevi təbu takoru kè meleher ge Melefit, tislini zlam kilevi, təmbrəñ day-day do ; ay zlam nday nani ya tagray ni ti èndeveriñ ere ye ti Mel-efit awayay ni dek do. ² Tamal ti endeveriñ ere ye ti Melefit awayay ni ti, akal təmbrəñ mislini zlam ana Melefit, adaba giri-giri ti ndam ya ti Melefit àmbərfəña zlam magudarani gatay ni kè tay a ni ti akal təsər tìgia njəlatana kè eri ge Melefit a àndava, zlam magudarani gatay àbi va bi. Ay təgray nahkay do ; təbu tislini zlam kekileña. ³ Təbu tislini zlam ana Melefit kilevi ti, agray ti təjalaki ahàr kilevi ka magudar

zlam gatay, tèsəra nday ndam magudar zlam kekileña. ⁴ Nahkay ti məsəra mimiz ga kokur akaba ga vugul ti àgray ti Melefit məmbərfəña zlam magudarani ge mis na kè tay a koksah.

⁵ Nahkay zla nahəma, ka ya ti *Krist àra a duniya va ni ti àhi ana Melefit ahkado : « Zlam ge mis ya tislinjuk ni akaba sədaga gatay ya təgruk ni ti kàwayay do, kàgra ti tìwi nu sawaŋ.

⁶ Zlam ge mis ya tislinjuk ahkay do ni ya teviyekuk azuhva zlam magudarani gatay ni ti àbəlafuk do.

⁷ Nahkay nədəm : Bay Melefit goro, nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay ni. Bay ya ti tədəmki ma a huñ ga wakita gayak ni bu ni ti nu. »

⁸ Ka mənjəki ga pakama hini ti àdəm : « Zlam ge mis ya tislinjuk ni, sədaga gatay ya təgruk ni, ahkay do ni zlam gatay ya teviyek azuhva zlam magudarani gatay ni ti kàwayay do ; zlam nday nani ti təbəlafuk do. » Ay məsəra zlam nday nani dek ti tagray akada ge Melefit ya àhi ana tay grum e Divi gayan bu ni. ⁹ Àdəm keti : « Nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay ni. » Àdəm nahkay ti, adafaki zlam ya ti təgri ana Melefit ahaslani ni ti ègia zlam masakana ; nihi ti ahàr àdəm təgri zlam məweni sawaŋ. ¹⁰ Nahkay ere ye ti Melefit àwayay ni ti Yezu Krist àgra : àvi ahàr gayan ana Melefit sak bəlañ huya. Àra àvia ahàr gayan a nahkay ni ti leli mìgia ndam njəlatana ge Melefit a.

¹¹ Bay mañgalabakabu mis akaba Melefit lu nañ àbu ecik kəlavad, eslini zlam sak kay ana Melefit, eslini kəlavad nahkay. Ay zlam ya ti eslini ana Melefit ni èslikı magrani ti Melefit məmbərfəña zlam magudarani ge mis ni kè tay a do simiteni. ¹² Ay Krist ti àgray akada gatay ni ndo : nañ ti àvay ahàr gayan sak bəlañ ti Melefit məmbərfəña zlam magudarani ge mis ni kè tay a ; àra àva ti ànjəhad digus kè ahar ga daf ge Mel-efit a məlañ ga gədakani bu ga kançay-kançayani. ¹³ Melefit àhi : « Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak akada

* **10:7** Limis 40.7-9. † **10:13** Mənjay Limis 110.1.

ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kâcəlki ka tay.[†] » Nihi ti naŋ àbu ajəgay sarta gani nani. ¹⁴ Àva ahàr gayaŋ a sak bəlaŋ ti, àgray ti nday ya ti àhaŋgay tay ni ti tīgi ndam *njəlatani ge Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti ènneveriŋa t̄wi ge Melefit ya awayay na dek.

¹⁵ *Məsuf Njəlatani day adəfiki ana leli zlam nday nani jiri edədiŋ. Ere ye ti àdəm enjenjeni ni ti nihi :

¹⁶ « Bay Melefit àdəm :
“Pakama məwəni ya anəwəlkabu akaba gatay
ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi :
anagray ti tâjalaki ahàr ke Divi goro kəlavad,
amanjəhadiviyu ana tay a məbəruv bu.” »

¹⁷ Àdəm keti :
« Zlam magudarani gatay ahkay do ni zlam gatay ya ti tâgray àbəlafu do ni ti anəjalaki ahàr do simiteni.[‡] »

¹⁸ Nahkay ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdəm tègrí sədaga ana Melefit ti məmbərfəŋa zlam magudarani nday nani kà tay a va do.

Məfəki ahàr ke Melefit, mahədəkəfəŋiyu

¹⁹ Bəza ga mmawa, nahkay ti mèsəra Melefit àvia divi ana leli ga mahədəkəfəŋiyana kà gəvay a məlan̄ gayaŋ *njəlatani ni va. Divi gani nani ti àvia ana leli a azuhva mimiz ga Yezu ya àŋgəzaya ka ya ti *tâdarfəŋ naŋ kà təndal ni. ²⁰ Divi gani nani ti divi məwəni, nday ya ti e divi gani nani bu ni ti təŋgət sifa. Divi gani nani ti Yezu àzləkiaba ana leli a. Ka ya ti àmətfəŋ kà təndal ni ti azana ga mahay ga məlan̄ *njəlatani ge Melefit ni ègəzlehva : azana gani nani ti kala vu ga Yezu. Yezu àmət ti mis tâhədəkəfəŋiyu kè Melefit : àmət nahkay ti ègəzlehkaba azana ya àcafəŋa mis ga mahədəkəfəŋiyani kè Melefit a ni. ²¹ Naŋ ti Bay gədəkani ya angalabakabu ndam ge Melefit akaba Melefit ni. ²² Ègia nahkay ti mahədəkumfəŋiyu. Mahədəkumfəŋiyu ti àna huſ bəlaŋ, məfumki ahàr gelidék. Adaba Yezu àgray ti mìgia njəlatana, màjalay

ahàr magədavani va do ; àbara leli àna yam njəlatana daya. ²³ Mèsəra Melefit aməgri zlam sulumanı ana leli ; məhumioru ma gani ana mis vay-vay, məmbrəŋ ba, adaba Bay ya ti àdəm aməgri zlam nday nani ana leli ni ti Melefit ; naŋ ti àmbat ahàr day-day do. ²⁴ Ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ gelidék bu məfi ahàr ana maslaŋa nahaj, məvi njəda ana mis e kidiŋ gelidék bu ga mawayay mis ndahanj akaba ga məgri zlam sulumanı ana mis. ²⁵ Məmbrəŋum macakalavani ba. Mis ndahanj ti təmbrəŋa, ay leli ti məgrum akada gatay ni ba. Kèsəruma vad ga Bay gelidék ya amara ni ènjiā wudak, nahkay zla nahəma məmbrəŋum macakalavani ba ; ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ gelidék bu məvi njəda ana maslaŋa nahaj.

²⁶ Leli ti mèsəra jiri ge Melefit ya àgri ana leli na. Nahkay tamal magudar zlam zakw nahəma, mìslikı məgri sədaga ana Melefit ti məmbərfəŋa zlam magudarani gelidék ni kè leli a va do. ²⁷ Tamal mis àgudara zlam a nahkay ti maslaŋa gani māgray aŋgwaz dal-dal, adaba Melefit amagrafəŋa seriya, aku gədəkani aməzum tay akaba ndam ya təgəskabu ma ge Melefit va do ni dek.

²⁸ Kèsəruma, tamal mis àgra zlam ya ti Melefit àcafəŋa mis ga magrana e *Divi gayaŋ ya Məwiz àbəki ni bu na, mək mis cü mahkər tâgrakia sedi a ti takad naŋ huya, àsi cicihi ana mis do. ²⁹ Nahkay ti tamal mis àcəlkia ka Wur ge Melefit a, àzay naŋ akada zlam masakani ni ti Melefit amatraš naŋ do waw ? Amatraš naŋ ti dal-dal àtam ya atraš maslaŋa ya ti àgəskabu Divi gayaŋ do ni, adaba maslaŋa gani nani ti ègia mis njəlatani ge Melefit azuhva mimiz ga Yezu a, ay àmənjaləŋ ke mimiz gani nani akada zlam masakani sawaŋ. Àna mimiz gani nani ti Melefit àwəlkabá pakama gayaŋ akaba gelidék a, àdəm amahəŋgay leli àna naŋ. *Məsuf Njəlatani àgria *sulum ge Mel-efit ana maslaŋa gani nana, ay maslaŋa gani èndivia Məsuf Njəlatani na sawaŋ. ³⁰ Mèsəra, Melefit àdəm : « Bay ya ti atrašvù mis, ahəŋgrivù zlam magudarani ana tay ni ti nu. » Àbu məbəkiani keti : « Bay Mel-efit amagrafəŋa seriya kà ndam gayaŋ

[†] 10:17 Zeremi 31.33-34.   [‡] 10:30 Mimbiki 32.35-36.

a. § » ³¹ Melefit ti nan Bay ga sifa : njëda gayan àtam ga zlam ni dek. Tamal àgësa mis a awayay matraëb nañ ti maslanja gani amacakay daliya dal-dal, daliya nahaj àbi àtam daliya gani nani bi.

³² Sërumki ka sarta ya ti kicam pakama ge Melefit enji, këgësumkabu ni. Ka sarta gani nani ti mis tègria daliya gërgéri kay ana kuli a, ay ti këbesëma. ³³ Sarta ndahanj tindivia kuli a, tègria daliya ana kuli kè eri ge mis a dek ; sarta ndahanj këvumia njëda ana mis ndahanj ya ti tècakay daliya akada nani na. ³⁴ Ndam ya tèbiyu tay a dañgay vu ni ti tèsia cicihi ana kuli a, këjënumkia tay a. Ka ya ti mis tèhëlfëna zlam gekuli kè kuli a ni ti këgësumkabá àna mémérana, adaba kësëruma, lekulum këbum ana zlam sulumani àtam ya ti tèhëlfëna kè kuli a ni. Zlam sulumani nday nani ti tanjëhad ga kañgay-kañgayani. ³⁵ Nahkay zla nahëma, këmbrënjum mëfumki ahàr ke Melefit ba, adaba tamal këmbrënjum mëfëki ahàr do ni ti amëgri zlam sulumani kay ana kuli azuhva nani. ³⁶ Ere ye ti ahàr àdëm kâgrum ni ti nahkay hi : zum njëda gekuli dek ga moroni kama kama. Tamal kâgrum nahkay ti akëgrum ere ye ti Melefit awayay ni, nahkay ti akëngatûm ere ye ti Melefit àdëm amëvi ana kuli ni. ³⁷ Melefit àdëm : « Kama gëzit ti Bay ya ti ara ni amara, ènja wudak.

Sarta gani àbi kay va bi.

³⁸ Maslanja ya ti nèdëm nañ jireni, afëku ahàr ni ti anëvi sifa.

Ay tamal maslanja gani àmbrëna nu a ti anëgëskabu nañ va do.* »

³⁹ Ay leli ti leli ndam ya ti tèmbrën Melefit, tijiji ni do. Leli ti ndam ya ti tèfëki ahàr ke Melefit ni, nahkay Melefit amahëngay leli, amëvi *sifa ya àndav day-day do ni ana leli.

11

Mëfëki ahàr ke Melefit

¹ Mëfëki ahàr ke Melefit ti awayay adëmvaba mam ? Tamal mëfëki ahàr ke Melefit ti mësëra leli mëbu àna zlam ya ti Melefit àdëm amëvi ana leli ni àndava. Ku tamal mìpi zlam nday nani fanj do nëngu

ni, mësëra tèbu ededîn ededîjeni. ² Ndam ge Melefit ya ahaslani ni tèfëkia ahàr a nahkay, mëk Melefit àzlëbay tay azuhva mëfëki ahàr gatay ni.

³ Leli day mëfëki ahàr ke Melefit. Mësëra Melefit àgraya mëlañ na dek àna ma gayan ya àdëm na. Nahkay mësëra zlam ya ti mìpi ni ti Melefit àgraya àna zlam ya mìpi do na.

⁴ Abel day àfëkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri sëdaga ana Melefit àtam ga *Kayin ya àgri ni àna sulumani. Abel àra àgra nahkay ti Melefit àzlëbay nañ azuhva sëdaga gayan ni, àdëm nañ ti mis jireni. Ku tamal Abel àmëta nëngu ni, ku kani day nañ àbu adëfiki mëfëki ahàr ke Melefit ana leli.

⁵ *Enok day àfëkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti Melefit àzaba nañ a duniya ba, àmët ndo. Nañ àbi ka duniya va bi, adaba Melefit àzoya nañ a gavëla. Ay ku ka ya ti Melefit àzoru nañ fanj ndo nëngu ni, Melefit àzlëba nañ a, àdëm nañ mis sulumani. ⁶ ⁶ Tamal mis àfëkia ahàr ke Melëfit do ni ti Melefit àzlëbay nañ do, àdëm nañ mis sulumani koksah. Adaba ku way way do awayay ahëdfakfënyi kè Melefit nahëma, ahàr àdëm maslanja gani mëfëki ahàr, mëgëskabu Melefit nañ àbu, mësëra Melefit agri zlam sulumani ana nday ya ti tadëbay nañ ni.

⁷ Nuwi day àfëkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti àgësikia ma. Ka ya ti Melefit àdëfiki zlam ya ti àgravu fanj ndo ni ti Nuwi àgraya *slalah ga yam a, tèhuriyu akaba ndam ga hud ahay gayan, mëk Melefit àhëngay tay. Nuwi àra àfëkia ahàr ke Melefit a nahkay ti, Melefit àdëm nañ mis jireni ; nahkay ere ye ti Nuwi àgray ni ti àdëfiki ndam ga *duniya ti nday ndam jireni do.

⁸ Abraham day àfëkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti ka ya ti Melefit àzalay nañ ni ti Abraham àgësikia ma. Àslëka ka had gayan a, òru ka had ya ti Melefit àdëm amëvi ni. Àsër mëlañ ya ti akoru ni do, ay ku tamal nahkay nëngu ni òra. ⁹ Azuhva mëfëki ahàr gayan ni ti ànjëhad ka had ya ti Melefit àdëm amëvi ni, ay ànjëhad ti akada nañ zal mirkwi : ànjëhad a ahay miviceni bu. Wur gayan Izak, këlëñ gani wur hud

* **10:38** Habakuk 2.3-4. * **11:5** Mënjay Mënjkiani 5.24.

gayan Zekup day tànjehad a ahay miviceni bu akada gayan ni : nday day Melefit àhi ana tay amèvi had ya ti àdèm amèvi ana Abraham ni ana tay. ¹⁰ Abraham ànjehad a ahay miviceni bu ni ti adaba ahétag sarta ya ti atafékaðkësa naajan ni ; kësa gani nani ti asak ga ahay gani mafékaðani lala. Àsèr ahémamam tâlèm ahay ga kësa gani nani ti Melefit, amélémaya ahay nday nana ti nan gani daya.

¹¹ Sara day àfekia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti Melefit àgray ti mîwi wur. Nanj ti dègèlaní, medeweleni daya, ay ku tamal nahkay nèngu ni Melefit àgray ti mîwi wur ; àgray ti adaba Sara àgëskabá ere ye ti àdèm amègri na amagray ededîn. ¹² Nahkay ti ku tamal Abraham nañ bëlañ, nañ medeweleni herem-herem nèngu ni, bëza hud gayan tìgi kay. Nday kay akada boñgur ya a hud melefit bu ni, ahkay do ni akada wiyan ga zalaka, tâcal koksah.

¹³ Mis nday nani dek ti tâfèki ahàr ke Meléfit, duk àbivoru ana kisim gatay tâmborèn mafèki ahàr gatay ni ndo. Ka ya ti tèmèt ni ti tèngat zlam ge Melefit ya ti àdèm amèvi ana tay ni fanj ndo ; tèsara zlam nday nani atèlèbu akada zlam ya ti tìpioru drinj ni cilinj, mèk tèmèrvu àna nañ. Tèdèm nday ndam mirkwi, kësa gatay àbi a duniya bu bi. ¹⁴ Gatay ya ti tèdèm nahkay ni ti adafaki nday tèbu tajègay had gatay gatayani. ¹⁵ Tamal tâjalakia ahàr ka had gatay ya tâmborbiya na ti akal tìslìkia mangona eslina. ¹⁶ Ay nihi ti tawayay had sulumani ya àtam ndahañ ni ; had sulumani nani ti e melefit bu. Nahkay ti Melefit awayay ti tèzalay nañ Bay Melefit gatay, tèzalay nañ nahkay ti àbèlafèn dal-dal. Àslamalia kësa sulumani ana tay a ededîn a.

¹⁷ Abraham àfekia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgëskabu mislinji wur gayan Izak. Melefit àhi màgray nahkay ti àhèlfènja eyü a, awayay ti Abraham màðafaki ahémamam afèki ahàr ni. Izak ti wur ga Abraham nañ bëlañ, naajan àbi, Melefit àhi ana Abraham amèvi bëza hud kay ti àna nañ, ¹⁸ àdèm : « Akènjèt bëza hud

gayak ti àna Izak.[†] » Ku tamal nahkay nèngu ni, Abraham àgësikia ma ana Melefit a, ¹⁹ adaba àhi ana ahàr Melefit ti esliki mahèngaraba mis e kisim ba tata. Abraham àra àfekia ahàr a nahkay ti Melefit àhèngri wur gayan ni. Ge Melefit ya àhèngri wur ga Abraham ni ti adafaki ere ye ti amagravu kama kama ni.

²⁰ Izak day àfekia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri *sulum ge Melefit ana ata Zekup nday ata Eseyü : àdèmki ma ka zlam ya amagrakivu ka tay ni.

²¹ Zekup day àfekia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri sulum ge Melefit ana bëza ge Zuzef cæni. Àgri ana tay ti ka ya ti awayay endevervu ni ; àra àgria sulum ge Melefit ana tay a ti àjakvu àna aday, àhèngrioru ahàr a had ana Melefit. [‡]

²² Zuzef day àfekia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àdèm ndam *Izireyel ataslèka ka had Ezip a. Àdèm ma gani nani ti ka sarta ya ti awayay endevervu ni ; àdèm ka ya ti ataslèka ni ti tâhèla aslat gayan a.

²³ Ata bëj ge Mewiz day tâfèkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti tângah nañ kiyi mahkèr. Tângah ti adaba wur ni àbèlay ; *Faroñ bay mègur had ni àdèm tâbazl bëza ga ndam Izireyel, ay ti tâgrafènja angwaz kà ma gana ndo.

²⁴ Mewiz day àfekia ahàr ke Melefit a. Nahkay ka ya ti ègia gëdakana ni ti àwayay ti tèdèm nañ wur ga wur ga Faroñ ni va ba. ²⁵ Àwayay ti hojo tâgri daliya akada ya tègri ana ndam Izireyel ndahañ ni ere gani ti amèrvu àna zlam magudarani ni, adaba zlam magudarani ti avay mèmèrani gëzit cilinj. ²⁶ Àhi ana ahàr hojo tâgri daliya akada ya ti tègri ana *Krist ni ere gani ti anjet elimeni ga had Ezip ni dek ni. Àjalaki ahàr ti ka zlam sulumani ge Melefit ya amègri azuhva mafèki ahàr gayan ni.

²⁷ Mewiz àfekia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àslèka ka had Ezip a. Ku tamal bay ga had ni àzumkia bëruv a nèngu ni, àgrafènja angwaz a ndo. Mewiz àmbrèn mafèki ahàr gayan ni ndo, ègia akada èpia Bay Melefit, nañ ya ti èpivu do na. ²⁸ Mewiz àra àfekia ahàr ke Melefit nahkay ni ti àgray

[†] 11:18 Mènjekiani 21.12. [‡] 11:21 Mènjay Mènjekiani 47.31.

ti ndam Izireyel tâgray *Pak ye enjenjeni ni : tèbèki mimiz kà mahay gatay. Tâgray nahkay ti, ti *mèslér ge Melefit ya àslérbiyu ga mabazl bëza meykweya ni ènjifinj kà bëza gatay ni ba.

²⁹ Ndam Izireyel tèfèkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti tàslékaba a Dèluv Ndizeni ni ba ; tàslékaba ti akada ka had' miküleni, yam àbi ka mèlañ gani bi. Ay ka ya ti ndam Ezip tawayay maslèkabana ni ti yam ni àndaba tay a dék, tèmèta.

³⁰ Azuhva mèfèki ahàr ga ndam Izireyel ni ti gudu ga kësa Zeriko àmbæd. Àmbæd ti adaba ndam Izireyel ni tèfèkia ahàr ke Melefit a, tèveliña kësa na vad' adeskèla.

³¹ Rahap walhala ni day àfèkia ahàr ke Meléfit a. Nahkay ti a vad' ya ti ndam Izireyel tâbazi ndam ya ti tègèskabu ma ge Melefit do ni ti tâkad' nañ ndo. Tâkad' nañ ndo ni ti adaba àfia ahàr ana ndam Izireyel ya tèsléroru tay ga mèmènjiyu had' na, àdafaki tay ndo.

³² Nihi ti nèdèmkivu mam ? Sarta àbi ga mazlapakiani bëlañ àna bëlañ ka ata Zedeyon, Barak, Samson, Zefte, Devit, Semiyel akaba ndam ndahan ya tâhèngaray pakama ge Melefit ni bi. ³³ Nday nani dék ti tèfèkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti mis ndahan e kidinj gatay bu tèyefinj kà ndam ga had' ndahan a, mis ndahan tâgrafènja seriya kè mis àna jiri a, mis ndahan tipia zlam sulumani ya Melefit àdèm amègri ana ndam gayan na, mis ndahan tâkadffènja kà mazlahku a, tètama tay àna njèda, ³⁴ mis ndahan tètamfènja kà aku ya agès zlam gèdèk-gèdèk na, ènjifinj kà tay ndo, mis ndahan tètamfènja kè mis ya ti tawayay tabazl tay àna maslalam a na. Ka ya ti njèda àfènji kà tay bi ni ti Melefit àvia njèda ana tay a ; ka ya ti tâgray silik ni ti tâgrafènja angwaz kè mis ndahan a ndo simiteni ; tâgara ndam silik ga had' ndahan a kay. ³⁵ Wál ndahan tipia ndam gatay ya tèmèta, tèngaba e kisim ba na.

Ay mis ndahan ti ni ndam ezir gatay tègrìa daliya kay ana tay a, tèmèta àna nañ a ; tamal mis nday nani tèmbrènja mèfèki ahàr gatay ke Melefit a ni ti akal ndam ezir ni tèmbrènja tay a, ay tèmbrènja mèfèki ahàr gatay ni ndo, adaba tawayay sifa mèwèni ya Melefit amèvi ana tay ni, tèdèm sifa gani

nani àtam sifa ya a duniya bu ni. ³⁶ Mis ndahan e kidinj gatay bu tècaka daliya gèrgéri a kay : mis tèyefinj kà tay a ; tèzlèba tay àna kurupu a ; tèwèla tay àna jejirbi a ; tèbiya tay a dañgay va ; ³⁷ tîzligia tay àna akur a, tèmèta àna nañ a ; tèkelkaba tay àna si a ; tèbazla tay àna maslalam a. Mis ndahan ti ni tèswaday satat, tèbakabu ambèl ga tèmbak ahkay do ni ga awak. Zlam ahaci tay, mis tègrìa daliya ana tay a kay, tèmènjalèn kà tay akada nday kérá. ³⁸ Nday ti tèdevu satat a huñ gili bu akaba a hëma bu ; tènjehad a ahuzl bu ahkay do ni e eviñ bu. Nday ti mis sulumani, giri-giri akal tanjehad a mèlañ sulumani ya àtam duniya hini àna sulumani ni bu.

³⁹ Mis nday nani dék ti Melefit àzleba tay a, àdèm nday ndam gayan sulumani adaba tèfèkia ahàr a. Ay tèngèt zlam sulumani ge Melefit ya àdèm amèvi ana ndam gayan ni ndo. ⁴⁰ Tèngèt ndo ni ti adaba Melefit awayay mendeverinj tèwi gayan ya agri ana mis dék ni ka ahar bëlañ. Àslamalia zlam sulumani ana leli a, àtam zlam sulumani ya ti tèdèm amèvi ana tay ni ; nahkay awayay ti nday day tèngèt zlam sulumani gani nani ka sarta ya ti leli amèngèt ni.

12

Mèmbrèn mèfèki ahàr ka Yezu ba

¹ Ègia ndam nday nani dék tèfèkia ahàr ke Melefit a, kala tèbu akaba leli, tèdèfiki divi ana leli nahëma, mèmbrèn zlam ya ti acafanja leli ga moroni kama kama na dék. Mèmbrèn magudar zlam daya, adaba magudar zlam ti agès leli akada ga adak ya agès azana ni. Ahàr àdèm mâcuhwaki ke divi ya ti Melefit àdèfiki ana leli ni, mèmbrèn ba. ² Mèmènjuumlèjoru ka Yezu. Àvi divi ana leli ga mèfèki ahàr ke Melefit ti nañ ; Bay ya ti èndeverinj tèwi ge Melefit ya agri ana leli ni ti nañ gani daya. Àgèskabá ti *tâdarfèn nañ kà tèndal, àjalaki ahàr ke mimili gani ndo simiteni ; àjalaki ahàr ti ka mèmèrani ge Melefit ya amèvi ni. Melefit ti nañ àbu manjehadani e kursi gayan bu, agur zlam dék ; nihi ti Yezu nañ digùsa kà ahar ga daf gayan a mèlañ ga gèdakani bu.

³ Jalumki ahàr ka Yezu. Nanj ti ndam magudar zlam tègria daliya kay, ay ti èbesa. Tamal kajalumki ahàr ti ahar amadègafènja kè kuli a do, akamatafum do.

⁴ Lekulam kàbum këkadumfènja kà zlam magudarana, ay kekileja ku mis bëlan e kidin gekuli bu tekedi àmèt azuhva kadvu nani faj ndo timey. ⁵ Jalumki ahàr ka pakama ge Melefit ya àhi ana kuli, avi njèda ana kuli akada ga bëñ ga bëza ya ahi ma ana bëza gayan ni ; ma gani nani ti nahkay hi : « Wur goro, tamal Bay Melefit atraò kur, awayay ti kèsér zlam ti, gëskabu ; ka ya ti alèguk ni ti ahar àdègafuka ba.

⁶ Adaba maslaña ya ti Bay Melefit awayay nanj ni ti

atraò nanj, awayay ti mësér zlam.

Maslaña ya ti Bay Melefit agëskabu nanj, àdèm nanj wur gayan ni ti azlèò nanj.* »

⁷ Nahkay tamal kacakum daliya ti, sèrumki Melefit nanj àbu atraò kuli ti kèsérum zlam ; afi ahàr ana kuli akada ga bëñ ga bëza ya afi ahàr ana bëza gayan ni. Wur ya ti bëjaní àtraò nanj do ni ti àbu waw ? ⁸ Bëza ge Melefit dek ti Melefit atraò tay ; ay tamal Melefit àtraò kuli do ni ti adafaki lekulam bëza gayan do, lekulam bëza mëva. ⁹ Nëdèm nahëma, ata bëñ geli ya ka had ni tåtraba leli a, leli ti ni miciikia ma ana tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdèm miciiki ma ana Bëñ geli ya a huò melefit bu ni àtam ya ti miciiki ma ana ata bëñ geli ya ka had ni. Adaba tamal magray nahkay ti amèngèt *sifa ya àndav day-day do ni. ¹⁰ Ata bëñ geli ni tåtrab leli ti ga sarta bal. Tàgray nahkay ti tèhi ana ahàr tawayay mèdfiki divi sulumani ana leli. Ay Bëñ geli ya huò melefit bu ni ti ni atraò leli ti ga mèjènaki leli ededin ededinjeni, awayay ti mìgi njelata akada gayan ni. ¹¹ Ku way way do ka sarta ya ti tatrab nanj ni ti ahàr ahèli, àmèrvu do. Ay kélèn gani maslaña ya ti tåtraba nanj a, àcaha zlam àna nanj a ni ti ègi zal jiri, aranja ahèli ahàr va do.

Manjøhad ga ndam ga Yezu

¹² Nahkay zla nahëma, ahar àdègafènja kè kuli a ba, zum njèda gekuli dek ga moroni kama kama. ¹³ Dégum ndileba, këzum divi

madañgwaní ba. Tamal këgrum nahkay ti maslaña ya ti asak awèr nanj ejigadesley ni emigi zal dera do, amañgaba.

¹⁴ Ere ye ti ahàr àdèm këgrum kélavad ni ti nihi : Njèhadum àna sulumani akaba mis dek. Zum njèda gekuli dek ti kânjèhadum kélavad ndam *njelata do ni ti emipi Bay geli day-day do. ¹⁵ Bumvu slimti maslaña àmbrèn mègëskabu *sulum ge Melefit ya agri ni ba. Maslaña ya ti agudar zlam e kidin gekuli bu nahkay ni ti nanj akada ga mèwèl ya afataya e dini bu na. Ku way way do ègi nahkay ba, adaba tamal ègia nahkay ti emizibi mis ndahan kay, etigi akada gayan ni. ¹⁶ Maslaña àgray hala e kidin gekuli bu ba. Maslaña àmbrèn ere ye ti Melefit awayay ni akada ge Eseyù ya àmbrènja ni ba. Nanj ti meykweya, akal bëjaní agri sulum ge Melefit azuhva nani, ay sulum gani nani ti Eseyù àzay akada zlam masakani, àzumfèn zlam afa ga wur ga mèjani sak bëlan ka duwa gani cilin.

^{† 17} Kèséruma, kélèn gani àwayay ti bëjaní mègri sulum gani, ay bëjaní àgri ndo. Ku ètewi mituwéni nèngu ni bëjaní àmbatkaba majalay ahàr a ndo, àgri ndo.

¹⁸ Lekulam kàbum kahëdakumfènjiyu kè Melefit ti gërgéri akaba ga ndam ya ahaslani kà hëma *Sinayi ni. Eslini ti tåhëdakfènjiya kà zlam ya tìnjinfin na, kà aku a, kà mèlan zin-zinjen, kà maklaëasl didiliñena, kà bëlgadan a. ¹⁹ Eslini ti ticia mahënday ge mezlelim a, akaba dëngu ge Melefit ya àhënday na. Tàra ticia dëngu ge Melefit na ti tågra angwaz a, tèdèm àhikivu ma ana tay ku bëlan va ba. ²⁰ Adaba tèhi ana tay : « Ku tamal zlam ga gènaw ènjifin ja kà hëma na nèngu ni, tìzligi àna akur, tâkad. [‡] » Ma gani nani ti àsia angwaz ana tay a dal-dal. ²¹ Ku Mëwiz day ere ye ti àgravu eslini ni dek àsia angwaz a dal-dal, àdèm : « Nègagèr, bëruv atukaba. § »

²² Ay lekulam kàbum kahëdakumfènjiyu kè Melefit ti akada gatay ni do. Kahëdakumfènjiyu ti kà hëma *Siyon, kà kësa ge Melefit Bay ga sifa ni, kësa nani ti Zeruzalem ya e melefit bu ni.

* **12:6** Gozogul 3.11-12. † **12:16** Mènjay Mènjekiani 25.29-34. ‡ **12:20** Mahérana 19.12-13. § **12:21** Mimbiki 9.19.

Kahədakumfəñiyu ti kà *məslər ge Melefit dal-dalani, tàcalvu do simiteni, təcakalavu ga magray wuməri ni. ²³ Kahədakumfəñiyu ti kà ndam ge Melefit macakalavani. Nday dək ti Melefit àdəm nday meykweya gayan, slimī gatay àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ya a huđ melefit bu ni. Kahədakumfəñiyu ti kà Bay Melefit, nañ ya ti agrafəña seriya kè mis a dək ni. Kahədakumfəñiyu ti kà ndam gayan ya àdəm nday ndam jireni ni ; mis nday nani ti Melefit èndeveriña təwi gayan ya agri ana tay na dək àndava. ²⁴ Kahədakumfəñiyu ti kà Yezu, nañ ya ti àgray ti Melefit awəlkabu pakama məweni akaba ge mis ni. Kahədakumfəñiyu ti azuhva mimiz gayan ya èguceki ke kəli ni. Mimiz ga Yezu ti adafaki zlam sulumani, mimiz gani nani ti akada ga Abel ni do.

²⁵ Bumvu slimī, ahàr àdəm ku way way do àmbrəñ məbi slimī ana pakama ga Bay ya ti ahi ma ni ba. Ahaslani ti təhəñgria ma ge Melefit ana mis a ; nday ya ti təhəñgri ma gani nani ana mis ni ti nday ka had, ay ti mis ndahañ təgəskabu ma gani nani ndo, nahkay ti Melefit àtraba tay a. Ay nihi ti Bay ya ti ahi ma ana leli ni ti nañ a huđ melefit bu. Nahkay tamal leli məgəskabu ma gayan ni do ni ti amatraş leli dal-dal do waw ? ²⁶ Ka ya ti Melefit àzlapay ahaslani ni ti had àdaday azuhva dəñgu gayan ya àhənday ni. Ay nihi ti àdəm nahkay hi : « Sak bəlañ keti anagray ti had mādaday ; ay amadaday ti had ciliñ do, huđ melefit amadaday daya. » ²⁷ Àdəm « Sak bəlañ keti » nahkay ti, adafaki zlam ya ti Melefit àgraya tay a, tədaday ni ti atambatvu, atələbi va bi. Melefit amagray nahkay ti, awayay ti zlam ya ti atəgəjəni ni ti zlam ya ti tədaday va do ni ciliñ.

²⁸ Nahkay məlan sulumani ya ti Melefit aməvi ana leli ni ti amadaday do. Ègia nahkay ti məgrumi səsi dal-dal ! Məgrumi səsi ti nahkay hi : məzləbum nañ akada gayan ya awayay ni, məhəñgrumioru ahàr a had, məgəsumiki ma daya. ²⁹ Adaba Melefit geli ti nañ aku ya azum zlam dək ni.

13

Magray ere ye ti Melefit awayay ni

¹ Ègia lekələm kà məñ gekəli ti kəmbrəñum mawayavani e kidiñ gekəli bu ba. ² Kəmbrəñum məgəskabu ndam mirkwi ba daya ; mis ndahañ ka ya ti təgəskabu mirkwi ni ti təgəskabá *məslər ge Melefit a, ay təgəskabu ti ka məsər gatay do. ³ Jalumki ahàr ka ndam dañgay akada lekələm day kəbum akaba tay a dañgay bu. Jalumki ahàr ka ndam ya ti mis təgri daliya ana tay ni akada təgri ti ana kəli, adaba lekələm day mis.

⁴ Nawayay ti mis dək təgəskabu ma ge Melefit ya àdəmki ka məhəlvani ata wal ata zal ni ; ndam ya ti təhəlvə àndava ni ti təgray mesəwehvü ba. Adaba Bay Melefit amagrafəña seriya kà ndam ya ti tagray mesəwehvü ahkay do ni tagray hala na.

⁵ A manjəhad gekəli bu ni ti ku way way do àjalaki ahàr ka mawayay siñgu ba ; zlam ya ti nañ àbu àna nañ ni ti məmərvu àna nañ, àdəbay zlam ndahañ ba. Adaba Mel-efit Melefiteni àdəm àna ma gayan : « Day-day anəmbrəñ kur do, anasləkafuka do. »

⁶ Nahkay ti ku way way do e kidiñ geli bu māzay njəda, mədəm : « Bay ya ti ajənaki nu ni ti Bay Melefit ; nahkay ere ye ti aməsu añgwaz ni ti àbi ; mis hihirikeni eslikı məgru mam ?† »

⁷ Jalumki ahàr ka gədákani gekəli, nday ya ti təhi ma ge Melefit ana kəli enjenjeni ni. Jalumki ahàr ka manjəhad gatay, ahəmamam təfəki ahàr ke Melefit duk àbiviyyu ana kisim gatay ni. Lekələm day fumki ahàr ke Melefit akada gatay ni. ⁸ Yezu *Krist ti àmbatvu do. Kani ti nañ àbu akada ye eweni ni, amələbu nahkay ga kañgay-kañgayani. ⁹ Mis ndahañ təbu təcahi zlam kay ana kəli gərgəri akaba ya kàcahum ni, tawayay tijikia kəli ke divi a, ay ti kəgəsumiki pakama gatay ni ana tay ba. Təcahi zlam ndahañ àki ka zlam məzumani ana mis, ay ti ere ye ti avi njəda ana mis ni ti *sulum ge Melefit ya agri ana tay ni, do ni ti zlam məzumani do. Zlam gani nani ti ajənaki ndam ya təgəskabá ma gana ni do.

* 12:26 Aze 2.6. * 13:5 Mənjay Mimbiķi 31.6, 8 ; Zezəwi 1.5. † 13:6 Limis 118.6.

¹⁰ Ndam ya tègri tèwi ana Melefit a ahay gayan bu ni ti tèbu tahəpəd zlam ndahanj ya tìslìni ana Melefit, tèviyeki ni. Leli day mèbu ana mèlan *meviyekiki zlam ana Melefit, ay nday ya ti tìslìni zlam ana Melefit akada ya ahaslani ni ti tìslìki mèzum zlam ya tèvi ana Melefit ka mèlan geli ni koksah. ^{‡ 11} Ti Melefit mêmberfènja zlam magudarani ge mis ni kà tay a nahëma, ndam *màngalabakabu mis akaba Melefit ni tìslìni zlam, mèk gèdakani gatay ahuriyu àna mimiz gani a mèlanj *njèlatani ni vu. Tàra tìslìnia zlam na ana Melefit a nahkay ni ti taslèkaba àna kisim gana a kësa gatay ni ba, takoru àna nañ a dala vu, teviyek. ¹² Àgrakivu ka Yezu day nahkay. Tàslèkaba àna nañ a kësa ba, tòru tàkad nañ ti a dala bu. Àwayay nahkay ti, ti ndam gayan tìgi njèlatani azuhva mimiz gayan ya àngèzaya ni. ¹³ Tàkad nañ a dala bu ni ti tèbèkia mimili a ; ahàr àdèm mègèskabu ti tèbèki mimili gani nani ke leli daya. Nahkay ti mèslèkumaba a kësa ni ba, mèdègum a dala vu ka mèlanj gayan ya nañ àvu ni. ¹⁴ Adaba ahalay a duniya bu ni ti leli mèbi àna kësa ya anjèhad ga kangay-kangayani ni bi. Nahkay ti madèbay kësa mèweni ya ti Melefit amèvi ana leli ni. ¹⁵ Àna njèda ga Yezu ti ahàr àdèm mègrumi sèdaga ana Melefit kélavad ; sèdaga gani nani ti mazlèbani geli ya mazlèbay nañ ni. Ka ya ti mazlèbay Melefit ni ti mèdèm nañ gèdakani kè meleher ge mis dek. ¹⁶ Ahàr àdèm këgrumi zlam sulumaní ana mis ndahanj, këvumi zlam gekèli ana tay ga mèjènaki tay : jalumki ahàr, këmbrènjum ba. Zlam nday nani ti akada ga sèdaga ya mègri ana Melefit ni ; sèdaga gani nani ti àbèlafèn dal-dal.

¹⁷ Gësumiki ma ana gèdakani ya tècahi ma ge Melefit ana kùli ni, grum ere ye ti tèhi ana kùli grum ni, adaba tèbu tèfi ahàr ana kùli ti kànjèhadum àna sulumaní kè eri ge Melefit ; Melefit emihindifiña manjèhad gekèli ni kà tay a. Tamal këgësumikia ma ana tay a ti atèmèrvu, nahkay do ni ti manjèhad gekèli ni amèhèli ahàr ana tay. Ay tamal àhèlia ahàr ana tay a ti ajènaki kùli

aw ?

¹⁸ Hèngalumi Melefit ana leli kélavad. Mèsèra, màgudar zlam ndo, mawayay magray zlam sulumaní kélavad. ¹⁹ Ere ye ti nawayay dal-dal ni ti nihi : hèngalumu Melefit ti mèvu divi ga moroni afa gekèli ke weceweceni.

Bay ya ti àbèki pakama ni ahèngalay Melefit

²⁰ Melefit ti agray ti mis tânjèhadkabu àna sulumaní, àhèngaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Yezu ti bay mahètay zlam gèdakani, àmèt azuhva leli, leli tèmbèmbak gayan ; àna mimiz gayan ni ti Melefit *àwèlkabu pakama gayan akaba geli ga kançay-kançayani. ²¹ Nahkay ti nahèngalay Melefit ti mèvi njèda gayan ana kùli ti tèwi gekèli ya këgrum ni dék mânja sulumaní, ti këgrum ere ye ti awayay ni. Nahèngalay nañ ti leli dék mègray ere ye ti àbèlafèn ni àna njèda ga Yezu *Krist. Yezu Krist ti mis dék tâzlèbay nañ ga kançay-kançayani. Aya nahkay.

Mendeverin ga pakama

²² Bèza ga mmawa, nahèngalay kùli gësumkabá ma goro na, adaba nàbiki ana kùli ti ga mèvi njèda ana kùli. Ma goro ni ti kay do, gëzit nahkay timey ! ²³ Nèhi ana kùli nahëma, tâfaya wur ga mèn gel Timote a dançay ba. Tamal àrà afa goro a weceweci ti amarakaboru afa gekèli ga mèmènjiyu kùli.

²⁴ Grumi sa geli ana gèdakani gekèli dék akaba ana ndam ge Melefit ndahanj ni dék. Bèza ga mèn gel ndam Itali ni tègria sa ana kùli a.

²⁵ Melefit mègri sulum gayan ana kùli dék ti.

^{‡ 13:10} Mis ndahanj tèdèm zlam ya tèvi ana Melefit ka mèlanj meviyekiki zlam ana Melefit geli ni ti daf ge Melefit. Mis ndahanj ti ni tèdèm nani ti kisim ga Yezu ya àmètfèn kà tèndal ni. Ay a huñ gani bu ni ti ma cæni nday nani ti ma bëlanj.

Wakita ge Zek ya àbəki ni Ere ye ti mədəmki ka wakita ge Zek ya àbəki ni

Maslaña ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zek (1.1). Ndam məsər zlam tədəm naŋ ti Zek zal asak ga Yezu, wur ga məŋ ge Zeŋ ni do, adaba bay Erot àkada naŋ a (Təwi 12.2) : tədəm bay ya àbəki wakita hini ni ti Zek wur ga məŋ ga Yezu ni (Galasi 1.19). Zek wur ga məŋ ga Yezu ni ti ègia gədakana ga ndam ga Yezu a Zeruzalem a (Təwi 15.13 ; 21.18 ; Galasi 2.9).

Zek àbikioru wakita gayan ni ana « dini kru mahar cəeni medeveni ka had gərgərani ni » (1.1). Dini kru mahar cəeni ni ti nday ndam Zude, ay Zek àbikioru ti ana ndam ga Yezu (2.1) : Zek ti zal Zude, ànjəhad a Zeruzalem ; bi a majalay ahàr gayan bu ndam ga Yezu ti ahar gədakani ndam Zude. Zek àzlapay ti akada ga zal Zude ni : mazavu gani ka ya ti àdəm Melefit Bay Njəda-njədani ni ti àzlapay àna ma Hebri « Sabao » (5.4 ; mənjumiyu ka TOB).

Zek ti àsəra ma ga Yezu ya àcahi ana mis na lala : gurumkabu Zek 2.5 akaba Meciyə 5.3 ; Zek 3.10-12 akaba Meciyə 7.15-20 ; Zek 3.18 akaba Meciyə 5.9 ; Zek 5.2-3 akaba Meciyə 6.19-20 ; Zek 5.12 akaba Meciyə 5.33-37. Zek àhi ana ndam ga Yezu si tāgray təwi sulumanı kwa : tamal məfəkia ahàr ka Yezu a ti àbəlay, ay ahàr àdəm māgray təwi àna məfəki ahàr geli ni (2.14-26). Pol àdəm Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva təwi geli ya māgray ni do, Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva məfəkia ahàr gayan, do ni ti azuhva təwi gayan ya àgray ni do (Rom 4) : Zek ti ni àdəm Melefit àdəm Abraham mis jireni kè eri gayan ti azuhva zlam ya àgray, àdafaki məfəkia ahàr gayan ni (2.20-24). Ma ga ata Pol akaba Zek ni ti bəlan, ay Pol àdəm ahəŋgay leli ti Melefit ciliŋ, do ni ti təwi geli ya magray ni ti àhəŋgay leli do ; Zek ti ni àdəm ahəŋgay leli ti Melefit ciliŋ, ay adafaki

Melefit àhəŋga leli a ti təwi geli ya magray ni. Tamal māgray təwi sulumanı àna njəda ga Məsuf ge Melefit do ni ti məsər Melefit àhəŋga leli a ti ahəmamam ?

Nahkay zla nahəma, a wakita gayan ni bu Zek àvi sawari gərgəri kay ana ndam ga Yezu, àhi ana leli ahəmamam mānjəhad àna sulumanı ni. Si məbi slimi ana ma gayan ni lala kwa.

Sa ge Zek

¹ Nu Zek bay məgri təwi ana Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist nəgri sa ana kəli dek, lekələm dini kru mahar cəeni medeveni ka had gərgərani ni.

Melefit avi majalay ahàr sulumanı ana ndam ya təfəki ahàr ni

² Bəza ga mmawa, ka ya ti daliya ku weley weley do dek àca kəli a nəŋgu ni mərumvu dal-dal. ³ Adaba kəsəruma daliya gekəli ya kacakum ni ti adafaki kəbum kəfumki ahàr ke Melefit lala, kəmbrəŋum do. Nahkay akəzumkivu njəda gekəli ge mebəsey daliya ni. ⁴ Kığəma ndam ya tebəsey daliya na nahkay ti, zum njəda gekəli dek ga moroni kama, ti kığəm ndam *njəlatani, ere ya ahəcikivu ana kəli ge migi njəlatani ni ti àbi. ⁵ Ay bi mis e kidin gekəli bu àsəra àjalay ahàr sulumanı do ni ti, mîhindi afa ge Melefit, nahkay Melefit aməvi majalay ahàr sulumanı ni. Adaba Melefit ti àgray sidək do, avi zlam ana ku way way do dek, àcafəŋja mis ge mihindilin zlam a do. ⁶ Ay tamal mis ehindi zlam afa ge Melefit nahəma, məfəki ahàr Melefit aməvi ere gani ededin, àjalay ahàr cə cə ba. Adaba maslaña ya ti ajalay ahàr cə cə ni ti naŋ akada ga yam ya ti aməd adaday, angoru àna naŋ gwar hi gwar hi ni. ⁷ Maslaña gani nani ti ŋgay Bay geli aməvi zlam ti àhi ana ahàr ba simiteni. ⁸ Adaba maslaña gani nani ti naŋ àbu ajalay ahàr cə cə, a zlam ya agray ni bu dek ti ambat majalay ahàr gayan cepa cepa.

Ndam ge elimeni akaba ndam talaga

⁹ Tamal maslaña èsli mis kè eri ge mis ndahan do, afəki ahàr ka Yezu ti ahàr àdəm māmərvu, adaba kè eri ge Melefit ti ègia mis gədakana. ¹⁰ Mis tamal elimeni gayan àbu, afəki ahàr ka Yezu day māmərvu, adaba

Melefit àhəngoraya nañ kələñ a : mèsəra bay ge elimeni ti aməmət akada ga vay-vay ga zlam ya tadəgafəña ni. ¹¹ Vay-vay tamal fat àvədia èviyeka ti adəgafəña, àbəlay va do. Nahkay day bay ge elimeni aməmət ka ya ti nañ àbu agray təwi ga madəbay elimeni gayan ni.

Zlam ya ezligiyu mis a magudar zlam vu ni

¹² Tamal mis acakay daliya, ebesey, àmbrəñ məfəki ahàr ka Yezu do nahəma, mâmərvu adaba tamal èbesa nahkay ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti Melefit àdəmbiya aməvi ana ndam ya ti tawayay nañ ni, aməvi ti akada ya ti təvi zlam ana maslaña ya ti èhita mis ndahanj a ni. ¹³ Tamal mis awayay adiyu a magudar zlam vu ti ñgay Melefit ezligiyu nañ ti àdəm ba. Adaba Melefit ti tizligiyu nañ a magudar zlam vu koksah, èzligiyu mis a magudar zlam vu do daya. ¹⁴ Ezligiyu mis a magudar zlam vu ti majalay ahàr ga maslaña gani nani, adaba majalay ahàr gayan ni magədavani, agosay nañ, azoru nañ a magudar zlam vu. ¹⁵ Majalay ahàr gayan magədavani ni àra èzligiya nañ a zlam magudarani va nahəma, zlam magudarani gayan ni edisł. Emidisla ti amakad maslaña gani. ¹⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nəhi ana kəli nahəma, kàgosum ahàr gekəli ba. ¹⁷ Zlam sulumani ya mis tədi ahàr ga sulum ni dek ti asləkabiya agavəla. Aslərbiyu ti Melefit ; nañ gani àgraya zlam maslaðana dek ; àcəlaya ahkay do ni àdiyu akada ga fat ni do ; àmbrəñ leli a məlan ziñ-zinjeni bu do. ¹⁸ Àwayay ti mîgi bəza gayan, mək mîgia àna pakama gayan ge jiri ya àdəm na. Mîgia bəza gayan a ti, àhəl leli enji akada ga hay ya tacal ni.

Kàbumi slimı ana ma ge Melefit ciliñ ba ; grum təwi àna nañ

¹⁹ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nahkay ti nawayay ti kâsərum zlam : ahàr àdəm ku way way do mâwayay məbi slimı ana pakama, ay àzlapay ke wecéweceni ba, àzum bəruv wecéweci ba daya. ²⁰ Adaba tamal mis àzuma bəruv a ti àgray təwi ge jiri kè eri ge Melefit

do. ²¹ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm mbrəñum majalay ahàr gekəli magədavani dek akaba təwi ya kəgrum ga cuday ni dek. Gəsumkabá pakama ya kîcəm na àna məbəruv bəlanj, adaba pakama gani nani ti njəda àfəñ : Melefit ahəngay kəli àna nañ, akəngətum *sifa ya àndav day-day do ni àna nañ tata.

²² Ay kàgosum ahàr gekəli ba : kàbumi slimı ana pakama ge Melefit ciliñ ba ; grum ere ye ti kîcəm a hud gani bu ni daya. ²³ Adaba tamal mis abi slimı ciliñ, àgray ere ye ti èci a hud gani bu ni do ni ti, maslaña gani ti akada mis ya ti àmənjaviya a kutrum va, ²⁴ àmənjaviya ti asləka, mək vu gayan ya èpi ni agəjazlki ahàr huya ni. ²⁵ Ay *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana leli ni ti mèsəra aranja àhəcakivu do, agray ti mîgi evidi ga zlam magudarani va ba. Nahkay tamal mis amənjaki ke Divi nani, agəskabu dek mək agray təwi àna nañ ti Melefit aməvi məmərani azuhva nani. Ay ahàr àdəm abi slimı, ma gani àgəjazlki ahàr ba ; ahàr àdəm mâgroru təwi àna nañ.

²⁶ Tamal mis àdəm nañ mis ge Melefit mək azlapay kwaña kwaña ti agosay ahàr gayan ; gayan ya àdəm nañ mis ge Melefit ni ti ègia zlam masakana. ²⁷ Maslaña ya ti nañ mis ge Melefit ededîn ededîñeni ni ti anjəhad njəlata kè eri ga Bəj geli Melefit, àgudar zlam do simiteni. Ere ye ti agray ni ti nihi : ajənaki bəza kuda akaba wál madak-way ya təcakay daliya ni, acuhwafəña kà zlam magudarana ya ndam ga *duniya tagray na daya.

2

Kîcirəmkaba mis a ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, lekələm kàbum kəfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist ; nañ ti gəðakani àtam zlam dek. Kəfumki ahàr nahkay ti kîcirəmkaba mis a ba. ² Mazavu gani, bi lekələm kàcakalumva, mək mis cə təhurkiviyyu ke kəli : bəlanj gani nañ àbu àna mili ga gru a ahar bu, məbakabu azana sulumani, nañ nahəni ti ni zal talaga, azana gayan midigweni ; ³ tamal kəgəsumkabu maslaña ya ti məbabakabu azana sulumani ni lala, kəhumi : « Njəhaða ahalay a ka məlanj

sulumana, » mèk këhumi ana zal talaga ni : « Cika jik, » ahkay do ni : « Njehada a ga had a ka mèlan ya nabéhadki asak na » nahëma, ⁴ kicirumkaba mis a do waw ? Nahkay majalay ahàr geküli ya kajalumki ke mis ni ti magédavani do waw ?

⁵ Bëza ga mmawa goro ni, nawayay këli ; nahkay nawayay ti këbumi slimì ana ma goro ya nëhi ana këli ni : Melefit àdém ndam ya tawayay nañ ni atéhuriyu a Mègur gayan vu. Ndam ya àdaba tay a ga mèhuriyani a Mègur gayan vu ni ti ndam ya ti nday ndam talaga kè eri ga ndam ga *duniya ni do waw ? Adaba ndam nday nani ya taféki ahàr ka Yezu ni ti maféki ahàr gatay ni ègia elimeni gatay a. ⁶ Ay lekulam ti këbumki mimili ka ndam talaga, këhumi ana ahàr tìslì aranja do. Ndam ya tégri daliya ana këli akaba tèhëloru këli kè meleher ga ndam magray seriya ni ti ndam ge elimeni do waw ? ⁷ Tadémki ma magédavani ke slimì ga Yezu Krist ni ti nday gani do waw ? Ay slimì gani nani ti slimì sulumani ; Melefit àzalay këli ti àna nañ.

⁸ Melefit ti Bay geli gëdakani : *Divi gayan ya tèbëki a Wakita gayan ni bu ni ti nahkay hi : « Wayay ndam ya ti nak këbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak gayakani ni. » Tamal këgrum nahkay ti këgrum zlam sulumani. ⁹ Ay tamal kicirumkaba mis a ti kagudarum zlam. Nahkay Melefit amewél këli àna seriya adaba këgësumkabu Divi gayan ni ndo. ¹⁰ Nèdém nahkay ti adaba tamal mis àgëskabá Divi ge Melefit a dék, mèk àgudara bëlañ gana ti, kala maslanya gani nani àgudara Divi ge Melefit na dék. ¹¹ Adaba Bay ya ti àdém : « Kàgray hala ba » ni ti nañ gani àdém : « Këkada mis ba[†] » daya. Nahkay tamal kàgray hala do, ay këkada mis a ti, ègia kàgudara Divi ge Melefit ya àdëfiki ana Mëwiz na. ¹² Nahkay zla nahëma, a zlam ya ti këgrum ni bu dék akaba a zlam ya ti këdémum ni bu dék ti, sërumki Melefit amagrafëña seriya kè këli a, amadém lekulam këgësumkabá Divi gayan a tèk, këgësumkabu ndo waw. Divi gani nani ti agray ti mìgi evidi ga zlam magudarani

va ba. ¹³ Maslanya ya ti mis ndahanj tèsi cicihi do ni ti nañ day amësi cicihi ana Melefit do ; Melefit amewél nañ àna seriya, amatrañ nañ dal-dal. Ay maslanya ya ti mis ndahanj tèsi cicihi ni ti Melefit amewél nañ àna seriya do simiteni.

Mafumki ahàr ka Yezu, mègrumkivu tèwi daya kwa

¹⁴ Bëza ga mmawa goro ni, tamal mis adém nañ aféki ahàr ka Yezu ciliñ, agrakivu tèwi do ni ti, maféki ahàr gayan ni aziaya mam ? Gayan ya aféki ahàr ka Yezu ni ti eslikì mahéngay nañ aw ? Aha, èsliki mahéngay nañ do. ¹⁵ Bi wur ga mèn gelì zalanì ahkay do ni walani azana àfèn bi, ahkay do ni zlam mèzumanì këlavad àhaci nañ ti, ¹⁶ tamal mis geküli nañ ahi ahkado : « Njehada àna sulumana ; bakabu azana ti amad àwér kur ba, zum zlam kérèh ! » ti, ay àvi zlam ya àhaci nañ ni do ni ti ahémamam ? Pakama gayan ya àhi ni ti aziaya mam ? ¹⁷ Nahkay day tamal këfèki ahàr ka Yezu, ay kàgray tèwi sulumani do ni ti, azaya mam ? Maféki ahàr gayak ni ègia zlam masakana.

¹⁸ Ay bi maslanya nañ a ñadém : « Mis ndahanj taféki ahàr ke Melefit, mis ndahanj ti ni tégri tèwi sulumani. » Tamal àdëma nahkay ti akal nèhëngifèn, nëhi : « Tamal këfèki ahàr ke Melefit, ay këgri tèwi do ni ti, këdëfuki këfèki ahàr ti ahémamam ? Ay nu ti ni nèdëfukki maféki ahàr goro àna tèwi goro sulumani ya nagray ni. » ¹⁹ Nak ti këgëskabá Melefit ti nañ bëlan. Këgëskabá nahkay ti àbëlay ! Ay ku seteni day tégëskabá Melefit ti nañ bëlan, tagrafëña aنجwaz a, tégëgärfëña. ²⁰ Nak ti muru ! Tamal mis aféki ahàr ke Melefit, ay àgri tèwi do ni ti, maféki ahàr gayan ni zlam masakani ti kawayay ti nèdëfukki aw ? ²¹ Bëj geli Abraham ti Melefit àdém nañ jireni kè eri gayan ti kamam ? Àdém nañ jireni ti azuhva tèwi gayan ya àgray ni do waw ? Tèwi gayan ni ti nihi : afékadki wur gayan Izak ka mèlan *meviyekiki zlam ana Melefit ni, awayay esliñi nañ ana Melefit. ²² Gayan ya àgray nahkay ni ti adafaki tèwi gayan ya àgray ni arakaboru akaba maféki

* 2:8 Levi 19.18. † 2:11 Mènjay Mahérana 20 13-14 ; Mimbiki 5.17-18.

ahàr gayan ni. Àna tèwi gayan ya àgri ana Melefit ni ti àfèkia ahàr gayan a dek, araja àhècikivu do. ²³ Nahkay ma ge Melefit ya àbu mèbekiani a Wakita gayan ni bu ni àgrava. Ma gani nani ti nihî : « Abraham àfèkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit àdèm nañ mis jireni kè eri gayan.‡ » Melefit àzalay nañ zlèba gayan daya. ²⁴ Nahkay ti kèsèra Melefit àdèm mis jireni kè eri gayan ti azuhva àfèkia ahàr a ciliñ do. Àdèm nañ mis jireni ti azuhva tèwi ga maslaña gani ya àgri ni daya.

²⁵ Nahkay day wal meswehvü Rahap ti àgèskabá ndam ya Zezëwi àsléroru tay ga mèmènjiyu mèlañ Zeriko na, àdèfiki divi nahañ ana tay ga maslèkana. Wal ni àra àgra nahkay ti Melefit àdèm wal ni jireni kè eri gayan azuhva tèwi gayan ya àgray ni. ²⁶ Tamal mis àsuf va do ni ti maslaña nani mèmètani. Nahkay day tamal mis afèki ahàr ke Melefit, ay àgri tèwi do ni ti mèfèki ahàr gayan ni zlam masakani, ègia akada kisim a.

3

Màzlapay kwaña kwaña ba

¹ Bèza ga mmawa goro ni, mis e kidinj gekèli bu ya tawayay macahi zlam ana mis ndahañ ni ti tèlèbi kay bi. Adaba mèssera leli ya ti macahi zlam ana mis ni ti Mel-efit amagrafènja seriya kè leli a àtam ya ti amagrafènja kè mis ndahañ a ni. ² Nèdèm nahkay ti adaba leli dek mèbu magudarum zlam gèrgéri kay. Tamal mis èjkia ke divi àna ma gayan ya adèm na do ni ti, maslaña gani nani ti mis jireni, ajègur ahàr gayan, àgudar zlam do simiteni. ³ Nazay mazavu ge pilis. Ka ya ti mèfiviya zagum ana pilis a ni ti pilis ni agray ere ye ti mawayay mègray ni dek ; vu gani dek akoru ka mèlañ ya leli mawayay moroni ni dek. ⁴ Nahkay day nazay mazavu ga *slalah ga yam. Slalah ga yam ti gèdakani, amèd gèdakani azay, ay ku tamal nahkay nèngu ni zlam ya ti tagaray àna nañ ni ti gùziteni. Àna zlam gani nani ti tislikì mazoru slalah ga yam ni ka mèlañ ya tawayay moroni ni dek. ⁵ Arèd day azavu nahkay. Arèd ti zlam gùziteni a ma geli bu, ay agraki zlabay ka zlam gèdákani.

‡ 2:23 Mènjekiani 15.6.

Aku day ku gèzit agès mèlañ, azumaba heri gèdakana : ⁶ arèd day akadaaku : zlam magèdavani dek àvu a huñ gani bu. Nan a ma geli bu, ay agudar vu geli dek. Arèd ti agudar manjèhad ge mis dek akada ga aku ya azumaba heri a ni. Nani dek ti tèwi ge *Seteni, emizligiyu mis a *dèluv ga aku vu. ⁷ Zlam ya àbu àna sifa ni dek ni ti mis tèbu tègès tay ga njèda. Ku zlam ge gili, ku edidinj, ku zlam a had, ku kílif, zlam nday nani dek ti mis tislikì mègès tay ga njèda. ⁸ Ay arèd ti maslaña àbi eslikì mègèsani ga njèda bi. Arèd ti zlam magèdavani, àmbrèj magudar zlam do, nañ akada ga mèwèr ga gavañ ya akad mis ni. ⁹ Arèd geli ni ti mazlèbay Bay Melefit Bèñ geli àna nañ, metikwesl mis àna nañ daya ; ay mis ti Melefit àgraya tay ka mazavu gayan a. ¹⁰ Àna arèd bélajani ni ti mazlèbay Melefit akaba metikwesl mis. Bèza ga mmawa goro ni, ahàr àdèm zlam gani nani àgravu ba simiteni. ¹¹ Yam sulumani akaba yam ndéndalakani ti tècahaya a suwa bélajani ba waw ? Aha, àgravu do. ¹² Bèza ga mmawa goro ni, mèn ga wèruv ti ewi 6ilvi aw ? Mèn ga ahwar ti ewi wèruv aw ? Aha, tiwi do. Nahkay day tècahaya yam sulumani a suwa ga yam ndéndalakani ba do.

Majalay ahàr sulumani ya Melefit avi ana leli ni

¹³ Maslaña àbu e kidinj gekèli bu àcaha zlam a, ajalay ahàr sulumani aw ? Tamal maslaña gani àbu ti, mègray tèwi sulumani, mèhèngrioru ahàr a had ana mis ; nahkay ti mis atèsèr ajalay ahàr sulumani ededinj. ¹⁴ Ay tamal ti kègrum solu, kèhumì ana ahàr mis ndahañ ti mis magèdavani, kawayum matam mis ndahañ ti, njay kajalum ahàr sulumani ti kèdèmum ba ; adaba tamal kijèm zlabay nahkay ti kasèkadum malfada. ¹⁵ Tamal kajalum ahàr nahkay ti majalay ahàr gekèli nani ti akada ge Melefit ni do. Melefit avi majalay ahàr ana mis ti nahkay do. Majalay ahàr gekèli nani ti akada ga ndam ga *duniya ni, njèda ga *Mèsuf ge Melefit àkibu bi ; majalay ahàr nani ti ge seteni sawan. ¹⁶ Ndam ya ti tagray solu akaba tawayay

matam mis ndahanj nahëma, nday gani tagray zlam kwaña kwaña, tagudar zlam gërgëri kay. ¹⁷ Ay majalay ahàr sulumani ya Melefit avi ana mis ni ti nahkay do. Maslaña ya ti ajalay ahàr akada ge Melefit ni ti nahkay hi : majalay ahàr gayanj njelata, angalabakabu mis, nañ mis kud-kudani, agësiki ma ana mis, mis ndahanj tesi cicihi, kélavado agri zlam sulumani ana mis, ècircaba mis a do, àgosay mis do daya. ¹⁸ Nday ya ti tanjëhadkabu akaba mis àna sulumani nahëma, manjëhad gatay ni dek ge jiri. Nday ti akada ndam ya ti tizligi hilfi ga zlam sulumani, tapalay bëza gani sulumani ni.

4

Zlam ga duniya ègi eri ana këli ba

¹ Kélégumvu akaba kékadumvu e kidiñ geküli bu ni ti kamam ? Kégrum nahkay ti adaba kawayum zlam gërgëri ya ti tigi eri ana këli ni dal-dal palam do waw ? ² Kawayum zlam ndahanj ay ti këngëtum do. Nahkay ti kabazlum mis, zlam ge mis ndahanj tigi eri ana këli. Ku kawayum nahkay nëngu ni këngëtum do ; nahkay këbum kélégumvu akaba kékadumvu akaba mis. Këngëtum ere ye ti kawayum ni do ni ti adaba këbum kihindëmfinja kè Melefit a bi. ³ Ku tamal kihindëm nëngu ni Melefit àvi ere gani ana këli do, adaba kèsorum mahëngalumani àna divi gani do. Këngëtum ere ye ti kihindëm ni do ni ti adaba ere ye ti kihindëm ni àbëlafëj kè këli ciliñ, àbëlafëj kè Melefit do. ⁴ Lekülm ti këmbérëjuma Melefit a. Ngay maslaña ya awayay zlam ga duniya ni ezirey Melëfit ti kèsorum do waw ? Maslaña ya ti awayay zlam ga duniya ni ti egi zal ezir ge Melefit. ⁵ Abu mëbækiani nahkay hi : « Melefit àfiviyu sifa ana leli ti, awayay ti leli mawayay nañ ciliñ, do ni ti awayay ti mawayay zlam ndahanj ba simiteni. » Këhumi ana ahàr pakama gani nani ti zlam masakani aw ? ⁶ Ay ku tamal Melefit àdëm nahkay nëngu ni, agri sulum gayanj ana leli, sulum gani àtam zlam ndahanj ñek. Adaba abu mëbækiani a Wakita gayanj bu nahkay hi : « Melefit àgëskabu ndam ya ti tiji zlabay

ni do ; agëskabu ti ndam ya ti kudufani ni, agri sulum gayanj ana tay.* » ⁷ Hëngrumioru ahàr a had ana Melefit. Zum njëda geküli ti këgrum ere ye ti *Seteni awayay ni ba, nahkay ti amacuhwafëja kè këli a, amëmbrëj këli. ⁸ Hëdakumfëjoru kè Melëfit, nahkay ti nañ day amahëdakfëjbiyu kè këli. Lekülm ya ti kagudarum zlam ni mbrëjum magudar zlam, këngumkivu va ba ; lekülm ya ti kajalum ahàr cu cu ni mbrëjum majalay ahàr geküli ni, gëm njelata. ⁹ Sërum lekülm ndam magudar zlam, tiwëm, grum delalù. Kiyëm va ba, grum delalù sawanj. Këmërumvu va ba, jalum ahàr sawanj. ¹⁰ Hëngrumioru ahàr a had ana Bay geli, humi kislum aranja do ; nahkay ti Melefit amagray ti kigëm gëdákani.

Ngay maslaña nahaj agudar zlam ti këdëmum ba

¹¹ Bëza ga mmawa, kàzlapumki ma magëdavani ke mis ndahanj ba. Maslaña ya ti adëmki ma magëdavani ka wur ga mëjani, ahi àgudara zlam a ni ti, maslaña gani nani adëmki ma magëdavani àki ke *Divi ge Melefit ya Mëwiz àbëki a wakita gayanj ni bu ni. Tamal kagray nahkay ti kala këdëm Divi ge Melefit ni àbëlay do, kala kàgëskabu Divi gani nani do, kala nak bay mëdëmki ma magëdavani ciliñ. ¹² Bay ya ti adëfiki Divi gayanj ni ana mis ni ti Melefit nañ bëlanj. Bay ya ti agrafëja seriya kè mis a ni ti nañ. Bay ya ti ahëngay mis ni ti nañ. Bay ya ti eslikî mijinj mis ni ti nañ. Nak ya këdëm wur ga muk àgudara zlam a ni ti, nak ti nak way ?

Kijëm zlabay ba

¹³ Nihi ti nahi ma ana këli, lekülm ya ti këdëmum : « Kani ahkay do ni hajëj ti amoru a kësa nahaj vu, emiviyu, amacakalay ti amëngët siñgu dal-dal » ni. ¹⁴ Lekülm këdëmum nahkay ti kèsorum ere ye ti amagrakivu ke këli hajëj ni do ; bi këmëtum timey ! Adaba lekülm ti akada ga azëk, mis tipi cepepa ti àbi va bi ni. ¹⁵ Ere ye ti ahàr àdëm këdëmum ni ti nahkay hi : « Tamal Bay Melefit àwaya nahëma, amëlëbu àna sifa, amagray zlam

* 4:6 Gozogul 3.34.

hini, hini. » ¹⁶ Ay nihi ti lekəlum kəhumu ana ahàr lekəlum gədákani ti kədəmum ma ga zlabay. Zlabay ge mis ya tiji nahkay ni dek ti àbəlay do. ¹⁷ Nahkay sərumki tamal ti mis àsəra magray zlam sulumana mək àwayay magrani do nahəma, àgudara zlam a.

5

Ndam ge elimeni atagray daliya dal-dal

¹ Nihi ti nəhi ma ana kəli lekəlum ndam ge elimeni ni. Lekəlum ti grum delalə azuhva daliya ya amacay kəli ni. ² Adaba elimeni gekəli ni èzia, gaŋgu àzumkaba azana gekəli na. ³ Gru akaba singu gekəli ni təcəla mandaza. Nahkay ti Melefit aməgəs kəli àna seriya azuhva zlam gekəli ya təcəla mandaza ni. Mandaza ni aməzumaba kəli akada ga aku ya azum zlam na. Lekəlum kəŋgumkabu elimeni emiteni ti, ñgay duniya ara andav wudsak ti kəsərum do waw ? ⁴ Nahkay day kəpəlum ndam ya təgri təwi ana kəli a vədanj bu ni ndo. Nihi ti cəm zlahay gatay ni. Nday gani nani ya ti təbazi zlam ana kəli ni təbu təzlah, Bay Melefit Njəda-njədani ècia zlahay gatay na. ⁵ Lekəlum ti kəbum kəzumum gəda a duniya bu, kəbum kəgrum ere ye ti kawayum ni dek zlam gekəli ; kəbum kəzumum zlam məcərani, kidisəm àna nanj akada zlam ga gənaw ya tagal ge mislinjeni ni. ⁶ Lekəlum kəbumiya ndam ya ti təgudar aranja ndo na ndahanj a daŋgay va, ndahanj ni ti ni kəbazluma tay a. Nday gani təbi àna njəda ga matamfənjanə kə kəli a bi.

Besəma, həŋgalum Melefit

⁷ Bəza ga mmawa, besəm zlam duk abivoru ana vad ga Bay gelı ya amara ni. Pəm bay məwəs zlam ebesey, ajəgay sarta ya ti ara abaz zlam gayan a vədanj bu məndəhani lala ni. Nanj àbu ebesey, ajəgay avər ge mizligi zlam, kələn gani ajəgay avər ga məndəh zlam. ⁸ Lekəlum day besəma, zum njəda, kəmbrənju mibesenı ba. Adaba vad ga Bay gelı ènji wudsak.

⁹ Bəza ga mmawa, kəzərdümvu ma ba, nahkay ti Melefit aməgəs kəli àna seriya do. Nədəm nahəma, Bay ya ti agrafənja seriya kə mis a ni ènji wudsak, nanj àbu a mahay bu. ¹⁰ Bəza ga mmawa, àki ka macakay

daliya akaba mibesenı ti, jalumki ahàr ka ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni. Nday ti təcaka daliya, ay ti təbesa, nahkay lekəlum day grum akada gatay ni. ¹¹ Mədəm nahəma, nday ti Bay Melefit àgria sulum gayan ana tay a adaba təza njəda gatay a, təbesa daliya. Kicəma ma ga daliya ya àgrakivu ka Zəwop na akaba gayan ya ti èbesey na. Kəsəruma ere ye ti Bay Melefit àvi kələn ga daliya gayan ya àgray na daya. Adaba Bay Melefit ti mis təsi cicihi dal-dal, agri sulum dal-dal ana mis daya.

¹² Bəza ga mmawa, ma hini ya nara nəhi anə kəli ni ti ma sulumani dal-dal. Ma gani nihi : Kəmbadum ba, ku àna huđ melefit, ku àna had, ku àna mam do mam kəcalumi slimı kəmbadum àna nanj ba. Tamal kədəmum « Iy » ti iy həya, « Aha » ti ni aha gani həya. Nahkay ti Melefit aməwəl kəli àna seriya do.

¹³ Tamal maslaŋa e kidinj gekəli bu nanj àbu acakay daliya ti, māhəŋgalay Melefit. Tamal maslaŋa e kidinj gekəli bu nanj àbu a məmərani bu ni ti, mīdii limis ana Melefit, māzəlbay nanj. ¹⁴ Tamal maslaŋa àbu e kidinj gekəli bu èbesey do nahəma, māzalay gədákani ga ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa nani bu ni ti təgraki amal àna slimı ga Bay gelı, tāhəŋgali Melefit. ¹⁵ Tamal tahəŋgali Melefit, təsəra Melefit aməvi ere gani ana tay ededij ti, maslaŋa gani nani ti Bay gelı amahəŋgay nanj, aməvi njənjalanjani, emicikaba. Tamal àgudara zlam a day Melefit aməmbərfənja.

¹⁶ Nahkay ti dəfumaya ere ye ti kəgudarum na e kidinj gekəli ba, ku way way do e kidinj gekəli bu māhəŋgali Melefit ana wur ga məŋjani daya. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit amahəŋgaraba kəli a. Ka ya ti mis jireni ahəŋgalay Melefit ni ti, ma gayan ya ahi ana Melefit ni àbu àna njəda dal-dal.

¹⁷ Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ti nanj mis hihirikeni akada gelı ni. Nanj gani àhəŋgalay Melefit àna huđ bəlaŋ, àdəm avər àtəd ba ; nahkay avər àtədaya ka had a ndo vi mahkər àna kiyi muku. ¹⁸ Kələn gani àhəŋgalay Melefit keti, àdəm avər mətəd. Ara àhəŋgala nanj a nahkay ti avər ni àtədaya ka had a ; had ni àgray zlam akada ya ahaslani

ni.

¹⁹ Bəza ga mmawa, tamal mis naħaġ e kidiñ gekuли bu èjikia ke divi jireni ge Melefit na, mæk maslaṇa naħaġ àħəñgarkibiya naq a ti, ²⁰ səruma maslaṇa ya ti àħəñgarkibiya bay magudar zlam ke divi jirena ti mâmbrən̄ magudar zlam ni ti àħəñgafən̄ja maslaṇa gani nana kे kisim a. Ku tamal maslaṇa gani nani àġudara zlam a kay nəñgu ni Mel-efit aməmbərfən̄ja dek.

Wakita ge Piyer ya àbəki enjenjeni n

Ere ye ti mədəmki ka wakita ge Piyer ya àbəki enjenjeni ni

Maslanja ya ti àbəki wakita hini ni ti àðafa slimy gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdəm àbəki wakita gayan ni ti a Babilon (5.13) ; a Pakama Mañgahani ge Zen ni bu tàzay Rom ti akaba Babilon, nahkay ti bi Piyer àbəki wakita hini a Rom (tèdəm tàkad Piyer ti a Rom). Àbikioru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya tèbu ka had Poñ, Galasi, Kapados, Azi akaba Bitini ni (1.1) ; kani ti had'nday nani dek tèbu ka had Tərki.

Piyer àdəm àbəki wakita ni ga məvi njəda ana ndam ga Yezu, ti tâsər sulum ge Melefit ya agri ana tay ni (5.12). Azləbay Melefit azuhva ge Melefit ya àhəngaraba mis a ni (1.3-12) ; àdəm Melefit àhəngaraba leli a ti ahàr àdəm mânjəhad njəlata (1.13-2.3). Àdəm leli ndam ge Melefit ti leli akada ahay sulumani ge Melefit, nahkay ahàr àdəm mâmbrəñum təwi magədavani dek, mânjəhadumkabu akaba mis dek àna sulumani akada ga Yezu ya àgray ni. Ku tamal təgri daliya ana leli nəñgu ni ahàr àdəm mêmrum nahkay adaba daliya ya təgri ana leli ni aməpəs do, amandav ; kələñ gani amanjəhad akaba Krist ga kanjgay-kanjgayani (5.10).

Sa ge Piyer

¹ Nu Piyer zal asak ga Yezu *Krist nəbikioru wakita hini ana kuli, lekələm ya ti Melefit àdaba kuli a ni. Nəbiki ti ana kuli, lekələm ya ti kəbumi ka had gekuli bi, tèdekaba kuli a, kəbum kanjəhadum akada ga ndam mirkwi ka had Poñ, ka had Galasi, ka had Kapados, ka had Azi akaba ka had Bitini ni. ² Lekələm ti kwa ahaslani Bəñ gel Melefit àdəm amadaba kuli a, nihi ti kığum ndam gayan ededinq a. Kığum ndam gayan ti àna təwi ga *Məsuf gayan ; awayay ti kâgəsumiki ma ana Yezu Krist, awayay ti kânjəhadum lekələm ndam *njəlatani

azuhva mimiz ga Yezu Krist ya ànjəzaya ni. Bəñ gel Melefit məgri sulum gayan ana kuli dal-dal, māgray ti *kânjəhadumkabu àna sulumani ti.

Məzləbum Melefit azuhva gayan ya ti àhəngay leli ni

³ Məzləbum Melefit, Bəñ ga Bay gel Yezu *Krist, adaba məsia cicihi a dal-dal. Meləfit àvi sifa məweni ana leli ti azuhva ga Yezu Krist ya ànjaba e kisim ba ni. Nahkay məsəra aməngət sifa ti azuhva Yezu. ⁴ Məsəra aməngət zlam sulumani ya Melefit anjahi ana ndam gayan ni. Zlam gani nani ti emizi day-day do, amagədavu do, mañəlay gani amandavfənja day-day do daya. Melefit aməvi zlam gani nani ana kuli a hud melefit bu ⁵ adaba lekələm kəbum kəfumki ahàr ke Melefit. Nahkay ti nañ àbu afi ahàr ana kuli àna njəda gayan. Awayay ti ka mandav ga duniya mis dek tâsər àhəngä leli a.

⁶ Azuhva zlam nday nani ti lekələm a məmərani bu. Ku tamal kəbum kacakum daliya gərgəri kay ka sarta hini, ahəli ahàr ana kuli nəñgu ni, sarta gani aməpəs kay do, nahkay lekələm a məmərani bu.

⁷ Daliya gani ya kacakum ni ti agray ti mis təsərkaba kəbum kəfumki ahàr ka Yezu ge jiri gani tək day ti kəbumi kəfumki ahàr ge jiri gani bi aw. Sərum ku gru tekedi agədavu, ay ti təfiyu aaku vu ti təsərkaba nani gru gruani ededinq aw ? Məfəki ahàr gekuli ke Melefit ni àtam gru, adaba gru ti agədavu. Melefit agray ti kâcakum daliya ti adaba kələñ ga daliya ni awayay azləbay kuli, amagray ti kığum gədəkani. Amazləbay kuli ti ka fat ya ti Yezu Krist amənga ka had kə eri ge mis a dek ni. ⁸ Ku tamal kəbumi kipañm nañ bi nəñgu ni, kəbum kawayum nañ. Ku tamal kəbumi kipañm nañ nihi bi nəñgu ni, kəbum kəfumki ahàr. Nahkay kəbum kəmərumvu dal-dal ; məmərvani nani àñəlay dal-dal, mañəlay gani mis tekedi tədəmki ma koksah. ⁹ Kəbum kəmərumvu ti adaba kəsəruma Melefit amahəngay kuli. Kəfumki ahàr ni ti azuhva nani.

¹⁰ Ahaslani ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit tədəba divi a lala, tawayay təsərkaba ahəmamam Melefit amahəngay mis ni ; təsərkaba, tədəmkia

ma ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kəli na. ¹¹ *Məsuf ge Krist naŋ àbu akaba tay ; Məsuf gani nani àdəfikia ana tay a ahəmamam Krist amacakay daliya, kələŋ gani Melefit amagray ti mîgi gədakani ni. Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni tàdəba divi ga pakama gana lala, tawayay ti tâsər ere gani amagrakivu ti ananaw, mam amagravu ka sarta gani nani mam. ¹² Melefit àdəfiaba ma gani nana ana tay a, ay pakama gani nani Melefit àdəmki ti ka tay ka tayani do, àdəm ti azuhva kəli. Lekələm kicəm pakama gani ti afa ga ndam ya təhi *Ma Məwəni Sulumani ana mis ni. Təhi ana kəli ti àna njəda ga Məsuf Njəlatani ; Məsuf gani nani ti Melefit àsləribiyu ana tay a huds melefit bu. Ku *məslər ge Melefit tekedi tawayay ti tâsər ere gani ya amagravu ni bilegeni.

Njəhadum akada ge Melefit ya awayay ni

¹³ Azuhva zlam ge Melefit ya àgri ana kəli ni dek ti slamlalumvu kəlavad ga məgri təwi. Njəhaduma gaŋ-gaŋ, jalumki ahàr ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kəli ka sarta ya ti Yezu *Krist amanja ni ciliŋ. ¹⁴ Gəsumiki ma ana Bəŋ gel Melefit kəlavad. Ahaslani ka ya ti kicəm *Ma Məwəni Sulumani faŋ ndo ni ti kəbum kawayum magray zlam magədavani, ay nihi ti kəgrum va ba. ¹⁵ Bay ya ti àdaba kəli a ni ti naŋ njəlata ; nahkay ti lekələm day njəhaduma njəlata akada gayan na. Njəhadum njəlata a zlam ya kəgrum ni bu dek. ¹⁶ Adaba àbu məbəkiani nahkay hi, Melefit àdəm : « Njəhaduma njəlata, adaba nu nəbu njəlata.* »

¹⁷ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəbum kəhumi : « Baba. » Tamal kazalum naŋ nahkay ti ahàr àdəm kəgrumfəŋa aŋgwaz a, kânjəhadum àna sulumanı ka ya ti kəbum a duniya bu ni. Adaba naŋ ti ècirkaba mis a do ; agray seriya ti ke təwi ga maslaŋa gani ya àgray ni. ¹⁸ Kəsəruma Melefit àmbaya kəli a zlam magədavani ya ti ata bəŋ gekəli təcahi ana kəli ni ba. Àmbaya kəli a ti àna siŋgu ahkay do ni àna grudo, adaba zlam nday nani ti tagədavu. ¹⁹ Melefit àmbaya kəli a ti àna mimiz ga

Yezu Krist. Mimiz gani nani ti naŋ àbu àna njəda àtam zlam dek. Krist ti naŋ akada ga wur təmbak ya tislini ana Melefit ni, naŋ njəlata dal-dal, zlam magədavani àfəŋ bi simiteni. ²⁰ Wudaka Melefit àgraya məlaŋ a ti àsəra təwi ge Krist ya ara agray na àndava. Ay nihi məlaŋ ara andav wudak ti, àŋgazliaya ana kəli a vay-vay ti māhəŋgay kəli. ²¹ Nahkay kəfumki ahàr ke Melefit, naŋ ya ti àhəŋgaraba Krist e kisim ba, àgray ti mis dek tâzlbay Krist ni. Kəfumki ahàr ke Melefit ti azuhva Krist gani. Kəbum kəfumki ahàr ke Melefit nahkay ti, kəsəruma Melefit aməgri zlam sulumanı ana kəli.

²² Kigəma njəlatana adaba kəbum kəgəsumkabu ma ge Melefit, kəbum kawayum bəza ga məŋ gekəli ededinj ededinjeni daya. Nəhi ana kəli nahəma, wayum tay àna huds bəlan, kəmbrəŋum ba. ²³ Kəsəruma lekələm kəbum àna sifa məwəni. Ávi ana kəli ti mis do ; mis ti təmət. Ávi ana kəli ti Melefit ; Melefit ti naŋ àbu àna sifa, àmət day-day do. Kigəm bəza gayan ti àna njəda ga pakama gayan ya àdəm ni, sifa məwəni ya àvi ana kəli ni àndav day-day do. ²⁴ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis dek təmət akada ge kəzir ya ekəli ni. Maňəlay ge mis ti akada ga vay-vay ga zlam ni ; tamal zlam ni èkəlia ti vay-vay gani àdəgafəŋa.

²⁵ Ay ma ga Bay gel ti anjəhad ga kanjgay-kanjgayani, àndav day-day do.† »

Ma ge Melefit gani nani ti Ma Məwəni Sulumanı ya ti kicəm ni.

2

Ndam njəlatani ge Melefit

¹ Ègia Melefit àvia sifa məwena ana kəli a nahkay ti, a zlam ya kəgrum ni bu dek ti mbrəŋum cuday, mbrəŋum masəkad malfada, grum ere ye ti kədəmumaya ni, kəgrum solu ba, kəsumivu ana mis ba.

² Wayum ma ge Melefit àna jiri, akada ga bəza ciš-cišeni ya ti tawayay duwa kəlavad ni. Nahkay ti akədəgum kama kama àna

* ^{1:16} Levi 19.2. † ^{1:25} Izayi 40.6-8.

ma gani akada ga bəza ya tədək ni, ti Melefit
mâhəŋgay kəli. ³ Kèsəruma Bay gelı Yezu ti
naŋ sulumani.

⁴ H  dakumf  nbiyu k   Yezu, adaba na  j ti avay sifa. Na  j gani ti akada akur ya t  l  m ahay   na na  j ni ; mis t  awayay magray t  wi   na na  j ndo, ay akur gani nani ti Mel-efit   d  kiba,   b  laf  n   tam zlam ndahanj ni dek. ⁵ Ah  r   d  m k  vumi ah  r gekuli ana Melefit, ti m  dezl ahay gaya  j   na k  li akada ya tedezl ahay   na akur ni ; ahay gani nani ti M  suf gaya  j anj  hadviyu. Nahkay ekig  m ndam *nj  latani ga *ma  ngalabakabu mis akaba Melefit, ti k  grumi t  wi   na hud b  la  j. Tamal k  grum nahkay azuhva Yezu *Krist ti   b  laf  n k   Melefit. ⁶ Adaba   bu m  b  kiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nèdəkiba akur sulumana, àbəlafu dal-dal, nafəkad asak ga ahay àna naŋ a *Siyon.

Maslaňa ya àfækia ahàr a ni ti atèbèki mim-ili day-day do.* »

7 Nahkay zla nahëma, lekulum ya këfumkia ahàr ke Krist a ni ti Krist àbəlay àtam zlam ndahanj ni dek kè eri gekuli ; ay mis ndahanj ya tèfəki ahàr ndo ni ti kè eri gatay ti nahkay do. Adaba àbu mæbækiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Akur nahaŋ àbu ti, ndam mélém ahay
tàwayay magray tewi àna naŋ ndo.
Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay
na dek sawaŋ. †

⁸ Ègia akur ga mazəgad mis a, akur gani
nani ti mis etiji asak àna nan.‡ »

Azəgad tay ti adaba tàwayay məgəskabu pakama ge Melefit ndo. Kwa ahaslani Mel-efit àdəm mâgravu nahkay.

9 Ay lekulum ti Melefit àdækiba kuli a, kiguma jiba gayan a. Kiguma ndam mangalabakabu mis akaba Melefit a, kàbum kegrumi tewi ana Bay gëdakani, lekulum ti jiba gekuli ti ge Melefit, lekulum ti ndam gayan njelatani. Nanj àdaba kuli a ti ga mëhi zlam gëdakani ya ti àgray ni ana mis. Àhélaba kuli a mëlanj ziñziñeni ba ti kânjéhadum a mëlanj masladani gayan bu. Mëlanj masladani gani nani ti agri ejep ana mis dal-dal. **§ 10** Ahaslani ti lekulum ndam

ge Melefit do, ay nihi ti kìgàma ndam gayan
a. Ahaslani ti kèsumi cicihi ana Melefit do,
ay nihi ti kèbum kèsumi cicihi.

Grumi t̄wi ana Melefit kəlavad

¹¹ Zləbəba goro ni, səruma lekələm ti
ndam mirkwi a duniya bu, kanjəhadum
ti ga hayaŋani. Azuhva nani nəhi ana
kəli nahəma, kədəbum zlam ga ndam ga
*duniya ya tawayay ni va ba. Zlam nday
nani ti tijinkia kəli ke divi sulumani ge Mel-
efit a. ¹² Nihî lekələm kəbum akaba ndam
ya təfəki ahär ke Melefit do ni ti, bumvu
slimi, njəhadum lala, kàgudarum zlam ba.
Nahkay ku tamal tədəmki ma magədavani
ke kəli, tədəm lekələm ndam cuday nəŋgu
ni, etipi kəli kəbum kəgrum təwi sulumani.
Etipia ti atazləbay Melefit ka fat ya ti amara
ni.

¹³ Ègia lek'lum këbum këd'ebum Bay geliti gësumiki ma ana ndam ya tègur mis ni dek. Gësumiki ma ana bay ga ndam
*Rom adaba nan gëdakanji. agur mèlan.

14 Gəsumiki ma ana gədákani ga kəsa ya
ti bay ni àdiyu tay ni daya. Bay ni àdiyu
tay ti ga matrab ndam ya tagray cuday
ni akaba ga mazləbay ndam ya tagray
zlam sulumani ni. **15** Melefit awayay ti
kəgrum zlam sulumani. Tamal kəgrum
nahkay ti ndam muru ya təsər aranja do,
tədəmki ma magədavani ke kəli ni etipia
təwi gekəli sulumani ya kəgrum na ti,
atədəmki ma magədavani ke kəli va do.

16 Lekələm ti kəbum kəgurum ahàr gekəli, ay ti ku kəgurum ahàr gekəli nəñgu ni ñgay kisləmk*i* magray cuday ti kəhumi ana ahàr ba. Njəhadum ti akada ga ndam məgri təwi ana Melefit ni sawañ. **17** Həñgrumioru ahàr a haç ana mis dek, wayum bəza ga mənj gekəli, grumfəja añgwaz kè Melefit a adaba nañ gədfakani, həñgrumioru ahàr ana bay dava.

Mebesum daliya akada ge Krist ni

18 Nəhi ma ana kəli lekələm ya kəgrum təwi afa ge mis ni: həŋgrumioru ahàr a had ana ndam ya kəgrumi təwi ana tay ni dal-dal. Ku tamal tawayay kəli, təgri zlam magədavani ana kəli do, ku tamal təgri cuday ana kəli nəŋgu ni həŋgrumioru

* 2:6 Izayi 28.16. † 2:7 Limis 118.22. ‡ 2:8 Izayi 8.14.
4.20.

ahàr a had ana tay. ¹⁹ Maslaña ya tègri daliya day àgudar aranja ndo ni ti tamal ebesey daliya gani nani adaba àséra Meléfit a nahëma, Melefit amazlëbay nañ. ²⁰ Ay tamal kàgudaruma zlam a mèk tègri daliya ana kùli azuhva zlam magudarani gekùli ni, ku tamal kèbesëma nàñgu ni way amazlëbaki kùli way ? Ay tamal kàgruma zlam sulumana mèk tègri daliya ana kùli azuhva zlam gekùli sulumani ya kàgrum ni, tamal kèbesëma ti Melefit amazlëbaki kùli. ²¹ Melefit àzalay kùli ti, awayay ti kàgrum nahkay, adaba *Krist àna ahàr gayan gayanjan day àcaka daliya ga mahèngay kùli a. Krist àdèfikia divi ana kùli a nahkay ti, lekùlum day grum akada gayan ni. ²² Krist ti àgudar zlam ndo, day-day àgosay mis ndo. * ²³ Ka ya ti mis tìndivi nañ ni ti àhèngrivu ana tay ndo. Ka ya ti mis tègri daliya ni day àhèngrifan ana tay ndo, àfivù ma gani ana Melefit, nañ ya agray seriya ge jiri ge jireni ni. ²⁴ Yezu Krist àna ahàr gayan àhèlkabu zlam magudarani geli ni, àgray daliya àna nañ kà tèndal. Àgray nahkay ti, ti mìgi akada leli mémètani, màgudar zlam va do, manjèhad leli ndam jireni. Azuhva ambèlèk ya tègri kà tèndal ni àhèngaraba kùli a. ²⁵ Ahaslani ti lekùlum akada ga tèmbèmbak ya tìjia ni. Ay nihi ti kàngumoya afà ga bay mahètay kùli a, nañ ya ti abi slimì ana sifa gekùli ni.

3

Manjèhad ga wál akaba zawal gatay

¹ Nihi ti nèhi ma ana kùli wál daya : ku way way do mèhèngrioru ahàr a had ana zal gayan. Tamal kàgrum nahkay ti zawañ ya tèfèki ahàr ke Melefit do ni etipi manjèhad gekùli sulumani ni. Etipia ti atambatkaba majalay ahàr gatay a, atèfèki ahàr ke Melefit, ² adaba atèsèr manjèhad gekùli ti àbèlay, kèbum kàhèngrumioru ahàr a had ana zawañ gekùli. ³ Kènguledamvu ga mañelakivu vu gekùli àna zlam ba : ku mèlèm ahàr, ku mèbakabu zlam ga gru ka vu, ku mèbakabu azana ga sinju kayani kàgrum ba. ⁴ Ay ti ahàr àdèm kengaledamvu ti àna zlam mañelani ya

* 2:22 Mènjay Izayi 53.9. * 3:12 Limis 34.13-17.

èpivu do ni. Zlam mañelani nani ti àgèdavu day-day do. Zlam gani nday hi : manjèhad kuðufani, mebesey zlam. Kè eri ge Melefit ti zlam ndahan tèbi tètam zlam nday nani va bi. ⁵ Wál ya ahaslani ya tèdèbay Melefit, tìgi ndam gayan *njèlatani ni tèngaledvu ti nahkay, tèhèngrioya ahàr a had ana zawañ gatay a. ⁶ Ahaslani Sara wal ga Abraham èngaledvu ti nahkay ; àhèngrioru ahàr a had ana zal gayan, àzalay nañ bay gayan. Lekùlum day tamal kàgrum zlam sulumani akada ga Sara ni, aŋgwaz àwèr kùli ndo ni ti, kigùm bëza gayan.

⁷ Lekùlum zawañ day njèhadum àna sulumani akada wál gekùli, sèruma wál ti njèda gatay àhèciyu a gekùli vu. Ngay tìslì aranja do ni ti kàdèmum ba, adaba nday day Melefit avi sifa ana tay ga sulum akada ya avi ana kùli ni. Tamal kàgrum nahkay ti Melefit emici ere ti kahèngalumlèn ni.

Macakum daliya àki ke jiri gelî

⁸ Nihi ti nindeverin pakama hini, nawayay nèhikivu ana kùli nahëma, lekùlum dék ma gekùli mèrakaboru, majalay ahàr gekùli day mala bëlañani. Wayumvu e kidin gekùli bu adaba lekùlum kà mèn gekùli, mis tèsi cicihi ana kùli, kìjèm zlabay ba daya. ⁹ Tamal maslaña àgudaria zlam ana kùli a ahkay do ni èndivia kùli a ti kàhèngarumvu ba ; humi : « Melefit mègruk sulum gayan » sawan. Adaba Melefit àzalay kùli ti, àdèm amègri sulum gayan ana kùli. ¹⁰ Abu mèbèkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Maslaña ya ti awayay manjèhad sulumani akaba mèzum gèda a duniya bu ni ti si mèmbrèn mèdèm ma ga cuðay akaba magosay mis,

¹¹ mèmbrèn cuðay, mègray zlam sulumani, kélavad mèzay njèda gayan dék ga manjèhadani àna sulumani akaba mis ;

¹² adaba Bay Melefit ti nañ àbu abi slimì ana ndam ya tagray jiri ni, nañ àbu eci ma gatay ka ya ti tahèngalay nañ ni.

Ay ndam ya tagudar zlam ni ti Melefit àwayay mamènjalèjani ana tay do.* »

¹³ Tamal kəgrum zlam sulumani àna məbəruv bəlanj ti way aməgri daliya ana kəli way ? ¹⁴ Ay ku tamal kacakum daliya azuhva kəbum kəgrum jiri nəŋgu ni, mərumvu. Kəgrumfənja aŋgwaz kə mis ya təgri daliya ana kəli na ba, bəruv àti ana kəli ba. ¹⁵ Zləbum *Krist a məbəruv gekəli bu, adaba naŋ Bay gekəli ; slamalumvu lala, nahkay tamal maslaŋa ehindifiŋa ma kə kəli a àki ka Bay ya ti kəfumki ahàr na ti, ekisləmki məhəŋgrifəŋjani tata. ¹⁶ Ay ka ya ti kəhəŋgrumifəŋj kà ma ana tay nahəma, humi ma ana tay àna kudufani, kələgumvu akaba tay ba. Kəlavəd bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba ; nahkay ti tamal tindivi kəli azuhva zlam gekəli sulumani ya kəgrum adaba lekəlum ndam ge Krist ni nəŋgu ni, atabakabu mimili ka ahàr gatay gatayani. ¹⁷ Ere gani ya kacakum daliya azuhva zlam magudarani gekəli ni ti, tamal Melefit awayay ti hojo kəgrum zlam sulumani mək təgri daliya ana kəli.

¹⁸ Nahkay zla nahəma, Krist àmət ti azuhva zlam magudarani ge mis. Àgray nahkay ti sak bəlanj, amagrakivu va do. Naŋ ti naŋ jireni, ay ti àmət azuhva ndam magudar zlam. Gayaŋ ya àmət nahkay ni ti ga mahədakfəŋbiyu kəli kə Melefit. Mis təkada naŋ a, ay *Məsuf Njəlatani àhəŋgrivabiya sifa. ¹⁹ Àna njəda ga Məsuf Njəlatani gani nani nahəma òru àhi ma ge Melefit ana diksi ge mis ya təbu məwəlani ni. ^{† 20} Ahaslani nday gani nani təgəskabu ma ge Melefit ndo ; ka sarta ge Nəwi ka ya ti èzidey *slalah ga yam ni ti Melefit èbesia ana tay a. Ay kələŋ gani mis ya təhuriyu a slalah ga yam ni vu ni ti kay do : təhuriyu ti mis azlalahkər ciliŋ, Melefit àhəŋgaba tay a yam ni ba. ^{‡ 21} Yam nani ti àzavu akaba *baray ya tabaray kəli nihi, Melefit àhəŋgay kəli àna naŋ ni. Baray gani nani ti gərgəri akaba baray ge mis ya tabarakaba arda àna naŋ a ni. Baray gelni ti mahəŋgalay Melefit ti məbarifəŋa məbəruv ana leli a njəlata. Tamal kabarum nahkay ti Melefit àhəŋgay kəli adaba Yezu

Krist àŋgaba e kisim ba. ²² Nihi ti àŋgoya a hud melefit va, naŋ àbu manjəhadani ka ahar ga daf ge Melefit a məlaŋ ga gədakani bu ; naŋ àbu agur *məslər ge Melefit akaba bəbay gədakani ndahaŋ ya təgur məlaŋ ya agavəla ni dek.

4

Manjəhad məwəni

¹ *Krist ti àcaka daliya a duniya ba. Akada ge Krist ya àcakay daliya ni ti lekəlum day zum njəda, majalay ahàr gekəli mânja bəlanjani akada gayaŋ ni, ti kəbesəm macakay daliya. Adaba maslaŋa ya ti èbesey daliya a duniya bu ni ti àmbrəŋa magudar zlam a. ² Nihi ti kəgrum ere ye ti məbəruv gekəli awayay ni va ba, duk abivoru ana mandav ga sifa gekəli. Grum ere ti Melefit awayay ni sawaŋ. ³ Ahaslani ti kəgrumbiya zlam magədavana dal-dal akada ge mis ndahaŋ ya təfəki ahàr ke Melefit do na. Nihi ti èslia nahkay ; kəgrum va ba. Ka sarta gani nani ti kəbumi slimi ana vu gekəli ndo, kəgruma ere ye ti məbəruv gekəli awayay na, kəvumia vu gekəli ana zum a, kəgruma wuməri a ciliŋ, kənjəhaduma ka ahar bəlanj ge misi zum a, kəgrumbiya pəra daya. Pəra ti Melefit awayay do simiteni. ⁴ Ay nihi ti ka ya ti ndam ya təsər Melefit do ni tagray zlam magədavani ni ti lekəlum kəkumkibu ka tay va bi. Nahkay ti agri ejep ana tay, tindivi kəli. ⁵ Ay a vad nahaŋ ti Melefit amagrafəŋja seriya kà tay a. Melefit ti ara agrafəŋja seriya kə mis a wudak, ara agrafəŋja ti kà ndam ya təbu àna sifa ni, kà ndam ya təməta ni daya. ⁶ Nahkay zla nahəma, Krist àhi *Ma Məwəni Sulumani ana ndam ya təmət ni daya. Ku tamal Melefit agrafəŋja seriya kà tay a akada ya agrafəŋja kə mis a dek ni nəŋgu ni, Krist àhi Ma Məwəni Sulumani ana tay ti, ti tənjəhad àna sifa akada ge Melefit ni, àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

Manjəhad ga ndam ge Melefit ka ahar bəlanj

^{† 3:19} Mis ndahaŋ tədəm Yezu àhi ma ge Melefit ti ana ndam magudar zlam ya təmət ka sarta ge Nəwi ni ; mis ndahaŋ ti ni tədəm Yezu àhi ma ge Melefit ana məslər ge Melefit ya təgəsiki ma ndo ni. ^{‡ 20} Melefit àhəŋgaba tay a yam ni ba : ahkay do ni, Melefit àhəŋgay tay a àna yam ya àzoru slalah ga yam gatay a gavəla ni.

⁷ Sarta ya ti duniya ara andav ni ènja wudak. Nahkay ti bumi slimí ana vu geküli, njéhadum eri ; tamal këgrum nahkay ti akahéngalum Melefit tata. ⁸ Ere ye ti àtam zlam ndahanj ni dék ti mawayavani, adaba tamal mawayum mis ti ku tágudaria zlam ana leli a kay nèngu ni mèmbérfaña kà tay a. ⁹ Gësumkabá ndam ya tara afa geküli a ni, kàzérsum ma azuhva tay ba. ¹⁰ Melefit àgria zlam sulumana ana küli a gërgéri kay. Ku way way do Melefit àvia njëda ga magray zlam a gërgéri. Nahkay ti ahàr àdém ku way way do mâgray tewi àna njëda ya ti Melefit àvi ni lala ga mèjénaki mis ndahanj. ¹¹ Maslaña ya ti Melefit àvia njëda ga mazlapana ni ti mâzlapay ma ge Melefit. Maslaña ya ti Melefit àvia njëda ga mègri tewi ana mis a ni ti mâgray àna njëda ge Melefit ya avi ni. Grum nahkay, ti mis tâzlèbay Melefit azuhva Yezu *Krist a zlam bu dék. Melefit ti nañ gëdakani, nañ àbu àna njëda ga kañgay-kañgayani. Aya nahkay.

Ndam ge Melefit tækakay daliya azuhva Yezu

¹² Zlèbèba goro ni, daliya dal-dalani ya kacakum ni ti Melefit awayay atékar küli àna nañ, nahkay ñgay daliya nani kigeni do ni ti këhumi ana ahàr ba. ¹³ Daliya geküli ya kacakum ni ti kacakum ka ahar bélaj akaba *Krist ; nahkay ti mèrumvu àna nañ. Adaba ka fat ya ti amanjazlaya njëda gayan a ni ti akémèrumvu dal-dal. ¹⁴ Tamal mis tindivi küli adaba lekulam ndam ge Krist ti, mèrumvu. Adaba ka ya ti tindivi küli nahkay ni ti *Mësuf ge Melefit nañ àbu akaba küli. Mësuf gani nani ti nañ àbu àna njëda àtam zlam dék. ¹⁵ Ay tamal mis e kidinj geküli bu acakay daliya adaba àgudara zlam a, bi àkada mis a, bi ègia akal a, bi àdiya a ma ge mis va akada ge ezewi ya adiyu e eli vu na ti, këmèrumvu azuhva daliya nani ba simiteni. ¹⁶ Ay tamal mis acakay daliya adaba nañ mis ge Krist ti mimili àwèr nañ ba, mâzlbay Melefit sawan, adaba tèzalay nañ mis ge Krist.

¹⁷ Sarta ya ti Melefit ara agrafëña seriya kè mis a ni ènja. Ara agrafëña seriya enjia ti kà ndam gayan. Ay tamal leli ndam gayan ni tekedi amagrafëña seriya kè leli a

enjia ti, ndam ya ti tágeskabu *Ma Mëweni Sulumani ni do ni ti amègri ana tay ti ahémamam ? ¹⁸ Abu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Tamal ndam jireni tekedi atétamfëña kè seriya ge Melefit a zlah-zlah ti, ndam cuday, nday ya tèsar Melefit do ni ti, atagray gatay ti ahémamam ?* »

¹⁹ Nahkay ti ndam ya tækakay daliya ka mawayay ge Melefit ni ti tèvi ahàr gatay dék ana Bay ya ti àgraya tay a ni, tèmbrèy magray zlam sulumani ba. Adaba Melefit ti tamal àdém amègri zlam sulumani ana mis ti amagray ededinj.

5

Manjéhad ga ndam maféki ahàr ke Melefit

¹ Nihi ti nèhi ma ana gëdákani ya tèbu e kidinj geküli bu ni. Nu day gëdakani akada gatay ni ; ka ya ti tágri daliya ana *Krist ni ti nìpia nañ àna eri goro a. Leli dék akaba küli emipi njëda ge Melefit ya amanjazliya ana leli a ni. Nahkay ti nahéngalay küli gëdákani ni, nèhi ana küli nahëma, ² bumi slimí ana ndam ge Melefit ya àbivu tay ana küli a ahar vu ni. Bumi slimí ana tay akada ge mis ya ajègøy zlam ga gënanaw gayan lala ni, grum tewi gani àna huébélaj akada ge Melefit ya awayay ni, tèfèki ñgasa ke küli ga magrani ba. Grum ti ga mèngët zlam àna nañ do, grum ti adaba kawayum tewi gani palam. ³ Këgurum ndam ya ti Melefit àbi tay ana küli a ahar vu ni ga njëda ba, grum zlam sulumani ti nday day tâgray akada geküli ya këgrum ni sawan. ⁴ Tamal këgrum nahkay ti, ka ya ti Bay ga ndam majègøy zlam ni eminjia ni ti amèvi zlam ana küli ka duwa gani. Zlam gani nani ti gëdakani àtam zlam ndahanj dék, amandav day-day do.

⁵ Lekulam bëza dagwa day gësumiki ma ana gëdákani geküli.

Lekulam ndam ga Yezu dék ti këhumi ana ahàr kàtamum mis ndahanj e kidinj geküli bu ba, adaba àbu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Melefit àgëskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do ;

* 4:18 Gozogul 11.31. * 5:5 Gozogul 3.34.

agəskabu ti ndam ya ti kuđufani ni, agri sulum gayaŋ ana tay.* »

⁶ Nahkay ti həŋgrumioru ahàr a had ana Melefit. Nanj ti naŋ njəda-njədfani, sarta gayaŋ eminjia ti aməvi gəđakani ana kəli. ⁷ Araŋa àhəli ahàr ana kəli ba, bumivu zlam dek a ahar vu, adaba naŋ àbu afi ahàr ana kəli.

⁸ Bumi slimi ana ahàr gekəli, njəhadum eri, adaba zal ezir gekəli *Seteni naŋ àbu asawaday, awayay agəs mis ge mijin naŋ akada ga mazlahku ya egi, adəbay zlam, agəs, ahəpəd ni. ⁹ Ku ananaw ananaw do kəvumi divi ba, njəhaduma gaŋ-gaŋ, fumki ahàr ke Melefit. Səruma, bəza ga məŋ gekəli ndahaŋ dal-dal a duniya bu təbu tacakay daliya akada gekəli ni. ¹⁰ Akacakum daliya ga sarta bal, ay kələŋ gani Melefit naŋ ya ti agri sulum ana mis ni àna ahàr gayaŋ aməvi njəda ana kəli keti, amagray ti akanjəhadum gaŋ-gaŋ a zlam bu dek akada ga ahay ya təfəkada asak gana lala ni. Àdaba kəli a ti, awayay ti kəhərumiyu a masladani gayaŋ vu, kānjəhadum akaba Krist ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹¹ Melefit ti naŋ àbu àna njəda ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nähkay !

Piyer endeveriŋ pakama gayaŋ àna magray sa

¹² Silas wur ga məŋ gel i ni àjənakia nu ga məbiki wakita hini gəziteni na ana kəli a. Nəsəra naŋ ti naŋ àbu adəbay divi ge *Krist lala. Nəbiki ma hini ana kəli ti, nawawayay ti nəvi njəda ana kəli, nawawayay ti kəsərum *sulum ya Melefit agri ana kəli ni ti sulum gayaŋ edediŋ. Kəmbrəŋum sulum gani nani day-day ba.

¹³ Ndam ya ti təfəki ahàr ke Melefit ahalay a Babilon[†] ni təgria sa ana kəli a ; Melefit àdaba tay akada gekəli na. Wur goro Mark day àgria sa ana kəli a. ¹⁴ Grumvu sa e kidiŋ gekəli bu lala, akada ga ndam ya nday kə məŋ gatay ni.

Lekələm ya ti kəbum ka ahar bəlanj akaba Krist ni dek Melefit māgray ti *kānjəhadumkabu àna sulumanı ti.

[†] 5:13 Babilon ti tədəm awayay adəmvaba ti Rom.

Wakita ge Piyer ya àbəki ye cʉ ni

Ere ye ti mədəmki ka wakita ge Piyer ya àbəki ye cʉ ni

Maslanja ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdəm èpia vu ga Yezu ya àmbatvu ka həma na (1.16-18 ; Meciyʉ 17.1-7).

Àsəra, aməmət wudak (1.14) ; nahkay àbəki wakita ni ti ndam ga Yezu tâzay njəda gatay dek ga moroni kama kama àna manjəhad sulumani, ti tijikia ke divi a day-day ba (1.5-11). Àziaba azay slimi ana mis a, àdəm mis ndahanj atara, atəcahi zlam magədavani ana ndam ga Yezu : ahàr àdəm ndam ga Yezu tègəskabu ma gatay magədavani ni ba (2). Mis ndahanj atədam « Yezu àdəm amanjaba, ay ànjaba ndo timey. » Ay Piyer àdəm kè eri ge Melefit ti vi dəbu ti akada vad bəlañ ; Melefit ebesi ana mis, awayay ti tijiji ba : Yezu amara ededin ededinjena, amagrafənja seriya kè mis a dek. Nahkay ahàr àdəm məbumvu slimi ti ndam magudar zlam tijinkia leli ke jiri geli a ba (3).

Sa ge Piyer

¹ Nu Simu Piyer, nəbu nəbikioru wakita hini ana kəli, nu bay məgri təwi ana Yezu *Krist, nu zal asak gayan daya. Nəbikioru ti ana kəli ya ti kəfumki ahàr ka Yezu kala-kala akada geli ni. Məfəki ahàr gekəli ni ti ajənaki kəli dal-dal akada ya ti ajənaki leli dek ni. Àgri zlam gani nani ana leli ti Yezu Krist, àgray ti àna jiri gayan ; Yezu Krist ti Melefit geli, nañ Bay mahəngay leli daya. ² Melefit məgri sulum gayan ana kəli dal-dal akaba māgray ti *kānjəhadumkabu àna sulumani mātam ya ahaslani ni ti, adaba kəsəruma Melefit akaba Bay geli Yezu a lala.

Manjəhad ga ndam ga Yezu

³ Yezu *Krist àna njəda ge Melefit àvia zlam a dek ana leli a ti məfəki ahàr lala,

mānjəhad àna sulumani gayan daya. Ara àvia zlam nday nani ana leli a day kwa ti mèsər nañ lala : àzala leli a, awayay ti leli dek mānjəhad akaba nañ a məlanj *njəlatani gayan ni bu, awayay ti leli māgray zlam sulumani akada gayan ni daya. ⁴ Nahkay ti àvia zlam sulumana ana leli a ; zlam gani nday nani tâbəlay dal-dal, tətam zlam ndahanj dek. Kwa ahaslani day Melefit àdəmbiya, àdəm aməvi zlam gani nday nani ana leli. Àgray nahkay ti, awayay ti kātamumfənja ka zlam magədavani ya təbu a duniya bu, tigi eri ana mis na, awayay ti kānjəhadum akada ge Melefit ni daya. ⁵ Azuhva zlam nday nani ya Yezu Krist àgri ana kəli ni ti zum njəda gekəli dek ga manjəhadani akada ge Mel-efit ya awayay ni. Kəbum kəfumki ahàr ka Yezu ; nahkay ti grum zlam sulumani daya ; kəbum kəgrum zlam sulumani ti sərum Melefit lala daya ; ⁶ kəsəruma Mel-efit a lala ti bumi slimi ana ahàr gekəli daya ; kəbum kəbumi slimi ana ahàr gekəli ti ɓesəm zlam daya ; kəbum kebesəm zlam ti grum zlam ya ti Melefit awayay ni daya ; ⁷ kəbum kəgrum zlam ya ti Melefit awayay ni ti wayumvu e kidinj gekəli bu adaba lekələm kà mən̄ gekəli daya ; kəbum kawayumvu e kidinj gekəli bu ni ti wayum mis dek daya. ⁸ Tamal kəbum kəgrum zlam nday hini kəlavad ti akəsərumkivu Bay geli Yezu Krist lala, təwi gekəli ya kəgrumi ni akəmbrəŋum do, amoru kama kama. ⁹ Ay maslanja ya ti àgray zlam nday hini do ni ti èpi divi do, atam ahar akada ga zal wuluf ni. Ge Melefit ya àmbərfənja zlam magudarani gayan ya àgrabiyu ahaslani na ti àgəjazlkia ahàr a.

¹⁰ Nahkay zla nahəma bəza ga mmawa goro ni, zum njəda gekəli àkivu, adaba Melefit àdaba kəli a, àzalay kəli, awayay ti kānjəhadum nahkay. Tamal kəbum kanjəhadum akada nani ti ekijəmkia ke divi ge Melefit a day-day do. ¹¹ Nahkay Melefit aməvi divi ana kəli ga məhuriyani a Məgur ga Bay geli Yezu Krist vu, aməvi ana kəli ti àna huñ bəlañ. Yezu Krist ti nañ Bay mahəngay leli, Məgur gayan gani nani ti amanjəhad ga kangay-kangayani.

¹² Azuhva zlam nday nani ti kəlavad

nawayay məziaba azay slimī ana kūli a kekilenja. Ku tamal kəsəruma zlam gana àndava, kàgəsumkabá jiri na lala nəngu ni nawayay nəziaba azay slimī ana kūli a. ¹³ Ka ya ti nu nəbu àna sifa mba, nəmbərbu kūli fanj ndo ni ti, nədəm nəziaba azay slimī ana kūli ka zlam gani nday nana ti àbəlay, ti kānjəhadum eri. ¹⁴ Nəsəra nu ti nara nəmbərbu kūli wudak, akada ga ma ga Bay gelī Yezu Krist ya àhu ni. ¹⁵ Nazay njəda goro dek ga məziaba azay slimī ana kūli a nahkay ti adaba nawayay ti ku tamal nəməta nəngu ni, zlam gani nday nani tāgəjazlki ahàr ke kūli day-day ba.

Krist ti nañ gədakani

¹⁶ Mèhia ana kūli a ahəmamam Bay gelī Yezu *Krist amara àna njəda gayan a ni. Ma gani nani ya mèhi ana kūli ni ti màggəhadí məhasl ahkay do ni majalay ahàr ge mis ana kūli do : leli leleni mìpia nañ àna eri gelī a nañ ti nañ gədakani àtam mis dek. ¹⁷ Micia, Bəñani Melefit àzləbay nañ, àvi gədakani. Melefit ti nañ gədakani àtam zlam dek ; dənju gayan àhənday, àdəm ahkado : « Maslaña hini ti wur goro, nawayay nañ dal-dal ; məbəruv goro amərvu àna nañ dal-dal.* » ¹⁸ Dənju gani nani ti leli leleni micia, àhəndabiyu e melefit bu ka ya ti leli məbu akaba Yezu ka ahàr ga həma *njəlatani ni.

¹⁹ Nahkay ti məgəskabu ma ga ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ya tədəm ni lala. Kəbum kəbumi slimī ana ma gatay ya tədəm ni lala ti àbəlay, adaba ma gatay ya tədəm ni ti akada ge cengel ya asladay a məlanj ziñ-zinjeni bu ni. Gəsumkabá ma gatay na hayan, duk abivoru ana məlanj maslani. Ka sarta ya bonjur ya ge miledəni aməcəlaya ni ti akəserum zlam ni dek lala. [†] ²⁰ Ay ti səruma zlam hini ya nəhi ana kūli ni lala day : ma ga ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ya tədəm ni akaba ya təbəki a Wakita ge Melefit bu ni ti majalay ahàr ge mis hihirikeni do. ²¹ Ndam mahəñgaray pakama ge Melefit təzlapay day-day àna njəda gatay gatayani ndo ; àvi njəda gani ana tay ti təhəñgri pakama ge Melefit ana mis ni ti *Məsuf Njəlatani.

* **1:17** Mənjay Meciyə 17.1-5 ; Mark 9.2-7 ; Lək 9.28-35. Yezu.

Bumvu slimī àna ndam ya tasəkadī malfada ana mis ni

¹ Ahaslani e kidin ga ndam *Izireyel bu ni ti ndam malfada təbu, tədəm tahəñgaray *pakama ge Melefit ; ka sarta hini day ndam masəkadī malfada atələbu e kidin gekəli bu. Nday gani nani atəcahi zlam ya ti ejinkia mis ke divi a ni ana kūli. Atədəm təgəskabu Bay ya ti àhəñgay tay ni do. Gatay ya tagray nahkay ni ti azəkibiyu zlam mijeni ka tay, etiji ke weceweceni huya. ² Mis dal-dal atadəbay tay, atagray zlam magədavani akada gatay ni. Mis atan-jak divi jireni ge Melefit ni azuhva təwi gatay magədavani ya tagray ni. ³ Ndam masəkadī malfada gani nday nani ti zlam egi eri ana tay dal-dal, nahkay tagosafənja zlam kè kūli àna malfada gatay na. Ay kwa ahaslani Melefit àgəsa tay àna seriya àndava ; nañ ti ènji dəwir do, ara ejin tay wudak.

⁴ Melefit ti ku məslər gayan ndahanj ya təgudar zlam ni tekedi àñgwiviyu ana tay ndo, təsi cicihi ndo. Àgəs tay, àbiyu tay e *evid gədakani vu, a məlanj ziñ-zinjeni vu duk abivoru ana vad ya ti amagray seriya ni. ⁵ Ndam ya ahaslani ya təgudar zlam ni day Melefit àñgwiviyu ana tay ndo : àfəkiaya yam ka tay a, èzinjeba tay a adaba ticiiki ma ndo. Ay Nəwi ti àhia ma ge jiri ana mis a, nahkay Melefit àhəñga nañ a, àhəñgakiva mis a adəskəla àkiva cilin.

⁶ Ndam ga kəsa *Sodom akaba *Gomor day Melefit éviyekaba tay àna aku a, àgəjəni ti ñgesis gatayani cilin. Melefit àgray nahkay ti, ti mis təsər amatraß ndam magudar zlam ti nahkay. ⁷ Ka sarta gani nani ti Melefit àhəñgafənja *Lot kə aku na, adaba Lot ti nañ mis jireni, zlam ge mis ya tagray kwaña kwaña ni àsi bi, ahəli ahàr dal-dal. ⁸ Lot ti mis jireni, ay nañ àbu akaba tay, nañ àbu epi ere ye ti tagray ni, eci ere ya tədəm ni kəlavad. Zlam gatay ya tagray magədavani, Melefit àwayay do ni awəri bəruv dal-dal. ⁹ Nahkay zla nahəma, Bay Melefit ti tamal zlam zləzladanı àca ndam gayan a ti àsəra ere ye ti agray ga mahəñgay

† **1:19** Bonjur ya ge miledəni ti Piyer awayay adəmki ka

tay àna nañ na. Nahkay day ka fat ya ti Melefit amagrafənja seriya kè mis a ni, ndam magudar zlam ti Melefit àsəra ere ye ti agray ga matrañ tay àna nañ na. ¹⁰ Melefit amatrañ enji ti ndam ya ti tagray zlam magədavani ya ti məbəruv gatay awayay ni, adaba tanjak nañ, tègəskabu ñgay nañ gədakani do.

Nday gani ya nèhi ana kuli tasəkadı malfada ana kuli ni ti tāgray angwaz do simiteni, tici slimı do, tèhəngrioru ahàr a had ana *məslər njəda-njədani ge Melefit ni do, tindivi tay sawan. ¹¹ Məslər ge Melefit ti nday njəda-njədani, tètam ndam masəkad malfada ni àna njəda. Ay ku tamal nahkay nəñgu ni, ñgay ndam masəkad malfada ni ndam magudar zlam ti məslər ni tədəm do, tindivi tay kè meleher ga Bay Melefit do. ¹² Mis nday nani tagray zlam ya ti məbəruv gatay awayay ni akada ga zlam ge gili ya tèsər ahàr do, àgəski tègəs tay, tâbazl tay ni. Nday gani ñgay tindivi way ti tèsər do simiteni. Melefit amabazl tay ti akada ya tabazl zlam ge gili ni. ¹³ Zlam magədavani ya ti tègri ana mis ni ti nday day Melefit aməgrivu ana tay akada nani bilegeni. Adaba nday gani tāwayay magray zlam sulumani do, tagray zlam magədavani kè eri ge mis, mimili àwərki tay do. Ka ya ti kəgrum wuməri, kəzumumkabu zlam akaba tay ni ti zlam gatay magədavani ya tagray ni abəki mimili ke kuli. Ay nday ti ka ya ti tāgosakaba kuli a nahkay ni ti àbəlafəñ kè tay dal-dal. ¹⁴ Nday ti kəlavəd təjalaki ahàr ka magray hala ciliñ, təmbrəñ magudar zlam do simiteni; təbiyu ndam ya təfəki ahàr ke Melefit lala ndo ni a zlam magudarani vu. Tawayi zlam ana ahàr gatay dal-dal. Nday ti Melefit ètikwesla tay a àndava. ¹⁵ Təmbrənja divi sulumana, tijia, tèsər divi va do. Tàdəbay divi ga *Balam wur ga Bozor ni. Nañ ti àwaya siñgu ya ti təvi ti mágudar zlam na. ¹⁶ Ay ti a vad nahañ Melefit àləgi adaba àgəsiki ma ndo. Kèsəruma azonju ti àzlapay akada ge mis hihirikeni ni do, ay ka fat nani ti azonju àhia ma. Nahkay àcafənja nañ ga magray zlam magədavani ya àdəm akal agray na, ti àgray va ba.

* 2:22 Gozogul 26.11.

¹⁷ Ndam masəkad malfada nani ti nday akada ga gəzəñ ga yam ya ti yam àñgəzkiaya do ni, nday akada ga maklabaslı ya aməd apayakaba ni. Nahkay ti Melefit àslamaliva məlañ ziñ-zinjena ana tay a, nday gani atanjəhad eslini. Məlañ gani nani ti ləvəñ àsəbab. ¹⁸ Nday gani bəlañjani ni təzlapay ma masakanı mək tiji zlabay àna nañ. Tawayay magosay ndam ya ti təsləkakiba ka ndam ya tèsər Melefit do nini mba ni, ti təhənguriyu tay a magudar zlam vu, ti tāgray zlam ya tigi eri ana mis ni akada gatay ni. ¹⁹ Təhi ana tay ahkado : « Tamal kədəbum leli ni ti kəgurum ahàr gekəli, » ambatakanı do nday gani ya tədəm nahkay ni nday ndayani evidi ga zlam magudarani. Adaba tamal maslañja zlam agur nañ ti maslañja gani ègia evidi ga zlam ya agur nañ na. ²⁰ Nahkay tamal mis àsəra Bay geli Yezu *Krist nañ ya ti ahəngay leli na ti maslañja gani àtamfənja kè zlam magədavani ga duniya ya tigi eri na. Ay kələñ gani tamal àñgukiaya ka zlam gani nani magədavani na zlam gayañ a, təgur nañ keti ti, manjəhad gayañ ni emigi magədavani amatam manjəhad gayañ ya ahaslanı ka ya ti àsər Melefit do ni. ²¹ Tamal nahkay ti hojo amal tèsər divi jireni ni ndo, ere gani tèsəra mək təmbrəñ, tègəskabu *Divi ge Melefit ya təcahi ana tay ni va do ti ni. ²² Zlam gani àgrakivu ka tay ti akada ga ma *gozogul ya mis tədəm : « Kəra àñgukiaya ka vəlahay gayañ a, àzumaba » ni. Tədəm keti : « Mədrəs mba tabaray nañ mba ti akoru adədvu a dəndalañ vu. »

3

Yezu Krist amanya

¹ Zləbəba goro ni, hini ti wakita ya nəbiki ana kuli ye cü ni. A wakita goro ya nəbiki ana kuli cüeni ni bu ni ti nəziaba azay slimı ana kuli a àki ka zlam ya kəsəruma àndava ni. Nawayay ti kâjalumki ahàr ka zlam gani nday nani lala. ² Nawayay ti kâjalumki ahàr ka pakama ya ndam *njəlatani ya *tahəngaray pakama ge Melefit tədəm ahaslanı ni. Jalumki ahàr ke divi ga Bay geli ya àhəngay leli ni daya ; divi gani nani ti ndam *asak gayañ ya àsləribiyu tay

ana kàli ni tèhèngri pakama gani ana kàli. ³ Nawayay ti kicùm ma hini ya ti nèhi ana kàli ni lala. Sèruma day, ka mandav ga duniya nahèma, mis ndahañ atagray zlam magèdavani ka mawayay gatay. Nday gani eteyefinj kè kàli, ⁴ atadèm : « Àdèm ahkado amanga ti, nihi ti nañ eley ? Kwa ata bëj ga bëj geli tèmèt duk àbivaya ana nihi a, zlam ni dék akada ya Melefit àgraya ni zlam gayan, ere ye ti àmbatvu ni day àbi timey ! » ⁵ Nday gani ya tèzlapay nahkay ni ti tawayay mèsèrki ke tewi ge Melefit ya àgray ahaslani ni do zakw. Tewi gani nani ti nihi : Melefit àdèmaya pakama gayan a, àgraya huémelefit akaba had a nahkay ; èdekaba had akaba yam a, àgraya had na ti àna yam. ⁶ Ahaslani Melefit èziñeba duniya ti àna yam daya. Ka sarta gani nani ti àfaya yam ka duniya na, yam ni àndaba mèlañ na dék. ⁷ Melefit àdèmaya pakama nahaj a keti, àdèm huémelefit akaba had atanjèhad duk abivoru ana vad ya ti aku amèzumaba tay a dék ni. Ambrèn tay hayan ti adaba ajègay sarta ya ti amagrafènja seriya kè mis a ni. Ka sarta gani nani ti emijin ndam ya ti tègèsiki ma do ni.

⁸ Zlèbèba goro ni, zlam nañahaj àbu bëlanj ti ahàr àdèm àgøjazlki ahàr ke kàli ba. Ere gani nihi : kè eri ga Bay geli nahèma, vad bëlanj ti akada vi dèbu, vi dèbu day akada vad bëlanj. ⁹ Mis ndahanj tèhi ana ahàr Bay geli ti àgray ere ye ti àdèm amagray ni ke wecéweceni do. Ay ma gani nahkay do : Melefit ti ebèsi ana kàli, awayay ti ku mis bilinj èjiji ba, awayay ti mis dék tèmbatkaba majalay ahàr gatay a sawanj. ¹⁰ Néadèm nahèma, vad ya ti Bay geli amanga ni ti mis tèsèr do. Amanga ti akada ga zal akal ni. Ka fat gani nani ti mis etici huémelefit amahènday, emijiji. Aku amèzumaba zlam ya a huémelefit bu na ; had akaba zlam ya tèki ni dék day atèlèbi va bi, etijiji. ¹¹ Kèsèruma zlam ni dék atara tijiji nahkay ti, ahàr àdèm manjèhad gekàli mânja ahèmamam ? Ahàr àdèm mânja njelata ; ahàr àdèm kâgèsomiki ma ana Melefit lala. ¹² Jègum fat ge Melefit ya amagray seriya ni ; zum njèda gekàli, grum zlam ya ti kislèmki magrani ga mahèdakbiyu vad gani wecéweci ni. Ka

fat gani nani ti aku amèzumaba huémelefit a, zlam ya a huémelefit bu ni day dék aku amèzumaba kirid-kirid. ¹³ Ay Melefit àdèmbyia kwa ahaslana, àdèm amagray huémelefit mèweni akaba had mèweni. Atanjèhad eslini ti ndam jireni cilinj. Leli majègøy ti zlam gani nani.

¹⁴ Zlèbèba goro ni, kèbum kàjègum vad gani nani nahkay ti zum njèda gekàli dék, ti ka fat gani Melefit mèdi ahàr ana kàli lekulum kèbum kanjèhadum àna sulumaní akaba nañ, lekulum njelata kè eri gayan, tèngatfènja zlam magudarani kè kàli a ba.

¹⁵ Sèruma Bay geli ebèsey ti adaba awayay ti mis tèmbatkaba majalay ahàr gatay a, ti mèhèngay tay. Wur ga mèn geli Pol day àhià ma gana ana kàli a ka ya ti àbiki wakita ana kàli ni. Pol ti mawayay nañ dal-dal ; ma gayan ya àbiki ana kàli ni ti Melefit àvi mèsèr zlam gani. ¹⁶ A wakita gayan ya abèki ni bu dék ti nañ àbu ahi ma gani ana kàli nahkay. Zlam ndahanj tèbu a wakita gayan ya àbèki ni bu ni ti mis tècikaba wecéweci do. Ndam ya ti tèsèr zlam do, tèfèki ahàr ke Melefit lala do ni tèmbatkaba ma gana. Tambatkaba ma gana a mèlañ ndahanj ba a Wakita ge Melefit ni ba day nahkay. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti Melefit amègès tay àna seriya, emijinj tay.

¹⁷ Zlèbèba goro ni, lekulum ti tèhia ma gana ana kàli a àndava. Nahkay ti bumvu slim, ti ndam ya ti tègèsakbu ma ge Melefit do ni tèbiyu kàli a zlam magudarani vu akada gatay ni ba. Njèhaduma gan-gayan, tijinkia kàli ke jiri gekàli a ba. ¹⁸ Yezu *Krist ti Bay geli, Bay mèhèngay leli daya. Lekulum ti kàmbrènjeum mèfèki ahàr ba. Grum ti mègrikivu sulum gayan ana kàli, ti kèsèrumkivu nañ lala. Mis dék tèzlebay nañ ; tèzlebay nañ kani, tèzleboru nañ ga kanjgay-kanjgayani ti. Aya nahkay.

Wakita ge Zej ya àbəki enjenjeni ni **Ere ye ti mədəmki ka wakita ge Zej ya àbəki enjenjeni ni**

Maslaña ya ti àbəki wakita hini ni ti àdəfay slimī gayan̄ a wakita ni bu ndo. Ay kwa ka mənjəki gani ndam ga Yezu dek tèsəra nani Zej zal asak ga Yezu, nañ bay ya àbəki Ma Məweni Sulumani ge Zej ni. Ma gayan̄ ya àbəki ni ti akada ga ma ya mədi ahàr a Ma Məweni Sulumani ge Zej ni bu ni ; maslaña ya ti àbəki wakita cœni ni ti mis biliñ (gurumkabu Zej 1. 1, 1.14 akaba 1 Zej 1.1 ; Zej 16.24 akaba 1 Zej 1.4 ; pakama ndahan̄ tèbu kay akada nday nani).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (3.1) ; àzalaya slimī ge mis ahkay do ni ga kəsa ndo, nahkay mədəm təslərikaboru wakita hini ana ndam ga Yezu ya a kəsa gərgərani bu ni. Zej àdəm abəki wakita ni ti awayay ti mis ndahan̄ təgosay ndam ga Yezu ba (2.26 ; 3.7 ; 4.1), akaba awayay ti tèsər, nday tèbu àna sifa ya àndav day-day do ni edədin̄ edədin̄eni (5.13).

A wakita ni bu Zej àdəm maslaña ya ti àdəm àsəra Yezu a, mək agudar zlam kəlavəd ni ti zal malfada : bay ya ti àsəra Yezu a ni ti ambrəñ zlam magudarani gayan̄ ni, àgudar zlam va do. Tamal mágudara zlam a mək məmbatkaba maljalay ahàr a ti Yezu ambərfəñja zlam gelı ya mágudar na kè leli a, ay ahàr àdəm ndam ga Yezu tâmbrəñ zlam magudarani dek, adaba nday bəza ge Melefit ; Melefit ti njəlata. Melefit awayay leli : ahàr àdəm leli day māwayum Melefit akaba ndam gayan̄ ni. Tamal mawayay Melefit ti mágudar zlam va do ; nahkay məsəra, leli ndam gayan̄ edədin̄ edədin̄eni.

Pakama ya avi sifa ana mis ni

¹ Ere ye ti məbiki ana kəli ka wakita ni ti Pakama ya avi sifa ana mis ni. Kwa ka mənjəki ga məlañ nañ àbu. Pakama

gani nani ti ègia mis a. Leli mìcia pakama gayan̄ ya àdəm na, mìpia nañ àna eri gelı a, māmənjaləña lala, mìnjiñiña àna ahar gelı a daya. ² Sifa gani nani àngazlava. Ka ya ti àngazlavu ni ti leli mìpia, magray sedi gani, məhi pakama gani ana kəli vay-vay daya. Sifa gani nani ti àndav day-day do, kwa ahaslanı nañ àbu afa Bəñ gelı Melefit, nihi ti àngazliva àna leli a. ³ Ere ye ti leli mìpi akaba mici ni ti məhi ana kəli bilegeni, ti lekəlum day kədəgumkiva ke leli a, mígum leli dek akada mis bəlañ. Leli ti məbu akada mis bəlañ akaba Bəñ gelı Melefit nday ata Wur gayan̄ Yezu *Krist. ⁴ Məbiki pakama hini ana kəli ti, mawayay ti kícum lala, nahkay leli dek aməmərvu ka ahar bəlañ lala.

Maslaña ya agudar zlam ni ànjəhad akaba Melefit koksah

⁵ Pakama ya ti mìcifiñja, məhi ana kəli ni ti nihi : Melefit nahəma, masladani njəlata, nañ àbi àna məlañ ziñ-ziñeni bi fera. ⁶ Tamal mədəm leli akaba nañ akada mis bəlañ, mək məbu magray zlam e ziñ-ziñeni bu nahəma masəkañ malfada, ere ya magray ni ti zlam ge jiri do. ⁷ Ay tamal magray zlam a masladani bu akada gayan̄ ya nañ àbu a masladani bu ni ti leli məbu dek ka ahar bəlañ akada mis bəlañ. Nahkay mimiz ga Wur gayan̄ Yezu abarafəñja zlam magudarani gelı na kè leli a.

⁸ Tamal mədəm mágudar zlam do ni ti magosay ahàr gelı geleni, leli ndam jireni do. ⁹ Ay tamal madafaya zlam magudarani gelı na ti Melefit ambərfəñja kè leli a, abarafəñja zlam ya àbəlay do na dek kè leli a. Agray nahkay ti adaba nañ jireni ; ere ye ti àdəm amagray ni ti agray edədin̄. ¹⁰ Tamal mədəm leli mágudar zlam ndo ni ti kala mədəm Melefit asəkañ malfada. Tamal mədəma nahkay ti mágeskabu pakama gayan̄ a məbəruv gelı vu ndo.

2

¹ Gabəza, nəbiki zlam hini ana kəli ti, nawayay ti kágudarum zlam ba. Ay kwa tamal maslaña àgudara zlam a nəñgu ni, bay ya ti embikivu ke leli, agri kam-kam ana Bəñ gelı Melefit ni nañ àbu kè meleher gayan̄. Bay mimbikivani ke leli ti Yezu *Krist, nañ ti mis jireni, àgudar zlam

do. ² Àvay vu gayan, tákad nañ ti Melefit mâmberfëña magudar zlam gel ni kè leli a. Esliki mâmberfëña zlam magudarani gel na ciliñ do, esliki mâmberfëña zlam magudarani ge mis ga duniya na dek daya.

Tamal mèséra Melefit a ti magray ere ye ti awayay ni

³ Tamal leli mèbu magray zlam ya ti Meléfit àhi ana mis e *Divi gayan bu grum ni ti mèséra leli ti mèséra Melefit a. ⁴ Ay tamal maslaña àdäm àséra nañ a, mèk àgray zlam ya ti Melefit àdäm e Divi gayan bu grum ni do ni ti maslaña nani asékañ malfada. Nañ nani ti mis jireni do simiteni. ⁵ Maslaña ya ti agray zlam ya Melefit àdäm grum ni ti awayay Melefit àna mèbèruv bëlan ededîñ ededîñeni. Tamal magray nahkay ti mèséra leli ndam ge Melefit, leli bilinjeni akaba nañ. ⁶ Tamal maslaña àdäm anjéhad kabu akaba nañ nahëma, ahàr àdäm maslaña nani agray zlam akada ga Yezu ya àgray ni kwa.

⁷ Zlèbèba goro ni, zlam hini ya nèbiki ana kùli ni ti zlam mèwèni do. Nani Divi ge Melefit ya ahaslani ni sawan. Kwa ka ya ti këfumki ahàr ka Yezu ni ti kèsèruma Divi gani nana. Divi gani ya ahaslani nani ti pakama ya tèhi ana kùli ni. ⁸ Ay ti pakama ya nèbiki ana kùli ni ti divi mèwèni daya. Mis tèsér divi gani nani ededîñ ti àna manjéhad ga Yezu, tèsér àna manjéhad gekùli daya. Nahkay mèlañ ziñzinjeni nañ àbu andav, masladani sulumani ànjékia ka masladana.

⁹ Tamal maslaña àdäm nañ a masladani bu mèk ezirey wur ga mèjaní ti maslaña nani nañ e ziñ-zinjeni bu mba sawan. ¹⁰ Ay tamal maslaña awayay wur ga mèjaní ti maslaña nani nañ àbu a masladani bu, aranä abi a mèbèruv gayan bu ge mijinkia nañ ke divi a bi. ¹¹ Ay tamal maslaña ezirey wur ga mèjaní ti maslaña nani nañ e ziñ-zinjeni bu. Nañ àbu asawaday e ziñ-zinjeni bu daya, àsér mèlañ ya akoru ni do ; èpi divi do adaba nañ e ziñ-zinjeni bu.

Kèdëbum zlam ga duniya ba

¹² Gabèza, ere ye ti nèbiki ana kùli ni ti nihi : Melefit àmbèrfëña magudar zlam gekùli na kè kùli azuhva Yezu a.

¹³ Ata bëñ ga bëza, ere ye ti nèbiki ana kùli ni ti nihi : Lekùlum ti kèsèruma bay ya ti nañ àbu kwa ka mènjèki ga mèlañ na.

Bëza dagwa, ere ye ti nèbiki ana kùli ni ti nihi : Lekùlum ti kiyumfinja kè *Seteni àna kadvu a.

¹⁴ Gabèza, ere ye ti nèbiki ana kùli ni ti nihi : Lekùlum ti kèsèruma Bëñ gel Melefit a.

Ata bëñ ga bëza, ere ye ti nèbiki ana kùli ni ti nihi : Lekùlum ti kèsèruma bay ya ti nañ àbu kwa ka mènjèki ga mèlañ na.

Bëza dagwa, ere ye ti nèbiki ana kùli ni ti nihi : Lekùlum ti këbum àna njèða, pakama ge Melefit àbu a mèbèruv gekùli bu, kiyumfinja kè Seteni àna kadvu a.

¹⁵ Kèdëbum divi ya ndam ga *duniya tadëbay ni ba, kàwayum zlam ya tèdi ahàr a duniya bu ni ba daya. Tamal maslaña awayay zlam ga duniya nahëma, maslaña nani ti àwayay Bëñ gel Melefit koksah.

¹⁶ Zlam ga duniya nday nani ya mis tagray ni ti nday hi : tawayay zlam ya mèbèruv gatay awayay ni dék, tawayay zlam ya egi eri ni dék, tèngëta zlam a ti tagray zlabay àna nañ. Zlam nday nani dék ti Bëñ gel Melefit àdëfaki ndo, mis tècahay a duniya bu zlam gatay. ¹⁷ Duniya akaba zlam ya a duniya bu, mis tawayay tèngët ni dék nañ àbu andav. Ay ti maslaña ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti maslaña nani amanjéhad ga kañgay-kañgayani.

Ndam ezir ge Krist

¹⁸ Gabèza, duniya andav wudak. Kicëma, tèhia ana kùli a zal ezir ge *Krist amara. Ay nihi ti ndam ezir ge Krist tèbu kay àndava. Nahkay ti mèséra duniya andav wudak ededîñ. ¹⁹ Ahaslani ndam ezir ge Krist nday nani ti tèkibù ke leli, mèk tâslékakiba ke leli a. Tamal ti nday ndam gel ededîñ ti akal tènjéhad a akaba leli a. Ay ti zlam gani àgravu nahkay ti, ti leli mèserkaba nday ndam gel ededîñ do.

²⁰ Lekùlum zla nahëma këbum àna *Mësuf Njèlatani, Yezu Krist àvi ana kùli. Nahkay ti lekùlum dék kèsèruma jiri a. ²¹ Nèbiki ana kùli ti kamam ? Ga mèhiani ana kùli kèsèrum jiri do tèk ? Aha, ga mèhiani ana kùli kèsèruma sawan. Kèsèruma malfada àbi àhèraya e jiri ba bi daya.

²² Maslaña ya ti assəkad malfada kay ni ti way ? Maslaña nani ti maslaña ya ti àdəm Yezu ti nañ Krist *Bay gədakani ya amara ni do ni. Maslaña nani ti zal ezir ge Krist : àgəskabu Bəñ gel Melefit nday ata Wur gayan ni ndo. ²³ Maslaña ya ti àgəskabu Wur ge Melefit do ni ti àgəskabu Bəñani Melefit ndo daya. Maslaña ya ti àgəskabu Wur ge Melefit ni ti àgəskabá Bəñani Melefit a daya.

²⁴ Lekələm zla ti ere ye kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu Krist ni ti ahàr àdəm ere gani nani mânjəhad a məbəruv gekəli bu. Tamal ere ye ti kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu ni anjəhad a məbəruv gekəli bu ni ti lekələm day akanjəhadum akaba Wur ge Melefit nday ata Bəñani akada mis bəlañ. ²⁵ Ere gani nani dek ti *sifa ya àndav dəy-dəy do ni. Sifa gani nani ti Yezu àdəm aməvi ana leli.

²⁶ Zlam gani nday nani dek nəbiki ana kəli ti adaba mis tawayay magosay kəli palam. ²⁷ Lekələm zla nahəma kəbum àna Məsuf Njəlatani, Yezu Krist àvi ana kəli. Məsuf gani nani ti àbu manjəhadani a məbəruv gekəli bu. Nahkay ti wudəra gekəli àbi akaba bay macahi zlam nahən ana kəli va bi : Məsuf Njəlatani nañ àbu acahi zlam dek ana kəli. Nañ ti àsəkad malfada do, zlam gani ya acahi ana kəli ni ti ma ge jiri. Ahàr àdəm kânjəhadum akaba Yezu Krist akada mis bəlañ ; Məsuf Njəlatani àcahi ana kəli ni ti nahkay.

²⁸ Gabəza, nihi ti ahàr àdəm kânjəhadum akaba Yezu akada mis bəlañ. Adaba mam, nawayay ti ka ya ti aməzərlərvaya ni ti aŋgwaz àwər leli ba. Ka ya ti aməzərlərvaya ni ti nawayay ti mimili àwərfənə leli ga mahədakfənjanı ba. ²⁹ Kəsəruma Yezu Krist ti nañ jireni. Nahkay ahàr àdəm kəsərum maslaña ya ti nañ àbu agray zlam jireni ni ti maslaña gani nani Melefit ègia bəñana daya.

3

Leli bəza ge Melefit

¹ Nga pəm day, Melefit àwaya leli a dal-dal ni ! Nahkay àzala leli bəza gayan a. Iy, leli bəza gayan edədiñ ! Ngay leli bəza ge Melefit ti ndam ga *duniya təsər do, adaba nday nani təsər Melefit ndo palam.

² Zləbəba goro ni, nihi ti leli bəza ge Melefit àndava. Ay ti emigi mam kama ni mam ti Melefit àdəfiaba ana leli a fan ndo. Ere ye ti məsəra nahəma, ka ya ti aməzərlərvaya ni ti emigi akada gayan ni, adaba emipi nañ lala. ³ Maslaña ya ti ajəgay Yezu *Krist, awayay egi akada nañ ni ti, maslaña nani abi slimı ana ahàr gayan, àgudar zlam do, akada ga Yezu ya àgudar zlam do ni.

⁴ Maslaña ya ti nañ àbu agudar zlam nahəma, àgəskabu *Divi ge Melefit ya a Wakita gayan ni bu ni ndo. Ndam magudar zlam ti ndamam ? Nday ndam ya təwayay divi ge Melefit do ni. ⁵ Ay ti kəsəruma Yezu Krist àra a məlañ va ga məhəlfənə zlam magudarani geli kè leli a. Kəsəruma nañ ti àgudar zlam do simiteni. ⁶ Maslaña ya ti nañ àbu anjəhad akaba nañ akada mis bəlañ ni ti àgudar zlam va do. Ay ti maslaña ya ti nañ àbu agudar zlam nahəma, èpi Yezu dəy-dəy ndo, àsər nañ do daya.

⁷ Gabəza, mis təgosay kəli ba. Maslaña ya ti nañ àbu agray zlam ge jiri ni ti nañ mis jireni akada Yezu Krist nañ jireni ni. ⁸ Maslaña ya ti nañ àbu agudar zlam nahəma, nañ wur ge *Seteni. Adaba mam, kwa ahaslani Seteni nañ àbu agudar zlam zlam gayan, àmbrəñ ndo. Nahkay Wur ge Melefit àra a duniya va : àra ti ga masla-malay zlam ya Seteni agudar ni dek.

⁹ Maslaña ya ti Melefit ègia bəñana ni ti àgudar zlam va do. Adaba mam, Melefit àvia Məsuf Njəlatana, àniviyu a məbəruv bu, nañ àbu anjəhad akaba nañ. Nahkay maslaña gani nani èsliki magudar zlam va do, adaba Melefit ègia bəñana. ¹⁰ Məsərkaba way wur ge Melefit ni way ahkay do ni way wur ge Seteni ni way ti nahkay hi : maslaña ya ti àgray zlam ge jiri do ni ti nañ wur ge Melefit do. Maslaña ya ti àwayay wur ga məñani do ni ti nañ day wur ge Melefit do.

Ahàr àdəm mawayumvu

¹¹ Nahkay ti māwayumvu e kidiñ gelı bu. Hini ti pakama ya kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu ni. ¹² Məgrum akada ga *Kayan ya àgray ni ba. Nañ ti wur ge *Seteni, nahkay àkad wur ga məñani ndaf ga njəda. Àkad wur ga məñani gani ti kamam jikeñ mam ? Àkad wur ga məñani ni

ti adaba zlam ga wur ga məñjani ya àgray ni dek ge jiri, zlam gayan gayanjanı ya àgray ni dek magədavani palam.

13 Bəza ga mmawa, tamal ndam ga *duniya tizirey kəli ti àgri ejep ana kəli ba. **14** Leli ti məsəruma Melefit àhəngaraba leli e kisim ba, àvia sifa ana leli a àndava. Məsəruma ti adaba mawayum bəza ga məñj geli. Maslaña ya ti àwayay mis do nahəma, Melefit àhəngaraba nañ a ndo, nañ məmətani. **15** Maslaña ya ezirey wur ga məñjani ni ti nañ bay makad mis. Ay kəsəruma bay ya ti akad mis nahəma, *sifa ya àndav day-day do ni ti àniviyu a məbəruv bu bi. **16** Yezu *Krist ti àwaya leli a, àgəskabu ti tâkad nañ azuhva leli. Àdəfiki mawayavanı ana leli ti nahkay. Leli day ahər àdəm məjənaki bəza ga məñj geli, ku tamal tabazl leli azuhva tay nəñgu ni məgəskabu. **17** Tamal ti maslaña zlam gayan àbu, épí ti zlam àfəñ kà wur ga məñjani bi mək àmənjaləñ do nahəma, àbəlay do. Maslaña nani ti awayay mis akada ge Melefit ya awayay mis ni tata aw? Aha, àwayay do. **18** Gabəza, məwayum mis àna pakama cilin ba, ahər àdəm mawayum mis ededinj, məgri zlam sulumani ana tay.

Bəza ge Melefit ti angwaz àwərfəñja tay kə Melefit a do

19 Tamal magray nahkay ti aməsər leli ti ndam jireni, angwaz aməwərfəñja leli kə Melefit a do daya. **20** Ku tamal məhi ana ahər məgudara zlam a nəñgu ni, angwaz aməwərfəñja leli a do, adaba Melefit àsəra ere ye ti a məbəruv gelı bu na àtama leli lelena; nañ ti àsəra zlam a dek. **21** Zləbəba goro ni, tamal məsəra məgudar zlam ndo nahəma, angwaz aməwər leli kə meleher ge Melefit do. **22** Nahkay zla nahəma, aməvi ere ye ti mihindifiña ni dek ana leli, adaba leli məbu magray ere ye ti àhi ana leli grum ni akaba ere ye ti àbəlafəñ ni. **23** Ere ye ti àhi ana leli grum ni ti nih: si məfəki ahər ka Wur gayan Yezu *Krist akaba mawayumvu e kidinj gelı bu kwa. Àhi ana leli grum ti nahkay. **24** Nahkay maslaña ya ti agray ere ye ti Melefit àhi ana leli grum ni ti maslaña nani ti nañ àbu akaba Melefit akada mis bəlañ. Məsər ti

Melefit nañ àbu akaba leli ti ahəmamam? Məsər ti adaba àvia *Məsuf gayan ana leli a.

4

Məsər Məsuf ge Melefit ti ahəmamam?

1 Zləbəba goro ni, ndam ya tədəm təzlapay àna njəda ga *Məsuf ni dek ti kəgəsumkabu pakama gatay ni ba. Hojo sayumfəñja kà tay a day, akal ti nday təbu àna Məsuf ge Melefit aw. Adaba mam, mis dal-dal təbu a duniya bu, tədəm nday ndam mahəngaray *pakama ge Melefit, ambatakanı do nday ndam masəkad malfada sawañ. **2** Akəsərum ti maslaña hini azlapay àna njəda ga Məsuf ge Melefit ti nahkay hi: ndam ya ti tədəm vay-vay Yezu *Krist àra a duniya va, ègia mis hihirikena ti, nday dek təzlapay àna njəda ga Məsuf ge Melefit. **3** Ay ti maslaña ya ti àdəm Yezu àra a duniya va ndo ni ti, maslaña nani àdəm ma ge Melefit do, azlapay àna njəda ga məsuf ga zal ezir ge Krist sawañ. Lekələm kicüma məsuf gani nani amara a duniya va: nih ti ènjia àndava.

4 Gabəza, lekələm ti bəza ge Melefit. Nahkay kiyümfija kà ndam nday nana ya tasəkad malfada na. Adaba mam, Məsuf ya àniviyu ana kəli ni àtama məsuf ya àniviyu ana ndam ga *duniya na. **5** Ndam nday nani ya tasəkad malfada ni ti nday ndam ga duniya. Təzlapaki ti ka zlam ga duniya, nahkay ndam ga duniya təgəsiki ma gatay ni ana tay. **6** Leli zla nahəma, leli bəza ge Melefit. Nahkay maslaña ya ti àsəra Melefit a ti agəsiki ma gelı ni ana leli. Ay maslaña ya ti nañ wur ge Melefit do ni ti àgəsiki ma gelı ni ana leli do. Məsərkaba məsuf ya adəm jiri na nday ata məsuf ya asəkad malfada na ti nahkay.

Melefit adəfiki ana leli ahəmamam məwayumvu ni

7 Zləbəba goro ni, ahər àdəm mawayumvu e kidinj gelı bu kwa, adaba bay ya ti agray ti mis təwayavu ni ti Melefit. Nahkay maslaña ya ti nañ àbu awayay mis nahəma, Melefit ègia bəñana. Maslaña nani ti àsəra Melefit a. **8** Ay maslaña ya ti àwayay mis do nahəma, nañ ti àsər Melefit do, adaba Melefit ti ere ye ti agray ni dek, agray ti adaba

awayay mis. ⁹ Melefit àdəfiki ana leli, naŋ awayay leli ti ahəmamam ? Àdəfiki ana leli ti nahkay hi : àslərbiyu Wur gayan biliŋ biliŋeni ni a duniya vu ga məvi sifa gayan ana leli. ¹⁰ Mawayavani ti məŋ ga mam ? Leli məwayay Melefit enji aw ? Aha ! Melefit àwayay leli enji sawaŋ. Nahkay àslərbiyu Wur gayan ti tâkad naŋ. Tâkad naŋ a ti Melefit eslikî məmbərfəŋa zlam magudarani geli ni kē leli a.

¹¹ Zləbəba goro ni, Melefit àwayay leli ti nahkay. Tamal àwayay leli nahkay ti àgəski ti leli day mawayumvu e kidin̄ gelı bu bilgeni kwa. ¹² Melefit ti maslaŋa ya ti èpia naŋ a bir ni ti àbi. Ay tamal mawayumvu e kidin̄ gelı bu ni ti mèsəra Melefit naŋ àbu akaba leli, mìgia akada mis bəlaŋ akaba naŋ a. Mèsəra leli mèbu mawayay mis àna huđ bəlaŋ akada gayan ya awayay mis ni.

¹³ Leli mèbu akaba naŋ, naŋ day naŋ àbu akaba leli akada mis bəlaŋ ti mèsər ti ahəmamam ? Mèsər ti adaba àvia *Mèsuf gayan ana leli a palam. ¹⁴ Leli zla ti mìpia Wur ge Melefit a, mèsəra Bəŋjani Melefit àslərbiyu naŋ ti mìgi Bay mahəŋgay mis ga duniya. Nahkay məhi ana mis zlam nani ti àgrava ededin̄ a. ¹⁵ Maslaŋa ya ti àdəm vay-vay Yezu naŋ Wur ge Melefit nahəma, maslaŋa nani ti Melefit naŋ àbu akaba naŋ, naŋ day naŋ àbu akaba Melefit akada mis bəlaŋ. ¹⁶ Leli ti mèsəra Melefit awayay leli, mègəskabá pakama gani nana.

Melefit ti ere ye ti agray ni dék agray ti adaba awayay mis. Maslaŋa ya awayay mis nahəma, maslaŋa nani ti naŋ àbu akaba Melefit, Melefit day naŋ àbu akaba naŋ, nday c̄en̄i akada mis bəlaŋ. ¹⁷ Mèsər ti leli mèbu mawayay mis àna huđ bəlaŋ akada ge Melefit ya awayay leli ni ti ahəmamam ? Mèsər ti adaba kwa kani, vad ya ti Mel-efit amagrafəŋa seriya kē mis a ni ti àsi an̄gwaz ana leli do simiteni. Àsi an̄gwaz ana leli do ni ti adaba zlam ya ti leli mèbu magray a duniya bu ni ti akada ga Yezu ni. ¹⁸ An̄gwaz ti târakaboru nday ata mawayavani do. Tamal mawayay mis àna huđ bəlaŋ ti màgray an̄gwaz koksah. Adaba mam, tamal an̄gwaz awər mis nahəma, àsəra atatrab naŋ. Maslaŋa ya ti an̄gwaz

awər naŋ nahəma, ñgay Melefit awayay naŋ àna huđ bəlaŋ ti àsərkaba lala fan̄ do.

¹⁹ Leli ti mawayum Melefit, mawayum mis adaba Melefit àwayay leli enji. ²⁰ Tamal mis àdəm : « Nu ti nawayay Melefit » mək ezirey wur ga məŋjani nahəma, maslaŋa nani asəkad malfada. Adaba mam, wur ga məŋjani ya ti epi ni tekedi àwayay naŋ do ni ti awayay Melefit ti ahəmamam ? Èpi naŋ do ni ! ²¹ Divi ga Yezu ya àdəfiki ana leli ni nihi : àdəm maslaŋa ya ti awayay Melefit ti ahàr àdəm məwayay wur ga məŋjani daya.

5

Maslaŋa ya ti afəki ahàr ke Melefit ni ti eyefiŋ kà zlam ga duniya

¹ Maslaŋa ya ti àgəskabá, adəm Yezu ti naŋ *Krist *Bay gədakani ya amara ni ti Melefit ègia Bəŋjana. Tamal maslaŋa awayay bəŋ ga bəza nahəma, awayay bəza ni daya. ² Mèsər mawayay bəza ge Melefit ti ahəmamam ? Mèsər ti adaba mèbu mawayay Melefit, mèbu magray zlam ya àhi ana leli grum ni daya. ³ Mawayay Mel-efit ti mèsər ahəmamam ? Mèsər ti adaba mèbu magray zlam ya ti àhi ana leli e Divi gayan bu grum ni kəlavad. Divi gayan gani nani ti zləzlađa do, ⁴ adaba ku way way do tamal Melefit ègia bəŋjana nahəma, njəđa gayan àtama njəđa ga zlam ga duniya ; zlam nday nani tèsipet naŋ koksah. Njəđa ya àtam njəđa ga zlam ga duniya ni ti mam ? Njəđa gani nani ti məfəki ahàr geli ka Yezu. ⁵ Njəđa ga way àtama njəđa ga zlam ga duniya ni way ? Si ga maslaŋa ya ti afəki ahàr ka Yezu, àdəm Yezu ti naŋ Wur ge Melefit ni.

Zlam ya ti adafaki Yezu naŋ Wur ge Mel-efit ni

⁶ Yezu *Krist ti àra a duniya va, àhuriyu a yam vu, *tâbaray naŋ, kələŋ gani tâbaya mimiz gayan a. Tâbaray naŋ àna yam ciliŋ do, tâbaray naŋ àna yam, tâbaya mimiz gayan a daya. Mèsər ti pakama nani ma ge jiri ti adaba *Mèsuf ge Melefit àhia ana leli a. Mèsuf gani nani ti ere ye ti adəm ni dék ma ge jiri. ⁷⁻⁸ Adafaki Yezu Wur ge Melefit ededin̄ ti Mèsuf, yam, mimiz. Nday mahkərani ni ti tədafaki zlam bəlaŋ. ⁹ Tamal mègəsumkabu pakama ge mis

ya tèdèm ni ti ahàr àdèm mègèsumkabu pakama ge Melefit ya àdèm ni daya, adaba Melefit ti nañ gèdakani, àtam mis dék. Pakama ge Melefit ya àdèm ni ti àdèmki ka Wur gayan Yezu Krist. ¹⁰ Maslaña ya ti afèki ahàr ka Wur ge Melefit nahèma, àsèra a ahàr gayan ba pakama ge Melefit gani nani ti ma ge jiri. Ay maslaña ya ti àgèskabu pakama ge Melefit ya ti àdèm ni do ni ti maslaña nani àdèm Melefit àsèkað malfada. Adaba mam, àgèskabu pakama ge Melefit ya àdèmki ka Wur gayan Yezu Krist ni do.

¹¹ Melefit àhi mam ana leli mam ? Àdèm àvia *sifa ya àndav day-day do ni ana leli a. Sifa gani nani ti mèngat azuhva Wur gayan Yezu Krist. ¹² Maslaña ya ti àgèskabá Wur ge Melefit a ni ti àngata sifa. Maslaña ya ti àgèskabu Wur ge Melefit ndo nahèma, àngat sifa ndo.

Sifa ya àndav day-day do ni

¹³ Pakama gani nani ti nèbiki ana kuli adaba kèfumkia ahàr ka Wur ge Melefit a ; nawayay ti kèsèrum lekulam kèbum àna *sifa ya àndav day-day do ni. ¹⁴ Ka ya ti mahèngalay Melefit ni ti ere ye ti avi njèda ana leli ni ti nihi : mèsèra tamal mihindiliña zlam ya ti àbèlafèn na ti eciiki ma geli ni ana leli. ¹⁵ Tamal mèsèra nañ àbu eciiki zlam ya ti mihindiliñ ni ana leli ti mèsèra mèngata zlam ya mìhindi na àndava.

¹⁶ Bi wur ga muk agudar zlam, zlam magudarani nani àzoru mis e kisim vu do, tamal kipia nañ a ti hèngali Melefit. Nahkay ti Melefit amèvi sifa ana maslaña ya ti àgudar zlam ni, tigi ti zlam magudarani gayan ni àzoru mis e kisim vu do ni. Zlam magudarani ya ti azoru mis e kisim vu ni ti àbu. Nèhi ana kuli hèngalum Melefit ti azuhva nani do. ¹⁷ Zlam ge mis ya tagray ni dék ti tamal tàgray ge jiri do ni ti dék zlam magudarani. Ay ti zlam magudarani ndahan ya tèzoru mis e kisim vu do ni ti tèbu.

¹⁸ Mèsèra maslaña ya ti Melefit ègia Bèjana nahèma, àgudar zlam va do, Wur ge Melefit ajègay nañ. Nahkay zla nahèma *Seteni àgosay nañ koksah.

¹⁹ Mèsèra Bay ya ti leli ndam gayan ni ti Melefit. Mèsèra ndam ya tadèbay zlam ga duniya ni dék ti nday ndam ge Seteni.

²⁰ Mèsèra Wur ge Melefit àra. Àra ti àvi njèda ana leli ga mèsèr Melefit Melefiteni. Nahkay leli mèbu manjèhadani akada mis bèlanj akaba Melefit Melefiteni, àna njèda ga Wur gayan Yezu *Krist. Yezu Krist ti Melefit Melefiteni. Avay sifa ya àndav day-day do ni ti nañ gani ciliñ.

²¹ Gabèza, pèra akaba zlam ndahan ya ti ge Melefit do nahèma, kègèsumkabu ba.

Wakita ge Zen̄ ya àbəki ye cù ni

Ere ye ti mədəmki ka wakita ge Zen̄ ya àbəki ye cù ni

Maslaña ya ti àbəki wakita hini ni ti àdəfay slimī gayan̄ a wakita ni bu ndo. Ay mèsara, bay ya ti àbəki 2 Zeñ ni ti àbəki 1 Zeñ ni day nañ gani : gurumkabu 2 Zeñ 5, 1 Zeñ 2.7 akaba Zeñ 13.34-35.

Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya təcakalavu a kesa nañ bu ni, àhi ana tay tabavu slimī, adaba ndam magosay mis təbu təsawaday a kesa ndahan̄ bu, təcahi zlam magədavani ana ndam ga Yezu. Awayay ti ndam ga Yezu təgəskabu ndam magosay mis ni ba.

Sa ge Zeñ

¹ Nəbəki wakita hini ti nu, nu gəfakani ga ndam məfəki ahàr ka Yezu, nəbikioru ana Wal gəfakani * ya Melefit àdaba nañ a ni akaba ana kəli bəza gayan̄ ni ; nawayay kəli dal-dal. Awayay kəli ti nu bəlan̄ ciliñ do, mis ya ti təsəra jiri ge Melefit a ni dek tawayay kəli daya. ² Nawayay kəli ti adaba kəgəsumkabá jiri ge Melefit a ; jiri gani nani ti leli məbu àna nañ kəlavad, adaba Melefit àvi ana leli ti ga kañgay-kañgayani.

³ Bəñ geli Melefit nday ata Wur gayan̄ Yezu *Krist atəgri sulum gatay ana leli. Atəjənaki leli, atagray ti mânjəhadumkabu àna sulumani. Nahkay ti aməgrum jiri, amawayumvu e kidin̄ geli bu.

Ahàr àdəm mawayay ndam ya ti leli məbu akaba tay ni

⁴ Mmawa goro ni, ka ya ti mìci bəza gayak ndahan̄ təbu taðəbay divi ge jiri ni ti nəmərva dal-dal. Tagray zlam ti akada ga Bəñ geli Melefit ya àdəm mâgray ni. ⁵ Ere ye ti nawayay nəhuk ni ti nahkay hi, mmawa goro ni : ahàr àdəm mawayumvu e kidin̄ geli bu. Ma hini ya nəbukki ni ti ma àki ke divi məweni do : ma gani ti mìcia

* **1:1** « Wal gəfakani » ni ti awayay adəmvaba ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kesa nañ bu ni ; bəza gayan̄ ni ti ni day nday gani. † **1:13** « Wur ga muk walani » ti awayay adəmvaba ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kesa ya ti Zeñ nañ àvu ni bu ni.

kwa ahaslana àndava. ⁶ Mawayay Melefit ti ahəmamam ? Tamal mawayay Melefit ti maðəbay Divi gayan̄ ya àdəfiki ana leli ni. Divi gayan̄ ya àdəfiki ana leli, lekələm kic̄em kwa ka mənjəki gani ni ti nihi : àdəm wayumvu e kidin̄ gekəli bu. Divi gani nani ti ahàr àdəm kəðəbum kəlavad.

⁷ Nèhi ana kəli nahkay ti adaba mis dal-dal təbu a kesa gərgərani bu a duniya bu, təbu tagosay mis : ngay Yezu *Krist àra a duniya va, tiwi nañ miweni ni ti təgəeskabu do. Maslaña ya ti adəm nahkay ni ti nañ zal ezir ge Krist, bay magosay mis daya. ⁸ Bumi slimī ana ahàr gekəli, ti təwi geli ya ti məgri ana kəli ni ègi zlam masakani ba. Bumvu slimī ti kəngətum ere ye ti Melefit àdəm aməvi ana kəli ni dek.

⁹ Səruma maslaña ya ti àmbrəña maðəbay divi ya ti Krist àdəfiki ana leli na, agray ere ye ti nañ awayay ni zlam gayan̄ ni ti Melefit nañ àbi akaba nañ bi. Ay maslaña ya ti agray ere ye ti Krist awayay ni ti Bəñ geli Melefit nday ata Wur gayan̄ ni təbu akaba nañ. ¹⁰ Tamal mis ara afa gekəli a, àdəfiki ere ye ti Krist awayay ni ana kəli do ni ti kəgəsumkabu nañ afa gekəli ba, ku sa day kəgrumi ba. ¹¹ Adaba maslaña ya ti àgria sa nahəma àjənakia nañ ka magudar zlam a.

¹² Ma goro àbu kay nawayay nəhi ana kəli, ay ti nəwayay məbiki ma gani ana kəli ka wakita do. Nədəm anoru afa gekəli, nu nuani àna ahàr goro anoru anəzlapi ana kəli, ti məmərvu dal-dal ka ahar bəlan̄ akaba kəli.

¹³ Mmawa goro ni, wur ga muk walani ya Melefit àdəkiba nañ a ni bəza gayan̄ təgruka sa daya. †

Wakita ge Zenj ya àbəki ya mahkər ni Ere ye ti mədəmki ka wakita ge Zenj ya àbəki ya mahkər ni

Maslaña ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafay slimy gayan a wakita ni bu ndo. Ay mèséra, bay ya ti àbəki 3 Zenj ni ti àbəki 1 Zenj akaba 2 Zenj ni day nañ gani.

Àbiki ti ana Gayus : Gayus ti gədakani ga ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa nahaj bu ni, ay mèsér kəsa gani nani do. Gayus ti àgəskabá mis ya ti Zenj àsləroru tay ga məvi njəda ana ndam ga Yezu na lala ; ay gədakani nahaj àbu, slimy gani Diyatref, àgəskabu tay ndo. Zenj àbiki wakita ana Gayus ti ga məvi njəda, ti àgray akada ge Diyatref ni ba.

Sa ge Zenj

¹ Nu gədakani ga ndam məfəki ahàr ka Yezu, nəbukkioru ana nak Gayus, nak zləba goro, nawayay kur dal-dal adaba mədəbay divi ge jiri ka ahar bəlañ. ² Gayus goro ni, nawayay ti aranja àgrakukvu ba simiteni, Melefit māgray ti kānjəhadnjalarñjalaj akada ga məbəruv gayak ya àbu sulumanı kè meleher gayan ni ti.

Mis tazləbavu ana Gayus

³ Nəbu nəmərvu dal-dal adaba bəza ga məj̄ gelı ndahañ kay təbu tara, təhu ahkado nak kəbu kadəbay divi ge jiri àna məbəruv bəlañ. Iy nak kəbu kəgray nahkay ededij. ⁴ Tamal nìcia ti bəza goro təbu tadəbay divi jireni ni ti nəmərvu dal-dal, àtam məmərvani ndahañ ni dək.

⁵ Zləba goro ni, ere ye ti kəgri ana bəza ga məj̄ gelı ga məjənaki tay ni ti àna məbəruv bəlañ. Ku tamal kəsər tay do nəngu ni kəbu kəjənaki tay àna məbəruv bəlañ. ⁶ Nday gani ya kəjənaki tay ni təbu tara ahalay a, təhi ana ndam ga Yezu *macakalavani ni kəbu kawayay tay dal-dal. Kam-kam zləba goro ni, ka ya ti atoru kama nahəma, jənaki tay keti akada ge Melefit ya awayay ni. ⁷ Nday gani tīcik a magam gatay, tòru ti ga

məgri təwi ana Yezu *Krist. Ka ya ti takoru ni ti ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni təvi aranja ana tay ndo. ⁸ Mis akada nday nani nahəma, ahàr àdəm məjənaki tay kwa, ti leli dək akaba tay mīgi ndam magray təwi ge jiri.

Diyatrefnday ata Demetriyüs

⁹ Nəbikioya wakita ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu eslini na, ay ti Diyatref awayay mīgi gədakani gatay dək, nahkay àgəskabu ma gani ndo. ¹⁰ Nahkay zla nahəma, ka fat ya ti eninjəa afa geküli a ni ti anəngəhadı zlam ya agudar ni akaba ma magədavani ya adəmki ke leli ni ana kəli. Agudar ti zlam nday nani ciliñ do, nañ gani àwayay məgəskabu bəza ga məj̄ gelı ni do. Ku tamal mis ndahañ tawayay məgəskabu tay nəngu ni, àcafənja mis ga məgəskabu tay a. Tamal mis təgəskabá tay a ti agarakiba mis nday nana ka ndam macakalavani ga Yezu na.

¹¹ Zləba goro ni, kəgray zlam akada ge mis magədavani ni ba ; gray zlam akada ge mis sulumanı ni. Maslaña ya ti agray zlam sulumanı ni ti nañ mis ge Melefit. Ay maslaña ya ti agray zlam magədavani ni ti àsər Melefit do.

¹² Demetriyüs nahəma, mis dək tədəm nañ mis sulumanı ; jiri gayan ya agray ni day adafaki nañ mis sulumanı ededij. Leli day magrakia sedi a, nañ ti mis sulumanı. Nak day kəsəra ma gelı ya mədəmki ni ti ma ge jiri.

¹³ Ma goro àbu kay nawayay nəhuk, ay ti nəwayay məbukki ma gani ndahañ ni ka wakita do. ¹⁴ Adaba nədəm nu nuani àna ahàr goro nara nakoru afa gayak wudak ; eninjəa kwa ti nu nuani àna ahàr goro anəzlapuk.

¹⁵ Melefit məgruk sulum gayan ti aranja àhəluk ahàr ba ti. Zləbəba gelı day təgruka sa. Gri sa ana zləbəba gelı ye eslini ni dək bəlañ àna bəlañ.

Wakita ge Zəd ya àbəki ni Ere ye ti mədəmki ka wakita ge Zəd ya àbəki ni

Maslaŋa ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zəd wur ga mən̄ ge Zek ni (1). Zəd àdəm ma akada ga zal asak ga Yezu ya akal adəm ni do (17) ; naŋ wur ga mən̄ ge Zek ya àbəki wakita ge Zek ni : nday cəeni ti bəza ga mən̄ ga Yezu (Meciyə 13.55).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (1), ay ti àdəfay slimi gatay ahkay do ni slimy ga kəsa gatay ni ndo. Àdəm akal awayay abiki wakita ana tay ti təsər ahəmamam Melefit àhəŋga tay a ni, ay abiki ana tay àki ka ndam ya tawayay magosay ndam ga Yezu ni (3-4). Àdəm ma ti akada ge Piyer ya àdəm ni (2 Piyer 2), awayay ti ndam ga Yezu tijikia ke divi a ba.

Ka mandav ga wakita ni Zəd àzləbay Meləfit (24-25). Ma gayan ya àzləbay Melefit àna naŋ ni ti ma sulumani, ndam ga Yezu dek tislikı magray təwi àna naŋ.

Sa ge Zəd

¹ Nu Zəd nəbiki wakita hini ana kəli, nu bay məgri təwi ana Yezu *Krist, nu wur ga mən̄ ge Zek. Nəgri sa ana kəli ya ti Bəŋ gel Melefit awayay kəli, àzalay kəli ti kığum ndam gayan ni. Abi slimy ana kəli ti kığum ba daya, adaba lekələm ndam ga Yezu Krist. ² Melefit məjənəki kəli, māgray ti *kanjəhadumkabu àna sulumani, mawayavani gayan mələbu a məbəruv gekəli bu ti. Zlam nday nani dek təsagakivu kəlavadı.

Ndam ya ti təcahi zlam magədavani ana mis ni

³ Zləbəba goro, nəwaya dal-dal ga məbiki wakita ana kəli ti kəsərum ahəmamam Melefit àhəŋga leli a dek ni. Ku tamal nəwaya nahkay nəŋgu ni, nədəm ahər àdəm si nəbiki ana kəli ga məvi njəda ana kəli ti kəkadumvu ti mis təmbrən *Ma Məweni Sulumanı àki ka Yezu *Krist ba. Ma Məweni Sulumanı gani nani ti Melefit àvi

ana ndam gayan ga kaŋgayani, àmbatvu day-day do. ⁴ Nədəm nahkay ti adaba ndam ya ti təsər Melefit do ni təhurkiviya ke kəli akal-akal a, təgudarkaba *sulum ge Melefit geli ya àgri ana leli na. Tədəm Melefit àvia barbaray ana leli a ga magudar zlam a. Tagray nahkay ti təmbrənja Bay geli Yezu Krist Bay məgur leli na. Pakama àki ka nday gani nani àvu məbəkiani a Wakita ge Melefit vu hasl-hasl : seriya aməgəs tay.

⁵ Nawayay nəhəŋgri eri ana pakama ya ti kəsəruma àndava ni. Pakama gani nihi : ahaslani Melefit àhəŋgabiya ndam *Izireyel a, àhəlababiya tay ka had Ezip a. Kwa tamal àhəŋga tay a àndava nəŋgu ni, kələŋ gani àbazla mis ndahanj e kidin̄ gatay ba, àbazl ti nday ya təfəki ahər ka naŋ ndo ni.

⁶ Dəgəzlumki ahər ka *məslər ge Melefit day. Ndahanj e kidin̄ gatay bu nahəma, njəda ya Melefit àvi ana tay ni àhəci tay, təwaya àkiva, nahkay təmbrəŋbiya məlaŋ ya ti Melefit àbiyu tay na. Azuhva nani ti Melefit àhəl tay, àwəl tay àna jejirbi, àbiyu tay a məlaŋ ziŋ-zin̄enı vu ga kaŋgay-kaŋgayani, eminjivoru ana vad ge Melefit ya ti amagrafəŋa seriya gədakani kè mis a dek ni. ⁷ Dəgəzlumki ahər ka kəsa *Sodom, *Gomor akaba kəsa ndahanj ya kə gəvay gatay ni daya. Ndam ga kəsa nday nani təgudara zlam a daya : təgra mesəwehva ; mandəhadəkabani gatay ni ti Melefit àvi divi gani ana mis hihirikeni ndo. Nahkay Melefit àbiya tay aaku va ; aku gani nani ti àmət day-day do. Àgra nahkay ti awayay aziaba azay slimy ana mis a, ti təgray ere nani va ba.

⁸ Ay ti ndam ya ti təhurkiviya ke kəli ni nday day tagray zlam magədavani akada nani. Təjalaki ahər ka zlam magudarani kəlavadı : təjalakia ahər a ti tagudar zlam gani àki ka ahər gatay edədin̄. Tamənjaləŋ ka njəda ge Melefit ni akada zlam masakani, tindivi məslər gayan njədanjədəni ya ti e melefit bu ni daya. ⁹ Misel ti naŋ gədakani ga məslər ge Melefit. Ku naŋ tekedı èndivi mis ndo. Ka sarta ya ti nday ata *Seteni təgrakivu ke kisim ge Məwiz tekedı, Misel ti aŋgwaz àwərfəŋa naŋ kè mindivi Seteni a. Àhi : « Melefit mātraň

* **1:9** Pakama hini ti tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ndo.

kur » ciliŋ. * ¹⁰ Ay nday gani nani tèdəmki ma magədavani ka zlam ya ti tèsər ndo ni ni. Tagray zlam akada ga zlam ge gili ni, tèjalaki ahàr do. Zlam ya ti tagray ni zlam masakani, emijin tay. ¹¹ Nahkay atasay cicih, adaba tèvia vu gatay ana zlam magudarana akada ga *Kayin ya ahaslani na. Tàgra zlam magədavana ti tângət singu akada ga *Balam ya àgrabiyu ahaslani na. Ticiiki slimi ana Melefit ndo akada ga Kore [†] ya ti àgrabiyu ahaslani ni, tiji daya. ¹² Ka ya ti nday tèbu akaba kùli, këzumumkabu ñaf ni ti zlam magudar gatay ni abèki mimili ke kùli, adaba tènjèlèj ana misi zum, tèjalaki ahàr ka vu gatay ciliŋ, tèsər mimili do. Nday akada ga maklabasla ya àtad avèr do ni, amad apayakaba ciliŋ. Nday akada ga mèngəhaf ya ti sarta ge miweni ènji day tiwi bëza do ni. Akada nday mèmətani àndava, nahkay Melefit àradaba tay a, tèmətkivu. ¹³ Tànjəhad ka mèlaŋ biliŋeni do, tèsawaday satat akada ga dèluv ya ti amad adaday naŋ kwaŋa ni, nahkay zlam magudarani gatay ni akada ga muhunjuv ga yam ya ti kà gëvay ga dèluv, àbəlay do ni ; abèki mimili ka tay. Nday akada ga bonjur ya ti atad ni, Melefit àslamatia mèlaŋ ziŋzinjeni ana tay a. Atanjəhadviyu eslini ga kaŋgay-kaŋgayani hëya.

¹⁴*Enok, naŋ wur huđga Adam ya muku, naŋ zal ya ti àsəra ere ye ti amagravu kama na, àzlapakibiya ka tay a daya, àdəmbiya : « Nèdəm nahëma, Melefit naŋ àbu ara akaba mèslər gayan njelatana kay dal-dal, tâcalvu do, ¹⁵ ara agrafəŋa seriya kè mis ga duniya na dek. Amègəs nday ya ti tèawayay ma gayan do ni dek àna seriya, azuhva zlam magudarani gatay ya tègri ni dek, akaba pakama magədavani ya tèdəmki ni dek. » ¹⁶ Ma ga Enok ya àdəm ni àdəmki ti ka tay ededinq. Nday nani ti tèzərday ma kélavad, tèdəm ere ye ti Melefit agri ana tay ni àbəlay do ; tagray ere ye ti mèbəruv gatay awayay ni ciliŋ, tiji zlabay, tesipet mis ga mèngətfəŋa zlam kà tay a.

Zud avi njøda ana ndam mèfəki ahàr ka Yezu

¹⁷ Lekəlum zləbəba goro, nawayay kùli ; jalumki ahàr ka pakama ga ndam *asak

ga Bay geli Yezu *Krist ya ti tèhivabiyu ana kùli ahaslani, tèdəm amagravu ni. ¹⁸ Tèhivabiyu ana kùli a, tèdəm ahkado : « Wudaka duniya ara andav ni ti mis atara tèbi seki ana kùli. Mis nday nani tèsər Melefit do, tagray ere ye ti mèbəruv gatay awayay ni ciliŋ. » ¹⁹ Nihi ti mis nday nani tèbu ticirkaba ndam mèfəki ahàr ka Yezu a. Tèjalaki ahàr ka zlam ga duniya, *Mèsf ge Melefit àniviyu ana tay a mèbəruv bu bi. ²⁰ Lekəlum zləbəba goro, nawayay kùli ; zum njøda gekùli ti kêməlumvu, ti kânjəhadum kélavad àna *Ma Mùweni Sulumani ya kàgəsumkabu ni, kàŋgətumkivu njøda àna naŋ ti kigəm njelata. Hèŋgalum Melefit àna njøda ga Mèsf gayan kélavad daya. ²¹ Melefit awayay kùli dal-dal : nahkay kàmbrəŋum mèfəki ahàr ka naŋ ba. Jègum sulum ga Bay geli Yezu Krist ya amara mègri ana leli ni : sulum gani nani ti sifa ya àndav day-day do ni.

²² Ndam ya ti tèjalaki ahàr cù cù ka ma ge Melefit ni tâsi cicih ana kùli. ²³ Mis ndahan e kidin gatay bu ni ti, tamal tâmbat majalay ahàr gatay do ni ti Melefit amègəs tay àna seriya, amèbiyu tay aaku vu. Nahkay hèŋgumfəŋa tay kàaku na. Mis ndahan e kidin gatay bu ni ti ni tâsi cicih ana kùli daya, ay ti bumvu slimi ciliŋ, kàgudarum zlam akada gatay ni ba. Kàwayum zlam magudarani gatay ni ba. Ku mâla azana ga vu gatay nèŋgu ni kìnŋumfiŋ ba.

Zud azləbay Melefit

²⁴ Mègrumi sësi ana Melefit, adaba eslikî majègøy kùli, ti kigəmkia ke divi gayan a ba. Amèmbərfəŋa zlam magudarani gekùli ni kè kùli a, kigəm akada kàgudarum zlam day-day ndo, mèk amèhəloru kùli ti kânjəhadum a bay gayan bu, kipəm masladani gayan àna mèmərani dal-dal. ²⁵ Mègrumi sësi ana Melefit, naŋ bëlaŋ, naŋ Bay mahəŋgay leli, àslərbiyu Yezu *Krist Bay geli ga mahəŋgay leli. Mis dek tâzləbay naŋ, tèdəm naŋ gëdakani, naŋ Bay njøda-njødani, agur mis dek ti. Naŋ àbu nahkay ka ya ti zlam dek ànjèki ni, naŋ àbu nahkay kani, amèləbu nahkay ga kaŋgay-kaŋgayani.

Aya nahkay.

[†] 1:11 Mènjay Macalani 16.1-35.

Pakama manjgahani ya Melefit àhiaba ana Zeñ a ni Ere ye ti mədəmki ka pakama manjgahani ya Melefit àhiaba ana Zeñ a ni

Maslaña ya ti àbəki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a wakita ni ba : nani Zeñ (1.1 ; 1.4 ; 1.9 ; 22.8). Kwa ka mənjəki gani ndam ga Yezu tèdəm Zeñ nani ti Zeñ zal asak ga Yezu, bay ya ti àbəki Ma Məwenni Sulumani ge Zeñ ni.

Àbikioru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa adəskəlani bu ka had Azi ni (kani ti, had Azi ti ka had Tərki). A vad naħan təfiyu Zeñ a dañgay vu ka had Patmos (Patmos ti had gəziteni a huđ ga dəluv bu kà gəvay ga had Azi) : ka ya ti nañ àbu eslini ni ti Yezu àhiaba ma, àngazliaya zlam ya ti amaggravu na. Kələñ gani Zeñ àbəki pakama ya ti èci ni akaba zlam ya èpi ni ka wakita.

Ka mənjəki ga wakita ni ti Zeñ àdəm ahəmamam Yezu àngazlivu ni : Yezu ti Bay gəfakani àtam bəbay ndahan dek ; agur zlam dek ; ku kisim ya ti akad mis ni day agur (1). Kələñ gani Zeñ ahəñgrı ma ga Yezu ya àhiaba ni ana ndam gayan ya təcakalavu a kəsa adəskəlani bu ni (2-3). Yezu àvi njəda ana tay, àləgia ana tay a daya : àhi ana tay tijikia ke divi a ba. Ma gayan ya àhi ana ndam nday nani ni ti, ku kani day ahi ana ndam gayan dek.

Kələñ ga pakama nani ti Zeñ àngəhad zlam ya Yezu àngazliaya ni (4-22). Pakama hini ti akada pakama ndahan ya mədi ahàr a Wakita ge Melefit məwenni bu ni do : zlam ya ti Zeñ àngəhad ni ti zlam mangahani, àngəhad ti àzay mazavu ga zlam : àdəmki ma ka məslər ge Melefit àna mazavu ga boñgur, àdəmki ma ka ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni àna mazavu ge cengel (1.20) ; àdəmki ma ka Rom àna mazavu ga Babilon, ahkay do ni ga wal hala (17.3-10) ; àdəmki ma ke Seteni

àna mazavu ga kurmbu, ahkay do ni ga gavan (20.2) ; àdəmki ma ka ndam ga Yezu àna mazavu ga məva ga Yezu, ahkay do ni ga kəsa njəlatani (21.2). Pakama nani ti akada ga pakama ge Deniyel ya àbəki ni (Deniyel 7-12).

Ku tamal pakama nani dek zləzlađani nəñgu ni, ahar gəfakani mici tata : ka mandav ga duniya ti Yezu emihiti ndam ezir gayan dek (19.11-21), mək ndam gayan atanjəhad akaba Melefit a məlañ sulumani bu ga kañgay-kañgayani (21-22). Ka sarta ge Zeñ ya àbəki ma hini ni ti təgria daliya ana ndam ga Yezu a dal-dal (2.10 ; 2.13 ; 6.9-11). Ma ge Zeñ ya àbəki ni ti àvia njəda ana ndam ga Yezu a dal-dal, avi njəda ana leli daya.

Mənjəki ga ma ge Zeñ

¹ Wakita hini ti adafaki ere ye ti Yezu *Krist àhiaba ana ndam məgri təwi ana Melefit a ni. Melefit àhi pakama gani ti məhi ana tay, ti təsər ere ye ti amara magravu wudak ni. Nahkay zla ti Yezu Krist àslərbiyu məslər gayan afa ga bay məgri təwi gayan Zeñ ga madafakiaba ere gani nana. ² Zeñ àhi ere ye ti təhi ni dek akaba ere ye ti èpi ni dek ana mis. Àhi ana tay pakama hini ti ma ge Melefit edədinq. Adafaki pakama gani ge jiri ti Yezu Krist. ³ Maslaña ya ti ejeñgi wakita hini ana mis ni ti məmərvu, adaba ahəñgrı pakama ge Mel-efit ana tay. Nday ya ti təbi slim, təgəskabu pakama gani məbəkiani ni day təmərvu. Adaba sarta ga zlam gani ènjiya wudak.

Zen agri sa ana ndam məfəki ahàr ke Mel-efit a kəsa adəskəlani ni bu

⁴ Nu Zeñ nəgri sa ana kəli ndam ga kəsa adəskəlani ka had Azi, lekələm ya kəfumki ahàr ke Melefit, kəbum *kaçakalumvu ga mahəñgalay nañ ni. Melefit məgri sulum gayan ana kəli, māgray ti *kāñjəhadumkabu àna sulumani ti ! Nañ ti nañ àbu kwa ahaslani, nañ àbu nihi, nañ amələbu kama daya. Nañ ti nañ àbu manjəhadani e kursi gayan bu e melefit bu. Məsuf adəskəlani gayan ni təgri sulum ana kəli, tāgray ti kāñjəhadumkabu

* **1:4** A majalay ahàr ga ndam Zude bu ni ti adəskəla ti lemer məbəlani àtam lemer ndahan ni dek. Nahkay ti məsuf adəskəlani ni ti adafaki təwi ge Melefit ya àgray a məlañ bu dek ni ti àbəlay dal-dal.

àna sulumanî daya. Mèsuf nday nani tèbu kè meleher gayan. * 5 Yezu *Krist mûgri sulum gayan ana kâli, mûgray ti kânjéhadumkabu àna sulumanî ti. Nanj ti ere ye ti adâm ni dék ma ge jiri. Bay ya ti àngaba e kisim ba enjenjena ni ti nañ. Nanj Bay ga bëbay ga duniya ni dék daya.

Yezu Krist ti mis dék tâzlèbay nañ azuhva gayan ya àmât ni ti adafaki awayay leli. Àmât, mimiz gayan àdègaya ti ga mèhèlaba leli a zlam magudarani geli ni ba. 6 Nanj Bay gelî gëdakani, àna tewi gayan ni mìgia ndam gayan a, agur leli. Àgray ti leli dék mìgia ndam *mângalabakabu mis akaba Bëjani Melefit a. Nahkay ti mis dék tâzlèbay nañ, adaba njëda gayan àbu, eslikî mègurtay ga kañgay-kañgayani. Aya nahkay !

7 Ménjumoru, nañ tegi ara e kidin ga maklabasl ba, mis dék etipi nañ.

Ku ndam ya tâtèhad nañ ni day etipi nañ.† Jiba ya ka mèlaj ni dék etitewi azuhva nañ. Iy, amagravu ti nahkay.

Aya nahkay !

8 Bay Melefit àdâm ahkado : « Bay ya ti ànjèki ka magray zlam dék ni ti nu. Bay ya ti emendeverin zlam dék ni ti nu gani daya. » Nanj ti nañ àbu kwa ahaslani, nañ àbu nihi, amèlèbu kama daya. Nanj njëdanjëdani, agur zlam dék.

Yezu àngazlivu ana Zej

9 Àdâm ma hini ti nu Zej wur ga mèj gekâli. Leli dék ti mèbu ka ahar bëlanj akaba Yezu *Krist akada mis bëlanj. Nahkay ti leli mèbum macakumkabu daliya ka ahar bëlanj, mègrumoru tewi geli ka ahar bëlanj, mèmbrènум do. Leli mèbu ka ahar bëlanj a Mègur ga Yezu bu, nañ Bay gelî daya. A vad nañ tègès nu, tòru àna nu ka had Patmos e kidin ga yam bu. Tègès nu ti adaba nèbu nèhi ma ge Melefit ana mis, nagrakia sedi ka Yezu a palam. 10 Nu nèbu eslîni ti kà fat ga Bay gelî nahëma, *Mèsuf ge Melefit àgès nu. ‡ Eslîni nici dèngu ga maslanja kélèn goro, nañ àbu ahënday

kay kay akada ge mezlelim ni. 11 Àhu ahkado : « Ere ye ti kipi ni ti bëki ka wakita, kâslèrikaboru ana ndam mèfèku ahàr ya tèbu *tècakalavu a kësa adeskèlani ni bu : Efez, Simirin, Pergam, Tiyatir, Sart, Filadelfi akaba Lewëdisi ni. »

12 Nàra nici ma na ti nàmbatvu ge mipi maslanja ya ti azlapay ni. Nàra nàmbatva zla ti nìpi *ceñgel adeskèla mabèhadkiani ka zlam ga gru agavèla. 13 Nìpi maslanja nahaj, àngazluvu akada mis hihirikeni micikeni e kidin ga zlam ya tèbèki ceñgel ni bu. Maslanja gani nani ti àfakabu azana zèbalani cekw ka alèj ga asak, gugum mèwèlani àna maslpara ga gru. 14 Mèhèr ga ahàr gayan ni bëd-bëd talla, bëd-bëd gani àtama ge slèzi a. Eri gayan ni asladay akada ga aku ni. 15 Asak gayan ni nduza akada ga ara ya ti tèzaya a aku ba ni, dèngu gayan ni ahënday akada ga yam ya ti acuhway kay a zalaka bu ni. 16 Bonjur tèfèn a ahar ga daf bu adeskèla, maslalam ahèraya a ma gayan ba, ma ga maslalam ni cecènî mèzumani. Meleher gayan ni asladay akada ga fat wis-wiseni ni. 17 Nàra nìpia nañ a nahkay ti nèdèd kà asak gani akada nu mèmètani. Nanj ti ni àfèku ahar ga daf gayan, àhu : « Ançwaz àwèr kur ba. Wudaka zlam dék ànjèki ti nu nèbu àndava ; ka mandav ga zlam dék day nu analèbu. 18 Bay ya ti nañ àbu àna sifa ni ti nu ; nèmèta mèk nàngaba, nahkay ananjéhad àna sifa ga kañgay-kañgayani. Nègur kisim akaba mèlaj ge *kisim daya. 19 Nahkay zla ti zlam ye kipi ni dék bëki ka wakita : bëki ere ye ti nañ àbu agravu nihi ni akaba ya ti ara agravu wudak ni dék. 20 Àki ka bonjur adeskèlani ya kipi a ahar ga daf goro bu ni akaba àki ka zlam ga gru adeskèlani ga mèbèki ceñgel adeskèlani nahëma, ma manjahanani gani ti nihi : bonjur adeskèlani ni ti *mèslèr ge Melefit, tèfi ahàr ana ndam goro a kësa adeskèlani bu ni. Ceñgel adeskèlani ni ti ni ndam goro ya *tècakalavu a kësa

† 1:7 Ménjay Zakari 12.10 ; Zej 19.37. ‡ 1:10 Fat ga Bay gelî ti fat ga ladi, adaba ka fat gani nani ti Yezu àngaba e kisim ba. § 1:20 Mèslèr ge Melefit ya tafi ahàr ana ndam ga Yezu a kësa adeskèlani bu ni : mis ndahaj tèdâm mèslèr ya afi ahàr ana ndam ga Yezu a kësa nahaj bu ni ti mis hihirikeni ya tègur mesedi ni dék ; mis ndahaj ti ni tèdâm mèslèr ti, ndam ge mesedi ni dék akaba mèslèr mèslèrani ya afi ahàr ana tay ni. Ay pakama ge Zej ya abiki ana mèslèr ya afi ahar ana ndam ge Melefit a kësa nahaj bu ni ti, àhi ana ndam ga Yezu ya *tècakalavu a kësa gani nani bu ni akada nday dék mis bëlanj.

adeskélani ni bu ni. § »

2

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya tækakalavu e Efez ni

¹ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *mèslér ge Melefit ya abi slimî ana ndam goro ya *tækakalavu e Efez ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti bojgur tèfèn a ahar ga daf bu adeskélani, asawaday e kidin ga zlam ga gru adeskélani ga mèbèki *cenjel adeskélani ni bu ni. Pakama gayan ni ti nihi, ² àdèm : Nèséra tewi gayak ya kagray na, nak kèbu kagray tewi àna njèda, kèbu kebesey, kèbi këvi divi ana ndam cuday ga mèhurkiviyani ke kuli bi daya. Ndam ya tèdèm nday ndam *asak goro, ay nday ndam asak goro do ni ti kàmènjalènja kà tay a, kèséra nday ndam masékad malfada masakani. ³ Nak kèbu kebesey, kàcaka daliya azuhva nu a, kàmètab ndo.

⁴ « Ay ti zlam àbu bëlan kàgudara, nèhukki : Kàwayay nu akada ya kàwayay nu enjenjeni ni va do. ⁵ Jalaki ahàr ka manjèhad gayak ye enjenjeni ni, ñga pi kèngoya kélèn a ni day ti. Mbatkaba majalay ahàr gayak a, gray tewi akada ya kàgray enjenjeni ni. Tigi ti kàmbatkaba majalay ahàr a do nahëma, anara afa gayak a, nara nèzaba cenjel gayak na akaba mèlèn ya tafèkadki na. ⁶ Ay zla nahëma, zlam nahèn àbu bëlan nazlèbaki kur : ere ye ti ndam Nikolas *tècahi ana mis ni ti kàwayay do ferereni akada goro ya nàwayay do ferereni ni.

⁷ « Maslaña ya ti slimî àfèn ge mici zlam nahëma, mîci ere ye ti *Mèsuf Njèlatani ahi ana ndam goro ya tækakalavu a kësa gèrgèrani bu ni.

« Maslaña ya ti èyefiña kà zlam magudarana nahëma, anèvi divi ga mèzum bëza ga mèngèhaf ya àbu a mèlèn sulumanî ge Melefit bu ni. Bëza ga mèngèhaf nani ti avi sifa ana mis. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya tækakalavu e Simiriñ ni

* ^{2:6} Leli mèser ere ye ti ndam Nikolas tèdèm ni do, ay mèsera nday ndam magudar zlam ya tèdèbay divi ga Yezu do ni. † ^{2:13} A Pergam ti mèlèn gòdakani ge meviyekiki zlam ana Zus melefit gòdakani ga ndam Gres ni àbu. Ahay nahèn àbu, tazlèbavù bay gòdakani ga ndam Rom ni akada nañ melefit eslini. Yezu àdèm kërsi ge Seteni àbu a Pergam ti azuhva zlam nday nani.

⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *mèslér ge Melefit ya abi slimî ana ndam goro ya *tækakalavu e Simiriñ ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti ànjèki ka magray zlam dék, emendeverin zlam dék, nañ gani ya àmèt mèk àngaba e kisim ba ni. Pakama gayan ni ti nihi, ⁹ àdèm : Nèséra daliya gayak ya ti kacakay na, nèséra nak talaganî. Ay ge jiri nahëma, zlam gayak àbu. Nèséra ma magédavani ya mis tekelkèkiyu na daya. Ndam ya tekelkèkiyu ma ni tèdèm nday ndam *Zude, ambatakani do nday ndam Zude do, nday ndam ya tækakalavu ga madèbay *Seteni ni. ¹⁰ Anjwaz àwèrfènja kur ka daliya ya akacakay ni ba. Sèrumki : Seteni amèbiyu ndam gekèli ndahan kay a danjay vu, awayay ti ahèlfènja eyà kë kuli a. Akègrum daliya vad kru. Ku takad kur nèngu ni, kèmbrèn mèfèku ahàr ba. Kèmbrèn mèfèku ahàr ndo nahkay nahëma, anèvuk sifa ga sulum adaba këyefiña kà zlam magudarana.

¹¹ « Maslaña ya ti slimî àfèn ge mici zlam nahëma, mîci ere ye ti *Mèsuf Njèlatani ahi ana ndam goro ya tækakalavu a kësa gèrgèrani bu ni.

« Maslaña ya ti èyefiña kà zlam magudarana nahëma, ku tamal àmèta nèngu ni amangaba, amèmèt day-day va do, *kisim ye cù ni amazay nañ do. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya tækakalavu a Pergam ni

¹² Àhu keti : « Biki pakama hini ana *mèslér ge Melefit ya abi slimî ana ndam goro ya *tækakalavu a Pergam ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti nañ àbu àna maslalam ma gani cecueni mèzumani ni. Pakama gayan ni ti nihi, ¹³ àdèm : Nèséra mèlèn manjèhad gayak a, nak ka mèlèn ge *Seteni, kërsi gayan àbu eslini. † Takkad Antipas ti afa gekèli eslini ka mèlèn ge Seteni ya anjèhad ni. Antipas ti bay magrakua sedi a, àmbrèn nu ndo. Ku tamal takkada nañ a nèngu ni nak day kèmbrèn nu ndo simiteni, kèbu këfèku ahàr kekileña.

¹⁴ « Ay ti zlam àbu kàgudara, nèhukki : mis ndahañ tèbu afa gayak ti tègëskabá ere ya *Balam àðafaki na. Àhi ana bay Balak mágosay ndam *Izireyel ti tâhëpæd aslu ga përa akaba tâgray mesuehvu. ¹⁵ Mis ndahañ tèbu afa gayak tègëskabá ere ye ti Nikolas ‡ àðafaki na daya. ¹⁶ Nahkay nèhuk : Mbatkaba majalay ahàr gayak a. Tigi ti kàmbatkaba do nahëma, nara afa gayak a wudak, nara nakadvaféñya kà ndam gayak na àna maslalam ya ahëraya a ma goro ba na.

¹⁷ « Maslaña ya ti slimì àfèn ge mici zlam nahëma, mîci ere ye ti *Mësuf Njëlatani ahi ana ndam goro ya tècakalavu a kësa gërgërani bu ni.

« Maslaña ya ti èyefinjå kà zlam magudarana nahëma, anëvi *man manjahani ni. Anëvi koskosay daya : ka koskosay gani nani ti slimì mûweni àki mëbékiani. Maslaña ya àsëra slimì gani nana ni ti àbi, si asër ti maslaña ya ti tèvia akur gani nana ni kwa. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya tècakalavu a Tiyatir ni

¹⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *mëslér ge Melefit ya abi slimì ana ndam goro ya *tècakalavu a Tiyatir ni. Pakama gani nani ti ga Wur ge Melefit, nañ ya ti eri gayan asladay akada ga aku ni, asak gayan ni akada ga ara sulumanî ni. Pakama gayan ni ti nihi, ¹⁹ àdëm : Nësëra tèwi gayak ya kagray na, nësëra këbu kawayay mis, këbu këfèku ahàr, këbu kebesey zlam dék, këbu këfi ahàr ana tèwi daya. Nësëra tèwi gayak ya kagray nihi ni àtama ya kàgrabiya enjenjeni na.

²⁰ « Ay ti zlam àbu kàgudara, nèhukki : kàvia divi ana Zezabel, wal ya àdëm nañ bay mahëngaray *pakama ge Melefit na. § Ambatakani do wal nani ti nañ àbu adëfiki zlam ana ndam mëgru tèwi ge mesipet tay àna nañ. Awayay ti tâgray mesuehvu akaba tâhëpæd aslu ga përa. ²¹ Nëvia sarta ti mâmbarakaba majalay ahàr gayan a, ay ti kekileñja àcuhway do ; agroru mesuehvu

gayan zlam gayan. ²² Nihî nahëma, nara nëfèki armëwèr, ara acakay daliya ka slalah gayan. Ndam ya tagrafèja mesuehva ni tigi ti tèmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo, tèmbrèñ tèwi gatay magëdavani nani ndo ni ti atëcakay daliya dal-dal daya. ²³ Nara nabazlfèja bëza dék daya, ti ndam ya tèfèki ahàr ke Melefit, tècakalavu a kësa gërgërani bu ni dék tara tèsèr : bay ya ti àsëra majalay ahàr ge mis a akaba zlam ya mis tawayay na ti si nu kwa. Lekùlum dék anapèl kùli, ku way way do ke tèwi gayan ya àgray ni.

²⁴ « Lekùlum ndam Tiyatir ndahañ ni këbum këfumki ahàr ke Melefit. Lekùlum ti kicùmiki ma ga wal ni ndo, kàcahum ere ye ti mis nday nani tèdëm zlam manjahani ge *Seteni ni ndo. Lekùlum nahëma ere ye ti nèhi ana kùli grum ni ti àbi. ²⁵ Ay ti ere ye ti nèhi ana kùli ni ti nihi : Gësumkabá ma ya nèhi ana kùli na, kàmbrèñum ba duk abivoru ana sarta goro ya anañga ni.

²⁶ « Maslaña ya ti èyefinjå kà zlam magudarana, àgëskabá ere ye ti nawayay na duk abivoru ana vad gayan a nahëma, anëvi njëda ga mëgur jiba gërgërani. ²⁷ Maslaña nani ti emigi bay bïlek-bïlekeni, amahëtay jiba nday nani àna aday ga ara ; amëgri ana tay ti akada ga maslaña ya ti ehebkaba misek ge elïfisl a tèzlu-tèzlu ni. * ²⁸ Anëvi njëda ga magray zlam nday nani akada ga Baba ya àvu ni. Maslaña nani ti anëvi bamti ya ti acélaya ge dëena ni daya. †

²⁹ « Maslaña ya ti slimì àfèn ge mici zlam nahëma, mîci ere ye ti *Mësuf Njëlatani ahi ana ndam goro ya tècakalavu a kësa gërgërani bu ni. »

3

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya tècakalavu a Sart ni

¹ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *mëslér ge Melefit ya abi slimì ana ndam goro ya *tècakalavu a Sart ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti mësuf ge Melefit tèfèñ adëskèla akaba bonjur tèfèñ adëskèlani ni.

‡ ^{2:15} Mënjaki ke ere ye ti mëbékiani ka 2.6 ni. § ^{2:20} Zezabel ti wal ga bay Akab ga had Izireyel ahaslani (1 Bëbay 16.31). Zezabel ti wur Izireyel do, ahëngrioru ahàr a had ana Bal melefit ga ndam Kanaj. A Wakita ge Melefit bu ni ti wal ya agosay mis ti tâdëbay divi ge Melefit ba ni lu tèzalay nañ Zezabel. * ^{2:27} Mënjay Limis 2.8-9. † ^{2:28} Bamti ya ti acélaya ge dëena ni ti Krist. Mënjay Manjahani 22.16.

Pakama gayan ni ti nihi, àdəm : Nèsəra təwi gayak ya ti kagray na. Mis tədəm nak ti kàngəta sifa, ambatakani do nak məmətani sawaŋ. ² Nak kəbu kendevervu wudak, ay ti cikaba. Zlam nahaj àgəjənifuka, àmət ndo, ay ahàr àdəm zay njəda gayak, do ni ti zlam gani nani day ara amat. Nàmənjaləŋa ana təwi gayak na, nìpi ti èsli aranja kè meleher ge Melefit goro do. ³ Sérki ka ma ge Meléfit ya ti kici ahaslani ni. Sérki ahəmamam kàgəskabu ma gani ahaslani ni. Kèsérkia ti gəskabá, mbatkaba majalay ahàr gayak na. Tigi ti kipidekvu do nahəma, anara afa gayak a. Anara ti akada ga zal akal ni, akəsər sarta gani do. ⁴ Ay ti ndam gayak ndahanj 6al təbu a Sart ti azana gatayani tègəs arda ndo. Nday məbakabu azana bəd-bədani, amasawaday akaba tay, adaba tìsliki tata.

⁵ « Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, aməbakabu azana bəd-bədani, anəbəzkia slimi gayan ka wakita day-day do. A wakita nani bu ni ti nəbəkia slimi ga ndam ya tənəgəta sifa ni. Kè meleher ga Baba akaba kè meleher ga məslər gayan nahəma, anədəm vay-vay nanj ti mis goro.

⁶ « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya təcakalavu e Filadelfi ni

⁷ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Filadelfi ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti naŋ *njəlatani, naŋ jireni ni, naŋ ti lekili ga bay Devit àfəŋ a ahar bu . Tamal àzləkaba mahay a ti maslaŋa nahaj àzləkvu kok-sah, tamal àzləkvə day maslaŋa nahaj àzləkaba koksah. Pakama gayan ni ti nihi, ⁸ àdəm : Nèsəra təwi gayak ya kagray na. Nèsəra njəda gayak àhəca, akaba nani dək kəmbrəŋ nu ndo, kàgəskabá pakama goro a. Nihi nahəma, nəzləkukaba mahay a, maslaŋa ya ti eslikı məzləkvu mahay nani ti àbi. ⁹ Nəhuk nahəma, ndam ya təcakalavu ga madəbay *Seteni, tədəm nday ndam *Zəde ambatakani do tasəkad

malfada, nday ndam Zəde do ni, ere ye ti anəgri ana tay ni nihi : anəfəki ŋgasə ka tay, ti târa tâbəhađuk mirdim meleher ndiba ndiba ana had. Nahkay ti atəsər nu nəbu nawayay kur. ¹⁰ Nak ti kàgəskabá pakama goro na, kəmbrəŋ ndo. Nahkay nu day anahətay kur ka sarta ga daliya ya amərəkia ka ndam ga duniya dek ni, anəmbrəŋ kur do. Daliya gani nani ti ecirkaba mis a : mis ndahanj goro, mis ndahanj ti ni goro do. ¹¹ Nu nəbu nənja wudak. Gəskabá ma ya ti nəhuk na lala, kəmbrəŋ ba. Nak kəbu àna sifa ya nəvuk ga sulum adaba kəyefiŋa kà zlam magudarana ni : tigi ti kəmbrəŋ ma goro ndo nahəma, maslaŋa àbi amazafuka sifa gani nana bi.

¹² « Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anafəkaš nanj, emigi medikedik ga *ahay gədəkani ge Melefit goro ni, amanjəhađ a məlaŋ sulumanı nani bu ga kaŋgay-kaŋgayani. Anəbəki slimi ge Melefit akaba slimi ga kəsa gədəkani ga bay Melefit goro ka nanj. Kəsa gani nani ti Zerəzalem məwəni ya ti Melefit aməslərbiyu ka had ni. Anəbəki slimi goro məwəni ka maslaŋa nani daya.

¹³ « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya təcakalavu e Lewədisi ni

¹⁴ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Lewədisi ni. Pakama gani nani ga Bay ya ti təzalay nanj “Aya Nahkay !” ni. Naŋ Bay magray sedi jireni, àsəkad malfada do, ere ye ti Melefit àgraya ni dək ti ahar gayan àkibu daya. Pakama gayan ni ti nihi, ¹⁵ àdəm : Nèsəra təwi gayak ya kagray na : nak liŋ-liŋ do, nak war-war do daya. Hojo nak liŋ-liŋ ahkay do ni nak war-war. ¹⁶ Ay ti nak liŋ-liŋ do, nak war-war do, nak lubuk-lubuk, nahkay ti nara nahəŋgaya kur a ma goro ba tuwəd. ¹⁷ Kəbu kədəm elimeni gayak àbu, kàngəta zlam a, ere ye ti ahəcukkivu ni àbi. Ambatakani do ŋgay nak kəbu kasay cicih, aranja gayak àbi, nak talagani, nak wulufani, nak a mahayma ti kəsər do. ¹⁸ Nihi

zla nahëma, nawayay ti ra afa goro a, sëkum gru masladani, ègi njälalatani aaku bu ni. Nahkay ti ekigi bay ge elimeni ededinj edediñeni. Sëkum azana bëd-bëdani ti kâbakabu, kângah vu gayak nahkay ti ak-agray mimili va do. Sëkum haf ge eri daya ti kâgraki ke eri gayak ni, nahkay ti ekipi divi. ¹⁹ Nu ti ndam goro ya nawayay tay ni tamal tâgudara zlam a ti nähiki ana tay, natrañki tay. Nahkay ti mbatkaba majalay ahär gayak a, kava njan-njan ga magray tewi a. ²⁰ Ci day, nu hi kâ mahay, nèbu nèzalay. Tamal ti maslanya ècia dëngu goro a, àzlækaba mahay a nahëma, nähuriyu afa gani. Nèhuriya ti nèzum zlam ata nañ, nañ day azum zlam ata nu.

²¹ « Maslanya ya ti èyefinjä kâ zlam magudarana nahëma, anëvi divi ga manjëhadani e kërsi ga bay bu akaba nu a bay goro bu. Amanjëhad ti akada goro ya ti nèyefinjä kâ zlam magudarana, nàra, nu nèbu manjëhadani e kërsi ga bay bu akaba Baba ni.

²² « Maslanya ya ti slimì àføj ge mici zlam nahëma, mîci ere ye ti *Mësuf Njälatañ ahi ana ndam goro ya tækakalavu a kësa gergérani bu ni. »

4

Mahay mæzlækabana e melefit ba

¹ Àra àhua ma na nahkay ti nìpi mahay mæzlækabana e melefit ba. Eslini dëngu ga maslanya àhënday akada ga mezlelim ni. Dëngu nani ti ga maslanya ya ti àhu ma enjeneni ni. Àhu ahkado : « Cëlaya ahalay ha. Këcélaya ti nèdëfukki zlam ya ti amagravu ni. »

² Eslini *Mësuf ge Melefit àgës nu huya, mëk nìpi kërsi ga bay mafëkadani e melefit bu, maslanya àvu manjëhadviyani dëgama.

³ Maslanya gani nani ti àbëlay kay akada ga akur sulumani ya tèzalay zespi ni, akada akur ya tèzalay sarduwaj ni daya. Kërsi gani nani ti makwal èvelinj tekesl. Makwal ni asladay akada ga akur ya tèzalay imarot ni. ⁴ Kërsi ndahanj kru kru cù mahar fad tèføj kâ gëvay ge kërsi nani tèvelinj carra, mis gëdákani tèvu dëgama dëgama manjëhadviyani. Nday mëbakabu azana bëd-bëdani, mefedey ahär àna elpindiñ ga

gru. ⁵ A kërsi gani nani ye e kidinj bu ni ti avér abay aku, dëngu tâhënday, avér adi aday. Eslini ceñgel tèbu adëskëla tësladay mèlanj kama ge kërsi ga bay ni. Ceñgel nday nani ti *Mësuf ge Melefit adëskëlaní ni. ⁶ Zlam nahanj àvu kama ge kërsi ga bay ni, ere gani akada dëluv, asladay mèlanj akada ga kutrum ni, ahëlaba eri a vërut.

Zlam ndahanj tèbu fad, nday àna sifa, tèføyù kërsi ni e kidinj vu kâ palahar gani fadani dek. Zlam gani nday nani ti meleher gatay akaba aløj gatay ni dek eri trakokwa trakokwa. ⁷ Zlam bëlanj gani tèzavu ata mazlahku, ye cù ni tèzavu ata wur kokur, ya mahkër ni meleher gani tèzavu ata ge mis, ya fad ni ti ni tèzavu ata mèjëvu ka ya ti mèjëvu ni ahär ni. ⁸ Zlam nday nani fadani ni kërpasla tèføj kâ tay muku muku, vu gatay ni dek eri trakokwa, gwar a huë bu akaba gwar ka dala dek. Mëlafat akaba mèlavad gani do dek tidi limis, tèmbrëm do, tèbu tèdëm :

« Bay geli Melefit, nak Bay njëda-njëdani, nak këbu njälata, njälata, njälata. Nak ti kwa ahaslani nak këbu, nak këbu nihi, akélëbu kama daya. »

⁹ Zlam nday nani fadani tèbu tidii limis ana Bay ya ti nañ àbu manjëhadani dëgama e kërsi ga bay bu, nañ àbu àna sifa, àmët day-day do ni. Këla ya ti tidii limis ga mazlëbay nañ akaba tégri sësi nahkay ni ti ¹⁰ nday gëdákani kru kru cù mahar fadani ni tabëhadji mirdim ana Bay ya ti nañ manjëhadani dëgama e kërsi ga bay bu, àmët day-day do ni. Tabëhadji mirdim, tazlëbay nañ. Tabëhadji elpindiñ gatay kë meleher ga Bay manjëhadani e kërsi bu ni, tèdëm :

¹¹ « Bay geli Melefit, nak kâgraya zlam a dek. Kâgraya zlam a dek, nday tèbu nahkay ti ka mawayay gayak.

Nahkay zla nahëma, kïslia ti ku way way do mazlëbay kur, mèdëm nak gëdákani, mèdëm nak njëda-njëdani. »

5

Wur Tëmbak akaba wakita

¹ Eslini nìpifiñ wakita mifedekabani kâ bay ya ti manjëhadani dëgama e kërsi ga

bay bu ni a ahar ga daf bu. * Wakita nani ti palahar gani cecæni mæbekiani, ma gani mandəbañakabiyani àna zlam məlañ adəskəla daya. ² Mæk nipi *mæslər ge Mel-efit njəda-njədani àdəm ma kay kay, àdəm ahkado : « Way esliki məhəlkia zlam ya ti tändəbañakabiyu wakita ni àna nañ na ga mepelkaba wakita na tata ni way ? »

³ Ay ti ku e melefit bu, ku ka had, ku a had bu, maslañ a bi esliki mepelkaba wakita na ga məmənjiyani a huñ gani vu bi. ⁴ Eslini nítəwi dal-dal adaba tèdi ahàr ana maslañ ya ti esliki mepelkaba wakita na ga məmənjiyani a huñ gani vu ndo. ⁵ Ay bəlañ e kidiñ ga nday gədákani ni bu àhu : « Kítəwi ba. Nihi nahəma mazlahku àbu, nañ ti ge dini ga Züda, nañ wur huñ ge Devit ; èyefinjà kà ndam ezir ge Melefit a. Nañ ti esliki : ahəlkia zlam adəskəlani ya tändəbañakabiyu wakita ni àna nañ na ga mepelkabana tata. »

⁶ Eslini nipi Wur Təmbak micikeni jika e kidiñ bu kama ge kərsi ni. Zlam ndahanj fadani ni akaba nday gədákani ni tèvelinj nañ. Wur Təmbak gani nani ti edrem adəskəla. Eri gani day adəskəla ; eri nday nani ti *Məsuf ge Melefit adəskəlani ni, Melefit àslərbiyu tay ka had dek. Wur Təmbak gani nani ti amənjavu akada ga wur təmbak ya tìsliña ni. ⁷ Wakita ni àfəñ kà Bay ya ti manjəhadani dəgama e kərsi bu ni a ahar ga daf bu. Eslini Wur Təmbak nakəñ òru àzay wakita ni. ⁸ Nañ nakəñ àra àza wakita na ti zlam fadani ni akaba gədákani kru kru cù mahar fadani ni təbəhad mirdim grik kè meleher ga Wur Təmbak ni. Nday dekeni àna tində a ahar bu akaba hijiyem ga gru mərəhvani àna tersel pisl pisl. Tersel gani nani ti zlam mahəngalani ga ndam ge Melefit ya tahəngalafəñja kè Melefit a ni.

⁹ Nday nakəñ tidi limis məweni, tèdəm : « Nak ti kíslia mazay wakita na, kíslia məhəlkia zlam adəskəlani ya tandəbañakabiyu wakita na àna nañ na daya.

Adaba tákada kur a, kəmbiaya mis a dek ana Melefit àna mimiz gayak na :

* ^{5:1} Ka sarta ga Yezu ti wakita dek zəbalani, mis tefedekabu ; ga məngət məlañ ya tawayay ni si têpelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti təbi.

mis ya təzlapay ma həma ni dek, ge dini dek, ga jiba dek akaba ga had gərgərana dek, kəmbiaya tay a.

¹⁰ Kàgray nahkay ti tìgia ndam jiba gayak a, nak kəgur tay, tìgia ndam *mañgalabakabu mis akaba Mel-efit kè meleher ge Melefit geli daya. Nday gani etigi bəbay ka had. »

¹¹ Eslini nipi mæslər ge Melefit miliyem ehimeya, tàcalvu do, nici limis gatay ya tidi ni. Nday nakəñ tèvelinj ahàr ana kərsi ni, ana zlam fadani ni, akaba ana gədákani ni. ¹² Nday nakəñ təbu tidi limis kay kay, tədəm : « Wur Təmbak ya tákad ni èslia ti mis təhəngrioru ahàr a had, tâzləbay nañ akaba tîdii limis, adaba nañ njəda-njədani, agur zlam dek, nañ àbu àna elimeni, àsəra magray zlam a dek. »

¹³ Eslini nici dəñgu ga zlam ya Melefit àgraya tay a ni dek təbu tidi limis. Zlam ya ti agavəla ni, ya ka had ni, ya a had bu ni akaba zlam ya ti a dəluv bu ni tèdəm : « Məzləbum Bay ya ti e kərsi bu ni, məzləbum Wur Təmbak ni daya. Məhəngrioru ahàr a had ana tay adaba nday təgur zlam dek.

Mətəkumi ahar ana tay daya. Məgrum zlam nday nani dek ga kañgay-kañgayani. »

¹⁴ Zlam fadani nakəñ tèdəm : « Aya nahkay ! » Tàra tèdəma nahkay nahəma, gədákani ni təbəhad mirdim meleher ndiba ndiba ana had ana Bay ya e kərsi bu ni akaba ana Wur Təmbak ni, təhəngrioru ahàr a had ana tay.

6

Wur Təmbak ni ezliri ana mepelkaba wakita

¹ Eslini nipi Wur Təmbak nakəñ àzəkia zlam mandəbañakabiyu wakita na bəlañ gana. Àra àzəkia nahəma, nici zlahay ga zlam bəlañ e kidiñ ga zlam fadani ni bu ahənday kay kay akada ga avər ya adi aday ni, àdəm : « Ra ! » ² Nipi ti pilis bəd-bədani, mis àki digəsa manjəhadani, aləka

àfəŋ a ahar bu. Tèvia elpindin a, adaba eslikı meyefinjeni kà zlam dek, àsləka òru ga makadvani ti mēyefinj ka zlam keti.

³ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋjakabiyu wakita ye cü na. Ara àzəkia ti nici dəŋgu ga zlam ye cü e kidinj ga zlam fadani ni bu ni, àdəm : « Ra ! »

⁴ Nipi pilis nahaj ndizeni àhəraya, mis àki digusa. Maslaŋa gani nani ti tèvia maslalam gədakana, təvikiva njəda ga məzəkibiyu silik ke mis ka had a ti tābazlvu e kidinj gatay bu.

⁵ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋjakabiyu wakita na ya mahkər na. Ara àzəkia ti nici dəŋgu ga zlam ya mahkər e kidinj ga zlam fadani ni bu ni, àdəm : « Ra ! » Nàmənjoru mək nipi pilis diliŋ-diliŋeni àhəraya, maslaŋa àki digusa, kilu àfəŋ a ahar bu ga makay zlam. ⁶ Nici dəŋgu ga maslaŋa ahəndabiyu e kidinj ga zlam fadani ni bu, àdəm : « Singu ge təwi ga rukani asəkum *alkama agodu bəlaŋ ciliŋ, tamal hay ti ni agodu mahkər ciliŋ. » Àhi ana bay ya ti naŋ ke pilis ni keti : « Zum nday ata amal nahəma kijifiŋ ba. »

⁷ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋjakabiyu wakita ya fadani na. Ara àzəkia ti nici dəŋgu ga zlam ya fadani ni àdəm : « Ra ! » ⁸ Nàmənjoru mək nipi pilis àzavu ata azək àhəraya, maslaŋa àki digusa. Slimi ga bay nani Kisim, məlaŋ ge *kisim adəboru naŋ kələŋ. Tèvia njəda ana tay ka palahar ga had bəlaŋ a hud ga fadani ba ga mabazl mis àna maslalam a, àna ləwir a, àna arməwər gərgərana. Tèvia njəda ana tay ga magray ti zlam ge gili cudayani tābazl mis daya.

⁹ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋjakabiyu wakita ya zlamani na. Ara àzəkia ti nipi diksi ga ndam ya tābazl tay adaba təgəskabá ma ge Melefit a akaba təgrakia sedi a ni. Nday ti təvu a hud ga məlaŋ *meviyekiki zlam ana Melefit ni bu.

¹⁰ Nday nakəŋ təzləh kay kay, təcəm : « Bay gelí gədakani, nak jireni, nak *njəlatani ; akagrafəŋa seriya kə mis ya təbu ka had, tābazl leli na ti ananaw ? Akatraşvù tay ti ananaw ? » ¹¹ Təra təcəma ma na nahkay nahəma, təbəki azana bəd-bədani ka tay dek, təhi ana tay ahkado : « Besuma àkiva

gəzit, adaba bəza ga məŋ gekəli ndahan təbu təgri təwi ana Melefit akada gekəli ni, Melefit àvia divi ana mis a ti tābazlkivu tay ke kəli. Ahər àdəm tābazlaba tay a dek day kwa. »

¹² Eslini nipi Wur Təmbak ni, àzəkia zlam mandəbaŋjakabiyu wakita ya muku na. Ara àzəkia ti had àdaday kay kay. Fat ègi diliŋ-diliŋ akada jembey. Kiyi day ègi ndize akada mimiz. ¹³ Boŋgur tətədəbiyu e mel-efit bu, tədəgaya ka had a akada ga bəza ga *wəruv manjalaŋani ya aməd gədakani abafəŋa tay kà məŋ gana ni. ¹⁴ Hud mel-efit èfedevu akada ga wakita ya efedevu ni, àsləkaba eslina. Həma akaba had ya e kidinj ga dəluv bu ni dek təsləkaba a məlaŋ gatay ba. ¹⁵ Bəbay ga had ni dek, gədákani, gədákani ga ndam slewja, ndam ge elimeni, ndam ya njəda àfəŋ ka tay ni, mis ndahan ni dek, evidi akaba nday ye evidi do ni təbu a ahuzl bu, təbu e kidinj ga huđəkum bu. ¹⁶ Təhi ana həma ni akaba ana huđəkum ni ahkado : « Dəđumkiaya ke leli a, ŋgahumfəŋa leli kà bay manjəhadani dəgama e kərsi ga bay bu na ti èpi leli ba ; ŋgahumfəŋa leli kà Wur Təmbak na daya, adaba àzuma bəruv a. ¹⁷ Adaba vad məzum bəruv gatay dal-dalani ènja. A vad gani nani ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kà tay a bi. »

7

Ndamya ti təhəndakia zlam ge Melefit ka tay a ni

¹ Eslini nipi *məslər ge Melefit fađ nday jika jika kə sliri ga məlaŋ fadani dek. Nday təbu təcafəŋa aməd ga məlaŋ na dek ti àdaday ka had ni ba, ka dəluv ba akaba ka məŋgəhaf ku bəlaŋ ba simiteni. ² Melefit ti Bay ga sifa ; nipi məslər gayan nahaj keti naŋ àbu asləkabiya gwar egezi a, zlam ge Melefit ga mahəndakiani ke mis ni àfəŋ a ahar bu. Məslər nakəŋ àzlah kay kay, àhi ana məslər ndahan fadani ya Melefit àvi njəda ana tay ga magudar had akaba dəluv ni, àhi ana tay ahkado : ³ « Kàgudarum had, dəluv akaba məŋgəhaf fanj ba, si amahəndakia zlam ge Melefit kə meleher ga ndam məgri təwi ana Melefit gelí na day kwa. » ⁴ Eslini təcaluaya mis ya ti təhəndaki

zlam ge Melefit ka tay na : nday dəbu dinj àna dəbu kru kru fađ mahar fađ, nday ge dini gərgərani ge Izireyel ni dek. ⁵ Ge dini ga Zəda mis dəbu kru mahar cü, ge dini ge Rəbenj mis dəbu kru mahar cü, ge dini ga Gad mis dəbu kru mahar cü, ⁶ ge dini ge Eser mis dəbu kru mahar cü, ge dini ga Naftali mis dəbu kru mahar cü, ge dini ga Manase mis dəbu kru mahar cü, ⁷ ge dini ga Simeyon mis dəbu kru mahar cü, ge dini ge Levi mis dəbu kru mahar cü, ge dini ga Isakar mis dəbu kru mahar cü, ⁸ ge dini ga Zabulon mis dəbu kru mahar cü, ge dini ge Zəzef mis dəbu kru mahar cü, ge dini ge Benjemej mis dəbu kru mahar cü.

Mis macakalavani dal-dal kè meleher ge Melefit

⁹ Eslini nàmənjoru, nìpi mis macakalavani dal-dal, maslaŋa àcal tay koksah. Nday nani ti mis ga had gərgərani dek, ga jiba gərgərani dek, ge dini gərgərani dek akaba ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek. Nday təbu micikeni jika jika kama ge kərsi ga Bay ni, kè meleher ga Wur Təmbak ni. Nday dek məbakabu məgudi bəđ-bəđani, ahar ga təba təfən̄ kà tay dek a ahar bu, tazləbay Melefit àna naŋ. ¹⁰ Nday nakən̄ təzlah kay kay, tədəm : « Təhəŋgay leli ti Melefit gelî manjəhadani e kərsi bu ni nday ata Wur Təmbak ni. » ¹¹ Eslini nìpi *məslər ge Melefit jika jika təvelinjia ahàr ana kərsi ga bay na, ana gədákani na akaba ana zlam fađani ya àna sifa na. Nday nakən̄ təbəħad mirdim, meleher ndiħa ndiħa ana had, tazləbay Melefit, ¹² tədəm :

« Aya nahkay !

Melefit gelî ni, nak a bay gayak bu, nak kəsəra zlam a.

Məgruk səsi, məħəŋgrukoru ahàr a had, adaba kìslia ga məgur zlam a dek, nak njəda-njəđani,

nahkay mazləbay kur ga kanġay-kanġayani. Aya nahkay ! »

¹³ Eslini gədákani bəlaŋ e kidiñ ga nday kru kru cü mahar fađani ni bu àhu ahkado : « Mis nday hini məbakabu məgudi bəđ-bəđani ni ti ndamam, təsləkabiya eley ? »

¹⁴ Nəħħejrifən̄, nəhi : « Bay goro, nu nəsər do, nak kəsəra sawan̄ timey. » Naŋ nakən̄ àhu nahəma : « Hini ti ndam ya ti təbesebiya

daliya dal-dalana, təmbrən̄ məfəki ahàr ke Melefit ndo ni. Nday gani ti ndam ya təbarafən̄a məgudi gatay àna mimiz ga Wur Təmbak a ti məgudi gatay ni tīgi bəđ-bəđani ni. ¹⁵ Azuhva nani ti nday təbu kəlavad micikeni kè meleher ge Mel-efit naŋ manjəhadani e kərsi gayan̄ bu, tazləbay naŋ a ahay gayan̄ bu məlafat akaba məlavad gani do dek. Bay ya ti naŋ manjəhadani dəgama e kərsi bu ni aməfi ahàr ana tay. ¹⁶ Ləwir aməwər tay va do, yam day amakađ tay va do. Fat akaba endif day atəgri aranja ana tay do. ¹⁷ Adaba mam, Wur Təmbak micikeni e kidiñ ge kərsi ga bay ni bu ni amajəgħay tay, aməħəloru tay ka məlaŋ ga yam ya ti anġəz, àdəl day-day do, avay sifa ni. Melefit àna ahar gayan̄ aməgħriaba yam tuway ana tay e eri ba dek. »

8

Wur Təmbak ni èndevertija məzəkia zlam mandəħaŋjakabiyu wakita na

¹ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəħaŋjakabiyu wakita ya adəskəlani na. Àra àzəkia nahəma, zlam ya a huđ melefit bu ni dek təmbrən̄ madadani, təwər day àbi dədik-dədik, agray minit kru kru mahkər.

² Eslini nìpi *məslər ge Melefit adəskəla micikeni kè meleher ge Melefit ; təbi mezlelim adəskəla ana tay.

³ Nìpi məslər ge Melefit naħaŋ àna hijiem ga gru a ahar bu ; hijiem ni ti teviyekviyu haf ya ezi akada ge tersel ni. Məslər ge Melefit nakən̄ àra ēcikfən̄ kà gəvay ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Mel-efit ni. Təvia haf ya ezi akada tersel na dal-dal ge meviyekieni ana Melefit ti azək gani mħenjikioru ke Melefit, ti Melefit mīci mahəŋgalay zlam ga ndam gayan̄ *njəlatani ni dek àna azək ga haf ni. Nahkay məslər nakən̄ ēviyekki ka zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit ni, kè meleher ge Melefit naŋ dəgama e kərsi gayan̄ bu. ⁴ Naŋ àbu eviyek haf ya ezi akada tersel ni nahkay ti azək gani àħəraya a ahar gayan̄ ni ba, àċəloru agavəla afa ge Melefit, nahkay Mel-efit ēci mahəŋgalay zlam ga ndam njəlatani gayan̄ ni dek. ⁵ Eslini məslər ge Melefit ni azay hijiem ga gru ni, àdaya aku a məlaŋ

ya teviyekiki zlam ana Melefit ni ba, àbiviyu e hijiyem ga gru ni vu pisl. Àra àbəviya nahkay nahəma àdəvabiyu ka had. Àra àdəvabiyu ti avər àdi aday sak kay, huđ melefit àhənday, avər àbayaku asladay məlan, had àadasay dal-dal daya.

Mezlelim adəskəlani ni

6 *Məslər ge Melefit adəskəlani ya mezlelim təfən kà tay adəskəlani ni təslamatavu ge mivi mezlelim gatay ni.

7 Məslər ge Melefit ye enjenjeni e kidin gatay ya adəskəlani bu ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia mezlelim na ti koskosay ga avər,aku akaba mimiz mebedeveni tadəgaya ka had a. Had ni èsevu məlan mahkər, palahar gani bəlanjaku àzumaba. Kəla mən ga zlam mahkər lu ti bəlanj e kidin gatayani bu aku èviyekaba. Kəzir miseni dek aku ni àzumaba daya.

8 Eslini nañ ye cü ni èvi mezlelim gayan ni. Àra evia ti zlam nahən gədakani akada həma,aku àbu azum,tizligiyu a *dəluv gədakani vu. Nahkay dəluv ni ècekvu məlan mahkər, palahar gani bəlanj ègi mimiz. **9** Kəla zlam ya a huđ ga yam bu àna sifa ni mahkər lu ti bəlanj e kidin gatayani bu àmət. Kəla *slalah ga yam mahkər lu ti bəlanj e kidin gatayani bu àhuşkaba ñguc ñguc.

10 Eslini nañ ya mahkər ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti boñgur gədakani àtədbiyu e melefit bu. Boñgur gani nani asladay akada aku ga vala-vala ni. Dəluv ya ka had ya ti yam gani acuhway ni dek ti kəla dəluv mahkər lu boñgur ni àdəkiaya ka bəlanj gana. Àdəkiaya ka məlan ga yam ya àdəl do na daya. **11** Boñgur nani ti slimigayañ Bilek-bilek, eslin dəngu krec. Kəla dəluv mahkər ya yam gani acuhway ni lu ti bəlanj e kidin gatayani bu ni ti yam gani ègi bilek-bilekeni. Mis kay tisnia yam na. Təra tisnia yam na ti təməta adaba yam ni ègia eslin dəngu krec.

12 Eslini nañ ya fañ ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti fat àsladay lala va do, akada ècekvu mahkər, təhəmbakia zlam ka palahar bəlanj gana. Kiyi day ègia nahkay. Kəla boñgur mahkər lu ti bəlanj e kidin gatayani bu àsladay va do. Nahkay ga məlafat məlanj àsladay lala va do akada masladani gani

ècekvu məlanj mahkər, təhəmbakia zlam ka palahar bəlanj gana. Məlavad gani day nahkay.

13 Eslini nàmənjoru keti, nìpi məjəvu nañ àbu ahər driñ a huđ melefit bu, etəwi kay kay, àdəm : « Wanua ! Daliya ! Daliya àmərəkia ke mis a duniya ba. Məslər ge Melefit təbu mahkər tivi mezlelim gatay ni fañ ndo. Etivia mezlelim gatay na ti mis atəcakay daliya dal-dal. »

9

1 Eslini nañ ya zlam ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nìpi boñgur nahən àtədbiyu e melefit bu, àdaya ka had a. Təvia lekili ge *eviđ gədakani ya a huđ ga had bu na. **2** Nahkay boñgur ni àzləkaba evid na. Àra àzləkaba ti azək àhəraya dəl-dəl, azək gani akada ga aku kayani ni. Azək ni àsəki fat mək məlanj ègi ziñ-ziñ. **3** A huđ ga azək ni bu nahəma, eyew təhəraya ka had na dek slirbiña. Təvia njəda ana eyew na ga məbal mis akada ga andra na. **4** Təhi ana tay ahkado : « Kàgudarum kəzir ba, kàgudarum məngəhaf ba, kàgudarum zlam məfətani ndahañ ba daya. Grumi daliya ana ndam ya ti təhəndaki zlam ge Melefit ka tay kè meleher ndo ni ciliñ. » **5** Təvi divi ana eyew ni ga mabazl mis ni ndo, təvi divi ana tay ga məgri daliya ana mis ni kiyi zlam ciliñ. Eyew nday nani ti tabal mis ; məwər gani ti akada ga andra ya àbala mis a ti awər ni. **6** A huđ ge kiyi zlamani ni bu ni ti mis ni atadəbay kisim àna ahar gatay, ay ti atədi ahər do. Mis ni atawayay məmətani, ay ti atəmət do, kisim ni amacuhwafənja kà tay a driñ.

7 Eyew nday nani ti təzavu akaba pilis ya takoru àna tay ka kadvu ni. Zlam ndahanj təki ka tay ka ahər akada elpindij ga gru. Meleher gatayani day akada ge mis ni. **8** Məhər ga ahər gatay day zilip zilip akada ga wál ni. Aslər gatay ni day akada ga mazlahku ni. **9** Gugum gatay ni akada məwəlani àna maslpara ga ara. Daday ga kərpasla gatay ni ahənday akada ge seret ya ti təwəlfənja tay kè pilis a, tacuhworu àna tay ka kadvu ti təhənday ni. **10** Hutul gatay ni njəda njəda akada ga andra ni. Nahkay kiyi zlam tislikı məgri daliya ana mis àna

məbal mis vəzak vəzak àna hutul gatay ni.

¹¹ Eyéw ni ti nday təbu àna bay gatay. Bay gani nani ti agur evid gədakani ya a hud ga haſ bu ni. Təzalay nañ àna ma *Hebri Abadon, àna ma Gres ti ni Apoliyon.*

¹² Daliya ye enjenjeni ni ti àndava. Nihi nahəma, daliya ndahanj təbu kama cu.

¹³ Eslini məslər ya muku ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nici dəngu ga maslaña àhəndabiyu ka gəjək ga məlañ fadani ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit kè meleher gayan ni. ¹⁴ Maslarja nani àhi ana məslər ya muku, èvi mezlelim ni ahkado : « Picehaba məslər fadani məwəlani kà gəvay ga zalaka gədakani Efret na. » ¹⁵ Nañ nakənj àra ècia ma ya təhi na ti èpicehaba məslər fadani na. Məslər nday nani ti Melefit àdaba tay ga moru mabazl mis a : kəla mis mahkər lu takaðbəlanj gani. Àdaba tay a nahkay ti, ti təgray təwi nani ke vi nani, ke kiyi nani, ka fat nani, ana njemdi nani daya. ¹⁶ Məslər nday fadani ni ti ndam slewja gatay təbu dal-dal, nday àna pilis. Eslini təhu nday miliyem diñ diñ cu. ¹⁷ Ere ye ti nipi ni ti nihi : pilis mis təki ka tay. Mis ni məwəlvani àna maslpara ga kadvu. Maslpara gatay ya təwəlvu àna nañ ni ndize-ndize akada aku, cekületi-cekületi, azaywur-azaywur. Ahàr ge pilis ni akada ga mazlahku ni, aku, azək akaba zlam nahanj ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni tahəraya a ma gatay ni ba. ¹⁸ Zlam nday hini mahkərani ni ti təgri daliya ana mis dal-dal : aku, azək akaba zlam nahanj ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Təhəraya a ma ge pilis ni ba, təbabzl mis : kəla mis mahkər lu təkad bəlanj gani. ¹⁹ Nahkay pilis ni tislikı məgri daliya ana mis àna zlam ya àniviyu ana tay a ma bu ni. Hutul ge pilis ni day zlam ga kadvu, təgri daliya ana mis àna nañ. Hutul nday nani akada gavanj, ahàr təki ka tay ga məgri daliya ana mis àna nañ.

²⁰ Mis ndahanj təgəjənia. Nday nani ti zlam mahkərani ya ti təbabzl mis ni təgri aranja ana tay ndo. Akaba nani dek təmbatkaba majalay ahàr gatay na ndo. Nday təbu tagroru təwi gatay ya ahaslani

ni zlam gatay : tazləbay seteni, tagray pəra. Pəra nday nani ti tagraya tay ga gru a, ndahanj ge virzegeni a, ndahanj ga akur, ndahanj ti ni ge 6iyem. Zlam nday nani təpi divi do, tici slimī do, təsawaday kok-sah daya. ²¹ Mis nday nani ya təgəjəni ni təmbatkaba majalay ahàr gatay na ndo : təmbrən matak gatay ni ndo ; təbu tabazl mis, tagray meswehvü, tigi akal kekileňa zlam gatay.

10

Məslər ge Melefit akaba wakita gəziteni

¹ Eslini nipi *məslər ge Melefit nahanj njəda-njədani àhəraya e melefit ba. Məslər gani nani àbakababiyu endəwi ga maklaðasl, ahàr gayan ni mefedeni àna makwal, meleher gayan akada fat, asak gayan day təzavu ata arəd gaaku ya agəs zlam gədək ni. ² Wakita gəziteni àfən kà məslər ni a ahar bu məzləkabana. Àfəkadki asak ga daf gayan ni ka *dəluv gədakani, asak ga gəjar gayan ni ti ni ka had. ³ Nañ nakənj àzlah kay kay akada ga mazlahku ya avalahay ni. Àra àzlaha nahkay ti nici avər ahəŋgrifərjbiyu, àdi aday sak adəskəla. ⁴ Nàra nicia ga avər ya àdi aday na ti nawawayay nəbəki ere ye ti aday ga avər tədəm ni. Ay ti nici dəngu ga maslaña nahanj àhəndabiyu e melefit bu, àdəm : « Ere ye ti aday ga avər tədəm ni ti kəbəki ba, kəhi ma gani ana maslaña ba daya. »

⁵ Eslini məslər ge Melefit ya ti àfəkadki asak bəlanj ka dəluv gədakani, asak bəlanj gani ti ni ka had ni àtəloru ahar ga daf agavəla, ⁶ àmbaday àna slimī ge Melefit dək adəba Melefit ti nañ àbu ga kanjgay-kanjgayani, àgraya məlañ ya agavəla na akaba zlam ya ti a hud gani bu na dek, àgraya had akaba zlam ya ti təki na dek, àgraya yam akaba zlam ya ti a hud gani bu na dek. Məslər ge Melefit nakənj àmbaday, àdəm : « Ere gani ara agravu nihi huya edədinj, sarta gani àbi. ⁷ Ay ka fat ya ti məslər ge Melefit ya ti adəskəlanı ni emivia mezlelim gayan na nahəma, Melefit emendeveriñ zlam gayan mañgahani ni. Zlam mañgahani nani ti àhia ma gana ahaslana ana ndam

* ^{9:11} Abadon, Apoliyon : slimī nday nani awayay adəmvaba « Bay magudarkaba zlam a. »

mægri tæwi ya tahæŋgaray *pakama gayan na. »

⁸ Eslini maslaŋa ya ti àhubiyu ma kwa e melefit bu ni àhu keti : « Ru kaza wakita mæzlækabana ya àfæŋ a ahar bu kà mæslér ge Melefit micikeni jika, asak bælanj ka dæluv gædakani, asak bælanj gani ti ni ka had na ni. »

⁹ Nahkay nèrækioru ka mæslér nakæŋ, nèhi mævu wakita gæziteni ya àfæŋ ni. Eslini àhæŋgrufæŋ, àhu : « Za ti kândavù. A ma gayak bu nahëma, amanja new-new akada amu, eminjua a hudva ti emigi bilek-bilek. »

¹⁰ Eslini nèzafæŋa wakita gæziteni na kà mæslér na, nèvi ana ma tiyuk. A ma goro bu nahëma, new-new akada amu, ay nàra nànda ti ègia bilek-bilek a hud goro ni ba. ¹¹ Tèhu keti : « Melefit àdëmkia ma ka jiba gærgærana, ke mis ga had gærgærana, ke mis ya tædém ma hëma gærgærana, akaba àki ka bæbay gatayana dék. Ahàr àdém kâhæŋri ma gayan nani ana tay kwa. »

11

Ndam sedi cʉ

¹ Eslini tævu fifin ga mægur zlam, tèhu : « Cikaba, kôru kâgur *ahay gædakani ge Mel-efit ni akaba mælanj meviyekiki zlam ana naŋ ni àna naŋ. » Tèhu : « Calaba mis ya tæbu tahæŋgalay Melefit a dalaka ga ahay gani bu na daya. » ² Ay ti tèhu : « Kègur dalaka ya e mite bu ni ba, mbræŋ nahkay adaba Melefit àmbræŋia mælanj gani nana ana nday ya ti nday ndam *Zude do na. Nday gani nani atæzum kesa *njelatani ni kiyi kru kru fað mahar cʉ. » ³ Tèhu keti : « Mel-efit àdém : “Anæslororu ndam sedi goro bebem cʉ mæbakabu mbolu ka vu akada ga azana ni, nday gani atæhi pakama goro ana mis vad dæbu àna diŋ diŋ cʉ àna kru kru muku.” »

⁴ Ndam sedi cʉni ni ti mæŋgæhaf cʉ, mæŋgæhaf nday nani ti *oliviye. Nday ceŋgel cʉ daya. Ndam sedi nday nani tæbu micikeni kè meleher ga Bay geli. Bay geli gani agur duniya ni dék. ⁵ Tamal maslaŋa awayay agri cuday ana tay nahëma,aku amahëraya a ma gatay ni ba, emihirinj naŋ. Nahkay ndam ezir gatay ni dék atætamfæŋa kà tay a do, atæmæt. ⁶ Ka ya ti ndam

sedi cʉni ni nday tæbu tæhæŋri ma ge Melefit ana mis nahëma, tislikî mæhiani ana huð melefit àtædaya avèr a ba, mæk àtædaya do ededinj, duk abivoru ana mandav ge tæwi gatay. Tislikî mæhiani ana yam mæmbavu mimiz mæk ambavu ededinj. Tislikî mæhiani ana mis ga duniya ni tæcakay daliya gærgærani dék mæk tæcakay ededinj daya. Tislikî magray zlam akada gatay ya ti tawayay ni.

⁷ Ka ya ti etindeveriŋa mæhæŋri ma ge Melefit ana mis a nahëma, aranja nahaj amahëraya e *evid gædakani ya a huð ga had bu na. Ere gani nani amakadvu akaba tay, njæda gayan ni amatam gatay ni, amabazl tay. ⁸ Atæmbærbu kisim gatay ni kà gævay ge divi a kesa gædakani bu, a kesa ya ti *tædarfæŋ Bay gatay kà tændal ni bu. Slimi ga kesa gani nani ti mañgahani : awayay adæmvaba ti *Sodom, ahkay do ni Ezip. ⁹ Eslini mis ge dini gærgærani ni dék, ga had gærgærani ni dék, ga jiba gærgærani ni dék, akaba mis ya tæzlapay ma hëma gærgærani ni dék atamæŋjalæŋ kè kisim gatay vad mahkær àna telma. Atæcafæŋa mis ge mili tay a. ¹⁰ Mis ga duniya ni dék atæmærvu adaba tæbazla ndam sedi cʉni na. Atæmærvu dal-dal, atagray wuméri, atavavu zlam, adaba ndam sedi nday cʉni ni tægria daliya ana tay a dal-dal. ¹¹ Ay kælæŋ ga vad mahkærani àna telma nahëma, Mel-efit àhæŋgrivabiyu sifa gayan ana tay a. Sifa ni àrà àhuriviya ana tay a ti tæcikaba cækwað cækwað. Eslini mis ya ti tæbu tamæŋjalæŋ ana tay ni dék aŋgwaz àdægakia ka tay a dal-dal. ¹² Tæra tæcikaba ti tæci dæŋgu ga maslaŋa ahændabiyu kay kay e melefit bu, àhi ana tay ahkado : « Cælumbiyu ahalay. » Eslini maklaðasl àkambah tay, tæcæloru àna naŋ e melefit vu. Ka ya ti nday tæbu tæcæloru e melefit vu nahëma, ndam ezir gatay ni tæbu tipioru tay. ¹³ Ka sarta gani nani nahëma, had àdada ; kela ahay kru lu ti bælanj e kidinj gatay bu àmbædkaba ; mis dæbu adæskæla tæmæta azuhva ga had ya àdaday ni. Eslini mis mægæjæni gani ya tæmat ndo ni tægra aŋgwaz a dal-dal, nahkay tæzlæbay Melefit naŋ bælanj agavæla.

¹⁴ Daliya ye cʉ ni àndava, ay ti bumvu slimi, daliya ya mahkær naŋ àbu ara wudak.

Mezlelim ya adeskəlani ni

¹⁵ Kələŋ gani məslər ya adeskəlani ni èvi mezlelim gayaŋ ni. Àra èvia ti nici dəŋgu ge mis təhənday kay kay e melefit bu, tədəm : « Nihi nahəma, njəda ga məgur duniya ni ègia ga Bay geli nday ata Krist *bay gədakani ya àhəndakia amal gayaŋ a ni. Atəgur duniya dek ga kaŋgay-kaŋgayani. » ¹⁶ Eslini gədákani kru kru cü mahar fadani manjəhadani e kərsi gatay bu gappa gappa kè meleher ge Melefit ni təbəhadı mirdim ana Melefit, meleher gatay ndiba ndiba ana had, təzləbay naŋ, ¹⁷ tədəm : « Bay geli Melefit njəda-njədani, kwa ahaslani nak kəbu, nak kəbu nihi daya.

Məgruk səsi adaba kàgra təwi àna njəda gayak a.

Njəda gayak gani ti dal-dal àtama ge mis na. Məgruk səsi adaba nak Bay ga zlam dek.

¹⁸ Mis ga hadndahaŋ ni təzumkuka bəruv a dal-dal, ay nihi ti sarta ga məzumki bəruv gayak ka tay ènja, sarta ga magrafəŋa seriya kè mis ya təmət na ni. Sarta ènja ge midi zlam ana mis azuhva təwi ya təgruk na ; ge midi zlam ana ndam mahəŋgaray *pakama gayak

akaba ana ndam *njəlatani gayak, nday ya ti təhəŋgrukoru ahər a had, gədákani akaba nday ya ti gədákani do ni. Sarta ènja ge mijŋ mis ya təbu tijŋ mis ga duniya na. »

¹⁹ Gədákani nakəŋ təra tìndeरeरiŋa ma gatay na nahəma, *ahay gədakani ge Mel-efit ni àzləkvaba e melefit ba ; nipi *sahar a ahay gani nani bu. Sahar gani nani adafaki Melefit *àwəlkabá pakama gayaŋ akaba ge mis a. Kələŋ gani ti avər àbay aku, dəŋgu ge mis àhənday a huđ melefit bu, avər àdi aday sak kay, koskosay ga avər tədəgaya ka had a kay, had day àdaday.

12

Ata wal nday ata aranya gədakani

* ^{12:7} Ndam Zəde tədəm Misel ti gədakani ga məslər ge Melefit, àfi ahər ana ndam Zəde ti naŋ (Deniyel 12.1). Mənjaki ke Zəd 9.

¹ Eslini nipi zlam magray ejep naŋaŋ àŋgazlavu a huđ melefit bu. Ere gani nani ti wal, azana gayaŋ ka vu ni fat, a huđ asak gayaŋ bu ni ti kiyi. Èfedey ahər gayaŋ ti ni àna boŋgur kru mahar cü. ² Wal nani ti naŋ àna huđ, awayay ewi wur, awər naŋ, naŋ àbu azlah, etəwi àna naŋ.

³ Eslini zlam magray ejep naŋaŋ àŋgazlavu a huđ melefit bu keti. Ere gani nani ti zlam ge gili gədakani ndize, àzavu ata kurmbu, ahər təki adeskəla, ahər ni lu mefedeni àna elpindinj ga bay, edrem təki kru ka ahər. ⁴ Ere gani nani ti àna hutul ; àsi hutul gayaŋ ni ana boŋgur a huđ melefit bu, nahkay ti kəla boŋgur mahkər lu ti bəlaŋ e kidinj gatay bu àdəbiyu ka had. Ere gani nani ècikfinj kə wal ya ewi wur ni ; ka ya ti emiweya wur na ti andafəŋa sədək. ⁵ Eslini wal nakəŋ èweya wur zalana. Wur ya èweya ni ti njəda àfəŋ dal-dal ga mahətay mis ga had ga duniya dek àna aday ga ara. Ka ya ti wal ni èweya wur na nahəma, təzay wur ni ke weceweceni, tòru àna naŋ kè meleher ge Melefit, Melefit naŋ àbu manjəhadani e kərsi gayaŋ bu. ⁶ Məŋ ga wur ni ti ni àcuhworu a huđ gili vu ; eslini ti Melefit àslamatikabá məlaŋ a. A məlaŋ gani nani bu ni ti Melefit aməfi ahər vadəbu àna diŋ diŋ cü àna kru kru muku.

⁷ Kələŋ gani silik àgravu e melefit bu. Misel * akaba ndam məslər gayaŋ təkadvu akaba kurmbu ni, kurmbu ni akaba ndam gayaŋ ti ni təkadvu akaba tay. ⁸ Ay ti Misel akaba ndam məslər gayaŋ ni tətama kurmbu na akaba ndam gayaŋ na àna njəda. Təgarababiya tay e melefit ba, təvi divi ana tay ga manjəhadani eslini va do. ⁹ Təgarabiyu kurmbu ni ti nahkay. Naŋ gani ti gədakani, naŋ gavan ya ahaslani ni, naŋ gani ya agosay mis ga had ni dek ni. Gavan ya ti àdəmki ma magədavani ke mis kè meleher ge Melefit ahaslani ni. Tızligabiyu naŋ ka had, nday akaba ndam məslər gayaŋ ni dek.

¹⁰ Eslini nici dəŋgu ga maslaŋa naŋaŋ àhəndabiyu e melefit bu kay kay, àdəm :

« Nihi nahəma, Melefit geli àhəŋga mis a,

màsèra nañ àtama zlam a dek àna njèda, nañ Bay.

Nihi ti mìpia Krist gayañ na,
àngazliaya njèda gayañ na ana leli a.
Asaba mam, tàdèvabiya bay ya ti asèkadki
malfada
ka bëza ga mèn gelí na ka had a.
Ahaslani nañ àbu asèkadki malfada ka tay
kè meleher ge Melefit gelí mèlafat akaba
mèlavad gani do dek.

11 Ay ti bëza ga mèn gelí ni tìgia tètama nañ
àna njèda.

Tètama nañ a adaba Wur Tëmbak ni àmba
tay àna mimiz gayañ a,
akaba tèhia ma ge Melefit ana mis a,
tèhi ana tay ma gani nani ti ma ge jiri daya.
Nday gani tèdi slimí ana sifa gatay ndo,
nahkay angwaz àwèrfèja tay kè kisim a ndo.
12 Nihi tègara Seteni e melefit ba nahèma,
hud' melefit mêmèrvu akaba lekùlum ya
kèbum a hud' gani bu ni.

Ay ti lekùlum ya ka had ni akaba zlam ya a
*dèluv gèdakani bu ni ti
akègrum daliya adaba Seteni àhèrkiaya ke
kùli a.

Nañ gani ti àzuma bëruv a dal-dal
adaba àsèra sarta ya tèvi ni àgèjèni gèdak va
do. »

13 Ka ya ti kurmbu ni àsèra tìzligabiya nañ
ka had a nahèma, àcuhwalèñoru ka wal ya ti
èweya wur zalana nakèñ a ni. **14** Ay ti tèbia
kèrpasla ana wal na cù akada ga mèjèvu
gèdakani na, ti wal ni mèhèroru e gili ka
mèlanj gayañ ya ti Melefit amèfi ahàr vi
mahkèr ana telma ni. Amanjèhad eslini ti
drinj drinj akaba gavañ ni. Nahkay gavañ
ni emislikì mèrèkiani koksah, amègri aranja
do. **15** Eslini gavañ ni àvèlahaya yam a dal-
dal akada zalaka ti yam ni móru mazay
wal ni. **16** Ay ti had' àjènakia wal na,
àdahvu, èsiaba yam ya ti gavañ àvèlahaya
na. **17** Gavañ ni àra èpia nahkay ti àzumkia
bëruv ka wal na dal-dal. Bëza ga wal ni
tègèjènia, nahkay gavañ ni àngukioru ka tay.
Bëza nday nani ti ndam ya ti tègèskabá
*Divi ge Melefit akaba pakama ga Yezu a ni.

18 Eslini kurmbu ni ècik jik ka dèñ-dèñ ga
*dèluv gèdakani.

13

Zlam aranja nday cù

1 Eslini nìpi aranja nañ àhèraya a
*dèluv gèdakani ni ba. Ere gani nani ti ahàr
adèskèla, edrem kru. Edrem ni lu mefedeni
àna elpindinj ga bay. Ka ahàr gayañ ni ti
slimi tèki mèbèkiani ; slimí nday nani ti ge
mindivi Melefit. **2** Ere gani nani ti akada
mavay, asak gani àna ehud' gèdakani akada
ga zlam ge gili cudayani ni, pakama gani
day akada ga mazlahku ni. Kurmbu ni àvi
njèda gayañ ana ere gani nani ; àvi divi ga
manjèhadviyu e kùrsi ga bay gayañ vu, àvi
njèda dal-dal ga mègur mèlanj daya. **3** Nìpi
ahàr ge ere gani nani bëlanj akada tègria
ambèlèk a, àmèta. Ay ti ambèlèk ya tègri ga
makad nañ àna nañ ni èpifinjá. Àra èpifinjá
ti àgria ejep ana mis ga duniya na dek ;
nahkay ti tègèskabá ma gayañ a, tàdèbay
nañ. **4** Mis ni dek tèbèhad mirdim, tèzlèbay
kurmbu ni azuhva njèda gayañ ya àvi ana
ere gani nani ni. Tèbèhad mirdim, tèzlèbay
ere gani nani daya. Tèdèm : « Way azavu
ata ere hini way ? Way akadvafènva tata
way ? »

5 Tèvia divi ana ere gani nana ge mi ji
zlabay akaba ge mindivi Melefit a. Tèvia
divi ga magray tèwi gayañ a kiyi kru kru
fad mahar cù. **6** Nahkay anjèki ka mèdèmki
ma magèdavani ke Melefit, ke slimí ge Mel-
efit, ka mèlanj manjèhad gayañ akaba ka
nday ya ti e melefit bu ni. **7** Tèvia divi
ga makadvana akaba ndam ge Melefit a
akaba ge meyefinjeni kà tay a. Tèvia divi
ga mègur mis ga jiba gèrgèrana dek, ge dini
gèrgèrana dek, ga had' gèrgèrana dek akaba
mis ya tèzlapay ma hèma gèrgèrana dek
ni. **8** Nahkay mis ga had ni dek atabèhad
mirdim kè meleher gayañ, atazlèbay nañ :
nday ya ti atazlèbay nañ ni ti slimí gatay
àbi mèbèkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka
mènjèki ga duniya. Wakita nani ti àfèñ ka
Wur Tëmbak ya tòkàd nañ ahaslani ni.

9 Maslaña ya ti slimí àfèñ ge mici zlam
nahèma, mîci pakama hini ya nèdèm ni :
10 Maslaña ya ti tiwéya nañ ga mègès nañ
ge evidi a nahèma, atègès nañ, amoru migi
evidi ededinj. Maslaña ya ti tiwéya nañ ana
maslalam a ti atakad nañ àna maslalam

ededinj. Nahkay ti ahàr àdèm ndam ge Mel-efit tébesey, tèmbrèn mafèki ahàr ka Yezu ba.

¹¹ Eslini nìpi aranja nahaj, àhèraya a had ba. Ere gani nani ti edrem tèki cu akada ga wur tèmbak ni, ay ti azlapay akada ga kurmbu ni. ¹² Ere gani nani ti àgray zlam ya mis tipi day-day ndo ni àna njèda ge ere nahaj ye enjenjeni ni. Àgray ti kè meleher ge ere ye enjenjeni ni. Afèki ñgasa ke mis ga duniya ni dek akaba zlam ya ka had ni dek ga mèhèngrioru ahàr a had ana ere ye enjenjeni ya ti tègri ambalèk ga makad nañ mèk ambalèk gani èpifiña ni. ¹³ Ere gani nani ti àgra zlam magray ejep kay kè eri ge mis a ga masafakiani nañ àbu àna njèda. Zlam gayan ya àgray, àtama ejep ndahanj a ni ti nihi : àzəbiyu aku e melefit bu, èzligaya ka had a kè eri ge mis dek. ¹⁴ Agosay mis ga duniya adaba tèvia divi ga magray ejep kè meleher ge ere ye enjenjeni na. Àhi ana tay ahkado : « Lèmumaya zlam ga pèra azavu akada ere ya tègri ambalèk amal amèt mèk àngaba ni. Kèlèmumaya zlam ga pèra na ti kèhèngrumioru ahàr a had. » ¹⁵ Eslini tèvi njèda ana ere ye cu ni ga mèvi sifa ana zlam ga pèra ni. Nahkay zlam ga pèra ni eslikì mazlapani, àhi ana mis ti tâbawl ndam ya ti tèhèngrioru ahàr a had do ni. ¹⁶ Ere gani nani afèki ñgasa ke mis dek, gèdákani akaba nday ya ti gèdákani do ni, ndam ge elimeni akaba ndam talaga, evidi akaba nday ya ti nday evidi do ni, ti tâhèndaki zlam ge ere gani nani ka tay ka ahar ga daf ahkay do ni kè meleher. ¹⁷ Maslanja ya ti zlam mahèndakiani ni àki bi ni ti àsèkum zlam koksah, àsèkumoru zlam koksah daya. Zlam mahèndakiani nani ti slimì ge ere nani, zlam macalani daya.

¹⁸ Ahalay ti ahàr àdèm mis tèjalaki ahàr lala kwa. Maslanja ya ti àsèra zlam a nahèma, amèsèr zlam macalani nani. Zlam macalani nani ti slimì ge mis, zlam macalani nani ti dij dij muku àna kru kru muku mahar muku.

14

Ndam ge Melefit tidi limis

¹ Eslini nìpi Wur Tèmbak micikeni jika ka hèma *Siyon ; nday akaba mis dèbu dij àna dèbu kru kru fas mahar fas. Mis nday nani ti slimì ga Wur Tèmbak ni akaba ga Bèjani àki mèbékiani ka tay kè meleher. ² Eslini nici dèngu ge mis àhèndabiyu e melefit bu akada ga yam ya ahènday a zalaka gèdakani bu ni, akada ga avèr ya adi aday ni. Dèngu gani nani ya nici ni ti ahènday àbèlay akada ge tindu ya mis tivi ni. ³ Mis nday nani tèbu tidi limis mèweni kè meleher ga Bay manjèhadani e kùrsi gayan bu, kè meleher ge mis gèdákani akaba kè meleher ga zlam fasani ni. Limis nani ti maslanja ya àsèra midena ni ti àbi, si nday dèbu dij àna dèbu kru kru fas mahar fasani ya ti Melefit àmba tay a duniya ba ni kwa.

⁴ Nday gani nani ya tidi limis ni ti nday njelata, tèbia slimì àna vu gatay a, tèser wál day-day ndo. Ka mèlanj ga Wur Tèmbak ya akoru ni dek nday nani taðèboru nañ. Nday gani ti Melefit àmba tay e kidinj ga ndam ga duniya ba ti tigi ndam gayan, nday akada ma ga zlam ya tèvi ana Melefit ni. ⁵ Ndam nday nani ti mis tècifinj ma ga malfada kà tay a day-day ndo, tèngatfèrja zlam magudarani kà tay a ndo daya.

Mèslèr ge Melefit mahkèr

⁶ Eslini nìpi *mèslèr ge Melefit nahaj ahèr drij a huò melefit bu. Mèslèr gani nani nañ àbu azibiyu *Ma Mèweni Sulumani ya amandav day-day do ni ana mis ga duniya ; ana mis ga had gèrgèrani dek, ana jiba gèrgèrani dek, ana dini gèrgèrani dek akaba ana mis ya tèzlapay ma hèma gèrgèrani ni dek. ⁷ Mèslèr ni àzlapay kay kay, àdèm ahkado : « Grumfèrja àngwaz kè Melefit a, zlèbum nañ adaba sarta ya ara agrafèrja seriya kè mis a ni ènjia. Hèngrumioru ahàr a had ana Melefit : nañ ti àgraya mèlanj ya agavèla na, àgraya had a, àgraya *dèluv gèdakana akaba àgraya mèlanj ga yam ndahanj a. »

⁸ Eslini nìpi mèslèr nahaj àrèlèjorù, àdèm ahkado : « Kèsa gèdakani Babilon ni àmbèdkaba, àmbèdkaba besek-besek. Àcahia magudar zlam gayan akaba hala gayan ana mis ga duniya dek ; hala gani nani ti àmbrèn day-day ndo. Magudar zlam

gayan ni èviyikaba ahàr ana mis ga duniya dek akada ga zum na. »

⁹ Eslini nìpi mèsler nañan ya mahkér àräléñoru. Àdém ma kay kay, àdém ahkado : « Maslaña ya ti ahèngrioru ahàr a had ana aranja akaba ana péra gayan, ahkay do ni zlam mahéndakiani gayan ni àki ke meleher ahkay do ni ka ahar nahëma, ¹⁰ amacakay daliya dal-dal adaba Melefit àzumkia bérur a. Melefit amègri daliya ti akada ga zum ya tècahkivu yam ndo akad mis ni. Ndam nday nani atéhuriyu aaku vu, atéhuriyu a zlam nañan ya aku agès akada ga asas ya aku agès ni vu. Atéckay daliya kè meleher ga mèsler ge Melefit akaba kè meleher ga Wur Témbak ni. ¹¹ Aku ya amègri daliya ana tay ni ti azék gani amècélou agavèla, amandav day-day do. Maslaña ya ti ahèngrioru ahàr a had ana aranja ni akaba ana zlam ga péra ya azavu akaba ere gani nani, ahkay do ni zlam mahéndakiani ge ere gani nani àki ni ti amèpèsaba do, amagray daliya mèlafat akaba mèlavad gani do dek ga kañgay-kañgayani. »

¹² Nihi ti lekulum ndam ge Melefit ahàr àdém si kebesum kwa, lekulum ya ti kégésumkabá *Divi ge Melefit akaba kékumkia ahàr ka Yezu a ni.

¹³ Eslini nici dèngu ga maslaña nañan àhèndabiyu a huñ melefit bu, àhu ahkado : « Béki ma hini : “Ndam ya ti tèfaki ahàr ka Bay geli, tèbu akaba nañ akada mis bélaj, tèmètvù a huñ gani bu nahëma, ku kani tèmèrvu.” » *Mèsuf Njélatani àdém : « Iy, nahkay ededin, tègra tewi zlèzladana, ay nihi ti tèpèsaba, adaba zlam sulumani ya tègray ni èjiji do, atèlèbu àna nañ ga kañgay-kañgayani. »

Ere ye ti amagrakivu ke mis ka mandav ga duniya ni

¹⁴ Eslini nìpi maklabaslı béd-bédani, zlam nañan àki manjéhadkiani digesa. Zlam gani nani ti mis, mefedey ahàr àna elpindin ga bay, elpindin nani ga gru ; mèvèd mèzumani àfèn a ahar bu daya. ¹⁵ Eslini nìpi *mèsler ge Melefit nañan àhèraya a *ahay gèdakani ge Melefit ni ba, nañ àbu

ahikaboru ma kay kay ana maslaña ya ti manjéhadkiani digesa ka maklabaslı ni. Àhi ahkado : « Za mèvèd gayak na ti kâbaz, adaba sarta gani ènjia, zlam àndèha ka had a. » ¹⁶ Ara àdëma nahkay ti maslaña ya ti manjéhadkiani ka maklabaslı ni àzay mèvèd ni, àbazaba zlam ya ka had na dek.

¹⁷ Eslini nìpi mèsler ge Melefit nañan e melefit bu, àhèraya a ahay gèdakani ge Melefit ni ba. Nañ nani day mèvèd mèzumani àfèn a ahar bu. ¹⁸ Nìpi mèsler ge Melefit nañan keti àhèraya ka mèlaj ya ti teviyekiki zlam ana Melefit na ; nañ nani ti abi slimy ana aky ya teviyek zlam àna nañ ni. Nan àbu ahikaboru ma kay kay ana mèsler ya ti mèvèd mèzumani àfèn a ahar bu ni. Àhi ahkado : « Za mèvèd na, ru a duniya vu, ahar ga mèn ga zlam tèndèha, ru kâslay.* »

¹⁹ Nahkay mèsler nakèn àzay mèvèd ni, àslay ahar gani ka had ni dek, àbiyu ka mèlaj ya ti tèdùcfènja yam gana ni. Mèlaj gani nani ti adafaki mèlaj ya ti Melefit amagrafènja seriya kà ndam ga *duniya, amèzumki bérur ka tay dal-dal ni. ²⁰ Mèlaj ya ti tèdùc bëza ga zlam ni ti a alèn ga kësa. Ka ya ti tèdùc ni ti mimiz àhèraya sawan, do ni ti yam ga bëza ga zlam ni do. Mimiz ni àngèzaya kay akada ga yam ga zalaka na. Àngèzoru driñ agray ezewed dëbu kru mahar cü. Zileñ gani anday pilis agèjani ahàr gani cesla cilinj.

15

Mèsler ge Melefit tèzakibiyu daliya adeskala ke mis

¹ Eslini ti nìpi zlam magray ejep nañan gèdakani a huñ melefit bu : nìpi *mèsler ge Melefit adeskala àna daliya adeskala a ahar bu. Kélèj ga daliya nday nani ti daliya ndahañ atèlèbi va bi, adaba Melefit emendeveriñ mèzum bérur gayan ni àna tay.

² Eslini nìpi zlam nañan akada dèluv mebedeni akaba aky, asladay akada ga kutrum ni, ahèlaba eri a vèrut. Nìpi ndam ya ti tèyefinjä kà aranja na, tèhèngrioru ahàr a had ana zlam ga péra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo, tèwayay zlam macalani ge

* ^{14:18} Mèn ga zlam ya mèsler ni àdëmki ma ni ti *vinj.

slimi ge ere gani nani ndo ni daya. Nday tèbu micikeni jika jika ka ahàr ga dèlув ni ; tindà tèfèn kà tay a ahar bu, tindà nday nani ti Melefit àbi ana tay. ³ Nday tèbu tidi limis ge Mewiz bay mègri tèwi ana Melefit ni akaba limis ga Wur Tèmbak ni. Limis ya tidi ni ti nahkay hi :

« Bay geli Melefit, nak Bay njèda-njèdani, tèwi gayak ya kagray ni gèdakanani, àbèlay àtam zlam dék.

Kègur had ni dék, zlam gayak ya kagray ni dék kigeni, nak jireni.

⁴ Bay geli, maslaña ya ti àgrafuka arjwaz a do ni ti way ?

Maslaña ya adèm àzlèbay kur do ni ti way ? Adaba nak ciliñ nak kèbu njèlata.

Mis ga duniya dék atara atèhèngrukoru ahàr a had
adaba tipia kur a kagray zlam ni dék kigeni. »

⁵ Eslini nìpi zlam nañ keti : *ahay gèdakanani ge Melefit ya a huñ melefit bu ni mæzlèkabana. A huñ ga ahay nani bu nañma, ahay nañ *miviceni àvu : Meléfit arjgazlivu ana mis eslini. ⁶ Eslini nìpi mæslèr ge Melefit adèskèla ya tèzakibiyu daliya ke mis ni tèhèraya a ahay gèdakanani nani ba. Tàbakababiyu azana bæñ-bæñani talla talla, ku way way do mèwèl gugum àna maslpara ga gru. ⁷ Eslini bæñ e kidiñ ga zlam fasani ni bu èdi hijiyem ga gru bæñ bæñ ana mæslèr ge Melefit adèskèlani ni. Hijiyem ga gru ni ti mæzum bæruv ge Melefit mèrhvani pisl pisl. Meléfit ti nañ àbu àna sifa ga kàngay-kàngayani. ⁸ Eslini ahay gèdakanani ge Melefit ni arèhvù àna azèk. Azèk nani ti adafaki Melefit ti gèdakanani, nañ njèda-njèdani. Maslaña ya ti esliki mèhuriyani a ahay gèdakanani ni vu ni ti àbi, si tigi daliya adèskèlani ya mæslèr adèskèlani tèhèlbìyu ni amandava day kwa.

16

Mæslèr tabaya daliya adèskèlani na ka hada

¹ Eslini nìci dèngu ga maslaña nañ àhèndabiyu kay kay a *ahay gèdakanani ge Melefit ni bu, àhi ana *mæslèr adèskèlani ni ahkado : « Dègum këbumoru mæzum bæruv

ge Melefit ya tèvu e hijiyem adèskèlani bu ni ka had. »

² Mæslèr ye enjenjeni ni òru àboru mæzum bæruv ya e hijiyem gayan bu ni ka had. Àra àbaya ti ambèlèk magèdavani awèr dal-dal àbikabaya ana ndam ya ti zlam ga aranja ni mahèndakiani ka tay akaba tèhèngrioru ahàr a had ana zlam ga pèra ya azavu akaba ere gani nani na.

³ Mæslèr ye cù ni òru àbiyu mæzum bæruv ya e hijiyem gayan bu ni a *dèlув gèdakanani vu. Àra àbiya ti yam ga dèlув ni ègi akada mimiz ge mis mèmètani, nahkay zlam ya tèvu àna sifa a dèlув ni bu ni dék tèmèt.

⁴ Mæslèr ya mahkèr ni òru àbiyu mæzum bæruv ya e hijiyem gayan bu ni a zalaka vu akaba ka mèlanj ga yam ya arjgèzoru, àdèl do ni. Àra àbiya ti yam ni dék ègi mimiz.

⁵ Eslini nìci dèngu ga *mæslèr ge Melefit ya abi slimì ana yam ni, àdèm ahkado :

« Nak Melefit nak njèlata, kwa ahaslani nak kèbu, nihi day nak kèbu.

Seriya gayak ya kàgray ni ti seriya ge jiri.

⁶ Seriya ge jiri ti adaba mis tèbazzla ndam gayak

akaba ndam mahèngaray *pakama gayak a. Tèbazzl tay ti mimiz arjgèzaya ; nahkay kèvia mimiz ana tay ge misena. Kègri ana tay nahkay ni ti kigeni. »

⁷ Eslini nìci dèngu ga maslaña nañ àhèndaya kay kay ka mèlanj ya teviyekiki zlam ana Melefit ni, àdèm ahkado : « Iy, Bay geli Melefit, nak njèda-njèdani, seriya gayak ya kagray ni ti ge jiri, kigeni daya. »

⁸ Mæslèr ya fañ ni òru àbèkiaya mæzum bæruv ya e hijiyem gayan bu na kà fat a. Àra àbèkiaya ti tèvia divi ana fat na ga meviyekaba mis a halaw-halaw. ⁹ Fat ni àra èviyekaba mis na halaw-halaw ti mis ni tìndivi Melefit adaba aslèrkibiyu daliya nday nani ka tay ni ti nañ. Akaba nani dék mis ni tèmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo, tèdèm Melefit nañ gèdakanani agur zlam dék ndo daya.

¹⁰ Mæslèr ya zlam ni òru àbèkiaya mæzum bæruv ya e hijiyem gayan bu na ke kërsi ga aranja na. Àra àbèkiaya ti mèlanj ge ere gani nani ya agur ni ègi lèvèñ tèbèdèm. Nahkay mis ni tèhèpèdkaba arèd gatay àna aslèr azuhva daliya gatay ya tagray na.

11 Ay ti tàmbatkaba majalay ahàr gatay na ndo, tèmbrèn zlam magudarani gatay ni ndo daya, tìndivoru Melefit agavèla sawan azuhva ambèlèk gatay ni akaba daliya ndahan ya tàgray ni.

12 Mèslér ya muku ni òru àbiyu mèzum bérur ya e hijiyem gayan bu ni a zalaka gèdakani Efret ni vu. Àra àbiya ti yam ni àdèlaba a zalaka ni ba dek. Àra àdèlaba nahèma, bëbay ya gwar egezi ni tèngèta divi ga maslèkabana gwar a zalaka ni ba.

* **13** Eslini nìpi seteni nday mahkèr tèzavu akaba gwedèdik ; bëlanj àhèraya a ma ga kurmbu ni ba, bëlanj a ma ga aranja ni ba, bëlanj gani ti ni a ma ga bay mahèngaray *pakama ga malfada ni ba. † **14** Nday nani ya tâhèraya ni ti seteni, tèbu tagray zlam magray ejep. Térèkioru ka bëbay ga had ni dék ga mangasikabu ahàr ana tay ti tâkadvafènva kè Melefit a. Ka fat ya ti zlam gani nani amagravu ni ti Melefit Bay njèdanjèdani amangazlaya njèda gayan a àki ka zlam a dék.

15 Yezu àdèm : « Bumvu slimì lala, adaba anara ti akada ga zal akal ni ; mis tèsèr sarta gani do. Maslaña ya ti ajègay nu, anjèhaò eri, nañ àbu àna azana gayan ka vu nahèma, mêmèrvu, adaba etipi nañ a mahayma ga mèbèki mimili do. »

16 Seteni ni tèngasikabu ahàr ana bëbay ni ka mèlanj ya tèzalay àna ma *Hebri Harmagadoñ ni.

17 Mèslér ya adèskèla ni òru àboru mèzum bérur ya e hijiyem gayan bu ni kè amèd. Àra àbaya ti dèngu àhèndabiyu kay kay a ahay gèdakani ge Melefit ni bu, ka mèlanj ge kursi ge Melefit ni. Àdèm : « Nihi ti àndava. »

18 Eslini avèr àbay aku, àdi aday, dèngu ndahanj tâhènday daya. Had àdaday dal-dal : kwa ka sarta ya Melefit àgraya mis ka had a ku kani, had àdaday akada nani ndo. **19** Had àdahvu, kesa gèdakani ni èdevu mèlanj mahkèr. Kesa ndahanj ya ka had ni day tèbesva. Babilon kesa gèdakani ni àgèjazlikì ahàr ke Melefit ndo : Melefit àvi mèzum bérur gayan dal-dalani ya e hijiyem bu ni, ti mîseba dék ka ahar ge etekwey a.

* **16:12** Bëbay ya gwar egezi ni ti tawayay mara magray silik akaba ndam ge Melefit. † **16:13** Bay mahèngaray pakama ga malfada ni ti aranja ye cù ni (13.11-18). * **17:4** Azana njèzani ti azana ga bay.

20 Had ya e kidin ga yam bu ni dék tèslèkaba ka mèlanj gatay na, tèbi va bi ; hèma day tèbi, tipivu va do. **21** Koskosay gèdakani tâdègabiyu a hud melefit bu, tâdègakiaya ke mis a, bëlanj gani mèdèss gani agray kilu kru kru fad. Daliya gani nani ti àtama njèda ge mis a dal-dal, nahkay tìndivi Melefit azuhva koskosay ya tâdègakiaya ka tay a ni.

17

Wal hala gèdakani

1 Eslini bëlanj e kidin ga *mèslér ge Melefit adèskèlani ya hijiyem ga mèzum bérur ge Melefit tèfèn kè tay ni àrèkua, àhu ahkado : « Nihi ti Melefit ara atrab wal hala gèdakani ni. Ra nèdfukki daliya gayan ya tara tègri ni. Wal hala nani ti awayay adèmvaba kesa gèdakani ya kè gèvay ga zalaka gèrgèrani ni. **2** Bëbay ga had ni tâgra hala akaba nañ a, mis ya ka had ni day tâgrafènja meséwehva, èviyiya ahàr ana tay a akada ga zum na. »

3 Eslini mèslér ni àzoru nu a hud gili vu ; àzoru nu ti àna njèda ga *Mèsuf ge Melefit. Nòru nìnjua ti nìpi wal nahaj manjèhadani digesa àki kè aranja ndizeni. Ere gani nani ti ahàr adèskèla, edrem kru, kè vu gayan ni dék slimì ge mindivi Melefit àki mèbèkiani njèrededa. **4** Wal ni ti ni mèbakabu azana njèzani * akaba azana ndizeni ; nañ menjaledveni àna zlam ga gru, àna akur sulumani, àna ebirsli daya. Hijiyem ga gru àfèn a ahar bu. Hijiyem gani nani ti zlam magèdavani mizeni àvu a hud gani vu mèrèhvani pisl. Zlam magèdavani nani ti hala gayan ya agray ni. **5** Kè meleher gayan ni ti slimì àki mèbèkiani, slimì gani nani manjahanani, nihi : « Babilon kesa gèdakani, mèn ga ndam hala akaba zlam magèdavani ge mis ga had ya tagray ni dék. » **6** Nìpi wal ni èsikaba mimiz a, eviyi ahàr. Mimiz gani nani ti ga ndam ge Melefit ya tâbazl tay adaba tèmbrèn mèfèki ahàr gatay ka Yezu do ni.

Nàra nìpia wal na ti àgrua ejep a dal-dal. **7** Eslini mèslér ni àhu ahkado : « Agruk ejep emiteni ti kamam ? Nèhukaba ma manjahanani àki ka wal na akaba ka aranja

ya ti nañ àki manjəhadkiani digesa, ahàr adeskèla akaba edrem kruani na. ⁸ Ere ye kipi ni ti ahaslani nañ àbu, ay nihi ti nañ àbi va bi. Aməcəlaya e *evid gədakani ya a huñ ga hañ bu ni ba ; aməcəlaya ti ara ejí həya. Ndam ga *duniya ya ti slimy gatay àbi məbəkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mənjəki ga məlanj ni, ka ya ti etipi ere nani ni ti aməgri ejep ana tay. Aməgri ejep ana tay ti adaba ahaslani nañ àbu, ay nihi ti nañ àbi mək amanjaya keti palam. »

⁹ Àhu keti : « Ahàr àdəm mis təjalaki ahàr ke ere gani nani lala, àna məsər zlam daya. Ahàr adeskèlani nday nani ti həma adeskèla ya wal anjəhadki ni. [†] Nday gani bəbay adeskèla daya. ¹⁰ A huñ ga bəbay adeskèlani ni bu ni ti bəbay zlam tindeveriña məzuma bay gatay a àndava. Nañ ya muku ni ti nañ àbu a bay gayan bu mba. Nañ ya adeskèla ni ti ni sarta gani gayan ènji fañ ndo. Sarta gani gayan eminjia ti aməpəsviyu a bay ni bu do. ¹¹ Ere ye ti ahaslani nañ àbu, ay nihi ti nañ àbi ni ti nañ nañani bay ya azlalahkər. Nañ àkibu ka bəbay adeskèlani ni daya, mək amoru mijiji.

¹² « Edrem kruani ye kipi, àki ni ti awayay adəmvaba bəbay kru, təhuriyu a bay gatay vu fañ ndo. Sarta gatay eminjia ti atəzumkabu bay akaba ere gani nani, ay ti atəpəsviyu do. ¹³ Bəbay kruani ni dek ma gatay bəlanj, təgrı təwi ana ere gani nani àna njəda gatay dek. ¹⁴ Atakadəvafərjuva kà Wur Təmbak na, ay ti Wur Təmbak ni emihiti tay, adaba nañ Gədakani ga bəbay ndahanj ni dek, nañ Bay ga bəbay dek. Ndam ga Wur Təmbak ni etihiti bəbay nday kruani ni daya, adaba Wur Təmbak ni àdaba tay a, àzalay tay, təfəkia ahàr a. »

¹⁵ Àhu keti : « Yam ya nak kipi wal hala àfəñ kà gəvay ni ti mis dal-dal macakalavani, mis ga had gərgərani akaba mis ya tədəm ma həma gərgərani ni. ¹⁶ Edrem kruani ya kipi ni akaba ere gani nani etizirey wal hala ni, atəcakwakia zlam ya ka vu na dek, atəmbrəñ nañ a mahayma. Atahəpəd nañ, eteviyekaba məgəjəni gana. ¹⁷ Bəbay kruani ni atagray nahkay ti adaba Melefit

àgray ti ma gatay mânja ka ahar bəlanj, ti təgrı təwi ana ere gani nani àna məzum bay gatay ni. Atagray nahkay ti duk abivoru ana vad ge Melefit ya àfəkad ni : a vad nani ti pakama ge Melefit ya àdəm ni amagravu akada ya awayay ni.

¹⁸ « Wal ya kipi ni ti ni awayay adəmvaba kesa gədakani, bəbay gani təgur bəbay ga hañ nahaj ni dek. »

18

Babilon kesa gədakani ni àmbədkaba

¹ Eslini nìpi məslər nahaj nañ àbu asləkabiya a huñ melefit ba, njəda àfəñ dal-dal, asladay məlanj dal-dal daya. ² Àzlah kay kay, àdəm :

« Babilon kesa gədakani ni àmbədkaba, àmbədkaba besek-besek ! Nihi ti ègia məlanj manjəhad ge seteni a, məlanj ga *məsuf magədavana. Edidinj ya təhəpəd tay do, təwayay tay do ni tanjəhad eslini daya.

³ Babilon àmbədkaba besek-besek ti adaba nañ akada wal ya àvia vu gayan ana hala dal-dal ni. Magudar zlam gayan ni èviyikaba ahàr ana mis ga duniya na dek akada ga zum na.

Bəbay ga hañ ni dek təgrakabá hala akaba nañ a : ndam məsəkumoru zlam a duniya bu dek təngətkabá elimeni

àna zlam gayan dal-dalani ya tigi eri ana mis na. »

⁴ Eslini nici dəñgu ga maslañja nahaj àhəndabiyu e melefit bu, àdəm :

« Lekələm ndam goro ni sləkumkiba ka ndam ga kesa hina, hərumaya ; nahkay ti ahar gekəli àkibu ka magudar zlam gayan ni bi,

daliya ya amagray ni amacay kəli do daya.

⁵ Hərumaya, adaba magudar zlam gayan ni kay dal-dal,

akada ga zlam mangaskabani diliz, àdorū e melefit vu ni.

Nahkay Melefit àsəra təwi gayan ya agray ni ti təwi ge jiri do.

⁶ Ere ye ti àgri ana mis ni ti təgrivu bilegeni. Təwi gayan ya àgray ni ti təgrivu sak cü.

[†] 17:9 Həma adeskèla : ka sarta gani nani ti mis təbu tədəm kesa Rom ti ka həma adeskèla.

Àgria daliya ana mis a, tècaka akada ge mis ya tìisia zum a na ;
tâgrivu daliya sak cù ti mîsi akada ge ergi ni.
⁷ Ahaslani nañ àbu àna njëda dal-dal, azum zlam sulumani dal-dal daya ;
nahkay grumi daliya dal-dal akada njëda gayan ya ahaslani dal-dalani ni,
grumi tuway dal-dal akada zlam sulumani gayan ya àzum ahaslani dal-dalani ni.

Adaba mam, àdäm : “Nu bay, nu wal madakway do, enitewi day-day do.”

⁸ Gayan ya ti àdäm nahkay ni ti daliya gayan ya amacakay a vad bëlañani bu ni nday hi :
kisim, tuway, lëwir, akaba aku ga mëzumaba nañ a.

Adaba Bay ya ti agrafëña seriya kà nañ a ni ti Bay Melefit geli ;
nañ ti njëda-njëdani. »

⁹ Bëbay ga duniya ya tâgray hala akaba nañ akaba tèzumkabu zlam sulumani ni etipia azék ga aku ya azumaba nañ a ni ti etitewi, atëndav kuda. ¹⁰ Eticik drin drin akaba nañ adaba aنجwaz amëwërfëña tay kà daliya ye eslini na. Atëdäm :

« Aw ! Aw !
Babilon kësa gëdakani, njëda-njëdani ni àmbëdkaba besek-besek,
adaba Melefit àgrafëña seriya a huđ ge njemdi bëlañani ba ! »

¹¹ Ndam mësëkumoru zlam ya a duniya bu ni titewi, tëndav kuda azuhva nañ. Tagray nahkay ti adaba maslaña ya ti asëkumfëña zlam kà tay a ni àbi va bi. Zlam gatay gani ya tësëkumoru ni nday hi : ¹² gru, ara ga sinju, akur sulumani akaba ebirsli ; azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani gërgërani ndahanj ; biyem sulumani ya ezi akada ge tersel ni, zlam ya tâgraya tay àna aslér ge mbeli a akaba àna biyem sulumana ni ; zlam ndahanj ya tâgraya tay àna ara, ndahanj àna evirzegenä, ndahanj ti ni àna akur sulumana ni ; ¹³ tersel gërgërani akaba haf gërgërani ya tazëbay ti ezi àcér ni ; zum, amal, humbu akaba *alkama ; slasla, tëmbëmbak, pililis akaba seret gatayani. Tësëkumoru mis akaba sifa ge mis daya. ¹⁴ Nahkay tèhi ahkado :

« Zlam ya tigák eri ni dek tâslëkafuka, tâdëgoru drinj, elimeni gayak akaba zlam sulumani ya këzum ni tëfuk va bi, atëngët tay day-day va do ! »

¹⁵ Ndam mësëkumoru zlam ya tëngët elimeni àna mësëkumoru zlam a kësa nani bu ni eticik drinj drinj akaba nañ, adaba aنجwaz amëwërfëña tay kà daliya ye eslini na. Etitewi, atëndav kuda, ¹⁶ atëdäm ahkado :

« Aw ! Babilon kësa gëdakani ni asay cicihi timey !

Ahaslani nañ mëbakabu azana ndizendizeni akaba azana sulumani ndahanj.

Nañ mençaledveni àna zlam ga gru, àna akur sulumani akaba àna ebirsli.

¹⁷ Zlam gayan ni dek àgëdava a huđ ge njemdi bëlañani ba timey ! »

Ndam ya tèbu àna *slalah ga yam ni, nday ya tagaray ni, nday ya tèhëlvù tay ni akaba ndam ya tëngët zlam azuhva dëluv ni tìcik drinj drinj akaba kësa ni. ¹⁸ Tipia azék ga aku ya azum kësa na. Tàra tipia ti tèzlah kay kay, tèdäm : « Kësa gëdakani akada kësa hini ti àbi day-day bi ! » ¹⁹ Tëndav kuda, titewi, tâbakabiyu had ka ahàr, tèzlah kay kay, tèdäm :

« Aw ! Aw ! Kësa gëdakani ni asay cicihi !

Ndam ya tèbu àna slalah ga yam gatay tëngët elimeni ti a kësa nani bu.

A huđ ge njemdi bëlañani bu zlam ga kësa nani àndava dek. »

²⁰ Lekùlum ya e melefit bu ni mërumvu adaba aku àbu azum kësa ni ! Lekùlum ndam ge Melefit, lekùlum ndam *asak akaba ndam mahëngaray *pakama ge Melefit ni mërumvu ! Mërumvu adaba Melefit àgrafëña seriya, àpéliva zlam magëdavani ya àgri ana këli na. ²¹ Eslini mëslér nahaj njëda-njëdani àzay akur gëdakani akada avar, àdëviyu a *dëluv gëdakani vu, àdäm ahkado :

« Babilon kësa gëdakani ni atëgri ti ga njëda akada nani,

etipi kësa gani nani day-day va do. »

²² Àdäm keti :

« Ndam mivi tindù, ndam midi limis, ndam mivi cicek akaba mezlelim atëlëbi afa gayak va bi.

Etici daday ga aranja afa gayak va do.

Etipi ndam mələm zlam a kəsa gayak bu va do,
etipi ndam mihi humbu a kəsa gayak bu va do daya.

²³ Cengel atəsladay məlañ a kəsa gayak bu va do,
ataday wál va do, atagray wuməri gani a kəsa gayak bu va do daya.

Zlam nday nani dek ti atagravu va do
adaba ahaslani ndam ga kəsa gayak ya təsəkumoru zlam ni
tətama ndam məsəkumoru zlam ndahañ ga duniya na dek,
təgosakaba mis a dek àna matak gatay na daya. »

²⁴ Melefit àtraß Babiloñ ti adaba ndam mahəñgaray pakama gayan ya təbañl tay ni, ndam gayan *njəlatani ya təbañl tay ni, akaba ndam ndahañ ya təbañl tay a duniya bu ni dek ti ndam ga kəsa gani təbañl tay, mimiz gatay ni àdəgaya a kəsa gani nani ba.

19

¹ Eslini nici dəngu ahəndabiyu e kərsi ge Melefit ni bu, àdəm : « Lekələm ciß-cißeni akaba gədákani ya ti kəgrumi təwi ana Melefit gel, kəfumki ahər ni dek ti zləbum nañ ! »

« Eleluya ! Zləbum Melefit !

Melefit geli ti ahəngay mis, nañ àbu àna njəda àtama njəda ndahañ a dek, mis dek təzələbay nañ !

² Mis dek təzələbay nañ ti adaba seriya gayan ni ge jiri, kigeni daya.

Àwəla wal hala na àna seriya.

Wal nani ti àgosakaba mis ka had àna hala gayan na.

Àbazla ndam məgri təwi ana Melefit a, nahkay ti Melefit day àmbrəñ nañ ndo, àgria daliya. »

³ Tədəm keti :

« Eleluya ! Zləbum Melefit !

Azək ga aku ya azum kəsa gani nani ni acəloru agavəla kəlavəd ga kañgay-kañgayani. »

⁴ Eslini gədákani kru kru cə mahar fadani ni akaba zlam fadani ni təbəhad mirdim, meleher ndiba ndiba ana had, kə meleher ge kərsi ge Melefit, təzələbay Melefit, tədəm : « Aya nahkay ! Eleluya ! Zləbum Melefit ! »

Wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak

⁵ Eslini nici dəngu ahəndabiyu e kərsi ge Melefit ni bu, àdəm : « Lekələm ciß-cißeni akaba gədákani ya ti kəgrumi təwi ana Melefit gel, kəfumki ahər ni dek ti zləbum nañ ! »

⁶ Eslini nici dəngu ahənday akada ge mis dal-dal macakalavani, akada ga yam ga zalaka ya avalahay kay kay ni, akada ga avər ya aməcəri aday kay kay ni. Tədəm ahkado :

« Eleluya ! Zləbum Melefit, adaba Bay Melefit gel nañ njəda-njədanı, àdəfikia njəda gayan ana leli a, agur məlañ ni dek ti nañ ciliŋ. »

⁷ Məmərumvu, məzumum gəda, məzləbum Melefit, adaba vad ga maday wal ga Wur Təmbak ni ènja.

Məva gayan àslamalava, nañ àbu ahətay nañ.

⁸ Təvia divi ga məbakabu azana njəlatana ya asladay na. »

Azana nani ti adəmvaba təwi ge jiri ga ndam ge Melefit ya tàgray ni.

⁹ Məslər ni àhu ahkado : « Bəki nahkay nihi : Ndam ya təzalay tay ga wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak ni təmərvu, təzum gəda. » Mək àhukivu ahkado : « Pakama hini nahəma pakama ge Melefit edədiŋ. »

¹⁰ Ara àhua nahkay ti nəbəhad mirdim grik meleher ndibə ana had kə asak gayan ga mazləbay nañ. Ara èpia ere ye ti nəgray na ti àhu : « Kəgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay məgri təwi ana Melefit akada gayak ni, akada ga bəza ga muk ya təgəskabá pakama ge Melefit ya àdəmki ka Yezu na ni daya. Kabəhadı mirdim ti ana Melefit ciliŋ. Pakama ge Melefit ya ti àdəmki ka Yezu ni ti ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit tədəm àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. »

Bay ya nañ manjəhadkiani ke pilis bəd-bədəni ni

¹¹ Eslini nipi huñ melefit àzləkvaba, nipi maslañna nañ manjəhadkiani ke pilis bəd-bədəni. Bay gani nani ti slimı gayan « Jiri, » slimı gayan nañnañ ni ti ni « Àsəkad malfada do. » Nañ àbu agray seriya ge jiri, nañ àbu akadvu ge jiri daya. ¹² Eri gayan ni akada aku ya agəs ni ; ahər gayan ni mefedeni

àna elpindin ga bay, elpindin nday nani ti kay ; slimî àbu mèbékiani kà vu gayan : slimî gani nani ti maslaña nahaj àsér do, si asér ti nañ nañani kwa. ¹³ Azana gayan ya àfakabu ni ti tètélviya e mimiz va. Slimî gayan ti « Pakama ge Melefit. » ¹⁴ Gwar kélén gayan nahéma, ndam magray silik ge Melefit ya a huñ melefit bu ni tañboru nañ. Nday nani gani manjëhadkiani ke pililis bëd-bëdani, nday mèbakabu azana njelatani bëd-bëd talla. ¹⁵ A pakama ga Bay ya tañboru nañ ni bu nahéma, maslalam mèzumani àhéraya. Maslalam nani ti ga mèsiani ana mis ga had ni dék. Bay nani amahétay tay àna aday ga ara. Amécalki ka tay akada maslaña ya ti acéalki ka bëza ga zlam e evid bu ga mèducaya zum gana ni. Mècalkiani nani ti adafaki Melefit njëda-njëdani, àzumkia bëruv ka tay a dal-dal. ¹⁶ Slimî ga Bay nani àbu mèbékiani ka azana akaba ka takolay gayan. Slimî gani nihi : « Bay ga bëbay ndahanj dék, Bay gëdakani ga bëbay gëdákani ndahanj dék. »

¹⁷ Eslini nìpi mèsler nahañ nañ àbu aslakabiya a huñ melefit ba. Lekili ga mahay ge *evid gëdakani ya a huñ ga had bu ni àfèn a ahar bu, jejirbi ndibil-ndibileni àfèn a ahar bu daya. ² Nañ nakèn òru àgès kurmbu ni, àwèl nañ àna jejirbi ni, ti mânjëhad nañ mewèlani vi dëbu. Kurmbu ni ti gavañ ya ahaslani ni, nañ *Seteni, bay magosay mis ni. ³ Mèsler nakèn àra àwèla nañ a ti èzligiyu nañ e evid ni vu kenjim, àzlèkkiviya mahay ni, àdarvù lala. Àgray nahkay ti adaba awayay ti kurmbu ni àgosay mis ka duniya va ba, duk anivoru ana mandav ge vi dëbuani ni. Kélén ge vi dëbuani ni ti ahàr àdém tâfaya nañ a gëzit ga hayañana kwa.

⁴ Mèsler nakèn àra àzlèkkiviya mahay na ti nìpi kërsi ga bëbay, mis tara tânjëhadviyu. Mis nday nani ti tèvia divi ana tay ga magray seriya. Nìpi mis ya ti tèkelkia ahàr ka tay a ni daya. Tèkelkia ahàr ka tay a ti adaba tèzlapikia ka Yezu ana mis a, tèhia ma ge Melefit ana mis a. Nday nani ti tèhèngrioru ahàr a had ana ere gani nani ndo, tèhèngrioru ahàr a had ana zlam ga përa ya azavu akaba ere gani nani ni ndo daya. Tàhendaki zlam ge ere gani nani kè meleher gatay ahkay do ni ka ahar ndo. Melefit àhèngriyiya sifa ana tay a, nahkay tânjëhadkabu a bay bu akaba Krist vi dëbu.

⁵ Mis nday nani ti nday ye enjenjeni ya Mel-efit àhèngriyiya sifa ana tay ni. Mis ndahanj ya tèmèt ni ti Melefit àhèngriyiya sifa ana tay fanj ndo, si ka mandav ge vi dëbuani kwa. ⁶ Nday ya Melefit àhèngriyiya sifa ana tay ye enjenjeni ni tâmèrvu, nday ndam gayan *njelatani. *Kisim ye cù amélèbu, ay kisim gani nani emislikî mègri aranja ana tay do. Etigi ndam *manjalabakabu mis

20

Vi dëbu

¹⁹ Eslini nìpi ere gani nani akaba bëbay ga had gërgérani akaba ndam magray silik gatay. Tècakalavu ga makadffèjvana kà Bay ya ti nañ àki ke pilis ni akaba ndam magray silik gayan. ²⁰ Nday tèbu takadvu nahkay ti Bay ya nañ àki ke pilis ni akaba ndam gayan ni tègës ere gani nani akaba bay mahèngaray pakama ga malfada ni yaw yaw. Bay masékad malfada nani ti ahaslani àgra zlam ya mis tipi day-day ndo na kè meleher ge ere gani nana ; gayan ya ti àgray nahkay ni ti àgosa mis a ; àgosay ti ndam ya ti tâhendakia zlam ge ere gani nana ka tay a ni akaba tâhèngrioru ahàr a had ana zlam ga

akaba Melefit, etigi ndam mangalabakabu mis akaba Krist daya, atanjəhadkabu a bay bu akaba Krist vi dəbu.

Melefit eyefin kə Seteni

⁷ Ka ya ti vi dəbuani ni amandava nahəma, atafaya *Seteni a daŋgay ni ba. ⁸ Atafaya naŋ a ti amoru magosay mis ga had ga məlanj ni dek. Had nday nani ti təzalay tay Gok akaba Magok. Amacakalakabu mis ga had nday nani ga makadvani. Atacalvu do, nday akada wiyan ga zalaka ya àcalvu do ni. ⁹ Tähəraya, təsawadoru ka had ga məlanj ni dek, tòru təvelinj məlanj ga ndam *njəlatani ge Melefit ni akaba kəsa gədakani ya Melefit awayay dal-dalani ni tekesl. Ay tāra təvelinjā ti aku àdəkia ka tay kwa e melefit ba, àzumaba tay a. ¹⁰ Eslini təgəs Seteni, naŋ ya àgosay mis ni, tìzligiyu naŋ a *dəluv ga aku ni vu cizliv. Aaku nani bu ni ti zlam àvu agəs akada ga asas yaaku agəs ni. Ata ere gani nani nday ata bay mahəŋgaray *pakama ga malfada ni nday təvu aaku gani nani bu àndava. Eslini nday mahkərani dek atəcakaviyu daliya məlafat akaba məlavad gani do dek ga kaŋgay-kaŋgayani.

Melefit àgrafəŋa seriya kə mis a dek

¹¹ Eslini nìpi kərsi, Bay naŋ àbu manjəhadvani dəgama. Kərsi gani nani ti gədakani, bəd-bəd daya. Kè meleher ga Bay ni ti had akaba huđ melefit tacuhway tiji, ere ya agəjəni ni ti àbi. ¹² Nìpi mis ya təmət ni dek, gədákani akaba nday ya gədákani do ni, jika jika kè meleher ga Bay ya ti naŋ àbu e kərsi bu ni. Wakita təbu eslini, maslaŋa nahəŋ àzləkkaba tay a. Àzləkkaba wakita nahəŋ a daya : wakita nani ti wakita ga sifa ; slimī ge mis ya təbu àna *sifa ya àndav day-day do ni təbu məbəkiani ñgħrededa. Eslini Melefit àgrafəŋa seriya kə mis ya təmət na. Ka ya ti àgrafəŋa seriya kà tay a ni ti àmənjaki ka zlam gatay ya təgray ni. Zlam gatay gani ya təgray ni təbu məbəkiani ka wakita ni. ¹³ Ndam ya ti təmətvu a *dəluv gədakani vu ni ti dəluv ni àvəlahaya tay a. Kisim ya àhəl mis ni akaba məlanj ge *kisim ni day təvəlahaya mis ya təmət na dek ka dala. Tāra təvəlahaya tay a nahəma, Melefit àgrafəŋa seriya kə mis

na àna mamənjakiani ka zlam gatay ya təgray ni. ¹⁴ Eslini təbiyu kisim ya àhəl mis ni akaba məlanj ge kisim ni cizliv cizliv a *dəluv ga aku ni vu. Dəluv ga aku nani ti *kisim ye cu ni. ¹⁵ Tamal mis slimī gayan àki məbəkiani ka wakita ga sifa bi ti tìzligiyu maslaŋa gani a dəluv ga aku ni vu daya.

21

Melefit amagraya zlam na dek məweni a

¹ Eslini nìpi huđ melefit məweni akaba had məweni, adaba huđ melefit ye enjenjeni ni akaba had ye enjenjeni ni təbi va bi. *Dəluv gədakani day àbi va bi. ² Nìpi kəsa *njəlatani, nani Zerəzalem məweni. Nìpi naŋ àbu asləkabiya kwa a huđ melefit ba, afa ge Melefit a. Kəsa gani nani ti maslamalavani akada ga wal ya àbakabá zlam sulumana ga moroni àna naŋ kà zal ni. ³ Eslini nìci dəngu ga maslaŋa nahəŋ àhəndabiyu kay kay e kərsi ga Bay ni bu, àdəm ahkado : « Nihi ti məlanj manjəhadani ge Melefit àbu e kidiŋ ge mis bu. Melefit amanjəhad akaba tay, emigi Melefit gatay, mis ga jiba gərgərani ni dek ti ni etigi ndam gayan. ⁴ Etitəwi va do, adaba Melefit àgriaba yam tuway ana tay e eri ba. Kisim amələbi va bi : tuway, delələ akaba daliya day atələbi va bi. Adaba mam, zlam ya ahaslani ni təndava, təbi va bi. »

⁵ Eslini Bay manjəhadani e kərsi ga bay bu ni àhu ahkado : « Nihi ti zlam ni dek nəbu nagraya tay a məwena. » Àhu keti : « Bəki ma hini, adaba pakama ya ti nədəm ni ti pakama ge jiri, malfada àkibu bi simiteni. »

⁶ Àhu keti : « Àgrava àndava ! Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mənjəki gani nu nəbu. Bay ya ti emende-verinj zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anələbu. Maslaŋa ya ti yam àkada naŋ a nahəma, anəvi yam ga sulum. Yam gani nani ti àdəl day-day do, avi sifa ana mis. ⁷ Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anəvi ja ga zlam gani nani ; nigi Melefit gayan, naŋ ti ni egi wur goro. ⁸ Ay ndam aŋgwaz, ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni, ndam ya tagray zlam ya àbəlay magrani do ni, ndam mabazl mis, ndam magray

hala, ndam maharam, ndam ga pəra akaba ndam masəkad malfada dek, nday ti ja gatay ti *dəluv ga aku ni. Aku nani ti agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Nani ti *kisim ye cə. »

Kəsa Zerəzalem məwəni

⁹ Eslini məslər nahaj e kidinj ga məslər adəskələni ya təbu àna hijiyem adəskəla ga məzum bəruv ge Melefit ye endeveriñ məzum bəruv gayan ni àrəkua, àhu ahkado : « Ra, nədəfukki məva ga Wur Təmbak ya ara azay ni. »

¹⁰ Eslini məslər ni àzoru nu ka həma gədəkani zəbalani, àzoru nu ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit. Nòru nınjəha ti àdəfuki kəsa njəlatani, nani Zerəzalem, nañ àbu asləkabiya kwa a hud melefit ba, afa ge Melefit a. ¹¹ Kəsa gani nani ti nañ àbu asladay àna masladay ge Melefit, masladay gani àhəlaba eri a vərut akada ga akur sulumani ya təzalay zespi, àhəlaba eri akada ga kutrum na ni. ¹² Kəsa gani nani nahəma, təveliñ àna gudu gədəkani zəbalani. Gudu ni mahay gani kru mahar cə ; *məslər ge Melefit day təbu kru mahar cə kà mahay ni bəlañ bəlañ, tajəgay. Slimi day təki məbəkiani kà mahay ni dek. Slimi gani nani ti slimi ge dini kru mahar cəni ga ndam *Izireyel ni. ¹³ Mahay ni mahkər mahkər, gwar kə sliri ga məlañ fadəni ni dek. ¹⁴ Asak ga gudu ni təfiyu àna akur gədəkani kru mahar cə. Ka akur nday nani ti slimi kru mahar cə təki məbəkiani bəlañ bəlañ : slimi nday nani ti ga ndam *asak kru mahar cəni ga Wur Təmbak ni.

¹⁵ Maslaña ya ti àzlapu ni ti aday ga məgur zlam àfən a ahar bu. Aday nani ti ga gru. Awayay agur kəsa ni, mahay ga kəsa ni akaba gudu ya èveliñ kəsa ni àna nañ. ¹⁶ Kəsa gani ti midiñeni kala-kala àna zəbal. Maslaña nani àgur àna aday gayan ni, àgur palahar gani bəlañ ezewəd dəbu kru mahar cə. Palahar gani àna jikeni ni day kala-kala akaba palahar zəbalani ndahañ ni.

¹⁷ Àgur gudu ni àna ahar akada ge mis ya təgur ni, jaha din àna kru kru fad mahar fad. ¹⁸ Gudu gani nani tələm àna akur ya təzalay zespi ni. Kəsa ni ti ni tələm àna gru deňə, pərzlən-pərzlən akada ga kutrum ni. ¹⁹ Asak ga gudu ni menğaledeñi àna

akur sulumani gərgərani dek. Asak gani ye enjenjeni ni akur ya təzalay zespi ni, ye cə ni akur ya təzalay sefir ni, ya mahkər ni akur ya təzalay selcidwinj ni, ya fad ni akur ya təzalay imarot ni, ²⁰ ya zlam ni akur ya təzalay sarduwañ ni, ya muku ni akur ya təzalay kwerneliñ ni, ya adəskəla ni akur ya təzalay kriżulit ni, ya azlalahkər ni akur ya təzalay beril ni, ya ambəlmbu ni akur ya təzalay topaz ni, ya kru ni akur ya təzalay krisupres ni, ya kru mahar bəlañjani ni akur ya təzalay hiyesen ni, ya kru mahar cəni ti ni akur ya təzalay emetis ni. ²¹ Mahay kru mahar cəni ni ti ebirsli gədəkani kru mahar cə, mahay bəlañ ti ebirsli bəlañ. Dalaka gədəkani ya a hud ga kəsa ni bu ni ga gru deňə, pərzlən-pərzlən akada ga kutrum ni.

²² Ay nəmənjoru zla nahəma, nəpi *ahay gədəkani ge Melefit a kəsa gani nani bu ndo, adaba Bay Melefit gel ni jəda-njədanı nday ata Wur Təmbak ni, nday àna ahər gatay kala nday ahay gədəkani gani nani.

²³ Fat akaba kiyi təbi təsləday məlañ a kəsa gani nani bu bi, adaba Melefit àna ahər gayan asladay məlañ gani, Wur Təmbak ni day asladay məlañ gani akada ge ceñgel ni. ²⁴ Ndam ga had gərgərani ga duniya ni dek ti masladay ga kəsa gani nani amasladi ana tay. Bəbay ga had gərgərani ga duniya ni dek atoru àna njəda gatay ni eslini ga mazləbay Melefit àna nañ.

²⁵ Mahay ga kəsa gani nani ti atanjəhad bərja bərja məzələkabana ; atəzəkvù tay dəyday do, adaba məlavəd amələbi eslini va bi. ²⁶ Mis ga had gəgərani ni dek atoru àna elimeni gatay akaba àna njəda gatay eslini ga mazləbay Melefit àna nañ. ²⁷ Ay ti zlam magədavani, ndam ya tagray zlam ya àbəlay do ni akaba ndam masəkad malfada ni etislikî məhuriyani a kəsa nani vu do. Ndam ya ti təhuriyu ni ti si ndam ya ti slimi gatay məbəkiani ka wakita ga sifa ni kwa. Wakita gani nani ti ga Wur Təmbak ni.

22

¹ Eslini məslər nakəñ àdəfuki zalaka ; zalaka nani ti àdəl dəy-dəy do, yam gani avi sifa ana mis. Yam gani àhəlaba eri akada ga kutrum na, aŋəzaya e kərsi ge Melefit ba. Kərsi nani ti ga Wur Təmbak ni daya. ² A

dalaka ya a huđ ga kesa ni bu ni ti zalaka ni èdevu cü; e kidiñ gani bu ka melañ ya èdevu ni ti mèngèhaf àvu. Mèngèhaf nani avi sifa ana mis, a huđ ga dèzani bu ewi bëza sak kru mahar cü, këla kiyi lu ewi bëza. Slimberi gani ti haf ge mimbilij mis ga had ga duniya ni dek. ³ Eslini ti zlam ya Melefit ètikwesl ni atalëbi.

A kesa nani bu ni ti Melefit amanjéhadviyu e kursi gayan vu, Wur Tëmbak ni amanjéhadviyu daya. Eslini ndam mègri tewi ana Melefit atazlëbay nañ. ⁴ Nday gani nani etipi wur ge eri ge Melefit. Slimi ge Melefit day àki mèbékiani ka tay kè meleher. ⁵ Mèlavad amèlëbi va bi; nahkay ceñgel akaba fat day atagray tewi va do, adaba Bay Melefit geli nañ àna ahàr gayan amasladì melañ ana mis. Mis ni atanjéhad a bay bu ga kañgay-kañgayani.

Mendeverin ga pakama

⁶ Eslini *mèslér ni àhu ahkado : « Ma hini ya kici ni dek ma ge jiri ededinj ; malfada àkibu bi. Ahaslani Bay Melefit geli àvia *Mèsuf gayan ana ndam mahèngaray *pakama gayan a ; nihi ti àslëribiya mèslér gayan ana ndam mègri tewi gayan a ga mèdëfiki ere ye ti agravu wudak ni ana tay. »

⁷ Yezu àdém : « Bumvu slimi, nakoru afa gekeli wudak ! Ndam ya ti tègëskabá pakama ya a wakita hini bu na, tèbu tèjalaki ahàr nahëma, têmervu. Adaba pakama hini ti ge Melefit. »

⁸ Nu Zeñ nìcia pakama gana àna slimi goro a, nìpia ere ye ti àgravu na àna eri goro a daya. Nàra nìcia, nàra nìpia nahëma, nàbëhañ mirdim grik meleher ndiñ ana had kà asak ga mèslér ya àdëfuki zlam gani ni, ga mazlëbay nañ. ⁹ Nañ nakèñ àra èpia ere ye ti nàgray na ti àhu : « Kàgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay mègri tewi ana Melefit akada gayak ni, akada bëza ga muk ya tahèngaray pakama ge Melefit ni, akada ga ndam ya ti tègëskabu pakama ge Melefit a wakita hini bu ni daya. Kabëhadì mirdim ti ana Melefit cilinj. »

¹⁰ Àhu keti : « Pakama ya a wakita hini bu ni ti pakama ge Melefit ededinj ; këngah pakama gani ba, hi ana mis sawanj. Adaba mam, sarta ga zlam ya tèdëmkì ma a wakita

hini bu ni ti ènja wudak. ¹¹ Maslañya ya ti agudar zlam ni ti ahàr àdém mègudarkivu. Maslañya ya ti mèbérav gayan àbëlay do ni ti ahàr àdém mânjéhad àna mèbérav gayan ya àbëlay do ni. Ay maslañya ya ti agray jiri ni ti ahàr àdém mègrakivu jiri. Maslañya ya ti nañ njelata ni ti ahàr àdém mânjéhad njelata. »

¹² Yezu àdém ahkado : « Bumvu slimi, nakoru afa gekeli wudak ! Nu nèbu àna zlam ga mèviani ana ku way way do akada ge tewi gayan ya ti àgray ni. ¹³ Wudaka zlam dek ànjëki ti nu nèbu àndava ; ka mandav ga zlam dek day nu anèlèbu. Bay ya ti ànjëki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mènjëki gani nu nèbu. Bay ya ti emendeverin zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anèlèbu. »

¹⁴ Ndam ya ti tèbarafëña azana gatay a ni ti têmervu. Nahkay ti tislikì mèhuriyani a kesa ni vu, tislikì mèzum bëza ga mèngèhaf ya avi sifa ana mis ni. ¹⁵ Ndam ya ti Melëfit ètikwesl tay adaba tègudara zlam a dal-dal ni, ndam maharam, ndam hala, ndam mabazl mis, ndam ga përa akaba ndam ya ti tawayay tasëkad malfada ni dek nahëma, nday ñekeñi e mite bu, tislikì mèhuriyani a kesa ni vu koksah.

¹⁶ « Nu Yezu nèsléroru mèslér goro ga mèhi pakama hini ana ndam goro ya *tècakalavu a kesa gèrgèrani ni bu ni dek. Nu wur huđ ge Devit, tèdëmkì ma a Wakita ge Melefit bu ni ti ka nu. Nu Bamti ya asladay melañ ge miledù dal-dal ni. »

¹⁷ Mèsuf Njelatani akaba ndam ga Yezu ya ahèl tay akada ga wal ya taday ni tèhi ahkado : « Ra ! »

Ahàr àdém maslañya ya ti ècia pakama hina ti mèhi : « Ra ! »

Maslañya ya ti yam àkada nañ a ti ahàr àdém mâra.

Maslañya ya ti awayay esi yam ya avay sifa ni ti ahàr àdém mâcah ga sulum, mìsi !

¹⁸ Nihi ti nu Zeñ nèdëm ma, ahàr àdém maslañya ya ti eci pakama ge Melefit ya a wakita hini bu ni mèbavu slimì lala : tamal maslañya èferkiviya pakama nahañ àkiva ka pakama hina nahëma, Melefit day emeferikiviya daliya ya ti tèdëmkì ma a wakita hini bu ni ana maslañya gani. ¹⁹ Tamal maslañya àzaba pakama nahañ e kidiñ ga pakama ge Melefit ya a wakita hini bu na

nahəma, Melefit day amazafəŋa ja ga zlam
ya tədəmkia ma ka tay a wakita hini vu
na : amazafəŋa ja ga məŋgəhaf ya avay sifa
na, amacafəŋa naŋ ga məhuriyana a kəsa
njəlatani ni va daya.

²⁰ Bay ya ti àdəm pakama hini dek jiri ni
ti àdəm : « Iy, nakoru afa gekəli wudak ! »
Aya nahkay, Bay geli Yezu, ra !
²¹ Bay geli Yezu māgri sulum gayaŋ ana
mis dek ti.